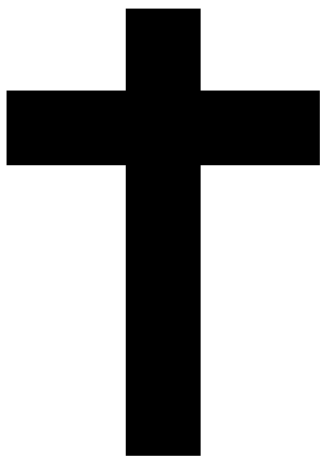

Diza'quë shtë Dios
con dizë

New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

Diza'quë shtë Dios con dizë

New Testament in Zapotec, Ocotlán (MX:zac:Zapotec, Ocotlán)

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Ocotlán

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Ocotlán [zac], Mexico

Copyright Information

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Ocotlán

© 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

b5034bc2-699c-5c8d-b682-32909c3d919b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	38
San Lucas	60
San Juan	98
Hechos	127
Romanos	164
1 Corintios	180
2 Corintios	196
Gálatas	206
Efesios	212
Filipenses	218
Colosenses	222
1 Tesalonicenses	226
2 Tesalonicenses	230
1 Timoteo	232
2 Timoteo	237
Tito	240
Filemón	242
Hebreos	243
Santiago	255
1 San Pedro	259
2 San Pedro	264
1 San Juan	267
2 San Juan	271
3 San Juan	272
San Judas	273
Apocalipsis	275

Diza'quë según San Mateo

*Ra shtadë guëlü Jesús
(Lc. 3.23-38)*

¹ Ndë'ë na listë shtë ra shtadë guëlü Jesucristo. Guc më llëbni David nu guc më llëbni Abraham.

² Abraham guc shtadë Isaac. Hia na gubani Isaac gúqui' shtadë Jacob. Hia lë'i' gúqui' shtadë Judá con ra bëchi'. ³ Judá guc shtadë Fares nu Zara. Tse'lë Judá bërulë Tamar. Fares guc shtadë Esrom; hia na gubani Esrom gúqui' shtadë Aram. ⁴ Aram guc shtadë Aminadab. Hia tiempë na gubani Aminadab gúqui' shtadë Naasón. Hia lë'ë Naasón gúqui' shtadë Salmón. ⁵ Salmón guc shtadë Booz; shni'a Booz guc Rahab; Booz guc shtadë Obed; shni'a Obed guc Rut. Obed guc shtadë Isaí. ⁶ Isaí guc shtadë rëy David. Hia rëy David guc shtadë Salomón nu shni'a Salomón guc tse'lë tégulë Urías.

⁷ Salomón guc shtadë Roboam. Hia lë'ë Roboam guc shtadë Abías. Hia lë'ë Abías guc shtadë Asa. ⁸ Asa guc shtadë Josafat nu Josafat guc shtadë Joram. Hia na gubani Joram gúqui' shtadë Uzías. ⁹ Uzías guc shtadë Jotam nu Jotam guc shtadë Acaz. Hia na gubani Acaz gúqui' shtadë Esequías. ¹⁰ Esequías guc shtadë Manasés. Hia na gubani Manasés gúqui' shtadë Amón nu Amón gúqui' shtadë Josías. ¹¹ Josías guc shtadë Jeconías nu con ra bëchi'. Tiempë ni bia'a ra mënë lë'ë ra israelitë ziquë prësi parë Babilonia.

¹² Despuësë de ni, Jeconías guc shtadë Salatiel nu guc Salatiel shtadë Zorobabel. ¹³ Zorobabel guc shtadë Abiud. Hia na gubani Abiud gúqui' shtadë Eliaquim nu Eliaquim gúqui' shtadë Azor. ¹⁴ Azor guc shtadë Sadoc. Hia iurë na gubani Sadoc gúqui' shtadë Aquim. Aquim guc shtadë Eliud. ¹⁵ Eliud guc shtadë Eleazar nu Eleazar gúqui' shtadë Matán. Matán guc shtadë Jacob. ¹⁶ Jacob guc shtadë José, tse'lë María. Hia lë'i' guc shni'a Jesús. Jesús nápi' stubi lë, Cristo.

¹⁷ Manërë ni naescritë ndë'ë chidá generación, mënë naná shtadë guëlü Jesús; gubani rai' entrë Abraham hashtë David. Nu zac naescritë ndë'ë lë shtadë guëlü Jesús naná guc stubi chidá generación entrë David hashtë bia'a ra mënë ra israelitë parë Babilonia. Nu naescritë ndë'ë lë shtë mënë naná stubi chidá generación, ra naguquërdë dizdë tiempë gua rai' Babilonia hashtë gulë Jesucristo.

*Bëdchini Jesús lu guë'dchiliu
(Lc. 2.1-7)*

¹⁸ Zndë'ë guc iurë gulë Jesucristo. María, shni'a më nápi' comprumisi parë guëtsë'ai' con José. Antsë de quë guëquërdë rai' juntë, hia lë'ë María bëdzéli' nua shini' por pudërë shtë Espiritu Santo. ¹⁹ José, tse'lë María, na tubi nguui za'quë. Guc shtu'u José niasá'ni' lë'ë María sin quë adë niac bë'adi' ra mënë parë adë guë'rú'udi' shtu shtë María. ²⁰ Mientras quëhúni' llgabë zni, tubi ianglë shtë Dios bëlua'alú lu mbëca'ldë nu repi ianglë:

—José, llëbni David, adë rdzëbëdi' lë gúnë recibir María cumë ziquë tsé'lë'lë purquë lë'ë shini' zé'di' por pudërë shtë Espiritu Santo. ²¹ Lë'ë María gápi' tubi shini' nu guërulë me'dë Jesús. Zni guërulë me'dë purquë lë'i' gúni' salvar ra shmënë më de grë duldë shtë rall.

²² Grëtë' ndë'ë guzac parë gac cumplir lo quë naguni'i Dadë Dios lu muzë nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë; bëquë'ëi':

²³ Lë'ë lliguëna'a gua shini' nu gápi' tubi me'dë naguërulë Emanuel. Lë ni runë cuntienë: Dios con lë'ë hia'a.

²⁴ Iurë lë'ë José gubani lu mbëca'ldë, bë'ni' tal cumë guni' ianglë lúhi'. Bë'ni' recibir María cumë ziquë tsé'li'. ²⁵ Perë adë guquërdëdi' rai' ziquë tsé'li' hashtë iurë lë'ë shini María bëdchini lu guë'dchiliu. Iurni bëdë'ë José lë me'dë; bërulëhi' Jesús.

2

Bidë guëná rëy mago lë'ë niñi

¹ Iurë Jesús gulë guë'dchi Belén, tubi guë'dchi shtë Judea, lë'ë Herodes na rëy naquëgnibë'a guëdubi lugar ni. Iurni bëdchini ra rëy mago hashtë ciudá Jerusalén. Ze'dë rai' de nezë guia'a zitu. ² Guna'bë di'dzë ra mënë ni:

—¿Ca gulë rëy shtë ra më israelitë? purquë nezë guia'a guna na'a lu mbelëgü'i shtëhi'; por ni zë'pë na'a parë guëdë'në na'a adorar lë'i'.

³ Iurë lë'ë rëy Herodes bini ra di'dzë ni, adë bëdzëldë'i pë gúnëll; adë gurëdchidi' ldú'ull. Nu grëtë' mënë shtë Jerusalén guzac rall zni. ⁴ Iurni lë'ë rëy guna'bë grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu grë ra narlua'a lëy nabëquë'ë Moisés entrë ra mënë israelitë. Guna'bë di'dzë rëy:

—¿Ca galë Cristo?

⁵ Lë'ë rall bëquebi:

—Guëdchini Cristo Belén shp3 Judea purquë zni bëquë'ë tubi muzë shtë Dios guahietë. Naescritë zndë'ë:

⁶ Lë'ë'l Belén, guë'dchi shtë Judá.

Nal tubi guë'dchi mitu'në perë nídi'i stubi guë'dchi más importantë quë lë'ë'l entrë ra guë'dchi shtë Judá naná importantë.

De lè'èl guèdchini tubi mè ru'bè nagapè grètè'è shmèna.

⁷ Iurni lè'è Herodes guna'bè lè'è rëy mago guitsè guitsè. Nu guna'bè d'ídzèll tubi tiempè namàs ecsactè guc bèlua'alú mbelègui'í lu rai'. ⁸ Iurni guni'í Herodes lu ra mago tsa rai' Belén nu repíll:

—Gulè tsagná ndè nu gulè tsagna'bè di'dzè za'què za'què shcuendè me'dè. Iurè lè'è tè guèdzèlè tè me'dè, iurni gulè bè'nè visi na purquè rac shtua'a tsaguèna adorar lè'í'.

⁹ Gualú bini ra mago shti'dzè rëy, iurni zia'a rai'. Lè'è mbelègui'í naguná rai' nezè guia'a, zía'asè delantè lu rai' hashtë por fin lè'è mbelègui'í guzudchí lugar catè nanú me'dè. ¹⁰ Iurè lè'è mago guná lu mbelègui'í guzudchí, nalé bèquitè ldu'u rai' con lègrè ru'bè la'ni ldu'u rai'. ¹¹ Iurè guatè rai' la'ni hiu'u, guná rai' lu me'dè nu María, shni'a me'dè. Iurni bèzullibi ra rëy; bè'nè rai' adorar lè'è me'dè. Lueguè bèsha'lè rai' cajè nanua'a rai' parè bèzèlaa'dchi rai' orè, gushialè nu mirra. ¹² Despuèsè guni'í shca'ldè rai' lu mbèca'ldè de què guèabridi'í rai' lu rëy Herodes. Bèabridi'í rai' ladvè rai' perè hia por stubi nezè.

Zia'a shtadè Jesús parè Egipto

¹³ Despuèsè de zèagzè ra mago, tubi ianglè shtë Dios bèlua'alú lu mbèca'ldè lu José nu repi ianglè:

—Guashtë; gudèdchi me'dè; gulè gua con shni'a me'dè. Gulè gua nasesè guè'dchi shtë Egipto tè ndè guèquèrelè tè hashtë iurè lè'è na guènia'a guèabridi'í tè ladzè tè purquè lè'è rëy Herodes tsatilill lè'è me'dè parè gati me'dè.

¹⁴ Iurni guashtë José; bèru'unú rai' me'dè la'ni gue'lè parè Egipto. ¹⁵ Nga'lí guèquèrelè rai' hashtë iurè lè'è rëy Herodes poti. Zni guc cumplir lo què naguni'í Dios por di'dzè nabèquè'è muzè shtë mè guahietè. Guni'í': "Hashtë naciuni Egipto guna'ba shinia".

Herodes gunibè'a gati ra llguè'nè

¹⁶ Iurè lè'è Herodes bèdè'è cuendè de què lè'è ra mago lueguè rall lè'è rëy, iurni nalé bèdchini llanè la'ni ldu'ull. Nu gunibè'all gati grè ra ngulè'nè nanapè chupè izè parè guetè naquèrelè Belén, con ra me'dè nananú guèdubi alrededurè lugar ni. Zni bè'nè rëy segùn tiempè ecsactè naguni'í ra mago bèlua'alú mbelègui'í lu rai'. ¹⁷ Zni guc cumplir lo què naescritè por Jeremías, muzè shtë Dios:

¹⁸ Bini tubi bè ru'bè; grètè' ra na'a naquèrelè regiuni Ramá, bi'ni rai' nu guá ldu'u rai'.

Raquel rú'ni' por shíni' perè adè nídi'í mudè parè chu gunè consolar lè'è rai' purquè grètè' ra me'dè gunitilú rai'.

¹⁹ Perè despuèsè guti Herodes, lè'è ianglè shtë Dios bèlua'alú lu mbèca'ldè lu José catè quèrelè rai' Egipto nu repi ianglè:

²⁰ —Guashtë; gudèdchi me'dè; gulè gua con shni'a me'dè tè guèabridi'í tè naciuni Israel stubi. Hia lè'è mènè naguc shtu'u quini lè'è me'dè, guti rall.

²¹ Iurni José guashtë. Biá'ai' me'dè con shni'a me'dè parè regiuni Israel. ²² Iurè José bini de què Arquelao quègnibè'a Judea shlu-gar shtadèll Herodes, bèdzèbè José niáhi' ndè, perè lu mbèca'ldè gua tubi visi de què guègzèhi' regiuni shtë Galilea. ²³ Iurè bèdchini rai' nga'lí, iurni guèquèrelè rai' guè'dchi Nazaret. Zndè guzac parè guc cumplir lo què naguni'í ra muzè shtë Dios guahietè: "Guèrulè mè Nazareno".

3

Lo què naguni'í Juan Baustista

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Tiempè dzè ni Juan Bautista bèdchini Judea hashtë tubi shlatè catè adè quèrelèdèdi'í mènè. Quèadi'dzè Juan diza'què shtë Dios; ² guni'í':

—Gulè bè'nè nadzè'è mudè nabani tè purquè hia lè'è iurè bèga'a parè guègnibè'a Dios shmènè mè.

³ Lè'è Juan na el què naguni'í Isaías, muzè shtë Dios. Bèquè'èi' shti'dzè Dios manèrè rè': Guini tè tubi bè shtë tubi mènè narni'í fuertè lu tubi shlatè ru'bè: "Gulè bè'nè preparar nezè shtènè Dadè.

Gulè bè'nè preparar la'ni ldu'u tè ziquè nezè ldi parè iurè guèdchini Dadè. Gulè gubani tubi vidè za'què."

⁴ Lari shtë Juan nactsá'uhin con guitsè ladi camellè. Hia cinturón shtèni' na tubi gui'di, nu dau shtèni' guc shanchi nu dchini shtë mbee'zè lachi. ⁵ Iurni gli gli rdchini ra mènè shtë ciudá Jerusalén con ra mènè shtë guè'dchi shtë Judea con ra naquèrelè lugar guèlladchi Jordán; rdchini rall parè guèquè diaguè rall shti'dzè Juan. ⁶ Iurè lè'è ra mènè rshubè duldè rall duldè shtë rall lu Dios, Juan bèchu'bè nisè lè'è rall la'ni guèè'gu Jordán.

⁷ Perè iurè guná Juan cantidá mènè religiusè fariseo nu saduceo, bèdchini rall parè chubè nisè rall; guni'í Juan lu rall:

—Llèbni mbe'ldè, ¿chull bètsèbè lè'è tè? ¿Pèzielú dani'í rllu'nè tè parè guèca'chilú tè lu cashtigu dushè nanapè què guèdchini?

⁸ Gulè bè'nè obrè za'què parè guèna mènè de què guc cambi mudè nabani tè, de què bèabridi'í ldu'u tè con Dios. ⁹ Nu adè rní'idi'í tè la'ni ldu'u tè gunè mè perdunè lè'è tè sulè purquè na tè llèbni Abraham. Rnia'a lu tè si talè adè gunèdi'í mè recibir lè'è tè, napè mè pudèrè parè gunè mè llèbni Abraham de guè'è rè'. ¹⁰ Gunè mè cashtigu ra mènè

mal ziquë lë'ë guibëaguë hia na listë parë guëchuguin hiaguë. Grëtë' ra hiaguë nadë rnë'edi'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i. ¹¹ Guldia, na rchu'bë nisa lë'ë të con nisë parë guëlua'a de quë bë'në nadzë'ë të mudë nanabani të, perë el quë naze'dë despuësë de na, më ni guëzunëhi' ldu'u të nu guëne'e më Espiritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të. Guëshe'ldë më Espiritu Santo ziquë be'lë të parë gac të limpi. Më ni napë más pudërë quë na; adë rúnëdi'i tucara ni siquierë guahia rachi shtënë më. ¹² Gunë më separar ra mënë mal entrë mënë za'quë. Hia lë'ë më napreparadë con palë guia'a më të parë guëzunë më trigu të parë guëru'u gui'lli tubi cu'. Hia trigu tsutsa'u la'ni catë riutsá'uhin perë grëtë' gui'lli tsequi lu gui'i. Lë'ë gui'i nunquë adë réaldëdi'in.

Bëriubë nisë Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Iurní Jesús bédchini de Galilea hashtë rua' guë'gu Jordán catë nanú Juan të parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë më. ¹⁴ Primërë adë nëdi'i Juan; répi' lu Jesús:

—Runë tucara chubë nisa por lë'ël perë lë'ël ze'dë lua.

¹⁵ Perë Jesús guni'i:

—Bëne'e sí iurne' purquë zni gac të parë guëdë'na'a cumplir grë cusë za'quë naquëgnibë'a Dios.

Iurní lë'ë Juan gunë ¹⁶ nu bëchu'bë nís'i lë'ë Jesús. Iurë Jesús gualú bëriubë nís'i, lueguë bërú'ui' la'ni nisë; lueguë lueguë bëlla'lë lu gube'e hashtë guná më lugar catë quëbezë Dios nu guná Jesús lu Espiritu Santo shtë Dios; bédchini' ziquë tubi palumë. Gulezënúhi' lë'ë Jesús. ¹⁷ Iurní bini më tubi bë, tubi voz nabëru'u lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalë rac shtua'a lë'i'. Nalë rquité ldua'a rnahia lúhi'.

4

Niasiguë Satanás lë'ë Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Lueguë lë'ë Espiritu Santo guanú lë'ë Jesús lu tubi lumë shlatë catë nídi'i mënë të guëtë'dë mëdzabë prëbë nihunë më cuntrë voluntá shtë Dios. ² Guquërelde më nga'li sin adë gudáudi'i më durantë cuarenta dzë nu cuarenta gue'lë. Despuësë bédchini galërdia'në ldu'u më. ³ Bédchini naná rsiguë; guabí'guëll lu më. Guní'ill:

—Si talë de verdá na shini Dios, gunibë'a guë'ë rë' parë guëaquin guetështildi gaul.

⁴ Perë Jesús bëquebi:

—Sagradas Escrituras rni'i: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguui sino por grë di'dzë narni'i Dios”.

⁵ Iurní lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén. Güe'pinull lë'ë më guëc íadu'u tubi partë más guia'a. ⁶ Iurní répill:

—Si talë gualdí rni'il nal shini Dios, bëru'ldë lë'ël hashtë lu guiu'u purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Dios guëñibë'a lë'ë ra ianglë të parë gapë rai' lë'ël nu guëdisë rai' lë'ël con guia'a rai' të parë ni tubi guë'ë gunëñëdi'i guëa'.

⁷ Jesús bëquebi:

—Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Adë rtë'dëdi'il prëbë Dios, Shtadë të. Adë rúnëdi'il obligar lë'i'.”

⁸ Nu lë'ë mëdzabë bia'a Jesús lu tubi dani ru'bë, nu bëlua'a mëdzabë grë ra naciuni con lujë shtë rahin ziquë grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu; ⁹ guní'ill lu Jesús:

—Na guënehia grëtë' ndë'ë cá'al si talë guëzullíbil lua, gúnë adorar na.

¹⁰ Iurní Jesús repi:

—Guabsú lua, Satanás, purquë Sagradas Escrituras rni'i: “Sulë Dios Shtadë të gúnë adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguëll shtí'dzi'.”

¹¹ Iurní mëdzabë bësa'në Jesús. Lueguë bédchini ra ianglë. Bë'në rai' sirvë lu Jesús.

Jesús guzublú guëlua'ai' ra mënë shtë Galilea

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹² Iurë Jesús bini de quë Juan nanú lachigu'i'bë, iurní zia'a më parë regiuni shtë Galilea. ¹³ Perë adë bëá'nëdi'i më Nazaret sino quë guagla'guë më guquërelde më Capernaum, tubi guë'dchi naquë guëlladchi rua' nisë ru'bë por nezë shtë regiuni Zabulón nu Neftalí. ¹⁴ Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë më guahietë; lëhi' Isaiás. Naescritë zndë'ë:

¹⁵ Guë'dchi Zabulón nu Neftalí, nezë naquë rua' nisë ru'bë ladë cu' guia'a shtë guë'gu Jordán, partë más zitu shtë Galilea catë quërelde ra nadë nádi'i më israelité.

¹⁶ Ra mënë narëta' ndë, guquërelde rall lu nacahi perë guná rall tubi llni ru'bë. Ra mënë naquërelde regiuni catë nanú shcaa'l shtë galguti, nga'li biani tubi llni ru'bë guná rall.

¹⁷ Dizdë iurní Jesús guzublú bë'në më predicar diza'quë nu guni'i më:

—Gulë bë'në nadzë'ë mudë nabani të purquë hia bëga'a iurë parë guëñibë'a Dios lë'ë të.

Jesús guna'bë tapë nguui, gac rai' shmënë më

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸ Jesús ziagla'guë më nezë rua' nisë ru'bë shtë Galilea. Guná më chupë nguui narë nga'li, tubi na Simón nu lë zac Pedro. Stubi nguui lë Andrés, bëchi Pedro. Na rai' pescadurë. Quëgdaguë rai' guë'shu la'ni nisë. ¹⁹ Iurní Jesús repi:

—Gulë gude'e naldë na të guna lë'ë të pescadurë shtë ra nguiu; gue'dënu të mënë lua.

²⁰ Mizmë iurni bës'a'në rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

²¹ Zia'a Jesús más delantë; guná më lu chupë bëchi ra mës narëta', Jacobo nu Juan, shini Zebedeo. Nanú rai' la'ni barcu. Zúbëga'a rai' con shtadë rai'. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu. Guna'bë Jesús lë'ë rai'.

²² Mizmë iurni bësëa'nëga rai' barcu con shtadë rai'. Guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë
(Lc. 6.17-19)

²³ Jesús zia'gl'guë më guëdubi Galilea. Quëglua'a më ra mënë la'ni iadu'u shtë rall cadë guë'dchi catë bëdchini më. Quëadi'dzë më diza'quë shtë Dios lla tsutë mënë lugar catë rribë'a Dios. Nu runë më rumëdi grëtë' clasë galguidzë nanapë ra mënë. Bënëac më ra narac llu'u. ²⁴ Bërë'tsë di'dzë naquëhunë Jesús hashtë guëdubi regiuni shtë Siria. Bëdchininú ra mënë grëtë' naquëzac zi lu galguidzë nu ra naquëhunë sufrir dulurë nu grë nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall nu grëtë' ra narati zini ra, nu ra narac galguidzë llunguë. Jesús bënëac ra mënë ni. ²⁵ Nalë zihani mënë guanaldë rall lë'ë më, mënë shtë Galilea nu guë'dchi shtë Decápolis nu Jerusalén. Lë'ë quë lë'ë zihani mënë shtë regiuni Judea nu ra naquërelde stubi tëchi guë'gu Jordán, guanaldë rall lë'ë Jesús.

5

Libanë shtë Jesús
(Lc. 6.20-23)

¹ Iurë Jesús guná lu ra mënë zihani, gùe'pi më lu lumë shtë dani. Guzëbë më nga'li. Iurni shini gusë'dë më bëdëa' rai' rdondë rai' catë zúbëga'a më. ² Jesús guzublú caglua'a më zndë'e:

³ —Dichusë ra mënë narac bë'a nanú nicidá gac rall limpi la'ni ldu'u rall, pues tsutë rai' catë rribë'a Dios.

⁴ 'Dichusë ra mënë naru'në por duldë shtënë rall, pues Dios gunë consolar lë'ë mënë ni.

⁵ 'Dichusë ra mënë nadu'u. Pues grë ra mënë ni gunë rall recibir guë'dchiliu catë guëdë'e Dios ca'a rall, guëquërelde rall.

⁶ 'Dichusë na ra mënë narac shtu'u parë gac rall limpi delantë lu më; hia rëdchi ldu'u rall por lë'ë më.

⁷ 'Dichusë ra mënë narga'a ldu'u sa' rall, pues zni rga'a ldu'u më lë'ë rall.

⁸ 'Dichusë ra mënë nalimpi ldu'i; mënë ni guená rall lu Dios.

⁹ 'Dichusë ra mënë nargutë en paz parë ra mënë; pues Dios gulë më ra mënë ni shini Dios.

¹⁰ 'Dichusë ra mënë narzac zi purquë quëhunë rall cumplir shti'dzë Dios; pues tsutë rall catë rribë'a më.

¹¹ 'Dichusë na të iurë lë'ë ra mënë rni'i guidzë lë'ë të nu iurë rzunalde mënë lë'ë të nu iurë lë'ë mënë guëni'i bishi cuntrë lë'ë të purquë na të shmëna. ¹² Mizmë manërë shtadë guëlu të guzunaldë rall muzë shtë Dios naguquërelde más guahietë quë lë'ë të. Gulë bëquitë ldu'u të nu tsu lëgrë ldu'u të purquë gunë të recibir tubi premi ru'bë lu gube'e.

Na të ziquë zedë nu llni
(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³ 'Lë'ë të na të ziquë zedë entrë ra mënë shtë guë'dchiliu rë' të parë adë rshinidi'iru'u mënë. Si talë zedë guëdchiguëdi'i, çlla gunë nguiu të guëabri sabor shtë zedë? Hia adë rllu'idi'in sino parë quë guëzebin nu parë guëlu mënë guëquin.

¹⁴ 'Lë'ë të na të ziquë llni parë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Tubi ciudá nazúbëga'a guëc tubi dani, adë gáquëdi'i guëca'chiluhin. Adë rca'chi ldu'udi'il lu mënë llni nanápël. ¹⁵ Adë gáquëdi'i subë llni la'ni tubi tēpë; más bien zubin guia'a të parë guëziani të guená mënë nananu la'ni hiu'u. ¹⁶ Zni zac lë'ë të, gulë bënë ziquë llni narabtsë'e delantë lu ra mënë të parë guená mënë cusë za'quë nacanihunë të; iurni ra mënë gunë rall alabar Shtadë të, më naquëbezë gube'e.

Bëlua'a Jesús shcuendë lëy

¹⁷ 'Adë rúnëdi'i të llgabë zelda lu guë'dchiliu parë guëdë'a fin lëy shtë Moisés, nilë parë guëdë'a fin enseñansë shtë ra muzë nabadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Adë zëldëdia'a parë guëdë'èhia fin sino parë guëlu'ahia pë runë cuntienë shti'dzë rai'.

¹⁸ Purquë guldia rnia'a lu të, mientras nanú gube'e nu guë'dchiliu, ni tubi partë shtë lëy, ni tubi puntë shtë letrë ni partë mitu'në shtë lëy, adë gunë fáltëdi'in. Grëtë' napë quë gac cumplirin. ¹⁹ Por ni grëtë' nadë rúnëdi'i casë cualquier mandamientë shtë lëy, aunque más mitu'në partë shtë mandamientë, nu rluá'all ra mënë lu mizmë zni, pues runë tucarë gáquëll më nalasáquëdi'i catë rribë'a Dios. Perë grëtë' el quë narzu'bë diaguë nu quëglua'all gunë mënë cumplir grë puntë shtë lëy, ni runë tucarë gáquëll más më lasac lugar catë rribë'a Dios. ²⁰ Na rnia'a lu të, si talë adë nádi'i conductë shtënë të más naza'quë quë conductë shtë ra mënë religiusë fariseo nu ra mësë shtë lëy, jamás adë tsutëdi'i të catë rribë'a Dios.

Caglua'a më lla na llanë
(Lc. 12.57-59)

²¹ 'Lë'ë të bini të na shtadë guëlu hia'a guni'i rai': "Adë quínidi'il mënë; cualquier

narguini sáhi' pues napë quë gac juzgar mënë ni".²² Perë na rnia'a lu të, grëtë' el quë naná rldë lu sáhi', nápëll culpë lu nagunë juzguë. El quë narushtíá lu sáhi', napë quë gac juzgar mënë ni lu Junta Suprema. El quë narni'i lu sáhi': shënë, nanú peligrë tsall lu gui'i shtë gabildi.

²³ 'Zni si talë lë'ël rac shtú'ul guédë'ël ofrendë lu bëcu'guë nu nga'li rëagná ldu'ul de quë bëldënu'ul sa'l, ²⁴ bësëa'në ofrendë shtënë'el cu' bëcu'guë; iurní guagná bëchil të parë tsu en paz con lë'ël; iurní sí, zac guëabril lu bëcu'guë të parë guédë'ël ofrendë lu Dios. ²⁵ Si talë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'ël, iurë zianul mënë ni nezë, gulë gac të de acuerdë lueguë të parë adë gúnëdi'i mënë intriegu lë'ël lu juësi, purquë iurní juësi gúnëll intriegu lë'ël lu ra soliar të parë guëldaguë rall lë'ël lachigui'bë. ²⁶ Guldía rnia'a, nga'li guëru'udi'il hashtë quíllil lúltimë centavë nanazé'bil.

Jesús bëlua'a shcuendë duldë adulteri

²⁷ 'Lë'ë të bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Adë rquënúdi'il tse'lë mënë".²⁸ Perë na rnia'a lu të, cualquier lo quë naná rzebi ldu'u ra na'a más quë tsé'lëll, hia bënë mënë ni duldë adulteri la'ni ldu'ull. ²⁹ Si talë slul ladë ldi napë culpë quëhúnëll duldë, gulú slul të parë guëru'ldëlin zitu. Más mejurë guëniti tubi slul no sea quë tsal guëdubi cuerpë shtënë'el la'ni gabildi. ³⁰ Si tubi guiá'al ladë ldi napë culpë quëhúnëll duldë, bëchuguë guiá'al, bëru'ldin zitu; mejurë guënitil tubi partë shtë cuerpë, lëdë guëdúbidi'i cuerpë shtënë'el tsal la'ni gabildi.

Jesús bëlua'a shcuendë divurci

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ 'Nu zac guni'i ra mënë guahietë: "Grëtë' el quë narlé tse'lë, napë quë guédë'ë nguui tubi cartë shtë divurci ca'a tsé'li". ³² Perë na rnia'a lu të, si talë gunë nguui divorciar tsé'li' por tubi cusë de nadë, quésínill lë'ë tsé'lëll lu duldë adulteri. Grë ra naca'a na'a divorciadë pues hia bënë'ell duldë adulteri. Por tubsë motivë tsu divurci, si talë bëdzëlënull stubi nguui.

Jesús bëlua'a shcuendë ra jurë

³³ 'Nu zac bini të de quë guni'i ra shtadë guëlu hia'a: "Jamás adë guësá'nëdi'i të gunë të cumplir lo quë narunë jurar delantë lu Dadë Dios". ³⁴ Perë na rnia'a lu të, adë rúnëdi'i të jurar por ni tubi rsunë; adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú gube'e purquë gube'e na trunë shtë Dios. ³⁵ Adë rúnëdi'i të jurar por guë'dchiliu purquë nahin catë zu guëa' mé; ni adë rúnëdi'i të jurar por Jerusalén purquë ni na tubi ciudá ru'bë shtë rëy narnibë'a más. ³⁶ Adë rúnëdi'i të jurar por lo quë nananú guëquëll purquë adë gáquëdi'i gúnëll gan gac tubi

guitsë guëquëll naquichi u nagasë, ni tubi guitsë'në. ³⁷ Nadë más gulë guni'i: "Aha!" u "Aquëdi'i" purquë lo quë nardchi'bë guëc di'dzë ni ze'dë de mëdzabë Satanás.

Si talë chu cubë tubi ladë lul bédë'ë stubi ladë

(Lc. 6.29-30)

³⁸ 'Lë'ë të bini të de quë guni'i mënë guahietë: "Gulú slul sa'l, el quë nagulú slul, nu gulú lai' sa'l, el quë nagulú lai'". ³⁹ Perë na rnia'a, adë rzutípëdi'il lu ra hiumbrë mal; al contrari si talë chu cubë tubi ladë lul, bédë'ë stubi ladë. ⁴⁰ Si talë chu quëgdchi'bë demandë u rac shtú'ull guëdchisull manguë shtënë'el, bédë'ë manguë shtënë'el con shabë guitsëll të gua'a mënë ni. ⁴¹ Si talë chu gunë obligar lë'ël guá'al tubi bultë tubi kilómetro, bia'ain chupë kilómetro. ⁴² Cualquier tubi naquëgna'bë tubi prështë, bédë'ëin nu adë rdchigrëdi'il nezë téchil sino bédë'ë lo quë narac shtu'u mënë.

Gulë gac shtu'u ra enemigu shtënë'ë

(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³ 'Nu zac bini të lo quë naguni'i mënë antsë: "Gac shtú'ul amigu shtënë'el perë guëná tushëll lu ra enemigu shtënë'el". ⁴⁴ Perë na rnia'a, gulë gac shtu'u ra enemigu shtënë'ë. Gulë guna'bë lu Dios parë grë ra narzunalde lë'ë të. ⁴⁵ Si talë quëhunëll të cumplir grë ra cusë rë', gac të shini Dios nacabezë gube'e. Lë'ë më rshe'ldë më llni ngubidzë parë grëtë' mënë, parë mënë mal nu mënë za'quë. Lë'ë më ldaguë më guui parë ra mënë naná tubldí shcuëndi' nu parë ra mënë nanádi'i tubldí shcuëndi' lu Dios. ⁴⁶ Si talë lë'ë të nadë más rac shtu'u të ra narac shtu'u lë'ël çpëllë premi gápël? purquë grë ra narunë cubrë impuestë rac shtu'u rall sa' rall. ⁴⁷ Si talë nadë más runë të saludar con cariñi ra mënë bëchi sa' të çpë bien canihúnëll? Pues ra naná guënëdi'i Dios runë rall saludar sa' rall. ⁴⁸ Gulë bë'në cumplir con grë mënë; gulë gac të ziquë Shtadë të naquëbezë gube'e; ni tubi faltë nápëdi'i më.

6

Ra obrë za'quë

¹ 'Adë rluá'adi'i të obrë za'quë delantë lu ra mënë nadë más parë guëná mënë lu të purquë si talë runë të zni, Shtadë të naquëbezë gube'e adë guënë'edi'i më premi ca'a të. ² Por ni lë'ë të iurë rdë'ë të gu'në ca'a nabënëpëdi'i, adë rú'ldëdi'il damburë parë guëná mënë; adë gúnëdi'il ziquë mënë falsë, ziquë runë ra mënë naná ziquë guetë nad-chi'bë lu dchi'li. La'ni ra iádu'u shtënë rall nu nezë rdë'ë rall gu'në të parë rna ra mënë, parë guëni'i za'quë ra mënë de lë'ë rall. Perë guldía rnia'a lu të, hia napë rall labansë shtë mënë naná lúniquë premi nagunë rall

recibir. ³⁻⁴ Perë iurë lë'ë të guëdë'ë të gu'në ca'a nabë'nápëdi'i, gulë bë'nin manë'rë naga'chi. Hia lë'ë Shtádël naquëbezë gube'e, rna më grë lo quë naquëhúnël naga'chi. Lë'ë më guëne'e më tubi premi cá'al.

Jesus bëlua'a lla guadi'dzënú mënë Dios
(Lc. 11.2-4)

⁵ 'Iurë lë'ë të gunë të orar, adë rúnëdi'i të ziquë runë ra mënë naná falsë. Rquitë ldu'u rall gunë rall orar të guená mënë lu rall; rzuldí rall la'ni iádu'u nu rzu rall shquini shtë nezë të parë guená ra mënë lo quë naquëhunë rall. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall lúniquë premi nagunë rall recibir. ⁶ Perë iurë lë'ë të gunë të orar, gulë guëu' la'ni hiu'u cuartë shtë të. Bësë'au rua' hiu'u; iurní bë'në orar; guni'i lu Dadë Dios naquëbezë gube'e, sulë lë'ë më con lë'ël. Rac bë'a më lo quë nanú la'ni ldu'ul; iurní Shtádël naquëbezë gube'e guëne'e më lo quë naquëgná'bël.

⁷ 'Iurë gúnël orar, adë rúnëdi'i të oraciuni zihani vultë ziquë runë ra mënë nanádi'i më israelitë. Runë rall llgabë guini Dios di'dzë shtë rall por ruadi'dzë rall zihani di'dzë. ⁸ Adë rúnëdi'i të zni ziquë lë'ë rall purquë lë'ë Dadë hia rac bë'a më grë lo quë narqui'ni të antsë guëna'bë të lúhi'. ⁹ Por ni rnia'a lu të, gulë bë'në orar lu më zndë'e: Dios, nal Shtadë na'a naquëbezë gube'e. Rac shtu'u na'a gunë grë mënë alabar lë'ël de verdá.

¹⁰ Rac shtu'u na'a guëribë'al grë mënë, sullibi rall lul.

Ziquë quëhunë ra ianglë cumplir voluntá shtënë lu gube'e, rac shtu'u na'a grë mënë narëta' lu guë'dchiliu, gunë rall cumplir lo quë narac shtú'ul.

¹¹ Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

¹² Bë'në perdunë duldë shtë na'a; zni lë'ë na'a rdë'në na'a perdunë duldë narunë ra mënë cuntrë lë'ë na'a.

¹³ Adë rdë'ëdi'il permisi guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë na'a të ldáguëdi'i na'a lu duldë.

[Purquë lë'ël rribë'al gube'e nu lë'ël nápël grë derechë nu llëru'bë na pudërë shtënë].

Nápëdi'il fin. Amén.]

¹⁴ 'Si talë lë'ë të gunë të perdunë ra mal nabë'në mënë cuntrë lë'ë të, zni zac Dadë naquëbezë gube'e gunë më perdunë lë'ë të. ¹⁵ Perë si talë adë nēdi'i të gunë të perdunë sa' të duldë narunëll cuntrë lë'ë të, tampuquë Dadë naquëbezë gube'e gúnëdi'i më perdunë duldë shtë të.

Jesus bëlua'a lla gunë mënë ayunë

¹⁶ 'Iurë lë'ë të gunë të ayunë, adë réa'nēdi'i të tristë cumë ziquë runë ra mënë naná falsë purquë lë'ë rall rzu rall tristë; runë rall seri no más parë guená ra mënë de quë quëhunë

rall ayunë. Guldía rnia'a lu të, hia napë rall grë lo quë nagunë rall recibir ziquë premi.

¹⁷ Perë lë'ë të iurë gunë të ayunë, gulë tsu nalëgrë; gulë bëzunë lë'ë të bien bien ¹⁸ të parë iurë guená mënë lul, adë guëdë'ëdi'i mënë cuendë de quë lë'ël quëhúnël ayunë. Nadë más sulë lë'ë Dadë Dios naquëbezë gube'e, më ni rna lo quë naquëhúnël. Lë'ë më napë më cuendë nu gunë më honrar lë'ël.

Galricu lu gube'e
(Lc. 12.33-34)

¹⁹ 'Adë rúnëdi'i të muntuni zihani cusë lu guë'dchiliu catë lë'ë ra mbichugüë rzalú ma grëtë' ra cusë, catë rna'zi tèn gui'bë nu rllinin; nu riutë nguba'në parë rbaa'nëll ra cusë. ²⁰ Más bien gulë bë'në muntuni tesurë lu gube'e catë adë nēdi'i ra mbichugüë nu adë guëzalúdi'i mahin, catë adë rna'zidi'i tèn gui'bë. Ra nguba'në adë riutëdi'i rall nga'li parë cuanë rall. ²¹ Catë nacuetša'u tesurë shtënëll, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Slu hia'a na ziquë lámpara
(Lc. 11.34-36)

²² 'Si talë rdë'ël sí parë guëribë'a Dios lë'ël, na ziquë slul naná bien nu guëdubi cuerpë shtënëll quëbezënú llni ²³ perë si talë adë nēdi'il tsasël shti'dzë Dios, blac llëru'bë na nacahi la'ni ldu'ul. Nahin ziquë slul naná mal; guëdubi cuerpë quëbezin nacahi.

Dios nu lë'ë ra cusë shtë guë'dchiliu
(Lc. 16.13)

²⁴ 'Adë gáquëdi'i gunë mënë sirvë lu chupë lamë, purquë tubi lamë adë rac shtú'udi'i mënë lë'ël; stubi lamë rac shtú'ull. Quëhúnëll rëspëti tubi lamë perë hia stubi lamë quëhúnëll desprëci. Tubsë lamë nápël. Si talë Dios na lamë shtënëll, iurní gúnël lo quë narac shtu'u më; perë si talë dumí na lamë shtënëll, iurní Dios adë nádi'i' shlamël.

Quëhapë Dios ra shíni'
(Lc. 12.22-31)

²⁵ 'Rnia'a lu të iurne', adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë nagáu të u por lo quë nagú të parë guëbani të, ni por shabë të parë nagacu të. Más lasac vidë quë dau; lë'ë shcuerpë të más lasac quë shabë të.

²⁶ Gulë guná lu ra ma'ñi naná riasë, adë rcabnidi'i ma, nilë adë rcá'adi'i ma cusechë parë cuetsá'uhin, perë sin adë guëtë'dëdi'i, Dadë shtë të naquëbezë gube'e quëgne'e më grëtë' nagáu të. Más lasac të quë ra ma'ñi. ²⁷ 'Chu de lë'ë të por tantë rquëdi'ni ldu'ul, guëbánil tubi dzë más?

²⁸ 'Pëzielú rquëdi'ni ldu'u të por shabë të? Gulë guná, lla riaru'bë guë'e lachi. ²⁹ Adë rúnëdi'i guë'e dchi'ni perë rnia'a lu të, rëy Salomón con guëdubi galëljüë shtëni', adë guzú zá'quëdi'i' cumë ziquë ra guë'e.

³⁰ Chulë rlua'a guë'ë lachi nedzë, quëhunë Dios; perë gli guëbidchi guë'ë nu tsequin lu gui'i. ¿Pë adë gápëdi'i më lë'ë të? lë'ë të naná rialdí ldu'i du'pë. ³¹ Por ni rnía'a lu të, adë rquëdí'nidi'i ldu'u të nu adë rní'idi'i të: "¿Pë cha guëdáuha'a?" u "¿Pë cha guëdí hía'a?" u "¿Ca guëru'u shába'a?" ³² Pues grë mënë nanadë guënëdi'i Dios, zianaldë rall tëchi ra cusë ni. Perë lë'ë të napë të tubi Shtadë të naquëbezë gube'e; rac bë'a më grë lo quë narquí'níl. ³³ Primërë gulë guanaldë tëchi nezë catë rnibë'a Dios ziquë rëy. Gulë bënë cumplir lo quë narac shtu'u më, iurní gunë të recibir grë cusë narquí'ni të parë guëbani të. ³⁴ ¿Pëzielu rquëdí'ni ldu'ul nedzë por ra cusë naze'dë gli? Nanú sufsientë problemë parë nedzë.

7

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l
(Lc. 6.37-38, 41-42)

¹ Adë rúnëdi'i të juzguë sa' të, purquë gunë më juzguë lë'ë të mizmë manërë ziquë quëhunë të juzguë sa' të. ² Gunë më juzguë lë'ë të mizmë manërë narunë të. Mizmë varë naguishi të con sa' të, mizmë varë ni quishi Dadë Dios con lë'ë të. ³ ¿Pëzielu rnal lu gui'lli nananú la'ni slu sa'l perë adë rnádi'il la'ni slul nanú tubi trunquë ru'bë? ⁴ ¿Lla gúnë guëni'il lu sa'l? "Bëne'e sí guëgúa gui'lli nananú slul" perë nanú tubi trunquë la'ni slul. ⁵ Na të falsë; gulú trunquë nananú la'ni slul; iurní sí, guënal bien parë cul gui'lli nananú la'ni slu sa'l. ⁶ Nanú mënë ziquë mbecu dushë narahuë'i. Adë rúnëdi'i rall rëspëti cusë santu shtë Dios. Na rall ziquë guchi narlú guëc tubi perla nu rëabrí ma të re'dë ca'në ma lul. Adë ruadi'dzëdi'i të di'dzë santu lu nanëdi'i tsasë verdá shtë Dios.

Gulë guna'bë; gulë bësëdchi rua' puertë
(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ Gulë guna'bë lu Dios grëtë' lo quë narac shtu'u të. Lë'ë më guëne'e mëhin. Gulë quillin të parë guëdzëlë tëhin. Gulë bësëdchi rua' puertë të parë guëlla'lin. ⁸ Grë mënë natsagla'guë guëna'bë lu Dios, gúnëll recibirin; grë mënë narguili cusë shtë Dios, guëdzelin. El quë naná ziquë tubi nguiu narna'bë fuertë rua' nezë, guëlla'lë puertë parë lë'ëll.

⁹ ¿Chu tubi de lë'ë të si talë guëna'bë shínil quëtëshildi gáuhi? ni mudë guëdë'ël tubi guë'ë gáuhi? ¹⁰ ¿Ni mudë guëdë'ël tubi mbe'ldë iurë shínil rnábëll mbeldë gáuhi? ¹¹ Si talë lë'ë të na të mal, nu rac bë'a të guëdë'ë të cusë za'quë lo quë narna'bë shini të, más segurë Shtadë të naquëbezë gube'e, guëne'e më cusë za'quë lo quë narna'bë të lu më. ¹² Manërë lo quë narac shtu'ul gunë mënë tratë lë'ëll, mizmë manërë ni gulë

bë'në tratë sa'l. Zni si talë quëhúnëll cumplir rëglë ni, canihúnëll cumplir lëy nu lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë.

Rua' puertë nanáde'e
(Lc. 13.24)

¹³ Gulë tsutë nezë rua' puertë nu nezë ca nade'e purquë rua' puertë nu nezë narniti mënë, nalë shlaguin nu napin zihani lugar. Cantidá mënë riutë rall nga'li. ¹⁴ Perë puertë nu rua' nezë nade'e catë napë mënë vidë sin fin, tubldí nahin nu trabaju riutë mënë nga'li. Du'psë mënë riutë lu nezë ni.

Nashi naquë lu hiaguë rlua'ain pë hiaguin

(Lc. 6.43-44)

¹⁵ Gulë gupë cuidadë con ra mësë falsë naná rni'i ruadi'dzë rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall; por fuërë rlua'a rall ziquë lli'li perë dentrë la'ni ldu'u rall na rall ziquë ma dushë. ¹⁶ Lë'ë të gac bë'a të u gunguë bë'a të chu na rall por lo quë narunë rall. Pues adë rldáguëdi'i të uvë lu ra hiaguë guitsë. Tampuquë nídi'i mudë guëldaguë të bëlda'u lu hiaguë guitsëbé. ¹⁷ Zni nahin, grëtë' hiaguë za'quë rne'e nashi za'quë perë hiaguë mal rne'e nashi mal. ¹⁸ Lë'ë hiaguë za'quë adë gáquëdi'i gudë'ëin nashi mal. Ni tampuquë tubi hiaguë mal gáquëdi'i guëdë'ëin nashi za'quë. ¹⁹ Grëtë' hiaguë nadë rdë'di'i nashi za'quë, chuguin nu tsequin lu gui'i. ²⁰ Zni gac bë'a të mënë za'quë nu mënë mal por lo quë narunë rall.

Lëdë grëdi'i mënë tsutë rall catë rnibë'a Dios

(Lc. 13.25-27)

²¹ Lëdë grëdi'i narni'i lua: "Dadë, Dadë", tsutë rall catë rnibë'a Dios sino nadë más el quë narunë cumplir voluntá shtë Dadë naquëbezë gube'e, ni sí quëgnibë'a më lë'ëll. ²² Iurë lë'ë iurë guëga'a, dzë ni cantidá mënë guëni'i rall lua: "Dadë, lë'ë na'a biadi'dzë na'a shti'dzël nu por lël gulú na'a mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bëdë'në na'a zihani milagrë iurë guni'i na'a lël." ²³ Perë iurní guënia'a lu mënë ni: "Jamás adë guënëdi'a lë'ë të. Gulë guabsú lua purquë na të mënë mal."

Comparaciuni shtë chupë hiu'u
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

²⁴ Zni na el quë narquë diaguë nu quëhúnëll lo quë narnia'a, nall cumë ziquë tubi nguiu nariasë nu bëzá'all lídchill lu cimientë shtë guë'ë. ²⁵ Bëdchini guiu; guaru'bë nisë guëë'gu; bëru'u mbë dushë; bëdí'ahin hashtë guëa' hiu'u perë adë guláguëdi'i hiu'u purquë napin cimientë nazubë lu guë'ë. ²⁶ Perë el quë narini shti'dza perë adë rúnëdi'ill cuendë lo quë narnia'a, nall ziquë tubi nguiu tuntë nanëdi'i tsasëll. Bëzá'all lídchill lu iu'lli.

27 Bédchini guiu; guaru'bè nisè guèè'gu; bèru'u mbè dushè nu béd'ahin guèa' hiu'u. Gulaguè hiu'u purquè nídi'i cimientè guetè. Nalé tubi cusè dushè guc nga'li.

28 Iurè Jesús gualú biadi'dzè mè lu ra mènè, nalé bédzèguèè' ldu'u rall nu guasè ldu'u rall por l dai' shtë mè. 29 Caglua'a mè cumè ziquè el què nanapè pudèrè, lédèdi'i ziquè ra mèsè shtë lèy nananú entrè lè'è rall.

8

Jesús bènèac tubi narac ll'u'u galguidzè naru'dzè ládi'

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Iurè bietè Jesús lu dani, cantidá mènè zianaldè rall lè'è mè. 2 Iurní guabi'guè tubi nguii narac ll'u'u galguidzè naru'dzè ládi'. Bèzullíbill lu mè. Répill:

—Dadè, si talè rac shtú'ul, nápèl pudèrè gunéáquèl na; guèzunèl ladia.

3 Iurní Jesús bédchi'bè mè guia'a mè guèquèll nu guni'i mè:

—Rac shtua'a, sunè ládil.

Iurè lè'è mè guni'i znd'è, grè galguidzè ru'dzè bèac. 4 Jesús repi:

—Bèquè diaguè, adè chu lu ruadi'dzèdi'íl; nadè más guaguè'nè presentar lu bèshuzi nu béd'è tubi ofrendè lo què narnib'èa Moisés tè parè grèt'è mènè, guèd'è rall cuendè de què lè'èl bèáquèl nu guc límpil de galguidzè shténèl.

Bènèac Jesús tubi muzè shtë capitán
(Lc. 7.1-10)

5 Iurè guatè Jesús guè'dchi Capernaun, tubi capitán rumanè guabi'guèll lu mè nu bè'nèll ruèguè. 6 Répill lu Jesús:

—Dadè, shmuza rac ll'u'ull galguidzè llunguè. Nagá'all lidcha. Nalé quèhúnèll sufrir lu galguidzè.

7 Jesús guni'i:

—Na tsahia parè gunèaca lè'i'.

8 Capitán bèquebi:

—Dadè, rúnèdi'i tucara tsal lidcha; adè chu nádia'a. Nadè más gunib'èa nu béd'è tubsè di'dzè, iurní guèac shmuza. 9 Mizmè na runa lo què narni'i ra narnib'èa na, nu napa suldadè bajo ordè shtëna. Iurè rnia'a lu tubi suldadè, tsall; pues ríall. Iurè rnia'a guídèll, pues lueguè rídèll. Iurè rni'b'èahia tubi shmuza tsaguè'nèll lo què narac shtua'a, rzu'bè diáguèll shti'dza.

10 Iurè Jesús bini di'dzè ni, nalé guasè ldu'u mè. Guni'i mè lu ra nazianaldè lè'è mè:

—Guldía rnia'a lu tè, guèdubi naciuni Israel nunquè bédza'guèlúdia'a tubi nguii narialdí ldu'i shti'dza ziquè nguii rè'.

11 Rnia'a, cantidá mènè guèru'u rall de grè ladè shtë guè'dchiliu. Guidè rall tè parè subènú rall Abraham nu Isaac nu Jacob parè gaunú rall mènè ni catè rni'b'èa Dios

gube'e. 12 Perè nanú mènè nabini shti'dzè mè de què guè'nib'èa mè ziquè rèy; guèru'u rall tèchi fuèrè catè nacahi. Nga'li gu'nè rall nu guèchushi lai' rall.

13 Iurní Jesús guni'i' lu capitán:

—Bèagzè lídchil; hia shmúzèl bèac tal ziquè gualdí ldu'ul.

Lè'è muzè ni bèáqui' mizmè iurè ni.

Bènèac Jesús suègrè Pedro

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

14 Jesús gua lidchi Pedro. Nga'li guná mè naga'a suègrè Pedro. Na'a ni rac shldi ru'bè.

15 Iurní guna'zi mè guia'a na'a. Lueguè bèru'u shldi. Iurní suègrè Pedro guashtëhi' nu bè'ni' sirvè lu rai'. Béd'èi' nagáu rai'.

Bènèac Jesús zihani mènè narac ll'u'u

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Iurè gue'lè gu', be'dènú mènè zihani sa' rall lu Jesús. Be'dènú rall ra nanapè mèdzabè la'ni ldu'u rall; con tubsè di'dzè rgu mè grèt'è ra mèdzabè. Nu zac bè'nè mè rumèdi grèt'è ra nanapè galguidzè. 17 Zndè guzac parè gac cumplir lo què nabèqu'è muzè shtë Dios guahietè. Guni'i Isaías: “Lè'è mè bia'a mè galguidzè shtëna nu lè'è mè bia'a mè grèt'è debilidá shtëna'a”.

El què narac shtu'u tsanaldè lè'è Jesús

(Lc. 9.57-62)

18 Iurè guná Jesús cantidá mènè bédèa rdondè catè zubè mè, gunib'èa mè parè tédè ra shini gusè'dè mè stubi tèchi nisè. 19 Tubi mèsè shtë lèy guabi'guèll lu Jesús nu répill:

—Mèsè, rac shtua'a sènalda lè'èl cualquier lugar ca tsal.

20 Jesús bèquebi:

—Ra ma lachi napè cuevè shtë ma. Ra ma'ni napè bèche'zè lílicu hiaguè perè na, adè nápèdia'a catè guècu'guè guèca aunquè nahia nguii nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu.

21 Stubi nguii naganaldè lè'è Jesús repi lu mè:

—Dadè, bène'e sí, primèrè tsaca'cha shtada, iurní gue'dè nalda lè'èl. Gaca shmè'nèl iurní.

22 Jesús guni'i:

—Gude'e naldè na lueguè. Nanú mènè nadè rialdídi' ldu'u shti'dza parè guèca'chi rall ra tégulè.

Bècuedchi Jesús nisè nu mbè

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Iurní guatè Jesús la'ni barcu con ra shini gusè'dè mè 24 perè bédchini mbè lu nisè. Nalé fuertè bédchini mbè. Gutè zili nisè la'ni barcu. Jesús naga'si mè. 25 Iurní ra shini gusè'dè mè guacua'ni rai' lè'è mè nu repi rai':

—Dadè, bèlá lè'è na'a. Aquè zátia'a iurne'.

26 Lè'è mè guni'i' lu rai':

—¿Pèzielú nalé rdzèbè tè? ¿Pè hia adè rialdídi' ldu'u tè na?

Iurní guashtë më nu guni'i më guëc mbë nu guëc nisë ru'bë. Lueguë gurëdchi nisë. ²⁷ Hia ra nguii naná zënu më, nalë bédzëguëe' ldu'u rai'. Guasë ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Chull më rë'? Rzu'bë diaguë mbë nu nisë shtí'dzi'.

Chupë nguii nananú mēdzabë la'ni ldu'i
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Iurë Jesús bédchini stubi ladë rua' nisë, ladzë ra më gadareno, chupë nguii bëru'u la'ni catë bëga'chi tégulë. Guabi'guë rall lu më. Guërupë rall napë rall mēdzabë la'ni ldu'u rall. Nalë nadushë rall. Ni tubi adë chu ráquëdi'i rdëdë nezë catë nanú rall. ²⁹ Iurní guzublú gurushtia' rall fuertë:

—¿Pëzielú riutël con lë'ë na'a, Jesús shini Dios? ¿Gu bédchinil ndë'ë parë guëzac zil lë'ë na'a antsë guëga'a tiempë?

³⁰ Zitu rétá' cantidá ra guchi. Quëháu ra ma gui'lli. ³¹ Ra mēdzabë bënë rall ruëguë lu Jesús; guni'i rall:

—Si talë guëgul lë'ë na'a la'ni ra nguii rë', perë bëne'e permisi të guëdëu' na'a la'ni ra guchi.

³² Iurní Jesús repi:

—Gulë gua.

Lueguë bëru'u mēdzabë la'ni ra nguii ni. Guatë rall la'ni guchi. Lueguë grëtë' ra guchi zia'a guëllu'në nasesë; gulaguë ra ma catë rluaguë guiu'u rua' nisë ru'bë. Guatë ma la'ni nisë. Bëlda'u nisë ra ma; lueguë guti ra ma.

³³ Hia naquëhapë guchi bëllu'në rall hashtë guë'dchi nu guzublú biadi'dzë rall lo quë naguc, nu shcuendë ra nguii nagú mēdzabë la'ni ldu'u rai'. ³⁴ Iurní grë mënë shtë guë'dchi bëru'u rall; guagná rall catë quëbezë Jesús. Iurë guná rall lu më, bënë rall ruëguë de quë guëru'u më ladzë rall.

9

Bënëac Jesús tubi narac llunguë
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

¹ Iurní Jesús guatë la'ni barcu parë tēdë më stubi tēchi nisë. Iurní bédchini më guë'dchi shtë më. ² Nga'li bédchininú mënë tubi narac lluu'u galguidzë llunguë. Nagá'all lu daa'. Iurë Jesús guná rialdi' ldu'u rall, repi më lu narac lluu'u:

—Lé'ël, adë riádi'i ldu'ul. Naperdunë duldë shtënël.

³ Iurní bëldá mēsë narlu'a'a lëy guni'i rall la'ni ldu'u rall: “Hiembrë rë' blac di'dzë dzabë ruadi'dzëll cuntrë Dios”. ⁴ Perë guc bë'a Jesús pë llgabë quëbezënu rall. Iurní repi më:

—¿Pëzielú runë të llgabë mal? ⁵ ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac lluu'u: “Naperdunë duldë shtënël”, u guënia'a lull: “Guashtë nu bëagzë”? ⁶ Parë gac bë'a të nahia nguii

nahëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu parë gac bë'a të napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë mënë.

Iurní repi më lu narac lluu'u:

—Guashtë; bëtëá shtaa'l nu bëagzë lídchil.

⁷ Lë'ë narac galguidzë llunguë guasuldill nu bëagzëll lídchill. ⁸ Guná mënë lull, iurní bédzëguëe' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bënë rall alabar lë'ë Dios purquë bédë'ë më pudërë ru'bë guia'a tubi nguii.

Guna'bë Jesús Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Jesús bëru'u më nga'li. Guná më lu tubi nguii lë Mateo. Zúbëga'all lugar catë rúnëll cubrë impuestë. Iurní repi më:

—Gudë'e naldë na.

Iurní Mateo guasuldí nu guanáldëll lë'ë Jesús.

¹⁰ Guzac iurë Jesús caniháu la'ni tubi hiu'u, cantidá mënë narunë cubrë impuestë nu zihani pecadurë bédchini rall nga'li parë gulezënu rall lë'ë më lu mellë. Guzubënu rall lu mellë con Jesús nu con ra shini gusë'dë më. ¹¹ Perë ra fariseo iurë guná rall lu ra mënë ni, guna'bë di'dzë rall lu shini gusë'dë Jesús:

—¿Pëzielú mēsë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra mënë narunë cubrë impuestë?

¹² Bini Jesús pë quëgni'i ra fariseo; iurní guni'i më:

—Adë rqui'nidi'i ra mënë ducturë si rac llú'udi'i rall perë mënë narac lluu'u, sí, ni rqui'ni rall ducturë. ¹³ Gulë gua; gulë bédë'ë cuendë lo quë narunë cuntienë lo quë naná escritë: “Na rac shtua'a de quë gac të mënë narga'a ldu'u sáhi!; ni más mejurë quë gunë të ofrecer ma lua ziquë ofrendë”. Zeldë guëna'ba ra pecadurë të guëabrá ldu'u rall con Dios. Adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i: “Nápëdia'a duldë”.

Guna'bë di'dzë rall lla na shcuendë ayunë
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Iurní ra nazianaldë lë'ë Juan Bautista, guabi'guë rall lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú lë'ë na'a nu ra fariseo rdë'në na'a ayunë zihani vuelltë perë ra shmënëll adë rúnëdi'i rall ayunë?

¹⁵ Jesús guni'i:

—Nahia ziquë lliguë shtë sa'a. ¿Ni mudë gunë të obligar ra invitadë shtë sa'a, gacu rall lari nagasë ziquë mënë narunë velar guëc tégulë mientras quëbezënu lliguë lë'ë rall? Aquëdi'i. Perë guëdchini dzë nu guëdchini tiempë lë'ë lliguë tsabsú nga'li; iurní sí, gunë rall ayunë.

¹⁶ Ni tubi adë chu rúnëdi'i rumiendë lu tubi lari gushë con lari nardëá purquë si talë guëguëu'l lari nardëá lu lari gushë,

más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlua'a lari. ¹⁷ Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë purquë adë gúnëdi'i gan bulsë gushë la fuersë shtë vini cubi. Rie'zë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u, nu gullini ra bulsë. Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurní lë'ë vini nu ra bulsë adë guënitidi'in. Shti'dza adë rgá'adi'i con custumbre shtënë të.

Shini Jairo nu na'a naguna'zi shabë më (Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Mientras Jesús quëadi'dzi' ra cusë rë', tubi narnibë'a mënë bédchini; bëzullbill lu më nu guni'ill:

—Shtsa'pa niá'asë gualú guti, perë si talë guídëll lidcha; si talë guëdchi'bë guíá'al guëc shinia, guëbáni' stubi.

¹⁹ Jesús guasuldi'; iurní guanaldë më lë'ëll con ra shini gusë'dë më. ²⁰ Iurë guanaldë më lë'ëll, tubi na'a narac llu'u rllë'ë rëni'; guabí'guëll lu Jesús. Guc chi'bë chupë izë rac llú'ull. Iurní guabí'guëll lu Jesús nezë tëchi më. Guná'zill rua' shabë më. ²¹ Rúnëll llgabë: “Si talë guëna'zia shabë më, guëaca”. ²² Jesús bédchigrë lu më nezë tëchi më; guná më lu na'a nu repi më:

—Adë riádi'i ldu'ul, Nanë. Hia lë'ëll beáquëll purquë gualdí ldu'ul na.

Mizmé iurní beáquëll.

²³ Iurë Jesús bédchíni' lidchi më importantë; guná më lu narëta' nu guná më lu ra musiquë. Ra mënë ru'në rall nu ruidë bë'në rall. ²⁴ Iurní repi Jesús:

—Gulë bëru'u ndë'ë purquë lë'ë lliguëna'a rë' adë gútidí'i sino nagá'sí.

Perë ra mënë bëlldichinú rall lë'ë më. ²⁵ Jesús guní'i' de quë guëru'u rall. Iurní guatë më la'ni hiu'u nu guna'zi më guia'a tégulë. Iurní guashtë tégulë nga'li. ²⁶ Guëdubi lugar catë rñibë'a regiuni ní, bërë'tsë di'dzë nu famë shtënë më. Biadi'dzë mënë pë guc con lë'ë tégulë.

Bënëac Jesús chupë ciegu

²⁷ Jesús bëru'u lugar ní; chupë ciegu guanaldë rall lë'ë më; guni'i rall fuertë:

—Bëga'a ldu'ul lë'ë na'a, llëbni David.

²⁸ Iurë Jesús guatë la'ni hiu'u, bédchini ra ciegu lu më; repi më lu rall:

—¿Gu rialdí ldu'u të de quë zac gunëaca lë'ë të?

Lë'ë rall bëquebi rall:

—Rialdí ldu'u na'a, Dadë.

²⁹ Iurní Jesús bëshá guia'a slu rall nu repi më:

—Gaquin según fe nanapë të.

³⁰ Hia slu ra mënë ní bëaquin. Iurní Jesús gunibë'ai' con ordë lu rall, ni tubi adë chu gac bë'adi'i lo quë nabë'ni'.

³¹ Perë niá'asë gualú bëru'u rall nga'li, iurní guzublú ruadi'dzë rall guëdubi regiuni lo quë nabë'ne Jesús.

Bënëac Jesús tubi gu'pë

³² Iurë Jesús con ra shini gusë'dë më zia-gru'u rai' nga'li, bëldá ra mënë be'dënú rall tubi gu'pë nanapë mëdzabë la'ni ldu'i.

³³ Lueguë Jesús gulú hia'ldë lë'ë mëdzabë ní; hia lë'ë gu'pë guzublú biadi'dzëll. Nalë bëdzëguëë' ldu'u ra mënë. Guni'i rall:

—Nunquë la'di guná'di'ia'a guëdubi mënë shtë Israel sa' ra cusë ziquë quëhunë më.

³⁴ Perë guni'i ra fariseo:

—Nguiu rë' rgu hiá'ldëll ra mëdzabë por pudërë shtë mëdzabë narnibë'a más.

Bëga'a ldu'u më ra mënë

³⁵ Jesús zia'gla'guë më grë ra guë'dchi naná rëta' guëlladchi nga'li. Caglua'a më la'ni iádu'u shtë ra mënë cadë lugar catë rdchini më. Biadi'dzënú më mënë cusë za'quë lla guëdchini mieti catë rñibë'a Dios. Nu bënëac më grë clasë galguidzë nu grë ra naquëhunë sufrir ra dulurë. ³⁶ Iurë guná më ra mënë zihani, bëga'a ldu'u më lë'ë rall purquë nalë rzac zi rall nu adë rbedchídi'i ldu'u rall. Na rall ziquë lli'li nanápëdi'i vëquërë. ³⁷ Iurní repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, nanú zihani cusechë perë du'psë na rall parë gunë rall dchi'ni perë rnia'a lu të, ³⁸ gulë guna'bë lu Dios naná nashtënë cusechë parë guëshe'ldë më más mënë parë guadi'dzë rall diza'quë lu mënë.

10

Jesús gulë ra chi'bë chupë shini gusë'dë më

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Iurní Jesús guna'bë chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bédë'ë më autoridá nu pudërë parë guëgú rai' ra mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë nu parë gunëac rai' grë ra narunë sufrir galguidzë nu dulurë.

² Ndë'ë na lë ra poshtë; guëzá chi'bë chupë rai': primërë Simón; nápi' stubi lëhi' Pedro. Nu bë'në më nombrar Andrés bëchi Pedro. Guna'bë më Jacobo nu bëchi' Juan, shini Zebedeo. ³ Guna'bë më Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo el quë narunë cubrë impuestë. Guna'bë më Jacobo shini Alfeo. Guna'bë më Lebeo, nápi' stubi lëhi' Tadeo. ⁴ Guna'bë më Simón naná miembrë shtë partidë cananista, nu guna'bë më Judas Iscariote el quë nabë'ne intriegu lë'ë Jesús.

Jesús gunibë'a tsagni'i ra poshtë diza'quë lu ra mënë

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Jesús gunibë'a guëzá chi'bë chupë nguui ní; guni'inú më lë'ë rai' lla guzia'a rai'. Repi më lu rai':

—Adë tsádi'i të regiuni catë quèrèldë ra nadë nádi'i më israelitë. Nu adë tsutedi'i të guë'dchi Samaria. ⁶ Más bien tsa të lu ra mënë naná ziquë lli'li naguniti, quiere decir, naciuni Israel. ⁷ Gulë biadi'dzë lu mënë lla tsutë mënë catë rñibë'a Dios purquë hia lë'ë iurë ziadgchini të guë'nibë'a më. ⁸ Gulë bënëac ra narac ll'u'u. Gulë bëcua'ñi ra tégulë. Gulë bënëac narac galguidzë ru'dzë ládi'. Gulë cu grëtë' mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Lë'ë të bë'në të recibir pudërë ndigá; gulë bédë'ë sin quë gúnëdi'i të cubrë.

⁹ Adë guá'adi'i të orë, ni bédchichi, ni dumí mitu'në. ¹⁰ Adë guá'adi'i të panitë parë quë dumí. Adë guá'adi'il chupë manguë, nilë chupë par rachi. Adë guá'adi'il bastunë. Pues el quë narunë dchi'ni napë dereché parë gaul lidchi shlamëll.

¹¹ Iurë lë'ë të guëdchini të tubi guë'dchi u tubi ranchi, gulë quili nga'li tubi mënë naná runë tucarë guëquë diaguë shti'dza. Hia nga'li guëa'në të lídchill hashtë iurë lë'ë të guëbi' të. ¹² Iurë lë'ë të tsutë të lidchi mënë ni, gulë bë'në saludar lë'i' con tubi diza'quë. ¹³ Si talë ra mënë ni runë tucarë guëquë diaguëll shti'dza, gulë bédë'ë bendición shtë të nga'li; perë si talë adë guëquë diaguëdi'i rall shti'dzë të, si talë adë nádi'i ra mënë më za'quë, gulë biequi nga'li con grë diza'quë shtë të. ¹⁴ Si talë nédi'ill mënë ni gunë recibir diza'quë nu nédi'ill guëquë diaguëll shti'dzë të, iurní gulë bëru'u hiu'u ni u guë'dchi ni. Iurní gulë guëdchibi gushëguui'u nadchi'bë guëa' të ziquë sëni de quë adë gualdidi'i ldu'u rall. ¹⁵ Guldía rnia'a, dzë shtë juici más llëru'bë na cashtigu parë guë'dchi ni quë parë ra mënë shtë Sodoma u Gomorra.

Guëzac zi mënë lë'ë të

¹⁶ Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë të cumë ziquë ra lli'li ladi ra ma dushë, perë gulë gac nasini cumë ziquë serpientë, nu gulë gac nadu'u ziquë palumë. ¹⁷ Gulë gapë cuidadë ra mënë shtë lugar ni; gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gubernëni nu hashtë guëne'e rall galné lë'ë të la'ni iádu'u. ¹⁸ Tsanú rall lë'ë të lu ra gubernadurë nu lu rëy purquë na të shmëna. Zni gac të testigu shtëna delantë lu ra autoridá hashtë delantë lu ra nanádi'i më israelitë. ¹⁹ Perë iurë lë'ë rall gunë rall intriegu lë'ë të lu ra gubernëni, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të lu rall u por lo quë naguadi'dzë të lu ra mënë, purquë iurë lë'ë iurë guëga'a, Dios guësédchini më di'dzë parë guadi'dzë të ²⁰ purquë lédë lë'edi'i të guadi'dzë të sino lë'ë Espíritu Santo naze'dë de Shtadë të, guadi'dzi' por lë'ë të.

²¹ Ra nguui gunë rall traicionar ra bëchi sa' rall të parë gati sa'll. Ra shtadë ra mënë gunë rall traicionar shini rall. Shini rall guëásëll guëc shtadë rall hashtë

quini rall shtadë rall. ²² Grëtë' mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna, perë el quë nagac firmë hashtë fin, ndë'ë gac salvar. ²³ Iurë lë'ë mënë guëzunaldë rall lë'ë të cualquier tubi guë'dchi catë guëdchini të, gulë bëru'u nga'li; gulë bëllu'në hashtë stubi guë'dchi purquë guldía rnia'a, lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëdchíni' antsë quë lë'ë të guadi'dzëni'u të diza'quë lu mënë guëdubi guë'dchi shtë Israel.

²⁴ Ni tubi narsë'dë lu shmësi', lasáquëdi'ill más quë mësë shtënell. Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi'. ²⁵ El quë narsë'dë, tsull cunformë según el quë naquëglua'a, hashtë despuësë iurní tsalú studi shtënell, iurní gáqui' ziquë lë'ë mësë. Zni na tubi muzë'ni, cagni' ra mënë rñibë'a mëdzabë Beelzebú na, nu zac guëni'i rall rñibë'a mëdzabë lë'ë të.

Chu guëdzëba'a (Lc. 12.2-9)

²⁶ 'Por ni rnia'a lu të, adë rdzëbëdi'i të ra mënë. Pues ni tubi cusë nanaga'chi adë guëá'nëdi'in sin adë guëru'udi'in lu llni. Nu grë cusë naga'chi, napë quë guëdë'ë mënë cuendë de ni. ²⁷ Lo quë narnia'a lu të apartë, gulë guni'i di'dzë ni delantë lu grë mënë. Lo quë nabëlu'ahia lu të apartë, gulë guni'i fuertë dizdë guëc hiu'u. ²⁸ Adë rdzëbëdi'i të ra narguini cuerpë perë adë gáquëdi'i quini rall almë. Más bien gulë bédzëbë el quë nanapë pudërë guëzalú cuerpë nu almë la'ni gabildi.

²⁹ 'Rdu' ra ma'ñi, chupë ma por tubi centavë, perë ni tubi de lë'ë ra ma adë rátidi'i sino quë lë'ë Dadë Dios adë guëdë'ë më sí; Dios rdë'ë më cuendë. ³⁰ Napë më cuendë bédá guitsë guëquëll. ³¹ Adë rdzëbëdi'i të; pues más lasac të quë ra ma'ñi.

Pë gac con ra shmënë Jesús (Lc. 12.8-9)

³² 'Grëtë' el quë naguëquebi favurë de na delantë lu ra mënë, na guëquebia favurë de lë'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e. ³³ Perë si talë nanú el quë narni'i nádi'ill shmëna delantë lu ra mënë, na guna negar lë'ëll delantë lu Shtada naquëbezë gube'e.

Por Jesús nanú divisioni (Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ 'Adë rúnëdi'i të shgabë të de quë zeldënúa paz lu guë'dchiliu rë'. Pues adë zeldënúdia'a parë cuedchí ldu'u mënë con sa'll lu guë'dchiliu sino parë gac dividir mënë por shti'dza. ³⁵ Na zelda parë grë ra nguui guëasë rall guëc shtadë rall, shtsa'pë rall guëasë rall guëc shni'a rall. Nu ra lli'li guëasë rall guëc suëgrë rall. ³⁶ De mudë de

cadë tubi rall gac rall enemigu parë famili shtënë rall.

³⁷ 'El quë narac shtu'u shtádi' u shni'ai' más quë rac shtú'ull na, adë rllu'i'di'i gáqui' shmëna. El quë narac shtu'u llgá'ni' u shtsápi' más quë rac shtú'ull na, adë rllu'i'di'i gáquëll shmëna. ³⁸ El quë nadë gúnëdi'i renunci prupi deseo shtënëll, si talë adë nēdi'i gátill por na; si talë adë tsanaldēdi'ill shneza, nguui ni nasáquēdi'ill gáquëll shmëna. ³⁹ El quë narac shtu'u gac salvar vidë shtënëll, guēnítill vidë shtēni', perë el quë naguēniti vidë shtēni' por na, ni gac salvárell.

*Premi parë ra shmënë Jesús
(Mr. 9.41)*

⁴⁰ 'El quë narunë recibir cualquier tubi de lē'è tè, mēnē ni también rúnēll recibir na. El quë narunë recibir na, mēnē ni rúnēll recibir el quë nabēshe'ldē na. ⁴¹ El quë narunë recibir tubi shmuzë Dios purquë ze'dē mēnē ni de Dios, ni gúnēll recibir mizmë premi nard'ē Dios parë ra shmuzë më nabiadi'dzë shti'dzë më. El quë narunë recibir tubi nguui za'quë purquë nall më za'quë, mēnē ni gúnēll recibir premi shtë më za'quë. ⁴² Cualquier el quë naguēd'ē tubi vasë nisë galë, tē gu tubi más humildë shmëna, guldía rnia'a lu tè, segurë guēd'ē Dios tubi premi cá'all.

11

*Ra nabēshe'ldē Juan Bautista lu Jesús
(Lc. 7.18-35)*

¹ Iurë Jesús gualú guni'i më lla mudë guzia'a ra chi'bë chupë shini gusë'dë më, bèru'u më nga'li parë zia'a më. Bëlua'a më diza'quë lu ra mēnē guē'dchi narēta' guëlladchi.

² Juan nanú lachigui'bë perë bini' lo quë naquëhunë Cristo. Iurní bēshē'ldi' bēldá shmēni'; tsagná rall lē'è Jesús ³ parë guagna'bë di'dzë rall lu më:

—¿Gu lē'èl nal Cristo, el quë napë quë guēdchini por partë shtë Dadë Dios, u napë quë guēlezë na'a stubi naguēdchini?

⁴ Jesús repi:

—Gulë tsaguēchi lu Juan lo quë naguná tè nu lo quë nabini tè. ⁵ Gulë biadi'dzë grētē' lo quë naguná tè: ra ciegu rna; ra cujë rzë; ra narac galguidzë ru'dzë ládi', guzunë rall; grë ra cue'të bëabri rini rall. Ra tēgulë gubani rall stubi. Grë ra prubi quëquë diaguë rall diza'quë parë gac salvar rall. ⁶ Guēquité ldu'u ra naná tsagla'guë tsaldí ldu'i na, grë ra nartúdi'i lúhi' gáquëll shmëna.

⁷ Iurë lē'è shmënë Juan zëagzë, iurní Jesús guzublú quēadi'dzë më shcuendë Juan. Repi më lu ra mēnē:

—¿Pë guagná tè lu shlatë; tubi ziquë gui'lli narni'bi mbë? ⁸ Aquēdi'i. ¿Pë guagná tè

lu tubi nguui nanacu lari chulë? Aquēdi'i. Lē'è tè nanë tè de quë grë ra naracu con lari nalasac zihani dumí, quērelde rall lidchi rēy. ⁹ Por fin ¿pë guagná tè lu tubi muzë shtë Dios? Perë sí, de verdá guná tè tubi muzë shtë më mayurë quë ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. ¹⁰ Juan na el quë narni'i Sagradas Escrituras:

Na guēshe'lda tubi naguadi'dzë por na antsë guēlua'alul lu mēnē.

¹¹ Guldía rnia'a, grētē' ra mēnē nagubani tiempë guahietë, nápēdi'i rai' más hunurë quë Juan. Perë rnia'a lu tè, el quë namás humildë entrë ra mēnē narialdí ldu'i diza'quë shtëna, napë rall más hunurë quë Juan.

¹² 'Dizdë Juan Bautista hashtë iurne', ra mēnē mal rac shtu'u rall guēzalú rall diza'quë shtë Dios parë adë tsutēdi'i mēnē catë rribē'a Dios. Ra narac shtu'u tsutë nezë za'quë, runë rall llēru'bë fuersë parë tsutë rall. ¹³ Grētē' lo quë nabëquē'è ra muzë nabiadi'dzë shti'dzë Dios nu lo quë nabëquē'è Moisés, guni'i rai' lo quë narac shtu'u Dios hashtë tiempë shtë Juan Bautista. ¹⁴ Si talë lē'è tè rac shtu'u tè tsaldí ldu'u tè lo quë narnia'a de Juan, náhi' ziquë Elias. Juan náhi' el quë muzë shtë Dios guni'i guahietë napë quë guēdchini. ¹⁵ Si talë rac shtu'u tè tsasë tè, gulë bëquë diaguë bien lo quë narnia'a.

¹⁶ 'Guadi'dza tubi comparaciuni lla na mēnē tiempë ne'. Lē'è rall na rall ziquë lguē'nē nacaguitë. Zúbēga'a rall lu lguēa' nu rni'i rall fuertë lu sa' rall: ¹⁷ "Bēdi'ldi na'a musiquë légrë perë adë bëgu'i'di'i tè. Bēdi'ldi na'a cantë tristë perë adë b'i'nidi'i tè." ¹⁸ Bēdchini Juan; adë gudáudi'i' zihani cusë nu adë bii'di'i' licor; perë lē'è tè rni'i'te de quë nápi' tubi mēdzabē la'ni ldu'i'; por ni adë guanaldēdi'i tè lē'i'. ¹⁹ Lueguë bēdchinia, nguui nabēshe'ldē Dios; rni'i' tè rau sha'ta nu rni'i' tè ruhia vini. Rni'i' tè nahia amigu shtë pecadurë nu amigu shtë ra narunë cubrë impuestë, por ni adë rialdidi'i ldu'u tè shti'dza. Manērë nacanihunë Dios na ziquë llni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná riasë shti'dzë më de verdá.

*Ra mēnē adë guasēdi'i rall shti'dzë më
(Lc. 10.13-15)*

²⁰ Iurní lē'è Jesús guzublú quēgni'i më lu ra mēnē guē'dchi catë bē'nē më más milagrë ru'bë purquë ra mēnē ni, adë bëabridi'i ldu'u rall con Dios. Iurní guni'i më:

²¹ —Prubi de lē'è tè mēnē shtë guē'dchi Corazín. Prubi de lē'è tè mēnē shtë guē'dchi Betsaida; purquë si talë mēnē shtë Tiro nu Sidón nianá rall grë ra milagrë naguná tè, pues hia niac cambi mudë nanabani rall; niabrí ldu'u rall con Dios. Niazubë rall lu dē nu niacu rall lari nagasë ziquë sefi de quë bē'nē nadzē'è mudë nanabani rall. ²² Na

rnia'a lu të, dzë guëshe'ldë Dios juici guëc mënë shtë guë'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të. ²³ Nu rnia'a lu të naquërelde guë'dchi Capernaum, runë nadchini të por tantë llin nabë'në të recibir, perë tsalú të lugar catë quëbezë ra tëgulë purquë mënë shtë ciudá Sodoma, si talë nianá rall milagrë cumë ziquë guná të, pues todavía nianá quëbezë guë'dchi Sodoma iurne'. ²⁴ Perë rnia'a lu të, dzë shtë juici lë'ë të gunë të recibir más cashtigu dushë quë ra mënë shtë regiuni shtë Sodoma.

Gulë te'e lua parë cuedchi ldu'u të (Lc. 10.21-22)

²⁵ Tiempë ni Jesús biadi'dzënuhi' Shtádi':

—Dadë, dushquílil, rribë'al gube'e nu guë'dchiliu. Quëhuna alabar lë'ël, Dadë; bëluá'al shti'dzë'l lu mënë humildë, rac bë'a rallin. Perë nacahi shti'dzë'l bë'nël parë ra mënë narni'i na rall më ru'bë, ra mënë narianaldë tēchi lligabë nguui. ²⁶ Zni bë'nël Dadë purquë zni rac shtú'ul gac.

²⁷ Lë'ë Shtada bëne'e grëtë' cusë rë' parë na; ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bë'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bë'ahia chu náhi'. Nahia shini më; gunguë bë'a mënë Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguui ni Shtada. ²⁸ Gulë te'e lua grëtë' el quë narbedchidi'l ldu'i, grë të nariashac ldu'i por duldë shtë të, guënehia paz parë lë'ë të. ²⁹ Gulë bëca'a yuguë naguedchi'ba guëc të nu gulë bësë'dë shti'dza. Nadú'uhia nu nalë pacënci nahia. Gulë te'e lua të guëdzëlë të descansë parë almë shtë të. ³⁰ Ldai' nabëluá'ahia lu të, nalë sencigi nahin parë gua'a të ziquë tubi yuguë shashu. Lo quë narnibë'ahia adë nagánëdi'in.

12

Ra shini gusë'dë më caniahi rai' du'u dzë narzi'i ldu'u mënë

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ La'ni ra dzë ni Jesús zía'ai' nezë shtënë më catë rgabni' trigu. Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, ra shini gusë'dë më bēdchini galërldia'në ldu'u rai'. Iurni gudublu' caniahi rai' du'u shtë trigu parë quëháu rai' bē'dchi trigu. ² Iurë lë'ë ra fariseo guná rall lo quë nabë'në rai', repi rall lu Jesús:

—Guná, ra shini gusë'dël quëhunë rall lo quë naprovide según lëy. Caniahi rall du'u dzë narzi'i ldu'u mënë.

³ Jesús repi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të histori lo quë nabë'në David guahietë con ra narianaldë tēchi'? Bēldia'në David nu guatēhi' lidchi Dios. ⁴ Guna'zi David guetēshtildi sagradë. David gudáuhi' guetēshtildi ni, perë según

lëy shtë Dios sulë bēshuzi napë rall derechë gau rai' guetēshtildi sagradë, lēdēdi' David con ra mënë nananú con lē'i'. ⁵ Hia bi'ldi të lëy shtë Moisés. Ra bēshuzi shtë iádu'u adë rzí'idi'i ldu'u rall dzë descansë por trabaju nanapë rai'; nu nádi'in duldë. ⁶ Na rnia'a lu të, zuga'a tubi nguui ndë'ë naná más importantë quë iádu'u. ⁷ Lë'ë të, ¿pë adë riasēdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras? “Na rac shtua'a guëga'a ldu'u të sa' të más quë ra ma narne'e të lu bëcu'guë ziquë ofrendë”. Si talë riasë të di'dzë ni, adë gúnēdi'i të condenar na nanápēdi'i faltë. ⁸ Lë'ë nguui nabēshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nápi' autoridá nu pudërë parë guēni'i' pë gunë mënë dzë narzi'i ldu'u mënë.

Tubi nguui nagubidchi guiá'ai' (Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Iurni Jesús bëru'u lugar ni. Guatë më la'ni iádu'u shtë ra mënë. ¹⁰ Nga'lí zuga'a tubi nguui nagubidchi tubi guiá'ai'. Perë ra fariseo rac shtu'u rall guëdzëlë rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë Jesús. Iurni guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Según lëy ¿gu nanú permisi gunëac mënë narac llu'u grë ra dzë narzi'i ldu'u mënë?

¹¹ Repi Jesús:

—¿Chu de lë'ë të si talë guēnítíl tubi lli'li, si talë ldaguë ma la'ni guērzu' dzë descansë, pë adë tsaldúdi'i tē ma? ¹² Pues más nasac vidë shtë nguui quë lli'li. Zni nanú permisi gunë mieti bien dzë narzi'i ldu'u ra mënë.

¹³ Iurni repi më lu nguui nagubidchi guiá'ai':

—Bēldí guiá'al.

Lë'ë nguui bēldí guiá'ai'. Lueguë bëac guiá'ai'; bëa'në guiá'ai' ziquë na stubi guiá'ai'. ¹⁴ Iurni bëru'u ra fariseo. Guzublu' rall quili rall manërë parë quini rall lë'ë Jesús.

Lo quë nabëquë'ë Isaías

¹⁵ Iurë guc bë'a Jesús pë quëhunë ra fariseo, bëru'u më; zia'a më stubi lugar. Perë cantidá mënë guanaldë rall lë'ë më. Jesús bēnëac grëtë' narac llu'u. ¹⁶ Nu bēdë'ë më ordë de quë adë guadi'dzēdi'i ra mënë chu na më. ¹⁷ Zndë'ë guc parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë Isaías, muzë shtë Dios:

¹⁸ Ndë'ë lë'ë shmuza nagulëa; el quë nalë rac shtua'a nu el quë narquitë ldu'a'a.

Guëdë'hia Espiritu Santo cuezēnuhi' më ni. Guēni'i' më lu mënë nanádi'i më israelitë de quë ze'dë guēdchini juici shtë Dios.

¹⁹ Adë guadi'dzēdi'i më tantë. Na më nadu'u. Adë rtálēdi'i më di'dzë; adë guēni'idi'i më fuertë nezë.

²⁰ Na më pacēnci; adë nádi'i më ziquë el quë narguitsu gui'lli.

Nádi'i më ziquè el què narsèaldè mèchi narquè gu'i'i.

Cuezè më hashtë cueshtë gubernè shtëhi'; guë nibè'a më manèrè justè.

²¹ Mènè nanádi'i më israelitè, tsaldí ldu'u rall shti'dzè mè parè gac salvar rall.

Guni'i ra mènè napè Jesús mèdzabè la'ni ldu'i'

(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Iurní bédchinínú mènè tubi nguui lu Jesús. Nall ciegu nu gu'pè. Bè'nè mèdzabè nananú la'ni ldu'u nguui ni parè adè rnádi'ill nu rní'idi'ill. Jesús bènèac lè'i'. Iurní guná nguui, nu clarè biadi'dzè nguui. ²³ Grétè' ra mènè narèta' nga'li, guasè ldu'u rall nu bèdzèguèè' ldu'u rall. Guni'i rall:

—¿Pè lè'èdi'i llèbni David ndè'è, el què nacabèza'a?

²⁴ Perè ra fariseo bini rall lo què naguni'i mènè; guni'i rall:

—Perè hiumbèrè rè' rgull mèdzabè por pudèrè shtë Beelzebú, jèfè shtë ra mèdzabè.

²⁵ Perè guc bè'a Jesús lo què narunè lall shgabè rall. Iurní repi mè:

—Si talè grè mènè shtë gubernè rdildi cuntrè mizmè sa' rall, tsalú gubernè. Igal gac con tubi guè'dchi nu si talè tubi famili rdildi entrè lè'è rall, guèdchini tiempè tsalú famili ni. ²⁶ Nu Satanás, si talè Satanás nadi-vididè mizmè lè'èll, tsalú pudèrè shtë'nèll; guë nibè'adi'ill shmènèll iurní. ²⁷ Si talè rguhia mèdzabè por pudèrè shtë Beelzebú, ¿chu runè compa'ni ra mènè sa' t'è nargú mèdzabè la'ni ldu'u mènè? Mizmè nguui ni gunè rall juzguè lè'è t'è. ²⁸ Perè si talè con pudèrè shtë Dios rguhia mèdzabè, hia bèga'a iurè; guèlladchi zuga'a Dios parè guë nibè'ai' lè'è t'è.

²⁹ ¿Llallè gac tsutè tubi nguba'nè lidchi tubi nguui fuertè t'è parè guèdchisull pè shtë'nè mènè? Primèrè napè què guèl'i'bill nguui ni, iurní sí, zac guèdchisull pè shtë'nè mènè ni.

³⁰ 'El què nanèdi'i guèni'i favurè de na, nall cuntrè de na. El què nadè rtèadi'i mènè lua, na ziquè tubi narsèllu'nè mènè lua.

³¹ 'Rnia'a lu t'è de què zac perdunè grè duldè shtë ra nguui nu grétè' didzabè narni'i rall, gunè mè perdunè, perè si talè guni'i mènè di'dzè mal cuntrè Espiritu Santo, ni sí, jamás adè nídi'i perdunè.

³² Cualquier narni'i didzabè guèc nguui nabèshe'ldè Dios, zac perdunèll perè el què naruadi'dzè cuntrè Espiritu Santo, jamás adè gáquèdi'i perdunè parè guèdubi tiempè lu guè'dchiliu rè', nilè lu stubi guè'dchiliu nanadè tsalúdi'i.

Nashi shtë hiaguè rlua'a pè hiaguin (Lc. 6.43-45)

³³ 'Si talè hiaguè nahin cusè za'què, zni rne'ein nashi za'què. Si talè hiaguè nahin

mal, pues nashi mal rne'ein. Shnashi hiaguè rlua'a pè hiaguin. ³⁴ Lè'è t'è llèbni mbe'ldè, ¿llallè gac guèni'i t'è cusè za'què? hia què lè'è t'è mizmè lè'è t'è na t'è mal. Pues ruadi'dzè t'è zihani di'dzè dzabè naze'dè la'ni ldu'u t'è. ³⁵ Nguui za'què ruadi'dzèll cusè za'què purquè cusè za'què nanú la'ni ldu'ull. Perè ra nguui mal ruadi'dzèll cusè mal purquè cusè mal nanú la'ni ldu'u rall. ³⁶ Perè na rnia'a lu t'è, dzè shtë juici grè mieti guèdè'è rall cuendè lu Dios por grè ra di'dzè nagúpèdi'i rall cuidadè. ³⁷ Purquè segùn di'dzè nabiadi'dzè t'è, gunè mè juzguè lè'è t'è; gac salvar t'è u gac condenadè t'è.

Ra mènè mal rac shtu'u rall guèna' rall tubi milagrè

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸ Iurní guni'i ra fariseo nu ra narlua'a lèy lu Jesús:

—Mèsè, rac shtu'u na'a guèna' na'a tubi se'ni, tubi milagrè ru'bè gúnèl.

³⁹ Jesús bèquebi:

—Mènè mal nalè rac shtu'u rall guèna' rall tubi se'ni nu milagrè ru'bè, perè hia jamás adè chu guèné'uru'u más se'ni, sulè se'ni ziquè naguc con Jonás. ⁴⁰ Ziquè Jonás gua la'ni mbeldè durantè tsunè dzè nu tsunè gue'lè, zni zac con nguui nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu; guèca'chi ra mènè lè'i' la'ni ba'a; tsúhi' nga'li tsunè dzè nu tsunè gue'lè. ⁴¹ Grè ra naguquèrèldè ciudá shtë Nínive tsasuldí rall lu juici con ra mènè naquèrèldè ne', nu guèni'i ra mènè shtë Nínive ra mènè nanabani ne' na rall culpablè purquè ra mènè shtë Nínive, iurè bini rall shti'dzè Jonás, bèabrí ldu'u rall con Dios. Gulè guná, hia bédchini tubi más mè importantè què Jonás. ⁴² Iurè gac juici shtë Dios, lè'è reina nagunibè'a ladzè Sur, tsasuldill nu gúnèll juzguè mènè nanabani ne'; na rall culpablè purquè na'a ni bidè guè'nall lu Salomón t'è guèquè diáguèll llgabè shtë Salomón; perè gulè guná, hia bédchini tubi más mè importantè què Salomón.

Mèdzabè mal nabèabrí ldu'u mènè (Lc. 11.24-26)

⁴³ 'Iurè bèru'u mèdzabè la'ni ldu'u nguui, rzèll catè nídi'i nisè. Rguilill catè cuèzèll perè adè rdzèlèdi'ill lugar. Iurní rní'ill: ⁴⁴ "Guèabria ldu'u mènè catè bèru'a". Bèdzélèll nguui ziquè tubi hiu'u bien arregladè nu limpi. ⁴⁵ Iurní tsaglli'i mèdzabè gadchi mèdzabè más mal què lè'èll; riutè rall la'ni ldu'u nguui ni. Por fin bèa'nè nguui peor què antsè. Zni gac suceder con ra mènè mal rè'.

Shni'a nu bèchi Jesús

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Nianá Jesús zia'la'guè quèadi'dzi' lu ra mènè zihani, iurní bédchini shni'a mè con ra

bëchi më. Rëta' rai' tëchi fuërë nu rac shtu'u rai' guadi'dzënu rai' lë'ë më. [⁴⁷ Bëdchini tubi nabëdchininú rsunë lu Jesús. Guní'ill:

—Lë'ë shní'al nu ra bëchil zuga'a rai' tëchi fuërë; rac shtu'u rai' guadi'dzënu rai' lë'ël.]

⁴⁸ Perë lë'ë më repi lu naganun rsunë:

—¿Chull na shní'ahia? ¿Chull na bëcha?

⁴⁹ Iurní bënë më sëñi con guia'a më; guni' më shcuendë ra shini gusë'dë më:

—Ndë lë'ë shní'ahia nu ndë'ë na bëcha ⁵⁰ purquë grëtë' el quë narunë según voluntá shtë Shtada naquëbezë gube'e, na bëcha; nall zana, nu nall shní'ahia.

13

Comparaciuni shtë nartë'tsë bë'dchi

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Mízmë dzë ni bëru'u Jesús hiu'u. Iurní guzubë më rua' nisë ru'bë nu cantidá mënë bédëá rall lugar catë quëbezë më. ² Por ni Jesús guatë la'ni tubi barcu; iurní guzubë më parë guëlua'a më. Grëtë' ra mënë bëa'në rall rua' nisë lu guiu'u. ³ Caglua'a më zihani cusë por comparaciuni. Guní' më:

—Tubi nguü guagté'tsëll bë'dchi. ⁴ Iurë bëtë'tsëll bë'dchi, du'pë bë'dchi gulaguë lu nezë, hia nga'li bëdchini ra ma'ñi. Gudáu ma ra bë'dchi. ⁵ Stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u guë'ë catë du'pë guiu'u nanú. Hia bë'dchi ni nasesë gualdanin purquë du'pë guiu'u nanú ⁶ perë iurë lë'ë ngubidzë bëru'u, güe'qui plantë purquë napëdi'in llëru'bë shlu'chi; gubidchin. ⁷ Stu'pë bë'dchi gulaguë ladi ra gui'lli guitsë. Gualdanin la'ni gui'lli guitsë perë gui'lli guni guëquin. ⁸ Perë stu'pë bë'dchi gulaguë lu guiu'u za'quë. Nga'li bédë'in cusechë. Bédá bë'dchi bédë'ë tubi gahiu'a por tubi. Sëbëldahin bédë'ë sesenta por tubi bë'dchi. Stubi bédë'të galdë bi chi por tubi. ⁹ Si talë rac shtu'u të tsasë të, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Pëzielú guni'i më comparaciuni

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Iurní ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú ruadi'dzël lu ra mënë por comparaciuni?

¹¹ Lë'ë më bëquebi:

—Dios bëshe'ldë llni guëc të parë riasë të manërë narnibë'a Dios ziquë rëy, perë adë bëshë'ldëdi'i Dios llni guëc rall parë gac bë'a rall manërë narnibë'a më. ¹² El quë narac shtu'u tsasë shti'dzë më, guëdë'ë më más llni, perë el quë nanëdi'i tsasë shti'dzë më, tsabsú grë llni nanápëll. ¹³ Por ni quëadi'dza por comparaciuni purquë lë'ë rall rna rall lu milagrë shtëna perë adë riasëdi'i rall. ¹⁴ Zni na rall. Guc cumplir shti'dzë Isafas el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ëi':

Lë'ë të, sí, segurë guini të perë adë riasëdi'i të.

Segurë guená të perë adë guëdë'ëdi'i të cuendë

¹⁵ purquë nalë naguëdchi ldu'u mënë. Adë nēdi'i rall tsasë rall; adë nēdi'i guëdë'ë rall cuendë shti'dzë Dios.

Nēdi'i rall guëdchini llni guëc rall.

Na rall ziquë ra ciegu nu ziquë naná rcue'të. Nēdi'i rall tsasë rall parë guëabrí ldu'u rall con na

parë gunëaca almë shtë rall të gac salvar rall.

¹⁶ Dichusë të purquë riasë të lo quë narná të nu rdë'ë të cuendë shti'dza. ¹⁷ Guldía rnia'a, cantidá ra muzë shtë Dios guahietë nu mënë za'quë naguërelde antsë, guc shtu'u rai' nianá rai' cusë nabëna perë adë gunádi'i rai'. Guc shtu'u rai' nini rai' di'dzë shtëna nabini të perë adë bínidi'i rai'.

Jesús biadi'dzë shcuendë bë'dchi

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ Gulë bëquë diaguë iurne' lo quë narunë cuntienë comparaciuni shtë naguëgtë'tsë bë'dchi. ¹⁹ Grë ra nabini diza'quë narni'i lla rribë'a Dios ziquë rëy perë riasëdi'ill, nall ziquë bë'dchi nagulaguë lu nezë. Ridë mëdzabë; rdchisú mëdzabë diza'quë nabëcabní më la'ni ldu'ull. ²⁰ Bë'dchi nagulaguë lu guiu'u guë'ë, na ziquë mënë narini diza'quë; rëuu' ldu'u rall diza'quë; lueguë rca'a rallin con gustë. ²¹ Perë cumë ziquë plantë nanápëdi'i shlu'chi, adë tsaglá'guëdi'i rall shnezë më. Iurë lë'ë ra mënë rzac zi rall lë'ëll por shti'dzë Dios u iurë rzunalde mënë lë'ëll, lueguë rëazë guëtëll. ²² Bë'dchi nagulaguë ladi gui'lli guitsë, na ziquë el quë narini diza'quë perë por tantë rac ldu'u rall por ra cusë shtë guë'dchiliu nu rac shtu'u rall gac rall ricu, hia adë rianáldëdi'i rall tëchi diza'quë. Grë deseó mal na ziquë gui'lli guitsë narte'e ra plantë nu adë rdë'ëdi'in cusechë. ²³ Perë bë'dchi nagulaguë lu guiu'u za'quë, na ziquë ra mënë narini diza'quë shtë Dios. Riasë rall pë runë cuntienë shti'dzë më. Nall ziquë plantë nardë'ë cusechë. Bédá rall rdë'ë tubi gahiu'a por tubi bë'dchi. Sëbëldahin rdë'ë sesenta por tubi, nu stubi rdë'ë galdë bi chi por tubi.

Comparaciuni shtë gui'lli mal ladi trigu

²⁴ Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catë rribë'a Dios na ziquë tubi nguü nabëcabní bë'dchi za'quë lu guiu'u shtëni'. ²⁵ Perë iurë lë'ë rall naga'si rall, bëdchini tubi enemigu. Hia hiubrë ni bëcabní gui'lli mal ladi trigu. Lueguë zía'all. ²⁶ Iurë lë'ë trigu guaru'bin nu lë'ë du'u bëru'u, también lë'ë gui'lli guaru'bin ladi trigu. ²⁷ Iurní muzë shtë lamë repi rall: “Dadë, bë'dchi nabëcabní lu lachi ¿pë

bê'dchi za'quin? ¿Callê bêru'u gui'lli mal gualdani ladi trigu?"²⁸ Lê'ê nashtênê guiu'u guni'i: "Aquê, tubi enemigu bêcabní bê'dchi gui'lli". Iurní ra muzê guna'bê di'dzê rall: "¿Gu rac shtú'ul guiá na'a tê guédashi na'a grê'tê' ra gui'lli mal?"²⁹ Perê lê'ê lamê guni'i: "Aquêdi'i purquê si talê gashi tê gui'lli mal, nu zac trigu gashi tê."³⁰ Mejurê ziaru'bin juntê hashtë tiempê shtë cusechê. Iurní guênibê'ahia ra muzê tê parê guêtéa rall gui'lli mal primêrê nu guêli'bin, gac manullin tê parê tsequin. Hia despuêsê guêdêa trigu tê parê tsutsá'uuhin."

Comparaciuni shtë bê'dchi mitu'nê

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Jesús guni'i stubi comparaciuni:

—Lugar catê rnibê'a Dios, na ziquê tubi bê'dchi mitu'nê. Tubi nguui guacabní bê'dchi lu shguiú'ull.³² Bê'dchi ni na más mitu'nê quê grê ra bê'dchi, perê iurê ra plantê riaru'bê, llêru'bê na hiaguê más quê grê plantê shtë lachi. Hia iurní ridê ra ma'ni; bêdchi'bê ra ma bêche'zê lu llicu hiaguê.

Comparaciuni shtë levadurê

(Lc. 13.20-21)

³³ Guni'i mê stubi comparaciuni:

—Lugar catê rnibê'a Dios na ziquê tubi ldê levadurê nabêdchi'bê na'a con tsunê medidê harinê. Bêshepi levadurê hashtë bêdê'êin fuersê grê nacubê.

Bêlua'a mê con zihani comparaciuni

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Guni'i Jesús grê'tê' ra cusê rê' lu ra mênê con comparaciuni. Ni tubi cusê adê guni'idi'i mê sin comparaciuni.³⁵ Zndê gac parê gac cumplir lo quê nabêquê'ê muzê shtë Dios guahietê:

Guadi'dza por comparaciuni.

Guadi'dza ra cusê naga'chi dizdê iurê lê'ê Dios bêcueshtë guê'dchiliu.

Jesús biadi'dzê shcuendê gui'lli mal

³⁶ Iurní bê'tê'tsê Jesús mênê. Guatê mê tubi hiu'u. Iurní ra shini gusê'dê mê guabi'guê rai' lu mê nu repi rai':

—Biadi'dzê lu na'a pê runê cuntienê comparaciuni shtë gui'lli mal.

³⁷ Iurní Jesús repi:

—El quê narcabní bê'dchi za'quê, quêhúni' representar nguui nabêshe'ldê Dios lu guê'dchiliu.³⁸ Hia lachi runê significar guê'dchiliu. Bê'dchi za'quê quêhúnê representar ra mênê nabê'nê recibir Dios ziquê rêy. Hia lê'ê gui'lli mal runê significar mênê narzu'bê diaguê shti'dzê médzabê.³⁹ Enemigu nabêcabní bê'dchi mal, na médzabê. Ra cusechê runê significar fin shtë guê'dchiliu. Hia narca'a cusechê ni, na ra ianglê.⁴⁰ Ziquê ra gui'lli mal guêdêahin tê parê tsahin lu gui'i, zni

gac iurê guêdchini fin shtë guê'dchiliu.⁴¹ Guênibê'ahia tsa ra ianglê parê guêtéa rai' ra mênê narunê mal nu grê narsini sáhi' lu duldê. Na rall ziquê tubi guê'ê catê rredê mênê.⁴² Grê'tê' ra hiumbrê ni tsa rall lu gui'i shtë gabildi catê gu'nê rall nu hashtë guêchushí lai' rall.⁴³ Iurní ra shini Dios guêcabts'ê'ê rai' ziquê ngubidzê catê rnibê'a Dios, Shtadê rai'. Si talê rac shtu'u tê tsasê tê, gulê bêquê diaguê bien shti'dza.

Comparaciuni shtë tesurê nabêga'chi

⁴⁴ Lugar catê rnibê'a Dios, na ziquê tubi tesurê nabêca'chi mênê lu tubi guiu'u lachi, perê tubi nguui bêdzélê tesurê ni. Iurní bêquitê ldú'ull. Bêcá'chill tesurê ni la'ni guiu'u stubi. Bêtuu'll grê'tê' shtë'nêll parê sí'll guiu'u catê nanú tesurê.

Comparaciuni shtë perla nalasac

⁴⁵ Tambiênn lugar catê rnibê'a Dios, na ziquê tubi narzi'i perla fini. Ziatlilil perla namás lasac.⁴⁶ Iurê lê'êll bêdzélêll perla namás lasac, iurní guêtuu'll grê'tê' lo quê nanápêll tê parê sí'll perla ni.

Comparaciuni shtë guê'shu

⁴⁷ Nu zac lugar catê rnibê'a Dios, na ziquê tubi guê'shu nabêtia'a mênê lu nisê tê guêna'zi guê'shu grê'tê' clasê mbeldê.⁴⁸ Iurê lê'ê guê'shu guadzê, mênê narna'zi mbeldê rgu rall guê'shu rua' nisê. Hia nga'li zubê rall parê rbê rall mbeldê. Rgutsa'u rall ra mbeldê za'quê la'ni tubi têpê. Hia grê ra mbeldê nadê rllu'idi'i rru'ldê rall tubi ladê.⁴⁹ Zni gac fin shtë guê'dchiliu.⁵⁰ Guêdchini ra ianglê lu guê'dchiliu parê cuê rai' ra mênê narunê mal ladi ra mênê narunê bien tê parê tsa ra hiumbrê mal gabildi catê nanú be'lê. Nga'li gu'nê rall nu guêchushí lai' rall.

Tesurê cubi nu nagushê

⁵¹ Iurní Jesús guna'bê di'dzê:

—¿Gu riasê tê grê'tê' cusê rê'?

Lê'ê rai' bêquebi rai':

—Aha, Dadê. Riasê na'a.

⁵² Iurní repi mê:

—Tubi mêsê shtë lëy naná bêsê'dê shcuendê lugar catê rnibê'a Dios, iurê rluá'all stubi sa'll, nall ziquê tubi lamê shtë hiu'u. Rac rgu lamê cusê cubi nu rac rgull ra cusê guahietê. Zni lê'ê mêsê rac rluá'all enseñansê cubi nu enseñansê antigu.

Jesús bêabrá guê'dchi Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Iurê Jesús gualú guni'i mê grê ra comparaciuni, iurní gubi' mê nga'li.⁵⁴ Bêabrá mê guê'dchi shtë'nê mê. Nga'li guzublú quêglua'a mê la'ni iádu'u shtë rall. Nalê bêdzêguê'ê' ldu'u ra mênê nu guni'i rall:

—¿Callê guagsê'dê nguui rê'? ¿Chull bêdê'ê tantê llni? ¿Lallê rúnêll milagrê ru'bê? ⁵⁵ Nu ndê'ê lê'ê shini carpintêrê José, nu shni'all María. Bêchill Jacobo nu José, Simón nu

Judas. ⁵⁶ Nu ra zánëll también quëreldeñú rall lè'è hia'a. ¿Callè nezè guagsé'dëll grètè' cusè rè'?

⁵⁷ Adè bègá'adi'i guzac mènè shtë guè'dchi; bè'nèdi'i rall cuendè de lè'è mè. Jesús repi:

—Adè rúnèdi'i mènè rëspèti tubi muzè shtë Dios ladzè muzè, nilè por shfamíll. Stubi lugar sí, runè ra mènè rëspèti lè'è muzè shtë Dios.

⁵⁸ Adè bè'nèdi'i mè zihani milagrè nga'li purquè adè gualdídi'i ldu'u rall lè'è mè.

14

Guti Juan Bautista

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

¹ Tiempè dzè ni, Herodes guc rëy shtë Galilea. Bínill famè shtë Jesús. ² Iurní rëpíll lu ra narunè sirvè lull:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulè; por ni nápèll pudèrè; rúnèll milagrè ru'bè.

³ Perè Herodes hia nanèll de què antsè lè'èll gunibè'all tsa Juan lachigui'bè lí'bi' con cadènè. Bè'nè Herodes zní por causè Herodías naná tse'lè bëchi Herodes. Felipe lè bëchill. ⁴ Zihani vueltè Juan guni'i lu Herodes:

—Adè nádi'i bien cuá'al tse'lè bëchil ziquè tsé'lèl.

⁵ Herodes guc shtu'u quínill lè'è Juan perè bèdzébèll por ra mènè purquè casi grè mènè guni'i rall de què Juan na tubi n-guni'i shti'dzè Dios. ⁶ Perè guc lè Herodes; shtsa'pè Herodías bëguí'll lu grè ra invitadè shtë Herodes. Nu bëquitè ldu'u Herodes bëgui'i lliguèna'a ni. ⁷ Bè'nè Herodes prometer con juramentu guèd'èll cualquier cusè naguèna'bè lliguèna'a. ⁸ Iurní lè'è lliguèna'a guagni'i lu shni'ai' nia'a pè guèna'bèll lu Herodes. Shní'all bëquilis guèni'i shtsá'pèll tè guèna'bèll lu Herodes:

—Ne' guèné'el guèc Juan Bautista tsu la'ni tubi platè.

⁹ Nalè lugalugè tristè ldu'u Herodes, perè hia cumè bè'nèll jurar delantè lu ra invitadè shtë'nèll, ¹⁰ iurní gunibè'all de què gati Juan nu guèd'è ra suldadè lo què n-guna'bè lliguèna'a. Gunibè'a Herodes guri-ugè guèc Juan lachigui'bè. ¹¹ Iurní be'dèñú suldadè guèc Juan la'ni platè; bèd'è rall cua'a lliguèna'a. Nu lè'èll bèd'è'in cua'a shní'all.

¹² Iurní bini ra naganaldè lè'è Juan; bèdchini rai' nga'li parè bia'a rai' cuerpè shtë Juan parè guaca'chi rallin. Hia despuèsè guaguèchi mènè lu Jesús de què lè'è Juan guti.

Jesús bèd'è nagudáu ga'i mili nguii
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Iurè lè'è Jesús bini naguni'i Herodes de lè'è mè, bèru'u mè nga'li, sulè lè'è mè con ra shini gusè'dè mè. Güe'pi rai' tubi barcu; zia'a rai' tubi lugar catè chu nádi'i. Perè iurè bini ra mènè nu guc bè'a rall ca zia'a mè, bèru'u rall guè'dchi parè zia'a rall lugar ni. ¹⁴ Bèdchini mè rua' nisè; bèru'u mè la'ni barcu; guná mè cantidá mènè. Iurní bèga'a ldu'u mè lè'è ra mènè nu bènèac mè grè ra narac ll'u'u. ¹⁵ Iurè riu' gue'lè, iurní ra shini gusè'dè Jesús bèdchini rai' lu mè nu repi rai':

—Hia guadze'. Ni tubi adè chu quèreldeñí'i lugar nd'è. Guchi lu ra mènè tè guzèá rall; tsa rall lu ra guè'dchi naquè guèlladchi. Tsasi'i rall nagáu rall.

¹⁶ Jesús repi:

—Rqui'nidi'i guzèá rall; gulè bèd'è nagáu rall.

¹⁷ Lè'è rai' repi rai':

—Adè chu nápèdi'i nagáu rai', niétiqùè ga'i guetèshildi con chupè mbeldè.

¹⁸ Jesús guni'i:

—Gulè gude'enuhin nd'è.

¹⁹ Iurní gunibè'a mè subè ra mènè lu gu'i'lli. Iurní guna'zi mè guetèshildi, guzèa ga'i guetèshildi con chupè mbeldè. Iurní gubi'a mè lu gube'e. Bèd'è mè graci lu Dios nu bëshullè mè guetèshildi. Iurní bèd'è mèhin cua'a ra shini gusè'dè mè. Lè'è rai' gudi'dzin cua'a ra mènè. ²⁰ Grètè' ra mènè gudáu rall hashtë bielè rall. Despuèsè guadzè chi'bè chupè tèpè grè ra pedasè nabè'nè subrè. ²¹ Grè ra naná gudáu guetèshildi na rall ziquè ga'i mili nguii sin adè nagabèdi'i ra na'a nilè ra lliguè'nè.

Jesús ziazú mè lu nisè

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² Iurní Jesús gunibè'a mè parè guzia'a ra shini gusè'dè mè la'ni barcu parè quiblú rai' lu mè stubi ladè rua' nisè. Quègni'i mè lu ra mènè parè guzèá ra mènè. ²³ Despuèsè de ni, be'pi Jesús lu tubi dani parè guèni'inú mè Shtadè mè. Iurè lè'è gue'lè gu', Jesús zuga'a mè lè'èsè mè nga'li. ²⁴ Lè'è barcu ziazú casi guèruldè nisè. Mbè con nisè nalè nadushè runin parè barcu purquè mbè ze'dè al contrari con zihani fuersè. ²⁵ Hia ze'dè grègue'lè; Jesús ze'dè guèdchíni' catè ziazú rai'. Ziazú mè lu nisè. ²⁶ Iurè shini gusè'dè mè guná rai' rzè mè lu nisè, bèdzébè rai'. Gurushtía rai' fuertè:

—Aquè tu fantasmè ze'dè.

²⁷ Perè lueguè guni'i Jesús lu rai':

—Gulè gapè valurè. Na nd'è. Adè rdzébèdi'i tè.

²⁸ Iurní lè'è Pedro repi lu Jesús:

—Dadè si talè lè'èl ni'i, gunibè'a tè nu na sèa lu nisè parè guelda catè zul.

²⁹ Jesús repi:

—Gude'e pè.

Iurní lè'è Pedro bietè la'ni barcu. Guzublù rzèhi' lu nisè parè tsáhi' catè zuga'a mè ³⁰ perè iurè bédè'è Pedro cuendè por tantè fuersè nanapè mbè, bédzèbèi' nu ré'azi' la'ni nisè. Iurní guní'i' fuertè:

—Béla na, Dadè.

³¹ Mizmè iurní guna'zi Jesús guia'a Pedro nu repi mè:

—¿Pè du'psè fe nápèl? ¿Pèzielù adè ri-aldí'i' ldu'ul na?

³² Iurní lè'è rai' güe'pi rai' la'ni barcu nu bëac dchi mbè. ³³ Grè ra nazúbèga'a la'ni barcu, bëzullibi rai' lu Jesús nu repi rai':

—Verdá nal Shini Dios.

Bèncac Jesús ra mènè shtë Genesaret (Mr. 6.53-56)

³⁴ Gudèdè rai' stubi tèchi nisè. Bèdchini rai' tubi regiuni nalè Genesaret. ³⁵ Ra mènè shtë lugar ni bënguè bè'a rall lè'è Jesús. Bèshe'ldè rall rsunè guèdubi regiuni shtë lugar de què bédchini mè ndè. Be'dènú ra mènè lu mè grètè' ra mènè narac ll'u'u. ³⁶ Bè'nè rall ruèguè lu mè parè guèdè'è mè permisi guèna'zi rall rua' shabè mè. Grè ra naguna'zi shabè mè, bëac rall.

15

Lo què narshi'ni ldu'u nguui (Mr. 7.1-23)

¹ Iurní bèldá fariseo nu ra mèsè narlua'a lèy, guabi'guè rall lu Jesús. Ze'dè rall ciudá Jerusalén. Guna'bè di'dzè rall:

² —¿Pèzielù shini gusè'dèl adè rúnèdi'i' rall cumplir custumbrè shtë ra shtadè guèlú hía'a? sino rau rall guetèshtilidi sin què riétidi'i' guia'a rall.

³ Perè Jesús guna'bè di'dzè:

—¿Pèzielù lè'è tè también adè rzu'bè diaguèdi'i' tè mandamientè shtë Dios? Mejurè zianaldè tè custumbrè shtë tè ⁴ purquè Dios guni'i': "Gulè gapè rëspèti lu shtádèl nu lu shní'al". Nu guni'i' Dios: "El què narguè guèc shtádèl lu guèc shní'all, napè què z ruátill". ⁵ Perè lè'è tè rni'i' tè stubi cusè. Rni'i' tè: "Si talè guèni'i' nguui lu shtádèl lu lu shní'all: Gáquèdi'i' guna compa'ni lè'è tè purquè grè lo què naniaca'a tè de na, nahin ofrendè parè Dios". ⁶ Rni'i' tè cualquier nguui narni'i' zni, hiadè rquí'nidi'i' guèdè'è nguui dumí ca'a shtádèl. Zni cagni'i' tè lasáquèdi'i' mandamientè shtë Dios. Más tsanaldè tè tèchi custumbrè shtë tè. ⁷ Na tè falsè. Bien guni'i' Isaias guahietè shcuendè tè; bèquè'èi' lo què naguni'i' Dios zdè'è:

⁸ Ra mènè rè' rac shtu'u rall na nadè más con rua' rall perè ldu'u rall nalè zitu zuga'a parè na.

⁹ Adè rllu'ídi'i' ra cusè narunè rall iurè quèhunè rall adorar na.

Enseñansè shtë rall nadè más nahin tubi mandadè shtë nguui.

¹⁰ Iurní guna'bè mè ra mènè nu repi mè:

—Gulè bèquè diaguè nu gulè tsasè lo què narnia'a. ¹¹ Grè ra nariutè rua' nguui, lèdè nídi'i' rshi'nidi'i' lè'è nguui. Más bien lo què narru'u rua' nguui, ze'din de la'ni ldu'u nguui, ni sí rshi'nin ldu'u nguui.

¹² Iurní ra shini gusè'dè mè guna'bè di'dzè rai' lu Jesús:

—¿Pè adè nanèl de què ra fariseo bèldènú rall lè'èl por di'dzè rè'?

¹³ Perè Jesús repi:

—Cualquier plantè nabècabnídi'i' Shtada, mè naquèbezè gube'è, guie'shi ni con grè shlu'chin. ¹⁴ Adè gúnèdi'i' tè meter con lè'è rall. Na rall ziquè ciegu nu rlua'a rall shti'dzè rall lu los de más ciegu. Si talè tubi ciegu guèsell sa'll, guèrupè rall ldaguè rall la'ni guèru.

¹⁵ Iurní Pedro repi:

—Biadi'dzè lu na'a pè runè cuntienè comparaciuni rè'.

¹⁶ Jesús repi:

—¿Pè nu lè'è tè adè riasèdi'i' tè? ¿Pè na tè ziquè los de más mènè? ¹⁷ ¿Pè adè rac bè'adi'i' tè, grètè' lo què naráu mènè zia'a la'ni nguui; despuès rru'uhin la'ni cuerpè?

¹⁸ Perè lo què narru'u rua' mènè, ze'dè de la'ni ldu'u nguui. Ni sí, rshi'ni lè'è nguui lu Dios ¹⁹ purquè la'ni ldu'u nguui rru'u grètè' cusè mal: mal llgabè, rguini rall sa'll; rquènú rall sa'll; nu napè nguui zihani na'a nu napè na'a zihani nguui; rbaa'nè rall pè shtë mènè; nu ruadi'dzè rall bishi; nu rni'i' rall didzabè cuntrè Dios. ²⁰ Grè ra cusè rè' rshi'ni ldu'u nguui, perè parè gaul sin gúnèdi'i' cumplir ra custumbrè ziquè guíbidí'íl guía'al, lèdè nídi'i' narshi'ni ldu'u nguui lu Dios.

Tubi na'a nagualdí ldu'i' Jesús (Mr. 7.24-30)

²¹ Jesús bèru'u lugar ni; zia'a mè parè regiuni shtë Tiro nu Sidón. ²² Tubi na'a mè Cananea quèrèldèll regiuni ni; bèdchíni' lu Jesús nu guní'ill fuertè:

—Dadè, llèbní David, bèga'a ldu'ul na. Lè'è shtsa'pa nanú tubi mèdzabè la'ni ldu'ull. Nalè rzac zi shtsa'pa.

²³ Perè Jesús adè bèquèbidi'i' ni tubi di'dzè. Iurní ra shini gusè'dè mè bèdchini rai' lu mè nu bè'nè rai' ruèguè lu mè:

—Bè'nè lo què narna'bè na'a rè' tè guziá'all purquè nalè cagni'ill nezè técha'a; ze'dè náldèll lè'è hía'a.

²⁴ Iurní repi Jesús:

—Dios bèshe'ldè na nadè más parè guna sirvè ra mè israelitè purquè na rall ziquè ll'i'li nabènití lu Dios.

²⁵ Perè lè'è na'a guabi'guè nu bëzullíbill lu mè. Guní'ill:

—Dadë bë'në compaňi na.

²⁶ Jesús repi:

—Nádi'i bien guëdchisúl guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbëcu'në.

²⁷ Perë lë'ë na'a guni'i:

—Nia Dadë, perë ra mbëcu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' lguë'në.

²⁸ Iurní Jesús repi:

—Nanë, llëru'bë na fe shtënël. Gaquin según rac shtë'u'l.

Mizmë iurní lë'ë shtsa'pë na'a bëac.

Bënëac Jesús zihani mënë

²⁹ Jesús bëru'u nga'li parë zia'a më rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Lueguë güe'pi më lu tubi lumë nu guzubë më nga'li. ³⁰ Cantidá mënë bëdchini rall catë quëbezë më. Be'dënú rall cujë, ciegu, gu'pë, mancu, nu cantidá ra narac ll'u'u. Bëdchininú rall lë'ë narac ll'u'u lu Jesús. Lë'ë më bënëac më lë'ë rall. ³¹ Nalë bëdzëguë' ldu'u ra mënë iurë guná rall ra gu'pë biadi'dzë rall; ra mancu bëac rall, ra cujë bëabrí guzë rall, ra ciegu bëabrí guná rall. Ra mënë bë'në alabar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios de Israel.

Jesús bëd'ë nagáu tapë mili nguui (Mr. 8.1-10)

³² Iurní guna'bë Jesús ra shini gusë'dë më nu repi më:

—Nalë rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na. Nápëdi'i rall nagáu rall. Si talë guëshe'lda lë'ë rall lidchi rall sin quë gaudi'i rall, sca'a mbee'zë rall lu nezë.

³³ Ra shini gusë'dë më repi rai' iurní:

—¿Perë llallë gac guëdzëlë dau parë blac zihani mënë? Lugar rë' ni tubi adë chu nádi'i.

³⁴ Jesús guna'bë di'dzë:

—¿Bëldá guetështildi napë të?

Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Gadchi guetështildi nu du'pë mbeldë mitu'në.

³⁵ Iurní gunibë'a më parë subë ra mënë lu guui'u. ³⁶ Iurní guna'zi më guëzá gadchi guetështildi nu guna'zi më ra mbeldë. Bëdë'ë më graci lu Dios. Lueguë lë'ë më bëshullë mëhin. Bëdë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lë'ë rai' gudi'dzë rai' parë ra mënë. ³⁷ Grëtë' ra mënë gudáu hashtë bielë rall. Despuësë gaulú gudáu rai', guadzë gadchi tēpë ra pedasë nabë'në subrë. ³⁸ Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë mili nguui sin nagábëdi'i na'a nilë ra lguë'në. ³⁹ Despuësë Jesús bë'në më despedir ra mënë. Iurní guatë më la'ni barcu parë zia'a më regiuni nalë Magdala.

16

Ra fariseo guna'bë guená rall tubi milagrë

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Ra fariseo nu ra saduceo bëdchini rall lu Jesús parë guetë'dë rall prëbë lë'ë më nihunë më nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bë rall guëlua'a më tubi milagrë con pudërë shtë Dios. ² Perë lë'ë më bëquebi:

—Guadze' rni'i tē: “Glli gac tubi dzë za'quë purquë lu gube'e nalë nallní rlua'a”. ³ Nu rsili rni'i tē: “Nedzë gac tubi mal tiempë purquë lu gube'e nallní nu rëta' shcahi”. Lë'ë tē na tē falsë; runguë bë'a tē lla rlua'a shcahi lu gube'e perë adë ráquëdi'i riasë tē sēni shtë tiempë ne'. ⁴ Ra mënë mal nu mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, rac shtu'u rall guená rall tubi milagrë ru'bë perë adë guenádi'i rall lu más sēni; niétiqë guená rall tubi sēni ziquë gac con Jonás, el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Iurní bësëa'négá më lë'ë rall. Zia'a më.

Ldai' shtë ra fariseo

(Mr. 8.14-21)

⁵ Iurní lë'ë ra shini gusë'dë Jesús gudëdë rai' stubi ladë rua' nisë, perë bëa'ldë ldu'u rai' niua'a rai' guetështildi. ⁶ Iurní Jesús guni'i:

—Gulë gupë cuidadë con levadurë shtë ra fariseo nu saduceo.

⁷ Ra shini gusë'dë më guzublú guni'i lu sa' rai':

—Aquë por adë chu nuá'adi'i guetështildi, por ni guni'i më zni.

⁸ Perë Jesús gac bë'a shgabë rall nu repi më:

—¿Pëzielú ruadi'dzë lu sa' tē adë nuá'adi'i tē guetështildi? Du'psë fe napë tē. ⁹ ¿Pë todavía runë fáltëru'u tsasë tē chu nahia? ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u tē ga'i guetështildi nagudi'dza parë ga'i mili nguui? ¿Bëldá tēpë bëca'a tē? ¹⁰ ¿Pë adë rëagnádi'i ldu'u tē gadchi guetështildi nagudi'dza gudáu parë tapë mili mënë? ¿Bëldá tēpë bëca'a tē? ¹¹ ¿Pëzielú adë rac bë'adi'i tē adë quëadi'dzëdia'a shcuendë shtë guetështildi? Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra fariseo nu ra saduceo.

¹² Iurní gac bë'a ra shini gusë'dë më de quë Jesús adë quëgn'idi'i shcuendë levadurë, sino shcuendë enseñansë narlua'a ra fariseo nu saduceo.

Guni'i Pedro na më Cristo

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Iurní guzia'a Jesús parë regiuni shtë Cësarea nanaquë Felipo. Iurní guna'bë di'dzë më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Chu rni'i ra mënë chu nahia? nguui nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu.

¹⁴ Lë'ë rai' bëquebi rai':

—Bældá ra mënë rni'i rall nal Juan Bautista. Sëbældá ra mënë rni'i rall nal Elías. Stubi tantë rni'i rall nal Jeremías u stubi naná biadi'dzë shti'dzë Dios.

¹⁵ Iurní repi më:

—L'ë'ë të ÷chu rni'i të nahia?

¹⁶ Simón Pedro repi iurní:

—L'ë'ël nal Cristo. Nal shini Dios nanabani.

¹⁷ Jesús bëquebi:

—Dichusë nal Simón shini Jonás, purquë ni tubi nguiu bëluá'adi'i l'ë'ël chu nahia sino quë Shtada naquëbezë gube'e; ni bëluá'ai' lul chu nahia. ¹⁸ Perë na rnia'a lul; l'ë'ël Pedro. Subrë tubi guë'ë ru'bë guna formar grupë shtë shmënë Dios naná rianaldë tëchi l dai' shtëna. Nu ni siquierë pudërë shtë galguti gúnëdi'i gan lu ra mënë narialdí ldu'i na. ¹⁹ Na guënehia shti'dza ziquë liahi parë tsagní'il lu ra mënë të guëdchini mënë lu Shtada catë rrib'ë'a më. Lo quë narúnël permitir es quë hia b'ë'në më permitirin más antsë. Nápël autoridá; guëní'il napë mënë libertá. Lo quë narúnël prohibë es quë hia b'ë'në më prohibin dizdë más antsë. Guëní'il chu naperdunë nu chu nádi'i perdunë.

²⁰ Iurní guni'i Jesús tubldí; gunib'ë'ai' adë chu lu guadi'dzëdi'i ra shini gusë'dë më na më Cristo.

Guni'i më gati më

(Mr. 8.31—9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Dizdë iurní Jesús guzublú quëgni'i më lu shini gusë'dë më de quë l'ë'ë më napë quë guzia'a më Jerusalén nu de quë ra më guani'si shtë naciuni Israel nu ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra mësë narlua'a lëy, guëzac zi rall l'ë'ë më. Gunë rall zihani cusë cuntrë l'ë'ë më. Nu repi më de quë quini rall l'ë'ë më perë dzë tsunë tsashtë më ladi ra tégulë. ²² Iurní l'ë'ë Pedro bia'a l'ë'ë më tubi ladë nu guzublú gudíldill l'ë'ë më. Guni'i Pedro:

—Aquë Dadë, ni lo quiere Dios. Nunquë adë guëdchinidi'i tédël cusë rë'.

²³ Perë Jesús bëdchigrë lu më nu repi më lu Pedro:

—Guabsú lua, Satanás, l'ë'ël nal ziquë guë'ë narrelde mënë. Adë riasëdi'il lo quë narac shtu'u Dios. Rúnël llgabë ziquë mënë shtë guë'dchiliu.

²⁴ Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Si talë nanú tubi mënë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gúnëll renunci purpí vidë shtënéll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na nu guidë náldëll na. ²⁵ El quë nadë rac shtu'udi'i gati por na, zátill. Perë el quë naguëniiti vidë shtëni'i por na nu por diza'quë, guëbánill parë siempër; gac salvárell. ²⁶ Adë pë rllu'i'di'i gunë nguiu gan grëtë' cusë lu guë'dchiliu nu despuësë guënitill vidë shtënéll, adë nídi'i fin parë l'ë'ëll. ÷Pë ofrendë guëdë'ë nguiu lu

Dios parë gac salvárell? ²⁷ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; guëdchinia con pudërë shtë Shtada. Guëdchinia con ra ianglë shtëné më. Iurní quilla cadë tubi nguiu según lo quë nabë'nëll. ²⁸ Guldía nabani bældá mënë ndë'ë; adë gátidi'i rall hashtë guená rall lua; iurní napa pudërë ziquë rëy. Guëdchinia parë guënbë'ahia.

17

Guc cambi Jesús stubi formë

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Gudëdë shu'pë dzë; Jesús bia'a më Pedro nu Jacobo nu Juan, bëchi Jacobo; zia'a rai' lu tubi dani catë más guia'a. ² Iurní guc cambi Jesús stubi formë delantë lu rai'. Lu më rabtsë'ë ziquë ngubidzë. Hia shabë më bëaquin naquichi como llni. ³ Mizmë iurní guná ra shini gusë'dë më lu Moisés nu Elías; quëadi'dzëni rai' Jesús. ⁴ Iurní Pedro guni'i lu më:

—Dadë, bien dzu na'a ndë'ë iurne'. Si talë rac shtú'ul guëdënts'a'u na'a tsunë ranchi, tubin parë l'ë'ël, tubin parë Moisés, stubin parë Elías.

⁵ Nianá l'ë'ë Pedro quëadi'dzë, iurní bëdchini tubi shchahi narabtsë'ë nabësë'au l'ë'ë rai'. La'ni shchahi bëdchini tubi bë. Nu bini rai' tubi voz narni'i:

—Ndë'ë l'ë'ë shinia narac shtua'a. Nalë rquitë ldua'a con l'ë'i'. Gulë bëquë diaguë shti'dzi'.

⁶ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë ni, bëzullbii rai' hashtë bëdia'a luquë rai' lu guiu'u nu bédzëbë rai'. ⁷ Iurní Jesús guabi'guë lu rai'. Bëdchi'bë guia'a më guëc rai' nu répi':

—Gulë tsasuldí; adë rdzëbëdi'i të.

⁸ Iurë l'ë'ë rai' gubi'a rai' stubi vueltë, hia ni tubi chu lu gunádi'i rai' sino sulë Jesús zuga'a.

⁹ Iurë bietë rai' lu dani, Jesús gunib'ë'a:

—Adë chu lu guadi'dzëdi'i të shcuendë lo quë naguná të hashtë iurë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu tsashtëhi' ladi ra tégulë.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë shini gusë'dë më:

—÷Pëzielú rni'i ra mësë shtë lëy de quë Elías napë quë guidi' primërë, antsë guëdchini Cristo?

¹¹ Jesús bëquebi:

—Verdá Elías guidë primërë. Guni' rëglë grë cusë. ¹² Hia bidë Elías perë ra mënë adë bënguë bë'adi'i rall l'ë'i' sino quë bë'nënu rall l'ë'i' lo quë naguc shtu'u rall. Mizmë manërë el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, sac zi më lu guia'a rall, gati më.

¹³ Iurní ra shini gusë'dë më bédë'ë rai' cuendë de quë Jesús quëadi'dzi' shcuendë Juan Bautista.

Bënëac Jesús tubi llguë'në narati zini
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Iurë bédchini rai' catë rëta' los de más mënë, iurni guabi'guë tubi nguiu lu Jesús nu bészullbill lu mē. Répill:

¹⁵ —Dadë, bëga' ldu'ul shinia. Ráquëll galguidzë rati zini nu rzac zill. Zihani vultë guláguëll la'ni gui'i nu guláguëll la'ni nisë. ¹⁶ Na ze'dënúa lë'ëll lu ra shini gusë'dël perë adë bë'nëdi'i rall gan nëac shinia.

¹⁷ Jesús guni'i:

—Lë'ë të mënë narialdí'di' ldu'i na, siempër rsini të sa' të lu duldë. ¿Hashtë guc guëbezënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të shti'dza? ¿Blac tiempë guëquërdënúa lë'ë të, të gapë të fe? Gude'enú shínil lua.

¹⁸ Iurni Jesús guni'i' guëc mëdzabë ni. Nu gunibë'a më guëru'lu mëdzabë la'ni ldu'u ngulë'në. Lueguë bëac ngulë'në.

¹⁹ Despuësë de ni, ra shini gusë'dë më biadi'dzë rai' lu Jesús stubi cu'. Guna'bë di'dzë rai':

—¿Pëzielú adë bë'nëdi'i na'a gan niagu' na'a mëdzabë fier la'ni ngulë'në?

²⁰ Jesús repi:

—Purquë lë'ë të du'psë fe napë të. Guldía rnia'a, si talë napë të fe masiá zuscë du'pë, guëni'i të lu dani rë': "Guabsú nga'li të parë súbël stubi lugar". Lë'ë dani tsabsú. Zac gunë të grë cusë si talë rialdí ldu'u të Dios. [²¹ Perë mëdzabë fier sa' ndë'ë sulë rru'u rall si talë runë të ruëguë lu Dios nu si talë quëhunë të ayunë.]

Stubi vultë guni'i Jesús gati më
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Mientras ziazú rai' juntë regiuni shtë Galilea, Jesús guni'i' de quë nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriégui' guia'a ra mënë mal ²³ nu quini rall lë'i' perë dzë tsunë gac rescucitári'. Di'dzë rë' nalë bësédchini tristë ldu'u ra shini gusë'dë më.

Gudilli rai' impuestë shtë iádu'u

²⁴ Iurë Jesús nu shini gusë'dë më bédchini rai' guë'dchi Capernaum, ra narunë cubrë impuestë shtë iádu'u guagná rall Pedro nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro:

—¿Gu rguilli mësë shtë të impuestë parë iádu'u?

²⁵ Pedro bëquebi:

—Aha'.

Iurni guatë bëabré Pedro lídchi'; guni'i Jesús primërë lu Pedro:

—¿Pë llgabë quëhúnëll, Simón? ¿Chu mënë runë cubrë rai' impuestë nu ra contribución ca'a rëy shtë guë'dchiliu rë'? ¿Gu rguilli ra shini rëy u rguilli ra mënë zitu naná'di'í shmënë rëy?

²⁶ Simón bëquebi:

—Ra më zitu rguilli rall impuestë.

Jesús repi:

—Por ni ra shini rëy adë rguillí'di' rall impuestë. ²⁷ Perë parë adë ldagüë llánëdi'i rall, gua rua' nisë. Bëtia'a iagullë shtënël la'ni nisë. Primërë mbeldë naná guëná'zil, bësha'lë rua' ma. Guëdzélël tubi dumí. Gudilli impuestë por lë'ë hia'a.

18

Chu na más lasac

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Tiempë dzë ni ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu Jesús nu guna'bë di'dzë rai':
—¿Chu gac más më ru'bë iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy?

² Iurni Jesús guna'bë tubi llguë'në; bészú më llguë'në guëláu de lë'ë rai'. ³ Nu repi më:

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të adë gúnëdi'i të cambi shgabë të nu gac të ziquë ll-guë'në rë', adë gáquëdi'i të tsutë të lugar catë rribë'a Dios. Napë quë gac të mënë humildë. ⁴ Nguiu namás lasac lugar catë rribë'a Dios, na el quë narialdí ldu'i na ziquë ra llguë'në, adë runë llëru'bëdi'i rall. ⁵ Si talë ra mënë gunë rall recibir tubi shmëna naná ziquë llguë'në humildë, tamién quëhúnëll recibir na.

Gupë cuidadë gúnëdi'i duldë

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ Perë cualquier el quë naná guëldaguë sáhi' la'ni duldë cumë ziquë tubi mënë humildë naná rialdí ldu'i shti'dza, el quë narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguiu ni tubi guichi ru'bë iénil, tsagru'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u. ⁷ Prubi mënë shtë guë'dchiliu iurë ze'dë ocasiuni gunë rall duldë. Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë mënë parë gunë rall duldë perë prubi el quë naquëglua'a sáhi' mal nezë.

⁸ Por ni rnia'a lu të; si talë guí'al u guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguin; bëru'ldin zitu. Mejurë guëdchínil catë nápëll vidë sin fin ziquë cujë u ziquë narunë faltë guí'all u guë'all quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdi'i be'lë. ⁹ Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, gulú slul, bëru'ldin zitu. Más mejurë tsutël catë rribë'a Dios tubsë slul lë'dëdi'i tsal gabildi con guërupë slul.

Comparaciuni shtë lli'li naguniti

(Lc. 15.3-7)

¹⁰ Adë rúnëdi'i të desprëci tubi ziquë ll-guë'në rë'. Pues rnia'a lu të lu gube'e, ra ianglë shtë rai' siempër napë rai' entradë catë quëbezë Dios. [¹¹ Nguiu nabëshe'ldë Dios, bídi' parë gúni' salvar grë lo quë nabëni.]

¹² ¿Pë rni'i ldu'u të? si talë tubi nguiu nápëll tubi gahiua' lli'li nu gunitill tubi lli'li, tsatíllil lë'ë ma. Guësá'nëll noventa y nueve lli'li lu dani parë tsatíllil lli'li naguniti. ¹³ Si talë guëdzélëll lë'ë ma, runa segurë de quë

guëquitë ldu'uull por lli'li ni más quë ra noventa y nueve nadë gunítidi'. ¹⁴ Zni zac Shtadë të naquëbezë gube'e, rac shtu'u më guënitidi' ni tubi shmënë më naná humildë.

Guë bë'në perdunë sa'l

(Lc. 17.3)

¹⁵ 'Si talë bëchil quëhúnëll mal cuntrë lë'ël, guni'inú lë'ëll, sulë lë'ëll të parë gac bë'all guadë faltë nanapëll. Si talë guëdë'ëll cuendë shti'dzël, guëabrá ldu'uull con Dios. Zni lë'ël bë'nëll compa'ni sa'l të tsaglá'guëll shnezë Dios. ¹⁶ Perë si talë adë rúnëdi'll cuendë shti'dzël, iurní bia'a tubi testigu u chupë testigu të parë gac bë'a rall shcuendë ra cusë rë'. ¹⁷ Si talë adë rúnëdi'll cuendë lë'ë ra mënë ni, iurní guchi lu grë ra nardëa la'ni iadu'u faltë nanapë bëchil. Si adë rúnëdi'll cuendë grupë shtë shmënë Dios, iurní bë'në tratë lë'ëll cumë ziquë tubi adë guënédi'i Dios u ziquë tubi më mal narunë cubrë impuestë.

¹⁸ 'Guldía rnia'a, grë lo quë narunë të permitir es quë hia bë'në më permitirin más antsë. Napë të autoridá të guëni'i të napë mënë libertá. Lo quë narunë të prohibë es quë hia bë'në më prohibin dizdë más antsë. Guëni'i të chu na perdunë nu chu nádi'i perdunë.

¹⁹ 'Nu rnia'a lu të, si talë chupë de lë'ë të cue të lu guë'dchiliu de acuerdë subrë lo quë naguëna'bë të lu Shtada naquëbezë gube'e, grëtë' guëne'e më ²⁰ purquë catë rdëa chupë u tsunë mënë por nombre shtë na nu rialdi ldu'u rall na, nga'li quëbezënuá lë'ë rall.

²¹ Iurní bédchini Pedro nu guna'bë dí'dzi' lu më:

—Dadë, ¿bëldá vësë guna perdunë bëcha, el quë narunë duldë cuntrë na, hashtë gad-chi vuetë?

²² Jesús bëquebi:

—Guëni'idia'a gadchi vuetë perë sino gadchi vësë setenta, bë'në perdunë bëchil.

Comparaciuni tubi mënë adë nëdi'i gúnëll perdunë sa'll

²³ 'Lugar catë rni'bë'a Dios nahin ziquë tubi rëy naguc shtu'u suldí cuendë shtë ra muzë. ²⁴ Iurë guzublú quëgna'bë rëy lë'ë ra muzë, bédchini tubi naze'bi tubi millón bëllë. ²⁵ Cumë muzë ni adë nápëdi'll parë quíllil, lë'ë lamë gunibë'a guëtuu' mënë muzë ni con tsé'lëll nu shínil. Guëtuu' rëy grë lo quë nanapë muzë parë quílli muzë lo quë naze'bill. ²⁶ Iurní lë'ë muzë bëzullíbill lu lamë nu bë'nëll ruëguë: “Dadë, gupë pacënci lë'ë na; quilla grëtë' lo quë naze'bia”. ²⁷ Lë'ë lamë bëga'a ldu'ull muzë nu bë'në lamë perdunë grë lo quë naze'bi muzë. ²⁸ Perë lueguë lë'ë muzë bëdia'guëll stubi sa'll naze'bi tubi dumí mitu'në. Iurní guna'zill ieni sa'll parë bëtë'ell ieni sa'll. Iurní répill:

“Gudilli lo quë naze'bil”. ²⁹ Lë'ë prubi nguiu bëzullíbill lull nu bë'nëll ruëguë lull: “Gupë pacënci con na. Quilla grë lo quë naná ze'bia.” ³⁰ Perë lë'ëll adë nëdi'll sino quë bëtiá'all sa'll lachigui'bë hashtë quíllil lo quë naze'bill. ³¹ Iurë stubi sa' muzë shtë lamë gunall pë guc, iurní gulaguë tristë la'ni ldu'u muzë ni. Biadí'dzëll lu shlámëll grë lo quë nabë'në primërë muzë. ³² Iurní lë'ë lamë gunibë'a parë gue'dë guëzë muzë lu lamë. Iurní repi lamë: “Muzë mal, na bëna perdunë grëtë' dumí naze'bil purquë bë'nëll ruëguë lua. ³³ Zni lë'ël níápël pacënci con sa'l cumë ziquë napa pacënci lë'ël.” ³⁴ Iurní lë'ë lamë bëldëll nu gunibë'a lamë tsa muzë lu cashtigu hashtë quíllil grëtë' lo quë naze'bill.

³⁵ Jesús gualú guni'i më grëtë' ndë'e nu guni'i më:

—Shtada naquëbezë gube'e, gunë më ziquë rëy rë' si talë cadë lë'ë të adë gúnëdi'il perdunë sa'l con guëdubinú ldu'ul.

19

Jesús bëlua'a shcuendë divurci

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Despuësë de guni'i Jesús grë ra di'dzë rë', bëru'u më Galilea. Bédchini më regiuni shtë Judea nanaquë ladi guaia'a guëë'gu Jordán. ² Cantidá mënë gualanëll rall lë'ë më. Nga'li bënëac më zihani ra narac ll'u.

³ Iurní bëldá fariseo guabi'guë rall lu Jesús parë guëldaguë rall lë'ë më tubi trampë. Guna'bë di'dzë rall:

—¿Gu nanú mudë según lëy parë guëllë tse'lë mënë por cualquier cusë?

⁴ Lë'ë më bëquebi:

—¿Pë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras de quë iurë nabëcueshtë Dios guë'dchiliu, bëntsa'u më nguiu nu na'a? ⁵ Nu guni'i më: “Lë'ë nguiu guësá'nëll shtádi' nu shní'ai' parë guëquërdënull tsé'lëll. Hia guërupë rall gac rall tubsë.” ⁶ Zni hiadë nádi'i rall chupë sino tubsë; unidë na rall. Lo quë nabë'në Dios unir, adë chu guëldëdi'i lë'ë rall.

⁷ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú bë'në Moisés permitir guëdë'e nguiu tubi cartë shtë divurci parë ca'a tsé'lëll nu guëllë tsé'lëll?

⁸ Jesús repi:

—Purquë nalë naguëdchi ldu'u të; por ni bédë'e Moisés permisi parë guëllë tse'lë mënë, perë dizdë principi shtë guë'dchiliu, adë guëquëdi'in voluntá shtë Dios guësá'në nguiu tse'lë nguiu. ⁹ Nanú tubsë motivë parë guëllë tse'lë nguiu, sulë si talë quëhunë tsé'lëll duldë con stubi nguiu. Perë si ca'a mënë ni stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. [Nu el quë naguëtsë'a con lë'ë na'a

divurciadë pues nu záquëll quëhúnëll duldë adulteri.]

¹⁰ Ra shini gusë'dë më guni':

—Si talë nidi'i permisi guëllë tse'lë nguui, mejurë adë cá'adi'i nguui na'a.

¹¹ Jesús repi:

—Lédëdi'i grë mënë riasë nacagnia'a lu të, sino nadë más el quë nangunë Dios compa'ni parë gac bë'allin. ¹² Nanú nguui nádi'i rall completë dizdë gulë rall. Sëbëldá nguui nádi'i rall completë; bë'në mënë. Nanú sëbëldá mënë adë nëdi'i guëtsë'a rall por prupi voluntá shtë rall të parë guadi'dzë rall diza'quë shtë Dios lu los de más mënë. El quë nariasë di'dzë rë', gúnëll recibirin.

Jesús bë'në ldai' ra llguë'në

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Iurní bëdchininú ra mënë llguë'në lu Jesús parë guëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu guëna'bë më lu Dios por lë'ë rall. Perë ra shini gusë'dë më guzublú gudildi rai' guëc ra nabëdchininú llguë'në. ¹⁴ Perë Jesús repi:

—Bëdë'ë sí, guidë bi'guë ra llguë'në lua, adë guëcádi'i të lu ra ni'i purquë ra mënë naná ziquë ra llguë'në, tsuté rall catë rribë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁵ Bëdchi'bë guia'a më guëc ra llguë'në; iurní zia'a më stubi lugar.

Tubi sultërë ricu

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Tubi sultërë guagná lë'ë Jesús nu répill:

—Mësë za'quë, çpë cusë za'quë guna parë gapa vidë eternë?

¹⁷ Jesús repi:

—ÇPëzielú rni'i lua, mësë za'quë? purquë ni tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. Perë si talë rac shtë'ul gac salvárëll, bëzu'bë diaguë grë mandamientë.

¹⁸ Repi sultërë:

—ÇGuadë naná ra mandamientë ni?

Jesús repi:

—Adë quínidi'il sa'l. Adë rquënëdi'il ra sa'l. Adë cuánëdi'il pë shtë mënë; adë guadi'dzëdi'il bishi. ¹⁹ Bëzu'bë diaguë shti'dzë shni'al nu shtëdël, nu guc shtu'u bëchi sa'l mizmë manërë cumë ziquë rac shtë'ul lë'ël.

²⁰ Lë'ë sultërë repi:

—Bëna cumplir grë mandamientë rë' dizdë nabi'cha. ÇPë runë faltë?

²¹ Jesús guni':

—Si talë rac shtë'ul gac tublí shcuëndël lu Dios, bëtuu' grë cusë nanápël; bëdë'ë dumí ca'a ra prubi, iurní gápël tesurë lu gube'e. Iurní sënáldël na.

²² Perë iurë lë'ë sultërë bini di'dzë rë', nalë gulaguë tristé la'ni ldú'ull; ziazgëll purquë nalë ricu nall.

²³ Iurní Jesús repi lu ra shini gusë'dë më:

—Guldía rnia'a, naganë tsuté tubi ricu lugar catë rribë'a Dios. ²⁴ Rnia'a lu të, más

sencigi tsuté tubi camellë ichi tubi iaguëll quë tubi ricu tsutéll gube'e, lu lugar catë rribë'a Dios.

²⁵ Iurë bini ra shini gusë'dë më di'dzë rë', nalë guasë ldu'u rai' nu bëdzëguë' ldu'u rai'. Iurní guna'bë di'dzë lu sa' rai':

—ÇChúllëti'i gac salvar?

²⁶ Jesús gubi'a lu rai' nu répi':

—Adë gúnëdi'i nguui gan gunë salvar mizmë lë'i', perë Dios napë pudërë gunë më grëtë' ra cusë.

²⁷ Iurní Pedro repi:

—Dadë, lë'ë na'a bësëa'në na'a grëtë' lo quë nanapë na'a parë ze'dë naldë na'a lë'ël. ÇPë guëdë'në na'a recibir?

²⁸ Jesús repi:

—Guldía rnia'a, tiempë grë cusë gáquin nacubi, iurë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu súb'i' lu trunë shtëni' catë quëbezë Dios, lë'ë të naze'dë naldë na cuzë'nú të na lu chi'bë chupë trunë parë gunë të juzgar ra chi'bë chupë grupë shtë Israel. ²⁹ Grëtë' narsëa'në lídchi' u bëchi' u záni' u shtëdi' u shní'ai' u tsé'li' u shíni' u shguuu'u rai' purquë rac shtë'ull gáquëll shmëna, ni gúnëll recibir tubi gahiu'a vësë más nu gápël vidë sin fin. ³⁰ Zihani naná más nasac entrë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás nasac lu Dios.

20

Comparaciuni shtë narunë dchi'ni

¹ Lugar catë rribë'a Dios na ziquë tubi nashtënë tubi guiu'u lachi nargabni. Bëru'u lamë tumpranë rsili parë ziatlill muzë, gunë rall dchi'ni catë nanú hiaguë uvë.

² Primërë guagnëll muzë de quë quíllil tubi dumí denario por tubi dzë. Nu gunibë'all

tsaguënë ra muzë dchi'ni. ³ Despuësë bërú'ull rquë guë'ë; gunall lu stubi ra

muzë nazuga'a shquini llguë'a. Adë pë quëhúnëdi'i rall. ⁴ Iurní repi lamë lu mënë

ni: "Gulë tsa shchi'nia. Quilla lë'ë të narunë tucarë." Iurní lë'ë rall zia'a rall. ⁵ Lë'ë

nashtënë guiu'u bërú'ull casi geruludë dzë, nu gull rquë tsunë guadze'; mizmë zni

bë'nëll con másru'u muzë. ⁶ Hia rquë ga'i guadze' guall stubi shquini llguë'a.

Bëdzëll sëbëldá muzë nadë pë quëhúnëdi'i. Iurní repi lamë: "ÇPëzielú rëta' të ndë'ë

casi hia mërë tsa'a dzë? ni dchi'ni adë quëhúnëdi'i të". ⁷ Repi rall: "Purquë ni tubi

adë chu bënë'e dchi'ni". Iurní repi lamë: "Nu lë'ë të gulë tsa shchi'nia; tsaguënë të

dchi'ni lu guiu'u. Guëguilla lë'ë të narunë tucarë." ⁸ Iurë lë'ë guelë bëdchini, lë'ë

nashtënë guiu'u repi lu encargadë shtë dchi'ni: "Guagna'bë grëtë' muzë të parë

gallë rall. Bëdë'ë pagu ca'a cadë tubi rall el quë naguatë lu dchi'ni rquë ga'i nu

hashtë ra naguatë lu dchi'ni tumpranë."

9 Iurní bédchini ra naguaté lu dchi'ni rquè ga'i guadze!; cadé tubi rall bē'nē rall recibir pagu completē, tubigá dumí denario. ¹⁰ Despuēsē bē'nē tucarē naguatē primērē; bē'nē rall llgabē de quē gunē rall recibir más dumí quē naguatē guadze!. Perē mizmē pagu bēdē'ē lamē, lē'ē quē lē'ē tubigá denario. ¹¹ Nagutē ra tumpranē iurē bē'nē rall recibirin, iurní guzublú bē'nē rall reclamē lu lamē. ¹² Repi rall: "Ra nabédchini lúltimē, bē'nē rall dchi'ni tubsē iurē nu gudíllil igual ziquē lē'ē na'a, nu lē'ē na'a bēdē'nē na'a dchi'ni doblē; bia'a ldu'u na'a lu ngubidzē gna'tē dzē". ¹³ Perē lē'ē nashtēnē guiu'u bēquebi lu tubi rall: "Amigu, adē quēhúnēdia'a nī tubi cusē mal. Hia bēdē'na'a tratē gáshlēt tubi denario. ¹⁴ Guna'zi shtumil nu bēagzē. Na rac shtua'a quilla mizmē pagu ca'a naguatē rquē ga'i ziquē narunē tucarē tē. ¹⁵ Napa derechē rñibē'ahia shtumía; guna lo quē narac shtua'a. ¿Pē nal mbidzē purquē nahia naza'quē?" ¹⁶ Zihani mēnē nalasac delantē lu sa' rall, gac rall lúltimē dzē nī; nu zihani mēnē naná lúltimē iurnē!, gac rall mēnē namás lasac lu Dios. [Guna'bē Dios zihani mēnē perē du'psē mēnē gulē mē parē gac rall shmēnē mē.]

Stubi vueltē guni'i Jesús gáti'

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Jesús ziazú mē nezē parē Jerusalén. Bia'a mē ra shini gusē'dē mē tubi cu' nu repi mē:

¹⁸ —Hia nanē tē ziagdchínia'a Jerusalén catē lē'ē nguiu nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu, gac intriégu'i lu jēfē shtē ra bēshuzi nu ra mēsē shtē lēy parē gunē rall condenar lē'i' lu galguti. ¹⁹ Nu gunē rall intriegu lē'i' lu guia'a mēnē nanád'i' israelitē tē parē gunē rall burnē lē'ē nguiu nī, nu guēdē'ē rall galnē nu guēquē'ē rall lē'i' lu cruz, perē dzē tsunē tsashtēhi' ladi ra tēgulē.

Shni'a Jacobo nu Juan guná'bēll tubi favurē

(Mr. 10.35-45)

²⁰ Iurní guabi'guē shni'a Jacobo nu Juan lu Jesús. Na rall shini Zebedeo; bédchini rai' lu Jesús. Iurní bēzullibi na'a nī delantē lu Jesús parē guēná'bēll tubi favurē lu mē. ²¹ Guna'bē di'dzē mē:

—¿Pē rac shtú'ul guna?

Shni'a ra nguui nī répill:

—Gunibē'a guérupē shinia subēnú rall lē'el iurē guēnibē'al ziquē Rēy, túbill ladē ldi shtēnēl, stúbill ladē rubēsē.

²² Perē Jesús bēquebi:

—Lē'ē tē adē rac bē'adi'i tē lo quē narna'bē tē. ¿Zēzac zi tē ziquē na? ¿Pē zac tēdē tē cusē durē natēda, cusē demasiadē durē?

Lē'ē rai' bēquebi:

—Zac na'a, Dadē.

²³ Iurní repi mē:

—Verdá gunē tē sufrir demasiadē ziquē guna sufrir. Gu tē mizmē vasē shtē sufrim-ientē; perē subē tē cula'nia, tubi de lē'ē tē ladē ldi nu stubi ladē rubēsē, adē rúnēdi'i tucarē guēnehia sí, subē tē ndē. Shtada bē'nē preparar lugar nī sulē parē ra narac shtu'u mē subē rall ndē.

²⁴ Iurē lē'ē ra stubi chi'i ra shini gusē'dē mē bini lo quē naguna'bē Juan nu Jacobo, bēldē rai'. ²⁵ Perē Jesús guna'bē lē'ē rai' nu guni'i mē:

—Lē'ē tē nanē tē ra jēfē shtē naciuni nanád'i' israelitē, nalē nadushē rñibē'a rall; rdchi'bē rall lēy naná dushē gunē mēnē cumprir ²⁶ perē gáquēdi'in entrē de lē'ē tē. Al contrari, el quē narac shtu'u gac mē ru'bē entrē de lē'ē tē, napē quē gúnēll sirvē lu los de más sáhi'. ²⁷ Cualquier de lē'ē tē si talē rac shtú'ul gáquēl mayurē entrē grē ra sa'l, napē quē gáquēl muzē shtē grē rai'. ²⁸ Nahia nguiu nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu; zelda ziquē muzē shtē mēnē. Zéldēdia'a parē gunē mēnē sirvē lu ta. Guēnehia vidē shtēna ziquē prēci parē gac salvar zihani mēnē.

Bēnēac Jesús chupē mēnē ciegu

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Iurē lē'ē rai' ziagru'u rai' ciudá Jericó, cantidá mēnē zianaldē rall lē'ē Jesús. ³⁰ Nga'li zúbēga'a chupē ciegu. Zúbēga'a rall guēlladchi rua' nezē. Iurē bini ra ciegu Jesús hia zé'di', guni'i rall fuertē:

—Dadē llēbni David, bēga'a ldu'ul lē'ē na'a.

³¹ Ra mēnē guni'i guēc ra ciegu parē guēac dchi rall, perē lē'ē rall más ziaqla'guē guni'i rall fuertē:

—Dadē llēbni David, bēga'a ldu'ul lē'ē na'a.

³² Iurní guzudchí Jesús nu guna'bē mē ra ciegu nu guna'bē di'dzē mē:

—¿Pē rac shtu'u tē guna?

³³ Lē'ē rall bēquebi:

—Dadē, rac shtu'u na'a guēná na'a.

³⁴ Iurní Jesús bēga'a ldu'u mē lē'ē rall. Bēshá guia'a mē slu rall. Lueguē iurní ra ciegu guná rall llni. Bēac slu rall nu guanaldē rall lē'ē Jesús.

21

Guatē Jesús Jerusalén

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Hia ziagdchini rai' Jerusalén; bédchini rai' guē'dchi Betfagē. Betfagē quēhin guēlladchi tubi dani nalē Olivos. Bēshe'ldē Jesús chupē shini gusē'dē mē ² nu repi mē:

—Tsa tē guē'dchi naná quē delantē. Nga'li guēdzēlē tē tubi burrē quēdú con shini ma. Gulē bēsha'quē ma tē guē'dēnú tē ma ndē'ē.

³ Si talë chu guëni'i lu të u guëna'bë dí'dzëll lu të, guchi de quë lë'ë Dadë rqui'ni lë'ë ra ma. Lueguë guëshë'ldëll nague'dënu ra ma.

⁴ Zndë guzac parë guc cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë. Guni'i':

⁵ Gulë guchi lu ra mënë naquërelde guë'dchi Siôn: "Gulë guná, lë'ë Rëy shtë të ze'dë guëdchíni'.

Nadú'ui'; dchí'bi' tēchi tubi burrë, shini tubi ma narua'a carguë."

⁶ Iurni lë'ë shini gusë'dë më zia'a rai'; bënë rai' tal cumë guni'i Jesús lu rai'.

⁷ Be'dënu rai' burrë con shini ma. Iurni gudchí'bë rai' shabë rai' tēchi ma nu gudchibë Jesús tēchi ma. ⁸ Hia ra mënë zihani gudishi rall shabë rall lu guiu'u parë ziazúhi' lu nezë. Sëbëldá ra mënë bëchuguë rall ndiaguë shtë hiaguë parë gudishi rall ndiaguë lu nezë. ⁹ Hia ra mënë nazia'a delantë tambien naná ze'dë trasë, guzublú guni'i rall:

—Gunë Dios salvar llëbni David. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë Dios. Rac shtu'u na'a Dios nacabezë gube'e gunë më salvar llëbni David.

¹⁰ Iurë Jesús bēdchini Jerusalén, guëdubi ciudá bēdzatsu ra mënë. Nu grë mënë guna'bë dí'dzë rall:

—¿Chu ndë'ë?

¹¹ Ra mënë rni'i rall:

—Lēhi' Jesús më Nazaret shtë Galilea. Ruadí'dzi' shti'dzë Dios.

Jesús bēsëllu'në mënë mal la'ni iádu'u

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Despuësë de ni, Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Iurni gualdú hia'ldë më grëtë' mënë nartuu' nu narzi'i. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí shtë ra mënë. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra naquëgtuu' ra palumë.

¹³ Iurni guni'i më:

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: "Lidcha na parë gunë mënë orar lu Dios" perë lë'ë të bënë të cambi lugar ni ziquë cuevë shtë nuba'në.

¹⁴ Mizmë la'ni iádu'u guabi'guë ra ciegu nu ra cujë lu Jesús. Bënëac më lë'ë rall.

¹⁵ Perë ra jëfë shtë ra bēshuzi nu ra mēsë shtë lëy, guná rall lu milagrë naquëhunë më. Iurë lë'ë rall bini rall lo quë naguni'i ra llguë'në, bēldë rall. Fuertë guni'i ra llguë'në la'ni iádu'u:

—Gunë Dios salvar llëbni David ndë'ë.

¹⁶ Bēldë ra bēshuzi; repi rall lu Jesús:

—¿Gu rínil lo quë naquëgni'i ra llguë'në rë'?

Jesús bëquebi:

—Aha'. Rinia. ¿Pëllë adë bí'ldidi'i të Sagradas Escrituras? lo quë naruadi'dzë zndë'ë:

Dios bé'ni' të rua' llguë'në nu ra me'dë radchí guëru'u labansë parë Dios; nahin labansë más chulë parë lë'ë më.

¹⁷ Iurni bēsëa'nëgá më lë'ë rall. Zia'a më parë guë'dchi Betania. Hia ngali' guëdë guë'lë më.

Jesús guludë hiaguë bēlda'u

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Hia brëgue'lë rsili iurni ziagdchini rai' Jerusalén. Bēldia'në ldu'u më. ¹⁹ Guná më lu tubi hiaguë bēlda'u nazubë rua' nezë. Iurni guabi'guë më lu hiaguë; gáuhi' tubi nashi perë adë bēdzëldë'i më nashi; purë ndiaguë nua'a hiaguë. Iurni Jesús repi lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë guëabrídi'i quë nashi lul.

Mizmë iurni lë'ë hiaguë bēlda'u gubidchi. ²⁰ Iurë guná ra shini gusë'dë më zndë'ë, bēdzëguë' ldu'u rai'. Guni'i rai':

—¿Guná, nasesë gubidchi hiaguë rë'?

²¹ Jesús bëquebi:

—Guldía rnua'a lu të, si talë napë të fe nu adë rzádi'i ldu'u të, lëdë niá'asëdi'i gunë të ziquë bëna con hiaguë bēlda'u sino guëni'i të lu dani: "Guabsú ndë'ë; tsal la'ni nisëdu'u". Pues zni gaquin. ²² Grëtë' lo quë naguëna'bë të con oraciuni, si talë rialdi ldu'u të Dios, pues gunë të recibirin.

Pudërë nanapë Jesús

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Iurni Jesús guatë la'ni iádu'u. Mientras quëglua'a më ngali, bēdchini ra jëfë shtë ra bēshuzi con ra më gushë shtë guë'dchi. Guna'bë dí'dzë rall lu Jesús:

—¿Chu bēshe'ldë lë'ë'l nu bëne'e dereché nu pudërë parë rúnël cusë rë'?

²⁴ Jesús bëquebi:

—Nu na runa tubi preguntë lu të. Si talë guëquebi të lua, guënia'a lu të chu bëne'e pudërë runa grë ra cusë rë'. ²⁵ ¿Chu gunibë'a lë'ë Juan parë bëchu'bë nísí' ra mënë? ¿Pë Dios u nguiu?

Iurni guzublú rall quëadi'dzë lu sa' rall; repi rall:

—Si talë guëni'i hia'a Dios gunibë'a lë'ë Juan, iurni guëquebi nguiu rë': "¿Pëzielú adë gualdidi'i ldu'u të shti'dzë Juan?" ²⁶ Si talë guëni'i hia'a ra nguiu bēshe'ldë lë'ë Juan, pues rdzëba'a ra mënë purquë grë rall rialdi ldu'u rall de quë biadi'dzë Juan shti'dzë Dios.

²⁷ Iurni repi rall lu Jesús:

—Adë rdë'edi'i na'a cuendë chu bēshe'ldë lë'ë Juan.

Iurni lë'ë më repi:

—Pues ni na tampusë adë guëquëbidia'a chu shtë pudërë nu autoridá quëhuma ra cusë rë'.

Comparaciuni shtë chupë shini mënë

²⁸ Jesús repi:

—¿Pë runë të shgabë të zndë'ë? Tubi nguiu napë chupë shínil. Repi dadë lu shíni': "Llga'në, tsaguënel dchi'ni shtë

cusechë catë nanú hiaguë uvë”.²⁹ Lë'ë shini më bëquëbill: “Tsaguënëdia'a dchi'ni”, perë despuësë bë'nëll cambi shgábëll; guaguë'nëll dchi'ni.³⁰ Lueguë lë'ë dadë ni guagná lë'ë stubi shíni'; guni'ill: “Tsaguënëll dchi'ni”. Nguiu ni bëquebi lu shtádi': “Aha! Dadë, tsaguëna dchi'ni” perë adë guádi'ill.³¹ ¿Guadë de guërüpë ra llguë'në ni bë'në lo quë naguni'i shtádi'?

Iurní repi rall:

—Lë'ë primërë.

Iurní Jesús repi:

—Guldía mnia'a, ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, tsuté rall lugar catë rni'bë'a Dios antsë de lë'ë të³² purquë Juan Bautista bidë guëluá'ai' shnezë Dios lla gac salvar të, perë lë'ë të adë gualdí'di' ldu'u të shti'dzë Juan. Perë en cambi ra cubradurë shtë impuestë nu ra na'a mal, gualdí ldu'u rall shti'dzi'. Lë'ë të guná të lo quë nabë'në Juan perë adë bë'nëdi'i të cambi mudë nanabani të; adë gualdí'di' ldu'u të shti'dzi'.

Comparaciuni shtë ra muzë mal

Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Gu' tubi nguui nanapë tubi ldë guiu'u lachi nargabni. Bëcabnill hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alrededurë; bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë. Bëzá'all tubi hiu'u guia'a parë quëhapë ra muzë ra plantë.

Iurní bëdë'ë mënë ni guiu'u parë ra trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurní zía'all zitu.

³⁴ Iurë lë'ë tiempë shtë cusechë bëdchini, gunibë'a lamë shtë guiu'u bëldá muzë parë tsagli'i rall mëdi narunë tucarë ca'a lamë.

³⁵ Ra trabajadurë guna'zi rall lë'ë ra muzë ni; tubi muzë bëdë'ë rall galnë. Stubi muzë gudini rall. Stubi muzë bëdë'ë guë'ë rall.³⁶ Iurní lë'ë nashtënë guiu'u bëshë'ldëll mársu'u muzë perë ra trabajadurë bë'në rall tratë muzë ni mizmë manërë.

³⁷ Por fin gunibë'a nashtënë guiu'u tsa llgá'ni'. Bë'në shgábi: “Zunë rall rëspëti shinia”.³⁸ Perë iurë guná trabajadurë lu shini nashtënë guiu'u, repi rall: “Ndë'ë na el quë nagunë recibir herenci. Cha guëdñia'a lë'ëll të parë guëa'në guiu'u rë' ca'a hia'a.”

³⁹ Zni guna'zi rall llgá'nëll. Gulú hia'ldë rall shini lamë lu guiu'u nu gudini rall shini lamë.

⁴⁰ Iurní Jesús guna'bë di'dzë:

—Iurë lë'ë nashtënë guiu'u gue'dë guëzë, ¿pë gúnëll con ra trabajadurë iurní?

⁴¹ Bëquebi rall:

—Pues gati ra muzë mal sin adë chu guëgá'adi'i ldu'u lë'ë rall. Iurní ca'a stubi mënë guiu'u të parë gúnëll intriegu ra cusechë cadë izë.

⁴² Iurní Jesús repi:

—¿Pë nunquë bí'ldidi'i të ra Escrituras narni'i zndë'ë?

Guë'ë nabëru'ldë albañil tubi ladë, guë'ë rë' gunë sirvë parë shquini hiu'u. Zni bë'në më, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë shtë më; nalë nasa'a nahin.

⁴³ Por ni rnía'a lu të, Dios adë guëné'edi'i lugar tsuté të catë rni'bë'a më. Lo quë nanapë të, guëshe'ldë mëhin hashtë stubi mënë naná ziquë trabajadurë za'quë nabëdë'ë cusechë narunë tucarë nashtënë guiu'u. [⁴⁴ El quë narrelde guëc guë'ë rë', gac chupë ldëll perë iurë ldaguë guë'ë ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.]

⁴⁵ Iurë lë'ë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bini rall grë comparaciuni lo quë naguni'i Jesús, bëdë'ë rall cuendë de quë quëadi'dzë më shcuendë rall. ⁴⁶ Iurní guc shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë më prësi perë bëdzëbë rall los de más mënë purquë guni'i mënë na Jesús tubi profetë narni'i shti'dzë Dios.

22

Comparaciuni shtë sa'a

¹ Jesús guzublú quëadi'dzë më stubi por comparaciuni. Repi më:

² —Lë'ë lugar catë rni'bë'a Dios, na ziquë tubi rëy nabë'në tubi laní shtë sa'a parë shíni'.³ Gunibë'a rëy ni ra muzë parë tsagna'bë rai' ra invitadë lu sa'a, perë adë nëdi'i ra mënë niagdchini rall lu sa'a. ⁴ Iurní guna'bë rëy stubi shcua'a muzë. Guni'i rëy: “Gulë guni'i lu ra invitadë hia napreparadë dau; hia ngunë nandchú con los de más ra ma hia gu'i; grëtë' nahin listë. Nadë más guëdchini rall parë cuezë rall lu sa'a.”⁵ Perë ra invitadë adë bë'nëdi'i rall cuendë. Tubi de lë'ë rall guagnall lu shguiú'ull. Stubi guagnall ra neguci shtënëll. ⁶ Hia stubi ra invitadë guna'zi rall muzë shtë rëy; bë'në rall maltratë muzë ni hashtë gudini rall lë'ë muzë. ⁷ Iurní lë'ë rëy bëldëll. Gunibë'all ra suldadë parë tsatini rall lë'ë narguini mënë. Nu tsa quëgui'i ra suldadë guë'dchi ni. ⁸ Lueguë repi rëy lu muzë stubi: “Hia grë na listë parë sa'a; perë ra invitadë bëlu'a'a rall de quë adë rúnëdi'i tucarë rall invitación shtëna. ⁹ Gulë tsa iurne' ra nezë principal. Gulë bë'në invitar lë'ë mënë lu sa'a, grë ra naguëdia'guëllü të; tsuté rall.”¹⁰ Iurní bëru'u ra muzë nezë; guagtë'all rall grëtë' lo quë nabëdia'guëllü rall, tantë hiumbre mal nu nguui za'quë. Iurní sí, guadzë hiu'u catë na preparadë parë sa'a.

¹¹ Iurní rëy guatë catë nanú ra mënë. Guná rëy lu tubi nguui naquëbezë nga'li, perë adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a. ¹² Repi rëy: “Amigu, ¿lla guatël ndë'ë sin adë nuá'adi'ill lari shtë sa'a cumë ziquë na custumbre?” Perë nguui ni adë pë guni'idi'ill. ¹³ Iurní lë'ë

rëy repi lu naquëhunë sirvë lu mellë: “Gulë bëldi'bi guëa'll nu guia'a nguui rë'. Gulë bëtia'a lë'ëll parë lu nacahi catë gu'në mënë nu hashtë guëchushi lai' rall.”¹⁴ Rnia'a lu të, zihani mënë guëna'bë Dios parë tsutë rall catë rni'bë'a më, perë du'psë mënë gulë më parë gac rall shmënë më.

Shcuendë impuestë

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Iurni ra fariseo zia'a rall parë gurë rall de acuerdë lla tsu mudë guësiguë rall lë'ë më të nini'i më cusë malë. ¹⁶ Nu bëshe'ldë rall partidë shtë rall con stubi partidë shtë Herodes parë tsaguëchi rall lu Jesús:

—Mësë rdë'ë na'a cuendë de quë lë'ël rni'il verdá nu rluá'al nezë shtë Dios sin adë rúnëdi'il cuendë lo quë narni'i mënë. Adë rúnëdi'il juzguë según el quë narná mënë. ¹⁷ Guni'i lu na'a çpë na bien según lëy guëdillia'a impuestë lu rëy César, u guëdillidi'ia'a impuestë?

¹⁸ Perë Jesús béd'ë cuendë de quë cabezë'nú rall mal lligabë. Repi më lu rall:

—Na të falsë. Çpëzielú ze'dë guësiguë të na? ¹⁹ Gulë bëlua'a dumí denario naquilli të impuestë.

Iurni be'dë'nú rall tubi monedë. ²⁰ Guná Jesús lu monedë; iurni guna'bë di'dzë më:

—Çchu lu nu chu lë naquë lu dumí rë'?

²¹ Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

Iurni Jesús repi:

—Gulë béd'ë naca'a César lo quë naná shtë César nu gulë béd'ë naca'a Dios lo quë naná shtë Dios.

²² Iurë bini rall ra di'dzë rë', bëa'në dchi rall nu guasë ldu'u rall. Iurni bësëa'nëgá rall lë'ë më; zia'a rall.

Guna'bë di'dzë ra mënë shcuendë lla tsashtë ra tégulë

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Mizmë dzë ni bëldá ra saduceo guagná rall lë'ë Jesús. Ra saduceo rni'i de quë adë tsashtëdi'i ra tégulë. Guna'bë di'dzë rall lu më:

²⁴ —Mësë, bëquë'ë Moisés guahietë si tubi nguui gáti' sin shíni', bëchi tégulë napë quë cá'all tse'lë tégulë të gapë rai' shini parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. ²⁵ Guc gadchi bëchi; primërë nguui bëtsé'all perë gútil sin ni tubi shíni'. Bëséa'nëll viudë parë segundë bëchil. ²⁶ Segundë bëchi tégulë cuá'all lë'ë viudë perë gútil sin ni tubi shíni'. Na tsunë lo mizmë; cuá'all tse'lë tégulë perë gútil sin ni tubi shíni'. Guézá bëchi tégulë cua'a rall lë'ë na'a ni perë adë gúpëdi'i rai' shíni'.

²⁷ Despuësë lë'ë na'a ni gúti'. ²⁸ Iurë tsashtë ra tégulë çchu gac tse'lë na'a ni? pues gadchi nguui gac tse'lë na'a.

²⁹ Jesús bëquebi:

—Bëganë të con di'dzë shtë të purquë adë riasëdi'i të lo quë narni'i Sagradas Escrituras; nu adë guënëdi'i të pudërë shtë Dios. ³⁰ Iurë ra tégulë tsashtë rai' stubi, adë guëtsé'adi'i rai'; adë rnádi'i rai' guëtsé'a shini rai'. Na rai' ziquë ianglë shtë Dios nacabezë gube'e. ³¹ Perë shcuendë tsashtë ra tégulë çpë adë bíldidi'i të lo quë narni'i Dios? Guni'i më znd'ë: ³² “Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nu Dios shtë Jacob”. Grë shmënë Dios nabani rai' aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin. Perë lë'ë më adë nádi'i Dios parë el quë nanápëdi'i vidë sin fin.

³³ Iurë bini mënë znd'ë, nalë bédzëguë' ldu'u rall nu guasë ldu'u rall lo quë naquëglua'a më.

L'ë mandamientë namás lasac

(Mr. 12.28-34)

³⁴ Iurë ra fariseo gac bë'a rall de quë Jesús bësëac dchi më ra saduceo, iurni béd'ë rall. ³⁵ Tubi de lë'ë rall na mësë shtë lëy. Guc shtë'ul lldaguë më lu trampë; guna'bë di'dzëll:

³⁶ —Mësë, çguadë mandamientë namás lasac de grë mandamientë?

³⁷ Jesús repi:

—“Gulë gac shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldu'ul nu guëdubi almë shtë'nél nu guëdubi shgábël”. ³⁸ Nd'ë namás lasac nu nahin primërë mandamientë lu grë mandamientë. ³⁹ Hia nachupë na cumë ziquë primërë. Rni'in: “Gulë gac shtu'u sa'l cumë ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël”. ⁴⁰ Si talë rzu'bë diaguë të mandamientë rë'ambiën canihunë të cumplir lo de más nabëquë'ë Moisés nu lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë.

Chu na shtadë Cristo

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Mientras lë'ë ra fariseo nianá rëta' rall lu Jesús, ⁴² lë'ë më guna'bë di'dzë:

—Çpë runë të shgabë të? Çchu na Cristo? Çchu shini lë'ë më?

Iurni repi rall:

—Llëbni David.

⁴³ Iurni guna'bë di'dzë Jesús:

—Espíritu Santo quëbëzë'núhi' lë'ë David nu por pudërë shtë Espiritu Santo guni'i David shcuendë llëbni David:

⁴⁴ Dadë Dios guni'i lu lamë shtëna, el quë narnibë'a na:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtë'nél të guëzu'bë diaguë rall shtú'dzël”.

⁴⁵ ÇlLa na posiblë gac Cristo shini David cumë David guni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

⁴⁶ Iurni ni tubi rall gúquëdi'i niaquebi rall lu më. Dizdë dzë ni hia ni tubi rall adë

gúpèdi'i rall valurè niana'bè di'dzè rall lu mè.

23

Bèlua'a Jesús lla na ra fariseo nu saduceo (Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Iurni guni'i Jesús lu ra mènè nu lu ra shini gusè'dè mè:

² —Ra mèsè shtë lèy nu ra fariseo rzubè rall shlugar Moisés iurè rlua'a rall ra mènè.

³ Gulè bèzu'bè diaguè shti'dzè rall. Gulè bè'nè grètè' lo què narni'i rall perè adè tsanaldèdi'i tē tēchi manèrè nanabani rall. Bien rni'i rall perè adè rúnèdi'i rall cumplir.

⁴ Bien rlua'a rall lèy shtë Dios perè ra cusè naquèhunè rall obligar gunè mènè, na ziquè tubi carguè nè'è; adè chu tìpèdi'i guèldisin. Rnibè'a rall mènè tē parè gua'a ra mènè carguè ni, perè lè'è rall ni siquierè más zuscè tubi shcuèni rall guèldisè ralin. ⁵ Grètè' devociuni narunè rall quèhunè ralin tē guèná mènè. Luquè rall nu rua' llicu rall nua'a rall partè di'dzè shtë Sagradas Escrituras tē guèná mènè devociuni narunè rall. Chulè zutsa'u lu shabè duni shtë rall. ⁶ Nu rac shtu'u rall subè rall lugar más lasac catè rau mènè shtse nu catè zubè mè ru'bè la'ni iádu'u. ⁷ Nu rac shtu'u rall grè mènè gunè saludar lè'è rall con zihani rēspèti iurè lè'è rall ziazú rall nezè. Rac shtu'u rall gunè mènè saludar lè'è rall con di'dzè rē: "Mèsè".

⁸ Perè lè'è tē adè rúnèdi'i tē ziquè lè'è mènè ni. Adè rac shtú'udi'i tē guèni'i mènè na tē mèsè, purquè napè tē tubsè mèsè; náhi' Cristo. Grè tē na tē bëchi la sa' tē. ⁹ Adè rni'idi'i tē lu tubi sa' tē: "Dadè" parè lu guè'dchiliu rē, purquè nanú tubsè Shtadè tē, mè naquèbezè gube'e. ¹⁰ Nu adè rni'idi'i tē: "Lamè" lu sa' tē, purquè Jesucristo náhi' lúniquè lamè nanapè tē. ¹¹ Mènè narunè sirvè parè los de más sa' hia'a, ni más mè ru'bè entrè lè'è tē ¹² purquè grètè' narunè naru'bè, gac nasáquèdi'i rall. El què narunè lasáquèdi'i, ni nasac iurni.

¹³ Prubi tē mèsè shtë lèy nu fariseo, na tē mènè falsè purquè rta'u tē rua' nezè shtë Dios tē parè adè chu tsutèdi'i, nu nilè mizme lè'è tē adè nèdi'i tē tsutè tē. Nu adè rdé'èdi'i tē lugar parè grè narac shtu'u tsutè nezè za'què.

[¹⁴ Prubi de lè'è tē mèsè shtë lèy nu fariseo; na tē mènè falsè purquè rdchisú tē lidchi ra viudè; iurni parè guesigüè tē ra mènè, runè tē orar zihani vueltè. Lè'è tē gunè tē recibir más cashtigu dushè.]

¹⁵ Prubi de lè'è tē mèsè shtë lèy nu fariseo; na tē falsè. Ria tē stubi guè'dchi namás zitu parè tsagtè'tsè tē shldai' tē lu ra mènè, perè iurè lè'è tē runè tē gan tubi shmènè tē, nall chupè vueltè más shini gabildi què lè'è tē purquè riuguèll bishi shtë tē.

¹⁶ Prubi de lè'è tē, na tē ziquè mèsè ciegu. Rni'i tē si talè quèhunè mènè jurar por iádu'u ru'bè, pues adè rúnèdi'i obligar gunè mènè cumplirin, perè si talè runè mènè jurar por orè shtë iádu'u, ni sí, runè mènè compru-misi; napè què gunè mènè cumplirin. Zni cagni'i tē. ¹⁷ Tuntè nu ciegu na tē. ¿Pè más lasac orè u lè'è iádu'u? Iádu'u nu orè na santu. ¹⁸ Nu también caglua'a tē si talè chu runè jurar por bècu'guè la'ni iádu'u, adè rúnèdi'i obligar gunè mènè cumplir jura-mentu ni, perè rni'i tē si talè runè mènè ju-rar por ofrendè nadchi'bè lu bècu'guè, ni sí, napè què gúnèll cumplir. ¹⁹ Tuntè nu ciegu ¿pè más lasac ofrendè nadchi'bè lu bècu'guè u lè'è bècu'guè nabèdè'è Dios ziquè lugar santu? ²⁰ Pues rnia'a lu tē, el què narunè jurar por bècu'guè, adè quèhúnèdi'ill jurar por bècu'guè sulamèntè perè también por grè ofrendè nadchi'bè lu bècu'guè. ²¹ El què narunè jurar por iádu'u, adè quèhúnèdi'ill jurar sulamèntè por iádu'u sino què tam-bién por lè'è Dios nacabezè la'ni iádu'u. ²² También el què narunè jurar por gube'e, quèhúni' jurar por trunè shtë Dios nu por mizme Dios narnibè'a lugar ni.

²³ Prubi de lè'è tē mèsè shtë lèy nu fariseo; na tē falsè. Lè'è tē rdé'è tē ofrendè narunè tucarè Dios, cadè chi'i ra cusè rdé'è tē tubi parè Dios. Correctè nahin; perè adè rúnèdi'i tē cuendè ra enseñansè más lasac shtènè mè. Adè rúnèdi'i tē cumplir; adè rgá'adi'i ldu'u tē sa' tē. Nádi'i tē justè. Adè rúnèdi'i tē cumplir shti'dzè tē. Cagnia'a lu tē, rqui'ni gunè mieti cumplir grè mandamientè ru'bè nu también los de más mandamientè shtë Dios. ²⁴ Lè'è tē na tē ziquè mèsè ciegu; rdchi'bi tē vini parè guèru'u rēshè antsè gul vini, perè adè rdé'èdi'i tē cuendè de què nanú tubi ma ru'bè ziquè camellè guti naga'a la'ni vini.

²⁵ Prubi de lè'è tē mèsè shtë lèy nu ra fariseo; na tē falsè. Zunè tē por fuèrè vasè nu ra platè perè nezè la'ni, nalè suci nahin. Zni na tē; na tē nguba'nè nu quèhunè tē cumplir deseò mal. ²⁶ Fariseo ciegu, primèrè gulè bèzunè nezè la'ni ldu'u tē, iurni napè tē conductè za'què. Iurni na tē ziquè vasè narie'ti guèdubi partè.

²⁷ Prubi de lè'è tē mèsè shtë lèy nu fariseo; na tē falsè. Na tē ziquè ba'a. Nalè cusè za'què naquichi rlua'a fuèrè nu chulè rlua'ain, perè nezè la'ni gadzè ra ba'cu shtë tégulè nu grè cusè ziquè narru'ldè mènè rua' guè'dchi. ²⁸ Zni na tē, lè'è tē; por fuèrè rlua'a tē cusè za'què. Lu ra mènè rlua'a tē bien, perè nezè la'ni tē nalè gadzè ra bishi nu adè quèhúnèdi'i tē cumplir lèy shtë Dios.

²⁹ Prubi de lè'è tē mèsè shtë lèy nu fariseo; na tē falsè; rza'a tē capillè shtë nabiadi'dzè shti'dzè Dios guahietè, nu rzutsa'u tē rua' ba'a shtë ra mènè naguc mè za'què lu guè'dchiliu con guè'è iarè. ³⁰ Iurni lueguè

rni'i tē: “Si talē lē'ē na'a niaquēreldē na'a tiempē shtë ra shtadē guēlū na'a, adē chu nihúnēdi'i compaňi ra nagudini ra profetē”.³¹ Por mizmē di'dzē shtënē tē quēgni'i tē na tē llēbni shtë ra nagudini ra profetē. Na tē testigu cuntrē mizmē lē'ē tē; na tē tubsē rēnē con shtadē guēlū tē.³² Gulē bē'nē cumplir lo quē narac shtu'u tē, maldá nananú la'ni ldu'u tē ziquē bē'nē shtadē guēlū tē con ra muzē shtë Dios.

³³“Serpientē, llēbni mbe'ldē, ¿llallē gunē tē parē guēca'chilū tē lu cashtigu shtë gabildi?³⁴ Cashe'lda mēnē za'quē naruadi'dzē shti'dza, parē lē'ē tē quini tē sēbēldá rai'. Nu gunē tē crucificar lē'ē rai'. Sēbēldá rai' guēdē'ē tē galnē la'ni iádu'u shtë tē nu sunaldē tē lē'ē rai' guē'dchi por guē'dchi.³⁵ Zni na tē culpablē. Ldaguē cashtigu guēc tē por grē duldē nabē'nē mēnē guahietē iurē gudini rall Abel hashtë tiempē gudini mēnē Zacarías, shini Berequías. Gudini tē lē'i' entrē bēcu'guē nu iádu'u.³⁶ Guldía rnia'a lu tē, culpē shtë grē mēnē ni ldaguē subrē guēc ra mēnē naquēreldē lu guē'dchiliu iurne'.

*B'i ni Jesús por guē'dchi Jerusalén
(Lc. 13.34-45)*

³⁷“Mēnē shtë Jerusalén, lē'ē tē rguini tē ra nabiad'i'dzē shti'dzē Dios; rdē'ē guē'ē tē grē ra naze'dēnú diza'quē shtë mē. Zihani vueltē guc shtua'a niatēahia lē'ē tē cumē ziquē tubi guidi rguēdchi ra guidi me'dē, parē adē nēdi'i tē guēdchini tē lua.³⁸ Gulē guná, lē'ē tē con lidchi tē guēa'nē ziquē tubi hiu'u dachi; adē chu gúnēdi'i compaňi lē'ē tē.³⁹ Rnia'a lu tē, hiadē guēabridi'i guēná tē lua hashtë guēdchini tiempē iurē lē'ē tē guēni'i tē: “Benditē na el quē naze'dē guēdchini por nombre shtë Dios. Bē'nē ldai' mē lē'i'.”

24

*Jesús guni'i guēchili iádu'u ru'bē
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)*

¹ Bēru'u Jesús iádu'u. Iurē zēagzē mē, ra shini gusē'dē mē guabi'guē rai' lu mē nu guzublū bēlua'a rai' ra guē'ē ru'bē shtë iádu'u.² Jesús bēquebi:

—¿Gu rna tē lu grētē' ra cusē rē'? Guldía rnia'a lu tē, lugar rē' ni tubi guē'ē adē guēa'nēdi'i guēc sa' guē'ē. Grētē' tsaluhin.

*Sēni shtë iurē tsalú guē'dchiliu
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)*

³ Iurni zia'a rai' lu dani shtë Olivos. Jesús guzubē nga'li. Iurni ra shini gusē'dē mē guagni'i lu mē guitsē guitsē:

—Rac shtu'u na'a guēni'il lu na'a, guc gac grē ra cusē naquēgni'il. ¿Guadē naná sēni shtë tiempē naguēabil stubi? ¿Guc gac fin shtë guē'dchiliu?

⁴ Iurni Jesús repi:

—Gulē gapē cuidadē ni tubi adē chu cuguēdi'i lē'ē tē⁵ purquē cantidá mēnē guēdchini rall; guēni'i rall: “Na nahia Cristo”, nu guēgugūē rall cantidá mēnē.⁶ Nu lē'ē tē quini tē nutici shtë ra guērru naze'dē guēlla' nezē rē' nu zitu, parē adē rdzēbēdi'i tē purquē zni napē quē gac. Parē todavía lē'dēdi'i fin shtë guē'dchiliu⁷ purquē tubi naciuni tildinú stubi naciuni; tubi guē'dchi tildinú stubi guē'dchi. Nu guidē ra gubini, galguidzē, nu guēllú zihani lugar.⁸ Con cusē ni na principi shtë cusē durē naze'dē.

⁹ Iurni gunē ra mēnē intriegu lē'ē tē parē gunē rall mal tratē lē'ē tē nu hashtë quini rall lē'ē tē. Nu grētē' mēnē shtë guē'dchiliu, guēná zá'quēdi'i rall lu tē purquē na tē shmēna.¹⁰ Tiempē dzē ni cantidá mēnē guēni'i rall fe shtë rall. Lē'ē rall guēná zá'quēdi'i rall lu sa' rall. Nu gunē rall traicionar sa' rall.¹¹ Guēdchini cantidá naguēgugūē lē'ē ra mēnē. Guēni'i rall de quē ruadi'dzē rall shti'dzē Dios. Cantidá mēnē guēgugūē rall.¹² Zihani cusē mal tsadalē, por ni cantidá mēnē hiadē gac shtú'udi'i rall sa' rall¹³ parē grētē' el quē nagac firmē hashtë fin, ni gac salvar.¹⁴ Lē'ē diza'quē narni'i shcuendē lugar catē rni'bē'a Dios, napē quē gac predicarin guēdubi guē'dchiliu. Guadi'dzē mēnē diza'quē parē grētē' naciuni parē gunguē bē'a mēnē lē'ē mē. Iurni guēga'a iurē shtë fin.

¹⁵ “Lē'ē muzē shtë Dios nabērulē Daniel, bēquē'ēi' lla na tiempē natsutē cusē mal iádu'u ru'bē. Iurē lē'ē tē guēná tē lu cusē narunē manchar iádu'u santu, lē'ē iurē bēga'a; guēlladchi na fin shtë guē'dchiliu. El quē naquēnu'ldē shti'dza, gulē tsasē lo quē narnia'a.¹⁶ El quē narēta' guē'dchi Judea iurni, guēllu'nē rall parē dani.¹⁷ Grē el quē nazubē guēc hiu'u lidchi, adē gáquēdi'i tsaldú rall pé shtënē rall la'ni hiu'u; mejurē guēllu'nē rall lueguē.¹⁸ Grē el quē nananú lachi iurni, adē gáquēdi'i guēabri rall parē tsaglli'i rall shabē rall.¹⁹ Prubi ra na'a tiempē dzē ni, grē ra na'a nanua'a shini' u grē ra narca'a me'dē.²⁰ Gulē guna'bē lu Dios tē gáquēdi'i ra cusē durē tiempē naldē, nilē por dzē narzi'i ldu'u mēnē²¹ purquē tiempē ni gac suceder cusē demasiadē durē nanadē gunádi'i mēnē dizdē principi shtë guē'dchiliu, nu nunquē jamás gáquēdi'i sa' ra cusē ni.²² Si talē adē bē'nēdi'i Dios menos ra dzē shtë sufrimientē, adē chu nádi'i gac salvar parē por ra mēnē nagulē Dios, gac menos ra dzē ni.

²³ “Si talē guēni'i tubi nguiu lu tē: “Gulē guná, ndē'ē lē'ē Jesucristo”, u “Gulē tsagná ndē; lē'ē mē nanú”, adē tsaldídi'i ldu'u tē shti'dzē mēnē ni.²⁴ Guēdchini ra naguēgugūē lē'ē mēnē. Guēni'i rall na rall Cristo. Sēbēldá rall guēni'i rall na rall naruadi'dzē shti'dzē

Dios. Gunë rall sëñi ru'bë nu milagrë parë guëguguë rall mënë hashtë si na posiblë guëguguë rall ra nagulë Dios. ²⁵ Hia gunia'a lu të antsë ²⁶ por ni, si talë chu guëni'i lu të: "Gulë guná, lë'ë më nanú më lu shlatë catë chu nádi'i", adë tsádi'i të nga'i; u si talë chu guëni'i: "Gulë guná, nanú më la'ni tubi hii'u", adë tsaldí'i ldu'u të ²⁷ purquë ziquë ra'a tubi gui'i shtë nguizi'u; rabtsë'ë gui'i nezë guia'a hashtë nezë guetë, zni gac iurë lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëdchíní' stubi. ²⁸ Catë naga'a ra naguti, nga'li rdëa ra bëchu.

Lla na tiempë iurë guëdchíni Cristo
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ 'Despuësë gudëdë ra dzë shtë cusë durë, lueguë lë'ë ngubidzë guëcachi lúhi' nu mbehu hiadë guënë'edi'in llni. Ra mbelëgu'i ldaguë. Grëtë' fuersë shtë gube'e guëni'bi. ³⁰ Iurní lu gube'e guëná të sëñi shtë nguui nabëshe'ldë Dios. Grëtë' ra mënë shtë guë'dchiliu, gu'në rall nu guëná rall lu nguui nabëshe'ldë Dios; guëdchíní' rua' shcachi lu gube'e. Guëlua'a llëru'bë pudërë nu llni shtë'në më. ³¹ Nu guëshë'ldi' ianglë shtëni' con gu'ldë trompetë parë guëdëá grëtë' nagulë Dios guëdubi guë'dchiliu dizdë tubi cu' hashtë stubi ladë.

³² 'Gulë bësë'dë tubi comparaciuni shtë tubi hiaguë belda'u. Iurë guëná të luhin, rguëhin nu rru'u ra ndiaguë lu llicuhin, hia rac bë'a të bédchíni tiempë shtë galna'i. ³³ Mizmë manërë ni, iurë guëná të ra cusë rë', gulë bédë'ë cuendë lë'ë më ze'dë guëdchíní'. ³⁴ Guldía rnia'a, grëtë' ndë gac cumplir antsë quë gati ra mënë nanabani iurne'. ³⁵ Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza adë tsalúdi'in.

³⁶ Perë dzë nu iurë adë chu rac bë'adi'i, ni por mizmë ianglë shtë gube'e, ni por shini Dios, sulamëntë Dios Shtada rac bë'a më dzë shtë fin.

³⁷ 'Ziquë guzac tiempë shtë Noé, zni gac iurë lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios guëdchíní'. ³⁸ Tiempë dzë ni antsë lë'ë juici shtë nisë bédchíni, nabani ra mënë lu guë'dchiliu; gudáu rall nu bii' rall; bëtës'a rall, nu bédë'ë rall shini rall parë riu sa'a shtë ni'i, hashtë lë'ë Noé gutë la'ni barcu. ³⁹ Todavía adë bédë'edi' rall cuendë hashtë iurë lë'ë juici bédchíni. Bia'a nisi grëtë' ra mënë. Zni gac iurë nguui nabëshe'ldë Dios guëdchíní' stubi. ⁴⁰ Tiempë dzë ni chupë nguui nanú lachi; tubi nguui tsabsú, stubi nguui guëa'në. ⁴¹ Chupë na'a caniu'u; tubi tsabsú, stubi guëa'në.

⁴² 'Gulë cue nasini purquë adë rac bë'adi'i të ca iurë guëdchíni el quë naguëni'bë'a lë'ë të. ⁴³ Perë gulë bësë'dë ndë'ë, si talë tubi nashtë'në hii'u'u rac bë'all ca iurë guëdchíni

nguba'në, ga'a nasínill parë gáquëdi'i tsaldanë nguba'në. ⁴⁴ Por ni gulë cue nasini nu gulë gac preparadë ldu'u të purquë menos runë të shgabë të, iurní guëná të lu nguui nabëshe'ldë Dios; hia bédchíní'.

Tubi muzë za'quë nu tubi muzë mal
(Lc. 12.41-48)

⁴⁵ 'Chu na muzë namás riasë nu namás obedientë? Na ziquë el quë nabë'në recibir dchi'ni. Lamë shtë nguui ni gunibë'all guëdë'ë nguui nagáu iurë bënë tucarë gau lamë. ⁴⁶ Dichusë muzë si talë quëhúnëll bien iurë lë'ë lamë guëdchíni. Guëdzëlë lamë lë'ë muzë; quëhúni' cumplir. ⁴⁷ Guldía rnia'a, lë'ë lamë guëzú lë'ë muzë ni; gáquëll encargadë shtë grë lo quë nanapë lamë. ⁴⁸ Perë si talë muzë nall tubi nguui mal, gúnëll llgabë de quë shlámëll gac ldë'ë parë gue'dë guëzë ⁴⁹ nu gúnëll tratë mal stubi sa' muzë, nu tsataunull ra zudchi; ruu'll con lë'ë rall. ⁵⁰ Iurë lë'ë lamë guëabré, lë'ë muzë ni adë rúnëdi'i shgabëll ca iurë gue'dë guëzë lamë. ⁵¹ Perë lë'ë lamë guëdë'ë tubi cashtigu ru'bë parë muzë ni; gac condenaréll mizmë manërë cumë ziquë mënë naná falsë. Iurní gúnëll nga'li hashtë rchushí lai'll.

25

Comparaciuni shtë chi'i lliguëna'a

¹ 'Iurë guëdchíni tiempë, manërë naguëni'bë'a Dios na ziquë chi'i lliguëna'a naguna'zi lámpara nariú sèiti parë quëgui'in; bëru'u rall të parë gunë rall recibir lë'ë lliguë iurë guëdchíní' lidchi sa'a. ² Ga'i lliguëna'a na tuntë, adë rúnëdi'i rall guëquëll, perë ga'i ra lliguëna'a na rall listë. ³ Ra lliguëna'a tuntë bia'a rall lámpara shtë rall perë adë biá'adi'i rall sèiti parë tsadzë lámpara. ⁴ Perë ra lliguëna'a listë bia'a rall bëtëi sèiti nu gadzë ra lámpara. ⁵ Lë'ë lliguë gac ldë'ë parë guëdchínill; iurní mbëca'ldë bédchíni lu ra lliguëna'a. Por fin lë'ë rall gu'të ga'si. ⁶ Iurní cumë ziquë guërudë gu'e'lë, bini rall tubi naguní'i fuertë: "Hia lë'ë lliguë ze'dë. Gulë bëru'u të parë gunë të recibir lë'ë lliguë." ⁷ Grëtë' lliguëna'a guashtë rall parë bënë rall preparar lámpara shtë rall. ⁸ Hia zëga'i ra naná tuntë repi rall lu zëga'i naná listë: "Denú du'pë sèiti purquë lë'ë lámpara shtë'në na'a guëaldin". ⁹ Perë lliguëna'a naná listë bëquebi rai': "Aquëdi'i, purquë iurní guëbidchi sèiti shtë'në na'a. Parë lë'ë të adë galdëdi'in; mejurë gulë tsaca'a sèiti catë rduhin. Gulë tsasí'ihin të parë iurní napë tēhin." ¹⁰ Perë mientras ga'i na'a guasi'i rall sèiti, lë'ë lliguë be'dë guëzë. Ra lliguëna'a naná preparadë guatënu rall lliguë lu sa'a. Iurní bē'au rua' puertë. ¹¹ Despuësë bédchíni ra zëga'i lliguëna'a; iurní guní'i rall: "Dadë, bëshalë puertë." ¹² Perë naná shtë'në

hiu'u bëquebi: “Guldía rnia'a de què adè guèndia'a lè'è tè”.

¹³ Iurní Jesús repi:

—Gulè gac preparadè. Gulè gac nasini purquè adè rac bè'adi'i tè pè dzè, ni pè iurè guèdchini nguui nabèshe'ldè Dios.

Comparaciuni shtë dumí

¹⁴ Lugar catè rni'bè'a Dios nu timpè gunè mè juzguè ra mènè, na ziquè tubi nguui naguzia'a parè stubi naciuni. Guna'bè nguui ni ra shmúzèll. Bè'nèll incarguè shtumill lu ra muzè ni.

¹⁵ Tubi de lè'è ra muzè bèd'èll ga'i mili bèllè. Stúbill cua'a chupè mili dumí. Stúbill cua'a tubi mili bèllè, segùn narac cadè tubi rall. Iurní lè'è nguui ni guzia'a viajè. ¹⁶ Hia lè'è muzè nabè'nè recibir ga'i mili bèllè, lueguè bè'nèll neguci con dumí. Bè'nèll gan stubi zèga'i mili bèllè de guèc ra nabè'nèll recibir. ¹⁷ Mizmè manèrè ni nabè'nè recibir chupè mili bèllè, bè'nèll gan stubi chupè mili más. ¹⁸ Perè el què nabè'nè recibir tubi mili bèllè, bècá'chill dumí shtë lamè. Guatánil tubi guèru catè guacá'chill dumí.

¹⁹ Hia llèru'bè timpè gudèdè; bèabrá lamè shtë muzè ni. Iurní guzublú guna'bè lamè shcuendè dumí. ²⁰ Primèrè bèdchini nabè'nè recibir ga'i mili bèllè. Bè'nèll intriegu lu shlámèll stubi zèga'i mili. Répill: “Dadè, lè'è ga'i mili nabè'nè'el cuahia nd'è; perè guná, stubi zèga'i mili bèna gan subrè guèc ga'i mili”. ²¹ Lè'è lamè repi: “Bien nahin; lè'èl nal tubi muzè za'què. Rac bè'ahia gúnèl lo què narac shtua'a. Hia què lè'èl bè'nèl bien de lo du'pè, guènehia más'ru'u cusè za'què tè guènbè'al. Guatè; bèquitè ldu'ul con na.” ²² Despuèsè bèdchini stubi muzè nabè'nè recibir chupè mili bèllè. Répill lu lamè: “Dadè, bèné'el chupè mili bèllè cuahia; lè'è nd'è. Perè chupè mili bèllè más bèna gan subrè guèc chupè mili.” ²³ Lè'è lamè repi: “Bien nahin. Nal tubi muzè za'què. Napa confiansè lè'èl. Hia què lè'èl nal muzè za'què de lo du'pè nabèna incarguè guiá'al; bè'nèl gan más. Guatè; bèquitènl ldu'ul na.”

²⁴ Perè iurè bèdchini muzè nabè'nè recibir tubi mili bèllè, répill lu shlámèll: “Dadè, nanèa què lè'èl nal tubi nguui naná rzac zi muzè. Rcá'al cusechè catè adè bècabní'di'l, nu rtéal catè adè bètè'tsèdi'il bè'dchi. ²⁵ Por ni bèdzèba; guaca'cha shtumil la'ni guiu'u perè iurnè' lè'è shtë'nèl nd'è.” ²⁶ Lè'è lamè bëquebi: “Muzè mal nal, nu nabèchil. Rni'il de de què rcahia cusechè catè adè rcabnídia'a, nu rtéahia catè adè rtè'tsèdia'a bè'dchi. ²⁷ Por ni niagutèl dumí lu bancu parè iurná nihuna recibir shini dumí lo què narunè tucara.” ²⁸ Iurní repi lamè lu ra narèta' nga'li: “Gulè bèdchisú mili bèllè de muzè mal nu bèd'èin ca'a naná bè'nè recibir chi'i mili. ²⁹ Si talè guèquè diaguè tè

bien, Dios guène'e mè más shti'dzè mè parè lè'è tè perè si talè rúnèdi'il cuendè shti'dza, guèdchisú mè llni narní'il nápèl. ³⁰ Nu lè'è muzè mal, gulè bètia'a lè'èll tèchi fuèrè catè nacahi, catè gu'nè mènè nu rchushí lai' rall.”

Juici shtë ra naciuni

³¹ Iurè lè'è nguui nabèshe'ldè Dios guèdchini' stubi, guèdchini' con llni nu pudèrè nu con ra ianglè shtë Dios. Subè mè lu trunè shtë'nè mè con llèru'bè pudèrè. ³² Ra mènè shtë grè naciuni guèdèa rall delantè lu mè. Hia lè'è mè cuè mè ra mènè cumè ziquè rbè vèquèrè ra li'li con ra chivè. ³³ Cue'e za'què mè ra mè za'què nagulè Dios ziquè ll'i'li ladè ldi shtë'nè mè, nu ra mè mal, ra nagualdí'di'i ldu'i lè'è mè, cue rall ladè rubèsè. ³⁴ Iurní lè'è røy guèni'i lu naquèbezè ladè ldi: “Gulè te'e guèdchini tè lua, lè'è tè el què naná gulè Shtada. Gulè bè'nè recibir lugar za'què naná preparadè parè lè'è tè dizdè Dios bècue'shtë guè'dchiliu. ³⁵ Pues bèldí'ana, nu lè'è tè bène'e tè nagudáuha. Gubidcha, nu bène'e tè nabia'. Guca ziquè mè zitu, nu lè'è tè bène'e tè catè gu'tè ga'sia. ³⁶ Bè'nè faltè shaba perè bène'e tè lo què nabèqui'nia. Guc llú'uhia; bidè guèná tè na; guahia lachigui'bè, nu be'dè guèná tè na.” ³⁷ Iurní lè'è ra naná justè guèni'i rall lu mè: “Dadè, ¿guc guná na'a lul; bèldí'ánèl, nu bène'e na'a nagaul? ¿Guc guná na'a gubídchil, nu bène'e na'a nabii'l? ³⁸ ¿Guc guná na'a lul ziquè mè zitu, nu bène'e na'a catè guquèrdèl? ¿Guc guná na'a bè'nè faltè shábèl, nu bène'e ná'ahin? ³⁹ ¿Guc guná na'a guc llú'ul u gual lachigui'bè, nu be'dè guèná na'a lè'èl?” ⁴⁰ Iurní røy guèquebi: “Guldía rnia'a, grètè' lo què nabè'nè tè por tubi ra bècha namás mitu'nè, ziquè bè'nè tè tratè grè ra shmèna hashtë el què namás lasáquèdi'i, pues mizmè na bè'nè tè tratè”.

⁴¹ Iurní lè'è røy guepi lu naná rèta' ladè rubèsè: “Gulè guabsú lua, lè'è tè hia nanudè tè parè gabildi. Tsa tè lu be'lè nanápèdi'i fin, preparadè parè mèdzabè nu parè ra ianglè shtë'nèll. ⁴² Pues bèldí'ana perè adè bèné'edi'i tè nagudáuha. Gubidcha perè adè bèné'edi'i tè nabia'. ⁴³ Guca ziquè mè zitu perè adè bèné'edi'i tè catè naquèrèlda. Runè faltè shaba perè lè'è tè adè bèné'edi'i tè niétiquè. Guc llú'uhia; guahia lachigui'bè perè adè be'dè guènádi'i tè na.” Iurní lè'è ra mè mal guepi rall: ⁴⁴ “Dadè, ¿guc guná na'a bèldí'anèl u gubídchil u ziquè mè zitu u bè'nè faltè shábèl u guc llú'ul u gual lachigui'bè, nu adè chu be'dè guènádi'i lè'èl?” ⁴⁵ Lè'è røy guèquebi iurní: “Guldía rnia'a, manèrè mal bè'nè tè tratè shmèna naná más humildè, zni bè'nè tè tratè mizmè na”. ⁴⁶ Lueguè iurní lè'è ra nguui guzia'a rall lu cash-tigu nanápèdi'i fin perè grètè' naná tubldí

shcuéndi' lu Dios, guzia'a rai' gube'e caté cabezè Dios caté nídi'i fin.

26

Quëguili mënë mudë parë guëna'zi rall Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Iurë Jesús gualú biadi'dzë më grëtë' ra cusë ni, repi më lu ra shini gusë'dë më:

² —Lë'ë të hia rac bë'a të dentrë de chupë dzë shtë laní Pascu, lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios gac intriégui' guia'a mënë mal nu gac crucificári'.

³ Trippë dzë ni ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë shtë lëy nu ra më gushë entrë ra israelitë, bédëa rall lu rualdëa' shtë palaci shtë Caifás, jefë shtë ra bëshuzi. ⁴ Nga'li bëntsa'u rall tubi tratë parë guëna'zi rall Jesús con di'dzë bishi parë quini rall lë'ë më ⁵ perë guni'i lu sa' rall:

—Lëdi la'ni dzë laní parë adë guëdzátsudí'i ra mënë.

Tubi na'a nabëte'bi sëiti nashi guëc Jesús

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Jesús nanú Betania lidchi Simón el quë naguc ll'u'u ládi'. ⁷ Iurní guabi'guë tubi na'a; nuá'all tubi bëtëi guë'ë shtë sëiti nashi nu nalé lasaquë sëiti ni. Iurë quëbezë Jesús lu mellë, lë'ë na'a ni bëtë'bi' sëiti guëc Jesús. ⁸ Iurë lë'ë ra shini gusë'dë më guná rai' pë bënë na'a, bældë rai' nu guzublú guni'i rai':

—¿Pëzielú bënë na'a rë' desperdici sëiti nashi guëc më? ⁹ purquë bien niatuu' na'a sëiti por zihani dumí nu niadé'll dumí ca'a ra rubi.

¹⁰ Perë guc bë'a Jesús shgabë rai' nu guni'i më:

—¿Pëzielú cagni'i të cuntrë na'a rë'? El quë nabé'ni' nahin tubi cusë za'quë parë na. ¹¹ Pues ra prubi guëdubi tiempë quëbezënu rall lë'ë të perë na lëdë guëdubi tiempëdi'i quëbezënuáa të. ¹² Lo quë nabë'në na'a nabëte'bi sëiti guëdubi cuerpë shtëna, bënë'ni' parë gac preparar iurë gatia nu guëga'cha. ¹³ Guldía rnia'a, guëdubi lugar caté guadi'dzë ra mënë diza'quë guëdubi guë'dchiliu, guadi'dzë ra mënë lo quë nabë'në na'a rë'. Guëagná ldu'u mënë lo quë nabë'ni'.

Judas bënë prometer gúnëll intriegu Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Iurní tubi naná ch'i'bë chupë poshtë nabëru'ë Judas Iscariote, guagni'll lu ra jëfë shtë ra bëshuzi ¹⁵ nu répill:

—¿Blac guëne'e të talë guna intriegu Jesús guia'a të?

Iurní lë'ë rall gudilli rall galdë bi chi bëllë bëdchichi. ¹⁶ Dizdë iurní Judas gudí'll manërë parë gúnëll intriegu lë'ë më guia'a ra contrari shtë më.

La Santa Cena

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Primërë dzë shtë laní naráu mënë guetështildi sin levadurë, ra shini gusë'dë më guabi'guë rai' lu më nu guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë Pascu; guëdáuha'a?

¹⁸ Jesús repi:

—Gulë tsa tubi ciudá lidchi tubi nguui nu gulë guchi: “Lë'ë mësë guni'i zndë'ë: Hia lë'ë iurë zia guëdchini. Lidchil guna laní Pascu con ra shini gusë'da.”

¹⁹ Ra shini gusë'dë më bënë rai' cumë ziquë gunibë'a Jesús. Bënë rai' preparar shtse shtë Pascu.

²⁰ Iurë lë'ë gue'lë gu', quëbezënu Jesús lë'ë ch'i'bë chupë shini gusë'dë më lu mellë.

²¹ Mientras caniháu rai', repi më:

—Guldía rnia'a, tubi de lë'ë të gunë të intriegu na.

²² Iurní lë'ë rai' guzublú riá ldu'u rai' demasiadë; guna'bë di'dzë rai' tubi por tubi:

—Dadë ¿ni mudë guna intriegu lë'ë'l?

²³ Jesús repi:

—El quë naraunú na la'ni el mizmë platë, ni lë'ë nangunë intriegu na. ²⁴ Lë'ë nguui nabëshe'ldë Dios guzia'a parë nezë según narni'i Sagradas Escrituras, perë prubi de lë'ë nguui el quë nangunë intriegu na. Mejurë adë niálëdi'i nguui ni.

²⁵ Iurní lë'ë Judas, lë'ë traidor, guni'i:

—Mësë ¿ni mudë na guna intriegu lë'ë'l?

Jesús bëquebi:

—Aha!, lë'ë'l la la'.

²⁶ Mientras quëhaunú Jesús lë'ë rai', guna'zi më guetështildi nu bédë'ë më graci lu Dios. Despuësë de bëshullë mëhin, bédë'ë më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më; nu repi më:

—Gulë gau ndë'ë; ndë'ë lë'ë shcuërpa.

²⁷ Iurní guna'zi më copë. Bédë'ë më graci lu Dios nu bédë'ë mëhin cua'a ra shini gusë'dë më. Repi më:

—Gulë bii' grëtë' të copë rë'; ²⁸ ndë'ë lë'ë shrëna narunë sellar tëtë cubi purquë nahin tubi favurë parë cantidá mënë; bëllë'ë rënë ni parë perdunë shtë ra duldë.

²⁹ Perë rnia'a, hiadë guëbrídi'i gunúhia lë'ë të juguë shtë uvë rë' hashtë dzë nazë guëbezënuhia lë'ë të gube'e. Iurní guhia vini cubi lu gube'e caté rni'bë'a Shtada.

Guni'i Jesús gunë Pedro negar lë'ë më

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Despuësë de quëhu'ldë rai' tubi cantë, iurní gua rai' lu dani shtë Olivos. ³¹ Iurní Jesús repi:

—Grëtë' të guëtú lu të de na nu guësëa'në të na gue'lë ne' purquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras: “Tsatinia lë'ë vëquërë; hia ra lli'li

guërë'tsë". ³² Perë despuësë iurë tsashtëa ladi ra tëgulë, tsahia delantë lu të hashtë Galilea.

³³ Iurni Pedro bëquebi:

—Aunquë nilë grëtë' rai' guësëa'në rai' lë'ël, perë na jamas adë guësëa'nëdia'a lë'ël.

³⁴ Jesús repi:

—Guldía rnia'a, mizmë gue'lë ne' antsë lë'ë gay guëllidchi, lë'ël gúnël negar na tsunë vultë.

³⁵ Perë Pedro repi:

—Masiá quini mënë na, adë gúnëdia'a negar lë'ël.

Grë ra shini gusë'dë më guni'i rai' lo mizmë.

Biadi'dzënú më Dios la'ni Getsemani
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Iurni Jesús bëdchini con ra shini gusë'dë më tubi lugar lë Getsemani. Repi më lu rai':

—Gulë guzubë ndë'ë mientras tsahia ndë. Guadi'dzënúa Dios.

³⁷ Iurni bia'a më Pedro nu ra shini Zebedeo; guzublú riá ldu'u më; guasënú ldu'u më. ³⁸ Guni'i më:

—Nalë rbini la'ni ldua'a por tristë shtë galguti. Gulë cuezë ndë'ë nu gulë cue nasini con na.

³⁹ Gua Jesús stu'pë delantë. Bëzullibi më nu bëa'chi guëc më hashtë lu guiu'u. Iurni bë'në më orar lu Dios; repi':

—Dadë shtëna, si talë nahin posiblë bëla na lu sufrimientë rë', perë adë gáquëdi'in según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtënël.

⁴⁰ Iurni bëabré më catë cabezë ra shini gusë'dë më. Bëzelë më lë'ë rai' naga'si rai'. Iurni repi më lu Pedro:

—¿Pë adë gáquëdi'i cue nasini të du'pë tiempë, ni siquierë tubi iurë? ⁴¹ Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë; gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios parë adë ldáguëdi'i të lu prëbë shtë mëdzabë. Ldu'u të rni'i, niá; perë shcuerpë të adë nídi'i fuersë.

⁴² Hia narpupë zia'a më; guaguë'në më orar zndë'ë:

—Dadë, si talë na imposiblë tsalú vasë shtë sufrimientë, bë'nin según voluntá shtënël.

⁴³ Iurni bëabré më stubi; bëzelë më ra shini gusë'dë më hia naga'si rai' purquë nalë bëdchini mbëca'ldë lu rai'. ⁴⁴ Iurni bësëa'në më lë'ë rai'; zia'a më; bë'në më orar stubi natsunë vësë. Guni'i më mizmë di'dzë ni. ⁴⁵ Bëabré më catë rëta' ra shini gusë'dë më; repi më:

—Iurne' sí, gulë guëga'si; gulë tsa descansë. Hia lë'ë iurë bëga'a de quë lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios, gac intriégu'i guia'a ra nanapë zihani dulcë. ⁴⁶ Gulë tsasuldí; gulë cha purquë hia el quë nagunë intriegu na zé'dëll.

Bia'a ra mënë Jesús ziquë nguba'në

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Nianá quëadi'dzë Jesús, bëdchini Judas naná de chi'bë chupë shini gusë'dë më; ze'dënull cantidá mënë nanua'a spadë nu hiaguë. Ze'dë rall por partë shtë ra jëfë shtë ra bëshuzi na më gushë shtë guë'dchi.

⁴⁸ Judas lë'ë traidor; bédë'ëll tubi sëni; répill: —El quë naguna saludar, tsagrauhia lë'ëll; gulë bia'a nguiu ni prësi.

⁴⁹ Iurni guabi'guë Judas lu Jesús nu répill:

—Shtsanë, Mësë.

Nu bëtsagrau'll lë'ë më. ⁵⁰ Jesús guni'i lu Judas:

—¿Pë zé'dël? amigu.

Iurni guabi'guë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më prësi.

⁵¹ Mizmë iurni tubi sa' Jesús gulú spadë; bëchúgu'i diaguë ladë ldi muzë shtë jëfë shtë bëshuzi. ⁵² Iurni Jesús repi:

—Gulútsa'u spadë shtënël shlugarin purquë grëtë' el quë narguini con spadë, zni gati rall con spadë. ⁵³ ¿Pëllë adë rac bë'al zac guëna'ba lu Shtada nu guëshe'ldë më mizmë iurne' más quë chi'bë chupë grupë ianglë, chi'i mili cadë grupë të gunë rai' compa'ni na? ⁵⁴ Perë si talë gaquin zni ¿lla gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i napë quë gaquin zni?

⁵⁵ Iurni Jesús repi lu ra mënë:

—Be'dë guëdchini të con spadë nu hiaguë parë guëna'zi të na cumë ziquë tubi nguba'në. Grëtë' dzë gulezënúa lë'ë të. Cagluá'ahia lë'ë të la'ni iádu'u shtënë të perë nunquë adë guna'zidi'i të na prësi. ⁵⁶ Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir lo quë nabëquë'ë muzë shtë Dios guahietë la'ni Sagradas Escrituras:

Iurni ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Zuga'a Jesús lu Junta Suprema

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ra naguna'zi lë'ë Jesús prësi, bia'a rall lë'ë më lu Caifás, jëfë principal shtë ra bëshuzi. Nu rëta' ra mësë shtë lëy nu ra më gushë nabëdëa nga'li. ⁵⁸ Guanaldë Pedro zitu hashtë rualdëa' shtë lidchi bëshuzi principal. Guatë Pedro nga'li; guzubënú Pedro ra soliar të parë guënahi' nia'a lla tsalú shcuëndë Jesús.

⁵⁹ Ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mënë gushë nu grë ra Junta Suprema, quëguili rall manërë parë gunë rall acusar lë'ë më aunquë nilë nahin cusë falsë parë gac condenar Jesús lu galguti. ⁶⁰ Perë adë bëdzëlëdi'i rall prëbë aunquë nilë zihani testigu falsë guni'i rall bishi cuntrë lë'ë më. Por fin bëdchini bëldá testigu falsë ⁶¹ naná repi:

—Lë'ë nguiu rë' guni'i: “Zac guëchilia iádu'u shtë Dios nu guëabrí guëldishtëhia iádu'u entrë tsunë dzë”.

⁶² Iurní jëfë shtë ra bëshuzi guasuldí nu répill lu Jesús:

—¿Pë adë rëqubedi'il grë ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntre lë'ël?

⁶³ Jesús dchisë náhi!. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi repi:

—Por nombre shtë Dios nanabani, quëgnia'a lul, biadi'dzë lu na'a si talë nal Cristo, Shini Dios.

⁶⁴ Jesús repi:

—Ni nahia, cumë ziquë cagní'il. Nu zac rnia'a lu të guená të lu Shini Dios; quëbézi' ladë ldi shtë Dios, el quë narnibë'a grëtë' cusë. Nu guená të lua; guëdchinia la'ni shc-ahí shtë gube'e.

⁶⁵ Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëche'zë shábëll cumë ziquë tubi sëni de quë adë rëuu'di'i ldu'ull lo quë naguni'i Jesús. Bëddëll. Répill:

—Hia nguiu rë' bënëll ofender Dios con di'dzë nabëru'u rua'll. ¿Pë nicidá nápa'a de más nestigu? Mizmë lë'ë të bini të di'dzë mal naquëgni'ill. ⁶⁶ ¿Pë rni'i ldu'u të?

Guni'i rall:

—Runë tucarë gati nguiu rë'.

⁶⁷ Iurní bëchi'bë shënëll rall lu mē nu bēdē'ē rall galnë guëc mē. Stúbill gulubé lu mē ⁶⁸ nu guni'i rall:

—Lë'ël nal Cristo; bënëll divini chu gudini lë'ël.

Pedro bënëll negar Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mientras zu Pedro rualdëa, tubi criadë guabí'guëll lu Pedro nu répill:

—Lë'ël zuga'anul Jesús, mē Galilea.

⁷⁰ Perë Pedro bënëll negar delantë lu grë mënë. Répi!:

—Adë rac bë'adia'a pë cagní'il.

⁷¹ Iurní Pedro ziagrú'ui' rua' nezë. Iurë guná stubi criadë lu Pedro, guni'ill lu ra mënë narëta' nga'li:

—Nu nguiu rë' rzënu Jesús mē Nazaret.

⁷² Stubi vësë más Pedro bënëll negar nu bë'ni' jurar lu Dios:

—Adë guënëdia'a nguiu ni.

⁷³ Du'psë zia'a, iurní mënë nazuga'a nga'li guabí'guë rall lu Pedro nu guni'i rall:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë ru-adi'dzël ziquë mënë galileo.

⁷⁴ Iurní guzublú Pedro; bë'ni' jurar; répi!:

—Adë guënëdia'a nguiu ni. Gunë Dios cashtiga na si talë adë ruadi'dzëdia'a verdá.

Mizmë iurní bëllidchí gay. ⁷⁵ Iurní bëagná ldu'u Pedro lo quë naguni'i Jesús: “Antsé guëllidchí gay, gúnëll negar na tsunë vuellë”. Iurní bëru'u Pedro nu nalë bí'ni'.

27

Bia'a ra mënë lë'ë Jesús lu Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Iurë brëgue'lë grëtë' ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mē gushë shtë ra israelitë, guc rall de acuerdë nu bëntsa'u rall tubi tratë parë quini rall Jesús. ² Bëldi'bi rall lë'ë mē; bia'a rall lë'ë mē parë guaguënë rall intriegu lë'ë mē lu Poncio Pilato gubernadurë.

Guti Judas

³ Iurë Judas el quë nabë'në intriegu Jesús, bēdē'ēll cuendë de quë nacondenarëll, gubini ldu'ull. Bēdchigrëll galdë bi chi bëllë bēdchichi parë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra mē gushë, ⁴ répill:

—Na bëna duldë. Bëna intriegu lë'ë mē rë' lu galguti nu nápēdi'i duldë.

Perë lë'ë rall bëquebi rall:

—Parë ni'i, ¿pë runë importë na'a? Shcuëndëll ni'i.

⁵ Iurní Judas bëquëldi dumí la'ni iádu'u. Guziá'all. guagzé'bill lë'ëll lu hiaguë.

⁶ Ra jëfë shtë ra bëshuzi bētëá rall dumí nu repi rall:

—Adë chu guetiá'adi'i dumí rë' la'ni cajë shtë ofrendë purquë nahin probidë según lëyshtë Dios. Nahin präci nabëtuu' Judas lë'ë Jesús parë galguti.

⁷ Iurní guc rall de acuerdë parë guëzi'i rall tubi ldë giuu'u con dumí ni. Bëru'ë lachi ni: Lachi shtë el quë Naguctsa'u Trashtë. Lachi ni na catë guëga'chi ra mē zitu. ⁸ Por ni bëru'ë lachi ni hashtë iurne'; Lachi Catë Bëllë'ë Rënë. ⁹ Zni guc cumplir lo quë naguni'i Jeremias: “Guna'zi rall galdë bi chi bëllë bēdchichi, präci nabë'në mē israelitë tratë lë'ë mē. ¹⁰ Con dumí guzi'i rall tubi lachi shtë el quë naguctsa'u trashtë. Zni gunibë'a Dadë Dios.”

Pilato guna'bë di'dzëll lu Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Bia'a rall Jesús lu gubernadurë; guna'bë di'dzëll lu mē:

—¿Pë lë'ë nal rëy shtë ra mē israelitë?

Jesús repi:

—Zni nahin cumë ziquë quëgni'ill.

¹² Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mënë gushë, bēdchi'bë rall demandë cuntre Jesús perë Jesús adë pë bëquëbidi'i. ¹³ Iurní Pilato repi:

—¿Pë adë rini'di'ill lo quë naquëgni'i ra mënë cuntre lë'ël?

¹⁴ Perë Jesús adë bëquëbidi'i mē de manërë lë'ë gubernadurë guasë ldu'ull iurní nu adë guc bë'adi'ill pë gúnëll.

Guni'i ra mënë gati Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

¹⁵ Durantë dzë shtë laní, lë'ë gubernadurë napë custumbrë guëldá'all tubi präsi, el quë narac shtu'u ra mënë gápëll libertá. ¹⁶ Nanú tubi präsi namás mē dushë, lë Barrabás.

17 Iurë lë'ë rall bēdēá rall nga'li, Pilato guna'be di'dzē:

—¿Guadē narak shtu' u tē guēdē'a libertá, Barrabás u Jesús nabērulē Cristo?

18 Pilato bēdē'ë cuendē de quē rldēnū rall Jesús nu mbidi na rall; por ni bē'nē rall intriegu lē'ë mē. 19 Mientras Pilato zúbēga'a catē rúnēll juzguē, lē'ë tse'lē Pilato gunibē'a naganu' rsunē: “Adē riutēdi'il con nguiu rē' purquē mē za'quē náhi'; ne' gue'lē guni'i shca'lda tubi mbēca'ldē dushē de lē'ë mē. Adē gurēdchidi'i ldua'a.”

20 Perē ra jēfē shtē ra bēshuzi nu mē gushē guni'inū rall mēnē parē guēna'bē rall libertá parē Barrabás nu guēna'bē rall gati Jesús. 21 Lē'ë gubernadurē guna'be di'dzē stubi; répill:

—¿Guadē de chupē ra mēnē rē' rac shtu' u tē guēdē'a libertá?

Lē'ë rall bēquebi:

—Barrabás.

22 Pilato guna'be di'dzē iurni:

—¿Pē rac shtu' u tē guna con Jesús? el quē nabērulē Cristo.

Grētē' rall guni'i rall:

—Quēll lu cruz.

23 Iurni Pilato guni'i:

—¿Pē mal bē'nēll?

Perē lē'ë rall bēabrí gurushtíá rall:

—Quēll lu cruz.

24 Iurni Pilato guná hiadē nídi'i mudē lla gúnēll sino quē másru' u ziadalē mēnē nu rdzatsu mēnē. Iurni gunibē'a Pilato nisē, tsati guíá'all ziquē tubi sēñi de quē nápēdi'ill faltē por galguti shtē Jesús. Gudibill guíá'all; guni'ill:

—Nádia'a responsablē por galguti shtē nguiu rē' purquē nápēdi'i faltē. Shcuendē tē na ndē'ë.

25 Grētē' ra mēnē bēquebi:

—Lē'ë na' a con shini na' a, na na' a responsablē por galguti shtē nguiu rē'.

26 Iurni Pilato bēdē'ëll libertá Barrabás. Lueguē gunibē'all guēdia'a mē galnē, nu bē'nē Pilato intriegu lē'ë mē parē gac crucificar mē.

27 Iurni ra suldadē shtē gubernadurē, bia'a rall lē'ë Jesús la'ni palaci nu bēdēá grētē' suldadē alreduerū lē'ë mē. 28 Gulū rall shabē mē tē parē guēgacu rall stubi lari guindē lē'ë mē. 29 Bēzu'bē rall tubi coronē shtē guitsē guēc mē. Bēdē'ë rall tubi varē ca' a mē parē gu' guíá'a ladē ldi mē. Iurni bēzullibi rall delantē lu mē nu bē'nē rall burnē; guni'i rall:

—Guēbani Rēy shtē mē israelitē.

30 Nu bēchi'bē shēnē rall lu mē nu guna'zi rall varē parē rdē'ë rall galnē guēc mē. 31 Despuēsē de quēhunē rall burnē zni, bēdchisū rall lari guindē. Bēdē'ë rall shabē mē, gutē mē stubi. Iurni bia'a rall lē'ë mē parē gac crucificar mē.

Bēquē'ë rall lē'ë mē lu cruz

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32 Hia ziagru' u mē parē ziazú mē rua' guē'dchi, bēdza'guēlú rall tubi nguiu, mē Cirene nalē Simón. Iurni gunibē'a ra suldadē parē gu'a Simón cruz shtē Jesús.

33 Zni bēdchini rall tubi lugar nalē Gólgota narunē cuntienē, Lugar shtē Calavera. 34 Nga'li bēdē'ë rall vini naná mescladē con naldá. Bi'i'di' i mēhin, nadē más bē'nē mē prēbēhin.

35 Hia iurē gualú bē'nē rall crucificar lē'ë mē, ra suldadē gudchitē rall dado parē gudi'dzē rall shabē mē. Zni guc cumplir lo quē naguni'i profetē; “Gudi'dzē rall shaba entrē mizmē lē'ë rall nu gudchitē rall suertē guēc shaba”. 36 Iurni guzubē rall nga'li parē gapē rall lē'ë mē. 37 Guia'a guēc Jesús bēquē'ë rall tubi lettrēre narni'i pēzielú bē'nē rall condenar lē'ë mē. Lettrēre ni rni'i: “Ndē'ë na rēy shtē mēnē israelitē. Lēll Jesús.”

38 Nu zac chupē nguba'nē guc crucificar con lē'ë mē, túbill ladē ldi, stúbill ladē rubēsē. 39 Grētē' nardēdē nga'li, runē rall burnē, rni'bi rall guēc rall; 40 rni'i rall:

—Lē'ëll rni'ill cuel iádu' u ru'bē nu dzē tsunē guēabrí guēzá'alín; bē'nē salvar mizmē lē'ëll talē nal shini Dios. Bēldaguē lē'ëll lu cruz.

41 Zni zac bē'nē burnē ra jēfē shtē ra bēshuzi nu mēsē shtē lēy con ra fariseo con grē ra mē gushē shtē ciudá. Guni'i lu sa' rall:

42 —Bē'nēll salvar stubi mēnē perē el mizmē lē'ëll adē gúnēdi'ill gan gúnēll salvar lē'ëll. Si talē nall rēy shtē Israel, pues guēldaguēll lē'ëll lu cruz tē parē tsaldí ldu' u hia' a lē'ëll. 43 Pues rialdi ldu'ull Dios; zuzull nia' a zunē Dios salvar lē'ëll purquē rni'ill: “Nahia shini Dios”.

44 Hashtē ra mizmē nguba'nē naná quēnú lē'ë mē lu cruz, bē'nē rall burnē; guni'i rall mizmē di'dzē ni guēc mē.

Guti Jesús

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Iurni guēdubi guē'dchiliu bēcachi dizdē guērudlē dzē hashtē rquē tsunē guadze'. 46 Iurni fuertē guni'i Jesús:

—Elí, Elí, lama sabactani. Runē cuntienē di'dzē ni: Dios mio, Dios mio, ¿pēzielú bēsá'nēll na?

47 Bēldá mēnē narēta' nga'li, bini rall lo quē naguni'i mē nu repi rall:

—Cagná'bēll Elías.

48 Mizmē iurni tubi de lē'ë rall guaglú'nēll; guaglú'ill tubi spongē nu bēgá'dzēll spongē con vini hi'. Iurni bēzú'bēll spongē guēc tubi varē tē parē gu mē vini. 49 Perē sēbēldá mēnē guni'i:

—Cha bēza'a; guēna' hia' a nia zidē Elías tē parē guēsiéti' lē'ëll lu cruz.

⁵⁰ Iurni stubi vultë guni'i Jesús fuertë; iurni guti më. ⁵¹ Mizmë iurni lë'ë cortinë shtë iadu'u gure'zin; guc chupë ldëhin dizdë guia'a hashtë guetë. Nu lë'ë guë'dchiliu bëllú. Ra dani gure'zë. ⁵² Ra ba'a bëlla'lë hashtë guashtë zihani tégulë, ra mënë nagualdi ldu'i shti'dzë Dios antsë. ⁵³ Grë ra më rë', bëru'u ra la'ni ba'a nu despuësë de guashtë Jesús ladi ra tégulë, guatë rai' ciudá Jerusalén. Cantidá mënë guná lu mënë ni.

⁵⁴ Iurni lë'ë capitán nu ra nagupë cuerpë shtë Jesús, iurë guná rall llu, nu guná rall cusë naguzca nga'li, nalë bédzëbë rall; repi lu sa' rall:

—De verdá nguui rë' náhi' shini Dios.

⁵⁵ Cantidá na'a zu rall nga'li; gubi'a rall dizdë zitu. Na'a ni guanaldë rall lë'ë Jesús antsë dizdë Galilea. Bë'në rall compa'ni lë'ë më. ⁵⁶ Entrë ra na'a ni nanú María Magdalena nu María shni'a Jacobo nu shni'a José. Nu zuga'a shni'a ra shini Zebedeo.

Bëga'chi Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Hia iurë riu' gue'lë, bédchini tubi nguui ricu lë José. Nall më guë'dchi Arimatea nu zac nall shmënë Jesús. ⁵⁸ José guag-nall lë'ë Pilato nu guná'bëi' cuerpë shtë Jesús. Pilato gunibë'a parë guëdë'lë mënë cuerpë ca'a José. ⁵⁹ Bia'a José cuerpë shtë'në më nu bëtú'bill cuerpë tubi sabë naquichi. ⁶⁰ Iurni guacá'chi' lë'ë Jesús la'ni tubi ba'a cubi nabëda'ni hia más antsë la'ni guë'ë shtë dani. Despuësë de gualú bëga'chi më, iurni bësë'au José rua' ba'a con tubi guë'ë ru'bë. Hia iurni zëagzë José. ⁶¹ Nga'li quëbezë María Magdalena nu stubi María, Zübëga'a rai' rua' ba'a.

Quëhapë suldadë ba'a catë bëga'chi Jesús

⁶² Brëgue'lë stubi dzë, quiere decir despuësë ra preparacón shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra fariseo, gua rall lu Pilato; ⁶³ guni'i rall:

—Dadë, rëagná ldu'u na'a de quë lë'ë nguui bishi guni'ill iurë nabánill de quë despuësë de tsunë dzë, gac resucitárëll ladi ra tégulë. ⁶⁴ Por ni gunibë'a të parë gac segurë ba'a hashtë dzë tsunë të parë tsádi'i ra mënë shtë'nëll gue'lë parë tsaldanë rall cuerpë. Nu despuësë guëni'i rall lu mënë de quë guc resucitar Jesús ladi ra tégulë. Zni lúltimë bishi rë' nahin más peor quë ra bishi naguni'i Jesús antsë.

⁶⁵ Pilato repi:

—Lë'ë të napë të guardë shtë ra suldadë. Gulë tsaguë'në segurë rua' ba'a, mejurë lo quë narac shtu'u të.

⁶⁶ Iurni zia'a rall; bë'në rall segurë rua' ba'a nu bëquë'ë rall tubi sègi lu guë'ë nanada'u rua' ba'a. Nu bësë'a'në rall guardë shtë ra suldadë.

28

Guashtë Jesús ladi ra tégulë

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Iurë dzë narzi'i ldu'u mënë hia gua'a, hia zia grëgue'lë primërë dzë shtë llmalë, María Magdalena nu stubi María, guagná rall rua' ba'a. ² Perë dizdë lueguë bédchini tubi llu ru'bë lu guë'dchiliu; lë'ë ianglë shtë Dadë Dios ze'dë de gube'e. Bédchini' rua' ba'a. Bédchisúhi' guë'ë nanada'u rua' ba'a. Nu guzúbi' guëc guë'ë. ³ Nalë rabtsë'lë ianglë ni cumë ziquë nguizi'u. Nu shábi' naquichi cumë ziquë nievë. ⁴ Iurë guná ra suldadë lu llu, iurni bédzëbë rall; bëa'në rall ziquë tubi naguti. ⁵ Iurni lë'ë ianglë guni'i lu ra na'a:

—Adë rdzëbëdi'i të. Na rac bë'ahia de quë quëguili të Jesús, më nacué lu cruz. ⁶ Perë adë nídi'i më ndë'ë. Guc resucitári' cumë guni'i më lu të antsë. Gulë te'le të guená të lugar catë bëca'chi ra mënë lë'ë më. ⁷ Gulë tsa; gulë guchi lu ra shini gusë'dë më quë lë'ë më guti perë guc resucitári'. Nu lë'ë më tsáhi' Galilea antsë guëdchini të ndë. Ndë guená të lu më. Ni na lo quë narnia'a lu të.

⁸ Iurni lë'ë ra na'a nasesë bëru'u rai' rua' ba'a perë nalë bédzëbë rai'. Mizmë tiempë bëquitë ldu'u rai'. Guagllu'në rai' të guëni'inú rai' shini gusë'dë më. ⁹ Mizmë iurni Jesús bëlua'alú më lu ra na'a nu bë'në më saludar lë'ë rall. Iurni guabi'guë ra na'a lu më; bë'në rai' adorar lë'ë më. Gudëdchi rai' guëa' më. ¹⁰ Perë Jesús repi:

—Adë rdzëbëdi'i të. Gulë tsaguë'në visi los de más bëcha të parë tsa rai' Galilea. Ndë guená rai' lua.

Lo quë naguni'i ra suldadë

¹¹ Mientras zëagzë ra na'a, bëldá suldadë shtë guardë gua rall ciudá. Guaguëchi rall lu jëfë shtë ra bëshuzi grëtë' lo quë naguc. ¹² Iurni ra jëfë guagni'i lu ra më gushë parë guc rall de acuerdë; iurni bédë'lë rall zihani dumí cua'a ra suldadë. ¹³ Repi rall:

—Gulë guni'i de quë durantë la'ni gue'lë mientras lë'ë të naga'si të, ra shmënë Jesús bidë ldanë rall cuerpë shtë Jesús. ¹⁴ Talë lë'ë gubernadurë gac bë'll lo quë naguc, lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë gubernadurë të parë guëzalú na'a grë ra dificultá parë lë'ë të.

¹⁵ Iurni ra suldadë bë'në rall recibir dumí nu guaguë'në rall lo quë naguni'i jëfë shtë ra bëshuzi lu rall. Bishi ni na lo quë naru-adi'dzë ra më israelitë hashtë iurne'.

Jesús bëshe'ldë ra poshtë të guëni'i rai' diza'quë

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Zni guc; ra guëzá chi'bë tubi ra shini gusë'dë më zia'a rai' parë Galilea hashtë tubi dani catë guni'i Jesús. ¹⁷ Iurë guná rai' lu më, bë'në rai' adorar lë'ë më aunque bëldá rai' bëzá ldu'u rai'. Gualdidi'i ldu'u

rai' guashtë më ladi ra tēgulë. ¹⁸ Iurní Jesús guabí'gui' lu rai'; repi më:

—Grë pudërë bëne'e Dios parë guëñibë'ahia gube'e nu guë'dchiliu. ¹⁹ Gulë tsa guëdubi naciuni. Gulë bë'në lë'ë rall shmëna. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall iurë rialdí ldu'u rall shti'dza. Gulë bëchu'bë nisë lë'ë rall por lë shtëné Dadë Dios, nu por lëa, nu por Espíritu Santo. ²⁰ Gulë bëlua'a tē gunë ra mënë cumplir grë di'dzë nagunibë'ahia lë'ë tē. Nu gulë bëdë'ë cuendë de quë na quëbezënúa lë'ë tē grëtë' dzë hashtë fin shtë guë'dchiliu. Amén.

Diza'quë segùn San Marcos

Juan Bautista

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Zndë'ë guzublú diza'quë shtë Jesucristo, shini Dios.

² Guzublugin segùn nabëquë'ë Isaías, el quë nabadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëquë'ë Isaías shtidzë Dios narni'i shcuendë Jesucristo:

Gulë guná, guëshe'lda tubi shmuza naguëni'i por na delantë lul.

Lé'i' gúni' preparar ldu'u mënë antsë tsagni'inul lë'ë rall.

³ Mënë ni guëni'i' lu tubi shlatë ru'bë. Fuertë guëni'i' parë guini grë mënë shti'dzi'. Guëni'i' lu ra mënë: "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi të parë iurë guëdchini Dadë".

⁴ Por ni Juan bëchu'bë nísí'; lugar ni adë nídi'i mënë catë naquë guëë'gu Jordán. Guni'inúhi' lë'ë ra mënë chubë nisë rall ziquë sëni de quë runë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu guëabri ldu'u rall con Dios parë gunë Dios perdunë duldë shtë rall.

⁵ Grëtë' ra mënë shtë regiuni Judea nu ra më Jerusalén bédchini rall lu Juan parë chubë nisë rall. Iurë bëshu'bë duldë rall lu Dios, iurni Juan bëchu'bë nísí' lë'ë ra mënë la'ni guëë'gu Jordán.

⁶ Nacu Juan tubi lari nanactsa'u con guitsë ladi camellë nu lli'i lá'ni' tubldë guí'di. Ráuhi' shanchi nu dchini shtë ra mbee'zë lachi. ⁷ Guni'i' Juan shti'dzë Dios lu ra mënë:

—Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du guí'di shtënë shrachi më. ⁸ Na bëchu'bë nisa lë'ë të con nisë perë lë'ë më gunë më stubi cusë namás cusë ru'bë. Guëzunë më ldu'u të nu guëne'e më Espiritu Santo parë cuezëni' la'ni ldu'u të.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Gudëdë sëbëldá dzë, iurní bëru'u Jesús guë'dchi Nazaret nanaquë regiuni Galilea. Juan bëchu'bë nísí' lë'ë Jesús la'ni guëë'gu Jordán. ¹⁰ Iurë bëru'u më la'ni nisë, mizmë iurní bëlla'lë lu gube'e hashhtë guná më catë quëbezë Dios. Guná më lu Espiritu Santo; bédchini' ziquë tubi palumë parë cuezëni' lë'ë më. ¹¹ Nu bëru'u tubi di'dzë nezë lu gube'e naguni'i:

—Ndë'ë lë'ë shinia. Nalë rac shtua'a lë'i'. Nalë rquitë ldua'a rnahia lúhi'.

Niasiguë Satanás lë'ë Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Iurní Espiritu Santo bia'a lë'ë Jesús lu tubi shlatë nezë cu' dani. ¹³ Ndë guquërelde më cuarenta dzë. Nga'li guc shtu'u mëdzabë Satanás niasiguë lë'ë më parë guëniiti më shnezë më. Guquërelde më ladi ra ma dushë. Despuësë bédchini ra ianglë parë bë'në rai' sirvë lu më.

Guzublú quëgni'i Jesús diza'quë

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Despuësë de bëtia'a ra mënë Juan Bautista lachigui'bë, bëabri Jesús regiuni Galilea. Cagni'i më diza'quë shtë Dios. ¹⁵ Repi më:

—Lë'ë tiempë hia guc cumplir; bëga'a iurë parë guëni'bë'a Dios ziquë rëy. Gulë bëabri ldu'u të lu Dios nu gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë më.

Guna'bë Jesús tapë nguii narna'zi mbeldë

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Gudëdë Jesús guëlla' rua' nisë ru'bë nalë Galilea. Guná më lu Simón nu bëchi' Andrés. Cagldaguë rai' guë'shu la'ni nisë. Na rai' pescadurë shtë mbeldë. ¹⁷ Repi më lu rai':

—Gulë gude'e naldë na; na guënehia dchi'ni gunë të. Ziquë na të pescadurë; guna lë'ë të pescadurë shtë mënë; gue'dëni' të mënë lua.

¹⁸ Lueguë bësëa'négá rai' guë'shu nu guanaldë rai' lë'ë më.

¹⁹ Gudëdë më stu'pë más delantë; guná më lu Jacobo, lga'në Zebedeo. Guná më lu Juan, bëchi Jacobo. Quëhunë rai' rumiendë guë'shu; zubë rai' la'ni barcu shtë rai'. ²⁰ Lueguë Jesús guna'bë lë'ë rai'. Iurní guanaldë rai' lë'ë më. Bësëa'négá rai' shtadë rai', Zebedeo; zubëni' Zebedeo ra muzë la'ni barcu.

Jesús bënëac tubi nguii nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull

(Lc. 4.31-37)

²¹ Guatë rai' guë'dchi Capernaum. Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëlua'a Jesús lë'ë ra mënë la'ni iádu'u. ²² Guasë ldu'u mënë por lo quë naguni'i Jesús lu rall. Bëlua'a më enseñansë shtëhi' ziquë tubi nanapë pudërë, lédëdi'i ziquë ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. ²³ De repëntë zuga'a tubi nguii la'ni iádu'u. Nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'u nguii ni; biadí'dzëll guëc lalú. Guni'ill fuertë:

²⁴ —Ja, ¿pë nápël con na? lë'ël Jesús. Guë'dchi shtënë lë Nazaret. ¿Pëllë zé'dël parë guëni'til lë'ë na'a? Na nanëa chu nal; nal limpi ldu'ul delantë lu Dios. Bédchini' de Dios.

²⁵ Jesús guni'i fuertë lu mëdzabë:

—Guitségá nu bëru'u de lë'ëll.

²⁶ Iurní lè'è mëdzabë fier nalë bësésëll lè'è nguui. Gurushtiall; bërú'ull la'ni ldu'u nguui. ²⁷ Grë mënë guasë ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë ndë'ë? ¿Pëllë l dai' cubi rë'? Napë Jesús autoridá hashtë ra mëdzabë rzu'bë diaguë rall shti'dzë Jesús.

²⁸ Por guëdubi nezë shtë Galilea bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús. Nasesë bërë'tsë famë shtë më.

*Jesús bënëac suëgrë Simón Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)*

²⁹ Lueguë bërú'u më la'ni iádu'u. Ziazunú më Jacobo nu Juan; bédchini rai' lidchi Simón nu Andrés. ³⁰ Suëgrë Simón nagá'ai' lu camë; ráquëll shldi ru'bë. Lueguë guni'i ra mënë lu Jesús pë cusë cazac nanë rë'. ³¹ Iurní bédchini më; guna'zi më guia'a na'a nu bældishtë më lè'ëll. Guashtëll; lueguë bërú'u shldill. Iurní bënë'në na'a ni sirvë lu rai' nagá'u rai'.

*Bënëac Jesús zihani mënë
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)*

³² Mizmë dzë iurë nabëlaguetë ngubidzë, hia guadze', zihani mënë bia'a rai' sa' rai' lu Jesús, ra nanapë galguidzë nu ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'u rall. ³³ Grëtë' ra mënë shtë guë'dchi, bête'e sa' rall rua' hiu'u. ³⁴ Jesús bënëac zihani rall de grë clasë galguidzë. Bëgú më zihani mëdzabë la'ni ldu'u rall. Adë bédë'edi'i më permisi ra mëdzabë parë niani'i rall purquë bënguë bë'a rall lè'ë më.

*Guaglua'a Jesús ra mënë regiuni Galilea
(Lc. 4.42-44)*

³⁵ Guashtë më tumpranë nianá nacahi. Zia'a më shlatë catë nídi'i mënë. Ndë guni'inú më Dios, Shtadë më. ³⁶ Iurní lè'ë Simón con ra sáhi' guatili rai' lè'ë më. ³⁷ Iurë bédzëlë rai' lè'ë më, guni'i rai':

—Zihani mënë ze'dë tili lè'ëll.

³⁸ Guchi më lu rai':

—Cha guiá hia'a ra guë'dchi naquë guëlla'. Guëdia'a di'dzë'nú hia'a lè'ë rall shti'dzë Dios; parë ni zelda.

³⁹ Iurní gua më grë nezë Galilea; rni'i më diza'quë shtë Dios la'ni iádu'u shtë ra mënë israelitë. Bëgú më mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë.

Bënëac Jesús tubi nguui narac ll'u'u galguidzë naru'dzë ládi'

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Bidë tubi nguui narac galguidzë naru'dzë ládi'. Bëzullibill lu më; bënë'll ruëguë lu më; répill:

—Nápël pudërë; si talë nápël voluntá guëzunëll ladia; guëaca.

⁴¹ Bëga'a ldu'u Jesús lè'ëll. Bédchi'bë më guia'a më guëquëll nu repi më:

—Rac shtua'a; guëac galguidzë shtë'nëll.

⁴² Despuësë de guni'i më ra di'dzë ni, lueguë lè'ë galguidzë bësa'në lè'ëll. Bëáquëll. ⁴³ Bënë'në më incarguë lull ni tubi adë chu lu guadi'dzëll. Repi më:

⁴⁴ —Adë chu lu ruadi'dzëdi'il. Guaglua'a lè'èl lu bëshuzi. Bënë'në cumpril lu quë naguni'i Moisés. Bédë'ë ofrendë lu Dios parë gac guëdë'ë mënë cuendë de quë hia bëáquëll.

⁴⁵ Perë iurë zëagzëll, guzublú biadi'dzëll lu quë nabë'në Jesús de manërë de quë Jesús adë gac më niadchini më guë'dchi rë' tantë mënë gulezë rall lè'ë më. Bëa'në më fuërë shtë guë'dchi catë nídi'i mënë. Zihani mënë be'dë guëdchini rall lu më de grë ladë guë'dchi.

2

Jesús bënëac tubi nguui narac ll'u'u galguidzë llunguë

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Gudëdë bældá dzë, Jesús guatë stubi vultë guë'dchi Capernaum. Bini ra mënë quërelde më lidchi më. ² Lueguë bédëá zihani mënë hashtë güldëdi'i rua' hiu'u nitë ra mënë. Cagni'i më shti'dzë Dios lu rall. ³ Iurní bidë tapë nguui; nua'a rall tubi daa' catë nanú tubi narac galguidzë llunguë. ⁴ Por tantë mënë adë gac niadchininú rall narac ll'u'u lu më. Iurní gudidë rall guëc hiu'u parë bældaguë rall daa' delantë lu më. ⁵ Guná më rialdi ldu'u rall lè'ë më; iurní repi më lu narac ll'u'u:

—Dadë, runa perdunë duldë shtë'nëll.

⁶ La'ni hiu'u rë' zubë bældá mësë narlua'a lëy; nalë runë rall llgabë la'ni ldu'u rall; rni'i rall: ⁷ ¿Pëzielú rni'i Jesús di'dzë rë'? Nablac rúnëll ofender Dios purquë sulë Dios napë pudërë gunë më perdunë duldë, lédë nídi'i lè'ëll." ⁸ Guc bë'a Jesús pë cagni'i rall; repi më lu rall:

—¿Pëzielú runë tē llgabë zni'i? ⁹ ¿Pë más sencigi guënia'a lu narac ll'u'u: "Naperdunë duldë shtë'nëll" u guënia'a lull: "Guasuldí nu bëagzë"? ¹⁰ Parë gac bë'a tē na nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nu napa pudërë parë guna perdunë duldë shtë mënë.

Iurní guni'i më lu narac galguidzë llunguë:

¹¹ —Guashtë nu bëtëá shtaa'l. Bëagzë lidchil.

¹² Lueguë guashtëll nu bældísëll shtaa'll. Bërú'ull lu grë nacabezë lugar ni. Guasë ldu'u mënë; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Nu guni'i rall:

—Nunquë lá'adi'i guná hia'a cusë rë'.

Jesús guna'bë Levi

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Gua Jesús stubi vultë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë guabi'guë rall lu më nu bëlua'a më lë'ë rall.

¹⁴ Jurë gudëdë më nezë, guná më lu Leví, shini Alfeo. Leví zúbëga'a lu banju catë riatilli mënë impuestë. Guni'i më lu Leví:

—Gude'e naldë na.

Lueguë guasuldí Leví nu guanaldëll lë'ë më.

¹⁵ Jurë nanú Jesús lidchi Leví, zubënú më shini gusë'dë më con zihani ra narunë cubrë impuestë. Nu zubë ra pecadurë nanadë runë cumplir ra custumbrë shtë mënë religiusë. Zihani mënë guanaldë rall lë'ë më. ¹⁶ Iurní ra mësë narlua'a lëy con ra fariseo, guna'bë di'dzë rall lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pëzielú mësë shtë të quëhaunull ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë?

¹⁷ Bini më lo quë naguni'i rall; repi më:

—Ra narac ll'u'u rquí'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëráquëdi'i, adë rquí'nidi'ill ducturë. Zeldë guëna'ba gac salvar ra mënë mal të guëabrá ldu'u rall con Dios; adë zeldë guëná'bëdia'a mënë narni'i mënë za'quë na rall.

Guna'bë di'dzë mënë shcuendë ayunë

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Guzac iurë ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo bënë rall ayunë, bëdchini bëldá mënë lu Jesús nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëzielú ra shini gusë'dë Juan nu ra shini gusë'dë fariseo quëhunë rall ayunë; adë ráudi'i rall? perë shini gusë'dél rau rall; quëhúnëdi'i rall ayunë.

¹⁹ Guni'i Jesús lu rall:

—¿Ni mudë gunë të obligar ra invitadë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënú lliguë lë'ë rall? Si talë cabezënú lliguë lë'ë rall, adë rúnëdi'i rall ayunë. ²⁰ Perë guëdchini dzë hiadë cuézëdi'i lliguë entrë lë'ë rall; iurní gunë rall ayunë.

²¹ Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi purquë si talë guëguë'l lari cubi lu lari gushë, más nasesë rche'zë lari cubi lë'ë lari gushë. Iurní más fier rlu'a'a rumiendë ni. ²² Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gu'i'di gushë. Adë gúnëdi'i gan bulsë gushë lu fuersë shtë vini cubi. Rche'zë vini cubi lë'ë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'in lu guiu'u. Hia lë'ë bulsë adë rlu'i'idi'in. Rquí'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi.

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Tubi dzë descansë gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanú trigu. Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu të

gau rai' bë'dchi. ²⁴ Iurní ra fariseo guni'i rall lu Jesús:

—¿Pëzielú runë rall lo quë naná providë quëhunë mieti dzë narzi'i ldu'u mënë?

²⁵ Jesús bëquebi:

—¿Pë adë bíldi të lo quë nabënë David guahietë con ra narianaldë téchi'? Nápëdi'i rai' pë gau rai' nu rldia'në rai'. ²⁶ Guatë David lidchi Dios. Dzë ni Abiatar na jëfë shtë ra bëshuzi. Guna'zi David guetështildi naná sagradë; ni tubi adë chu rau guetështildi ni, sulë niétiquë bëshuzi. Perë David bédë'ë guetështildi ni cua'a ra nacanalë lë'i'; gudáu rai'.

²⁷ Nu guni'i më lu ra fariseo:

—Dios bédë'ë dzë descansë parë bien shtë nguiu të guëzi'i ldu'u rai'. Adë bënëdi'i Dios formar lë'ë nguiu niétiquë parë gunë rall cumplir custumbrë shtë dzë descansë. ²⁸ Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; napa derechë guëníb'ahia pë cusë gunë mieti dzë descansë.

3

Tubi nguiu nagubidchi guí'a'i'

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, guatë Jesús la'ni iádu'u. Ndë zuga'a tubi nguiu nagubidchi guí'a'i'. ² Quëgl'da'chi ra fariseo lë'ë më, nia zunë më rumëdi dzë descansë parë guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë më.

³ Jesús guni'i lu nguiu nagubidchi guí'a'i':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldí nga'lli.

⁴ Guni'i më lu ra nacagldá'chi:

—Según lëy shtë Dios, ¿pë runë tucarë gunë nguiu dzë narzi'i ldu'u mieti? ¿Gunë nguiu bien u gunë nguiu mal; zúnëll rumëdi nguiu u zësá'nëll gati nguiu?

Perë lë'ë contrari shtë më adë pë guni'idi'i rall. ⁵ Guná më lu grë rall; bëldë më; gulaguë tristë la'ni ldu'u më por tantë naguëdchi ldu'u rall. Iurní guni'i më lu nguiu narac ll'u'u:

—Bëldí guí'a'al.

Iurní bëldil guí'a'all. Lueguë bëac guí'a'all. ⁶ Nasesë bëru'u ra fariseo. Guzublú guna'bë di'dzë rall lu ra naná partidë shtë Herodes lla gunë rall parë gati Jesús.

Zihani mënë bédëá rua' nisë ru'bë

⁷ Iurní bëru'unú Jesús ra shini gusë'dë më; bëdchini rai' rua' nisë ru'bë. Guanaldë zihani mënë shtë regiuni Galilea. ⁸ Iurë bini ra mënë ra milagrë nabënë Jesús, guagná rall lë'ë më. Mënë shtë Jerusalén nu mënë shtë regiuni Idumea nu regiuni Judea, bëdchini rall. Mënë naquërelde stubi ladë rua' guë'gu Jordán nu ra mënë shtë regiuni Tiro nu Sidón bëdchini rall të guëná rall lu Jesús. ⁹ Por ni gunibë'a Jesús lu ra shini gusë'dë më gac preparadë tubi barcu lu nisë

parë tsu më la'nin parë adë guëté'edi'i më në lë'ë më. ¹⁰ Zihani më në bédchini purquë antsë bënëac më zihani narac llu'u. Iurní grëté' narac llu'u, be'dë guëté'e rall lë'ë më parë bëga'ldë rall shabë më. ¹¹ Iurë ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i guná rall lu Jesús, bëzullibi rall lu më. Gurushtíá rall; guni'i rall:

—Nal lúniquë shini Dios.

¹² Perë Jesús nalë bë'në më incarguë lë'ë rall adë guadí'dzëdi'i rall chu na më.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusé'dëi'

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ La'ni ra dzë ni güe'pi Jesús lu dani. Guna'bë më ra naguc shtu'u më parë gulezënu' rai' lë'ë më. Bédchini rai' lu më. ¹⁴ Gudili më chi'bë chupë nguüu parë sënú rai' lë'ë më nu parë tsagni'inú rai' më në shti'dzë Dios. ¹⁵ Bédë'ë më pudërë lë'ë rai' parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u më në, nu bédë'ë më pudërë gunëac rai' narac llu'u. ¹⁶ Zndë'ë lë ra shini gusé'dë më. Primërë poshtë lë Simón; bédë'ë më stubi lëhi', Pedro. ¹⁷ Nu bë'në më nombrar Jacobo nu Juan; rac bëchi rai'; shtadë rai' lë Zebedeo. Bédë'ë më stubi lë rai' parë Juan nu Jacobo naná Boanerges narunë cuntienë shini nguzi'u purquë runë rai' tubi cusë tubi chupëgá. ¹⁸ En seguidë bë'në më nombrar Andrés, nu Felipe, nu Bartolomé, nu Mateo, nu Tomás, nu Jacobo naná shini Alfeo. Tambiën bë'në më nombrar Tadeo nu Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy. ¹⁹ Nu bë'në më nombrar Judas Iscariote nabë'në intriegu lë'ë Jesús más despuësë.

Guni'i më në Jesús napë mëdzabë la'ni ldu'i'
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Despuësë de ni, guatë më lidchi më. ²⁰ Stubi vueltë bédëá zihani më në hashtë adë güquëdi'i niháu Jesús con ra shini gusé'dëi'. ²¹ Iurní bini shfamili Jesús ra cusë nabë'në më; bédchini rai' parë gua'a rai' lë'ë më la fuersë purquë rni'i më në rac luguë më.

²² Nu ra mësë narlua'a lëy bédchini rall de Jerusalén; guni'i rall:

—Napë Jesús mëdzabë la'ni ldu'i'. Rgull ra mëdzabë por pudërë shtë Beelzebú naná jëfë shtë los de más mëdzabë.

²³ Iurní guna'bë Jesús lë'ë ra mësë. Guni'i më tubi comparaciuni lu rall:

—¿Acasë guëgú Satanás mizmë lë'ëll? ²⁴ Si talë guërudë shmënë gubernë rdildi rall cuntrë mizmë gubernë, tsalú gubernë. ²⁵ Nu si talë nadivididë tubi famili, guëdchini tiempë tsalú famili ni. ²⁶ Nu zac, si talë Satanás nadivididë mizmë shmënëll, tsalú pudërë shtë nëll; hia bëga'a fin shtë nëll.

²⁷ 'Ni tubi chu adë gac tsuté lidchi tubi nguüu putëntë të parë guëgull pë shtë

më putëntë sino quë primërë napë quë guëldi'bill nguüu putëntë; iurní sí, gúnëll gan guëgull pë shtë nguüu ni.

²⁸ 'Guldía rnia'a lu të de quë zac per-dunë grë duldë shtë ra nguüu nu grëté' di'dzë narni'i rall cuntrë shini Dios ²⁹ perë si talë guëni'i më në di'dzë mal cuntrë Espíritu Santo, ni sí, jamás nidi'i per-dunë parë nguüu ni. Nall culpablë parë guëdubi tiempë; adë nidi'i fin shtë nëll.

³⁰ Zni guni'i më purquë guni'i ra më në napë më mëdzabë la'ni ldu'i'.

Shni'a nu bëchi Jesús

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Iurní lë'ë shni'a më con ra bëchi', bédchini rai' catë cabezë më. Gulezë rai' tēchi fuërë; bēshe'ldë rai' tubi më në naguagna'bë lë'ë më. ³² Ra më në narëta' alrededurë lë'ë më guni'i:

—Lë'ë shni'al nu ra bëchil zuga'a rall tēchi fuërë. Rac shtu'u rall guadí'dzënu' rall lë'ël.

³³ Repi më lu ra më në ni:

—¿Chull na shni'ahia; chull na bëcha?

³⁴ Guná më lu grë ra narëta' alrededurë lë'ë më nu guni'i':

—Ra nazubënu' na ndë'ë, ni na shni'ahia nu ni na bëcha ³⁵ purquë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë Dios, ni na bëcha; nall zana; nall shni'ahia.

4

Comparaciuni shtë nacagtë'tsë bë'dchi
(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Stubi vueltë guzublú caglua'a më ra më në rua' nisë ru'bë. Mënë zihani bédchini rall lu më, por ni guatë më la'ni tubi barcu; guzubë më la'nin lu nisë. Grë më në cabezë rall rua' nisë lu guüu'u. ² Bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë por comparaciuni. ³ Guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë. ⁴ Tubi nguüu guagtë'tsëll bë'dchi. Du'pë bë'dchi galaguë lu guüu'u nezë. Iurní lueguë bédchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bë'dchi. ⁵ Stu'pë bë'dchi galaguë lu guüu'u guë'ë catë du'pë guüu'u nanú. Lueguë gutsëllü bë'dchi purquë adë ni zihani guüu'u. ⁶ Iurë bëru'u ngubidzë, güe'qui plantë purquë nápëdi'in llëru'bë shlu'chin. Gubidchin. ⁷ Stubi partë bë'dchi galaguë lu gu'i'lli guitsë; gualdanin la'ni gu'i'lli guitsë perë gu'i'lli guni guëquin; adë bédë'edi'in nashi. ⁸ Stubi partë bë'dchi galaguë lu guüu'u za'quë. Gualdanin; guaru'bin. Bëldá bë'dchi bédë'ë galdë bi chi por tubin. Stubin bédë'ë sesenta por tubin. Stubin bédë'ë tubi gahiu'a por tubin.

⁹ Iurní guni'i më:

—Si talë rac shtú'ul tsasëll, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

Guni'i Jesús pëziellú guni'i' ra comparaciuni

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Despuèsë zu Jesús lè'èsë më, iurní ra mènë nazuga'a guèlla' lè'è më con ra shini gusè'dë më, guna'bë di'dzë rai' pë runë cuntienë ra comparaciuni. ¹¹ Guni'i më lu rall:

—Dios bè'në favurë parë guasë të manërë rribë'a më ziquë rëy; perë na, ruadi'dza por comparaciuni lu ra mènë nanadë nedi'i tsasë shti'dzë më ¹² të parë guená rall perë adë riasédi'i rall. Rini rall perë rúnedi'i rall cuendë. Por ni ruadi'dza ra comparaciuni lu rall të parë adë guèabrídi'i ldu'u rall con Dios, nu adë gúnedi'i Dios perdunë duldë shtë rall.

Jesús guni'i pë runë cuntienë comparaciuni shtë bè'dchi

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³ Iurní guni'i më lu ra nacabezënú më: —¿Pèllë adë riasédi'i të comparaciuni shtë nartë'tsë bè'dchi? ¿Lla gunë të parë tsasë të grété' ra comparaciuni narnia'a lu të? ¹⁴ El quë nartë'tsë bè'dchi, na ziquë el quë nartë'tsë shti'dzë Dios. ¹⁵ Nanú mènë ziquë guiu'u guèdchi catë gulaguë bè'dchi lu nezë. Rini rall shti'dzë Dios perë lueguë ridë mèdzabë Satanás nu rdchisú mèdzabë di'dzë la'ni ldu'u rall. ¹⁶ Stubi tantë mènë na rall ziquë guiu'u guè'è catë gulaguë bè'dchi lu guè'è. Rini rall; rëuu' ldu'u rall shti'dzë Dios perë adë guá'dzëdi'i di'dzë la'ni ldu'u rall. ¹⁷ Ziquë tubi plantë nanapë du'pë shlú'chi', rialdí ldu'u rall du'pë tiempë. Iurë ridë ra cusë durë nu rguini mènë sa' rall por diza'quë, iurní rsa'në rall diza'quë; réazë guetë rall. ¹⁸ Nu zac nanú mènë naná ziquë bè'dchi nagulaguë lu gu'i'lli guitsë. ¹⁹ Rini rall shti'dzë Dios perë por tantë llgabë runë rall lla guèbani rall nu rzebi ldu'u rall zihani cusë; rac shtu'u rall zihani dumí. Rte'e ra cusë ni diza'quë; nídi'i mudë cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u rall. ²⁰ Perë nanú mènë ziquë bè'dchi narlaguë lu guiu'u za'quë. Guèdubinú ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Na rall ziquë plantë narne'e resultá galdë bi chi por tubi nu sesenta por tubi u tubi gahiu'a por tubi.

Comparaciuni shtë lintèrmë
(Lc. 8.16-18)

²¹ Tamién guni'i më lu rall: —¿Ni mudë guidënul tubi llni parë suhin guèa' camë u suhin la'ni rmuði? ¿Pèllë lèdë guia'adi'i zubin të parë guèzianín la'ni hiu'u? ²² Grë ra cusë naga'chi lu ra mènë, napë quë guèru'u rahin lu llni parë tsasë mieti. Adë nídi'i mudë gaquin naga'chi parë siempër. ²³ Si talë rac shtú'ul tsasél, gulë bèquë diaguë bien shti'dza.

²⁴ Guni'i më lu rall:

—Gulë guná; gulë bèquë diaguë bien. Con el mizme medidë narrë'shë të iurne', medidë ni napë quë guèbishi të. Nu guène'e më másru'u llni lè'è të narquë diaguë shti'dzë

më. ²⁵ Si talë guèquë diaguë të bien, Dios guène'e më más shti'dzë më parë lè'è të, perë si talë rúnedi'il cuendë shti'dza, guèdchisú më llni narní'íl nápël.

Comparaciuni shtë bè'dchi narialdani

²⁶ Nu zac Jesús guni'i:

—Zni na catë rribë'a Dios ziquë Rëy. Nahin cumë ziquë tubi nguiu nartë'tsë bè'dchi lu guiu'u. ²⁷ Nagá'sill gue'lë; despuèsë riashtëll. Rdèdë ra dzë nu rdèdë ra gue'lë. Lè'è bè'dchi rialdanin nu riaru'bë plantë. Lè'è nguiu adë rac bè'adi'ill lla riaru'bë plantë. ²⁸ De lè'è guiu'u primèrë rldani plantë, iurní rru'u ra du'u shtëhin. Lè'è du'u ni nua'a zihani bè'dchi. ²⁹ Iurë lè'è bè'dchi gubidchi, lueguë rchugüë rall bè'dchi purquë hia bèdchini tiempë shtë cusechë.

Comparaciuni shtë bè'dchi mitu'në

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Guni'i më stubi comparaciuni:

—¿Guadë di'dzë nu comparaciuni guèluá'ahia lu të parë tsasë të lla na tiempë naguèribë'a Dios ziquë rëy? ³¹ Tiempë ni na ziquë tubi bè'dchi mitu'në. Iurë bètë'tsë nguiu bè'dchi ni, nahin ziquë más mitu'në lu grété' bè'dchi. ³² Despuèsë de bèrë'tsin nu guaru'bin, be'pin más de grë ra plantë. Gupin llicu ru'bë nu bèdchini ra ma'ñi; bèdchi'bë ra ma bèche'zë lu llicu hiaguë.

Bèlua'a më con zihani comparaciuni

(Mt. 13.34-35)

³³ Zihani cusë bèlua'a më con comparaciuni según guasë ra mènë. ³⁴ Siempër biadi'dzë më lu ra mènë con comparaciuni nu bèquebi më lu ra shini gusè'dë më pë runë cuntienë shti'dzi'.

Jesús bècuedchí nisë ru'bë

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Mizmë dzë ni iurë bèdchini gue'lë, guni'i më lu ra shini gusè'dë më:

—Cha guía hia'a stubi ladë rua' nisë.

³⁶ Iurní lè'è rai' bè'në rai' despedir ra mènë zihani narë rua' nisë ru'bë. Bia'a ra shini gusè'dë më lè'è më ziquèsë zuga'a më të parë zia'a rai' la'ni barcu. Nu zianaldë stubi shcua'a barcu con lè'è rai'. ³⁷ Iurní bèdchini tubi mbë dushë lu nisë. Guatë nisë la'ni barcu hashtë mèrë n'è'azë guèdubi barcu la'ni nisë. ³⁸ Naga'si Jesús nezë ichi barcu; nacu'guë më tubi almadë. Bècua'ñi rai' lè'è më nu guni'i rai':

—Mèsë, aquë zati hia'a iurne'.

³⁹ Iurní guashtë më; guni'i më guèc mbë nu guèc nisë:

—Guitségá nu bèac dchi.

Lueguë gurèdchí nisë nu lè'è mbë bèac dchi. ⁴⁰ Guni'i më lu ra shini gusè'dë më:

—¿Pèzielú rdzèbë të? ¿Pë hia rialdídi' ldu'u të Dios?

⁴¹ Nalë bëdzëguëe' ldu'u rai'; guni'i lu sa' rai':

—¿Chull më rë? Rzu'bë diaguë nisë nu mbë shti'dzi'.

5

Tubi më gadareno nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Bëdchini rai' stubi ladë tëchi nisë ru'bë ladvë ra më gadareno. ² Iurë bëru'u më la'ni barcu, lueguë guabi'guë tubi nguii lu më; nanú tubi mëdzabë fier la'ni ldu'ull. Bëru'u nguii ni catë nanú cuevë catë bëga'chi ra tégulë. ³ Ndë guquërdëll. Nilë con cadënë adë chu gac guëdi'bi lë'ëll. ⁴ Zihani vueltë bëldi'bi mënë lë'ëll con cadënë guëa'll nu guiá'all perë bëchúguëll cadënë nu rúnëll pedasë ra gui'bë. Adë chu rúnëdi'i gan lull të guëldi'bill lë'ë nguii ni. ⁵ Dzë la gue'lë canzëll nu gurushtiall catë nanú ba'a nu catë nanú dani. Mizmë lë'ëll rguinill lë'ëll con guë'ë. ⁶ Dizdë zitu gubi'all lu Jesús; guagllú'nëll lu më nu bëzullíbill lu më. ⁷ Gurushtiall nu guni'ill fuertë:

—¿Pëllë nápël con na? Jesús. Lë'ël nal shini Dios nacabezë gube'e. Por Dios rnia'a lu, adë guëtia'adi'íl na lu gui'i shtë cashtigu.

⁸ Zni guni'ill purquë antsë guni'i Jesús lull: —Bësa'në lë'ë nguii rë'. Nal tubi mëdzabë demasiadë fier.

⁹ Guna'bë di'dzë Jesús lull:

—¿Chu lël?

Bëquëbill:

—Lëa Chupë Mili. Zihani na na'a.

¹⁰ Iurní ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu Jesús parë adë guëgúdi'i më lë'ë rall fuërë de lugar ni. ¹¹ Guëlla' rua' dani rëta' zihani guchi; quëháu ra ma. ¹² Ra mëdzabë bë'në rall ruëguë lu më; guni'i rall:

—Bëshe'ldë lë'ë na'a la'ni ldu'u guchi të tsutë na'a la'ni ldu'u ra ma.

¹³ Bëd'ë më permisí; iurní ra mëdzabë bëru'u rall nguii ni nu guatë rall la'ni ra guchi. Na ra ma más quë chupë mili. Ziaagllu'në ra ma catë nanú tubi bërrancu rua' nisë. De guiá'a guzutu'u ra ma la'ni nisë; guti ra ma.

¹⁴ Ra narapë guchi iurë guná rall pë guc, guagllu'në rall lu më guë'dchi nu lu ra mënë narë lachi. Guni'i rall lo quë naguc. Bëru'u ra mënë; guagná rall nia pë guc lugar ni. ¹⁵ Bëdchini rall catë nanú Jesús nu guná rall lu nguii nanapë mëdzabë la'ni ldu'ull antsë. Nguii ni zubë nga'li nu nácull shábëll; hia be'rquë na shgábëll. Nalë bëdzëguëe' ldu'u ra mënë. ¹⁶ Grë ra testigu naguná lo quë nabë'në Jesús, biadi'dzë rall lo quë nabë'në më con lë'ë nguii nu con ra guchi. ¹⁷ Iurní bë'në ra mënë ruëguë lu Jesús të guëru'u më ladvë rall.

¹⁸ Güe'pi më la'ni barcu; lë'ë nguii nanagupë chupë mili mëdzabë antsë, bë'nëll ruëguë lu më parë tsanádëll lë'ë më ¹⁹ perë Jesús adë gunëdi'i'; guni'i' lu nguii:

—Bëagzë lídchil nu biadi'dzë lu shfamíil ra cusë ru'bë nabë'në Dios con lë'ël. Biadi'dzë lu rall blac bëga'a ldu'u më lë'ël.

²⁰ Iurní gubi'll; guzublú biadi'dzëll lu ra mënë shtë regiuni nalë Decápolis; biadi'dzëll cusë ru'bë nabë'në Jesús con lë'ël. Grë ra nabini shti'dzëll, guasë ldu'u rall.

Shtsa'pë Jario nu tubi na'a nabëga'ldë shabë Jesús

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Be'pi më la'ni barcu; bëabrí më stubi ladë rua' nisë ru'bë. Zihani mënë bëdchini lu më catë zu më rua' nisë. ²² Be'dë guëdchini tubi mënë lë Jairo lu Jesús. Jairo nall tubi më importantë la'ni iádu'u shtë më israelitë. Iurë guná Jairo lu Jesús; bëzullíbill lu më. ²³ Nalë bë'nëll ruëguë lu më; guni'ill:

—Shtsa'pa hia rlúllëll. Bë'në favurë, cha guëdchi'bë guiá'al guëqui' parë guëáquëll nu guëbánil.

²⁴ Iurní zia'anú më Jairo; nalë zihani mënë canaldë rall lë'ë më hashtë rte'e rall lë'ë më. ²⁵ Nanú tubi na'a ladi ra mënë; hia guc chi'bë chupë izë rll'ë rënëll. ²⁶ Nalë bë'nëll sufrir por ra rumëdi nabë'në ra ducturë hashtë bë'nëll gashtë grëtë' dumi nanápëll perë ni du'pë adë bëaquëdi'ill sino más rac llú'ull. ²⁷ Bini na'a rë' pë bë'në Jesús nu guabi'guëll nezë tëchi më. Bëgá'ldëll rua' shabë më. ²⁸ Guni'ill la'ni ldu'ull: “Talë guëga'lda rua' shabë më zëaca”. ²⁹ Bëgá'ldëll shabë më nu lueguë gulezë galërl'ë rënë. Bëd'ëll cuendë hia bëaquëll. ³⁰ Jesús guc bë'ai' de quë bëac tubi më por pudërë shtë më. Bëdchigrë lu më; guná më lu ra nazuga'a ndë'ë; guna'bë di'dzë më:

—¿Chu bëga'ldë shaba?

³¹ Ra shini gusë'dë më guni'i:

—Guná; blac mënë zihani quëgte'e rall lë'ël, nu rna'bë dí'dzëll chu bëga'ldë shábëll.

³² Jesús guná guëdubi ladë lu ra mënë të parë guëná më chu bëga'ldë shábi'. ³³ Iurní lë'ë na'a ni bëdzëbëll; bëchi'chill; bëzullíbill lu më. Guc bë'all bëac galguidzë shtë'nëll. Bëquëbill grë lo quë nabë'nëll. ³⁴ Guni'i Jesús lull:

—Nanë, bëaquëll purquë rialdí ldu'ul na. Bëagzë con bien. Hia gulezë galguidzë shtë'nëll.

³⁵ Nianá quëadi'dzë'nú më na'a ni, bëdchini bëlda mënë naze'dë lidchi Jairo. Guni'i rall lu Jairo:

—Shtsá'pël hia gúti'. Adë guëná'bëru'ul favurë lu më.

³⁶ Perë Jesús bini lo quë naguni'i rall. Repi më lu Jairo:

—Adë rdzëbëdi'il; guagla'guë tsaldí ldu'u'ul na.

³⁷ Adë nëdi'i më tsanaldë ra mënë, sulë Pedro nu Jacobo nu Juan bëchi Jacobo. ³⁸ Bëdchini rai' lidchi Jairo. Guná më zihani mënë; nalë ru'në rall nu bë'në rall ruidë. ³⁹ Guatë më hiu'u; guni'i më:

—¿Pëzielú tantë ruidë quëhunë të? ru'në të. Lë'ë ntsa'pë rë' adë gútidi'i' sino nagá'si'.

⁴⁰ Bë'në mënë burnë nu rllidchinú rall lë'ë Jesús. Iurní bégú më grë mënë. Bia'a më shtadë ntsa'pë con shní'ai' nu ra nabëdchinínú më. Guatë rai' catë naga'a tégulë. ⁴¹ Guna'zi më guia'a tégulë; guni'i më:

—Talita cumi (di'dzë rë' runë cuntienë con dizë shtë më: "Ntsa'pë, guashtë nga'li").

⁴² Lueguë lueguë iurní guashtë ntsa'pë ni. Guzúbi'; guzëhi' purquë nápi' chi'bë chupë izë. Nalë bëdzëguë' ldu'u mënë. ⁴³ Iurní gunibë'a më të guëdë'ë rall nagáu ntsa'pë. Gunibë'a më lu rall adë chu lu guadí'dzëdi'i rall pë bë'në Jesús con shtsa'pë Jairo.

6

Jesús nanú Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

¹ Bëru'u më lugar ni nu bëabrí më ladzë më. Zia'anú më ra shini gusë'dë më. ² Iurë bëdchini dzë descansë, guzublú caglua'a më la'ni iádu'u. Zihani mënë nabëquë diaguë shti'dzë më, bëdzëguë' ldu'u rall nu guni'i rall:

—¿Con pë pudërë quëhunë Jesús tantë cusë rë'? ¿Chull bédë'ë tantë lni? ¿Chull bédë'ë pudërë guiá'all tantë milagrë quëhúni'? ³ ¿Pëllë lédë carpintërdi'i; nu nall shini Maria? Ra bëchill lë rall Jacobo nu José nu Judas nu Simón. Nu zánëll quërelde rall ndë'ë entrë lë'ë hia'a.

Adë bëgá'adi'i guzac rall ⁴ perë Jesús guni'i lu rall:

—Grëtë' ra muzë shtë Dios adë rúnëdi'i mënë rëspëti lë'ë rai', ni sáhi', ni ra shfamíli'; rúnëdi'i rall rëspëti lë'i'. Sulë stubi lugar runë mënë rëspëti tubi muzë shtë Dios.

⁵ Por ni adë guc nihunë më milagrë, sulë bënëac më du'psë mënë narac llu'u. Bëdchi'bë më guia'a më guëc rall nu bëac rall. ⁶ Nalë bëdzëguë' ldu'u më purquë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë më. Hia lë'ë Jesús guaglua'a ra mënë naquërelde ra guë'dchi naná guëlla'.

Jesús bëshë'ldi' ra shini gusë'dëi'; zia'a rai' ra guë'dchi

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusë'dë më nu bëshë'ldë më chupëll tubi ladë, chupëll stubi ladë. Zni bëshë'ldë më grë rai'. Bédë'ë më pudërë guëgú rai' ra mëdzabë fier la'ni ldu'u mënë. ⁸ Gunibë'a më lu shini

gusë'dë më adë guá'adi'i rai' zihani cusë, sulë tubi bastunë parë nezë; adë guá'adi'i rai' bulsë, nilë guetështildi, nilë dumí, sulë bastunë. ⁹ Guni'i më lu rai' guëquë'ë rai' rachi nu gacu rai' tubsë shcua'a shabë rai'. ¹⁰ Guni'i më lu rai':

—Cualquier lidchi mënë ca guëdchini të, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a të stubi guë'dchi. ¹¹ Si talë nëdi'i mënë gunë rall recibir lë'ë të nu nëdi'i rall guëquë diaguë rall diza'quë, gulë bëru'u guë'dchi ni; gulë bédchibë gushëguu'u nanaquë guëa'të ziquë tubi sëni de quë adë gualdídi'i ldu'u rall shti'dzë Dios. [Rnia'a lu të gunë më cashtigu más ra mënë nanadë bë'nëdi'i recibir lë'ë të quë ra mënë shtë guë'dchi Sodoma nu Gomorra.]

¹² Iurní zia'a ra shini gusë'dë më. Cagni'inú rai' mënë të guëabrí ldu'u rall con Dios nu gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall. ¹³ Nu zac bégú rai' zihani mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Bëte'bi rai' sèiti guëc ra narac llu'u. Zihani mënë bëac.

Galuti shtë Juan Bautista

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Lë'ë rëy Herodes bínill lo quë nabë'në Jesús. Famë shtë më bërë'tsë guëdubi nezë. Guni'i beldá mënë:

—Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tégulë; por ni nápi' llëru'bë pudërë.

¹⁵ Stubi mënë guni'i:

—Jesús na Elías.

Stubi rall guni'i:

—Jesús na tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë perë bëabrí guashtëhi' ladi ra tégulë.

¹⁶ Iurë bini Herodes di'dzë ni, guni'ill:

—Juan Bautista ndë'ë. Guagchuguë ra suldadë guëc Juan perë guashtëhi' ladi ra tégulë.

¹⁷ Pues más antsë Herodes gunibë'a guëna'zi ra suldadë lë'ë Juan parë tsáhi' lachigui'bë. Bëldi'bi rall lë'ë Juan con cadënë. Guc ni por causë shtë Herodías, tse'lë Felipe naná bëchi Herodes. Herodes cua'a na'a ni ziquë tsé'lëll. ¹⁸ Pues Juan guni'i lu Herodes:

—Guzá'quëdi'i cuá'al tse'lë bëchil.

¹⁹ Por di'dzë ni beldë Herodías. Rac shtú'ull quínill lë'ë Juan perë adë bë'nëdi'ill gan ²⁰ purquë Herodes bëdzëbëll lë'ë Juan. Bë'nëll rëspëti Juan; guc bë'all na Juan nguui za'quë nu santu. Por ni bëshë'auil lë'ë Juan lachigui'bë. Bëuu' ldu'u Herodes shti'dzë Juan perë bë'në chupëll ldu'u. ²¹ Perë bédchini tubi dzë bë'në Herodías gan. Guc lë Herodes nu bë'nëll invitar ra më ru'bë shtë Galilea nu ra suldadë nu jushtici shtëhi'; gau rall lidchi Herodes. ²² Iurë dzu laní, shtsa'pë Herodías guatë nu bëgu'i'ill lu ra invitatë shtë Herodes. Nalë bëuu' ldu'u

Herodes con grë ra mënë nazuga'a ndë. Guni'i Herodes lu ntsa'pë:

—Cualquier cusë guenä'bël lua, guënëhiain cá'al.

²³ Bë'në Herodes jurar lu lliguëna'a:

—Guldía, lo quë narac shtú'ul, guënëhiain hashtë guërudë catë rribë'ahia.

²⁴ Bëru'u lliguëna'a nu guna'bë dí'dzëll lu shni'all:

—¿Pë cusë guëna'ba lu Herodes?

Guni'i shni'a lliguëna'a ni:

—Guna'bë guëc Juan Bautista.

²⁵ Nasesë guatë lliguëna'a catë nanú Herodes. Guni'ill:

—Na rac shtua'a guënë'el lueguë guëc Juan Bautista; tsu la'ni platë cahia.

²⁶ Iurní nalë zunú rëy tristë perë bë'nëll jurar lu ra nazubënull lu mellë; napë quë gúnëll cumprir. ²⁷ Lueguë gunibë'a Herodes tubi suldadë parë tsaglli'ill guëc Juan. ²⁸ Gua suldadë lachigui'bë; bëchúguëll guëc Juan nu bëdchí'bëllin lu platë. Bë'nëll entregarin guia'a shtsa'pë Herodías. Hia lliguëna'a bëdë'ëin guia'a shni'all.

²⁹ Iurní bini ra shmënë Juan de quë hia gúti', bëdchini rai' nu bia'a rai' cuerpë parë guaca'chi rai' cuerpë la'ni ba'a.

Jesús bédë'ë nagáu más de ga'i mili nguüu (Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ra shini gusë'dë më bëabrí rai'; guni'i rai' lu Jesús grëtë' lo quë nabë'në rai' nu lo quë nabëlua'a rai'. ³¹ Guni'i Jesús lu rai':

—Cha guía hia'a tubi lugar catë nídi'i mënë të guëzi'i ldu'u hia'a du'pë.

Zni guni'i më purquë zihani mënë bëdchini lugar ni nu zia'a rall de manërë adë nápëdi'i më tiempë gáuhi'. ³² Iurní guatë rai' la'ni barcu; zia'a rai' catë na tubi shlatë; adë nídi'i mënë. ³³ Perë zihani mënë guná ca nezë zia'a rai'. Bënguë bë'a rall lë'ë Jesús nu guagllu'në rall delantë. Bëdchini rall guëa' rall de grë guë'dchi. Gudchibë'lú rall lu më. ³⁴ Iurë bëru'u më la'ni barcu, guná më lu mënë zihani; na rall ziquë lli'i nanápëdi'i vëquërë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall; guzublú bëlua'a më lë'ë rall zihani cusë. ³⁵ Iurë guc guadze', bëdchini ra shini gusë'dë më; repi rai' lu më:

—Hia guadzéti' nu lugar rë' adë chu nádi'i.

³⁶ Bëshe'ldë ra mënë lu guë'dchi u lu ra ranchi guëlla'; tsasi'i rall nagáu rall. Ndë'ë nídi'i nagáu.

³⁷ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë bédë'ë nagáu rall.

Lë'ë shini gusë'dë më guni'i:

—¿Ca guía si'i na'a guetështildi gau rall? Rqui'ni masiá chupë gahiu'a bëllë parë guëdë'ë hia'a nagáu rall.

³⁸ Iurní guni'i Jesús:

—¿Bëldá guetështildi napë tē? Gulë tsagná. Iurë guagná rai', guni'i rai':

—Nanú ga'i guetështildi con chupë mbeldë.

³⁹ Iurní gunibë'a Jesús subë ra mënë lu gu'i'li nagüë'. ⁴⁰ Guzubë rall tubi gahiu'a mënë tubi ladë, cincuenta mënë stubi ladë. Zni guzubë grë mënë, por grupë guzubë rall. ⁴¹ Iurní guna'zi Jesús ga'i guetështildi nu chupë mbeldë. Guná më lu gube'e; bédë'ë më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mënë. Nu zac bë'në më con chupë mbeldë. ⁴² Grë ra mënë gudáu rall hashtë bielë rall. ⁴³ Iurní bëtëa ra shini gusë'dë më chi'bë chupë tēpë ra pedasë guetështildi nu mbeldë nabë'në subrë. ⁴⁴ Grë ra mënë nagudáu guetështildi na rall ga'i mili nguüu.

Ziazú Jesús lu nisë

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ Lueguë gunibë'a më lu shini gusë'dë më guëu' rai' la'ni barcu tē parë zia'a rai' stubi ladë rua' nisë ru'bë. Gudchibë'lú rai' parë zia'a rai' guë'dchi Betsaida mientras bë'në më despedir ra mënë. ⁴⁶ Bësa'në më ra mënë; gua më lu dani tē parë guadi'dzënú më Shtadë më. ⁴⁷ Iurní bëdchini guë'lë; lë'ë barcu ziazú guërudë nisë ru'bë. Bëa'në më lu guüu'u tubsë më. ⁴⁸ Guná më lu barcu; hia ra shini gusë'dë më adë bë'nëdi'i rai' gan guësë rai' barcu purquë mbë ze'dë al contrari. Nalë bëdzaguë rai'. Hia ze'dë grëguë'lë; lë'ë Jesús ze'dë zu më lu nisë catë ziazú rai'. Guc ldu'u më niaguibë'lú më lu barcu. ⁴⁹ Guná rai' lu më; ziazú zú lu nisë. Iurní bë'në rai' llgabë náhi' tubi fantasmë. Gurushtia rai' por galërdzëbë. ⁵⁰ Guná rai' lu më; nalë bëdzëbë rai' perë lueguë Jesús guni'i lu rai':

—Adë rdzëbëdi'i tē. Na ndë'ë; gulë gapë valurë.

⁵¹ Iurní be'pi më la'ni barcu nu lueguë gulezë mbë dushë. Nalë bëdzëguë' ldu'u ra shini gusë'dë më. ⁵² Aunque guná rai' bédë'ë më guetështildi gau ga'i mili nguüu, adë guasëdi'i rai' chu na më tantë nagüëdchi ldu'u rai'.

Bëneac Jesús ra mënë shtë Genesaret

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Gudëdë rai' stubi ladë nisë ru'bë. Bëdchini rai' regiuni nalë Genesaret. Bëquëdú rai' barcu rua' nisë. ⁵⁴ Bëru'u rai' la'ni barcu; lueguë ra mënë bënguë bë'a rall lë'ë më. ⁵⁵ Bëllu'në ra mënë grë ladë tē tsaglli'i rall narac ll'u'u lu Jesús. Nua'a rall ra fërmë lu daa' ancalë bini rall nanú më. ⁵⁶ Cualquier guë'dchi u ciudá u lachi catë guatë Jesús, ndë rguishi ra mënë ra narac ll'u'u catë nezë tēdë më. Bë'në rall ruëguë lu më parë guëdë'ë më permisi guëna'zi rall rua' shabë më. Grë ra naguna'zi shabë më bëac rall.

7

*Lo quë narshi'ni ldu'u nguui
(Mt. 15.1-20)*

¹ Bëdchini bëldá fariseo lu Jesús nu mésë narlua'a lëy, bëdchini rall lu më. Na rall më Jerusalén. ² Guná rall lu shini gusë'dë më; gudáu rai' guetështildi sin quë adë bë'nëdi'i rai' cumplir ziquë na custumbrë; adë gudíbidí'i rai' guia'a rai' ziquë custumbrë religiúsë shtë ra fariseo. Iurní bë'në rall juzguë ra shini gusë'dë më. ³ Ra fariseo nu grë ra mënë israelitë, adë ráudi'i rall sin quë adë rié'tidí'i guia'a rall zihani vuelte. Ziaгла'guë rall con ra custumbrë shtë ra mëgulë. ⁴ Iurë réabrí rall lu lguëa' antsë gau rall, razë rall bien ziquë custumbrë religiúsë. Zihani custumbrë napë rall, cusë ziquë rguibi rall vasë nu mbluri nu ra bandjë, nu zac hashtë ra camë rguibi rall. ⁵ Ra fariseo nu ra mésë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielú shini gusë'dël adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë shtë ra shtadë guëlú hia'a sino rau rall guetështildi sin quë adë rié'tidí'i guia'a rall?

⁶ Jesús guni'i:

—Na të falsë. Guldí Isaías el quë nabi-adí'dzë shti'dzë Dios; guni'i' shcuendë të lla na të. Bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i: Ra mënë rë' rac shtu'u rall na nadë más con rua' rall,

perë ldu'u rall nalë zitu zuga'a parë na.

⁷ Adë rllu'í'dí'i ra cusë narunë rall iurë quëhunë rall adorar na.

Enseñansë shtë rall nadë más nahin tubi mandadë shtë nguui.

⁸ Rlua'a tëchi të lu mandamientë shtë Dios parë gunë të cumplir ra custumbrë shtë të, ziquë rguibi të vasë nu ra mbluri nu zihani cusë más quëhunë të cumplir.

⁹ Nu guni'i më lu rall:

—Quësguë të; rsa'në të mandamientë tubi ladë; más canalde të tëchi custumbrë shtë të ¹⁰ purquë Moisés bëquë'ë: “Gápël rëspëti lu shtádël nu lu shní'al”. Tambiën bëquë'ë Moisés: “El quë nargué guëc shtádi' u shní'ai' napë quë quini mënë nguui ni”, ¹¹ perë lë'ë të rni'i të: “Si talë tubi nguui guëpill lu shtádi': Grë dumí narunë tuçarë guënehia cá'al, na corbán, nahin sulë parë Dios”. ¹² Si talë guëni'i nguui zni, iurní rni'i të rqui'nidí'i guëdë'ë nguui dumí ca'a shtádi'. ¹³ Pues zni cagni'i të lasáquëdi'i shti'dzë Dios. Más ziaгла'guë të tëchi ra custumbrë, nu rlua'a të custumbrë ni lu ra shini gusë'dë të. Zihani cusë igual runë të.

¹⁴ Stubi vuelte guna'bë Jesús ra mënë zihani nu guni'i më:

—Gulë bëquë diaguë nu gulë guasë nacagnia'a lu të. ¹⁵ Lo quë nagáu nguui, adë rshí'nidí'i ldu'u nguui perë ra didzabë

narru'u rua'll, sí, ni rshi'ni ldu'ull. [¹⁶ Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë grë lo quë narnia'a lu të.]

¹⁷ Iurní bëru'u më ladi ra mënë; guatë më lidchi më. Guna'bë di'dzë ra shini gusë'dë më pë runë cuntienë comparaciuni rë'. ¹⁸ Guni'i më:

—¿Pëllë nu lë'ë të adë riasëdi'i të shti'dza? ¿Pëllë adë rac bë'a të naráu nguui adë rúnëdi'i manchë ldu'ull? ¹⁹ purquë adë riutëdi'i naráu nguui la'ni ldu'ull sino riutëhin la'ni shpúchill; despuësë rru'u'in.

Manërë ni guni'i më grë naráu mënë naza'quin; adë rúnëdi'in manchë ldu'u nguui. ²⁰ Nu guni'i më:

—Lo quë narru'u la'ni rua' mieti, ni ze'dë de la'ni ldu'u nguui. Ni sí, canihunin manchë ldu'u nguui. ²¹ La'ni ldu'u nguui rru'u grëtë' cusë mal: mal llgabë, rquënú nguui tselë mënë, napë nguui zihani na'a nu ra na'a napë zihani nguui. ²² Rbaa'në rall pë shtë mënë; rguini rall sa'll; rzebi ldu'u rall pë shtë mënë; runë rall mal cuntrë sa' rall; rsguë rall sa'll; mal vidë nabani rall; nambidi rall; napë rall vici; runë nadchini rall; cusë nadë rllu'í'dí'i runë rall. ²³ Grë ra cusë ni rru'u dizdë la'ni ldu'u nguui nu por ni napë nguui dulde delantë lu Dios.

*Tubi na'a më zitu nagualdí ldu'i Jesús
(Mt. 15.21-28)*

²⁴ Bëru'u më lugar ni; gua më regiuni shtë Tiro nu Sidón. Guatë më tubi hiu'u; guc shtú'udi'i më gac bë'a mënë catë nanú më perë grëtë' mënë guc bë'a rall catë nanúhi'. ²⁵ Lueguë bini tubi na'a catë nanú Jesús. Na'a ni shtsá'pëll napë tubi mëdzabë fier la'ni ldu'ull. Bëdchini na'a lu Jesús; bëzullbill lu më. ²⁶ Na'a ni na mënë sirofenicia; dizë shtëll na griego. Bë'nëll ruëguë lu Jesús guëgú më mëdzabë la'ni ldu'u shtsá'pëll. ²⁷ Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Napë quë gau ra shini mieti hashtë guielë rall purquë nádi'i bien guëdchisul guetështildi shtë ra shini mënë parë gau ra mbëcu'në.

²⁸ Guni'i na'a:

—Nia Dadë, perë ra mbëcu'në nananú guëa' mellë, rau ma pedasë narru'u hia'ldë rua' llguë'në.

²⁹ Guni'i më iurní:

—Bien guni'il. Bëagzë lídchil; hia lë'ë mëdzabë bërú'ull la'ni ldu'u shtsá'pëll.

³⁰ Zia'a na'a; bëdchini' lídchi'; bëdzéli' shtsá'pi' naga'a lu camë. Bëáqui'; hia adë nídi'i mëdzabë la'ni ldu'í'.

Bënëac Jesús tubi gu'pë cue'të

³¹ Bëru'u më regiuni shtë Tiro nu gudëdë më lugar nalë Decápolis; bëdchini më guë'dchi Sidón naná rua' nisëdu'u. ³² Be'dënú mënë tubi naná gu'pë nu nati'ngu ruadí'dzëll. Runë mënë ruëguë lu më

guëdchi'bě më guia'a më guëc nguui ni të guëáquëll. ³³ Bia'a Jesús lé'ëll tubi ladë. Bëz'ë më shcuënë më la'ni diáguëll. Bëtia'a më du'pë shënë më lu ldúdzëll. ³⁴ Iurní guná më lu gube'e; bëca'a ldu'u më nu guní'i':

—Efata. (Ndë'ë runë cuntienë dizë shtë më, guëac diáguëll.)

³⁵ Lueguë bëlla'lë diaguë nguui ni, nu bëac ldúdzëll. Guzublú ruadi'dzëll bien. ³⁶ Jesús gunibë'a ra mënë adë chu lu guadi'dzë rall lo quë nabé'ni' perë por más guni'i më, más bërë'tsë di'dzë nabé'në më. ³⁷ Nalë guasë ldu'u mënë; rni'i rall:

—Grë narunë Jesús na bien. Ra cue'të rini rall nu ra gu'pë ruadi'dzë rall.

8

Bëdë'ë Jesús nagáu tapë mili nguui
(Mt. 15.32-39)

¹ Guc tubi dzë zihani mënë bëdëá lu më, nu nápëdi'i rall nagáu rall. Jesús guna'bë ra shini gusë'dë më; guni'i më:

² —Nalë rga'a ldua'a ra mënë rë' purquë hia guc tsunë dzë ze'dë naldë rall na nu nápëdi'i rall nagáu rall. ³ Si talë guëshe'lda lé'ë rall lidchi rall sin adë gáudi'i rall, sca'a mbee'zë rall lu nezë. Bëldá rall zitu ze'dë rall.

⁴ Ra shini gusë'dë më bëquebi:
—¿Ca guíá ca'a hia'a guetështildi gau rall? Ni tubi mënë quëréldëdi'i ndë'ë.

⁵ Jesús guna'bë di'dzë:
—¿Bëldá guetështildi napë të?
Guni'i rai':
—Gadchi.

⁶ Iurní Jesús gunibë'a subë mënë zihani lu guíu'u. Guna'zi më guëzá guetështildi. Bëdë'ë më graci lu Dios; lueguë bëshullë më guetështildi; bëdë'ë më cua'a ra shini gusë'dë më të qui'dzë raihin parë gau ra mënë. ⁷ Nu nua'a rai' bëldá mbeldë. Jesús bëdë'ë graci; guni'i më lu shini gusë'dë më të qui'dzë rai' mbeldë lu ra mënë. ⁸ Grëtë' mënë gudáu rall hashtë catë lu bielë rall. Iurní bëtéa rai' gadchi tēpē pedasë nabé'në subrë. ⁹ Grë ra nagudáu na ra ziquë tapë mili nguui. ¹⁰ Iurní bë'në Jesús despedir ra mënë; be'pi më la'ni barcu con ra shini gusë'dë më të zia'a rai' regiuni nalë Dalmanuta.

Ra fariseo guna'bë rall gunë më tubi milagrë
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Bëdchini ra fariseo lu Jesús. Guzublú rchupë di'dzë rall. Bëtë'dë rall tubi prëbë lé'ë më, nihunë më tubi milagrë lu rall. ¹² Bëca'a ldu'u më nu guni'i më:

—¿Pëzielú rac shtu'u të guená të tubi milagrë? Guldía rnia'a lu të; gúnëdia'a ni tubi milagrë delantë lu të.

¹³ Iurní bësëa'në më lé'ë ra mënë të güe'pi më stubi vultë la'ni barcu. Zia'a më stubi ladë rua' nisë ru'bë.

Ldai' shtë fariseo
(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ra shini gusë'dë më nua'a tubsë guetështildi la'ni barcu purquë bëa'ldë ldu'u rai' niua'a rai' nagáu rai'. ¹⁵ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gupë cuidadë levadurë shtë ra fariseo nu levadurë shtë Herodes.

¹⁶ Iurní guzublú guni'i rai' lu sa' rai':

—Aquë. Adë chu nuá'adi'i guetështildi, por ni rni'i më zndë'ë.

¹⁷ Jesús guc bë'a la'ni ldú'i' lo quë nabé'në rai' llgabë. Guni'i më:

—¿Pëzielú rni'i lu sa' të nuá'adi'i të guetështildi? ¿Pë adë riasëdi'i të? ¿Pë adë rdë'ëdi'i të cuendë? ¿Pë naguëdchi ldu'u të? ¹⁸ ¿Pë adë nápëdi'i të slu të parë guená të? ¿Pë adë rini të? ¿Pë adë rëagná ldu'u të milagrë nabëna? ¹⁹ Dzë na bëshulla guetështildi parë gudáu ga'i mili nguui, ¿bëldá tēpē pedasë bëtéa të?

Bëquebi rai':

—Chi'bë chupë tēpē.

²⁰ —Nu iurë bëshulla gadchi guetështildi parë tapë mili nguui, ¿bëldá tēpē pedasë bëtéa të?

Guni'i rai':

—Gadchi tēpē.

²¹ Guni'i më lu rai':

—¿Pë la'di guëdë'ëdi'i të cuendë chu nahia?

Jesús bënëaqui' tubi ciegu më Betsaida

²² Iurní bëdchini rai' guëdchi Betsaida. Bë'dënu ra mënë tubi ciegu lu më. Bë'në rall ruëgë guëdchi'bë më guia'a më guëc ciegu të guëáquëll. ²³ Guna'zi më guia'a ciegu; guanú më lé'ëll fütër shtë guë'dchi. Bëtia'a më du'pë shënë më rua' slull; bëdchi'bë më guia'a më guëquëll nu guna'bë di'dzë më:

—¿Gu rnal du'pë?

²⁴ Lé'ë ciegu guná guia'a; répill lu më:

—Rnahia lu ra mënë cumë ziquë ra hi-aguë; ziazú rahin.

²⁵ Iurní bëdchi'bë Jesús guíá'ai' rua' slu ciegu stubi. Bëldisë më lull guia'a. Lueguë bëac slull; be'rquë rnall zitu. ²⁶ Iurní Jesús bëshë'ldë lé'ëll; ziazgëll lídchill. Guni'i më:

—Adë tsutël guëdchi nu adë chu lu guadi'dzëdi'il lo quë nabëna.

Pedro bëquebi Jesús na el quë nagudili Dios

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Jesús nu ra shini gusë'dë më gua rai' parë regiuni nalë Cesarea Filipo. Iurë ziazú më nezë, guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Chu rni'i mënë nahia?

²⁸ Bëquebi rai':

—Nanú mēnē narni'i nal Juan Bautista. Stúbill rni'i nal Elías. Sēbēldá mēnē rni'i nal tubi nabíadi'dzē shti'dzē Dios guahietē.

²⁹ Repi Jesús lu rai':

—L'ē'ē tē ħchu rni'i tē nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quē nagudili Dios parē guēnib'ē'al.

³⁰ Iurní gunib'ē'a mē adē chu lu guadi'dzēdi'i rai' na mē Cristo.

Guni'i Jesús lu shini gusē'dēi' gáti'
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Iurní guzublú rlua'a Jesús lē'ē ra shini gusē'dēi' de quē nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu, gúni' sufrir demasiadē. Guni'i mē ra mēgulē narnib'ē'a nu ra bēshuzi namás lasac con ra mēsē narlua'a lēy, gunē rall desprēci'lē'ē mē. Guni'i mē quini rall lē'ē mē perē despuēsē de tsunē dzē, tsashtē mē ladi ra tēgulē. ³² Clarē guni'i mē di'dzē ni. Iurní Pedro bia'a lē'ē Jesús tubi ladē nu guzublú gudildi Pedro lē'ē mē. ³³ Jesús bēdchigrē lu mē; guná mē lu shini gusē'dē mē. Gudildi mē lē'ē Pedro; fuertē guni'i mē:

—Guabsú lua, Satanás. Adē rúnēdi'il llgabē ziquē Dios sino ziquē mēnē shtē guē'dchiliu.

³⁴ Iurní guna'bē Jesús ra shini gusē'dē mē nu ra mēnē zihani; guni'i mē lu rall:

—Si talē nanú mēnē narac shtu'u gáquēll shmēna, napē quē gúnēll renucni prupi de-seo shtēnēll. Napē quē gáquēll dispuestē gátill por na; nu guidē náldēll na. ³⁵ El quē nadē rac shtú'udi'i gati por na, zátill. Perē el quē naguēniti vidē shtēni' por na nu por diza'quē, guēbánill parē siempřē; gac salvárēll. ³⁶ Adē pē rllu'ídi'i gunē nguii gan grētē' cusē lu guē'dchiliu nu despuēsē guēnitill vidē shtēnēll, adē nídi'i fin parē lē'ēll. ³⁷ ħPē ofrendē guēdē'ē nguii lu Dios parē gac salvárēll? ³⁸ Ra mēnē bēsa'nē rall shnezē Dios nu napē rall zihani dúldē. Cualquier de lē'ē nguii si talē rtu lull de na; si talē rtu lull de diza'quē delantē sa'll, iurní guētú lua de lē'ē nguii ni iurē guēldē guēdchinia de gub'e. Nahia nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu; guēdchinia con ra ianglē shtē gub'e. Guēdchinia con pudērē nu llni shtē Dios.

9

¹ Tambiēn guni'i mē:

—Guldía, nabani bēldá mēnē ndē'ē; adē gátidi'i rall hashtē guēná rall de quē cagnib'ē'a Dios la'ni ldu'u mēnē, de quē hia rni'bē'a mē con pudērē.

Jesús guc cambi delantē lu rai'
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Gudēdē shu'pē dzē; Jesús bia'a Pedro nu Jacobo nu Juan; ziazú rai' tubi dani ru'bē. Iurní Jesús guc cambi delantē lu ra

shini gusē'dē mē. ³ Shabē mē guc cambi hashtē rabēni'i tantē naquichin ziquē ni tubi biashtildi adē gúnēdi'i gan guēsēquichin. ⁴ Bēlua'alú Elías nu Moisés lu rai'. Guná rai' quēadi'dzē Jesús con Elías nu Moisés. ⁵ Iurní Pedro guni'i:

—Mēsē, nabēnē dzu hia'a ndē'ē. ħPē zēdēntsa'u na'a tsunē ranchi ndē'ē? tubin parē lē'ēl quēguērēldēl, stubin parē Moisés, stubin parē Elías.

⁶ Perē rac bē'adi'i Pedro pē guni'i' tantē bēdzēbē ra shini gusē'dē mē. ⁷ Iurní bēdchini tubi shcahi nabēsē'au grē rai', nu bini rai' tubi bē naguni'i la'ni shcahi:

—Ndē'ē lē'ē shinia narac shtua'a; gulē bēquē diaguē shtí'dzi'.

⁸ Iurní guná ra shini gusē'dē mē grē ladē; ni tubi chu lu guná rai'; sulē Jesús zuga'a.

⁹ Bietē rai' lu dani. Gunib'ē'a mē ni tubi chu lu guepi rai' naguná rai' lu dani hashtē iurē lē'ē nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu tsashtēhi' ladi ra tēgulē. ¹⁰ Adē chu lu biadi'dzēdi'i rai' lo quē guna'rai' guēc dani perē guna'bē di'dzē lu sa' rai' pē runē cuntienē shtí'dzē mē de quē tsashtēhi' ladi ra tēgulē. ¹¹ Iurní guna'bē di'dzē rai' lu mē:

—ħPēzielú rni'i ra mēsē shtē lēy de quē Elías napē quē guídi' primērē?

¹² Bēquebi mē:

—Verdá nahin. Hia bidē Elías tē parē gunē zá'qui' grētē' ra cusē. Perē ħpē rni'i ra Sagradas Escrituras cerquē shcuendē nguii nabēshe'ldē Dios lu guē'dchiliu? Pues rni'i rahin de quē gúni' sufrir; sac zihí; nu gunē mēnē desprēci'lē'i. ¹³ Guná, hia bidē Elías nu bē'nē ra mēnē lo quē naguc shtu'u rall. Lo quē naná escritē de lē'i' hia guc cumplir.

Jesús bēnēac tubi llguē'nē

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Bēagří rai' catē zubē los de más shini gusē'dē mē. Guná rai' zihani mēnē alredecorē shtē rai'. Ra mēsē narlua'a lēy gudildi di'dzē rall con lē'ē rai'. ¹⁵ Iurē guná ra mēnē lu Jesús, guasē'dē lu rall; be'dē guēllu'nē rall lu mē parē gunē rall saludar lē'ē mē. ¹⁶ Iurní guna'bē di'dzē Jesús lu rall:

—ħPēllē quēadi'dzē tē nga'li? ħPēzielú gudildi di'dzē tē?

¹⁷ Iurní tubi nguii bēru'u ladi grē mēnē; guni'ill:

—Mēsē, zeldēnúa llga'na lul. Nápēll tubi mēdzabē la'ni ldu'ull. Nall gu'pē, bē'nē mēdzabē. ¹⁸ Ancalē rna'zi mēdzabē lē'ē llguē'nē, rru'ldē mēdzabē lē'ēll lu guiu'u. Rru'u bēchini rua'll nu rchushí lai'll. Zni másru'u rbá'cull. Ze'dēnúa lē'ēll lu shini gusē'dēl perē adē bē'nēdi'i rall gan nēac llguē'nē.

¹⁹ Repi mē iurní:

—Lē'ē tē nalē naguēdchi ldu'u tē. ħHashtē guc guēbezēnúa lē'ē tē, tē parē tsaldí ldu'u

tê shti'dza? ¿Blac tiempê guëquërdënúa lë'ë të, të parë tsaldí ldu'u të? Gude'enú shínil lua.

²⁰ Iurë be'dë guënú shtadë lliguë'në lë'ë lliguë'në lu Jesús, guná mëdzabë gu'pë lu Jesús. Bëru'ldë mëdzabë ngulë'në lu guiu'u. Bëchi'chi lliguë'në nu gu'të gudu'bi lliguë'në lu guiu'u; bëru'u bëchini rua'll. ²¹ Jesús guna'bë dí'dzi' lu shtadë lliguë'në:

—¿Blac tiempê rac llu'u lliguë'në?

Bëquebi shtadë lliguë'në:

—Dizdë nabí'chill. ²² Zihani vueltë bëtia'a mëdzabë lë'ëll lu gui'i u lu nisë të gati lliguë'në. Si talë záquël gunëáquël lë'ëll zudu'pë, bë'në favurë; bëga'a ldu'ul lë'ë na'a.

²³ Guni'i Jesús lu shtadë lliguë'në:

—¿Pëzielú rní'il lua zni'í? Si talë tsaldí ldu'ul Dios, lë'ë më gunë më grëtë' cusë parë lë'ëll.

²⁴ Lueguë shtadë lliguë'në guni'i fuertë:

—Rialdí ldua'a parë bë'në compa'ni na të tsaldí ldua'a más.

²⁵ Jesús guná nalë zihani mënë bédëa hashtë rdia'a lu sa' rall. Iurní fuertë guni'i më guëc mëdzabë:

—Lë'ëll mëdzabë naná gu'pë nu cue'të, rnibé'ahia lë'ëll; bëru'u de lliguë'në rë' nu adë guëabrídí'i tsutël la'ni ldu'ull jamás.

²⁶ Iurní lë'ë mëdzabë gurushtía nu bëru'ldëll lë'ë lliguë'në lu guiu'u nu bësés'ëll lë'ë lliguë'në. Bëru'u mëdzabë; bëa'në lliguë'në ziquë naguti. Zihani mënë guni'i hia guti lliguë'në. ²⁷ Perë Jesús guna'zi guiá'all parë bëldisë më lë'ëll. Guasuldíll.

²⁸ Iurní guatë Jesús tubi hiu'u nu ra shini gusë'dë më guatë rai'. Guna'bë dí'dzë rai' lu Jesús:

—¿Pëzielú adë bë'nëdí'i na'a gan niagu' na'a mëdzabë fier la'ni lliguë'në?

²⁹ Repi Jesús:

—Sulë si talë rialdí ldu'u të de verdá nu gunë të ayunë, iurní gapë të pudërë parë guégú të mëdzabë ziquë mëdzabë rë'.

Stubi vueltë guni'i Jesús gati'

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Bëru'u rai' lugar ni; gudëdë më nezë Galilea. Adë gac shtu'u më ni tubi chu gac bë'a ca zia'a rai' ³¹ purquë quëglua'a më ra shini gusë'dë më. Guni'i më lu rai':

—Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Gac entregara lu guia'a mënë të quini rall na parë dzë tsunë tsashtëa ladi ra tégulë.

³² Adë guasëdí'i rai' shti'dzë më. Bëdzëbë rai' niana'bë dí'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

¿Chu namás lasac?

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Iurní bëdchini rai' guë'dchi Capernaum. Iurë nanú rai' la'ni hiu'u, guna'bë dí'dzë më lu ra shini gusë'dë më:

—¿Pë cagni'i lu sa'të nga'li iurë ze'dë zu të nezë?

³⁴ Bëac dchi rai' purquë bëchupë dí'dzë rai' chu namás më lasac entrë lë'ë rai'. ³⁵ Iurní guzubë më; guna'bë më ra chi'bë chupë shini gusë'dë më; guni'i më:

—Si talë tubi të rac shtú'ul gáquël më más lasac lu sa'l, napë quë gáquël lúltimë de grë të nu napë quë gúnëll sirvë los de más sa'l.

³⁶ Iurní guna'bë më tubi lliguë'në; bëzú më lliguë'në guëláu ladi ra shini gusë'dë më. Gudëdchi më lë'ë lliguë'në nu guni'i më lu rai':

³⁷ —El quë naquëhapë tubi lliguë'në ziquë ndë'ë purquë mënë ni rac shtú'ull na, también quëhúnëll recibir na. El quë naquëhunë recibir na, también quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na.

El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a nall favurë de lë'ë hia'a

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸ Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi nguii; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mënë iurë rní'ill lëll, parë lë'ë na'a bédë'në na'a prohibë tsaglá'guëdí'i gull mëdzabë purquë adë rzënúdí'ill lë'ë hia'a.

³⁹ Jesús guni'i:

—Adë chu guëcádi'i lë'ëll purquë el quë naquëhunë milagrë por pudërë shtëna, adë nádí'ill capaz guëni'ill cuntrë na. ⁴⁰ El quë nadë rní'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a. ⁴¹ Cualquier mënë nagüenë'e tubi vasë nisë gu të, rnë'ell nisë ni purquë na të shmëna, segurë guëdë'dë Dios premi ca'a nguii ni.

Gulë gupë cuidadë të gúnëdí'i të duldë

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Iurní repi më:

—Cagnia'a shcuendë tubi më humildë naná rialdí ldu'i na. El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë të gúnëll duldë, mejurë galdë nguii ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagrú'ldëll lë'ëll la'ni nisëdu'u. ⁴³ Si talë guiá'al rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguë guiá'al. Mejurë guëdchínil con tubsë guiá'al catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë tsal gabildi. Ndë nunquë réaldëdí'i be'lë. [⁴⁴ nu mbziuguë adë rátdí'i; nunquë adë réaldëdí'i gui'i.] ⁴⁵ Si talë guëa'l rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, bëchuguë guëa'l. Mejurë guëdchínil tubsë guëa'l catë nápël vidë sin fin quë guëdubi cuerpë guziá'al gabildi tsatë nunquë réaldëdí'i be'lë [⁴⁶ nu rátdí'i mbziuguë nu adë réaldëdí'i gui'i.] ⁴⁷ Si talë slul rac shtu'u guëldaguë lë'ëll lu duldë, gulú slul. Mejurë tsutël catë rnibë'a Dios tubsë slul, no sea tsal

gabildi con guërupë slul. ⁴⁸ Ndë ra mbiz-
iuguë rátdi'i nu nunquë réaldëdi'i be'lë.

⁴⁹ 'Grë mieti napë quë gac purificar rai'
con be'lë. [Guëtia'a mënë du'pë zedë guëc
ma nadchi'bë lu bëcu'guë.] ⁵⁰ Nabënë na
zedë perë si talë nápëdi'i zedë sabor, ðlla
gunë nguui të guëabrí sabor shtë zedë? Gulë
gapë zedë shtë galnadu'u nu gulë gac më
pacënci delantë lu sa' të.

10

Jesús bëlua'a shcuendë divurci
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Bëru'u më Capernaum; bëdchini më
regiuni shtë Judea hashtë tubi lugar
nanaquë nezë guia'a guëë'gu Jordán. Zihani
mënë bédëá lu më; bëlua'a më lë'ë rall ziquë
siemprë. ² Bidë guëbi'guë ra fariseo lu më;
caguli rall mudë guëdchi'bë rall demandë
cuntrë lë'ë më. Guna'bë di'dzë rall lu më si
talë nanú permisi según lëy guësa'në nguui
tse'lë nguui. ³ Bëquebi më:

—¿Pë bëquë'ë Moisés la'ni librë shtë Dios?
4 Guni'i rall:

—Moisés bédë'ë permisi guësa'në nguui
tse'lë nguui, sulë napë quë guëdë'ë nguui
tubi guichi shtë divurci.

⁵ Iurní guni'i më:

—Purquë nalë naguëdchi ldu'u të, por
ni bëquë'ë Moisés mandamientë rë' ⁶ perë
dizdë guzublú guë'dchiliu, iurë bëntsa'u më
grëtë' ra cusë, "Bë'në Dios formar lë'ë nguui
nu lë'ë na'a". ⁷ Por ni guëru'u nguui lid-
chi shtëdëll con shní'all nu guëbaninú nguui
tsé'lëll. ⁸ Hia guërupë rall gac rall tubsë;
nádi'i rall chupë sino tubsë. ⁹ Por ni, lo quë
nahë'në Dios unír, adë chu guëldëdi'i lë'ë
rall.

¹⁰ Iurë nanú Jesús la'ni hiu'u, ra shini
gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu më pë runë
cuntienë di'dzë rë'. ¹¹ Guni'i më:

—El quë naguësa'në tsé'li' nu guëtsé'all
stubi vultë, rúnëll duldë lu primëré tsé'lëll;
ni na adulteri. ¹² Nu si talë tubi na'a
guësá'nëll tsé'li' të parë guëtsé'all stubi
vultë, rúnëll duldë adulteri.

Jesús bë'në ldai' ra llguë'në
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Iurní guanú mënë zihani ra llguë'në
parë guëdchi'bë guia'a më guëc rai'. Ra shini
gusë'dë më gudildi rai' naganú ra llguë'në.
¹⁴ Iurë guna' më lla bë'në ra shini gusë'dë
më, bëldë më; guni'i më:

—Gulë bédë'ë sí, guidë ra llguë'në lua.
Adë guëcádi'i të lu ra ni'i, purquë ra mënë
naná ziquë ra llguë'në tsuté rall catë rñibë'a
Dios ziquë Rëy. ¹⁵ Guldía, sulë el quë naganë
recibir Dios ziquë Rëy të guëñibë'a më lë'ëll
ziquë tubi llguë'në, sulë nguui ni guëbánill
catë na më rëy.

¹⁶ Iurní gudëdchi më ra llguë'në. Bëdchi'bë
më guia'a më guëc rall nu bë'në ldai' më lë'ë
rall.

Tubi sultërë ricu

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iurë ziaгла'guë Jesús nezë, bidë
guëllu'në tubi nguui lu më. Bëzullibill lu më
nu guna'bë di'dzëll:

—Mësë za'quë, ðlla guna parë gapa vidë
sin fin? gac salvara.

¹⁸ Guni'i më:

—¿Pëzielú rni'il lua naza'ca? purquë ni
tubi adë chu naza'quë, sulë Dios. ¹⁹ Nanëll
ra mandamientë: "Adë rguñidi'il sa';
adë rquënúdi'il tse'lë sa'; adë cuánëdi'il
pë shtë mënë; adë guadi'dzëdi'il bishi;
adë guësiguëdi'il mënë, nu bëzu'bë diaguë
shti'dzë shtëdëll nu shní'al".

²⁰ Nguui ni guni'i:

—Mësë, bëna cumplir grë ra man-
damientë rë' dizdë nabi'cha,

²¹ Jesús guna' lull; nalë gac shtu'u më lë'ëll.
Guni'i më:

—Tubi cusë runë faltë; bëtuu' grë cusë
nanápël; bédë'ë dumí ca'a ra prubi; iurní
gápël tesurë lu gube'e. Nu gude'e naldë
na; bë'në renunci prupi deseo shtënëll të
guëlua'a nadispuestë sac zil por na.

²² Iurë bini nguui ni di'dzë shtë më, riá
ldú'ull; zëagzëll tristë purquë nápëll tubi
shtaci ru'bë.

²³ Guna' më lu ra nazuga'a alreduerë lë'ë
më; repi më lu ra shini gusë'dë më:

—Nalë naganë tubi nanapë zihani dumí
gúnëll recibir Dios ziquë Rëy.

²⁴ Ra shini gusë'dë më bédzëguëë' ldu'u
rai' por di'dzë shtë më. Jesús guni'i lu rai':

—Lë'ë të ziquë llguë'në, blac naganë gunë
ra ricu recibir Dios ziquë Rëy, ra nguui
narunë confiar dumí. ²⁵ Más sencigi tsuté
tubi camellë ichi iagullë quë tubi ricu tsutéll
catë rñibë'a Dios.

²⁶ Iurní más guasë ldu'u rai'; guni'i lu sa'
rai':

—¿Chúllëti'i gac salvar? ¿Chull gapë vidë
sin fin?

²⁷ Jesús guna' lu grë rai'; guni'i më:

—Adë gúnëdi'i nguui gan gunë salvar lë'i'
perë Dios napë pudërë guna' më grëtë' ra
cusë.

²⁸ Iurní Pedro guni'i lu më:

—Guna', lë'ë na'a bësa'në na'a grëtë' cusë
parë ze'dë naldë na'a lë'ëll.

²⁹ Guni'i Jesús:

—Guldía, el quë nabësa'në lídchi', bëchi',
záni', shtëdi' u shní'ai', u tsé'li', u shíni', u
guiu'u lachi shtëni'; guësánëll ra cusë ni
purquë rac shtú'ull diza'quë shtëna, niétiqë
guëñitidi'ill. ³⁰ Gúnëll recibir zihani cusë
más iurne' hashtë tubi gahiu'a vultë más
lídchi', bëchi', záni', shní'ai', shíni', shláchi'.

Nu gunë mënë cuntrë nguui ni perë despuësë guëbânill lu gube'e tubi vidë sin fin. ³¹ Zihani mënë nalasac iurne' delantë lu sa' rall, gac rall lúltimë dzë ni; nu zihani naná lúltimë iurne', gac rall mënë namás lasac lu Dios.

Stubi vueltë guni'i Jesús gáti'
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Nianá ziazú rai' nezë Jerusalén, ziazú më delantë lu ra shini gusë'dë më. Nalë guasë ldu'u rai' nu ra nacanaldë tēchi më, bēdzēbē rall. Iurní lē'ë më bia'a lē'ë ra shini gusë'dë më tubi cu'; guzubēlú guni'i më lu rai' ra cusë nangunēnū mēnē lē'i'. ³³ Guni'i më:

—Zia hia'a Jerusalén catë gunë ra mēnē cuntrë na, nguui nabēshe'ldē Dios lu guë'dchiliu. Ndë gac entregara guia'a ra jēfë shtë ra bēshuzi nu lu ra mēsë shtë lēy. Gunë rall condena na lu galguti. Gunë rall intriegu na lu guia'a mēnē de stubi naciuni. ³⁴ Gunë rall burnë de na; guēchi'bē shēnē rall lua nu guēquē'ë hiaguē rall na nu quini rall na, perë dzë tsunē tsashtëa ladi ra tēgulë.

Guna'bë Jacobo nu Juan tubi favurë
(Mt. 20.20-28)

³⁵ Iurní Juan nu Jacobo, shini Zebedeo, bēdchini rai' lu Jesús. Guni'i rai':

—Mēsë, rac shtu'u na'a gúnēl tubi favurë naguēna'bē na'a lul.

³⁶ Guni'i më lu rai':

—¿Pë rac shtu'u tē guna?

³⁷ Guni'i rai':

—Rac shtu'u na'a guēné'el permisi iurë guēnib'el ziquē Rēy, subēnū na'a lē'ēl, tubi de lē'ë na'a ladë ldi, stubi de lē'ë na'a ladë rubēsë.

³⁸ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Adë guēnēdi'i tē lo quē narna'bē tē lua. Gulë guni'i lua, ¿zēzac zi tē ziquē na? ¿Zac tēdë tē cusë durë natēda?

³⁹ Bēquebi rai':

—Zac na'a.

Jesús guni'i':

—Guldí tē. Gunë tē sufrir demasiadë ziquē guna sufrir. Gu tē el mizmë vasë shtë sufrimientë ⁴⁰ perë parë subë tē cula'nia, tubi de lē'ë tē ladë ldi, stubi ladë rubēsë, adë rúnēdi'i tucarë guēnehia sí subë tē ndë. Dios bē'nē preparar lugar ni sulë parë ra narac shtu'u më subë rall ndë.

⁴¹ Iurë bini chi'i shini gusë'dë më lo quē naguna'bë Jacobo nu Juan, bēldēnū rai' Jacobo nu Juan. ⁴² Jesús guná'bēi' lē'ë rai', nu guni'i më:

—Lē'ë tē nanë tē ra jēfë shtë naciuni nanádi'i më israelitë, nalë rzac zi rall mēnē nu rdchi'bē rall lēy naná dushë ⁴³ perë adë gáquēdi'i zni entrë lē'ë tē. Si talë rac shtu'ul gáquēl më ru'bë lu sa'l, napë quë gúnēl sirvë

los de más sa'l. ⁴⁴ Cualquier de lē'ë tē si talë rac shtu'ul gáquēl mayurë entrë grë ra sa'l, napë quë gáquēl muzë shtë grë rai'. ⁴⁵ Nahia nguui nabēshe'ldē Dios lu guë'dchiliu; zelda ziquē muzë shtë mēnē. Zēldēdia'a parë gunë mēnē sirvë lua. Guēnehia vidë shtëna ziquē zrēci parë gac salvar zihani mēnē.

Bēnëac Jesús tubi ciegu nalë Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Iurní bēdchini Jesús con ra shini gusë'dë më guë'dchi Jericó. Iurë hia na rai' parë guēru'u rai' guë'dchi, zianaldë cantidá mēnē lē'ë rai'. Tubi ciegu nalë Bartimeo naná shini Timeo, zúbēll lu nezë. Cagná'bēll gu'nē. ⁴⁷ Bini Bartimeo zē'dë Jesús më Nazaret; iurní fuerhtë guni'ill:

—Jesús llēbni David, bēga'a ldu'ul na.

⁴⁸ Zihani mēnē guni'i rall guēc Bartimeo tē guēc dchill perë lē'ēll másru'u fuerhtë guni'ill:

—Llēbni David, bēga'a ldu'ul na.

⁴⁹ Iurní Jesús guzudchi; guni'i më:

—Gulë guagll'i ciegu rē'.

Guna'bē rai' lē'ë ciegu nu guni'i rai':

—Bēquitë ldu'ul. Guasuldí; cagna'bē Jesús lē'ēl.

⁵⁰ Iurní bēru'ldē Bartimeo shabë guitsēll nu bēchēsēll. Guagllúnēll lu më. ⁵¹ Jesús guni'i lull:

—¿Pë rac shtu'ul guna?

Bartimeo guni'i:

—Mēsë, rac shtua'a guēnahia ziquē antsë.

⁵² Jesús repi:

—Bēagzë, hia bēáquēl purquē rialdí ldu'ul na.

Bēac nguui ni nu guanáldēll lē'ë më.

11

Guatë Jesús Jerusalén ziquē Rēy
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Iurní ziadgchini rai' guë'dchi Jerusalén guēlla' ra guë'dchi Betfagé nu Betania. Bēdchini rai' rua' dani shtë Olivos nanaquē frentë parë Jerusalén. Iurní Jesús bēshē'ldi' chupë shini gusë'dë më. ² Guni'i më:

—Gulë tsa guë'dchi nanaquē delantë.

Nga'li guēdzēlë tē tubi burrë; quēdú ma rua' nezë. Lē'ë burrë ni la'di chu quíbēdi'i tēchi ma. Gulë bēsha'quē ma nu gulë tē'enú ma ndē'ë. ³ Si talë guēna'bē di'dzë mēnē pē gunë tē burrë, gulë guni'i lull de quë lē'ë mēsë shtënē tē rqu'ni' lē'ë ma, nu lueguē guēshē'ldi' lē'ë ma.

⁴ Iurní zia'a ra shini gusë'dë më; bēdia'guēlú rai' lē'ë ma naquēdú rua' nezë. Bēsha'quē rai' lē'ë ma.

⁵ Bēldá mēnē nazú nga'li guni'i rall:

—¿Pë quēhunë tē? ¿Pēzielú bēsha'quē tē burrë rē'?

⁶ Repi rai' ziquē guni'i Jesús lu rai'. Iurní bēsa'nē mēnē parë bia'a rai' burrë.

7 Bëdchini rai' lu Jesús, nu bëdchi'bë rai' shabë rai' tëchi burrë të gudchibë Jesús tëchi ma. ⁸ Zihani mënë gudishi shabë rall lu nezë catë ze'dë Jesús. Stubi shcua'a mënë bëldietë rall ndiaguë shtë hiaguë. Gudishi rallin lu nezë.

⁹ Iurni mënë naze'dë delantë nu ra naze'dë trasë nalë fuertë guni'i rall:

—Gunë më salvar. Benditë el quë naze'dë guëdchini por partë shtë më. ¹⁰ Bë'në l'dai' Dios lë'ë Rëy naze'dë; súbëll lu trunë shtë David, shtadë guë'lú hia'a. Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë gube'e. Gunë më salvar.

¹¹ Guatë Jesús Jerusalén. Lueguë guatë më iádu'u ru'bë; guná më grë ladë, iurni bëru'u më; zia'a më Betania con ra shini gusë'dë më purquë hia guadze'.

Hiaguë nadë rgúdi'i nashi
(Mt. 21.18-19)

¹² Stubi dzë bëru'u rai' Betania. Iurë ziazú më nezë, bëldia'në më; guná më zitu tubi hiaguë bëlda'u nanapë ndiaguë. ¹³ Guagná më si talë naquë nashi lu hiaguë, gau më. Adë bëdzélëdi'i më nashi; purë ndiaguë naquë lu hiaguë purquë nád'i shtimpë nashi. ¹⁴ Iurni guni'i më lu hiaguë:

—Nunquë jamás adë chu gáudi'i nashi shtë'nël.

Bini ra shini gusë'dë më lo quë naguni'i më lu hiaguë.

Bësëllu'në Jesús ra nacagtuu' la'ni iádu'u
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Bëdchini rai' Jerusalén. Guatë më la'ni iádu'u ru'bë. Guzubëlú bësëllu'në më ra naquëgtuu' nu ra naquëgzi'i la'ni iádu'u. Bërë'shë më mellë shtë ra nacagchili dumí. Bërë'shë më ra iagshili shtë ra nacagtuu' palumë. ¹⁶ Gunibë'a më ni tubi chu gua'a trashtë la'ni iádu'u. ¹⁷ Bëlua'a më ra mënë; guni'i:

—La'ni Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: "Iádu'u shtëna na parë gunë mieti orar lu Dios"; perë lë'ë të bë'në të cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në.

¹⁸ Ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy bini rall shti'dzë më. Bëdzëbë rall lë'ë më purquë grëtë' mënë guasë ldu'u rall enseñansë shtë më. Por ni gudili ra contrari shtë më mudë parë quini rall lë'ë më. ¹⁹ Iurë bëdchini gue'lë, Jesús con ra shini gusë'dë'i bëru'u rai' ciudá Jerusalén.

Gubidchi hiaguë bëlda'u
(Mt. 21.20-22)

²⁰ Stubi dzë rsili gudëdë rai' catë zübë hiaguë bëlda'u. Guná rai' gubidchin hashtë shlu'chin. ²¹ Iurni Pedro bëagná ldu'i shti'dzë më; guni'i Pedro:

—Mësë guná, lë'ë hiaguë naguludel lë'in gubidchi.

²² Guni'i më:

—Gulë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios.

²³ Guldía rnia'a lu të, cualquier nguiu narni'i lu dani rë': "Guabsú ndë'ë nu tsal la'ni nisëdu'u", si talë adë rzád'i ldu'u nguiu ni, si talë tsaldí ldu'ull, gunë më lo quë naguni'ill. ²⁴ Por ni rnia'a lu të, grëtë' lo quë narná'bël lu Dios, gulë tsaldí ldu'u të gunë të recibirin, iurni guëne'e mëhin. ²⁵ Iurë cagná'bël lu Dios, bë'në perdonë contrari shtë'nël, iurni Shtádël naquëbezë gube'e gúni' perdonë duldë shtë'nël. [²⁶ En cambi si talë adë nëdi'il gúnël perdonë sa'l, tampoquë gunë Dios perdonë lë'ël.]

Pudërë nanapë Jesús
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Bëagrí rai' Jerusalén stubi vueltë. Guatë më iádu'u ru'bë. Iurni bëdchini ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy con ra më gushë shtë guë'dchi. Bëdchini rall lu Jesús.

²⁸ Guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu shtë permisi rúnël cusë rë'? ¿Chu bëshë'ldë lë'ël?

²⁹ Jesús bëquebi:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Gulë guni'i lua, iurni guënia'a lu të chu bëne'e permisi parë guna ra cusë. ³⁰ ¿Chu bëshë'ldë Juan Bautista parë guëchu'bë nisi', Dios u mënë? Gulë guni'i chu bédë'ë permisi lë'i'.

³¹ Guzublú guna'bë di'dzë lu sa' rall. Guni'i rall:

—Si talë guëni'i hia'a lu Jesús de quë Dios bëshë'ldë Juan, iurni guëna'bë di'dzë Jesús lu hia'a: "¿Pëzielú adë gualdidi' ldu'u të shti'dzi'?" ³² Ni mudë guëni'i hia'a lu Jesús: "Ra mënë bëshë'ldë lë'ë Juan".

Zni cagni'i rall purquë bëdzëbë rall ra mënë. Casi grë mënë gualdí ldu'u rall de quë Dios bëshë'ldë Juan të guëni'i' shti'dzë më.

³³ Iurni guni'i rall lu Jesús:

—Rdë'edi'i na'a cuendë chu bëshë'ldë lë'ë Juan.

Jesús guni'i lu rall:

—Nu na adë guëquëbidia'a lu të chu bëshë'ldë na parë runa ra cusë rë'.

12

Comparaciuni shtë muzë mal
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Guzublú Jesús cagni'i më por comparaciuni; guni'i më:

—Tubi nguiu bëcabní zihani hiaguë uvë nu bëntsá'ull tubi lu' alrededurë. Bëntsá'ull catë guëru'u juguë shtë uvë; nu bëntsá'ull tubi hiu'u gua'a parë quëhapë muzë ra hiaguë.

'Nu bédë'ë nguiu ni guiu'u parë trabajadurë gunë rall dchi'ni mëdi. Iurni zía'all zitu. ² Iurë bëga'a tiempë shtë cusechë, lë'ë lamë bëshë'ldi' tubi muzë; tsagca'a muzë lo quë narunë tucarë lamë. ³ Perë ra nabëca'a

guiu'u guna'zi rall lè'è muzè; bédè'è rall galnè lè'è muzè, nu bèsèllu'nè rall lè'è muzè sin adè pè bédè'èdi'i rall niua'a muzè. ⁴Iurní lamè bèshe'ldèll stubi muzè; bèn'nè ra nguiu ridè guèc muzè. Guni'i rall didzabè guèc muzè. ⁵Lè'è lamè bèshe'ldèll stubi muzè. Muzè ni gudini ra nguiu. Bèshe'ldè lamè más zihani muzè. Bèldá rai' gudini rall lè'è rai'. Sèbèldá ra muzè bédè'è rall galnè.

⁶'Lamè ni nàpèll tubsè shínill. Nalé rac shtu'u lamè shíni'. Bèshe'ldè lamè shíni' lu ra nguiu; guni'i lamè: "Gapè rall rèspe'ti lu shínia". ⁷Perè ra nabèca'a guiu'u guni'i lu sa' rall: "Guná, ndè'è llga'nè lamè naguèca'a herenci shtë lamè. Cha guèdínia'a lè'èll nu grè herenci guèa'nè parè lè'è hia'a." ⁸Guna'zi rall shini lamè; gudini rall lè'èll nu bèru'ldè rall lè'èll fuèrè de lugar ni.

⁹Iurní guna'bè di'dzè Jesús:

—¿Pè gunè lamè con ra muzè mal? Guidè lamè catè zu hiaguè uvè tè quini lamè ra muzè mal, nu guèdè'è lamè hiaguè uvè parè stubi mènè.

¹⁰'¿Pèllè bí'ldidi'i tè Sagradas Escrituras narni'i?

Guè'è nabèru'ldè albañil tubi ladè, guè'è rè' gunè sirvè parè shquini hiu'u.

¹¹Zni bè'nè mè, el què narnibè'a lè'è hia'a. Guná hia'a pudèrè shtë mè; nalé nasa'a nahin.

¹²Iurní ra contrari shtë Jesús gudili rall mudè parè guèna'zi rall lè'è Jesús. Bien guc bè'a rall Jesús guni'i comparaciuni rè' cuntrè lè'è rall. Niétiquè adè pè bè'nèdi'i rall cuntrè lè'è mè purquè bédzèbè rall los de más mènè. Bèsa'nè rall lè'è mè; zèagzè rall.

Guni'i Jesús: "Gulè quilli impuestè"
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³Ra contrari shtë Jesús bèshe'ldè rall bèldá fariseo nu bèldá shmènè Herodes parè guèsiguè rall lè'è mè. Guc shtu'u rall niani'i mè tubi cusè mal tè guèdchi'bè rall demandè cuntrè lè'è mè. ¹⁴Guna'bè di'dzè rall lu mè:

—Mèsè, nanè na'a rluá'al purè verdá. Rúnèl tratè igual ra mènè humildè nu ra mènè narnibè'a. Quègluá'al lla tsuté mènè shnezè Dios. Guni'i lu na'a iurne', segùn lèy çpè na bien guèdillia'a impuestè lu røy César u guèdillidi'ia'a impuestè?

¹⁵Guc bè'a Jesús na rall mènè falsè. Guni'i mè lu rall:

—¿Pèzielú ze'dè guèsiguè tè na? Gulè bèlua'a tubi dumí tè guènahia luhin.

¹⁶Guagli'i rall tubi monedè; iurní guni'i mè:

—¿Chu lè nu chu lu naquè lu dumí?

Guni'i rall:

—Lu røy César naquè lu dumí.

¹⁷Bèquebi mè:

—Gulè bédè'è naca'a César lo què naná shtë César, nu gulè bédè'è naca'a Dios lo què naná shtë Dios.

Guasè ldu'u rall shti'dzè mè.

Jesús guni'i tsashtë ra tégulè
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸Iurní bédchini bèldá saduceos lu Jesús. Ra saduceos rni'i rall adè tsashtëdi'i ra tégulè ladi ra tégulè. Guna'bè di'dzè rall lu mè:

¹⁹—Mèsè, bèquè'è Moisés guahietè si tubi nguiu gáti' sin shíni', bëchi tégulè napè què cá'all tse'lè tégulè; gapè rai' shini parè adè tsalúdi'i shfamili tégulè. ²⁰Guc gadchi bëchi. Primèrè nguiu bètsé'all parè gúti'll sin ni tubi shíni'. ²¹Segundè bëchi tégulè cuá'all lè'è viudè parè gúti'll sin ni tubi shíni'. Tecèrè lo mizmè cuá'all tse'lè tégulè parè gúti'll sin ni tubi shíni'. ²²Guèzá bëchi tégulè cua'a rall lè'è na'a ni parè adè gúpèdi'i rai' shíni'. Despuèsè lè'è na'a ni gúti'. ²³Iurè tsashtë ra tégulè, ¿chu gac tse'lè na'a ni? pues gadchi nguiu guc tse'lè na'a.

²⁴Jesús bèquebi:

—Bèganè tè con di'dzè shtë tè purquè adè riasèdi'i tè Sagradas Escrituras nu adè guènedi'i tè pudèrè shtë Dios. ²⁵Iurè ra tégulè tsashtë rai', adè guètsé'adi'i rai'; adè rnádi'i rai' guètsé'a shini rai'. Na rai' ziquè ra ianglè nacabezè gube'e. ²⁶Perè si talè cagna'bè di'dzè tè si talè ra tégulè tsashtë rai' stubi, gulè bédè'è cuendè lo què nabèquè'è Moisés la'i histuri shtë hiaguè narèuldè. ¿Pèllè adè bí'ldidi'i tè histuri ni? Bèquè'è Moisés de què Dios guni'i' lúhi': "Nahia Dios shtë Abraham; nahia Dios shtë Isaac; nahia Dios shtë Jacob". ²⁷Pues grè shmènè Dios nabani aunquè hia guti rai'. Napè rai' vidè sin fin. Lè'è tè saduceos, riasèdi'i tè shti'dzè Dios; zihani vèsè rganè tè.

Mandamientè namás lasac
(Mt. 22.34-40)

²⁸Tubi mèsè narlua'a lèy guabi'guèll lu Jesús. Bínill lla quèdildi di'dzè ra sa'll nu bínill de què Jesús bèquebi' bien lu rall. Guni'i mèsè ni lu Jesús:

—Mèsè, ¿guadè mandamientè namás lasac de grè mandamientè?

²⁹Guni'i mè lull:

—Mandamientè namás lasac rni'i: "Gulè bèquè diaguè, lè'è tè mènè israelitè; Dios Shtëáda'a tubsè na mè. ³⁰Gulè guc shtu'u lè'è mè con guèdubinú ldú'ul, nu guèdubi almè shtë'nèl, nu con guèdubi fuersè shtë'nèl". Ni na mandamientè namás lasac. ³¹Segundè mandamientè rni'i: "Gulè guc shtu'u sa'l ziquè rac shtú'ul mizmè lè'èl". Nídi'i stubi mandamientè namás lasac què mandamientè rè'.

³²Lè'è mèsè repi:

—Mësë, guldí shtí'dzël. Verdá na tubsë Dios; nídi'i chu stubi. ³³ Nu napë quë gac shtú'ul lë'ë më con guëdubínú ldu'ul nu con almë shtënël, nu con fuersë shtënël. Nu zac napë quë gac shtú'ul sa'l igual ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël. Ra cusë ni más lasac quë gunë nguiu ofrecërë lu Dios tubi ma u stubi cusë narië'qui lu bëcu'guë.

³⁴ Iurë bini Jesús de quë nguiu rë' guní'll bien, guní'i më lull:

—Du'pë runë faltë të guënbë'a Dios lë'ël të gápël vidë sin fin.

Iurní adë chu nápëdi'i valurë niana'bë di'dzë lu më.

Guna'bë di'dzë Jesús lu ra mënë chu na shtadë Cristo

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Iurë caglua'a Jesús la'ni iádu'u ru'bë, guní'i më:

—¿Pëguëa' rni'i ra mësë shtë lëy de quë Cristo na shini David? ³⁶ Mizmë David bëquë'ë por pudërë shtë Espíritu Santo di'dzë rë':

Dadë Dios guní'i lu Shtada narnibë'a:

“Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë rall shtí'dzël”.

³⁷ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë David rni'i' Cristo na Dadë narnibë'a lë'ë David?

Ra mënë zihani bini rall shtí'dzë më; bëuu' ldu'u rall nacagni'i më.

Jesús gudildi ra fariseo nu mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Quëglua'a më ra mënë; guní'i më:

—Gulë gapë cuidadë ra mësë narlua'a lëy. Rëuu' ldu'u rall gacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'ë rall con zihani rëspëti lu nezë. ³⁹ Rguili rall lugar mejurë la'ni iádu'u; rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. ⁴⁰ Perë rdchisú rall lidchi ra viudë nu parë guësiguë rall mënë, quëhunë rall oraciuni llëduni. Lë'ë rall gunë rall recibir más cashtigu dushë.

Tubi gu'në nabëdë'ë viudë prubi

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Guzubë më la'ni iádu'u frentë catë rtia'a mënë ofrendë; guná më lu ra mënë nabëtia'a gu'në la'ni canciá. Zihani mënë ricu bëtia'a rall zihani dumí. ⁴² Iurní bëdchini tubi viudë prubi; bëtia'all chupë centavë la'ni canciá. ⁴³ Iurní Jesús guna'bë më ra shini gusë'dë më. Guní'i më lu rai':

—De verdá rnia'a, lë'ë viudë prubi rë' bëtia'all más quë grë mënë nabëdë'ë dumí ⁴⁴ purquë los de más rall bëtia'a rall dumí nabë'në subrë perë viudë rë' bédë'ëll grëtë' nanápëll, grë nasí'll parë gaul.

13

Guni'i më cue iádu'u ru'bë

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Nianá bërú'u më iádu'u, tubi shini gusë'dë më guní'i:

—Mësë, guná, blac chulë ra guë'të ru'bë. Blac chulë hiu'u rë'.

² Jesús guní'i:

—¿Gu rna të lu guë'të ru'bë shtë iádu'u? Adë guëá'nëdi'i ni tubi guë'të nadchi'bë guëc sa'. Grëhin tsalú.

Sëni antsë tsalú guë'dchiliu

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Guzubë më catë zu dani shtë Olivos nanaquë frentë nezë catë rlua'a iádu'u ru'bë. Iurní Pedro nu Jacobo nu Juan nu Andrés guna'bë di'dzë rai' lu Jesús tubi cu':

⁴ —¿Guc gac ra cusë narní'íl lu na'a? ¿Pë sëni nanú de quë hia gac cumplirin?

⁵ Iurní guní'i Jesús:

—Gulë gapë cuidadë ni tubi adë chu guësiguëdi'i lë'ël. ⁶ Zihani mënë guëca'a rall lëa; guëdchini rall nu guëni'i rall: “Nahia Cristo”. Guësiguë rall zihani mënë.

⁷ 'Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë tsalú guë'dchiliu. ⁸ Tildi naciuni cuntrë stubi naciuni nu tildi guë'dchi cuntrë stubi guë'dchi. Guidë lu dushë zihani lugar. Guëdchini gubini dushë. Ni na principi shtë cusë durë naguër gac.

⁹ Gulë bë'në preparar lë'ë të purquë gunë mënë intriegu lë'ë të lu ra gubernë. Guëne'e mënë galnë lë'ë të la'ni iádu'u. Guëdchi'bë rall demandë cuntrë lë'ë të lu gubernë nu lu ra rëy purquë na të shmëna. Zni guëni'i të diza'quë lu ra më ru'bë; gac të testigu shtëna.

¹⁰ Antsë guëdchini fin shtë guëdchiliu, napë quë guërë'tsë diza'quë entrë grë ra naciuni.

¹¹ Iurná gua'a mënë lë'ë të lu gubernë, adë rquëdi'nidi'i ldu'u të por lo quë naguëni'i të. Gulë biadi'dzë lo quë narne'e Espíritu Santo lë'ë të iurní, purquë lëdëdi'i lë'ë të guadi'dzë të sino Espíritu Santo quëadi'dzi' iurní. ¹² Tiempë ni ra nguiu gunë rall intriegu bëchi rall parë gati bëchill. Nu ra shtadë llguë'në gunë rall cuntrë shínill. Ra llguë'në guëasë rall cuntrë ra shtádëll; gati shtádëll. ¹³ Guëldënu grë mënë lë'ë të purquë na të shmëna perë el quë nagac firmë lu shnezë Dios hashtë fin, nguiu ni gac salvar.

¹⁴ 'Iurë guëná të cusë mal tsutë iádu'u ru'bë, cusë ni gunin manchë iádu'u; zuhin catë nídi'i permisi. (Gulë tsasë ndë'ë el quë nagu'ldë di'dzë rë'). Ra nananú Judea guëllu'në rall lu dani. ¹⁵ El quë nazuga'a guëc hiu'u adë guëtëdi'ill parë tsutëll la'ni hiu'u të guá'all pë shtëll sino guëllú'nëll. ¹⁶ Nu el quë nanú lachi adë guëabridi'ill

lídchill paré guá'all shábèll sino guèllú'nèll lu dani. ¹⁷ Prubi ra na'a nanua shíni' dzé ni, nu prubi ra narca'a me'dé. ¹⁸ Gulé bè'nè ruégüé lu Dios adé gaquin tiempé naldé. ¹⁹ La'ni ra dzé ni guné mieti sufrir demasiadé, cusé durè naná lá'adi'i guná mènè dizdè principi shtë gué'dchiliu nu nunqué jamás gáquèdi'i sa' ra cusé ni. ²⁰ Si talé adé bè'nèdi'i Dios menos ra dzé shtë sufrimienté, adé chu nádi'i gac salvar; peré por ra mènè nagudili Dios, gac menos ra dzé ni.

²¹ 'Si talé chu guèni'i lul: "Gulé guná, ndé'è lé'è Jesucristo", u "Gulé tsagná; ndé lé'è mé nanú", adé tsaldídi'i ldu'ul shti'dzèll. ²² Guédchini ra nuguégugué ra mènè. Guèni'i rall na rall Cristo u tubi narni'i shti'dzè Dios nu guné rall milagrè nu guèlua'a rall sèni ru'bè té paré guésigué rall hashtë ra nagudili Dios si na posibilé. ²³ Por ni gulé guzú listé nu preparadé; hia gunia'a lu té ra di'dzé ni antsé gac cumplirin.

Nguiu nabèshe'ldé Dios lu gué'dchiliu guéabri' stubi

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ 'Despuèsè ra dzé shtë sufrimienté lé'è ngubidzé guècachi nu lé'è mbehu adé guéné'edi'in llni. ²⁵ Ra mbelégui'i ldaguè. Grètè' fuersè shtë gube'e guèni'bin. ²⁶ Iurni guèná mènè na, nguiu nabèshe'ldé Dios lu gué'dchiliu; guédchinia la'ni shcachi con llèru'bè pudèrè nu llni. ²⁷ Iurni guèshe'lda ra ianglè paré guzia'a rai' guédubi gué'dchiliu. Guètèá rai' ra shmènè Dios, ra nagudili mè. Guédchini rall de guédubi ladé shtë gué'dchiliu nu dizdè más zitu.

²⁸ 'Gulé tsasé comparaciuni shtë hiagué bèlda'u. Iurè lé'è ndiaguè rënë rru'u, rdé'è té cuendé hia mèrè guédchini tiempé na'i. ²⁹ Zni iurè guèná té quèhac grè ra cusé rè', gulé tsasé hia mèrè guédchinia. ³⁰ Guldía nria'a lu té, grèhin gac cumplir antsé gati mènè naquèrelde lu gué'dchiliu dzé ni. ³¹ Gube'e nu gué'dchiliu tsalú rahin peré shti'dza adé tsalúdi'in.

³² 'Peré dzé nu iurè, ni tubi adé chu rac bè'adi'i, ni por mizmé ianglè shtë gube'e, ni por shini Dios; sulamènté Dios, Shtada, rac bè'ai' dzé shtë fin.

³³ 'Gulé guzú listé; gulé gac nasini purqué lé'è té adé rac bè'adi'i té dzé shtë fin. ³⁴ Nahin ziqué tubi nguiu nazia'a zitu. Bèséá'nèll lídchill nu bédé'èll dchi'ni ca'a muzé, cadé tubi rall con shchi'ni'. Nu gunibè'a nguiu ni lu portèrè sull listé guédubi tiempé. ³⁵ Rnia'a lu té, gulé guzú listé; adé rdé'èdi'i té cuendé gac guédchini lamé. Ze'dé guédchini' iurè gue'lè u guèruldé gue'lè u rquè tsuné cahi u hashtë rsili. ³⁶ Gulé guzú listé, no sea guédchini mè de repènté nu lé'èl nagá'sil. ³⁷ Lo què nacagnia'a lu té, rnia'a lu grè mènè; gulé guzú listé.

14

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati mè

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Chupè dzé antsé bédchini laní Pascu nu laní iurè gudáu mènè guetèshtildi sin levadurè, ra principal bèshuzi nu ra mèsè narlua'a lèy, caguli rall mudé paré guèna'zi rall lé'è mè prèsi sin què adé chu gac bè'adi'i, nu quini rall lé'è mè. ² Guni'i rall:

—Lédè la'ni dzèdi'i laní gaquin té adé guédzátudi'i ra mènè.

Tubi na'a bétia'a sèiti nashi guéc Jesús

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Guzac Jesús nanú Betania; iurè nanú mè lidchi Simón el què naguc ll'u'u galguidzé naru'dzè ládi', guzubè mè lu mellé. Iurni bédchini tubi na'a; nuá'all tubi bètèi nan-actsa'u de gué'è alabastro. Gadzé bètèi ni con perfumé shtë nardé puré. Lasaquin zihani dumí. Bèldé na'a bètèi nu bétia'all perfumé guéc mè. ⁴ Bèldá mènè bèldènú rall na'a ni; guni'i lu sa' rall:

—¿Pèguèa' bè'nè na'a rè' desperdici perfumé guéc mè? ⁵ purquè bien niatuu' na'a perfumé por más de tsuné gahiua'a bèllé nu niadé'èll dumí ca'a ra prubi.

Gudili rall na'a.

⁶ Iurni guni'i Jesús:

—Zuzú na'a. ¿Pèzielú cagni'i té cuntrè lé'èll? Bè'nèll tubi cusé za'què. ⁷ Siempè nanú ra prubi entrè lé'è té, nu cualquier dzé rac guèdè'è té lo què narac shtu'u té ca'a prubi, peré na adé guèquèrelde'núdia'a lé'è té llèduni tiempé. ⁸ Na'a ni bè'ni' zni mientras nabania ndé'è. Bétia'all perfumé shcuèrpa antsé gatia nu guèga'cha. ⁹ Guldía narnia'a lu té, ancalé caté guadi'dzé mènè diza'què guédubi gué'dchiliu, lo què nabè'nè na'a rè' guini mènè. Guèagná ldu'u rall lo què nabè'nènu na'a na.

Bè'nè Judas prometer gúnèll intriegu Jesús

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Iurni Judas Iscariote tubi naná chi'bè chupè shini gusè'dè mè, zia'all lu ra principal bèshuzi té gúnèll traté nu gúnèll intriegu Jesús guia'a rall. ¹¹ Iurè bini rall shti'dzé Judas, nalé bèquitè ldu'u rall nu bè'nè rall prometer guèdè'è rall dumí. Dizdè iurni gudili Judas mudé paré gúnèll intriegu lé'è mè.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹² Iurni bédchini primèrè dzé shtë laní; gudáu mènè guetèshtildi sin levadurè. Mizmé dzé ni bè'nè tucaré quini mènè tubi lli'li shtë Pascu. Ra shini gusè'dè mè guna'bè di'dzé rai' lu mè:

—¿Ca lu rac shtú'ul guèdè'nè na' preparar shtse shtë Pascu guèdáuha'a?

¹³ Bêshe'ldè mè chupè shini gusè'dè mè; guni'i mè:

—Gulè tsa guè'dchi. Guèdza'guèlú tè tubi nguui nanua'a tubi rëè' nisè. Gulè guanaldè lè'èll. ¹⁴ Catè tsutèll, gulè guni'i lu nashtë hiu'u: “Mèsè shtë na'a cagna'bè d'í'dzi' l'ul, ¿ca lu guènè'el tubi cuartè parè guèdáu shtse na'a shtë Pascu?” ¹⁵ Iurní guèluá'all tubi cuartè ru'bè guia'a segundè pisè; listè nahin. Gulè bè'nè preparar laní ndè.

¹⁶ Ra shini gusè'dè mè zia'a rai' guè'dchi. Bèdza'guèlú rai' lè'è nguui nanua'a nisè, ec-sactè ziquè guni'i mè lu rai'. Ndè bè'nè rai' preparar shtse shtë laní.

¹⁷ Iurè bédchini gue'lè, bédchini mè con ra chi'bè chupè shini gusè'dè mè catè nanú tubi cuartè. ¹⁸ Iurè quèháu rai', guni'i mè:

—Guldía cagnia'a lu tè, tubi entrè de lè'è tè guèru'u tubi nagunè intriegu na lu galguti. Quèhaunú nguui ni na.

¹⁹ Guzublú gulaguè tristè la'ni ldu'u rai'; guni'i rai' lu mè tubi por tubi:

—Dadè, ¿ni mudè guna intriegu lè'èl?

²⁰ Repi Jesús:

—Nguui ni na tubi de chi'bè chupè shini gusè'da. Quègtiá'all guetèshildi la'ni platè con na; gúnèll intriegu na lu galguti. ²¹ Gac cumprir lo què narni'i Sagradas Escrituras de na, nguui nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu, perè prubi nguui el què nagunè intriegu na lu galguti. Mejurè adè niálèd'i' nguui ni.

²² Mientras quèhaunú Jesús lè'è rai', guna'zi mè guetèshildi nu bédè'è mè graci. Bèshullè mè guetèshildi; bédè'è mèhin cua'a ra shini gusè'dè mè. Guni'i mè:

—Gulè gau ndè'è; ndè'è lè'è shcuerpa.

²³ Nu zac guna'zi mè copè shtë vini; bédè'è mè graci nu bédè'è mè lè'è copè cua'a ra shini gusè'dè mè. Bii' rai' lè'è vini. ²⁴ Guni'i mè lu rai':

—Ndè'è na rënë shtëna naná sègi parè tubi tètstè cubi entrè Dios nu ra mènè. Guèllè'è rënë shtëna parè gac salvar zihani mènè. ²⁵ Guldía rnia'a lu tè, hiadè guèabridi'i gua' vini con lè'è tè hashtë dzè naná quèbezènúa lè'è tè catè rnibè'a Dios ziquè Rëy.

Guni'i Jesús lu Pedro gúnèll negar lè'è mè
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Despuèsè bi'ldi rai' tubi cantè, iurní bèru'u rai'; zia'a rai' dani shtë Olivos. ²⁷ Guni'i mè lu rai':

—Grètè' tè guèsa'nè tè na; zni rni'i ra Sagradas Escrituras: “Tsatinia lè'è véquèrè nu ra lli'li guèrè'tsè ra”. ²⁸ Perè despuèsè iurè tsashtëa ladi ra tégulè, quibèlúa lu tè hashtë Galilea.

²⁹ Iurní guni'i Pedro:

—Aunquè nilè grètè' mènè guèsa'nè rall lè'èl, perè na jamás guèsa'nèdia'a lè'èl.

³⁰ Jesús guni'i lu Pedro:

—Guldía, mizmè gue'lè ne' antsè lè'è gay guèllidchi, lè'èl gúnèll negar na tsunè vèsè.

³¹ Perè fuertè guni'i Pedro:

—Masiá quini ra mènè na, adè gúnèdia'a negar lè'èl.

Grè ra shini gusè'dè mè guni'i rai' lo mizmè.

Jesús zia'a Getsemaní tè guadi'dzènúhi'
Dios

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Bédchininú mè ra shini gusè'dè mè lugar nalè Getsemaní. Guni'i mè lu rai':

—Gulè guzubè ndè'è mientras guadi'dzènúa Dios, Shtada.

³³ Bia'a Jesús Pedro, Juan, nu Jacobo. Guzublú riá ldu'u mè demasiadè. Bè'nè mè sufrir. ³⁴ Guni'i mè lu rai':

—Gulè cuezè ndè'è; gulè cue nasini. Nalè tristè shtë galguti nanú la'ni ldua'a; mèrè gatia.

³⁵ Zia'a mè stu'pè delantè; bèzullibi mè; bè'nè mè orar; guná'bèi' Shtádi' si talè n-aposiblè guèlá Dios lè'i' lu sufrimientè naná rdèdè ldu'u mè. ³⁶ Guni'i mè lu Dios:

—Dadè, cagna'ba lu; nápèl pudèrè gúnèll grè cusè. Bèlá na lu sufrimientè rè', perè adè gáquèdi'i según lo què narac shtua'a sino según voluntá shténèl.

³⁷ Iurní bèabrí mè catè cabezè Pedro, Juan, nu Jacobo. Bèzelè mè lè'è rai' naga'si rai'. Guni'i mè guèc Pedro:

—Moni, ¿pè adè gáquèdi'i guèru'u mbèca'ldè lul tubi iurè? ³⁸ Gulè cue nasini; gulè guna'bè lu Dios tè adè guèsguèdi'i Satanás lè'è tè. Ldu'u tè rni'i, nia, perè shcuerpè tè adè nídi'i fuersè.

³⁹ Stubi vultè zia'a mè; biadi'dzènúhi' Dios. Guni'i mè mizmè di'dzè ziquè antsè. ⁴⁰ Bèabrí mè; bèzelè mè lè'è shini gusè'dè mè, naga'si rai' tantè mbèca'ldè lu rai'. Adè bèdzélèdi'i rai' niani'i rai' lu mè. ⁴¹ Gua mè; bèabrí mè stubi; guni'i mè:

—Iurne' sí, gulè guèga'si; gulè tsa descansè. Hia lè'è iurè bèga'a; nguui nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu gac intriegu guia'a ra nanapè duldè. ⁴² Gulè guashtë; gulè cha purquè ze'dè bi'guè el què nagunè intriegu na.

Guna'zi mènè Jesús prèsi

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Nianá cagni'i Jesús, bédchini Judas naná tubi de chi'bè chupè shini gusè'dè mè; bédchininull zihani mènè nanua'a hiaguè nu spadè. Ze'dè rall partè shtë ra jèfè shtë ra bèshuzi nu ra mèsè shtë lèy nu ra mègulè narnibè'a entrè lè'è rall. Bèshe'ldè rall mènè zihani ni. ⁴⁴ Judas, lè'è traidor, bédè'èll tubi sèfi antsè; guni'ill lu rall:

—El quë naguna saludar, tsagrauahia lë'ëll; gulë guna'zi lë'ëll; gulë bia'a lë'ëll prësi.

⁴⁵ Iurë guabi'guë Judas lu më, lueguë guni'ill:

—Mësë.

Bëtsagraua'll lë'ë më. ⁴⁶ Iurní guna'zi mënë lë'ë më të gua'a rall lë'ë më prësi.

⁴⁷ Tubi nazuga'a ndë, gulull spadë shtë'nëll. Bëchúguëll tubi diaguë muzë shtë principal bëshuzi. ⁴⁸ Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pëzielú bédchini të con spadë nu hiaguë parë ze'dë guëlli'i të na cumë ziquë nguba'në? ⁴⁹ Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na iurní. Perë ndë'ë quëhac parë gac cumplir ra Sagradas Escrituras.

⁵⁰ Iurní grë ra shini gusë'dë më bësa'në rai' lë'ë më. Bëllu'në rai'.

Sultërë naziagllu'në

⁵¹ Tubi sultërë guanaldë lë'ë më. Nácull tubsë lari sabë. Guna'zi mënë lë'ëll ⁵² perë bëséá'nëll lari guia'a ra mënë; gaíchill bëllú'nëll.

Bëdchi'bë mënë demandë cuntrë Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Bia'a rall lë'ë Jesús lu principal bëshuzi. Ndë bédéá grë ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë. ⁵⁴ Guanaldë Pedro dizdë zitu; guatëhi' lidchi bëshuzi principal. Guzubënuhi' ra soliar. Cagtsë'ë rall rua' gui'i.

⁵⁵ Iurní ra principal bëshuzi nu ra jushtici narunë juzguë, gudili rall tubi testigu cuntrë Jesús. Rac shtu'u rall quini rall lë'ë më perë adë bédzëlëdi'i rall testigu cuntrë lë'ë më. ⁵⁶ Zihani mënë bë'në rall testificar cuntrë lë'ë më perë adë na igual di'dzë shtë rall. ⁵⁷ Por fin guasuldí bédá mënë falsë naguni'i:

⁵⁸ —Bini na'a Jesús guni'i: “Guëchilia iádu'u ru'bë naná bëntsa'u nguui, nu entrë tsunë dzë guntsa'ua stubi nanadë bëntsa'u nguui”.

⁵⁹ Di'dzë naná rni'i ra testigu, adë rgá'adi'in purquë nád'i'n igual.

⁶⁰ Iurní lë'ë bëshuzi principal guasuldí nu guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pëzielú adë rquëbidi'il lu ra di'dzë rë'? ¿Pë runë cuntienë lo quë naquëgni'i mënë cuntrë lë'ëll?

⁶¹ Perë lë'ë më dchisë na më; adë pë guni'i më. Iurní lë'ë jëfë shtë bëshuzi bëabri guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë lë'él nal Cristo, shini Dios, lúniquë narunë tucarë gunë mieti adorar?

⁶² Jesús guni'i:

—Nahia Cristo nu guená të lua, nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guená të na; cueza ladë ldi shtë Dios Pudërusë, nu guená të iurë guëabria con pudërë la'ni shc-ahi shtë gube'e.

⁶³ Lë'ë jëfë shtë bëshuzi nalë bédëll nu bëchë'zëll shábëll tantë llanë gulaguë guëquëll. Guni'ill:

—¿Pë guëdë'na'a másru'u testigu? ⁶⁴ Hia bini të di'dzë dzabë naguni'i nguui rë' cuntrë Dios. ¿Pë rni'i të iurnë'?

Grë ra mënë guni'i runë tucarë gati Jesús.

⁶⁵ Iurní bédá rall guzublú bëchi'bë shënë rall lu më. Bëta'u rall lu më. Bédë'ë rall galnë guëc më nu guna'bë di'dzë rall:

—¿Chu bëne'e galnë lë'ëll?

Ra soliar bédë'ë rall galnë lë'ë më.

Bë'në Pedro negar lë'ë Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Zuga'a Pedro guetë rualdë'a shtë lidchi bëshuzi. Bédchini tubi criadë shtë bëshuzi principal. ⁶⁷ Gunall lu Pedro naná cagtsë'ë rua' gui'i. Iurní gubi'all lu Pedro nu guni'ill:

—Lë'él zuga'anul Jesús më Nazaret.

⁶⁸ Perë Pedro bë'nëll negar; guni'ill:

—Guënëdia'a lë'ë nguui; adë rac bë'ahia pë cagni'il.

Bëru'u Pedro fuërë rua' nezë. Bëllidchi gay. ⁶⁹ Stubi vultë gubi'a criadë ni lu Pedro nu guni'ill lu ra mënë nazuga'a ndë:

—Nguui ni'i nall shmënë Jesús.

⁷⁰ Pedro bëabri bë'në negar; guni'i' lo mizmë. Gudëdë du'pë tiempë, iurní ra nazuga'a nga'li guni'i rall lu Pedro:

—Verdá nal shmënë Jesús purquë nu nal më Galilea; ruadí'dzël ziquë ra mënë ni.

⁷¹ Iurní Pedro bë'në jurar. Guni'i':

—Gunë Dios cashtigu na si talë adë ru-adi'dza verdá. Runguë bë'adia'a nguui ni el quë narni'i të na Jesús.

⁷² Lueguë bëllidchi gay stubi vultë. Pedro bëagná ldu'i lo quë naguni'i Jesús lúhi' antsë: “Antë guëllidchi gay chupë vultë, gúnëll negar na tsunë vultë”. Iurní bë'në Pedro llgabë nu bí'ni'.

15

Bia'a mënë lë'ë Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Iurë brëgue'lë, bédéá ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy nu ra mëgulë narunë juzguë. Bë'në rall tomar tubi acuerdë. Bëldi'bi rall lë'ë Jesús. Bia'a rall lë'ë më lu Pilato. ² Pilato guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Guldil nal rëy shtë ra israelitë'?

Bëquebi më:

—Mizmë lë'él guni'ill di'dzë ni.

³ Ra jêfê shtë ra bëshuzi nalë bê'nê rall acusar lë'ê më. ⁴ Stubi vuelltê guna'bê di'dzê Pilato lu më:

—¿Pëguëa' adê pë rnî'il? Blac cusê quëgdchi'bê rall cuntrê lë'êl.

⁵ Perê Jesús dchisê bêa'ni', nu nalë guasê ldu'u Pilato.

Bê'nê rall condenar Jesús lu galguti

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

⁶ Durantê dzê shtë laní napê Pilato custumbrê guëldá'all tubi prësi, el quê narac shtu'u mënë guëru'u librê. ⁷ Lachigui'bê nanú tubi prësi nalë Barrabás. Lë'êll con ra sa'll lachigui'bê, gudini rall mënë iurê bédzatsu rall cuntrê gobiernê. ⁸ Bidê mënë lu Pilato tê guëna'bê rall gunê Pilato ziquê custumbrê shtënell. ⁹ Guna'bê di'dzê Pilato lu ra mënë ni:

—¿Guadê narac shtu'u tê guëdê'a libertá, Jesús naná rëy shtë tê?

¹⁰ Guc bê'a Pilato por mbidi ra jêfê shtë ra bëshuzi bê'nê rall intriegu lë'ê Jesús. ¹¹ Perê ra jêfê shtë bëshuzi bêtsatsu rall ra mënë parê guëna'bê rall guëdê'ê Pilato libertá Barrabás. ¹² Iurní Pilato guna'bê di'dzê lu rall stubi vuelltê:

—¿Perê pë rac shtu'u tê guna con Jesús? el quê narni'i tê: “Rëy shtë naciuni Israel”.

¹³ Iurní gurushtía rall fuertê; guni'i rall:

—Gati nguiu rë' lu cruz.

¹⁴ Pilato guni'i:

—¿Pëllê mal bê'nëll?

Perê lë'ê rall más fuertê gurushtía rall lu Pilato. Guni'i rall:

—Gati nguiu rë'. Gátill; gátill.

¹⁵ Pilato guc shtú'ull guëa'nëll bien con ra mënë; bédê'êll libertá Barrabás. Despuësê de bédê'ê ra suldadê galnê shtë chicuti lë'ê më, bê'nê Pilato intriegu lë'ê më tê parê guëquë'ê rall Jesús lu cruz.

¹⁶ Iurní ra suldadê bia'a rall Jesús parê rualdê'a shtë palaci. Lugar ni lê Pretorio. Bédê'a grê ra suldadê. ¹⁷ Bëgacu rall lë'ê më tubi lari color guindê. Bëntsa'u rall tubi coronê guitsê; gulú rallin guëc më. ¹⁸ Guzulú bê'nê rall saludar lë'ê më de burnê. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë mënë israelitê.

¹⁹ Bédê'ê rall galnê guëc më con hiaguê. Bëchi'bê shënë rall lu më; bëzulibi rall lu më; bê'nê rall rëspëti lë'ê më ziquê burnê. ²⁰ Despuësê de ni, bédchisú rall lari guindê nanacu më tê parê bëgacu rall shabê më stubi vuelltê. Lueguê bia'a rall lë'i' fuêrê rua' guë'dchi tê gunê rall crucificar lë'ê më.

Bëquë'ê rall lë'ê Jesús lu cruz

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ Ziadêdê tubi nguiu nezê; lëll Simón. Guall lachi perê hia ze'dê guëdchinill guë'dchi. Simón nall shtadê Alejandro nu

Rufo. Bê'nê ra suldadê punêrê lë'ê Simón tê guá'all cruz shtë Jesús.

²² Bia'a rall lë'ê Jesús tubi lugar nalê Gólgota, narunê cuntienê Lugar shtë Calavera. ²³ Bédê'ê rall vini nanutsê mirra perê lë'ê më adê bii'di' mēhin. ²⁴ Iurní bê'nê rall crucificar lë'ê më, nu ra suldadê gudchitê rall dado nia guadê nangunê gan shabê më. Mudê ni gudi'dzê rall shabê më.

²⁵ Rquê guë'ê rsili bê'nê rall crucificar lë'ê më. ²⁶ Nu bëquë'ê rall tubi letrêrê guëc cruz naná causê shtë më; rnî'in: “Rëy shtë naciuni Israel”. ²⁷ Nu bëquë'ê rall chupê nguba'nê lu cruz; túbill ladê ldi, stúbill ladê rubesê. [²⁸ Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: “Bê'nê rall tratar lë'ê më ziquê nguba'nê”.]

²⁹ Grê mënë nardêdê lugar ni, bê'nê rall burnê; rnî'bi guëc rall lu më; guni'i rall:

—Ja, lë'êl rnî'il, guëcuel iádu'u ru'bê nu dzê tsunê guëabrí guëzám'alin stubi. ³⁰ Bieti lu cruz; bê'nê salvar mizmê lë'êl.

³¹ Nu ra principal bëshuzi nu ra mësê shtë lëy, bê'nê rall burnê; guni'i lu sa' rall:

—Bê'nëll salvar stubi mënë perê el mizmê lë'êll adê gúnêdi'ill gan gúnêll salvar lë'êll. Guni'ill nall Cristo. ³² Si tálê nall Rëy shtë më israelitê, pues guëldáguëll lë'êll lu cruz tê guëna' hia'a, iurní tsaldí ldu'u hia'a shti'dzêll.

Nu ra mënë mal naguc crucificar con lë'ê më bê'nê rall burnê lë'ê më.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Iurê bëga'a rquê chi'bê chupê, bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquê tsunê guadze'. ³⁴ Mizmê iurê rquê tsunê, fuertê guni'i më:

—Eloi, Eloi, lama sabactani. (Di'dzê ni runê cuntienê: Dios mio, Dios mio, ¿pëguëa' bësá'nêl na?)

³⁵ Bëldá ra nguiu nazú guëlla' lu cruz bini rall pë guni'i më. Repi rall lu sa' rall:

—Guná; lë'ê nguiu rë' cagná'bëll Elías.

³⁶ Lueguê tubi nazuga'a ndê guagllú'nëll; guagllí'ill tubi spongê. Bëgá'dzëllin con vini hí'. Iurní bëzú'bëll spongê guëc varê tê parê gu më vini. Guni'ill lu sa'll:

—Cha bëza'a, guëna' hia'a nia zidê Elías tê parê guësiéti' lë'êll lu cruz.

³⁷ Iurní guni'i më fuertê; guti më. ³⁸ Mizmê iurê ni lë'ê cortinê la'ni iádu'u gure'zin; guc chupê ldêhin dizdê guia'a hashtë guetê. ³⁹ Tubi capitán naná rnibê'a tubi gahiu'a suldadê, zull frentê lu cruz; gunall iurê naguti më. Guni'ill:

—De verdá nguiu rë' náhi' shini Dios.

⁴⁰ Tambiën zuga'a nga'li bëldá ra na'a. Cagbi'a rall de zitu. Ladi rall zuga'a María Magdalena nu Salomé nu stubi María naná shni'a José nu Jacobo. Jacobo napëll menor

edá. ⁴¹ Ra na'a rë' guanaldë rall lë'ë më iurë ziazú më Galilea. Bë'në rall compa'ni lë'ë më. Nu zac ndë zuga'a stubi shcua'a ra na'a naganualdë lë'ë më hashtë Jerusalén.

Bëga'chi Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Bëdchini guadze' visperë shtë dzë descansë. Bë'në mënë preparar nagáu rall parë grëgue'lë dzë laní purquë dzë descansë adë bë'nëdi'i rall dchi'ni. ⁴³ Por ni José naná më guë'dchi Arimatea bëdchínill lu Pilato. Gupë José valurë; guná'bëll permisi lu Pilato tē parë guëcá'chill cuerpë shtë Jesús. José guc tubi më principal ladi ra justitici narunë juzguë. Nu José quëbézëll tiempë iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy. ⁴⁴ Iurë bini Pilato guti Jesús, guasë ldu'ull. Guná'bëll lë'ë capitán shtë suldadë; guna'bë dí'dzëll si de verda guti Jesús. ⁴⁵ Capitán rë' bëquebi lu Pilato:

—Verdá nahin; hia guti Jesús.

Iurní bëdë'ë Pilato permisi lë'ë José tē parë guëcá'chi José cuerpë shtë më. ⁴⁶ José guzi'll tubi lari naquichi fini; bësiétëll cuerpë lu cruz nu bëtú'bill cuerpë shtë më con lari. Iurní bëcá'chill lë'ë më la'ni tubi ba'a nanactsa'u la'ni guë'ë. Gudíshill tubi guë'ë rua' ba'a. ⁴⁷ María Magdalena nu María shni'a José bëchi Rufo, guná rai' ca bëga'chi Jesús.

16

Guashtë Jesús ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Gudëdë dzë narzi'i ldu'u mënë. María Magdalena nu Salomé nu stubi María shni'a Jacobo, guzi'i rall loción parë tsagte'bi rallin ladi cuerpë shtë më. ² Tumprané primërë dzë shtë lmalë iurë brëgue'lë, gua rall rua' ba'a. Hia gualdani ngubidzë. ³ Repi lu sa' rall:

—¿Chull guëdchibú guë'ë rë' rua' ba'a?

⁴ Iurní guná rai' lë'ë guë'ë naga'a tubi ladë nu nablac llëru'bë guë'ë. ⁵ Guatë rai' la'ni ba'a; guná rai' ladë ldi shtë ba'a tubi nguiu nazubë ndë. Nácuh'i tubi lari naquichi. Bëdzëbë rai'. ⁶ Guni'i nguiu:

—Adë rdzëbëdi'i tē. Lë'ë tē caguili tē Jesús më Nazaret naguc crucificar. Hia guashtëhi' ladi ra tégulë. Chu nádi'i ndë'ë. Gulë guná catë bëga'chi më. ⁷ Gulë bëagzé nu gulë guni'i lu shini gusë'dë Jesús nu lu Pedro de quë Jesús guzia'a më delantë lu tē parë Galilea. Ndë guená tē lu më. Zni guni'i më lu tē dizdë más antsë.

⁸ Iurní bëru'u rai'; bëllu'në rai'. Nalë bëdzëbë rai'; bëchi'chi rai' tantë bëdzëguë' ldu'u rai'. Ni tubi adë chu lu biadi'dzëdi'i rai' purquë bëdzëbë rai'.

Guná María Magdalena lu Jesús
(Jn. 20.11-18)

[⁹ Despuësë guashtë Jesús ladi ra tégulë, primërë dzë shtë lmalë, bëlua'alú më lu María Magdalena primërë. Antsë bëgú më gadchi mëdzabë la'ni ldu'u María. ¹⁰ María guaguë'në visi lu ra naganualdë lë'ë më antsë. Lë'ë rall nalë riá ldu'u rai' nu ru'në rai'. ¹¹ Iurní bini rai' de quë Jesús nabani stubi nu guná María lúhi', adë gualdidi'i ldu'u rai' shti'dzi'.

Chupë shmënë Jesús guná rai' lu më
(Lc. 24.13-35)

¹² Mizmë dzë guadze' chupë shmënë Jesús nazia'a nezë lachi, guná rall lu Jesús. Bëlua'alú më lu rall stubi formë. ¹³ Bëagri rall guë'dchi nu biadi'dzë rall lu sa' rall de quë bëlua'alú më lu rall perë adë gualdidi'i ldu'u sa' rall.

Bëshe'ldë Jesús ra shini gusë'dë më
tsagni'i rai' diza'quë lu ra mënë

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Más guadze' bëlua'alú Jesús lu ra chi'bë tubi shini gusë'dë më; zubë rai' lu mellë. Gudildi më lë'ë rai' purquë nagüedchi ldu'u rai'. Adë gualdidi'i ldu'u rai' shti'dzë sa' rai' naguná lu më despuësë guashtë më ladi ra tégulë. ¹⁵ Guni'i më lu rai':

—Gulë tsaglua'a diza'quë lu ra mënë narëta' guëdubi guë'dchiliu. ¹⁶ El quë narialdi ldu'i diza'quë nu chubë nísí' gac salvárëll, perë el quë nanëdi'i tsaldí ldu'i diza'quë gac condenárëll. ¹⁷ Sëni rë' gunë rahin compa'ni ra narialdi ldu'i shti'dzë Dios, por pudërë shtëna guëgú rall mëdzabë la'ni ldu'u mënë; guadi'dzë rall dizë naná guë'nëdi'i rall. ¹⁸ Guëna'zi rall serpiëntë nu si talë gu rall cusë venenë adë pë gúnëdi'i ra cusë ni. Guëdchi'bë rall guia'a rall guëc ra narac ll'u'u nu guëac rai'.

Jesús be'pi lu gube'e

(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Despuësë biadi'dzë më di'dzë ni, be'pi më gube'e. Guzubë më ladë ldi shtë Dios. ²⁰ Ra shini gusë'dë më zia'a rai' nu guaglua'a rai' diza'quë lu grë mënë. Mizmë Dadë Jesús bë'në compa'ni lë'ë rai'; bë'në rai' mi-lagré; zni bëlua'a Dios de quë shti'dzë rai' na verdá.] Amén.

Diza'quë segùn San Lucas

Principi shtë diza'quë

¹ Na Lucas, quëquëa'a librë rë' nu guëshé'ldahin lul Tiófiu con llëru'bë rëspëti. Nanël zihani mënë bëquë'ë rall lo quë nabëlua'a Jesús nu lo quë nab'ë'në më. Guc shtu'u rall guëquë'ë rall cusë segùn tiempë ecsactë naguquin. ² Bëquë'ë rall lo quë narialdi ldu'u hia'a guquin. Bëquë'ë rall lo quë naguná mënë dizdë tiempë naguzublú ruadi'dzë më diza'quë. ³ Nu guc ldua'a cumë cusë za'quë guëquëa'a tubi histori ecsactë parë gac bë'al verdá na di'dzë rë'. Guna'bë di'dza lu zihani mënë pë guná rall, nu nanëa ra di'dzë rë' na verdá. ⁴ Caquëa'a lul iúbil Tiófiu, parë gac bë'al ra cusë nabëlua'a mënë lul nahin verdá.

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Juan Bautista lu guë'dchilú

⁵ Tiempë dzë ni Herodes guc rëy shtë Judea, nanú tubi bëshuzi lë Zacarias. Náhi' con los de más sáhi' grupë shtë Abías. Tse'lë Zacarias lë Elizabet; shtadë guë'lú Elizabet guc bëshuzi nabëru'lë Aaron. ⁶ Zacarias nu Elizabet tubldí na shcuendë rai' lu Dios nu bëzu'bë diaguë rai' grë mandamientë nu lëy shtë Dadë Dios. Bë'në rai' cumplir. ⁷ Gúpëdi' rai' shíni' purquë Elizabet gúdi' shíni'. Además de ni guërúpë rai' hia më gushë rai'.

⁸ Guzac tubi dzë bë'në tucarë Zacarias gúni' dchi'ni shtë bëshuzi lu Dios segùn turnë grupë shtë Zacarias gunë rai' dchi'ni. ⁹ Ziquë na custumbërë shtë ra bëshuzi, gua rai' tubi pueshtë nia'a chu gunë tucarë tsaldú gushialë lu Dios la'ni iádu'u ru'bë. Bë'në tucarë Zacarias. Guatëhi' lugar sagradë shtë iádu'u. ¹⁰ Iurë lë'ë ialë rie'qui, grë ra mënë zihani narë rualdëa' shtë iádu'u, quëadi'dzënu' rall Dios. ¹¹ Iurní bëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lu Zacarias. Zúhi' ladë ldi shtë bëcu'guë catë rie'qui ialë. ¹² Iurë guná Zacarias lu ianglë, bédzëbë Zacarias; bédzëledí'i Zacarias pë nihúni'. ¹³ Perë lë'ë ianglë guní'i:

—Zacarias, adë rdzëbëdi'il purquë shti'dzël bédchini lu Dios. Gunë më lo quë narná'bël lu më. Lë'ë tsé'lël Elizabet gapë tubi me'dë naguëdë'ë të lëhi' Juan. ¹⁴ Iurë lë'ë me'dë guëdchini guë'dchilú, guëquitë ldu'ul nu tsu lëgrë ldu'ul. Zihani mënë guëquitë ldu'u rall iurë lë'ë me'dë galë. ¹⁵ Gáqui' siervë ru'bë shtë Dadë Dios, nu gúdi'vini. Gúdi'vini ni tubi clasë licor. Dizdë antsë gáli' hia cabezë Espíritu Santo la'ni ldu'í'. ¹⁶ Guëni'í' shti'dzë Dios nu zihani mënë shtë naciuni Israel guëabrá ldu'u rall con Dadë Dios shtë hia'a. ¹⁷ Shínil quíblú

lu el quë naguëshe'ldë Dios. Ziquë guc el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios con llëru'bë pudërë; lëhi' Elías; shínil guëdchini con mizmë pudërë nu llni. Guëni'inú shínil naciuni Israel parë cue za'quë shtadë rall nu shini rall. Guëluá'ai' lu narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios parë guëabrá ldu'u rall lu nezë za'quë. Zni gac preparar mënë parë gunë rall sirvë lu Dadë Dios.

¹⁸ Iurní Zacarias guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac bë'ahia zni purquë hia gu'sha nu tse'la napë zihani izë?

¹⁹ Iurní bëquebi ianglë:

—Gabriel lëhia. Na zua lu Dios. Bëshe'ldë më na parë zeldë guënia'a lul diza'quë rë'. ²⁰ Perë guná, cumë adë gualdídi' ldu'ul lo quë nagunia'a lul, gu'pë guëá'nël. Gáquëdi'i guëni'il hashtë guëdchini shínil lu guë'dchilú. Gac cumplirin segùn tiempë nagunë Dios disponer.

²¹ Ra mënë narë rualdëa' shtë iádu'u quëbezë rall lë'ë Zacarias. Bédzëledí'i rall pë niani'í rall pëzielú quëac ldë'ë Zacarias lugar sagradë, ²² perë iurë gualú bëru'u Zacarias, ráquëdi' rni'í Zacarias. Guc bë'a mënë de quë guná Zacarias tubi cusë ru'bë shtë Dios la'ni iádu'u. Purë con guia'ai' ruadi'dzi' purquë bëá'ni' gu'pë.

²³ Iurní gualú ra dzë nabë'në tucarë gunë Zacarias sirvë la'ni iádu'u, bëabri' lídchi'. ²⁴ Despuësë de ni Elizabet, tse'lë Zacarias, nua shíni'. Adë ca bëru'udi' Elizabet; guquërëldi' lídchi' por ga'i mbehu. ²⁵ Guní'í' la'ni ldu'í'i: "Dadë Dios nacabezë gube'e bënë'e'i' permissi parë gapa shinia. Bëga'a ldu'u më na; iurní adë rtúdi'í lua lu ra mënë gúpëdia'a shinia."

Tubi ianglë bë'në anunci guëdchini Jesús

²⁶ Shu'pë mbehu nua shini Elizabet, iurní bëshe'ldë Dios tubi ianglë lë Gabriel parë guanúhi' rsonë lu María naquërelde'ë tubi guë'dchi Nazaret shtë Galilea. ²⁷ María na lliguëna'a. Nápi' comprumisi parë guëtsé'ai' con tubi sultërë lë José. Shtadë guë'lú José guc rëy David. ²⁸ Gabriel guatë lugar catë quërelde'ë María, nu guní'í' lu María:

—Shtsanë. Nalë rac shtu'u Dios lë'ël. Cabezënu' më lë'ël. Bë'në ldoi' më lë'ël entrë grë ra na'a narë lu guë'dchilú.

²⁹ Nalë bédzëguë' ldu'u María; bini' di'dzë rë'. Adë gurëdchídi'í ldu'í'. Runë shgábi' pë runë cuntienë saludë shtë ianglë. ³⁰ Iurní ianglë guní'i:

—María, adë rdzëbëdi'il. Dios gudili lë'ël parë gunë më tubi favurë parë lë'ël. ³¹ Shínil bë'a; gápël tubi shínil. Lë'ë me'dë naguëdchini guë'dchilú, guërulëhi' Jesús. ³² Gáqui' tubi më ru'bë. Gápi' lë zndë'ë. Shini Dios nacabezë gube'e. Nu Dadë Dios guëdë'ë pudërë lë'í' parë guëni'b'ai' grë mënë israelitë. Cuëzi' lu trunë shtë David,

shtadë guëluhi'. ³³ Shínil guë nibé'ai' guëdubi naciuni Israel parë siemprë, nu guë nibé'ai' manërë nanápëdi'i fin.

³⁴ Iurní María guna'bë di'dzë lu ianglë:

—¿Lla gac lo quë naguni'il lua? La'di guë nédia'a nguui.

³⁵ Repi ianglë iurní:

—Gaquin por pudërë shtë Espíritu Santo naguëdchini lul. Pudërë shtë Dios nacabezë gube'e, guëdchíni' lul ziquë tubi shcahi naguësé'au lë'ël. Por ni shínil nagápël, grë mënë shtë guë'dchiliu guëni'i rall náhi' santu, shini Dios. ³⁶ Nu shprímël Elizabet gápi' tubi ngulë'në. Hia mé gushë na Elizabet perë guná, hia gac shu'pë mbehu nua shíni', nu rni'i mënë tsúdi'i shíni'. ³⁷ Parë Dios ni tubi cusë nádi'i naganë.

³⁸ Iurní bëquebi María:

—Nahia criadë shtë Dadë Dios. Gaquin según nagunë Dios disponer, cumë ziquë guni'il lua.

Lueguë lë'ë ianglë zëagzë.

María gua visitë lidchi Elizabet

³⁹ Mizmë ra dzë ni María gac nasesë lu tubi guë'dchi shtë Judea. Guë'dchi ni naquë cula'ni dani. ⁴⁰ Guatë María lidchi Zacarías nu guni'i María lu Elizabet:

—Shtsanë.

⁴¹ Iurë bini Elizabet lo quë naguni'i María, lë'ë me'dë bëni'bi la'ni Elizabet. Mizmë iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë Elizabet. ⁴² Fuertë guni'i' lu María:

—Dios bë'në ldai' lë'ël más quë grë na'a, nu bë'në ldai' mé shínil nanuá'al. ⁴³ ¿Chu nahia bidë guënal na? Nal shni'a mé el quë narnibë'a na. ⁴⁴ Iurë binia cha'l, lë'ë me'dë bëni'bi lania por tantë bëquitë ldú'i'. ⁴⁵ Nu nalë dichusë nal purquë gualdí ldú'ul Dios. Gualdí ldú'ul gac cumplir lo quë naguni'i Dios lul.

⁴⁶ Iurní guni'i María:

Con guëdubinú ldua'a quëhuna alabar Dadë Dios.

⁴⁷ Rquitë ldua'a purquë Dios na Salvador shtëna.

⁴⁸ Bëga'a ldu'u mé na; bë'në mé cuendë adë nádia'a mé ru'bë sino tubi criadë humildë shtëhi',

perë dizdë iurnë' grë mënë naguëdchini lu guë'dchiliu, guëni'i rall bë'në ldai' mé na.

⁴⁹ El quë narnibë'a grë cusë, bë'ni' cusë ru'bë parë na. Santu na mé.

⁵⁰ Siemprë rga'a ldu'u mé nu quëhunë mé compa'ni grë mënë nanapë rëspëti lu mé.

⁵¹ Zihani cusë ru'bë bë'në mé con guia'a mé. Bësëllu'në mé ra narunë naru'bë con grë shgabë rall.

⁵² Mënë narunë naru'bë, gulaguë rall catë rribë'a rall, bë'në Dios,

perë bédë'ëru'u mé parë güe'pi guia'a ra mënë narunë narú'bëdi'i lu guë'dchiliu.

⁵³ Bëne'e mé cusë za'quë parë ra narldia'në hashtë bielë rall.

Ra ricu bëshe'ldë mé; zia'a rall sin adë pë nápëdi'i rall.

⁵⁴ Bë'në mé compa'ni lë'ë ra mé israelitë, ra narunë sirvë lu mé.

Adë béa'ldëdi'i ldu'u mé shmënë mé.

⁵⁵ Zni bë'në mé cumplir lo quë naguni'i mé lu ra shtadë guëlu' hia'a,

lu Abraham guë lu ra llëbni shtëhi' naná shtadë guëlu' hia'a. Di'dzë ni na parë siemprë.

⁵⁶ María guquërdënú Elizabet tsunë mbehu. Iurní bëabri' lidchi'.

Bëdchini Juan lu guë'dchiliu

⁵⁷ Hia gac cumplir tiempë gulë shini Elizabet. Güpi' tubi ngulë'në. ⁵⁸ Iurë ra shvëcini Elizabet con shfamili' bini rall de quë bëga'a ldu'u Dios lë'i' nu bédë'ë mé tubi shíni', bëdchini rall nu nalë bëquitë ldu'unú rall Elizabet. ⁵⁹ Gudëdë shunë dzë nu bëdchini tiempë parë gunë bëshuzi cumplir custombrë religiusë; chuguë du'pë partë delicadë shtë me'dë. Ra mënë gac shtu'u rall niaca'a me'dë ziquë lë shtadë me'dë, ⁶⁰ perë shni'a me'dë guni'i:

—Juan guërulë me'dë.

⁶¹ Guni'i rall iurní:

—Ni tubi Juan nídi'i ladi shfamíli.

⁶² Iurní guna'bë di'dzë rall con guia'a rall lu shtadë me'dë parë gac bë'a rall nia chu guërulë me'dë; guëni'i shtadë me'dë.

⁶³ Zacarías con sëni guná'bëi' tubi tablë parë quë lëtrë luhin. Bëquë'ëi': "Juan guërulë me'dë". Grë mënë bédzëguëë' ldu'u rall iurní. ⁶⁴ Mizmë iurní bëabri' guni'i Zacarías. Bëni'bi ldúdzi'. Guzublu' bi-adí'dzi'; guni'i' llëru'bë na pudërë shtë Dios.

⁶⁵ Ra mënë naquërdë alrededurë lidchi Zacarías, bédzëguëë' ldu'u rai'. Por grë nezë shtë Judea hashtë lu lumë shtë dani, bërë'tsë ra di'dzë pë gac con Elizabet nu Zacarías.

⁶⁶ Grë ra nabini pë gac, bë'në rall llgabë nu guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë cha'a gac me'dë?

Rni'i rall zni purquë en verdá cabezënú Dios lë'ë me'dë.

Labansë shtënë Zacarías

⁶⁷ Espíritu Santo cabezënú lë'ë Zacarías, shtadë Juan, nu guni'i Zacarías di'dzë rë' por pudërë shtë Dios:

⁶⁸ Llëru'bë na pudërë shtë Dios con lë'ë hia'a; na hia'a mé Israel.

Bidë guëná mé lë'ë hia'a nu bë'në mé salvar lë'ë hia'a, ra ngulë mé.

⁶⁹ Nu bëne'e Dios tubi mé ru'bë nagunë salvar lë'ë hia'a. Nápi' llëru'bë pudërë.

Bëdchíni' de famili shtë David, el quë nabë'në sirvë lu Dios.

⁷⁰ Zni guc cumplir lo quë naguni'i ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

Santu na rai'.

⁷¹ Guni'i më dizdë guahietë de quë gunë më salvar lë'ë hia'a guia'a ra enemigu shtë hia'a.

Nu gunë më librar lë'ë hia'a de grë narldënu lë'ë hia'a.

⁷² Gunë më ra cusë rë' purquë bë'në më prometer lu shtadë guëlu hia'a de quë guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a.

⁷³ Bë'në më prometer com juramentu lu shtadë guëlu hia'a Abraham

⁷⁴ de quë gunë më salvar lë'ë hia'a de grë pudërë nanapë enemigu shtë hia'a parë gac guëdë'na'a sirvë lu më sin adë guëdzëbëdi'ia'a.

⁷⁵ Guëdubi tiempë naguëbânia'a, guëdë'na'a sirvë lu më manërë za'quë sin ni tubi duldë la'ni ldu'u hia'a.

⁷⁶ Lë'ël shinia, Dios nacabezë gube'e, gunë më punërë lë'ël ziquë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë.

Antsë guëdchini el quë narnibë'a lë'ë hia'a, quibëlu lúhi' parë gac preparadë ra mënë parë iurë guëdchini më.

⁷⁷ Guëni'il lu ra mënë nagulë më lla gac salvar rall të gac perdunë duldë shtë rall.

⁷⁸ Grë ni na por galërğa'a ldu'u më.

Gac cumplirin iurë guëdë guëdchini tubi ziquë llni shtë ngubidzë brëgue'lë dizdë nezë guia'a

⁷⁹ të parë guiani nezë shtë ra naquërelde lu nacahi, ra nardzëbë lu galguti,

të parë cuedchí ldu'u hia'a.

⁸⁰ Juan, shini Zacarias, guarú'bi' nu másru'u riaru'bë llni shtë Dios parë lë'i'. Guquërel'di' lugar catë nídi'i mënë. Zni bë'ni' hashtë dzë guzublú guni'inúhi' ra mënë israelitë diza'quë shtë Dios.

2

Bëdchini me'dë Jesús lu guë'dchiliu (Mt. 1.18-25)

¹ Tiempë dzë ni César Augusto gu-nibë'a tsasë cënsë shtë ra mënë guëdubi guë'dchiliu. ² Ni na primërë cënsë naguc dzë na Cirenio guc gubernadurë shtë Siria.

³ Grë mënë gua ladzë shtadë guëlu rai' parë guëdë'ë rai' lë rai'. ⁴ Nu zac bëru'u José guë'dchi Nazaret shtë'në regiuni Galilea. Bëdchíni' Belén shtë'në regiuni Judea parë guagdë'ëi' lëhi' purquë náhi' famili shtë David nu Belén na guë'dchi shtë David.

⁵ María nápi' comprumisi parë guëtsë'ai' con José. Tiempë ni hia nua shini María.

⁶ Nanú rai' Belén; bëdchini tiempë parë galë shíni'. ⁷ Ndë bëdchini primërë me'dë nguui.

Bëtu'bi María me'dë tubi lari nu gú'ti' catë rau ma purquë nídi'i lugar catë guëa'në rai' pusadë.

Bëlua'alú ra ianglë lu ra vëquërë

⁸ Cerquë guë'dchi Belén rëta' ra vëquërë. Quëhapë rall lli'li lachi. Hia na gue'lë. ⁹ Iurni bëdchini tubi ianglë nabëshe'ldë Dadë Dios. Bëdchini tubi llni dushë shtë Dios. Rabtsë'ë llni alreduerë de ra vëquërë. Nalë bëdzëbë rall. ¹⁰ Iurni repi ianglë:

—Adë rdzëbëdi'i të purquë zeldënu'a tubi nutici za'quë; na parë grë sa' të. Di'dzë ni guësëquitë ldu'u të. ¹¹ Nedzë gulë tubi me'dë guë'dchi shtë David. Na me'dë Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai'. Náhi' Dadë nagunë salvar lë'ë të. ¹² Parë gac bë'a të chu náhi', guëdzëlë të lë'ë me'dë dú'bi' tubi ldë lari. Nagá'ai' catë rau ma.

¹³ Mizmë iurni guná vëquërë másru'u zihani ianglë shtë gube'e cula'ni primërë ianglë. Bë'në rai' alabar Dios; guni'i rai':

¹⁴ Llëru'bë na pudërë shtë Dios nacabezë más guia'a lu gube'e.

Bë'në më tubi favurë parë ra mënë narsëquitë ldu'u lë'ë më;

lu guë'dchiliu tsu paz, cuedchí ldu'u mieti.

¹⁵ Iurë ra ianglë bëabri rai' gube'e, guni'i ra vëquërë lu sa' rai':

—Cha guiá hia'a Belén, nia pë guc de lo quë nabëlua'a Dadë Dios lu hia'a.

¹⁶ Iurni nasesë zia'a rai' Belén. Guná rai' lu María nu José nu me'dë. Lë'ë me'dë naga'a catë rau ma. ¹⁷ Iurë guná ra vëquërë lu rai', guni'i rall lu ra mënë nazuga'a ndë lo quë naguni'i ianglë lu rall shcuendë me'dë.

¹⁸ Grë nazuga'a ndë bini naguni'i vëquërë; bë'në rall llgabë gu nanú verdá lo quë naguni'i vëquërë. ¹⁹ Perë María adë ruadi'dzëdi'i pë llgabë nananú la'ni ldú'i'. Guagla'guë bë'ni' llgabë lla na ra cusë rë'. ²⁰ Ra vëquërë bëabri rall. Guni'i rall de quë llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guni'i rall dushquilli Dios por lo quë naguná rall nu lo quë nabini rall. Bëdë'ë rall graci lu më purquë grë cusë guc cumplir tal ziquë guni'i ianglë lu rai'.

José nu María guanú rai' Jesús iádu'u ru'bë

²¹ Gudëdë shunë dzë; iurni bëchuguë bëshuzi du'pë gui'di shtë partë delicadë shtë me'dë. Bëru'lë me'dë Jesús, el mizmë naguni'i ianglë lu María antsë lë'i' gua'a shíni'.

²² Iurë gualú cuarenta dzë; iurni bë'në tucarë gunë María nu José cumplir según lëy shtë Moisés të gáqui' limpi. Bë'në rai' narunë tucarë tubi na'a narapë me'dë. Por ni José nu María guanú rai' lë'ë Jesús iádu'u ru'bë ciudá Jerusalén. Guagdchininú rai' lë'ë me'dë lu Dadë Dios. ²³ Bë'në rai' ni purquë naescritë la'ni lëy shtë Dios narni'i:

“Primërë ngulë'në naguëne'e Dios parë lë'ë

të, gulë tsgdchininú të me'dë lu Dadë Dios purquë náhi' parë lë'ë më".²⁴ Nu zac María nu José bédë'ë rai' chupë ma'ñi gati ra ziquë ofrendë lu Dios purquë lëy shtë Dios rni'i: "Ra prubi gunë rall ofrecerë chupë guguë u chupë palumë bi'chi".

²⁵ Tiempë ni guquërdë tubi nguiu guë'dchi Jerusalén. Lëhi' Simeón nu tubldi na shcuëndi' lu Dios. Bë'ni' cumplir shti'dzë më. Nu cabëzi' guëdchini tubi nagunë salvar naciuni Israel de grë enemigu shtë rall. Espiritu Santo cabezë'núhi' Simeón.²⁶ Bëdchini tubi di'dzë lu Simeón por pudërë shtë Espiritu Santo de quë adë gátidi'i Simeón hashtë despuësë guënáhi' lu Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai'.²⁷ Espiritu Santo bë'në compa'ni lë'ë Simeón të guáhi' iádu'u ru'bë mizme' tiempë bëdchini María nu José parë guëdchininú rai' me'dë Jesús lu Dios, nu bë'në rai' ofrecerë chupë ma lu më. Bë'në rai' cumplir lëy shtë Dios.²⁸ Simeón gudëdchi lë'ë me'dë. Bë'në Simeón alabar Dios; guni'i Simeón:

²⁹ Dadë, iurne' nahia cunformë; gualú shchi'nia.

Cuntëntë gatia purquë bë'nël cumplir lo quë naguni'il lua.

³⁰ Gunahia con prupi sluhia lu nagunë salvar lë'ë na'a.

Bëshë'ldël nguiu ni.

³¹ Bëshë'ldël lë'i' delantë grë ra naciuni shtë guë'dchiliu të guëná rall lu Salvador.

³² Lë'i' náhi' ziquë nu llni parë guëziani' lu ra mënë nanádi'i më israelitë; gac bë'a rall shti'dzi',

nu por lë'i' ra më israelitë nagudilil, gapë rall hunurë.

³³ José con shni'a Jesús guasë ldu'u rai' iurë bini rai' lo quë naguni'i Simeón.

³⁴ Simeón guna'bë lu Dios të gunë ldoi' më lë'ë rai'. Nu guni'i Simeón lu María:

—Guná, por lo quë nagunë me'dë rë' zihani mënë israelitë tsabi'guë rall lu Dios, nu zihani rall guë'niti rall lu më. Shti'dzi' gac ziquë sëñi parë ra mënë naquërdë tiempë ne' perë gunë rall cuntrë lë'i'.³⁵ Perë lë'ël, María, gápël dulurë ziquë tubi spadë dedë laguë la'ni ldú'ul. Por me'dë rë' llgabë naga'chi shtë zihani mënë, guëru'u rahin lu llni.

³⁶ Nu zac la'ni Jerusalén nanú tubi na'a lë Ana naná shtsa'pë Fanuel. Aser gac shtadë guë'lú rai'. Ana gac tubi siervë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë hia gú'shi'. Llìgui' bëtsë'ai'. Gubaninúhi' tsé'li' gadchi izë, guti tsé'li'.³⁷ Bëá'ni' viudë; ne' nápi' ochenta y cuatro izë. Grë ra dzë riáhi' iádu'u. Dzë la gue'lë rúni' adorar Dios. Ruadi'dzë'núhi' Dios nu rúni' ayunë.³⁸ Mërë iurní guabi'guë Ana catë cabezë José nu María con me'dë, bédë'ë Ana graci lu Dios. Guagla'guë biadi'dzë'nú Ana lu ra mënë

naquëbezë el quë naguëshe'ldë Dios parë guni' salvar naciuni Israel. Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, guni'i Ana.

Bëabré José nu María guë'dchi Nazaret

³⁹ Iurní gualú bë'në María nu José cumplir grë narunë tucarë segun lëy shtë Dios iurë lë'ë primërë shini mënë guëdchini guë'dchiliu, bëabré rai' Galilea hashtë guë'dchi Nazaret, ladzë María nu José.⁴⁰ Lë'ë me'dë guaru'bë con llëru'bë llni shtë Dios. Bë'në Dios compa'ni lë'i' nu bë'në ldoi' më guëqui'.

Gua Jesús visitë iádu'u ru'bë

⁴¹ Cadë izë ria shtadë Jesús Jerusalén parë gac laní Pascu.⁴² Chi'bë chupë izë napë Jesús, iurní gua rai' Jerusalén ziquë na custumbrë shtë rai'.⁴³ Iurë gualú laní, guna'zi rai' nezë Nazaret. Hia Jesús béá'ni' Jerusalén perë adë bédë'ëdi' rai' cuendë.⁴⁴ Bë'në rai' llgabë Jesús ze'dë ladi ra mënë naze'dë'nú rai'. Hia gac tubi dzë ze'dë guëzë rai', iurní guatili rai' shini rai' entrë shfamili rai' nu entrë los de más sa' rai'.⁴⁵ Adë bédzë'lëdi' rai' Jesús. Iurní bëabré rai' Jerusalén parë tsatili rai' Jesús.

⁴⁶ Gudëdë tsunë dzë; bédzë'li' la'ni iádu'u. Zubë'núhi' ra mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Caquë diaguë Jesús shti'dzë rall nu zac guna'bë di'dzi' lu rall.⁴⁷ Grë nabini naguni'i Jesús, bédzëguë' ldu'u rall tantë ráqui' nu manërë rquëbi' lu shti'dzë ra mësë.⁴⁸ Iurë lë'ë shtádi' bédchini con shni'ai', bédzëguë' ldu'u rai'. Iurní guni'i María:

—Llga'në, çpëzielú bë'nël zni'i con lë'ë na'a? Shtádël nu lë'ë na nalë rquëdi'ni ldu'u na'a; zudili na'a lë'ël.

⁴⁹ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Çpëzielú quëguili të na stubi lugar? ÇPë adë rac bë'adi'i të napë quë guna lo quë narac shtu'u Shtada?

⁵⁰ Perë lë'ë rai' adë gac bë'adi'i rai' pë runë cuntienë shti'dzë Jesús.

⁵¹ Lueguë bëabré Jesús con lë'ë rai' guë'dchi Nazaret. Guagla'guë bëzu'bë diaguë Jesús lu shtádi'. Hia shni'ai' quëhúni' tantë llgabë la'ni ldú'i' perë adë chu lu biadi'dzëdi'i' pë llgabë nápi'.

⁵² Jesús guagla'guë guarú'bi' nu bédë'ë Dios llni guëqui'. Grë lo quë nabë'ni', bëa'nin bien lu Dios nu lu ra mënë.

3

Juan Bautista quëadi'dzë lugar catë nídi'i mënë

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ La'ni izë che'ñi shtë gobiernë Tiberio César naná rëy rumanë, Poncio Pilato gu gubernadurë shtë Judea. Herodes gac gubernadurë shtë Galilea. Lë'ë bëchill, Felipe, gac gubernadurë shtë Iturea nu Traconite. Lisania gac gubernadurë shtë Abilinia.

² Anás nu Caifás na rall primëre bëshuzi namás rribë'a. La'ni ra dzë ni bëdchini shti'dzë Dios lu Juan, shini Zacarías, lugar catë nidi'i mënë. ³ Juan zia'a zihani nezë. Guagní'i' lu ra mënë naquërelde guëlladchi rua' guëë'gu Jordán. Guni'i' lu ra mënë chubë nisë rall parë gac bë'a mieti gunë nadzë'ë mudë nanabani rall, zni gac per-dunë duldë shtë rall. ⁴ Zni bë'në Juan segün nabëquë'ë Isaías, el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios. Bëquë'ë Isaías:

Nanú tubi narni'i fuertë lugar catë quërelde'di'i mënë.

Guni'i': "Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë lë'ë më guëdchini.

⁵ Grë bërrancu guëdze'.

Grë dani con ra lumë gaquin tubldí.

Grë nezë lecu guëldí rahin.

Ra nezë desapareju guëac za'quin.

⁶ Grë ra mënë shtë guë'dchiliu guená rall lla mudë guëzunë më almë shtë ra mënë parë gac salvar rall."

⁷ Iurë bëdchini zihani mënë lu Juan parë guëchu'bë nisë Juan lë'ë rall, guni'i' Juan:

—Na të ziquë shini mbe'ldë. Gunë më juzguë lë'ë të. Nidi'i mudë guëru'u të sin quë adë gac juzguë të. ⁸ Si talë gunë nadzë'ë të mudë nabani të, gulë gac të ziquë hi-aguë nardë'ë nashi. Gulë bë'në bien lu sa' të. Adë gápëdi'i të confiansë purquë na të llëbni Abraham gunë Dios salvar lë'ë të purquë rnia'a lu të, napë më pudërë parë lë'ë guë'ë rë' gac rahin llëbni Abraham. ⁹ Mizmë iurne' ziquë guiubëaguë nal-istë parë chuguë ra hiaguë, grë ra hiaguë nanápëdi'i nashi za'quë, chuguin nu tsahin lu gui'i.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë ra mënë zihani:

—¿Pë rac shtu'u Dios guëdë'në na'a?

¹¹ Juan bëquebi:

—El quë nanapë chupë manguë, guëdë'ëll tubi ca'a el quë nabënëpëdi'i. El quë nanapë naguëda'u, qu'dzëllin ca'a nabënëpëdi'i.

¹² Nu bëdchini bëldá cubradurë shtë impuestë parë chubë nisë rall. Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Mësë. ¿Pë guëdë'në na'a?

¹³ Juan guni'i':

—Adë rúnëdi'i të cubrë más de lo quë narni'i lëy ca'a të.

¹⁴ Nu bëldá suldadë rumanë guna'bë di'dzë rall:

—Lë'ë na'a, ¿pë guëdë'në na'a?

Guni'i' Juan lu rall:

—Adë cuánëdi'i të shtë mënë con galnë. Adë guëdchisúdi'i të pë shtë mënë con bishi. Gulë gac cunformë lo quë naquëguilli gu-biernë lë'ë të.

¹⁵ Cumë ziquë ra mënë gualdí ldu'u rall ze'dë guëdchini cusë ru'bë, guni'i' rall la'ni ldu'u rall gu lë'ë cha'a Juan náhi' Cristo, el

quë nagudili Dios parë guëribé'ai'. ¹⁶ Perë Juan bëquebi lu ra mënë:

—Guldía, rchu'bë nisa con nisë perë ze'dë stubi më más nanapë pudërë quë na. Adë rúnëdi'i tucarë guëshaca du gui'di shtë shrachi më. Lë'ë më gunë më stubi cusë. Guëzunë më ldu'u të con Espíritu Santo nu guënë'ei' pudërë. Stubi tantë lë'ë të gunë më juzguë con juici shtë gui'i. ¹⁷ Ziquë tubi narsú bë'dchi trigu të parë rru'u gui'lli tubi cu', zni guëdchini më të cuë më ra mënë za'quë parë lë'ë më. Ra mënë narialdídi'i ldu'i Dios tsa rall lu gui'i catë nidi'i fin.

¹⁸ Con ra di'dzë rü' nu con zihani enseñansë, bëlua'a Juan diza'quë lu ra mënë. ¹⁹ Perë Juan guni'i' guëc gubernadurë Herodes de quë nádi'i za'quë nabë'në Herodes con tse'lë bëchi Herodes. Felipe lë bëchill. Na'a ni lë Herodías. Por zihani cusë mal nabë'në Herodes guni'i' Juan guëquëll. ²⁰ Nu Herodes bë'nëll stubi cusë más naná mal; bëtiá'all lë'ë Juan lachigui'bë.

Jesús bëriubë nisë

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Antsë Juan gua lachigui'bë, iurë lë'ë ra mënë bëriubë nisë, nu Jesús bëriubë nisë; guzac iurë guni'inú Jesús Dios, iurní bëlla'lë gube'e. ²² Iurní bëdchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë më. Rluá'ai' ziquë shcuerpë palumë nu bëdchini tubi bë nezë lu gube'e nu guni'i' bë:

—Lë'ël nal shinia narac shtua'a. Nalë rquitë ldua'a rnahia lu.

Ra shtadë guëllú Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Jesús napë galdë bi chi izë, iurní guzublú bëlua'a më lë'ë ra mënë. Grë ra mënë gualdí ldu'u rall Jesús na shini José. Shtadë José gac Elí. ²⁴ Shtadë Elí gac Matat. Shtadë Matat gac Leví. Shtadë Leví gac Melqui. Shtadë Melqui gac Jana. Shtadë Jana gac José. ²⁵ Shtadë José gac Matatías. Shtadë Matatías gac Amós. Shtadë Amós gac Nahum. Shtadë Nahum gac Esli. Shtadë Esli gac Nagai. ²⁶ Shtadë Nagai gac Maat. Shtadë Maat gac Matatías. Shtadë Matatías gac Semei. Shtadë Semei gac José. Shtadë José gac Judá. ²⁷ Shtadë Judá gac Joana. Shtadë Joana gac Resa. Shtadë Resa gac Zorobabel. Shtadë Zorobabel gac Salatiel. Shtadë Salatiel gac Neri. ²⁸ Shtadë Neri gac Melqui. Shtadë Melqui gac Adi. Shtadë Adi gac Cosam. Shtadë Cosam gac Elmodam. Shtadë Elmodam gac Er. ²⁹ Shtadë Er gac Josué. Shtadë Josué gac Eliezer. Shtadë Eliezer gac Jorim. Shtadë Jorim gac Matat. ³⁰ Shtadë Matat gac Leví. Shtadë Leví gac Simeón. Shtadë Simeón gac Judá. Shtadë Judá gac José. Shtadë José gac Jonan. Shtadë Jonan gac Eliaquim. ³¹ Shtadë Eliaquim gac Melea. Shtadë Melea gac

Mainán. Shtadë Mainán guc Matata. Shtadë Matata guc Natán. Shtadë Natán guc David.
³² Shtadë David guc Isaí. Shtadë Isaí guc Obed. Shtadë Obed guc Booz. Shtadë Booz guc Salmón. Shtadë Salmón guc Naasón.
³³ Shtadë Naasón guc Aminadab. Shtadë Aminadab guc Aram. Shtadë Aram guc Esrom. Shtadë Esrom guc Fares. Shtadë Fares guc Judá. ³⁴ Shtadë Judá guc Jacob. Shtadë Jacob guc Isaac. Shtadë Isaac guc Abraham. Shtadë Abraham guc Taré. Shtadë Taré guc Nacor. ³⁵ Shtadë Nacor guc Serug. Shtadë Serug guc Ragau. Shtadë Ragau guc Peleg. Shtadë Peleg guc Heber. Shtadë Heber guc Sala. ³⁶ Shtadë Sala guc Cainán. Shtadë Cainán guc Arfaxad. Shtadë Arfaxad guc Sem. Shtadë Sem guc Noé. Shtadë Noé guc Lamec. ³⁷ Shtadë Lamec guc Matusalén. Shtadë Matusalén guc Enoc. Shtadë Enoc guc Jared. Shtadë Jared guc Mahalaleel. Shtadë Mahalaleel guc Cainán. ³⁸ Shtadë Cainán guc Enós. Shtadë Enós guc Set. Shtadë Set guc Adán. Adán na shini Dios.

4

Niasiguë mëdzabë lë'ë Jesús
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Jesús bësëa'në guë'gu Jordán, nu guc më completamente de acuerdë con lo quë narac shtu'u Espiritu Santo. Iurní Espiritu Santo bia'a lë'ë Jesús catë nídi'i mënë. ² Hia ndë guquërdë më cuarenta dzë. Durrantë guëdubi tiempë ni adë gudáudi'i më, nu bëdchini mëdzabë Satanás parë guëtë'dë mëdzabë prëbë lë'ë më tē niasiguë mëdzabë lë'ë më. Iurë gualú cuarenta dzë, bëdchini galër'dia'në ldu'u më. ³ Guni'i mëdzabë lu Jesús:

—Si talë rní'il nal shini Dios, guni'i lu guë'të rë' guëaquin guetështildi gaul.

⁴ Jesús repi lull:

—Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Lëdë niá'asëdi'i guetështildi guëbani nguui sino por grë di'dzë narni'i Dios guëbani nguui”.

⁵ Iurní bia'a mëdzabë lë'ë Jesús lu guëc dani ru'bë. Mizmë iurní bëlúá'all grë lugar catë rribë'ra na mënë. Guná më lu rahin tubi chupë mumëntë. ⁶ Repi mëdzabë lu më:

—Grë ndë'ë guënehia cá'al con grë cusë za'quë nananú lu guë'dchiliu. Guëñibë'al rahin. Bëna recibir pudërë guëñibë'ahia grë cusë ni, nu guëdë'ahin ca'a el quë naquëhuna disponer. ⁷ Grë guëñibë'al si talë guëzullibil lua nu gúnël adorar na.

⁸ Perë Jesús repi:

—Guabsú lua. Naescritë la'ni shti'dzë Dios: “Sulë Dadë Dios gúnël adorar. Sulë lë'ë më guëzu'bë diáguël.”

⁹ Despuësë lë'ë mëdzabë bia'a lë'ë më ciudá Jerusalén catë zubë iádu'u ru'bë.

Zia'anú mëdzabë lë'ë më guëc iádu'u. Iurní guni'i mëdzabë:

—Si talë guldil rní'il nal shini Dios, bëru'ldë lë'ël hashtë lu guiu'u ¹⁰ purquë shti'dzë Dios rni'i:

Dios guëñibë'ra ra ianglë parë gapë rai' lë'ël. ¹¹ Gua'a rai' lë'ël guia'a rai' tē ni tubi guë'të gunëñedi'i guëa'l.

¹² Iurní Jesús guni'i' lu mëdzabë:

—Nu zac shti'dzë Dios rni'i: “Adë rtë'dëdi'il prëbë lë'ë Dadë Dios shtënë tē. Adë rúnëdi'il obligar lë'i'.”

¹³ Despuësë gualú zihani prëbë shtë mëdzabë nihunë më mal, bësëa'nëll lë'ë më por tubi tiempë.

Jesús guzublú dchi'ni shtëni' Galilea
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Completamentë cabezënú Espiritu Santo Jesús; bëabrí më Galilea. Bërë'tsë famë shtë më grëtë' guë'dchi alreduerë de regiuni ni. ¹⁵ Quëgluá'ai' la'ni grë iádu'u shtë më israelitë, nu grë mënë guni'i rall napë më llëru'bë pudërë.

Jesús nanú Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Be'dë guëzë Jesús Nazaret catë guarú'bi'. Guzac tubi dzë descansë gua më iádu'u ziquë custumbërë shtëni'. Guasuldí më parë gu'ldë më shti'dzë Dios. ¹⁷ Bëdë'ë mënë nabëquë'ë Isaías, el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Bëdchili më luhin catë bëdzëlë më narni'i zni:

¹⁸ Espiritu shtë Dadë Dios cabezënú. Gudili më na parë guënia'a diza'quë lu ra prubi, ra nadë guëñedi'i Dios.

Bëshe'ldë më na parë gac librë ra naná bajo ordë shtë mëdzabë.

Nu nahia parë guëabrí slu ra ciegu, gac bë'a rall shnezë Dios.

Nu nahia parë cuedchí ldu'u ra naná rzac zi.

¹⁹ Nu bëshe'ldë më na parë guadi'dza de quë bëga'a tiempë za'quë gunë më favurë parë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

²⁰ Iurní bëtü'bi Jesús librë nu bëdë'ë mëhin guia'a el quë nacanihapë ra librë. Iurní guzubë më. Grë ra mënë narëta' la'ni iádu'u, rbi'a rall lu më. ²¹ Jesús guzublú biadi'dzi' lu rall:

—Nedzë guc cumplir shti'dzë Dios rë' mientras bini tē di'dzë rë'.

²² Grë mënë cagni'i bien na shti'dzë Jesús. Bëdzëguë' ldu'u rall diza'quë naguni'i më tantë nasa'a rac më. Nu guni'i lu sa' rall:

—Ndë'ë naruadi'dzë, nadë más nall shini José.

²³ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Seguramentë guëni'i tē lua dichë narni'i: “Ducturë, bënëac mizmë lë'ël”. Nu guëni'i tē lua: “Lo quë nabë'nëll ladi guë'dchi Capernaum, bë'në ra cusë rë' ládzël. Bini na'a lo quë nabë'nëll guë'dchi Capernaum.”

²⁴ Guagla'guë biadi'dzë më:

—En verdá nria'a lu tã, ra mënë adë nápëdi'i rall rëspëti parë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios si talë náhi' më ladzë rall. ²⁵ Guldía, tiempë shtë Elías nanú zihani viudë ladi ra më israelitë. Guláguëdi'i guiu por tsunë izë guëruлдë, nu gu' gubini guëdubi naciuni rë'. ²⁶ Perë Dios bëshë'ldë lë'ë Elías guë'dchi Sarepta shtë Sidón parë guëni'i' lu tubi viudë nananú ladi guë'dchi rë'. Adë bëshë'ldëdi'i Dios lë'ë Elías lu ra viudë nananú ladi mënë Israel. ²⁷ Nu tiempë guahietë ladi naciuni Israel, nanú zihani narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'. Tiempë ni nanú Eliseo el quë nabiadi'dzë shti'dzë Dios, perë ni tubi mënë narac llu'u galguidzë ni ladi mënë Israel, béáquëdi'i rall. Perë Naamán sulamëntë béáquëll por pudërë shtë Dios. Nu lë'ëll nall mënë shtë Siria, lëdëdi'i shtë naciuni Israel.

²⁸ Iurë bini ra mënë di'dzë rë', grë ra narë la'ni iádu'u, nalë bëldë rall. ²⁹ Lueguë gulú rall lë'ë Jesús rua' guë'dchi nu bia'a rall lë'i' guia'a rua' tubi bërrancu tã parë guëldaguë rall lë'ë më la'ni parë gáti'. Guë'dchi Nazaret zubë lu dani rë', ³⁰ perë Jesús gudëdë lu rall parë guzia'a më stubi ladë.

Jesús bënëac tubi nguii nanapë mēdzabë la'ni ldu'ull

(Mr. 1.21-28)

³¹ Gua Jesús Capernaum ciudá shtë Galilea. Ziaglua'a më stubi la'ni iádu'u ra dzë narzi'i ldu'u mënë. ³² Iurní bēdzēguē' ldu'u mënë lđai' nu di'dzë naruadi'dzë më. Bēnguë bē'a rall de quë bēlua'a Jesús con pudërë shtë Dios.

³³ La'ni iádu'u nanú tubi nguii nanapë mēdzabë mal la'ni ldu'ull. Fuertë gurush-tiall. Guni'ill:

³⁴ —¿Pë nápël con lë'ë na'a, Jesús më Nazaret? ¿Pë zé'dël parë guëzalul lë'ë na'a? Nanëa chu nal. Nalimpi ldu'ul lu Dios.

³⁵ Iurní Jesús guni'i guëc mēdzabë. Guni'i Jesús fuertë lu espíritu mal:

—Guitsëgá, nu bēru'u de lë'ëll.

Iurní mēdzabë bēru'ldë lë'ë nguii ni lu guiu'u delantë lu ra mënë. Bēru'u mēdzabë sin adë pë bē'nēnūdi'ill. ³⁶ Grë mënë bēdzēguē' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pëllë lđai' cubi rë'? Jesús rñibë'a ra mēdzabë. Nápi' pudërë parë rgúhi' mēdzabë la'ni ldu'u mënë. Rzu'bë diaguë ra mēdzabë shti'dzi'.

³⁷ Por guëdubi nezë bërë'tsë di'dzë nabë'në Jesús.

Jesús bënëac suēgrë Simón Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Iurní Jesús bēru'u iádu'u. Gua më lidchi Simón Pedro nu guatë më la'ni hiu'u. Suēgrë Simón rac llú'ull; ráquëll shldi ru'bë. Bē'në mënë ruēguë lu Jesús gunëac më lë'ë na'a.

³⁹ Iurní bēa'chi më, guná më lu narac llu'u. Fuertë guni'i më lu shldi. Lueguë bēru'u shldi. Lueguë lueguë guashtë na'a nu bēdë'ë na'a nagáu rai'.

Jesús bënëac zihani ra narac llu'u

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰ Iurë gua'zë ngubidzë, grë ra narac llu'u nu ra nanapë grë clasë galguidzë, be'dënu ra mënë lë'ë rall lu Jesús. Bēdchi'bë më guia'a më guëc rall. Grë rall bēac rall. ⁴¹ Nu bēgú më zihani mēdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Gurushtiá ra mēdzabë. Guni'i rall: —Lë'ëll nal shini Dios.

Perë lë'ë Jesús bëshëac dchi lë'ë rall nu guni'i më fuertë lu rall tã adë guadi'dzëdi'i rall purquë guc bē'a rall na më Cristo el quë nagudili Dios parë guëni'bē'ai'.

Jesús guaglua'a regiuni Galilea

(Mr. 1.35-39)

⁴² Iurë brēguë'lë, bēru'u Jesús guë'dchi rë'. Zia'a më tubi lugar catë nidi'i mënë. Lë'ë ra mënë caguili rall lë'ë më. Bēdchini rall catë cabezë më. Rac shtu'u rall guë'a'nēnu më lë'ë rall. Guni'i rall adë guësë'a'nē më lë'ë rall, ⁴³ perë Jesús guni'i:

—Rqui'ni tsahia grë ra guë'dchi parë guadi'dza diza'quë lla tsutë mënë catë rñibë'a Dios. Parë ni bëshë'ldë Dios na.

⁴⁴ Nu guagla'guë biadi'dzë më diza'quë la'ni iádu'u catë quërelde ra mënë israelitë.

5

Jesús bē'nē milagrë catë rga'a mbeldë

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Guzac tubi dzë nanú Jesús rua' nisë ru'bë lë Genesaret. Bēdchini mënë zihani hashtë rte'le mënë lë'ë më. Rac shtu'u rall guini rall shti'dzë Dios. ² Jesús guná lu chupë barcu nananú rua' nisë. Ra narna'zi mbeldë bēru'u rall la'ni barcu nu caguibi rall guë'shu shtë mbeldë. ³ Iurní guatë më la'ni barcu shtë Simón Pedro. Guni'i më lu Pedro guëazë guetë barcu du'pë. Guzubë më lu barcu tã parë guëlua'a më diza'quë lu ra mënë narë ru'a' nisë ru'bë.

⁴ Iurní gualú biadi'dzë më, guni'i më lu Pedro:

—Cha guía hia'a ca más zili nisë tã guëtia'a tã guë'shu shtë tã parë guëga'a mbeldë.

⁵ Perë Pedro repi:

—Mësë, guëdubi gue'lë bēdë'nē na'a dchi'ni sin ni tubi mbeldë gá'adi'i guëga'a. Perë hia quë lë'ë rñibë'al guëtia'a na'a guë'shu la'ni nisë, guëdë'nē na'ain.

⁶ Lueguë bē'nē rai' lo quë naguni'i Jesús. Bēga'a mbeldë zihani hashtë lë'ë guë'shu guzublú chí'ezë. ⁷ Iurní bē'nē rai' sēñi lu sa' rai' nazubë la'ni stubi barcu parë guidë guë'nē rai' compañi. Bēdchini rai'. Bēguëu' rai' mbeldë la'ni chupë barcu. Por tantë zihani mbeldë hia mērë nē'azë barcu

la'ni nisë. ⁸ Iurë guná Simón Pedro zihani mbeldë bëga'a, bëzullibi Pedro lu Jesús nu guni'i Pedro:

—Bësëa'në na, Dadë, nahia pecadurë. Napa zihani duldë.

⁹ Zni guni'i Pedro purquë nalë bëdzëguëë' ldu'i' nu grë narëta' nga'li bëdzëbë rai' por tantë mbeldë guna'zi rai'. ¹⁰ Nanú Jacobo nu bëchill Juan nga'li. Bë'nënu rai' dchi'ni con Pedro. Na Jacobo nu Juan shini Zebedeo. Nalë bëdzëguëë' ldu'u rai'. Iurní Jesús guni'i lu Pedro:

—Adë rdzëbëdi'il. Ziquë nal pescadurë iurne', zni gáquël pescadurë; gue'dënul mënë lua.

¹¹ Iurní gulú rai' barcu rua' nisë catë na guiu'u. Bësëa'në rai' dchi'ni nu guanaldë rai' lë'ë Jesús.

Jesús bënëac narac lluu'u galguidzë ru'dzë ládi'

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Guzac ládi tubi guë'dchi, bëdchini tubi nguii lu Jesús. Rac llú'ull galguidzë naru'dzë ládi' guëdubi cuerpë shtënell. Bëzullibil lu më hashtë bëdchini luquëll lu guiu'u. Bë'nëll ruëguë lu më:

—Dadë si talë rac shtú'ul, záquël gunëáquëll na.

¹³ Iurní Jesús bëdchi'bë më guia'a më guëquëll. Guni'i më:

—Rac shtua'a. Guëac galguidzë shtënell.

Niá'asë gualú guni'i Jesús gu'dzë rë', lueguë bëáquëll.

¹⁴ Iurní Jesús gunibë'a lë'ëll adë chu lu guadí'dzëll. Guni'i më:

—Gua iádu'u; tsagnal bëshuzi parë guëna bëshuzi lul. Nu bë'në ziquë guni'i Moisés shcuendë ra narac lluu'u galguidzë ládi' parë bëac rall. Gúnëlin parë grë mënë gac bë'a rall de verdá hia bëáquëll.

¹⁵ Guëdubi nezë ruadi'dzë mënë lo quë nabë'në Jesús nu guaglá'guëru'u bërë'tsë naguni'i mënë de lë'ë më. Zihani mënë bédëá parë guëquë diaguë rall shti'dzë më nu parë gunëac më narac lluu'u. ¹⁶ Perë Jesús zia'a tubi lugar catë nídi'i mënë. Nga'li biadi'dzënúhi' Dios.

Jesús bënëac tubi nguii narac galguidzë llunguë

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Tubi dzë Jesús caglua'a ra mënë. Ndë nanú bëldá mënë religiusë fariseos nu mësë narlua'a lëy shtë Moisés. Guzubë rall. Ze'dë rall zihani guë'dchi shtë Galilea nu Judea. Ze'dë rall de Jerusalén. Jesús napë pudërë shtë Dios parë bënëac më narac lluu'u.

¹⁸ Iurní guzac bëdchini bëldá nguii; nua'a rall tubi daa' catë dchi'bë tubi nguii narac llunguë. Rac shtu'u rall tsutënu rall narac lluu'la'ni hiu'u catë cabezë më të gunëac më lë'ëll. ¹⁹ Perë adë guquëdi'i guëdchini rall lu

më tantë zihani mënë. Iurní guë'pi rall guëc hiu'u guia'a. Gudidë rall dëllë guëc hiu'u të parë bëldaguë rall daa' catë naga'a nguii narac lluu'u. Bëldaguë rallin entrë de ladi ra mënë hashtë delantë lu Jesús. ²⁰ Jesús guná rialdi ldu'u rall lë'ë më. Guni'i më lu narac lluu'u:

—Lë'ëll, naperdunë duldë shtënell.

²¹ Iurní lë'ë ra mësë shtë lëy nu ra fariseo guzublú quëhunë rall llgabë. Guni'i rall la'ni ldu'u rall: “¿Chu ndë'ë? Blac di'dzë dzabë ruadi'dzëll cuntrë Dios purquë tubsë Dios runë perdunë duldë, lëdë núdi'i mënë.”

²² Perë Jesús guc bë'a pë llgabë quëhunë rall. Iurní guni'i më:

—¿Pëzielú runë të llgabë zni'i? ²³ ¿Pë más sencigí guënia'a: “Naperdunë duldë shtënell”? u guënia'a: “Guasuldí nu gulzë”. ²⁴ Parë gac bë'a të nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu napa pudërë parë guna perdunë duldë, gulë guná.

Iurní repi më lu nguii narac lluu'u galguidzë llunguë:

—Lul rnia'a, guasuldí. Bëtéa shtaa'l nu bëagzë lidchil.

²⁵ Lueguë lë'ë nguii narac lluu'u galguidzë, guasuldí delantë lu rall. Bëtéall shtaa'll nu bëagrill lidchil. Bëd'ëll graci lu Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më, guni'ill. ²⁶ Grë mënë bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëchi'chi rall tantë rdzëbë rall. Guni'i rall:

—Ne' guná hia'a cusë ru'bë nadë ri-asëdi'ia'a.

Jesús guna'bë lë'ë Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Iurní Jesús bëru'u guë'dchi ni. Guná më lu tubi nguii narunë cubrë impuestë. Lëll Leví nu guzúbëll lugar catë riatilli mënë impuestë. Guni'i Jesús lu Leví:

—Gude'e naldë na.

²⁸ Lueguë Leví guasuldíll nu guanaldëll lë'ë Jesús. Bësëa'nëgall shchi'nill nu grë nashtënell.

²⁹ Más despuësë Leví gunibë'a gac tubi laní parë Jesús lidchi Leví. Zihani mënë narunë cubrë impuestë bëdchini rall. Lë'ë rall con más mënë guzubë rall lu mellë con Leví nu Jesús. ³⁰ Perë ra fariseo nu mësë shtë ra fariseo guzublú guni'i rall cuntrë ra shini gusë'dë më; guni'i rall:

—¿Pëzielú raunú të con ra pecadurë nu con ra narunë cubrë impuestë nu ruu'nú të lë'ë rall?

³¹ Jesús guni'i lu rall:

—Ra narac lluu'u, rqui'ni rall tubi ducturë perë el quë nabëráquëdi'i, adë rqui'nidi'ill ducturë. ³² Zeldë guëna'ba gac salvar ra pecadurë të guëabri ldu'u rall con Dios. Na adë zeldë guëna'bëdia'a mënë narni'i nápëdi'i duldë.

Guna'bë di'dzë mënë lu Jesús shcuendë ayunë

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Iurni ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Ra shini gusë'dë Juan Bautista quëhunë rall ayunë zihani vultë nu zihani ruadi'dzënu rall Dios, nu ra shini gusë'dë fariseo runë rall zni. ¿Pëzielü shini gusë'dël rau rall; ruu' rall?

³⁴ Jesús guni'i iurni:

—¿Pë zunë të obligar ra invitatë shtë sa'a gunë rall ayunë mientras cabezënu rall lliguë? ³⁵ Perë guëdchini dzë hiadë cuezënu'di'i lliguë lë'ë rall, iurni sí, gunë rall ayunë.

³⁶ Guni'i Jesús comparaciuni rë':

—Ni tubi chu rúnëdi'i rumiendë lu lari gushë con lari cubi, purquë si talë guëguëu'l lari bëuldë con lari cubi, rche'zë lari cubi. Adë rgá'adi'i rlua'a lari cubi rëu' lu lari gushë. ³⁷ Ni tubi adë rgutsa'u vini cubi la'ni bulsë gushë. Adë gúnëdi'i bulsë gushë gan lu fuersë shtë vini cubi. Rí'ezë bulsë gushë nu lë'ë vini guëllë'ë lu guiu'u. ³⁸ Por ni rqui'ni tsutsa'u vini cubi la'ni bulsë cubi. Iurni lë'ë vini nu ra bulsë adë guëntidi'in. ³⁹ El quë naruu' vini nanapë tiempë, rac shtü'udi'ill gull vini cubi purquë rni'ill: "Vini nanapë tiempë na mejurë".

6

Ra shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Guzac tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, gudëdë Jesús con ra shini gusë'dë më catë nanü trigu. Lë'ë shini gusë'dë më caniashi rai' du'u shtë trigu nu quëshá guia'a rai' guëc du'u parë guëru'u bë'dchi gau rai'. ² Iurni ra mënë religusë fariseo nazuga'a nga'li, guná rall pë quëhunë rai'. Guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—¿Pëzielü runë të lo quë naná providë quëhunë të dzë narzi'i ldu'u mënë?

³ Jesús bëquebi lu rall:

—¿Pë adë bi'ldidi'i të lo quë nabë'në David guahietë? Iurë bëldia'në grë shmënë David, ⁴ guatë David lidchi Dios. Guna'zi David guëtshildi sagradë nabëdchi'bë bëshuzi lu Dios. Gudáu David. Bëdë'ë David gudáu ra mënë naze'dënu lë'i'. Perë guëtshildi sagradë niëtiqë bëshuzi ráuhin. Naprovidë gau cualquier mënë.

⁵ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napa derechë guëni'bë'ahia pë cusë gunë ra mënë dzë descansë.

Tubi nguii nagubidchi tubi guí'ai'

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Guzac stubi dzë narzi'i ldu'u mënë guatë Jesús iádu'u. Quëglua'a më diza'quë lu ra mënë. Ndë zuga'a tubi nguii nagubidchi guí'ai' ladë ldi.

⁷ Ra mësë shtë lëy con ra fariseo quëgl'da'chi rall lë'ë më parë guená rall nia pë gunë më dzë narzi'i ldu'u mënë. Quëgl'da'chi rall nia zunëac më parë guëdzëlë rall mudë parë pë gunënu rall lë'ë më. ⁸ Perë Jesús guc bë'a pë lligabë quëhunë rall. Iurni guni'i më lu nguii nagubidchi guí'ai':

—Gude'e ndë'ë nu guasuldi guëläu.

Lë'ë nguii ni guasuldill. Guzull catë guni'i më. ⁹ Iurni guni'i Jesús lu ra nazuga'a:

—Rna'bë di'dza tubi cusë. ¿Pë rni'i lëy shtë hia'a? ¿Gunë nguii bien u gunë nguii mal dzë descansë? ¿Zúnëll rumëdi nguii u zësá'nëll gati nguii?

¹⁰ Iurni Jesús gubi'a lu grë ra mënë nabëdëa nga'li. Guni'i më lu nguii:

—Bëldi guí'ai'.

Lueguë bëldi guí'ai'. Lueguë bëáquëll.

¹¹ Ra fariseo nu ra mësë nalë bëldë rall. Iurni guzublü rall guëna'bë di'dzë lu sa' rall pë gunë rall con Jesús.

Bë'në Jesús nombrar chi'bë chupë shini gusë'dë më

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² La'ni ra dzë ni Jesús zia'a lu dani parë guadi'dzënuhi' Dios. Gua'a gue'lë biadi'dzënuhi' Dios. ¹³ Iurná brëgue'lë guna'bë më ra shini gusë'dë më. Bë'në më nombrar chi'bë chupë mënë parë gac rall poshtë shtëné më. ¹⁴ Ndë'ë na lë ra poshtë: primërë poshtë lë Simón nu bëdë'ë më stubi lëhi', bërlëhi' Pedro. En seguidë na Andrés, bëchi Simón. Nanü Jacobo, nu Juan nu Felipe nu Bartolomé, ¹⁵ nu Mateo nu Tomás nu Jacobo. Jacobo na shini Alfeo. Nu bë'në Jesús nombrar Simón nanapë llëru'bë ániimo parë lëy. ¹⁶ Nu nanü Judas, shini Jacobo con stubi Judas nabërulë Iscariote, el quë nabë'në intriegü lë'ë Jesús.

Jesús bëlua'a zihani mënë

(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Jesús con ra shini gusë'dë më, bietë rai' lu dani. Cabezë rai' lu lumë shtë dani con zihani narianaldë lë'ë më. Nu ze'dë mënë zihani de Judea nu Jerusalén nu ze'dë rall regiuni shtë Tiro nu Sidón naquë rua' nisë ru'bë. Bëdchini rall parë guëquë diaguë rall shti'dzë Jesús, nu parë gunë më rumëdi ra galguidzë shtë rall. ¹⁸ Nu ra nanapë mëdzabë fier la'ni ldu'i, bëac rall. ¹⁹ Grë mënë rac shtu'u rall guëga'ldë rall shabë më parë guëac rall. Bënëac më narac ll'u'con con pudërë shtëné më.

Ra naguëquitë ldu'u nu ra nadë guëquitëdi'i ldu'i

(Mt. 5.1-12)

²⁰ Iurní Jesús gubi'a lu shini gusè'dè mè, nu guní'i':

—Dichusè tè, adè nàpèdi'i tè zihani cusè shtè gué'dchiliu perè rni'bè'a Dios lè'è tè; tsutè tè lugar catè na mè Rèy.

²¹ 'Dichusè tè, napè tè nicidá la'ni ldu'u tè iurne'. Gunè tè recibir lo què narqui'ni tè.

'Dichusè tè, lè'è tè naru'nè iurne'. Guèquitè ldu'u tè.

²² 'Dichusè tè iurè rna zá'quèdi'i mènè lu tè, nu iurè rgu rall lè'è tè iádu'u, iurè rushtíá rall guéc tè, nu iurè guèni'i mènè na tè cusè mal. Gunè rall grè nd'è purquè na tè shmèna, nguiu nabèshèldè Dios lu gué'dchiliu. ²³ Gulè bèquitè ldu'u tè nu gulè bèchesè tantè rquitè ldu'u tè dzè naguèni'i mènè cuntrè lè'è tè. Zni ra shtadè guèlú rall bè'nè rall cuntrè ra nabiadí'dzè shti'dzè Dios guahietè. Gulè bèquitè ldu'u tè purquè napè mè tubi premi ru'bè gube'e parè lè'è tè.

²⁴ 'Perè rnia'a lu ra ricu, prubi de lè'è tè purquè hia napè tè grè lo què narsèquitè ldu'u tè.

²⁵ 'Nu rnia'a lu tè nanapè grè lo què narac shtu'u tè. Prubi de lè'è tè purquè guédchini timpè guèa'nè tè sin què adè pè nàpèdi'i tè. 'Nu rnia'a lu tè nabèquitè ldu'i gué'dchiliu. Prubi de lè'è tè purquè dzèspuèsè gu'nè tè nu cushtíá tè.

²⁶ 'Nu rnia'a lu tè nanapè gustè iurè lè'è mènè rni'i bien de lè'è tè. Prubi de lè'è tè purquè na tè ziquè shtadè guèlú tè. Shtadè guèlú tè guni'i rall bien de nguiu bishi nanguní'i na rall siervè shtè Dios.

Jesús guni'i: "Gulè gac shtu'u enemigu shtè'nè tè"

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Guagla'guè guni'i Jesús:

—Rnia'a lu tè nabini shti'dza, gulè gac shtu'u lu narldènu lè'è tè. Gulè bè'nè bien lu contrari shtè tè. ²⁸ Gulè guni'i bien lu narni'i guidzè guéc tè. Gulè guna'bè lu Dios por el què narushtíá guéc tè. ²⁹ Si talè chu cubè lul, adè rúnèdi'il ziquè bè'nèll; más bien bèd'è lè'è cubèll stubi ladè. Si talè chu rquèdu'u guédchisú shábèl, bèd'è lè'è guédchisull shmánguèl. ³⁰ Gulè bèd'è naca'a el què narna'bè lul. Si talè chu rdchisú pè nàpèl, adè guèná'bèdi'il lull parè guèné'llin. ³¹ Gulè bè'nè tratè sa'l igual ziquè rac shtú'l gunè rall tratè con lè'èl.

³² 'Si talè rac shtú'l lè'èsè narac shtu'u lè'èl, ¿pè premi gápèl? purquè ra mènè mal rac shtu'u rall el què narac shtu'u lè'è rall. ³³ Si talè runè tè bien lè'èsè narunè bien con lè'è tè, ¿chu guène'e premi cá'al? purquè ra mènè mal runè rall bien con sa' rall. ³⁴ Si talè rúnèl prèshè dumí lè'èsè ra naguédchigrè lè'è dumí, ¿chu guène'e premi cá'al? Ra mènè mal runè rall prèshè dumí;

quèbezè rall quilli mènè mizmè cantidá dumí. ³⁵ Perè rnia'a lu tè, gulè gac shtu'u ra mènè narunè cuntrè lè'è tè. Gulè bè'nè bien con grè mènè. Gulè bè'nè prèshè aunquè adè guédchigrèdi'i rall dumí. Si talè quèhunè tè ra cusè ni, gapè tè premi ru'bè nu na tè ziquè shini Dios nacabezè gube'e. Pues Dios rac shtú'ui' ra mènè mal nu quèhunè mè bien con ra mènè nanadè rd'èdi'i graci lu mè. ³⁶ Gulè bèga'a ldu'u tè ra mènè igual ziquè Shtadè tè rga'a ldu'i' lè'è ra mènè.

Jesús guni'i: "Adè rúnèdi'il juzguè sa'l"

(Mt. 7.1-5)

³⁷ 'Nu rnia'a lu tè, adè rúnèdi'il juzguè sa'l purquè gunè mè juzguè lè'èl igual ziquè quèhúnèl juzguè sa'l. Adè rúnèdi'il condenar mènè, nu Dios gúnèdi'i mè condenar lè'èl. Gulè bè'nè perdunè sa' tè guèdubinú ldu'ul nu Dios gunè mè perdunè lè'è tè. ³⁸ Gulè bèd'è naca'a nabè'nàpèdi'i, iurní gunè Dios igual con lè'è tè. Guène'e mè medidè completè hashtè guèqui'chi mèhin, hashtè guèni'bi mèhin, hashtè guèr'etsin, guène'e mè ca'a tè. Medidè nard'èl mizmè medidè gúnèl recibir.

³⁹ Iurní guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Gu rac guèsè ciegu stubi ciegu? Guèrupè rall ldaguè rall la'ni guèru. ⁴⁰ Tubi narsè'dè lu mèsè shtè'nèll, nadi'll más mè ru'bè què mèsè shtè'nèll, perè iurè tsalú studi shtè'nèll, iurní gáquèll ziquè mèsè shtè'nèll. Gulè guná bien guadè guèlua'a lè'è tè. ⁴¹ ¿Pèzièlú guèni'il lu sa'l nanú tubi gui'lli la'ni slull nu iurní nanú tubi trunquè la'ni slul? ⁴² ¿Lla guèni'il lu sa'l: "Amigu, bène'e sí guédchisú gu'i'lli naranú la'ni slul"? Perè lè'èl rnadi'll trunquè la'ni slul. Lè'èl nal falsè; gulú primèrè trunquè naranú la'ni slul, iurní gac guènal bien parè cul gui'lli la'ni slul sa'.

Ra nashi naquè lu hiaguè rlua'a pè clasè hiaguè

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Guagla'guè guni'i Jesús:

—Nanè mieti hiaguè za'què rné'edi'in nashi mal, nu hiaguè mal rné'edi'in nashi za'què. ⁴⁴ Ra nashi naquè lu hiaguè rlua'a pè clasè hiaguè nahin. Adè tsagll'i'di'i ra mènè nashi higu lu hiaguè guitsè nu adè guèsiétèdi'i ra mènè uvè lu hiaguè guitsè. ⁴⁵ Tubi mè za'què ruadi'dzè cusè za'què purquè nabènè na ldu'u mènè ni. Perè tubi mènè mal ruadi'dzèll cusè nadè rllu'i'di'i purquè lè'èsè mal nanú la'ni ldu'ull. Lo què naranú la'ni ldu'u mènè ruadi'dzè rall.

Comparaciuni shtè chupè nabèza'a hiu'u

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶ Guagla'guè guni'i Jesús lu ra mènè:

—Rni'i tè nahia el què narnib'è'a lè'è tè ziquè shtadè tè perè rúnèdi'i tè cumprir

shti'dza. ⁴⁷ Iurní guënia'a lu të lla na el quë naguidë rini shti'dza nu rúnëll cumplir shti'dza. ⁴⁸ Nall ziquë tubi nguii narza'a tubi hiu'u. Gudánill guetë catë naguëdchi guiu'u. Bëzá'all hiu'u lu cimientë shtë gu'ë. Iurë lë'ë nisë guaru'bë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, perë ni adë bëni'bidí'i hiu'u purquë zubë hiu'u lu gu'ë. ⁴⁹ Perë el quë narini shti'dza perë rúnëdi'ill cuendë, na ziquë tubi nguii narza'a tubi hiu'u lu iu'lli perë nídi'i cimientë shtë hiu'u. Iurë guaru'bë nisë nu bédë'ë nisë hashtë guëa' hiu'u, gurëhin lueguë. Completamente gualúhin sin ni tubi adë bè béa'nëdi'i.

7

Jesús bënëac tubi narunë sirvë lidchi më rumanë

(Mt. 8.5-13)

¹ Iurní gualú biadi'dzë më lu ra mënë, bëabrí më Capernaum. ² Ndë guquërelde tubi capitán më rumanë narnibë'a tubi gahiu'a sultadë. Nápëll tubi muzë narac llu'u hashtë hia rlullë muzë. Lë'ë më rumanë nalë rac shtú'ull muzë shtënëll. ³ Iurë bini capitán lo quë nabë'në Jesús, bëshé'ldëll bëldá më gushë israelitë parë tsaglli'i rall lë'ë Jesús; guidë më nu gunë më rumëdi muzë narac llu'u. ⁴ Ra më gushë bédchini rall catë nanú Jesús nu gaugla'guë bë'në rall ruëguë lu më. Guni'i rall:

—El quë nabëshé'ldë lë'ë na'a lul, runë tucarë gúnëll favurë narac shtú'ull. ⁵ Rac shtú'ull ra më israelitë; bëzá'all con dumí shtënëll iádu'u shtënë na'a.

⁶ Guanú Jesús lë'ë rall lidchi capitán. Iurë hia ziagdchini rall hiu'u shtë capitán, bëshé'ldë capitán bëldá amigu shtënëll. Guni'i rall lu Jesús shti'dzë capitán:

—Dadë, tsutëdi'ill lidcha purquë më ru'bë nal. Na adë chu nádia'a. ⁷ Adë rúnëdi'i tucara guënia'a lul, por ni bëshé'lda guidë guëlli'i ra mënë lë'ëll. Rialdí ldu'a sulamëntë guëni'ill tubi di'dzë, guëac shmuza. ⁸ Na runa lo quë narni'i ra narnibë'a na. Nu napa sultadë narunë narnibë'ahia. Iurë guepia lu túbill, tsall; rzu'bë diáguëll shti'dza. Nu iurë guënia'a lu stúbill, guidëll; lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza. Iurë guëni'bë'ahia lu muzë gúnëll dchi'ni, lueguë rzu'bë diáguëll shti'dza.

⁹ Iurë bini Jesús shti'dzë capitán, guasë ldu'u më tantë gualdí ldu'u capitán. Bédchigrë lu më; gubi'a më lu mënë nazianaldë lë'ë më; guni'i më lu rall:

—Guldía, ni tubi israelitë adë rialdídi'i ldu'u rall na cumë ziquë rialdí ldu'u capitán rë'.

¹⁰ Iurë bëabrí ra amigu shtë capitán lídchill, guná rall lu muzë. Hia lë'ë muzë bëac.

Jesús bëldishtë tubi tégulë shini na'a viudë

¹¹ Iurní Jesús zia'a parë guë'dchi nalë Naín. Ra shini gusë'dë më con zihani mënë, bë'në rai' compa'ni lë'ë më. ¹² Iurë ziagdchini rai' cerquë rua' guë'dchi, bédza'guëll rai' ra mënë naziaca'chi tubi tégulë. Tégulë ni na tubsë shini lu shni'ai', nu shni'ai' náhi' viudë. Zihani mënë shtë guë'dchi, bë'në rall compa'ni parë ziaca'chi rall tégulë. ¹³ Guná Jesús lu viudë. Bëga'a ldu'u më lë'ëll; guni'i më lull:

—Adë rúnëdi'ill.

¹⁴ Iurní Jesús guabi'guë nu bédchi'bë guia'a më guëc cajón. Hia nanua'a lë'ë tégulë guzudchi. Jesús guni'i lu tégulë:

—Lë'ëll, na rnia'a lul, guashtë nga'li.

¹⁵ Lueguë lë'ë tégulë guashtë nu guzubë ldill. Guzublú ruadi'dzëll. Iurní Jesús bédë'ë lë'ë nguii ni lu shni'a nguii. ¹⁶ Grë mënë guná gubani nguii ni; bédzëguëë' ldu'u rall. Guzublú guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios. Hia bédchini tubi më ru'bë naruadi'dzë shti'dzë Dios entrë lë'ë hia'a.

Nu guni'i rall:

—Bëagná ldu'u Dios shti'dzë më; bidë guëdchini më con lë'ë hia'a.

¹⁷ Por guëdubi nezë nu hashtë grë lugar shtë Judea, guni'i ra mënë lu sa' rall bëldishtë Jesús tubi tégulë.

Juan Bautista bëshé'ldë chupë mënë lu Jesús

(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Bini Juan lo quë nabë'në Jesús purquë ra nazianaldë lë'ë Juan biadi'dzë rall lu Juan. Iurní guna'bë Juan chupë shmëni'. ¹⁹ Bëshé'ldë Juan lë'ë rai' lu Dadë Jesús parë tsagna'bë di'dzë rai' si talë lë'ë më na el quë nanapë quë guëdchini, lë Cristo, u cuezë mënë stubi më naguëdchini. ²⁰ Bédchini rai' catë nanú Jesús. Guni'i rai' lu më:

—Juan Bautista bëshé'ldë lë'ë na'a parë guëna'bë di'dzë na'a, çpë lë'ëll nal el quë nanapë quë guëdchini, Cristo, u guëbezë na'a stúbí'?

²¹ Mizmë iurë nabédchini ra shmënë Juan, bënëac Jesús zihani mënë narac llu'u de grë clasë galguidzë nu guë'dzë. Bëgú më mëdzabë nananú la'ni ldu'u mënë. Bënëac më zihani ciegu. ²² Iurní guni'i Jesús lu shmënë Juan:

—Gulë tsagni'i lu Juan lo quë naguná të nu lo quë nabini të. Gulë guni'i lúhi' con pudërë shtëna bëac ra ciegu. Ra cujë bëac za'quë guëa' rall. Ra narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi', bëac rall. Ra naná cue'të bëac diáguë rall. Ra tégulë gubani rall con pudërë shtëna. Ra mënë prubi rini rall diza'quë shtë Dios. ²³ Rquitë ldu'u ra mënë, el quë natsagla'guë tsaldí ldu'i shti'dza.

²⁴ Iurë ra shmënë Juan zia'a, Jesús guzublú guni'i lu ra mënë shcuendë Juan:

—¿Chu guagbi'a të lúhi' rua' guëë'gu Jordán? ¿Pë guná'të tubi nguii fuertë u tubi nguii ziquë gui'lli narni'bi mbë? ²⁵ ¿Chu guagbi'a të lúhi'? Adë guná'di'i të tubi nguii nanacu con lari za'quë. Bien nanë të ra nanacu lari chulë, ra nabani con galëlujë, quërelde rall lidchi ra rëy. ²⁶ ¿Lla na nguii naguagbi'a të lúhi'? ¿Gu náhi' ziquë tubi nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë? Rnia'a lu të Juan napë más llëru'bë dchi'ni quë ra mënë naquërelde guahietë. ²⁷ Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Juan:

Rshe'lda el quë narni'i por na delantë lul parë gúni' preparar nezë delantë lul.

²⁸ Rnia'a lu të entrë grë ra mënë nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu ra mënë shtë guë'dchiliu, ni tubi rall na rall más mē naru'bë quë Juan Bautista. Perë guná, el quë natsuté shnezë Dios catë rni'bë'a mē, aunquë nádi'i mē naru'bë, nápëll más dchi'ni llëru'bë quë Juan.

²⁹ Ra mënë nabëchu'bë nisë Juan nu ra narunë cubrë impuestë nabëchu'bë nisë Juan, iurë bini rall shti'dzë Juan, guni'i rall bënë nu justë na Dios. ³⁰ Perë ra mē religiusë fariseo nu ra mësë narlua'a lëy, gunëdi'i rall niachu'bë nisë Juan lë'ë rall. Bëquë guia'a rall voluntá shtë Dios parë mizmë lë'ë rall. ³¹ Jesús guni'i lu rall:

—Rnia'a lu të, ¿lla na ra mënë shtë timpë ne'? ³² Na rall ziquë llguë'në. Rzubë llguë'në; rguitë rall lu llguë'a. Rushtia rall lu sa' rall; rni'i rall: “Bëdi'ldi na'a musiquë shtë sa'a perë adë nēdi'i të guëgu'i'i të. Bëdi'ldi na'a marchë shtë tēgule perë adë bí'nidi'i të. Ni tubi cusë rēuu'di'i ldu'u të.”

³³ Bidë guëni'i Juan lu të. Adë gudáudi'i Juan guetëshildi nu bii'di'i vini, perë lë'ë të guni'i të nápi' tubi mēdzabë la'ni ldú'i'.

³⁴ Iurni bēdchinia, nguii nabēshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; rauha lu laní, nu ruha vini, perë rni'i të rau sha'ta. Rni'i të ruha zili vini. Rni'i të nahia amigu shtënë ra pecadurë. Amigu shtënë ra narunë cubrë impuestë, rni'i të. ³⁵ Manërë nacanahunë Dios na ziquë lni; rlua'ain la'ni vidë shtë ra naná sabi de verdá.

Jesús gua lidchi Simón naná fariseo

³⁶ Tubi fariseo lë Simón bē'nēll invitar lë'ë Jesús parë tsa mē lidchill të gaunú mē lë'ëll. Jesús gua lidchill nu guzubë mē lu mellë. ³⁷ Iurni bēdchini tubi na'a nanapë zihani nguii. Quërelde na'a lu mizmë guë'dchi. Iurë bini na'a lë'ë Jesús ziatáu lidchi fariseo, bēdchininú na'a tubi bētēi naná guë'ë; gadzēhin sēiti nashi. ³⁸ Bēzullibi na'a guëa' Jesús catë cabezë mē. Bi'ni na'a nu guzublú radzë guëa' mē con nisë narru'u slu na'a. Lueguë bēshá na'a guitsë guëc na'a guëa' mē parë guëbidchi guëa' mē. ³⁹ Iurë guná Simón lo quë nabē'nē na'a, bē'nēll

llgabë: “Si talë lë'ë nguii nabēna invitar lidcha, na tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, niadë'ëi' cuendë pë clasë na'a na el quë nabēdchini lúhi'. Nall tubi na'a nanapë zihani duldë.” ⁴⁰ Iurni guni'i Jesús lu Simón:

—Moni, rac shtua'a guënia'a lu.

Guni'i Simón:

—Mësë, ¿pë rac shtú'ul guëni'il lua?

⁴¹ Jesús guni'i:

—Guc chupë nguii nazé'bi dumí lu nargudini. Túbill naze'bi ga'i gahiu'a bēllë bēdchichi. Stúbill naze'bi cincuenta bēllë bēdchichi. ⁴² Perë ni tubi de lë'ë rall nápēdi'i rall dumí parë quilli rall. Lë'ë nargudini bē'nēll perdunë guërupë rall.

'Guna'bë di'dza lu, Moni, ¿guadë de lë'ë rall rac shtu'u más lë'ë nargudini dumí?

⁴³ Simón bēquebi:

—Lluá'ahia el quë narze'bi más llëru'bë dumí rac shtú'ull más lë'ë nargudini dumí.

Guni'i Jesús iurni:

—Guldil, zni nahin.

⁴⁴ Iurni lë'ë Jesús guná lu na'a nu guni'i mē lu Simón:

—Hia gunal lla bē'nē na'a rē'. Gutëa lidchil. Bēnē'edi'il nisë parë tsati guëahia ziquë na custumbre, perë lë'ë na'a rē' bēga'dzë guëahia con nisë narru'u slúhi. Nu bēcu'dchill guëahia con guitsë guëquëll.

⁴⁵ Adë bētsagra'di'il guiahia ziquë na custumbre, perë na'a rē' didzë iurë bēdchinia, adë rbézēdi'i rtsagra' na'a guëahia. ⁴⁶ Nu adë bētiá'adi'il sēiti nashi guëca, perë na'a rē' bētiá'ad' sēiti nashi guëahia. ⁴⁷ Rnia'a lu de quë duldë zihani shtēnēll naperdunë; por ni nalë rac shtú'ull na. Perë el quë naguc perdunë du'pë, du'psë rac shtú'ull na.

⁴⁸ Iurni guni'i Jesús lu na'a:

—Duldë nabē'nēll hia bēna perdunë.

⁴⁹ Ra invitatë nazúbēga'a con Jesús, guzublú rni'i lu sa' rall:

—¿Chu rni'ill nall? Rni'ill nápëll pudërë gúnēll perdunë duldë shtë mēnë.

⁵⁰ Perë Jesús guni'i lu na'a:

—Hia nasalvárēl purquë gualdí ldú'ul na. Bëagzë con bien.

8

Ra na'a nabē'nē compa'ni lë'ë Jesús

¹ Despuësë de ni, lë'ë Jesús zia'a zihani guë'dchi nu ranchi parë guadi'dzë mē diza'quë shtë Dios lla tsutë mēnë shnezë Dios. Ra chi'bë chupë poshtë guanaldë rai' lë'ë Jesús. ² Nu ra na'a zianaldë rall Jesús; antsë bēnēac Jesús lë'ë rall narac ll'u. Gulú mē mēdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mēdzabë. Entrë lë'ë rall zianaldë María Magdalena nabëru'u gadchi mēdzabë la'ni ldú'i'. ³ Nu zianaldë Juana, tse'llë Chuza naná encar-gadë gapë lidchi Herodes. Nu zianaldë Susana con zihániru'u na'a nabēdē'ë dumí shtë

rall parè el què narqui'ni Jesús nu ra shini gusè'dè mè.

Comparaciuni shtë nartë'tsè bè'dchi
(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴ Bèdèa zihani mènè lu Jesús. Bèdchini ra mènè de grè ladè. Guni'i mè tubi comparaciuni lu rall:

⁵ —Tubi nguïu guagèt'sè bè'dchi lachi. Du'pè bè'dchi gulaguè lu nezè. Nga'li bèlù mènè guèquin. Iurní bèdchini ra ma'ñi; gudáu ma'ñi bè'dchi. ⁶ Stubi tantè bè'dchi gulaguè lu guiu'u guè'è. Iurè lè'è bè'dchi gutschélù, lueguè gubidchi plantè purquè du'pè shcupè nanù. ⁷ Stubi tantè bè'dchi gulaguè ladi gui'lli guitsè. Galdani bè'dchi perè guni gui'lli guitsè guèquin. ⁸ Perè stubi partè bè'dchi gulaguè lu guiu'u za'què. Galdanin. Guarub'in nu bèdè'èin cusechè hashtë tubi gahiu'a por tubin.

Iurní Jesús guni'i fuertè:

—Si talè rac shtë'ul tsasèl, gulè bèquè di-aguè bien shtë'dza.

Guni'i Jesús pèzielù guni'i mè ra comparaciuni

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹ Iurní ra shini gusè'dè mè guna'bè di'dzè rai' pè runè cuntienè comparaciuni rè'. ¹⁰ Guni'i mè:

—Rnia'a lu tè, Dios bè'nè favurè parè tsasè tè lla rni'bè'a mè ziquè Rëy. Antsè guasèdi'i mènè ra cusè ni. Ra mènè nanèdi'i tsasè shtë'dza, na rnia'a lu rall con comparaciuni tè rna rall perè adè riasèdi'i rall. Rini rall perè adè rdè'èdi'i rall cuendè pè runè cuntienè ra comparaciuni.

Jesús biadi'dzè pè runè cuntienè comparaciuni shtë bè'dchi

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹ 'Guènia'a lu tè pè runè cuntienè comparaciuni nartë'tsè bè'dchi. Ra bè'dchi na ziquè shtë'dzè Dios. ¹² Tubi tantè bè'dchi nagulaguè lu nezè, na ziquè ra mènè narini shtë'dzè Dios perè ridè mèdzabè, rdchisull shtë'dzè Dios ldu'u ra mènè parè adè tsaldídi'i ldu'u mènè parè gáquèdi'i salvar rall. ¹³ Ra bè'dchi nagulaguè ladi guè'è, na ziquè ra mènè narini shtë'dzè Dios nu rca'a rallin con gustè. Ziquè plantè nanapè du'pè lu'chi rialdí ldu'u rall por du'pè tiempè, perè iurè ridè tubi prèbè, rni'i guidzè mènè guèc rall, iurní rsa'nè rall shtë'dzè Dios. ¹⁴ Ra bè'dchi nagulaguè la'ni gui'lli guitsè, na ziquè ra mènè narini shtë'dzè Dios nu rianaldè rall nezè shtë mè, perè por tantè llgabè shtë dchi'ni, lla guèbani rall, nu rzebi ldu'u rall gapè rall zihani dumí, nu por mal deseò nananù la'ni ldu'u rall, hia iurní rte'èin shtë'dzè Dios la'ni ldu'u rall. Iurní na rall ziquè tubi plantè nadè rnè'edi'i nashi. ¹⁵ Perè bè'dchi nagulaguè lu guiu'u za'què,

na ziquè mènè narini shtë'dzè Dios. Con guèdubinù ldu'u rall rialdí ldu'u rall. Rdè'è rall cuendè shtë'dzè mè. Na rall mè pacènci. Na rall ziquè tubi plantè nariagla'guè rdè'è nashi za'què.

Comparaciuni shtë lintèrnè
(Mr. 4.21-25)

¹⁶ 'Ni tubi mènè guèsèu'ldè llni la'ni lintèrnè nu lueguè guètá'ull con tubi tèpè u guèzullin guèa' camè, sino què guia'a zubin parè el què natsutè la'ni hiu'u guèzianí. ¹⁷ Grè lo què naga'chi lu ra mènè iurnè, napè què guèru'u lu llni parè tsasè mieti.

¹⁸ 'Si talè guèquè diaguè tè bien, guène'e Dios más llni; perè si talè rúnèdi'il cuendè shtë'dza, guèdchisù mè llni narní'íl napèl.

Shni'a Jesús nu ra bëchi'

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Iurní lè'è shni'a Jesús con bëchi', bèdchini rai' catè cabezè mè, perè gúquèdi'i niabi'guè rai' lu mè por tantè zihani mènè. ²⁰ Tubi mènè guanù rrunè lu Jesús. Guni'ill: —Lè'è shni'al nu ra bëchil zuga'a tèche fuèrè. Rac shtu'u guadi'dzènú rai' lè'lèl.

²¹ Perè Jesús repi:

—Ra narquè diaguè shtë'dzè Dios nu runè rall cumplir narni'i mè, ni na ra shni'ahia, ni na ra bëcha.

Jesús bëcuet'chi nisè ru'bè
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Tubi dzè guatè Jesús la'ni barcu con ra shini gusè'dè mè nu guni'i mè lu rai':

—Cha guia hia'a stubi ladè rua' nisè.

Iurní zia'a rai'. ²³ Mientras ziazù rai' lu nisè, Jesús gutèga'si. Iurní bèdchini tubi mbè dushè lu nisè. Guatè nisè la'ni barcu hashtë mèrè nè'azè barcu la'ni nisè. ²⁴ Lueguè guacua'ñi rai' lè'è Jesús nu guni'i rai':

—Mèsè, Mèsè, aquè zati hia'a iurnè'.

Iurní Jesús guashtë. Gunibé'ai' lu mbè nu nisè parè cuedchí nisè. Iurní lueguè gurèdchí nisè. ²⁵ Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusè'dè mè:

—¿Pè hia adè rialdídi'i ldu'u tè Dios?

Iurní bèdzèbè rai' nu bèdzèguè'è ldu'u rai'. Guni'i lu sa' rai':

—¿Chull mè rè'? tantè pudèrè nápi'. Rzu'bè diaguè mbè nu nisè shtë'dzi'.

Tubi mè gadareno nanapè mèdzabè la'ni ldu'ull

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Bèdchini rai' stubi ladè nisè ru'bè, ladzè ra mè gadareno. Galilea naquè stubi ladè rua' nisè ru'bè. ²⁷ Bèdchini rai' rua' guiu'u. Bèru'u mè la'ni barcu. Lueguè guabi'guè tubi nguïu shtë guè'dchi gadareno lu Jesús. Por zihani izè rácu'di'ill lari nu adè nídi'i lídchill sino què guquerédèll la'ni cuevé catè rga'chi ra tégulè. Nguïu ni napè zihani mèdzabè fier la'ni ldu'ull. ²⁸ Iurè guall nu

Jesús, bəzullı́bill lu mē. Gurushtı́all. Gunı́'ıll fuertē lu Jesús:

—¿Pē nápēl con na? Jesús. Lē'ēl nal shını Dios nacabezē gube'e. Runa ruēguē lul adē guētia'adi'ı́l na lu guı́'ı shtē cashtı́gu.

²⁹ Zni gunı́'ıll purquē más antsē Jesús gunı́bē'a lē'ē ra mēdzabē fier parē guēru'u rall de lē'ē nguı́u. Vidē shtē nguı́u ni guc zndē'ē; zı́hani vuelte lē'ē mēdzabē guna'zi lē'ē nguı́u ni. Lē'ē ra mēnē bēldı́'bi guı́a'all nu guē'all con cadēnē parē gac segurē nguı́u ni, parē lē'ēll bēchúguēll cadēnē. Lē'ē mēdzabē bēsēllu'nē lē'ēll tubı́ lugar catē nídı'ı́ mēnē. ³⁰ Jesús guna'bē dı́'dzē lull:

—¿Chu lē'l?

Lē'ēll bēquebi:

—Lēhia Chupe Mili. Zı́hani na na'a.

Zni gunı́'ıll purquē zı́hani mēdzabē gutē la'ni ldu'ı́ull. ³¹ Ra mēdzabē bē'nē ruēguē lu mē parē adē guēnı́bē'adi'ı́ mē lē'ē rall tsa rall gabı́ldı́. ³² Tiempē ni nanú zı́hani guchı́ lu lumē shtē dani. Quēháu ra ma. Lē'ē ra mēdzabē bē'nē ruēguē lu Jesús tsa rall la'ni ldu'u ra guchı́. Bēdē'ē mē permı́si. ³³ Iurnı́ bēru'u ra mēdzabē la'ni ldu'u nguı́u. Bēu' rall la'ni ldu'u guchı́. Iurnı́ bēllu'nē ra ma catē naquē tubı́ nısē ru'bē. Iurnı́ ra ma hashtē guetē la'ni nısē. Nga'lı́ gualú ra ma.

³⁴ Ra narapē guchı́ iurē guná rall pē guc, guagllu'nē rall hashtē guē'dchi. Biadı'dzē rall lu ra mēnē naquērdē guē'dchi nu lu ra mē nananú lachı́ pē guc con ra guchı́. ³⁵ Ra mēnē guagbı́'a rall nı́a'a pē guc. Nu bēdchını rall catē nanú Jesús. Guná rall lu nguı́u nananú mēdzabē la'ni ldu'ı́. Zúbēll cula'ni Jesús. Nácull lari nu be'rqüē ru-adi'dzēll. Bēac za'quē shgábēll. Ra mēnē bēdzēguē'ı́ ldu'u rall. ³⁶ Grē naguná nabē'nē Jesús, biadı'dzē rall lla bē'nē mē parē bēac nguı́u nanapē mēdzabē la'ni ldu'ı́. ³⁷ Iurnı́ grē ra mē gadareno, bē'nē rall ruēguē lu mē parē guēru'u mē ladzē rall tantē bēdzēbē rall. Iurnı́ Jesús güē'pı́ la'ni barcu parē zı́a'ı́'ı́ stubı́ ladē. ³⁸ Lē'ē nguı́u nabēru'u mēdzabē la'ni ldu'ı́, bē'nēll ruēguē lu Jesús parē guēdē'ē mē permı́si tsanáldēll lē'ē mē. Perē Jesús gunı́bē'a guēá'nēll ládžēll. Gunı́'ı́ mē:

³⁹ —Bēabrı́ lı́dchıl nu biadı'dzē grē lo quē nabē'nē Dios con lē'ēl.

Bēagžēll nu biadı'dzēll por guēdubi nezē nu guē'dchi lo quē nabē'nē Jesús con lē'ēll.

Naguzac shtsa'pē Jairo nu tubı́ na'a nabēga'ldē shabē Jesús

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Bēabrı́ mē stubı́ ladē rua'ı́ nısē ru'bē. Ra mēnē quēbezē lē'ē mē nu bē'nē rall recı́bir lē'ē mē. Rquıtē ldu'u rall. ⁴¹ Iurnı́ bēdchını tubı́ nguı́u lē Jairo. Nall tubı́ jēfē shtē iádu'u. Bēzullı́bill lu Jesús. Bē'nēll ruēguē tsa mē lı́dchıl ⁴² purquē Jairo nápēll tubsē

shtsá'pēll. Napē ntsa'pē chı'bē chupē izē. Hı́a rlı́llēll. Iurē lē'ē Jesús zı́a'a, mēnē zı́hani guanaldē rall lē'ē mē hashtē rte'e mēnē lē'ē mē.

⁴³ Nu guanaldē tubı́ na'a con los de más mēnē; rllē'ē rēnēll. Hı́a guc chı'bē chupē izē rac llú'ı́ull. Nı́ chu bē'nēdı'ı́ gan nēáquēll. ⁴⁴ Iurnı́ guabı́'guē na'a nezē tēchı́ mē. Bēgá'ldēll rua'ı́ shabē mē. Lueguē gulezē rēnē nu bēáquēll.

⁴⁵ Iurnı́ Jesús gunı́'ı́:

—¿Chu bēga'ldē shaba?

Grē mēnē gunı́'ı́:

—Nı́ tubı́dı'ı́.

Iurnı́ gunı́'ı́ Pedro:

—Mēsē, ra mēnē zı́hani quēgte'e rall lē'ēl, nu cagsını́ rall lē'ēl.

⁴⁶ Perē Jesús gunı́'ı́:

—Entrē de lē'ē tē nanú tubı́ nabēga'ldē shaba, purquē guc bē'ahı́a tubı́ mēnē bēáquēll con pudērē shtēna.

⁴⁷ Lē'ē na'a guc bē'all adē nídı'ı́ı́ mudē gaquın naga'chi. Iurnı́ bēdchınıll nu rchı́'chıl nu bēzullı́bill lu mē. Gunı́'ı́ll delantē lu grē mēnē pēzı́elú bēgá'ldēll shabē mē. Gunı́'ı́ll lueguē bēáquēll. ⁴⁸ Iurnı́ Jesús gunı́'ı́ lull:

—Nanē, bēáquēll purquē rı́aldı́ ldu'ı́ul na. Bēagžē con bien.

⁴⁹ Nı́aná quēadı'dzē Jesús, bēdchını tubı́ mēnē nabēru'u lı́dchı́ Jairo. Gunı́'ı́ll lu Jairo: —Hı́a lē'ē shtsá'pēll gualú gutı́. Adē rı́ı́u' bēdı'ı́l más lē'ē mē.

⁵⁰ Iurē bı́rı́ Jesús pē gunı́'ı́ nguı́u ni, gunı́'ı́ mē lu Jairo:

—Adē rdzēbēdı'ı́l. Guagla'guē tsaldı́ ldu'ı́ul na. Lē'ē shtsá'pēll guēáquēll.

⁵¹ Iurē guatē Jesús lı́dchı́ Jairo, gunēdı'ı́ mē chu niutē catē naga'a tēgulē; sulē Pedro nu Juan con shtadē nu shnı́'a ntsa'pē guanú mē.

⁵² Grē mēnē bı'ı́ni nu bē'nē rall ruidē por lē'ē tēgulē. Perē Jesús gunı́'ı́ lu rall:

—Adē rú'nēdı'ı́ tē. Gútı́dı'ı́ ntsa'pē sı́no naga'ı́ı́ nı'ı́.

⁵³ Bē'nē rall burnē nu rllı́dchını rall lē'ē Jesús purquē hı́a rac bē'a rall tēgulē na ntsa'pē. ⁵⁴ Iurnı́ Jesús guna'zi guı́a'a tēgulē. Gunı́'ı́ mē fuertē:

—Ntsa'pē, guashtē nga'lı́.

⁵⁵ Iurnı́ lueguē bēabrı́ gubanı́ tēgulē. Guashtē ntsa'pē lueguē. Gunı́bē'a Jesús tē guēdē'ē rall nagáu ntsa'pē. ⁵⁶ Ra shtadē nı'ı́ guasē ldu'u rall. Perē Jesús gunı́bē'a nı́ tubı́ chu lu guadı'dzēdı'ı́ rall lo quē naguc.

9

Jesús bēshe'ldē chı'bē chupē poshtē

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Bētēá Jesús lē'ē chı'bē chupē shını gusē'dē mē nu bēdē'ē mē pudērē parē

guë nibë'a rai' grë mëdzabë; guëlu' rai' mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu gunëac rai' narac llu'u. ² Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë guëni'i rai' lu mënë bëga'a iurë parë guë nibë'a Dios lë'ë rall, nu guni'i më gunëac rai' grë clasë galguidzë. ³ Guni'i më:

—Adë pë guá'adi'i tē parë nezë, ni tubi bastunë ni panitë parë quë dumí, ni guetështildi guá'adi'i tē. Gulë bia'a tubsë manguë gacu tē cadë tubi de lë'ë tē. ⁴ Cualquier lidchi mënë ca guëdchini tē, gulë bëa'në nga'li hashtë guzia'a tē stubi guë'dchi. ⁵ Si talë ca nēdi'i mënë gunë recibir lë'ë tē, gulë bëru'u guë'dchi ni. Iurni guëdchibë tē gushëguu'u guëa' tē cumë ziquë tubi sēni de quë adë gualdidi'i ldu'u rall diza'quë shtë Dios.

⁶ Bëru'u rai'. Gua rai' por guëdubi nezë shtë ra guë'dchi. Biadi'dzë rai' diza'quë shtë Dios. Bënëac rai' narac llu'u.

Galguti shtë Juan Bautista
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Lë'ë gubernadurë Herodes bini grë lo quë nabë'në Jesús. Bënë'll tantë lligabë perë adë bēdë'ēdi'ill cuendë chu na Jesús. Bēldá mēnē guni'i Jesús na Juan Bautista naguashtë ladi ra tēgulë. ⁸ Stubi rall guni'i Jesús na tēgulë Elías nagubani stubi. Sēbēldá mēnē guni'i Jesús na tubi nabe'dë guëni'i shti'dzë Dios más guahietë perë guashtëhi' ladi ra tēgulë. ⁹ Herodes guni'i:

—Lēdë lē'ēdi'i Juan ndë purquë na gu nibë'ahia guagchuguë ra suldadë guëc Juan. Gúti! ¿Perë chu na nguui rē'? Binia zihani cusë ru'bë nabë'nëll.

Herodes guc shtu'u guë'nall lu Jesús.

Jesús bēdë'ē nagáu más de ga'i mili mēnē
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Iurë bëabré ra poshtë, biadi'dzë rai' lu Jesús lo quë nabë'në rai'. Bia'a më lë'ë rai' tubi lugar catë nidi'i mënë cerquë rua' guë'dchi Betsaida. ¹¹ Perë iurë bini ra mënë cabezë më lugar ni, guanaldë rall lë'ë më. Nu Jesús bë'në recibir lë'ë rall con gustë. Biadi'dzë më lu rall lla gac salvar rall, nu bënëac më narac llu'u.

¹² Bëga'a iurë guna'zi guadze', iurni bēdchini ra poshtë lu më. Guni'i rai':

—Gunibë'a lu ra mënë tsa rall guë'dchi lugar catë nanú mēnē. Gau rall nu tsa rall descansë purquë ni tubi mēnē quërēldēdi'i ndë'ë.

¹³ Jesús guni'i iurni:

—Gulë bēdë'ē nagáu rall.

Lë'ë ra shini gusë'dë më bëquebi rai':

—Nápa'a gá'isë guetështildi con chupë mbeldë. ¿Ca lu tsasi'i na'a guetështildi gau ra mēnē rē'?

¹⁴ Nanú más de ga'i mili nguui nazuga'a. Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë guni'i lu ra mēnē tē subë mēnē cadë grupë masiá de cincuenta mēnē.

¹⁵ Zni bë'në rai'. Guzubë grë ra mēnē.

¹⁶ Iurni Jesús guna'zi ga'i guetështildi con chupë mbeldë. Guná më lu gube'e. Bēdë'ē më graci lu Dios. Bëshullë më guetështildi nu belë mbeldë. Bēdë'ēi' guetështildi cua'a ra poshtë. Lë'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi cua'a ra mēnē. ¹⁷ Grë rall gudáu rall hashtë ca lu bielë rall. Iurni ra shini gusë'dë më bëtsadzë chi'bë chupë tēpë ra pedasë nabë'në subrë.

Bëquebi Pedro Jesús náhi' Cristo
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸ Tubi dzë gua Jesús lē'ēsë më tubi lugar. Quëadi'dzēnū më Dios. Iurni bēdchini ra shini gusë'dë më lu më. Guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Chu rni'i ra mēnē nahia?

¹⁹ Lē'ë rai' bëquebi rai':

—Bēldá ra mēnē rni'i nal Juan Bautista. Sēbēldá mēnē rni'i nal tubi nabidi'dzë shti'dzë Dios más guahietë. Rni'i rall guashtë ladi ra tēgulë.

²⁰ Iurni Jesús guni'i lu rai':

—Lē'ë tē, ¿chu rni'i tē nahia?

Pedro guni'i:

—Nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guë nibë'al.

Guni'i Jesús gati më perë despuēsë tsashtë më

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30—9.1)

²¹ Jesús gunibë'a ni tubi chu lu guadi'dzēdi'i rai' na më Cristo. ²² Guni'i më lu rai':

—Nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Napë quë guëzac zia. Ra bëshuzi ru'bë, ra më gushë shtë iádu'u, nu ra mēsë shtë lēy, guëquë guia'a rall na. Quini rall na perë dzë tsunë despuēsë, tsashtëa ladi ra tēgulë.

²³ Iurni guni'i më lu grë ra mēnē:

—El quë narac shtu'u gáquëll shmëna, napë quë gunëll renunci propi deseó shtë'nëll. Napë quë gáquëll dispuestë gátill por na. Dzë con dzë napë quë tsanaldëll shneza. ²⁴ El quë narac shtu'u gapë vidë shtë'nëll, guënitill, perë el quë nuguëniit vidë shtë'nëll purquë nall shmëna, guëbánil parë siemprë. ²⁵ Adë pë guëllu'i gunë nguui gan guëdubi guë'dchiliu na despuēsë guënitill almë shtë'nëll. ²⁶ Si talë chu rtu lúhi' por na nu por shti'dza iurne', zni na guëtú lua de lē'ëll iurë lē'ë na guëabrá de gube'e. Nahia nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë guëdchinuhia con ra ianglë. Guëlua'a llëru'bë llni nu pudërë shtë Dios iurë guëabrá. ²⁷ Guldía rnia'a lu tē, nanú mēnē entrë lē'ë tē guëná rall rnibë'a Dios ziquë rëy; despuēsë de ni gati rall.

Jesús guc cambi delantë lu rai'
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Gudëdë shunë dzë; bia'a Jesús Pedro nu Jacobo nu Juan. Ziazú rai' lu dani parë guadi'dzënú Jesús Dios. ²⁹ Iurë biadi'dzënúhi' Dios, guc cambi lu Jesús delantë lu rai'. Shábi' béac más naquichi hashtë rabtsë'in. ³⁰ Iurní guná rai' chupë nguiu nabiadi'dzënú Jesús. Lë'ë rai' náhi' Moisés nu Elías. ³¹ Nanú rai' la'ni tubi shcahi nanapë llni. Quëadi'dzë rai' lla gati Jesús nu lla guëzac zi më ciudá Jerusalén. ³² Pedro, Jacobo, nu Juan nalë mbëca'ldë guna'zi lë'ë rai', perë guná rai' lu llni. Guná rai' lla guc cambi Jesús. Nu guná rai' lu chupë nguiu nazunú Jesús. ³³ Nianá lë'ë chupë nguiu bësëa'në rai' Jesús, guni'i Pedro lu më:

—Mësë, nabënë dzu hia'a ndë'ë. Guëza'a na'a tsunë ranchi, tubin parë lë'ël guëquerëldël; stubin parë Moisés; stubin parë Elías.

Perë Pedro rac bé'adi'i pë guni'i. ³⁴ Nianá quëadi'dzë Pedro, bëdchini tubi shcahi nabësë'au grë rai'. Bëdzëbë ra shini gusë'dë më iurë lë'ë Moisés nu Elías nanú la'ni shcahi. ³⁵ Iurní bini rai' tubi bë nabëru'u la'ni shcahi. Guni'i bë:

—Ndë'ë lë'ë shinia narac shtua'a; gudilia lë'i. Gulë bëquë diaguë shtí'dzi'.

³⁶ Despuësë gualú guni'i bë, guná rai' lë'ësë Jesús zúga'a. Ra shini gusë'dë më adë biadi'dzëdi' rai' lu sa' rai' por tubi tiempë lo quë naguná rai' guëc dani.

Bëñëac Jesús tubi ngulë'në; nanú mëdzabë la'ni ldu'i'

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Brëgue'lë stubi dzë bietë rai' lu dani. Iurní zihani mëné bëdchini lu Jesús. ³⁸ Ladi ra mëné ze'dë tubi nguiu. Guni'ill fuertë:

—Mësë, bë'në favurë, gude'e guëná shinia, pues tubsë ni'i napa. ³⁹ Nanú tubi mëdzabë narguitsuë' lë'ëll. Rchibi mëdzabë lë'ëll. Rushtial nu rru'u bëchini rua'll. Rzianë mëdzabë lë'ëll nu iurë zia'a mëdzabë, rdzaguë llga'na. ⁴⁰ Hia bëna ruëguë lu ra shini gusë'dël parë guëgú rai' mëdzabë la'ni ldu'u shinia, perë adë bé'nëdi'i rai' gan.

⁴¹ Jesús guni'i lu ra mëné:

—Lë'ë të mëné nadë rialdidi' ldu'i na, naguëdchi ldu'u të. ¿Hashtë guc guëbezënuhia lë'ë të parë tsaldí ldu'u të? ¿Bac tiempë guca pacënci con lë'ë të? Guaglli'i shíni ndë'ë.

⁴² Iurë guabi'guë ngulë'në, lë'ë mëdzabë bëru'ldë ngulë'në lu guiu'u. Nu bësë'sëll ngulë'në, perë Jesús guni'i guëc mëdzabë fier, nu bënëac më lë'ë lguë'në. Iurní Jesús bëdë'ë ngulë'në guia'a shtádëll. ⁴³ Grë ra mëné bëdzëguë' ldu'u rall por llëru'bë pudërë shtë Dios.

Stubi vësë guni'i Jesús lla gati'
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Nianá rdzëguë' ldu'u ra mëné lo quë nabë'në Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁴ —Gulë bëquë diaguë naguënia'a lu të iurne', nu adë rëá'ldëdi' ldu'u të shti'dza. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu perë gaca intriegu guia'a ra mëné parë quini rall na.

⁴⁵ Perë ra shini gusë'dë më adë guc bé'adi'i rai' lo quë naguni'i Jesús purquë naga'chi na di'dzë ni nu adë guasëdi'i rai' pë runë cuntienë di'dzë shtë Jesús. Nu bëdzëbë rai' niana'bë di'dzë rai' lu Jesús pë runë cuntienë lo quë naguni'i më.

Chu na más më ru'bë

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Ra shini gusë'dë më guzublú quëdildi di'dzë rai' chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'. ⁴⁷ Jesús bëdë'ë cuendë pë llgabë quëhunë rai' la'ni ldu'u rai'. Iurní bëzú Jesús tubi llguë'në culá'ni. ⁴⁸ Guni'i më lu rai':

—El quë naquëhapë tubi llguë'në ziquë ndë'ë purquë rac shtu'u mëné ni na, tamién na quëhúnëll recibir. Nu mizmë tiempë quëhúnëll recibir el quë nabëshe'ldë na. El quë quëhunë sirvë lu sáhi' entrë lë'ë të, ni na más më ru'bë lu Dios.

El quë nadë rni'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Iurní Juan guni'i lu Jesús:

—Mësë, guná na'a tubi nguiu; rgull mëdzabë la'ni ldu'u mëné. Rni'ill lël parë guënibé'all ra mëdzabë. Iurní lë'ë na'a gunibë'a na'a lull adë guëgúdi'ill mëdzabë purquë adë rsënúdi'ill lë'ë hia'a.

⁵⁰ Perë Jesús guni'i:

—Bëdë'ë sí, gull mëdzabë la'ni ldu'u mëné. Bien quëhúnëll. El quë nadë rni'idi'i cuntrë lë'ë hia'a, nall favurë de lë'ë hia'a.

Jesús guni'i guëc Jacobo nu Juan

⁵¹ Bëdchini tiempë parë tsepí Jesús gube'e. Zia'a më nezë parë Jerusalén. Adë bëdzëbëdi' më. ⁵² Bëshe'ldë më bëldá nguiu parë tsa rall guë'dchi Samaria. Guagna'bë rai' pusadë parë guëquerëldë rai'. ⁵³ Perë ra më guë'dchi shtë Samaria, adë gunëdi'i rall nihunë rall recibir lë'ë më purquë guc bë'a rall zia'a më nezë parë Jerusalén. ⁵⁴ Iurë Jacobo nu Juan guná rai' nëdi'i mëné shtë Samaria gunë rall recibir lë'ë Jesús, guni'i rai' lu më:

—Dadë, ¿gu rac shtú'ul guënibé'a na'a të guëdchini gui' lu gube'e parë tsequi ra më Samaria ziquë bë'në Elías guahietë?

⁵⁵ Iurní Jesús bëdchigrë lúhi'; guni'i' guëc rai':

—Llgabë narunë të nádi'i bien. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; rac

shtú'udia'a tsa mënë gabildi sino rac shtua'a gac salvar miati.

⁵⁶ Iurní zia'a rai' stubi guè'dchi.

El què narac shtu'u gáquëll shmënë Jesús (Mt. 8.19-22)

⁵⁷ Iurní ziazú rai' tubi nezë, tubi nguiu guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënaldá lë'ël ancälë ca tsal.

⁵⁸ Guni'i Jesús lull:

—Ra ma lachi napë catë rga'si ma. Ra ma'ñi napë bëche'zë shtë ma lu hiaguë. Perë na nápëdia'a lidcha ca rga'sia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guè'dchiliu.

⁵⁹ Iurní Jesús guni'i lu stubi nguiu:

—Gudë'e naldë na ziquë shmëna.

Perë guni'i nguiu ni:

—Nia Dadë, perë bëne'e permisi despuësë de gati shtada, iurní sënaldá lë'ël.

⁶⁰ Jesús repi lull:

—Nanú mënë nadë rialdíd'i ldu'u rai' shti'dza parë guëca'chi rall ra tégulë. Lë'ël lueguë biadí'dzë lu ra mënë lla mudë gac salvar rall.

⁶¹ Iurní stubi nguiu guni'i lu Jesús:

—Dadë, sënaldá lë'ël perë runa ruëguë lul, bëne'e permisi tsahia lidcha primërë, guna despedir shfamilia.

⁶² Jesús guni'i lull:

—El què naná ziquë naraa'në lachi perë rbí'all nezë téchill, adë rllu'i'di'ill parë tsutëll catë rnibë'a Dios. Adë chu guëni'di'i nguiu ni nall shmëna.

10

Bëshe'ldë Jesús setenta shmënë më

¹ Gudëdë stubi tiempë; iurní gudili Dadë Jesús setenta nguiu. Bëshe'ldë më lë'ë rai' lu grë ra guè'dchi catë rac shtu'u më tsa më despuësë. Chupë nguiu bëshe'ldë më tubi ladë. Chupë nguiu bëshe'ldë më stubi ladë. Grë rai' gua. ² Guni'i më lu rall:

—Ra mënë shtë guè'dchiliu na ziquë lachi con ganza'quë perë du'psë na el quë narunë dchi'ni. Por ni gulë guna'bë lu Dios guëshe'ldë më más nagunë dchi'ni. ³ Gulë gua. Rshe'lda lë'ë të ziquë lli'li lu ra ma dushë; mënë humildë entrë mënë dzabë. ⁴ Adë guá'adi'i të bëdu shtë dumí. Adë guá'adi'i të bëdu lari. Adë guá'adi'i të rachi. Adë gac ldë'ë të lu nezë parë guadi'dzënú të mënë. ⁵ Iurë guëdchini të lidchi mënë, gulë bë'në saludar ra mënë. Gulë guni'i lu rall: “Gulë bë'në recibir bendición shtë Dios”. ⁶ Si talë quërelde nguiu ndë nagunë recibir bendición shtë'nël, cuezënú bendición con lë'ëll; perë si talë guëquë guí'a'all bendición ni, guëabré guëa'në bendición parë lë'ël stubi. ⁷ Gulë tsagla'guë cuezë të mizmë hiu'u ni catë bë'në mënë recibir lë'ël. Gulë gau narne'e rall gau të. Gulë bii' lo quë narne'e rall purquë zni na el quë narunë

dchi'ni; nápëll derechë gaull lu mellë shtë lamë shtë'hi'. Adë rñitidi'i të tiempë zia'a të zihani lidchi mënë. ⁸ Iurë guëdchini të lu guè'dchi catë runë ra mënë recibir lë'ë të, gulë gau lo quë narne'e rall gau të. ⁹ Gulë bë'nëac ra nanapë galguidzë. Gulë guni'i lu mënë shtë guè'dchi: “Hia bëga'a iurë, guëlladchi zuga'a Dios parë guëni'bë'a më lë'ë të”. ¹⁰ Perë si talë guëdchini të lu guè'dchi catë adë rñëdi'i mënë recibir lë'ë të, gulë tsa grë nezë shtë guè'dchi. ¹¹ Gulë guni'i: “Gushëguiu'u naquë guëa' na'a, guëdchibë na'a ziquë sëñi cuntrë lë'ë të, të gac bë'a të bédchini na'a nu guni'i na'a lu të bëga'a iurë; guëlladchi zuga'a Dios parë guëni'bë'a më lë'ë të”. ¹² Rnia'a lu të iurë ze'dë guëdchini juici shtë Dios, ra mënë shtë guè'dchi nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, gunë Dios cashtigu lë'ë rall más quë mënë shtë ciudá Sodoma.

Prubi ra mënë narialdíd'i ldu'i (Mt. 11.20-24)

¹³ 'Prubi de lë'ë të mënë shtë guè'dchi Corazín nu Betsaida, purquë adë gualdíd'i ldu'u të na. Si talë nihuna milagrë lu mënë shtë guè'dchi Tiro nu Sidón cumë bëna entrë lë'ë të, niabri ldu'u rall con Dios. Niasubë rall lu dë nu niacu rall lari nagasë ziquë sëñi de quë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. ¹⁴ Por ni, iurë guëshe'ldë Dios juici guëc ra mënë shtë guè'dchiliu, ra mënë shtë Tiro nu Sidón gunë rall sufrir menos quë lë'ë të. ¹⁵ Nu rnia'a lu të mënë shtë Capernaum, llua'a të na të mënë nabë'në ldoi' Dios guëc të perë guëtia'a Dios lë'ë të lu cashtigu shtë gui'i.

¹⁶ Guni'i më lu setenta shmënë më:

—El quë narzu'bë diaguë shti'dzë të, también rzu'bë diaguëll shti'dza. El quë narquë guia'a lë'ë të, rquë guí'a'all na. Nu mizmë tiempë rquë guí'a'all el quë nabëshe'ldë na.

Bëabré ra setenta shmënë më

¹⁷ Gua ra setenta shmënë Jesús. Rquitë ldu'u rai'. Guni'i rai' lu Jesús:

—Dadë, guni'i na'a lël parë guëgú na'a mëdzabë la'ni ldu'u mënë nu rzu'bë diaguë ra mëdzabë shti'dzë na'a.

¹⁸ Guni'i Jesús lu rai':

—Vencidë na Satanás. Gunahia lu Satanás iurë bëquëldí Dios lë'ëll; guláguëll ziquë tubi ray shtë nguzi'u. Guláguëll dizdë gube'e catë quëbezë Dios hashtë guetë. ¹⁹ Guná, bënehia pudërë parë guëlu të guëc ra serpientë nu nillë. Napë të pudërë gunë të gan lu Satanás. Adë pë gáquëdi'i të. ²⁰ Perë guná, adë rquitëdi'i ldu'u të purquë rzu'bë diaguë mëdzabë shti'dzë të sino quë gulë bëquitë ldu'u të purquë nasalvar të. Lë të naescritë lu gube'e.

Bëquitë ldu'u Jesús (Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ La'ni mizmë iurë Jesús bëquitë ldu'i' por pudërë shtë Espiritu Santo. Guni'i më lu Dios:

—Shtada, dushquillil, rnibë'al gube'e nu guë'dchiliu. Quëhuna alabar lë'ël. Bëluá'al shti'dzël lu mënë humildë, rac bë'a rall. Perë nacahi shti'dzël bë'nël parë ra mënë narni'i na rall më ru'bë, nu parë ra mënë narianaldë tëchi llgabë nguui. Zni bë'nël, Dadë, purquë zni rac shtu'ul gac.

²² Guni'i më lu ra mënë:

—Shtada bëne'e grë ra cusë guiahia. Ni tubi chu runguë bë'a chu nahia de verdá, sulamëntë Shtada runguë bë'ai'. Ni tubi chu runguë bë'a chu na Shtada de verdá, sulamëntë na runguë bë'ahia chu náhi'. Nahia shini më, nu gunguë bë'a mieti Shtada sulamëntë si rac shtua'a guëluá'ahia nguui ni Shtada.

²³ Iurní guni'i më lu lë'ësë ra shini gusë'dë më:

—Nalë bë'në l dai' Dios lë'ë mënë nariasë lo quë nariasë të. ²⁴ Zihani mënë nabi-adi'dzë shti'dzë Dios nu rëy naguquërelde guahietë, gac shtu'u rai' guëná rai' lo quë narná të, perë gunádi'i rai'. Gac shtu'u rai' guini rai' lo quë narini të perë bínidi'i rai' di'dzë ni.

Comparaciuni shtë tubi samaritano nabë'në bien

²⁵ Tubi narlua'a lëy shtë Moisés bëdchínill lu Jesús parë guëtë'dëll tubi prëbë lë'ë më. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Pë rni'il lla guna parë gac salvara?

²⁶ Jesús bëquebi:

—¿Pë rni'i lëy shtë Dios? ¿Lla rni'il quëgni'i lëy?

²⁷ Guni'i nguui iurní:

—Naná escritë: “Gulë gac shtu'u Dadë Dios con guëdubinú ldu'ul. Gulë gac shtu'u Dios con guëdubi almë shtë të, nu con guëdubi fuersë shtë të. Gulë gac shtu'u Dios con guëdubi shgabë të.” Nu rni'i lëy shtë Dios: “Gulë gac shtu'u grë sa'l ziquë rac shtu'ul mizmë lë'ël”.

²⁸ Jesús guni'i lull:

—Bien rni'il. Si talë gúnëll cumplir lo quë naná escritë, guëbánil parë siempërë.

²⁹ Perë lë'ë nguui rac shtu'u guëni'i mënë bien de lë'ëll. Guna'bë dí'dzëll lu më:

—¿Chu na sahia?

³⁰ Jesús bëquebi con comparaciuni rë':

—Tubi nguui bëru'ull Jerusalén parë zía'all guë'dchi Jericó. Terciuni bëru'u nguba'në lu nezë. Gulaa'në rall grë nanuá'all hashtë nu shábëll. Bëdë'ë nguba'në gálnë lë'ëll, iurní bësëa'në rall lë'ëll hia mërë niátill. ³¹ Guzac tubi bëshuzi bëdchini catë naga'a nguui ni. Iurë guná bëshuzi lu nguui, gudëdë bëshuzi stubi nezë. ³² Nu tubi më levita narunë compa'ni lë'ë

bëshuzi la'ni iádu'u, bëdchínill; gunall lu nguui naga'a nezë. Lë'ë quë lë'ë stubi nezë gudëdëll. ³³ Perë tubi nguui shtë guë'dchi Samaria zia'a mizmë nezë ni. Gunall lu nguui naga'a. Bëga'a ldu'ull lë'ë nguui. ³⁴ Iurní guabi'guëll lu nguui, nu bë'nëll rumëdi lu ridë. Bëtiá'all sèiti con vini nu bëshí'ill tubi lari lu ridë. Bëdchí'bëll nguui ni tëchi ma nanuá'all. Guanull lë'ë nguui catë rëa'në nguui pusadë. Ndë bë'nëll compa'ni naná ridë. ³⁵ Stubi dzë nabrëgue'lë, iurë lë'ë samaritano guzia'a, gulull chupë dumí bëdchichi. Bëdë'ëll cua'a nashtënë pusadë. Nu guni'ill: “Gupë nguui rë'. Si talë gúnëll gashtë más, na guëguilla iurë guëabráa.”

³⁶ Guni'i Jesús lu narlua'a lëy:

—Guni'i lua, de tsunë nguui naguná lu nguui ngui ridë por ra nguba'në, ¿chu gac shtu'u lë'ë sáhi'?

³⁷ Guni'i mësë shtë lëy:

—El quë nabëga'a ldu'u naná ridë.

Iurní guni'i më lull:

—Zni lë'ël, guaguë'në ziquë bë'në më samaritano.

Gua Jesús lidchi Marta nu María

³⁸ Guagla'guë zia'a Jesús nezë con ra mënë. Bëdchini më tubi guë'dchi catë quërelde Marta nu bédëll María. Bë'në rai' recibir lë'ë Jesús lidchi rai'. ³⁹ María guzubë guëa' Dadë Jesús parë guëquë diágui' shti'dzë më. ⁴⁰ Marta rquëdi'ni ldu'ull tantë dchi'ni nanú la'ni hiu'u. Guabi'guë Marta lu Jesús, nu guni'i':

—Dadë, ¿pëzielú bëdë'ël permisi guzubë belda guëa'l? guëquë diáguëll shti'dzël, nu tubsia quëhuna dchi'ni. Guni'i lull gúnëll compa'ni na.

⁴¹ Guni'i Jesús lu Marta:

—Marta, nalë rquëdi'ni ldu'ul por dchi'ni nananú; adë rbedchídi'i ldu'ul. ⁴² Tubsë cusë rqui'ni. María gudili lo mejurë. Adë chu guëdchisú lo quë nanápi'.

11

Jesús bëluá'ai' lla guëna'bë mënë lu Dios (Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Guzac Jesús biadi'dzënuhi' Dios. Iurë gualú, tubi shini gusë'dë më guni'i lu Jesús:

—Dadë bëlu'a lë'ë na'a tubi oraciuni ziquë Juan Bautista bëluá'ai' mënë shtëhi' lla guëna'bë rai' lu Dios.

² Jesús guni'i:

—Iurë ruadi'dzënu të Dios, gulë guni'i: Nal Shtadë na'a; rac shtu'u na'a grë mënë gúnë rall alabar lë'ëll.

Rac shtu'u na'a guëníbë'al grë mënë narëta' lu guë'dchiliu.

Rac shtu'u na'a grë mënë gúnë rall lo quë narac shtu'ul igual ziquë ra ianglë lu gube'e rzu'bë diaguë rai' shti'dzël.

³ Bëne'e nagáu na'a dzë con dzë.

4 Bè'nè perdunè duldè shtë na'a purquë runè na'a perdunè el què narunè mal cuntrè lè'è na'a.

Adè rd'èdi'il permisi guëtè'dè mèdzabè prèbè lè'è na'a t'è l'daguè na'a lu duldè.

5 Guagla'guè guni'i Jesùs:

—Si talè nàpèl tubi amigu, nu tsal lídchill guèruldè gue'lè. Guèni'il lúhi': "Amigu, bè'nè prèshhtë tsunè guetështildi 6 purquë tubi amigu bédchini zitu. Nápèdia'a pè gaul." 7 Perè amigu shtë'nèl guèquèbill dizdè la'ni hiu'u znd'è': "Adè rsiu'bèdi'il na; n'è'au puertè rua' lidcha. Grè na'a naga'si na'a. Nídi'i mudè guènehia narac shtú'ul."

8 Rnia'a lu t'è, mènè ni na amigu shtë'nèl perè aunquè adè nèdi'ill guèn'èll lo què narqui'níl purquè nal tubi amigu, perè si talè tsagla'guè guèná'bèru'ul, l'è'll tsashtëll; guèn'èll lo què narqui'níl. 9 Rnia'a lu t'è, gulè bè'nè zní. Gulè guagla'guè guèná'bè t'è lo què narac shtú'ul, iurní guène'e mè ca'a t'è. Gulè tsagla'guè quili t'è, t'è guèdzèlè t'è. Gulè bèsédchi rua' puertè hashtë guèlla'lè puertè. 10 Grè mènè narna'bè lu Dios, gúnèll recibirin. Grè mènè narguili, guèdzelin. Grè mènè narsédchi rua' puertè, guènal lla rlla'lè puertè parè l'è'll.

11 'Lè'è t'è naná shtadè llguè'nè, si talè shíni'l guèná'bèll belè mbeldè gaul, çpè zèd'è'èl tubi mbe'ldè cá'all? Aquèdi'i. 12 Si talè guèná'bèll tubi dchitè gaul, çpè zèd'è'èl tubi nillè? 13 Si talè lè'è t'è naná mènè mal, perè rac t'è guèd'è'è t'è cusè za'què ca'a ra shini t'è, mucho más guène'e Shtadè t'è naquèbezè gube'e l'è'è Espiritu Santo parè cuezènúhi'l lè'è t'è si talè tsagla'guè rná'bèl lu mè.

Guni'i mènè Jesùs napè mèdzabè la'ni ldu'i' (Mt. 12.22-30; Mr. 3.19-27)

14 Guzac tubi dzè Jesùs cagúhi' tubi mèdzabè gu'pè nananú la'ni tubi nguui. Ruadí'dzèdi'ill. Perè iurní bèru'u mèdzabè, bien ruadí'dzè nguui. Ra mènè bèdzèguè' ldu'u rall. 15 Perè bèldá rall guni'i:

—Rgu Jesùs mèdzabè por pudèrè shtë Beelzebú naná jèfè shtë los de más mèdzabè.

16 Sebèldá mènè bèt'è'dè rall prèbè lè'è mè, nihunè mè lo què nanádi'i voluntá shtë Dios. Guna'bè rall gunè mè tubi milagrè lu rall, ziquè tubi sèni de què na mè shini Dios. 17 Guc bè'a mè llgabè naquèhunè rall. Guni'i mè:

—Si talè guèruldè shmènè gobiernè rdildi cuntrè mizme gobiernè, tsalú gobiernè. Nu si talè nadivididè tubi famili, guèdchini tiempè tsalú famili ni. 18 Nu Satanás si talè Satanás nadivididè mizme l'è'll, tsalú pudèrè shtë'nèll. Cagnia'a nd'è'è purquè rni'i t'è rghuia mèdzabè por pudèrè shtë Beelzebú. 19 Si talè rghuia mèdzabè por pudèrè shtë Beelzebú, çchu runè compa'ni ra

mènè entrè lè'è t'è nargú mèdzabè la'ni ldu'u mènè? Lè'è nargú mèdzabè entrè lè'è t'è, guèni'i rall lu t'è chu bène'e pudèrè guahia parè rghuia mèdzabè, nu guèni'i rall runè t'è mal llgabè. 20 Perè si talè con pudèrè shtë Dios, rghuia mèdzabè la'ni ldu'u mènè, hia bèga'a iurè, guèlladchi zuga'a Dios parè guèni'b'è'ai' lè'è t'è.

21 'Si talè tubi nguui putèntè quèhápèll bien lídchill con gu'i'bè narguini mènè, pues grè nanapè nguui ni nasegurè. 22 Perè si talè guèdchini stubi nguui más fuertè nu gúnèll gan lu primèrè nguui, iurní guègull grè nanapè primèrè nguui nu rt'è'stèllin entrè ra shmènèll. Ra gu'i'bè naná rialdí ldu'u primèrè nguui, hia na rahin guia'a stubi nguui.

23 'El què nanèdi'i guèni'i favurè de na, nall cuntrè de na. El què nadè rt'èadi'i mènè lua, na ziquè tubi narsèllu'nè mènè lua.

Tubi mèdzabè nabèabré catè bèru'ull (Mt. 12.43-45)

24 Guagla'guè guni'i Jesùs:

—Iurè bèru'u mèdzabè la'ni ldu'u nguui, riazèll catè nídi'i nisè. Rguillil catè cuézèll perè adè rdzèlèdi'ill lugar. Iurní rni'ill: "Guèabría ldu'u mènè catè bèrua'a". 25 Bédchini mèdzabè. Bèdzèlèll ziquè tubi hiu'u bien arregladè nu limpi. 26 Iurní tsalli'i mèdzabè gadchi mèdzabè más mal què l'è'll; riutè rall la'ni ldu'u nguui ni. Bèa'nè nguui ni con gadchi mèdzabè, lèdè túbse'di'i mèdzabè. Más mal bèa'nè nguui ni.

Ra narquitè ldu'u de verdá

27 Iurè cagni'i mè ra di'dzè r'è, tubi na'a nazú entrè ra mènè zihani guni'ill fuertè lu mè:

—Dichusè na gullanè lè'èl, nu bègá'dchill lè'èl.

28 Jesùs guni'i:

—Más bien na el què narquè diaguè di'dzè shtë Dios nu rzu'bè diáguèll shti'dzi'.

Ra mènè mal guna'bè rall gunè mè tubi milagrè lu rall

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Zihani mènè bédchini; bèdèá rall lu Jesùs. Guni'i mè lu rall:

—Nalè mal na mènè tiempè ne'. Cagna'bè rall tubi sèni shtë Dios. Cagna'bè rall guna tubi milagrè. Ni tubi cusè ru'bè guèná rall, sulamèntè tubi cusè ziquè naguzac tiempè shtë Jonás guèná rall. 30 Ziquè guc Jonás tubi sèni parè ra mènè shtë Nínive de què gac cumplir shti'dzè Dios, nguui nabèshe'ldè Dios lu guè'dchillu gáqui' sèni parè ra mènè nanabani ne'. 31 Iurè gac juici shtë Dios, lè'è reina nagunib'è'a ladzè Sur, tsasuldill nu gúnèll juzguè mènè nanabani iurne', na rall culpablè purquè na'a ni bidè guèná lè'è

Salomón parë guëquë diáguëll shti'dzë Salomón. Gulë guná, hia bédchini tubi más mē ru'bē quë Salomón. ³² Nu zac ra mēnē naguquërelde gu'èdchi Nínive, tsasuldí rall lu juíci con ra mēnē naquërelde ne'; nu guëni'i ra mēnē shtë Nínive, ra mēnē nanabani ne' na rall culpablë purquë ra mēnē shtë Nínive, iurë bini rall shti'dzë Jonás, bëabrí ldu'u rall con Dios. Gulë guná, hia bédchini tubi más mē ru'bē quë Jonás.

Lintërnë parë almë shtë të
(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ 'Ni tubi mēnē rsëu'ldëdi'ill llni la'ni lintërnë nu despuësë tsagcá'chill lintërnë lugar naga'chi. Adë guëtá'udi'ill lintërnë con tubi tēpë. Perë guëzu'bëllin guia'a parë el quë natsutë la'ni hiu'u guëzianí. ³⁴ Slul na ziquë tubi lintërnë. Si talë naza'quë slul, nápël llni guëdubi la'ni ldu'u. Perë si talë rac ll'u'u nacahi slul, nápëdi'i tē llni. ³⁵ Gulë bēnē llgabë bien si talë llni nanapë tē adë nahin nacahi. ³⁶ Iurë nanú llni guëdubi la'ni ldu'u tē, ni tubi partë nacahi; na ziquë tubi lintërnë narzianí lu nacahi.

Jesús guni'i guëc ra fariseo nu mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Nianá caglua'a Jesús ra mēnē, tubi fariseo bē'nē invitar gau mē lidchi fariseo. Gua mē lidchi fariseo nu guzubë mē lu mellë. ³⁸ Guná fariseo zubë mē lu mellë perë adë gudíbidí'i mē guia'a mē ziquë na custumbrë religiusë. Guasë ldu'u fariseo. ³⁹ Iurní guni'i Dadë Jesús lu fariseo:

—Lé'èl con los de más fariseo na tē ziquë trashtë nari'etidi'i. Rguibi tē bien ladi ra trashtë ziquë custumbrë religiusë, perë la'ni ldu'u tē nanú zihani maldá. Rzebi ldu'u tē pē shtë mēnē. ⁴⁰ Tuntë na tē. Dios bëntsa'u lē'è nguii nezë fuërë nu nezë la'ni. ⁴¹ Gulë béd'è nanapë tē ca'a mēnē. Gulë gac tē mēnē za'quë, iurní grë cusë na limpi parë lē'èl.

⁴² 'Prubi de lē'è tē fariseo; caguilli tē lo quë narunë tucarë ca'a Dios hashtë ra plantë namás mitu'nē, perë ra cusë ru'bē adë rúnëdi'i tē cumprir. Rúnëdi'i tē tratë bien con sa' tē. Nu rac shtú'udi'i tē Dios. Runë tucarë gunë tē cumprir cusë rē' nu los de más mandamientë shtë Dios.

⁴³ 'Prubi de lē'è tē fariseo. Nalë rac shtu'u tē guëzubë tē primërë asientë la'ni iádu'u. Rquitë ldu'u tē iurë mēnē runë rall saludar lē'è tē con zihani rēspëti catë rdëá mēnē.

⁴⁴ 'Prubi de lē'è tē. Na tē ziquë ra ba'a naga'chi catë bëga'chi tēgulë. Ra mēnē rdédë rall guëc ra ba'a perë rdë'edi'i rall cuendë blac fier na lugar ni.

⁴⁵ Iurní tubi mësë narlua'a lëy guni'ill lu mē:

—Mësë, nu zac cagni'il guëc na'a por di'dzë rē'.

⁴⁶ Jesús guni'i:

—Tambiën prubi de lē'è tē mësë shtë lëy purquë quëhunë tē obligar ra mēnē gunë rall zihani custumbrë. Nahin ziquë tubi carguë nē'è, perë lē'è tē adë rldísidi'i tēhin ni siquierë con tubi shcuënë tē.

⁴⁷ 'Prubi de lē'è tē. Rza'a tē capillë shtë ra profetë nabiadi'dzë shti'dzë Dios. Shtadë guëlu tē gudini rall ra profetë ni. ⁴⁸ Na tē testigu gudini ra shtadë guëlu tē lē'è ra profetë, nu na tē de acuerdë con lo quë nabē'nē rall purquë rza'a tē capillë shtë ra profetë. ⁴⁹ Por ni la'ni libré nanua'a sabiduría shtë Dios rni'i: "Guëshe'lda profetë nu poshtë lu ra mēnē perë quini mēnē bédá ra nabëshe'lda, gati rai'. Sëbëldá rai' guëzac zi mēnë." ⁵⁰ Perë rnia'a lu tē, gunë Dios juzguë ra mēnē tiempë ne' por grë maldá nabē'nē ra mēnē cuntrë ra profetë dizdë bëcue'shtë mē guë'dchiliu. ⁵¹ Ra mēnē nanabani ne' na rall culpablë por galguti shtë Abel nu por galguti shtë grë mē za'quë, hashtë galguti shtë Zacarías, el quë nagudini mēnē entrë iádu'u nu bëcu'guë. Gunë mē juzguë lē'è tē por grë ra cusë rē'.

⁵² 'Prubi de lē'è tē mësë shtë lëy purquë napë tē liahi parë gac bë'a lla gac salvar mēnē perë adë nēdi'i tsutë tē shnezë Dios nu adë nēdi'i tē tsutë mēnē shnezë mē; gac rall shmēnë mē.

⁵³ Nianá cagni'i mē ra cusë rē', ra mësë shtë lëy nu ra fariseo bédënu rall Jesús. Bédchi'bë rall zihani di'dzë guëc mē. Gudildi di'dzë rall tē guëni'i mē cusë mal. ⁵⁴ Bët'èdë rall prëbë lē'è mē parë ldaguë mē lu trampë shtë rall. Mudë ni gudili rall parë gunë rall acusar lē'è mē lu guibernë rumanë.

12

Gulë gupë cuidadë ra mēnë falsë

¹ Tiempë ni bédëá zihani mili mēnë hashtë rte'e sa' rall. Jesús guzublú guni'i mē lu ra shini gusë'dë mē, primërë lu rai':

—Gulë gupë cuidadë enseñansë shtë ra fariseo. Na rall falsë. Enseñansë shtë rall rrë'tsë ziquë levadurë la'ni nacubë. ² Lo quë nanú la'ni ldu'u mēnë guëru'u lu llni. Grë cusë naga'chi napë quë gac bë'a mēnë. ³ Grë lo quë narni'i tē lu nacahi, guini mēnë lu llni. Lo quë narni'i tē naga'chi nu lo quë naruadi'dzë tē la'ni hiu'u catë nē'au, gac bë'a mēnë. Guëabrí guadi'dzë mēnë fuertë shti'dzë tē lu ra mēnë.

Guni'i Jesús: "Adë rdzëbëdi'i tē lu mēnë"
(Mt. 10.28-31)

⁴ Guagla'guë guni'i Jesús:

—Na tē amigu shtëna. Rnia'a lu tē adë rdzëbëdi'i tē mēnë narguini cuerpë perë

nápëdi'i rall pudërë gunë rall más cusë cuntrè lè'è tè. ⁵ Perë na guënia'a lu tè chu guëdzëbë tè lúhi'. Náhi' el quë despuësë quíni'lè'èl, nápi' pudërë parë guëshé'ldi' lè'èl gabildi. Rnia'a lu tè stubi, gulë bëdzëbë lè'èl.

⁶ Rdu ga'i ma'ñi por chupë dumí bi'chi. Perë Dios rëagná ldu'i'i lè'è ra ma. ⁷ Nu napë më cuendë bèldá guitsë guëc tè zubë cadë de lè'è tè. Adë rdzëbëdi'i tè lo quë quëhunë mënë cuntrè lè'è tè; más lasac tè quë zihani ma'ñi.

El quë narni'i lu ra mënë nall shmënë Jesús

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Rnia'a lu tè, si talë rni'i tè lu ra mënë na tè shmëna, guënia'a lu ra ianglë shtë Dios na tè mënë shtëna. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ⁹ Perë si talë guëni'i tè lu ra mënë adë nádi'i tè shmëna, iurní guënia'a lu ra ianglë nádi'i tè mënë shtëna.

¹⁰ Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. El quë narni'i didzabë cuntrè na, gac gunë Dios perdunë lè'èll; perë si rni'íl didzabë cuntrè Espiritu Santo, gúnëdi'i më perdunë lè'èl.

¹¹ Iurë gua'a mënë lè'è tè lu ra gubernë u lu ra juësi u lu ra narunë juzguë lani iádu'u, adë rúnëdi'i tè llgabë pë guëni'i tè lu rall, lla guëquebi tè parë guëru'u tè, ¹² purquë mizmë iurë ni Espiritu Santo guëluá'ai' lè'è tè pë guëquebi tè lu rall.

Comparaciuni shtë nguii ricu perë natúntëll

¹³ Iurní tubi mënë nabëru'u ladi mënë zihani, guni'ill lu Jesús:

—Mësë, bënë favurë; guni'i lu bëcha guënë'èll herenci narunë tucarë cahia.

¹⁴ Perë Jesús guni'i lull:

—Rúnëdi'i tucara nihuna juzguë entrë lè'è tè. Ni tubi tè bënëdi'i nombrar na parë qui'dza herenci shtënë tè.

¹⁵ Guagla'guë guni'i më lu ra mënë:

—Gulë gupë mizmë lè'è tè parë adë rzëbidi'i ldu'u tè ra cusë shtë guë'dchiliu. Galërquit ldu'u nguii ze'dë de Dios, lédëdi'i por cusë zihani nanapë nguii lu guë'dchiliu.

¹⁶ Iurní guni'i më tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguii ricu. Shguii'ull bédë'è tubi bënë ganza'quë. ¹⁷ Bënëll llgabë: “Lla guna con tantë llubë. Nídi'i lugar parë cuetsá'uhin.” ¹⁸ Guní'ill: “Guëchilia hiu'u catë cuetsa'u llubë. Guëzá'ahia stubi más naru'bë, cuetsa'u llubë la'ni con grë cusë nanapa. ¹⁹ Mizmë na runa llgabë, nanú sufsientë por zihani izë. Gúnédia'a dchi'ni lachi; más bien guëbeza lidcha. Gáuha; gua' vini. Guëquitë ldua'a.” ²⁰ Nianá quëhúnëll llgabë, guni'i Dios lull: “Tuntë nal. Gue'lë ne' gátal. Ra cusë nabëtëal, çchu gac nashtënë rahin?” ²¹ Zni na grë ra nguii nartëá zihani

cusë parë mizmë lè'èll perë nápëdi'ill cusë nalasac lu Dios.

Quëhapë Dios shíni'
(Mt. 6.25-34)

²² También guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Rnia'a lu tè, adë rquëdi'nidi'i ldu'u tè por lo quë nagáu tè parë guëbani tè, ni por shabë tè nagacu tè. ²³ Vidë shtë tè na más lasac quë nagáu tè. Cuerpë shtë tè más lasac quë shabë tè. ²⁴ Gulë guná, ziquë ra ma riegü adë rcabnidi'i ma llubë. Adë riaglí'idi'i ma cuseché lachi cuetsa'u mahin la'ni hiu'u. Perë Dios rgáuhi' ra ma. Lè'è tè lasac tè más quë ra ma'ñi. ²⁵ Çchu de lè'è tè por tantë rúnëll llgabë guëbánil tubi dzë más? ²⁶ Si talë gáquëdi'i gunë tè ra cusë mitu'në, çpëzielú runë tè llgabë por ra cusë ziquë nagáu tè u nagacu tè?

²⁷ Gulë guná, lla riarubë ra guë'ë. Adë rúnëdi'i rahin dchi'ni. Adë rti'bidi'i rahin, perë rëy Salomón con guëdubi galëllujë shtëhi', bënëdi'i gan niácuhi' ziquë ra guë'è lachi. ²⁸ Gulë guná, lè'è tè narialdí ldu'i du'pë, chulë rlua'a guë'è lachi nedzë, quëhunë Dios; perë glli guëbidchi guë'è nu tsahin lu gui'i. Mucho más guëne'ë më narqui'ni tè. ²⁹ Adë rianaldëdi'i tè tēchi ra cusë pë gau tè, pë gu tè; adë rquëdi'nidi'i ldu'u tè por ra cusë rë'. ³⁰ Ra mënë nadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë Dios, rianaldë rall tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu, perë lè'è tè napë tè Shtadë tè. Runë më cuendë grë nicidá nanapë tè. ³¹ Primërë gulë guanaldë tēchi narac shtu'u Dios. Na më rëy. Iurní guëne'ë më grë cusë narqui'ni tè parë guëbani tè.

Gulë bëcuetsa'u tesurë la'ni gube'e
(Mt. 6.19-21)

³² Na tè du'pë mënë narianaldë tēcha ziquë ra lli'li narianaldë tēchi vëquërë. Adë rdzëbëdi'i tè purquë Shtadë tè gudili lè'è tè, tè guëni'bë'a tè catë na më rëy. ³³ Gulë bëtuu' nanapë tè ca'a mënë dumí, el quë nabënëpëdi'i. Gulë gapë tè panitë nadë rú'shidi'i con dumí nadë rialúdi'i; quiere decir, tesurë lu gube'e. Ndë ni tubi nguba'në riutëdi'i. Nídi'i ma naráu panitë parë tsaluhin. ³⁴ Catë nacuetsa'u tesurë shtënëll, ndë rac shtú'ul guëbánil.

Gulë gac tè preparadë

³⁵ Gulë gac listë nu preparadë guëdubi tiempë, ziquë nguii nalli'i lá'ni' parë dchi'ni, ziquë mënë nanua' lintërmë naquë llni. ³⁶ Gulë gac ziquë ra muzë naquëbezë lamë shtë rall. Gua lamë lidchi sa'a. Ra muzë naná listë parë guësha'lë rall puertë lueguë, iurë rsédchi lamë rua' puertë; ³⁷ rquitë ldu'u ra muzë si nabani rall iurë lè'è lamë guëdchini, purquë rnia'a lu tè de

verdà, guèru'u shumbrelè lamè nu guèni'i lamè lu ra muzè; "Gulè guzubè lu mellè". Iurni lè'è lamè gúnèll sirvè lu rall, gau rall. ³⁸ Si talè guèdchini lamè guèruldè gue'lè; si talè guèdchini lamè ze'dè grègue'lè nu guèdzèlè lamè lè'è ra muzè quèbezè rall, hia nabani rall; rquitè ldu'u ra muzè iurni. ³⁹ Nanè tè bien si talè niac bè'a nashtènè tubi hiu'u pè iurè guèdchini nguba'nè lédchi', zúga'a nguii ni listè. Nèdi'll tsutè nguba'nè lédchill. ⁴⁰ Nu zac lè'è tè napè què gac tè listè purquè adè nàpèdi'i tè cuendè ca iurè guèdchinia stubi. Nahia nguii nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu; guèdchinia iurè rni'i tè runè faltè parè guèdchinia.

Muzè nabènè nu muzè mal

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Iurni guna'bè di'dzè Pedro lu mè:

—¿Pè guni'il comparaciuni rè' lu grè mènè u guni'lin sulè parè lè'è na'a?

⁴² Guni'i mè:

—¿Chu na muzè za'què nu nasini guèquèll? Nall ziquè tubi mènè encargadè con lédchi shlámèll. Rnibè'a shlámèll guènull grè dchi'ni, nu guèd'èll nagáu ra muzè iurè rga'a iurè rau rall. ⁴³ Nalè rquitè ldu'u encargadè ni si talè quèhúnèll bien iurè guèdchini lamè shtènèll. ⁴⁴ Guldia rnia'a lu tè, lè'è lamè gúnèll nombrar lè'è nguii ni, guè nibè'all grè nanapè lamè. ⁴⁵ Perè si talè lè'è nguii rni'ill la'ni ldu'ull, adè guèdchini'di lamè lueguè, nu guèzublú nguii ni sac zill ra muzè nu ra criadè con galnè, perè lè'è ll rault, ruu'll, rzuu'dchill. ⁴⁶ Guèdchini lamè shtènèll mèrè iurè adè quèbèzèdi'ill lè'è lamè. Guèabri lamè de repèntè iurè adè quèhúnèdi'i nguii ni bien. Lè'è lamè gúnèll cashtigu lè'è ll nu guè nibè'a lamè gátill nu tsall lugar catè nanú ra nadè rialdidi'i ldu'i Dios.

⁴⁷ 'Lè'è muzè naguc bè'a pè rac shtu'u lamè gúnèll perè adè bè'nèdi'ill cumplir, adè bè'nèdi'ill preparar, guèd'è lamè zihani galnè guèc muzè ni. ⁴⁸ Perè lè'è muzè nadè gac bè'adi'i pè rac shtu'u lamè gúnèll, nu bè'nè muzè lu què narunè tucarè cashtigu, guèd'è lamè du'psè galnè guèc muzè ni. Si talè bèd'è Dios zihani llni guèc nguii, nall responsablè lu mè gúnèll bien con ra cusè ni. Lè'è nguii nabè'nè recibir pè shtè mènè, nall responsablè nu mènè guèna'bè rall más de nguii ni.

Por shti'dzè mè nanú divisioni

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹ 'Be'dè guèdchinia parè gac cashtigu mènè shtè guè'dchiliu lu gui'i. Nalè rac shtua'a de què subluhin. ⁵⁰ Napè què guètiá'ahia lu galèrzac zi, ziquè rtiá'a mènè nguii la'ni nisè parè chubè nisè nguii. Nahia ziquè mènè narlullè hashtë tsalú gac cumplirin. ⁵¹ ¿Gu llua'a tè be'dè guèdchinia

parè cuedchí ldu'u mènè con sa' rall? Aquèdi'i. Lèdè znídi'i. Be'dè guèdchinia parè gac divididè ra mènè. ⁵² Dizdè iurne' gac divididè famili; tsunè mènè guèru'u rall favurè de na. Mizmè famili guèru'u chupè mènè contrè de na. ⁵³ Shtadè llguè'nè rldènú rall cuntrè shíni'. Llguè'nè na cuntrè shtadè llguè'nè. Shni'a na cuntrè shtsá'pi'. Shtsa'pè na cuntrè shni'ai'. Suègrè rldènú llí'llill. Ll'i'lli na cuntrè suègrèll.

Gulè gac bè'a sèñi shtè timpè ne'

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Nu zac guni'i Jesús lu ra mènè zihani:

—Iurè rna tè shcahi nagasè nezè guetè, rni'i tè: "Hia mèrè guèdchini guiu". Lueguè rluèguè guiu. ⁵⁵ Si ze'dè mbè nezè sur, rni'i tè: "Ze'dè galna'i". Nu lueguè rac na'i. ⁵⁶ Na tè falsè, nanè tè sèñi nananú lu guè'dchiliu nu ra sèñi nananú gube'e. ¿Pèzielú rac bè'adi'i tè pè runè cuntienè lu què naquèhac iurne'?

Bè'nè règlè asuntè con contrari shtènèll

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ 'Gulè bè'nè llgabè cadè tubi tè lu què naza'què lu Dios. ⁵⁸ Por ejemplè, si talè tubi mènè runè demandè lè'è ll lu gubernè, antsè guèdchini lu autoridá, bè'nè règlè con contrari shtènèll parè guèa'nè en paz. Si adè rúnèdi'ill zní, lè'è contrari shtènèll gúnèll demandè lè'è ll juèsi. Lè'è juèsi gúnèll intriegu lè'è ll lu suldadè. Lè'è suldadè tsagsa'nè rall lè'è ll lachigui'bè. ⁵⁹ Guldía, adè guèrú'udi'ill hashtë quíllil grè centavè nanazé'bil.

13

Rqui'ni guèabri ldu'u tè lu Dios

¹ Nianá biadi'dzè Jesús di'dzè rè', bèru'u bèldá nguii naguni'i lu Jesús mal nabè'nè Pilato, purquè Pilato gudini bèldá mènè shtè Galilea la'ni iádu'u ru'bè. Rè'nè shtè ra nguii ni gac mescladè con rè'nè shtè ma nabè'nè ra mè israelitè ofrecèrè ziquè ofrendè lu Dios. ² Jesús guni'i lu rall:

—¿Pè llgabè quèhunè tè ne'? Ra mènè nabè'nè sufrir zní, adè nàpèdi'i rall más duldè què los de más sa' rall. ³ Rnia'a lu tè, si talè adè guèabri ldu'u tè con Dios, zac guènti tè catè nídi'i fin. ⁴ ¿Pè llua'a tè ra che'ñi bi tsunè nguii naguti iurè gulaguè tubi hiu'u guia'a guèc rall, na rai' más mè duldè què grè ra mènè naquèrèldè Jerusalén dzè ni? Guti rai', bè'nè lu' shtè Siloè. ⁵ Rnia'a lu tè, lèdè znídi'i. Si talè adè gúnèdi'i tè cambi mudè nanabani tè lu Dios, zac lè'è tè guènti tè catè nídi'i fin.

Comparaciuni shtè hiaguè nanápèdi'i nashi

⁶ Iurni guni'i mè comparaciuni rè':

—Tubi nguii bècabni tubi hiaguè higu entrè ra hiaguè uvè. Gudèdè izè. Guagl'i

nguiu nashi shtë hiaguë higu perë pë bédzéléd'i'll. ⁷ Iurní guni'll lu naquëhapë ra plantë: “Guná, tsunë izë be'dë guëllihia nashi shtë hiaguë higu perë ni tubi nashi bédzélédia'a. Bëchuguë hiaguë ni, ¿Pëzielú quëhunë hiaguë cupar lugar lu shlatë?” ⁸ Perë nguiu naquëhapë ra plantë guni'i: “Dadë, bësëa'në hiaguë ni stubi izë. Tsagldë'a guiu'u nu guëtiá'ahia bonë guëa' hiaguë parë guëne'e hiaguë nashi. ⁹ Guëbéza'a stubi izë, si talë adë guënë'edi'in nashi, gunibë'a, guëchúgahin iurní.”

Jesús bënëac tubi na'a nabëlecu tēchi'

¹⁰ Tubi dzë narzi'i ldu'u mënë, Jesús caglua'a ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë. ¹¹ Ndë nanú tubi na'a narac llu'u che'ñi bi tsunë izë. Bëlecu tēchi', bē'në mëdzabë mal. Adë bē'në na'a gan guzudill. ¹² Iurë guná Jesús lu na'a ni, guna'bë më lë'ëll nu guni'i më:

—Lë'ël, hia béáquël; nal librë galguidzë shtënëll.

¹³ Bëdchi'bë më guia'a më guëc na'a. Gualdill. Guzublú guni'll llëru'bë na pudërë shtë Dios. ¹⁴ Perë lë'ë jëfë shtë iádu'u bédénull Jesús purquë bënëac më lë'ë na'a dzë narzi'i ldu'u mënë. Guni'i jëfë lu ra mënë:

—Shu'pë dzë nanú gunë mënë dchi'ni. Guëdchini ra mënë narac llu'u entrë la'ni llmal, lédëdi'i dzë descansë guëac rall.

¹⁵ Iurní guni'i Dadë Jesús lull:

—Na të mënë falsë. Cadë tubi të nanapë burrë u tubi ngunë, rsha'quë të ma nu ria'anú të ma, gu ma nisë. Grë ra dzë quëhunë të zni. ¹⁶ Guná lu na'a rë', nall llëbni Abraham. Che'ñi bi tsunë izë rac llú'ull; quëdull por pudërë shtë Satanás. ¿Pë rni'il; guëshaca lë'ëll lu galguidzë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë?

¹⁷ Iurë guni'i Jesús di'dzë rë', grë ra mënë narunë cuntrë lë'ë më, rtu lu rall. Los de más mënë bëquitë ldu'u rall iurë guná rall cusë ru'bë nabë'në Jesús.

Comparaciuni shtë bēdchi bi'chi
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Guni'i Jesús tubi comparaciuni:

—¿Lla guërë'tsë di'dzë de quë guëlladchi na Dios parë guëribë'ai' mieti? ¿Pë guënia'a lu të, të gac bē'a të? ¹⁹ Manërë narnibë'a Dios mënë, na ziquë tubi bē'dchi bi'chi. Gudishi nguiu bē'dchi ni. Gualdani bē'dchi nu guaru'bin hashtë guquin tubi hiaguë ru'bë. Ra ma'ñi bēdchi'bë bëche'zë lu llicu hiaguë.

Comparaciuni shtë levadurë
(Mt. 13.33)

²⁰ Guagla'guë guni'i Jesús:

—¿Pë comparaciuni guënia'a lu të? të gac bē'a të manërë rnibë'a Dios ziquë Rëy. ²¹ Nahin ziquë levadurë nabëdchi'bë

tubi na'a guëc tsunë medidë harinë. Lë'ë levadurë rdë'ëin fuersë grë nacubë.

Tubi puertë nade'e

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Guagla'guë guzë më nezë parë Jerusalén. Bëlua'a më ra më guë'dchi nu më ranchi catë canzë më. ²³ Guzac tubi mënë guna'bë di'dzëll lu Jesús:

—Dadë, ¿blac mënë gac salvar, du'psë u zihani mënë?

Guni'i më lull:

²⁴ —Gulë guni'i ldu'u të parë tsutë të puertë nade'e, purquë guëdchini tiempë zihani mënë gac shtu'u tsutë rall puertë ni perë gúnëdi'i rall gan. ²⁵ Gaquin ziquë nashtënë hiu'u. Nè'au puertë shtë hiu'u. Lë'ë të zuga'a të fuërë. Rsëdchi të puertë ni nu guëni'i të: “Dadë, bësah'lë puertë, guëdchini na'a”. Perë lë'ë nguiu ni guëni'i lu të: “Adë ranguë bē'adia'a chu na të”.

²⁶ Iurní lë'ë të guëzublú guëni'i të: “Gudaunú na'a lë'ël; bi'i'nú na'a lë'ël. Bëluá'al lë'ë na'a ladi guë'dchi shtë na'a”. ²⁷ Iurní nguiu ni guëquëbill lu të: “Hia gunia'a lu të, rdë'edia'a cuendë chu na të, lë'ë të mënë naquëhunë maldá. Gulë guabsú lua.” ²⁸ Rnia'a lu të lugar ni gu'në të; gau lai' të purquë guëbi'a të lu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë lu gube'e perë lë'ë të adë tsutëdi'i të. Guëa'në të fuërë. ²⁹ Guëdchini mënë nezë guia'a. Guëdchini mënë nezë guetë. Guëdchini mënë nezë nortë nu nezë sur. Guëzubbë rall; gau rall lu gube'e catë rnibë'a Dios. ³⁰ Guná, bëldá mënë nalasáquëdi'i lu guë'dchiliu iurne', lasac rall lu Dios iurní; nu bëldá mënë naná më ru'bë ne', adë gáquëdi'i rall më ru'bë iurní.

Bi'ni Jesús guëc Jerusalén

(Mt. 23.37-39)

³¹ Mizmë dzë naguni'i Jesús di'dzë rë', bēdchini bēldá fariseo lu Jesús. Guni'i rall lu më:

—Bëru'u de ndë'ë purquë Herodes rac shtu'u quínill lë'ël.

³² Jesús guni'i lu rall:

—Herodes nasini guëquëll parë guësignëll. Gulë guagni'i lull: “Nedzë nu gli riagla'guë gunëca ra narac llu'u. Guëgua mëdzabë la'ni ldu'u mënë. Perë tēchi gli guëzublulia shchi'nia.” ³³ Napë quë tsagla'ga shneza nedzë, gli, nu tēchi gli purquë nádi'in posiblë tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios gáti' stubi guë'dchi; salamëntë Jerusalén gáti'.

³⁴ Mënë shtë Jerusalén, rnia'a lu të, rguini të ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bédë'ë guë'ë të ra narni'i shti'dzë Dios lu të. Zihani vultë guc shtua'a niatëahia lë'ë të ziquë tubi guidi rguëdchi ra guidi me'dë, perë nēdi'i të guëdchini të lua. ³⁵ Rnia'a lu të, më Jerusalén, guëa'në të ziquë tubi hiu'u

dachi. Gúnedi'i Dios compa'ni lè'è të. Nu adè guèndi'i të lua hashtë dzè naguèni'i të: "Benditè na el què nabèshe'ldè Dadè Dios lu guè'dchiliu. Bè'nè l'dai' mè lè'i'." Zni guèni'i të.

14

Bè'nèc Jesús tubi nguii nagadzè gui'i

¹ Guzac tubi dzè descansè, guataunú mè lidchi jèfè shtë ra fariseo. Los de más fariseo quègl'da'chi rall lè'è mè. ² Guèlladchi mè nanú tubi nguii narac ll'u'u nagadzè gui'i. ³ Jesús guna'bè di'dzè lu ra fariseo nu lu ra mèsè shtë lèy:

—¿Pè rni'i t'è? ¿Gu runè providè lèy shtë Dios gunè'aca'ra ra narac ll'u'u dzè narzi'i ldu'u mènè?

⁴ Perè lè'è rall adè bèquèbidi'i rall. Iurní Jesús bia'a lè'è nguii tubi ladè; bè'nèc mè lè'èll. Guni'i mè tsall con bien. ⁵ Lueguè guni'i mè lu ra fariseo:

—Grè të si talè guèlaguè tubi ngunè u tubi burrè la'ni guèrzú dzè descansè, lueguè tsaldú të ma. Ni tubi të adè guèbèzèdi'i hashtë stubi dzè parè guègú të ma.

⁶ Gúquèdi'i rall nihunè rall contèstè lu Jesús.

Ra invitadè lu sa'a

⁷ Guná Jesús lla na ra mènè invitadè lidchi fariseo, gudili rall mejurè lugar lu mellè iurè gudáu rall. Guni'i mè tubi comparaciuni lu rall:

⁸ —Iurè runè mènè invitar lè'èll lu sa'a, adè rzúbèdi'il lugar mejurè purquè si talè nanul lugar za'què nu guèdchini stubi mè más lasac què lè'èll, ⁹ lè'è mè nabè'nè invitar guèrupè të, guèni'ill lul: "Bè'nè favurè guasuldí; subè nguii r'è ndè'è catè zúbèl". Pues tsasúbèl stubi lugar trasè perè blac rtu lul iurní. ¹⁰ Perè guná, si talè tsal lidchi mènè, guzúbèl lugar humildè, iurní lè'è nguii nabè'nè invitar lè'èll, guèllall catè zúbèl. Guèni'ill lul iurní: "Dadè, bè'nè favurè guzubè lugar za'què cula'ni ra mè nalasac". Zni nàpèl hunurè lu ra mènè nazubènú lu mellè. ¹¹ El què narunè parè gáquèll mè ru'bè, guèlaguèll con shtu, perè el què nadè rúnèdi'i parè gáquèll mè ru'bè, Dios gunè honrar lè'èll.

¹² Iurní guni'i Jesús lu nabè'nè invitar lè'è mè gau mè lídchil:

—Iurè quèhúnèl invitar ra mènè të gau rall, guèruldè dzè u guè'lè, adè rná'bèdi'il amigu shténèl, nilè shfamí'il, nilè ra béchil. Adè rná'bèdi'il vècini ricu shténèl purquè lè'è rall despuèsè gunè rall lo mizmè con lè'èll, gaul lu mellè shténèl rall; ¹³ sino què iurè quèhúnèl invitar ra mènè lídchil, guna'bè ra prubi. Guna'bè ra mancu, ra cujè, ra ciegu të gau rall lídchil. ¹⁴ Bè nàpèdi'i rall të parè guèabrí quilli rall lè'èll. Guèquitè

ldú'ul iurní; nu Dios quilli lè'èll dzè natsashtë ra shmènè mè ladi ra tégulè.

Comparaciuni shtë cènè ru'bè

¹⁵ Tubi nazubènú Jesús lu mellè, iurè bínill di'dzè r'è, guni'ill:

—Dichusè grè ra natsutè gube'e catè Dios na Rèy, të súbèll lu mellè, gaul.

¹⁶ Jesús guni'i lu nguii ni:

—Tubi nguii bè'nè preparar guèdè'èll tubi cumidè za'què. Guná'bèll zihani mènè guèdchini të gau rall. ¹⁷ Bèga'a iurè hia listè na grè cusè. Iurní bèshe'ldè nguii ni tubi muzè naguagni'i lu ra invitadè: "Gulè gude'e lueguè. Hia nadchi'bè cumidè lu mellè gau të." ¹⁸ Perè grè ra invitadè tubi por tubi bè'nè rall dispensar. Primèrè nguii guni'i: "Bè'nè dispensar na. Guzia tubi ldè guiu'u, napè què tsagnahia luhin." ¹⁹ Stubi guni'i: "Guzia ga'i nezè ngunè. Mèrè iurnè' gac prèbè ma nia zunè ma dchi'ni. Bè'nè dispensar na." ²⁰ Stubi guni'i: "Tampa bètsé'ahia. ¿Lallè tsahia iurnè'?" ²¹ Bèabrí muzè lidchi lamè ni. Guni'ill lúhi' grè lo què guni'i ra invitadè. Bèldè lamè ni. Guni'ill lu muzè: "Gua lueguè nasesè lu nezè hashtë ra nezè bi'chi shtë guè'dchi. Guaglli' ra prubi, ra mancu, ra cujè, nu ra ciegu; gau rall." ²² Gudèdè stu'pè tiempè bèabrí muzè. Guni'i muzè lu lamè: "Dadè, hia bèna lo què naguni'ill perè todavía nanú lugar lu mellè". ²³ Lè'è lamè guni'ill: "Gua stubi; bè'nè ruèguè lu mènè nazuga'a nezè lachi nu ra nananú caminè reali parè guè'dè guèzè rall lidcha. Gac zihani mènè hashtë tsúdi'i lugar lu mellè. ²⁴ Ni tubi naguna'ba primèrè gáudi'i rall cumidè za'què nabèna preparar."

El què narac shtu'u gáquèll shmènè Jesús

²⁵ Zihani mènè guanaldè rall tèchi mè. Bèdchigrè mè; guná mè tèchi mè nu guni'i mè lu rall:

²⁶ —El què narac shtu'u gáquèll shmèna, napè què gac shtú'ull na más què shtádèll, más què shní'all, más què tsé'lèll, nu shínill, nu ra béchil, nu zánèll. Napè què rac shtú'ull na más què prupi vidè shténèll. Si talè rúnèdi'ill ni, nídi'i mudè gáquèll shmèna, ²⁷ Cualquier narac shtu'u gáquèll shmèna, napè què gúnèll renunci prupi desèo shténèll nu gáquèll dispuestè gátill por na. ²⁸ Cadè tubi de lè'è të si talè rac shtú'ul guèzá'al tubi hiu'u ru'bè, primèrè guèna'bè di'dzè'èl blac dumí runè costar parè tsalú dchi'ni. Iurní guèlábèl dumí nanápèl; gac bè'al si talè nanú sufsientè dumí. ²⁹ Si talè adè rúnèdi'ill llgabè bien, despuèsè de guntsá'ul cimientè shtë hiu'u, nídi'i dumí tsalú hiu'u, grè ra mènè naguèná lu cimientè, tsagla'guè gunè rall burnè lè'èll. ³⁰ Guèni'i rall iurní: "Nguii r'è guzublú guèzá'all hiu'u perè nàpèdi'ill dumí parè

tsalú dchi'ni". ³¹ Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi rëy con chi'i mili suldadë rac shtu'u tsatíldill con stubi rëy. Primërë quëhúnëll llgabë si talë gúnëll gan con fuersë nanápëll lu rëy nanapë galdë mili suldadë. ³² Si talë rdë'ëll cuendë adë gúnëll gan, mientras zitu na rëy con galdë mili suldadë, guëshë'ldëll rsunë lu rëy parë gac en paz, parë tsalúdi'i tildi rall. ³³ Zni nahin con lë'ë të, el quë nadë rúnëdi'i renunci grë lo quë nanápëll, nidi'i mudë gáquëll shmëna.

Zedë nanápëdi'i sabor
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴ Nabhënë na zedë perë si guënitì zedë sabor, ¿lla gunë nguü guëabrá sabor shtë zedë? ³⁵ Adë rlluí'di'ín, nilë parë guëc guü'u ziquë bonë, ni parë stubi cusë. Guëru'ldë mënë zedë ni lu nezë. Si talë rac shtú'ul tsasël, gulë bëquë diaguë bien shti'dza.

15

Comparaciuni shtë lli'li naguniti
(Mt. 18.10-14)

¹ Zihani mënë mal ziquë ra narunë cubrë impuestë nu ra pecadurë, be'dë bi'guë rall lu më parë guëquë diaguë rall shti'dzë më. ² Ra fariseo con mësë narlua'a lëy, guni'i rall cuntrë Jesús. Guni'i rall:

—Jesús na amigu shtënë ra pecadurë. Ria Jesús lidchi rall të gaul.

³ Iurni Jesús guni'i comparaciuni rë' lu ra contrari shtë më:

⁴ —Si talë nápël tubi gahi'u a lli'li perë guënitil tubsë ma, rsëá'nëll los de más ra ma lachi parë tsatíll lë'ë ma naguniti hashtë guëdzélël lë'ë ma. ⁵ Iurë guëdzélël lë'ë ma, quëdchí'bël ma iénil nu nalë rquitë ldu'ul. ⁶ Iurë nanul lidchil, guëná'bëll amigu nu vëcini shtënëll nu guëni'il lu rall: “Bë'në compa'ni na tantë rquitë ldua'a purquë bëdzela lë'ë ma naguniti”. ⁷ Rnia'a lu të, na lëgrë lu gube'e iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabrá ldu'ull con Dios, más lëgrë quë noventa y nueve mënë za'quë nanadë rquí'nidi'i guëabrá ldu'u rall con Dios.

Comparaciuni shtë dumí naguniti

⁸ Gulë bëquë diaguë stubi comparaciuni. Tubi na'a nápëll chi'i munedë bëdchichi nalasac. Si talë guënitil tubsë munedë, ¿pë gúnëll? Rquëguí'ill llni lintërnë. Rldú'bëll guëdubi la'ni hiu'u. Rguí'ill bien hashtë guëdzélëll dumí. ⁹ Iurë bëdzélëll dumí, guëná'bëll vëcini nu amigu shtënëll; rni'ill: “Bë'në compa'ni na purquë hia bëdzela munedë naguniti nu rquitë ldua'a”. ¹⁰ Manërë ni rquitë ldu'u ra ianglë iurë tubi mënë nanapë duldë, guëabrá ldu'ull con Dios.

Tubi sultërë nabënitì lu shtádi'

¹¹ 'Guzac tubi nguü napë chupë llgá'ni'. ¹² El quë namás nabi'chi guni'ill lu shtádëll: “Dadë, rac shtua'a guënë'el herenci narunë tucarë cahia”. Iurni gudi'dzë shtadë ra sultërë herenci shtëhi'. Bëdë'ë mënë ni entrë chupë llgá'ni'. ¹³ Gudëdë bëldá dzë, iurni lë'ë ngulë'në menurë bëtuu'ill herenci. Guná'zill nezë. Guall ladzë mënë zitu. Con dumí nanuá'all bë'nëll zihani duldë. ¹⁴ Hia bëga'a tiempë bëshi'nill dumí lu ra cusë mal. Iurni guna'zi tubi gubini lugar ni nu rldia'në nguü ni. ¹⁵ Guagná'bëll dchi'ni lu nguü naquërelde lugar ni. Shlámëll gunibë'a tsaguëpill guchi lachi, gau ma. ¹⁶ Bëdchini galërdia'në ldu'ull; gac shtú'ull gaul cumidë shtë ra guchi perë ni tubi mënë bëdë'ëdi'i ngaull. ¹⁷ Iurni bë'a llñill. Guni'ill: “Zihani muzë napë shtada. Rau rall hashtë napë rall de subrë, perë na gatia tantë rldia'na. ¹⁸ Guëabrá lidchi shtada. Guënia'a lúhi': Dadë, bëna duldë lul; nahia pecadurë lu Dios. ¹⁹ Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërelda ziquë shínil. Bë'në tratë na ziquë tubi muzë shtënëll.” ²⁰ Guna'zi nguü ni nezë parë guëabrill lidchi shtádëll.

'Zitu nazë'dëll lidchill, guná shtádëll lull. Bëga'a ldu'u shtádëll lë'ëll. Bëdchini guëllu'në shtádëll lull. Bë'nëll recibir shínil con gustë. Gudëdchill shínil. Bëtsagrau'll shínil. ²¹ Nguü ni guni'i lu shtádëll: “Dadë, bëna duldë lul nu nahia pecadurë lu Dios. Hia adë rúnëdi'i tucarë guëquërelda ziquë shínil.” ²² Perë shtádëll guni'i lu ra muzë: “Nas-esë guaglli'i shabë zá'quëll, lo más mejurë, gacu shinia. Guaglli'i tubi nigi parë guiá'all. Guaglli'i sabadu parë guëquëhin guëa'll. ²³ Gulë quini ngunë nandchú të guëdáuha'a. ²⁴ Gac laní purquë rnia'a guti shinia perë bëabrá nabani shinia. Bëntill perë hia bëdzéla'a lë'ëll.” Lueguë guzublú laní.

²⁵ 'Guzac shini mayurë nanull lachi. Iurë bëabrill lidchill, bínill musiquë nu cagui' ra mënë. ²⁶ Guná'bëll tubi muzë. Guna'bë dí'dzëll pë runë cuntienë laní. ²⁷ Guni'i muzë: “Bë'hil bëabrill nabánill. Gunibë'a shtádëll guëdini na'a ngunë nandchú të guëdáuha'a. Bë'në shtádëll recibir bëchil con gustë; nabánill.” ²⁸ Iurni lë'ë llga'në mayurë bëldëll; nëdi'ill tsutëll la'ni hiu'u. Bëru'u shtádëll; guna'bë shtádëll lë'ëll; bë'ni' ruëguë lull tsutëll la'ni hiu'u. ²⁹ Perë guni'i shini mayurë: “Blac tiempë bëna sirvë lul nu bëzu'bë diaga shti'dzëll perë nunquë bënë'edi'il pë cahia, ni siquierë tubsë chivë mitu'në parë gac laní con amigu shtëna. ³⁰ Perë iurnë' bëabrá shini rë'ëll; bëshi'nill shtumil. Guagnádëll zihani na'a mal. Nu lë'ëll gunibë'al gati ma nandchú, gau të. Gac laní.” ³¹ Iurni guni'i shtádëll: “Nal shinia. Nabaninual. Grë lo quë nanapa nashtënëll. ³² Perë runë tucarë laní; gáca'a nalëgrë

purquë bëchil gútil perë bëabrill nabánill. Bënífill perë iurne' bédzëla'a lë'ëll stubi."

16

Comparaciuni shtë muzë nabë'nëdi'i bien

¹ Guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guc tubi nguiu ricu nabëdë'ë dchi'ni gunë nguiu narac rgu' cuendë. Perë los de más muzë guagni'i rall lu ricu de quë lë'ë nguiu adë bë'nëdi'ill bien. Quëgnítill lo quë nanapë ricu. ² Lë'ë ricu guna'bë nguiu ni. Guni'i ricu: "¿Pë na verdá narni'i ra muzë? Bë'në intriegu cuendë dchi'ni nabë'nël purquë hia adë gáquël encargadë con shchi'nia." ³ Iurni lë'ë nguiu bë'nëll llgabë: "¿Pë guna iurne'? Hi-adë nahia encargadë con shchi'ni lamë. Rúnëdia'a gan dchi'ni ru'bë nu rtu lua tsaldúa gu'në. ⁴ Guna stubi cusë parë gapa amigu nagunë recibir na lidchi rall iurë nápëdia'a dchi'ni." ⁵ Iurni nguiu ni guna'bëll ra mënë nanaze'bi dumí lu lamë. Tubi rall por tubi rall bëdchini rall. Guna'bë di'dzë nguiu lu primë're nabëdchini: "¿Blac nazë'bil lu lamë?" ⁶ Bëquëbill: "Naze'bia tubi gahiu'a barrili sëiti". Iurni guni'i nguiu: "Ndë'ë na guichi pagaré shtë'nël; bëche'zin nu bëntsa'u stubi narni'i nazë'bil cincuenta barrili sëiti". ⁷ Lu stubi mënë guni'ill: "¿Blac nazë'bil lu lamë?" Bëquëbill: "Naze'bia tubi gahiu'a rmudi shtë trigu". Iurni guni'i nguiu: "Ndë'ë na guichi pagaré shtë'nël; bëntsa'u stubi pagaré narni'i nazë'bil lë'ësë ochenta rmudi shtë trigu". ⁸ Lë'ë lamë guni'i lu nguiu mal: "Nasini guëquël. Bë'nël segurë vidë shtë'nël parë tiempë naze'dë." Ra mënë shtë guë'dchiliu quëhunë rall galënasini con ra sa' rall más quë ra mënë naná rialdi' ldu'i shti'dzë Dios.

⁹ Mënë runë rall gan dumí con zihani maldá, perë rnia'a lu tē, gulë bë'në bien con dumí nanápël; ze'dë guëdchini dzë adë lasáquëdi'i dumí. Iurni gunë më recibir lë'ëll lu gube'e catë nidi'i fin.

¹⁰ El quë narunë cumplir con du'pë nanápëll, gúnëll cumplir si talë nápëll zihani cusë. El quë nadë rúnëdi'i bien con du'pë, también gúnëdi'ill bien con zihani cusë. ¹¹ Si talë adë bë'nël bien con dumí naná mal, ¿chu guëne'e cá'al lo quë nanasac de verdá? ¹² Si talë adë bë'nëdi'ill bien con cusë nanádi'i shtë'nël, ¿chu guëne'e lo quë narunë tucarë cá'al lu gube'e?

¹³ Ni tubi mënë gáquëdi'i gúnëll sirvé chupë lamë. Rac shtú'ull tubsë lamë. Lu stubi lamë rúnëdi'ill cuendë. Rzu'bë diáguëll shti'dzë lamë, stubi lamë quëhúnëll desprëci. Nidi'i mudë gac shtú'ul Dios nu mizmë tiempë gac shtú'ul dumí.

¹⁴ Ra fariseo narac shtu'u dumí, bini rall grë naguni'i Jesús. Bë'në rall burnë lë'ë më.

¹⁵ Iurni guni'i Jesús lu rall:

—Lë'ë tē runë tē parë rlua'a tē naza'quë lu ra mënë. Rni'i tē lo quë naquëhunë tē naza'quin, perë Dios rna lla na ldu'u tē. Lo quë narac shtu'u mënë gapë rall lu guë'dchiliu, nahin cusë narná zá'quëdi'i Dios.

Shti'dzë Dios napë pudë're parë siemprë

¹⁶ Lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra nabi-adi'dzë shti'dzë Dios la'ni Sagradas Escrituras, gunibë'a Dios gunë mënë cumplir hashtë tiempë shtë Juan Bautista. Perë iurne' na quëgnia'a diza'quë lu tē, tē parë tsutë mënë catë rni'bë'a Dios. Perë ra mënë nariutë lugar ni runë rall zihani esfuersë por tsutë rall.

¹⁷ Más sencigi tsalú guë'dchiliu nu gube'e quë tubi cusë mitu'në shtë lëy tsaluhin. Shti'dzë Dios adë tsalúdi'in.

Jesús bëlua'a lla na narlë tse'lë

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸ 'Si talë guësa'në nguiu tsé'li' nu guëtës'all con stubi na'a, quëhúnëll duldë adulteri. Nu si talë stubi nguiu ca'a lë'ë na'a ni, quëhúnë nguiu ni duldë adulteri.

Nguiu ricu nu Lázaro

¹⁹ Guë tubi nguiu ricu. Nácull con lari zá'quë nalasac zihani dumí. Grë dzë rau zá'quëll lu laní nananú lidchi ricu. ²⁰ Tambiën gac tubi prubi lë Lázaro. Rac llú'ull. Rátsull guëë'dzu. Guzúbëll rua'puertë shtë ricu. ²¹ Lázaro guë shtú'ull ni-haull pedasë guetë nagulaguë guëa' mellë shtë ricu, tantë rldia'në Lázaro. Ra mbecu bëdchini; bëlde'e mbecu lu guëë'dzu ladi Lázaro. ²² Tubi dzë guti Lázaro. Bëdchini ra ianglë; bia'a rai' almë shtë'hi' gube'e catë nanú Abraham. Nu lë'ë ricu guti. Bëga'chi ricu. ²³ Ricu nanull lugar shtë cashtigu catë ria nanadë rialdi' ldu'i Dios. Gubi'a ricu lu Abraham zitu. Guná ricu lu Lázaro nananú cula'ni Abraham. ²⁴ Fuertë guni'i ricu: "Dadë Abraham, bëga'a ldu'ul na. Bëshe'ldë Lázaro; gá'dzëll bëcuë'në shtë'nëll tē parë ldagüë tubi gotë nisë lu ldudza tantë rbdichi ldua'a. Quëhuna sufrir la'ni be'lë rë'." ²⁵ Iurni guni'i Abraham lu ricu: "Lë'ëll, ¿gu rëagná ldu'ul lla guë vidë shtë'nëll? Zihani cusë nápël; nidi'i nicidá de Dios. Perë Lázaro, vidë shtë'hi' gac prubi. Iurni rquitë ldu'ull mientras nanul lugar shtë cashtigu. ²⁶ Más de ni entrë lë'ë hia'a nanú tubi bërrancu. Nidi'i mudë guidë tē ndë'ë. Nu nidi'i mudë guidë mënë nananú ndë'ë parë nga'li." ²⁷ Iurni guni'i ricu: "Si es quë ni, Dadë Abraham, bë'në tubi favurë. Bëshe'ldë lë'ë Lázaro lu ra bëcha. ²⁸ Napa ga'i bëcha naquërelë lidchi shtada;

guini rall shti'dzë Lázaro. Guadí'dzëll lu rai' lla na ra cusé të guídëdi' rall ndë'ë lugar shtë cashtigu.”²⁹ Perë Abraham guni'i lu ricu: “Lë'ë ra bëchil napë rall lo quë nabëquë'ë Moisés nu ra shmuzë Dios nabiadi'dzë shti'dzë më; guëquë'ë diaguë rall shti'dzë rai'”.³⁰ Guni'i ricu: “Dadë, si talë tubi natsashtë ladi ra tëgulë, guëni'i' shti'dzë Dios lu rall, tsaldí ldu'u rall. Guëabrá ldu'u rall lu Dios iurní.”³¹ Guni'i Abraham lu ricu: “Aquëdi'i. Si talë runë nadzë'ëdi'i rall mudë nanabani rall iurë rini rall shti'dzë Moisés nu shti'dzë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios, tampoquë tsaldídi' ldu'u rall shti'dzë natsashtë ladi ra tëgulë.”

17

Gulë gupë lë'ë të al mizmë lë'ë të gúnëdi'i të duldë

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

¹ Jesús guni'i lu ra mënë narianaldë en-señansë shtëhi':

—Napë quë guëdchini tiempë guëquili mëdzabë lë'ë të parë gunë të duldë, perë prubi nguii el quë naquëhunë parë gunë mënë duldë.² El quë narlua'a tubi më humildë mal nezë gúnëll duldë, mejurë galdë nguii ni tubi guichi ru'bë iénill; tsagru'ldëll lë'ëll la'ñi nisëdu'u.³ Gulë gupë mizmë lë'ë të.

'Si talë bëchil gúnëll cuntrë lë'ëll, guni'i lull pë faltë nanápëll. Si talë guëabrá ldu'ull nezë za'quë, bë'në perdunë lë'ëll.⁴ Si talë gúnëll mal cuntrë lë'ëll gadchi vueltë tubi dzë nu gadchi vueltë guëabrá guëni'ill lul: “Hia adë gúnëdi'irua'a cuntrë lë'ëll”, napë quë gúnëll perdunë lë'ëll.

Pudërë nanapë el quë narialdi ldu'i Dios

⁵ Ra poshtë guni'i rai' lu Jesús:

—Bë'në compañi lë'ë na'a të tsaldí ldu'u na'a lë'ëll más.

⁶ Guni'i Jesús:

—Si talë rialdi ldu'u të shti'dza sudu'pë, masiá du'pë ziquë tubi bëndchi bi'chi, zac guëni'ill lu hiaguë sicómore nazubë ndë'ë: “Bí'eshi de ndë'ë nu bëcabni mizmë lë'ëll la'ñi nisëdu'u”, si talë tsaldí ldu'ul Dios, lë'ë hi-aguë guëzu'bë diaguin shti'dzëll.

Comparaciuni shtë narunë sirvë

⁷ 'Si talë napë të tubi muzë nabëabrá lídchil; guaguënéll u guaguépí ra ma lachi, iurë bëdchinill hiu'u adë guëni'idi'ill lull: “Gudëdë gaul lueguë”.⁸ Aquëdi'i. Guëni'ill lull: “Bë'në preparar nagauha nu guat-ibi guí'al; bë'në sirvë lu mellë gauha nu gua'. Despuësë gaul; gul.”⁹ Si lë'ë muzë quëhúnëll lo quë narnibë'al, adë guëni'idi'ill: “Dushquíllil”.¹⁰ Zni lë'ë të, despuësë de bë'në të cumplir grë lo quë narnibë'a Dios gunë mënë, gulë guni'i: “Na na'a muzë

nalasáquëdi'i. Bëdë'në na'a sulamëntë lo quë nabë'në tucarë guëdë'në na'a.”

Jesús bënëac chi'i narac llu'u galguidzë naru'dzë ládi'

¹¹ Guagla'guë zia'a Jesús nezë Jerusalén. Gudëdë më regiuni naná entrë Samaria nu Galilea.¹² Iurë guagbi'guë më tubi guë'dchi, bëdza'guëllú më chi'i mënë narac llu'u galguidzë ru'dzë ládi'. Zitu bëa'në rall.¹³ Fuertë guni'i rall:

—Jesús, Mësë, bëga'a ldu'ul lë'ë na'a; bënëac lë'ë na'a.

¹⁴ Jesús guná lu rall nu guni'i më:

—Gulë tsagná lë'ë bëshuzi të guëmall lu të.

Iurní nianá zia'a rall, mizmë iurní bëac rall.¹⁵ Tubi de lë'ë rall iurë guná lla bëáquëll, bëabráll lu Jesús. Guní'ill fuertë, dushquíll Dios por favurë nabë'në më.¹⁶ Bëzullíbill lu Jesús hashtë bëdchíni luquëll lu guiu'u. Bëdë'ëll graci lu më. Nguii ni na më Samaria.¹⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Chi'i nguii narac llu'u bënëaca. ¿Gua rall? ¹⁸ Túbsëll bëabrá, bëndë'ëll graci lu Dios. Nall de stubi naciuni.

¹⁹ Iurní guni'i më lu nguii:

—Guasuldí. Guzia'a con bien. Bëáquëll purquë rialdi ldu'ul na.

Guë'dchiliu antsë guënbë'a Dios ziquë Rëy

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ra fariseo guna'bë di'dzë rall lu Jesús, guc guëdchini tiempë naguënbë'a Dios ziquë Rëy. Jesús repí:

—Iurë guëdchini tiempë naguënbë'a Dios, adë guëdchíni'din con señi naganë'a të.²¹ Adë guëni'idi'i mënë: “Ndë'ë rñibë'a më ziquë Rëy”, u “Ndë rñibë'a më”; purquë hia ne' rñibë'a më bëldá mënë naquërdeldë entrë lë'ë të.

²² Iurní guni'i Jesús lu ra shini gusë'dë më:

—Guëdchini tiempë lë'ë të gac shtu'u të guëná të lua, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia perë lëdë guënádi'i të lua lueguë.²³ Mënë guëni'i lu të: “Ndë'ë bëdchíni'”, u “Ndë bëdchíni'”. Adë tsagnádi'i të lë'ë rall. Adë rianáldëdi'i të tēchi rall,²⁴ purquë ziquë rdchíni nguzi'u; rlua'a llni dizdë ladë ldi hashtë guia'a ladë rubësë, zni guëdchinia. Nahia nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.²⁵ Antsë gac ra cusë ni, guna sufrir galgati. Ra mënë tiempë ne' guëquë guia'a rall na.²⁶ Ziquë bë'në mënë shtë guë'dchiliu tiempë shtë Noé, zni gunë rall antsë guëdchinia stubi.²⁷ Gudáu rall. Bii' rall. Bëtsë'a rall. Guc laní shtë lliguë hashtë Noé guatë la'ni barcu ru'bë. Iurní bëdchíni juici shtë nisë guëc rall. Grë mënë guti.²⁸ Zni guc tambíen tiempë shtë Lot. Gudáu ra mënë. Bii' rall. Bëtuu' rall. Guzi'i rall. Bëcabní rall. Bëza'a rall lidchi rall.

29 Perë iurë Lot bëru'u ciudá Sodoma, gu-laguë gui'i dzë ni. Gulaguë asufrë narie'qui dizdë gube'e nu grë mënë guti. ³⁰ Ziquë bè'në mënë tiempë shtë Lot, zni gunë rall iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guënà ra mënë lua.

³¹ "Dzë ni si talë tubi de lë'ë të nanú guëc hui'u, adë tsutedi'il la'ni hui'u parë guá'al lo quë nanápël. Si talë tubi de lë'ë të nanú të lachi dzë ni, adë guëabridi'il parë guá'al cusë nanápël. ³² Gulë bëagná ldu'u të pë guc tselë Lot. ³³ El quë nanëdi'i guëne'e vidë shtënell por na, segurë guënitill vidë shtënell; perë el quë naguënitì vidë shtëni' por na, guëbaniill parë siempër.

³⁴ "Dzë naguëdchinia, nanú chupë mënë lu camë. Túbsëll guëna'bë Dios tsall gube'e. Stúbill guëa'në. ³⁵ Chupë na'a caniu'u juntë. Túbsëll guëna'bë mē tsall gube'e. Stúbill guëa'në. ³⁶ Chupë nguiu nanú lachi. Túbsëll guëna'bë mē tsall gube'e. Stúbill guëa'në.

³⁷ Iurë bini ra shini gusë'dë mē di'dzë rë', guna'bë di'dzë rai:

—Dadë, ¿guc gac ra cusë ni?

Guni'i mē tubi dichë:

—Iurë gac ra cusë ni, gac bè'a të segu-ramëntë, igual ziquë rac bè'a të rdëa ra bëchu catë naga'a naguti.

18

Comparaciuni shtë viudë nu juësi

¹ Jesú guni'i tubi comparaciuni parë gac bè'a shmënë mē runë tucarë guadi'dzëni rall Dios guëdubi tiempë, de quë adë guëzalúdi'i rall pacënci parë guëna'bë rall lu Dios. ² Guni'i mē:

—Guc tubi juësi naguquërelde guë'dchi. Adë gualdidi'i ldu'ull Dios nu adë bè'nëdi'ill respëti sa'll. ³ Mizmë guë'dchi guquërelde tubi viudë nanapë dishi'bi con stubi narunë cuntrë lë'ëll. Guagna'bë viudë lu juësi parë gac rëglë asuntë shtënell segun léy. Guni'i viudë: "Bè'në rëglë asuntë con contrari shtëna". Zihani vuellë guagná viudë lë'ë juësi. ⁴ Nèdi'i juësi gunëll rëglë asuntë ni, perë despuësë bè'në juësi llgabë: "Adë rialdidi'i ldua'a Dios nu nápëdia'a respëti parë mënë, ⁵ perë viudë rë' riagla'guë guëna'bëll lua. Guna rëglë asuntë shtënell të adë tsalúdi'i pacënci shtëna tantë rbëzëdi'i ridëll lua."

⁶ Iurni Jesú guni'i:

—Gulë bédë'ë cuendë naguni'i juësi mal. Mucho más gunë Dios. ⁷ Gunë mē juzguë ra contrari shtë mënë narialdi'ldu'i Dios. Gunë mē compafi na nariagla'guë guëna'bë rall lu mē dzë la gue'llë. Adë gac ldë'ë mē parë gunë mē lo quë narna'bë rall lu mē. ⁸ Rnia'a lu të, iurë rga'a iurë adë gac ldë'ë mē sino gunë mē jushtici. Perë guëna'bë di'dza lu të, ¿iurë guëabri nguiu nabëshe'ldë Dios lu

guë'dchiliu, nia'a zëdzëli' ra narialdi'ldu'i Dios iurni?

Comparaciuni shtë fariseo nu narunë cubrë impuestë

⁹ Guni'i Jesú stubi comparaciuni lu ra narunë llgabë nabënë na rall perë bè'në rall desprëci sa' rall. Guni'i mē:

¹⁰ —Chupë nguiu guagni'inú rall Dios iádu'u ru'bë. Túbill na mē fariseo; stúbill na el quë narunë cubrë impuestë. ¹¹ Lë'ë fariseo guasuldill; guni'ill la'ni ldu'ull di'dzë rë': "Dadë gullanë, dushquillil, rdë'ëhia graci nádia'a ziquë na ra mënë. Nádia'a ziquë ra nguba'në. Nádia'a ziquë narni'i bishi. Nádia'a ziquë ra nanapë stubi na'a. Dushquillil nádia'a ziquë nguiu ndë'ë narunë cubrë impuestë. ¹² Runa ayunë chupë vuellë la'ni lmalë. Rdë'a tubi por cadë chi'i ra cusë, grë lo quë narunë tucarë ca'a Dios." ¹³ Perë lë'ë nguiu narunë cubrë impuestë zugá'all rua' puertë shtë iádu'u. Adë rbi'adi'ill guia'a. Guni'ill: "Dadë, bëga'a ldu'ul na. Napa zihani duldë." ¹⁴ Rnia'a lu të, lë'ë pecadurë bëabril lidchill limpi. Bëzunë Dios almë shtënell, lédëdi'i lë'ë fariseo. El quë narunë naru'bë, guëlaguëll con shtu perë el quë narunë narú'bëdi'i, gunë Dios honrar lë'ëll.

Bè'në ldoi' Jesú ra llguë'në

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ Guanú mënë zihani llguë'në lu Jesú parë guëdchi'bë mē guia'a mē guëc rall. Perë shini gusë'dë mē guná rai', gudildi rai' naganun lë'ë lu llguë'në lu Jesú. ¹⁶ Perë guni'i mē; guna'bë mē ra llguë'në:

—Gulë bédë'ë sí, guidë ra llguë'në lua. Adë rcádi'i të guidë ra llguë'në lua purquë cagnibë'a Dios lë'ë ra mënë naná ziquë ra llguë'në. ¹⁷ Guldía rnia'a lu të; sulë el quë naganë recibir Dios ziquë Rëy të guëribë'a Dios lë'ëll cumë ziquë tubi llguë'në; rquitë ldu'u llguë'në rni'bë'a Dios lë'ëll, sulë nguiu ni guëbaniill lugar catë na mē Rëy.

Tubi mē ru'bë ricu guni'i lu Jesú

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Tubi nguiu narnibë'a ladi guë'dchi, guna'bë di'dzëll lu Jesú:

—Mësë za'quë, ¿pë rni'ill guna parë gac salvara parë gapa vidë sin fin?

¹⁹ Guni'i Jesú llul:

—¿Pëzielú rni'ill nahia naza'quë? Nanú tubsë naná naza'quë. Náhi' Dios. ²⁰ Bien nanëll ra mandamientë: "Adë rquënúdi'ill tselë mënë. Adë rguinidi'ill sa'l. Adë cuánëdi'ill pë shtë mënë. Adë rni'idi'ill bishi. Bëzu'bë diaguë shti'dzë shtëdél nu shni'al."

²¹ Nguiu guni'i:

—Grë mandamientë ni bëna cumprir dizdë nabi'cha.

²² Bini Jesú di'dzë rë' nu guni'i mē:

—Tubi cusè runè faltè. Bètuu' grè cusè nanápèl, bèdè'èin ca'a ra prubi, iurní gápèl tesurè lu gube'e. Nu gude'e naldè na të gáquèl shmèna.

²³ Iurè lè'è nguiu ni bini shti'dzè Jesús, bèá'nèll tristè purquè de verdá nall ricu. ²⁴ Guná Jesús lull; nalé bèdchini tristè la'ni ldu'u mè. Guni'i mè:

—Naganè tubi nanapè zihani dumí, gúnèll recibir Dios ziquè rëy. ²⁵ Más sencigi tsutè tubi ma camellè ichi iagullè què tubi ricu tsutèll catè rribè'a Dios.

²⁶ Ra mènè nabini di'dzè ni, guna'bè di'dzè:

—Si es què ni, ¿chu gac salvar?

²⁷ Guni'i mè:

—Adè gúnèdi'i nguiu gan gunè salvar mizmè lè'i' perè Dios napè pudèrè gunè mè grètè' ra cusè.

²⁸ Iurní Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadè, lè'è na'a bèsèa'nè na'a grètè' parè ze'dè naldè na'a lè'èl.

²⁹ Guni'i Jesús:

—Guldía, el què nabèsèa'nè lídchi', shtádi', shní'ai' u bèchi', u tsé'li', u shíni' purquè rac shtú'ull guèñibè'a Dios lè'èll. ³⁰ Gúnèll recibir zihani cusè más ne' la'ni vidè shtèhi', nu guèquèrdèll parè siemprè tubi vidè sin fin con Dios.

Stubi vultè guni'i Jesús gáti'

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Guna'bè Jesús ra poshtë tubi ladè. Guni'i mè lu rai':

—Iurnè' guziá hia'a Jerusalén. Gac cumplir grè lo què nabèquè'è ra nabíadi'dzè shti'dzè Dios de na, nguiu nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu. ³² Gunè ra mènè intriegu na lu guía'a shtè mènè nanádi'i mè israelitè. Gunè rall burnè; guèni'i guídzè rall na. Guèchi'bè shènè rall lua. ³³ Guène'e rall galné na, despuèsè gatia. Perè dzè tsunè tsashtëa ladi ra tégulè.

³⁴ Ra poshtë adè guasèdi'i rai' shti'dzè mè, nacahin parè lè'è rai'. Adè bèdè'èdi'i rai' cuendè pè runè cuntienè shti'dzè mè.

Bènèac Jesús tubi ciegu, mè Jericó

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Guabi'guè rai' guè'dchi Jericó. Nanú tubi ciegu nazubè lu nezè. Cagná'bèll gu'nè. ³⁶ Bini ciegu gudèdè zihani mènè. Guna'bè di'dzè ciegu pè quèhac. ³⁷ Guni'i mènè: "Jesús nazareno ziazúhi' nezè". ³⁸ Iurní ciegu fuertè guni'i:

—Jesús, llèbni David, bèga'a ldú'ul na.

³⁹ Ra mènè nazia'a delantè, guni'i rall guèc ciegu parè guèac dchi ciegu perè másru'u guni'i ciegu. Fuertè guni'ill:

—Llèbni David, bèga'a ldú'ul na.

⁴⁰ Iurní Jesús guzudchí. Gunibè'a mè tsagli'i rai' lè'è ciegu. Bèdchini ciegu lu mè. Guni'i mè lull:

⁴¹ —¿Pè rac shtú'ul guna?

Repi ciegu:

—Rac shtua'a, Dadè, guèné'el slua.

⁴² Guni'i mè:

—Nia. Bèáquèl purquè rialdí ldú'ul na.

⁴³ Mizmè iurní bèac ciegu. Guaná'dèll lè'è Jesús. Bèdè'èll graci lu Dios. Grè ra mènè guni'i rall llèru'bè na pudèrè shtè Dios, purquè guná rall pè bè'nè Jesús.

19

Jesús nu Zaqueo

¹ Iurní Jesús guatè guè'dchi Jericó. Mèrè guèru'u mè guè'dchi. ² Ladi guè'dchi ni gac tubi ricu lè Zaqueo. Nall jèrè narunè cubrè impuestè. ³ Guc shtu'u Zaqueo guè'nall lu Jesús perè gúnèdi'ill gan tantè zihani mènè gudèdè, nu nadupè shcuerpè Zaqueo. ⁴ Iurní Zaqueo bèllu'nè delantè. Güè'pill ladi tubi hiaguè sicómoro parè guè'nall lu mè. Hiaguè ni zubi cula'ni nezè catè ze'dè Jesús. ⁵ Bèdchini mè lugar ni; guná mè lu Zaqueo. Guni'i mè lull:

—Zaqueo, bietè nasesè. Napè què guèné'el pusadè lídchil, guèana.

⁶ Lueguè bietè Zaqueo nasesè. Nalé bèquitè ldú'ull. Bè'nèll recibir Jesús lídchil. ⁷ Guná mènè guanú Jesús Zaqueo. Guagla'guè guni'i rall cuntrè Jesús. Guni'i rall Jesús gua visitè lídchi tubi pecadurè. ⁸ Iurní guasuldí Zaqueo. Guni'ill lu Dadè Jesús:

—Dadè, guèruldè nanapa guèdè'èhia ca'a ra nabènápèdi'i. Nu si talè bèdchisia dumí shtè mènè con bishi, guèabría tapè vultè más dumí ca'a rall.

⁹ Guni'i Jesús:

—Nedzè nasalvárèl. Salvaciuni bèdchini lídchil. Nu lè'èl gac Abraham shtadè guè'ul. ¹⁰ Nahia nguiu nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu parè quilia el què nabèniitè parè gac salvárèl.

Comparaciuni shtè muzè nabè'nè recibir dumí

¹¹ Riagla'guè rini ra mènè shti'dzè Jesús. Hia mèrè guèdchini rai' ciudá Jerusalén. Nu quèhunè mènè llgabè runè faltè du'psè parè guèñibè'a Dios ziquè Rëy. ¹² Iurní guni'i mè tubi comparaciuni:

—Guc tubi nguiu shini rëy; bèrú'ull ládzèll. Zia'all stubi naciuni parè gúnèll recibir pudèrè ziquè rëy parè guèñibè'all. Despuèsè guèabril ládzèll. ¹³ Antsè bèrú'ull ládzèll, guná'bèll chi'i muzè naná encargadè shchí'nill. Bèdè'èll dumí lasac cadè tubi de lè'è ra muzè. Guni'i shini rëy: "Gulè bè'nè bien con dumí rè'. Gulè guzi'i; gulè bètuu', hashtë guèabría." Iurní guziá'all. ¹⁴ Perè ra mènè naquèrdèldè ladzè nguiu ni bèldè rall; rac shtú'udi'i rall gáquèll rëy shtè rall. Bèshe'ldè rall rsunè narni': "Adè rac

shtú'udi'i na'a gac nguui rë' rëy shtë na'a".
 15 Perë nguui ni bënëll recibir ziquë rëy shtë rall. Bëabrill lãdzëll. Guná'bëll ra muzë nabëca'la dumí tē guená rëy bēldá bē'nē rall gan guëc dumí. 16 Primë'rë muzë bēdchini nu guní'll lu rëy: "Dadë, shtumil ndë'ë con chi'i vuelltë más shini dumí". 17 Lë'ë rëy guni'i: "Bien bënëll con du'pë dumí. Iurní guënehia pudërë guënbë'al chi'i guë'dchi. Muzë za'quë nal." 18 Stubi muzë bēdchini guni'll: "Dadë, shtumil ndë'ë con ga'i vuelltë más shini dumí". 19 Guni'i rëy lull: "Guënbë'al ga'i guë'dchi". 20 Stubi muzë bēdchini nu guni'll: "Dadë, ndë'ë lë'ë shtumil. Bëquëtsa'uin tubi panitë. 21 Bëdzëba lë'ël. Nal nguui nargá'adi'i ldu'u mënë. Rcá'al lo quë nabëdchí'bēdi'il nu rcá'al cusechë sin adë rcabnidi'il." 22 Iurní guni'i rëy lull: "Nal mal. Con mizmë shtí'dzël guna juzguë lë'ël. Guní'll nahia el quë nargá'adi'i ldu'u mënë nu rchahia catë rcabnidi'a. 23 ¿Pëzielú adë bësëá'nēdi'il shtumia lu bancu parë gapa shini dumí iurë bēdchinia?" 24 Iurní guni'i rëy lu mënë nazuga'a nga'li: "Gulë bēdchisú dumí shtë nguui nabëquë'ë dumí panitë. Nu bēdë'ëin ca'la nabë'nē gan chi'i tantë dumí." 25 Guni'i ra mënë: "Dadë, hia nápëll chi'i dumí". 26 Lë'ë rëy guni'i: "Rnia'a lu tē, el quë nanapë, gúnëll recibir más perë el quë nabë'nápëdi'i, guëdchisú lë'ë du'pë nanápëll. 27 Perë lë'ë ra enemigu shtë'na ra nanēdi'i guënbë'ahia lë'ë rall, gulë tsagli'i lë'ë rall ndë'ë. Gulë quini lë'ë rall lua."

Jesús guatë ciudá Jerusalén; dchí'bi' tēchi burrë

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guagla'guë ziagdchini më parë Jerusalén. 29 Bēdchini më guë'dchi Betfagé nu Betania nanaquë lu lumë catë nanú zihani hi-aguë olivo. Bēshe'ldë më shini gusë'dë më; 30 guni'i më lu rai':

—Gulë gua guë'dchi naná guëlladchi. Iurë guëdchini tē, guená tē lu tubi burrë. Quëdú ma. Lë'ë burrë ni la'di chu quibēdi'i tēchi ma. Gulë bēsha'quë ma nu gude'enu ma ndë'ë. 31 Si talë guëna'bë di'dzë mënë pë gunë tē burrë, gulë guni'i lull: "Lë'ë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma".

32 Gua ra shini gusë'dë më. Bēdzëlë rai' burrë igual cumë ziquësë guni'i më lu rai'. 33 Iurë bēsha'quë rai' burrë, nashtë'në burrë guna'bë dí'dzëll:

—¿Pëzielú bēsha'quë tē shpurra?

34 Bëquebi rai':

—Purquë Dadë Jesús rqui'ni lë'ë ma.

35 Guanú rai' burrë lu Jesús. Bēdchí'bë rai' shabë rai' tēchi ma parë quibë Jesús tēchi ma. 36 Iurë lë'ë burrë ziazú lu nezë, gudishi mënë shabë rall lu nezë catë ze'dë

më. 37 Bēdchini ra mënë lumë shtë dani catë nezë rlaguetë. Grë ra narianaldë tēchi më guzublú guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bē'nē rall alabar lë'ë më por milagrë naguna' rall. 38 Guni'i rall:

—Bē'nē ldoi' Dios lë'ë Rëy ndë'ë, el quë naze'dë guëdchini por nombre shtë Dadë Dios. Llëru'bë na Dios nacabezë más guia'a lu gube'ë; tsu paz lu gube'ë.

39 Iurní bēldá fariseo nananú ladi zihani mënë guni'i rall lu Jesús:

—Mësë, guni'i lu ra shmënëll tē adë guëni'idi'i rall di'dzë rë'.

40 Perë Jesús guni'i lu ra fariseo:

—Rnia'a lu tē, si talë ra mënë guëac dchi, ra guë'ë rë' guërushtia; guëni'i rahin di'dzë rë'.

41 Iurë bēdchini më guëlladchi Jerusalén, gubi'a më lu ciudá. Bi'ni më. 42 Guni'i më:

—Mizmë lë'ë tē më Jerusalén, rac shtua'a lë'ë tē niac bē'a tē nezë catë rbedchí ldu'u mieti con Dios, perë iurne' nacahi slu tē parë tsasë tē ra cusë ni. 43 Guëdchini cusë durë guëc tē. Enemigu shtë tē guëzúbë grë ladë shtë ciudá parë tildi rall. Guntsa'u rall tubi lu alrededurë guëdubi guë'dchi, tsu guërru cuntrë lë'ë tē. 44 Guëcuë rall grë hiu'u shtë tē. Quini rall lë'ë tē hashtë nu shini tē gati rai'. Adë guëá'nēdi'i tubi guë'ë quibë guëc sa' guë'ë. Completamente tsaluhin; ziquë tubi hiu'u dachi guëa'nin purquë adë bēdë'edi'i tē cuendë iurë bē'nē më favurë parë lë'ë tē gac salvar tē.

Bësëllu'në Jesús mënë nacagtuu' la'ni iádu'u ru'bë

(Mt. 12.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Iurní Jesús guatë la'ni iádu'u ru'bë. Guzublú cagsëllu'ni' ra nacagtuu' la'ni iádu'u. 46 Guni'i më lu rall:

—Sagradas Escrituras rni'i shti'dzë Dios: "Íadu'u shtë'na na parë gunë mieti orar lu Dios, perë lë'ë tē bē'nē tē cambi iádu'u ziquë cuevë shtë nguba'në".

47 Grë dzë bēlua'a Jesús la'ni iádu'u. Ra bēshuzi narnibë'a más con ra mësë shtë lëy con los de más më naru'bë shtë guë'dchi, gudili rall formë lla gati më. 48 Perë bēdzëlēdi'i rall mudë niana'zi rall lë'ë më purquë grë ra mënë con ánimo rac shtu'u rall rquë diaguë rall pë guni'i më.

20

Jesús bēquebi pë derechë nápi' parë gúni' ra cusë rë'

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

1 Tubi dzë nanú Jesús iádu'u ru'bë. Quëglua'a më ra mënë shti'dzë Dios lla mudë tsutë rall shnezë Dios tē gac salvar rall. Iurní bēdchini ra bēshuzi narnibë'a más con mësë shtë lëy con më gushë narunë juzguë; 2 guni'i rall lu më:

—Guni'i lu na'a. ¿Pë derechë nápël parë guëluá'al ra mënë? ¿Chu bënë'e permisi rúnël grë cusë nabë'nël?

³ Guni'i Jesús lu rall:

—Nu na guëna'bë di'dza lu të. Rac shtua'a guëni'i të lua. ⁴ ¿Chu bédë'e derechë lë'e Juan Bautista parë guëchu'bë nísí'; Dios u mënë? ¿Chu bëshel'dë lë'i'?

⁵ Iurní guzublú quëgni'i rall entrë de lë'e rall. Guni'i rall lu sa' rall:

—¿Pë guëni'i hia'a lu Jesús? Si talë guëni'i hia'a Dios bëshel'dë lë'e Juan, iurní guëni'ill lu hia'a: “¿Pëzielú adë gualdidi'i ldu'u të shti'dzi'?” ⁶ Si talë guëni'i hia'a mënë bëshel'dë lë'e Juan, iurní guëne'e guë'e mënë lë'e hia'a, gátia'a purquë grë mënë rialdí ldu'u rall guni'i Juan shti'dzë Dios.

⁷ Por ni bëquebi rall lu Jesús de quë adë bédë'edi'i rall cuendë chu bëshel'dë lë'e Juan parë guëchu'bë nísí' ra mënë. ⁸ Iurní guni'i Jesús lu rall:

—Lë'e të rquëbidi'i të; nu na adë guëquëbidia'a chu bëshel'dë na; chu bënë'e permisi guna ra cusë.

Comparaciuni shtë muzë mal

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Guzublú guni'i më lu ra mënë comparaciuni rë':

—Guc tubi nguiu nabëcabní hiaguë uvë lachi. Despuësë bédë'ëll mëdi stubi mënë nu guziá'all zitu. Gudëdë tiempë, ¹⁰ Bëga'a iurë shtë cusechë, bëshel'dëll tubi muzë; guëna'bë muzë partë narunë tucarë shlamëll. Perë ra mënë guna'zi rall lë'e muzë. Bédë'e rall galnë. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'edi'i rall. ¹¹ Iurní bëshel'dë shlamë rall stubi muzë, tsagli'i muzë cusechë. Perë ra mënë guni'i di'dzë dzabë lu muzë nu bédë'e rall galnë. Bësëllu'në rall muzë sin adë bë bédë'edi'i rall. ¹² Lamë ni bëshel'dë stubi muzë perë ra mënë gudini rall lë'e muzë. Gulú rall lë'e muzë tantë bédë'ëll rall.

¹³ Iurní guni'i lamë shtë guiu'u: “¿Pë guna iurne'? Guëshe'lda shinia narac shtua'a. Iurë guëna' ra mënë lúhi', tal vez gunë rall rëspëti shinia.” ¹⁴ Perë iurë guná ra mënë narunë dchi'ni lu shini lamë, guni'i rall lu sa' rall: “Ndë'e naguëca'a herenci. Cha dñia'a lë'ëll të iurní gáca'a nashtë guiu'u.” ¹⁵ Iurní gulú rall shini lamë lu guiu'u stubi ladë. Gudini rall lë'i'.

Iurní guni'i Jesús lu ra mënë:

—¿Pë gunë nashtë guiu'u con ra naguëhunë dchi'ni? ¹⁶ Mizmë lamë guëdchimi parë quínill ra mënë mal, le'. Guëdë'ëll guiu'u ca'a stubi mënë.

Iurní bini ra mënë comparaciuni rë', guni'i rall lu Jesús:

—Ni lo quiera Dios gac zni.

¹⁷ Perë Jesús gubi'a lu rall, guni'i më:

—Gulë guni'i lua pë runë cuntienë nanaquë la'ni Sagradas Escrituras. Rni'in zndë'e:

Guë'e nabëru'ldë ra albañil tubi ladë, guë'e rë' gunë sirvë parë gac shquini shtë iádu'u ru'bë.

¹⁸ El quë narredë guëc guë'e rë', gac chupë ldëll, perë iurë ldaguë guë'e ni guëc mënë, gáquëll ziquë pulvë.

Jesús guni'i: “Gulë quilli impuestë”

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ra jëfë shtë bëshuzi con mësë shtë lëy rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'e Jesús lueguë. Guc bë'a rall guni'i më comparaciuni ni cuntrë lë'e rall. Adë guná'zidi'i rall lë'e më purquë bédzëbë rall los de más mënë.

²⁰ Iurní bëshel'dë rall mënë naguaglda'chi lë'e Jesús. Rlu'a'a rall ziquë mënë za'quë. Rac shtu'u rall guësiguë rall lë'e më niani'i më tubi cusë mal parë gunë rall intrigu lë'e më lu gobiernë rumanë. ²¹ Por ni naguaglda'chi lë'e Jesús, guna'bë di'dzë rall:

—Mësë, nanë na'a rluá'al nu rni'íl purë verdá. Rluá'al igual lu mënë humildë nu lu mënë narnibë'a. Guldil, quëgluá'al lla tsutë mënë shnezë Dios. ²² Guni'i lu na'a, ¿pë na bien guëdilli hia'a impuestë lu rëy rumanë u guëdillidi'i hia'a impuestë?

²³ Perë Jesús bédë'e cuendë niasiguë rall lë'e më. Guni'i'i:

²⁴ —Gulë bëlu'a'a tubi dumí. ¿Chu lu nu chu lë naquë lu dumí?

Bëquebi rall:

—Lu rëy César naquë lu dumí.

²⁵ Guni'i më iurní:

—Nia, por ni gulë bédë'e ca'a rëy César lo quë nashtë César, nu gulë bédë'e ca'a Dios lo quë nashtë Dios.

²⁶ Adë bënë'e ra contrari shtë Jesús gan niani'i më cusë mal lu ra mënë. Bédzëguëe' ldu'u ra mënë ni; bë'anë dchi rall.

Jesús guni'i lla tsashtë ra tégulë

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Iurní bédla nguiu religiosë saduceos, guagná rall lë'e Jesús. Ra saduceos rni'i adë tsashtëdi'i tégulë ladi ra tégulë. ²⁸ Perë guna'bë di'dzë rall lu Jesús:

—Mësë, bëquë'e Moisés tiempë guahietë si tubi nguiu gati sin shíni', bëchi tégulë napë quë guëts'ál tselë tégulë. Gapë rall shíni' parë adë tsalúdi'i shfamili tégulë. ²⁹ Guc gadchi bëchi. Primërë nguiu bëts'ál perë gútil sin ni tubi shínil. ³⁰ Segundë bëchi tégulë bëts'ál all con viudë perë gútil sin ni tubi shínil. ³¹ Tecërë bëchi tégulë bëts'ál all tselë tégulë. Nu gútil; pues hashtë shu'pë bëchi tégulë bëts'ál all tselë tégulë. Gúdi' shini ra'i. ³² Despuësë guti na'a ni. ³³ Guni'i lu na'a, iurë tsashtë tégulë, ¿chu gac tselë na'a cumë gadchi nguiu guc tselë na'a ni?

³⁴ Iurní Jesús bëquebi:

—Jurne' lu guë'dchiliu ra nguui, ra na'a, rtsë'a rall, ³⁵ perë grë ra naguëdë'è Dios permisi tsutë rall stubi guë'dchiliu nu tsashtë rai' ladi ra tégulë, adë guëtsë'adi'i rai'. Adë rnádi'i rai' guëtsë'a shini rai'. ³⁶ Nunquë gáti'di'i rai'. Na rai' ziquë ra ianglë shtë gube'e. Na rai' shini Dios iurní, purquë guashtë rai' ladi ra tégulë, guëbani rai' parë siemprë. ³⁷ Perë si talë rna'bë di'dzë të tsashtë ra tégulë ladi ra tégulë, gulë bédë'è cuendë lo quë Moisés bëquë'è la'ni histori shtë hiaguë narëuldë. Bëquë'è Moisés de quë Dadë Dios na Dios shtë Abraham, nu Isaac, nu Jacob; nu blac tiempë guti rai' parë tiempë dzë ni. ³⁸ Grë shmënë Dios nabani aunquë hia guti rai'. Napë rai' vidë sin fin.

³⁹ Iurní bældá mësë shtë lëy guni'i rall:

—Mësë, bien bëquëbil lu rall.

⁴⁰ Hia bédzëbë rall guëna'bë di'dzë rall más lu Jesús.

Jesús guna'bë di'dzë lu ra mësë, chu na shtadë Cristo

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Jesús guni'i lu rall:

—¿Lallë rni'i mënë Cristo na shini David?
⁴² purquë mizmë David guni'i la'ni librë nalë Salmos:

Dadë Dios guni'i lu Shtada narnibë'a:

Guzubë ladë ldi shtëna

⁴³ hashtë guna gan lu enemigu shtënël të guëzu'bë diaguë rall shti'dzël.

⁴⁴ ¿Lla na posiblë gac Cristo shini David, cumë mizmë David rni'i Cristo na Dadë narnibë'a lë'i'?

Jesús guáldi' mësë shtë lëy

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Iurë grë mënë caquë diaguë rall shti'dzë Jesús, guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

⁴⁶ —Gulë gupë cuidadë ra mësë shtë lëy. Rëuu' ldu'u rall nacu rall lari duni. Rac shtu'u rall gunë mënë saludar lë'è rall con zihani rëspëti lu nezë. Rdzëlë rall guëzubë rall lugar mejurë la'ni iádu'u. Rac shtu'u rall lugar shtë rëspëti lu mellë. ⁴⁷ Perë rdchisú rall lidchi viudë, pero parë guësiguë rall mënë, quëhunë rall oraciuni ru'bë. Rnia'a lu të gunë rall recibir más cashtigu dushë.

21

Tubi gu'në nabëdë'è viudë prubi

(Mr. 12.41-44)

¹ La'ni iádu'u guná Jesús ra ricu, bëtia'a rall dumí la'ni cajë shtë ofrendë. ² Nu tubi viudë prubi guná më; bëtiá'all chupë centavë. ³ Guni'i më:

—Guldía, lë'è viudë prubi bédë'è más quë ra ricu. ⁴ Grë mënë bédë'è nabë'në subrë perë na rë' bédë'èll grë nanápëll, grë nasí'ill gaull.

Guni'i më cue iádu'u ru'bë

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Ruadi'dzë mënë lla na iádu'u ru'bë. Blac chulë na ra guë'è nu blac chulë na ra regalë nabëzëlaa'dchi ra mënë parë iádu'u. Iurní Jesús guni'i:

⁶ —Guëdchini tiempë grë lo quë naquëgná të ne', cue. Ni tubi guë'è quibë guëc sádi'in.

Sëni antsë tsalú guë'dchiliu

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ Iurní guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Mësë, ¿guc gac ra cusë narní'lu lu na'a? ¿Pë sëni nanú naguëlua'a guëlladchi na tiempë gac cumplir shti'dzël?

⁸ Guni'i Jesús:

—Gulë gupë mizmë lë'è të, adë guësiguëdi'i mënë lë'è të. Zihani mënë guëdchini ziquë shmëna. Guëni'i rall: “Nahia Cristo”; u guëni'i rall: “Hia bëga'a iurë guëribë'a Dios ziquë Rëy”. Perë rnia'a lu të, adë tsanaldëdi'i të tēchi shti'dzë rall. ⁹ Iurë ruadi'dzë mënë nanú zihani guërru nu rdzatsu mënë cuntrë gubernë, adë rdzëbëdi'i të. Grë cusë ni napë quë gac cumplir perë runë faltë parë guëribë'a Dios ziquë rëy.

¹⁰ Guagla'guë guni'i më:

—Gac cumplir tubi naciuni tildi cuntrë stubi naciuni. Tubi gubernë tildi cuntrë stubi gubernë. ¹¹ Guëllú nadushë iurní. Guëdchini gubini dushë nu galguidzë zihani lugar. Lu gube'e guëlua'a cusë nadzë'bë nu sëni ru'bë guëlua'a.

¹² Antsë gac cumplir ra cusë ni, gunë mënë cuntrë lë'è të. Guëna'zi rall lë'è të parë gunë rall juzguë lë'è të la'ni iádu'u shtë të. Guëldaguë rall lë'è të lachiguibë. Gunë rall demandë lë'è të lu gubernë nu lu rëy purquë na të shmëna. ¹³ Zni gunë të gan guëni'i të lu ra gubernë diza'quë shtëna. ¹⁴ Adë ráquëdi'i ldu'u të; adë gúnëdi'i të llgabë pë guëni'i të iurní, ¹⁵ purquë na guënehia di'dzë parë guëni'i të lu gubernë. Guna compañi lë'è të hashtë enemigu shtë të guëac dchi lu të; nápëdi'i rall pë guëni'i rall cuntrë lë'è të iurní. ¹⁶ Gunë mënë intriegu lë'è të gati të, bældá të. Shtadë të gúnëll intriegu lë'è të. Bëchi të, shfamili të nu ra amigu shtë të gunë rall intriegu lë'è të, gati të. ¹⁷ Grë mënë guëldënu rall lë'è të purquë na të shmëna; rialdi ldu'u të na. ¹⁸ Perë pë gáquëdi'i gac; ni tubi guitsë guëc të tsalúdi'i. ¹⁹ Si talë gac të firmë lu shnezë Dios, gapë të vidë nadë rialúdi'i parë siemprë.

²⁰ Iurë guëná të lu suldadë grë ladë ciudá Jerusalén, hia mërë cue ciudá. ²¹ El quë nananú Judea dzë ni, guëllú'nëll parë lu dani. El quë nananú ciudá Jerusalén, guëru'u rall. El quë nananú lachi adë guëabrídi'ill guë'dchi, ²² purquë ra dzë rë' na shtë cashtigu. Grë lo quë naescritë lu rni'

Sagradas Escrituras gac cumplirin. ²³ Prubi ra na'a nanua'a shini' u ra na'a narca'a me'dë dzë ni. Gunë mënë israelitë sufrir lu cashtigu shtë Dios. Cusë durë gac con mënë tiempë ne'. ²⁴ Bëldá mënë gati rall lu guërru. Stubi tantë tsa rall guëdubi naciuni ziquë prësi; gunë rall dchi'ni shtë stubi mënë. Ra mënë zitu guë'nibë'a rall Jerusalén naná cue hashtë gac cumplir tiempë nabë'në Dios disponer. Jerusalén guëa'në ziquë hiu'u dachi.

Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu guëabri' stubi

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ 'Dzë ni guëlua'a sëñi lu gube'e con ngu-bidzë, mbelëgui'i, nu mbehu. Lu guë'dchiliu grë mënë shtë ra naciuni adë gáquëdi'i pë gunë rall nu adë rbedchí ldu'u rall por cusë nadzë'bë. Guini rall ruidë shtë nisëdu'u tantë rni'bi nisë. ²⁶ Iurní guëcahi mënë por tantë galërdzëbë nu galriá ldu'i por cashtigu naguëdchini. Ra fuersë shtë gube'e guëni'bi rahin shlugarin. ²⁷ Iurní guëná ra mënë lua, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Guëdchinia la'ni shcahi. Guëdchininúa con zihani puderë nu llni. ²⁸ Iurë guëná tē ra cusë guëzublú gac, gulë gubi'a lu gube'e; gulë tsaldí ldu'u tē purquë hia mërë gunë më salvar lë'ë tē.

²⁹ Guni'i më tubi comparaciuni:

—Gulë guná lu hiaguë higu u cualquier stubi hiaguë. ³⁰ Iurë lë'ë ndiaguë rënë rru'u, rdë'ë tē cuendë hia mërë guëdchini tiempë na'i. ³¹ Zni iurë guëná tē ra cusë mal guëdchini, gulë gac bë'a tē hia mërë guëdchini tiempë naguë'nibë'a Dios.

³² 'Guldía rnia'a lu tē, grëhin gac cumplir antsë gati ra mënë naquërelde tiempë ne'. ³³ Gube'e nu guë'dchiliu tsalú rahin perë shti'dza napë quë gac cumplir. Adë tsalúdi'i shti'dza.

³⁴ 'Gulë gubani guëdubi tiempë. Adë rdë'ë tē lugar gapë tē vici. Adë rzuu'dchidi'i tē. Adë ráquëdi'i ldu'u tē por nagáu tē purquë si talë quëhúnël ra cusë ni, adë gac bë'adi'i tē naquëhac. ³⁵ Ziquë rldaguë lasë mënë tubi ma, zni guëdchini ra cusë durë guëc ra mënë narëta' lu guë'dchiliu. ³⁶ Por ni, gulë cue nasini nu gulë guna'bë lu Dios guëdubi iurë tē gunë më compañi lë'ë tē, guëru'u tē ladi ra cusë dushë sin adë bë gáquëdi'i tē. Gulë guëa'në nasini parë iurë guëdchinia, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu; tsasuldí tē lua.

³⁷ Jesús bëlua'a ra mënë la'ni iádu'u ru'bë rdzë perë gue'lë ria më lu dani shtë Olivos parë guëa'në më hashtë brëgue'lë. ³⁸ Grë mënë bëdchini iádu'u tumprané tē guini rall shti'dzë më.

22

Ra contrari shtë Jesús gudili rall lla gati më

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ Hia mërë guëdchini laní Pascu, iurë rëagná ldu'u mënë tiempë nabë'në Dios librar ra israelitë de Egipto. Dzë ni adë gudáudi'i rall guetështildi nanapë levadurë. ² Ra jëfë shtë bëshuzi con ra mësë shtë lëy gudili rall mudë quini rall lë'ë Jesús naga'chi purquë bëdzëbë rall mënë.

³ Iurní Satanás guatë la'ni ldu'u Judas Iscariote, tubi poshtë shtë më entrë chi'bë chupë ra poshtë. ⁴ Guagni'i Judas lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con los de más më ru'bë shtë iádu'u. Guni'i Judas lla gúnëll intriegu lë'ë më guia'a rall. ⁵ Bëquitë ldu'u rall; bë'në rall prometer guëdë'ë rall dumí ca'a Judas. ⁶ Bëa'në Judas de acuerdë nu gudillil mudë parë gúnëll intriegu lë'ë Jesús naga'chi iurë nídi'i mënë.

La Santa Cena

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Iurní bëdchini dzë shtë laní, gudáu ra mënë guetështildi sin levadurë. Mizmë dzë bë'në tucarë quini rall tubi lli'li shtë Pascu. ⁸ Iurní bëshe'ldë Jesús lë'ë Pedro nu Juan; guni'i më lu rai':

—Guaguë'në preparar shtse shtë Pascu, guëdáuha'a.

⁹ Guna'bë di'dzë rai':

—¿Ca lu rac shtú'ul guëdë'në na'a preparar shtse shtë laní?

¹⁰ Jesús guni'i lu rai':

—Gulë gua guë'dchi. Iurë guëdchini tē rua' guë'dchi, guëdza'guëlú tē tubi nguiu nanua'a tubi rë'e' nisë. Gulë gualanadë lë'ëll. Gulë tsutë catë tsutëll. ¹¹ Gulë guni'i lu nashtënë hiu'u: "Lë'ë mësë cagna'bë di'dzë lul; ¿ca na cuartë catë gáuhi' shtse shtë laní con poshtë shtëhi'?" ¹² Iurní guëlua'a nashtë hiu'u tubi cuartë ru'bë segundë pisë. Ar-regladë nahin. Gulë bë'në preparar ndë pë cusë guëdáuha'a.

¹³ Gua Pedro nu Juan. Bëdzëlë rai' grë cusë ziquë guni'i më. Bë'në rai' preparar shtse shtë laní, gau rai'.

¹⁴ Bëga'a iurë shtë shtse, Jesús guzubënu'hi' lë'ë ra poshtë lu mellë. ¹⁵ Guni'i më lu rai':

—Con guëdubinú ldua'a rac shtua'a guëdáuha shtse shtë Pascu con lë'ë tē antsë gatia, ¹⁶ purquë adë gáudia'a shtse shtë Pascu stubi hashtë gac cumplir grë lo quë narunë cuntienë shtse Pascu; gac cumplirin iurë guë'nibë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁷ Iurní guna'zi më tubi vasë shtë vini. Bëdë'ë më graci lu Dios nu guni'i më:

—Gulë gudi'dzë nu gulë bii' vini rë'. ¹⁸ Adë gua' vini stubi vuelltë hashtë iurë guëni'bë'a Dios ziquë Rëy.

¹⁹ Iurni guna'zi më guetështildi. Bëdë'ëi' graci lu Dios nu gudi'dzë mëhin cua'a ra poshtë. Guni'i më:

—Ndë'ë lë'ë shuerpa naguna intriegu lu galguti parë gac salvar të. Gulë gau, nu gulë bësëagná ldu'u të galguti shtëna.

²⁰ Iurë gualú shtë, guna'zi më vasë shtë vini; bédë'ë më graci, bédë'ë më vasë ni guia'a ra poshtë nu guni'i më:

—Ndë'ë na tështë cubi entrë lë'ë të nu Dios. Guëru'u shrëna parë lasac tështë ni.

²¹ 'Perë guná, lë'ë nguiu nagunë intriegu na, zubënull na lu mellë. ²² Nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu napë quë zia'ai' nezë narunë tucarë según voluntá shtë Dios, perë prubi nguiu nagunë intriegu na lu galguti.

²³ Iurni ra poshtë guna'bë di'dzë lu sa' rai', chull gunë intriegu lë'ë Jesús.

Gudildi di'dzë ra poshtë chu na más më ru'bë

²⁴ Ra poshtë gudildi di'dzë chu na más më ru'bë entrë lë'ë rai'. ²⁵ Guni'i Jesús lu rai':

—Ra rëy shtë naciuni nalë nadushë rribë'a rall, nu rac shtu'u rall guëni'i mëné de quë na rall më za'quë. ²⁶ Perë entrë lë'ë të adë nazá'quëdi'i quëhunë të llgabë zni. El quë na más më ru'bë entrë lë'ë të, napë quë gáquëll ziquë na más nalasáquëdi'i. El quë narnibë'a entrë lë'ë të, gáqui' ziquë el quë narunë sirvë lu sa'll. ²⁷ ¿Chu na más më naru'bë, el quë nazubë lu mellë gaul primëré, u el quë narunë sirvë lu mellë? El quë nazubë lu mellë, le'; perë na, nahia ziquë mëné narunë sirvë entrë lë'ë të.

²⁸ 'Lë'ë të rianú të na. Adë bësëá'nëdi'i të na sino bë'në të sufrir con na. ²⁹ Ziquë Shtada bëne'e pudërë guëni'bë'ahia ziquë Rëy, zni rnë'ehia pudërë ca'a të, guëni'bë'a të con pudërë. ³⁰ Guëzúbë të lu trunë catë rribë'ahia parë gunë të juzguë guëzá chi'bë chupë grupë shtë naciuni Israel.

Jesús guni'i lu Pedro gunë Pedro negar lë'ë më

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Nu guni'i Jesús lu Pedro:

—Moni, Moni, Satanás guna'bë permisi lu Dios, gúnëll prëbë lë'ël të ldáguël lu duldë; gaquin ziquë rgu rnëré mëné llu'bë.

³² Perë bëna ruëguë lu Dios por lë'ël parë adë gúnëdi'i faltë fe parë tsaldí ldú'ul Dios. Rnia'a lul, despuësë ra prëbë, iurë guëabrí ldú'ul con Dios, bë'në compa'ni ra narialdí ldu'i diza'quë parë gac rall firmë lu shnezë Dios.

³³ Simón Pedro guni'i lu Jesús:

—Dadë, adë guësëá'nëdia'a lë'ël. Guna compa'ni lë'ël hashtë lachigui'bë nu nilë hashtë gatia con lë'ël.

³⁴ Guni'i Jesús iurni:

—Bedë, antësë guëllidchí gay, gúnëll negar na tsunë vuelltë. Guëni'il lu ra mëné adë guënédi'il na.

Mërë guëdchini dzë shtë sufrimientë

³⁵ Iurni Jesús guna'bë di'dzi' lu poshtë:

—Iurë bëshe'lda lë'ë të parë guëni'i të diza'quë lu ra mëné, adë nuá'adi'i të bulsë. Adë nuá'adi'i të bëdu dumí, adë nuá'adi'i të sabadu. ¿Pë bë'në faltë lë'ë të iurni?

Bëquebi rai':

—Ni tubi cusë bë'nëdi'i faltë.

³⁶ Iurni guni'i më:

—Pues iurnë' el quë nanapë bulsë, gua'ain. El quë nanapë bëdu dumí, guá'all dumí. El quë nadë nápëdi'i spadë, guëtuu'll mangüë të si'll tubi spadë. ³⁷ Rnia'a lu të, rqui'ni gac cumprir di'dzë rë' lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: "Bë'në mëné tratë lë'i' cumë ziquë narguini mëné". Vidë shtëna mërë tsaluhin. Runë faltë du'pë parë gac cumprir grë naná escritë de na.

³⁸ Iurni guni'i rai':

—Dadë, ndë'ë napë na'a chupë spadë.

Guni'i më:

—Hia na'.

Jesús gua Getsemani të guëni'inúhi' Dios (Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Iurni guzia'a më. Gua më lu dani shtë Olivos ziquë bë'në më grë ra gue'lë. Ra shini gusë'dë më guanaldë rai' lë'ë më. ⁴⁰ Bëdchini rai' lu dani. Guni'i më lu rai':

—Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

⁴¹ Iurni gua më lë'ësë më tubi distanci ziquë narlda'a nguiu tubi guë'ë. Bëzullibi më. Iurni biadi'dzënu më Dios, Shtadë më. ⁴² Guni'i më:

—Dadë, bëlá lë'ë na lu sufrimientë rë' si talë na voluntá shtënëll, perë bë'në lo quë narac shtú'ul lédëdi'i lo quë narac shtua'a.

⁴³ Iurni bédchini tubi ianglë shtë gube'e. Bédë'ë ianglë fuersë parë lë'ë më. ⁴⁴ Más fuertë bë'në më sufrir, se entiende, sufrimientë ldu'u më. Guni'inú më Dios con más di'dzë. Rdzu nisë lúhi' ziquë gotë ru'bë shtë rënë narlaguë lu guiu'u.

⁴⁵ Iurni gualú biadi'dzënu më Dios, bëabrí më catë nanú ra poshtë. Bëdzëlë më lë'ë rai' naga'si rai', tantë bédzaguë rai' purquë nalë riá ldu'u rai'. ⁴⁶ Guni'i më lu rai':

—¿Pëzielú naga'si të? Gulë guashtë nga'li. Gulë guna'bë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ë të parë ldáguëdi'i të lu duldë.

Guna'zi ra mëné Jesús ziquë prësi

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Nianá cagni'i më, bédchini zihani mënë. Judas, tubi poshtë shtë më, nall cabèsë shtë ra mënë. Guabi'guë Judas lu Jesús parë quëtsagraua'll lë'ë më. ⁴⁸ Guni'i më lu Judas:

—Judë, çpë con tubi dchidu gúnël intriegu na? nguiu nabèshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

⁴⁹ Ra mënë nanaldë Jesús guná rai' pë quëhac. Guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, çzédildi na'a con spadë nadia'a na'a?

⁵⁰ Tubi de lë'ë rai' gulull spadë. Bëchúguëll diaguë ldi shtë muzë. Muzë ni bë'në sirvë lu narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi. ⁵¹ Guni'i Jesús:

—Hia na!. Adë tıldidi'i të.

Iurní Jesús bëga'ldë diaguë muzë. Bënëac më lë'ëll. ⁵² Iurní guni'i' lu ra jëfë shtë bëshuzi con mënë naquëhapë iádu'u ru'bë; guni'i më lu më gushë nabédchini të guëna'zi rall lë'ë më:

—çPëzielú bédchini të con spadë nu hi-aguë parë ze'dë guëll'i të na cumë ziquë nguba'në? ⁵³ Dzë con dzë zugá'ahia con lë'ë të iádu'u ru'bë perë adë guná'zidi'i të na iurní. Perë hia bëga'a iurë según voluntá shtë Dios; gunë të narac shtu'u të, nu bëga'a iurë parë gac camplir grë lo quë narnibë'a lu nacahi, gúnëll cuntrë na.

Pedro bë'në negar lë'ë Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Iurní ra mënë guna'zi lë'ë Jesús prësi. Guanú rall lë'i' lidchi jëfë shtë ra bëshuzi. Perë guanaldë Pedro zitu. ⁵⁵ Ra mënë bëcuel'e rall gui'i rualdë'a lidchi bëshuzi. Rac naldë iurní. Guzubë rall grë ladë gui'i nu Pedro guzubënuhi' lë'ë rall. ⁵⁶ Iurní tubi criadë guná lu Pedro, guzúbi' guëlladchi rua' gui'i. Gubi'a na'a lu Pedro nu guni'ill:

—Nguiu rë' na shmënë Jesús.

⁵⁷ Perë Pedro bë'në negar, guni'i':

—Guënëdia'a nguiu ni'i.

⁵⁸ Gudëdë stu'pë tiempë, stubi mënë guná lu Pedro nu guni'ill:

—Nu lë'ël nal shmënë Jesús.

Perë Pedro guni'i:

—Aguëdi'i. Nádia'a shmënë Jesús.

⁵⁹ Tubi iurë gudëdë. Stubi mënë guni'iru'u'll:

—Na verdá, nguiu rë' nall shmënë Jesús purquë nu nall më Galilea.

⁶⁰ Iurní guni'i Pedro:

—Lë'ël adë guënëdia'a pë quëad'ídzël.

Nianá quëad'ídzë Pedro, bëllidchi gay. ⁶¹ Iurní Jesús bédchigrë lúhi'. Gubi'ai' lu Pedro. Bëagná ldu'u Pedro naguni'i më lull: “Antsë guëllidchi gay nedzë, guëni'il lu mënë tsunë vultë adë guënëdi'il na”. ⁶² Iurní bëru'u Pedro rua' puertë shtë nezë, nalë bí'ni'.

Bë'në mënë burnë Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ra nguiu narna'zi Jesús guzublú bë'në rall burnë. Bëdë'ë rall galnë lë'i'. ⁶⁴ Bësë'au rall lúhi' nu guni'i rall:

—çChu bëne'ë galnë lë'ël? Guni'i por pudërë shtë Dios, çchu lëa?

⁶⁵ Zihani cusë mal guni'i rall lu më. Guagla'guë bë'në rall burnë lë'ë më con di'dzë dzabë.

Jesús zuga'a lu Junta Suprema, gubernë shtë bëshuzi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Hia brëgue'lë bédëa më gushë shtë naci-uni Israël con ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë shtë lëy. Grë rall gua'a rall lë'ë Jesús lu Junta Suprema, mënë narunë juzguë entrë lë'ë rall. Guni'i ra mënë ni lu Jesús:

⁶⁷ —Guni'i lu na'a si talë nal Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

Guni'i Jesús lu rall:

—Si guënia'a lu të nahia Cristo, adë tsaldídi'i ldu'u të na. ⁶⁸ Si talë guëna'bë di'dza lu të, guëquëbidi'i të lu shti'dza. ⁶⁹ Dizdë ne' lë'ë nguiu nabèshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, guëzúbi' ladë ldi shtë Dios pudërúsë.

⁷⁰ Lueguë grë mënë guna'bë di'dzë rall:

—çPë lë'ël nal tubsë shini Dios?

Guni'i më lu rall:

—Guldía nahia tubsë shini Dios. Mizmë lë'ë të guni'i të di'dzë ni.

⁷¹ Iurní guni'i rall:

—Bini hia'a di'dzë naguni'ill. çPë guëdë'na'a másru'u testigu?

23

Gua'a rall Jesús lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Iurní lueguë ra contrari shtë Jesús gua'a rall lë'ë më lu Pilato. ² Guzublú guëni'i rall; quëdchi'bë rall galquiá cuntrë Jesús:

—Bëdzëlë na'a nguiu rë'; rtsátsull ra mënë cuntrë gubernë. Rni'ill rúnëdi'i tucarë guëdilli na'a impuestë ca'a gubernë rumanë. Nu rni'ill mizmë lë'ëll na Cristo, tubi rëy nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

³ Iurní guna'bë di'dzë Pilato:

—çGuldi' nal Rëy shtë ra israelitë?

Jesús guni'i:

—Mizmë lë'ël guni'i di'dzë rë'.

⁴ Pilato guni'i lu ra jëfë shtë ra bëshuzi con grë ra mënë zihani:

—Bëdzëlëdia'a cusë mal nabë'në nguiu rë'.

⁵ Perë guni'iru'u rall más fuertë:

—Rtsátsull grë mënë shtë Judea con shti'dzëll. Bëluá'all më Galilea primërë, iurní ndë'ë cagluá'all cuntrë gubernë rumanë.

Gua'a rall Jesús lu Herodes

⁶ Iurë bini Pilato di'dzë rë!, guna'bë di'dzëll si na Jesús më Galilea. ⁷ Guni'i mëné quë sí, iurní bëshel'dë Pilato lë'ë Jesús lu Herodes, gubernadurë shtë Galilea, gac rëglë asuntë ni. Pues Herodes nanú Jerusalén dzë ni. ⁸ Bëquitë ldu'u Herodes iurë gunall lu Jesús purquë dizdë más antsë gac shtu'u Herodes guënull lu Jesús. Guni'i mëné pë bënë Jesús, nu Herodes gac shtu'ull guënull tubi milagrë naquëhunë më. ⁹ Zihani cusë guna'bë di'dzë Herodes perë Jesús pë guni'idi'i. ¹⁰ Tambiën zuga'a ndë ra jëfë shtë bëshuzi nu ra mësë narlua'a lëy. Bëdchi'bë rall galquiá con másru'u di'dzë. Gurushtiá rall cuntrë Jesús. ¹¹ Iurní Herodes con ra suldadë shtënëll bënë rall burnë lë'ë më. Cumë burnë bëgacu rall lë'ë më con lari za'quë. Despuësë bëshel'dë Herodes lë'ë Jesús, guëabrí më lu Pilato. ¹² Dzë ni gac Herodes nu Pilato amigu purquë antsë na rall enemigu.

Bënë rall condenar Jesús lu galuti

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39—19.16)

¹³ Bétéá Pilato ra jëfë shtë bëshuzi con ra më gushë shtë iádu'u con grë mëné. ¹⁴ Guni'i Pilato lu rall:

—Lë'ë të be'dënú të lë'ë nguui rë!. Guni'i të rtsátsull ra mëné con bishi. Guna'bë di'dza lull delantë grë të perë bédzélëdia'a cusë mal nabënëll ziquë rni'i të. Nápëdi'll ni tubi delitë. ¹⁵ Nu Herodes bédzélëdi'll cusë mal purquë bédchigrë Herodes lë'ëll ndë'ë. Adë bënë'di'll ni tubi mal parë gátill. ¹⁶ Guëni'bë'ahia tsanull galnë, despuësë guëdë'a libertá lë'ëll.

¹⁷ Pilato napë custumbrë guëdë'ëll libertá tubi prësi cadë laní Pascu, el quë naguëna'bë mëné gapë libertá. ¹⁸ Perë guagla'guë guni'iru'u mëné ziquë tubsë bë; fuertë guni'i rall:

—Gati nguui rë!. Bédë'ë libertá parë Barrabás.

¹⁹ Pues Barrabás nanú lachigui'bë purquë gúquëll cabësë shtë ra mëné nabënë cuntrë gubernë rumanë. Nu gudínill mëné la'ni ciudá. ²⁰ Pilato gac shtu'ull guëdë'ëll libertá Jesús. Guni'i Pilato stubi lu mëné, ²¹ perë más fuertë guni'i rall:

—Gati nguui rë! lu cruz. Gátill; gátill.

²² Stubi vultë guni'i Pilato lu ra mëné:

—¿Pë mal bënëll? Gulë guni'i lua. Bédzélëdia'a cusë mal parë gátill. Guna cashtigu con galnë lë'ëll, despuësë guëdë'a libertá lë'ëll.

²³ Perë más ruidë bënë rall. Gurushtiá rall. Guna'bëru'u rall galuti parë lë'ë më. Guni'i rall fuertë hashtë bënë rall gan. ²⁴ Pilato bédë'ë ordë gac narac shtu'u rall; gati Jesús lu cruz. ²⁵ Bédë'ë Pilato libertá Barrabás naná culpablë de galuti shtë mëné nu bënëll cuntrë gubernë rumanë.

Zni guna'bë ra mëné. Bënë Pilato intriegu lë'ë Jesús guia'a ra contrari shtë më të gac narac shtu'u rall.

Bëquë'ë mëné lë'ë Jesús lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶ Iurë bia'a rall lë'ë Jesús nezë parë gati më, gudëdë tubi nguui lë Simón, më guë'dchi Cirene. Ze'dë guëzëll lachi. Ra suldadë guna'zi lë'ë Simón parë guá'all cruz nezë tēchi më.

²⁷ Zihani mëné con zihani na'a guanaldë rall lë'ë më. Bi'ni ra na'a tantë gubini ldu'u rall. Gurushtiá rall. ²⁸ Perë Jesús bédchigrë lúhi', guná më lu rall; guni'i më:

—Lë'ë të na'a shtë Jerusalén, adë bi'nidi'i tē por na, más bien gulë bi'ni por mizmë lë'ë tē nu por shini tē. ²⁹ Guëdchini tiempë guëni'i mëné: “Dichusë ra na'a nariúdi'i shíni! Dichusë ra na'a nadë nua shínidi'i, nu adë rca'adi'i me'dë.”

Nu guni'i më:

³⁰ —Dzë ni ra mëné guëzublú guëni'i rall lu dani: “Gulaguë guëc na'a”. Guëni'i rall lu lumë: “Bëca'chi lë'ë na'a”. ³¹ Si talë gunë mëné cuntrë na, nahia ziquë hiaguë nan-abani; nápëdia'a dulde, gunë rall másru'u cusë mal cuntrë lë'ë tē, na tē ziquë hiaguë bidchi, napë tē zihani dulde.

³² Tambiën gua'a ra suldadë chupë nguba'në, gatinú rall Jesús. ³³ Iurní bédchini rall lugar nalë Calavera. Bënë rall crucificar lë'ë më. Bënë rall crucificar lë'ë chupë nguba'në, túbill ladë ldi më, stúbill ladë rubësë. ³⁴ Iurní guni'i Jesús:

—Dadë, bënë perdonë lë'ë ra mëné. Adë riasëdi'i rall pë quëhunë rall.

Nu ra suldadë gudchitë rall guë'ë dado parë gudi'dzë rall shabë më. ³⁵ Ra mëné zuga'a; gubi'a rall lu më. Ra më gushë shtë iádu'u bënëll rall burnë. Guni'i rall:

—Bënëll salvar pecadurë. Iurne' guená hia'a nia'a zúnëll salvar mizmë lë'ëll si talë nall Cristo, el quë nagudili Dios.

³⁶ Ra suldadë bënëll rall burnë. Guabi'guë rall guëa' cruz. Bënë rall ofrecerë vini hi' tē gu më. ³⁷ Guni'i rall:

—Si talë rni'il nal Rëy shtë mëné Israel, bënëll salvar mizmë lë'ëll.

³⁸ Nanú tubi letrërë naquë guëc cruz narni'i: “Ndë'ë na Rëy shtë më israelitë”.

³⁹ Tubi nguba'në nanaquë lu cruz, gurushtiall guëc më; guni'ill:

—Si talë rni'il nal Cristo, bënëll salvar mizmë lë'ëll nu bënëll salvar lë'ë na'a.

⁴⁰ Perë stubi nguui mal guni'i guëc sa'll:

—¿Pë adë rdzëbëdi'il Dios? Bëne'ë mëné ordë gátia'a ziquë lë'ë më rë!. ⁴¹ Pues lë'ë hia'a runë tucarë gátia'a por maldá nabédë'na'a, perë nguui rë! adë bënë'di'i mal parë quëhi' ndë'ë.

⁴² Iurní guni'i nguba'në lu Jesús:

—Dadë Jesús, bësëagná ldu'ul na iurë guñël recibir pudërë parë guëñib'ë'al.

⁴³ Jesús guni'i:

—Guldía na rnia'a lul, nedzë sënaldël na gube'e.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Bëga'a rquë chi'bë chupë, iurní bëcahi guëdubi guë'dchiliu hashtë rquë tsunë guadze'. ⁴⁵ Nacahi ngubidzë nu lari cortinë la'ni iádu'u ru'bë gure'zin. Guc chupë ldëhin. ⁴⁶ Guni'i Jesús fuertë:

—Dadë, guna intriegu almë shtëna guiá'al.

Gualú di'dzë ni, iurní guti më.

⁴⁷ Iurë guná capitán shtë ra suldadë pë guc, guní'll llëru'bë na pudërë shtë Dios. Bëquëbill:

—Guldía, nguiu rë' nápëdi'll culpë. Më za'quë nall.

⁴⁸ Grë mënë zihani nabëdëa lugar ni parë guëná rall naquëac, gubi'a rall. Iurní bëabrí rall ciudá. Gulubë rall ldu'u rall tantë nadzë'bë guc.

⁴⁹ Ra amigu shtë Jesús con ra na'a nabë'në compa'ni lë'ë Jesús dizdë tiempë nanú më Galilea, zuga'a rai' zitu. Gubi'a rai' grë lo quë naguzac.

Bëga'chi Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Gu' tubi nguiu lë José; lãdzëll lë Ari-matea naquë Judea. Gúquëll miembrë shtë Junta Suprema. Nall më za'quë nu bë'nëll cumplir lëy shtë Moisés. ⁵¹ Quëbezë José guëdchini tiempë guëñib'ë'a Dios ziquë rëy nu gúquëdi'i José de acuerdë naná bë'në Junta Suprema iurë bë'në rall cuntrë lë'ë më. ⁵² José guagna'bë lu Pilato parë guëd'ë Pilato permisi guëga'chi Jesús. ⁵³ Bësiëtë José cuerpë shtë më lu cruz. Bëtú'bill cuerpë shtë më tubi sabë. Bëcá'chill lë'ë më la'ni ba'a nanaactsa'u la'ni guë'ë catë ni tubi mënë bëgá'chidi'i. ⁵⁴ Guc dzë runë mënë preparar parë dzë narzi'i ldu'u mënë. Hia mërë rga'a iurë guëzublú dzë descansë.

⁵⁵ Ra na'a naganaldë lë'ë Jesús antsë dizdë nanú më Galilea, guagná rai' catë bëga'chi më. Guná rai' lla naga'a tégulë la'ni ba'a. ⁵⁶ Despuësë bëabrí rai' lidchi rai'. Bë'në rai' preparar nisë nashi con stubi cusë tsagte'bi rai' cuerpë shtë më. Iurní bëga'a dzë descansë; bëzi'i ldu'u rai' según mandamientë shtë Dios.

24

Guashtë Jesús ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Primërë dzë shtë lmalë, ra na'a bëabrí rai' rua' ba'a catë bëga'chi Jesús. Tumpranë bëdchini rai'. Nua'a rai' nisë nashi nabë'në rai' preparar. ² Guná rai' lu ba'a perë guë'ë

nanë'au rua' ba'a naga'a tubi ladë. ³ Guatë rai' la'ni ba'a. Guná rai' nidi'i cuerpë shtë Dadë Jesús. ⁴ Bëdzëlëdi'i rai' pë nihunë rai'. Iurní luëguë guná rai' chupë nguiu nazuga'a guëlladchi lu rai'. Shabë rai' nalë rabtsë'ë. ⁵ Más bëdzëbë ra na'a; bëzullibi rai' hashtë bëdchini luquë rai' lu guiu'u. Guni'i nguiu lu rai':

—¿Pëzielú caguili tē el quē nanabani lugar catē rga'chi tégulë? ⁶ Nidi'i më ndë'ë. Guashtëhi' ladi ra tégulë. Gulë bëagná ldu'u tē lo quē naguni'i' lu tē dizdë tiempë nananú më Galilea. ⁷ Guni'i' iurní, rqui'ni nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, gac intriegui' lu guia'a mënë mal. Nu guni'i' gunë rall crucificar lë'i' lu cruz, perë dzë tsunë tsashtëhi' ladi ra tégulë.

⁸ Iurní bëagná ldu'u ra na'a shti'dzë më. ⁹ Bëabrí rai' lu ciudá Jerusalén. Biadi'dzë rai' lu chi'bë tubi poshtë con stubi tantë mënë. ¹⁰ Ra na'a naguni'i' di'dzë rë', lë rai' María Magdalena, con Juana, nu stubi María shni'a Jacobo. Gua rai' con sëbëldá ra na'a. ¹¹ Perë lo quë naruadi'dzë rai', na ziquë tubi cuendë. Ra mënë adë gualdídi'i ldu'u rai' shti'dzë ra na'a.

¹² Perë Pedro bëru'u; guagllú'ni' hashtë rua' ba'a. Gunáhi' la'ni ba'a. Lu lari shtë tégulë gunáhi'. Tubi ladë naga'a lari. Bëabrí Pedro; bëdzëguë'ë ldu'i'. Bë'ni' llgabë pë guc.

Chupë shmënë Jesús zia'a guë'dchi Emaús
(Mr. 16.12-13)

¹³ Mizmë dzë, primërë dzë shtë lmalë, chupë shmënë Jesús zia'a rai' parë Emaús, tubi guë'dchi ziquë chi'bë tubi kilómetro de Jerusalén. ¹⁴ Quëadi'dzë rai' pë guc la'ni ra dzë ni. ¹⁵ Iurë quëadi'dzë rai', guni'i' rai' llgabë nanú la'ni ldu'u rai', Jesús guabi'guë lu rai'. Grë rai' guagla'guë ziazú rai' nezë. ¹⁶ Guná rai' lu më perë adë bënguë bë'adi'i rai' lë'ë më, bë'në Dios. ¹⁷ Iurní guna'bë di'dzë Jesús lu rai':

—¿Pë quëadi'dzë tē iurē ziazú tē nezē?

Guzudchi rai'; tristë rlua'a lu rai'.

¹⁸ Tubi de lë'ë rai' guni'i'; lëhi' Cleofas:

—De grë visitantë nabëdchini Jerusalén, sulë lë'l'ë adë guënedi'il pë guc ndë la'ni dzë rë'.

¹⁹ Iurní guni'i' Jesús:

—¿Pë guc?

Guni'i' rai':

—Jesús Nazareno, gudini mënë lë'i'. Náhi' tubi nabadi'dzë shti'dzë Dios con pudërë. Bëluá'ai' diza'quë lu ra mënë. Bë'ni' milagrë con pudërë shtë Dios. ²⁰ Perë ra bëshuzi nu gobiernë shtëna'a, bë'në rall intriegu lë'i' parë gac crucificári'. Gúti' lu cruz. ²¹ Nu lë'ë na'a quëbezë na'a nihúni' librar naciuni Israel de grë enemigu shtëna'a. Hia gudëdë tsunë dzë dizdë guquin. ²² Gúti' perë bëldá na'a narianaldë tēchi diza'quë, guni'i' rall

lu na'a di'dzë nadjë'bë. Rsiliga guagná rall lugar catë bëga'chi Jesús. ²³ Gunádi'i rall lu shcuérpi'. Guná rall lu chupë ianglë naguni'i lu rai' guashtë Jesús ladi ra tégulë. ²⁴ Stubi de lë'ë shmënë na'a, gua rai' hashtë rua' ba'a. Guná rai' la'ni ba'a ziquë guni'i ra na'a perë gunádi'i rall lu më.

²⁵ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Lë'ë të nguü narunë faltë llni guëc të, çhashtë guc tsaldí ldu'u të grë lo quë nabëquë'ë ra muzë shtë Dios guahietë? ²⁶ Guc necesari gunë Cristo sufrir galguti nu despuësë guëabrí më lu gube'e catë gunë Dios honrar lë'í'.

²⁷ Iurní Jesús guzublú biadí'dzi' pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras catë rni'i shcuendë Jesús. Guni'i më dizdë nabëquë'ë Moisés nu nabëquë'ë ra nabiadí'dzë shti'dzë Dios de mizme lë'ë më. Biadí'dzi' pë runë cuntienë di'dzë ni.

²⁸ Iurní bédchini rai' guë'dchi catë cuezë rai'. Jesús niagla'guë niazéhi' delantë, ²⁹ perë lë'ë rai' bë'në rai' ruëguë guëa'në më con lë'ë rai'. Guni'i rai':

—Bëa'nënë lë'ë na'a ndë'ë. Hia guadze'. Hia gulaguetë ngubidzë.

Iurní guatë Jesús la'ni hiu'u të guëa'në më. ³⁰ Guzac guzubë rai' lu mellë të gau rai', guna'zi më guetëshildi. Bédë'ë më graci. Gudi'dzë mëhin cua'a rai'. ³¹ Lueguë lueguë bédë'ë rai' cuendë chu na më. Llni bédchini la'ni ldu'u rai'. Perë de repëntë gunitilú më lu rai'.

³² Guni'i lu sa' rai':

—Bini na'a la'ni ldu'u na'a bëga'a di'dzë naguni'i më lu na'a iurë biadí'dzi' lu na'a lu nezë pë runë cuntienë ra Sagradas Escrituras.

³³ Lueguë bëabrí rai' Jerusalén. Guná rai' lu ra chi'bë tubi poshtë rdëa rai con stubi shcua'a më'në. ³⁴ Guni'i ra më'në lu rai':

—Verdá guashtë Jesús ladi ra tégulë nu bëlua'alúhi' lu Simón Pedro.

³⁵ Iurní guni'i rai' pë guc iurë ze'dézú rai' lu nezë nu guni'i rai' bënguë bë'a rai' lë'ë më iurë gudi'dzë më guetëshildi cua'a rai'.

Bëlua'alú Jesús lu ra poshtë

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Mërë iurní quëadi'dzë rai', Jesús bëlua'alú lu rai'. Guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

³⁷ Bëdzëbë rai' nu nalë bëzezë rai'; guná rai' lu më. Llua'a rai' na më tubi espíritu shtë tégulë. ³⁸ Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pëzielú rdzëbë të? ¿Pëzielú rza ldu'u të?

³⁹ Gulë guná guahia. Gulë guná guëahia. Gulë tsaldí ldu'u të nahia Jesús. Gulë guna'zi guahia; gulë guná lua. Pues tubi espíritu nápëdi'i cuerpë ziquë rna të lua.

⁴⁰ Iurní bëlua'a më guia'a më nu guëa' më catë gudëdë clavë. ⁴¹ Perë ni con ndë'ë adë

gualdídi' ldu'u rai' purquë nanú tantë lëgrë la'ni ldu'u rai'; bédzëguë' ldu'u rai'. Iurní guni'i më:

—¿Gu nanú pë gáuha?

⁴² Bédë'ë rai' tubi pedasë belë mbeldë.

⁴³ Guna'zi mëhin nu gudáu më lu rai'. ⁴⁴ Guni'i më:

—Grë lo quë naguc con na, gunia'a lu të antsë napë quë gac cumplirin. Gunia'a lu të dizdë guzënu të na, gac cumplir lo quë nabëquë'ë Moisés de na. Gac cumplir lo quë nabëquë'ë ra nabiadí'dzë shti'dzë Dios guahietë de na nu gac cumplir naná escritë la'ni Iurní Salmos de na.

⁴⁵ Iurní bédë'ë më llni parë riasë rai' di'dzë shtë Sagradas Escrituras. ⁴⁶ Guni'i më:

—Naescritë, Cristo napë quë gúni' sufrir galguti perë dzë tsunë gac resucitar më ladi ra tégulë. ⁴⁷ Guëni'i më'në de quë napë quë guëabrí ldu'u më'në con Dios, iurní gunë më perdunë duldë shtë rall iurë rna'bë rall lë shtëna. Primërë guëni'inú më'në lu ra më'në shtë Jerusalén, despuësë tsagni'inú rai' më'në narëta' guëdubi lu guë'dchiliu. ⁴⁸ Na të testigu de grë lo quë naguc. ⁴⁹ Gulë guná, na guëshe'lda lë'ë Espíritu Santo el quë nabë'në Shtada prometer, cuezënu'hi' lë'ë të. Perë gulë bëa'në ndë'ë la'ni ciudá Jerusalén hashtë gunë të recibir pudërë shtë Dios naguëdchini de gube'e; gacu të ziquë tubi lari con llëru'bë pudërë.

Jesús bësëa'në ra poshtë

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Iurní bëru'u rai' ciudá. Jesús bia'a më ra shini gusë'dë më rua' guë'dchi Betania. Ndë bëldisë më guia'a më. Bë'në ldai' më lë'ë rai'. ⁵¹ Iurë gualú bë'në ldai' më lë'ë rai', bësëa'në më lë'ë rai'. Güe'pi më gube'e. ⁵² Iurní bëabrí rai' Jerusalén. Bëquitë ldu'u rai'. ⁵³ Ria rai' iádu'u ru'bë; bédë'ë rai' graci lu Dios, nu bë'në rai' alabar lë'ë më. Amén.

Diza'quë según San Juan

El quë nabësëdchini shti'dzë Dios

¹ Tiempë guahietë antsë cueshtë guë'dchiliu, nanú el quë nabësëdchini shti'dzë Dios. Quëbezënúhi' Dios. Náhi' Dios.

² Mizmë mënë ni quëbezënúhi' Dadë Dios dizdë principí shtë grë ra cusë. ³ Grë cusë gurëshëtë por lë'ë më, el quë nabësëdchini shti'dzë Dios; ni chu stubi bëntsa'u lo quë nananú. ⁴ Por lë'ë më nanú galnabani nu lë'ë galnabani na llni shtë mieti. ⁵ Lë'ë llni tsagla'guë rabshtë'ë catë nacahi. Lë'ë nacahi adë bë'nëdi'i gan lu llni parë bësë'au lu llni.

⁶ Gu' tubi nguiu nabëshe'ldë Dios. Nguiu ni bërulë Juan. ⁷ Bëdchíni'; náhi' testigu parë guëni'i' chu na lë'ë llni të parë grë mënë tsaldí ldu'u rall shti'dzë Dios por lë'ë më. ⁸ Juan nádi'i narne'e llni perë bëdchíni Juan parë gáqui' testigu; guëni'i' chu na el quë narne'e llni verdadërë. ⁹ Lë'ë llni verdadërë naridë lu guë'dchiliu, rne'e llni parë grë mënë naquërelde lu guë'dchiliu.

¹⁰ Bëdchíni më lu guë'dchiliu nu guetsa'u guë'dchiliu por pudërë shtë më, perë ra mënë shtë guë'dchiliu adë bënguë bë'adi'i rall lë'ë më. ¹¹ Be'dë guëdchíni më entrë ra mënë shtë guë'dchiliu perë adë bë'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë më ¹² perë grë nabë'në recibir lë'i', ra narialdí ldu'u lë'ë më, bëdë'ë më dereché parë gac rall shini Dios. ¹³ Lë'ë rall guc rall shini Dios, lëdëdi'i por deseo la'ni ldu'u mënë, ni por voluntá shtë mënë sino por pudërë shtë Dios.

¹⁴ Lë'ë nabësëdchini shti'dzë Dios, gúli' nu guquërdi' entrë lë'ë hia'a. Guná hia'a pudërë nu llni shtë më. Sulë lúniquë shini Dios quëbezënú llëru'bë favurë narquitë ldu'u hia'a. Ruadi'dzë më purë verdá. ¹⁵ Juan guc testigu shtëhi' nu guni'i' Juan:

—Ndë'ë na el quë nagunia'a lu të más antsë, náhi' më ru'bë; na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na, perë nanúhi' dizdë tiempë guahietë más antsë guëdchinia lu guë'dchiliu.

¹⁶ Por pudërë shtë më ni bëdë'na'a recibir zihani bendición; por lë'ë më quëhúnëru'u Dios favurë nu más favurë parë lë'ë hia'a. ¹⁷ Lëy shtë Dios bëquë'ë Moisés según voluntá shtë më, perë por Jesucristo nadápa'a favurë shtë Dios, nu nadápa'a shti'dzi' naná verdá. ¹⁸ Ni tubi chu gunádi'i lu Dios Padre; sulë tubsë shini më nacabezënú Dios, bëlu'ái' chu na Dios verdadërë.

Biadi'dzë Juan Bautista favurë de Jesús (Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Juan bë'në testificar iurë ra më israelitë naquërelde Jerusalén, bëshe'ldë rall bëldá bëshuzi con mënë nabë'në compañi

ra bëshuzi. Guna'bë di'dzë rall lu Juan chu náhi'. ²⁰ Adë bë'nëdi'i Juan negar sino bëquëbi':

—Nádia'a Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'.

²¹ Iurní guna'bë di'dzë rall stubi:

—¿Chu nal? ¿Gu nal Elías?

Juan guni'i':

—Aquëdi'i; nádia'a Elías.

Guagla'guë guna'bë di'dzë rall:

—¿Gu nal el quë naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchíni?

Juan guni'i':

—Aquëdi'i.

²² Iurní guni'i' rall:

—¿Chu nal? të parë guëdë'ë na'a rsunë lu ra nabëshe'ldë lë'ë na'a. ¿Pë rni'il de mizmë lë'ël?

²³ Juan repi:

—Nahia tubi bë, tubi narni'i lu shlatë catë nídi'i mënë: “Gulë bë'në preparar la'ni ldu'u të ziquë nezë ldi parë iurë guëdchíni Dadë”. Zni guni'i' Isaiás, el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë.

²⁴ Bëldá ra nabíadi'dzënú Juan na rall fariseos. ²⁵ Guna'bë di'dzë rall lu Juan:

—Si talë adë nádi'il Cristo, si adë nádi'il Elías, ni tubi naguadi'dzë shti'dzë Dios nanapë quë guëdchíni, ¿pëzielu' rchu'bë nisë'l ra mënë?

²⁶ Guni'i' Juan:

—Na rchu'bë nisa con nisë perë nanú tubi më entrë lë'ë të, adë guëndëdi'i të chu náhi'.

²⁷ Náhi' el quë naze'dë guëdchíni despuësë de na. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca lë'ë du gui'di shtë shráchi'.

²⁸ Grë cusë ni guc lugar nalë Betábara nanaquë guë'gu Jordán ladë cu' guia'a catë lë'ë Juan bëchu'bë nisë ra mënë.

Jesús na ziquë lli'li naguti shlugára'a

²⁹ Stubí dzë Juan guná lu Jesús; ziaibi'gui' lu Juan. Guni'i' Juan lu ra mënë:

—Gulë guná, nguiu rë' naze'dë de Dios; gáti' ziquë tubi lli'li por duldë shtë mënë. Guëdchisúhi' duldë shtë ra mënë. ³⁰ Náhi' el quë nagunia'a lu të más antsë: “Náhi' më ru'bë. Na adë chu nahia. Bëdchíni' despuësë de na perë nanúhi' dizdë tiempë más antsë quë na.” ³¹ Adë bënguë bë'adia'a lë'i' perë bëdchinia parë gunguë bë'a mënë israelitë lë'i'. Por ni rchu'bë nisa ra mënë parë guená mënë chu na më.

³² Nu bë'në Juan testificar:

—Gunahia lu Espíritu Santo nabëdchíni de gube'e. Biéti' ziquë tubi palumë parë cuezënúhi' lë'ë Jesús. ³³ Adë bënguë bë'adia'a chu guëdchíni, perë el quë nabëshe'ldë na të guëchu'bë nisa, guni'i' lua: “Iurë guéna lu Espíritu Santo ze'dë guëdchíni parë cuezënúhi' lë'ë nguiu, na më el quë naguëzunë ldu'u të nu guëshé'ldi' Espíritu

Santo parë cuezënuhi' lë'ë të". ³⁴ Gunahia lu më ni, nu nahia testigu de quë nguiu rë' na shini Dios.

Ra primëre shini gusë'dë më

³⁵ Stubi dzë Juan zuga'a stubi vultë con chupë nanaldë lë'i'. ³⁶ Iurë guná Juan lu Jesús nardëdë, guni'i Juan:

—Gulë guná, ndë'ë na lë'ë nguiu nabëshe'ldë Dios; gáti' ziquë lli'li.

³⁷ Guërupë nguiu nazianaldë lë'ë Juan, bini rai' lo quë naguni'i Juan. Iurní guanaldë rall lë'ë Jesús. ³⁸ Iurë lë'ë Jesús bëdchigrë lúhi' nezë tëchi', gunáhi' lu rai'. Guni'i Jesús lu rai':

—¿Pë rguili të?

Guni'i rai' con di'dzë narunë cuntienë, lamë:

—Dadë, ¿ca quërëldël?

³⁹ Guni'i Jesús:

—Gulë gude'e nu gulë guná.

Iurní guagná rai' catë quërëldë më, nu bëa'në rai' ndë purquë hia casi ziquë rquë tapë guadze' iurní.

⁴⁰ Tubi de lë'ë ra mënë nabini shti'dzë Juan nu guanaldi' lë'ë Jesús, na Andrés, bëchi Simón Pedro. ⁴¹ Primëre guatili Andrés bëchi Andrés, lëll Simón, nu guni'i Andrés:

—Bëdia'guëlu na'a el Mesías. (Di'dzë ni runë cuntienë, Cristo, el quë nagudili Dios parë guëribë'ai'.)

⁴² Lueguë Andrés bia'a lë'ë Simón Pedro catë zuga'a Jesús. Iurë Jesús guná lu Pedro, guni'i më:

—Lë'ël lëll Simón, shini Jonás; perë ne' guërulëll Cefas, (lë ni runë cuntienë guë'ë).

Guna'bë Jesús Felipe con Natanael

⁴³ Stubi dzë Jesús guc shtú'u' tsáhi' regiuni shtë Galilea. Gunáhi' lu Felipe nu guni'i më lu Felipe:

—Gude'e naldë na.

⁴⁴ Felipe na më guë'dchi Betsaida catë na ladzë Andrés nu Pedro. ⁴⁵ Iurní guatili Felipe lë'ë Natanael; répi':

—Guná na'a lu tubi nguiu naná bëquë'ë Moisés shcuëndi' la'ni ra librë shtë lëy, nu ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios bëquë'ë rai' di'dzë narni'i shcuëndi'. Náhi' Jesús, shini José. Guë'dchi Jesús na Nazaret.

⁴⁶ Repi Natanael:

—¿Ni mudë guëru'u tubi cusë za'quë guë'dchi Nazaret?

—Felipe bëquebi:

—Gude'e guënal.

⁴⁷ Guabi'guë Natanael lu Jesús. Iurë lë'ë Jesús guná lu Natanael, guni'i':

—Ndë'ë lë'ë tubi nguiu israelitë verdadërë. Ni tubi bishi adë nídi'i la'ni ldu'i'.

⁴⁸ Iurní guna'bë di'dzë Natanael:

—¿Llallë nanël chu nahia?

Guni'i Jesús:

—Na gunahia lul antsë iurë lë'ë Felipe be'dë guëna'bë lë'ël, iurë lë'ël zugá'al guëa' hiaguë bëlda'u.

⁴⁹ Natanael guni'i:

—Mësë, lë'ël nal shini Dios. Lë'ël nal Rëy shtë naciuni Israel.

⁵⁰ Jesús guni'i lu Natanael:

—¿Gu rialdi' ldu'ul purquë na gunia'a lul, gunahia lul guëa' hiaguë bëlda'u? Delantë guënarú'ul más cusë ru'bë quë ndë'ë.

⁵¹ Nu guni'i Jesús:

—Guldía rnia'a lul, lë'ël guënal lla'lë lu gube'e. Ra ianglë shtë Dios tsepi rai' nu guëdchini rai' guëca, nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

2

Tubi sa'a guë'dchi Caná

¹ Dzë tsunë despuësë de ni, gu' tubi sa'a guë'dchi Caná nanaquë regiuni shtë Galilea. Lë'ë shni'a Jesús nanúhi' nga'li.

² Nu Jesús con ra shini gusë'dë më gua rai' purquë bë'në ra mënë invitar lë'ë rai' lu sa'a ³ perë gubidchi vini. Iurní lë'ë shni'a Jesús guni'i' lu më:

—Nídi' vini. Hia gubidchin.

⁴ Perë Jesús repi:

—Nanë, ¿pëzielú cagni'il lua zni'i? Gá'adi'i guëga'a tiempë parë gac bë'a mieti chu nahia.

⁵ Iurní shni'a më guni'i lu narëta', ra naquëhunë sirvë:

—Gulë bë'në grëtë' lo quë naná guëribë'ai' lë'ë të.

⁶ Zuga'a shu'pë guë'ë nariú nisë, cadë tubi guë'ë ni riú gadchi u shunë rë'ë nisë. Na rahin parë më israelitë; rie'ti guia'a rall según custumbrë religiusë shtë rall. ⁷ Jesús guni'i lu ra naquëhunë sirvë:

—Gulë bëtsadzë guëzá guë'ë rë'ë nisë.

Iurní guadzëhin guë'ë ni nisë; ⁸ Jesús guni'i:

—Iurne' gulë cu du'pin nu guanuhin lu nguzanë shtë sa'a.

Zni bë'në rai'. ⁹ Lë'ë nguzanë shtë laní bë'në prëbë nisë naná bëac vini perë adë rdë'ëdi'ill cuendë ca nezë bëru'uhin. (Sulë ra naquëhunë sirvë, rac bë'a rall de quë nisë bëac vini). Iurní lë'ë nguzanë shtë sa'a guná'bëll lë'ë lliguë. ¹⁰ Guni'ill:

—Grë lugar primëre rdë'ë mënë vini za'quë lu ra mënë. Hia despuësë iurë cantidá biil' rall, rdë'ë mënë vini corrientë gu mieti, perë lë'ël bë'nëdi'ill zni. Hashtë iurne' bë'në'el vini za'quë.

¹¹ Ndë'ë bë'në Jesús Caná shtë Galilea. Ndë guc primëre milagrë nabëlua'a Jesús lu ra mënë. Bëlua'a më pudërë nanapë më. Ra shini gusë'dë më gualdi' ldu'u rai' bëshe'ldë Dios lë'ë më.

¹² Despuès de ni, gua mè guè'dchi Capernaum con shni'a mè nu con shini gusè'dè mè. Ndè guquèrèldè rai' du'pè timpè.

Gua mè iádu'u ru'bè

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Hia mètè guèdchini laní Pascu shtë ra mè israelitè, Jesús gua ciudá Jerusalén. ¹⁴ Guatè mè iádu'u ru'bè. Guná mè ra naquègtuu' ngunè. Guná mè ra naquègtuu' lli'li nu palumè. Nu nga'li zúbèga'a mènè lu mellè catè rchili rall dumí. ¹⁵ Bèntsa'u mè tubi chicuti con du lasè. Iurní bèsèllu'nè mè grètè' ra mènè la'ni iádu'u con ra lli'li nu con ra ngunè. Bèrè'shè mè mellè. Bèrè'tsè dumí shtë ra narchili dumí. ¹⁶ Repi mè lu ra nartuu' palumè:

—Gulè cu grè cusè ndè'è. Adè rúnèdi'i tē lidchi Shtada tubi llguè'a.

¹⁷ Iurní lè'è ra shini gusè'dè mè bèagná ldu'u rai' ziquè naescritè: "Nalè rzebi ldu'a'a por lidchi Dios; gaquin limpi".

¹⁸ Iurní lè'è ra mè israelitè guna'bè di'dzè: —¿Pè milagrè guèluá'al lu na'a ziquè tubi sèni de què nápèl derechè quèhúnèl ra cusè rè'?

¹⁹ Jesús bèquebi:

—Gulè bèzalú iádu'u rē'; dzè tsunè guèldishtèahin stubi nacubi.

²⁰ Iurní guni'i ra mènè:

—Cuarenta y seis izè guzú gua'a iádu'u rē'. ¿Ni mudè lè'èl guèldishtèlin tsúnèsè dzè?

²¹ Perè lè'è iádu'u, el què naquègni'i Jesús, na cuerpè shtë'nè mè. ²² Hia despuèsè guashtë mè ladi ra tēgulè, bèagná ldu'u ra shini gusè'dè mè lo què naguni'i mè, nu gualdí ldu'u rai' shti'dzè mè, nu gualdí ldu'u rai' ra Sagradas Escrituras.

Nanè mè lo què naná la'ni ldu'u miati

²³ Iurè lè'è Jesús nanú Jerusalén, gu' laní Pascu. Cantidá mènè gualdí ldu'u rall lè'è mè iurè guná rall milagrè nabè'nè mè. ²⁴ Perè Jesús adè rúnèdi'i confiar lè'è ra mènè purquè rac bè'a mè ldu'u ra grètè' rall. ²⁵ Adè rqu'i'nidi'i mè chu guèni'i lu mè shcuendè ra mènè. Mizmè lè'è mè rac bè'a mè lla na la'ni ldu'u miati.

3

Jesús nu Nicodemo

¹ Gu' tubi nguii nabèrulè Nicodemo. Nall miembrè shtë partidè religiósè fariseo nu nall tubi nguii namás lasac ladi ra mè israelitè. ² Nicodemo guagná lè'è Jesús gue'lè nu guni'ill:

—Mèsè. Rdè'è na'a cuendè de què Dios bèshe'ldè lè'èl parè ze'dè guèluá'al, purquè ni tubi adè chu gáquèdi'i guèlu'a'a pudèrè nu milagrè cumè ziquè rúnèl, sulè si talè Dios quèbezènhí' lè'èl.

³ Iurní guni'i Jesús lu Nicodemo:

—Guldía rnia'a lul, el què nagalè nacúbidi'i stubi, gáquèdi'i tsutèll catè rnibè'a Dios.

⁴ Bèquebi Nicodemo:

—Perè no es posiblé tubi nguii hia gu'shè, guèabrí gálèll stubi. ¿Ni mudè guèabrí guèu'll la'ni shni'all stubi parè galè stubi nacubi?

⁵ Jesús bèquebi:

—Guldía rnia'a lul, el què nagalèdi'i con nisè nu con Espiritu Santo, adè tsutèdi'ill catè rnibè'a Dios. ⁶ Grètè' naná gulè ziquè ra cualquier mènè, mènè na ni, perè el què naralè con Espiritu Santo, espíritu na ni. ⁷ Adè rdzèguèè'di'i ldu'ul lo què nagunia'a lul, grètè' napè què guèsa'nè guèdchini vidè cubi la'ni ldu'u rall por pudèrè shtë Dios. ⁸ Lè'è mbè rru'u nezè catè rac shtu'u mbè, nu rínil ruidè narunè mbè perè adè rdè'èdi'ill cuendè ca nezè ze'dè mbè nu ca nezè zia'a mbè. Zni na grètè' nanapè vidè cubi por pudèrè shtë Espiritu Santo.

⁹ Iurní Nicodemo bèabrí guna'bè di'dzè:

—¿Perè llallè gac ndè'è?

¹⁰ Jesús guni'i lull:

—Lè'èl na tubi mèsè ladi ra mè israelitè nu adè guènédi'ill ndè'è. ¹¹ Guldía rnia'a lul, lè'è na'a rac bè'a na'a lo què naruadi'dzè na'a nu lo què narlu'a'a na'a; nu na na'a testigu de lo què guná na'a, perè lè'è tē adè rialdídi'i ldu'u tē lo què narni'i na'a. ¹² Gunia'a lu tē cusè narac lu guè'dchiliu perè adè gualdídi'i ldu'u tē. ¿Lla tsasè tē cusè shtë gube'e narnia'a lu tē?

¹³ 'Ni tubi chu be'pi gube'e, sulè el què nabèdchini de gube'e. Nahia nguii nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu; lidcha na gube'e. ¹⁴ Ziquè Moisés bèldísi' serpientè lu shlatè, zni zac con na, nguii nabèshe'ldè Dios lu guè'dchiliu; guna sufrir galguti; ¹⁵ parè grè natsaldí ldu'i na, adè tsagnítidi'i rall sino napè rall vidè sin fin.

Rac shtu'u Dios grè mènè

¹⁶ 'Dios nalè rac shtú'ui' ra mènè narèta' lu guè'dchiliu; bèshe'ldè mè tubsè shini mè parè grètè' narialdí ldu'i lè'è shini mè, adè tsagnítidi'i rall sino napè rall vidè nadè rialúdi'i. ¹⁷ Dios adè bèshe'ldèdi'i shini' lu guè'dchiliu parè gunè shini' condenar ra mènè sino parè guni' salvar ra mènè.

¹⁸ 'El què narialdí ldu'i shini Dios, nádi'i condenarèll, perè el què adè nèdi'i tsaldí ldu'u, hia nacondenarèll purquè nèdi'ill tsaldí ldu'ull tubsè shini Dios. ¹⁹ Ra nanèdi'i tsaldí ldu'i shti'dza, nacondenarèll purquè iurè lè'è lni bidè lu guè'dchiliu, más bèquitè ldu'u mènè nacahi què lni. Adè rac shtú'udi'i rall lni. ¿Pèzielú? purquè runè rall cusè mal. ²⁰ Grètè' lo què narunè mal, rna zá'quèdi'i rall lu lni nu adè riabi'guèdi'i rall lu lni purquè lè'è lni rlu'a'a ra cusè mal

lo quë naquëhunë rall; ²¹ perë grë lo quë narquité ldu'u verdá, riabí'guëll lu llni tã parë guená mënë de quë grë lo quë naquëhúnëll, ze'dë de Dios.

Lë'ë amigu shtë lliguë

²² Despuësë de ndë'ë, Jesús gua con ra shini gusë'dë më hashtë regiuni Judea. Gulezënú më lë'ë rai' dupë'në, nu bëchu'bë nisë rai' mënë. ²³ Nu zac bëchu'bë nisë Juan Bautista lugar nabërlë Enón guëlladchi Salim purquë nga'li rëta' zili nisë. Bidë ra mënë lu Juan, chubë nisë rall. ²⁴ Zndë'ë guzac antsë bëtia'a ra mënë Juan lachigui'bë.

²⁵ Iurní bëldá shini gusë'dë Juan, gudildi di'dzë rai' con tubi israelitë nabë'në cumplir custumbrë. Guzublú rall chupë di'dzë subrë shcuendë lla gunë rall parë gac limpi rall lu Dios. ²⁶ Iurní guaguëchi mënë lu Juan:

—Mësë, guná; el quë naguzunú lë'ël stubi ladë guë'gu Jordán, el quë bë'nël testificar napë quë guëdchíni', quëgchu'bë nísi'. Grëtë' mënë zianaldë rall lë'i'.

²⁷ Iurní guni'i Juan:

—Ni tubi adë chu nápëdi'i pudërë si talë adë bédë'edi'i Dios purë. ²⁸ Mizmë lë'ë tã na tã testigu, gunia'a lu tã de quë na nádia'a Cristo sino quë bëshe'ldë më na antsë guëdchíni'. ²⁹ Ziquë tubi nabëtsë'a, rquitë ldu'ull purquë nápëll tsé'lëll, perë zac amigu shtë lliguë, quëquë diáguëll nu rquitë ldu'ull quëbezënull lliguë. Rínill lo quë naruadi'dzë lliguë. Zni iurne' nälë rquitë ldua'a. ³⁰ Napë quë gáqui' más më ru'bë, perë na napë quë gaca ziquë nalasáquëdi'i.

El quë naze'dë de gube'e

³¹ 'El quë naze'dë de gube'e, ni naná rnibë'a más quë grë nguü. El quë naná mënë, no más nall më shtë guë'dchiliu; perë el quë naze'dë de gube'e, ni ruadi'dzi' cusë shtë gube'e. Nápi' grë pudërë. ³² Lë'ë më quëhunë testificar lo quë naganá më nu lo quë nabini më, perë ni tubi adë chu rialdí'i ldu'i lo quë narni'i më. ³³ Perë el quë nagualdí ldu'u shti'dzë më de verdá, quëhúnëll ziquë el quë narquë sëgi lu guichi; rquëbill Dios na verdá. ³⁴ El quë nabëshe'ldë Dios, ni ruadi'dzëll shti'dzë Dios purquë Dios rdë'ë Espíritu Santo sin medidë parë nguü ni tã cuezënúhi' lë'ë nguü ni. ³⁵ Dios Padre rac shtu'u shíni' nu bédë'ë më pudërë parë guëmbë'ai' grëtë' cusë. ³⁶ El quë narialdí ldu'u shini Dios, ni napë vidë sin fin, perë el quë nanëdi'i tsaldí ldu'i shini Dios, gápëdi'ill vidë sin fin sino quë rëa'në cash-tigu shtë Dios guëquëll.

4

Biadi'dzënú Jesús tubi na'a shtë Samaria

¹ Ra fariseo bini rall de quë napë Jesús más zihani shmëni' nu más zihani mënë naquëchu'bë nísi' quë Juan Bautista. ² Lédëdi'i Jesús bëchu'bë nisë ra mënë sino shini gusë'dë më bëchu'bë nisë rai' ra mënë. ³ Iurë lë'ë Jesús guc bë'a nagoni'i ra fariseo, bëru'u më de Judea parë bëabrí më Galilea.

⁴ Napë quë tédë më Samaria parë guëdchini më Galilea. ⁵ Bëdchini më guë'dchi Sicar nanaquë regiuni Samaria. Sicar na rua' guiu'u lachi nabëdë'ë Jacob ziquë herenci parë shíni', José. ⁶ Nga'li zúbëga'a guërzú nabërlë Guërzú shtë Jacob. Lë'ë Jesús ze'dë bédzágui'. Guzúbi' guëlladchi rua' guërzú; hia zía'ga'a ru ngubidzë. ⁷⁻⁸ Ra shini gusë'dë më zia'a rai' parë guë'dchi. Ziasi'i rai' naguëda'u. Mizmë iurní bédchini tubi na'a shtë Samaria rua' guërzú parë guëgúhi' nisë. Jesús guni'i lu na'a rë':

—Denú du'pë nisë gua'.

⁹ Iurní lë'ë na'a shtë Samaria bëquebi:

—¿Pëzielú rná'bël nisë lua, nu më israelitë nal?

(Adë rni'i lu sá'di'i më israelitë lu ra më shtë Samaria.)

¹⁰ Iurní guni'i Jesús:

—Si talë niac bë'al lo quë narne'e Dios ndigá, si talë niac bë'al chúllet'i ndë'ë, el quë narna'bë nisë lu, naná'bël nisë lúhi' nu lë'i' guënë'ei' nisë narne'e vidë sin fin.

¹¹ Lë'ë na'a guni'i:

—Dadë, nápëdi'ill pë guëgul nisë la'ni guërzú. Más de ni guetë na guërzú. ¿Cáti'i nápëll nisë narne'e vidë? ¹² Shtadë guëlü hia'a Jacob bësëa'në guërzú rë' catë bíhi' nisë, lë'i' nu bii' ra shíni' nu con ra ma shtënë rai'. ¿Ni mudë más më ru'bë nal quë lë'ë Jacob?

¹³ Bëquebi Jesús:

—Grëtë' el quë nagú nisë rë', guëabrí guëbidchi, ¹⁴ perë el quë nagú nisë naná guëdë'a, jamás adë guëabrídi' guëbidchill, purquë nisë naná guëdë'a rcasë la'ni ldu'ull cumë ziquë nisë shtë zini parë guëdë'ëin vidë sin fin.

¹⁵ Iurní lë'ë na'a guni'i:

—Dadë, denú nisë ni tã parë adë guëbidchidia'a jamás nu gueldë cádia'a nisë ndë'ë.

¹⁶ Repi Jesús:

—Guagna'bë tsé'lël nu bëabrí ndë'ë.

¹⁷ Lë'ë na'a guni'i:

—Nápëdia'a tse'la.

Jesús guni'i iurní:

—Nápël rsunë, guni'ill verdá: “Nápëdia'a tse'la”, ¹⁸ purquë ga'i nguü guc rai' tsé'lël nu el quë nanápël iurne', lédëdi'i tsé'lël. Verdá guni'ill.

¹⁹ Iurë bini na'a lo quë nagoni'i më, guni'ill:

—Dadë, llua'ahia nal tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios. ²⁰ Shtadë guëlü na'a, mënë

Samaria, bènè rai' adorar Dios lu dani rè', perè lè'è tè mè israelitè rni'i tè Jerusalén na lugar catè runè tucarè gunè mieti adorar Dios.

²¹ Jesús guni'i:

—Nanè, tsaldí ldu'ul shti'dza; guèdchini iurè de què lè'è tè gunè tè adorar Dios Padre sin adè rqu'i'nidi'i guidè tè lu dani rè' u tsa tè Jerusalén. ²² Lè'è tè mènè Samaria, adè guènèdi'i tè lo què narunè tè adorar perè lè'è na'a, sí, nanè na'a lo què nardè'nè na'a adorar purquè el què nagunè salvar ra mènè, na mè israelitè. ²³ Perè guèdchini iurè nu mizmè iurne', lè'è ra mènè nanà runè adorar Dios de verdá, napè què gunè rall adorar lè'è mè con ldu'u rall nu de acuerdè con enseñansè shtëna. Pues Dios Padre rac shtú'ui' gunè mènè adorar lè'i' manèrè ni. ²⁴ Dios na espíritu; ra narunè adorar lè'è mè, napè què gunè rall adorar lè'è mè con espíritu nu de acuerdè con ra enseñansè shtëna.

²⁵ Lè'è na'a guni'i:

—Nanèa de què guèdchini Mesías narni'i ra mènè, Cristo, el què nagudili Dios parè gunib'ái'. Iurè lè'è mè guidè, guèlu'ái' parè gac bè'a na'a shti'dzè Dios.

²⁶ Repi Jesús:

—Nípa'ala, nahia mizmè naquèadi'dzènul. ²⁷ Iurní bédchini ra shini gusè'dè mè; bédzèguè'è ldu'u rai' de què quèadi'dzènú Jesús tubi na'a, perè ni tubi de lè'è rai' guni'i lu Jesús: “¿Pèzielú quèadi'dzènul lè'èll?” u “¿Pè quègna'bè dí'dzèl lu na'a?”

²⁸ Iurní lè'è na'a bèsèa'nègá rèè'; bèabrill parè guè'dchi catè guagní'll lu ra nguii:

²⁹ —Gulè cha tè guèná tè tubi nguii na-guni'i grè lo què nabèna. ¿Adè lè'è narni'i ra mènè Cristo ndè'è?

³⁰ Iurní bèru'u ra mènè guè'dchi. Bédchini rall lu Jesús. ³¹ Mientras lè'è shini gusè'dè mè bè'nè rai' ruèguè lu mè; repi rai':

—Mèsè, gudáu.

³² Perè Jesús guni'i:

—Na napa tubi dau nanà guènèdi'i tè.

³³ Ra shini gusè'dè mè guzublú rai' guna'bè dí'dzè lu sa' rai':

—Aguè, ¿nu chu be'dènú nagudáuhi'?

³⁴ Perè Jesús bèquebi:

—Dau shtëna na guna cumplir voluntá shtë mè el què nabèshe'ldè na. ³⁵ Adè guní'di'i tè: “Runè faltè stapè mbehu parè guèru'u cusechè”. Rnia'a lu tè, gulè guná, hia bèquichi bècuelè shtë guèzè; bèga'a iurè shtë cusechè. ³⁶ El què narunè dchi'ni, runè tucarè tsu pagu shtëll. Grètè' lo què narcabní, guécá'all cusechè; nápèll premi lu gube'e. El què narcabní nu el què narldè guèni'a, rquítè ldu'u rall juntè. ³⁷ Verdá na lo què narni'i dichè: “El què narcabní, ni na tubi; el què narldè guèni'a, ni na stubi”. ³⁸ Na bèshe'lda lè'è tè parè tsagni'i tè lu

mènè perè stubi el què nague'dènú mènè lua. Zni stubi mènè bè'nè dchi'ni perè lè'è tè quèhunè tè provèchè grètè' dchi'ni shtë rall.

³⁹ Cantidá mènè shtë guè'dchi Samaria, gualdí ldu'u rall Jesús por lo què naguni'i na'a iurè lè'è na'a guni'i: “Guni'i mè grè lo què nabèna”. ⁴⁰ Iurní bédchini ra mènè shtë Samaria lu mè; bè'nè rall ruèguè lu mè tè parè guèa'nè mè con lè'è rall. Bèa'nènú mè lè'è rall chupè dzè. ⁴¹ Nu másru'u zihani mènè gualdí ldu'u rall iurè bini rall lo què naguni'i Jesús. ⁴² Iurní guni'i rall lu na'a:

—Iurne' rialdí ldu'u na'a, lèdè niá'asèdi'i por lo què naguni'il lu na'a, sino què mizmè lè'è na'a bini na'a shti'dzi', nu rac bè'a na'a de què verdá mè rè' na el què nagunè salvar mènè shtë guè'dchiliu.

Jesús bènèac tubi liguè'nè naquèrelde zitu parè lè'è mè

⁴³ Despuèsè de guèrupè dzè, Jesús bèru'u Samaria. Ziaglá'gui' nezè shtëhi' parè regiuni shtë Galilea. ⁴⁴ Mizmè Jesús bè'nè testificar de què grètè' ra muzè shtë Dios, adè rúnèdi'i mènè rèspe'ti lè'è rai'. Sulè stubi lugar runè mènè rèspe'ti muzè shtë Dios. ⁴⁵ Iurè bédchini Jesús Galilea, ra mènè ni bè'nè rall recibir lè'è mè con bien purquè gua rall laní Pascu ciudá Jerusalén; guná rall lo què nabè'nè mè, ra milagrè nabè'ni'.

⁴⁶ Iurní Jesús bèabré Caná shtë Galilea catè bè'ni' cambi nisè vini. Bini tubi mè ru'bè shtë gobiernè de què bédchini Jesús ndè. Nguui ni nápèll tubi shínill narac llu'u guè'dchi Capernaum. ⁴⁷ Iurè lè'è nguui ni bini de què Jesús bédchini Galilea, guagnall nu bè'nèll ruèguè lu mè parè tsa mè lídchill tè parè gunèac mè shínill purquè hia casi rlullè liguè'nè. ⁴⁸ Iurní Jesús guni'i:

—Lè'è tè adè rialdídi'i ldu'u tè si talè rnádi'i tè milagrè.

⁴⁹ Perè lè'è narunè shchi'ni gobiernè guni'i:

—Dadè, nasesè, cha lídcha purquè aquè zati shinia.

⁵⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Bèabré lídchil; lè'è shínill nabani.

Nguui nu gualdí ldu'ull shti'dzè Jesús. Lueguè zèagzèll lídchill. ⁵¹ Iurè lè'è nguui be'dè guèzè lídchill, lè'è ra muzè naquèrelde hiu'u, guagtsa'guèlú rall lè'è nguui; repi rall lúhi':

—Lè'è shínill bèac.

⁵² Iurní guna'bè dí'dzèll:

—¿Ca iurè bèac liguè'nè? ¿Ca iurè guzublú nahue'i'?

Repi rall:

—Na'guè ziquè rquè tubi guadze' bèru'u shldi.

⁵³ Lë'ë shtadë llguë'në bëtë'ëll cuendë de quë mizmë iurë ni guni'i Jesús: "Shínil nabani". Lë'ë nguii ni con grë shfamíll gualdí ldu'u rall Jesús.

⁵⁴ Ni na segundë milagrë nabë'në Jesús despuesë bëru'u më Judea parë guziá'ai' Galílea.

5

Tubi narac galguidzë llanguë

¹ Despuesë gudëdë ra dzë, bë'në tucarë tubi laní shtë më israelitë, nu Jesús gua parë Jerusalén. ² Mizmë ciudá ni cerquë rua' taertë nalë Puertë shtë Lli'li, nanú tubi tanquë ru'bë shtë nisë. Lugar ni lëhin Betesda con dizë hebreo. Napin ga'i portali alrededurë shtë tanquë. ³ Nga'li rëta' zihani narac ll'u'u; naga'a rai' lu daa'. Nanú ciegu; nanú cujë; nanú narac galguidzë llanguë. Quëbezë rai' parë guëni'bi nisë. ⁴ Rni'i rai' ridë tubi ianglë la'ni tanquë parë rni'bi' nisë. Primërë nariutë la'ni nisë despuesë lë'ë ianglë bëni'bi nisë, guëáquëll de cualquier galguidzë. ⁵ Ndë nanú tubi nguii; hia guc treinta y ocho izë rac ll'ull. ⁶ Iurë lë'ë Jesús guná lu nguii naga'a, bëtë'ë më cuendë de quë hia zihani izë nagá'all lu galguidzë. Repi Jesús:

—¿Gu rac shtú'ul guëáquël?

⁷ Lë'ë më narac ll'u'u bëquebi:

—Dadë, rac shtua'a perë chu nádi'i guëtia'a na la'ni nisë iurë lë'ë nisë rni'bi. Cadë vësë narac shtua'a tsahia la'ni nisë, lë'ë stubi rlaguë la'ni nisë primërë.

⁸ Jesús guni'i:

—Guashtë nga'li. Bëtëá shtaa'l nu bëagzë.

⁹ Mizmë iurní lë'ë nguii bëac. Bëtëall shtaa'll nu guzublú rzëll. Perë dzë ni na dzë narzi'i ldu'u ra mënë. ¹⁰ Iurní ra më israelitë naquëhunë cumplir custumbrë, guni'i rall lu el quë nabëac:

—Nápëdi'ill permisi parë guá'al shtaa'l purquë nedzë rzi'i ldu'u ra mënë.

¹¹ Lë'ë nguii bëquebi:

—El quë nabënëac na guni'i lua: "Bëtëá shtaa'l nu bëagzë".

¹² Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull guni'i lu? "Bëtëá shtaa'l nu bëagzë".

¹³ Perë lë'ë nguii adë guënëdi'ill chu bënëac lë'ëll purquë Jesús gunitilú më ladi ra mënë zihani narëta' lugar ni. ¹⁴ Despuesë lë'ë Jesús bëdia'guëll nguii ni la'ni iádu'u; iurní guni'i më:

—Guná, hia lë'ëll bëáquël; adë rúnëdi'ill duldë të adë guidëdi'ill galguidzë más peor guëquël.

¹⁵ Lë'ë nguii zëagzëll iurní. Guagdë'ëll partë lu ra më israelitë de quë Jesús bënëac lë'ëll. ¹⁶ Por ni lë'ë rall guzunaldë rall lë'ë Jesús parë quini rall lë'ë më purquë

bë'në më milagrë rë' dzë narzi'i ldu'u mënë. ¹⁷ Perë Jesús guni'i lu rall:

—Shtada todavía canihúni' dchi'ni; adë rbézëdi'i rúni' dchi'ni; nu zac quëhuna dchi'ni.

¹⁸ Por ni ra contrari shtë më, másru'u rac shtu'u rall quini rall lë'ë më purquë lëdë niá'asëdi'i rúnëdi'i Jesús cuendë ra custumbrë shtë dzë narzi'i ldu'u mënë, sino quë quëhúni' lë'i' ziquë Dios; guni'i më Dios na Shtádi'.

Pudërë nanapë shini Dios

¹⁹ Iurní Jesús guni'i:

—Guldía rnia'a de quë nahia shini Dios; adë gáquëdi'i guna según voluntá shtëna; sulamëntë runa lo quë narunë Shtada. Grëtë' lo quë narunë Shtada, mizmë manërë runa ²⁰ purquë Shtada rac shtú'ui' na. Quëglua'a më na grë lo quë narunë më. Todavía runë faltë cusë ru'bë naguëlua'a më na, cusë nartsëguë' ldu'u të. ²¹ Ziquë Shtada rcua'ni ra tégulë parë guëbani rai', igual guënehia vidë parë ra narac shtua'a guëbani rai'. ²² Cumë ziquë Dadë adë rúnëdi'i' juzguë ni tubi chúdi'i, sino bëne'e më pudërë guahia parë guna juzguë lë'ë ra mënë të parë gunë mënë rëspëti na igual ziquë runë rall rëspëti Shtada. ²³ El quë nadë rúnëdi'i' rëspëti na, adë rúnëdi'ill rëspëti Dadë Dios, el quë nabëshe'ldë na lu guë'dchiliu.

²⁴ Guldía rnia'a, el quë narquë diaguë shti'dza lo quë narnia'a nu tsaldí ldu'ull el quë nabëshe'ldë na, nápëll vidë sin fin. Adë gáquëdi'i' condenarëll; gudëdëll lu galgutí. Iurnë nápëll vidë nanadë rialúdi'i'. ²⁵ Verdá rnia'a, hia bëga'a iurë lë'ë ra tégulë guini rai' voz shtë shini Dios. Grëtë' naguëzu'bë diaguë voz shtë më, guëbani rall parë siempër ²⁶ purquë ziquë grë mieti nabani rall por pudërë shtë Dadë Dios, también bëtë'ë më derechë lu shini më parë gápi' mizmë pudërë. Rac guëdë'a vidë parë ra mënë. ²⁷ Nu bëtë'ë më derechë lu shini më parë gúni' juzguë ra mënë purquë náhi' nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ²⁸ Adë rdzëguë'di'i' ldu'u të ndë'ë purquë guëdchimi iurë grë ra tégulë guini rai' chahia, nu guëru'u rai' la'ni ba'a. ²⁹ Grëtë' el quë nabë'në bien, guëbani rall; gac resucitar rall parë vidë sin fin perë grëtë' ra nabë'në mal, guëbani rall; gac resucitar rall parë gac condenar rall.

Napë më pudërë

³⁰ Na adë gáquëdi'i' guna shcuendë iubia; quëhuna juzguë según di'dzë narni'i Shtada lua. Tubldí quëhuna juzguë; adë rúnëdia'a según lo quë narac shtua'a sino según voluntá shtë el quë nabëshe'ldë na. ³¹ Si talë rnia'a favurë de na, lo quë narnia'a nádi'in ziquë tubi nanasac ³² perë nanú stubi testigu narni'i favurë de na. Nu rac bë'ahia

de quë grë el quë narni'i më ni de na, lasaquin; verdá nahin. ³³Lê'ë të bëshe'ldë të el quë naguagna'bë di'dzë lu Juan Bautista, parë lo quë nabëquebi Juan de na, verdá nahin. ³⁴Perë na adë rqu'ñidia'a guëni'i mënë favurë de na. Rnia'a lu të di'dzë rë' parë gac salvar të. ³⁵Juan nadë más náhi' ziquë tubi lintërnë, ziquë narzianí parë ra mënë, nu lë'ë të guagnaldë të tēchi Juan grë nauqëhuna, rne'e prëbë de quë verdá bëshe'ldë Dios na. ³⁷Lê'ë Dadë nabëshe'ldë na, bé'ni' testificar de na, parë lë'ë të nunquë adë bínidi'i të cha' më, nu nunquë adë gunadí'i të lu më. ³⁸Grëtë' diza'quë shtëni', adë gutédi'in la'ni ldu'u të purquë nēdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dzë el quë nabëshe'ldë më. ³⁹Lê'ë të bësë'dë të la'ni ra Sagradas Escrituras con llëru'bë cuidá parë guëdzëlë të la'ni librë ni nezë parë gapë të vidë sin fin, parë rnia'a lu të, ra Sagradas Escrituras rne'e testimonio chu nahia ⁴⁰parë adë nēdi'i të guidë të lua parë gapë të vidë sin fin.

⁴¹'Na adë rcádia'a hunurë shtë mënë. ⁴²Más de ni nanëa lë'ë të adë rac shtú'udi'i të Dios. ⁴³Na zelda por lë Shtada, parë adë bē'nēdi'i të recibir na. Perë si talë guëdchini stubi më por mizmë lëll, ni sí, gunë të recibir lë'ëll. ⁴⁴¿Lallë tsaldí ldu'u të na purquë rguili të guëni'i mënë bien de lë'ë të? Adë rguilidi'i të lë'ë hunurë naze'dë de Dios verdadërë. ⁴⁵Gulë tsasë de quë na adë guëdchi'ba galquiá guëc të delantë de Shtada. El quë naguëdchi'bë galquiá guëc të, na el quë nabëquë'ë Moisés, mizmë lë'i' el quë más rianaldë të tēchi'. ⁴⁶Si talë lë'ë të nialdí ldu'u të lo quë nabëquë'ë Moisés, nu zac shti'dza nialdí ldu'u të purquë Moisés bëquë'ë shcuenda. ⁴⁷Perë si talë adë rialdidi'i ldu'u të lo quë nabëquë'ë Moisés ¿lla tsaldí ldu'u të lo quë narnia'a lu të?

6

Jesús bēd'ë nagudáa ga'i mili nguui
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹Despuës de ndë'ë, Jesús gua stubi ladë rua' nisë ru'bë shtë Galilea; mizmë nisë ni lēhin Tiberias. ²Zihani mënë guanaldë lë'ë më purquë guná rall ra cusë ru'bë nu milagrë lo quë nabë'në më. Bēnēac më ra narac llu'u. ³Iurní lē'ë Jesús be'pi guëc tubi lumë. Guzubë më nga'li con ra shini gusë'dë më, ⁴Guëlladchi ze'dë guëdchini laní Pascu, laní shtë ra israelitë. ⁵Iurë Jesús guná cantidá mënë zianaldë lë'ë më, guni'i më lu Felipe:
—¿Ca guaiasi'i hia'a nagáa mënë zihani rë'?

⁶Guni'i më të nia'a pë guëni'i Felipe purquë Jesús hia rac bē'ai' guadë el quë nagunë më. ⁷Iurní Felipe bëquebi:

—Chupë gahiu'a bēllë bēdchichi guetështildi, adë galdēdi'i parë ni siquierë tubi pedasë gau cadë tubi de lē'ë rall.

⁸Andrés, tubi shini gusë'dë më, nu náhi' bēchi Pedro; guni'i:

⁹—Ndë zuga'a tubi llguë'në. Nuá'all ga'i guetështildi nu chupë mbeldë, ¿pë gunë ndë'ë parë blac mënë zihani?

¹⁰Iurní Jesús guni'i:

—Gulë guni'i lu grëtë' mënë të parë subë ra mënë.

Nga'li cantidá ra gui'lli nanú lu guiu'u, subë rall. Iurní guzubë ra mënë ziquë ga'i mili nguui. ¹¹Jesús guna'zi guetështildi. Bēd'ë më graci lu Dios. Iurní bēd'ë më guetështildi cua'a ra shini gusë'dë më. Hia lē'ë rai' guati'dzë rai' guetështildi parë grëtë' el quë nazúbëga'a. Zni bē'në më con mbeldë. Grëtë' gudáu tantë lo quë narac shtu'u rall. ¹²Iurë lē'ë rai' gualú gudáu, Jesús guni'i lu ra shini gusë'dë më:

—Gulë bētëa grë pedasë nabë'në subrë të parë adë shínidi'i ní tubi.

¹³Bētëa rai' pedasë nabë'në subrë; tsadzë rai' ch'i'bë chupë tēpë grë ra pedasë nabë'në subrë de lo ga'i guetështildi. ¹⁴Iurë guná ra mënë lo quë nabë'në Jesús nu milagrë nabëlua'a më lu rall, guni'i rall:

—Ndë'ë sí, de verdá náhi' el quë naruadi'dzë shti'dzë Dios, el quë nanapë quë guëdchini lu guë'dchiliu.

¹⁵Jesús guc bē'a de quë rac shtu'u rall gua'a rall lē'ë më la fuersë parë gac më rēy shtë rall. Iurní biequi më de nga'li. Zia'a më parë tubi dani parë guëquërdë më lē'ësë më.

Jesús rzë lu nisë

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶Iurë lē'ë gue'lë gu', ra shini gusë'dë më bietë rai' rua' nisë. ¹⁷Guatë rai' la'ni tubi barcu. Iurní guna'zi rai' nezë parë stubi ladë rua' nisë parë guëdchini rai' Capernaum, Hia nacahi iurní, nu Jesús la'di guëabridi'i'. ¹⁸Iurní guzublú tubi mbë dushë. Ra olë shtë nisë ru'bë nalë rzuldi. ¹⁹Iurë lē'ë rai' ziazú rai' cumë ziquë ga'i u shu'pë kilómetro lu nisë, iurní guná rai' lu Jesús; ziabi'guë më rua' barcu. Rzēhi' lu nisë. Iurní bēdzēbē ra nguui nananú la'ni barcu ²⁰parë Jesús guni'i:

—Na ndë'ë; adë rdzēbēdi'i të.

²¹Iurní bëquitë ldu'u rai'; rac shtu'u gunë rai' recibir lē'ë më la'ni barcu. Mizmë iurní bēdchini rai' catë zia'a rai'.

Quëguili ra mënë lē'ë Jesús

²²Stubi dzë ra mënë nabë'a'në stubi ladë rua' nisë ru'bë, bēd'ë rall cuendë de quë shini gusë'dë më zia'a rai' la'ni lúniquë

barcu naná zuga'a ngali perë Jesús adë guanaldëdi'i' lë'ë rai'.²³ Perë mientras bédchini sèbèldá barcu naze'dë de guë'dchi Tiberias, tubi lugar nanaquë catë gudáu ra mënë guetështildi, catë bédë'ë Jesús graci lu Dios por guetështildi.²⁴ Perë iurë guná ra mënë de quë adë nídi'i' Jesús, nilë ra shini gusë'dë më nídi'i' rai'; iurní guatë rall la'ni ra barcu. Zia'a rall parë Capernaum. Bédchini rall; caguili rall lë'ë Jesús.

Guetështildi nanabani

²⁵ Iurë bédia'guëlü rall Jesús, guna'bë di'dzë rall lu më:

—Mësë, ¿guc bédchínil ndë'ë?

²⁶ Jesús guni'i':

—Guldía rnia'a, caguili të na, lédëdi'i' purquë guná të nu riasë të ra milagrë nabëna, sino caguili të na sulë purquë gudáu të guetështildi hashtë bielë të.²⁷ Adë rúnëdi'i' të dchi'ni por cumidë naná rialú sino quë gulë bënë dchi'ni tubi dau lo quë nunquë adë rialúdi'i' nu rne'ein vidë sin fin. Lë'ë dau ni rne'e nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, purquë Dios bënë'ein parë na. Bëlua'a Dios con milagrë nahia el quë narquitë ldu'i'.

²⁸ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Lla guëdë'në na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios?

²⁹ Jesús bëquebi:

—Lo quë narac shtu'u Dios gunë të, tsaldí ldu'u të el quë nabëshe'ldë më lu guë'dchiliu.

³⁰ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Pë milagrë guëlu'a'al të parë guená na'a nu tsaldí ldu'u na'a shtí'dzël? ¿Pë sëñi guënë'el parë lë'ë na'a? ³¹ Ra shtadë guëlü hia'a gudáu rai' guetështildi maná lu shlatë cumë ziquë rni'i' Sagradas Escrituras: "Dios bédë'ë guetështildi de gube'e; gudáu rai'".

³² Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, lédë Moisés bédë'ë guetështildi naze'dë de gube'e sino quë Shtada; cagdë'ë më guetështildi verdadërë naná ze'dë de gube'e ³³ purquë guetështildi narne'e Dios, na el quë naze'dë de gube'e. Nu rdë'ëi' vidë sin fin parë ra nguui.

³⁴ Iurní guni'i' rall:

—Dadë, bënë'e guetështildi ni'i' grë dzë nu parë siemprë.

³⁵ Jesús guni'i':

—Na nahia guetështildi narne'e vidë sin fin. El quë naguidë lua, nunquë adë guëldi'a'nëdi'ill jamás. Nu el quë natsaldí ldu'i' shtí'dza, nunquë adë guëbídchidi'ill. ³⁶ Ziquë gunia'a lu të, guná të lua perë nēdi'i' të tsaldí ldu'u të shtí'dza. ³⁷ Grë lo quë narne'e Shtada parë na, ni ze'dë lua, nu el quë naze'dë lua adë guëgúdia'a tēchi fuērë ³⁸ purquë na zéldëdia'a de gube'e parë guna según voluntá shtëna sino parë guna según

voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na. ³⁹ Voluntá shtë Shtada, el quë nabëshe'ldë na, es quë ni tubi adë chu guënítidia'a lo quë nabëne'e më sino quë guëcua'ñia ra mënë ni lúltimë dzë. ⁴⁰ Voluntá shtë më el quë nabëshe'ldë na, es quë grëtë' el quë naguëná lu shini Dios nu tsaldí ldu'ull lë'ë më, gapë rall vidë sin fin. Na guëcua'ñia lë'ë rall lúltimë dzë.

⁴¹ Iurní ra më israelitë guzublú guni'i' guidzë rall lë'ë Jesús purquë guni'i' më: "Na nahia guetështildi naze'dë de gube'e".

⁴² Iurní guni'i' rall:

—Nguui rë' na shini José. Lë'ë hia'a nanë hia'a shtadëll nu shní'all. ¿Pëzielú rni'ill de quë zé'dëll de gube'e?

⁴³ Jesús guni'i' iurní:

—¿Pëzielú ruadi'dzë të cuntrë na? ⁴⁴ Ni tubi adë chu guidëdi'i' lua lë'ësë, napë quë Shtada, el quë nabëshe'ldë na, guësédchini më mënë lua, nu na guëcua'ñia lë'ëll lúltimë dzë. ⁴⁵ Ra libré shtë ra nabíadi'dzë shtí'dzë Dios guahietë, rni'i' zdë'ë: "Dios guëlua'a grë ra mieti". Zni grëtë' el quë naguëquë diaguë shtí'dzë Shtada nu el quë nabëdë'ë cuendë shtí'dz'i, ni ridë lua.

⁴⁶ 'Ni tubi adë chu gunádi'i' lu Shtada; sulë na gunahia lu më purquë na zelda de Dios. ⁴⁷ Guldía rnia'a, el quë natsaldí ldu'i' shtí'dza, nápëll vidë sin fin. ⁴⁸ Na nahia guetështildi narne'e vidë eternë. ⁴⁹ Ra shtadë guëlü hia'a gudáu rai' maná lu shlatë perë guti rai'. ⁵⁰ Lë'ë guetështildi verdadërë ze'dë de gube'e; si talë gudáu tubi nguui guetështildi ni, guëbaníll tubi vidë nanadë rialúdi'i'; gátidi'ill. ⁵¹ Na nahia guetështildi verdadërë naze'dë de gube'e. Si talë gau nguui guetështildi ni, nápëll vidë sin fin. Lë'ë guetështildi nardë'a na prupi shcuërpa. Guëdë'ahin parë gac salvar ra mënë narëta' lu guë'dchiliu.

⁵² Iurní lë'ë ra israelitë guzublú rall quëchupë di'dzë lu sa' rall, mizme lë'ë rall. Guni'i' rall:

—¿Llallë gac guëne'e mënë ni mizme shcuërpi' guëdáuha'a?

⁵³ Jesús guni'i' lu rai':

—Guldía rnia'a, si talë lë'ë të gáudi'i' të cuerpë shtë nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, nu si talë gúdi'i' të rënë shtënë më ni, nápëdi'i' të vidë sin fin. ⁵⁴ El quë nagáu cuerpë shtëna nu el quë nagú shrëna, nápëll vidë sin fin, nu na guëcua'ñia lë'ëll lúltimë dzë. ⁵⁵ Cuerpë shtëna na verdadërë cumidë nu rënë shtëna na bebidë verdadërë. ⁵⁶ El quë naganë recibir na ziquë cumidë verdadërë nu ziquë bebidë verdadërë, guëbaníll na, nu quëbezëna lë'ëll. ⁵⁷ Lë'ë Dadë Dios nanabani, bëshe'ldë më na, nu nabanía por lë'i'. El quë naganë recibir na, guëbaníll por pudërë shtëna. ⁵⁸ Na ruadi'dza shcuendë guetështildi naná

ze'dë lu gube'e. Guetështildi rë' nádi'i cumë ziquë maná naná gudáu ra shtadë guélú hia'a; aunquë gudáu rai' maná, guti rai'. El quë nagáu guetështildi verdaderë, guëbánill parë siempër.

⁵⁹ Jesús bëlua'a grëtë' ra cusë rë' la'ni iádu'u shtë Capernaum.

Di'dzë nanapë pudërë parë siempër

⁶⁰ Iurni zihani ra narianaldë lë'ë Jesús, iurë bini rall di'dzë rë', guni'i rai':

—Naganë di'dzë rë'. ¿Chu rac tsaldí ldu'u shti'dzë Jesús?

⁶¹ Iurni lë'ë Jesús bédë'ë cuendë de quë ra shini gusë'dë më guni'i rai' mizme di'dzë; guna'bë di'dzë më lu rai':

—¿Pë gulaguë llanë ldu'u të por shti'dza?
⁶² ¿Pë gunë të si talë guëná të lu nguui nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu, tsépi' catë cabézi' más antsé? ⁶³ Lë'ë Espíritu Santo rne'e vidë sin fin; lë'ë cuerpë shtë nguui adë nápëdi'in pudërë. Ra di'dzë narnia'a lu të, na pudërë shtë Espíritu parë gapë të vidë sin fin. ⁶⁴ Perë todavía nanú sèbëlda de lë'ë të, adë rialdíd'i ldu'u të shti'dza.

Jesús guc bë'a dizdë principi chu el quë narialdíd'i ldu'i nu guc bë'a më chu el quë nagunë intriegu lë'ë më.

⁶⁵ Guni'i më:

—Por ni gunia'a lu të, ni tubi adë chu guidë lua si talë Shtada adë gue'dënúdi'i më nguui ni lua.

⁶⁶ Dizdë iurni cantidá mënë nazianaldë lë'ë Jesús, bësa'në rall lë'ë më; hiadë rzënëdi'i rall lë'ë më. ⁶⁷ Iurni lë'ë Jesús guna'bë di'dzi' lu ra chi'bë chupë shini gusë'dë më:

—¿Pë nu lë'ë të rac shtu'u të guësa'në të na?

⁶⁸ Perë Simón Pedro bëquebi:

—Dadë, ¿callë guiá na'a? Sulë lë'ël ru-adí'dzël di'dzë narne'e vidë sin fin. ⁶⁹ Lë'ë na'a gualdí ldu'u na'a de verdá nu rdë'ë na'a cuendë de quë nal Cristo, shini Dios nanabani.

⁷⁰ Jesús bëquebi:

—Gudíliá chi'bë chupë të perë tubi de lë'ë të na mëdzabë.

⁷¹ Zni quëgni'i më shcuendë Judas Iscariote, shini Simón purquë Judas bë'në intriegu lë'ë më parë gati më. Bë'në Judas ni aunquë nall tubi de chi'bë chupë shini gusë'dë më.

7

Ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús zia'a regiuni shtë Galilea. Adë rac shtú'udi'i më niazé më Judea purquë ra contrari shtë më rac shtu'u rall quini rall lë'ë më. ² Perë hia ziadgchini laní narni'i rall Laní shtë Cuseché; na laní

parë grë ra mënë israelitë. ³ Ra bëchi Jesús guni'i rall lu më:

—Adë rëá'nëdi'ill ndë'ë; guziá'al parë Judea të parë grëtë' naze'dë naldë lë'ël, ra naquërelde ndë, guëná rall milagrë narúnël.

⁴ Pues si talë tubi mënë rac shtu'u gac bë'a mënë chu nall, adë rúnëdi'ill milagrë naga'chi. Hia quë lë'ël rúnël ra milagrë, bë'në lo mizme delantë lu grë mënë shtë guë'dchiliu.

⁵ Nilë ra bëchi Jesús adë gualdídi'i ldu'u rall lë'ë më. ⁶ Iurni guni'i Jesús:

—Runë faltë guëga'a iurë parë guënë mënë chu nahia, perë parë lë'ë të grë iurë na igual. ⁷ Grë ra narialdíd'i ldu'i Dios, adë guëldënúdi'i rall lë'ë të, perë na, sí, rna zá'quëdi'i rall lua purquë na runa grëtë' lo quë narni'i Dios. Nu clarë rlua'a lo quë naquëhunë rall, nádi'in bien sino mal nahin. ⁸ Gulë gua laní. Na adë tsádia'a purquë la'di bëga'a iurë guëlua'a pudërë shtëna.

⁹ Despuësë de guni'i më zni, bëa'në më Galilea.

Jesús gua lu laní

¹⁰ Despuësë de gua ra bëchi Jesús laní, nu zac Jesús gua më laní. Lédëdi'i shlatë shlatë gua më sino casi naga'chi gua më. ¹¹ Ra contrari shtë më caguili rall lë'ë më lu laní, nu guni'i rall:

—¿Gua cha'a nguui ni?

¹² Ladi ra mënë zihani quëadi'dzë ra mënë shcuendë më. Ze'dë narni'i: “Tubi nguui za'quë na më rë’”. Stubi rall rni'i: “Nádi'i më za'quë sino rguguë mënë ni ra mënë”.

¹³ Perë ni tubi rall adë bërú'udi'i rall favurë de lë'ë më purquë rdzëbë rall ra contrari shtë më.

¹⁴ Hia guërudë laní ziazú; iurni Jesús guatë iádu'u ru'bë. Guzublú quëglua'a më.

¹⁵ Ra mënë israelitë nabini shti'dzë më, nalë rdzëguëë' ldu'u rall lo quë narni'i më. Guni'i rall:

—¿Llallë rac nguui rë' lëtrë? ¿Ca guagsé'dëi'?

¹⁶ Jesús bëquebi:

—Enseñansë narluá'ahia, lëdë shtënëdia'ain, sino ze'din de lë'ë më nabëshe'ldë na. ¹⁷ Si talë cualquier mënë na dispuestë gúnëll ziquë rac shtu'u Dios, gunguë bë'all ldoi' nacagluá'ahia, ze'din de Dios; gac bë'all lédëdi'in por mizme shcuenda. ¹⁸ El quë naruadi'dzë por mizme lëhi', rac shtú'ull hunurë shtë ra mënë perë el quë naruadi'dzë parë gúnëll honrar el quë nabëshe'ldë më ni, ni sí, nall verdá. Nídi'i bishi la'ni ldu'ull.

¹⁹ ¿Pëllë adë nádi'i verdá de quë Moisés bëne'e lëy parë lë'ë hia'a? perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, ni tubi de lë'ë të adë nëdi'i të guëzu'bë diaguë të lëy ni. ¿Pëzielú rac shtu'u të quini të na?

²⁰ Ra mēnē bēquebi:

—Nápēl tubi mēdzabē la'ni ldu'ul. ¿Chull de lē'ē na'a rac shtu'u quini lē'ēl?

²¹ Jesús guni'i:

—Por tubi cusē nabēna, grētē' tē rdzēguē' ldu'u tē hashtē pē nápēdī' guēni' tē ²² perē Moisés bēne'e tubi custumbrē religiūsē narunē ra mēnē con ra ngulē'nē. Lédēdī' guzublū Moisés custumbrē ni sino quē shtadē guēlū hia'a más antsē, bēne'e rall custumbrē ni; por ni riuguē du'pē partē delicadē shtē ngulē'nē aunquē runē tucarē dzē narzi' ldu'u mēnē. ²³ PUES iurne' parē adē quē fáltēdī' lēy nabēquē' Moisés, lē'ē tē quēhunē tē cumplir custumbrē ni aunquē na dzē narzi' ldu'u mēnē. ¿Pēzielū rldēnū tē na purquē bēnēca tubi nguiu dzē descansē? ²⁴ Adē rúnēdī' tē juzguē segun cusē narnā tē sino gulē bē'nē juzguē tubldī.

Guni'i Jesús zē'dī' de Dios

²⁵ Iurnī bēldā ra naquērelēdē Jerusalén, guzublū rall quēgna'bē dī'dzē rall:

—¿Pēllē lēdē lē'ēdī' naquēguili contrari shtēnēll parē gāti? ²⁶ Gulē gunā, lē'ēll quēadī'dzēll delantē lu grē mēnē nu adē pē rni' contrari shtēhi'. ¿Ni mudē ra mē gushē shtē iádu'u, rialdī ldu'u rall lē'ē nguiu ni, de quē lē'i' náhi' Cristo, el quē nagudili Dios parē guēnibē'ai'? ²⁷ Perē lē'ē hia'a nanē hia'a ca nezē zē'dī', perē iurē Cristo guēdchíni', ni tubi adē guēnē'edi' cuendē ca nezē guidī'.

²⁸ Iurē lē'ē Jesús bini zndē'ē, quēglua'a mē la'ni iádu'u ru'bē. Fuertē guni'i mē:

—Lē'ē tē ranguē bē'a tē na nu nanē tē nezē ca zelda. Zēldēdia'a por partē shtēna sino bēshe'ldē mē nanā verdā, perē adē ranguē bē'adi' tē lē'i'. ²⁹ Perē na, sí, ranguē bē'ahia lē'ē mē purquē de lē'ē mē zelda, nu bēshe'ldē mē na.

³⁰ Iurnī guc shtu'u rall niua'a rall lē'ē mē prēsī, perē ni tubi chu adē gunā'zidi' lē'ē mē purquē la'di guēga'a iurē gati mē. ³¹ Perē cantidā mēnē gualdi ldu'u rall shtī'dzē mē nu guni'i rall lu sa' rall:

—Iurē lē'ē Cristo guēdchíni lu guē'dchiliu, ¿ni mudē gúni' milagrē más naru'bē quē ra milagrē naquēhunē nguiu rēs'?

Ra fariseo bēshe'ldē soliar parē guēna'zi rall Jesús

³² Ra fariseo bini rall shtī'dzē mēnē, lo quē narni' rall shcuendē Jesús. Iurnī lē'ē rall juntē con ra bēshuzi nanā mē ru'bē entrē lē'ē rall, bēshe'ldē rall soliar shtē iádu'u parē gua'a rall lē'ē mē prēsī.

³³ Iurnī guni'i Jesús:

—Guēbezēnūa lē'ē tē stu'pē tiempē más. Despuēs de ni, guēabrá; guzēahia lu mē nabēshe'ldē na. ³⁴ Lē'ē tē tsatili tē na perē adē guēdzēlēdī' tē na purquē adē gáquēdī' tsa tē catē quērelā.

³⁵ Iurnī lē'ē ra contrari shtēnē Jesús guzublū rna'bē dī'dzē lu sa' rall:

—¿Callē tsa nguiu rē'? nu adē gáquēdī' chu tsatili lē'ēll. ¿Ni mudē guziá'all parē stubi guē'dchi zitu catē quērelēdē más mē israelitē entrē ra mēnē griego? ¿Ni mudē tsagluá'all mēnē nanādī' israelitē? ³⁶ ¿Pē runē cuntienē nagunī'ill: “Quili tē na perē adē guēdzēlēdī' tē na purquē adē gáquēdī' tē tsa tē catē quērelā”?

Nisē nardē'ē vidē sin fin

³⁷ Hia bēga'a lútimē dzē shtē laní, dzē namás delicadē. Dzē ni lē'ē Jesús guasuldī nu guni'i mē fuertē:

—Si talē tubi de lē'ē tē rbidchi tē, gulē te'e lua, gu tē naguēneha. ³⁸ Ziquē rni'i Sagradas Escrituras, zili nisē guēldani nu guēr'u la'ni ldu'u ra narialdī ldu'u shtī'dza.

³⁹ Quēgni' Jesús shcuendē Espiritu Santo el quē natsaldī ldu'u lē'ē mē, gunē rall recibir; perē todavía bēdchínidī' Espiritu Santo purquē todavía runē faltē gac resucitar mē ladi ra tēgulē nu la'di guzēadī' mē gube'e.

Gu' tubi divisioni entrē lē'ē ra mēnē

⁴⁰ Bēldā ra mēnē narēta' iurē bini rall naguni'i Jesús, guni'i rall:

—Verdā nguiu rē' na el quē naruadi'dzē shtī'dzē Dios, el quē nanapē quē guēdchíni.

⁴¹ Stubi rall guni'i:

—Ndē'ē na Cristo, el quē nagudili Dios parē guēnibē'ai'.

Perē stubi bēldā rall guni'i:

—¿Callē gac mē Galilea Cristo? ⁴² Sagradas Escrituras rni'i de quē Cristo na llēbni David nu napē quē guēdchíni' de Belén, guē'dchi shtē David.

⁴³ Zni ra mēnē guc dividir por shcuendē Jesús. ⁴⁴ Bēldā rall guc shtu'u niua'a rall lē'ē mē prēsī perē bēdzēlēdī' rall pē nihunēnū rall lē'ē mē.

Ni tubi chu adē ruadi'dzēdī' ziquē Jesús

⁴⁵ Lē'ē soliar shtē iádu'u bēabrá rall stubi catē rēta' ra fariseo con ra jēfē shtē bēshuzi. Iurnī guna'bē dī'dzē rall lu soliar:

—¿Pēzielū be'dēnūdī' tē nguiu ni?

⁴⁶ Ra soliar bēquebi:

—Nidī' chu stubi naruadi'dzē ziquē nguiu rē'.

⁴⁷ Iurnī ra fariseo guni'i rall:

—¿Acasē nu lē'ē tē guguē tē? ⁴⁸ ¿Ni mudē gualdi ldu'u cualquier de tubi gobiernē shtē ra fariseo u stubi mē ru'bē gualdi ldu'ull shtī'dzē Jesús? ⁴⁹ Perē los de más mēnē adē guēnēdī' rall lēy; nacondenarē rall.

⁵⁰ Nicodemo, el quē naguagnā lē'ē Jesús guē'lē, nu nall tubi fariseo, guni'ill lu sa'll:

⁵¹ —Segun rni' lēy shtē hia'a, gáquēdī' condenar tubi nguiu sin adē chu guinidī'

primëre parë gac bë'a hia'a pë lo quë nabë'në mënë ni.

⁵² Iurní guni'i rall guëc Nicodemo:
—¿Pë nul nal më Galilea? Bësë'dë shti'dzë Dios, nu guëdë'ël cuendë de quë ni tubi naruadi'dzë shti'dzë Dios, guëdchínidi'i de Galilea.

Lë'ë na'a nabë'në duldë adulteri

[⁵³ Iurní cadë tubi rall ziazgë rall lidchi rall.

8

¹ Perë Jesús zia'a parë lu dani nalë los Olivos. ² Stubi dzë iurë brëgue'lë, bëabrí më iádu'u ru'bë. Grëtë'i ra mënë guabi'guë lu më. Iurní guzubë më nu guzublú caglua'a më ra diza'quë. ³ Iurní ra mëse shtë lëy con ra fariseo, be'dënú rall tubi na'a nabëdzëlënú nguui nanádi'i tsé'lëll. Bëzú rall lë'ë na'a guë'láu lu ra mënë narëta' nga'li. ⁴ Iurní guni'i rall lu Jesús:

—Na'a rë' bëdzëlë shtu; bëdzëlënull tubi nguui. ⁵ Lëy shtë Moisés rni'i; quëgnibë'ahin de quë gati na'a rë' con guë'ë, grë clasë na'a narunë zni. ¿Lë'ël pë rni'íl?

⁶ Lë'ë rall guni'i rall zni parë guëtë'dë rall prëbë lë'ë më nu parë gac guëdchi'bë rall galquiá cuntrë lë'ë më. Iurní Jesús bëá'chi'; guzublú guëquë'ë më lu guui'u con shcuënë më; ⁷ perë lë'ë rall zia'gla'guë quëgna'bë di'dzë rall. Iurní guasuldí më; guni'i më:

—Cualquier de tubi lë'ë të nanápëdi'i duldë, gac primëre guëlda'a guë'ë lë'ë na'a rë'.

⁸ Iurní bëabrí më bëa'chi më stubi parë guëquë'ë më lu guui'u con shcuënë më. ⁹ Perë lë'ë rall iurë bini naguni'i Jesús, bini la'ni ldu'u rall; el mizmë shgabë rall rdë'ë cuendë napë rall duldë. Iurní guzublú rru'u tubigá rall. Guzublú dizdë de más nagushë ra hashtë grë rall bëru'u rall de nga'li. Iurë grëtë'i rall gualú bëru'u, Jesús bëá'ni' niétiqë con lë'ë na'a nazuga'a lu më. ¹⁰ Iurní Jesús guasuldí nu guná më ni tubi chu nádi'i. Sulë lë'ë na'a zugá'all nga'li. Iurní guni'i më:

—Nanë, ¿gua ra nardchi'bë galquiá guëquë? ¿Pëllë ni tubi de lë'ë rall bë'nëdi'i condenar lë'ël?

¹¹ Lë'ë na'a bëquebi:

—Aquëdi'i, ni túbidi'i, Dadë.

Iurní Jesús guni'i:

—Ni na rúnëdia'a condenar lë'ël. Iurne' bëagzë perë hia adë tsagla'guë gúnëdi'íl duldë.]

Jesús na ziquë llni parë ra mënë

¹² Jesús guni'i stubi lu ra mënë:
—Nahia llni shtë ra mënë narë lu guë'dchiliu. El quë nague'dë naldë na, gapë rall llni narne'e vidë sin fin. Jamás adë sëdi'i rall nacahi.

¹³ Iurní lë'ë ra fariseo guni'i rall:

—Mizmë lë'ël quëgní'íl favurë de lë'ël. Testimonio narní'íl adë lasaquëdi'in.

¹⁴ Jesús bëquebi:

—Testimonio shtëna, sí, lasaquin aunque mizmë na quëgnia'a favurë de na purquë nanëa ca nezë zelda nu ca nezë guzëahia; perë lë'ë të adë guënëdi'i të ca nezë zelda nu ca nezë guzëahia. ¹⁵ Lë'ë të runë të juzguë según rëglë shtë gu'dchiliu; según rna të runë të juzguë, perë na adë rúnëdia'a juzguë ni túbidi'i. ¹⁶ Sí talë na runa juzguë, lo quë narnia'a, tubldí nahin; lasaquin purquë adë rúnëdia'a juzguë tubsia perë Dios Padre quëbezënúhi' na; bëshe'ldë më na lu guë'dchiliu. ¹⁷ La'ni lëy shtë hia'a naescritë de quë por chupë testigu narní' lo mizmë di'dzë, napë quë tsaldí ldu'u ra mënë. ¹⁸ Pues bien, na nahia tubi testigu favurë de na, nu lë'ë Shtada Dios, më nabëshe'ldë na, náhi' stubi testigu favurë de na.

¹⁹ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Guáti'i shtádë!?

Jesús repi:

—Lë'ë të adë runguë bë'adi'i të na, nilë runguë bë'adi'i të Shtada. Si talë niunguë bë'a të na nu zac Shtada niunguë bë'a të.

²⁰ Jesús guni'i ra di'dzë rë' mientras quëglua'a më la'ni iádu'u ru'bë, tubi lugar catë naga'a cajë shtë ofrendë; perë ni tubi de lë'ë contrari shtë më, adë cuëdi'i valurë parë niua'a rall lë'ë më präsi. Gá'adi'i guëga'a iurë shtë më, gati më.

Catë tsahia adë gáquëdi'i guidë të

²¹ Jesús bëabrí guní'íl:

—Na guzëahia perë lë'ë të tsatili të na. Gatinú të duldë shtë të. Catë tsahia lë'ë të adë gáquëdi'i guidë të.

²² Iurní ra contrari shtë më guni'i:

—¿Ni mudë el mizmë lë'ëll quínill lë'ëll? por ni rni'íl: “Adë chu gáquëdi'i guidë të catë tsahia”.

²³ Iurní Jesús guni'i:

—Lë'ë të na të mënë shtë guë'dchiliu rë' perë na, nahia de gube'e. Lë'ë të na të mënë shtë guë'dchiliu perë na adë nádia'a mënë shtë guë'dchiliu. ²⁴ Por ni quëgnia'a lu të, gatinú të duldë shtë të purquë si talë adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të nahia el quë narnia'a, gatinú të duldë shtë të.

²⁵ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Chull nal?

Jesús guni'i:

—Hia gunia'a lu të dizdë principi chu nahia ²⁶ nu nápëru'u más guënia'a lu të nu napë quë guna juzguë lë'ë të, perë el quë nabëshe'ldë na, ni ruadi'dzi' verdá. Lo quë naquëgnia'a lu mënë, ni lo quë nabinia de lë'ë më.

²⁷ Perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall pë guni'i Jesús, de quë quëgni'i më shcuendë Dadë Dios, ²⁸ Guni'i më iurni:

—Iurë lë'ë të guëldisë të na guia'a parë guëquë'ë të na lu cruz, iurni gunguë bë'a të nahia el quë narnia'a nahia. Nahia nguiu nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Tsasë të adë rúnëdia'a según prupi voluntá shtëna sino rnia'a sulë lo quë nabëlua'a Shtada. ²⁹ El quë nabëshe'ldë na, ni quëbezënúhi' na. Shtada adë bësá'nëdi'i më na purquë siempër runa lo quë narquitë ldu'i'.

³⁰ Iurë Jesús guni'i ndë'ë, zihani mëné gualdi ldu'u rall na më el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu.

Shti'dzë më napë pudërë parë gac salvar mëné

³¹ Iurni Jesús guni'i lu ra më israelitë nagualdi ldu'i shti'dzë më:

—Si tsagla'guë tsanaldë të shti'dza nu talë guëquë diaguë të shti'dza, iurni de verdá na të shmëna. ³² Gunguë bë'a të verdá nu lë'ë verdá gunin të gapë të libertá.

³³ Lë'ë rall bëquebi:

—Lë'ë na'a na na'a llëbní Abraham. Lë'ë na'a nunquë adë chu nádi'i bajo ordë shtë mëné. ³⁴ Pëzielú rni'il lu na'a guëdapë na'a libertá?

³⁴ Guni'i më:

—Guldía rnia'a, grëtë' el quë narunë duldë, ni nall bajo ordë shtë duldë; rni'bë'a duldë lë'ëll. ³⁵ Tubi naná bajo ordë shtë mëné, nápëdi'ill derechë gáquëll partë shtë famili perë tubi shini rai', sí, ni napë derechë gáquëll partë shtë famili. ³⁶ Zni si talë shini Dios gúni' librar lë'ë të, guëa'në të de verdá sin duldë. ³⁷ Nanëa de quë na të llëbní Abraham, perë el mizmë tiempë rac shtu'u të quini të na purquë adë rialdidi'i ldu'u të lo quë narnia'a lu të. ³⁸ Na ruadi'dza lo quë nagnahia catë cabezë Shtada, perë lë'ë të runë të ziquë na shtadë të; cusë nabini të de shtadë të, ni quëhunë të.

³⁹ Ra mëné guni'i lu Jesús:

—Shtadë guëlü na'a gac Abraham.

Perë Jesús guni'i:

—Si talë lë'ë të na të de verdá shini Abraham, ziquë bë'ni', zni zac nihunë të. ⁴⁰ Rac shtu'u të quini të na, el quë nagnuni'i lu të purë verdá, di'dzë nabinia lu Shtada. Abraham nunquë bë'nëdi'i' zni'i'. ⁴¹ Quëhunë të lo quë narac shtu'u shtadë të.

Guni'i rall:

—Adë chu nádi'i ziquë me'dë lldubi. Napë na'a tubsë Shtadë na'a; náhi' Dios.

⁴² Iurni guni'i Jesús:

—Si talë de verdá Dios na Shtadë të, lë'ë të niac shtu'u të na purquë na adë zëldëdia'a shcuendë iubia; zelda de Dios nu zugá'ahia ndë'ë. Adë zëldëdia'a shcuendë iubia sino quë Dios bëshe'ldë më na. ⁴³ Pëzielú

adë nēdi'i të tsasë të lo quë narnia'a lu të? purquë adë rac shtu'udi'i të guini të shti'dza. ⁴⁴ Lë'ë shtadë të na mizmë mëdzabë nu lë'ë të na të de lë'ëll. Ziquë rúnëll, runë të purquë lë'ë mëdzabë na tubi narguini mëné dizdë gurështë guë'dchiliu. Nunquë adë nídi'i verdá la'ni ldu'ull nu nunquë adë biadi'dzëdi'ill verdá. Iurë ruadi'dzëll, bishi quëhúnëll purquë nídi'i stubi cusë la'ni ldu'ull. Nu lë'ëll na dadë shtë ra naruadi'dzë bishi. ⁴⁵ Perë cumë na ruadi'dza verdá, lë'ë të adë nēdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. ⁴⁶ Çhu de lë'ë të rac guëlua'a të napa masiá tubi duldë mitu'më? Si talë rnia'a verdá lu të, çpëzielú nēdi'i të tsaldí ldu'u të na? ⁴⁷ El quë na shmënë Dios, ni rzu'bë diáguëll shti'dzë Dios; perë ziquë lë'ë të adë nádi'i të shmënë Dios, por ni nēdi'i të guëquë diaguë të shti'dzë më.

Nanú Jesús antsë gurështë guë'dchiliu

⁴⁸ Iurni ra contrari shtë Jesús guni'i:

—Napë na'a segurë iurë rni'i na'a de quë nal tubi samaritano nu nápël tubi mëdzabë la'ni ldu'ul.

⁴⁹ Jesús repi:

—Nídi'i mëdzabë la'ni ldua'a. Quëhuna honrar Dadë Dios, perë lë'ë të runë të de-sprëci na. ⁵⁰ Adë rac shtu'udia'a gunë të honrar na; nanú tubi naná gunë honrar na, nu lë'ë më gunë më juzguë. ⁵¹ Guldía, el quë naganë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'i nguiu ni.

⁵² Iurni ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Iurne' sí, napë na'a segurë nápël tubi mëdzabë la'ni ldu'ul. Abraham nu grëtë' ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai', nu rni'il: "El quë naganë cumplir lo quë narnia'a, jamás adë gátidi'ill". ⁵³ Çni mudë nal más më ru'bë quë shtadë guëlü hia'a Abraham? Lë'i' gúti' nu grë ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios guahietë, guti rai'. Çhull rni'i ldu'ul nal?

⁵⁴ Jesús repi iurni:

—Si talë mizmë na quëhuna honrar na, adë lasáquëdi'i lo quë naquëhuna, perë Shtada quëhúni' parë gunë mëné honrar na. Na më el mizmë de quë rni'i të náhi' Dios shtë të. ⁵⁵ Perë lë'ë të adë runguë bë'adi'i të lë'ë më perë na, sí, runguë bë'ahia lë'ë më. Si talë niania'a lu të de quë adë runguë bë'adia'a lë'ë më, iurni nabisha igual ziquë lë'ë të. Perë na guldía rnia'a, runguë bë'ahia lë'ë më nu quëhuna cumplir lo quë narni'i më lua. ⁵⁶ Abraham, shtadë guëlü hia'a, bëquitë ldu'i' nu gúpi' fe de quë guëdchini el quë nagnëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Nu de verdá gunáhi' de quë bédchinia nu gu' lëgrë la'ni ldu'ul.

⁵⁷ Iurni guni'i rall lu Jesús:

—Todavía ni nápëdi'ill cincuenta izë nu rni'il gunal lu Abraham.

⁵⁸ Jesús bëquebi:

—Guldía rnia'a, antsë de Abraham hia nabania.

⁵⁹ Iurní guna'zi rall guë'ë të parë guëlda'a rall lë'ë Jesús perë lë'ë më bëca'chilú më. Bëru'u më la'ni iádu'u.

9

Jesús bënëac tubi nguui nagulë ciegu

¹ Iurní ziadëdë Jesús stubi lugar; guná më lu tubi nguui naná gulë ciegu. ² Ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë:

—Dadë, ¿pëzielú gulë nguui rë' ciegu; pë por duldë shtë shtádëll u por mizmë duldë shtënëll gulëll ciegu?

³ Jesús repi:

—Gúquëdi'in por duldë shtënëll ni por duldë shtë shtádëll, sino quë gulëll ciegu parë guëná mënë pudërë shtë Dios la'ni vidë shtënëll. ⁴ Iurne' na tiempë parë guëdë'na'a dchi'ni shtë më, el quë nabëshe'ldë na, purquë lë'ë tiempë ze'dë, hia iurní adë chu gúnëdi'i dchi'ni. ⁵ Mientras zugá'ahia lu guë'dchiliu, nahia lni shtë ra narëta' lu guë'dchiliu.

⁶ Despuësë de guni'i Jesús ndë'ë, bëchi'bë shënë më lu guui'u. Bëntsa'u më du'pë benë con bëllënë. Iurní bëte'bi më benë lu slu ciegu. ⁷ Iurní guni'i më:

—Guatibi lul rua' tanquë shtë Siloé. (Di'dzë ni runë cuntienë, el quë naguzia'a.)

Lë'ë ciegu guatibi slúhi'. Iurní bëabrill; hia be'rquë rnall. ⁸ Iurní lë'ë ra vëcini nu los de más ra nananë lë'ë ciegu, guni'i rall:

—¿Pë lë'dë lë'ëdi'i narzubë glii glii; rná'bëll gu'në?

⁹ Bëldá rall guni'i:

—Lë'ëll ndë'ë.

Stubi rall guni'i:

—Lë'ëdi'ill ndë'ë perë ziquë rlua'a ciegu rluá'all.

Mizmë lë'ë nguui guni'i:

—Na nahia nguui ni.

¹⁰ Iurní guna'bë di'dzë rall:

—¿Llallë bëac slul?

¹¹ Lë'ë ciegu bëquebi:

—Lë'ë nguui naná lë Jesús bëntsa'u benë. Bëtë'bi' slua nu guni'i' lua: “Gua rua' tanquë shtë Siloé të guatibi slul”. Guahia iurní. Iurë na gudibia slua, hia be'rquë rnahia.

¹² Guna'bë di'dzë rall:

—¿Guátí'i nguui ni?

Lë'ë ciegu guni'i:

—Guënëdia'a.

Ra fariseo guna'bë di'dzëru'u rall lu ciegu

¹³ Iurní bia'a mënë lë'ë naguc ciegu lu ra fariseo. ¹⁴ Jesús bëntsá'uhi' du'pë benë nu bënëáqui' lë'ë nguui ni dzë narzi'i ldu'u mënë. ¹⁵ Ra fariseo bëabrí guna'bë di'dzë rall lu nguui ni, llallë guc be'rquë rnall. Lë'ëll guni'ill:

—Benë bëtë'bi' slua. Iurní guatibia slua; hia iurní gunahia.

¹⁶ Iurní bëldá ra fariseo guni'i:

—Perë nguui naná bë'në ndë'ë, lëdë de Diósëdi'i zé'dëll purquë rúnëdi'ill rëspëti dzë narzi'i ldu'u mënë.

Perë sëbëldá rall guni'i:

—¿Ni mudë nall pecadurë? purquë tubi pecadurë nápëdi'i pudërë gúni' milagrë ziquë narunë më rë'.

Guc dividir ra mënë. ¹⁷ Iurní bëabrí guna'bë di'dzë ra fariseo lu naná antsë na ciegu:

—Lë'ëll, ¿pë rni'il parë lë'ë nguui nabëne'e slul?

Lë'ëll guni'ill:

—Na rnia'a de quë na më tubi naru-adi'dzë shti'dzë Dios.

¹⁸ Perë lë'ë rall adë gualdídi'i ldu'u rall de quë guc ciegu nguui ni nu iurne' rnall, hashtë guna'bë rall ra shtadë nguui ni.

¹⁹ Iurní guna'bë di'dzë rall lu shtadë nguui:

—¿Pë lë'ë shini të ndë'ë? naná rni'i të gulë ciegu. ¿Llallë guc ni rnall?

²⁰ Ra shtádi' bëquebi:

—Nanë na'a de quë nguui ni na shini na'a nu gulëll ciegu ²¹ perë adë chu guënëdi'i lla guc ni de quë ne' rnall. Tampuquë guënëdi'i na'a chu bënëac slull. Gulë guna'bë di'dzë lull. Hia më gúshëll; mizmë lë'ëll guëni'ill chu bënëac slull.

²² Zni guni'i ra shtadë nguui purquë rdzëbë rai' ra më shtë iádu'u. Ra mënë shtë iádu'u na rall de acuerdë guëgú rall grë ra mënë narni'i de quë Jesús na Cristo, el quë nagudili Dios parë guëni'bë'ai'. ²³ Por ni guni'i shtadë ciegu: “Gulë guna'bë di'dzë lull; hia më gúshëll”.

²⁴ Iurní ra mënë shtë iádu'u, bëabrí guna'bë rall lu ciegu; repi rall:

—Guni'i lu na'a purë verdá. Guni'i de quë Dios bënëac lë'ëll nu bédë'ë graci lu më, perë lë'ë na'a nanë na'a de quë Jesús na pecadurë.

²⁵ Iurní repi ciegu:

—Adë guënëdia'a si nall pecadurë u aquëdi'i; lúniquë lo quë nananë de quë na nahia ciegu nu iurne' rnahia bien.

²⁶ Bëabrí guna'bë di'dzë rall:

—¿Pëllë bë'nëti'i? ¿Pëllë bë'nëll parë bënë'ell slul?

²⁷ Lë'ë ciegu bëquebi:

—Hia gunia'a lu të nu iurne' adë nëdi'i të guëdë'ë të cuendë. ¿Pëzielú bëabrí guni'i të zni'i? ¿Ni mudë rac shtu'u të gac të shmënë nguui ni?

²⁸ Iurní gurushtía rall. Guni'i guidzë rall lë'ë ciegu:

—Lë'ëll nal shmënë nguui ni, perë lë'ë na'a rianaldë na'a lëy shtë Moisés. ²⁹ Lë'ë na'a nanë na'a de quë Dios guni'i lu Moisés perë

ní'i, ni siquierè adë chu guënëdi'i ca nezë bërú'ull.

³⁰ Iurní lë'ë nguü bëquebi:

—¿Lla na shgabë tē? Rni'i tē guënëdi'i tē ca nezë bërú'ull perë gulë guná, bënëáqui' slua. ³¹ Bien nané hia'a de quë Dios rínidi'i shti'dzë ra mënë nanapë duldë; rini më shti'dzë el quë narunë adorar lë'ë më de verdá nu rini më el quë narunë según voluntá shtë më. Ni sí, rini më shti'dzi'. ³² Pues dizdë gurështë gué'dchiliu, la'di chu bínidi'i de quë tubi mënë bédë'ë slu nagulë ciegu. ³³ Sí talë Jesús adë zé'dëdi'i' de Dios, adë gáquëdi'i pë gúni'.

³⁴ Iurní guni'i rall guëc ciegu:

—Lé'ël gúlël ziquë pecadurë nu nápël duldë, nu rac shtú'ul guëluá'al lë'ë na'a.

Iurní gulú rall lë'ë ciegu la'ni iádu'u.

El quë narialdá'i ldu'i, nápëdi'ill lni shtë Dios

³⁵ Jesús guc bé'a de quë lë'ë nguü ni gulú hia'ldë rall iádu'u, hia jamás guasúdi'iru'u'i iádu'u. Iurë lë'ë më bédia'guëlu lë'ë nguü ni, guni'i më lull:

—¿Gu rialdí ldu'ul shti'dzë shini Dios?

³⁶ Lë'ë nguü ni guni'i:

—Dadë, guni'i lua ¿chull më ni? tē parë tsaldí ldua'a lë'i'.

³⁷ Iurní guni'i Jesús:

—Hia lë'ël gunal lúhi'. Na nahia mënë ni naquëadi'dzënu.

³⁸ Iurní lë'ë nguü bëzullibi lu Jesús nu guni'ill:

—Rialdí ldua'a, Dadë.

³⁹ Lueguë guni'i Jesús:

—Na zelda lu gué'dchiliu tē parë guna juzguë ra mënë. Zeldá tē parë ra ciegu guëná rall, nu parë grë ra narni'i rna rall, guëabrí gac rall ciegu.

⁴⁰ Iurní bældá ra fariseo naquëbezënu lë'ë më, guni'i rall:

—¿Ni mudë nu lë'ë na'a na na'a ciegu?

⁴¹ Jesús bëquebi:

—Si talë lë'ë tē na tē ciegu, ni tubi faltë nápëdi'i tē lu Dios, perë cumë ziquë rni'i tē de quë rna tē, pues napë tē duldë delantë lu Dios.

10

Comparaciuni shtë vëquërë nu lli'li

¹ 'Guldía rnia'a, el quë natsutë rua' gurráli shtë lli'li, na el quë naquëhapë ra ma; perë el quë naná riutë stubi tēchi, ni lë'ë nguba'në nartë'tsë ma. ² Perë el quë nariutë rua' gurráli, na vëquërë shtë ra lli'li. ³ Lë'ë naná portërë rshá'lëll rua' puertë parë riutë vëquërë shtë lli'li. Nu ranguë bé'a ra lli'li cha' vëquërë ni. Rna'bë vëquërë cadë lë'ë ra ma con lë ma. Nu rgu vëquërë lë'ë ra ma la'ni gurráli. ⁴ Despuësë rgu vëquërë lë'ë ra ma shtënell, grëtë' ra lli'li rianaldë

tēchi vëquërë. Hia lë'ë lli'li zianaldë tēchi më purquë rini ma cha' më ⁵ perë adë rianaldëdi'i ra lli'li tubi mënë naguënëdi'i ma. Al contrari, rllu'në ma lu ra mënë ni purquë adë guënëdi'i ma cha' mënë ni.

⁶ Jesús bëzú comparaciuni rë' perë lë'ë rall adë guasëdi'i rall lo quë naquëadi'dzë më lu rall.

Jesús na vëquërë za'quë

⁷ Iurní lë'ë Jesús bëabrí guni'i më:

—Guldía rnia'a lu tē, nahia rua' puertë shtë ra lli'li. ⁸ Grë ra naná bidë antsë de na, na rall ziquë nguba'në naca'a ra lli'li parë mizmë lë'ë rall, nu na rall ziquë narru'u lu ra mënë, perë ra lli'li adë bé'nëdi'i cuendë shti'dzë rall. ⁹ Na nahia puertë; el quë natsutë por na nasalvárëll, nu na rall ziquë lli'li nariutë rua' gurráli nu rru'u ma; adë runë faltë nagá ma. Napë ra ma zihani dau.

¹⁰ Perë lë'ë nguba'në nadë más ridëll parë rbaa'nëll nu parë rguinill ra lli'li nu rzalull lë'ë ma; perë na zelda parë gapë tē vidë sin fin nu parë gapë tēhin sin adë runë fáltëdi'in. ¹¹ Nahia vëquërë za'quë. Guënehia vidë shtëna por ra lli'li. ¹² El quë narunë dchi'ni nadë más por pagu, iurë lë'ëll rnall ze'dë tubi ma dushë, rsá'nëll ra lli'li; más bien rllu'nëll lu ma dushë. Iurní lë'ë ma dushë rna'zi lë'ë lli'li nu rtë'tsë ma lli'li. El quë nádi'i vëquërë shtë lli'li, rsá'nëll ra lli'li purquë nádi'ill nashtëné ma. ¹³ Así es quë nguü rë' rllu'nëll purquë nadë más rúnëll dchi'ni por pagu; adë rúnëdi'ill importë ra lli'li.

¹⁴ 'Na nahia vëquërë za'quë. Runguë bé'ahia ra shi'lia nu ra shi'lia ranguë bé'a rai' na. ¹⁵ Ziquë Shtada ranguë bé'a na, na ranguë bé'ahia lë'ë Shtada. Na rdchi'ba vidë shtëna por ra lli'li. ¹⁶ Napa stubi partidë lli'li nanádi'i ndë'ë; napë quë tsagna'ba lë'ë rall. Guëquë diaguë ma chahia; gac ma tubsë partidë nanapë tubsë vëquërë.

¹⁷ 'Lë'ë Dadë Dios rac shtu'u na purquë rdë'ëhia vidë shtëna; gatia por ra mënë nu despuësë guëabrí guëbania. ¹⁸ Ni tubi adë chu guëdchisúdi'i vidë shtëna sino na rdë'ëhia vidë shtëna por voluntá shtëna, nu napa pudërë de quë despuësë guëdë'ahin, guëbania stubi. Zni na ordë nabëna recibir de Shtada.

¹⁹ Iurë ra contrari shtë më bini rall grë di'dzë rë', iurní bëabrí guc dividir rall.

²⁰ Cantidá rall guni'i:

—¿Pëzielú runë tē cuendë hiuembrë rë'? cumë nápëll mëdzabë la'ni ldu'ull. Rac lúguëll.

²¹ Sëbældá rall guni'i:

—Ni tubi chu nanapë mëdzabë la'ni ldu'u, gac gunë ziquë runë më rë'. ¿Ni mudë tubi nanapë mëdzabë guëdë'ëi' slu ciegu?

Adë bé'nëdi'i ra mënë recibir lë'ë Jesús

²² Hia bëga'a tiempë naldë. Ciudad Jerusalén bë'në tucarë laní narëagná ldu'u ra mënë dzë nagualú dchi'ni shtë iádu'u. ²³ Jesús canzë rua' iádu'u ru'bë catë nanú portali shtë Salomón. ²⁴ Ra contrari shtë më bëtia'a rdondë rall lë'ë më nu guni'i rall:

—¿Guc guëni'il lu na'a clarë de quë lë'ël nal Cristo? të tsaldí ldu'u na'a. Guni'i por derechë tubigasë të guëñë na'a de verdá nal el quë nagudili Dios parë guëñib'el.

²⁵ Guni'i Jesús:
—Hia gunia'a lu të perë adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza. Grëtë' cusë el quë nabëna, guc por pudërë shtë Shtada; ra milagrë rlua'ain de quë nahia shini Dios ²⁶ perë lë'ë të adë nëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dza purquë nádi'i të shi'lia. Hia gunia'a lu të antsë. ²⁷ Ra shi'lia rini shti'dza nu nanëa ra lli'li shtëna, nu lë'ë ra shi'lia ridë naldë na. ²⁸ Na rdë'a lë'ë rall vidë sin fin; jamás adë tsagnítidi'i rall parë siempërë. Ni tubi adë chu cúdi'i shi'lia lu guia'ia. ²⁹ Shtada bëne'e lë'ë rall parë na. Lë'ë më na más më ru'bë quë grë nanabani. Napë më pudërë nu adë ni tubi chu cúdi'i shi'lia lu guia'a Shtada. ³⁰ Lë'ë Shtada con na, na na'a tubsë.

³¹ Iurní ra contrari shtë Jesús bëabrí guna'zi rall guë'ë parë guëlda'a rall lë'ë Jesús. ³² Jesús guni'i lu rall:

—Cantidá cusë za'quë bëna delantë lu të por pudërë shtë Shtada, ¿por guadë puntë naguëne'e guë'ë të na?

³³ Guni'i rall:

—Adë chu guëne'edi'i guë'ë lë'ël por tubi cusë za'quë nabë'nël sino quë guni'il mal cuntrë Dios. Nguui nal perë rni'il nal Dios.

³⁴ Iurní guni'i Jesús:

—La'ni lëy shtë hia'a naescritë: “Guni'ihia lë'ë të na të dioses”, ³⁵ nu nanë hia'a de quë Sagradas Escrituras na verdá, adë chu gúnëdi'i anular shti'dzë më catë bërulë ra mënë dioses, grëtë' ra nabë'në recibir shti'dzë më. ³⁶ Talë Dios gulë na nu bë'në ldoi' më na nu bëshe'ldë më na lu guë'dchiliu, ¿pëzielú rni'i të de quë na gunia'a di'dzë cuntrë Dios iurë gunia'a lu të: “Nahia shini Dios”? ³⁷ Si talë quëhúnedia'a dchi'ni shtë Shtada, adë tsaldídi'i ldu'u të na. ³⁸ Perë si talë runa milagrë con pudërë shtë Dios, aunquë adë rialdídi'i ldu'u të na, gulë tsaldí ldu'u të lo quë naquëhuna të gac bë'a të nu tsaldí ldu'u të purquë Shtada quëhúni' grëtë' cusë ni por na; unidë na na'a.

³⁹ Bëabrí rall stubi parë gua'a rall lë'ë më prësi perë Jesús bëru'u guia'a rall.

⁴⁰ Iurní Jesús bëabrí stubi ladë cu' guia'a guë'ë'gu Jordán, mizmë lugar catë bëchu'bë nisë Juan ra mënë guëlútë'. Ndë bëa'në më. ⁴¹ Cantidá mënë guagná rall lë'ë më nu guni'i rall:

—De verdá Juan adë bë'nëdi'i' milagrë ru'bë nanianá ra mënë perë grëtë' el quë

naguni'i Juan shcuendë nguui rë', verdá nahin.

⁴² Cantidá ra mënë gualdí ldu'u rall lë'ë Jesús lugar ni.

11

Guti Lázaro

¹ La'ni guë'dchi Betania guquërdë Lázaro con chupë zánëll, María nu Marta. Rac llu'u Lázaro. ² Mizmë María ni antsë gati Jesús, bëté'bëi' séiti nashi guëa' Jesús nu bëcuë'dchi' con guitsë guëqui' guëa' më. Zanë María rac llú'ull. ³ Marta nu María bëshe'ldë bëldá mënë naguaguëchi lu Jesús:

—Dadë, lë'ë el quë nalë rac shtú'ul, lë'ël rac llú'ull.

⁴ Iurë bini më lo quë naguni'i rall, guni'i më:

—Galguidzë rë' adë tsalúdi'i con galguti, más bien parë guëná të pudërë shtë Dios, nu por galguidzë rë' ra mënë guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtëna. Guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë shini Dios.

⁵ Nalë guc shtu'u Jesús Marta nu bëldëll nu Lázaro. ⁶ Iurë lë'ë ra mënë repi lu Jesús de quë Lázaro rac llú'ul, bëa'në më chupë dzë catë nanú më. ⁷ Despuësë guni'i më lu ra shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a stubi hashtë Judea.

⁸ Guni'i rai' lu më:

—Mësë, ¿ni mudë tsal Judea stubi? Guc ldu'u ra contrari shtë'nël niaguini rall lë'ël con guë'ë.

⁹ Jesús guni'i:

—¿Pëllë lëdë guldídi'i narni'i: “Chi'bë chupë iurë napë tubi dzë”? Si talë chu zia'a rdzë, adë rrëldëdi'ill purquë rnal lu llni shtë ngubidzë, ¹⁰ perë si talë chu zia'a gue'lë, ni sí, rreldë ni purquë runë llni.

¹¹ Despuësë de guni'i Jesús di'dzë rë', guni'i më:

—Lë'ë amigu shtë hia'a, Lázaro, gutëga'si perë na tsacua'ña lë'ël.

¹² Iurní lë'ë ra shini gusë'dë më guni'i:

—Dadë, si talë naga'si Lázaro, guëáqui'.

¹³ Perë Jesús quëgni'i de quë Lázaro guti. Ra shini gusë'dë më runë shgabë rai' de quë quëadi'dzë më shcuendë mbëca'ldë. ¹⁴ Iurní clarë guni'i më:

—Lázaro hia guti ¹⁵ perë na rquitë ldu'a'a de quë núdia'a con lë'i' parë tsaldí ldu'u të na. Cha guiá guëná hia'a lë'ul'.

¹⁶ Iurní lë'ë Tomás, el quë narni'i rai' Cuachi, guni'i' lu los de más shini gusë'dë më:

—Cha guiá hia'a nu lë'ë hia'a të parë gat-inú hia'a lë'ë më ndë.

Jesús bëcua'ñi tēguë

¹⁷ Iurë bédchini Jesús guëlladchi Betania, bini' lë'ë Lázaro hia guc tapë dzë bëgá'chi'.

¹⁸ Betania naquë guëlladchi rua' Jerusalén

cumè ziquè chupè kilómetro guèruldè.
 19 Cantidá mè israelitè guaguè'nè visitar
 lè'è Marta nu María parè gac consolar
 rai' por tègulè, zanè rai'. 20 Iurè Marta
 gac bè'a de què Jesús ziangdchini, bërù'ui';
 guagtsa'guèlùhi' lè'è Jesús perè María bè'a'nè
 hiu'ua. 21 Marta guni'ì lu Jesús:

—Dadè, si talè niaquèrdèlèl ndè'è, adè
 niátidi'ì zana. 22 Perè nanèa de què Dios
 guène'e grètè' lo què naná rna'bèl lu mè.

23 Jesús guni'ì lu Marta:

—Lè'è zánèl guèabrá guèbáni'.

24 Marta guni'ì:

—Nanèa de què guèabrá guèbáni' iurè
 guèbani ra tègulè stubi, lúltimè dzè.

25 Jesús guni'ì:

—Rcu'a'nìa ra tègulè, nu rdè'a vidè sin fin.
 El què narialdí ldu'ì na, aunquè nilè gútil, guèabrá
 guèbániill. 26 Nu grètè' el què nana-
 bani iurne' nu tsaldí ldu'ull na, jamás adè
 gátidi'ill. ¿Gu rialdí ldu'ull ndè'è, Marta?

27 Marta guni'ì iurní:

—Aha' Dadè, rialdí ldua'a de què nal
 Cristo, shini Dios, el què nanapè què
 guèdchini lu guè'dchiliu.

Jesús bi'ni rua' ba'a

28 Despuèsè de guni'ì Marta di'dzè rè',
 guagná'bèi' bèldi' María. Iurní guni'ì Marta
 guitsè guitsè:

—Hia lè'è mèsè nanú ndè'è. Lè'ì
 quègná'bèi' lè'èl.

29 Lueguè guasuldí María nu guagnáhi'
 lè'è Jesús. 30 Jesús la'di tsutèdi'ì mè guè'dchi.
 Lè'è mè quèrelde mè lugar catè bèdia'guèlú
 mè Marta. 31 Iurè ra mè guè'dchi ni, ra
 nabèdchini parè gac consolar rai', guná rall
 guzia'a María, guasuldí rall nasesè. Guag-
 naldè rall lè'è María; guni'ì lu sa' rall:

—Guzia'a María rua' ba'a parè gú'ni'
 nga'li.

32 Iurè lè'è María bèdchini catè zuga'a
 Jesús, bèzullibi María guèa' Dadè nu guni'ì':

—Dadè, si talè nanul ndè'è, adè niátidi'ì
 zana.

33 Iurè lè'è Jesús guná ru'nè María, nu
 guná mè lu ra mènè narunè compa'ni lè'è
 zanè tègulè, nu guná mè ru'nè rai', nalè
 bèdchini tristè la'ni ldu'ua mè, demasiadè gu-
 bini ldu'ua mè. 34 Guna'bè di'dzè mè lu ra
 mènè:

—¿Ca bèga'chi tègulè?

Guni'ì rall:

—Dadè, gude'e guènal.

35 Iurní Jesús bi'ni'. 36 Ra mènè guni'ì
 iurní:

—Gulè guná, blac rac shtu'ua mè lè'è
 tègulè.

37 Perè bèldá ra mènè guni'ì:

—Ndè'è lè'è el què nabèdè'è slu ciegu,
 çpèllè nàpi' pudèrè parè niátidi'ì Lázaro?

Jesús bècua'ñi Lázaro ladi ra tègulè

38 Jesús nalè gubini ldu'ì' stubi. Iurní
 guabi'guè mè rua' ba'a. Nahin ziquè tubi
 nichè la'ni dani. Da'ua ruahin tubi guè'è
 ru'bè. 39 Jesús guni'ì:

—Gulè bèdchisú guè'è rè'.

Marta, zanè tègulè, guni'ì':

—Dadè, perè rldia'na nahiu'dzè tègulè
 purquè hia gac tapè dzè gúti'.

40 Perè Jesús guni'ì:

—¿Pè adè guni'ídia'a lul de què si talè
 tsaldí ldu'ull na, guènal pudèrè shtè Dios?

41 Iurní bèdchisú rall guè'è nananú rua'
 ba'a. Jesús gubi'a lu gube'e nu guni'ì mè:

—Dadè, dushquillil purquè rínil grètè' lo
 què narna'ba lul. 42 Nanèa de què lè'èl
 rqùè diaguèl shti'dza siemprè perè rnia'a lul
 por bien shtè ra mènè narèta' ndè'è tè parè
 tsaldí ldu'ua rall de què lè'èl bèshé'ldèl na.

43 Despuèsè de guni'ì mè ndè'è, iurní
 fuèrtè guni'ì mè:

—Lázaro, bèru'ua nga'li.

44 Lè'è tègulè bèru'ua. Ra guia'a Lázaro nu
 guèáhi' li'bi con lari vendas. Nu lu Lázaro
 da'ua tubi lari. Jesús guni'ì:

—Bèsha'què lari rè' tè parè gac guzèáhi'.

Rac shtu'ua mènè gati Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Con milagrè ni másru'ua gualdí ldu'ua
 ra mènè israelitè shti'dzè Jesús, ra mènè
 nabè'nè compa'ni lè'è María. Guná rall lo
 què nabè'nè mè nu gualdí ldu'ua rall lè'è
 mè. 46 Perè bèldá mènè gua rall lu fariseo
 nu guaguèchi rall grè lo què nabè'nè Jesús.
 47 Iurní ra fariseo nu ra jèfè shtè ra bèshuzi
 bèdèá rall con ra junta Suprema naná runè
 juzguè. Guni'ì rall lu sa' rall:

—¿Pè guèdè'na'a? Jesús quèhunè cusè
 ru'bè nu milagrè. 48 Si talè guèdè'è hia'a
 sí lè'èl, grètè' mènè tsaldí ldu'ua rall lè'è
 Jesús, nu ra gobiernè shtè ra mènè rumanè
 guèdchini rall tè parè guèzalú rall iádu'ua shtè
 hia'a. Guèdubi naciuni shtè hia'a guèdè'è
 rall fin.

49 Perè tubi de lè'è rall, Caifás, nall mèrè
 jèfè shtè ra bèshuzi izè ni; guni'ì':

—Lè'è tè adè guèndè'ì' tè 50 nu adè
 rdè'èdi'ì tè cuendè de què más mejurè parè
 lè'è hia'a, gati tubsè nguui, lèdèdi'ì grè
 guè'dchi guèni'ni nu guèdubi naciuni tsalú.

51 Caifás guni'idi'ì zndè'è por shcuéndèll;
 más bien cumè nall jèfè shtè ra bèshuzi izè
 ni, guni'ì' di'dzè rè' purquè el Espiritu Santo
 bè'nè compa'ni lè'èl guèni'ill cusè naguèr
 gac. Guni'ill gati Jesús shlugar naciuni Is-
 rael. 52 Lèdè guni'idi'ill lè'èsè shcuendè
 naciuni Israel sino què gati Jesús parè
 guètéa mè grètè' shini Dios naná bèrè'tsè
 stubi naciuni. 53 Zni dizdè dzè ni, ra contrari
 shtè Jesús bè'nè rall de acuerdè parè quini
 rall lè'è mè.

⁵⁴ Por ni hia Jesús adê nêdi'i' ziazê mê shlatê shlatê Jerusalén catê ra contrari shtë mê nanú, sino bêru'u mê regiuni shtë Judea. Guzia'a mê tubi lugar naquê guëlladchi catê na tubi shlatê, tubi lugar nalê Efraín. Nga'li bêa'nê mê con ra shini gusê'dê mê.

⁵⁵ Hia runê faltê stu'psê parê laní Pascu shtë ra mênê israelitê. Cantidá mênê guê'dchi gua rall Jerusalén parê gac laní. Bê'nê tucarê gunê rall custumbrê parê gac limpi rall según custumbrê shtë rall antsê bêga'a laní. ⁵⁶ Ra mênê quëguili rall lè'ê Jesús. Iurê rêta' rall íadu'u ru'bê, guna'bê dí'dzê lu sa' rall:

—¿Pê zidê Jesús lu laní u adê guídêdi'ill?

⁵⁷ Ra fariseo nu ra jêfê shtë ra bêshuzi gunibê'a rall de quê si talê chu guini u chu guná lu Jesús, tsanú rall rsonê tê parê guêna'zi rall lè'ê mê prêsi.

12

*Bêtia'a María nisê nashi guêa' Jesús
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)*

¹ Shu'pê dzê antsê laní Pascu, Jesús gua guê'dchi Betania catê quêrelê Lázaro. Lázaro na el quê nabêcua'ñi Jesús ladi ra tégulê. ² Nga'li bê'nê rall tubi shtse parê Jesús, gau mê. Marta bê'nê sirvê lu mellê. Lázaro guzubênúhi' Jesús lu mellê. ³ Iurní lè'ê María bêdchiníu tubi guêrudê litro sêiti nashi shtë nardo. Lasaquín zihani dumí. Bê'tê'bê'i' sêiti ni guêa' Jesús. Iurní bêcúe'dchi' guêa' mê con guitsê guêqui'. Guêdubi la'ni hui'u gu'tê olor nashi.

⁴ Iurní guni'i' tubi shini gusê'dê mê, Judas Iscariote, mizmê Judas nagunê intriegu lè'ê Jesús, guni'i' Judas:

⁵ —¿Pêzielú niatuu' nisê nashi rê' por tsunê gahiu'a bêllê bêdchichi parê guêdê'ê hia'a ca'a prubi?

⁶ Perê Judas adê guní'idi'ill zni purquê bêga'a ldu'ull ra prubi sino nall nguba'nê. Nall tesurêrê shtë dumí nu rbaa'nêll dumí lo quê nardê'ê ra mênê. ⁷ Iurní guni'i' Jesús:

—Zuzú na'a purquê bê'ni' zni'i' por dzê na guêga'cha. ⁸ Ra prubi zuga'a con lè'ê tê guêdubi tiempê perê na lèdê cuezênúdia'a lè'ê tê guêdubi tiempê.

Guc shtu'u mênê quini rall Lázaro

⁹ Cantidá ra mê israelitê gac bê'a rall de quê Jesús nanú Betania. Gua rall nga'li, lèdê niá'asêdi'i' parê guêna' rall lu Jesús sino quê rac shtu'u rall guêna' rall lu Lázaro, el quê nabêcua'ñi Jesús ladi ra tégulê. ¹⁰ Iurní lè'ê ra jêfê shtë ra bêshuzi gu' rall de acuerdê parê quini rall Lázaro ¹¹ purquê por shti'dzê Lázaro cantidá ra mênê israelitê bêsa'nê rall ldi' shtë ra fariseo nu gualdí ldu'u rall Jesús.

*Guatê Jesús ciudá Jerusalén ziquê rëy
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)*

¹² Zihani mênê gua Jerusalén parê laní Pascu. Stubi dzê bini rall de quê Jesús ziağdchini parê ciudá Jerusalén. ¹³ Iurní bêchuguê rall llicu hiaguê zini parê guagtsa'guêlú rall lè'ê mê, fuertê guni'i' rall:

—Gunê Dios salvar. Llêru'bê na Rêy shtë hia'a naze'dê por lè Dadê Dios. Benditê na Rêy shtë Israel.

¹⁴ Jesús gudchibê mê têchi burrê. Zni rni'i' Sagradas Escrituras:

¹⁵ Adê rdzêbêdi'i' tê, mênê naquêrelê guê'dchi Siôn.

Guê guná Rêy shtënê tê; ze'dê guêdchíni'. Dchí'bi' têchi burrê.

¹⁶ Ra shini gusê'dê mê adê guasêdi'i' rai' lueguê; hashtë más despuêsê iurê lè'ê Jesús guashtëhi' ladi ra tégulê, iurní bêagná ldu'u rai' grê'tê' ndê'ê naescritê lo quê narni' la'ni Sagradas Escrituras shcuendê Jesús. Bêagná ldu'u rai' lo quê naguc con Jesús.

¹⁷ Nu ra mênê nazunú Jesús iurê lè'ê mê guna'bê mê Lázaro la'ni ba'a nu bêcua'ñi mê lè'ê Lázaro ladi ra tégulê, biadi'dzê rall lu ra mênê lo quê naguná rall. ¹⁸ Por ni ra mênê bêru'u; guagtsa'guêlú rall lè'ê Jesús. Bini rall de quê Jesús bê'nê milagrê con Lázaro ¹⁹ perê ra fariseo guni'i' lu sa' rall:

—¿Gu rna tê ni tubi adê chu pê rúnêdi'i'? Guê guná, grê ra mênê narê lu guê'dchiliu, zianaldê rall lè'ê Jesús.

Bêldá mênê griego gudili rall Jesús

²⁰ Entrê ra mênê nabêdchini Jerusalén parê gunê rall adorar Dios, nanú bêldá mênê griego. ²¹ Guabi'guê rall lu Felipe mê Betsaida, tubi guê'dchi shtë Galilea. Bê'nê rall ruêguê lu Felipe; guni'i' rall:

—Dadê, rac shtu'u na'a guêna' na'a lu Jesús.

²² Felipe guagni'i' lu Andrés. Guêrupê rai' guaguêchi rai' lu Jesús de quê ra mê griego rac shtu'u rall guêna' rall lu mê. ²³ Iurní Jesús guni'i':

—Ne' bêga'a iurê tê guêlua'a Dios llêru'bê na pudêrê shtëna, nguú nabêshe'ldê Dios lu guê'dchiliu. ²⁴ Guldía rnia'a, si talê tubi bê'dchi trigu adê ldáguêdi'in la'ni guuu'u nu ratsu luhin, todavía nahin tubsê bê'dchi, perê si talê ldaguê bê'dchi lu gu'u'u nu gatsu luhin, tsaldanin nu guêne'ein zihani bê'dchi. ²⁵ El quê naquêhapê vidê shtëni' no más parê mizmê lè'ell, segurê guênitín, perê el quê naná dispuestê guêniti vidê shtëni' por na, guébánill parê siempêrê. ²⁶ Si talê chu rac shtu'u gunê sirvê lua, napê quê guê'dê náldêll na. Catê riahia, ndê guêzelê el quê narunê sirvê lua. Si talê chu gunê sirvê lua ziquê shmêna, gunê Shtada honrar nguú ni.

Guni'i' Jesús lu shini gusê'dê mê gati mê

²⁷ Guni'i' Jesús:

—Iurne' adê rbedchídi'i' ldu'a'a perê ¿pê guna? ¿Ni mudê guênia'a lu Shtada: “Bêlá

na lo què nagaca"? purquë parè ni zelda lu gué'dchiliu. ²⁸ Dadë, bëlua'a pudërë nanápël.

Iurní bédchini tubi bë nabëru'u lu gube'e. Guni'i bë:

—Hia guc bëlua'ahia pudërë shtëna, nu guëlua'ahia pudërë shtëna stubi.

²⁹ Ra mënë zihani narëta' nga'li, bini rall lë'è bë. Bëldá rall guni'i de què nguzi'u gubë. Sëbëldá rall guni'i:

—Tubi ianglë biadi'dzë lu më dizdë gube'e.

³⁰ Iurní Jesús guni'i:

—Lëdë por nádi'i bédchini bë rë' sino por lë'è të parë tsaldí ldu'u të. ³¹ Iurne' bëga'a iurë de què lë'è gué'dchiliu rë' gac juzguë. Nu iurne' guësëllu'në Dios lë'è Satanás, el què narnibë'a mënë shtë gué'dchiliu. ³² Iurë lë'è ra mënë guëquë'è rall na lu cruz, manërë ni guëna'ba grë ra mënë lua.

³³ Zni guni'i më lu rall parë guëdë'è rall cuendë lla mudë gati më. ³⁴ Ra mënë guni'i rall lu Jesús:

—Riasë na'a por ra Sagradas Escrituras de què lë'è Cristo guëbáni' parë siemprë. ¿Pëzielú rní'el de què lë'è nguüu nabëshe'ldë Dios lu gué'dchiliu, gac crucificári'? ¿Chu na el què nabëshe'ldë Dios?

³⁵ Iurní Jesús guni'i lu rall:

—Por stu'pë tiempë nanú lni entrë ladi të. Gulë tsagla'guë tsanaldë të lni. Gulë cue mientras napë të lni të parë adë guená'zidi'i nacahi lë'è të terciuni. Na ziquë el què narzë lu nacahi; rdë'ëdi'lll cuendë ca nezë tsall. ³⁶ Gulë tsaldí ldu'u të lë'è lni mientras zuga'a lni lu gué'dchiliu. Zni gac të shini Dios nanapë lni shtë më la'ni ldu'u të.

Despuësë de guni'i më ra cusë rë', Jesús guzia'a nu bëca'chilú më lu rall.

Guná ra mënë milagrë shtë Jesús perë gualdidi' ldu'u rall

³⁷ Jesús bë'në zihani milagrë ru'bë lu ra mënë perë adë gualdidi' ldu'u rall na më shini Dios. ³⁸ Pues zni guc cumplir naguni'i Isaías, tubi nabiadí'dzë shti'dzë Dios guahitë. Bëquë'è Isaías:

Dadë, ¿chull gualdí ldu'u diza'quë shtë hia'a? ¿chull gualdí ldu'u iurë bëlua'al pudërë shtë'në lúhi'?

³⁹ Por ra di'dzë rë' adë bë'nëdi'i rall gan tsaldí ldu'u rall purquë nu zac naescritë la'ni mizme librë shtë Isaías:

⁴⁰ Dios bë'në ra mënë ciegu nu bë'ni' naguëdchi ldu'u rall të parë adë guënádi'i rall con slull, nu tsasëdi'i rall con ldu'u rall.

Guquin parë adë guëabridi' ldu'u rall con Dadë Dios të gunëac më lë'è rall.

⁴¹ Isaías guni'i zndë'è purquë gunáhi' lu Jesucristo de què llëru'bë na pudërë shtë më.

⁴² Zihani më narnibë'a, gualdí ldu'u rall lë'è Jesús perë adë nëdi'i guëni'i rall delantë lu mënë de què na rall shmënë Jesús. Bëdzëbë rall ra fariseo të parë guëgüdi' ra fariseo lë'è rall la'ni iádu'u. ⁴³ Más bëquitë ldu'u rall gunë mënë alabar lë'è rall què nihunë rall cumplir voluntá shtë Dios.

Ra di'dzë shtë Jesús gunë juzguë ra mënë

⁴⁴ Jesús guni'i fuertë:

—El què natsaldí ldu'i na, lëdë niá'asëdi'i na rialdí ldu'i sino tambiën rialdí ldu'i Shtada el què nabëshe'ldë na. ⁴⁵ El què narná lua, rna lu më el què nabëshe'ldë na. ⁴⁶ Nahia lni. Zelda lu gué'dchiliu. Grëtë' el què narialdí ldu'i na, adë guëá'nëdi'lll la'ni nacahi. ⁴⁷ Si talë tubi de lë'è të rini të shti'dza, perë adë rzu'bë diáguëdi'll shti'dza, lëdë nádi'i guna condenar mënë ni purquë adë zëldëdia'a lu gué'dchiliu parë guna condenar lë'è ra mënë sino zelda parë guna salvar ra mënë. ⁴⁸ El què naguëquë guia'a na nu adë rialdidi' ldu'u shti'dza, nápël el què nagunë condenar lë'ëll. Ra di'dzë nagunia'a lull, ni nagunë condenar ra mënë ni lúltimë dzë. ⁴⁹ Adë ruadi'dzëdia'a según voluntá shtëna; lë'è Shtada el què nabëshe'ldë na, gunibé'ai' na parë guënia'a lu të. Lo què nabëlua'ahia, na mandamientë shtë Dios. ⁵⁰ Nu rac bë'ahia el què nagunë cumplir mandamientë shtë Shtada, nápël vidë eternë. Grë lo què narnia'a, ze'dë de Shtada; lo què naguni'i më lua, zni ruadi'dza.

13

Jesús gudibi guëa' ra poshtë

¹ Antsë bédchini laní Pascu, rac bë'a Jesús de què hia lë'è iurë bëga'a parë gati më nu guësëa'në më ra shini gusë'dë më; guzëá më lu Shtadë më. Nalë guc shtu'u më ra shini gusë'dë më nananú gué'dchiliu. Guc shtu'u më lë'è rai' hashtë gati më.

² Hia gualú shtse shtë Pascu, iurní lë'è mëdzabë' bëu' la'ni ldu'u Judas Iscariote, shini Simón. Bë'në mëdzabë' parë rac shtu'u Judas günëll intriegu lë'è Jesús guia'a ra contrari shtë më. ³ Jesús hia guc bë'a de què ze'dë më de Dios nu guëabré më con Dios nu lë'è Dadë bédë'è grëtë' pudërë parë Jesús. ⁴ Guasaldí më lu mellë. Iurní bédchisú më lari lu guia'a nanacu më. Bëldi'bi më tubi toallë la'ni më. ⁵ Iurní gudë më nisë la'ni tubi natsë'è. Guzublú më gudibi më guëa' ra shini gusë'dë më nu bëshá më toallë nanua'a më guëa' shini gusë'dë më parë guëbidchi nisë.

⁶ Iurë bédchini më lu Simón të quíbi' guëa' Simón Pedro, perë Pedro guni'i:

—¿Pë lë'è'l quíbil guëahia?

⁷ Jesús guchi lu Pedro:

—Iurne' adê riasêdi'il lo quê naquêhuna perê despuêsê sí, tsasêl.

⁸ Perê Pedro guni'i:

—Jamás adê quibidi'il guêahia.

Jesús guchi lu Pedro:

—Sí talê guêzunêdia'a lê'êl, hiadê nádi'il shmêna.

⁹ Guni'i Simón Pedro:

—Iurne' pê Dadê, lêdê ní'asêdi'i guêahia tsati sino también guahia na guêca.

¹⁰ Perê Jesús guni'i:

—El quê naná gualú guzê, adê rqui'nidi'i gázêl stubi, nadê más guê'll tsati. Hia lê'ê tê lîmpi ldu'u tê perê lêdê grêdi'i tê.

¹¹ Guni'i mê adê grêdi'i rai' na rai' limpi purquê gac bê'a mê chu gunê intriegu lê'ê mê. Por ni guni'i mê: “Lêdê grêdi'i tê na tê lîmpi”.

¹² Despuêsê de gudibi mê guê'a ra shini gusê'dê mê, Jesús bêabrí gutê mê shabê mê; iurní guzubê mê stubi lu mellê. Guni'i mê:

—¿Gu riasê tê lo quê naná bêna? ¹³ Lê'ê tê rni'i tê nahia mêsê nu Dadê shtê tê. Napê tê rsunê purquê ni nahia. ¹⁴ Pues na, mêsê nu Dadê shtê tê, gudibia guê'a tê nu zac lê'ê tê napê quê quibi tê guê'a sa' tê. ¹⁵ Na bêdchi'ba tubi muestre parê lê'ê tê. El mizmê ni gunê tê con sa' tê ziquê nabêna. ¹⁶ Guldía rnia'a, tubi muzê adê lasáquêdi'ill más quê shlámi'; más lasac nabêshe'ldê lê'ê muzê. ¹⁷ Si talê rdê'ê tê cuendê lo quê narnia'a lu tê nu gunê tê cumplirin, iurní rquitê ldu'u tê.

¹⁸ ‘Adê quêgní'idia'a de grê tê. Na rac bê'ahia guadê el quê nagulêhia perê napê quê gac cumplir lo quê narni'i Sagradas Escrituras: “El quê naraunú na, ni bê'nê cuntrê na parê gatia”. ¹⁹ Dizdê iurne' rnia'a lu tê antsê gac ndê'ê tê parê gac bê'a tê nahia el quê nagunia'a nu parê tsaldi ldu'u tê shti'dza iurê lê'ê ndê'ê gac. ²⁰ Guldía rnia'a lu tê, el quê nagunê recibir el quê naná bêshe'lda, ni gunê recibir na, nu el quê nagunê recibir na, ni gunê recibir el quê nabêshe'ldê na.

Guni'i Jesús de quê Judas gúnêll intriegu lê'ê mê

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Iurê gualú guni'i Jesús di'dzê ni, nalê bê'nê mê llgabe la'ni ldu'u mê; nalê gubini ldu'u mê. Iurní guni'i mê con di'dzê clarê:

—Guldía rnia'a, tubi de lê'ê tê gunê intriegu na lu galguti.

²² Ra poshtê guzublú gubi'a rai' lu sa' rai' perê adê bêdê'edi'i rai' cuendê chu gunê intriegu lê'ê mê. ²³ Tubi de lê'ê rai', el quê narac shtu'u mê, zúbi' cula'ni Jesús; caniháuhi'. ²⁴ Simón Pedro bê'nê sêni con guí'a'ai' tê guêna'bê di'dzê nguui ni lu Jesús, chu gunê intriegu lê'ê mê. ²⁵ Iurní nguui ni guni'i lu Jesús:

—Dadê, ¿chull gunê intriegu lê'êl?

²⁶ Jesús bêquebi:

—Guêtiá'ahia pedasê guetêshildi la'ni platê nu guêdê'ahin ca'a nguui nagunê intriegu na.

Iurní bêtia'a Jesús guetêshildi la'ni platê nu bêdê'ê mê pedasê cua'a Judas Iscariote, shini Simón. ²⁷ Judas bê'nê recibirin; lueguê lueguê Satanás guatê la'ni ldu'ull. Iurní Jesús guni'i lu Judas:

—Lo quê narac shtú'ul gúnêl, bê'nin lueguê.

²⁸ Perê ni tubi de los de más poshtê adê gac bê'adi'i rai' pèzielú guni'i mê zndê'ê lu Judas. ²⁹ Cumê Judas gac tesurêrê shtê dumí, bêldá rai' bê'nê rai' llgabê de quê Jesús rac shtu'u tsasi'i Judas lo quê naná rqui'ni lu laní, u tal vez guêdê'ê Judas gu'nê ca'a ra prubi. ³⁰ Despuêsê de lê'ê Judas bê'nê recibir tubi ldê guetêshildi, lueguê bêrú'ull. Hia riu' gue'lê.

Mandamientê cubi shtê Jesús

³¹ Despuêsê de lê'ê Judas bêru'u, Jesús guni'i:

—Iurne' guêlua'a Dios de quê llêru'bê na pudêrê shtê nguui nabêshe'ldê mê lu guê'dchiliu, nu zihani mênê gunê rall alabar Dios por lo quê naguna; guêni' rall llêru'bê na pudêrê shtê mê. ³² Si guêlua'a llêru'bê pudêrê shtê Dios por lo quê naguna, también guêlua'a mê llêru'bê na pudêrê shtêna. Adê gac ldê'ê mê parê gúni' cumplirin. ³³ Lê'ê tê narac shtua'a, adê zúdia'a con lê'ê tê llêru'bê tiempê. Lê'ê tê tsatili tê na perê cumê ziquê gunia'a lu contrari shtêna más antsê, rnia'a lu tê lo mizmê iurne'. Rnia'a lu tê stubi de quê adê gáquêdi'i tsa tê catê guzêahia. ³⁴ Perê rnehia tubi mandamientê cubi parê lê'ê tê de quê gac shtu'u tê bêchi sa' tê. Cumê ziquê na rac shtua'a lê'ê tê, zníga'a lê'ê tê napê quê gac shtu'u tê sa' tê. ³⁵ Si talê gac shtu'u tê sa' tê de verdá, grê mênê shtê guê'dchiliu guêdê'ê rall cuendê de quê na tê shmêna.

Guni'i Jesús lu Pedro, gúni' negar lê'ê mê

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro guna'bê di'dzê lu Jesús:

—Dadê, ¿ca tsal?

Jesús guni'i:

—Catê guzêahia, hiadê gáquêdi'i gue'dê náldêl lueguê perê despuêsê, sí, iurní gue'dê náldêl na.

³⁷ Iurní lê'ê Pedro guni'i:

—Dadê, ¿pèzielú gáquêdia'a gue'dê nalda lê'êl iurne'? Na nahia dispuestê guênehia vidê shtêna nu gatinúal.

³⁸ Jesús guni'i iurní:

—¿Guêné'el vidê shtênêl por na? Guldía rnia'a lul, antsê lê'ê gay guêllidchi, guêni'il lu ra mênê de quê adê rungúê bê'adi'il na. Tsunê vueltê guêni'il zni.

14

Jesús na nezë parë gube'e

¹ Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Gulë tsaldí ldu'u të Dios nu gulë tsaldí ldu'u të na. ² Lidchi Shtada nanú zihani lugar parë guëquërelde të; si talë adë nádí'in zní, hia nianí'ihia lu të. Zni gac tsaguëna preparar tubi lugar parë lë'ë të. ³ Despuësë de bëna preparar lugar ni, iurní guëabrá stubi con lë'ë të, guëquërelde'nú të na lidchi Shtada catë quërelde. ⁴ Lë'ë të nanë të ca nezë guzëahia nu nanë të nezë ni. ⁵ Repi Tomás:

—Dadë, adë chu guënëdi'i ca nezë tsal. ¿Lallë guënë na'a nezë?

⁶ Jesús bëquebi:

—Nahia nezë parë gube'e; ra ruadi'dza verdá; rdë'a vidë sin fin; sulë por na gac guëdchini mënë lu Shtada. ⁷ Si talë lë'ë të runguë bë'a të na, nu zac Shtada runguë bë'a të. Nu lë'ë të hia runguë bë'a të lë'i' dizdë iurne' purquë guná të lu më.

⁸ Iurní Felipe guní'i:

—Dadë, bëlu'a Dios guëna na'a lúhi', hia con ni na'.

⁹ Guní'i Jesús:

—Felipe, ¿blac tiempë quëbezëna lë'ë të nu todavía adë guënëdi'i të chu nahia? El quë naguná lua nu zac gunall lu Shtada. Néti'i, ¿pëzielú rná'bël de quë rac shtú'ul guënal lu Dadë Dios? ¹⁰ ¿Pëllë adë riasël na quëbezëna Dadë nu Dadë quëbezënúhi' na? Grë lo quë narnia'a lu të, lë'dë shcuendë iúbidia'a; lë'ë Dadë quëbezënúhi' na; lë'ë më quëhunë më shchí'ni më. ¹¹ Gulë tsaldí ldu'u të de quë Dadë quëbezënúhi' na nu na quëbezënúa lë'ë më. Si talë adë rac tsaldídi'i ldu'u të shti'dza, gulë tsaldí ldu'u të na por ra milagrë nabëna delantë lu të. ¹² Guldía rní'a, el quë natsaldí ldu'i shti'dza, gúnëll mizmë dchi'ni naquëhuna, nu hashtë más cusë nalasac gúnëll purquë guzëahia catë quëbezë Shtada. ¹³ Grëtë' lo quë naguëna'bë të lu Shtada por nombre shtëna, gúnahin. Grë lo quë narna'bë të por nombre shtëna, gúnahin të parë shini Dios guësëdchini labansë lu Dadë Dios. ¹⁴ Na guna cualquier cusë parë lë'ë të, grë lo quë naguëna'bë të por nombre shtëna.

Guní'i Jesús guëshe'ldë më Espíritu Santo

¹⁵ 'Si talë rac shtu'u të na, gulë bëzu'bë diaguë mandamientë shtëna. ¹⁶ Nu guna ruëguë lu Dadë Dios të guëshe'ldë më stubi natsagla'guë guëne'e cunseju parë lë'ë të nu cuezënúhi' lë'ë të parë siempër. ¹⁷ Náhi' Espíritu Santo naruadi'dzë verdá. Ra mënë shtë guë'dchiliu, adë nēdi'i gunë rall recibir lë'ë më purquë adë rnádi'i rall lúhi' nu adë runguë bë'adi'i rall lë'i'; perë lë'ë të runguë bë'a të lë'i' purquë lë'i' quëbezënúhi' lë'ë të. Quëhúni' compa'ni lë'ë të. ¹⁸ Adë guësëá'nēdia'a lë'ë të ziqúë bëzebi. Guëabrá

stubi parë guëquërelde'nú lë'ë të. ¹⁹ Stu'pë tiempë quërelde'nú lë'ë të perë hia lë'ë mënë shtë guë'dchiliu, adë guënëdi'i rall lua. Lë'ë të guëna të lua stubi. Lë'ë të guëbani të purquë nabania. ²⁰ Dzë ni guëdë'ë të cuendë de quë na con Shtada unidë na na'a, nu guëdë'ë të cuendë de quë unidë na hia'a, lë'ë të con na. ²¹ El quë narac bë'a nu rzu'bë diaguëll mandamientë shtëna, mënë ni rac shtú'ull na de verdá. Nu Shtada rac shtú'ui' el quë narac shtu'u na, nu zac na rac shtua'a lë'ë narac shtu'u na. Nu guëluá'ahia pudërë shtëna lúhi'.

²² Iurní Judas, lë'dë Iscariótēdi'i, guní'ill lu Jesús:

—Dadë, ¿pëzielú rní'ill guëluá'al pudërë shtënëll lu na'a perë adë guëluá'adi'ill pudërë shtënëll lu mënë shtë guë'dchiliu?

²³ Jesús guní'i:

—El quë narac shtu'u na de verdá, guëzu'bë diaguëll shti'dza. Shtada guní' gac shtú'ui' lë'ë nguui ni, nu Shtada con na guëdchini na'a; guëlezënu na'a lë'ëll. ²⁴ Perë el quë adë rac shtú'udi'i na, tampusquë guëzu'bë diaguëll shti'dza. Diza'quë shtëna nabini të, lë'dë shtënēdia'ain sino shtënē Dadë Dios, el quë nabēshe'ldë na lu guë'dchiliu.

²⁵ 'Quëgnia'a lu të grë ndë'ë mientras quëbezënúa lë'ë të ²⁶ perë lë'ë Espíritu Santo, el quë naguëne'e cunseju parë lë'ë të, Shtada guëshe'ldë lë'i'; cuezënúhi' shlugara nu guëluá'ai' lë'ë të grëtë' lo quë nagunia'a lu të. Guëni'i' la'ni ldu'u të, të parë guëagná ldu'u të enseñansë shtëna.

²⁷ 'Paz shtëna guësëana parë lë'ë të, cuedchí ldu'u të. Ra mënë shtë guë'dchiliu gúnēdi'i rall gan cuedchí ldu'u të perë na sí, por na cuedchí ldu'u të. Gulë cue'zë rquëdi'ni ldu'u të. Adë rdzëbēdi'i ldu'u të lo quë naguër gac. ²⁸ Hia bini të de quë guzëahia con Shtada perë guëabrá stubi parë guëquërelde'nú lë'ë të. Talë de verdá rac shtu'u të na, napë të lëgrë la'ni ldu'u të. Bëa'në të tristë purquë gunia'a lu të: "Guzëahia lidchí Shtada". Lë'ë më napë më más pudërë quë na. ²⁹ Rnia'a lu të iurne' të parë iurë lë'ë ndë'ë gac, iurní tsaldí ldu'u të na.

³⁰ 'Hiadë guadi'dzënúdi'irua'a lë'ë të purquë hia mērë guëdchini el quë narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ëll nápēdi'ill ni tubi pudërë parë na. ³¹ Napë quë gac zni të parë ra mënë shtë guë'dchiliu, gac bë'a rall de quë lë'ë më bēshe'ldë më na. Gac bë'a rall lo quë naruna, gunibë'a më gúnahin.

'Gulë tsasuldí. Cha guëru'u hia'a de ndë'ë.

15

Comparaciuni shtë hiaguë

¹ Jesús guní'i:

—Nahia ziquë hiaguë nashi naná verdadêrê. Shtada quëhapë më hiaguë ni. ² Rchúgu'i' grê llicu hiaguë nardê'edi'i nashi, nu grê llicu hiaguë nanua'a nashi, rqui'ni guëldin nu sunëhin të parë guëne'e másru'u nashi. ³ Lë'ë të na të ziquë llicu hiaguë nanápëdi'i ndiaguë bidchi. Guquin por shti'dza nagunia'a lu të. ⁴ Gulë gac unidë con na. Gulë tsagla'guë tsaldí ldu'u të na, iurní quëbezënúa lë'ë të. Tubi llicu hiaguë adë gáquëdi'i guëdê'ëin nashi si talë adë quëdi'in cula'ni trunquë shtë hiaguë. Mizmë manêrë ni na të. Lë'ë të gáquëdi'i guëdê'ë të nashi si talë nádí'i të unidë con na.

⁵ Na nahia ziquë trunquë shtë hiaguë; na të ziquë llicu hiaguë. El quë naná unidë con na nu quëbezënúa lë'i', ni el quë naguëne'e zihani nashi. Pues adë gáquëdi'i gapë të nashi lë'ësë të. Con na sí, gac të ziquë tubi hiaguë narne'e nashi. ⁶ El quë nádí'i unidë con na, ni guëzëbi të parë guëbidchi ziquë llicu hiaguë të guëdëahin parë tsequin lu gui'i.

⁷ Si talë tsagla'guë të, gac të unidë con na, nu adë guëá'ldëdi'i ldu'u të grété' nabëluá'ahia lu të. Gulë guna'bë grê lo quë narac shtu'u të, grété' guënehia ca'a të. ⁸ Lë'ë Shtada gunë recibir hunurë iurë lë'ë të rdë'ë të zihani nashi. Zni gac të de verdá shmëna. ⁹ Na rac shtua'a lë'ë të ziquë rac shtu'u Shtada na. Gulë tsagla'guë gac shtu'u të na. ¹⁰ Si talë guëzë'bë diaguë të grê mandamientë shtëna, zni guëná mënë de quë rac shtu'u të na de verdá. Mizmë mudë ni rzu'bë diaga grê mandamientë shtë Shtada nu tsagla'guë rac shtua'a Shtada.

¹¹ Na ruadi'dza zndë'ë të parë guëquitë ldu'u të con na nu tsu lëgrê ldu'u të siembrë. ¹² Ndë'ë na mandamientë shtëna de quë gac shtu'u të sa' të ziquë na rac shtua'a lë'ë të. ¹³ El quë narac shtu'u amigu shtënëll de verdá, rdë'ëll vidë shtënëll shlugar amigu ni. Nídi'i más llëru'bë amor quë ndë'ë. ¹⁴ Lë'ë të na të amigu shtëna si talë gunë të cumplir grété' lo quë narnibë'ahia. ¹⁵ Adë rní'idia'a na të muzë shtëna purquë ra muzë adë guënédi'i rall pë runë shlamé rall; más bien rnía'a lu të na të amigu shtëna. Grété' nabëluá'ahia lu të, nané të iurne'. Grété' lo quë naguni'i Shtada lua, ni na lo quë nabëluá'ahia lu të. ¹⁶ Adë gudilidi'i të na sino na gudilia lë'ë të parë gac të shmëna, nu na bëna incarguë lu të de quë gac të ziquë tubi hiaguë narne'e zihani nashi za'quë nu nashi ni adë tsalúdi'in. Grété' lo quë narna'bë të lu Shtada por lëa, guëne'e mëhin si talë tsaldí ldu'u të shti'dza. ¹⁷ Zndë rnía'a lu të nu rnibë'ahia lë'ë të de quë gac shtu'u të bëchi sa' të.

Ra mënë shtë guë'dchiliu guëná zá'quëdi'i rall lu të

¹⁸ Si talë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë guëná zá'quëdi'i rall lu të, gulë bédê'ë cuendë guëlu' adë guná zá'quëdi'i rall lua. ¹⁹ Si talë na të mënë shtë guë'dchiliu, iurní sí, ra mënë niac shtu'u rall lë'ë të cumë rac shtu'u rall sa' rall. Na gudilia lë'ë të ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, por ni ra mënë adë rna zá'quëdi'i rall lu të purquë hiadë nádí'i të mënë shtë guë'dchiliu. ²⁰ Gulë bësëagná ldu'u të lo quë nagunia'a lu të: "Ni tubi muzë lasáquëdi'i más quë shlámi". Si talë guzunaldë mënë na, nu zac lë'ë të sunaldë rall. Ra mënë nagualdi ldu'u grété' lo quë nabëluá'ahia lë'ë rall; nu zac tsaldí ldu'u rall naguëlua'a të lë'ë rall, zac gunë rall recibir shti'dzë të. ²¹ Zndë'ë gunë rall. Guëná zá'quëdi'i rall lu të purquë na të shmëna. Adë runguë bé'adi'i rall el quë nabëshe'ldë na.

²² Lë'ë rall ni tubi faltë nápëdi'i rall si talë adë néldëdia'a lu guë'dchiliu nu si talë adë niuadi'dzëdia'a lu rall, perë iurne' naculpablë rall lu Dios purquë guná rall lua nu bini rall shti'dza. ²³ El quë narná zá'quëdi'i lua, nu lu Shtada rna zá'quëdi'i mënë. ²⁴ Ni tubi faltë niápëdi'i rall si talë adë nihúnëdia'a cusë ru'bë lu rall. Ni tubi mënë adë bé'nëdi'ill cumë ziquë bëluá'ahia lu rall, perë hia lë'ë rall guná rall grété' ra cusë rë' perë siembrë rna zá'quëdi'i rall lua nu rna zá'quëdi'i rall lu Shtada. ²⁵ Zndë'ë guc parë gac cumplir ra dí'dzë nanaquë la'ni lëy nabë'në rall recibir. Rni'in: "Guná zá'quëdi'i rall lua sin pë lu nezë".

²⁶ Perë iurë guëdchini el quë nagunë consolar lë'ë të, guëni'i' favurë de na. Guëshe'lda lë'i' parë cuezënúhi' lë'ë të. Guëdchíni' por partë shtë Shtada nu guëni'i' lu të purë verdá purquë nádí'i' bishi. ²⁷ Nu lë'ëga'a të ambién guadi'dzë të favurë de na lu ra mënë; gac të testigu shtëna purquë gulezënu' të na dizdë guzublúa shchi'nia.

16

¹ Rnia'a lu të grê ra cusë rë' parë gac preparadë të, të adë guëzë guetédi'i të iurë guëdchini cusë mal. ² Guëgú ra mënë lë'ë të iádu'u nu guëdchini iurë quini mënë lë'ë të. Guëni'i' rall de quë ni na voluntá shtë Dios iurë quini rall lë'ë të. ³ Zndë'ë gac purquë nunquë adë runguë bé'adi'i ra mënë shtë guë'dchiliu Dadë Dios nu runguë bé'adi'i rall na. ⁴ Zndë'ë rnía'a lu të, të iurë guëga'a iurë, iurní guëagná ldu'u të hia grété' ndë'ë gunia'a lu të.

Lo quë narunë Espíritu Santo

'Adë guní'idia'a lu të ra cusë rë' dizdë guzublú shchi'nia purquë na quëbezënúa lë'ë të iurní, ⁵ perë iurne' guzëahia parë cuezënúhia më el quë nabëshe'ldë na. Perë ni tubi de lë'ë të adë guna'bë dí'dzëdi'i të lua:

“¿Pëzielú tsal?” ⁶ Bini të de quë guzëahia, por ni bëa'në të tristë ⁷ perë rnia'a lu të verdá, mejurë nahin parë lë'ë të. Guzëahia purquë si talë adë tsádia'a, adë guídëdi'i më naguëne'e conseju parë lë'ë të, perë si talë guzëahia, guëshe'lda lë'i'; cuezënúhi' lë'ë të. ⁸ Iurë lë'ë më guëdchini, guëni'i' lu ra mënë të gac bë'a rall blac duldë quëhunë rall. Guëluá'ai' tubi nezë ldi shtë Dios, nu guëni'i' de quë gunë Dios juzquë ra mënë shtë guë'dchiliu. ⁹ Napë rall duldë purquë adë gualdídi'i ldu'u rall na. ¹⁰ Tsasé rall pé runë cuntienë nezë ldi shtë Dios purquë na guzëahia catë quëbezë më. Hia lë'ë të adë guënádi'i të lua. ¹¹ Tsasé rall de quë nanú juici shtë Dios purquë hia nacondenadë lë'ë narnibë'a lë'ë ra mënë shtë guë'dchiliu.

¹² 'Nápërua'a más lo quë narac shtua'a guënia'a lu të perë lë'ë të adë gáquëdi'i tsasé të iurne'. ¹³ Perë iurë lë'ë Espiritu Santo guëdchíni', lë'ë më guëlu'a'a më lë'ë të grëtë' verdá purquë nídi'i bishi la'ni ldu'i'. Adë guëni'ídi'i' por partë shcuéndi'; más bien guëni'i' lu të lo quë nabíni' de Shtada. Gac bë'a të lo quë naguër gac por pudër shtë Espiritu Santo. ¹⁴ Lë'ë Espiritu Santo guëluá'ai' nahia më ru'bë. Guëluá'ai' shti'dza parë gac bë'a të, parë guëdë'ë të cuendë pé runë cuntienë shti'dza. ¹⁵ Grëtë' lo quë nanapë Shtada, shtëna; por ni gunia'a lu të lë'ë Espiritu Santo gúni' recibir lo quë naná shtëna nu guëluá'ai' lë'ë të parë tsalú guëdë'ë të cuendë shti'dza.

Rbini ldu'u të perë guëabrí guëquitë ldu'u të

¹⁶ 'Stu'psë runë faltë, hia guënádi'i të lua perë por dupë'në másru'u tsadzé iurní sí, guëná të lua purquë hia guzëahia catë quëbezë Shtada.

¹⁷ Iurní bældá ra shini gusë'dë më guna'bë di'dzë rai' lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra di'dzë rë': "Stu'psë runë faltë hia guënádi'i të lua perë por dupë'në másru'u sí, guëná të lua"? ¿Pëzielú rni'i': "Purquë guzëahia catë quëbezë Shtada"?

¹⁸ Guagla'guë guni'i' rall:

—¿Pë runë cuntienë stu'psë nu despuësé'ga stu'psë? Adë chu riasédi'i pé quëadi'dzë më.

¹⁹ Jesús guc bë'a de quë rac shtu'u rai' guëna'bë di'dzë rai'. Iurní guni'i' më:

—Quë'na'bë di'dzë të lu sa' të shcuendë lo quë nagunia'a lu të: "Runë faltë stu'psë; hiadë guënádi'i të lua perë despuësé másru'u tsadzé, guëabrí të guëná të lua". Ni rac shtu'u guëna'bë di'dzë të lu sa' të. ²⁰ Guldía rnia'a, lë'ë të gu'në të nu ldaguë tristë la'ni ldu'u të perë ra mënë shtë guë'dchiliu, guëquitë ldu'u rall purquë rnádi'i rall lua. Aunquë lë'ë të guëa'në të con galriá ldu'u, despuësé

guëquitë ldu'u të. ²¹ Cumë tubi na'a iurë lë'ë na'a bëga'a shiurë galë shini na'a, rdzëbë na'a nu rbini ldu'u na'a por dulurë, perë despuësé lë'ë me'dë bédchini guë'dchiliu, hia adë réagná ldu'u na'a dulurë. Iurní guëquitë ldu'u na'a purquë gulë tubi me'dë lu guë'dchiliu. ²² Zni zac lë'ë të; rbini ldu'u të iurne', perë na napë quë guëabria. Guënahia lu të stubi; iurní nalë guëquitë ldu'u të, tubi cusë lëgrë; adë chu guëdchisúdi'in de lë'ë të.

²³ 'Dzë ni hiadë guëná'bëdi'i di'dzë të lua ni tubi cusë. Guldía rnia'a, lë'ë Dadë Dios guëne'e grëtë' lo quë naguëna'bë të lúhi'. Guëne'e mëhin si talë guëna'bë të por na. ²⁴ Hashtë iurne' adë guná'bëdi'i të lu Dadë por na. Rnia'a lu të, gulë guna'bë lu më. Guëne'e më lo quë narunë faltë të parë guëquitë ldu'u të de verdá.

Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu

²⁵ 'Hia gunia'a lu të grë ra cusë rë' por comparaciuni, perë guëdchini iurë hiadë guadi'zédia'a por comparaciuni sino quë iurní guadi'dza clarë shcuendë Dadë. ²⁶ Dzë ni lë'ë të guëna'bë të lu Shtada por lëa purquë iurní rqu'i'nidi'i guëna'ba lu më por lë'ë të ²⁷ purquë lë'ë Shtëada' rac shtú'ui' lë'ë të. Rac shtu'u më lë'ë të purquë rac shtu'u të na nu rialdí ldu'u të de quë beldë guëdchinia de Dios. ²⁸ Bërua'a catë quëbezë Shtada nu bédchinia lu guë'dchiliu, perë iurne' guës'a'na lë'ë guë'dchiliu parë guëabria con lë'ë Shtada.

²⁹ Iurní ra shini gusë'dë më guni'i':

—Iurne' sí, quëadi'dzël clarë sin adë quëhunë dch'i'nidi'il comparaciuni. ³⁰ Iurne' rialdí ldu'u na'a lë'ë'l nu nanë na'a riasé'l grë cusë. Rqu'i'nidi'il chu guëna'bë di'dzë lul. Rialdí ldu'u na'a de quë bédchíni'l por partë shtë Dios.

³¹ Jesús repi:

—¿Gu gualdí ldu'u të iurne'? ³² Guná, guëdchini iurë nu mizmë iurne', lë'ë të guërë'tsë të cadë lë'ë të tubi ladë. Iurní guës'a'në të na tubsia, perë adë zúdia'a tubsia purquë lë'ë Shtada quëbezënúhi' na. ³³ Rnia'a lu të grëtë' ndë'ë të parë cuedchí ldu'u të por na. Ra mënë shtë guë'dchiliu guëzac zi rall lë'ë të perë gulë bëquitë ldu'u të. Bëna gan lu narnibë'a mënë shtë guë'dchiliu.

17

Jesús guna'bë lu Dios por shini gusë'dë më

¹ Despuësé gualú biadi'dzë më grë ra cusë rë', gubi'a më lu gube'le nu guni'i' më:

—Dadë, hia lë'ë iurë bëga'a. Bëlu'a ra mënë de quë shíni'l náhi' personë ru'bë delantë lul. Iurní shíni'l guëquëbi' nal personë ru'bë delantë lu rall. ² Bënë'el pudërë guahia parë guënbë'ahia grëtë' ra

mënë narëta' lu guë'dchiliu, lu iurne' napa derechè guëdë'a vidë sin fin parë mënë nabënë'el parë na. ³ Parë gapë ra mënë vidë sin fin, napë quë gunguë bë'a rall lë'ël nu napë quë gunguë bë'a rall na. Nahia shínil nabëshé'ldël lu guë'dchiliu. Sulë lë'ël nal Dios verdadërë.

⁴ 'Siemprë bëluá'ahia lu ra mënë llëru'bë na pudërë shtënl. Bëna gan grëtë' dchi'ni nabënë'el guna. ⁵ Bë'në honrar na culá'nil ziquë antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë, quëbezënuá lë'ël.

⁶ 'Grë ra mënë nagulël ladi ra mënë shtë guë'dchiliu, bënë'el lë'ë rall parë na; na rall shmëna. Bëluá'ahia lu rai' pudërë shtënl nu bëzu'bë diaguë rai' diza'quë shtënl. ⁷ Iurne' rdë'ë rall cuendë de quë pudërë nanapa, bënë'el guahia. ⁸ Grë ra di'dzë nagun'il lua, biadi'dza lu rai' nu bë'në rai' recibir ra di'dzë ni. Hia gualdi ldu'u rai' de verdá de quë bëshé'ldël na lu guë'dchiliu. Nanë rai' zelda por ordë shtënl.

⁹ 'Na runa ruëguë por lë'ë rai' iurne'. Adë rúnëdia'a ruëguë por ra mënë shtë guë'dchiliu sino por ra mënë nabënë'el parë na purquë shtënl lë'ë rai'. ¹⁰ Grë ra mënë ni nashtënl nu na rai' shtëna. Por lë'ë rai' zihani mënë guná rall pudërë shtëna.

¹¹ 'Na adë guëá'nëdia'a lu guë'dchiliu, parë lë'ë rai' sí, guëá'në rai' lu guë'dchiliu. Hia lë'ë na gueldë guëzëa catë quërëldël. Santo nal, nia Dadë. Gupë lë'ë rai' con pudërë shtënl grë ra nabënë'el parë na parë gac rai' unidë ziquë lë'ë lu na unidë na hia'a. ¹² Iurë quëbezënuá lë'ë nabënë'el parë na, gupa lë'ë rai'. Ni tubi adë chu bënëtidí'i sino el quë nagulë parë gac condenádëll. Zni guquin parë gac cumplir naná escritë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ëll.

¹³ 'Iurne' Dadë, mërë gueldë guëzëa catë quëbézël perë mientras zugá'ahia stúpë'në lu guë'dchiliu, rnia'a lul grë ra cusë rë', guini naná guëquë diaguë di'dzë rë'. Guëquitë ldu'u rai'; mizmë lëgrë nanapa gapë rai' guëdubi tiempë. ¹⁴ Na bëluá'ahia diza'quë shtënl lu rai' perë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë rna zá'quëdí'i rall lu rai'. Grë rai' nabëquë diaguë shtí'dzël, adë na rai' ziquë mënë shtë guë'dchiliu; igual ziquë na, adë rianáldëdí'i rai' tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu. ¹⁵ Adë rná'bëdia'a, Dadë, de quë guëgul lë'ë rai' lu guë'dchiliu, sino rac shtua'a gápël lë'ë rai' lu ra cusë shtë mëdzabë. ¹⁶ Cumë ziquë na, adë nácia'a mënë shtë guë'dchiliu, nu lë'ë rai' adë nádí'i rai' mënë shtë guë'dchiliu. ¹⁷ Por shtí'dzël bë'në gac rai' santu parë lë'ël. Grë diza'quë shtënl na verdá. ¹⁸ Cumë ziquë bëshé'ldël na lu ra mënë shtë guë'dchiliu, zni zac bëshé'lda lë'ë rai' lu ra mënë shtë guë'dchiliu. Guëni'inú rai' shtí'dzël lu rall. ¹⁹ Quëhuna apartar mizmë na parë bien shtë

rai' tē gac rai' completamente entregadë lu voluntá shtënl. Gac cumplir ndë'ë, Dadë, por shtí'dzël naná verdá.

²⁰ 'Perë adë rná'bëdia'a sulamëntë por lë'ë rai', sino también por grëtë' natsaldí ldu'i shtí'dza iurë guadi'dzë rai' diza'quë. ²¹ Grëtë' ra mënë ni natsaldí ldu'i shtí'dza, quëhuna ruëguë gac rai' unidë, Dadë. Gapë rai' tubsë lligabë ziquë na hia'a unidë nu nadápa'a mizmë lligabë. Bë'në compa'ni lë'ë rai' parë gac rai' unidë con lë'ë hia'a, Dadë, parë ra mënë shtë guë'dchiliu, gac bë'a rall lë'ël bëshé'ldël na. ²² Lë'ë derechè nu pudërë nabënë'el parë na, bédë'èhia parë lë'ë rai' parë gac rai' unidë ziquë lë'ë hia'a na hia'a unidë. ²³ Ziquë quëbezënuá lë'ë rai' nu quëbezënuá na, zni rac shtua'a gac rall unidë completamente con lë'ë hia'a parë ra mënë shtë guë'dchiliu, guëdë'ë rall cuendë lë'ël bëshé'ldël na nu guëdë'ë rall cuendë de quë rac shtú'ul lë'ë rall mizmë manërë ziquë rac shtú'ul na.

²⁴ 'Dadë lë'ël bënë'el grëtë' ndë'ë, nu rac shtua'a de quë catë quëbézël nu zac lë'ë rai' cuezë rai'. Rac shtua'a catë nezë guëquërela nu lë'ë rai' guëquërdë rai' tē parë guëná rai' lugar za'quë lu gubë'e. Guëná rai' pudërë nabënë'el purquë nalë rac shtú'ul na antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë. ²⁵ Dadë, lë'ël rúnël bien guëdubi tiempë perë ra mënë shtë guë'dchiliu, adë ranguë bë'adi'i rall lë'ël, parë na sí, ranguë bë'ahia lë'ël nu lë'ë ra nagualdi ldu'i lë'ël, rdë'ë rai' cuendë de quë lë'ël bëshé'ldël na. ²⁶ Bëluá'ahia lë'ë rai' parë gunguë bë'a rai' chu nal, nu todavía tsaglia'guë guëluá'aru'uhia lë'ë rai' parë gac shtu'u rai' sa' rai' ziquë rac shtú'ul na; mizmë amor shtëna gapë rai' la'ni ldu'u rai' parë sa' rai'.

18

Guna'zi ra mënë mal lë'ë Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Despuës de gualú biadi'dzë Jesús ra di'dzë rë', bëru'u më con ra shini gusë'dë më parë zia'a rai' stubi ladë rua' tubi rugi guë'gu nalë Cedrón. Nga'li naquë tubi lahuertë, nu guatënú Jesús ra shini gusë'dë më. ² Nu Judas, lë'ë naná rac shtu'u gúnëll intriegu Jesús, nanëll lugar ni purquë zihani vësë guanú Jesús lë'ë rai' ndë. Nu nga'li rdëá rai' antsë. ³ Zni bë'në Judas; bédchínill con tubi shcu'a'a mënë con bëldá guëshiágnu'u. Ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra fariseo bëshé'ldë rall lë'ë mënë ni. Nua'a rall lintërnë nu grëaguë parë guëziani. Nua'a rall spadë. ⁴ Hia rac bë'a Jesús grëtë' lo quë nanagac; iurní bëru'u më ladi ra shmënë më nu guní'i më lu ra mënë:

—¿Chu rguili tē?

⁵ Lë'ë rall bëquebi:

—Rguili na'a Jesús de Nazaret.

Jesús guni'i iurní:

—Na ndë'ë.

Lë'ë Judas nabë'në intriegu Jesús, zugá'all con ra mënë ni. ⁶ Iurë lë'ë Jesús guni'i: “Na ndë'ë”, iurní bëazë guetë rall nu gulaguë rall lu guiu'u. ⁷ Iurní guni'i më stubi:

—¿Chull rguili tē?

Lë'ë rall guni'i rall:

—Jesús de Nazaret.

⁸ Jesús repi lu rall iurní:

—Hia gunia'a lu tē de quë na ndë'ë. Si talë rguili tē na, gulë bëne'e sí, tē parë guzëa ra shmëna.

⁹ Zni guc parë gac cumplir di'dzë naguni'i Jesús antsë: “Grëtë' el quë nabënë'el parë na, ni tubi adë gunitidia'a”. ¹⁰ Iurní lë'ë Simón Pedro nápi' tubi spadë; gulúhi' spadë nu bëchúgui' diaguë ladë ldi tubi naná lë Malco. Malco na muzë shtë jëfë shtë ra bëshuzi. ¹¹ Perë Jesús repi lu Pedro:

—Bëguëu' spadë shtë'nël shlugarin. Si talë según voluntá shtë Shtada ze'dë parë sac zia, napë quë guna cumplirin.

Guanú rall Jesús lu bëshuzi más narnibë'a
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Iurní lë'ë ra mënë con comandante shtë ra soliar nabëshe'ldë contrari shtë Jesús, guna'zi rall lë'ë më parë gua'a rall lë'ë më prësi. Bëldi'bi rall guia'a më. ¹³ Lueguë bia'a rall lë'ë më lu Anás naná suëgrë Caifás. Izë ni Caifás guc bëshuzi namás narnibë'a. ¹⁴ Caifás rë' mizmë naguni'i lu ra më israelité: “Más mejurë parë lë'ë hia'a gati tubsë nguui quë guëdubi naciuni tsalú”.

Pedro zu rualdëa' lidchi Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro con stubi ra poshtë, guanaldë rai' lë'ë Jesús. Lë'ë stubi poshtë ni na el quë nanë Caifás naná bëshuzi namás narnibë'a. Guatënú poshtë ni Jesús rualdëa' lidchi Anás. ¹⁶ Pedro bëa'në fuërë rua' puertë shtë nezë. Iurní bëru'u lë'ë poshtë nananë lë'ë jëfë shtë ra bëshuzi. Lë'ë poshtë ni guchi lu na'a narapë rua' puertë parë tsutë Pedro. ¹⁷ Iurní lë'ë na'a guna'bë dí'dzëll lu Pedro:

—¿Pë nu lë'ë'l nal shmënë nguui rë'?

Pedro bëquebi:

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë nguui ni.

¹⁸ Cumë nalë naldë dzë ni, ra muzë con ra soliar bëntsa'u tubi guërdë tē parë bëcue'e rall gu'i tē guëdzë'ë rall. Nu zac Pedro zuga'a con lë'ë rall. Quëtsë'ë Pedro rua' gu'i.

Guna'bë di'dzë Anás lu Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Lë'ë Anás, tubi jëfë shtë ra bëshuzi, guzublú guna'bë dí'dzëll lu Jesús shcuendë

ra shini gusë'dë më nu pë ldoi' rlua'a më.

²⁰ Repi Jesús:

—Na biadi'dza delantë lu grë mënë. Bëluá'ahia la'ni ra iádu'u nu hashtë iádu'u ru'bë, grëtë' lugar catë rdëa ra mënë israelité. Ni tubi cusë adë guni'idia'a naga'chi. ²¹ ¿Pëzielú rna'bë dí'dzëll lua pë cusë bëluá'ahia? Gulë guna'bë di'dzë lu ra mënë nabini shti'dza. Nanë rall ldoi' lo quë bëluá'ahia.

²² Iurë lë'ë Jesús guni'i zndë'ë, tubi soliar shtë iádu'u nazuga'a guëlladchi, gulubëll lu më nu guni'ill:

—¿Pë zni'i rquëbil lu jëfë shtë ra bëshuzi?

²³ Jesús repi:

—Si talë gunia'a mal, bëlua'a nia pë mal bëna perë si talë gunia'a verdá ¿pëzielú gulubëll lua?

²⁴ Iurní lë'ë Anás bëshe'ldë lë'ë më lu Caifás. Li'bi guia'a më. Caifás na bëshuzi narnibë'a más entrë grë ra bëshuzi.

Pedro guni'i lu ra mënë de quë adë guënëdi'i lë'ë Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Perë Pedro tsagla'guë quëgtsë'ë'i rua' gui'i con ra mënë. Iurní guchi ra mënë:

—¿Pë nul lë'ë'l nal shmënë Jesús?

Pedro bë'në negar; guni'i:

—Aquëdi'i, nádia'a shmënë Jesús.

²⁶ Iurní guna'bë di'dzë tubi muzë shtë Caifás, muzë ni nall shfamili shtë nguui nabëchuguë Pedro diágui'. Guni'i muzë ni lu Pedro:

—¿Pë nul lë'ë'l gunahia la'ni lahuertë con Jesús?

²⁷ Pedro bë'në negar stubi. Mizmë iurní bëllidchi tubi gay.

Jesús zuga'a lu Pilato

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Iurní bia'a rall Jesús lu palaci catë gunë gubernadurë juzguë. Hia ze'dë grëgue'lë iurní. Ra contrari shtë Jesús adë guatëdi'i rall la'ni palaci parë guëa'në rall limpi según custumbërë religiuse shtë rall. Zni nanú permisi gau rall shtse shtë Pascu. ²⁹ Por ni Pilato bëru'u parë guagní'ill lu rall:

—¿Pë mal bë'në hiumbërë rë'?

³⁰ Guni'i rall:

—Si talë nádi'ill hiumbërë mal, adë chu guëdë'nëdi'i intriegu lë'ë'll.

³¹ Iurní Pilato repi:

—Gulë bia'a lë'ë'll mizmë lë'ë tē nu gulë bë'në juzguë lë'ë'll según narni'i lëy shtë tē.

Ra contrari shtë Jesús bëquebi:

—Perë lë'ë na'a nápëdi'i na'a dereché parë guëdini na'a ni tubi mënë gátill.

³² Zni guc parë gac cumplir shti'dzë Jesús naguni'i más antsë parë gac bë'a rall lla mudë gati më. ³³ Iurní Pilato bëabri guatë la'ni palaci; iurní guná'bëll lë'ë Jesús nu guni'i Pilato:

—¿Pë lë'ël nal Rëy shtë ra më israelitë?

³⁴ Jesús repi:

—¿Pë ni rna'bë dí'dzël por shcuéndël u nu chu stubi guni'i lul chu nahia?

³⁵ Pilato guni'i:

—Nádia'a më israelitë. Mizmë mënë sa'l con ra jëfë shtë ra bëshuzi, bë'në rall intriegu lë'ël lua ziquë tubi më mal. Guni'i lua pë mal bë'nël.

³⁶ Guni'i më:

—Nahia Rëy shtë gubernë nanádi'i ziquë gubernë shtë gué'dchiliu. Si talë gubernë shtëna niac ziquë gubernë shtë gué'dchiliu, pues niadildi shmëna parë gáquëdí'i intriegu na guia'a ra më israelitë. Perë iurne' rnia'a lul de quë rni'bë'ahia; nahia Rëy perë lédëdí'i rëy shtë gué'dchiliu.

³⁷ Iurní Pilato repi:

—Rni'il de quë nal tubi Rëy.

Jesús guni'i:

—Nahia Rëy ziquë quëgni'il, parë ni gula lu gué'dchiliu. Zelda lu gué'dchiliu parë guadi'dza verdá. Grëtë' el quë narac shtu'u guini verdá, ni rdë'ë rall cuendë shti'dza.

³⁸ Pilato repi:

—¿Pë runë cuntienë di'dzë, verdá?

Guni'i mënë gati Jesús

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Despuësë de gualú guna'bë di'dzë Pilato di'dzë rë', bërú'ull stubi parë guadi'dzënull ra contrari shtë Jesús. Guni'i Pilato:

—Ni tubi delitë adë rdzélédia'a shtë nguiu rë' ³⁹ perë ziquë tubi custumbrë, guédë'a libertá tubi prësi la'ni dzë laní shtë Pascu. ¿Sëldahia Jesús rëy shtë tē, u pë rni'i tē?

⁴⁰ Iurní grë ra mënë gurushtíá rall:

—Adë rldá'adi'il Jesús; bédë'ë libertá parë Barrabás.

Barrabás na tubi nguba'në, tubi më dushë.

19

¹ Iurní lë'ë Pilato gunibë'a guanú Jesús gálnë con chicuti. ² Ra suldadë bëntsa'u rall tubi coronë guitsë nu gulú rallin guëc Jesús nu bégacu rall lë'ë më tubi lari color guindë. ³ Lueguë guabi'guë rall lu më; bë'në rall burnë. Guni'i rall:

—Guëbani Rëy shtë ra më israelitë.

—Gulubë rall lë'ë më.

⁴ Iurní Pilato bëabrill; bërú'ull nu répill lu ra mënë:

—Gulë guná, rguhia nguiu rë' delantë lu tē parë guédë'ë tē cuendë de quë adë rdzélédia'a ni tubi delitë parë lë'ëll.

⁵ Iurní bërú'u Jesús con coronë guitsë zubë guëc më nu nacu më tubi lari color guindë. Iurní Pilato repi:

—Lë'ë nguiu ndë'ë.

⁶ Iurë ra jëfë shtë ra bëshuzi con ra soliar shtë iádu'u, guná rall lë'ë më, guzublú gurushtíá; guni'i rall:

—Quëll lu cruz. Quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—Gulë bia'a lë'ëll nu gulë bëquë'ë lë'ëll lu cruz purquë adë rdzélédia'a ni tubi delitë nabë'nëll.

⁷ Perë ra contrari shtë më bëquebi rall:

—Lë'ë na'a napë na'a tubi lëy; según lëy shtë na'a rni'in de quë gati mënë ni purquë guni'ill nall shini Dios.

⁸ Iurë Pilato bini zndë'ë, másru'u bëdzëbëll. ⁹ Iurní bëu'll stubi la'ni palaci nu guna'bë dí'dzëll lu Jesús:

—¿Chu mënëll?

Perë Jesús adë bëquëbidi'i'.

¹⁰ Iurní repi Pilato:

—¿Pë adë guëquëbidi'il lua chu mënëll? ¿Ni mudë adë guënëdí'il napa pudërë parë guna crucificar lë'ël nu zac napa pudërë parë guënehia libertá lë'ël?

¹¹ Jesús guni'i:

—Ni tubi pudërë nápëdí'il parë na si talë Dios adë bënë'edi'i' pudërë. Por ni rnia'a lul de quë ra nabë'në intriegu na lul, ni napë mayurë duldë. Na rall más pecadurë quë lë'ël.

¹² Dizdë iurní Pilato gudíill manërë parë guédë'ëll libertá lë'ë Jesús, perë ra contrari shtë më gurushtíá rall:

—Si talë guëldá'al nguiu rë', nádi'il amigu shtë rëy César, el quë narnibë'a lë'ë hia'a. Cualquier el quë nagac rëy, ni quëhúnëll cuntrë gubernë shtë César.

¹³ Iurë bini Pilato di'dzë rë', gunibë'all guëru'u Jesús lugar ni nu Pilato guzúbëll lu tribunal shtënell, lugar naná lë Gabata con dizé hebreo. Lë ni runë cuntienë, Empe-drado, lugar catë nanú pisë shtë cemëntë.

¹⁴ Guc visperë shtë Pascu, iurë bë'në mënë preparar laní. Mizmë dzë ziquë guërudë dzë, iurní Pilato guni'i lu ra contrari shtë Jesús:

—Ndë'ë na rëy shtënë tē.

¹⁵ Lë'ë rall gurushtíá rall; guni'i rall:

—Gátill, gátill, quëll lu cruz.

Pilato guni'i:

—¿Ni mudë guna crucificar rëy shtënë tē?

Perë ra jëfë shtë ra bëshuzi bëquebi rall:

—Lë'ë na'a sulë tubsë rëy napë na'a. Nall rëy César, el quë narnibë'a más la'ni gué'dchiliu.

¹⁶ Con ndë'ë Pilato bë'nëll intriegu lë'ë Jesús lu rall parë gati më lu cruz. Bia'a rall lë'ë më de ndë.

Cuë më lu cruz

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷ Nua'a më cruz. Zia'anú rall lë'ë më lugar nalë Calavera, di'dzë hebreo lëhin Gólgota. ¹⁸ Nga'li bë'në rall crucificar lë'ë më con chupë mënë mal, tubi rall cadë tubi cu', hia lë'ë Jesús guélaú. ¹⁹ Pilato bëquë'ë tubi letrërë narni'i: "Jesús de Nazaret, rëy

shtë naciuni Israel". Quë letrërë guëc cruz. ²⁰ Cantidá mënë narëta' ndë, bi'ldi rall letrërë ni purquë lugar catë cuë më lu cruz naquë guëlladchi rua' ciudá Jerusalén. Lë'ë letrërë ni naescritë con dizë hebreo, nu dizë griego, nu dizë latín. ²¹ Ra jëfë shtë ra bëshuzi guni'i rall lu Pilato:

—Adë rquë'ëdi'il "Rëy shtë naciuni Israel" sino más bien bëquë'ë lo quë naguni'ill: "Nahia Rëy shtë naciuni Israel".

²² Perë Pilato bëquebi:

—Lo quë nabëquëa'a, zni guëa'nin.

²³ Despuësë lë'ë ra suldadë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, iurní bëtëá rall shabë më nu gudi'dzë rall lari ni. Gulú rallin tapë ldë, tubi ldëgahin parë cadë tubi suldadë. Iurní guna'zi rall lari capë. Nahin tubi lari mantë, lari intërë de tubsë hili. ²⁴ Ra suldadë guni'i rall lu sa' rall:

—Adë chu guëchë'zëdi'in; más mejurë guëdchíta'a guë'ë dado të parë nia'a chu gunë gan lari rë'.

Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Gudi'dzë rall shaba, perë stubi ldëhin gudchitë rall guë'ë dado". ²⁵ Zndë bë'në ra suldadë rumanë.

Guëa' cruz shtë Jesús quëbezë shni'a më nu quëbezë béldi' lë María naná tse'lë Cleofas. Nu quëbezë María Magdalena guëa' cruz. ²⁶ Iurë Jesús guná më lu shni'a më, zugá'ai' cula'ni poshtë namás rac shtu'u më, repi më lu shni'a më:

—Nanë, lë'ë shínil ni'i. Gápi' lë'ël.

²⁷ Nu guni'i më lu poshtë ni:

—Lë'ë shní'al ni'i.

Dizdë iurní lë'ë poshtë ni bë'ni' recibir lë'ë María lidchi poshtë.

Guti Jesús

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸ Despuësë de ndë'ë, cumë Jesús rac bë'a më de quë grëtë' guc cumplir nu parë gac cumplir la'ni Sagradas Escrituras, guni'i më:

—Rbidcha.

²⁹ Nga'li zuga'a tubi mbluri gadzë vini hi'. Iurní guna'zi ra suldadë tubi spongë; bëga'dzë rallin con vini nu bëzu'bë rall spongë ni guëc tubi hiaguë shtë hisopo. Iurní bëdchi'guë rallin rua' Jesús. ³⁰ Jesús gudchi më guëc spongë ni, Bii' më vini; iurní guni'i më:

—Grëtë' guc cumplir.

Iurní bërë'ngu më nu bë'ni' intriegu espíritu shtëhi' lu Dios.

Tubi suldadë bëquë'ë lansë cula'ni Jesús

³¹ Stubi dzë antsë gac laní, dzë narzi'i ldu'u mënë, ra mënë israelitë adë nëdi'i rall guëa'në ra cuerpë lu cruz parë dzë narzi'i ldu'u mënë, pues dzë ni na dzë descansë nu nalë laní ru'bë na. Nu na dzë delicadë. Por ni guna'bë rall lu Pilato parë quitsu suldadë

guëa' ra naquë lu cruz parë gati rall nu tsabásu cuerpë shtë rall lu cruz. ³² Iurní ra suldadë bëdchini rall guëa' cruz. Guditsu rall guëa' primërë naquënu më lu cruz. Nu guditsu rall guëa' stubi naquë stubi cu'. ³³ Perë guabi'guë rall lu Jesús; guná rall hia guti më. Por ni adë gudítsudi'i rall guëa' më.

³⁴ Perë tubi suldadë bëquë'ëll lansë cula'ni më. Iurní bëru'u rënë con nisë. ³⁵ El quë naruadi'dzë ndë'ë gunall nu rni'ill verdá nu rac bë'all de quë verdá ruadi'dzëll të parë lë'ë të tsaldí ldu'u të zndë'ë ³⁶ purquë zndë'ë guzac parë gac cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Adë gudítsudi'i rall ni tubi ba'cu shtëni'". ³⁷ Nu stubi partë shtë Escrituras rni'i: "Guëbi'a rall lu el quë nabëquë'ë rall lansë".

Jesús bëga'chi

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Despuësë de gualú grëtë' ndë'ë, José më guë'dchi Arimatea, guagná'bëll permisi lu Pilato parë guá'all cuerpë shtë Jesús të tsacá'chil lë'ë më. José guc tubi shmënë më perë aunquë nilë naga'chi purquë rdzëbëi' lu ra contrari shtë Jesús. Pilato bédë'ë permisi; iurní bia'a José cuerpë shtë më. ³⁹ Nu zac Nicodemo, el quë naguagná lë'ë më guë'ë, bëdchinínú Nicodemo con nanutsë mirra nu áloes cumë cincuenta kilo nuá'all. ⁴⁰ Zni lë'ë José con Nicodemo bia'a rall cuerpë shtë Jesús. Bëtu'bi rall lë'ë më tubi ldë lari naquichi con mizmë naguctsa'u nisë nashi nanutsë según custumbrë shtë ra më israelitë napë quë guëga'chi tubi tégulë. ⁴¹ Lugar ni catë bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz, nga'li naquë tubi lahuertë. Mizmë la'ni lahuertë ni naquë tubi ba'a catë ni tubi la'di chu bëgá'chidi'i. ⁴² Nga'li bëca'chi rai' cuerpë shtë Jesús purquë lë'ë ba'a ni naquë guëlladchi, nu dzë descansë hia bëga'a.

20

Guashtë më ladi ra tégulë

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Primërë dzë shtë lmalë María Magdalena gua rua' ba'a. Tumpranë nianá rru'u nacahi gunáhi' hiadë nidi'i guë'ë nada'u rua' ba'a. ² Iurní guagllu'në María catë zúga'a Simón Pedro con lë'ë poshtë namás rac shtu'u Jesús. Guni'i María:

—Bia'a mënë shucerpë Dadë Jesús catë bëgá'chi'; adë chu guënëdi'i catë guaca'chi ra mënë shucérpi'.

³ Iurní Pedro con stubi poshtë bëru'u rai'. Gua rai' rua' ba'a. ⁴ Guërupë rai' ziagllu'në rai' juntë perë lë'ë stubi poshtë gudchibëlu lu Pedro; bëdchíní' guélútë' lë'i' rua' ba'a. ⁵ Iurní bëá'chi' nu gunáhi' lu lari liensë nanaga'a nga'li perë adë guatëdi'i'. ⁶ Despuësë Simón Pedro bëdchini tēchi poshtë ni. Iurní Pedro guatēhi' la'ni

ba'a, nu zac lë'i' gunáhi' lu lari liensë; za'quë za'quë në'achi dchi'bin shlugarin. ⁷ Nu guná Pedro lari naquichi nabëlli'i guëc Jesús; adë dchi'bin juntë sino tubi ladë në'achi dchi'bin. ⁸ Iurní poshtë nabëdchimi primërë, guatëhi' nu gunáhi'. Gualdí ldu'i' guashtë Jesús ladi ra tégulë. ⁹ Perë todavía adë guasëdi'i rai' Sagradas Escrituras de quë Jesús napë quë gac resucitári' ladi ra tégulë. ¹⁰ Iurní ra poshtë bëabré rai' lidchi rai'.

Jesús bëlua'alú lu María Magdalena
(Mr. 16.9-11)

¹¹ María Magdalena bëá'ni' tëchi fuërë rua' ba'a. Rú'ni' cula'ni ba'a. Mientras quëhú'ni', iurní bëá'chi' parë guënëhi' la'ni ba'a. ¹² Gunáhi' chupë ianglë zuga'a; nacu rai' lari naquichi. Zúbëga'a ra ianglë ni; tubi zúbëga'a nezë guëc catë bëga'chi Jesús. Stubi zúbëga'a nezë guëa' catë bëga'chi më. ¹³ Lë'ë ra ianglë guni'i rai' lu María:

—Nanë, ¿pëzielú rú'nël'?

Lë'i' bëquebi:

—Purquë bia'a ra mënë lë'ë Dadë Jesús, perë adë chu guënë'edi'i rsonë ca nezë guaca'chi ra mënë lë'i'.

¹⁴ Niá'asë gualú guni'i María zni, bédchigrëhi' lúhi' nezë tëchi'; gunáhi' lu Jesús. Lë'ë më zuga'a më nga'li perë adë rdë'edi'i María cuendë de quë lë'ë Jesús ni. ¹⁵ Iurní Jesús guna'bë dí'dzi' lu María:

—Nanë, ¿pëzielú rú'nël'? ¿Chull rguílil'?

María rúni' llgabë de quë aquë narapë lahuertë ni quëgni'i. Iurní répi' lu mënë ni:

—Si talë lë'ël biá'al cuerpë shtë Jesús, guni'i lua ca nezë guacá'chil lë'i' të parë tsaglía shcuérpi'.

¹⁶ Jesús repi:

—María.

Lë'ë María bédchigrëhi' nu guni'i' con dizë hebreo:

—Raboni. (Di'dzë ni runë cuntienë, Mësë.)

¹⁷ Jesús repi:

—Adë cuë'zëdi'il na purquë la'di tsépida'a catë quëbezë Shtada, perë tsagní'il lu ra los de más bëcha de quë lë'ë na tsepia catë quërelë Shtada nu Shtadëga'a të también. Tsepia catë quërelë Dios shtëna nu Dios shtënë të.

¹⁸ Iurní lë'ë María Magdalena guaguë'ni' visi lu ra shini gusë'dë më de quë lë'i' gunáhi' lu Dadë Jesús nu lë'ë më guni'i grë ra cusë rë'.

Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Mizmë dzë ni na primërë dzë shtë lmalë; hia riu' gue'lë; ra poshtë rdëa rai' nga'li. Në'au rua' hiu'u dchidchi'chi purquë rdzëbë rai' contrari shtë Jesús. Iurní Jesús

bëlua'alú lu rai' la'ni hiu'u. Guzú më guëláu catë rëta' rai' nu guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

²⁰ Despuësë de gualú guni'i më, iurní bëlua'a më guia'a më con cula'ni më catë gua clavë nu lansë. Iurní bëquitë ldu'u rai'; guná rai' lu Jesús. ²¹ Lueguë Jesús repi lu rai' stubi:

—Gulë cuedchí ldu'u të. Cumë ziquë Dadë bëshë'ldi' na, zni guëshe'lda lë'ë të. Guëni'i të lu ra mënë shti'dza.

²² Iurní bëca'a mbë më nu repi më:

—Gulë bë'në recibir Espíritu Santo.

²³ Napë të derechë; guëni'i të chu bë'në më perdunë, nu chu bë'nëdi'i më perdunë.

Adë gualdí'i ldu'u Tomás shti'dzë ra poshtë

²⁴ Tomás, tubi de lë'ë ra poshtë narni'i ra mënë Cuachi, adë nídi'i nga'li iurë lë'ë Jesús bëlua'alú lu ra poshtë. ²⁵ Los de más ra poshtë guni'i rai' lu Tomás:

—Guná na'a lu Dadë Jesús.

Perë Tomás repi:

—Si talë adë guënëadia'a catë gua lansë cula'ni më nu guëgutëa shcuëna lugar shtë clavë nu cutëa guahia culá'ni', hashtë iurní tsaldí ldu'a'a guashtë më ladi ra tégulë.

²⁶ Bëdza'guë lmalë despuësë gudëdë ni, ra poshtë rëta' rai' stubi nacubi hiu'u ni. Dzë ni zuga'a Tomás con lë'ë rai'. Iurní aunquë nilë në'au rua' hiu'u dchidchi'chi, Jesús bëlua'alú lu rai' nu guzú më guëláu catë rëta' rai'. Guni'i më:

—Gulë cuedchí ldu'u të.

²⁷ Nu guni'i më lu Tomás:

—Bëtia'a shcuënëlu guahia nu gude'enú guí'al; bëtia'a guí'al culania. Adë rni'idi'il la'ni ldu'ul de quë adë guashtëdia'a ladi ra tégulë sino tsaldí ldu'ul nabanía.

²⁸ Bëquebi Tomás iurní:

—Lë'ël nal Dadë shtëna. Lë'ël nal Dios shtëna.

²⁹ Jesús repi:

—Tomás, iurne' sí, rialdí ldu'ul purquë gunal lua perë más dichusë el quë nangunádi'i lua perë rialdí ldu'u rall na.

Pëzielú guetsa'u librë rë'

³⁰ Jesús bë'në másru'u cantidá ra cusë ru'bë nu milagrë lu ra shini gusë'dë më, cusë ni adë bëquë'edia'a la'ni librë rë'.

³¹ Perë ndë'ë bëquë'a të parë tsaldí ldu'u të Jesús de quë na më Cristo, shini Dios. Si talë tsaldí ldu'u të shti'dzë Jesucristo, guëne'ë më vidë sin fin parë lë'ë të.

21

Jesús bëlua'alú lu gadchi ra poshtë

¹ Despuësë de ndë'ë, Jesús bëlua'alú lu ra shini gusë'dë më stubi vuetë. Zuga'a më rua' nisë nalë Tiberias. Zni guc iurë bëlua'alú më lu rai'. ² Bëdëa ra poshtë, Simón

Pedro con Tomás, el que narni'i rai' Cuachi. Zuga'a Natanael naná më Caná shtë Galilea nu zuga'a ra shini Zebedeo nu chupë de los de más shini gus'è'dé më. ³ Iurní Simón Pedro guni'i lu rai':

—Tsagna'zia mbeldë.

L'è'è rai' guni'i rai':

—Nu zac l'è'è na'a guézë na'a.

Iurní be'pi rai' la'ni barcu, perë gue'lë ni adë chu mbeldë guná'zidi'i rai'. ⁴ Hia iurë ze'dë grëgue'lë, Jesús bëlua'alú lu rai' rua' nisë perë ra shini gus'è'dé më adë bédë'èdi'i rai' cuendë de que l'è'è më ni. ⁵ Iurní repi më:

—L'è'è të narac shtua'a, çpë adë chu mbeldë guna'zi të?

L'è'è rai' bëquebi rai':

—Ni túbidi'i.

⁶ Iurní guni'i Jesús lu rai':

—Gulë bëtia'a guë'shu shtë'në të ladë lli cula'ni barcu; iurní guëna'zi të mbeldë.

Zni b'è'në rai'. Despuësë adë b'è'nëdi'i rai' gan niagú rai' guë'shu mbeldë la'ni nisë tantë zihani mbeldë nanú la'ni. ⁷ Iurní l'è'è poshtë naguc shtu'u Jesús más, guni'i' lu Pedro:

—L'è'è Dadë Jesús ndë.

Niá'asë gualú bini Pedro de que l'è'è Dadë Jesús ni, iurní gúti' shabë purquë bëru'u lari iurë guagná'zi' mbeldë. Iurní beldá'ai' l'è'è la'ni nisë parë guëdchíni' guélú l'è'è catë zuga'a më. ⁸ Los de más poshtë bédchini rai' rua' nisë con barcu. Nu quëshaguiú rai' guë'shu shtë mbeldë. Pues zuga'a ra poshtë ziquë tubi gahiu'a metro hashtë ca lu zu më. ⁹ Iurë l'è'è rai' bédchini rai' lu guiu'u, bëru'u rai' la'ni barcu nu gúná rai' tubi guërdë dchi'bë tubi mbeldë lu gui'i. Guná rai' du'pë guetështildi. ¹⁰ Jesús guni'i:

—Gulë te'enu beldá mbeldë naguër gualú bëga'a.

¹¹ Simón Pedro güe'pi la'ni barcu; iurní bëshaguiúhi' guë'shu hashtë rua' nisë catë na guiu'u. Gadzëtë'in mbeldë, purë ma ru'bë, ciento cincuenta y tres; perë aunquë nilë zihani ma, adë gurié'zidi'i guë'shu. ¹² Iurní guni'i më lu rai':

—Gulë te'e të gau të.

Ni tubi rai' adë cuédi'i valurë niana'bë di'dzë chu na më purquë rac b'è'a rai' l'è'è Dadë Jesús ni. ¹³ Iurní l'è'è Jesús guabi'guë më lu rai'. Guna'zi më guetështildi nu belë shtë mbeldë; bédë'è mëhin cua'a ra poshtë gau rai'.

¹⁴ Zndë guc natsunë vësë de que l'è'è Jesús bëlua'alú më lu ra poshtë despuësë guashtë më ladi ra tégulë.

Jesús guni'i lu Pedro: "Gupë shmëna"

¹⁵ Despuësë gualú gudáu ra poshtë, Jesús guni'i lu Simón Pedro:

—Simón, shini Jonás, çgu rac shtú'ul na de verdá más que los de más sa'l rac shtu'u rai' na?

Pedro bëquebi:

—Aha' Dadë, l'è'è nanël de que rac shtua'a l'è'èl.

Jesús repi:

—Pues iurne', gupë ra mënë narialdí ldu'i na, ra naná ziquë lli'li mitu'në.

¹⁶ Iurní bëabrí guna'bë di'dzë më nachupë:

—Simón shini Jonás, çgu rac shtú'ul na de verdá?

Pedro bëquebi:

—Aha' Dadë, nanël de que rac shtua'a l'è'èl.

Iurní repi më:

—Ne' gupë ra mënë narialdí ldu'i na. Na rall ziquë lli'li narqui'ni vëquërë.

¹⁷ Hia natsunë vësë guna'bë di'dzë më lu Pedro:

—Simón shini Jonás, çgu rac shtú'ul na?

Iurní tristë bëa'në ldu'u Pedro purquë hia bëhunë guna'bë di'dzë më lúhi', si rac shtu'u Pedro l'è'è më. Iurní guni'i Pedro:

—L'è'è nanël grëtë' cusë. Nanël de que rac shtua'a l'è'èl.

Iurní repi më:

—Iurne' gupë ra lli'li shtëna, ra mënë nare'dë naldë na. ¹⁸ Guldía rnia'a lul, iurë gúquël sultërë, rácul shábël lo que narni'i ldu'ul nu rial catë rac shtú'ul perë iurë l'è'èl gú'shël, stubi mënë guëna'zi guiá'al parë sël, nu stúbi' gunë compañi l'è'èl parë gácul shábël, nu guá'ai' l'è'èl catë adë nédí'íl tsal.

¹⁹ Zni guni'i më parë guëd'è'è hia'a cuendë lla mudë gati Pedro purquë por galguti shtë Pedro, gúni' guëluá'ai' llëru'bë na pudërë shtë Dios. Despuësë repi më:

—Guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

L'è'è poshtë namás guc shtu'u Jesús

²⁰ Iurní guná Pedro nezë tèche'i; ze'dë naldë l'è'è poshtë naguc shtu'u Jesús, mizme poshtë el que nagudaunú më nu nazubë cula'ni më lu shtse shtë Pascu, mizme el que naguni'i lu më: "Dadë, çchull gunë intriegu l'è'èl?" ²¹ Iurë l'è'è Pedro guná lu poshtë ni, guna'bë di'dzë Pedro lu shtë:

—Dadë, çpë gac poshtë r'è'?

²² Jesús bëquebi:

—Si rac shtua'a guëbánil ndë'è hashtë iurë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac b'è'al. L'è'èl guagla'guë bëzu'bë diaguë enseñansë shtëna.

²³ Iurní bërë'tsë di'dzë rë' ladi los de más bëchi sa' ra poshtë de que adë gátidi'i poshtë ni, perë adë guni'idi'i Jesús de que adë gátidi'i poshtë ni, sino que guni'i më: "Si talé na rac shtua'a de que guëbáni' hashtë guëabría stubi, adë rúnëdi'i tucarë gac b'è'al".

²⁴ Ndë lo mizmë poshtë naquëhunë testificar grë ra cusë rë', nu më el quë nabëquë'ë la'ni librë rë'. Rdë'ë hia'a cuendë de quë verdá ruadí'dzi'. Grë ra poshtë rdë'ë rai' cuendë de quë verdá na grë ra di'dzë rë'.

²⁵ Nanú másru'u lo quë nabë'në Jesús. Si talë niaquë'ë por tubin, lluá'ahia de quë ni parë guédubi gué'dchiliu adë niáldëdi'i nabé librë lo quë naniactsa'u. Amén.

Ndë'e bëntsa'u ra poshtë

Jesús guni'i guëdchini Espíritu Santo

¹ La'ni primërë librë nabëquëa'a lu, Teófilo, bëquëa'a lo quë nabë'në Jesús nu lo quë nabëlua'a më dizdë nabëdchini më guë'dchiliu hashtë iurë be'pi më gube'e. ² Antsë güe'pi më gube'e gulezë më poshtë shtë më. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë Jesús parë guni'i më lu ra poshtë guadë dchi'ni nabëa'nënu rai'. ³ Tsana gudëdë guti Jesús, lo mizëmë lë'ë më bëlua'alú më lu ra poshtë tal ziquësë nabani më. Nu durantë cuarenta dzë guagla'guë bëlua'alú më lu rai'. Zihani cusë bë'në më lu rai'. Biadi'dzënu më lë'ë rai' lla mudë tsutë mënë nezë lu gube'e catë rribë'a Dios të gac salvar rall.

⁴ Iurë nianá zuga'anú Jesús lë'ë ra poshtë, guni'i më lu rai' adë guërú'udi'i rai' ciudá Jerusalén. Repi më:

—Gulë cuezë ndë'e hashtë guëdchini Espíritu Santo ziquë guni'i Shtada lu të, purquë guni'i Shtada nu na gunia'a lu të, guëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të. ⁵ Verdá Juan Bautista bëchu'bë nísí' ra mënë con nisë perë la'ni sëbëldá dzë lë'ë më guëzunë më ldu'u të con pudërë shtë Espíritu Santo. Guëdchini më parë cuezënuhi' lë'ë të.

Jesús be'pi parë gube'e

⁶ Iurë zunú Jesús ra poshtë, guna'bë di'dzë rai' lu më:

—Dadë, çpë hia bëga'a iurë parë guëcubi naciani Israel ziquë nahin antsë?

⁷ Perë Jesús repi lu rai':

—Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të gac gaquin. Adë rúnëdi'i tucarë gac bë'a të pë dzë Shtada gunë ra cusë rë' purquë niétiquë lë'ë më napë më cuendë pë timpë guëcubin. ⁸ Perë iurë guëdchini Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë të, lë'i' guënë'ei' pudërë parë gac të firmë; tsagni'inú të ra mënë grë ra cusë naganá të bëna. Guëni'i të lu ra më Jerusalén nu guzia'a të regiuni shtë Judea nu regiuni shtë Samaria hashtë lúltimë guë'dchi catë rialú guë'dchiliu.

⁹ Iurë gualú biadi'dzënu Jesús ra poshtë, mientras rbi'a rai' lu më, be'pi më gube'e. Gunitilú më la'ni shcái. Dizdë iurní adë gunádi'i rai' lu Jesús. ¹⁰ Nianá rbi'a ra poshtë nezë lu gube'e, be'pi Jesús. De repëntë guná rai' chupë ianglë zuga'a cula'ni rai'; nacu ianglë lari naquichi. ¹¹ Repi ianglë lu rai':

—Lë'ë të më Galilea, çpëzëlu rbi'a të lu gube'e? purquë Jesús naganá të be'pi lu gube'e, lo mizëmë lë'ë më guëabrí stubi vultë tal ziquësë guná të be'pi më. Zni guëabrí më stubi.

Matías bëu' lugar shtë Judas

¹² Iurní bietë rai' lu dani nalë Olivos. Bëabrí rai' parë Jerusalén. Rëa'në Jerusalén guëlla' parë dani Olivos tubi distanci de tubi kilómetro. ¹³ Iurë bëdchini rai' Jerusalén, bëá rai' hiu'u catë quërelde rai'. Be'pi rai' hashtë guia'a segundë pisë catë na tubi cuartë ru'bë. Grë ra nabëagrí lë rai': Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo llla'në Alfeo. Nu zuga'a Simón nanapë llëru'bë ánimo parë lëy shtë Moisés. Tambiën zuga'a Judas shini Jacobo. ¹⁴ Grë ra më rë' bédëá rai' tubsë parë ruadi'dzënu rai' Dios. Nu ra bëchi Jesús nu María, shni'a më, bédëá rai' con sëbëldá ra na'a; bédëá rai' nga'li.

¹⁵ Dzë ni Pedro guasuldi guëlaú ladi grë nazubëga'a ndë. Na rall ziquë tubi gahiu'a galdë mënë nagualdi ldu'i diza'quë shtë Jesús. Guni'i Pedro lu rai':

¹⁶ —Rnia'a lu të iurne' cumë ziquë bëcha, napë quë gac cumplir nabëquë'ë David. Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë David tsana bëquë'ëi' la'ni Sagradas Escrituras ra cusë nabë'në Judas purquë Judas guanull ra mënë parë guna'zi rall Jesús. ¹⁷ Gac Judas tubi sa' na'a iurë guzënu na'a lë'ë Jesús. Jesús gudili lë'ëll nu gúquëll tubi shini gusë'dë më parë bë'nëll dchi'ni con lë'ë na'a, ¹⁸ perë bë'nëll dulde. Con dumí nabëtuu' Judas lë'ë Jesús, guasi'i ra mënë tubi ldë guiu'u lachi. Lo mizëmë lugar ni gulagüé Judas rguëc Judas. Nu gutsë lá'nill; bëru'u grë llëguëzi'all. ¹⁹ Ra më Jerusalén bini rall pë gac con Judas nu gululë rall lachi ni Acéldama según dizë shtëne rall. Rni'i rall, Lachi Catë Bëll'ë Rënë.

²⁰ Guni'i zac Pedro:

—Gac cumplir narni'i la'ni librë Salmos. Rni'i librë ni zndë'i:

Guëa'nëgá lídchill,

nu adë guëdzélëdi'i chu guëquërelde lídchill.

Guëdzëlë stubi naguëu' shlugarëll, tubi naganë dichi'ni.

²¹ Ze'dë naldë ra nguiu naquëhunë compa'ni lë'ë na'a lu guëdubi timpë naguzënu na'a Dadë Jesús. ²² Ze'dë naldë rall dizdë nabëchu'bë nisë Juan lë'ë Jesús nu hashtë tsana lë'ë më be'pi gube'e. Rqui'ni guëdili hia'a stubi nguiu; guëu' nguiu ni shlugar Judas. Rqui'ni tubi naná testigu de quë guashtë Jesús ladi ra tégulë.

²³ Iurní gudili rai' chupë nguiu naze'dë naldë lë'ë rai' dizdë naguzënu rai' Jesús. Túbill lë José nu lëll Barsabás. Nu napë stubi lëll Justo; tsunë lëll. Stúbill lë Matías. ²⁴ Iurní grë rai' biadi'dzënu rai' Dios:

—Dadë, lë'ëll nanëll lla na la'ni ldu'u grë nguiu; por voluntá shtënëll bëlua'a guadë de chupë nguiu rë' gáquëll poshtë; gúnëll shchí'nill con lë'ë na'a ²⁵ purquë Judas bëniti. Bësëa'nëgall shchí'nill. Por dulde nabë'nëll,

zëagzëll lugar shtënë cashtigu. Gabildi bë'në tucârëll.

²⁶ Iurni gudchitë rai' guë'ë dado nia'a chu guëru'unú poshtë. Bë'në tucarë Matías. Iurni lueguë bëu'll ladi ra poshtë parë bëza rai' chi'bë chupë.

2

Tsana bédchini Espiritu Santo

¹ Tsana bédchini laní Pentecostés, grë ra poshtë nu ra narialdí ldu'i diza'quë, bédëá rall tubsë lugar. ² De repëntë bini rai' tubi ruidë nabëru'u nezë lu gube'e ziquë ridë tubi mbë dushë. Gubë guëdubi la'ni hiu'u catë zubë rai'. ³ Iurni bédchini llni guëc rai'. Cadë túbí rlu'a'ain ziquë tubi be'lë cadë lë'ë ra nazubë la'ni hiu'u. ⁴ Grë rai' bë'në recibir Espiritu Santo la'ni ldu'u rai' parë cuezënú më lë'ë rai'. Espiritu Santo bëzunë ldu'u rai' nu bédë'ëi' pudërë të guadi'dzë rai' stubi dizë nadë ráquëdi'i rai'.

⁵ Dzë ni guquërelde zihani israelitë ciudá Jerusalén. Bédchini rall de grë naciuni shtë guë'dchiliu. Rialdí ldu'u rall shti'dzë Dios nu runë rall cumplir creenci shtë mëné israelitë. ⁶ Iurë bini rall ruidë nagu' nga'li, bédëá rall nu adë bédzëlëdi'i rall pë nihunë rall purquë cadë lë'ë rall bini rall dizë shtënë rall. ⁷ Nalë bédzëguë' ldu'u rall. Guasë ldu'u rall; guni'i lu sa' rall:

—¿Pë lë'ëdi'i më Galilea grë ra ndë'ë naquëadi'dzë? ⁸ ¿Llalë bë'në rall rac rall ruadi'dzë rall dizë shtë hia'a? ⁹ purquë ndë'ë zë'pa'a zihani guë'dchi nu naciuni. Ndë'ë ze'dë mëné shtënë Partia. Ze'dë mëné shtënë Media. Ze'dë mëné shtënë Elam. Ze'dë mëné shtënë Mesopotamia. Ze'dë mëné shtënë Judea. Ze'dë mëné shtënë Capadocia. Ze'dë mëné shtënë Ponto. Ze'dë mëné shtënë Asia. ¹⁰ Nu ze'dë mëné shtënë Frigia. Ze'dë ra mëné shtënë Panfilia nu Egipto. Ze'dë ra mëné lugar shtënë Africa narëa'në más zitu quë Cirene. Nu entrë lë'ë hia'a nanú ra israelitë nanapë derechë ziquë mëné rumanë; quërelde rall ndë'ë. Stubi shcu'a'a mëné gualdí ldu'u rall creenci shtënë ra israelitë. ¹¹ Tambiën nanú ra mëné naze'dë tubi dani nalë Creta nazubë la'ni nisëdu'u. Nu ze'dë ra mëné Arabia, perë grë hia'a rini hia'a quëadi'dzë ra mëné Galilea con dizë shtëna'a. Quëadi'dzë rall milagrë nu cusë za'quë nabë'në Dios parë ra mëné.

¹² Grëtë' mëné Jerusalén rdzëguë' ldu'u rall; adë bédzëlëdi'i rall pë gunë rall. Rni'i lu sa' rall:

—¿Pë runë cuntienë ra cusë rë'?

¹³ Perë stubi tantë rall bë'në rall burnë; guni'i rall:

—Rzue'dchi ra tuntë rë'.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra mëné

¹⁴ Iurní guasuldí Pedro con guëzá chi'bë tubi poshtë. Guni'i Pedro lu mëné; fuertë guni'i':

—Lë'ë të më Judea nu grë ra mëné naquërelde Jerusalén, gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a lu të iurne' parë gac bë'a të. ¹⁵ Ni tubi na'a adë rzue'dchidi'i na'a cumë ziquë runë të shgabë të. Nanë të ni tubi chu rzue'dchidi'i rquë guë'ë rsili. ¹⁶ Más ndë'ë ra cusë naguná të iurne', bëquë'ë Joel tiempë guahietë; bëquë'ëi' shcuendë lo quë naguër gac. Joel guni'i shti'dzë Dios zdë'ë:

¹⁷ Lúltimë dzë guëshe'lda Espiritu Santo parë cuezënúhi' grë mëné narëta' lu guë'dchiliu.

Llga'në ra mëné nu shtsa'pë rall guadi'dzë rall shti'dza.

Lë'ë rall guená rall cusë naguër gac nu nagudëdë gac.

Nu mëgulë guená rall cusë naguëni'i shca'ldë rall.

¹⁸ Dzë ni guëshe'lda Espiritu Santo parë cuezënúhi' nguii nu ra na'a narzu'bë diaguë shti'dza.

Guadi'dzë rall zihani cusë cumë ziquë guni'i ra shmuza guahietë.

¹⁹ Guia'a lu gube'e guëlu'a'ahia cusë natsasë ldu'u mëné, nu guetë lu guë'dchiliu guëshe'lda ra sèni nadzë'bë cumë ziquë rënë, be'lë nu tsasë ra shchahi cumë ziquë gushë.

²⁰ Guë'au lu ngubidzë guëcachi.

Nu mbehu guëac ziquë na rënë, antse guëdchini më.

Dzë ni guëdchini më con llëru'bë pudërë nu llni shtënë më.

²¹ Nu grë ra mëné narna'bë lu më, gac salvar rall.

²² Lë'ë të më israelitë, gulë bëquë diaguë iurne' lo quë narnia'a lu të. Dios bë'në zihani milagrë lu guë'dchiliu. Bë'në më cusë ru'bë por Jesús, më Nazaret, parë guená të nu parë guëdë'ë të cuendë de quë Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios. Hia lë'ë të nanë të ndë'ë. ²³ Perë gulë guná, tsana gac intriegu Jesús guia'a të, bia'a të lë'ë më prési. Bë'në të intriegu lë'ë më lu ra nguii mal parë gudini rall lë'ë më. Bëquë'ë rall lë'ë më lu cruz perë dizdë antse, ni na voluntá shtë Dios purquë hia zni ze'dë më gati më lu guë'dchiliu.

²⁴ Perë tsana guti Jesús, bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra tégulë. Adë bë'në galguti gan nasëa'në lë'ë më purquë napë më pudërë parë guashtë më ladi ra tégulë. ²⁵ Guahietë bëquë'ë rëy David shcuendë Jesús zdë'ë: Siempre rnahia lu Dadë. Cabezënuhia lë'ë

më, nu lë'ë më cabezë ladë ldi shtëna. Con lë'ë më adë chu guësën'bid'i na.

²⁶ Por ni nanú nilli ldua'a nu biadi'dza ra diza'quë nabësëquitë ldu'u ra mëné.

Rialdí ldua'a si talë gatia, guëzi'i ldua'a.

Adë bë gáquëdi'i shcuera,

27 purquë lë'ël adë guësëá'nëdi'il shcuerpa ladi ra tégulë.

Nu adë guësá'nëdi'il gau guiu'u shcuerpa purquë nahia shínil narac shtú'ul.

28 Bëlua'a na nezë za'quë catë nezë napa vidë sin fin.

Nalë rquitë ldu'a'a iurë guëquërelëdnúa lë'ël.

29 'Rnia'a lu të Dadë, cusë clarë nahin. Shtadë guëlü hia'a David, gúti' nu bégá'chi'. Pues catë naga'a ba'a shtëhi' grë hia'a nanë hia'a catë naga'a ba'a. 30 Perë guc David muzë shtë Dios nu biadí'dzi' shti'dzë më. Bëquë'ë David lo quë naguc con Jesús. Dios guni'i lu David; bë'në më prometer nu bë'në më jurar de quë tubi shini David gac Rëy, Guërulë shini David, Cristo nu guëribë'ai' cumë ziquë gunibë'a David. 31 David cumë ziquë gunáhi' lo quë nagac cumplir dizdë antsë, biadí'dzi' shcuendë lla tsashtë Jesús ladi ra tégulë. Nu guni'i David adë guësëá'nëgá Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë, nilë shcuerpë më adë guëá'nëdi'i la'ni ba'a parë adë gáudi' guiu'u lë'ë më. 32 Dios bëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë, el mizmë Jesús nagudini të. Na na'a testigu de quë guti Jesús nu nabani më iurne'. 33 Por voluntá shtë Dios guzubë më ladë ldi shtë më, nu bëdë'ë Dios Espiritu Santo parë Jesús ziquë bë'në më prometer antsë. Bëdë'ë Dios pudërë lë'ë Jesús parë guëshe'ldë më Espiritu Santo guë'dchiliu parë cuezënúhi' grë ra narialdi ldu'u diza'quë shtë'në Jesús. Nu grë ra cusë rë' narini të nu narná të, ze'din de lë'ë Jesús. 34 Zni nahin purquë lëdëdi'i David be'pi gube'e sino mizmë David guni'i zdë'ë: Lë'ë Dadë guni'i lu Shlama:

“Guzubë ndë'ë ladë ldi shtëna
35 hashtë iurë guna gan lu grë enemigu shtë'në lu guëzu'bë diaguë rall shti'dzë!”
36 'Guëdubi naciuni Israel napë quë gac bë'a rall nahin verdá. Jesús nabë'në të crucificar, na më Cristo el quë nabëshe'ldë Dios parë guëribë'ai' lë'ë hia'a.
37 Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i Pedro, nalë bëdzëbë rall nu guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu lu ra poshtë nacabezë nga'li. Guni'i rall:

—Gulë guni'i Dadë, çpë guëdë'në na'a?

38 Iurní Pedro repi lu rall:

—Gulë bësa'në duldë shtë'në të. Gulë bëabrí ldu'u të con Dios nu gulë guni'i con guëdubinú ldu'u të Jesús na Cristo. Gulë tsa të, chubë nisë të. Iurní gunë më perdunë duldë shtë të nu guëne'e më Espiritu Santo të cuezënúhi' lë'ë të. 39 Quëhunë Dios prometer grë cusë rë' parë lë'ë të nu parë ra shini të nu parë ra naquërelde zitu stubi naciuni. Dios guëshe'ldë Espiritu Santo parë grë mënë nacagna'bë më. Na më Dios narnibë'a lë'ë hia'a.

40 Con ra di'dzë rë' nu zihani más, Pedro guagla'guë biadí'dzënúhi' mënë. Guni'i':

—Lueguë lueguë gulë gunë salvar lë'ë të ladi mënë mal naná guëdchi ldu'i.

41 Grë ra naguasë shti'dzë Pedro, bëriubë nisë rall. Ra nagualdi ldu'u diza'quë, na rai' ziquë tsunë mili mënë. Bëdëá rall con ra narialdi ldu'i shti'dzë Dios. 42 Grë ra naguanaldë ra tēchi ra poshtë, guc rall firmë. Bëzu'bë diaguë rall grë ra cusë nabëlua'a ra poshtë. Nu gubani rall cumë ziquë tubi famili. Guc ldu'u sa' rall. Rna'bë rall lu Dios. Bëdëá rall parë bëllullë guetështildi ziquë bëlua'a Jesús lë'ë rall antsë. Dzë ni bëagná ldu'u rall la Santa Cena naguc tsana guzë nabani Jesús lu guë'dchiliu.

Manërë nagubani ra shmënë Jesús

43 Grë mënë nalë bëdzëguë' ldu'u rall por tantë milagrë nu cusë ru'bë nabë'në ra poshtë. 44 Grë ra mënë narialdi ldu'i diza'quë tubsë llgabë nua'a rall. Gudi'dzë rall nanapë rall. 45 Bëtuu' rall nanapë rall ziquë shguiu'u rall. Iurní gudi'dzë rall centavë cua'a sa' rall nabëhápedi'i. 46 Dzë con dzë ria rall iádu'u ru'bë nu ria rai' lidchi mënë. Ria rai' parë rëagná ldu'u rai' la Santa Cena. Grë rai' tubsë rau rai'. Rquitë ldu'u rai' nu guc ldu'u sa' rai'. 47 Rna'bë rai' lu Dios nu ru'ldë rua' rai'. Guni'i rai':

—Llëru'bë na pudërë shtë Dios.

Los de más mënë guë'dchi bë'në rall rëspëti shmënë Jesús. Dzë con dzë guna'bë Dios mënë parë gac salvar mënë të guëdëá rall con shmënë më.

3

Bëac tubi cujë

1 Tubi dzë Pedro nu Juan zia'a rai' iádu'u ru'bë rquë tsunë guadze'. Iurní na iurë rna'bë mënë lu Dios. 2 Ndë zubë tubi nguiun rua' iádu'u; nall cujë dizdë naguléll. Ráquëdi'i rzëll; por ni glii glii rianú ra mënë cujë rua' iádu'u. Rzu'bë rall cujë ni rua' puertë nalë Hermosa parë rná'bëll gunë lu ra mënë nazia'a iádu'u. 3 Iurë guna' cujë lu Pedro nu Juan, zia'a rai' parë tsuté rai' la'ni iádu'u; guna'bë guni'i cujë lu rai' parë guëdë'ë rai' tubi gunë. 4 Iurní Pedro nu Juan gubi'a rai' lu cujë; repi Pedro lu cujë:

—Guná lu na'a.

5 Lë'ë cujë gubi'a lu rai'. Llua'a cujë pë nadë'ë rai' niaca'a cujë. 6 Perë Pedro guchi lull:

—Adë napa dumí nu adë napa orë parë guënehia cá'al, perë lo quë nanapa guna con lë'ël. Ziquë muzë nanahia shtë'në Jesucristo më Nazaret, rnia'a lul iurne'. Por lé shtë më guasuldí nga'li nu guzë.

7 Pedro guna'zi guia'a cujë ladë ldi parë guasuldí cujë. Lueguë lueguë guasuldill. Bëac guëa'll. 8 Iurní lë'ë cujë bëchësëll;

guzublú rzëll. Guatënu' cujë Pedro nu Juan la'ni iádu'u. Rzëll nu rchësëll. Guni'ill llëru'bë na pudërë shtë Dios.

⁹ Grë ra mënë nazuga'a la'ni iádu'u, guná rall lë'ë cujë rzë nu bini' rall nacagni'i cujë lu Dios. ¹⁰ Nalë bédzëguëë' ldu'u rall nu rdzëbë rall iurë guná rall lu cujë. Hia nanë rall nguii ni na lo mizme' ngui narzubë rua' iádu'u nalë Hermosa. Glli gllitë' guná'bëll gu'në.

Libanë shtë Pedro lugar catë lë Portali shtë Salomón

¹¹ Cujë nabëac hiadë bësá'nëdi'ill Pedro nu Juan. Zuga'a rai' rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón. Nalë guabi'guë guëllu'në mënë zihani lu Pedro nu Juan. Bédzëguëë' ldu'u rall. Guná rall lë'ë cujë zuldí. ¹² Iurë guná Pedro ra mënë zihani, guni'i' lu rall:

—Lë'ë të më israelitë, adë rdzëguëë'di' ldu'u të. ¿Pëzielú rbi'a të lu na'a zni'i? purquë lë'dë lë'ëdi'i na'a bédënëac na'a nguii rë' parë rzëll. Adë gúquëdi'in con pudërë shtë na'a; adë gúquëdi'in por devociuni nanapë na'a con Dios sino quë bënëac Jesús nguii rë'. ¹³ El mizme' Dios shtë'në ra shtadë guëlu' hia'a Abraham, Isaac, nu Jacob, nalë bënë' më honrar shini më Jesús. Perë lë'ë të grë të bënë' të intriegu Jesús lu ra gubernë parë gati më. Nu iurë Pilato guc ldu'ull niadë'ëll libertá lë'ë Jesús, lë'ë të adë gunëdi'i të. ¹⁴ Mejurë guna'bë të libertá shtë tubi nguii nagudini mënë. Adë gunëdi'i të niadë'ë Pilato libertá lë'ë Jesús, el quë naná limpi lu Dios, el quë naná justë delantë lu më. Santo náhi'. ¹⁵ Zni gudini të Jesús el quë narne'e vidë parë lë'ë miëti. Perë bédishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. Na na'a testigu purquë bëabrí guná na'a lu më stubi vultë. ¹⁶ Jesús bënëac lë'ë cujë rë' purquë gualdí ldu'u na'a shti'dzë më. Ziquë muzë nanahia shtë Jesús, gunia'a lu cujë: “Guasalí nu guzë”. Bëaquëll lueguë ziquë rna të lull iurne', nu nanë të lë'ëll bëaquëll.

¹⁷ Lë'ë të Dadë, nanëa tsana gunibë'a jëfë shtë të quini të Jesús, gudini të lë'ë më, perë adë guc bë'adi'i të chu gudini të. Nilë ra jëfë shtë të guc bë'adi'i rall chu na më. ¹⁸ Zni guc cumplir voluntá shtë Dios purquë bëquë'ë ra profetë shti'dzë më antsë quë Cristo gati më lu cruz. ¹⁹ Por ni iurne' gulë gunë nadzë'ë mudë nanabani të. Gulë bédchigrë ldu'u të con Dios parë gunë më perdonë duldë shtë'në të. Si talë gunë të zni, Dios guëzunë më la'ni ldu'u të nu gunë ldoi' më guëdubi vidë shtë të. ²⁰ Nu guëshëldë më Jesucristo stubi vultë guë'dchiliu. Ni na guni'ë Dios antsë. ²¹ Perë iurne' Jesucristo cabezë gube'e hashtë iurë lë'ë Dios guëzú shnezë grëtë' ra cusë nabëquë'ë ra profetë santu, ra nabiadi'dzë shti'dzë më guahietë. ²² Zni guni'ë Moisés lu ra shtadë

guëlu' hia'a: “Dios Padre guëshë'ldi' tubi naguëni'i shti'dzë më, tubi nagalë ladi bëchi të ziquë bëshë'ldë më na. Gulë bëquë di-aguë grë lo quë naguëni'i më lu të ²³ purquë grë ra nadë guëzú'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëdchisú më derechë nanapë rall ziquë mënë israelitë nu gac condenar rall.”

²⁴ Zni guni'i ra profetë dizdë Samuel hashtë ra profetë nabidë' despuësë. Grë rai' guni'i rai' naquëac iurne'. ²⁵ Lë'ë të bëa'nënu të ra di'dzë naguni'i Dios lu ra profetë. Na ni parë lë'ë të nu parë bien shtë'në të. Dios guni'i lu Abraham; bë'në më prometer ra cusë naquëac cumplir iurne'. Guni'i më lu Abraham: “Por ra shínil gunë ldahia grë ra mënë nanarë lu guë'dchiliu”.

²⁶ Iurë bédishtë Dios lë'ë shini më Jesús ladi ra tégulë, bidë më primë'rë lu të. Bédchini më lu të parë gunë ldoi' më lë'ë të. Gunë më compañi lë'ë të parë guës'a'në të duldë shtë të, të gac salvar të.

4

Zu Pedro nu Juan lu gubernë

¹ Nianá cagni'i Pedro nu Juan lu ra mënë, bédchini ra bëshuzi. Bédchini tubi jëfë narapë iádu'u ru'bë. Nu ra saduceos bédchini. ² Nalë nalaa'dchi rall purquë Pedro nu Juan caglua'a rai' ra mënë nu guni'i rai' guashtë Jesús ladi ra tégulë. Guni'i rai' por pudërë shtë Jesús, tsashtë grë tégulë catë bëga'chi rai'. ³ Guna'zi gubernë lë'ë Pedro nu Juan nu bëtia'a rall lë'ë rai' lachigui'bë purquë hia guadze' parë gac rëglë shcuendë rai'. ⁴ Perë mënë zihani nabini diza'quë shtë Jesús, gualdí ldu'u rall shti'dzë më, na'a lu nguii. Nu ra nagualdí ldu'i shti'dzë më, guc rall ga'i mili, niétiqë nguii bëgabë.

⁵ Iurë brëgue'lë stubi dzë, bédëa ra gubernë nu ra mëgulë nu ra mësë narlua'a lëy. Grë rall bédëa rall Jerusalen. ⁶ Zuga'a Anás naná jëfë shtë ra bëshuzi. Zuga'a Caifás. Zuga'a Juan, shmënë bëshuzi. Zuga'a Alejandro nu grë shfamily shtë bëshuzi narnibë'a los de más bëshuzi. Zuga'a rall lugar ni. ⁷ Iurní gulú rall Pedro nu Juan lachigui'bë parë bëzú rall lë'ë Pedro nu Juan delantë lu ra mënë. Guna'bë di'dzë rall lu Pedro nu Juan:

—¿Chu rnibë'a lë'ë të? ¿Chu bë'në punërë lë'ë të; bënëac të cujë rë'?

⁸ Iurni con pudërë nabëdë'ë Espiritu Santo la'ni ldu'u Pedro, guni'i' di'dzë rë':

—Lë'ë të jëfë shtë guë'dchi rë' nu mëgulë shtë naciuni Israel, ⁹ hia quë lë'ë të rna'bë di'dzë të lu na'a lla bédë'në na'a parë bëac cujë rë'; ¹⁰ rquebi na'a lu të parë gac bë'a grë ra mënë israelitë. Lë'ë cujë naguc lluu'u zuga'a ndë'ë delantë lu grë të. Bëaquëll por pudërë shtë Jesucristo, më Nazaret, lo mizme' nagudini të. Bëquë'ë të lë'ë më lu

cruz perë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. ¹¹ Na Jesús ziquë tubi guë'ë principal shtë iádu'u. Guni'i të adë guëllu'i'idi'in perë iurne' Jesús bëac më ziquë tubi guë'ë namás lasac. Lë'ë të adë guc shtë'udi'i të lë'ë më, ¹² perë ni tubi chu stubi gunë salvar lë'ë hia'a, niétiqë Jesús purquë tubsë nguii bëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu nagunë perðunë duldë shtë hia'a.

¹³ Ra gobiernë shtë ra israelitë guná rall adë bëdzëbëdi'i Pedro nu Juan; cagni'i rai' lu ra mënë. Guc bë'a rall Pedro nu Juan adë na rai' më nabësë'dë nu adë nádi'i rai' më ru'bë. Guasë ldu'u rall. Guc bë'a rall Pedro nu Juan guzënu rai' Jesús más antsë. ¹⁴ Nu guná ra gobiernë lë'ë nguii naguc cujë; lë'ëll zuga'anú Pedro nu Juan. Hiadë pë rni'idi'i rall cuntrë lë'ë rai'. ¹⁵ Iurni gunibë'a rall guëru'u Pedro nu Juan ladi rall parë gac guadi'dzë lul sa' rall lla mudë gunë rall. ¹⁶ Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë guëdë'na'a con ra nguii rë'? purquë grë ra naquërelde Jerusalén, nanë rall milagrë ru'bë nabë'në Pedro nu Juan. Bënëac rall cujë. Nu lë'ë hia'a adë nu mudë guëca hia'a. ¹⁷ Mejurë parë adë guërë'tsëdi'i di'dzë ladi ra mënë, guëtsëba'a lë'ë rall parë adë guadi'dzëdi'i rall lu ra mënë na rall shmënë Jesús.

¹⁸ Iurni guna'bë rall lë'ë Pedro nu Juan. Gunibë'a rall parë adë guadi'dzëdi'i rai', nilë guëluá'adi'i rai' diza'quë shtë Jesús, nu nilë adë guëni'idi'i rai' lë Jesús. ¹⁹ Iurni repi Pedro nu Juan lu ra gobiernë:

—Gulë bë'në shgabë të chu shtë'në di'dzë guëzu'bë diaguë na'a. ¿Pë guëzu'bë diaguë na'a shtë'dzë të, u guëzu'bë diaguë na'a shtë'dzë Dios? ²⁰ Lë'ë na'a adë nu mudë guëca'chi ldu'u na'a ra cusë naguná na'a nu ra cusë naná bini na'a. Napë quë guëdia'a di'dzë na'a lu ra mënë.

²¹ Iurni ra gobiernë bëtsëbë rall lë'ë Pedro nu Juan perë lo mizmë tiempë bëlda'a rall lë'ë rai' purquë adë bëdzëldëdi'i rall lla mudë nihunë rall cashtigu lë'ë rai'. Bëlda'a rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall los de más mënë; grë mënë guni'i bëac cujë con pudërë shtë Jesús. Llëru'bë na pudërë shtë më, guni'i rall. ²² Cujë nabëac por pudërë shtë Jesús, nápëll más de cuarenta izë.

Ra shmënë Jesús guna'bë rall gunë Dios compa'ni lë'ë rall

²³ Iurni bëru'u Pedro nu Juan; bëagzë rai' catë rë los de más sa' rai'. Biadi'dzë rai' grë lo quë naguni'i principal bëshuzi con ra më gushë lu rai'. ²⁴ Iurë gualú biadi'dzë rai' lla guc con lë'ë rai', grë ra narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guna'bë rai' lu Dios. Juntë guni'i rai':

—Dios Padre, lë'ëll nal Shtadë na'a. Lë'ëll nápëll llëru'bë pudërë. Bëntsá'ul gube'e;

bëcueshtël guë'dchiliu. Bëcueshtël nisëdu'u nu grë ra cusë nananu lu guë'dchiliu. ²⁵ Lë'ëll bëshë'ldëll Espiritu Santo parë gulezënuhi' lë'ë David, muzë shtë'nëll. Bëluá'al lë'ë David lla guëquë'ëi' ra di'dzë shtë'nëll narni'i zdë'ë:

¿Pëzielú bëdzatsu ra mënë?

¿Pëzielú ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall llgabë nanadë rlu'i'idi'i?

²⁶ Ra rëy shtë guë'dchiliu nu ra gobiernë shtë ra guë'dchi, tubsë bëdzatsu rall cuntrë Dadë.

Bë'në rall cuntrë Cristo, el quë nagudíllil parë guë'nibë'ai'.

²⁷ Verdá nahin Herodes nu Poncio Pilato bëdëdë rall ndë'ë cuntrë Jesús, shínil. Limpi náhi'; santu náhi'. Nu ra më rumanë con ra më israelitë, bë'në rall cuntrë shínil nabëshë'ldëll parë guë'nibë'ai' lë'ë na'a. ²⁸ Con ni guc cumplir ra cusë naguni'il antsë. Bë'në rall ni purquë hia zni ze'dë gac. ²⁹ Dadë, iurne' guná pë runë rall cuntrë lë'ë na'a. Bë'në compa'ni lë'ë na'a parë adë guëdzëbëdi'i na'a. Guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë'nëll lu ra mënë. ³⁰ Bëlu'a pudërë shtë'nëll. Bë'në compa'ni lë'ë na'a parë gunëac na'a narac ll'u'u. Guëdë'në na'a ra milagrë narac shtë'ul. Gac rahin por pudërë shtë'në Jesús, shínil, më naná limpi la'ni ldu'i'.

³¹ Iurë gualú biadi'dzënu rai' Dios, lugar catë rë rai' bëllú. Nacubi bëdchini Espiritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë rai'. Nu adë bëdzëbëdi'i rai'; guni'i rai' diza'quë shtë Dios lu ra mënë.

Grë cusë na shtë rai'

³² Ra nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús, guc rall zihani. Tubsë llgabë napë rall. Tubsë na ldu'u rall. Ni tubi adë chu rni'i: "Ndë'ë shtëna" purquë gudi'dzë rall grë nanapë rall cua'a nadë pë nápëdi'i según nicidá shtë'në cadë lë'ë rall. ³³ Ra poshtë guagla'guë guni'i rai' lu mënë con llëru'bë pudërë de quë Dadë Jesús gubani purquë bëldishtë Dios lë'i' ladi ra tëgulë. Nalë bë'në ldi' Dios guëc rai', nu ra mënë bë'në rëspëti lë'ë rai'. ³⁴ Ladi ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë, ni tubi rall adë pë bëqui'nidi'i purquë ra mënë nanapë ra guiu'u lachi nu ra nanapë lídchi', bëtuu' rai' guiu'u parë be'dë guënu rall dumí. ³⁵ Dumí ni bë'në rai' intriegu lu poshtë. Hia ra poshtë gudi'dzë rai' dumí parë narqui'ni según nicidá nanapë mënë. ³⁶ Tiempë ni gu' tubi nguii lëll José. Gúllëll tubi dani nalë Chipre nazubë la'ni nisëdu'u. Nall levita. Ra poshtë gululë lë'ëll Bernabé narni'i, el quë narunë consolar. ³⁷ Bernabé bëtuu' tubi ldë guiu'u nanápëll. Dumí nabëtuu'll guiu'u guagsá'nëll lu ra poshtë.

5

Bishi nab'ëne Ananías nu Safira

¹ Dzë ni gu' tubi nguii lëll Ananías. Tsé'lëll lë Safira. Bëtuu' rall tubi ldë guiu'u. ² Nguiu ni bëa'nënu tubi partë dumí nabëtuu'll guiu'u. Stubi partë ni guagsá'nëll lu ra poshtë. Répill:

—Zeldë guënuá dumí nabëtúa shguiu'ua.

Perë tsé'lëll bien nanëll de quë bëa'nënu rall tubi partë dumí. ³ Iurní Pedro guchi lu Ananías:

—Ananías, ¿pëzielú bësa'nëll guatë mëdzabë la'ni ldu'ul parë bëntsá'ul bishi lu Espiritu Santo? Bëa'në guënu tubi partë dumí nagudilli mëné. ⁴ ¿Pëllë lëdë shtëdi'il guiu'u ni? Iurë bëtuu'l, shtënël grë dumí. ¿Pëzielú bë'nëll ni? purquë lu Dios bëntsá'ul bishi, lëdë niétiquëdi'i lu na'a.

⁵ Iurë Ananías bini ra di'dzë naguni'i Pedro, guláguëll nu gúttill. Grë ra nabini naguc Ananías, nalë bëdzëbë rall. ⁶ Iurní bédchini bëldá nguii catë gulaguë Ananías. Bëtui rall cuerpë tubi lari naquichi. Lueguë bia'a rall tégulë parë guaca'chi rall tégulë.

⁷ Hia guc tsunë iurë guti Ananías; iurní bédchini tsé'lëll Safira perë gá'adi'i guc bë'all pë guc con Ananías. ⁸ Pedro guna'bë di'dzë lu Safira:

—Bëquebi lua. ¿Pë verdá nahin bëtuu' të guiu'u prëci shtë grë dumí nabe'dë guësa'në Ananías lu na'a?

Safira guchi lu Pedro:

—Aha'. Dani bëtuu' na'a guiu'u.

⁹ Iurní Pedro guni'i lull:

—¿Pëzielú gu' të de acuerdë? Bënts'a'u të bishi parë bësiguë të Espiritu Santo nia'a guldí më runë më cashtigu. Perë fuërë ze'dë ra nguii nabia'a tsé'lëll parë guaca'chi rall tsé'lëll. Iurne' gua'a rall lë'ël parë tsaca'chi rall lë'ël.

¹⁰ Lueguë iurní gulaguë Safira lu Pedro. Gúttill. Iurní guatë ra nguii catë zu Pedro; guná rall lu na'a; hia guti na'a. Gulú rall na'a la'ni hiu'u parë guaca'chi rall lë'ë na'a cu' tse'lë na'a. ¹¹ Grë ra mëné narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús nu grë ra nabini ra cusë rë' naguc con Ananías nu Safira, nalë bëdzëbë rall.

Zihani milagrë bë'në ra poshtë

¹² Zihani milagrë nu cusë ru'bë bë'në ra poshtë lu ra mëné. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë, rdëa rall rualdëa' catë lë Portali shtë Salomón. ¹³ Perë zihani mëné adë bédë'ëdi'i valurë të guëdëa rall ladi shmënë Jesús, perë adë pë rni'idi'i rall cuntrë ra mëné ni purquë casi grë mëné shtë ciudá Jerusalén, bë'në rall rëspëti shmënë Jesús. ¹⁴ Dzë con dzë más bëac zihani ra nguii nu zihani ra na'a nagualdí ldu'u shti'dzë më. ¹⁵ Iurní guzublú rall gulú rall narac llu'u nezë. Gudishi rall narac llu'u lu daa'

u lu tubi pedasë lari na'ldë parë iurë tédë Pedro, guëquë shcaa'l shtë Pedro guëc ra narac llu'u. ¹⁶ Tambiën bédchini zihani mëné shtë guë'dchi guëlla' nu mëné shtë Jerusalén; bédchininú rall narac llu'u. Bédchininú rall ra nanapë mëdzabë la'ni ldu'i. Bëac grë rall.

Bëzac zi mëné Pedro nu Juan

¹⁷ Dzë ni jëfë shtë ra bëshuzi con shmënë ra partidë saduceo, gupë rall llëru'bë mbidi tantë zihani mëné zianaldë tëchi poshtë. ¹⁸ Guna'zi rall ra poshtë. Bëtia'a rall poshtë lachigui'bë ¹⁹ perë tubi ianglë shtë Dios la'ni gue'lë, guagshá'li' ra puertë shtë lachigui'bë parë bëru'u ra poshtë nu guchi ianglë lu rai':

²⁰ —Gulë bëagzë nu gulë biadi'dzë lu ra mëné la'ni iádu'u ru'bë, lla gunë rall parë gac salvar rall.

²¹ Iurë bini rai' naguni'i ianglë, brëgue'lë tumpranë gua rai' iádu'u ru'bë parë ziaгла'guë caglua'a rai' mëné.

Iurní jëfë shtë ra bëshuzi nu ra nazuga'anú rall, bëtëa rall sa' rall miembrë shtë Junta Suprema. Ndë'në na ra gobiernë narunë juzguë, quiere decir, grë ra më gushë shtë naciuni Israel. Iurní gunibë'a rall guëru'u ra poshtë lachigui'bë. ²² Perë iurë bédchini ra suldadë rua' lachigui'bë, adë chu nádi'i la'ni. Guanú rall rrunë lu ra gobiernë. ²³ Repi rall lu ra nazuga'a lu juntë:

—Biagná na'a rua' lachigui'bë. Niétiquë na; dchi'chi në'au rua' lachigui'bë. Guná na'a lu ra suldadë naquëhapë rua' lachigui'bë, perë iurë bësha'lë na'a lachigui'bë, ni tubi adë chu nádi'i la'ni.

²⁴ Jëfë narapë iádu'u con ra bëshuzi principal con lë'ë bëshuzi más më ru'bë, bini rall naguchi ra suldadë lu rall; bëdzëguëë' ldu'u rall. Guni'i lu sa' rall:

—¿Pë fin gapë ndë'ë iurne'?

²⁵ Lueguë iurní bédchini tubi nguii lu ra jëfë nu gúchill:

—Ra nguii nabëtia'a të lachigui'bë, lë'ë rall zuga'a la'ni iádu'u ru'bë. Caglua'a rall lë'ë ra mëné.

²⁶ Iurní lë'ë jëfë narapë iádu'u con sëbëldá suldadë, guagli'i rall ra poshtë perë sin quë adë pë bë'nënu rall lë'ë rai' purquë bëdzëbë rall niagáu guë'ë ra mëné lë'ë rall. ²⁷ Iurë be'dë guënu rall ra poshtë, bëzú rall lë'ë rai' lu Junta Suprema. Guni'i jëfë shtë ra bëshuzi:

²⁸ —Hia bédë'në na'a providë lë'ë të de quë adë guadi'dzëdi'i të lë Jesús parë guëlua'a të ra mëné. Nu guná, ¿pë quëhunë të iurne'? Casi grë mëné Jerusalén hia bini rall nacaglua'a të. ¿Pë adë runë të shgabë'të? Cagdchi'bë të guëc na'a por nguii naguti lu cruz.

²⁹ Iurní Pedro nu ra poshtë guni'i rai':

—Pimërë napë quë guëzu'bë diaguë na'a shti'dzë Dios, lëdë guëlu'di'i shti'dzë ra nguii guëzu'bë diaguë na'a. ³⁰ Perë Dios shtë

6

shtadë guëlu hia'a, bëldishtë më lë'ë Jesús ladi ra tégulë, el mizmë Jesús nagudini të, el quë nabëquë'ë të lu cruz. ³¹ Dios bëldishtë lë'i' parë gube'e. Bëcuc'zë më lë'ë Jesús ladë ldi shtë më. Dios guni'i Jesucristo na el quë nagunëbë'a lë'ë hia'a; nahi' el quë nagunë salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtë në më. Bë'në Dios punërë nguui ni të parë gunë nadzë'ë të mudë nanabani të, nu parë gunë më perdunë lë'ë të. ³² De grë cusë rë' na na'a testigu con Espíritu Santo purquë cabezënuhi' lë'ë na'a. Verdá nahin guashtë Jesús ladi ra tégulë, nu Dios bëdë'ë Espíritu Santo parë grë ra nagualdi ldu'i shti'dzë më.

³³ Iurë bini ra nazuga'a lu juntë lo quë naguni'i ra poshtë, nalë bëldë rall nu guc ldu'u rall niaguini rall lë'ë ra poshtë. ³⁴ Perë ladi ra nazubë lu juntë, bëru'u tubi nguui lë Gamaliel. Nall mësë shtë lëy nabëquë'ë Moisés nu nall fariseo. Nalë runë ra mënë rëspëti lë'ëll. Guasuldill nu gunibë'all parë bëru'u ra poshtë stubi ladë. ³⁵ Lueguë guni'll lu ra sa'll:

—Rnia'a lu të ziquë më ládza'a, gulë gapë cuidadë lo quë nagunënu të ra nguui rë'. ³⁶ Bësëagná ldu'u të hia zia'a tiempë ne'; dzë ni gu' tubi nguui nabëru'ë Teudas. Guni'll lu ra mënë lë'ëll nall tubi nguui ru'bë. Bësiquëll mënë. Ziquë tapë gahiu'a nguui guanaldë rall lë'ë Teudas, perë despuësë gudini ra mënë lë'ëll. Hia grë ra mënë nacanaldë lë'ëll, bëtë'tsë rall. Zni gualú partidë shtë Teudas. ³⁷ Despuësë de ra dzë ni, gu' stubi nguui. Bëru'ëll Judas. Nall më Galilea. Dzë ni guasë cënsë shtë ra mënë. Zihani mënë guanaldë lë'ë Judas, perë gudini rall lë'ëll nu grë ra shmë'nëll bësa'në sa' rall. Bëtë'tsë rall. ³⁸ Por ni rnia'a lu të, gulë bësa'në ra nguui rë'. Zuzia'a rall. Adë rzunaldëdi'i të lë'ë rall purquë si talë cusë rë' nahin cusë shtë nguui, zialuhin. ³⁹ Perë si talë ndë'ë nahin shchi'ni Dios nu rac shtu'u të guënitilú tēhin, çlla guëru'u të? Gulë gupë cuidadë, purquë si talë lë'ë rall quëhunë rall shchi'ni Dios nu lë'ë të rzu të lu rall, quëhunë të cuntrë Dios iurni.

⁴⁰ Iurë gualú biadi'dzë Gamaliel lu ra nazú lu juntë, bëa'në rall cunformë. Iurni guna'bë rall lë'ë poshtë. Gunibë'a rall guëdia'a rai' hiaguë, nu guni' rall fuertë lu rai' de quë adë guadí'dzëdi'i rai' shti'dzë Jesús. Bëdë'ë rall libertá lë'ë rai'. ⁴¹ Bëru'u ra poshtë lu juntë. Nalë bëquitë ldu'u rai' purquë ra nazubë lu juntë, guni'i guidzë rall lë'ë Pedro nu Juan purquë na rai' shmënë Jesús. Guc bë'a rai' grë lo quë naguc, bë'në më ordenar nu bëquitë ldu'u rai'. ⁴² Perë adë bësa'nëdi'i rai' guagla'guë biadi'dzë rai' lu ra mënë de quë Jesús na Cristo el quë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Glli gllitë' guazë guaglua'a rai' ra mënë la'ni iadu'u ru'bë nu lidchi ra mënë.

Gulë shmënë Jesús gadchi nguui parë gunë rall compa'ni ra poshtë

¹ Tiempë dzë ni zihani mënë gualdi ldu'u rai' diza'quë. Cadë dzë gudi'dzë rall cumidë gau ra nanadë nápëdi'i, perë ra më israelitë naruadi'dzë dizë griego guzublú guni'i rall cuntrë ra më israelitë naruadi'dzë dizë hebreo. Guni'i rall lu ra poshtë, ra viudë naruadi'dzë griego adë cuá'adi'i rall igual ziquë cua'a ra viudë naruadi'dzë hebreo. ² Iurni guézá chi'bë chupë poshtë bëtë'a rai' grë ra mënë narialdi ldu'i diza'quë. Guchi rai' lu rall:

—Adë napë na'a tiempë parë qui'dzë na'a cumidë parë ra narqui'ni cumidë. Más nasac guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zni rac shtu'u më. ³ Por ni rnia'a lu të, Dadë, gulë gudili gadchi nguui entrë lë'ë të. Gulë gudili ra nguui naná humildë, ra nanapë llgabë za'quë nu ra nguui nacabezënu Espíritu Santo la'ni ldu'u rall; qui'dzë rall nagá ra mënë. ⁴ Lë'ë na'a guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të nu tsagla'guë guëdia'a di'dzë na'a diza'quë shtë Jesús.

⁵ Grë rall gurë rall de acuerdë. Iurni gudili rall gadchi nguui parë gunë rall dchi'ni. Primërë Esteban, nall tubi nguui con guëdubinú ldu'ull rialdi ldu'ull Dios. Cabezë Espíritu Santo la'ni ldu'ull. Guagla'guë lë rall: Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas nu Nicolás. Nicolás na më guë'dchi Antioquia. Adë nall më israelitë perë más antsë gualdi ldu'i creenci shtë ra më israelitë. ⁶ Lueguë be'dë guënu rall ra nguui rë' lu ra poshtë. Guna'bë rai' lu Dios por lë'ë rall nu bédchi'bë ra poshtë guí'a'i' guëc rall parë bë'në rall recibir dchi'ni ni.

⁷ Guëdubi guë'dchi shtë Jerusalén bërë'tsë diza'quë shtë Jesús. Nalë guadalë ra narialdi ldu'i diza'quë. Zihani ra bëshuzi israelitë gualdi ldu'u rai' diza'quë.

Guna'zi rall Esteban

⁸ Esteban nall tubi nguui nanapë pudërë nu favurë shtë Dios. Dios runë compa'ni lë'ëll parë rúnëll milagrë nu cusë ru'bë lu ra mënë. ⁹ Perë bëldá ra nguui gudildi di'dzë con Esteban. Ra nguui ni ze'dë rall de iadu'u shtë mënë nalë Esclavos Libertados. Ra nguui ni guc rall muzë naguzac zi, perë despuësë gupë rall libertá. Bëdchini sëbëldá nguui de los de másru'u lugar cumë ziquë Cirene, Alejandria, Cilicia nu regiuni shtë Asia. Grë ra nguui rë' gudildi di'dzë rall con Esteban, ¹⁰ perë adë bë'nëdi'i shti'dzë rall gan lu Esteban purquë Esteban ruadi'dzi' con llëru'bë pudërë nabëdë'ë Espíritu Santo parë lë'i'. ¹¹ Iurë guná rall adë bë'nëdi'i rall gan parë niuadi'dzënu rall Esteban, gudilli rall bëldá nguui mal parë guëni'i rall bishi

cuntrè Esteban. Guni'i rall de què bini rall cagni'i Esteban ra di'dzè cuntrè lèy shtë Moisés nu cuntrè Dios. ¹² Mudè ni bètsatsu rall ra mènè con ra mè gushè nu mèsè narlua'a lèy. Guna'zi rall Esteban nu bia'a rall lè'i' lu Junta Suprema. ¹³ Gudili rall stubi shcua'a nguiu mal naguèni'i bishi cuntrè Esteban. Guni'i rall:

—Nguiu rè' siempè rni'ill cuntrè iádu'u santu shtëna'a nu cuntrè lèy nabèqu'è Moisés. ¹⁴ Nu bini na'a rni'i nguiu rè', què Jesús mè Nazaret, guècuell iádu'u ru'bè; gúnèll cambi custumbrè nabèsa'nè Moisés parè lè'è hia'a.

¹⁵ Iurni ra gubernè shtë Junta Suprema nu grè ra nazuga'a lu juntè, guná rall lu Esteban. Guc cambi lúhi'. Guná rall lúhi' cumè ziquè lu tubi ianglè.

7

Biadi'dzè Esteban lla na shcuèndi' lu Junta Suprema

¹ Iurè zuga'a Esteban lu Junta Suprema, jèfè shtë ra bèshuzi guna'bè di'dzè lu Esteban zdè'è:

—Zpè gualdi ra nguiu narni'i cuntrè lè'èl'?

² Con zihani histori biadi'dzè Esteban lu rall:

—Dadè bèchi, gulè bèquè diaguè lo què narnia'a lu tè. Llèru'bè na Dios shtëna'a. Bèlua'alú mè lu shtadè guèlú hia'a Abraham tsana guquèrdi' regiuni Mesopotamia. Biadi'dzè mè Abraham antsè tsana guquèrdi' Harán. ³ Repi Dios lu Abraham: “Bèsa'nè ládzel nu grè ra sa'l nu bèagzè zitu tubi lugar naguèluá'ahia lè'èl'”. ⁴ Iurni bèru'u Abraham ládzi' nalè Caldea parè guèquèrdi' Harán. Despuèsè guti shtadè Abraham, iurni Dios bèshe'ldè lè'è Abraham lugar catè dzu hia'a iurne'. ⁵ Perè Dios adè bèdè'èdi' ni tubi partè shtë lugar rè' parè nianibè'a Abraham ni siquierè tubi ldè guiu'u mitu'nè catè niazubè tubi hiu'u lídchi'. Perè Dios bè'nè prometer lu Abraham guèdè'è mè lugar ni parè shíni' despuèsè tsana gáti', perè dzè ni Abraham gá'adi' nápi' shíni'. ⁶ Nu guni'i Dios lu Abraham ra shíni' natsadalè, guèquèrdè rall ziquè mè zitu lugar catè adè na ladzè rall. Por tapè gahiu'a izè gac rall muzè nu guèzac zì rall lu dchi'ni. ⁷ Tambièn guni'i Dios lu Abraham: “Na guna cashtigu ra mènè naguèzac zì ra shíni lu dchi'ni. Despuèsè tsana guèru'u rall lugar ni, iurni gunè rall adorar na lugar rè'”. Lugar ni dzu hia'a iurne'. ⁸ Dios bè'nè prometer lu Abraham de què grè ra shíni Abraham, na rall shmènè Dios. Ziquè tubi lèy parè lè'è rai', gunibè'a mè gac circuncidar shíni Abraham, quiere decir, bèchuguè Abraham du'pè gui'di shtènè partè delicadè shtë

llguè'nè. Dzè Isaac napè tubi lmalè gúlèll, gac circuncidàrèll. Isaac bè'nè lo mizme tsana gúpèll shínill, Jacob. Nu zni bè'nè Jacob con ra shíni'. Ra shíni Jacob bèac rall chi'bè chupè nanaguc chi'bè chupè grupè shtë naciuni Israel.

⁹ 'Ra shíni Jacob naguc ra shtadè guèlú hia'a, gupè rall mbidi José, bèchi rai'. Bètuu' rai' lè'è José. Ra naguzi' José bia'a lè'è José parè Egipto, perè Dios bè'nè compafi lè'i'; ¹⁰ adè bèsa'nèdi'i mè lè'i'. Nu bèdè'è mè llèru'bè llgabè parè bèa'nèll bien lu rèy Faraón. Nu Faraón bè'nè nombrar lè'è José ziquè gubernadurè shtë Egipto. José guná grè ra dchi'ni nagunè ra mènè lidchi Faraón.

¹¹ 'Gudèdè ra izè; bèdchini galzì guèc ra mènè shtë Egipto nu Canaán. Nalè bèldia'nè rall lu gubini. Ra shfamili Jacob, ra shtadè guèlú hia'a, adè rdzèlèdi' rai' nagáu rai'.

¹² Perè bini Jacob de què nanú dau Egipto, iurni bèshè'ldi' ra shíni' parè guaca'a rall nagáu rai'. Nu bèabri rai' ladzè rai'. Ndè'è primèrè viajè shtë rai'. ¹³ Dzè bè'rè dau shtë rai', gua rall Egipto stubi vultè. José bèquebi lu ra bèchi' chu nall. Nu rèy shtë Egipto binill ca nezè ze'dè José. ¹⁴ Iurni José bèshe'ldè ra bèchill parè guaglli'i rall Jacob, shtadè rall con grè shfamili'. Famili rè' na rai' setenta y cinco mènè. ¹⁵ Zni gac con Jacob. Bèagzè rai' Egipto con grè shfamili'. Guquèrdè rai' ndè. Despuèsè guti Jacob. Nu ndè guti ra shíni Jacob, ra shtadè guèlú hia'a. ¹⁶ Iurni bia'a rai' ba'cu shtë ra tègulè parè lugar nalè Siquem. Ndè bèga'chi ra ba'cu ni catè guzi' Abraham tubi ldè guiu'u lachi más antsè lu shíni Hamor naquèrdè ra Siquem.

¹⁷ 'Dzè ni hia mèrè gac cumplir lo què nabè'nè mè prometer lu Abraham, bè'nè mè jurar lu Abraham de què guèdalè shíni'. Bèac rai' mènè zihani lugar Egipto. ¹⁸ Tiempè ni cagnibè'a tubi rèy naciuni Egipto perè adè bèagná'di' ldú'ull pè bè'nè José guahietè. ¹⁹ Mizmè rèy ni bèsiguèll shtadè guèlú hia'a. Gunibè'a rèy lu ra israelitè parè guèru'ldè rall shíni rall lu nisè parè gati ra me'dè. ²⁰ Dzè ni gulè Moisés. Guc me'dè chulè nu nacha'ngu me'dè delantè lu Dios. Bè'nè shtadè me'dè gan; gupè rai' lè'è me'dè tsunè mbheu lídchi'. ²¹ Tsana guagsa'nè rai' me'dè lu nisè parè nia'a pè niac me'dè, bèdchini shtsa'pè rèy shtë Egipto. Bi'all me'dè nu gunall me'dè cumè ziquè shínill. ²² Zdè'è mudè bèsè'dè Moisés grètè' studi narac bè'a ra mè Egipto. Nu gúquèll tubi nguiu de buen llgabè parè ruadi'dzèll nu grè ra cusè nalè ráquèll.

²³ 'Dzè ni napè Moisés cuarenta izè, guagnáhi' ra mè ládzi', ra mè israelitè naquèrdè tubi lugar shtë Egipto. ²⁴ Lugar ni gunáhi' lu mal tratè naquèhunè tubi mè Egipto con tubi mè israelitè. Moisés guagláhi' mè ládzi'. Por mal nabè'nènú

më Egipto, gudini Moisés më Egipto.
²⁵ Moisés bë'ni' llgabë ra më lãdzi' nadë'ë
 rall cuendë de quë Dios bëshe'ldë lë'i'
 parë guëdë'ëi' libertã lë'ë rall, perë ra më
 israelitë adë guasëdi'i rall. ²⁶ Stubi dzë
 Moisés bëdia'guëlu' chupë më lãdzi'; cadilli
 rall. Guaglã Moisés lë'ë rall nu gúchi' lu ra
 nacadildi: "Lë'ë të bëchi sa'të, ¿Pëzielú rdildi
 të?" ²⁷ Iurní nacagdë'ë galnë sa'll, bësnill
 lë'ë Moisés; répill: "¿Chull bëshe'ldë lë'ëi'?
 ¿Pë zé'dël ndë'ë ziquë narnibë'a parë ze'dë
 guë'nël juzguë lë'ë na'a?" ²⁸ ¿Pëllë rac shtu'u
 quínil na ziquë gudínil më Egipto na'guë?"
²⁹ Iurë bini Moisés lo quë naguni'i nguiu ni,
 bëllu'në Moisés. Bëagzëll parë regiuni nalë
 Madián. Ndë guqurërdëll ziquë më zitu.
 Bëtsë'all nu gúpëll chupë shínil.

³⁰ 'Hia guc cuarenta izë guqurërdëll
 Madián. Dzë ni zull lachi guëlla' dani nalë
 Sinaí, bëlua'alú tubi ianglë lull. Bëru'ui'
 lu be'lë catë rëuldë tubi hiaguë. ³¹ Moisés
 bëdzëguë'ldú'i'; bë'ni' llgabë, pëzielú rëuldë
 hiaguë rë'. Guabí'guëll parë gunall luhin.
 Bínill voz shtë Dios naguni'i: ³² "Nahia Dios
 shtënë ra shtadë guëul. Nahia Dios shtë
 Abraham. Nahia Dios shtë Isaac. Nahia
 Dios shtë Jacob." Iurní lë'ë Moisés guzublú
 bëdzëbëll nu bëchí'chill. Hia adë gunëdi'ill
 niagbí'all lu hiaguë catë rru'u be'lë. ³³ Nu
 guchi Dios lull: "Gulë rachi guëa'l purquë
 lugar catë nanul na lugar santu purquë
 na zug'ahia ndë'ë iurne'. ³⁴ Rnahia grë
 trabaju nardëdë ra shmëna naquërdë
 Egipto, nu rquë diaga iurë ru'në rall lua.
 Por ni iurne' guna librar lë'ë rall. Guëshe'lda
 lë'ë ziquë shmëna hashtë Egipto."

³⁵ 'Antsë ra israelitë adë bë'nëdi'i rall
 cuendë lë'ë Moisés; repi rall: "¿Chu bëshe'ldë
 lë'ëi' ziquë jëfë parë ze'dë guë'nël juzguë
 lë'ë na'a?" Perë Dios bëshe'ldë lë'ë Egipto.
 Nu lë'ë ianglë naguni'i lull catë zubë hi-
 agüë narëuldë, bë'ni' compa'ni lë'ë Moisés.
 Gúqui' jëfë parë gualdull më israelitë lugar
 ni. ³⁶ Gua Moisés Egipto parë gualdúhi' ra
 shtadë guëlu' hia'a. Por pudërë shtë Dios
 bë'ni' milagrë nu cusë ru'bë Egipto. Bë'ni'
 milagrë rua' Nisëdu'u Llni. Por cuarenta
 izë bë'ni' milagrë la'ni ra dani catë zia'a zu
 rai'. ³⁷ Lo mizmë Moisés rë' guni'i lu ra më
 israelitë: "Dios guëshe'ldë tubi naguadi'dzë
 shti'dza delantë lu të. Galë më ladi bëchi
 sa' të cumë ziquë bëshe'ldë më na. Gulë
 tsaldí ldu'u të grë lo quë nagüeni'i më lu
 të." ³⁸ Lë'ë Moisés ni guzënu lë'ë ra mënë
 la'ni ra dani Sinaí catë guni'i ianglë lúhi'
 antsë. Moisés guqurërdënu ra shtadë guëlu'
 hia'a. Bë'ni' recibir ra diza'quë shtë Dios
 të guëne'e Moisés di'dzë ni parë lë'ë hia'a.
 Di'dzë ni napë pudërë parë siemprë; nun-
 quë adë tsalúdi'in.

³⁹ 'Shtadë guëlu' hia'a bëzu'bë diáguëdi'i
 rai' shti'dzë Moisés. Adë gunëdi'i rall

nanibë'a Moisés lë'ë rall. Mejurë guc ldu'u
 rall nëabrí rall parë Egipto. ⁴⁰ Tubi dzë adë
 zuga'anú Moisés lë'ë rall, repi rall lu Aarón:
 "Adë guëne'e na'a rsunë pë cazac Moisés.
 Adë nídi'ill ndë'ë, nu gulull lë'ë hia'a Egipto;
 por ni rac shtu'u na'a iurne', guntsá'tul tubi
 dios naquiblu' lu hia'a delantë." ⁴¹ Lueguë
 bënts'a'u rall tubi ngunë mitu'në de orë.
 Gudini rall bëldã ma parë bédë'ë rall tubi
 ofrendë lu dzanë narunë rall adorar. Nalë
 bëquitë ldu'u rall por lo quë nabënts'a'u rall
 con guia'a rall. ⁴² Iurní Dios bë'në intrigu
 lë'ë rall parë quëhunë rall adorar ra cusë
 lu guë'dchiliu, ziquë ra mbelëgui'i nu ngu-
 bidzë. Zni naescritë la'ni libré nabëquë'ë ra
 profetë. Rni'i libré ni:

Lë'ë të më israelitë, guzë të lu dani durantë
 cuarenta izë.

Gudini të ra ma parë bë'në të ofrecer lu dios
 shtë të,

perë ni tubi ma adë bë'në të ofrecer lua con
 guëdubini ldu'u të.

⁴³ Be'rquë nua'a të nichí shtë Moloc, dios
 shtë të.

Nua'a të tubi mbelëgui'i shtë dios Renfán.

Ra idolo rë' bënts'a'u të parë runë të adorar.
 Por ni guëgúa të de ladzë të parë guëshe'lda

lë'ë të más zitu stubi ladë Babilonia
 parë tsa të cashtigu.

⁴⁴ 'Ra shtadë guëlu' hia'a tsana guzë rall
 dani, nua'a rall tubi hiu'u lari nu tubi nichí
 catë nuts'a'u ra lëy nabëquë'ë Moisés. Hiu'u
 lari gucsá'u'uhin ziquë guni'i Dios lu Moisés
 nu ziquë bëlua'a më lúhi'. ⁴⁵ Ra shtadë
 guëlu' hia'a gupë rall hiu'u lari ni por llëduni
 tiempë ziquë tubi cusë nabë's'a'në Dios parë
 lë'ë rall. Nu ra mënë nabidë con Josué,
 nua'a rall hiu'u lari rë' tsana bëdchisú rall
 ra guiu'u shtënë stubi ra naciuni. Dios
 bë'në compa'ni lë'ë rall parë guëru'u ra mënë
 lugar ni parë guëu' ra shtadë guëlu' hia'a.
 Nga'li guqurërdëll ras hashtë tiempë nagu-
 nibë'a rëy David. ⁴⁶ Dios guc shtu'u lë'ë
 David. Guna'bë David lu Dios niuntsá'ui'
 tubi iádu'u catë niaquërdë Dios verdadërë,
 mizmë Dios nabë'në Jacob adorar. ⁴⁷ Perë
 David adë bë'nëdi'i' gan naza'a tubi iádu'u
 lidchí Dios, perë shínil Salomón, sí, bë'nëll
 gan; bëz'a'ái' iádu'u lidchí Dios. ⁴⁸ Perë Dios
 nacabezë gube'e cumë llëru'bë na më, adë
 quërdëdi'i më la'ni iádu'u narza'a ra nguiu.
 Ziquë guni'i profetë shti'dzë Dios narni'i:

⁴⁹ Gube'e cabeza, nu rnibë'ahia guëdubi
 guë'dchiliu.

Guë'dchiliu na ziquë tubi bangu catë rzu
 guëahia.

¿Pëllë clasë iádu'u gunts'a'u të parë guëbeza
 la'ni?

Adë rquí'ndia'a lugar catë guëzi'i ldu'a'a.

⁵⁰ Na bënts'a'ua grë cusë rë' lu guë'dchiliu.

⁵¹ 'Lë'ë të de por si nagüëdchí ldu'u të nu
 adë rinidi'i të shti'dzë Dios. Na të cumë

ziquë ra mënë nadë guënëdi' Dios. Siempër quëhunë të cuntrë Espíritu Santo. Na të ziquë guc ra shtadë guëlu hia'a. ⁵² Ra shtadë guëlu hia'a, bédë'ë rall hiaguë grë ra nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Ni túbi' adë chu bídëdi' sin quë adë niadë'ë hiaguë guëc rai'. Ra shtadë guëlu hia'a, gudini rall profetë nabíadi'dzë de quë guëdchini stubi nguii naná tubldí shcuëndi' lu Dios. Iurná bidë më perë lë'ë të bë'në të intriegu lë'ë më lu guia'a më rumanë nu gudini të lë'ë më. ⁵³ Lë'ë të bë'në të recibir lëy shtë Dios nabitënë ra ianglë, perë adë bëzu'bë diaguëdi' të di'dzë ni.

Gudini rall Esteban

⁵⁴ Iurë gualú bini rall grë ra cusë naguni'i Esteban, nalë bédë'ë rall hashtë rchushi lai' rall; rna rall lu Esteban. ⁵⁵ Perë cabezëni Espíritu Santo la'ni ldu'u Esteban. Bédísi' lúhi' lu gube'e; gunáhi' lu gluri shtë Dios catë cabezë më. Nu gunáhi' lu Jesús nacabezë ladë ldi shtë Dios. ⁵⁶ Guni'i Esteban:

—Gulë guná, rnahia gube'e lla'lë. Rnahia lu Jesús, nguii nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. Cabezë më ladë ldi shtë Dios.

⁵⁷ Perë grë rall bësë'au rall diaguë rall. Gurushtíá rall nu ze'dë guëllu'në rall parë quini rall Esteban. ⁵⁸ Gulú rall Esteban fuërë rua' guë'dchi. Ndë bédë'ë guë'ë rall Esteban parë gáti'. Ra nabini shti'dzë Esteban, gulú rall shabë rall nu guatishi rall shabë rall lu tubi nguii nalë Saulo. ⁵⁹ Iurë bédë'ë guë'ë rall Esteban, quëadi'dzënúhi' Jesús. Guná'bëi' lë'ë më; guní'i':

—Dadë Jesús, bë'në recibir espíritu shtëna.

⁶⁰ Despuësë iurní bëzullibi Esteban nu fuertë guní'i' lu Dios nacabezë gube'e:

—Adë rtiá'adi'il culpë duldë shtë rall.

Iurë gualú guní'i' Esteban di'dzë ni, gúti'.

8

Rzunaldë Saulo ra shmënë Jesús

¹ Saulo gu' de acuerdë tsana gudini rall Esteban. Mizmë dzë ni guzublú guzunaldë mënë grë ra narialdí ldu'i diza'quë ciudá Jerusalén. Grë ra shmënë Jesús bërë'tsë rall; gua naguna'zi nezë regiuni shtë Judea nu guna'zi rai' nezë Samaria, perë ra poshtë bëa'në rai' Jerusalén. ² Bédá nguii za'quë bëca'chi rall lë'ë Esteban nu nalë bi'ni rall por lë'i'. ³ Perë Saulo adë bégá'adi' ldu'ull ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Riutëll hiu'u por hiu'u parë rgull ra mënë, na'a la nguii. Rshaguiull ra prubi parë riagsëa'nëll mënë lachigui'bë.

Caqlua'a rai' diza'quë regiuni Samaria

⁴ Ra nabëru'u Jerusalén cualquier nezë zia'a rall, rni'i rall diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. ⁵ Felipe gua tubi guë'dchi shtë Samaria. Ndë guzublú guní'ill lu ra mënë chu na Jesucristo. ⁶ Bédëá mënë zihani parë

rquë diaguë rall bien grë ra di'dzë naguni'i Felipe. Nu rna rall lu milagrë nabë'në Felipe. ⁷ Zihani mënë narac llu'u, bëac rall. Gulú Felipe mëdzabë la'ni ldu'u ra nanapë mëdzabë. Nalë gurushtíá ra mëdzabë iurë bëru'u rall. Zihani cujë nu mënë narac galguidzë llunguë, bëac rall. ⁸ Nalë bëquitë ldu'u ra mënë grë nabë'në Felipe ciudá ni.

⁹ Ndë guquërelde tubi nguii nalë Simón. Rac rquë'ë bëlliull. Zdë'ni mudë bësiguëll ra mënë shtë Samaria. Bëdzëguë'ë ldu'u rall iurë rna rall narunë Simón. Rni'ill de quë lë'ëll nall tubi më nalasac. ¹⁰ Grë ra mënë dizdë ra më ru'bë hashtë más nabí'chi, bëquë diaguë rall pë rni'i Simón. Guni'i rall lë'ëll nall më ru'bë nabëshe'ldë Dios lu guë'dchiliu. ¹¹ Gualdí ldu'u rall lë'ë Simón por magi nabë'nëll. Llëduni tiempë bësiguëll ra mënë ¹² perë zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë naguni'i Felipe. Ruadi'dzë Felipe mudë tsutë mënë nezë lu gube'e parë tsa rall catë rribë'a Dios. Por Jesús gac salvar mieti, guni'i Felipe nu bëchu'bë nísí' na'a la nguii, ra nagualdí ldu'i diza'quë. ¹³ Mizmë Simón bëriubë nísëll purquë gualdí ldu'ull diza'quë nu guanaldéll lë'ë Felipe. Nalë bédzëguë'ë ldu'ull; gunall milagrë nu sēñi ru'bë nabë'në Felipe.

¹⁴ Bini ra poshtë nabë'a'në Jerusalén, ra mënë Samaria gualdí ldu'u rall diza'quë. Iurní bëshe'ldë rai' Pedro nu Juan parë zia'a rai' Samaria. ¹⁵ Bëdchini Pedro nu Juan guë'dchi ni; guna'bë rai' lu Dios parë guëdë'ë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' grë ra më Samaria nagualdí ldu'i diza'quë. ¹⁶ Ra nagualdí ldu'i diza'quë todavia adë bē'nēdi'i rall recibir Espíritu Santo la'ni ldu'u rall. Más antsë tsana bëriubë nisé rall, ra nabëchu'bë nisé lë'ë rall, guna'bë rall niétiqë lë shtë Dadë Jesús. ¹⁷ Iurní Pedro nu Juan bédchi'bë guia'a rai' guëc ra mënë ni. Lueguë bédchini Espíritu Santo parë gulezënúhi' lë'ë rall.

¹⁸ Iurë guná Simón bédchi'bë poshtë guia'a rai' guëc ra mënë nu gunall bédchini Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall, Simón bē'nēll ofrecerë dumí. ¹⁹ Répill lu ra poshtë:

—Gulë bëtuu' du'pë pudërë nanapë të parë guna ziquë runë të, të iurë guëdchi'ba guiahia guëc ra mënë, gunë rall recibir Espíritu Santo.

²⁰ Repi Pedro lull:

—Dios guënitilú lë'ëll con grë shtu-mil. ¿Pëllë llua'al sí'il con dumí lo quë narzëlaa'chi Dios ca'a mënë? ²¹ Adë nápëll derechë con lë'ë na'a purquë bē'nēll duldë la'ni ldu'ul. Zuldídi'i shcuëndëll delantë lu më. ²² Bësa'në llgabë mal shtë'nëll; bëagrí ldu'ul con Dios; guna'bë lu më të gunë më perdunë lë'ëll. ²³ Gadzë duldë la'ni ldu'ul; nal ziquë nanú bajo ordë shtë Satanás.

²⁴ Iurní guchi Simón lu poshtë:
—Gulë guna' b'è lu Dios por na të parë adë guëzac zíd'i' mè na ziquë guni'i' tē.

²⁵ Ra poshtë guni'i' rai' lu mënë Samaria ra cusë nagoná rall nu biadi'dzë rai' diza'quë lu ra mënë. Iurní b'èru'u rai' parë gua rai' los de más guë'dchi shtë Samaria. Guagni'i' rai' diza'quë; despuësë bëagrí rai' parë Jerusalén.

Biadi'dzënu Felipe tubi më Etiopía

²⁶ Dzë ni repi tubi ianglë lu Felipe:
—B'è'në preparar tē tsal tubi nezë narëa'në ladë sur, nezë nazia'a de Jerusalén parë guë'dchi nalë Gaza. Nezë r'è' rdëdë catë níd'i' mënë.

²⁷ Lueguë b'èru'u Felipe. Ziá'ai'; perë nezë naziá'ai', bëdia'guëluhi' tubi nguui më Etiopía. Nádi'll nguui completë nu nall tesorërë shtë Candace, tubi na'a narnibë'a naciuni Etiopía. Lë'è tesorërë guall Jerusalén parë guaguë'nëll adorar Dios. ²⁸ Zëagzëll parë lãdzëll. Zúbëll lu guërrëdë shtëll. Quëú'ldëll la'ni tubi librë nabëquë'è Isafias. ²⁹ Iurní repi Espiritu Santo lu Felipe:

—Guabi'guë cula'ni guërrëdë shtënë më Etiopía.

³⁰ Iurë guabi'guë Felipe cula'ni guërrëdë, bíni' quëu'ldë nguui ni la'ni librë shtë Isafias. Felipe guna' b'è di'dzë lull:

—¿Gu riasël lo quë nacagni'i' la'ni librë?

³¹ Nguui ni repi lu Felipe:

—Adë riasëdia'a purquë adë nãpëdia'a chu guëni'i' pë runë cuntienë ni.

Iurní rëpill lu Felipe tē tsepi Felipe nu subë Felipe la'ni shguërrëdëll. ³² La'ni librë catë quëu'ldë më Etiopía lë'è partë ni cagni'i':

Bia'a rall nguui parë gáti' ziquë lli'li, nu ziquë rëa'në lli'li ziquë gu'pë delantë lu ra narna'zi, zni b'ea'në nguui r'è'.

Adë bëllá'ldëdi' rua'll parë niaru'u tubi di'dzë.

³³ Dzë ni guna'zi ra mënë lë'ëll, b'è'në rall condenar lë'è nguui ni sin ni tubi causë.

Adë pë jushtisi b'è'në rall. Nalë fier b'è'në rall tratë nguui ni.

Bëdchisú rall vidë shtënëll.

³⁴ Iurní më Etiopía guna' b'è di'dzë lu Felipe:

—B'è'në favurë guni'i' lua, ¿chu guzac zdë'è? ¿Pë lu mizëmë lë'ëll rni'll u nu chu stubi guzac zdë'è?

³⁵ Iurní Felipe guzublú guni'i' pë runë cuntienë partë catë bi'ldi më Etiopía la'ni librë. Guni'i' Felipe ra diza'quë shtë Jesús nu lla gac salvá'ëll. ³⁶ Iurë ziadëdë rall tubi lugar catë rë nisë, guna' b'è di'dzë më Etiopía lu Felipe:

—Ndë'è rë nisë. ¿Pë adë gac chubë nisa ndë'è?

³⁷ Felipe repi lull:

—Si talë guëdubinú ldu'ul rialdí ldu'ul shti'dzë Jesús, zac chubë nísël ndë'è.

Iurní repi nguui ni:

—Rialdí ldua'a niëtiquë Jesucristo na shini Dios.

³⁸ Gunibë'a nguui parë guzudchí guërrëdë parë bietë rai'. Iurní guatë rai' la'ni nisë. Bëchu' b'è nisë Felipe lë'ëll ndë. ³⁹ Iurë b'èru'u rall rua' nisë, Espiritu Santo bia'a lë'è Felipe. Lë'è nguui nillí gu' ldu'ull nu rquité ldu'ull. Guaglã'guëll shnézëll. ⁴⁰ Bëdchini Felipe guë'dchi nalë Azoto, nu gudëdëi' guë'dchi por guë'dchi. Cagluá'ai' mënë diza'quë hashtë bëdchini' guë'dchi nalë Cesarea.

9

Bëac Saulo shmënë Jesús

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Saulo guagla'guë b'è'në nalaa'dchill; guc ldu'ull quínill ra mënë narialdí ldu'i' diza'quë. Por ni guagnall jëfë shtë ra bëshuzi ² parë gunë rall firmar tubi guichi parë zia'a Saulo. Guziá'all ra iadu'u shtë më israelitë guë'dchi Damasco. Ndë tsatílill ra na'a nu nguui nacanaldë tēchi diza'quë shtë Jesús. Gue'dënull ra mënë ni; guëldáguëll lë'è rai' lachigu'i' b'è. ³ Gu iurë zia'a zull nezë, hia mërë guëdchínill guë'dchi Damasco, nasesë bëdchini tubi llni nezë lu gube'e. Gu'të llni lu nezë catë zia'all. ⁴ Saulo galuguë lu guiu'u; gunall lu llni nu bínill tubi b'è naguni'i':

—Saulo, Saulo, ¿pëzielu rzunáldël na?

⁵ Iurní guna' b'è di'dzë Saulo:

—¿Chu lë'èl? Dadë, rni'll lua zni'i.

Iurní b'è guni'i':

—Nahia Jesús. Rzunáldël shmëna parë quínill. ¿Pë adë rac b'è'al lo mizëmë na rzunáldël? Adë guëllu'idi'i' lo quë naquëhúnëll. Quëhúnëll ziquë runë ngunë narlda'a patadë lu garrudchi. Zni quëhúnëll.

⁶ Iurní nalë bëdzëbë Saulo nu bëchi'chill. Rëpill:

—Dadë, ¿guadë narac shtú'ul guna?

Perë lë'è b'è guni'i':

—Guashtë nga'li nu gutë ladi guë'dchi. Ndë guëni'i' mënë lul pë gúnëll.

⁷ Ra nguui nazënu lë'è Saulo, b'ea'në rall ziquë gu'pë tantë bëdzëbë rall purquë bini rall b'è nacagni'i' lu Saulo, perë ni tubi adë chu gunádi'i' rall. ⁸ Iurní Saulo guashtë lu guiu'u, perë iurë bëshá'lëll slull, hiadë gúquëdi'i' nianall. Bëá'nëll ciëgu. Ra nguui nazënúhi', guna'zi rall guiá'ai' parë guc bëdchini' guë'dchi Damasco. ⁹ Ndë bëá'ni' tsunë dzë; adë gúquëdi'i' nianáhi'. Adë gudáudi'i' nu adë pë bi'i'di'i'.

¹⁰ Guë'dchi Damasco quërelde tubi nguui nalë Ananías. Rialdí ldu'ull shti'dzë Jesús. Bëlua'alú Jesús lull nu repi më lull:

—Ananías.

Bëquebi Ananías lueguë:

—L'ë na ndë'ë, Dadë.

¹¹ Jesús repi lull iurni:

—Guashtë nga'li nu gua lidchi Judas naquërdë nezë nalë Nezë Ldi. Guna'bë di'dzë por tubi nguiu më Tarso. Lëll Saulo. Ndë quëadi'dzënull Dios. ¹² Lu Saulo bëlua'alú tubi nguiu lë Ananías. Nguiu ni lë'ël. Gunall guatël parë guëdchi'bë guíá'al guëquëll të parë guëac slull nu guená Saulo stubi vueltë ziquë nall antsë.

¹³ Iurni bini Ananías naguni'i Jesús, repi Ananías lu më:

—Perë Dadë, zihani mënë rni'i lua shcuendë nguiu rë'. Nablac fier quëhúnëll Jerusalén con ra mënë narialdí ldu'i shti'dzëll. ¹⁴ Iurne' zé'dëll ndë'ë con guichi nabëdë'ë ra jëfë shtë bëshuzi parë guá'all prësi grë ra mënë narunë adorar lë'ël.

¹⁵ Perë Jesús repi lu Ananías:

—Guasë purquë na gudilia nguiu rë' parë guëni'll diza'quë delantë lu ra mënë shtë stubi naciuni nu lu ra rëy shtë rall. Nu tsagní'll diza'quë shtëna lu ra më israelitë. ¹⁶ Na guëluá'ahia lë'ëll nu guënia'a lull grë cusë mal nagunënú mënë cuntrë lë'ëll purquë nall shmëna.

¹⁷ Iurni lë'ë Ananías zia'a lidchi Judas catë quërdë Saulo. Guatëll nu bédchi'bë guíá'all guëc Saulo. Répill:

—Bëchi Saulo, lë'ë Jesús naguni'i lull nezë nazë'dël, bëshe'ldë më na ndë'ë parë gac guënal stubi vueltë nu parë guëdchini Espíritu Santo të cuezënhí' lë'ël.

¹⁸ Lueguë iurni bëlla'lë slu Saulo. Gunáhi' nu bini' gulaguë cumë ziquë tubi gui'lli la'ni slúhi'. Saulo guasuldí nu bëriubë nísí'. ¹⁹ Despuësë gudáuhi' nu bëu' fuersë shtëhi' stubi vueltë. Bëá'ni' bëldá dzë Damasco con ra narialdí ldu'i diza'quë.

Guzublú Saulo guni'i diza'quë lu ra mënë Damasco

²⁰ Lueguë guzublú guni'i Saulo diza'quë shtë Jesús lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra israelitë. Guní'll lu mënë, Jesús náhi' shini Dios nabidë lu guë'dchilíu. ²¹ Grë ra mënë nabëquë diaguë shti'dzë Saulo, bédzëguë' ldu'u rall nu guni'i lu sa' rall:

—Perë nguiu rë' na el quë naguzunaldë ra mënë Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë. Nu lo mizmë lë'ëll zé'dëll ndë'ë parë guá'all prësi ra shmënë më parë tsagsá'nëll lë'ë rall lu ra jëfë shtë bëshuzi.

²² Perë Saulo biadí'dzëll lu ra mënë con más llini; adë bédzëbëdi'i'. Guní'i' de quë Jesús na Cristo nabëshe'ldë Dios. Bë'në Dios compa'ni lë'ë Saulo. Ra israelitë naquërdëll Damasco, bëa'në rall sin ni tubi di'dzë purquë adë bédzëldëdi'i' rall pë niani'i rall.

Bëru'u Saulo guí'a ra contrari shtëhi'

²³ Gudëdë zihani dzë; iurni ra më israelitë gurë rall de acuerdë parë quini rall lë'ë Saulo. ²⁴ Lueguë bini Saulo pë llgabë quëhunë rall. Dzë la gue'lë rbezë rall Saulo rua' puertë salidë shtë ciudá parë quini rall Saulo. ²⁵ Ra shmënë Jesús bëtia'a rall Saulo la'ni tubi rëguelë parë iurë gu' gue'lë, bëldaguë rall Saulo stubi tëchi lu'. Lu' ni nahin ziquë tubi lu' bësu'u nasë'au alrededurë ciudá. Zni mudë gula'a Saulo lu galguti.

Bëabré Saulo Jerusalén

²⁶ Iurë bédchini Saulo Jerusalén, guc ldu'i' niagdzá'gui' ladi ra shmënë Jesús perë grë rall rdzëbë rall Saulo purquë gá'adi'i' tsaldí ldu'u rall de quë Saulo hia bëabré ldu'ull, de quë bëáquëll shmënë Jesús. ²⁷ Perë Bernabé guagséá'nëll Saulo lu ra poshtë. Biadí'dzëll lla guni'i Saulo lu ra mënë Damasco, de quë Saulo biadí'dzëll con guëdubinú ldu'ull ziquë tubi muzë shtë Jesús. ²⁸ Iurni Saulo bëá'ni' Jerusalén parë quëhúni' dchi'ni con ra poshtë. Guadi'dzënhí' diza'quë hiu'u por hiu'u sin adë pë nádi'i. ²⁹ Con guëdubinú ldu'i' ruadí'dzi' ziquë muzë shtë Jesús. Biadí'dzënhí' con ra më israelitë naruadi'dzë dizë griego. Perë ra mënë gudili rall mudë parë quini rall Saulo. ³⁰ Ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, guc bë'a rall de quë ra më israelitë zunaldë rall lë'ë Saulo. Iurni bia'a rall lë'ë Saulo parë guë'dchi Tarso.

³¹ Dzë ni grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, ra narëta' regiuni Judea nu Galilea nu Samaria, nalë rbedchí ldu'u rall. Másru'u guc shtu'u rall lë'ë Jesús nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. Nu Espíritu Santo bë'në compa'ni lë'ë rall parë guaru'bë grupë shtë rall.

Bëac Eneas

³² Canzë Pedro; quëhúni' visitar grë ra naná shmënë Jesús. Gudëdë guagnáhi' ra narianaldë nezë santu shtë Jesús, ra naquërdë tubi guë'dchi nalë Lida. ³³ Ndë nanú tubi nguiu nalë Eneas. Hia guc shunë izë ráquëll galguidzë llunguë. Nagá'all; adë ráquëdi'i' rzëll. ³⁴ Pedro bédchini lu Eneas nu guchi Pedro:

—Eneas, Jesucristo gunëac lë'ël. Guashtë nga'li nu bëldisë shtaa'l.

Lueguë lueguë guashtë Eneas. ³⁵ Grë ra naquërdëll guë'dchi Lida nu grë ra naquërdëll guë'dchi Sarón, guná rall lla bëac nguiu ni. Lueguë bësa'në rall custumbër guahietë shtë rall parë guanaldë rall nezë za'quë shtë Jesús.

Guashtë Dorcas ladi ra tëgulë

³⁶ Tiempë ni nanú tubi na'a guë'dchi shtë Jope. Rialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús. Lëll Tabita perë ra mënë naruadi'dzë dizë

griego, rni'i rall lë na'a ni Dorcas. Dorcas bë'në bien nu bëtë'dëll gu'në cua'a ra prubi. Bë'nëll zihani cusë za'quë. ³⁷ Bëdchini tubi dzë, guc llu'u Dorcas nu gütill. Custumbrë shtë ra mënë ni na rguibi rall cuerpë shtë ra tégulë. Gudibi rall shcuerpë Dorcas nu bëcuetzë rall cuerpë guia'a la'ni hiu'u guërupë pisë. ³⁸ Guë'dchi Jope rëa'në guëlla' guë'dchi shtë Lida catë nanú Pedro. Bini ra më Jope nanú Pedro guë'dchi Lida. Iurni bëshe'ldë rall chupë nguui parë guagni'i rall lu Pedro:

—Guërrë cha guiá hia'a guë'dchi Jope.

³⁹ Lueguë bëru'u Pedro con lë'e ra nguui ni. Iurë bëdchini rall Jope, bia'a rall Pedro cuartë catë naga'a tégulë. Nalë ru'në ra viuðë nabëdëá nga'li. Bëlua'a rall vestidë nu manguë nabëntsa'u Dorcas tsana gubáni'. ⁴⁰ Lueguë Pedro gunibë'a guëru'u grë ra mënë la'ni cuartë. Iurni bëzullibi Pedro nu biadi'dzënúhi' Dios. Rbí'ai' lu naguti nu répi' lúhi':

—Tabita, guashtë nga'li.

Lueguë lë'e tégulë bëlla'lë slúhi'; gunáhi' lu Pedro. Guzubë ldi'. ⁴¹ Pedro guna'zi guiá'all parë guasuldill. Lueguë guna'bë Pedro ra viuðë nu los de más narialdi ldu'i Jesús parë bë'ni' presentar lë'e Dorcas nagubani. ⁴² Grë mënë shtë ciudá Jope bini rall milagrë nabë'në Pedro. Nalë zihani mënë gualdí ldu'u rai' diza'quë. ⁴³ Por zihani dzë bëa'në Pedro ciudá Jope lidchi tubi curtidor shtë gu'di ladi gunë. Lëll Simón.

10

Biadi'dzënú Pedro Cornelio

¹ Gu' tubi nguui ciudá Cesarea; lëll Cornelio. Nall capitán narnibë'a tubi gahiu'a sultadë. Ra sultadë ni lë rall Italiano. ² Cornelio con grë shfamíllil runë rall adorar Dios guëdubinú ldu'u rall. Adë nádi'i Cornelio më israelitë perë bëtë'dëll zihani dumí. Bë'nëll ayudë ra më israelitë. Siempër ruadi'dzënúll Dios. ³ Tubi dzë quierë rquë tsunë guadze', bëlua'alú tubi ianglë lu Cornelio. Clarë gunall tubi ianglë shtë Dios naguatë catë zuga'a Cornelio. Repi ianglë lull:

—Cornelio.

⁴ Gubi'a Cornelio lu ianglë nu nalë bëdzëbëll. Guna'bë di'dzëll lu ianglë:

—¿Pë rac shtú'ul guna?

Iurni repi ianglë lull:

—Dios bëquë diaguë ra di'dzë shtë'nël iurë ruadi'dzënúll më nu rëagná ldu'u më lë'ël purquë bë'nëll ayudë ra prubi. ⁵ Bëshe'ldë bëldá nguui guë'dchi Jope parë tsaglli'i rall Simón, nu lëll Pedro; chupë lëll. ⁶ Quërelde Pedro lidchi tubi curtidorë nalë zac Simón. Nápëll lidchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lu pë gúnëll.

⁷ Iurë gubi' ianglë, guna'bë Cornelio chupë shmúzëll con tubi sultadë nananë Cornelio. Sultadë ni gualdí ldu'i shti'dzë Jesús. Guëzá rall na rall muzë shtë Cornelio. ⁸ Biadi'dzë Cornelio lu rall lla biadi'dzënúll ianglë. Iurni bëshe'ldë Cornelio lë'e rall parë ziağlli'i rall Pedro.

⁹ Stubi dzë quierë guërudë dzë, ziağdchini rall ciudá Jope. Lo mizmë iurë Pedro be'pi guëc hiu'u të guadi'dzënúhi' Dios. ¹⁰ Nalë rldi'anë Pedro; rac shtú'ui' gáuhi'. Perë mientras quëhunë ra shfamili Pedro preparar cumidë, Pedro gunall bëdchini tubi cusë shtë Dios lull. ¹¹ Guná Pedro bëlla'lë lu gube'e nu gunall lu ziquë tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din ca zu Pedro. Li'bi guëzá shquini. ¹² La'ni lari nanú grë clasë ra ma nanapë tapë guëáhi' nu ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u nu ra ma nariasë. ¹³ Iurni bini Pedro tubi bë naguni'i:

—Pedro, guasuldí nu gudini ma gaul.

¹⁴ Perë Pedro guchi:

—Dadë, nunquë adë ráudia'a ra ma naná providë según ra custumbrë shtë na'a.

¹⁵ Lë'e bë guni'i lu Pedro stubi vueltë:

—Lo quë nabëzunë Dios, limpi nahin; adë rní'idi'il nahin mal parë lë'ël.

¹⁶ Zni guc tsunë vësë; iurni be'pi lari lu gube'e. ¹⁷ Quëhunë Pedro llgabë pë runë cuntienë naganall iurë lë'e ra nguui nabëshe'ldë Cornelio ze'dë guëna'bë di'dzë rall ca na lidchi curtidorë nalë Simón. ¹⁸ Bëdchini rall rua' lidchi Simón; fuertë cana'bë rall:

—¿Gu quërelde tubi nguui ndë'e nalë Simón Pedro?

¹⁹ Pedro nianá zúbëll guia'a guëc hiu'u. Quëhúnëll llgabë nia'a pë runë cuntienë lo quë nabëshe'ldë Dios lull. Iurni repi Espiritu Santo lull:

—Pedro guná, tsunë nguui cagna'bë rall lë'ël. ²⁰ Bietë; bë'në compa'ni lë'e rall. Adë pë llgabë rúnëdi'il purquë na bëshe'lda lë'e rall.

²¹ Iurë bietë Pedro, guagnall ra nguui nabëshe'ldë Cornelio. Répill lu ra nguui:

—Na lëa Pedro nacaguili të. ¿Pë rsunë nua'a të?

²² Repi rall lu Pedro:

—Zë'pë na'a purquë bëshe'ldë Cornelio lë'e na'a parë sël con lë'e na'a lidchill. Cornelio nall tubi nguui honradë nu rialdí ldu'ull Dios. Nalë rac shtu'u më israelitë lë'ël. Tubi ianglë shtë Dios guni'i lu Cornelio parë bëshe'ldëll lë'e na'a nu guni'i ianglë lull lë'ël guëni'il lu Cornelio pë gúnëll.

²³ Iurni Pedro guni'i lu rall:

—Gulë tsutë ndë'e; gulë bëa'në ne gue'lë.

Hia brëgue'lë bëru'unú Pedro lë'e rall parë zia'a rall lidchi Cornelio. Nu guanaldë bëldá narialdi ldu'i diza'quë naquërelde guë'dchi Jope.

²⁴ Stubi dzë bëdchini rall ciudá Cesarea. Ndë cabezë Cornelio lë'ë rall con grë shfamíllil. Tambiën guna'bë Cornelio bëldá amígu shtëll. ²⁵ Iurë bëdchini Pedro lidchi Cornelio, Cornelio bëru'u; bë'nëll saludar lë'ë Pedro nu bëzullíbil lu Pedro parë bë'nëll adorar Pedro. ²⁶ Perë Pedro guna'zi guia'a Cornelio; rëpi':

—Guzuldí purquë adë guzá'quëdi'i rzullíbil lua purquë nahia nguui ziquë lë'ël.

²⁷ Mientras ziazú rall quëadi'dzë rall, guatë Pedro lidchi Cornelio. Guná Pedro zihani mënë rë. ²⁸ Guni'i Pedro lu ra mënë:

—Lë'ë të bien nanë të lla na creenci shtë ra më israelitë. Providë guëdza'guë ra më israelitë con mënë de stubi naci-uni. Adë nãpëdi'i rall permisi parë tsuté rall lidchi mënë zitu, perë bëlua'a Dios na adë tsaglã'guëdia'a creenci ni. Grë ra nguui nabëzunë Dios, limpi na rall. Adë naprovidë parë tsuté lidchi rall. Bëlua'a Dios na de quë adë guëni'idia'a sulë mënë israelitë na rall allegadë lu Dios, de quë mënë zitu na rall condenadë. ²⁹ Por ni ziquësë guna'bë të na, lueguë zelda; adë bë'nëdia'a negar. Gulë guni'i lua nia'a pë rac shtu'u të.

³⁰ Iurní guzublú biadi'dzë Cornelio lu Pedro:

—Guc tapë dzë ne'; lo mizmë iurë ziquë iurní, rquë tsunë guadze' quërelada; quëhuna ayunë nu quëhuna orar lu Dios. De repëntë gunahia tubi ianglë shtë Dios. Nalë rcabni'i lari naquichi. ³¹ Guni'i ianglë lëa: "Cornelio, Dios bëquë diaguë ra di'dzë shtënell iurë rnã'bël lu më. Nu rëagnã ldu'u më lë'ël purquë bédë'ël dumí cua'a ra prubi. ³² Bëshe'ldë bëldá shmënëll ciudá Iope parë tsaglã'i rall Simón Pedro. Nãpëll lídchill rua' nisëdu'u. Pedro guëni'i lul ra cusë nagúnëll." Zni guni'i ianglë lua. ³³ Por ni lueguë bëshe'lda ra shmëna; bidë guëlli'i rall lë'ël. Iurne' dzu na'a grë na'a ndë'ë delantë lu Dios parë guëquë diaguë na'a grë lo quë naguni'i Dios lul parë guëni'il lu na'a.

Lo quë naguni'i Pedro lu ra më lidchi Cornelio

³⁴ Guzublú guni'i Pedro lu grë mënë narë lidchi Cornelio. Guni'i Pedro:

—Iurne' gualú rac bë'ahia adë rúnëdi'i Dios menos ni tubi mënë lu guë'dchillu ³⁵ sino quë rca'a më grë ra nanapë rëspëti nu rzu'bë diaguë rall shti'dzë më. ³⁶ Guni'i Dios más antsë lu grë na'a ziquë shini Jacob ra diza'quë shtë më. Bëshe'ldë më lë'ë Jesucristo parë bidë guëni'inúhi' lë'ë hia'a diza'quë shtë Dios parë cuedchi ldu'u hia'a. Jesucristo na rëy; napë më dereché parë rnibë'a më grë naciuni. ³⁷ Lë'ë të bien nanë të pë guc ladzë ra më israelitë. Primërë guzublú Juan Bautista, bëlua'ai' diza'quë lu ra mënë, iurní bëchu'bë nísi'. Despuësë

guzublú Jesús shchi'ni' nezë Galilea. ³⁸ Lë'ë të nanë të lla bédë'ë Dios pudërë parë Jesús më Nazaret. Bëshe'ldë Dios Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë më. Bënëac më grë ra nananú mëdzabë la'ni ldu'i. Bënë më bien por pudërë shtë Dios cumë cabezënuhi' lë'ë Jesús. ³⁹ Lë'ë na'a na'a testigu shtë grë ra cusë rë' nabë'në Jesús. Bënë më milagrë nezë Judea nu ladi ciudá Jerusalén. Despuësë bëquë'ë ra mënë lë'ë Jesús lu cruz; guti më. ⁴⁰ Gudëdë tsunë dzë guti Jesús, iurní bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë. Nu Dios bëshe'ldë Jesús parë bëlua'alú më lu na'a stubi vuetë. ⁴¹ Adë bëlua'alú më lu grë ra mënë, niétiquë lu na'a bëlua'alú më. Dios gudili lë'ë na'a dizdë antsë parë na'a testigu. Verdá nahin; guashtë më ladi ra tégulë. Despuësë lë'ë na'a gudaunú na'a lë'ë më; bëdii'nú na'a lë'ë më. ⁴² Nu bëshe'ldë më lë'ë na'a parë guagni'i na'a diza'quë shtë më lu ra mënë. Iurne' cagni'i na'a verdá. Dios bédë'ë pudërë lë'ë Jesús ziquë tubi juësi parë gunë më juzguë grë ra mënë nanabani nu grë naguti. ⁴³ Tambiën ra profeté nagurë guahietë, cagni'i rai' shcuëndë Jesús de quë grë ra natsaldí ldu'i lë'ë më, runë më perdunë duldë shtë rall. Por lë'ë më gac perdunë rall.

Bëdchini Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë ra mënë lidchi Cornelio

⁴⁴ Nianá quëadi'dzënu Pedro lë'ë ra mënë lidchi Cornelio, lë'ë Espíritu Santo bëdchini parë cuezënuhi' grë ra narquë diaguë di'dzë shtë Pedro. ⁴⁵ Ra israelitë narialdí ldu'i diza'quë, ra naze'dë naldë lë'ë Pedro, nalë bédzëguë' ldu'u rall. Guná rall ra narquë diaguë shti'dzë Pedro, adë na rall më israelitë perë bë'në rall recibir Espíritu Santo nabëzëlaa'dchi Dios parë lë'ë rall. ⁴⁶ Bini rall quëadi'dzë ra më rë' stubi dizë. Quëhunë rall adorar Dios; guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios. ⁴⁷ Iurní guni'i Pedro:

—Hia quë bëdchini Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë rall igual cumë ziquë bédë'na'a recibir lë'i', hiadë nídi'i stubi cusë más. Guëriubë nisë rall iurne'.

⁴⁸ Gunibë'a Pedro lu rall:

—Gulë bëchubë nisë lë'ë të. Gulë guni'i lë Jesucristo purquë na të shmënë më.

Despuësë bë'në rall ruëguë lu Pedro parë guëa'në Pedro sëbëlda dzë con lë'ë rall.

11

Bëabré Pedro Jerusalén

¹ Ra poshtë nu ra nagualdú ldu'i diza'quë narë Judea, bini rall de quë tambiën ra mënë nanádi'i më israelitë gualdí ldu'u rai' diza'quë. ² Iurë bëabré Pedro Jerusalén, bëldá ra më israelitë gudildi di'dzë rall con

Pedro. Mënë ni guanaldë rall tēchi custumbrë shtë gac circuncidar mieti. ³ Bësëgua'a rëdchi rall Pedro. Guni'i rall:

—¿Pëzielú guagnal ra mënë nanádi'i më israelitë? ¿Pëzielú guataunul lë'ë rall?

⁴ Iurní biadi'dzë Pedro lu rall lla mudë gac guagná Pedro ra mënë de stubi naciuni. Répi'i:

⁵ —Na zuhia ciudá Jope. Iurë cagnia'a lu Dios, gunahia cusë nabëshe'ldë Dios lua. Gunahia tubi lari naquichi ru'bë. Ze'din nezë lu gube'e. Li'bi guëzá shquinin, nu gulaguin hashtë catë zugá'ahia. ⁶ Iurë gunahia nia'a pë nanú la'ni lari, gunahia nanú ra ma nazubë tapë guëáhi'; nanú ra ma dushë; nanú ra ma narlla' ldu'i lu guiu'u; nanú ra ma nariasë. ⁷ Nu binia tubi bë naguni'i: “Pedro, guasuldí. Gudini ma nagaul.” ⁸ Perë na gucha lúhi: “Dadë, nunquë adë gudáudia'a ma naná providë según creenci shtë mënë israelitë”. ⁹ Iurní bë guni'i lua stubi vueltë: “Lo quë hia bëzunë Dios, limpi nahin. Adë chu guëni'idi'i nahin mal parë Dios.” ¹⁰ Zni guni'i bë tsunë vueltë; despuësë be'pi lari guia'a stubi. ¹¹ Lueguë iurní bédchini tsunë nguui mënë Cesarea catë quërela parë ze'dë ca'a rall na. ¹² Lë'ë Espiritu Santo bëshé'ldi' na parë tsanalda lë'ë rall sin ni tubi llgabë de quë na rall de stubi naciuni. Tambiën guzënú shu'pë nguui rë' na. Grë na'a bëdzutë na'a lidchi Cornelio. ¹³ Lë'ëll biadi'dzëll lu na'a gunall zu tubi ianglë lídchill nu repi ianglë: “Bëshé'ldë bëldá shmënëll ciudá Jope parë tsaglli'i rall lë'ë Simón, stubi lëll Pedro. ¹⁴ Lë'ëll guëni'll lul lla mudë gúnëll parë gac salvar; lë'ëll con grë shfamíll.” ¹⁵ Iurë guzublú quëadi'dzënúa lë'ë rall, bédchini Espiritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë rall tal cumë ziquë bédchini' tsana bédë'na'a recibir lë'i'. ¹⁶ Iurní bëagná ldua'a lo quë naguni'i Jesús lu na'a tsana guzënú na'a lë'ë më. Guni'i më: “Juan bëchu'bë nisë ra mënë con nisë perë Dios guëne'e më Espiritu Santo parë guëzunë më ldu'u tē nu parë cuezënúhi' lë'ë tē”. ¹⁷ Si talë Dios bëshé'ldë Espiritu Santo parë cuezënúhi' ra mënë stubi naciuni, igual cumë ziquë bë'në më con lë'ë hia'a, ra nagualdí ldu'i shti'dzë Dadë Jesucristo, adë nu mudë guna cuntrë Dios.

¹⁸ Iurë bini ra mënë grë lo quë naguni'i Pedro lu rall, bëac dchi rall; hiadë pë guni'idi'i rall. Iurní guzublú bë'në rall adorar Dios. Guni'i rall:

—De verdá Dios bë'në perdunë lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Bëshá'lë më nezë parë guëabrí ldu'u rall con lë'ë më nu parë gapë rall vidë sin fin.

Ra mënë nagualdí ldu'i Jesús ciudá Antioquia

¹⁹ Tsana gudini rall Esteban, guagla'guë rzunalde mëne los de más ra narialdí ldu'i diza'quë. Ra shmënë Jesús bëagzë rall hashtë regiuni Fenicia nu Chipre nu guë'dchi shtë Antioquia. Ndë guagni'i rall diza'quë niëtiqë lu ra më israelitë, lë'dë nudi'i lu ra stubi mëne. ²⁰ Bëldá narialdí ldu'i Jesús, na rall më Chipre nu Cirene. Bédchini rall ciudá shtë Antioquia. Guni'i rall diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më griego. ²¹ Guni'i rall lu mëne con llëru'bë pudërë shtë Dios. Zni zihani mëne gualdí ldu'u rai' diza'quë nu guanaldë rall tēchi enseñansë shtë Jesús.

²² Bini ra shmënë Jesús narëta' Jerusalén de quë zihani më Antioquia, hia rzu'bë diaguë rall diza'quë. Iurní bëshé'ldë rall Bernabé parë guall Antioquia. ²³ Iurë bédchini Bernabé Antioquia, gunall lla mudë cagdë'ë Dios ra cusë za'quë parë ra narzu'bë diaguë diza'quë. Nalë bëquitë ldu'u Bernabé nu guni'inúhi' ra mëne tē tsanalde rall shnezë Dios nu gac rall firmë, adë guëazë guëtëdi'i rall shnezë Dios. ²⁴ Bernabé nall tubi nguui za'quë. Gualdí ldu'ull Dios. Cabezënú Espiritu Santo la'ni ldu'ull. Zihani ra më Antioquia gualdí ldu'u rall diza'quë shtë Jesucristo.

²⁵ Despuësë gubi' Bernabé parë zia'ai' ciudá Tarso. Ndë guatlíll Saulo parë be'dë guënull lë'i' Antioquia. ²⁶ Ndë bëa'në rai' tubi izë con ra shmënë Jesús. Bëlua'a rai' zihani mëne. Ra shmënë Dios naquërelde Antioquia por primërë vësë bërulë rai' cristianos.

²⁷ Tiempë dzë ni bédchini bëldá nguui nabë'në recibir lni shtë Dios parë guëni'i rall shti'dzë Dios. Ze'dë rall de Jerusalén parë bédchini rall Antioquia. ²⁸ Túbill lë Agabo. Guzull guni'ill lu ra narialdí ldu'i diza'quë tubi cusë nagac cumplir. Con pudërë nabëdë'ë Espiritu Santo, lë'ëll guni'ill guëdchini tubi gubini dushë guëdubi guë'dchiliu. Gubini rë' guc cumplirin tiempë tsana cagnibë'la rëy Claudio. ²⁹ Grë ra më Antioquia narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gu' rall de acuerdë parë gunë rall ayudë; bëshé'ldë rall dumí parë prubi naquërelde Judea.

³⁰ Bëtëá rall dumí; cadë tubi rall bédë'ë lo más posiblë. Bëshé'ldë rall dumí con Bernabé nu Saulo ca'a ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios Jerusalén.

12

Guti Jacobo nu gua Pedro lachigu'bë

¹ Tiempë ni rëy Herodes nalë guzunaldëll bëldá ra shmënë Jesús. ² Gunibë'all guti Jacobo, bëchi Juan. Gudini rall lë'i' con spadë. ³ Herodes guná nalë rëuu' ldu'u ra më israelitë nu gac ldu'u Herodes guëná'zill Pedro. Dzë ni bë'në tucaré laní naráu ra më

israelitë guetështildi sin levadurë. ⁴ Guna'zi rall Pedro prësi; Herodes gunibë'a tsa Pedro lachigui'bë nu gunibë'all tapë grupë suldadë gapë rall lë'ë Pedro. Cadë tapëgá suldadë tubi grupë. Bë'në Herodes llgabë niagull Pedro delantë lu ra mënë despuësë de laní Pascu. ⁵ Nalë segurë nanú Pedro lachigui'bë purquë quëhapë ra suldadë lë'ëll. Perë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë, zia'gl'guë quëhunë rai' orar dzë la gu'e'lë. Con guëdubinú ldu'u rall cagni'inú rall lë'ë më por shcuendë Pedro.

Por milagrë shtë Dios bëru'u Pedro lachigui'bë

⁶ Herodes bë'në llgabë guëgull Pedro lachigui'bë; tsagsá'nëll Pedro lu ra mënë grëgue'lë. Pedro naga'si lachigui'bë. Lí'bi' con chupë cadënë. Nu quëhapë chupë suldadë lë'i'. Stubi shcua'a suldadë zu rua' lachigui'bë. ⁷ Iurní bédchini tubi ianglë shtë Dios la'ni lachigui'bë nu gu'të tubi llni. Ianglë bëni'bi' lë'ë Pedro parë guëbáni'. Bëcua'ni ianglë lë'ë Pedro nu repi' lu Pedro:

—Nasesë guashtë.

Lueguë bëru'u ra cadënë nali'bi guia'a Pedro. ⁸ Lë'ë ianglë repi lúhi':

—Bëshi'i dchi'chi lá'níl nu bëquë'ë shráchil.

Iurní bë'në Pedro gan, repi ianglë lull:

—Gutë shábël nu gude'e naldë na.

⁹ Pedro bëru'u; zianáldi' tēchi ianglë. Adë rac bé'adi'i' gu nahin verdá lo quë naquëhunë ianglë con lë'i'. Llúa'ai' cani' shcá'ldëll. ¹⁰ Gudëdë rai' lu ra primërë puertë gui'bë naná parë nezë shtë ciudá; iubi puertë bëlla'lë parë bëru'u rai'. Iurë guzë rai' tubi nezë, lë'ë ianglë bësá'ni' lë'ë Pedro. ¹¹ Iurní béd'ëi' cuendë; guni'í' la'ni ldú'i':

—Iurne' sí, rdë'ëhia cuendë, Dios bëshe'ldë ianglë shtëni' parë bældá'ai' na guia'a Herodes. Bældá'ai' na guia'a ra mënë israelitë, grë lo quë naguc ldu'u rall nihunënu rall na.

¹² Iurë quëhúni' llgabë, zia'ai' lidchi María, shni'a Juan Marcos. Ndë zihani mënë rë ra. Quëhunë rall ruëguë lu Dios parë guëru'u Pedro lachigui'bë. ¹³ Iurë bësédchi Pedro rua' puertë, bëru'u tubi criadë; lëll Rode. Guagnall nia'a chu ndë nacagna'bë rua' nezë. ¹⁴ Perë iurë guc bé'all cha' Pedro, por tantë bëquitë ldú'ull, adë bëshá'lëdi'ill rua' nezë sino quë guagllú'nëll; guagni'ill lu ra mënë nazubë la'ni hiu'u. Répill lu rall:

—Pedro zuga'a rua' nezë.

¹⁵ Iurní repi rall lu Rode:

—Rac túntël rni'íl zni'i.

Perë Rode guni'i':

—Guldía, Pedro ndë nazuga'a rua' nezë.

Perë ra nazubë la'ni hiu'u rni'i' rall:

—Lë'ëdi'i Pedro sino ianglë shtënë Pedro gudëdë.

¹⁶ Perë Pedro nianá cagsédchi' rua' nezë. Iurë bësha'lë rall rua' puertë nu guná rall lu Pedro, nalë bédzëguë' ldu'u rall. ¹⁷ Pedro bë'në sēñi con guia'ai' tē guëac dchi rall. Iurní guni'i' Pedro, bældá'a Dadë Jesús lë'ëll lachigui'bë. Répi':

—Gulë biadi'dzë ndë'ë lu Jacobo nu lu ra grë narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesús.

Iurní bëru'u Pedro parë zia'ai' stubi lugar.

¹⁸ Iurë brëgue'lë, nalë rdzëbë ra suldadë. Nezë rë' nezë rë' zia'a rall nia'a gua Pedro. ¹⁹ Gunibë'a Herodes tsatili rall lë'ë Pedro perë cumë adë bédzëlëdi'i rall Pedro, rëy Herodes guna'bë dí'dzëll shcuendë Pedro. Iurní gunibë'a Herodes gati ra suldadë. Despuësë bëru'u Herodes Judea parë zia'a guëquërdëll guë'dchi Cesarea.

Bédchini dzë guti Herodes

²⁰ Nalë rldënu Herodes ra mënë naquërdë ra guë'dchi Tiro nu Sidón, perë lë'ë ra mënë gurë rall de acurdë parë guna'bë rall en paz lu rëy purquë lu guiu'u shtë rëy rru'u naráu ra mënë shtë Tiro nu Sidón. Tubi grupë mënë shtë guë'dchi rë', gulutë rall amistá con Blasto, tubi muzë ru'bë shtë rëy. Blasto guagni'inull lë'ë rëy parë gu' en paz. ²¹ Herodes bészú tubi tērmë lu rall parë pë dzë tsagdchini rall lidchi Herodes. Dzë ni gutë Herodes shábi' parë guzull de rëy nu guzúbëll lu tribunal shtënëll. Iurní guzublú guni'ill zihani dí'dzë lu ra mënë. ²² Lë'ë ra mënë guzublú gurushtia; guni'i' rall:

—Ndë'ë nacagni'i' adë nall tubi nguiu sino quë nall tubi dios.

²³ Lueguë iurní tubi ianglë shtë Dios bédchini. Bëru'ldë ianglë lë'ë Herodes lu tubi galguidzë dushë purquë adë béd'ëdi'ill cuendë di'dzë shtë Dios. Más bëuu' ldú'ull naguni'i' ra mënë lull. Gudáu ra mbziuguë lë'ë Herodes; gútill.

²⁴ Diza'quë shtë Dios guagla'guë bërë'tsë nezë rë' nezë rë'. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë.

²⁵ Bernabé nu Saulo guagsa'në dumí nabëshe'ldë ra mënë Antioquia parë ra prubi ciudá Jerusalén. Iurní bëagri' rai' con Juan Marcos hashtë Antioquia.

13

Bëshe'ldë Dios Bernabé nu Saulo lu dchi'ni

¹ Ladi mënë narialdí ldu'i diza'quë guë'dchi Antioquia, nanú Saulo. Nanú Bernabé. Nanú Simón narni'i' ra mënë Ia'së. Nanú Lucio më Cirene. Nanú Manaén naguaru'bë lidchi Herodes, gubernadurë shtë Galilea. ² Tubi dzë ni bédëá rai'; cagna'bë rai' Dios nu quëhunë rai' ayunë;

adë ráudi'i rai' dzë ni. Guni'i Espíritu Santo lu rai':

—Gulë bë'në nombrar Bernabé nu Saulo parë dchi'ni naguëdë'a gunë rall.

³ Iurë gualú bë'në rall orar nu bë'në rall ayunë, bédchi'bë rall guia'a rall guëc Saulo nu Bernabé parë gunë rai' recibir shchi'ni Dios. Iurní bënë rall despedir lë'ë rai'. Zia'a rai'.

Zia'a ra poshtë parë Chipre

⁴ Bëshe'ldë Espíritu Santo lë'ë Saulo nu Bernabé parë tubi guë'dchi nalë Seleucia nanaquë rua' nisëdu'u. Ndë be'pi rai' la'ni barcu parë zia'a rai' Chipre, tubi dani nananú la'ni nisë. ⁵ Bédchini rai' Salamina; nahin puertë catë riutë barcu. Ndë guzublú Saulo nu Bernabé cagni'i rai' diza'quë lu ra mënë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë. Nu zac Juan Marcos zia'anú rai'. ⁶ Guëdubi guë'dchi shtë Chipre guazë rai'. Bédchini rai' tubi guë'dchi lë Pafos. Ndë bédia'guëlü rai' tubi narunë galbëlliú. Nall më israelitë nu lëll Barjesús. Nalë runtsá'ull bishi; guni'ill grë ra di'dzë narni'ill nahin verdá. ⁷ Barjesús nall amigu shtë gubernadurë nalë Sergio Paulo. Gubernadurë nall tubi nguü nasini guëquëll. Bëshe'ldëll rsunë parë cagna'bë mënë Bernabé nu Saulo purquë gubernadurë rac shtú'ull guinill diza'quë shtë Dios. ⁸ Napë Barjesús stubi lë, Elimas, quiere decir narunë dchi'ni shtë bëlliú. Adë nédi'i Elimas niuadi'dzënu Saulo gubernadurë purquë adë nédi'ill tsaldí ldu'u gubernadurë shti'dzë Dios. ⁹ Iurní Saulo, nápi' stubi lëhi' Pablo, con pudërë shtë Espíritu Santo nacabeznú la'ni ldu'i', gubi'a guë'i' lu Elimas. ¹⁰ Guni'i Pablo lull:

—Lë'ël guëdzë bishi nu duldë la'ni ldu'ul. Shini mëdzabë nal. Enemigu nal shtë cusë za'quë. Rluá'al ra mënë bishi, nu adë rsá'nédi'ill tsuté rall nezë za'quë shtë Dios. ¹¹ Iurne' Dios gunë më cashtigu lë'ël; guëá'nël ciegu por tubi timpë; adë guënádi'ill lu llni ngubidzë.

Lueguë lueguë bëcahi slu Elimas nu bëá'nëll ciegu. Caguüill tubi naguëna'zi guí'a'all parë sël. ¹² Iurë guná gubernadurë naguc con Elimas, gualdí ldu'u gubernadurë diza'quë. Nalë bédzëguëë' ldu'ull iurë bínill shti'dzë Dios naguni'i Pablo.

Zia'a Pablo nu Bernabé regiuni Pisidia

¹³ Pablo con ra sáhi' be'pi rai' barcu puertë nalë Pafos parë zia'a rai' hashtë tubi guë'dchi nalë Perge nananú regiuni Panfilia; perë bësa'në Juan Marcos dchi'ni shtë Dios. Mejurë bëagruil Jerusalén. ¹⁴ Iurní bëru'u Pablo con Bernabé guë'dchi Perge. Zia'a rai' ciudá Antioquia nanaquë regiuni shtë Pisidia. Dzë nabëzi'i ldu'u ra mënë, guatë Pablo con sáhi' iádu'u shtë më israelitë. Ndë guzubë rai' parë guëquë diagüë

rai'. ¹⁵ Bi'ldi ra jëfë shtë iádu'u la'ni librë nabëquë'ë Moisés nu bi'ldi rall librë shtë ra profetë. Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Lë'ë të sa' hia'a, talë nua'a të tubi di'dzë ziquë conseju parë grë hia'a, dzu hia'a ndë'ë. Gulë guni'.

¹⁶ Iurní guasuldí Pablo; bë'ni' tubi sëñi con guí'a'ai' parë guëac dchi ra mënë. Guni'i':

—Gulë bëquë diagüë lë'ë të më israelitë, nu grë të naze'dë guë'në adorar Dios. ¹⁷ Dios shtë naciuni Israel, gulë më shtadë guëlü hia'a parë mizmë lë'i'. Bë'në më shtëada'a tubi naciuni ru'bë tsana nianá guërelëdë rai' Egipto. Nu despuësë Dios gulú lë'ë rai' Egipto con pudërë shtë më. ¹⁸ Durantë cuarenta izë bia'a ldu'u Dios mudë fierë shtë rai' iurë zia'a rai' nezë catë nídi'i mënë. ¹⁹ Nu gunitilú më gadchi naciuni nanaquë regiuni shtë Canaán. Bëdë'ëi' lugar ni parë guquërelëdë shtadë guëlü hia'a. ²⁰ Durantë tubi timpë napë gahiu'a guërudlë izë, guquërelëdë naciuni Israel ndë. Ra juësi nabëshe'ldë Dios, gunibë'a rai' naciuni Israel hashtë timpë shtë Samuel. ²¹ Iurní guna'bë ra mënë lu Dios tubi rëy naguëni'bë'a lë'ë rall. Bëdë'ë Dios tubi rëy nalë Saúl. Gunibë'a Saúl lë'ë rall cuarenta izë. Saúl nall shini tubi nguü nalë Cis naze'dë ladi shini Benjamín. ²² Despuësë Dios gulú lë'ë Saúl lugar shtë'nëll parë subë David ziquë rëy naguëni'bë'a më israelitë. Guni'i Dios: “Gudilia David lga'në Isaí. David na tubi nguü nabëuu' ldua'a nu gúnëll cumplir grë lo quë narac shtua'a.” ²³ Gulë Jesús ladi llëbní David nu lë'ë Jesús náhi' el quë nagunë salvar më israelitë. Ni bë'në Dios prometer más antsë. ²⁴ Pues antsë guzublú Jesús dchi'ni shtëhi', Juan Bautista guni' lu zi hani mënë israelitë të gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall nu chubë nisë rall ziquë sëñi de quë bëabré ldu'u rall con Dios. ²⁵ Tsana ze'dë guëdchini gati Juan, guni'i': “¿Chu runë të llgabë nahia? Adë rúnëdi'i të shgabë të nahia el quë nacabezë të. Ze'dë stubi më más lasac quë na. Na adë lasáquëdia'a parë lë'ë më. Ni tubi adë chu nádia'a parë guëshaca du gui'di shtë'në shrachi më.”

²⁶ Rnia'a lu të Dadë naze'dë zu famili shtë Abraham, nu rnia'a lu grë të narunë adorar Dios. Dios bëshe'ldë diza'quë rë' parë gac salvára'a. ²⁷ Ra naguquërelëdë Jerusalén nu jëfë shtë rall, adë quë bë'adi'i rall chu na Jesús. Nu adë guasëdi'i rall ra di'dzë shtë ra profetë nabëquë'ë shti'dzë Dios gahietë. Rsë'dë rall di'dzë rë' la'ni iádu'u shtë mënë israelitë cadë dzë narzi'i ldu'u ra mënë, perë tsana bë'në rall condenar Jesús, bë'në rall cumplir grë lo quë naná escritë de lë'ë më. ²⁸ Adë bédzëledi'i rall ni tubi duldë nabë'në Jesús perë guna'bë rall lu Pilato parë gati

më. ²⁹ Iurë guc cumplir grë lo quë narni'i la'ni Sagradas Escrituras shcuendë Jesús, bësietë mënë lë'ë më lu cruz parë bëga'chi më la'ni ba'a. ³⁰ Perë bëldishtë Dios lë'ë më ladi ra tëgulë parë gubani më stubi vuellë. ³¹ Nu zihani dzë bëlua'alú Jesús lu na nabë'në compa'ni lë'ë më iurë ziazgë më de Galilea parë Jerusalén. Lë'ë ra mënë ni guná rall lu Jesús nu iurne' quëadi'dzë rall ziquë testigu de quë Jesús nabani.

³² Nu zac lë'ë na'a, cagni'i na'a diza'quë nabë'në më prometer lu shtáda'a. Guc cumplirin parë lë'ë hia'a purquë na hia'a shini rai'. ³³ Bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tëgulë. Zni naescritë la'ni segundë Salmo: "Lë'ël nal shinia. Nedzë bënehia vidë parë lë'ël." ³⁴ Guni'i Dios guëldishtëhi lë'ë Jesús ladi ra tëgulë parë adë gáudi'i guiu'u cuerpë shtë më. Zni naescritë la'ni Sagradas Escrituras naguni'i Dios: "Guënehia ra cusë za'quë parë lë'ë tē, lo quë nabëna prometer lu David". ³⁵ Por ni David la'ni stubi Salmo guni'i: "Adë guësëa'nëgal cuerpë shtë shínil narac shtú'ul la'ni ba'a parë adë gáudi'i guiu'u shcuérpi". ³⁶ David bë'në sirvë lu sáhi' tiempë nabáni'. Bë'në zá'quëll ra cusë ziquë guni'i Dios lull. Perë despuësë gütil nu bëgá'chill. Gu'dzë cuerpë shtë'nëll. ³⁷ Perë cuerpë shtë nguiu nabëldishtë Dios ladi ra tëgulë, adë gu'dzëdi'in. ³⁸ Bëchi, napë quë gac bë'a tē lo quë narnia'a lu tē; lë'ësë Jesús napë pudërë parë gunë më perdunë duldë shtë tē. ³⁹ Grë narialdí ldu'i Jesús na perdunë duldë shtë rall. Adë nídi'i mudë parë sunë almë shtë tē por lëy nabëquë'ë Moisés purquë adë napëdi'in pudërë parë nihunin perdunë duldë shtë mënë. ⁴⁰ Gulë pupë cuidadë tē ldáguëdi'i cashtigu shtë Dios guëc tē, ra cusë nabëquë'ë ra profetë iurë guni'i rai' shti'dzë Dios narni'i:

⁴¹ Gulë guná, lë'ë tē naquëhunë burnë. Gulë bëtsëbë ldu'u tē nu gulë gapë galguti sin fin.

Quëhuna tubi cusë ru'bë entrë lë'ë tē, cusë adë tsaldídi'i ldu'u tē ze'dë ra cusë de na. Nu adë tsaldídi'i ldu'u tē si talë chu stubi guëni'i lu tē.

⁴² Iurë bëru'u Pablo con sáhi', ra mënë nanádi'i më israelitë, guna'bë rall tubi favurë lu Pablo, guëabí rai' stubi vuellë dzë naguëzi'i ldu'u mënë naguëdza'guë lmalë parë tsagla'guë guadi'dzë Pablo diza'quë lu rall. ⁴³ Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë zihani, sëbëldá më israelitë canaldë lë'ë Pablo nu Bernabé. Nu zihani ra nanádi'i më israelitë perë guatë rall creenci shtë ra më israelitë, canaldë rall Pablo nu Bernabé. Pablo nu Bernabé guni'inú rai' lu mënë ni tē tsagla'guë tsaldí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios.

⁴⁴ Bëdza'guë lmalë bédchini dzë descansë; casi grë mënë shtë guë'dchi bédëa rall parë

guëquë diaguë rall di'dzë shtë Dios. ⁴⁵ Guná ra më israelitë tantë zihani mënë bédëa, bédëd rall; napë rall mbidi. Guni'i guidzë rall lë'ë Pablo nu Bernabé. Bë'në rall insultar Pablo. ⁴⁶ Iurní Pablo nu Bernabé adë bëdzëbëdi'i rai'. Guni'i rai':

—Bëshe'ldë Dios lë'ë na'a primërë lu tē, na tē më israelitë parë guëquë diaguë tē diza'quë shtë Dios; perë nēdi'i tē guëzu'bë diaguë tē shti'dzë Dios. Adë nēdi'i tē gunë tē recibir vidë sin fin. Iurne' guagni'i na'a lu mënë de stubi naciuni ⁴⁷ purquë zni bëshe'ldë Dios lë'ë na'a. Bëquë'ë Isaías shti'dzë më narni'i:

Na Dios, rzua lë'ël ziquë tubi llni parë grë ra mënë nanádi'i më israelitë.

Lë'ël tsanul ra diza'quë hashtë lúltimë guë'dchi shtë guë'dchiliu parë gunë Dios salvar lë'ë ra mënë natsaldí ldu'i shti'dzë më.

⁴⁸ Iurë bini ra mënë nanádi'i më israelitë, nalë bëquitë ldu'u rall. Guni'i rall nalë nasa'a diza'quë shtë Dios. Nu bédë'ë rall graci lu më. Grë ra nagudili Dios parë gac salvar, lueguë gualdí ldu'u rall shti'dzë më. ⁴⁹ Zni bërë'tsë diza'quë guëdubi regiuni shtë Pisidia. ⁵⁰ Perë ra israelitë naquërelde Antioquia biadi'dzë rall con bédá na'a nu nguiu de rëspëti ladi guë'dchi. Na'a rë' napë rall devociuni parë Dios. Grë rall bëtsatsu rall më guë'dchi cuntrë Pablo nu Bernabé. Gulú rall lë'ë rai' fuërë rua' guë'dchi. ⁵¹ Pablo nu Bernabé bédchibi rall gushëguu'u shtë shrachi rall ziquë tubi sēni de quë ra mënë Antioquia adë bëzu'bë diáguëdi'i rall diza'quë shtë Jesús. Iurní zia'a rai' ciudá nalë Iconio. ⁵² Ra nagualdí ldu'i shti'dzë Jesús ciudá Antioquia, nalë bëquitë ldu'u rall. Cabezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u rall.

14

Nanú Pablo nu Bernabé guë'dchi Iconio

¹ Pablo nu Bernabé guërupë rai' guatë rai' iádu'u shtë më israelitë guë'dchi Iconio. Bëlua'a rai' diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Zihani mënë gualdí ldu'u rall diza'quë, më israelitë nu ra më griego. ² Perë ra më israelitë nadë nēdi'i tsaldí ldu'i, bëtsatsu rall mënë nanádi'i israelitë parë bë'në rall llgabë mal cuntrë ra narialdí ldu'i diza'quë. ³ Pablo nu Bernabé bëa'në rai' llëduni tiempë lugar ni. Adë bëdzëbëdi'i rall guni'i rall lu mënë de quë Dios rac shtu'u më grë mënë narë lu guë'dchiliu. Dios quëhunë compa'ni lë'ë Pablo nu Bernabé parë bë'në rai' milagrë. Bë'në rai' cusë ru'bë. Zni guasë ra mënë diza'quë naguni'i Pablo, ze'din de Dios. ⁴ Perë ra mënë guë'dchi ni, adë bë'nēdi'i rall tubsë llgabë. Bédá rall guni'i naza'quë na di'dzë shtë rai'. Sëbëldá rall guni'i adë nazá'quëdi'i di'dzë

shtë rai'. ⁵ Iurní ra mē israelitē nu ra nadē nād'i' israelitē, gu' rall de acuerdē con ra gu-biernē parē guēna'zi rall Pablo nu Bernabé nu niadē'ē guē'ē rall lē'ē rai'. ⁶ Bini Pablo nu Bernabé pē nihunē rall. Bēru'u rai' guia'a contrari shtë rai'. Gubi' rai' ciudá ni parē zëagzē rai' guē'dchi nalē Lистра nu Derbe naquē regiuni shtë Licaonia. ⁷ Guagni'i rai' diza'quē guēdubi ciudá nu guē'dchi shtë regiuni ni.

Bësēdchi guē'ē mēnē lē'ē Pablo guē'dchi Lистра

⁸ Guē'dchi Lистра nanú tubi nguii cujē; ráquēdi'i rzëll. Ndē zúbëll purquē dizdē nagúlëll nall cujē. ⁹ Caquē diaguē nguii ni nacagni'i Pablo. Iurní nalē rbi'a Pablo lu nguii ni; guc bē'a Pablo de quē rialdí ldu'ull parē guéaquëll. ¹⁰ Iurní fuertē guni'i Pablo lull:

—Guasuldí nga'li. Bézú guē'a' lu guiu'u.

Lueguē guasuldí cujē nu guzublú rzëll. ¹¹ Iurē guná ra mēnē pē bē'nē Pablo con nguii ni, guzublú guni'i rall fuertē di'dzē naruadi'dzē ra mē Licaonia. Guni'i rall:

—Dios ndē'ē bēdchini lādza'a con cuerpē shtë nguii.

¹² Guni'i rall Bernabé na dios Júpiter nu Pablo na dios Mercurio purquē Pablo ru-adi'dzi' lu ra mēnē. ¹³ Iádu'u shtë dios Júpiter zubin entradē shtë guē'dchi. Bēshuzi narunē dchi'ni la'ni iádu'u ni, bidēnull bēldá ngunē con zihani guē'ē hashtë puertē shtë guē'dchi. Bēshuzi nu ra mēnē rac shtu'u rall gunē rall adorar lē'ē ra poshtë nu quini rall ngunē ziquē tubi ofrendē parē lē'ē rai'. ¹⁴ Perē Pablo nu Bernabé guná rai' pē rac shtu'u gunēnú mēnē lē'ē rai'; guzublú bēchí'ezē rai' shabē rai' ziquē tubi sēni de quē adē rēuu'di'i ldu'u rai' lo quē nacani-hunē ra mēnē. Guni'i rai' fuertē. Guatē rai' ladi ra mēnē ¹⁵ nu guni'i rai':

—Lē'ē tē Dadē, ¿pēzielú runē tē zni'i? Lē'ē na'a na na'a nguii ziquē lē'ē tē. Zē'pē guēni'i na'a lu tē parē guésa'nē tē ra custumbrē nadē guëllu'idi'i. Lē'ē na'a rac shtu'u na'a tsanaldē tē tēchi nezē za'quē shtë Dios nan-abani. Bēntsa'u mē gube'e nu guē'dchiliu nu grē cusē nananú lu guē'dchiliu bēntsa'u mē. ¹⁶ Tiempē guahietē Dios bēsē'a'nē mē lē'ē ra mēnē gubani rall ziquē mudē narac shtu'u rall ¹⁷ perē siempř bē'nē Dios bien parē lē'ē rall nu bēshe'ldē mē ganza'quē parē lē'ē rall. Bēdē'ē mē sufsientē nagáu rall hashtë bēquitē ldu'u rall. Iurne' Dios quēhunē mē lo mizmē con lē'ē hia'a.

¹⁸ Guni'i Pablo di'dzē rē' lu ra mēnē perē apēnē bē'ni' gan parē adē gudfínidi'i ra mēnē ra ma ziquē ofrendē lu rai'. Siempř rac shtu'u rall gunē rall adorar lē'ē rai'.

¹⁹ Ze'dē bēldá mē israelitē shtë Antioquia nu Iconio. Bēdchini rall Lистра catē nanú

Pablo. Bēquili rall mēnē shtë Lистра con bishi parē bēdē'ē guē'ē rall Pablo. Bēshaguiú rall lē'i' parē gulú rall lē'i' rua' guē'dchi purquē llua'a rall hia guti Pablo. ²⁰ Iurní bēdchini ra narialdí ldu'i diza'quē catē naga'a Pablo; bēdēá rdondē rall catē naga'a Pablo. Iurní bēlē ldu'i' nu guashtëhi'. Guatēhi' stubi vultē guē'dchi. Perē brēguelē bēru'u rai' guē'dchi parē zia'a rai' stubi guē'dchi nalē Derbe.

²¹ Ndē guni'i rai' diza'quē shtë Dios lu ra mē Derbe. Nalē zihani mēnē gualdí ldu'u rai' shti'dzē Dios. Despuēsē bēabri rai' guē'dchi Lистра, Iconio, nu Antioquia. ²² Ra lugar ni guni'inú rai' mēnē narialdí ldu'i' diza'quē parē guagla'guē rall nu gac rall firmē, nu adē guésa'nēdi'i rall shnezē Dios. Guni'i rai' de quē antsē tsutē mieti catē rni'bē'a Dios, napē quē sac zi mieti purquē na rai' shmēnē Jesús. ²³ Cadē guē'dchi catē nanú ra narialdí ldu'i' diza'quē, Pablo nu Bernabé bēzú rai' bēldá nguii naganēn dchi'ni shtë Dios. Despuēsē biadi'dzēnú rai' Dios nu bē'nē rai' ayunē, bē'nē rai' animar lē'ē mēnē ni tē gac rall firmē lu shnezē Dios, el quē narialdí ldu'u rai'.

*Bēabri Pablo nu Bernabé guē'dchi Antio-
quia*

²⁴ Gudēdē rai' regiuni shtë Pisidia parē bēdchini rai' regiuni shtë Panfilia. ²⁵ Guni'i rai' diza'quē lu ra mēnē ciudá shtë Perge. Despuēsē gua rai' guē'dchi Atalia. ²⁶ Ndē be'pi rai' barcu parē zia'a rai' Antioquia ciudá catē ra narialdí ldu'i' shti'dzē Dios, bēdē'ē rai' dchi'ni shtë Dios parē lē'ē rai'; mizmē lugar ni antsē biadi'dzēnú rall Dios parē gunē mē compa'ni lē'ē rai'. Iurne' bēabri rai' purquē hia bē'nē rai' gan dchi'ni rē'. ²⁷ Iurē bēdchini rai' Antioquia, bētēá rai' grē mēnē narialdí ldu'i' diza'quē. Biadi'dzē rai' lu rall mudē nabē'nē Dios compa'ni lē'ē rai'. Guni'i rai' Dios bēdē'ē lugar parē gualdí ldu'u ra mēnē nanádi' mē israelitē perē guatē rall shnezē Dios. ²⁸ Pablo nu Bernabé bē'a'nē rai' ciudá ni llēduni tiempē con ra narialdí ldu'i' diza'quē.

15

Gua Pablo nu Bernabé ciudá Jerusalén

¹ Tiempē dzē ni bēdchini bēldá nguii Antioquia. Na rall mē Judea. Guzublú caglia'a rall ra mēnē narialdí ldu'i' diza'quē. Guni'i rall:

—Parē gac salvar tē napē quē gunē tē cumplir custumbrē riuguē tubi partē delicadē shtë ngulē'nē ziquē bēquē'ē Moisés la'ni lēy parē guēdē'na'a cumplir.

² Pablo nu Bernabé biadi'dzēnú rai' ra nguii rē' llēduni tiempē hashtë gudildi di'dzē rall. Por fin ra narialdí ldu'i' diza'quē, bē'nē rall nombrar Pablo nu Bernabé con

sëbëldá nguui parë zia'a rall Jerusalén. Guaguë'në rall règlë asuntë ni con los de más ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë shtë ra më narialdí ldu'i Dios.

³ Bëshe'ldë ra më Antioquia lë'ë rai'. Gudëdë rai' ra regiuni shtë Fenicia nu Samaria. Quëadi'dzë rai' shti'dzë Dios lu ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Guni'rai' lu ra mënë nanarë catë zia'a rai', grë lo quë nabë'në Dios con ra mënë de stubi naciuni, cumë bëagrí ldu'u rall con Dios nu bësa'në rall creenci gushë parë zianaldë rall shnezë Dios. Grë ra më narialdí ldu'i diza'quë, bini rall shti'dzë Pablo nu Bernabé. Nalë bëquitë ldu'u rall.

⁴ Tsana bëdchini rai' Jerusalén, ra narialdí ldu'i diza'quë bë'në rall recibir lë'ë rai' con llëru'bë cariñi. Zubënú ra mënë rë' ra poshtë nu ra mëgulë naná cabësë ladi grupë shtë rai'. Pablo nu Bernabé guzublú biadi'dzë rai' grë ra cusë nabë'në Dios con lë'ë rai', cumë ziquë mënë stubi naciuni gualdí ldu'u rall diza'quë. ⁵ Perë iurní bëldá ra fariseo narialdí ldu'i shti'dzë Jesús, guasuldí rall nu guni'rai' rall:

—Rqui'ni riuguë du'pë partë delicadë shtë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Cha guëdë'na'a obligar lë'ë rall tsanaldë rall tēchi lëy shtë Moisés. Gac salvar rall iurní.

⁶ Bëdëá ra poshtë nu ra mëgulë parë bësë'dë rall di'dzë rë'. ⁷ Llëduni tiempë biadi'dzë rall. Iurní guasuldí Pedro nu guni'rai':

—Rnia'a lu grë të narialdí ldu'i diza'quë, cumë ziquë nanë të hia zia'a tiempë gudili Dios na entrë lë'ë të. Nu bëshe'ldë më na parë guagnia'a diza'quë shtë më lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Nu gualdí ldu'u rall diza'quë. ⁸ Dios rna la'ni ldu'u ra mi-eti; bë'në më recibir lë'ë rai' cumë ziquë shini më. Bëdë'ë më Espiritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë rai' igual ziquë bëdë'ë më Espiritu Santo parë lë'ë hia'a. ⁹ Quëhunë Dios compañi lë'ë rai' igual ziquë lë'ë hia'a masiá adë nádi'rai' më israelitë. Bëzunë më la'ni ldu'u rai' purquë gualdí ldu'u rai' diza'quë shtë më. ¹⁰ Aunquë lë'ë të nanë të Dios quëhunë më salvar lë'ë rai', siempër riagla'guë rni'i të tsanaldë rai' tēchi lëy shtë Moisés. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë rall; nilë ra shtadë guëlu hia'a, nilë lë'ë hia'a adë bëdë'nëdi'ia'a cumplir lëy ni. Nahin tubi lëy dushë parë lë'ë hia'a. Adë chu gúnëdi'i gan gunë cumplirin. ¹¹ Perë lë'ë hia'a bien nanë hia'a, bë'në më salvar lë'ë hia'a ndigá. Rnia'a lu të na rall shini më purquë nalë gac shtu'u më lë'ë ra nanádi'i më israelitë. Nu na Jesús Shtadë shtë grë ra narialdí ldu'i diza'quë.

¹² Grë rall bëac dchi nu bëquë diagüë rall; iurní Bernabé nu Pablo guzublú biadi'dzë

rai' lla gua rai' ladi ra mënë de stubi naciuni. Nu bë'në Dios zihani milagrë por lë'ë rai'. Dios bë'nëac zihani clasë galguidzë. ¹³ Iurë gualú biadi'dzë rai', Jacobo guasuldí nu guni'rai' lu ra mënë:

—Iurnë' guadi'dza lu të narialdí ldu'u diza'quë; gulë bëquë diagüë. ¹⁴ Pedro biadi'dzë lu hia'a lla bë'në Dios. Dzë ni por primërë vultë gudili më ra nanádi'i më israelitë parë gac rall shmënë më. ¹⁵ Ndë'ë bëru'uin de acuerdë con lo quë nabëquë'ë ra profetë la'ni Sagradas Escrituras tiempë guahietë. Rni'i' rahin zdë'ë:

¹⁶ Despuësë guëabráa të guëz'ahia hiu'u shtë David naná ziquë hiu'u dachi.

Guëcubia reinadë shtë'i' nagurë.

¹⁷ Gúnahin të parë ra mënë nanádi'i më israelitë quili rall na, nu ra mënë shtë grë naciuni narna'bë lëa, gac rall shmëna.

¹⁸ Zni cagni'i Dadë didzë tiempë guahietë të gac bë'a mieti.

¹⁹ 'Por ni rnia'a lu të shgaba. Adë pë gunënu'di' hia'a con ra nanádi'i mënë israelitë parë bëabrá ldu'u rall con Dios. Adë chu gúnëdi' obligar lë'ë rall parë tsanaldë rall lëy shtë Moisés. ²⁰ Perë guëquë'ë hia'a lu rall parë adë gaudi' rall belë shtë ra ma narunë ra mënë ofrecërë ziquë ofrendë lu ra ídolo. Nu adë guëquënu'di' rall sa' rall, nu adë gaudi' rall rënë, nilë belë shtë ra ma nadë bëshë'ëdi' rënë. ²¹ Hia por llëduni tiempë bi'di' ra mënë lëy nabëquë'ë Moisés cadë íadu'u shtë rall, nu cadë zni nabëzi' ldu'u rall caglua'a mësë lë'ë rall nabëquë'ë Moisés.

²² Iurní ra poshtë con ra mëgulë naná cabësë nu grë ra narialdí ldu'i diza'quë, gudili rall bëldá nguui ladi lo mizmë sa' rall parë bëshe'ldë rall lë'ë rai' Antioquia con Pablo nu Bernabé. Bë'në rall nombrar Silas con Judas. Judas stubi lëll Barsabas. Na rall nguui më ru'bë ladi ra narialdí ldu'i diza'quë. ²³ Bëntsa'u ra poshtë tubi cartë parë bia'ra rai' narni'i:

“Lë'ë na'a ra poshtë nu ra mëgulë nu grë ra narialdí ldu'u diza'quë shtë Jesús naquërelde Jerusalén, rshe'ldë na'a tubi saludë parë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nanádi'i më israelitë. Rshe'ldë na'a tubi saludë lë'ë të grë ra naquërelde Antioquia nu ra naquërelde regiuni Siria nu Cilicia. ²⁴ Nanë na'a bëru'u bëldá nguui ladi na'a. Bidë rall ciudá shtë të parë bidë guëni' rall lu të rqui'ni tsanaldë të tēchi lëy nabëquë'ë Moisés parë gac salvar të. Perë adë bëshë'ldëdi' na'a lë'ë rall. Niétiqë bidë guëchilë rall shgabë të; rni'bë'a rall gac circuncidar të nu gunë të cumplir lëy shtë Moisés. ²⁵ Por ni bëdzú na'a de acuerdë lu juntë shtë na'a parë gudili na'a bëldá nguui ladi na'a parë guidë

guená rai' lè'è të. Bêshe'ldë na'a lè'è rai' con Pablo nu Bernabé, nguii narac shtu'u hia'a. ²⁶ Bernabé nu Pablo na rai' nguii nabêdchi'bê ra vidë shtë rai' lu galguti iurë guagni'i rai' diza'quë shtë Jesucristo, Shtëada'a, lu ra mënë. ²⁷ Cagshe'ldë na'a lu të Judas nu Silas parë guëni'i rall lu të ra cusë naze'dë la'ni cartë nanua'a rall. ²⁸ Bëuu' ldu'u Espiritu Santo nu bëuu' ldu'u na'a parë adë guëdchi'bëdi'i na'a ni tubi lëy dushë guëc të. Sulamëntë runë tucarë gunë të cumplir ra cusë naze'dë la'ni cartë catë rni'i: ²⁹ Adë gau të belë shtë ra ma nabë'në mënë ofrecer ziquë ofrendë lu ra ídolo, nu adë gau të rënë, nilë belë shtë ra ma nanadë bëshë'ëdi'i rënë, nu adë rquënúdi'i të sa' t'. Talë gapë të lè'è të lu grë ra cusë rë', zia të bien. Ndë'è gualú cartë. Guëa'në të con Dios."

³⁰ Iurní bëru'u rai' parë zia'a rai' Antioquia. Ndë bëtëá rai' grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Bëd'è rai' cartë guia'a ra mënë nabedéa nga'li. ³¹ Iurë bi'ldi rall cartë, nalë bëquitë ldu'u rall nu gurëdchi ldu'u rall por lo quë naguni'i la'ni cartë. ³² Judas nu Silas bë'në rall recibir tubi pudërë shtë Dios parë guëni'i rall ra cusë narac shtu'u Dios. Biadi'dzë rai' con llëru'bë pudërë shtë më. Con zihani di'dzë naguni'i rai' lu ra narialdí ldu'i diza'quë, bëa'në ra mënë ni más firmë parë tsanaldë rall shnezë Dios. ³³ Bëa'në rai' tubi tiempë ciudá Antioquia. Despuësë ra narialdí ldu'i Jesús bë'në rall despedir lè'è rai' parë bëabrí rai' Jerusalén. Guni'i rall lu rai':

—Dushquilli Dios, bidë guená të lè'è na'a. Guzëá të con bien.

³⁴ Silas adë bëabrídí'i' Jerusalén; bëá'ni' Antioquia. ³⁵ Pablo con Bernabé bëa'në rai' Antioquia parë guagla'guë guëni'i rai' diza'quë lu ra mënë. Con stubi tantë ra nguii, caglua'a rai' mënë diza'quë shtë Jesús.

Bêshe'ldë Dios lè'è Pablo segundë viajë

³⁶ Gudëdë beldá dzë, iurní Pablo guni'i lu Bernabé:

—Cha guíá guëgná hia'a nia gua ra narialdí ldu'i diza'quë, grë ra ciudá catë biaglúa'a hia'a ra mënë antsë.

³⁷ Bernabé guc ldú'i' niua'a rai' Juan Marcos ³⁸ perë Pablo adë nedi'i' nianaldë Juan Marcos purquë más antsë bëshë'nëgá Juan Marcos lè'è rai' lugar nalë Panfilia. ³⁹ Gudildi di'dzë rai' por cuendë rë' nu bëshë'në sa' rai'. Bernabé bia'a Juan Marcos parë zia'a rai' Chipre. ⁴⁰ Pablo gudili lè'è Silas parë tsanaldë Silas lè'i'. Ra narialdí ldu'i diza'quë, biadi'dzënú rai' lè'è më parë gunë më compa'ni lè'è Pablo nu Silas iurná guzia'a rai' lu shchi'ni më. ⁴¹ Iurní Pablo nu Silas bëru'u rai' nu gudëdë rai' regiuni shtë Siria nu Cilicia. Guagni'i rai' lu ra

narialdí ldu'i diza'quë parë tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

16

Guanaldë Timoteo lè'è Pablo nu Silas

¹ Bêdchini Pablo nu Silas guëdchi Derbe nu Lистра. Ndë bedia'guëlu rai' tubi nguii narialdí ldu'i diza'quë; lëll Timoteo. Shni'a Timoteo na më israelitë; lè'è quë lè'è rialdí ldu'i diza'quë. Perë shtadë Timoteo na më griego. ² Grë ra mënë narialdí ldu'i diza'quë naquërdë Lистра nu Iconio, rni'i rall na Timoteo tubi nguii demasiadë humildë nu za'quë. ³ Guchi Pablo lu Timoteo parë tsanaldë lè'è rai'. Nu bë'në Pablo circuncidar lè'è Timoteo ziquë na custumbrë shtë ra më israelitë. Zni bë'ni' parë adë beldëdi'i më israelitë con lè'è Pablo. Grë ra israelitë naquërdë lugar ni, nanë rall shtadë Timoteo nall më griego. ⁴ Grë ra guëdchi nardëdë rai', ruadi'dzënú rai' ra mënë narialdí ldu'i diza'quë. Quëadi'dzë rai' rsunë nabedë'è mëgulë naná cabesë shchi'ni Dios Jerusalén të parë guëzu'bë diagüë rall. ⁵ Ra mënë narialdí ldu'i Dios, guc rall más firmë lu ra diza'quë shtë Jesús. Dzë con dzë guaru'bë grupë shtë shmënë Dios cadë guëdchi.

Gue'lë bëlua'alú tubi nguii lu Pablo; nall ziquë më Macedonia

⁶ Adë bëshë'nëdi'i Espiritu Santo nalua'a rai' diza'quë lu ra mënë naquërdë regiuni shtë Asia. Por ni gudëdë rai' ra regiuni shtë Frigia nu Galacia parë bêdchini rai' la raya shtë Misia. ⁷ Ndë bë'në rai' llgabë niutë rai' regiuni shtë Bitinia parë Espiritu Santo adë bëshë'nëdi'i' niutë rai' ndë. ⁸ Mejurë gudëdë nezë rai' hashtë Misia parë guietë rai' puertë shtë Troas. ⁹ Ndë bëlua'alú tubi nguii lu Pablo gue'lë. Gunáhi' tubi nguii më Macedonia. Zuldí mënë ni nu rúnëll ruëguë lu Pablo. Rni'ill: "Cha regiuni shtë na'a Macedonia parë gúnë compa'ni lè'è na'a". ¹⁰ Iurë gudëdë guná Pablo lè'è nguii, na Lucas nacaquëa'a librë rë', bédë'në na'a preparar viajë shtë'në na'a parë guziá na'a Macedonia purquë Dios cagna'bë lè'è na'a guëdia'a na'a diza'quë parë ra mënë shtë Macedonia.

Bêdchini Pablo nu Silas guëdchi Filipos

¹¹ Puertë Troas bldzëpi na'a la'ni barcu parë zia na'a tubldí la'ni nisë hashtë Samotracia. Samotracia na tubi dani la'ni nisëdu'u. Hashtë stubi dzë bêdchini na'a puertë Neápolis. ¹² De Neápolis bëru'u na'a parë Filipos. Filipos na tubi guëdchi más llëru'bë lu grë ra guëdchi shtë Macedonia. Quërdë ra më rumanë ndë, nu grë ra më shtë guëdchi bë'në rall rëspëti lëy shtë ra rumanë. Guquërdë na'a Filipos beldá dzë. ¹³ Tubi dzë nabëzi'i ldu'u mënë, bëru'u

na'a rua' guè'dchi parè bia na'a rua' tubi guèè'gu. Ra mènè bène'e rsunè ndè nanú tubi lugar catè ruadi'dzènú rall Dios. Lugar ni guzubè na'a parè guèni'i na'a diza'què lu ra na'a nabèdèa nga'li. ¹⁴ Ladi ra na'a ni nanú tubi na'a lè Lidia. Zè'dèll guè'dchi shtë Tiatira. Nu rtuu'll lari za'què color moradè. Na'a ni gualdí ldu'i Dios perè adè guè'nèdi'llill chu na Jesús. Bèdè'e mè lligabè parè guasèll nu gualdí ldu'ull diza'què nacagni'i Pablo. ¹⁵ Lidia bëriubè nísèll con shfamíllill. Iurní guní'll lu na'a:

—Si talè nanè tè nahia shmènè Jesús, gulè gudè'e lidcha tè guèa'nè tè bèldá dzè.

Lidia bè'nèll ruèguè lu na'a hashtë bèdèa'nè na'a lídchill.

¹⁶ Guzac na'a tubi vuetè iurè zia na'a lugar catè guèdia'a di'dzènú na'a Dios, bèdia'guèlú na'a tubi lliguèna'a. Nápèll tubi mèdzabè la'ni ldu'ull. Rúnèll divini por pudèrè shtë mèdzabè. Guní'll ra cusè nagac con ra mènè. Zni bè'nèll gan zihani dumí parè ra shlámèll. ¹⁷ Lliguèna'a ni bidè náldèll lè'e na'a con Pablo. Fuertè guní'll:

—Dios nacabezè gube'e, bèshe'ldè mè ra nguiu rè'. Caglua'a rall nezè parè gac salvára'a.

¹⁸ Zihani dzè bè'nè lliguèna'a rè' zdè'e. Glli, glli, fuertè guní'll; bidè náldèll lè'e na'a. Perè bèldè Pablo nu guní'i' lu mèdzabè nananú la'ni ldu'u lliguèna'a:

—Con pudèrè nabène'e Jesucristo guahia, rnia'a lul por lè shtë mè, bèru'u la'ni ldu'u na'a rè'.

Lueguè lueguè iurní bèru'u espíritu dzabè.

¹⁹ Iurè guná shlamè shtë lliguèna'a, hi-adè nídi'i mudè gunè rall gan dumí con pudèrè nagúpèll, guna'zi rall Pablo nu Silas. Guagsèa'nè rall lè'e rai' lu gobiernè nazubè cula'ni galèrè. ²⁰ Bèagnú rall lè'e rai' lu ra juèsi nu guní'i rall:

—Nguu rè' na rall mènè israelitè. Cagt-satsu rall mènè ciudá shtë hia'a. ²¹ Caglua'a rall creenci adè nádi'i de acuerdè con lèy rumanè. Adè nídi'i mudè guianálda'a tèchi rall purquè na hia'a mè rumanè.

²² Iurní bèdzatsu mènè cuntrè Pablo nu Silas. Gunibè'a gobiernè parè bèru'u shabè Pablo nu Silas parè bèdè'e hiaguè rall lè'e rai'. ²³ Despuèsè huètè' bèdè'e hiaguè rall lè'e rai', bèldaguè rall lè'e rai' lachigui'bè. Nu gunibè'a rall lu carcelèrè parè gápèll lè'e rai' con ciudadè. ²⁴ Iurè bè'nè carcelèrè recibir Pablo nu Silas, guagsèa'nèll lè'e rai' hashtë tubi cuartè namás dchi'chi. Ndè bè'nèll segurè; bègá'sèll guèa' rai' la'ni tablè nalè cepo.

²⁵ Iurè guc guèruldè gue'lè, lè'e Pablo nu Silas quèadi'dzènú rai' Dios nu quèu'ldè rua' rai' cantè lu Dios. Los de más prèsi nananú ndè, caquè diaguè rall. ²⁶ De repèntè bèdchini tubi llu ru'bè nabèsèni'bi hashtë

cimientè shtë lachigui'bè. Grè ra puertè shtë lachigui'bè, bèlla'lin nu ra cadènè nali'bi guia'a ra prèsi, gulaguè rahin lu guiu'u. ²⁷ Iurní gubani carcelèrè; gunall rua' puertè lla'lè rahin. Gulull spadè shtë'nèll parè quinill lo mizmè lè'èll. Bè'nèll lligabè grè ra prèsi bèllu'nè. ²⁸ Perè Pablo gunall pè nihunè carcelèrè nu fuertè guní'i Pablo:

—Adè rguínidi'i lè'èl. Grè na'a zuga'a na'a ndè'e.

²⁹ Lueguè iurní guna'bè carcelèrè tubi llni. Guatè guèllú'nèll catè zuga'a ra prèsi. Nalè rchi'chill tantè rdzèbèll. Bèzullíbill lu Pablo nu Silas. ³⁰ Iurní gulull lè'e rai' lachigui'bè nu guna'bè dí'dzèll lu rai':

—Dadè, guní'i lua zlla guna parè gac salvara'?

³¹ Iurní repi rai':

—Guèdubinú ldu'ul tsaldí ldu'ul Jesucristo, lè'èl con grè shfamíllil parè gunè Dios salvar lè'e tè.

³² Iurní biadi'dzènú Pablo nu Silas lè'e carcelèrè diza'què, lè'èll con grè shfamíllil naquèrèldè lídchill. ³³ Mizmè gue'lè ni carcelèrè gudíbill lu ridè catè bèdia'a hiaguè ladi rai'. Lueguè carcelèrè con shfamíllil bëriubè nisè rall. ³⁴ Iurní bia'a carcelèrè lè'e rai' lídchill parè bèdè'èll nagudáu rai'. Nalè rquitè ldu'u shfamíli carcelèrè purquè grè rall hia gualdí ldu'u rall diza'què.

³⁵ Brègue'lè rsili, ra gobiernè bèshe'ldè ra suldadè lu carcelèrè parè guèdè'e carcelèrè libertá lè'e Pablo nu Silas. ³⁶ Repi carcelèrè lu Pablo:

—Bèdchini suldadè shtë gobiernè parè guènehia libertá lè'e tè. Iurne' guzia'a tè con bien.

³⁷ Perè Pablo guní'i lu ra suldadè:

—Adè chu guèru'u. Ra gobiernè bè'nè bèdia'a hiaguè na'a lu ra mènè. Adè bè'nèdi'i rall juzgar lè'e na'a segùn lèy rumanè, nu nadapè na'a lo mizmè derechè nanapè mè rumanè. Bètia'a rall lè'e na'a lachigui'bè nu iurne' rac shtu'u rall cu tè lè'e na'a lliga'chi. Pues guidè ldu rall lè'e na'a lo mizmè lè'e rall.

³⁸ Ra suldadè bèaguènú rall rsunè lu ra gobiernè grè naguchi Pablo lu rall. Bèdzèbè ra gobiernè iurè bini rall Pablo nu Silas napè rall derechè cumè mè rumanè. ³⁹ Gua ra gobiernè rua' lachigui'bè. Guadi'dzènú rall lè'e Pablo nu Silas; guní'i rall:

—Gulè bè'nè dispensar lè'e na'a por lo què nabèdè'nè na'a.

Iurní bègú rall lè'e rai'. Guní'i rall:

—Gulè bè'nè favurè; gulè bèru'u guè'dchi shtë na'a.

⁴⁰ Bèru'u Pablo nu Silas lachigui'bè parè zia'a rai' lidchi Lidia. Despuèsè guní'inú rai' lu ra narialdí ldu'i diza'què; guní'i rai':

—Gulè gac firmè con di'dzè shtë Jesús.

Iurní bèru'u rai' ciudá ni.

17

Bëdzatsu më guë'dchi Tesalónica

¹ Gudëdë Pablo nu Silas ra guë'dchi nalë Anfípolis nu Apolonia parë bëdchini rai' ciudá Tesalónica. Ndë zubë tubi iádu'u shtë ra më israelitë. ² Ziquë na custumbër shtë Pablo, guáhi' iádu'u. Tsunë llmalë bé'ni' parë guagni'inull ra mënë cadë dzë descansë. ³ Bí'ldi' la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë. Nu bêluá'ai' ra mënë Cristo napë quë gati më nu despuësë de guti më, napë quë tsashtë më ladi ra tégulë. Rni'i Pablo:

—Lo mizmë Jesús nacagnia'a lu të, na më Cristo el quë nagudili Dios.

⁴ Bëldá ra më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë nu bêtsa'guë rall Pablo nu Silas. Zihani më griego narunë adorar Dios, gualdí ldu'u rall, nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë narnibë'a, gualdí ldu'u rall shti'dzë Jesús.

⁵ Perë los de más ra më israelitë nanadë rialdídi' ldu'i diza'quë, nalë bëldënú rall Pablo nu Silas. Gudili rall bëldá nguui mal nandigá canzë ra nezë. Guni'i rall lu mënë ciudá parë guëasë mënë cuntrë Pablo. Guatsutë rall lidchi Jasón. Ziatili rall Pablo nu Silas purquë nanë rall Jasón bédë'ë lugar quërelidë Pablo nu Silas. Rac shtu'u rall guëna'zi rall lë'ë rai' parë gunë rall intriegu lë'ë rai' lu ra mënë parë gunë rall juzgar lë'ë rai'. ⁶ Perë adë bëdzëlëdi' rall lë'ë rai' lidchi Jasón. Iurní guaca'a rall Jasón; bëshaguiú rall lë'ëll con sèbëldá ra narialdí ldu'u diza'quë. Guagsa'në rall lë'ë rai' lu gobiernë shtë ciudá. Gurushtia ra nguui mal. Guni'i rall:

—Guëdubi lugar catë riutë Pablo rdzatsu ra më guë'dchi con ra creenci shtë rall nu ze'dë rall guë'dchi rë'. ⁷ Jasón bédë'ë lugar lidchil parë lë'ë rall. Grë ra nguui rë' nanú rall cuntrë lëy shtë César purquë rni'i rall napë rall stubi rëy nalë Jesús.

⁸ Iurë bini ra mënë ra cusë naguni'i rall, bëdzatsu rall. ⁹ Perë Jasón con sèbëldá naguna'zi rall, gudilli rall dumí parë gupë rall libértá. Bëru'u rall.

Bëdchini Pablo nu Silas guë'dchi Berea

¹⁰ Ra narialdí ldu'i diza'quë naquërelidë Tesalónica, lueguë lueguë guge'lë gulú nezë rall lë'ë Pablo nu Silas. Zia'a rall guë'dchi Berea. Ziquësë bëdchini rall ndë, gua rall iádu'u shtë ra më israelitë. ¹¹ Mënë naquërelidë ndë, más nabënë na rall quë ra israelitë naquërelidë Tesalónica purquë guëdubinú ldu'u rall bëguë diaguë rall diza'quë naguni'i Pablo, nu gli gli bé'në rall saber nia'a gu nahin verdá cumë ziquë na la'ni Sagradas Escrituras. ¹² De manërë quë zihani nguui israelitë nu më griego, gualdí ldu'u rall diza'quë. Nu zihani na'a tse'lë ra më ru'bë, gualdí ldu'u rall diza'quë. ¹³ Tsana bini ra contrari naquërelidë Tesalónica de quë nanú Pablo

guë'dchi Berea, gua rall hashtë Berea parë guagtsatsu rall ra mënë guë'dchi ni. Cagni'i Pablo diza'quë lu ra mënë. ¹⁴ Perë ra narialdí ldu'i Jesús, lueguë bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë rua' nisëdu'u. Niétiquë Silas nu Timoteo bëa'në rall guë'dchi Berea. ¹⁵ Ra naguaguë'në compa'ni lë'ë Pablo, guagsa'në rall Pablo ciudá Atenas. Bëabrinú rall rsunë shtë Pablo; rac shtú'ui' tsa rall Atenas. Lueguë guzia'a Timoteo nu Silas catë nanú Pablo.

Nanú Pablo guë'dchi Atenas

¹⁶ Mientras cabezë Pablo lë'ë Silas nu Timoteo ciudá Atenas, nalë adë bëuu'di' ldu'i'; adë gurëdchí ldu'i' iurë gunáhi' lu zihani idolo narunë ra mënë adorar. ¹⁷ La'ni iádu'u shtë ra më israelitë biadi'dzënë Pablo con los de más mënë narunë adorar Dios. Nu cadë dzë rni'i Pablo lu ra mënë lu ll-guëa' catë rdëa rall. ¹⁸ Bëldá ra nguui naná rsë'dë ldoi' shtë narni'i rall estoicos nu sèbëldá nguui naná rsë'dë ldoi' narni'i rall epicúreos, biadi'dzënë rall Pablo. Nanú rall guni'i lu sa' rall:

—Z'pë quëadi'dzë ndë tantë ruadi'dzëll?

Sèbëldá rall guni'i:

—Llua'a na'a di'dzë shtënë stubi dios cubi quëadi'dzëll.

Rni'i rall zni purquë bini rall Pablo cagni'i diza'quë shtë Jesús, chu na më nu Dios bëldisht lë'ë Jesús ladi ra tégulë. ¹⁹ Iurní bia'a rall lë'ë Pablo tubi lugar nalë Areópago catë rdëa ra më ru'bë parë guëquë diaguë rall pë rni'i ra mësë. Ndë guni'i rall lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë runë cuntienë ra ldoi' cubi naze'dënu. ²⁰ Rni'il lu na'a ra cusë cubi na nनुquë gá'adi'i guini na'a. Rac shtu'u na'a gac bë'a na'a pë na ra cusë naruadi'dzël.

²¹ Zni guni'i rall purquë grë më Atenas nu ra më de stubi naciuni naquërelidë ndë, rëuu' ldu'u rall cualquier cusë cubi. Llëduni tiempë hiadë ruadi'dzë rall stubi cusë, niétiquë ra cusë cubi naguërë rini rall ruadi'dzë lu sa' rall.

²² Iurní Pablo guasuldí guëláu rall lugar nalë Areópago nu guni'i':

—Lë'ë të më Atenas, rnahia demasiadë devociuni napë të parë ra dios shtë të ²³ purquë tsana canzëa, rb'ahia lugar catë cabezë ra dios shtë të. Bëdia'guëlua tubi bëcu'guë naquë tubi letrërë luhin narni'i: "Dios nagá'adi' chu guënëdi'i". Pues Dios naquëhunë të adorar sin quë guënëdi'i të, nanëa Dios rë'. Ze'dë guënia'a diza'quë shtë më.

²⁴ 'Na më Dios nabënts'a'u guë'dchili nu grë ra cusë nananú la'nin. Rnibë'a më guë'dchili nu gub'e. Adë quërelidëdi' më la'ni iádu'u nabënts'a'u ra mënë. ²⁵ Adë rqu'i'nidi'i më ra cusë narunts'a'u ra mënë.

Niétiquë pë rqui'ni më purquë mizmë Dios ra ne'e vidë nu grë cusë narqui'ni hia'a.

²⁶ Grë ra mënë nanarë lu guë'dchiliu na rall shini Adán, nguii nabënts'a'u Dios iurë bësínlu më guë'dchiliu. Bë'në Dios punërë ra tiempë naguëbani grë ra naciuni nu lugar catë guëquërelde më'në. ²⁷ Bë'në Dios ni parë quili ra mënë lë'i' purquë rac shtu'u më grë mieti guëdia'guëlu rall lë'e më. Dios adë nudi'i zitu de lë'e hia'a. ²⁸ Por voluntá shtë Dios nacabezë gube'e, nadápa'a vidë nu por lë'e më rni'bi hia'a nezë rë' nezë rë'. Por lë'e më quërélda'a guë'dchiliu. Por voluntá shtë më nabánia'a nu rdë'na'a dchi'ni. Lo mizmë guni'i ra beldá mësë shtë të: "Na hia'a shini Dios". ²⁹ Ziquë shini Dios, adë chu gunë llgabë de quë na më cumë ziquë ra dzanë naguctsa'u con orë u bédchichi u guë'e. Mënë runtsa'u rall cusë ni ziquë na shgabë rall. ³⁰ Adë pë guni'i Dios lu ra mënë tiempë guahietë tsana gá'adi'i guënë rall lë'e më perë iurne' sí, rni'bë'a më lu mënë gudubi guë'dchiliu, gunë nadzë'ë mudë nanabani rall nu guëabrí ldu'u rall con Dios ³¹ purquë Dios hia bë'në më designar tubi dzë nagunë më juzguë ra mënë. Dios gulë tubi nguii nagunë juzguë grë mënë lu guë'dchiliu. Verdá nahin purquë bédishtë Dios nguii rë' ladi ra tégulë.

³² Iurë bini ra mënë lo quë naguni'i Pablo de quë tsashtë ra tégulë, nanú rall bë'në burnë. Sëbëldá rall guni'i rall lu Pablo:

—Mejurë stubi dzë guëquë diaguë na'a ra shti'dzël.

³³ Iurní Pablo gubi'. Bësëa'nëgáhi lë'e ra mënë, ³⁴ perë beldá rall gualdí ldu'u rall diza'quë nu guanaldë rall Pablo. Ladi ra mënë ni nanú tubi nguii lë Dionisio. Nall miembrë shtë partidë Areópago. Nu nanú tubi na'a lë Dámaris con zihani ra nagualdí ldu'u diza'quë shtë Jesús.

18

Pablo bédchini guë'dchi Corinto

¹ Despuësë de ni, bëru'u Pablo Atenas parë zia'ai' ciudá Corinto. ² Ndë bedia'guëluhi' tubi më israelitë; lëll Aquila. Ze'dë nguii rë' tubi regiuni nalë Ponto. Antsë Aquila nu tsé'lëll Priscila gubi' rall Italia purquë rëy Claudio gunibë'a guëru'u grëtë' më israelitë ciudá Roma. Pablo guagná lë'ë Aquila lídchi'. ³ Cumë nápi' mizmë dchi'ni nanapë Aquila bëá'ni' lídchi Aquila parë bë'në rai' dchi'ni. Bëti'bë rai' lari na'ldë naguëllu'i parë hiu'u lari. ⁴ Ra dzë narzi' ldu'u mënë, Pablo ria iádu'u catë riagni'i' diza'quë lu ra mënë. Zihani rall gualdí ldu'u rall naguni'i Pablo, më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë.

⁵ Tsana bëru'u Silas nu Timoteo regiuni Macedonia, bédchini rall Corinto. Iurní

Pablo bësëa'nëgall dchi'ni shtënë lari na'ldë parë guagl'gui' niétiquë dchi'ni shtë diza'quë. Guni'inúhi' më israelitë quë Jesús na Cristo el quë nacabezë rall të guëdchíni' guë'dchiliu. ⁶ Perë ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu guni'i rall di'dzë fier guëc Pablo. Repi rall:

—Ze'dë guësiguël lë'e na'a con bishi nanua'al.

Iurní Pablo bédchibi' shábi' lu ra mënë; nu guni'i':

—Hia beldë guënia'a diza'quë shtë Jesús lu të. Adë nedi'i të gua'a tëhin. Adë nahia responsablë talë guëniit almë shtë të. Iurne' guziahia lu ra më nanádi'i më israelitë.

⁷ Bëru'u Pablo iádu'u. Zia'ai' lídchi tubi nguii naquërelde cu' iádu'u, lëll Justo nu runë Justo adorar Dios. ⁸ Jëfë shtë iádu'u lëll Crispo. Gualdí ldu'u Crispo Jesucristo con grë shfamili Crispo. Nu zihani mënë Corinto bini rall diza'quë nu gualdí ldu'u rall nu bëriubë nisë rall. ⁹ Tubi gue'lë Pablo guná lu Jesús. Bëlu'alú më lull nu guni'i më:

—Adë rdzëbëdi'il. Guagla'guë guni'i diza'quë lu ra mënë ¹⁰ purquë na quëhuna compa'ni lë'ël parë adë chu guëná'zidi'i lë'ël parë quínidi'i rall lë'ël. Napa zihani mënë natsaldí ldu'i diza'quë ciudá rë'.

¹¹ Pablo bë'në tubi izë guërudë ciudá Corinto parë cagluá'ai' diza'quë shtë Jesús.

¹² La'ni ra dzë nacagnibë'a Galión; nall gubernadurë shtë regiuni Acaya; ra israelitë bë'në rall cuntrë Pablo nu bia'a rall Pablo lu tribunal. ¹³ Ndë guni'i rall lu gubernadurë:

—Nguii rë' cagluá'all ra mënë nu rialdí ldu'u mënë shti'dzëll. Rni'll lla gunë ra mënë adorar Dios stubi ldi' naná cuntrë lëy shtë ra më rumanë.

¹⁴ Hia guzublú Pablo parë guadi'dzë Pablo, iurní Galión guni'i lu ra israelitë:

—Si talë ndë'ë rac tratë tubi delitë ru'bë ziquë tubi galguti, pues guëquë diaga shti'dzë të ¹⁵ perë lëdë znidi'i. Rac tratë niétiquë lëy shtë të con di'dzë nu ra lë nanua'a të. Gulë bë'në rëglë asuntë ni lo mizmë lë'e të. Adë nahia juësi shtë ra cusë naquëhunë të.

¹⁶ Iurní bëgú Galión ra mënë lu tribunal shtënëll. ¹⁷ Grë ra griego guna'zi rall lë'ë Sóstenes parë bédë'ë galnë rall delantë lu gubernadurë. Sóstenes nall jëfë shtë iádu'u, perë lë'ë gubernadurë hiadë bë'nëdi'i casë nacanihunë ra mënë.

Bëagri Pablo ciudá Antioquia

¹⁸ Bëa'në Pablo zihani dzë ciudá Corinto. Despuësë bë'ni' despedir ra më narialdí ldu'i diza'quë nu bé'pi' barcu con Priscila nu Aquila parë zia'a rai' regiuni Siria. Antsë tsepi rai' barcu puertë nalë Cencrea, bëga'a mënë guëc Pablo. Zni bë'ni' cumplir tubi promësë lu Dios. ¹⁹ Tsana bédchini rai'

ciudad Efeso, Pablo bësëa'ni' lë'ë Priscila nu Aquila. Guáhi' iádu'u shtë ra israelitë. Ndë biadi'dzënuhi' ra mënë nardëa. ²⁰ Ra mënë bënë ruëguë lu Pablo parë guëa'ni' más tiempë con lë'ë rall perë Pablo adë nëdi'i. ²¹ Mejurë bënë'ni' despedir ra mënë; répi':

—Rqui'ni tsahia Jerusalén parë sua pendiente lu laní naze'dë. Con voluntá shtë Dios guëabrá stubi vuelltë con lë'ë të.

Be'pi Pablo barcu. Gubi'll Efeso. ²² Despuësë bëdchíni' puertë Cesarea nu guall Jerusalén parë guaguë'ni' saludar grë ra narialdi ldu'i diza'quë ciudad Jerusalén. Lueguë bëagri' parë Antioquia. ²³ Zihani tiempë guquërdi' ciudad Antioquia. Despuësë bërú'ui' stubi vuelltë parë guaguë'ni' visitar ra mënë narialdi ldu'i Dios regiuni shtë Galacia nu Frigia. Guni'inú Pablo lë'ë rall tsagla'guë rall firmë shnezë Dios.

Cagni'i Apolos diza'quë lu ra më Efeso

²⁴ Bëdchíni tubi nguii ciudad Efeso; lëll Apolos. Nall më israelitë. Gúllëll ciudad Alejandria. Nalë nasini guëc Apolos parë ruadi'dzëll diza'quë shtë Dios. Bien bëluá'all nu guasëll Sagradas Escrituras. ²⁵ Nanëll bidë Jesús guë'dchiliu parë gunë më salvar ra mënë natsaldi ldu'i lë'ë më. Con guëdubinú ldu'ull bëluá'all ra mënë chu na Jesús. Bien nanëll Juan Bautista bëchu'bë nisi' ra mënë perë gá'adi'i guc bë'adi'll ra nacanaldë Jesús rriubë nisë rall ziquë shmënë Jesús. ²⁶ Apolos adë bëdzëbëdi'i guni'll lu ra mënë la'ni iádu'u, perë iurë bini Priscila nu Aquila naguni'i Apolos, guna'bë rall lë'ë Apolos stubi ladë. Biadi'dzënu rall lë'ë Apolos ra cusë nadë riasëdi'll de quë Jesús bëshë'ldi' Espiritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë mënë narialdi ldu'i Dios. ²⁷ Tsana bë'në Apolos llgabë tédëll regiuni shtë Acaya, ra më Efeso narialdi ldu'i Dios, bënë rall compa'ni lë'ë Apolos parë tsáhi' ndë. Bëquë'ë rall tubi cartë lu ra mënë Acaya të parë gunë rall recibir Apolos. Iurë bëdchíni Apolos Acaya, nalë bë'nëll compa'ni ra shmënë Jesús parë cagsë'dë rall shti'dzë Dios. Más antse Dios bë'në compa'ni lë'ë rall parë tsaldi ldu'u rall diza'quë. ²⁸ Bi'ldi Apolos la'ni Sagradas Escrituras lu ra mënë israelitë. Bëluá'all de quë Jesús na Cristo nabëshë'ldë Dios lu guë'dchiliu hashtë guc rall cunformë lo quë naguni'i Apolos.

19

Bëagri Pablo guë'dchi Efeso

¹ Nanú Apolos ciudad Corinto tsana gudëdë Pablo lugar la'ni dani parë bëdchíni' ciudad Efeso. Ndë bëdia'guëlu Pablo zihani narialdi ldu'i diza'quë. ² Repi Pablo lu rall:

—Iurë gualdi ldu'u të shti'dzë Jesús ¿gu bë'në të recibir Espiritu Santo la'ni ldu'u të? Iurní repi rall:

—Ni siquierë bini na'a gu nanú Espiritu Santo u nidi'i Espiritu Santo.

³ Iurní guna'bë di'dzë Pablo lu rall stubi vuelltë:

—¿Lla bëriubë nisë të?

Repi rall:

—Ziquë bëchu'bë nisë Juan Bautista ra mënë.

⁴ Iurní guni'i Pablo lu rall:

—Juan Bautista bëchu'bë nisi' ra mënë iurë bë'në nadzë'ë rall mudë nanabani rall. Nu guni'i Juan lu rall tsaldi ldu'u rall Jesús naná Cristo naguëdchíni despuësë de Juan.

⁵ Iurë bini ra nguii ré' naguni'i Pablo lu rall, bëriubë nisë rall por lë Jesús. ⁶ Bëdchi'bë Pablo guia'ai' guëc rall; lueguë bëdchíni Espiritu Santo la'ni ldu'u rall nu cadë lë'ë rall guni'i rall stubi dizë. Guni'i rall di'dzë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios. ⁷ Ra nabë'në recibir Espiritu Santo na rall cumë ziquë chi'bë chupë nguii.

⁸ Durantë lu tsunë mbehu Pablo gua iádu'u shtë ra më israelitë. Guëdubinú ldu'i guni'inúhi' ra mënë, nu gualdi ldu'u rall lo quë nacagni'i Pablo. Adë rdzëbëdi'i Pablo. Cagni'i' por lë'ë Jesús tsutë mieti catë rribë'a Dios ziquë rëy. Ra mënë bëa'në rall cunformë lo quë naguni'i Pablo. ⁹ Perë bëldá më israelitë adë gualdi'i ldu'u rall shti'dzë Jesús tantë naguëdchi ldu'u rall. Delantë lu ra mënë guni'i rall lë'ë nezë naquëadi'dzë Pablo, na mal. Iurní Pablo biequi lu rall; biá'ai' grë ra narialdi ldu'i diza'quë la'ni tubi hiu'u shcuëlë lidchi tubi nguii lë Tiranno. Ndë bëlu'a Pablo lë'ë ra mënë glii glii. ¹⁰ Zni guagla'guë bëa'në Pablo chupë izë nga'li, de manërë grë mënë naquërdëll regiuni shtë Asia bini rall diza'quë shtë Jesús. Ra israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, bini rall shti'dzë Pablo. ¹¹ Dios bëdë'ë pudërë guia'a Pablo parë bë'ni' zihani millagrë ru'bë ¹² hashtë ra panitë nu ra lari nabëga'ldë Pablo, guanú mënë lu narac ll'u'u. Bëac ra narac ll'u'u nu bëru'u ra mëdzabë nananú la'ni ldu'u ra mënë.

¹³ Perë bëldá ra israelitë canzë rall; rgu rall mëdzabë la'ni ldu'u ra mënë. Guc ldu'u rall niaca'a dchi'ni rall lë Dadë Jesús parë nagú rall mëdzabë. Guni'i rall lu espíritu mëdzabë:

—Gulë bëru'u. Rribë'ahia lë'ë të por pudërë shtë Jesús, el mizmë léhi' nacagni'i Pablo.

¹⁴ Zni bë'në gadchi shini tubi nguii israelitë nalë Esceva. Na Esceva tubi jëfë shtë ra bëshuzi. ¹⁵ Guzac tsana bë'në shini Esceva nagú rall espíritu mëdzabë, bëquebi mëdzabë lu rall:

—Nanëa Jesús. Nanëa Pablo perë lë'ë të ¿chu na të?

¹⁶ Iurní nguii nanapë espíritu mëdzabë la'ni ldu'i, guna'zill lë'ë ra shini Esceva.

Bëdë'ë mëdzabë galnë. Con guëdubi fuërsë shtëll bë'nëll gan lu guëzà gadchi nguii. Guc rall ridë. Bëru'u guëllu'në rall lugar ni sin shabë rall. ¹⁷ Grë ra naquërdë ciudá Efeso, bini rall pë guc. Nalë bëdzëbë rall nu guni'i rall:

—Llëru'bë na pudërë shtë Dadë Jesús.

¹⁸ Iurni zihani ra narialdí ldu'i diza'quë, bëquebi rall ra cusë mal nabë'në rall antsë. ¹⁹ Nu zihani ra mënë nabësë'dë bëlliú, be'dënú rall shlibrë rall parë bëza'i rall libré delantë lu ra mënë. Gulú rall präci shtë libré. Lasaquin cincuenta mili bëllë bëdchichi. ²⁰ Zni guagla'guë bërë'tsë diza'quë con llëru'bë pudërë. Zihani mënë guatë rall shnezë Jesús.

²¹ Despuësë de ni, Pablo bë'ni' llgabë parë tsaguë'ni' visitar ra lugar shtë Macedonia nu Acaya parë tsaglá'gui' vijë shtëhi' hashtë Jerusalén. Guni'i' despuësë de tsáhi' Jerusalén, guziá'ai' ciudá Roma. ²² Iurni bëshë'ldi' chupë sáhi' parë Macedonia. Lë rall Timoteo nu Erasto purquë Pablo bëa'në stubi tiempë regiuni shtë Asia.

Rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo

²³ Tiempë dzë ni rëasë ra më Efeso cuntrë Pablo por shcuendë diza'quë. ²⁴ Tubi nguiu lë Demetrio runtsá'ull dzanë con bëdchichi. Napë rahin figurë shtë iádu'u catë cabezë dios nalë Diana narunë ra mënë adorar. Ra mënë naruntsa'u dzanë, runë rall gan zihani dumí. ²⁵ Bëtëá Demetrio grë ra sa'll nu ra nanapë lo mizmë dchi'ni rë'. Guni'ill lu ra nguiu ni:

—Lë'ë të Dadë, cumë ziquë nanë të nadápa'a tubi vidë za'quë; adë pë rúnëdi'i faltë parë lë'ë hia'a purquë segurë na dumí nardchi'bë shchi'ni hia'a. ²⁶ Perë cumë nanë të Pablo cagni'ill lu ra mënë, ra dios naruntsa'u ra nguiu nádi'in Dios. Zni rialdí ldu'u zihani mënë, lëdë niëtiquëdi'i ndë'ë më Efeso sino quë casi guëdubi regiuni shtë Asia. ²⁷ Demasiadë nadzë'bë na ndë'ë purquë shchi'ni hia'a, zëdchini dzë hiadë nídi'i dchi'ni guëdë'na'a. Nu lo mizmë iádu'u catë cabezë dios Diana, zëdchini tiempë hiadë tsádi'i mënë iádu'u. Zni gac despräci pudërë shtë Diana, el quë narunë ra mënë adorar guëdubi guë'dchiliu. Nanë hia'a grë guë'dchiliu quëhunë rall adorar lë'ë Diana.

²⁸ Iurë bini rall naguni'i Demetrio, nalë bëldë rall. Gurushtiá rall; guni'i rall:

—Guëbani Diana dios shtëna'a. Llëru'bë na Diana.

²⁹ Nalë bëdzatsu ra mënë guëdubi ciudá. Guna'zi rall chupë nguiu naquëhunë compáni lë'ë Pablo. Túbill lë Gayo; stúbill lë Aristarco. Na rall më Macedonia. Bëshaguiú ra mënë lë'ë Gayo nu Aristarco hashtë lugar catë rdëá mënë. ³⁰ Guc ldu'u Pablo niutë Pablo lugar ni parë niani'inúhi' ra

mënë, perë ra narialdí ldu'i diza'quë, adë bësá'nëdi'i rall nia Pablo ndë. ³¹ Nu ra bëldá gubernë shtë Asia nartsa'guë Pablo, bëshe'ldë rall rsunë lu Pablo; bë'në rall ruëguë lu Pablo de quë tsutëdi'i' ndë. ³² Lu juntë shtë ra mënë gurushtiá rall tubi cusë. Stubi tantë rall gurushtiá stubi cusë purquë nalë bëdzatsu rall, perë más zihani rall nabëdëá, adë guc bë'adi'i rall rsunë pëzielú bëdëá rall. ³³ Perë nanú bëldá ra israelitë nacagsini lë'ë Alejandro parë guëni'i Alejandro lu ra mënë favurë shtë ra më israelitë. Alejandro quëhúnëll sëhi con guí'ai' parë guëac dchi ra mënë. ³⁴ Perë iurë bëdë'ë ra mënë cuendë Alejandro náhi' më israelitë, gurushtiá rall ziquë chupë iurë. Guni'i rall: —Guëbani Diana, dios shtë hia'a. Llëru'bë na Diana.

³⁵ Iurë bëséac dchi prësëntë lë'ë ra mënë, guni'ill:

—Lë'ë të Dadë, grë më guë'dchiliu nanë rall de quë nadápa'a iádu'u catë cabezë dios Diana. Llëru'bë náhi'. Nanë të nadápa'a dzanë Júpiter nabietë lu gubë'e. ³⁶ Ndë'ë adë chu rúnëdi'i negar. Gulë cuezë; adë pë rúnëdi'i të. Adë pë zia'a guë'nëdi'i të. Gulë bë'në llgabë lla gunë të. ³⁷ Ra nguiu naze'dënú të, adë quëhunë rall ofender nu adë cagni'i rall cuntrë dios shtë hia'a. ³⁸ Talë Demetrio nu ra narunënull dchi'ni, napë rall dishi'bi con stubi mënë, parë ni nanú gubernë nu nanú ra juësi parë gunë rall rëglë. Ndë cadë lë'ë rall quili rall derechë shtë rall. ³⁹ Perë si talë rac shtu'u të stubi cusë, gac rëglin lu juntë perë gaquin legal ⁴⁰ purquë nanú peligrë parë lë'ë hia'a gunë gubernë romanë acusar lë'ë hia'a ziquë enemigu shtë gubernë. Adë nídi'i mudë pë guëni'i hia'a lu rall pëzielú bëasë ra mënë.

⁴¹ Iurë gualú guni'i prësëntë dzë'ë, bëtë'tsë ra mënë.

20

Gua Pablo Macedonia nu Grecia

¹ Iurë gualú bëtë'tsë ra mënë lu juntë, Pablo guna'bë ra narialdí ldu'i diza'quë parë guëni'inúhi' lë'ë rai' más enseñansë. Bë'ni' despedir lë'ë rai' con tubi abrasë parë zia'ai' Macedonia. ² Grë ra lugar shtë Macedonia guaguë'ni' visitar nu guni'inúhi' grë ra narialdí ldu'i diza'quë të tsagla'guë rall firmë lu shnezë Dios. Despuësë zia'ai' parë regiuni Grecia. ³ Ndë bëá'ni' tsunë mbehu. Iurni gubi' parë guëná'zi' barcu nu guziá'ai' Siria. Ndë bini Pablo caguili mënë mudë parë gáti'. Hiadë gualúdi'i guall con barcu, mejurë bëagri' nezë zia'ai'. Gudëdi' stubi vuellë Macedonia. ⁴ Gadchi nguiu bë'në compáni lë'ë Pablo; gudchi'bëllú rall hashtë ciudá Tesalónica. Lë rall Sópater më Berea. Stubi lë Aristarco. Stubi lë Segundo; na rall më Tesalónica. Stubi lë Gayo më

Derbe. Stubi lë Tíquico nu Trófimo naze'ldë regiuni Asia. Nu zuga'a Timoteo. ⁵ Gulezë rall lë'ë na'a, Pablo nu Lucas, hashtë ciudá Troas. ⁶ Bëdëa'në na'a ciudá Felipos hashtë gudëdë laní naráu më israelitë guetështildi sin levadurë. Iurní bédzepe na'a barcu. Guzë na'a ga'i dzë parë bédchini na'a Troas. Ndë bédëa'në na'a gadchi dzë con ra nguiu nacabezë lë'ë na'a.

Nanú Pablo ciudá Troas

⁷ Primërë dzë shtë lmalë bédëa ra narialdi ldu'i diza'quë parë bëshullë rall guetështildi parë gáu rall. Zni rëagná ldu'u rall la Santa Cena. Bëlu'a'a Pablo lë'ë rall hashtë guërudë gue'lë purquë grëgue'lë napë quë guëru'ui'. ⁸ Bédëa rall la'ni cuartë naná pisë guia'a nu rquëgui'i zihani llni la'ni cuartë. ⁹ Ndë zubë tubi sultërë rua' ventanë shtë cuartë. Lëll Eutico. Por llëduni tiempë guni'i Pablo lu ra mënë; sultërë ni guna'zi mbëca'ldë lë'ëll. Nilli nagá'sill nu dizdë pisë tsunë hashtë lu guiu'u guláguëll. Gútil. Gualdishtë mënë lë'ëll. ¹⁰ Iurní Pablo biéti' hashtë catë gulaguë sultërë. Bëa'chu Pablo parë gudëdchi Pablo lë'ëll. Iurní guni'i Pablo lu ra mënë:

—Adë rdzëbëdi'i tē purquë hia bëagri gubánill stubi.

¹¹ Iurní be'pi Pablo parë guia'a. Bëshúlli' guetështildi parë gudáuhi'. Nu guagla'guë biadi'dzi' hashtë brëgue'lë. Iurní gubi'. ¹² Ra mënë bia'a rall sultërë lídchi' nabáni'. Nalë gurëdchi ldu'u rall.

De Troas guatë Pablo guë'dchi Mileto

¹³ Lë'ë na'a gudchi'bëlu' na'a con barcu. Bia na'a hashtë guë'dchi Asón parë biaglli'i na'a Pablo ziquë guni'i' lu na'a antsë. Lë'i' por guëáhi' bédchíni' Asón. ¹⁴ Tsana bédia'guëlu' na'a lë'i' Asón, iurní tubsë bédzepe na'a barcu parë zia na'a tubi guë'dchi nalë Mitilene. ¹⁵ Ndë bëru'u na'a parë bédëdë na'a brëgue'lë cu' tubi dani la'ni nisëdu'u lë Quío. Hashtë stubi dzë bédchini na'a puertë nalë Samos. Bëzi'i ldu'u na'a guë'dchi shtë Trogilio. Hashtë stubi dzë bédchini na'a ciudá Mileto. ¹⁶ Zni bédë'në na'a purquë Pablo adë gunëdi'i' néá'ni' llëduni tiempë Asia. Adë gunëdi'i' Pablo nia Pablo Efeso purquë rac shtú'ui' guëdchíni' prontë Jerusalén parë shtú'i' pendentë laní narni'i' rall Pentecostés. Guc ldu'i' nadchinigáhi'.

Shti'dzë Pablo lu ra mëgulë shtë Efeso

¹⁷ Tsana nanú na'a ciudá Mileto, gunibë'a Pablo guidë ra mëgulë naná cabësë shchi'ni Dios ciudá shtë Efeso. ¹⁸ Iurë bédchini rai', Pablo guni'i lu rai':

—Lë'ë tē nanë tē lla mudë gubania dizdë primërë dzë na belda Asia. ¹⁹ Guëdubi tiempë guquërdënu'a tē, bëna sirvë lu Dios

galnadu'u shtëna. Nu nalë gulaguë nisë slua por tantë naguëdchi ldu'u ra mënë. Quëhuna sirvë lu më bien aunquë zihani vuetë bē'nē mënë israelitë cuntrë na. ²⁰ Bëlu'a'ahia lë'ë tē diza'quë shtë Jesús lidchi tē nu catë bédëa tē parë bien shtë tē. Ni tubi di'dzë shtë Jesús, adë bëca'chi ldu'udia'a. ²¹ Rnia'a lu ra më israelitë nu lu ra naná'di' më israelitë guëabrí ldu'u rall con Dios. Guësa'në rall nezë mal nu tsaldí ldu'u rall Jesucristo, Shtáda'a. ²² Iurne' guziahia parë Jerusalén purquë Espíritu Santo cagshé'ldi' na ndë. Más adë guënédia'a cuendë pē saca ndë. ²³ Niétiquë nanëa lo quë Espíritu Santo guni'i lua de quë grë ciudá catë riahia, gunë ra mënë cuntrë na hashtë lachigui'bë guëtia'a rall na. ²⁴ Perë adë bë rni'idia'a pē runënu' ra mënë na. Niétiquë rac shtua'a guëzalua dchi'ni nabëne'e Jesús guiahia. Na më Shtada. Napë guënia'a lu ra mënë quë Dios cagna'bë më ziquë tubi favurë grë ra mënë parë gac rall shini më.

²⁵ Antsë gunia'a lu tē lla tsutë tē nezë lu gube'e catë rni'bë'a Dios, perë iurne' nanëa ni tubi de lë'ë tē hiadë guëabrí'di' guëná tē lua stubi vuetë. ²⁶ Rnia'a lu grë tē, bëna gan lu dchi'ni nabëne'e Dios guiahia. Si talë tubi tē adë tsaldí'di' ldu'u tē Jesús nu guënití almë shtë tē, adë nádia'a responsablë ²⁷ purquë grë lo quë nagni'i Dios lua, guní'ihia lu tē. Ni tubi di'dzë adë bëca'chi ldu'udia'a de lë'ë tē. ²⁸ Iurne' mizmë lë'ë tē gulë gupë lë'ë tē. Nu gulë gupë ra grupë mënë narialdi ldu'i diza'quë purquë Espíritu Santo bē'nē më punërë lë'ë tē cumë cabësë shtë rall. Por ni gulë bëlu'a'a shti'dzë Jesús lu ra narialdi ldu'i Jesús. Jesús bëne'e më vidë shtë më ziquë prëci parë gac salvar tē. ²⁹ Nanëa tsana guziahia, guëdchini mësë falsë nagunë dañi ra nacanalde shnezë Dios. Ziquë ma dushë nardchini lgurrali lli'li, rtë'tsë ma ra lli'li. Zni guëdchini ra mësë falsë ladi tē. ³⁰ Lo mizmë ladi tē guëru'u beldá nguiu naguëlua'a bishi lu ra narialdi ldu'i Jesús parë tsanalde rall nezë mal. ³¹ Gulë gupë cuidadë nu gulë bësëagná ldu'u tē purquë durantë lu tsunë izë, dzë la gue'lë, adë gulëzë'di' guni'inúa lë'ë tē. Nisë zubë slua bëlu'a'ahia lë'ë tē.

³² Iurne' guësëana lë'ë tē con Dios nu con diza'quë shtë më. Cagnia'a lu tē na tē bëcha. Nalë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Diza'quë shtë Dios napin pudërë parë tsaldí ldu'u tē más parë gac tē firmë lu shnezë Dios. Cagna'ba lu më guëne'e më grë ra cusë za'quë nanapë më parë ra më nagudilli më parë gac rall shini më. ³³ Nunquë adë rzëbidi'i ldua'a dumí parë gaca ricu purquë lédë parë nidi'i cagluá'ahia lë'ë tē. Nu adë rzëbidi'i ldua'a lari chulë parë gacua. ³⁴ Cumë ziquë nanë tē bëna dchi'ni con prupi guiahia parë gudilia grë narqu'i'na nu parë bédë'a narqu'i'ni ra

naguzënë na. ³⁵ Siemprë bëluá'ahia lë'ë të napë quë gunë të dchi'ni parë gunë të compañi ra nanadë bë nápëdi'i. Rëagná ldua'a di'dzë naguni'i Dadë Jesús tsana guni'i më: "Más rquítë ldu'u hia'a guëdë'ë hia'a naca'a mënë, lëdëdi'i guëne'e mënë naca'a hia'a".

³⁶ Iurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', bëzullibi Pablo parë guëni'inúhi' Dios. Bë'në Pablo orar con grë ra nabëquë diaguë naguni'i Pablo. ³⁷ Grë rall bi'ni rall purquë gubini ldu'u rall. Gudëdchi rall lë'ë Pablo nu bëtsagra' rall lë'ë Pablo. ³⁸ Nalë gubini ldu'u ra mënë purquë guni'i Pablo lu rall hiadë guëabridi'i guëná rall lúhi' stubi. Iurní grë rall guaguë'në rall compañi lë'ë Pablo hashtë rua' barcu.

21

Bëagrí Pablo Jerusalén

¹ Bësëa'në na'a ra narialdí ldu'i diza'quë parë bédzepe na'a barcu. Bia na'a tubldí hashtë tubi dani la'ni nisë nalë Cos. Brëgue'lë guzë na'a; bédchini na'a hashtë stubi dani la'ni nisë nalë Rodas. Ndë bëru'u na'a stubi parë bédchini na'a puertë nalë Pátara. ² Puertë Pátara bëdia'guëlu' na'a tubi barcu naguëru'u parë Fenicia. Bédzepe na'a barcu ni. ³ Iurë ziazú na'a lu nisë, guná na'a lu dani la'ni nisë nalë Chipre. Bëa'nin ladë rubësë catë ziazú barcu. Bia na'a hashtë Siria. Bédchini na'a puertë shtë Tiro catë bësëa'në barcu carguë. Ndë bédietë na'a barcu. ⁴ Bëdzëlë na'a ra narialdí ldu'i diza'quë nu bédëa'në na'a gadchi dzë con lë'ë rall. Espiritu Santo bëldaguë llgabë guëc rall lo quë nagac cumplir con Pablo. Guni'i rall lu Pablo adë tsádi'i' Jerusalén. ⁵ Iurë bëzá gadchi dzë, bëru'u na'a. Grë ra narialdí ldu'i diza'quë con tselë'ë rall nu shini rall, bë'në rall compañi lë'ë na'a hashtë fuërë ciudá. Bédchini na'a rua' nisëdu'u. Ndë bëzullibi na'a parë biadi'dzënu' na'a Dios. ⁶ Iurní bédë'në na'a despedir lë'ë rall con abrasë parë bédzepe na'a barcu. Hia cadë lë'ë rall bëagrí rall lidchi rall.

⁷ Bëru'u na'a Tiro. Guzë na'a lu nisë hashtë Tolemaida. Bédietë na'a barcu ndë, nu bédë'në na'a saludar ra narialdí ldu'u diza'quë nu bédëa'në na'a con lë'ë rall tubi dzë. ⁸ Brëgue'lë Pablo con grë nazuga'anú lë'i', bëru'u na'a parë bia na'a ciudá shtë Cesarea. Ndë bia na'a lidchi Felipe el quë narni'i diza'quë shtë Jesús lu ra mënë. Antsë bë'në ra poshtë nombrar lë'ë Felipe ziquë tubi muzë ladi gadchi nguii naqui'dzë alimëntë parë ra prubi. Bëa'nënu' na'a Felipe lídchi'. ⁹ Napë Felipe tapë shtsá'pëll. Guézá rall lliguëna'a; guni'i rall enshëansë narunë rall recibir por pudërë shtë Dios. ¹⁰ Hia zihani dzë guquërelde na'a Cesarea tsaná bédchini tubi më Judea nalë Agabo. Nall muzë shtë Dios nu guni'ill ra enshëansë

nabë'nëll recibir por pudërë shtë Dios. ¹¹ Agabo be'dë guë'nëll visitar lë'ë na'a. Guná'zill cinturón shtë Pablo nu bëldi'bill guërupë guëa'll con guërupë guia'all; guni'ill:

—Espiritu Santo cagni'i' zdë'ë mudë guëldi'bi ra israelitë guëa' nashtë'në cinturón rë'. Gunë rall intriegu nashtë'në cinturón lu ra nanádi'i' më israelitë. Gaquin Jerusalén.

¹² Iurë bini na'a zdë'ë, lë'ë na'a nu ra më Cesarea bédë'në na'a ruëguë lu Pablo parë adë tsádi'i' Pablo Jerusalén. ¹³ Perë Pablo guni'i lu na'a:

—Adë rúnëdi'i' të purquë más rsëbini të ldua'a. Masiá iurne' guëldi'bi rall na ziquë tubi prësi, nahia cunformë. Masiá quini rall na ciudá Jerusalén, nahia dispuestë gatia por Dadë Jesús.

¹⁴ Adë bédë'nëdi'i' na'a gan nazú na'a lull. Iurní adë biadi'dzëdi'i' na'a más; niétiquë guni'i na'a lu Pablo:

—Rac shtu'u na'a gac cumplir voluntá shtë Dios.

¹⁵ Despuësë bédë'në na'a preparar parë bia na'a Jerusalén. ¹⁶ Bëldá ra më Cesarea narialdí ldu'u diza'quë, bë'në rall compañi lë'ë na'a con tubi nguii më Chipre. Lëll Mnasón. Nápëll tubi lidchi Jerusalén catë bédëa'në na'a. Hia guahietë gualdí ldu'u Mnasón diza'quë shtë Jesús.

Guaguë'në Pablo visitar lë'ë Jacobo

¹⁷ Iurní bédchini na'a Jerusalén; ra narialdí ldu'i diza'quë, nalë bëquitë ldu'u rall; guná rall lu na'a. ¹⁸ Brëgue'lë bianú na'a Pablo; biadë'në na'a visitar lë'ë Jacobo. Ndë zubë ra mëgulë naná cabësë schi'ni Dios. ¹⁹ Pablo bë'ni' saludar lë'ë rall. Iurní biadi'dzi' tubi por tubi ra cusë nabë'n'i' por pudërë shtë Dios ladi ra mënë de stubi naciuni. ²⁰ Iurë bini ra mëgulë nabidi'dzë Pablo, guni'i lul sa' rall: "Nalë nabënë na Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më." Iurní guni'i rall lu Pablo:

—Guná Dadë, zihani më israelitë gualdí ldu'u rall diza'quë. Na rall zihani mill, perë grë rall rni'i' rall rqui'ni guianálda'a tēchi lēy shtë Moisés. ²¹ Iurne' bini rall de quë lē'ēl cagluá'al grë ra israelitë naquërelde stubi lugar, adë gūnēdi'i' rall cumplir nabëquë'ē Moisés. Nu bini rall rni'íl de quë adë gáquēdi'i' circuncidar ra shini rall, nilë tsagla'guë rall custumbrë shtëna'a. ²² ¿Pë guëdë'na'a iurne'? purquë segurë gac bë'a rall lē'ēl be'dë guëzël. ²³ Mejurë gūnēl lo quë naguēni'i' na'a lul. Nanú tapë nguii ladi hia'a. Cabezēnú rall tubi promēsë guëdë'ē rall lu Dios. Bë'në rall prometer tubi cusë lu më. ²⁴ Lē'ēl bia'a lē'ē rall iádu'u parë gunë të ofrecërë bëldá ma ziquë ofrendë parë Dios. Gudilli gashtë shtë rall nu despuësë guézá të guëga'a të guëc të. Zni guëdë'ē ra më israelitë cuendë de quë adë nádi'i' verdá

shcuendël nabini ralla, sino quë guëdë'ë rall cuendë nül canaldël lëy shtë Moisés. ²⁵ Perë ra nanádi'i më israelitë nu gualdí ldu'u rai' diza'quë, hia bëquë'ë na'a lu rall más antsë de quë adë pë quëdí'nidi'i ldu'u rall por ra cusë rë'. Niétiqë adë gáudi'i rall belë nabë'në ra mënë ofrecerë ziquë ofrendë lu ra idolo. Nu adë gáudi'i rall rënë, nilë belë shtë ra ma nanadë bëshë'ëdi'i rënë, nu adë quënúdi'i rall sa' rall.

La'ni iádu'u guna'zi mënë Pablo präsi

²⁶ Iurní Pablo bia'a guëzá tapë nguü parë bë'në rall segün lëy nabëquë'ë Moisés. Brëgue'lë stubi dzë bë'në rall cumplirin. Lueguë guatë rall iádu'u parë bë'në Pablo visi lu ra bëshuzi pë dzë guëñ cadë tubi rall ofrecerë ra ma ziquë ofrendë lu Dios.

²⁷ Hia mërë gualú guëzá gadchi dzë naguni'i Pablo, bældá ra israelitë naze'dë regiuni Asia, guná rall lu Pablo la'ni iádu'u ru'bë. Bëtsatsu rall grë ra mënë nu guna'zi rall lë'ë Pablo. ²⁸ Gurushtia' rall:

—Lë'ë tē më israelitë, gulë bë'në compa'ni lë'ë na'a purquë nguü rë' canzëll grë ladë. Caglu'a'all ra mënë ldoi' naná cuntrë naci-uni shtë hia'a nu cuntrë lëy shtë Moisés nu cuntrë mizmë iádu'u shtë Dios. Nu iurne' gulutëll la'ni iádu'u bældá më griego. Zni quëhúnëll manchar lugar santu rë'.

²⁹ Zni guni'i rall purquë antsë guná rall Pablo canzënúhi' Tróximo ladi ciudá. Tróximo nall më Efeso. Por ni bë'në rall llgabë de quë Pablo bia'a lë'ë Tróximo la'ni iádu'u.

³⁰ Nalë bédzatsu ra mënë guëdubi ciudá nu bëdchini guëllu'në rall iádu'u parë guëna'zi rall Pablo. Bëshagu'ni rall lë'ë Pablo parë gualdu' rall Pablo la'ni iádu'u. Lueguë bëshë'au rall iádu'u. ³¹ Hia guc ldu'u rall niaguini rall Pablo. Iurní gua rsunë lu capitán shtë ra suldadë rumanë de quë grë mënë shtë ciudá nalë bédzatsu rall. ³² Iurní bëtëá capitán ra suldadë nu ra sa' narnibë'a capitán. Bëdchini guëllu'në rall catë rë ra mënë. Iurë guná ra mënë lu capitán nu ra suldadë, gulezë bédë'ë rall shtë Pablo. ³³ Iurní guabi'guë capitán; biá'all Pablo präsi. Gunibé'all bëli'bi Pablo con chupë cadënë. Despuësë guna'bë di'dzë capitán:

—¿Chu na nguü rë'? ¿Pë bë'nëll?

³⁴ Nalë gurushtia' ra mënë nu nalë ruidë bëquë'ë rall. Hia guni'i mënë tubi cusë; stubi tantë guni'i rall stubi cusë. De mudë adë guasédi'i capitán pë guni'i rall. Mejurë bia'a capitán lë'ë Pablo cuartel. ³⁵ Iurní bëdchini rall rua' cuartel parë tsepi rall, ra suldadë bældisi rall lë'ë Pablo guia'a purquë tantë bédëá mënë caguini rall lë'ë Pablo. ³⁶ Grë ra mënë nacanaldë, gurushtia' rall:

—Gátill; gátill.

Bëquebi Pablo lu ra mënë chu na Pablo

³⁷ Mërë lë'ë ra suldadë gulutë lë'ë Pablo la'ni cuartel; Pablo repi lu capitán:

—¿Zac guënia'a lu chupë di'dzë?

Bëquebi capitán lu Pablo iurní:

—Perë lë'ë'l rac ruadí'dzël griego. ³⁸ ¿Lëdë lë'ëdi'il më egipcio nabëtsatsu ra mënë ca dzë cuntrë gobiernë rumanë? Bia'a më egipcio tapë mili nguü mal hashtë lumë catë nídi'i mënë.

³⁹ Iurní Pablo bëquebi lu capitán:

—Nahia më israelitë. Gula Tarso, ciudá ru'bë shtë regiuni Cilicia. Tarso na catë gula. Bë'në favurë, bëne'e permisi tē guëni'inúa ra mënë.

⁴⁰ Bédë'ë capitán permisi. Iurní guzuldí Pablo lu shquilier catë re'pi mënë rua' cuartel. Bë'në Pablo sēñi con guiá'ai' lu ra mënë parë guëac dchi rall. Iurë bëac dchi rall, Pablo guni'i lu rall con dizë hebreo:

22

¹—Lë'ë tē Dadë nu ra mëgulë, rac shtua'a guëquë diaguë tē pë guënia'a.

² Iurë bini ra mënë Pablo cagni'll lu rall con dizë shtë rall, dchitë' bëac rall. Pablo guni'i lu rall:

³—Nahia israelitë; gula ciudá Tarso regiuni shtë Cilicia perë guaru'ba ndë'ë Jerusalén. Gamaliel guc shmësa. Bëluá'ai' na lëy shtë shtadë guëlu' hia'a. Con guëdubinú ldua'a bëna sirvë lu Dios, igual ziquë quëhumë tē iurne'. ⁴ Antsë guzunalda ra narialdí ldu'i diza'quë parë gati rall. Nu guna'zia präsi nguü nu ra na'a parë bëtiá'ahia lë'ë rall lachigui'bë. ⁵ Jëfë shtë ra bëshuzi nu grë mëgulë narnibë'a, nanë rall pë bëna. Lë'ë rall bëne'e rall cartë parë biahia lu ra bëchi sa' hia'a naquërelde' ciudá Damasco. Ndë niagllia' ra narialdí ldu'i Jesús. Quëdú rall con cadënë; ne'dë guënúa lë'ë rall Jerusalén parë gac cashtigu rall.

Biadi'dzë Pablo lu ra mënë lla bëaqui' shmënë Jesús

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Iurë ziazúa nezë, hia mërë guëdchinia Damasco, quierë guërudë dzë, de repëntë gu'të tubi llni catë ziazúa. Nahin tubi llni fuertë nabëdchini nezë lu gube'e. ⁷ Gulaga lu guü'u. Lueguë binia tubi voz naguni'i lua: "Saulo, ¿pëzëli' rzunaldël na?" ⁸ Iurní guna'bë di'dza: "¿Chu lë'ë'l Dadë?" Iurní guni'i voz lua: "Nahia Jesús më Nazaret. Rzunaldël na." ⁹ Ra nazianúa guná rall lu llni nu nalë bédzëbë rall perë adë bínidi'i rall di'dzë shtë naguni'i lua. ¹⁰ Iurní repia: "Dadë ¿pë rac shtú'ul guna'?" Lë'ë Dadë Jesús guni'i lua: "Guashtë nga'li nu guagla'guë shnézël parë Damasco. Ndë guëni'i mënë lul guadë nagúnëll. Guëni'i rall lul pë cusë rñibë'a Dios gúnëll." ¹¹ Perë llni

bësëa'në na ciegu. Hia ra sahia guna'zi rall guahia parë gac bëdchinia Damasco.

¹² 'Ndë guquërelde tubi nguii lëll Ananías. Humildë nall nu canáldëll tēchi lēy nabëquë'ë Moisés. Grë ra israelitë naquërelde Damasco, rni'i rall Ananías na më za'quë. ¹³ Ananías bidë guená na; iurë bëdchinill, nëll lua: "Bëchi Saulo, guëabri guënal stubi vuetë". Iurni lueguë lueguë gubi'ahia stubi vuetë nu gunahia lu Ananías. ¹⁴ Nëll lua: "Dios shtë ra shtëada'a gudili më lë'ël dizdë antsë parë gac bë'al guadë naná voluntá shtë më. Gudili më lë'ël parë guënal lu Jesús naná justë delantë lu Dios nu parë guëquë diaguë'l ra di'dzë naguëni'i më lul ¹⁵ purquë lë'ël nal testigu shtëhi'. Tsagni'il lu ra mënë lu guë'dchiliu grë lo quë nagunal nu nabínil de lë'ë më. ¹⁶ Iurne' gua; adë rac ldë'ëdi'il. Gua tē chubë nisël. Guna'bë lu Jesús parë guëzunë më ldú'ul grë ra duldë shtënël."

Bëshe'ldë Jesús lë'ë Pablo hashtë stubi naciuni

¹⁷ Iurni bëagria Jerusalén; guahia iádu'u ru'bë. Guaguëna adorar Dios. Gunahia tubi llin nabëshe'ldë Dios. ¹⁸ Bëlua'alú Jesús lua nu guni'i më: "Nasëse bëru'u Jerusalén purquë adë gúnëdi'i mënë cuendë lo quë naguëni'il de na". ¹⁹ Iurni gunia'a lu Jesús: "Dadë, ra mënë nanë rall lla riahia grë ra iádu'u shtë rall parë ruahia ra mënë narialdí ldu'u lë'ël parë tsa rall präsi. Bëldaga lë'ë rall lachigui'bë nu rni'bë'ahia rau rall galné. ²⁰ Tsana gudini rall Esteban, muzë shtënël, zugá'ahia ndë. Cagni'i Esteban diza'quë lu ra mënë. Guca de acuerdë parë gudini rall Esteban. Nu hashtë gupa ra shabë nabë'në ni." ²¹ Perë Jesús guni'i lua: "Bëagzë purquë ziquë shmensajëra, guëshe'lda lë'ël zitu ladi ra mënë nanádi'i më israelitë".

Quëhapë capitán lë'ë Pablo

²² Hashtë puntë rë' bëquë diaguë ra mënë shti'dzë Pablo. Iurni guzublú gurushtiá rall; guni'i rall:

—Gati nguii rë'. Gati nguii rë'. Hiadë rac shtë'udi'i na'a guená na'a lu nguii rë'.

²³ Gurushtiá rall nu cagru'ldë rall shabë rall lu mbë nu cagru'ldë rall lu'illi tantë rldë rall. ²⁴ Iurni gunibë'a capitán caguë' rall Pablo la'ni cuartel. Nu gunibë'all guëquë'ë hiaguë ra suldadë lë'ë Pablo con chicuti parë guëquebi Pablo pézielú gurushtiá ra mënë cuntrë lë'ëll. ²⁵ Perë iurë hia naquëdú Pablo parë guëquë'ë hiaguë rall lë'ëll, Pablo repi lu menor capitán nazuga'anú rall:

—¿Pë napë tē derechë guëquë'ë hiaguë tē tubi nguii nanapë derechë ziquë mënë rumanë, tubi nadë gac condenádëdi'i?

²⁶ Iurë bini menor capitán lo quë naguni'i Pablo, guaguë'nëll visi lu capitán mayurë. Gúchill:

—Gupë cuidadë lo quë nagúnël con nguii rë' purquë nall tubi nguii nanapë derechë ziquë më rumanë.

²⁷ Iurni guabi'guë capitán lu Pablo nu guna'bë dí'dzëll:

—¿Pë guldil; nápël derechë ziquë mënë rumanë?

Pablo bëquebi lu capitán:

—Guldía ni nahin.

²⁸ Iurni repi capitán lu Pablo:

—Perë gudilla zihani dumí parë bëaca më rumanë.

Pablo repi lull:

—Perë na napa derechë ziquë më rumanë purquë dizdë gula, shtëada napë rai' derechë ni.

²⁹ Ra naniadë'ë hiaguë lë'ë Pablo, bëazë guetë rall. Hiadë gualúdi'i bëquë'ë hiaguë rall lë'i'. Lo mizmë capitán bëdzëbëll bëquëdull lë'ë Pablo purquë bëdë'ëll cuendë Pablo nápi' derechë ziquë më rumanë.

Bëzú ra mënë lë'ë Pablo lu Junta Suprema parë gac rëglë shcuéndëll

³⁰ Brëguë'lë stubi dzë bëtëa capitán ra jëfë shtë ra bëshuzi nu miembrë shtë Junta Suprema. Bëshá'quëll Pablo parë bëzull Pablo lu Junta Suprema purquë capitán rac shtë'ull gac bë'all nia'a pë delitë guëdchi'bë ra israelitë cuntrë Pablo.

23

¹ Guná Pablo lu ra miembrë shtë Junta Suprema nu guni'i':

—Rnia'a lu tē Dadë, hashtë iurne' nanëa shgaba nu vidë shtëna tubldí nahin delantë lu Dios.

² Ananías nall bëshuzi ru'bë shtë Dios. Gunibë'all lu ra mënë nazuga'a guëlla' lu Pablo parë capë rall rua' Pablo. ³ Iurni Pablo guni'i' lu Ananías:

—Dios guëzac zi lë'ël purquë nal guetë guërupë tēchi. Zúbël nga'li parë gúnël juzguë na ziquë rni'i lēy, lédëdi'i parë guëni'bë'al capë rall ruahia. Adë quëhúnëdi'il ziquë rni'i lēy.

⁴ Los de más nazuga'a lu Pablo repi rall:

—¿Pëllë zni ruadí'dzël di'dzë dzabë delantë lu bëshuzi ru'bë shtë Dios?

⁵ Pablo repi lu rall iurni:

—Lë'ë tē Dadë, adë guënëdia'a cuendë lë'i' náhi' bëshuzi ru'bë shtë Dios. Pues naescritë la'ni Sagradas Escrituras: "Adë rni'i guídzëdi'il tubi narnibë'a mënë ladzë tē".

⁶ Iurni bëdë'ë Pablo cuendë de quë bëlda ra miembrë shtë Junta Suprema, na rall partidë shtë saduceos. Sëbëlda rall na partidë shtë fariseos. Guni'i Pablo fuertë:

—Rnia'a lu tē Dadë, nahia fariseo purquë dizdë ra shtëada guc ra më partidë shtë fariseo. Nu be'dë guëzú ra mënë na lu tribunal shtë tē niétiquë purquë rialdí ldu'a Dios guëldishtë më ra tégulé.

⁷ Iurní ra nabini lo què naguni'i Pablo, guc dividir rall. Ra fariseo nu saduceo guzublú quèadi'dzè lul sa' rall hashtë gudildi di'dzè rall ⁸ purquè ra saduceo adè rialdidi'i ldu'u rall tsashtë ra tëgëlë nu rni'i rall adè nidi'i ianglè nu nilè tubi espíritu nanabani. Perè ra fariseo rialdi ldu'u rall grè ra cusè rè'. ⁹ Grè rall gurushtia rall. Iurní guasuldi bèldá mèsè narlua'a lèy; na rall fariseo. Nalè nalaa'dchi guni'i rall:

—Nguiu rè' adè pè mal quèhúnedi'ill purquè si talè guni'i tubi espíritu u tubi ianglè lull, adè chu su lull, no sea guèdè'na'a cuntrè Dios.

¹⁰ Nalè gudildi di'dzè rall nu nalè bédzèbè capitán. Bè'nèll lligabè niabé guiu rall lè'è Pablo nu nihunè rall pedasè lè'è Pablo. Por ni gunibè'a capitán gue'dè guèzè ra suldadè parè tsaldú lè'è Pablo, guèldisè guia'a rall nu guèguèu' ra suldadè lè'è Pablo cuartel.

¹¹ Brègue'lè stubi dzè bèlua'alú Jesús lu Pablo nu repi Jesús lull:

—Bècuedchi ldu'ul. Adè rdzèbèdi'ill purquè ziquè guni'ill lu ra mènè shti'dza ndè'è, znì guèshe'lda lè'è; tsagnì'ill lu ra mènè ciudá Roma. Nal testigu shtëna.

Gu' bèldá mènè de acuerdè parè quini rall Pablo

¹² Brègue'lè stubi dzè bèldá ra israelitè gu' rall de acuerdè parè quini rall Pablo. Bè'nè rall jurar lu Dios zndè'è:

—Dios gunè mè condenar lè'è na'a si talè chu quínidi'i Pablo. Adè pè guèdadi'i na'a; adè pè guèdii'di'i na'a hashtë nuvèrè guèdini na'a lè'è Pablo.

¹³ Más de cuarenta nguiu bè'nè jurar ni. ¹⁴ Gua rall lu jèfè shtë ra bëshuzi nu lu ra mègulè shtë ra mè israelitè, nu guchi rall:

—Lè'è na'a guni'i na'a lu Dios de què gunè mè condenar lè'è na'a. Adè pè guèdadi'i na'a hashtë nu vèrè guèdini na'a Pablo.

¹⁵ Iurne' lè'è tè con los de más miembrè shtë Junta Suprema, gulè guna'bè lu capitán glli; guidènú rall Pablo stubi vultè delantè lu tè. Gulè guchi lu capitán rac shtu'u tè guèsè'dè tè lla na shcuendè Pablo, perè lè'è na'a hia dzu na'a listè parè guèdini na'a lè'èll antse guèdchinill lu tè.

¹⁶ Tubi nguiu shini zanè Pablo, bínill lo què narac shtu'u nguiu mal gunènú rall Pablo. Guall cuartel; guanull rsunè lu Pablo. ¹⁷ Pablo guna'bè tubi capitán parè guèni'i lu capitán:

—Bia'a nguiu rè' lu capitán mayurè purquè nuá'all tubi rsunè natsagnì'ill lu capitán.

¹⁸ Iurní bia'a suldadè lè'èll lu capitán mayurè nu repi suldadè:

—Lè'è prèsi Pablo guná'bèll favurè lua parè ze'dénua nguiu rè' ndè'è purquè nuá'all tubi rsunè parè lè'èll.

¹⁹ Iurní guna'zi capitán guia'a nguiu parè bia'all lè'èll stubi ladè nu guna'bè di'dzèll:

—Zpè rac shtú'ul guèni'ill lua?

²⁰ Guni'i nguiu lu capitán:

—Ra israelitè nanú rall de acuerdè parè guèna'bè rall lul de què gli guá'al Pablo lu Junta Suprema stubi vultè. Guèni'i rall ziquè protèstè guèzú rall lul de què guèsè'dè rall shcuendè Pablo. ²¹ Perè adè tsaldidi'i ldu'ul shti'dzè rall purquè más de cuarenta nguiu naca'chilú; cabezè rall lè'è Pablo parè quini rall lè'i'. Bè'nè rall jurar lu Dios de què adè pè gau rall nu adè pè gu rall hashtë nuvèrè quini rall Pablo. Iurne' niétiquè cabezè rall rsunè shtènéll nia'a zègul Pablo glli.

²² Iurní gulú nezè capitán lè'è nguiu. Repi capitán:

—Adè chu lu ruadi'dzèdi'ill lo què nabitè guèni'ill lua.

Bèshe'ldè capitán lè'è Pablo lu gubernadurè Félix

²³ Guna'bè capitán mayurè chupè capitán menor shtènéll nu gunibè'all gac armar chupè gahiu'a suldadè con setenta suldadè naquibè guay con chupè gahiu'a suldadè nagua'a lansè. Gunibè'all parè guzia'a ra suldadè ciudá Cesarea rquè guè'è iurè gue'lè. ²⁴ Nu gunibè'a capitán gac preparar guay naquibè Pablo. Repi capitán lu ra suldadè gapè rall Pablo bien parè adè pè gunènú ra israelitè lè'è Pablo nezè. ²⁵ Bèdè'è capitán tubi cartè parè bia'a ra suldadè lu gubernadurè. Rni'i cartè:

²⁶ “Na capitán Claudio Lisias, runa saludar lè'èll Dadè gubernadurè Félix con llèru'bè rèspesti. ²⁷ Rquè'a lu shcuendè nguiu rè', lè Pablo. Ra israelitè guna'zi rall lè'è nguiu ni, perè iurè binia de què dizdè gúlèll nápèll derechè ziquè mè rumanè, guahia con ra suldadè parè bèna librar lè'èll guia'a ra israelitè. ²⁸ Cumè na rac shtua'a gac bè'ahia pèzielú runè rall acusar lè'è Pablo, biahia lè'èll lu juntè shtë ra israelitè. ²⁹ Ndè guc bè'ahia adè pè delitè nápèdi'ill parè gátill, nilè parè tsull lachigui'bè. Niétiquè runè ra israelitè acusar lè'è Pablo purquè adè zianáldèdi'ill tèchi léy religiúsè shtë rall. ³⁰ Perè binia de què bèldá ra contrari rac shtu'u rall quini rall lè'è Pablo, por ni lueguè cagshe'lda lè'èll lul. Nu gunibè'ahia lu ra contrari shtènéll de què gunè rall règlè asuntè ni delantè lul. Gualú cartè rè'. Guéá'nèll bien.”

³¹ Iurní gunibè'a capitán lu ra suldadè tè gua'a rall Pablo la'ni gue'lè hashtë tubi guè'dchi lè Antípatris. ³² Brègue'lè bèagri ra suldadè nanazè guèa' parè cuartel. Hia ra nanadchi'bè guay guagla'guè rall viajè shtë rall con Pablo. ³³ Iurè bédchini rall Cesarea, bédè'è rall cartè guia'a gubernadurè nu

bë'në rall intriegu lë'ë Pablo guiá'all. ³⁴ Iurë gualú bi'ldi gubernadurë cartë, guna'bë d'í'dzëll lu Pablo chu ménëll. Bínill de quë Pablo na më regiuni Cilicia, ³⁵ repi gubernadurë lull:

—Na guna rëglë asuntë shtënëll iurë guidë ra më'në narunë acusar lë'ël.

Iurní gunibë'a gubernadurë parë gupë ra suldadë lë'ë Pablo la'ni palaci shtë rëy Herodes.

24

Pablo bë'në defender mizmë lë'i' lu gubernadurë Félix

¹ Gudëdë ga'i dzë nanú Pablo prësi, bëdchini Ananías, jëfë shtë ra bëshuzi. Bëdchini Ananías ciudá Cesarea con bëldá ra mëgulë miembrë shtë Junta Suprema con tubi naguëni'i' por lë'ë rall, lëll Tértulo. Ra nguii rë' bëdchini rall lu gubernadurë parë gunë rall acusar lë'ë Pablo. ² Iurë be'dë guënú ra suldadë lë'ë Pablo lu gubernadurë, Tértulo guzublú quëhúnëll acusar lë'ë Pablo. Guni'i Tértulo:

—Dushquíllil Dadë gubernadurë; por lë'ël gurëdchi ldu'u na'a, gutë en paz parë lë'ë na'a. Blac obrë quëhúnëll por lë'ë na'a nu parë bien shtë naciuni. ³ Por grë ra cusë rë' cane'e na'a graci lul; cadë'në na'a recibirin guëdübi ladë shtë naciuni. Por ni demasiadë rdë'në na'a rëspëti lë'ël Dadë gubernadurë. ⁴ Perë parë adë guëdchisúdi'i na'a tiempë shtënëll, rna'bë na'a favurë lul parë guëquë diaguëll bëldá di'dzë shtë na'a. ⁵ Bëdzëll na'a nguii rë'; nall ziquë tubi guí'lli mal. Grë ladë lu guë'dchiliu cagtsátsull më'në nu quëgull divisioni ladi ra më israelitë. Nall guëc partidë nalë nazareno. ⁶ Nu hashtë guc ldu'ull nihúnëll manchar iádu'u shtënë na'a. Lë'ë na'a guna'zi na'a lë'ëll nu guc ldu'u na'a nidë'në na'a juzguë lë'ëll de acuerdë ziquë rni'i lëy shtë na'a, ⁷ perë capitán Liasias gudëdë lágüëll lu na'a con zihani suldadë. Bëdchisull nguii rë' lu na'a ⁸ nu guni'ill guëdchini na'a lul. Lo mizmë lë'ël guëna'bë di'dzëll lu nguii rë' parë gac bë'al guadë naná verdá naquëhac acusar lë'ëll.

⁹ Grë ra israelitë nazuga'a lu gubernadurë, guni'i rall grë cusë nahin verdá. ¹⁰ Iurní bë'në gubernadurë sëñi lu Pablo parë guadi'dzëll. Guni'i Pablo:

—Rquitë ldua'a zugá'ahia delantë lul Félix parë guna defender na lo quë naquëhunë rall acusar na. Nanëa hia zihani izë nal juësi naciuni rë'. ¹¹ Si talë rac shtú'ul guëna'bë di'dzëll, gac bë'al pë guc Jerusalén. Guc chi'bë chupë dzë bëdchinia Jerusalén parë guaguëna adorar Dios. ¹² Ni tubi adë chu bëdzëlëdi'i cadilli di'dzënúa. Nu adë bëdzëlëdi'i rall na ca tsatsua më'në la'ni iádu'u ru'bë, nilë la'ni iádu'u shtë ra më israelitë stubi partë shtë ciudá. ¹³ Ra nguii

rë' adë nídi'i mudë gunë rall probar ni tubi cusë naquëhunë rall acusar na. ¹⁴ Perë sí, rquebia lul de quë quëhuna sirvë lu Dios shtë ra shtadë guëlü na'a; rialdi ldua'a grë ra cusë nanaquë la'ni ra librë nabëquë'ë ra profetë nu librë nabëquë'ë Moisés. Runa adorar Dios según nezë cubi shtë Jesús. Rni'i ra nguii rë' nezë ni na mal; rni'i rall lo quë naquëhuna, adë nazá'quëdi'in. ¹⁵ Nu rialdi ldua'a ziquë ra nguii rë' de quë Dios guëldishtë më ra tégulë, grë ra nabë'në bien nu ra nabë'në mal. ¹⁶ Por ni quëapa mizmë na parë adë guna duldë delantë lu Dios nu nilë lu ra më'në.

¹⁷ Zni guc tiempë. Despuësë gudëdë bëldá izë, guazëa ladzë më'në, bëagria ladza parë bëna ofrecerë bëldá ma ziquë ofrendë lu Dios. ¹⁸ Iurë cadë'a ofrendë shtëna lu Dios iádu'u ru'bë, bëdchini bëldá israelitë naze'dë regiuni Asia. Bëdi'a'guëlü rall na la'ni iádu'u despuësë de bëna cumplir ra cusë rë'. Perë adë bëdzëlëdi'i rall na con zihani më'në nu sin ni tubi ruidë. ¹⁹ Ra israelitë nidë guëdchini rall ndë'ë si talë napë rall tubi delitë nagunë rall acusar na. ²⁰ Perë cumë adë nídi'i rall iurnë', ra nguii rë' nacabëzë ndë'ë guëni'i rall si talë bëna tubi cusë mal delantë lu Junta Suprema. ²¹ Rquebia lul tsana guazgú rall na, gunia'a fuertë lu Junta Suprema de quë rialdi ldua'a Dios guëldishtë më ra tégulë. Niétiqë por ni quëhunë rall acusar na.

²² Félix nanë zá'quëll lla na ra creenci nanua'a ra më'në narialdi ldu'i Jesús. Por ni bësëa'nëll asuntë rë' pendientë. Guni'ill lu grë ra nazuga'a lull:

—Guna rëglë asuntë ni tsana guidë capitán Liasias parë guëna'bë di'dza lull lla na asuntë shtë të.

²³ Iurní Félix gunibë'all lë'ë capitán parë tsagla'guë gapë rall Pablo ziquë prësi perë con du'pë libertá. Nu bëdë'ë capitán permisi parë tsutë amigu shtë Pablo parë guadi'dzënú rall Pablo, nu gunë rall compa'ni lë'i' pë cusë rqu'ni'.

²⁴ Despuësë gudëdë zihani dzë, Félix con tsé'lëll guna'bë rall lë'ë Pablo parë guadi'dzë Pablo lu rall lla mudë guëbani tubi më'në natsaldi ldu'i Jesús. Tse'lë Félix lë Drusila nu nall më israelitë. ²⁵ Biadi'dzë Pablo lu Félix con tsé'lëll lla mudë rac shtu'u Dios guëbani mieti tubi vidë ldi delantë lu më nu rac shtu'u Dios guësa'në ra mieti nezë mal. Tambiën guni'i Pablo lu rall guëdchini tubi dzë nagunë Dios juzguë lë'ë ra më'në lu guë'dchiliu. Iurë bini Félix grë ra di'dzë naguni'i Pablo, bëdzëbëll nu répill:

—Bëagzë shlugarëll lachigu'i'bë. Iurë gapa tiempë, guëna'ba lë'ël ndë'ë stubi.

²⁶ Perë Félix cabézëll niadë'ë Pablo dumí nacá'all. Por ni rná'bëll lë'ë Pablo zihani vuelltë parë ruadi'dzënull lë'ë Pablo.

27 Chupë izë gudëdë znisë hashtë bëru'u Félix galgubernadurë nu bëu' Porcio Festo shlugar Félix. Félix guc ldú'u'll guéa'nëll bien lu ra israelitë; por ni bësëa'nëll Pablo prësi.

25

Bë'në Pablo defender lë'i' lu Festo

¹ Gubernadurë Festo bëdchínill Cesarea. Tsunë dzë despuësë bëru'u'll parë zía'all Jerusalén. ² Ndë bëru'u ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra israelitë namás më ru'bë. Bë'në rall demandë lë'ë Pablo. ³ Guna'bë rall tubi favurë ru'bë lu Festo parë gue'dë guëzë Pablo Jerusalén, purquë nezë rac shtu'u rall quini rall Pablo. ⁴ Perë Festo guni'i' lu rall:

—Pablo nanú prësi ciudá Cesarea. Na guëabría ndë sëbëldá dzë. ⁵ Talë entrë de lë'ë të nanú ra namás rnibë'a, së rall con na Cesarea. Ndë gunë rall acusar lë'ë Pablo si talë bë'nëll tubi cusë narna'bë cashtigu.

⁶ Guquërdë Festo Jerusalén tubi llmalë u du'pë más. Iurní bëabbrill Cesarea. Brëgue'lë stubi dzë guzúbëll lu tribunal shtë'nëll nu gunibë'all gue'dë guënú rall Pablo lull. ⁷ Iurë guatë Pablo lu tribunal, guabi'guë ra më israelitë naze'dë Jerusalén. Bë'në rall acusar lë'ë Pablo zihani cusë ru'bë perë ni tubin adë gúquëdi'i' nihunë rall probar. ⁸ Iurní bë'në Pablo defender lë'i': guni'i':

—Na adë bëna ni tubi cusë mal cuntrë lëy shtë ra israelitë, nilë cuntrë iádu'u ru'bë nu nilë cuntrë rëy César.

⁹ Festo rac shtu'u guëa'në zá'quëll lu ra israelitë. Guna'bë dí'dzëll lu Pablo:

—¿Gu rac shtú'ul tsal Jerusalén parë guna rëglë asuntë shtë'nëll ndë?

¹⁰ Pablo repi lu Festo:

—Na zugá'ahia delantë lu tribunal shtë gubernë rumanë catë runë tucarë gac rëglë shcuenda. Bien nanëll adë bëna ni tubi delitë cuntrë ra më israelitë. ¹¹ Si talë bëna tubi delitë narna'bë parë gatia, adë rllú'nëdia'a lu galguti, perë si talë adë nídi'i' verdá ladi ra cusë naquëhunë ra israelitë acusar na, ni tubi adë chu napë derechë parë gunë intriegu na guia'a rall. Por ni rna'ba iurne' lo mizmë rëy rumanë gúnëll rëglë asuntë shtëna.

¹² Iurní biadi'dzënú Festo ra miembrë shtë Festo; iurní guni'ill lu Pablo:

—Hia quë rná'bëll gunë rëy rumanë rëglë shcuëndëll, pues lu rëy guëshe'lda lë'ëll.

Pablo delantë lu rëy Agripa

¹³ Gudëdë bëldá dzë, rëy Agripa con zánëll Berenice bëdchini rall Cesarea parë guaguë'në rall saludar lë'ë Festo. ¹⁴ Zihani dzë bëa'në rall ciudá rë'. Festo biadi'dzëll lu rëy shcuëndë Pablo. Guni'i' Festo:

—Nanú tubi nguiu prësi ndë'ë; lëll Pablo. Félix bësëa'nëll lë'ë Pablo lachigui'bë parë guna rëglë shcuëndëll. ¹⁵ Tsana guahia

Jerusalén, ra jëfë shtë ra bëshuzi nu ra mëgulë shtë'në ra israelitë, bë'në rall presenter tubi demandë cuntrë Pablo. Rna'bë rall guna condenar nguiu rë' parë gátill.

¹⁶ Perë repia lu rall gubernë rumanë adë nápëdi'i' rall derechë gunë rall condenar ni tubi prësi sino quë primëre runë prësi defender lë'i' lu ra naquëhunë acusar lë'i'.

¹⁷ Por ni tsana bëdchini rall ndë'ë, adë gunitia tiempë; lueguë brëgue'lë guzuba lu tribunal. Gunibë'ahia be'dë guënú rall Pablo.

¹⁸ Bëdchini ra mënë narunë acusar lë'ëll perë adë bë'nëdi'i' rall probar delitë nadchi'bë rall guëc Pablo. Bëna llgabë nahin tubi cusë ru'bë perë lëdë znídi'i'.

¹⁹ Niétiqë runë rall acusar lë'ë Pablo por creenci nanapë rall. Gudildi di'dzë rall por shcuëndë tubi nguiu nalë Jesús. Gútilil perë Pablo rni'ill nianá nabani Jesús. ²⁰ Adë rac bë'ahia lla mudë guna rëglë asuntë rë' purquë rac tratë creenci shtë rall. Na guna'bë di'dza lu Pablo nia'a zia Pablo Jerusalén parë gac rëglë shcuëndëll, ²¹ perë lë'ëll guná'bëll guëa'nëll prësi hashtë gunë rëy rumanë rëglë shcuëndëll. Por ni gunibë'ahia tsagla'guë tsull prësi hashtë tsana tsu mudë guëshe'lda lë'ëll lu rëy ru'bë lë Augusto.

²² Iurní Agripa repi lu Festo:
—Na rac shtua'a guëquë diaga pë ruadi'dzë Pablo.
Festo guni'i' iurní:
—Talë rac shtú'ul, lueguë lo mizmë gli guínill pë ruadi'dzëll.

²³ Brëgue'lë bëdchini rëy Agripa nu Berenice con zihani lujë shtë rall. Guatë rall la'ni cuartë shtë palaci con ra jëfë militari con ra më ru'bë de rëspëti shtë ciudá. Iurní Festo gunibë'a lë'ë ra suldadë parë guaglli'i' rall Pablo. ²⁴ Guni'i' Festo:

—Rnia'a lul rëy Agripa nu lu ra dadë nacabezënú lë'ë hia'a, guëzia nguiu rë' lu té. Zihani ra më israelitë naquërdë Jerusalén nu ra naquërdë ndë'ë Cesarea, runë rall acusar lë'ë nguiu rë'. Nalë gurushtia rall parë gati nguiu rë'. ²⁵ Perë na llua'ahia adë pë bë'nëdi'ill parë gátill. Nu lo mizmë lë'ëll guná'bëll gunë rëy Augusto rëglë shcuëndëll. Bëna llgabë guëshe'lda lë'ëll lu rëy Augusto

²⁶ perë cumë adë bëdzëldëdia'a ni tubi cusë mal nabë'nëll parë guëquë'a lu Dadë rëy Augusto. Por ni rzuhia lë'ëll lu té, más bien lul rëy Agripa, parë guadi'dzënu lë'ëll nia'a zëquëbill pë delitë bë'nëll. Rac shtua'a gac bë'ahia pë guëquë'a lu rëy Augusto

²⁷ purquë adë guëldëdi'i' guëshe'lda lë'ëll lu rëy sin quë adë guënehia rsunë pë delitë nápëll.

26

Biadi'dzë Pablo shcuëndi' lu rëy Agripa

¹ Iurní guni'i' Agripa lu Pablo:

—Guni'i lla na shcuéndel.

Pablo bëldisë guí'ái' ziqué tubi saludé paré zulú gúnëll defender lé'ëll. Guni'ill:

² —Nalé rquité ldua'a iurne' purquë zugá'ahia delanté lul, rëy Agripa, paré guna defender na de gré ra cusé naruné ra israelité acusar na. ³ Lé'ël nanél ra custumbré nu ra creenci nanapë ra israelité, lla na pegadé rall lu cusé ni. Por ni rna'ba lul, bëcuedchí ldu'ul. Guëquë diáguël shti'dza naguënia'a lul.

Biadi'dzë Pablo lu Agripa lla guc vidé shtëhi' antsé gáqui' shmënë Jesús

⁴ 'Gré ra israelité nané rall lla guc vidé shtëna dizdë nabi'cha, tsana guquërdënuhia lé'ë rall ladza. Nané rall mudé naguquërdela Jerusalén. ⁵ Nané rall dizdë nabi'cha guca partidé fariseo. Ra fariseo quëhuné rall cumplir creenci shtë rall más quë gré ra mënë. Si talé rac shtu'u rall, be'rquë guëni'i rall verdá cagnia'a lul. ⁶ Zugá'ahia lu tribunal niétiquë purquë rialdí ldua'a, Dios guëldishtë më ra tégulë purquë más antsé bë'né Dios prometer lu ra shtadé guëlu' na'a de quë tsashtë ra tégulë. ⁷ Gré ra chí'bë chupé grupé shtë naciuni Israel, runé rall adorar Dios dzé la gue'lë. Cabezë rall nia'a guc guëldishtë më ra tégulë, peré guná, quëhuné rall acusar na purquë rialdí ldua'a mizme' cusé ni. ⁸ Peré rna'bë di'dza lul, ¿chu guëni'i naganë guëldishtë Dios ra tégulë paré guëbani rai' stubi vuellé?

Bëquebi Pablo lla guzunáldëll ra shmënë Jesús

⁹ 'Más antsé llua'ahia quëhuna cusé za'quë narac shtu'u Dios; por ni bëna zihani cusé cuntré ra mënë nagualdí ldu'i diza'quë shtë Jesús më Nazaret. ¹⁰ Zihani cusé bëna Jerusalén cuntré lé'ë rall. Ra jëfë shtë ra bëshuzi bëne'e carté guiahia tē guna'zia zihani ra nagualdí ldu'i diza'quë. Bëtiá'ahia lé'ë rall lachigui'bë. Tambiën guca de acuerdë tsana gudini rall bëldá shmënë Jesús. ¹¹ Zihani vuellé bëzac zihia lé'ë rall hashtë nihuné rall negar na rall shmënë Jesús. Bëquë'ë hiaga lé'ë rall la'ni gré ra iádu'u shtë rall. De tanté rldënuhia lé'ë rall, rzunalda lé'ë rall hashtë ra ciudá de stubi naciuni.

Biadi'dzë Pablo lla bëáqui' shmënë Jesús (Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² 'Zni mudé canzëa con carté nabëne'e ra jëfë shtë bëshuzi. Bëshe'ldë rall na hashtë ciudá Damasco paré ziatilia ra shmënë Jesús. ¹³ Peré rnia'a lul, Dadé rëy, nezé naziahia, quieré guërudë dzé, gunahia tubi llni ru'bë nabëdchini nezé lu gube'e. Nahin más fuerté quë llni ngubidzë. Rni'bë llni; bëdchini llni caté zugá'ahia con ra nanaldé na. ¹⁴ Gré na'a gulaguë na'a lu guiu'u. Nu

binia tubi bë naguni'i dizé hebreo: "Saulo, ¿pëzielú rzunáldë na? Quëhúnél ziqué runé nguné iuré rlda'a ma patadé lu garrudchi."

¹⁵ Iurní repia: "¿Chu lé'ël Dadé?" Iurní guni'i Dadé lua: "Na nahia Jesús. Rzunáldë na ¹⁶ peré guashtë nu guasuldí. Bëlua'aluhia lul nu gudilia lé'ël paré gúnél sirvé lua. Gáquël testigu shtëna. Tsagní'il lu ra mënë shti'dzë naguëluá'ahia lul. ¹⁷ Guëguhia lé'ël guia'a shtë mënë israelité nu guia'a shtë mënë nanadé më israelité. Iurne' cagshe'lda lé'ël lu ra mënë ni. ¹⁸ Guëshe'lda lé'ël lu rall paré tsagní'il diza'quë lu rall paré guëséa'né rall nezé mal nu sè rall shnezé Dios nu guëru'u rall pudërë shtë mëdzabé Satanás paré tsanaldé rall Dios nu tsaldí ldu'u rall na. Zni guné Dios perduné duldë shtë rall. Gapé rall lugar con los de más shini më naná rialdí ldu'i na."

Bëzu'bë diaguë Pablo di'dzë naguni'i Jesús lull

¹⁹ 'Zni guni'i Jesús lua, rëy Agripa. Bëzu'bë diaga di'dzë shtë Jesús nabëdchini nezé lu gube'e. ²⁰ Lueguë gunia'a diza'quë shtë Jesús lu ra më Damasco. Despuësë guahia Jerusalén nu guëdubi regiuni shtë Judea. Lu ra mënë nanádi'i më israelité, guagnia'a diza'quë. Gunia'a lu rall de quë guné nadzë'ë rall mudé nanabani rall nu guëabrá ldu'u rall con Dios. Gunia'a lu rall guëlu'a'a cambi la'ni ldu'u rall por cusé za'quë naquëhuné rall. ²¹ Bëna ra cusé rë', por ni guna'zi ra israelité na la'ni iádu'u ru'bë. Nu guc ldu'u rall niguini rall na ²² peré Dios adé besá'nëdi'i guia'a më na; nianá nabania hashtë ne'. Cagluá'ahia diza'quë lu ra mënë ru'bë nu lu ra mënë humildé. Gré ra cusé nabëluá'ahia nahin de acuerdë con nabëquë'ë Moisés nu ra profetë. Bëquë'ë rai' naguër gac. ²³ Bëquë'ë rai' de quë Cristo napé quë guné më sufrir galguti peré despuësë de guti më, tsashtë më ladi ra tégulë paré hiadé guëabridí'i gati më. Zni guc tē quishi më llni guëc ra më israelité nu guëc ra nanádi'i më israelité paré tsasé rall diza'quë shtënë më.

Guc ldu'u Pablo nialdí ldu'u rëy Agripa diza'quë

²⁴ Iuré quëhuné Pablo defender lé'í, cagní'í' di'dzë rë', iurní fuerté guni'i Festo guëc Pablo:

—Rac lúguël tanté rsë'dël la'ni librë. Quëhuné luguë librë guëquël.

²⁵ Peré Pablo repi lull:

—Rac lúguëdia'a Dadé Festo. Al contrari gré di'dzë nacagnia'a lu tē nahin verdá. ²⁶ Ndë'ë zuga'a rëy Agripa. Bien nanëll ra cusé rë'. Por ni quëadi'dza guëdubinú ldua'a delanté lull purquë nanëll adé gúquëdi'in naga'chi sino quë guquín lu zihani mënë.

²⁷ ¿Gu rialdí ldu'ul, rëy Agripa, lo quë nagoni'ira profetë? Nanëa de quë rialdí ldu'ul shti'dzë rai'.

²⁸ Agripa guni'i iurni:

—Por stu'psë nihúnël gan niaca shmënë Jesús.

²⁹ Pablo guni'i:

—Por stu'psë u por zihani di'dzë nagonia'a, rna'ba lu Dios de quë l'ël nu grë ra nazubëga'a ndë'ë, guëac rall shmënë Jesús ziquë nahia; nadë más rac shtua'a adë guël'bidí'i rall ziquë nali'bia con cadënë.

³⁰ Jurë gualú guni'i Pablo ra di'dzë rë', grë ra nazubë ndë guasuldí rall con rëy Agripa con Berenice nu Festo. ³¹ Gua rall tubi ladë parë biadi'dzë rall asuntë shtë Pablo. Guni'i lul sa' rall:

—Nguui rë' adë pë bënëdi'ill tantë parë gátill nu nilë lachigui'bë adë rúnëdi'i tucarë tsull.

³² Agripa repi lu Festo iurni:

—Be'rquë nalda'a hia'a nguui rë' si talë adë naná'bëdi'ill gunë rëy Augusto rëglë shcuëndëll.

27

Bëshe'ldë rall lë'ë Pablo hashtë Roma

¹ Tsana gualú bënë rall lllgabë të guëshe'ldë rall lë'ë Pablo parë Italia, bënë rall intriegu lë'ë Pablo con sëbëldá prësi guia'a capitán nalë Julio. Julio nall capitán shtë compañia Augusto. ² Bëdzepi na'a tubi barcu naze'dë lugar nalë Adramitio nu guzia'a barcu hashtë ra puertë shtë Asia. Bëdzepi na'a con Aristarco naguzë con lë'ë na'a. Nall më guë'dchi Tesalónica nanaquë regiuni Macedonia. ³ Brëgue'lë bëdchini na'a puertë shtë Sidón. Ndë Julio bënë bien con Pablo; bënë'ëll permisi guaguë'në Pablo visitar ra sáhi' naquërelde Sidón nu parë bënë rall ayudë lë'ë Pablo. ⁴ Bëca'a nezë na'a stubi vuetë parë lu nisë. Adë chu gua tubldí purquë mbë ze'dë al contrari. Bësëanë na'a Chipre ladë guia'a rubësë na'a. ⁵ Zia na'a lu nisë. Bëdëdë na'a lu nisë frentë shtë regiuni Cilicia nu Panfilia hashtë bëdchini na'a puertë Mira nanaquë regiuni shtë Licia.

⁶ Puertë Mira bëdia'guelú capitán shtë suldadë tubi barcu naze'dë puertë shtë Alejandría. Nu guzia'ain parë Italia. Bëdzepi na'a la'ni barcu parë guagla'guë na'a vijë shtë na'a. ⁷ Zihani dzë guzë na'a tsalaa'dchiga; con zihani dchi'ni bëdchini na'a cu' tubi puertë nalë Gnido. Perë cumë nianá zuga'a mbë al contrari, bëdëdë na'a lu puertë Salmón parë bëdëdë na'a guëlladchi Creta. ⁸ Bëdchini na'a tubi puertë narni'i rall Buenos Puertos, guëlla' nanú tubi guë'dchi nalë Lasea.

⁹ Hia demasiadë tiempë cagniti na'a. Nanú peligrë guëzë na'a lu nisë purquë hia

ze'dë guëdchini tiempë naldë. Iurni Pablo bëdë'ëi' tubi cunseju lë'ë capitán. ¹⁰ Guni'i Pablo:

—Rnia'a lu të Dadë, purquë rnahia nanú peligrë guëzë hia'a lu nisë. Guënítia'a barcu con todë vijë nananú la'ni barcu hashtë guënítia'a vidë shtëna'a.

¹¹ Perë capitán shtë ra suldadë, adë bënëdi'ill casë lo quë nagoni'i Pablo; más bënë'll cuendë nagoni'i capitán shtë barcu nu lë'ë nashtënë barcu. ¹² Perë cumë puertë ni adë guëlëdi'i nahin parë guëtë'dë rall tiempë naldë, casi grë rall bënë rall lllgabë guëru'u rall parë nia'a zunë rall gan guëdchini rall hashtë puertë Fenice shtë Creta. Puertë ni naza'quë nahin parë cuezë rall ngali' tiempë naldë. Adë riutëdi'i mbë dushë ngali' purquë naquëhin nezë guetë shtë Creta.

Guna'zi tubi mbë dushë lë'ë rall lu nisëdu'u

¹³ Bëdchini tubi mbë du'u naze'dë nezë sur. Bënë rall lllgabë zac tsagla'guë rall vijë. Iurni bëru'u rall parë guagla'guë guzë rall guëlla' rua' guiu'u nalë Creta. ¹⁴ Perë du'psë tiempë gudëdë, iurni bëdchini tubi mbë dushë nezë lu barcu, tubi mbë narni'i rall Mbë Norte. ¹⁵ Bia'a mbë barcu; adë bënë'ndëdi'i na'a gan nazënë na'a barcu cuntrë shnezë mbë. Mejurë bësënë na'a bia'a mbë lë'ë na'a. ¹⁶ Gudëdë na'a tubi dani la'ni nisë ladë sur. Dani ni lë Claudia catë adë nidi'i mbë. Iurni con tantë dchi'ni bëldisë na'a barcu bi'chi nacagubë barcu ru'bë parë bia'a barcu ru'bë lë'in. ¹⁷ Despuësë de bëshepi rall barcu bi'chi, bëdi'bi dchi'chi rall ra hiaguë shtlaze barcu con du ru'bë. Lueguë bëldaguë rall lari catë gutë mbë. Bësënë rall ziazunú mbë barcu shmudë mbë purquë bëdzëbë rall nialdaguë barcu tubi lugar peligrösë catë nanú iu'lli narni'i rall La Sirte. ¹⁸ Brëgue'lë stubi dzë cumë nianá zuga'a mbë dushë, guzublú bëru'ldë rall carguë shtë barcu la'ni nisë. ¹⁹ Bëunë dzë zuga'a mbë dushë; lo mizmë lë'ë rall bëru'ldë rall pë shtë barcu lu nisë. ²⁰ Por zihani dzë adë gunádi'i na'a lu ngubidzë, nilë lu ra mbelëgui'i. Con tantë mbë dushë nazuga'a bënë'në na'a lllgabë aquë niati na'a.

²¹ Bëdëdë na'a llëduni tiempë sin quë adë gudáudi'i na'a. Iurni Pablo guasuldí ladi grë ra naze'dë la'ni barcu. Guni'i Pablo lu ra mënë:

—Mejurë nazu'bë diaguë të shti'dza, Dadë. Adë chu naru'u dani Creta. Iurne' nablac peligrë zia'a dëda'a; cagniti hia'a grë ra cusë nadia'a hia'a la'ni barcu. ²² Perë adë rbíndi'i ldu'u të. Gulë gupë valurë purquë adë chu gátidi'i. Barcu ni, sí guëniti hia'a. ²³ ¿Pëzielú nanëa? purquë ne' guelë bidë

guëlua'alú tubi ianglë shtë Dios lua, Dios naquëhuna adorar nu quëhuna shchi'ni'.²⁴ Guni'i ianglë lua: "Adë rdzëbëdi'il purquë napë quë tsal lu rëy Augusto parë gúnëll rëglë shcuëndëll. Nu gunë Dios lo quë naganá'bël lúhi'. Dios gunë më librar grë ra naze'dënul la'ni barcu."²⁵ Por ni rnía'a lu të Dadë, adë riádi'i ldu'u të; gulë guëdë'e valurë lë'e të purquë na rialdi ldua'a Dios. Nanëa de quë sac lo quë naguni'i ianglë lua.²⁶ Guënití hía'a barcu perë grë hía'a nabani hía'a guëdchíni hía'a lu tubi dani la'ni nisë.

²⁷ Iurní gudëdë chidá dzë, bëdchíni na'a lu nisëdu'u nalë Adria. Bía'a mbë lë'e na'a nezë rë' nezë rë'. Iurë guc guërudë gue'lë, ra marinë'rë bënë rëll rall lligabë de quë hía ziangdchíni na'a lu guiu'u bidchi.²⁸ Bërë'shë rall nía'a bëldá metrë na parë ichi nisë guetë. Nahin cuarenta y dos metrë. Hía más delantë bërë'shë rall stubi vultë, hía rëa'në nisë niétiquë galdë bi gadchi metrë.

²⁹ Iurní bëdzëbë rall niazudchí barcu lu nisë; niac chucar barcu con ra guë'e narë la'ni nisë. Bëldaguë rall tapë gui'bë ru'bë nezë ichi barcu. Nalë rac ldu'u rall guiubë grëgue'lë.³⁰ Ra marinë'rë guc ldu'u rall nihunë rall librar lë'e rall lu peligrë naga'chi. Guzublú cagldaguë rall barcu bi'chi lu nisë. Bënë rall ziquë cagldaguë rall ra gui'bë ru'bë nezë delantë lu barcu,³¹ perë Pablo guni'i lu capitán nu lu suldadë. Guni'i'i:

—Si talë ra nguui rë' adë guëá'nëdi'i rall la'ni barcu, lë'e të adë nídi'i mudë gac salvar të lu nisë purquë adë guënédi'i të lla rsë të barcu.

³² Iurní ra suldadë bëchuguë rall du shtë barcu bi'chi parë gulaguin lu nisë.

³³ Tumpranë nianá nacahi, guni'i Pablo lu grë rall parë gau rall. Nu repi Pablo:

—Hía guc chupë lmalë gá'adi'i gaga'si të nu nilë adë gudáudi'i të.³⁴ Iurne' rnía'a lu të parë gau të zudu'pë purquë rqui'ni gapë të fuërsë parë gac salvar të. Adë chu guënitídi'i vidë shtëhi'.

³⁵ Iurë guni'i Pablo zdë'e, guná'zill tubi guetëshildi nu bëdë'll graci lu Dios delantë lu grë ra mënë naze'dë la'ni barcu. Iurní bëshullëllin parë gudaull.³⁶ Lueguë gupë rall valurë parë gudáu rall.³⁷ Grë ra naze'dë la'ni barcu na na'a chupë gahiu'a con sesenta y seis mënë.³⁸ Iurë gualú gudáu na'a catë lu bielë na'a, bëru'ldë ra marinë'rë trigu lu nisë.

Bë'azë barcu lu nisë

³⁹ Iurë brëgue'lë, ra marinë'rë bënguë bë'adi'i rall guiu'u narná rall lúhi'. Perë guná rall tubi lugar za'quë catë adë nádi'i guetë ichi nisë parë tsutë barcu. Bënë rall lligabë zac tsabi'guë barcu ndë.⁴⁰ Bëchuguë rall ra du nali'bi ra gui'bë ru'bë parë bëa'në rahin la'ni nisë. Nu bëldë'e rall du nali'bi

tablë narsë lë'e barcu. Iurní bëldisë rall lari shtë barcu delantë parë bëdia'a mbë luhin. Lueguë ziabi'guë barcu rua' guiu'u.⁴¹ Perë guagldaguë barcu catë rdza'guë sa' chupë nezë shtë'në nisë. Ndë guasubë barcu la'ni iu'lli. Tubi partë nezë delantë gua'dzin la'ni iu'lli. Hía gáquëdi'i guëni'bin ni tubi ladë. Nu nezë ichi barcu guzublú guc pedasin por fuërsë shtë nisë.⁴² Ra suldadë guc ldu'u rall nigui'ni rall grë ra prësi parë adë cúbëdi'i prësi nisë të guëllu'në rall.⁴³ Perë capitán shtë ra suldadë rac shtú'ull gúnëll salvar lë'e Pablo. Por ni adë gunëdi'ill nigui'ni ra suldadë ra prësi. Mejurë gunibë'all ra narac rgubë nisë, ldaguë rall lu nisë primë'rë parë guëdchíni rall lu guiu'u.⁴⁴ Nu gunibë'a capitán los de más prësi, tsagla'guë quibë rall lu ra tablë u lu ra hiaguë shtë barcu nagic pedasë. Zni grë na'a bëdchíni na'a lu guiu'u.

28

Nanú Pablo dani nalë Malta

¹ Iurë hía grëtë' na'a bëdchíni na'a lu guiu'u, bini na'a de quë lugar ni lë Malta. Zubin la'ni nisë.² Ra mënë naquërelde ndë, bë'në rall tratë lë'e na'a por bien. Bëcuae rall zihani gui'i parë bëdzë'e ldu'u na'a tantë rac naldë na'a por guiu narlaguë. Por ni guna'bë rall lë'e na'a parë bëdzë'e ldu'u na'a rua' gui'i.³ Iurní Pablo guagtëall du'pë hiaguë bidchi. Iurë cagtiá'all hiaguë lu gui'i, por galnaldë shtë gui'i, bëru'u guëllu'në tubi mbe'ldë dushë la'ni hiaguë. Cuë ma guia'a Pablo.⁴ Guná ra mënë naquërelde lugar ni ze'bi na'ldë mbe'ldë guia'a Pablo, iurní guni'i lul sa' rall:

—Aquë, nguui rë' nall tubi nguui mal nagudini mënë. Masiá gac salvarëll lu nisëdu'u perë lu tubi dios narucë jushtici, adë guëdë'di'i' lugar guëbánil.

⁵ Perë Pablo bëdchibi guia'all parë gulaguë mbe'ldë lu gui'i. Lë'll hiadë pë gúquëdi'ill.⁶ Grë ra mënë cabezë rall guëna rall nía'a sëguí guia'a Pablo u zátill de repëntë. Hía llëduni cabezë rall; adë pë ráquëdi'i Pablo. Hía gurënë bë'në rall lligabë iurní; guni'i lul sa' rall:

—Segurë tubi dios nall.

⁷ Guëlla' catë zuga'a na'a, naga'a shguiu'u nguui namás më ru'bë; lëll Publio. Bënëll recibir lë'e na'a con bien nu bë'nëll atender lë'e na'a lídchill durantë lu tsunë dzë.⁸ Perë shtadë Publio nagá'all; rac llú'ull; nanull shldí nu ráquëll narla'guë. Pablo guaguë'në visitar lë'e shtadë Publio. Guna'bë Pablo lu Dios por lë'll nu bëdchí'bë Pablo guia'ai' guëquëll. Bëac nguui ni lueguë.⁹ Despuësë de ni, grë ra mënë narac llú'u bidë rall lu Pablo nu bëac rall.¹⁰ Nalë cusë bëzëlaa'dchi ra mënë ni parë lë'e na'a iurë bëdzepi na'a

barcu parè guëca'na nezè na'a. Bèzëlaa'dchi rall grè lo què narqui'ni na'a.

Bèdchini Pablo ciudá Roma

¹¹ Tsunè mbehu guquèrèldè na'a Malta. Iurní bèdzepi na'a la'ni tubi barcu nabitè guèdè tiempè naldè lugar ni. Barcu ni ze'din de puertè Alejandría. Nu naquè chupè figurè cula'nin shtë ra dios narni'i rall Cástor nu Pólux. ¹² Bèdchini na'a tubi puertè Siracusa catè bédèa'nè na'a tsunè dzè. ¹³ Hia de ndè bèru'u na'a; zia na'a guëlla' rua' guiu'u hashtë bédchini na'a puertè nalè Regio. Brègue'lè stubi dzè bédapè na'a mbè naze'dè nezè sur. Hashtë guèrupè dzè bédchini na'a puertè narni'i rall Puteoli. ¹⁴ Ndè bédia'guèltú na'a du'pè mènè narialdí ldu'i diza'què. Bè'nè rall invitar lè'è na'a parè bédèa'nè na'a con lè'è rall tubi lmalè. Despuès bèru'u na'a parè Roma. ¹⁵ Ra mè Roma narialdí ldu'i diza'què, hia napè rall nutici de què guèdchini na'a Roma. Bèru'u rall; bidè guèlli'i rall lè'è na'a hashtë nezè catè rni'i rall Foro de Apio. Bèdchini rall hashtë stubi lugar catè naquè paradè nalè Tsunè Tabernas. Iurní guná Pablo lu rall, nalè bèquitè ldu'i' nu bédè'èi' graci lu Dios. Guni'i':

—Dushquilli Dios, iurne' bédchinia ladzè tè.

¹⁶ Iurè bédchini na'a Roma, lè'è capitán bè'nèll intriegu lè'è ra prèsi lu jéfè shtë ra guardè. Perè bédè'è rall permisi guèquèrèldè Pablo stubi lugar, nu quèhapè tubi suldadè lè'è Pablo.

Pablo guzublú guni'i' diza'què lu ra mè Roma

¹⁷ Iurè guc tsunè dzè bédchini na'a Roma, Pablo bètèáhi' ra mè israelitè namás mè ru'bè naquèrèldè Roma. Guni'i' lu rall:

—Iurne' guènia'a lu tè Dadè, adè bëna ni tubi cusè mal cuntrè ra mè israelitè, nilè cuntrè custumbrè shtë ra shtadè guèlú hia'a, perè guna'zi ra israelitè na prèsi Jerusalén. Nu bè'nè rall intriegu na lu ra gubernè rumanè. ¹⁸ Iurè zua lu tribunal shtë gubernè, adè bédzèlèdi'i rall ni tubi delitè parè nihunè rall condenar na lu galgutí. Por ni guc ldu'u gubernè nalda'a rall na perè ra israelitè adè gunèdi'i rall. Por ni napè què guna'ba gunè røy Augusto règlè shcuenda. ¹⁹ Perè na adè napa ni tubi cusè naguna acusar ra mènè shtë naciuni Israel. ²⁰ Por ni guna'ba lè'è tè parè guènia'a lu tè nu guadi'dza lu tè pèzielú bèzu'bè rall cadènè na. Nahin purquè rialdí ldua'a ziquè grè ra israelitè, de què Dios guèldishtè mè lè'è ra tégulè.

²¹ Iurní guni'i' rall lu Pablo:

—Gá'adi'i' chu gúnèdi'i' recibir cartè shtë mè israelitè naquèrèldè Judea naguèni'i lla na shcuèndèl. Nu nilè ni tubi israelitè

naze'dè ndè, niétiqùè pè ruadi'dzè rall cuntrè lè'èl, pè mal bè'nèl. ²² Rac shtu'u guèquè diaguè na'a nia'a pè rni'il purquè nanè na'a grè ladè rni'i'ra israelitè cuntrè creenci cubi nanua'a ra shmènè Jesús.

²³ Iurní gudili rall tubi dzè naguadi'dzè rall. Dzè ni nalè zihani mènè bédchini rall catè quèrèldè Pablo. Dizdè rslil nu parè hashtë guadze' biadi'dzè Pablo lu rall lla na nezè lu gube'e catè rribè'a Dios. Bi'ldi Pablo zihani di'dzè lo què nabèquè'è Moisés nu lo què nabèquè'è ra profetè parè tsaldí ldu'u ra mènè na Jesús lúniqùè shini Dios. ²⁴ Nanú rall gualdí ldu'i' naguni'i' Pablo perè nanú mènè adè gualdídi'i' ldu'u rai'. ²⁵ Adè gúdi'i' rall de acuerdè. Guzublú gubi' rall. Iurní Pablo guni'i':

—Profetè Isaías bèquè'èi' lo què naguni'i' Espíritu Santo lu ra shtadè guèlú hia'a lla na shcuèndè tè. Guni'i':

²⁶ Gua guèchi lu ra mènè zdè'è:

Lè'è tè de verdá guini tè perè nunquè adè tsasè tè.

De verdá guèná tè perè nunquè adè guèdè'èdi'i' tè cuendè.

²⁷ Purquè nalè naguèdchi bèac ldu'u tè nu adè nèdi'i' tè tsasè tè.

Bèsè'au tè diaguè tè parè adè guínidi'i' tè.

Bèsè'au tè slu tè parè adè guènádi'i' tè.

Adè nèdi'i' tè guèabri ldu'u tè con na, Dios, parè guna salvar lè'è tè.

²⁸ Gulè bédè'è cuendè iurne'. Dios cagshe'ldè mè ra diza'què lu ra nanádi'i' mè israelitè parè gac salvar rall nu guèzu'bè diaguè rall shti'dzè mè.

²⁹ Iurè guni'i' Pablo zdè'è, ra israelitè bèru'u rall. Nalè quèadi'dzè lul sa' rall cuendè rè'.

³⁰ Chupè izè guquèrèldè Pablo hiu'u guèrè'è nu bè'ni' recibir grè ra nariá visitè lídchi'. ³¹ Guèdubinú ldu'i' bèlu'a'ai' ra mènè lla mudè tsuté mieti nezè lu gube'e catè rribè'a Dios ziquè røy. Nu bèlua'a Pablo ra mènè chu na Jesucristo Shtáda'a. Guèdubi tiempè rè' ni tubi adè chu bèrú'udi'i' nihunè cuntrè lè'è Pablo.

Cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Romanos

*Bëquë'e Pablo cartë rë' lu ra shmënë Dios
naquërelde Roma*

¹ Na Pablo, nahia muzë shtë Jesucristo. Dios gulë na; guna'bë më na cumë ziquë poshtë shtëni'. Bëshe'ldë më na especial parë tsagnia'a diza'quë naze'dë de Dios. ² Dios bëluá'ai' ziquë promësë diza'quë rë' dizdë guahietë por medio de profetë iurë bëquë'e rai' Sagradas Escrituras. ³ Diza'quë nabëquë'e rai' runë tratë shcuendë Jesucristo Shláma'a; náhi' shini Dios. Bidë Jesucristo; guc më nguui; na më llëbní shtë rëy David. ⁴ Manërë cubi bëluá'a Dios con llëru'bë pudërë nu milagrë de quë Jesucristo na shini më. Por Espiritu shtë Jesucristo naná santu, bëluá'a Dios Jesucristo na shini më purquë guashtë më ladi ra tégulë. ⁵ Por Jesucristo bédë'na'a recibir llëru'bë favurë; bëshe'ldë më lë'e na'a, ra poshtë shtë më, parë tsagni'i na'a diza'quë shtë më entrë grë ra naciuni të guëzu'bë diagüë mëné shti'dzi' nu gunë rall honrar lë'e më. ⁶ Nu lë'e të guna'bë më parë gac të shmënë Jesucristo.

⁷ Quëquëa'a lu të naquërelde ciudá Roma. Rac shtu'u Dios lë'e të nu gulë më lë'e të parë gac të shmënë më narunë cumplir voluntá shtë më. Gulë bë'në recibir bendición shtë më. Gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtáda'a nu por Jesucristo Shláma'a.

*Rac shtu'u Pablo tsaguë'në visitar mëné
rumanë*

⁸ Quëgnia'a primërë, por Jesucristo quëgnia'a graci lu Dadë Dios por lë'e të purquë grë ladë shtë guë'dchiliu, cagni'i ra mëné mudë rrë'tsë shti'dzë Dios entrë lë'e të. ⁹ Quëhuna sirvë Dios con guëdubínú ldua'a; quëadi'dza diza'quë shtë shini më, nu na më testigu de quë siempër rna'ba lu më por lë'e të. ¹⁰ Rna'ba lu më de quë si talë nahin voluntá shtë më, guëne'e më permisi gueldë guënahia lë'e të tubi visitë. Si na voluntá shtë më, iurne' guna gan gueldë guënahia lë'e të. ¹¹ Rac shtua'a iurë guënahia lë'e të, guësëdchinia tubi don narzëla'dchi Dios por medio de Espiritu Santo të gac të más firmë lu shnezë më. ¹² Quiere decir, tantë lë'e të nu lë'e na guëdë'na'a recibir bendición shtë Dios parë bien shtë hia'a.

¹³ Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të, zihani vueltë guc shtua'a gueldë guënahia lë'e të perë hashtë ne' la'di gúnëdia'a gan. Rac shtua'a gueldë guënahia lë'e të parë guadi'dza lu mëné shti'dzë Dios parë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. Rac shtua'a gac të mëné narianaldë tēchi Espiritu Santo. Zni bëna stubi lugar entrë los de más mëné

nanádi'i më israelitë. ¹⁴ Napë quë quilla lo quë narze'bia; guadi'dza lu grë mëné shtë guë'dchiliu, ra mëné griego nu ra mëné naquërelde zitu lu nacahi, nu mëné nabësë'dë tantë nu nabësë'dëdi'i. ¹⁵ Zni por partë shtëna nalë rac shtua'a guadi'dza diza'quë lu të naquërelde ciudá Roma.

Pudërë shtë diza'quë

¹⁶ Adë rtúdi'i lua diza'quë purquë nahin pudërë shtë Dios parë gac salvar grëtë' narialdí ldu'u shti'dzë më. Primërë bédchini diza'quë ni lu ra më israelitë; despuësë bédchinin lu ra më nanádi'i më israelitë. ¹⁷ Por mizmé diza'quë rlua'a lla mudë gunë Dios perdunë ra pecadurë, perë mizmé tiempë gunë më lo quë naná tubldí. Iurne' nu parë siempër na salvára'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Zni rni'i Sagradas Escrituras: "Tubldí na shcuendë nguui lu Dios si talë rialdí ldu'i de verdá. Nguui ni guëbánil parë siempër."

Faltë nanapë mëné lu Dios

¹⁸ Rac bë'a hia'a de quë cashtigu shtë Dios ze'dë guëdchinia. Dios naquëbezë gube'e gúni' cashtigu grë ra narunë mal con grë ra nadë nãpëdi'i rëspëti parë lë'e më. Zni gaquin con ra mëné naquërelde lu duldë perë mizmé tiempë rdë'e rall cuendë nanú Dios verdadërë. ¹⁹ Bien rdë'e rall cuendë nanú tubsë Dios purquë mizmé lë'e më bëluá'a më ra cusë ni lu rall. ²⁰ Adë chu gáquëdi'i guná lu Dios, perë rac bë'a hia'a pudërë shtë më; riasë hia'a por lo quë nabëntsa'u më. Dizdë bëcue'shtë më guë'dchiliu, clarë rlua'a pudërë shtë më nu de quë nãpëdi'i më fin. Por ni grë mieti na culpabëlë delantë lu më. ²¹ Aunquë nilë nanë mëné nanú Dadë gullanë, adë bë'nëdi'i rall honrar lë'e më ziquë runë tucarë, nu adë bédë'di'i rall graci lu më por lo quë nabë'në më. Al contrari, guanaldë rall tēchi ra llgabë shtë nguui, llgabë adë lasáquëdi'i. Zni bëa'në rall lu nacahi con duldë la'ni ldu'u rall. ²² Aunquë rni'i rall na rall mëné narac bë'a, perë mizmé lë'e rall bësa'në rall guëdchini nacahi la'ni ldu'u rall; bëac rall tuntë. ²³ Adë bë'nëdi'i rall adorar Dios nanãpëdi'i fin, sino mejurë bë'në rall adorar ra figurë ziquë mëné narati. Bë'në rall adorar figurë shtë ma shcuaguë nu ra serpentë; hashtë ma natapë guëahi', bë'në rall adorar.

²⁴ Por ni Dios bësa'në lë'e rall gunë rall cumplir cualquier mal nananú la'ni ldu'u rall. Quëhunë rall cumplir cusë dzabë narac shtu'u cuerpë shtë rall. Quëhunënu rall duldë fier entrë mizmé sa' rall. ²⁵ Voluntariamente quëhunë nadzë'e rall verdá shtë Dios por bishi. Rzullibi rall lu ra cusë nabëntsa'u Dios. Más quëhunë rall adorar lo quë naguactsa'u, lë'dëdi'i Dios

nanabani, el quë narunë tucarë gunë mieti alabar parë siempër. Amën.

²⁶ Por grë cusë ni Dios bësa'në grëtë' rall lu deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, cusë shtu ra, hashtë ra na'a bë'në rall cambi; adë rac shtú'udi'i guëtsë'a rall con nguiu ziquë na nezë za'quë, sino rac shtu'u rall mizmë sa' na'a. ²⁷ Mizmë manërë ra nguiu, adë guc shtú'udi'i rall na'a cumë na vidë za'quë sino nalë guc shtu'u rall mizmë sa' nguiu rall. Na rall mamflor. Bë'në rall recibir la'ni mizmë cuerpë shtë rall cashtigu narunë tucarë lë'ë rall por mal vidë nanapë rall.

²⁸ Hia bëquë guia'a ra Dios, por ni Dios bësa'në lë'ë rall parë tsanaldë rall llgabë dzabë shtë rall. Nu rúnëru'u rall cusë mal naná demasiadë fier. ²⁹ Nalë gadzë grë cusë dzabë la'ni ldu'u rall. Ra nguiu rquënú rall stubi na'a; ra na'a rquënú rall stubi nguiu. Runë rall cusë dzabë nadë rllu'i'idi'i. Rzebi ldu'u rall pë shtë mënë. Quëhunë rall grë clasë maldá. Nagubini rall. Rguini sa' rall. Nadishi'bi rall. Rguguë sa' rall. Nachismë rall. ³⁰ Naga'chi ruadi'dzë rall cuntrë sa' rall. Rna tushë rall cusë shtë Dios. Rushtia rall guëc sa' rall. Nadchini rall. Rguili ldu'u rall cusë mal. Nápëdi'i rall rëspëti lu shtadë rall. ³¹ Nëdi'i rall tsasë rall. Adë rúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Nápëdi'i rall cariñi. Rac shtu'u rall gunë rall vengar. Adë rgá'adi'i ldu'u rall sa' rall. ³² Lë'ë ra mënë ni, nanë rall gunë më juzguë lë'ë rall. Nanë rall el quë naquëhunë ra cusë ni, runë tucarë gati rall; perë mizmë lë'ë rall tsagla'guë quëhunë rall ra duldë ni nu rsini rall sa' rall lu duldë. Iurni rquitë ldu'u rall.

2

Dios quëhúni juzguë según verdá shtëni'

¹ Por ni rnua'a lu të, nápël faltë lë'ël narunë juzguë sa', cualquier de lë'ë të. Quëhúnël juzguë stubi sa' por lo quë narunë sa', perë quëhúnël condenar mizmë lë'ël purquë quëhúnël mizmë cusë. ² Pues nanë hia'a de quë Dios quëhunë më juzguë tubldi tubldi iurë quëhunë më condenar ra naquëhunë ra duldë. ³ Lë'ël quëhúnël juzguë stubi sa' perë quëhúnël ra cusë mal igual cumë runë sa'l. ¿Pë rúnël llgabë zúnël gan guëca'chilul lu condenación shtë Dios? ⁴ ¿Gu rúnël desprëci de quë quëhunë më zihani favurë parë lë'ël, de quë na më pacënci? ¿Pë adë rdë'edi'il cuendë de quë adë quëhunë më juzguë lë'ël lueguë lueguë? të parë gunë nadzë'ël mudë nanabánil. ⁵ Perë lë'ël naguëdchi ldú'ul, adë nedi'il guëabri ldú'ul con Dios. Por ni quëgdchi'bël guëquël más cashtigu dushë parë mizmë lë'ël iurë gunë më juzguë grë mieti lu juici. Dzë ni gunë më juzguë tubldi parë guëlua'a mieti na më justë; runë më juzguë manërë tubldi. ⁶ Quilli më cadë

tubi mieti narunë tucarë según nabë'në mieti. ⁷ Guëne'e më vidë sin fin parë ra naná pacënci nu rianaldë rall tëchi cusë za'quë, ra naquërdë sulë parë gunë rall honrar lë'ë më, ra narianaldë tëchi cusë narialúdi'i. ⁸ Perë parë ra narunë cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall, ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më, sino más rëuu' ldu'u rall maldá, gunë më cashtigu lë'ë mënë ni; guëdchi'bë më cusë dushë guëc rall. ⁹ Runë tucarë sufrimientë dushë nu galria ldu'u parë grë ra natsagla'guë quëhunë duldë, primërë lugar parë ra më israelitë, nu zac parë ra më nanádi'i më israelitë. ¹⁰ Perë gunë më honrar; gunë më alabar; cuedchi ldu'u grë ra narianaldë tëchi ra cusë za'quë, primërë lugar parë ra më israelitë nu zac parë ra mënë nanádi'i më israelitë.

¹¹ Dios runë tratë igual con grë mieti. ¹² Grëtë' ra naquëhunë duldë aunquë guëndëdi'i rall lëy shtë Moisés, grëtë' ra mënë ni gac condenar rall sin quë rúnëdi'i cuendë lo quë rni'i lëy. Perë grë ra nananë lëy shtë Moisés nu runë ra mënë ni duldë, gac rall juzguë según narni'i mizmë lëy. ¹³ ¿Chu naza'quë lu Dios? Pues sulë el quë narunë cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, lëdëdi'i el quë narini shti'dzë më perë rúnëdi'ill cumplirin. ¹⁴ Hashtë ra nanádi'i më israelitë, nápëdi'i rall lëy shtë Moisés, perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy sulë purquë la'ni ldu'u rall nanú tubi lëy naze'dë de Dios; lëy ni rlua'a pë na mal nu pë na za'quë. Por ni napë ra mënë ni tubi lëy narunë juzguë lë'ë rall; mizmë lë'ë rall napë rall lëy narni'i naná za'quë u lo quë naná mal. ¹⁵ Mizmë mënë ni rlua'a por conductë shtë rall, lë'ë lëy naná escritë la'ni ldu'u rall. Prupi shgabë rall na testigu na verdá ndë'ë. Mizmë shgabë rall quëhunë acasar lë'ë rall u guëlahin lë'ë rall. ¹⁶ Dzë nagunë Dios juzguë grë cusë naquëhunë mënë naga'chi, gunë mëhin por Jesucristo tal ziquë ruadi'dza diza'quë lu ra mënë.

Ra më israelitë nu lëy nabëquë'ë Moisés

¹⁷ Perë lë'ël rni'il nal më israelitë, nu rni'i ldú'ul tubldi na shcuëndël lu Dios purquë nápël lëy shtë Moisés, nu runë nadchini'l de quë nal shmënë Dios. ¹⁸ Bësë'dë të lëy shtë më nu rac bë'a të pë naná mal. Nanë të lo quë narac shtu'u Dios. ¹⁹ Rialdi' ldú'ul ráquël guëluá'al tubi nariasëdi'i shnezë Dios. Rni'i ldú'ul nal tubi llni parë ra naquërdë lu nac-ahi. ²⁰ Rni'i ldú'ul nal mësë, de quë ráquël guëluá'al ra narac bë'adi'i nu ra naguëndëdi'i shti'dzë Dios. Zni rni'il purquë nápël lëy naná za'quë; nahin tubi muestre grë verdá shtë Dios. ²¹ Si talë lë'ël quëgluá'al stubi mënë ¿pëzielú adë rlua'adi'il el mizmë lë'ël? Si talë rlua'al sa'l adë naza'quë cuánëll ¿pëzielú rbaa'nël? ²² Si talë mizmë lë'ël

rlua'al sa'l adë quënúdi'i tse'llë sa'll çpëzielú rquënl tse'llë mënë? Si talë mizme lë'ël rna túshël lu ra figurë naruntsa'u mënë të gunë rall adorar çpëzielú rbaa'nël lo quë nanú la'ni iádu'u? ²³ Nalë nadchínol por lëy shtë Dios. Rni'il nal më za'quë purquë nápël lëy, perë quëhúnëru'ul desprëci Dios purquë adë quëhúnëdi'il cumplir lo quë narni'i lëy. ²⁴ Por causë shtënë të, ra mënë nanádi'i më israelitë, cagni'i rall cuntrë Dios. Zni naescritë la'ni Sagradas Escrituras.

²⁵ Na verdá custumbrë shtë narchuguë partë cuerpë shtë ngulë'në, napë valurë si talë quëhúnëll cumplir lëy shtë Dios, perë si talë adë rzu'bë diáguëdi'il grë puntë shtë lëy, iurní nal igual ziquë ra më nanádi'i israelitë. ²⁶ Nu grë ra nadë guëquëdi'i circuncidar, perë quëhunë rall cumplir lo quë naná escritë la'ni lëy, na rall lu Dios ziquë mënë nabë'në cumplir custumbrë rë'. ²⁷ Çpë adë rdë'di'i të cuendë de quë ra nanádi'i më israelitë perë quëhunë rall cumplir lo quë narni'i lëy, vidë shtë rall nahin mejurë quë vidë shtë të? Gunë rall juzguë lë'ë të nanapë lëy nu custumbrë shtë circuncidar perë adë rzu'bë diáguëdi'i të mandamientë shtë lëy. ²⁸ Tubi israelitë verdadërë na el quë nabëzunë Dios ldu'ull, lëdëdi'i el quë nanapë sëni shtë circuncidar. Parë gáquël shmënë Dios, nádi'in por fuërë shtë nguii sino runë tratë shcuendë almë shtë mieti, cusë dentrë ldu'u nguii. ²⁹ Adë gáquëdi'i hia'a shmënë më por guëzu'bë diága'a lëy, sino gáca'a shmënë më por Espiritu Santo. Pues el quë naná limpi lu Dios, nápëll hunurë shtë Dios, lëdë niá'asëdi'i hunurë shtë sa' nguii.

3

¹ Iurní çpë provchë napë tubi më israelitë? u çpë rllui'i custumbrë parë riuguë partë cuerpë shtë nguii? ² PUES RA MËNË ISRAELITË NAPË RALL MÁŠ QUË LOS DE MÁŠ MËNË. Primërë lugar, Dios bëdë'ë më shti'dzë më parë ra më israelitë. ³ Perë rna'bë di'dza lu të çlla gac si talë bëldá rall adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë më? Çpë por ni adë gunë më cumplir shti'dzë më? Aquëdi'i. ⁴ Al contrari, quëhunë Dios verdá aunquë grëtë' ra nguii na bishi. PUES SAGRADAS ESCRITURAS RNI'I DE DIOS:

Guëlua'a nal verdá por lo quë narni'il.

Adë chu guëdchí'bëdi'i galquiá lul iurë guëná mënë lo quë nabë'nël.

⁵ Perë tal vez guëni'i tubi nguii: "Si talë lë'ë duldë naquëhuna, rllui'i parë guëlua'a más quë Dios na verdá, nádi'i më za'quë si talë gúni' cashtigu na". Ni na ziquë runë mieti llgabë. ⁶ Aquëdi'i bëchi, purquë si adë gúnëdi'i më juzguë duldë shtë hia'a, tampusquë adë rúnëdi'i tucarë gunë më juzguë los de más mënë narëta' lu guë'dchilii.

⁷ U si talë guëni'il: "Bishi shtëna, bë'nin parë rlua'a verdá shtë Dios nu bë'nin parë gunë mënë alabar lë'ë më"; u rni'il: "Çpëzielú gunë më juzguë na ziquë los de más pecadurë?" ⁸ Aquëdi'i bëchi, purquë si talë zni nahin, cha guëdë'na'a duldë të parë más gunë mieti alabar lë'ë më. PUES NANÚ MËNË BISHI NARNI'I DE QUË ZNI QUËGLUA'A NA'A. JUSTË NA GAC CONDENAR RA MËNË NI.

Grë hia'a nadápa'a duldë

⁹ Çpë guëni'i hia'a? Ra më israelitë çgu na rall más allegadë lu Dios? Aquëdi'i, purquë hia guni'i hia'a de quë grë mënë na rall pecadurë, tantë më israelitë nu zac ra nanádi'i më israelitë. Grë hia'a nadápa'a duldë. ¹⁰ Sagradas Escrituras rni'i:

Ni tubi më za'quë nídi'i; ni por tubi mënë.

¹¹ Nídi'i chu riasë; nídi'i chu rguili Dios.

¹² Grëtë' rall bëniti rall shnezë Dios. Grëtë' na rall ziquë cusë nadë rllui'idi'i.

Ni tubi adë chu nádi'i më za'quë, ni por túbidi'i.

¹³ Iurë ruadi'dzë rall, na ziquë tubi ba'a catë cuezë tégulë narldi'a.

Shti'dzë rall na purë bishi.

¹⁴ Rgue rall guëc sa' rall; shti'dzë rall na venenë shtë serpientë.

¹⁵ Nalë listë na rall parë quini rall sa'll.

¹⁶ Ancalë ria rall, rsëdchimi galriá ldu'u nu galëzrac zi.

¹⁷ Adë guënedi'i rall nezë za'quë catë rbed-chí ldu'u mënë.

¹⁸ Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, cumë rúnëdi'i importë parë lë'ë rall lo quë nacagni'i Dios.

¹⁹ Rdë'ë hia'a cuendë grë lo quë narni'i lëy shtë Moisés, na parë ra mënë nabë'në recibir lë'ë lëy të parë grëtë' ra mënë guëac dchi delantë lu më nu parë grë mieti gac bë'a rall napë rall faltë delantë lu më. ²⁰ Nídi'i mudë gac tubldí shcuendë nguii delantë lu Dios por más quë rúnëll cumplir puntë shtë lëy, purquë lëy rllui'i sulamëntë parë gac bë'a hia'a lo quë na mal delantë lu Dios.

Gac salvar nguii si talë rialdí ldu'i shti'dzë Dios

²¹ Iurnë' quëglua'a Dios stubi nezë parë gac tubldí shcuendë mieti lu më, lëdëdi'i por gunë nguii cumplir grë puntë shtë lëy. Mizmë lëy con ra di'dzë shtë ra profetë, cagni'i lla gunë më salvar ra pecadurë. ²² Manërë narunë Dios parë gac tubldí shcuendë nguii lu më nadë más si talë rialdí ldu'u nguii shti'dzë Jesucristo. Ndë'ë na parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, tantë parë më israelitë igual parë mënë nanádi'i më israelitë. ²³ PUES GRËTË' RA MËNË NAPË RALL DULDË. GRË MIETË RUNË FALTË GAC RALL ZA'QUË ZIQUË NA DIOS. ²⁴ Perë Dios bë'në tubi favurë ru'bë; na tubldí shcuënda'a manërë ndigá

por lo que nabë'në Cristo Jesús. Gudilli më con mizmë rënë shtëhi' parë gac salvára'a. ²⁵ Dios bëcuel'zë më Cristo; galguti shtë Jesús bë'në më nadzë'ë galguti shtë hia'a. Iurne' gáca'a perdunë si talë rialdí ldu'u hia'a lë'ë më de verdá. Bë'në Dios zni parë guëlua'a më de quë na më justë; pues adë bë'nëdi'i më cashtigu ra mënë nabë'në duldë tiempë más guahietë. Bëga'a ldu'u më lë'ë rall. ²⁶ Pues iurne' bëlua'a më lu ra mënë, na më justë të gac bë'a mieti quëhunë më tubldí tubldí aunquë grë mieti napë rall duldë. Natubldí shcuendë nguui lu Dios si talë rialdí ldu'i shti'dzë Jesús.

²⁷ ¿Pë nadápa'a parë runë nadchínia'a? Niétiquë. ¿Pëzielú? purquë tubldí na shcuenda'a lu më sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. ²⁸ Zni clarë rlua'a iurne', lë'ë nguui nasalvárëll si talë rialdí ldu'i shti'dzë më, lëdëdi'i purquë quëhunë nguui cumplir puntë shtë lëy.

²⁹ ¿Ni mudë Dios na Dios shtë më israelitë sulamëntë? Aquëdi'i; también na më Dios shtë ra nanádi'i më israelitë. ³⁰ Na më Dios; runë më tubldí shcuendë mieti si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Rúnëdi'i importë si riuguë partë shcuerpë rall u adë rúnëdi'i rall cumplir custumbrë ni. ³¹ Por di'dzë rë' ¿pë cagni'i hia'a adë rlluf'idi'i lëy? Aquëdi'i; más bien quëgni'ia'a másru'u firmë valurë shtë lëy.

4

Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios

¹ ¿Pëllë guëni'i hia'a shcuendë shtë Abraham, shtadë guëlu hia'a? ¿Pëzielú gúqui' më za'quë lu Dios? ² Primërë puntë, si talë natubldí shcuëndi' lu Dios purquë bë'n'i cumplir obrë za'quë, iurní nápí' rsunë gac nadchíni'; perë lëdë delantë lu Diósëdi'i. ³ ¿Pë rni'i Sagradas Escrituras? "Abraham gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu guni'i Dios tubldí na shcuendë Abraham lu më". ⁴ Pues iurne' si tubi nguui quëhúnëll tubi dchi'ni lu lamë, rguilli lamë pagu, lëdëdi'i ziquë regalë sino quë ziquë narunë tucarë ca'a nguui. ⁵ Perë el quë adë rúnëdi'i obrë za'quë perë rialdí ldu'i shti'dzë Dios, el quë narunë natubldí shcuendë nguui, nguui ni na më za'quë lu Dios, sulë por galrialdí ldu'i shtëni'. ⁶ También zni guni'i David tiempë guahietë de quë dichusë na nguui, el quë Dios runë recibir ziquë mënë za'quë, lëdëdi'i purquë bë'në nguui ni obrë za'quë. ⁷ Guni'i David:

Rquitë ldu'u ra nabë'në Dios perdunë nu bëca'chi më duldë shtë rall.

⁸ Rquitë ldu'u nguui naná lë'ë Dadë adë guëdchi'bëdi'i galquíu cuntrë nguui por duldë nabë'në nguui.

⁹ ¿Pë rni'i ldu'ul? ¿Niá'asë rquitë ldu'u më ra mënë israelitë u nu zac ra mënë nanádi'i më israelitë? Pues gunia'a, Dios bë'në tubldí shcuendë Abraham, shtadë guëlu hia'a, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më. ¹⁰ Perë ¿guc bë'në më tubldí shcuendë Abraham, despuësë guriuguë partë shtë shcuérpi' u antsë? Pues antsë, lëdë despuësëdi'i. ¹¹ Custumbrë religiúsë ni, Abraham bë'n'i' recibirin ziquë sëni de quë hia gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më nu Dios bëca'a lë'i' ziquë nguui za'quë. Mudë rë' guc Abraham dadë shtë grëtë' ra mënë naná rialdí ldu'u shti'dzë Dios de verdá, hashtë ra nadë rúnëdi'i cumplir custumbrë shtë circuncisión. ¹² Nu Abraham na shtadë ra më israelitë nanadë rúnëdi'i confiar custumbrë ni parë gac rall më za'quë lu Dios sino rialdí ldu'u rall shti'dzë më, igual ziquë bë'në Abraham antsë gúqui' circuncidar.

Bë'në Dios cumplir promësë shtëhi' purquë gualdí ldu'u ra mënë shti'dzë më

¹³ Dios bë'n'i' prometer lu Abraham nu lu grëtë' llëbni Abraham de quë gunë rai' recibir guë'dchiliu ziquë herenci parë guëquërelde rai'. Bë'në më ni, lëdëdi'i purquë bëzu'bë diaguë Abraham puntë shtë lëy, sino purquë gualdí ldu'i shti'dzë më. ¹⁴ Si talë sulamëntë ra nanapë lëy gunë rall recibir guë'dchiliu ziquë herenci, iurní adë lasaquëdi'i tsaldí ldu'u mieti shti'dzë më, nu promësë shtë Dios nápëdi'i valurë ¹⁵ purquë lëy nua'a cashtigu. Catë nanú lëy, nanú cashtigu parë ra nabë'nëdi'i cumplir lëy, perë catë nidi'i lëy, nidi'i mudë parë runë mënë cuntrë lëy.

¹⁶ Por ni lë'ë promësë naguni'i Dios lu Abraham, gac cumplirin ziquë tubi favurë parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Manërë ni ra cusë za'quë shtë më, na parë grë llëbni Abraham, lëdë niá'asëdi'i parë ra narianaldë tēchi lëy sino también parë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Quiere decir, lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, nahin tubi favurë; guëdchinin ndigá parë grë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. Pues Abraham na shtáda'a, grëtë' hia'a. ¹⁷ Ni na lo quë narunë cuntienë Sagradas Escrituras. Rni'in de quë bë'në më lë'ë Abraham ziquë shtadë guëlu zihani naciuni. Gunë më recibir grë ra mënë narialdí ldu'i shti'dzë më mizmë manërë ziquë gualdí ldu'u Abraham. Dios napë më pudërë parë cua'ni më ra tēgulë, nu cagni'i më shcuendë cusë naguër gac ziquë hia gudëdin.

¹⁸ Iurë guni'i Dios lu Abraham de quë gáqui' shtadë zihani naciuni, gualdí ldu'u Abraham shti'dzë më aunquë hia gú'shi'; gulézi' gac cumplir shti'dzë më. Nu guc cumplir shti'dzë më; llëbni Abraham

adë chu gúnëdi'i gan guëlabë ra mënë ni. ¹⁹ Abraham adë gulëzëdi'i tsaldí ldu'i shti'dzë më aunquë napë Abraham más quë tubi gahiua' izë; mërë gáti'; nu rdë'ëi' cuendë de quë tantë lë'i' nu Sara tsë'li', hia nalë gú'shi' parë gápi' shíni'. Nunquë tsúdi'i shíni'. ²⁰ Adë bëzádi'i ldu'i sino quë gualdí ldu'i de verdá. Gulezë náldi' nu bédë'ëi' graci lu Dios antsë guc cumplir promësë ni. ²¹ Abraham gúpi' segurë sin ni tubi galërzá ldu'i de quë Dios nápi' pudërë parë gunë më lo quë nabë'në më prometer. ²² Por ni bëca'a Dios lë'ë Abraham; tubldí na shcuëndi' lu Dios, sulë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

²³ Ra di'dzë: "Tubldí na shcuëndi' lu Dios purquë gualdí ldu'i shti'dzë më" adë naescritëdi'in sulë por bien shtë Abraham ²⁴ sino también parë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'u shti'dzë më. Gunë më tubldí shcuendë cadë túbia'a si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë el quë nabëcua'ñi Jesús, Shtëada'a, ladi ra tégulë. ²⁵ Bë'në Dios intriegu lë'ë Jesús lu galguti por causë shtëlda'a nu bëcua'ñi më lë'i' ladi ra tégulë parë adë chu guëdch'i'bëdi'i galquiá cuntrë lë'ë hia'a.

5

Bendición narsëdchini perdunë shtë Dios

¹ Zni natubldí shcuëndá'a lu Dios purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Iurne' rbedchí ldu'u hia'a lu më por Jesucristo Shláma'a. ² Por Cristo zuga'a hia'a lu nezë za'quë catë nanú bendición shtë Dios purquë rialdí ldu'u hia'a. Rquitë ldu'u hia'a nu dzulëza'a tiempë guená hia'a lu më; cuezënu hia'a lë'i'. ³ Nu zac rquitë ldu'u hia'a iurë nadápa'a problemë, purquë nanë hia'a galërzac zi runë bien të gáca'a pacënci nu dzu hia'a más firmë lu shnezë më. ⁴ Si talë dzu hia'a lu shnezë më sin quë adë guëazë guëtëdi'ia'a, iurni nadápa'a esperansë; dzulëza'a ra cusë naguër gac. ⁵ Hia esperansë nadápa'a adë rsëdchínidi'in shtu parë lë'ë hia'a purquë nanú zihani amor naze'dë de Dios la'ni ldu'u hia'a por Espíritu Santo nabëshe'ldë Dios parë cuezënu'i' lë'ë hia'a. ⁶ Antsë lë'ë hia'a completamente adë nadápëdi'i hia'a esperansë; perdidë na hia'a, perë bëga'a iurë nabë'në Dios punërë, iurni guti Cristo por grë ra nanapë duldë. ⁷ Nádi' sencigi tubi de lë'ë hia'a gátia'a por tubi mënë, ni siquierë por tubi mënë za'quë; u tal vez nanú ejemplë gapë nguui valurë gáti' shlugar sáhi' naná demasiadë naza'quë. ⁸ Perë claramente bëlua'a Dios de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a purquë Cristo guti shlugára'a; dzë ni todavía na hia'a pecadurë. ⁹ Bë'në Dios recibir lë'ë hia'a; tubldí na shcuëndá'a lu më por galguti shtë Jesús. Más segurë iurne', gac salvára'a de grë cashtigu

dushë naguëshe'ldë Dios guëc mënë mal. ¹⁰ Antsë gúca'a enemigu shtë Dios; bédë'na'a cuntrë lë'ë më, perë bë'në më të gáca'a amigu shtëhi'; nadápa'a paz por galguti shtë shini më. Iurne' mucho más segurë gáca'a salvar por lë'ë më; cuezënu'i' lë'ë hia'a; unidë na hia'a con lë'ë më. ¹¹ Más de ni, nalë rquitë ldu'u hia'a iurne' nu rdë'na'a alabar Dios por lo quë nabëlua'a Jesucristo Shláma'a, el quë nabë'në të gáca'a amigu shtë Dios.

Comparaciuni Adán nu Cristo

¹² Zni guc, por tubsë nguui bidchini duldë lu guë'dchiliu. Hia de tēchi ni ze'dë naldë galguti. Hia bēdchini cashtigu shtë galguti parë grë mënë narëta' lu guë'dchiliu purquë grëtë' rall bë'në rall duldë. ¹³ Antsë bëquë'ë Moisés lëy shtë Dios, nanú duldë lu guë'dchiliu, perë adë bë'nëdi'i më cash-tigu ra mënë segun lëy purquë nídi'i lëy iurni. ¹⁴ Perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, dizdë tiempë shtë Adán hashtë Moisés, nanú galguti. Grë mënë guti aunquë adë bë'nëdi'i rall mizmë duldë nabë'në Adán nanadë bëzu'bë diaguëdi'i mandadë shtë Dios. Adán na tubi muestrë shtë më, el quë nanapë quë guëdchini.

¹⁵ Perë favurë nabë'në Dios parë lë'ë hia'a ndigá, na más llëru'bë quë duldë nabë'në Adán. Por duldë shtë tubsë nguui, bēdchini galguti parë grë mënë, perë por galrac shtu'u shtë Dios nu favurë shtë Jesucristo, be'dë guëdchini vidë sin fin parë zihani mënë. ¹⁶ Pues resultatë shtë favurë nabë'në Dios, na más llëru'bë quë resultatë shtë duldë nabë'në Adán. Fin shtë duldë nabë'në Adán, na guc condenar grë mënë, perë fin shtë favurë nabë'në Dios, bēdchinin despuësë zihani izë. Favurë ni napë resultatë naná adë nídi'i condenación parë pecadurë. ¹⁷ Bēdchini sentenci shtë galguti parë grë mieti purquë tubsë nguui bë'në duldë, perë parë el quë narunë recibir favurë shtë Dios, el quë narunë recibir perdunë shtë më ziquë regalë, guëñibë'a nguui ni juntë con Jesucristo. Sulë por tubsë nguui, Jesucristo, gac salvára'a. ¹⁸ Ziquë por tubsë nguui nabë'në duldë nu por ni nacondenadë grë mieti, también por tubsë nguui, por lo quë nabë'në Jesucristo, gunë Dios recibir grë mieti ziquë mënë za'quë naná tubldí shcuëndë lu më të parë guëbani rall parë siempër. ¹⁹ Quiere decir, por tubsë nguui nanadë bëquë diaguëdi'i shti'dzë Dios, cantidá mënë na rall pecadurë, perë por tubsë nguui nabë'në cumplir shti'dzë më, cantidá mënë gac rall mënë za'quë delantë lu Dios sin ni tubi demandë en cuntrë lë'ë rall.

²⁰ Bēdë'ë Dios lëy lu Moisés të parë másru'u guëdalë duldë, perë catë bēdalë

duldë, ndë nanú más favurë ru'bë shtë Dios; más rlua'a rac shtu'u më ra mënë. ²¹ Zni guquin; antsë grë mieti nanú bajo ordë shtë duldë, nu por maldá nabë'në mënë guti rai', perë iurne' favurë shtë Dios rnibë'a, con resultatë gac mënë sin duldë delantë de Dios. Gac salvar rall siemprë por Jesucristo Shláma'a.

6

Hia gútia'a parë duldë

¹ ¿Pë guëni'i hia'a iurne'? ¿Guëdë'na'a duldë të parë guëlua'a Dios másru'u rac shtu'u më lë'ë hia'a? ² Aquëdi'i. Hia bëru'u hia'a nezë mal catë nanú galguti eternë. ¿Lallë guëabrí hia'a stubi parë nezë ni? Hia gútia'a parë duldë. ³ ¿Pë adë riasëdi'i të de quë grë lë'ë hia'a naná unidë con Jesucristo, tambiën nadápa'a partë galguti shtëhi'? ⁴ Por ni iurë bëriubë nisa'a, runë sig-nificar nadápa'a partë mizmë galguti shtë Jesús nu ziquë guashtë më ladi ra tégulë por pudërë ru'bë shtë Dadë Dios, zni runë tucarë guëbânia'a manërë cubi con pudërë shtëhi'.

⁵ Si talë na hia'a unidë con Cristo nu con galguti shtëhi', zni zac gáca'a ziquë lë'ë më iurë tsashtë hia'a ladi ra tégulë. ⁶ Rac bë'a hia'a vidë mal nanabânia'a antsë, guti juntë con Cristo lu cruz të parë jamás guësínidi'i duldë lë'ë hia'a lu maldá. Zni gápa'a libertá të guëribë'adi'i duldë lë'ë hia'a ⁷ purquë grë ra naguti, lë'ë duldë nápëdi'in ni tubi pudërë parë nguiu ni. ⁸ Si talë gutinú hia'a Jesucristo, rialdi ldu'u hia'a de quë guëbaninú hia'a lë'ë më. ⁹ Nanë hia'a Cristo guashtëhi' ladi ra tégulë; hia jamás adë guëabrídi'i gati më. Hia gualú pudërë shtë galguti parë lë'ë më. ¹⁰ Por galguti shtë më, bédë'ë më fin con pudërë shtë duldë; jamás gáti', perë iurne' nabani më; unidë náhi' con Dios parë siemprë. ¹¹ Mizmë manërë gulë bë'në tratë duldë nananú la'ni ldu'ul ziquë cusë naguti, nu gulë gubani tubi vidë cubi, mënë naquëgdë'në cumplir voluntá shtë Dios purquë unidë na të con Jesucristo Shláma'a.

¹² Por ni adë rdë'ëdi'i të sí guëribë'a duldë lë'ë të. Nanú deseo mal la'ni cuerpë shtë të; cuerpë ni napë quë gáti', perë adë gúnëdi'i të cumplir lo quë narac shtu'u duldë gunë të. ¹³ Nu adë rdë'ëdi'i të sí parë ni tubi partë cuerpë shtë'nël gúni' duldë, ni tubi partë guëzú'bë diáguëdi'i deseo mal. Mejurë gulë bë'në intriegu cuerpë shtë të lu Dios, purquë na të ziquë mënë naná guti perë bëabrí guëbani të stubi. Gulë bë'në intriegu grë partë shcuërpël lu Dios, cadë tubi partë cuerpë gaquin ziquë tubi trashtë parë dchi'ni za'quë shtë më ¹⁴ purquë duldë adë nádi'in shlámël, adë nádi'il bajo ordë shtë lëy

sino bajo ordë shtë Dios naquëhunë zihani favurë parë lë'ël.

Comparaciuni shtë el quë narunë sirvë tubi lamë

¹⁵ ¿Pë runë cuntienë ndë'ë de quë nanú permisi guëdë'na'a duldë purquë adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy sino bajo ordë shtë Dios? Aquëdi'i. ¹⁶ Lë'ë të nanë të bien, el quë narnibë'a lë'ël nu rzu'bë diáguël shti'dzi', nall lamë shtë'nël. Zníti'i nahin si talë rzu'bë diáguël deseo mal naze'dënú galguti u si talë rzu'bë diáguël shti'dzë Dios parë guëbáníl tubi vidë za'quë. ¹⁷ Dushquilli Dios; antsë lë'ë të na muzë shtë duldë perë iurne' na të muzë shtë Dios. Bëzu'bë di-aguë të con guëdubinú ldu'u të enseñansë nabë'në të recibir. ¹⁸ Dzë ni bë'në më librar lë'ë të lu pudërë shtë duldë nu bë'në më parë gac të mënë narianaldë nezë za'quë. ¹⁹ Cagní'hia comparaciuni re' të parë más nasesë tsasë të. Ziquë más antsë bë'në të intriegu shcuerpë të parë cusë dzabë, hashtë bë'në të cumplir grë duldë naná cun-trë lëy shtë Dios, iurne' gulë bë'në intriegu shcuerpë të parë cusë naná tubldí delantë lu Dios, con fin gac të mënë santu.

²⁰ Iurë lë'ë të todavía bëzu'bë diaguë të duldë, iurni adë nápëdi'i të libertá parë gunë të sirvë Dios. ²¹ ¿Pë provëchë gulú të de ra cusë mal, cusë nabë'në të antsë perë iurne' rtu lu të por duldë ni? Fin shtë duldë ni na galguti parë ra narianaldë tēchi cusë mal ni. ²² Perë iurne' na të libré; ra cusë ni adë rnibë'adi'i lë'ë të, sino quë na të muzë shtë Dios parë gunë të cumplir voluntá shtë më. Ndë'ë sí, napin provëchë. Primërë napë të vidë sagradë narëuu' ldu'u Dios nu despuësë guëquërdënú të lë'ë më parë siemprë. ²³ Lúniquë pagu narguilli duldë parë ra narunë duldë, na galguti, perë regalë shtë Dios na vidë sin fin por Jesucristo Shláma'a.

7

Comparaciuni shtë nabëtsë'a

¹ Bëchi, lë'ë të narac bë'a lëy shtë Dios, rdë'ë të cuendë lo quë narni'i lëy runë tucarë gunë mieti cumplir hashtë gati mieti. ² Por ejemplë, tubi na'a casadë nali'bi' con tsé'li' por lëy hashtë gati tsé'li' perë iurë gati tse'lë na'a, iurni na na'a libré. Lë'ë lëy shtë galcasadë hia adë rúnëdi'i obligar lë'ëll. ³ En cambi si talë na'a ni guëcá'all stubi nguiu mientras lë'ë tsé'li' nabani, iurni quëhúnëll duldë adulteri; perë si talë tse'lë na'a guti, lë'ë lëy nali'bi' na'a con tsé'li', hia nápëdi'in pudërë parë lë'ëll nu si talë ca'a na'a ni stubi nguiu, hia adë nádi'in duldë.

⁴ Zni zac na lë'ë të bëchi la sahia, na të ziquë tubi na'a naguti tsé'li'. Antsë gac të unidë con lëy shtë Moisés, perë iurne' por gac unidë të con Cristo lu cruz, iurne'

adë rribë'adi'i lëy lë'ë të sino rribë'a Cristo lë'ë të, el quë naguashhtë ladi ra tëgulë. Zni guc të parë guëquërelde të tubi manërë santu. ⁵ Antsë iurë guanálda'a tēchi deseo mal naguc shtu'u cuerpë shtë hia'a, cusë nabédë'na'a purquë lëy bē'nē prohibēhin; cusë mal ni bēsini lē'ë hia'a lu duldë, grë partë shtë shcuérpa'a. Bē'nē duldë parë gua'a lē'ë hia'a lu galguti. ⁶ Perë bē'nē Dios parë adë nápēdi'i lëy pudërë subrë lē'ë hia'a. Gútia'a parë lëy nanapë lē'ë hia'a ziquë muzë shtëhin të parë guédë'na'a sirvë Dios con libértá, lédéd'i'i ziquë tubi naná bajo ordë shtë lëy sino tubi manërë cubi según Espírítu Santo.

Duldë nananú la'ni ldua'a

⁷ ¿Pë guēni'i hia'a de ndë'ë, de quë lë'ë lëy na mal? Aquēdi'i. Adë nádi'i lëy cusë mal purquë por lo quë naná escritë la'ni lëy, ranguë bē'ahia faltë nanapa. Por ejemplë, sin lëy nunquë adë guédë'edia'a cuendë de quë na duldë iurë rzebi ldua'a pë shtë mēnë, purquë naescritë: "Adë sébidi'i ldu'ul pë shtë mēnë". ⁸ Por lo quë narni'i mandamientë, lē'ë duldë bē'nē gan; bēsēdchinin zihani deseo mal la'ni ldua'a. Pues catë nidi'i lëy adë rac bē'adi'i mieti pë na duldë. ⁹ Tubi tiempë más antsë, adë bédë'edia'a cuendë pë rni'i lëy; contentë nabania; perë iurë bēnguë bē'ahia pë rni'i lëy, guc bē'ahia de quë napa duldë, de quë runë tucarë gatia parë siempër. ¹⁰ Lëy naná designadë parë guēne'e vidë parë na, bēaquin ziquë tubi sentēnci parë gatia. ¹¹ Bēsiguë duldë na. Duldë bē'nē provēchë të parë guēsēdchinin mandamientë galguti parë na con resultatë bēna duldë nu nahia ziquë tubi naguti.

¹² Pues grë lëy con mandamientë shtë mē na santu; na rahin justë nu za'quë. ¹³ Rna'bë di'dza ¿tubi cusë za'quë bēsēdchinin galguti parë na? Aquēdi'i, sino duldë bia'a na lu galguti. Bē'nē dchi'ni duldë cusë za'quë parë bēsēdchinin galguti. Zni rlua'a lla na duldë, demasiadë mal. Por mandamientë shtë Dios, rac bē'a hia'a blac fier na duldë.

¹⁴ Rdë'ë hia'a cuendë de quë lëy na santu perë na, nahia mal; quēhuna cumplir deseo mal nananú la'ni ldua'a por duldë naná ziquë lamë shtëna. ¹⁵ Lē'ë duldë naruna, nanëa adë nazá'quēdi'in perë lo quë nadë rac shtú'udia'a, ni quēhuna; lo quë narac shtu'u guna, ni adë rúnedia'a cumplir. ¹⁶ Zni si talë quēhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, nahia de acuerdë de quë tubldi na lëy shtë Dios. ¹⁷ Pues adë nádia'a naquēhunë ra cusë mal sino duldë nananú la'ni ldua'a, quēhunin cusë mal ni. ¹⁸ Rdë'ëhia cuendë de quë la'ni ldua'a nídi'i cusë za'quë. Rac shtua'a guna bien perë adë nápēdia'a fuersë parë guna cumplir. ¹⁹ Adë rúnedia'a cumplir ra cusë za'quë narac shtua'a guna, sino lē'ë

duldë nadë rac shtú'udia'a, ni sí, quēhuna cumplirin. ²⁰ Iurne' si quēhuna lo quë nadë rac shtú'udia'a, lédë nádia'a naquēhunin sino duldë nananú la'ni ldua'a, quēhunin ra cusë mal. ²¹ Zni nahin iurë rac shtua'a guna bien, sulë mal runa. ²² Perë por partë shtë espírítu la'ni ldua'a, nalë rquitë ldua'a con lëy shtë Dios ²³ perë la'ni shcuérpa nanú stubi pudërë naná runë cuntrë cusë za'quë. Nahia ziquë prësi shtë pudërë mal ni nananú la'ni shcuérpa.

²⁴ Prubi de na. ¿Chu guēne'e libértá parë guna gan lu duldë nanua'a na lu galguti? ²⁵ Rdë'ëhia graci lu Dios purquë bē'nē mē librar na lu pudërë shtë duldë nananú la'ni ldua'a. Bē'nē mēhin por Jesu-cristo, Shláma'a. La'ni ldua'a rac shtú'uhia guna cumplir ra mandamientë shtë Dios, perë shcuérpa runë cumplir mal deseo narsēdchinin duldë.

8

Bendición narsēdchinin Espírítu Santo

¹ Pues iurne' adë gúnēdi'i Dios condenar ni tubi naná unidë con Cristo Jesús ² purquë Espírítu Santo rne'e vidë sin fin por lë'ë mē. Bēlá mē na de duldë con sentēnci naná gatia. ³ Lo quë lëy adë rúnēdi'i gan; nápēdi'in pudërë parë gunë compa'ni lē'ë hia'a të guédë'na'a cumplir lëy; débil na shcuérpa'a. Perë Dios sí, bēshe'ldë mē shini mē con cuerpë shtë nguui; bēdchinin Jesús parë guēdchisúhi' duldë; bē'nē mē condenar duldë nananú la'ni ldua'u mieti. ⁴ Zni bē'nē mē të parë guédë'na'a cumplir lo quë narnibë'a lëy. Cagnia'a shcuendë ra nardë'ë sí parë guēsë Espírítu Santo lē'ë rai' nu adë rúnēdi'i rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rai'.

⁵ Grëtë' el quë narianaldë tēchi cusë mal, conductë shtë rall na mal; perë el quë narianaldë tēchi cusë shtë Espírítu Santo, runë rall cumplir lo quë narac shtu'u Dios. ⁶ El quë narianaldë tēchi cusë mal, gáti' perë el quë narianaldë ra cusë za'quë shtë Espírítu, nápēll vidë verdadërë nu cuedchí ldu'ull. ⁷ Grë ra narianaldë tēchi deseo mal, na rall enemigu shtë Dios purquë adë nēdi'i guēzu'bë diaguë rall shti'dzë mē. Adë ráquēdi'i guēzu'bë diaguë rall shti'dzi'. ⁸ Por ni ra narunë intriegu mizmë lē'ë rall lu duldë, adë rquitēdi'i ldu'u rall Dios.

⁹ Perë lē'ë të adë rianaldēdi'i të tēchi deseo mal la'ni ldu'u të sino rribë'a Espírítu Santo lē'ë të si talë verdá quēbezë Espírítu Santo la'ni ldu'u të. Grë ra nanápēdi'i Espírítu shtë Cristo, nádi'i rall shmēnë Cristo. ¹⁰ Perë si talë Cristo cuezēnúhi' la'ni ldu'u të aunque shcuerpë të gati por causë duldë, espírítu shtë të napë vidë eternë purquë tubldi na shcuendë të lu Dios. ¹¹ Sí talë lē'ë Espírítu nabēcua'fii Jesús ladi ra tēgulë, cuezēnúhi'

lë'è tè, mizmë më ni guëne'e vidë parë cuerpë shtë të, cuerpë naná destinadë parë gati. Gunë Dios ni por Espiritu shtë më naquëbezënú të.

¹² Por ni bëchi, lë'è deseo mal nananú la'ni ldu'u hia'a, adë nápëdi'in ni tubi pudërë ni derechë parë guëdë'na'a cumplir ra cusë ni ¹³ perë si talë tsagla'guë gunë të ra cusë mal, gati të. En cambi si talë por pudërë shtë Espiritu Santo guëdë'el fin con ra cusë mal narúnël, iurní guëbánil parë siempër.

¹⁴ Si talë quëgsë Espiritu Santo lë'el, nal shini Dios. Sulë mëné ni na legítimë shini më. ¹⁵ Lë'è Espiritu nabë'në të recibir, nádi'i' Espiritu shtë galërzac zi parë rdzëbë të lúhi' stubi, sino bë'në të recibir Espiritu narunë parë gac të shini Dios nu por Espiritu ni rná'ba'a lúhi': "Nal Dios, Shtadë na'a". ¹⁶ Mizmë Espiritu ni na testigu juntë lo quë narni'i ldu'u hia'a de quë na hia'a shini Dios. ¹⁷ Na hia'a shini Dios nu quëhunë më tratë lë'è hia'a ziquë shini më; juntë con Cristo nadápa'a derechë guëca'a hia'a lo quë nanapë më. Si talë rzac zi hia'a juntë con Cristo,ambiën guëdápa'a partë con lë'è më iurë gunë Dios honrar shini'.

¹⁸ Parë na grëtë' galërzac zi shtë tiempë ne', adë rúnëdi'in comparat con cusë za'quë nu hunurë naguëdápa'a despuësë, ¹⁹ purquë grë lo quë nabëntsa'u Dios, quëbezin con llëru'bë deseo parë iurë gunë Dios honrar grë ra shini më. ²⁰ Grë cusë napë quë tsalú, lédëdi'i por prupi voluntá shtënin sino por voluntá shtë Dios naná bëntsa'u grëtë' cusë. Perë bëntsa'u më ra cusë ni con segurë de quë gac cambin ²¹ purquë lo quë nabëntsa'u më, gunë më librar të parë adë tsalúdi'in; adë rú'dzëdi'in, sino gapin partë juntë con ra shini më iurë gunë më librar lë'è rai'. ²² Rdë'è hia'a cuendë guëdubi cusë nabëntsa'u më riá ldu'in nu ru'nin ziquë tubi na'a nanapë dulurë shtë nagalë shini'. Zni na guë'dchiliu hashtë nedzë. ²³ Lédë niá'asëdi'i ra cusë nabëntsa'u Dios riá ldu'u hashtë gac cumplir tiempë, sino nu lë'è hia'a, aunquë nadápa'a Espiritu cumë sëñi de lo quë guëdë'na'a recibir despuësë, riá ldu'u hia'a demasiadë; dzuléza'a nia'a ca iurë guëca'a më lë'è hia'a nu gac cambi shcuérpa'a parë adë gátidi'ia'a stubi jamás. ²⁴ Gúca'a salvar con esperansë tubi dzë gunë më cambi shcuérpa'a, perë todavía rnádi'i hia'a lo quë narbéza'a. Lo quë rna hia'a rqui'nidi'i dzuléza'ahin ²⁵ perë si talë dzuléza'a lo quë nadë chu rnádi'i, iurní con pacënci dzuléza'a.

²⁶ Nadápa'a esperansë; nu Espiritu Santo quëhúni' compa'ni lë'è hia'a catë adë ráquëdi'i hia'a. Pues adë rac bë'adi'i hia'a lla guëná'ba'a lu Dios, perë lë'è Espiritu Santo quëhúni' ruëguë lu Dios por lë'è hia'a. Quëhúni' ruëguë lu më con bë nadë gúnëdi'i

gan shtí'dza'a guëni'i pë runë cuntienë. ²⁷ Nu Dios el quë nanë grë shgába'a, riasë më grë di'dzë shtë Espiritu Santo purquë lë'è Espiritu canihúni' ruëguë de acuerdë con voluntá shtë Dios. Quëhunë më ruëguë lu Dios por grë ra narialdi ldu'i shti'dzë më.

Na hia'a más quë narunë gan

²⁸ Nanë hia'a grë cusë quëac parë bien shtë ra mëné narac shtu'u më de verdá, ra nagulé Dios según voluntá shtë më, ²⁹ purquë grëtë' nabënguë bë'a Dios dizdë antsë, bë'në më destinat lë'è rai' të parë gac rai' ziquë shini më nabërulë Jesús parë gac Jesús el quë nangunë recibir más hunurë entre grë ra sáhi'. ³⁰ Grë ra nagulé Dios, gac destinat rai'; ni guna'bë më lë'è rai'. Ra mëné naná guna'bë më, bë'në më të gac tubldí shcuendë rai' lu më. Na rai' justë; bë'në më parë guëquërdënú mëné ni Jesucristo lu gube'e.

³¹ ¿Pë más guëni'i hia'a? ¿Si Dios nanú favurë de lë'è hia'a, chull gunë gan lu hia'a? ³² Dios voluntariamente bë'ni' intriegu prupi shini më parë gati' shlugára'a. Bë'në më intriegu shini më lu galguti të gac salvára'a. ¿Lallë gunë më negar guëdë'è më los de más cusë za'quë? hia quë cuezënú shini më lë'è hia'a. ³³ ¿Chull guëdchi'bë demandë lu Dios cuntrë ra nagulé më? Ni túbidi'i; Dios quëhunë tubldí shcuénda'a lu më. ³⁴ ¿Chull gunë condenat lë'è hia'a? Ni túbidi'i. Cristo gúti' nu zac guashtë më ladi ra tégulë nu quëbezë më lugar shtë pudërë juntë con Dios nu quëhunë më ruëguë por lë'è hia'a. ³⁵ ¿Chull gunë gan parë guëdchisú amor shtë Cristo parë lë'è hia'a? Ni túbidi'i. Masiá rzunalde mëné lë'è hia'a; si talë rguini mëné lë'è hia'a, u si nanú problemë u galërzac zi; masiá runë faltë naguëdáhu'a u runë faltë shába'a; si talë zuga'a hia'a lu peligrë, ni tubi cusë gúnëdi'i gan guëdchisú amor shtë Cristo de lë'è hia'a. ³⁶ Sagradas Escrituras rni'i:

Nadzú hia'a nu na hia'a dispuestë gátia'a grë ra dzë purquë na hia'a shmënë më.

Quëhunë mëné tratë lë'è hia'a cumë tubi lli'li lu ra narguini lë'è ma.

³⁷ Perë entrë grë cusë më, na hia'a mëné narunë gan lu grë cusë mal por Jesucristo el quë narac shtu'u lë'è hia'a. ³⁸ Zníti'i, napa segurë de quë ni tubi cusë guëguquë lë'è hia'a de Dios, el quë narac shtu'u lë'è hia'a; ni por galguti, ni por tubi nanabani iurne', nilë por ra ianglë, nilë por grë ra narnibë'a lu gube'e, ni por lo quë naguër guëdchini nu nilë por nananú iurne' ³⁹ nilë lo quë naná guia'a, ni por lo quë nananú guetë, ni por stubi clasë pudërë nananú la'ni guë'dchiliu, gáquëdi'i guëguquë lë'è hia'a lu amor shtë Dios, amor nabëlua'a më lu hia'a por Cristo Jesús Shláma'a.

9

Gulë Dios ra mënë israelitë

¹ Cagnia'a verdá cumë shmënë Cristo nanahia; quëbezënú Espíritu Santo na, nu mizmë shgaba quëhunë testificar ruadi'dza verdá. ² Nalë nahia tristë nu riá ldua'a; se intiende quëhuna sufrir la'ni ldua'a por sahia, ra mē israelitë. ³ Nahia dispuestë gunë mē condenar na si talë por ni gac salvar ra sahia, ra mënë naná mē ladza. ⁴ Lë'ë rai' na rai' mē israelitë; gudili Dios lë'ë rai' tē gac rai' shini mē. Bëlua'alú llni lu rai', llni naze'dë de Dios. Ra conveñi nu promesë nu lëy shtë Dios, bënë rai' recibir. Bënë rai' recibir ordë lla rac shtu'u Dios gunë rai' adorar Dios la'ni iádu'u. ⁵ Lë'ë rai' na llëbni shtadë guëlu hia'a nu de lë'ë rai', según nardchini mënë lu guë'dchiliu, gulë Cristo el quë nagulë Dios parë guëñibé'ai'. Jesucristo na Dios nu runë tucarë grë mieti gunë rall alabar lë'i'. Benditë na mē parë siempër. Amén.

⁶ Quëgn'i' dia'a de quë adë bënëdi' Dios cumplir shti'dzi', sino todavía napë shti'dzë mē valorë parë ra mënë purquë nanú mënë nanádi'i llëbni Israel, parë gudili Dios lë'ë rai'; na rai' shmënë mē. ⁷ Gudilidi' Dios grë ra llëbni Abraham parë gac rai' legitimë shini Abraham sino rni'i mē lu Abraham: "Por shínil Isaac, gápël llëbni naná ra nagudilia". ⁸ Grë ndë'ë runë cuntienë ni tubi na shini Dios sulë purquë gúlëll mē israelitë, sino ra shini Dios na el quë narialdi' ldu'u promesë shtë Dios. Mënë ni na de verdá llëbni Abraham. ⁹ Pues lë'ë promesë naguni'i Dios lu Abraham rni'i: "Stubi izë ziquë tiempë ne' guëabria nu Sara gápi' tubi shini".

¹⁰ Más de ni nanú ejemplë shtë Isaac, shtadë guëlu hia'a. Guërupë shini Rebeca na rai' shini tubsë ngui, Isaac. ¹¹⁻¹³ Ra shini Isaac nu Rebeca todavía lá'adi'i gálëdi' rai', ni tubi mal bënëdi' rai', parë guni'i Dios lu Rebeca: "Shínil naguëlu galë, gáquëll muzë parë shínil naguëdchini despuësë". Ni na de acuerdë lo quë Sagradas Escrituras rni'i: "Guc shtua'a Jacob parë guná zá'quëdia'a lu Esaú". Zni bëlua'a clarë Dios napë mē derechë gulë mē lo quë narni'i ldu'u mē. El quë narac shtu'u mē, rna'bë mē; nídi'i importë pë cusë quëhunë rall.

¹⁴ ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë adë nazá'quëdi'i Dios? Aquëdi'i. ¹⁵ Mizmë Dios guni'i lu Moisés: "Guna favurë parë el quë narac shtua'a; guëga'a ldua'a el quë narac shtua'a". ¹⁶ Zni nahin, lë'ë favurë shtë Dios, zé'dëdi'in lu mënë purquë rac shtu'u mënë, nilë por lo quë naquëhunë rall sino por voluntá shtë mē, el quë narga'a ldu'i mënë. ¹⁷ Nanú stubi ejemplë; la'ni Sagradas Escrituras rni'i shcuendë rëy shtë Egipto.

Rni'in: "Bëzúa lë'ël ziquë rëy shtë Egipto parë guëná mënë pudërë shtëna por mudë naruna tratë lë'ël tē guini mënë narëta' lu guë'dchiliu, blac llëru'bë na pudërë shtëna". ¹⁸ Zni zac guëni'i hia'a napë mē pacënci parë el quë narac shtu'u mē, nu zac runë mē tē gac naguëdchi ldu'u mënë según voluntá shtë mē.

¹⁹ Perë guëni'il lua: "Si talë zni nahin ¿pëzielú rdchi'bë Dios demandë cuntrë nguiu? ¿Chull rzutipë lu voluntá shtë Dios?" ²⁰ Perë rnia'a lul, ¿chu nal tē parë rchupë dí'dzël con Dios? Nídi'i mudë gue'su guëni'i lu mënë narunsa'u gue'su: "¿Pëzielú bëntsá'ul na zndë'ë?" ²¹ Na Pablo rnia'a lu tē, el quë narunsa'u gue'su, nápëll derechë guntsa'ull cualquier cusë narni'i ldu'ull. Con mizmë benë shtë gue'su guntsa'ull tubi gue'su chulë nu especial, nu con mismë benë gactsa'u tubi cusë nadë rluá'adi'i chulë.

²² ¿Pë rni'i ldu'ul? Aunquë más antsë gac shtu'u guëlua'a Dios pudërë shtë mē cuntrë ra mënë nabënë mal, bia'a ldu'u mē mal mudë shtë nguiu ni; pacënci guc mē con ra narunë tucarë cashtigu eternë. ²³ Nu gac shtu'u guëlua'a mē ra favurë ru'bë nu bendición parë lë'ë hia'a. Bëga'a ldu'u mē lë'ë hia'a; bënë'i' preparar lë'ë hia'a dizdë más antsë parë guëquërdëdnu hia'a lë'ë mē. ²⁴ Parë ni gulë mē lë'ë hia'a, mënë israelitë nu ra nanádi'i mē israelitë. ²⁵ Ziquë rni'i la'ni librë nabëquë'ë Oseas:

Ra nanádi'i shmëna, gululëhia lë'ë rai' shmëna.

Lë'ë ra nadë rac shtu'udia'a antsë, ni gululëhia mënë narac shtua'a.

²⁶ Mizmë lugar catë antsë guni'i Dios: "Nádi'i tē shmëna", ndë guëni'i mënë: "Na tē shini Dios nanabani".

²⁷ Nu Isaías guni'i shcuendë naciuni Israel: "Aunquë nilë llëbni shtë tēgulë Israel na cantidá mënë ziquë iu'lli shtë nisëdu'u, nadë más bëldasë rall gac salvar ²⁸ purquë gunë mē cumplir shti'dzi' hashtë tsalú sentënci cuntrë ra narëta' lu guë'dchiliu". ²⁹ Gaquin ziquë mizmë Isaías guni'i antsë:

Dadë shtë ra ianglë, si talë adë bënëdi' mē perdonë bëldá shtadë guëlu hia'a tē gátidi'i rai',

pues iurnë' na hia'a ziquë ra mënë naguquërdëd guë'dchi Sodoma nu Gomorra.

Ra mënë israelitë nu diza'quë shtë mē

³⁰ ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë? ¿Pëllë guëni'i hia'a de quë ra nanádi'i mē israelitë, ra nadë rac shtu'udi'i gunë rall cumplir lëy shtë Dios, hia nasalvar rall; tubldi' na shcuendë rall lu Dios purquë gualdi' ldu'u rall shti'dzë mē ³¹ parë ra mënë israelitë narianaldë tēchi lëy shtë mē, bënëdi'i rall

gan gac rall më za'quë lu Dios? ³² ¿Pëzielú? purquë ra më israelitë adë gualdí'i ldu'u rall shti'dzë Dios parë gac salvar rall sino gualdi ldu'u rall mizme lë'ë rall, u sea ra obrë za'quë nabë'në rall gualdi ldu'u rall. Zni gulaguë rall ziquë tubi narredlë guëc guë'ë. ³³ Ziquë naescritë la'ni shti'dzë Dios: Guná, na rdchi'ba tubi nguiu naná ziquë tubi guë'ë catë rredlë mënë guëquin.

Na më ziquë guë'ë narunë storbë.

El quë narialdi ldu'i shti'dzë më, ni nunquë guënitill shnézi'.

10

¹ Bëchi, lo quë narac shtua'a con guëdubinú ldua'a, lo quë narna'ba lu Dios, gac salvar ra mënë israelitë. ² Nahia testigu de quë zianaldë rai' lëy shtë Dios con llëru'bë devociuni parë adë riasëdi'i rall; nápëdi'i rall llini shtë Dios. ³ Adë guënëdi'i rall manërë runë Dios parë gac tubldí shcuendë nguiu lu më; más bien gac shtu'u rall por gunë cumplir lëy, gac rall më za'quë lu Dios. Adë nëdi'i rall gunë rall recibir salvaciuni cumë favurë nabë'në më por grë mieti. ⁴ Pues parë grë ra naná rialdi ldu'i shti'dzë Dios, adë rianaldëdi'i rall tëchi lëy parë gac tubldí shcuendë rall lu më. Rac bë'a rall sulamëntë por Cristo napë nguiu tratë con Dios.

⁵ Nu Moisés bëquë'ëi' gac tubldí shcuendë nguiu lu Dios si talë gunë nguiu cumplir lëy; guni'i Moisés: "El quë nagunë cumplir grë puntë shtë lëy, guëquitë ldu'i parë siempër". ⁶ Parë manërë parë gac tubldí shcuendë nguiu lu Dios por fe na zndë'ë; lëdë nagánëdi'in. Adë rúnëdi'il llgabë napë quë tsëpil lu gube'le parë tsagll'i'l Cristo parë gac salvárel ⁷ nu adë rúnëdi'il llgabë napë quë guëtël catë nanú ra tégulë parë tsagll'i'l Cristo de ndë. Aquëdi'i. ⁸ ¿Pëllë rni'i lëy? Rni'in: "Bëdchini di'dzë parë lë'ë; hia ruadi'dzël di'dzë ni lu mënë; cabezin la'ni ldú'ul". Pues mizme diza'quë rë' naquëdë'në na'a predicar, rni'i de quë napë quë tsaldí ldu'u mënë shti'dzë Jesús. ⁹ Ruadi'dzë na'a de quë si talë rni'il Jesús na Dadë nanapë derechë parë guëmbë'ai' lë'ël nu si talë rialdi ldú'ul de verdá de quë bëldishtë Dios lë'ë Jesús ladi ra tégulë, zac salvárel. ¹⁰ Napë quë tsaldí ldú'ul shti'dzë më parë gac tubldí shcuendë lu Dios; con rua'l quëhúnël testificar rialdi ldú'ul Dios; por ni nasalvárel.

¹¹ Sagradas Escrituras rni'i: "Ni tubi chu narialdi ldu'i shti'dzë Dios, adë guëtúdi'i lull". ¹² Nídi'i diferencí entrë ra më israelitë nu con ra nanádi'i më israelitë, pues mizme Dadë Jesús na Dadë shtë grë mënë nu rne'le më sin medidë ca'a grë ra narialdi ldu'i lë'ë më. ¹³ Zni na, grë ra narna'bë Dadë Jesús parë gúni' perdunë

lë'ëll, gac salvárel. ¹⁴ Parë ¿llallë guëna'bë rall lë'ë më si talë adë rialdi'i ldu'u rall lë'ë më? ¿Llallë tsaldí ldu'u rall lë'ë më si talë chu nádi'i naruadi'dzë lu rall diza'quë shtë më? ¿Llallë guini rall? nu adë chu nádi'i nanua'a shti'dzë më parë lë'ë rall. ¹⁵ ¿Llallë tsagni'i mënë diza'quë si talë adë chu nádi'i el quë nabëshe'ldë lë'ë nguiu ni? Ziquë rni'i Sagradas Escrituras: "Blac nasa'a iurë guëdchini ra naruadi'dzë diza'quë nu nutici narsëquitë ldu'u mënë".

¹⁶ Parë lëdë grëdi'i mënë runë rall cuendë diza'quë, ziquë bëquë'ë Isaías: "Dadë ¿chull gualdi ldu'u di'dzë nabiadi'dzë na'a lu rall?"

¹⁷ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, rialdi ldu'u mënë iurë ruadi'dzë tubi më diza'quë lu rall. Diza'quë ni na mizme shti'dzë Jesucristo.

¹⁸ Parë rna'bë di'dza lu tē ¿pë adë bínidi'i rall lo quë nacagni'i Dios lu mënë? Clarë quë sí; bini rall grëtë' di'dzë ni. Sagradas Escrituras rni'i:

Biadi'dzë Dios shti'dzi' guëdubi nezë shtë guë'dchiliu.

Shti'dzë më bërë'tsë hashtë catë rialú guë'dchiliu.

¹⁹ Guëabrí guëna'bë di'dza: ¿pë na posiblë adë gac bë'adi'i mënë israelitë shti'dzë më? Pues primërë puntë, Moisés bëquë'ëi' shti'dzë Dios narni'i:

Guna parë guëzebi ldu'u tē lu tubi naciuni nanadë runguë bë'adi'i na.

Guna tratë lë'ë rall tē guëldënu tē lë'ë rall, mënë nanëdi'i tsasë rall shti'dza.

²⁰ Segundë puntë, Isaías gupë valurë nu bëquë'ëi':

Ra nagudíldi'i na, bëdia'guëlu rall na.

Guëlua'aluhia lu ra nadë gunë'bëdi'i por na.

²¹ Perë en cuantë shcuendë mënë israelitë rni'i Isaías: "Guëdubi tiempë bëldí guiahia parë guna recibir mënë nanëdi'i guëquë di-aguë shti'dza, mënë narni'i cuntrë voluntá shtëna".

11

Mënë israelitë naná salvar

¹ Iurne' quëgna'bë di'dza: ¿pë na posiblë bëquë guía'a më parë siempër ra mënë israelitë? Aquëdi'i; pues mizme na nahia më israelitë; nahia llëbni Abraham; Benjamín na shtadë guëluhia. ² Dizdë más antsë Dios gulë më ra mënë israelitë; adë bëquë guía'a Dios lë'ë rall. ¿Pë riasëdi'i tē lo quë narni'i Sagradas Escrituras la'ni histori nabë'në Elías? Bëdchi'bë Elías galquái cuntrë mënë israelitë; guni'i lu Dios: ³ "Dadë, ra mënë gudini rall ra nabiadi'dzë shti'dzël nu bëzalú rall bëcu'guë shtënë. Sulë na nahia muzë shtënël nanabani. Nu rac shtu'u rall quini rall na." ⁴ Parë Dios bëquebi lu Elías: "Na gulëhia mënë; napa gadchi mili nguiu nadë bëzullíbidi'i delantë lu dzanë Baal". ⁵ Rnia'a lu tē, mizme iurne' ziquë tiempë dzë ni, Dios

napë tubi tantë mënë israelitë nagulë më ziquë favurë shtë më të gac rai' shini më. ⁶ Si talë na rai' shini më por tubi favurë, iurní nádí'in por lo quë naquëhunë rai' purquë iurní favurë nídi'i favurë sino salvaciuni na ziquë rallë narunë tucarë por lo quë nabë'në rall. Bë'në më favurë ni sulë por galërğa'a ldu'i'.

⁷ Çpë guëni'ia'a? Casi grë mënë israelitë adë bëdzëldi'i rall manërë parë gac salvar rall, parë bëldá rall nagulë Dios, bë'në rai' recibir favurë shtë më. Los de más më israelitë gac naguëdchi ldu'u rall, bë'në Dios. ⁸ Zni rni'i Sagradas Escrituras: "Bësa'në Dios lë'ë rall lu nacahi të adë tsasëdi'i rall; adë rnádi'i rall con slu rall; adë ríndi'i rall con diaguë rall, bë'në Dios. Zni na rall hashtë iurne'!" ⁹ Nu zac rni'i David:

Grë cusë za'quë nanapë mënë ni, guëabri ziquë trampë catë lduguë rall.

Vidë chulë shtë rall guëabri guëc rall cumë cashtigu.

¹⁰ Nu slu rall guëcahi të parë guënádi'i rall verdá.

Nu galriá ldu'u shtë rall gac ziquë tubi bultë në'ë.

Salvaciuni shtë ra nanádi'i më israelitë

¹¹ Iurne' rna'bë di'dza: çpë na ra mënë israelitë ziquë tubi mënë narredë lu guë'ë nu gúnëdi'ill gan jamás tsashtëll stubi? Aquëdi'i, sino iurë bëquë guia'a më israelitë salvaciuni, ra mënë nanádi'i më israelitë guatë rall shnezë Dios parë gac salvar rall të parë guëná mënë israelitë nu guëzebi ldu'u rall lu mënë ni; iurní tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. ¹² Guënia'a lu të stubi cusë, si talë iurë bëquë guia'a mënë israelitë salvaciuni shtë Dios, iurní bëdchini bendición parë los de más mënë, blac llëru'bë bendición guëdchini iurë guëabri ldu'u rall lu Dios. Si talë ra më nanádi'i më israelitë, napë rall favurë shtë Dios purquë ra mënë israelitë bëniti rall shnezë Dios, blac cusë za'quë guëdchini lu guë'dchiliu iurë tsaldí ldu'u mënë israelitë shti'dzë Dios.

¹³ Perë napa tubi di'dzë parë lë'ë të nanádi'i më israelitë. Bëshe'ldë Dios na; nahia poshtë shtë më. Nahin tubi hunurë parë na. ¹⁴ Quëhuna sch'ini më con guëdubinú ldu'a'a të ra sahia mënë israelitë, iurë guëná rall lë'ë të, gac shtu'u rall gac salvar rall. ¹⁵ Pues si talë iurë bëquë guia'a Dios lë'ë rall, ra mënë nanádi'i më israelitë guatë rall shnezë Dios, çllallë gac iurë ra mënë israelitë guëabri ldu'u rall shnezë Dios stubi? Gaquin ziquë iurë tsashtë tégulë ladi ra tégulë. ¹⁶ Iurne' guënia'a shcuëndë Abraham nu naciuni Israel. Si talë tubi muestrë shtë nacubë na santu, grë nacubë na santu. Si slu'chi hiaguë na santu, también ra llicu hiaguë na santu.

¹⁷ Bëldá ra mënë israelitë na rall ziquë llicu hiaguë olivo guishi; bëriuguë rahin parë lë'ë të gac injertar lu tronquë shlu-gar ra mënë ni, nu napë të partë con vidë shtë hiaguë verdaderë con ra naná shmënë Dios. ¹⁸ Adë runë nadchínidi'i të; adë chu guëni'idi'i na të mejurë quë los de más llicu hiaguë. Si talë runë nadchini të, gulë bësëagná ldu'u të de quë napë të vidë sin fin sulë purquë unidë na të con tronquë shtë hiaguë. Lë'ë tronquë rne'e vidë parë lë'ë të; lëdë lë'ëdi'i të rdë'ë të vidë parë hiaguë ni.

¹⁹ Perë tal vez guëni'il lua: "Perë llicu hiaguë riugin të parë gac injertara; guca injertë lu tronquë shtë hiaguë". ²⁰ Rnia'a lu të; bëdchisú Dios ra mënë israelitë purquë adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë Dios, parë lë'ël nápël vidë sin fin sulë purquë rialdí ldu'ul shti'dzë më. Zni nahin; adë runë nadchínidi'il sino gupë cuidadë ²¹ purquë si talë adë bënëdi'i Dios perdunë ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë legítimë, tampuquë gúnëdi'i më perdunë lë'ël si adë rialdídi'i ldu'ul de verdá. ²² Gulë guná, blac llëru'bë na amor shtë Dios, parë runë më cashtigu. Ra naná ziquë llicu hiaguë nabëriuguë bë'në më cashtigu demasiadë, parë parë lë'ël gunë më bien si talë tsagla'guë gáquël unidë con lë'ë më; no sea quë zac lë'ël gáquël ziquë llicu hiaguë nabëriuguë. ²³ Más de ni, si talë ra mënë israelitë nanádi'i unidë con Cristo iurne', si talë guëabri ldu'u rall lu shnezë Dios, gapë rall vidë sin fin; gac rall ziquë llicu hiaguë naguc injertë lu tronquë stubi. Napë më pudërë parë gunë mëhin. ²⁴ Perë lë'ël nal ziquë llicu hiaguë olivo guishi; nádí'il më israelitë parë bëriuguë parë gáquël injertadë con verdaderë hiaguë olivo. Ni na contrari lo quë narunë mieti; adë gáquëdi'i unir tubi llicu hiaguë guishi lu tubi tronquë za'quë. Zni nahin con ra mënë israelitë naná ziquë llicu hiaguë verdaderë. Blac sencigi nahin gunë më injertë ra mënë ni lu tronquë shtë hiaguë stubi vësë.

Ra mënë israelitë gac salvar rall

²⁵ Bëchi, quëgnia'a comparaciuni purquë rac shtua'a gac bë'a të tubi secretë nabëlua'a Dios ne'. Antsë guasëdi'i hiá'ahin. Perë adë rúnëdi'i të llgabë na të mejurë quë los de más sa' të. Bëldá ra më israelitë na rai' ziquë ciegu; naguëdchi ldu'u rai' hashtë gac cumplir zihani mënë nanádi'i më israelitë gac salvar. ²⁶ Iurë nasalvar ra mënë ni, iurní grë mënë israelitë gac salvar rall; Sagradas Escrituras rni'i:

El quë nagunë librar, zé'di' de Sión.

Guëdchisúhi' duldë shtë llëbni Jacob.

²⁷ Ndë'ë na tubi promësë nardë'a con lë'ë rai' iurë guëdchisúa duldë shtë rall.

²⁸ ¿Pë runë cuntienë grë ndë'ë parë ra nabë'në recibir diza'quë? Pues ra më israelitë na rall enemigu shtë Dios iurne' parë gunë të recibir bendición shtë më. Perë gulë më lë'ë rall; bënë' lldai' më lë'ë rall purquë na rall shini shmënë Dios naguquërelde guahietë. ²⁹ Rna'bë më mënë; rzëlaa'dchi më bendición cua'a mënë; nunquë gunë më cambi galërn'i ldu'u më. ³⁰ Más antsë adë gualdidi' ldu'u të shti'dzë më perë iurne' sí, bënë' të recibir galërğa'a ldu'u më. Guquin purquë ra mënë israelitë nēdi'i tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. ³¹ Aunquë iurne' lë'ë rall adë rzu'bë diáguēdi'i rall shti'dzë më, guēdchini tubi dzë guēğa'a ldu'u Dios lë'ë rall stubi nu gac salvar rall. Gunë rall recibir galërğa'a ldu'u më stubi juntë con lë'ë të. ³² Pues parë Dios grētë' mēnē na rall ziquë ra prēsī la'ni lachigui'bē. Grētē' mēnē adē bē'nēdi'i cumplir mandadē shtë më të parë guēğa'a ldu'u më grē mieti.

³³ Blac llëru'bë na shgabë më. Riasë më grētē' ra cusë. Adë chu gūnēdi'i gan gac bē'all por completē shgabë më. Adë chu ráquēdi'i gac bē'all manērē naquēhunēnū më con lē'ë hia'a. ³⁴ “¿Chull tsasē llgabē nanapē Dadē Dios? u ¿chull bēdē'ē cunseju parē lē'ë më?” ³⁵ ¿Chu bēdē'ē nacua'a më të parē guēabrí quilli më lē'ēll ziquë pagu?” ³⁶ Purquë por lē'ë më rni'bi grētē' cusë. Bēcue'shtë më grētē' cusë; bēntsa'u më grētē' cusë parē gunë më recibir hunurē nu graci shtë mēnē. Runē tucarē grētē' mēnē guēdē'ē rall labansē parē lē'ë më hashtë nidi'i fin. Amén.

12

Rac shtu'u Dios guēquērēlda'a sulē parē lē'ë më

¹ Zni'ti' bēcha, quēhuna ruēguē lu të gunē të intriegu mizmē lē'ë të parē Dios purquë bēğa'a ldu'u më lē'ë të. Gulē bē'nē presentar mizmē lē'ēll ziquë ofrendē parē lē'ë më. Gulē gac të mēnē santu, mēnē narēuu' ldu'u Dios. Ni runē tucarē gunē të purquë riasē të, nu zni gunē të alabar lē'ë më. ² Adē chu guēquērēldēdi'i ziquē los de más mēnē shtë guē'dchiliu, sino gulē gac mēnē nacubi por cambi nananu' la'ni ldu'u të. Zni másru'u gac bē'a të naná voluntá shtë Dios; quiere decir, guadē naná cusē za'quē nu guadē narquitē ldu'u më nu lo quē naná tubldí delantē lu më.

³ De acuerdē con favurē nabē'nē më, gulē më na ziquē poshtë shtëhi', rnia'a lu të adē chu gūnēdi' llgabē nall më ru'bē lu sa'll. Mejurē gulē bē'nē llgabē lo quē naná verdá nu tubldí de acuerdē con fe nabēzēlaa'chi Dios parē lē'ēll. ⁴ Ziquē cuerpē shtë nguiu naná zihani partē perē tubsē cuerpē, ⁵ zni zac lē'ë hia'a, cantidá na hia'a perē na hia'a tubsē cuerpē naná unidē con Jesucristo, nu

lē'ë hia'a unidē na hia'a, cadē nguiu con grē sa' nguiu.

⁶ Cadē túbia'a nadápa'a don nabēzēlaa'dchi Espíritu Santo según favurē nabē'nē Dios. Llni nu fuersē narne'e Dios adē nádi'in igual parē cadē túbia'a, perē runē tucarē guēdē'nē dchi'nia'a llni nadápa'a. Si talē por pudērē shtë Dios ráquēll guēni'il shti'dzē më, guni'i shti'dzē më de acuerdē con lldai' shtë më nabēdē'na'a recibir de lē'ë më. ⁷ Si talē ráquēll rúnēll sirvē lu sa'l, pues bē'nē sirvē lu rai' con guēdubínū ldú'ul. Si talē ráquēll guēlu'al shti'dzē më con pudērē shtë më, pues runē tucarē guēlu'al con guēdubínū ldú'ul. ⁸ Si talē ráquēll guēdē'ēll cunseju sa'l, bē'nin con guēdubínū ldú'ul. El quē nardē'ē parē shchi'ni Dios, pues guēdē'ēll sin quē cuēzi' gūnēll recibir premi. El quē narac guēnibē'a, pues tsagla'guē guēnibē'all con cuidadē. El quē narga'a ldu'u sa'll, guēğa'a ldú'ull con lēgrē.

Lo quē narunē tucarē gunē ra narialdí ldu'i diza'quē

⁹ Gulē gac shtu'u de verdá grē mēnē. Gulē guná tushē ra cusē mal perē gulē tsagla'guē ra cusē za'quē. ¹⁰ Gulē gac shtu'u con llëru'bē carifi grē sa' të. Gulē bē'nē honrar sa'l; gulē bē'nē rēspēti lu sa'l.

¹¹ Adē gac nabēchidi'il; gulē bē'nē sirvē Dadē Jesús guēdubi tiempē.

¹² Gulē bēquitē ldu'u të con esperansē nanápēll; gulē gac mēnē pacēnci iurē rzu-naldē mēnē lē'ēll; adē cuēzēdi'i të sino gulē guna'bē lu Dios guēdubi tiempē.

¹³ Gulē bē'nē compa'ni ra narialdí ldu'i shti'dzē Jesús con nīcidá shtë rai'. Gulē bē'nē recibir bien grē naze'dē visitē lídchil.

¹⁴ Si talē tubi mēnē rguell guēquēll, guna'bē lu Dios parē guēdē'ē më bendición parē nguiu ni. Adē rúnēdi'il igualadē con lē'ēll.

¹⁵ Gulē cue nalēgrē con ra naquērelde nalēgrē nu gulē bēğa'a ldu'u të con ra naru'nē lu galériá ldu'u.

¹⁶ Súd'i'ni ni tubi dishi'bi entrē lē'ë të. Adē runē naru'bēdi'il lu sa'l, sino gulē gac amigu shtë ra mēnē nanádi'i më ru'bē lu guē'dchiliu.

¹⁷ Adē riabrídi'i gūnēll cusē mal parē el quē narunē cuntrē lē'ēll. Gulē guni'i ldu'u gunē të bien delantē lu grē sa' të. ¹⁸ Gulē guquērelde sin dishi'bi con grē mieti. ¹⁹ Adē rúnēdi'il vengar sino bēdē'ē sí gunē Dios cashtigu purquē Sagradas Escrituras rni'i: “Runē tucarē guna vengar; na guēguállahin, rni'i Dadē”. ²⁰ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: “Si talē enemigu shtë'nēll rldia'nē, bēdē'ē nagáuhi'. Si talē rbdichi', bēdē'ē nagáuhi' purquē si talē gūnēll zni, iurní guēá shnill por galēshhtú.” ²¹ Adē rdē'ēdi'il sí gunē

duldë gan lu, sino lë'ël bë'në gan lu mal con lo quë naná za'quë.

13

¹ Runë tucarë grëtë' mënë gunë rall rëspëti ra gubernë nu autoridá purquë grë ra autoridá na por voluntá shtë Dios. Ra autoridá zúbëga'a rai' por permisi shtë Dios. ² Grë ra narzutipë lu shti'dzë gubernë rúnëll cuntrë lo quë nabë'në Dios punëre. El quë narzutipë lu shti'dzë gubernë rsëdëinill cashtigu parë mizmë lë'ëll. ³ Grë ra narnibë'a nananú guë'dchiliu, adë rtsëbëdi' rall ra mënë naquëhunë cusë za'quë sino quë rtsëbë rall ra naquëhunë mal. ¿Gu rac shtu'ul guëbánil sin quë rdzëbëdi'il lu autoridá? pues gulë cue cusë za'quë; hia iurní guëá'nëll ziquë ra më za'quë lu ra gubernë. ⁴ Pues lë'ë ra autoridá na rall el quë nabë'në Dios punëre parë bien shtë të, perë si talë lë'ël quëhúnëll mal, iurní sí, guëdzëbëll lu autoridá purquë bë'në më punëre lë'ë rall parë gunë rall cashtigu tubldí grëtë' el quë naquëhunë mal. ⁵ Por ni rqui'ni gunë të rëspëti ra autoridá, lëdë niá'asëdi'i parë zé'dëdi'i cashtigu guëquëll sino tambien purquë la'ni ldú'ul nanëll zni naza'quin. ⁶ Por rsunë rë', gulë quilli ra impuestë nacagna'bë gubernë purquë na rall por voluntá shtë Dios. Bë'në më punëre lë'ë rall parë dchi'ni ni.

⁷ Gulë bédë'ë lo quë narunë tucarë parë cadë tubi sa'l. El quë naze'bi contribución, gulë quilli contribución. Grë ra naze'bi impuestë, gulë quilli impuestë. El quë narunë tucarë rëspëti, gulë bë'në rëspëti lë'i' nu el quë narunë tucarë hunurë, gulë bë'në honrar lë'i'. ⁸ Adë rzë'bidí'i të ni tubi lu sa' të sino gulë quilli lo quë narzë'bil lu sa'l. Gulë guc shtu'u sa'l purquë el quë narac shtu'u sa'll de verdá, bë'nëll cumplir lo quë nacagnibë'a lëy shtë Dios. ⁹ Ra mandamientë rni'i: "Adë rúnëdi'il duldë adulteri. Adë rguínidi'il sa'l. Adë rbaa'nëdi'i të. Adë ruadi'dzë bishidi'il lu sa'l. Adë rzë'bidí'i ldú'ul pë shtë mënë." Grë ndë'ë con los de más mandamientë shtë Dios, gúnëll cumplir si talë gúnëll lo quë narni'i shti'dzë më: "Gulë guc shtu'u grë sa'l igual ziquë rac shtu'ul mizmë lë'ëll". ¹⁰ El quë naná rac shtu'u sáhi', adë quëhúnëdi'ill mal cuntrë bëchi sa' ni; por ni el quë narac shtu'u sa'll de verdá, canihúnëll cumplir lëy shtë Dios.

¹¹ Más de ni, gulë bédë'ë cuendë tiempë nabánia'a. Hia bëga'a iurë; gáca'a ziquë el quë nagubani lu mbëca'ldë purquë dzë naguëdchini Dadë Jesús stubi, más guëlladchi zuga'ain parë iurne' quë iurë lë'ë hia'a gualdí ldu'u hia'a diza'quë. ¹² Na ziquë gue'lë ze'dë grëgue'lë; hia lë'ë gue'lë ziadzaguë. Lë'ë dzë ze'dë bi'guë. Por ni

rqui'ni guësá'na'a grë cusë mal narunë mi-eti lu nacahi. Ziquë suldadë nanacu shabë suldadë, cha zuga'a hia'a con llni shtë Dios parë tldia'a cuntrë mal. ¹³ Ziaglá'ga'a lu shnéza'a sin ni tubi duldë, ziquë narunë tucarë narzë rdzë. Adë chu gáquëdi'i zdudchi. Nu adë chu tsádi'i ca nanú ruidë, nilë catë quërelëdë mënë ziquë mbecu. Adë chu gápëdi'i mal vici; adë chu tsutëdi'i lu dishi'bi. Adë chu gáquëdi'i mbidiosë ¹⁴ sino gulë gac ziquë tubi nanacu bien con mizmë pudëre shtë Dadë Jesucristo. Adë rdë'ëdi'il sí lu ra deseo mal narsini lë'ëll lu mal.

14

Adë rúnëdi'il juzguë sa'l

¹ Gulë bë'në recibir sa'l narialdi ldu'i diza'quë aunquë adë zuga'adi'ill firmë lu shnezë më. Bë'në recibir lë'ëll sin quë adë rchupë dí'dzëdi'ill subrë puntë narauull. ² Por ejemplë nanú tubi sa'l narialdi ldu'ull nanú permisi gaul grë clasë cumidë, perë nanú stubi sa'l naná débil; rni'ill runë tucarë gau mieti ra verdurë, lëdëdi'i gau mi-eti belë. ³ Pues el quë naráu belë, adë gúnëdi'ill juzguë lë'ë llí naráu sulë ra verdurë. Nu zac el quë nadë rau belë, adë gúnëdi'ill juzguë el quë naráu grë clasë cumidë purquë Dios bë'në recibir lë'ë mieti ni. ⁴ ¿Chull nal të quëhúnëll juzguë lë'ë muzë shtë stubi lamë? Pues lu shlamë muzë, gac muzë juzgar u gunë muzë recibir hunurë. Pues muzë shtë Jesús zull firmë lu shnezë më purquë Dios napë pudëre parë gunë muzë ni gan lu grë prëbë naze'dë lúhi'.

⁵ Stubi comparaciuni; nanú bëldá mënë quëhunë rall cumplir ra dzë delicadë. Stubi sa'l rni'ill grë ra dzë na igual; nidi'i dzë delicadë parë lë'ëll. Pues nadë más runë tucarë cadë nguii gáqui' firmë con creenci shtëhi'. ⁶ El quë nanapë rëspëti lu dzë delicadë, pues quëhúnëll honrar Dios, nu zac el quë naquëhúnëdi'i cumplir ra dzë delicadë, lu Dios nápëll rëspëti. El quë naráu grëtë' cusë, pues quëhúnëll rëspëti Dios nu quëgdë'ëll graci lu më por cumidë. Nu el quë narunë providë gaul cualquier cusë, quëhúnëllin parë lë'ë më nu rdë'ëll graci lu më.

⁷ Nadápa'a el quë narnibë'a lë'ë hia'a; mientras nabánia'a, na hia'a muzë shtë më nu iurë gátia'a, na hia'a shmúzi'. ⁸ Si talë nabánia'a, nabánia'a parë lë'ë Dadë. Si talë rátia'a, rátia'a parë lë'ë më. Si talë guëbánia'a u si talë gátia'a, na hia'a shmënë Dios. ⁹ Por mizmë rsunë ni, Cristo guti nu bëabrí nabani më të parë gac më Dadë tantë ra mënë naguti nu zac ra nanabani.

¹⁰ Perë lë'ëll çpëzielú rúnëll juzguë ra bëchi sa'l? Grëtë' hia'a napë quë guëdchínia'a delantë lu Cristo të parë gunë më juzguë cadë lë'ë hia'a. ¹¹ Sagradas Escrituras rni'i:

Ziquë segurë na nabanía, rni'i Dadë, grëtë' mënë gac bë'a rall nahia Dios nu guëzullibi rall lua.

Grëtë' mënë gunë rall alabar na.

¹² Znítí'i cadë tubi hia'a napë quë guëdë'ë hia'a cuendë lu Dios por lo quë naquëdë'na'a.

Adë chu gáquëdi'i mal ejemplë parë sa'l

¹³ Por ni rnia'a, adë chu gúnëdi'i juzguë sa'll sino al contrari, gulë guni'i ldu'ul guëquërdël naza'quë, lëdëdi'i manërë mal; no sea quë guëlaguë sa'll lu duldë por causë shtënë. ¹⁴ Unidë nahia con Jesucristo, por ni napa segurë de quë grë cumidë nalimpi; nídi'i mal si talë guëdauha'ain, perë si tubi nguü rni'i ldu'ull nanü dau adë límpidi'i, pues parë lë'ëll naprovidé gaullin. ¹⁵ Perë si talë raul grë clasë cumidë nu zni quëhúnëll ofender sa'l, pues adë rac shtú'udi'il sa'l iurni; runë fáltëll amor parë sa'l. Adë rúnëdi'il niétiquë; adë gáudi'il belë si talë por ni guëni'ti sa'l. Jesucristo gúti' por lë'ëll. ¹⁶ Adë rdë'ëdi'il lugar guëni'i mënë mal por lo quë nanëll na bien. ¹⁷ Si talë rni'bë'a Dios lë'ëll, si náhi' Réy, nídi'i importë custumbrë pë raul u pë ruu'l, sino stubi cusë rqui'ni naná tubldí shcuénda' lu më, nu cuëdchí ldu'u hia'a lúhi', nu rquitë ldu'u hia'a por Espíritu Santo nacuezënú lë'ë hia'a. ¹⁸ El quë narunë sirvë Cristo manërë za'quë, ni rquitë ldu'u Dios con lë'ëll nu ra sa'll adë bë nápëdi'i guëni'i rall cuntrë lë'ëll.

¹⁹ Por ni cha guíagla'ga'a nezë catë rbedchí ldu'u hia'a, catë nídi'i dishi'bi, catë guëdë'na'a compa'ni sa' hia'a tã gac rall más firmë lu shnezë Dios. ²⁰ Adë rshí'nidi'il dchi'ni shtë Dios por lo quë narául. Grë dau naza'quë gau miëti perë na mal si talë raul tubi cusë nu ejemplë shtënëll na ziquë tubi guë'të catë rredë sa'l nu gúnëll duldë. ²¹ Pues bien nahin adë chu gáudi'i belë, nu adë chu gúdi'i vini, nu ni por chu guëdë'nëdi'i cualquier tubi cusë narunë rredë bëchi sa' hia'a lu duldë, ni lo quë runë dañi parë fe shtë sa' hia'a. ²² ¿Gu rialdí ldu'ul de quë grë dau naza'quë? Pues nabënë nahin perë adë rdíldi dí'dzëdi'il con sa'l subrë puntë rë'. Rquitë ldu'u nguü el quë naná firmë lu shnézi', el quë nanëll rúnëll bien. ²³ El quë naráu cualquier cusë nu rza ldu'ull, nall culpablë purquë adë quëháudi'ill con fe; adë quëhúnëdi'ill cumplir según rialdí ldu'ull. Cualquier cusë naguëdë'na'a, si nápëdi'i hia'a confiansë naza'quin, pues duldë nahin parë lë'ë hia'a.

15

Gulë bë'në lo quë narac shtu'u sa'l

¹ Grë hia'a naná firmë lu shnezë Dios, runë tucarë guëdë'na'a compa'ni ra nazugá'adi'i firmë lu shnezë më. Gáca'a

më pacënci, lëdëdi'i mënë narguili bien shtëna'a. ² Cadë tubi hia'a runë tucarë guëdë'na'a bien con sa' hia'a tã tsaldí ldu'u rall más; gac rall firmë lu shnezë më. ³ Mizmë Jesucristo adë bëquítëdi'i ldu'i' mizmë lë'i' sino guc cumplir lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: "Grë ra didzabë naguni'i mënë cuntrë lë'ëll, bëabrí guni'i rall cuntrë na". ⁴ Pues grë lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras, cuë ra di'dzë ni parë bien shtë hia'a. Naescritin tã guësë'da'a la'nin tã gua'a ldu'u hia'a firmë lu shnezë më tã gáca'a më pacënci por shti'dzë më nu gápa'la esperansë. ⁵ Quëgna'ba lu Dios, el quë narni'inü lë'ë hia'a, gúni' compa'ni lë'ë tã, tã gac unidë tã ziquë bësëa'në më tubi ejemplë parë lë'ë hia'a ⁶ tã gac gunë tã alabar Dios con tubsë llgabë nu con tubsë bë. Gulë bë'në alabar Dadë Dios naná Shtadë Shláma'a Jesucristo.

Bërë'tsë diza'quë ladi ra nanádi'i më israelitë

⁷ Por ni, gulë bë'në recibir grë sa' tã cumë ziquë Jesucristo bë'ni' recibir lë'ë hia'a parë guëlua'a pudërë shtë Dios. ⁸ Lo quë narnia'a na, bidë Cristo parë bë'në më sirvë lë'ë ra më israelitë parë gac cumplir grë ra promësë naguni'i Dios lu shtadë guëlu hia'a. Bidë më parë guëlua'a më ra di'dzë shtë Dios na verdá. ⁹ Nu bidë më parë ra mënë nanádi'i më israelitë, guëdë'ë rall graci lu më por galërga'a ldu'u më. Ni na de acuerdë naná escritë:

Guna alabar lë'ëll entrë grë naciuni.

Gulda cantë luj; guënia'a blac llëru'bë na pudërë shtënëll.

¹⁰ Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i: Gulë bëquítë ldu'u tã mënë nanádi'i israelitë. Gulë bëquítë ldu'u tã juntë con shmënë më.

¹¹ Stubi partë Sagradas Escrituras rni'i: Gulë biadi'dzë cusë ru'bë nabë'në Dios lu grë mënë shtë guë'dchiliu.

Lë'ë tã nanádi'i më israelitë, gulë bë'në alabar lë'ë më juntë con ra shmënë më.

¹² Nu Isaías bëquë'ëi':

Tubi llëbni Isái guëdchini tã guëni'bë'a më ni ra naciuni.

Ra mënë tsaldí ldu'u rall lë'i', el quë nagunë salvar lë'ë rall.

¹³ Quëgna'ba lu Dios, el quë narunë parë gápa'a esperansë, guëshe'ldë më lëgrë nu paz la'ni ldu'u tã purquë rialdí ldu'u tã shti'dzë më. Cagna'ba gapë tã zihani esperansë por pudërë shtë Espíritu Santo.

¹⁴ Bëcha, napa segurë de quë lë'ë tã na tã më za'quë nu rac bë'a tã ra cusë shtë Dios, nu nanëa de quë rac tã guëdë'ë tã conseju parë cadë tubi sa' tã. ¹⁵ Perë la'ni cartë rë', adë bëdzë'bëdia'a guëquë'a lu tã grë enseñansë rë' tã adë guëá'ldëdi'i ldu'u tã di'dzë ni. Bënahin purquë zni bë'në më incarguë

de quë gunahin. ¹⁶ Bë'në Dios tubi favurë de quë guna sirvë lë'ë Dadë Jesucristo entrë ra nanádi'i më israelitë. Quëhuna dchi'ni rë' naná bëne'e Dios parë gac salvar mieti, parë raca guna presentar grë ra nanádi'i më israelitë lu Dios ziquë tubi ofrendë naguëca'a më, tubi ofrendë nabë'në l dai' Dios por Espiritu Santo.

¹⁷ Por Jesucristo naná runë compaňi na, napa rsnë parë guëquitë ldu'a con dchi'ni nabëna por lë'ë më ¹⁸ purquë adë nãpëdia'a valurë guënia'a lu tã más cusë, sulamëntë lo quë nabë'në Cristo la'ni vidë shtëna; gunia'a lu ra mënë tã ra nanádi'i më israelitë tsaldí ldu'u rall nu guëzu'bë diagüë rall shti'dzë më. ¹⁹ Por milagrë nu sëñi nu con pudërë shtë Espiritu Santo, biadi'dza shti'dzë Jesucristo dizdë Jerusalén nu alredecorë lugar ni hashtë regiuni llirico; biadi'dza guëdubi lugar ni. ²⁰ Zni guni' ldu'a tsagnia'a diza'quë lu ra mënë catë nunquë guc bë'adi'i mënë lë Dadë Jesucristo tã parë shchi'nia gáquëdi'in ziquë tubi mënë narza'a lidchi' guëc cimientë shtë hiu'u nabëntsa'u stubi sáhi'. ²¹ Ziquë na escritë:

Grë ra nadë bë'nëdi'i recibir diza'quë shtëhi', guini rall.

Grë ra nadë riasëdi'i shti'dzi', tsasë rall.

Guc ldu'u Pablo tsáhi' ciudá Roma

²² Nalë rac shtua'a guënia'a diza'quë lu ra nanadë guënëdi'i lë'ë më. Zihani mënë runë rall contrë na; por ni adë bëna gan tsahia tubi visitë lë'ë tã. ²³ Perë iurne' bëna gan shchi'nia ndë'ë, guëdubi regiuni rë'. Por zihani izë rac shtua'a guëbaninua lë'ë tã. ²⁴ Gueldë guëna visitar lë'ë tã iurë tsahia España. Despuësë de tubi visitë con lë'ë tã, rialdí ldu'a'a gunë tã compaňi na con nicidá nanapa parë nezë España. ²⁵ Perë iurne' tsahia Jerusalén; guahia du'pë ayudë parë ra shmënë Jesús narëta' ndë ²⁶ purquë ra mënë Macedonia nu Acaya bëtëá rai' tubi ofrendë parë ra shmënë Jesús nabënapëdi'i, ra naquërelde Jerusalén. ²⁷ Pues bë'në rall llgabë ziquë cusë za'quë, gunë rall compaňi ra mënë ni. Nabënë nahin purquë ra mënë Acaya nu Macedonia bë'në rall recibir diza'quë por ra mënë israelitë. Iurne' runë tucarë gunë rall compaňi ra prubi con dumí shtë rall. ²⁸ Iurë guna gan con asuntë rë', guna intriegu ofrendë ni guia'a rai'; iurní guërua'a parë España. Pues iurní gueldë guënahia lë'ë tã. ²⁹ Napa segurë de quë iurë guënahia lu tã, guëdchinia con bendición shtë Jesucristo.

³⁰ Bëchi, quëhuna ruëguë lu tã por nombre shtë Dadë Jesucristo nu por amor narne'e Espiritu Santo, de quë gunë tã compaňi na con oraciuni lu Dios. ³¹ Gulë guna'bë lu më tã parë guëlá më na grëtë' lo quë

narac shtu'u gunë ra nadë rialdídi' ldu'u shti'dzë Jesús, ra naquërelde Judea. Gulë guna'bë lu më tã parë ra shmënë Jesús nananú Jerusalén, gunë rall recibir con bien ayudë naguahia parë lë'ë rai'. ³² Nu gulë guna'bë lu më, si na voluntá shtë më, gueldë guënahia lë'ë tã; guëdchinia con lëgrë shtë më nu guna du'pë descansë con lë'ë tã. ³³ Dios el quë narunë parë cuedchí ldu'u mieti, cuezënúhi' lë'ë tã. Rac shtua'a cuedchí ldu'u tã por pudërë shtë Dios; cuezënú më lë'ë tã. Amén.

16

Pablo quëhúni' saludar sáhi'

¹ Runa presentar lu tã Febe, tubi na'a naná rialdí ldu'u'a diza'quë. Quëhúnëll sirvë ra shmënë Dios naquërelde naquëdchi Cencia. ² Gulë bë'në recibir lë'i' con bien por lë Dadë Jesús, cumë ziquë runë tucarë gunë mieti con ra narialdí ldu'i Dios. Gulë bë'në compaňi lë'i' cualquier cusë narqu'i'ni' purquë lë'i' bë'në compaňi zihani mënë nu na bë'ni' compaňi.

³ Gulë bë'në saludar Priscila nu Aquila naná ra shmëna lu dchi'ni shtë Jesucristo. ⁴ Lë'ë rai' bédchi'bë rai' prupi vidë shtëné rai' parë gac salvara lu peligrë. Lëdë niá'asë na rdë'ëhia graci lu rai', sino zac ra los de más bëchi sa' hia'a nanádi'i më israelitë perë rialdí ldu'u rai' shti'dzë më. ⁵ Gulë bë'në saludë grë ra narialdí ldu'i diza'quë, ra nardëá lidchi Priscila nu Aquila. Gulë bë'në saludar Epeneto, el quë narac shtua'a. Epeneto guc primërë nagualdí ldu'i diza'quë regiuni Acaya. ⁶ Gulë bë'në saludë María, el quë nalë bë'në dchi'ni entrë lë'ë tã. ⁷ Gulë bë'në saludë ra sahia, Andrónico nu Junias naguanú rai' na la'ni lachigui'bë. Ra poshtë shtë më, napë rai' zihani rëspëti parë Andrónico nu Junias; más de ni, gualdí ldu'u rai' diza'quë más antsë quë na.

⁸ Gulë bë'në saludë Amplias, stubi shmënë Jesús; nalë rac shtua'a lë'i'. ⁹ Gulë bë'në saludë Urbano, el quë nabë'nënu shchi'ni Jesús con lë'ë hia'a. Nu gulë bë'në saludë Estaquis, el quë narac shtua'a. ¹⁰ Gulë bë'në saludë Apeles naná bë'në gan lu grë prëbë ziquë shmënë Jesús. Nu zac gulë bë'në saludë famili shtë Aristóbulo. ¹¹ Gulë bë'në saludë ra më ladza, Herodión, nu ra famili shtë Narciso naná rialdí ldu'u diza'quë. ¹² Gulë bë'në saludë Trifena nu Trifosa naná bë'në shchi'ni Jesús, nu zac bë'në saludë Nanë Pérsida; nalë bë'ni' dchi'ni shtë Dadë Jesús. ¹³ Gulë bë'në saludë Rufo el quë napë famë entrë ra naná rialdí ldu'i diza'quë, por lo quë nabë'ni'. Nu zac gulë bë'në saludë shni'a Rufo naná ziquë shni'ahia. ¹⁴ Gulë bë'në saludë Asíncrito nu Flegonte nu Hermas nu Patrobas nu quë

Hermes con los de más shmënë Dios naná quërelđenú rai'. ¹⁵ Gulë bë'në saludë Filólogo nu Julia nu Nereo con zánëll. Gulë bë'në saludë Olimpás con grë ra naná rialdí ldu'í diza'quë shtë Jesús, ra naná quërelđenú lë'ë Olimpás.

¹⁶ Gulë bë'në saludë cadë tubi lë'ë të con cariñi santu. Grë ra grupë shtë shmënë Cristo rshë'ldë rall saludë parë lë'ë të.

¹⁷ Bëchi, runa ruëguë lu të, gulë gupë cuidadë ra nargú divisioni nu ra naná rdchi'bë problemë parë lë'ë të. Lo quë naquëhunë rall, na cuntrë diza'quë naná bësë'dë të. Gulë gulë con lë'ë rall ¹⁸ purquë grë ra mieti ra adë na rall bajo ordë shtë Dadë Jesucristo sino quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ní ldu'u rall nu rguguë rall ldu'u ra mënë naná sencigi. Con di'dzé chulë nu libanë bishi, rsiguë rall ra mënë.

¹⁹ Grë mënë rac bë'a rall lla bëzu'bë diaguë të shti'dzé Dios, nu rquitë ldua'a. Rac shtua'a gac nasini të parë gunë të cusë za'quë, lédëdi'í parë gunë të cusë mal. ²⁰ Lë'ë Dadë narcue'dchí ldu'u hia'a nasesë, gunë më gan lu Satanás ziquë tubi nguiu naguëlu guëc ma. Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' lë'ë të.

²¹ Timoteo naquëhunënú dchi'ni na, rshë'ldëll saludë parë lë'ë të; nu Lucio nu Jasón nu Sosípater, mënë ladza; rshë'ldë rall saludë.

²² Na Tercio, caquë'a'a cartë rë'; quëgshe'lda saludë parë lë'ë të cumë unidë na hia'a con Dadë Jesucristo.

²³ Gayo el quë nardë'ë pusadë parë na, nu rdëá grupë shtë shmënë Jesús lídchi', rshë'ldí' saludë parë lë'ë të. Nu Erasto naná tesorerë shtë guë'dchi, rshë'ldëll saludë; nu tubi bëcha lë Cuarto, tubi shmënë Jesús, rshë'ldëll saludë.

[²⁴ Lë'ë Dadë Jesucristo gunë ldai' grë të. Amén.]

Rialú cartë rë' con tubi labansë

²⁵ Iurne' guëdë'na'a alabar Dios, el quë narac gunë parë gac të firmë lu diza'quë shtë salvaciuni naná biadi'dza; ráqui' gúni' parë gac të firmë según lo quë nabëlua'a më lu hia'a, cusë naná naga'chi más antsë dizdë guzublú guë'dchiliu ²⁶ perë iurne' bëru'u di'dzé ni lu llni nu rdë'ë hia'a cuendë di'dzé ni por ra Sagradas Escrituras nabëquë'ë ra nabíadi'dzé shti'dzé më guahietë. Grë ndë'ë na de acuerdë con mandamientë shtë Dios eternë. Shti'dzé më bëdchini parë gac bë'a mieti shtë grë naciuni të tsaldí ldu'u rall de verdá nu guëzu'bë diaguë rall shti'dzé më.

²⁷ Guëdë'na'a alabar Dios por Jesucristo. Lë'ësë më na Dios nananë grë cusë. Llëru'bë na pudërë shtë më. Amén.

Primère cartè nabèquë'e San Pablo lu mènè Corintios

Bèquë'e Pablo tubi cartè nu bëshè'ldi'in lu ra shmènè Dios naquèrelèdè Corinto

¹ Na Pablo, nahia tubi nagulè Dios. Nahia tubi poshtë shtë Jesucristo purquë zni na voluntá shtë mè. Bëshè'ldè mè na. ² Juntè con Sóstenes, bécha'a, quëquëa'a cartè rè' nu guëshè'ldahin lu grupè shtë shmènè Dios naquèrelèdè guè'dchi Corinto. Na të shmènè mè nabèzunè Dios almè shtë të purquë unidè na të con Cristo Jesús. Dios guna'bé lè'è tè, tè gac tè santu. Na të shmènè mè igual ziquè los de más naná rianaldè tèchi lda'i shtë Jesucristo, Shláma'a. Na mè el quë narnibè'a lè'è rai' nu también rnibè'a mè lè'è hia'a. ³ Gulè bè'nè recibir bendición shtë mè nu gulè cuedchí ldu'u tè por Dios, Shtáda'a na por Jesucristo Shláma'a.

Bendición nadápa'a por Jesucristo

⁴ Siempre rdè'a graci lu Dios por lè'è tè nu rdè'a graci lu mè por ra favurè shtë Dios nanapè tè purquë unidè na të con Jesucristo. ⁵ Por na të unidè con Cristo, Dios bène'e grètè' clasè bendición naná rac bè'a tè pè runè cuntienè shti'dzè mè nu rac tè ruadi'dzè tè shti'dzè mè. ⁶ Grè ndè'è quèhunin testificar de què na verdá shti'dzè Jesús, di'dzè nabiadi'dzè na'a lu tè iurè guquèrelèdènu na'a lè'è tè. ⁷ Iurne' adè pè runè fáltèdi'i lo què narne'e Dios. Napè tè pudèrè shtë Espiritu Santo mientras quèbezè tè con ánimo dzè naguëabrí Jesucristo, Shláma'a, stubi. ⁸ Lè'è mè gunè mè compa'ni lè'è tè parè gac tè firmè lu shnezè mè hashtë fin shtë guè'dchiliu. Iurní ni tubi chu guèdchi'bè galquiá guèc tè; guèa'nè tè sin culpè dzè naguëabrí mè stubi. ⁹ Dios siempre quèhúni' cumplir grè shti'dzè mè. Lè'è mè guna'bé mè lè'è tè parè gac tè unidè con shini mè, Jesucristo Shláma'a.

Divisioni entrè ra shmènè Dios

¹⁰ Bèchi, quèhuna ruèguè lu tè purquë na hia'a shmènè Jesucristo. Gulè gac tè de acuerdè con lo què naruadi'dzè tè nu adè rdè'èdi'i tè sí tsu divisioni entrè lè'è tè. Gulè guquèrelèdè tè sin dishi'bi. Gulè gapè mizmè lligabè nu gulè bè'nè juzguè mizmè manèrè. ¹¹ Rnia'a lu tè ndè'è, bèchi, purquë ra famili shtë Cloé guni'i rai' lua nanú dishi'bi entrè lè'è tè. ¹² Nahin verdá; tubi tè rni'i: "Na nahia shmènè Pablo". Stubi tè rni'i: "Nahia shmènè Apolos". Stubi tè rni'i: "Nahia shmènè Cefas". Stubi tè rni'i: "Nahia shmènè Cristo". ¹³ ¿Gu nanú zihani Cristo? Nanè tè na, Pablo, adè cuèdia'a lu cruz por

duldè shtë tè. Adè bëriubè nisè tè en el nombre shtë Pablo. ¹⁴ Dushquilli Dios de què adè bëchu'bè nísèdia'a ni tubi de lè'è tè sino sulè Crispo nu Gayo ¹⁵ tè adè guèni'idi'il bëchu'bè nisè Pablo lè'èl en el nombre shtë Pablo. ¹⁶ Nu zac bëchu'bè nisa ra famili shtë Estéfanos perè adè rèagnádi'i ldua'a bëchu'bè nisa stubi de lè'è tè. ¹⁷ Pues Cristo bëshè'ldè mè na parè guadi'dza diza'quë lu ra mènè, lédèdi'i parè guèchu'bè nisa ra mènè. Bëshè'ldè mè na parè guadi'dza lu mènè manèrè sencigi, lédèdi'i con di'dzè nadè rac bè'adi'i mènè humildè tè parè guèdè'è mieti cuendè pè runè cuntienè galguti shtë Jesús lu cruz.

Cristo nápi' pudèrè; por lè'è ze'dè guèdchini llni shtë Dios

¹⁸ Diza'quë de què guti Cristo lu cruz por lè'è hia'a nahin ziquè cusè nadè rllu'i'idi'i parè ra narianaldè nezè mal catè tsalú rall, perè parè lè'è hia'a nazia'a nezè za'quë catè gac salvára'a, diza'quë ni na pudèrè shtë Dios. ¹⁹ Zni rni'i Sagradas Escrituras: Guèzalúa grètè' llni shtë ra mè sabi; Guèšèana tubi cu' grè ra lligabè shtë ra namás rac bè'a.

²⁰ ¿Pè fin napè ra di'dzè shtë mè sabi u ra di'dzè shtë ra narlua'a lèy shtë Moisés?

¿Ca nanú ra enseñansè shtë ra nardildi di'dzè?

Ra enseñansè shtë mèsè narianaldè lligabè shtë mènè, pues Dios bèlu'ai' enseñansè shtë rall na tuntè. ²¹ Dios el què narac bè'a grètè' cusè nu rac gunè mè grè cusè, gunibè'ai' de què ra mènè shtë guè'dchiliu nunquè gunguè bè'adi'i rall lè'è mè por prupi llni shtë rall, nilè por tantè narac rall. Más bien guc shtu'u mè gac salvar mieti sulè por diza'quë. Rni'i mènè tuntè nahin, perè por diza'quë gac salvar grè ra narialdi ldu'i shti'dzè mè.

²² Ra mènè israelitè rac shtu'u rall guèná rall milagrè shtë Dios, iurní tsaldi ldu'u rall. Ra mènè nanádi'i mè israelitè, rgulli rall llni nanapè mènè guè'dchiliu ²³ perè lè'è hia'a rdia'a dí'dza'a de què por galguti shtë Cristo lu cruz gac salvára'a. Parè ra mènè israelitè diza'quë na ziquè tubi guè'è catè rrellèdè rall. Parè ra mènè nanádi'i mè israelitè, diza'quë na ziquè cusè nadè rllu'i'idi'i. ²⁴ Perè grè ra naguna'bè Dios, ra mè israelitè u ra nanádi'i mè israelitè, sulè Cristo na nezè parè gac salvar mieti. Cristo na pudèrè nu llni shtë Dios parè gac salvára'a. ²⁵ Parè ra mènè guè'dchiliu, diza'quë shtë Dios na ziquè cusè nadè rllu'i'idi'i, perè rnia'a lu tè llni shtë Dios más lasac què grè ra llni nanapè mènè guè'dchiliu; nu lo què narni'i rall na débil parè Dios, nahin más fuertè què grè ra fuersè nanapè mènè. ²⁶ Dadè, gulè bédè'è

cuendë de quë Dios gudili më lë'ë të aunquë du'psë de lë'ë të rac bè'a të segùn llgabë shtë ra mënë. Du'psë të na të më nalasac; du'psë të na mënë naná rñibë'a. ²⁷ Dios gulë ra mënë sencigi, ra nadë ráquëdi'i, të parë guëtú lu ra më sabi, ra nanapë llni shtë mënë. Gulë më ra mënë débil segùn llgabë shtë mënë parë guëtú lu ra mënë namás fuertë. ²⁸ Gulë më ra nalasáquëdi'i nu ra mënë narunë ra sáhi' desprëci; quiere decir, gulë më cusë nalasáquëdi'i parë tsalú cusë narni'i mënë napin valurë nu parë guëlua'a lu llni ra cusë narni'i mënë adë nádi'i verdá. ²⁹ Zni bè'në më të adë chu gunë nadchínidi'i delantë lu më. ³⁰ Perë mizmë Dios bè'në më unir lë'ë të con Cristo Jesús nu bè'në Dios të gac bè'a hia'a lë'ë më por Cristo, nu por Cristo tubldí na shcuénda'a lu Dios. Por Cristo na hia'a shmënë më naná rzunë almë shtë hia'a. Por Cristo na hia'a salvar. Guzi'i më lë'ë hia'a. ³¹ Zni nahin de acurdë lo quë narni'i Sagradas Escrituras: "Si talé tubi de lë'ë të runë nadchínil pues bè'në nadchini sulë por lo quë nabë'në Dadë".

2

Diza'quë nu galguti shtë Jesús

¹ Bëchi, iurë bidë guënia'a lu të lë'ë verdá shtë Dios, adë biadi'dzëdia'a ziquë tubi mësë narlua'a con di'dzë nadë rac bè'adi'i të sino biadi'dza clarë. Gunia'a lu të di'dzë nabëlua'a Dios lua. ² Iurë guqereldënúa lë'ë të, guni'i ldua'a guadi'dza sulë tubsë di'dzë de quë Jesucristo gunë salvar lë'ë hia'a, de quë guti më lu cruz por lë'ë hia'a. ³ Iurë bidë guëdchinia lu të, pues adë gualdidi'i ldua'a mizmë na sino bédzëba nu bëchi'cha. ⁴ Iurë gunia'a lu të ra diza'quë shtë Dios, adë guni'inúdia'a lë'ë të con di'dzë sabi naze'dë por llni nanapë mënë guë'dchiliu, sino guni'inúa lë'ë të con pudërë shtë Espiritu Santo, el quë nabë'në zihani cusë ru'bë. ⁵ Guni'inúa lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë bini të pudërë shtë më, lédëdi'i por tantë rac ruadi'dza. Zni guc parë gac të firmë; dchi'chi na fe shtë të ziquë tubi cimientë shtë hiu'u.

Por Espiritu Santo rac bè'a hia'a

⁶ Zni na manërë biadi'dzë na'a diza'quë lu ra mënë, perë biadi'dzë na'a di'dzë sabi lu ra mënë namás rianaldë ra shnezë Dios. Ra di'dzë sabi naruadi'dzë na'a, adë zé'dëdi'in de guë'dchiliu rë', nilë por ra mënë naquëgnibë'a ra sa' rall. Grë cusë ni nasesë tsalú ra ⁷ perë ruadi'dzë na'a con llni shtë Dios. Ruadi'dzë na'a ra cusë secretë shtë Dios. Ruadi'dzë na'a di'dzë sabi shtë më, ra cusë nabë'në më ordenar antsë cueshtë guë'dchiliu parë gac salvá'ra. ⁸ Ni tubi ra naná rñibë'a lu guë'dchiliu rë', adë riasédi'i rall ndë'ë. Si talé niasé rall,

adë niaquë'dëdi'i rall Dadë Jesús lu cruz, el quë narnibë'a guëdubi gube'e. ⁹ Zni rñi'i Sagradas Escrituras:

Dios bè'në më preparar cusë adë ni chu gunádi'i nu adë chu bínidi'i, nu adë chu bè'nëdi'i llgabë.

Cusë ni na parë ra narac shtu'u lë'ë më.

¹⁰ Grë ndë'ë bèlua'a më lu hia'a por Espiritu shtë më. Lë'ë Espiritu na llni nu riasé Espiritu ra cusë namás naga'chi, hashtë shgabë Dios namás secretë rac bè'a Espiritu.

¹¹ ¿Chull gac bè'a lo quë nanú la'ni ldu'u nguui? Mizmë nguui riaséll llgabë nananú la'ni ldu'ull. Zni na con Dios; sulamëntë Espiritu shtë më rac bè'a llgabë shtë më. ¹² Lë'ë hia'a adë bédë'nëdi'ia'a recibir Espiritu naná rñibë'a mënë shtë guë'dchiliu sino bédë'na'a recibir Espiritu naná ze'dë de Dios të gac bè'a hia'a grë bendición nabëzëlaa'chi më parë lë'ë hia'a. ¹³ Ruadi'dzë na'a shcuendë ra cusë rë' con di'dzë nabëlua'a Espiritu shtë Dios, lédëdi'i con di'dzë nabësë'dë na'a por ra mësë shtë guë'dchiliu. Zni rlua'a na'a ra cusë shtë Espiritu lu ra mënë narianaldë tēchi Espiritu Santo.

¹⁴ Grë ra nanápëdi'i Espiritu cuezënúhi' la'ni ldu'ull, adë rúnëdi'ill recibir di'dzë shtë Espiritu purquë parë lë'ëll cusë ni adë rlu'lu'idi'i. Cusë tuntë rñi'ill. Adë riasédi'ill purquë rqui'ni llni shtë Espiritu parë tsasë mënë ra cusë shtë Espiritu. ¹⁵ Perë grëtë' nacabezënú Espiritu Santo rac bè'a rall grëtë' cusë nalasac; perë ra sa' nguui ni, ra nadë tsanaldëdi'i tēchi Espiritu Santo, adë rac bè'adi'i rall blac lasac na primërë nguui ni. ¹⁶ Ra Sagradas Escrituras rñi'i: "¿Chull riasé? u ¿chu rac bè'a lla na llgabë shtë Dadë Dios? ¿Chull guëlua'a Dios?" Perë lë'ë hia'a nadápa'a Espiritu; por ni rac bè'a hia'a llgabë shtë Cristo.

3

Quëdë'na'a sirvë lë'ë Dadë Dios

¹ Ni nahin bëchi, adë gú'di'i manërë të guadi'dza lu të cumë ziquë mënë naquëgsë Espiritu Santo, sino biadi'dza lu të ziquë mënë narianaldë tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu. Na të ziquë me'dë en cuantë ra cusë shtë Cristo. ² Bëlua'ahia lë'ë të con enseñansë sencigi cumë ziquë tubi me'dë naradchi. Rúnëdi'i të gan gau të cumidë ziquë më ru'bë. Todavía adë riasédi'i të ra enseñansë naná rqui'ni parë su të firmë lu shnezë Dios. ³ Hashtë ne' na të ziquë mënë narianaldë tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu; quërelde të igual ziquë los de más sa' tē. ⁴ Si talé rñi'íl: "Na nahia shmënë Pablo"; stubi të rñi'íl: "Nahia shmënë Apolos", iurni quëhunë të llgabë ziquë ra mënë shtë guë'dchiliu, lédëdi'i ziquë mënë nanapë Espiritu Santo.

⁵ ¿Chull na Pablo? ¿Chull na Apolos? Na na'a nadé más ra nabêshe'ldê Dios; por shti'dzê na'a gualdí ldu'u tē diza'quē shtë Dadê. Cadê tubi muzê shtë Dios bê'ni' según fuersê nu llni nabêne'e mē. ⁶ Na bêcabnía bê'dchi; Apolos gud'li ra plantê, perê Dios bêseru'bê mē ra plantê ni. ⁷ De manêrê de quē ni tubi na'a, el quē nabêcabnî bê'dchi u el quē nauati'li ra plantê, lasáquêdi' na'a, perê Dios na el quē nalasac. Bêseru'bê mē ra plantê. ⁸ El quē narcabnî nu el quē nargui'li, na rai' unidê, nu Dios quilli cadê tubi lê'ê hia'a segun dchi'ni naquêdê'na'a. ⁹ Grê hia'a na hia'a ra nardê'na'a dchi'ni juntê con lê'ê mē. Lê'ê tē na tē ziquê guiu'u lachi catê quêhunê mē dchi'ni.

Na tē ziquê tubi hiu'u naquêgza'a mē. ¹⁰ Nahia ziquê mēê albañil naná gulê Dios parê guêzu'ba cimientê shtë hiu'u. Hia stubi quêgza'a hiu'u guêc cimientê ni. El quē narza'a hiu'u rqui'ni gápi' cuidadê manêrê naquêgza'all hiu'u. ¹¹ Pues ni tubi adê chu nâpêdi' derechê guêzû'bêll stubi cimientê purquê hia nanú cimientê verdadêrê naná mizmê Jesucristo. ¹² Perê cadê nguui quêgza'all tubi hiu'u con orê u bêdchichi u guê'ê nalasac u con hiaguê u con gui'lli guia. ¹³ Lê'ê dchi'ni de cadê lê'ê hia'a guêru'u lu llni dzê shtë juici. Dzê ni guêdchini gui'i tē parê gunê gui'i prêbê pê clasê dchi'ni bê'nê mieti. ¹⁴ Si talê tubi de lê'ê hia'a bêza'a tubi hiu'u nanadê tsequi lu gui'i, gunê nguui ni recibir pagu por dchi'ni nabê'nêll ¹⁵ perê en cambi, si talê tubi de lê'ê hia'a guêza'a hia'a tubi hiu'u con cusê naná sutîpêdi' lu gui'i, pues guênitill grêtê'; nídi'i pagu parê lê'êll aunquê lê'êll gac salvârell cumê ziquê rgu nguui tubi cusê la'ni hiu'u nariê'qui.

¹⁶ ¿Pê adê rac bê'adi'i tē de quē na tē ziquê iádu'u catê cuezê Dios, de quê Espíritu shtë Dios cuezênuhi' la'ni ldu'u tē? ¹⁷ Si talê tubi de lê'ê tē quêhúnêl usar iádu'u shtë mē tubi cusê mal, guêne'e mē fin parê lê'êl. Catê cuezê mē, nahin santu nu tambiénn cuerpê shtë tē na santu.

¹⁸ Adê rsiquêdi'il mizmê lê'êl. Si talê tubi de lê'ê tē rni'il nal sabi con llni nanapê mênê guê'dchiliu, mejurê guêabril ziquê tubi naráquêdi'i tē gáquêl mē sabi de verdá. ¹⁹ Pues llni shtë ra mênê narianaldê cusê shtë guê'dchiliu rê', nahin ziquê cusê tuntê parê Dios. Naescritê: "Dios quêhunê parê ldaguê mē sabi lu galênasini shtë rall ziquê rlaguê tubi ma lu trampê". ²⁰ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras: "Lê'ê Dadê rac bê'ai' ra llgabê shtë mênê sabi, de quê lasáquêdi'i shgabê rall". ²¹ Por ni adê chu gunê nadchínidi' de quê nall shmêsê sa'll. Pues grêtê' cusê nahin parê lê'ê tē; ²² Pablo, Apolos, Pedro, guê'dchiliu, nu vidê, nu galgutî, nu lo quê naná iurne', nu ra cusê naguêr gac, grêhin na parê lê'ê tē. ²³ Nu lê'ê tē na tē

shmênê Cristo; rni'bê'a mē lê'ê tē nu Cristo rzu'bê diágui' shti'dzê Dios.

4

Dchi'ni shtë ra poshtë

¹ Grêtê' tē napê quê gunê tē llgabê de quê na na'a sulamêntê shmuzê Cristo. Gulê mē lê'ê na'a parê tsaglua'a na'a ra mênê di'dzê shtë mē, cusê de quê antsê adê guc bê'adi'i mieti. ² El quê naná incarguê tubi dchi'ni, napê quê gáqui' naza'quê; napê quê gúni' cumplir lo quê narunê tucarê. ³ Por partê shtëna adê riádi'i ldua'a iurê quêhunê tē juzguê lê'ê na, nilê riádi'i ldua'a por los de más sahia narunê juzguê na; pues adê ráquêdia'a gunê juzguê mizmê na. ⁴ Perê si talê ni tubi shgaba adê quêgdchi'bêdi' galquíá cuntrê na, adê na segurê de quê nâpêdia'a faltê. Lê'ê Dadê na el quê nagunê juzguê shchi'nia. ⁵ Adê rúnêdi'i tē juzguê nasesê. Gulê cuezê hashtë lê'ê Dadê guêabri; guêgú mē grêtê' cusê lu llni, grê lo quê naga'chi lu nacahi. Guêlua'a mē grêtê' narac shtu'u mieti la'ni ldu'u rall. Iurni gunê mē honrar cadê nguui segun narunê tucarê.

⁶ Dadê, quêadi'dza ra cusê rê' parê bien shtë tē. Quêgdchi'ba tubi comparaciuni naná runê tratê dchi'ni nabêdê'nê na'a, Apolos con na. Gulê guagla'guê ensefiansê shtë na'a; gulê bê'nê cumplir lo quê narni'i Sagradas Escrituras shcuendê lo quê narunê tucarê gunê mênê, nu parê ni tubi tē adê rni'di'i nadchini de mêsê shtënêl nu rúnêl desprêci stubi mêsê entrê lê'ê tē. ⁷ ¿Chull bê'nê tē tsu tubi mêsê entrê lê'ê tē? ¿Pê cusê nâpêl nanádi'i lo quê nabê'nêl recibir? Si talê bêzêlaa'chi mē lo quê nanâpêl, ¿pêzielú runê nadchínîl? Rúnêl ziquê lê'êl bê'nêl gan por mizmê fuersê shtënêl.

⁸ Lê'ê tē mē Corinto, runê nadchini tē purquê rni'i tē adê pê runê fáltêdi'i, de quê napê tē grê bendición narshê'ldê Dios dizdê gube'e. Runê tē llgabê rqui'nidi'i tē lê'ê na'a, de quê rni'bê'a tē ziquê rêy, de quê lasáquêdi'i na'a. Nalê rac shtua'a de quê nanibê'a tē ziquê rêy tē guênibê'anú na'a lê'ê tē. ⁹ Pues llua'ahia de quê Dios bêsa'nê mē lê'ê na'a ra poshtë lúltimê lugar. Na na'a ziquê ra mênê mal naguc condenar parê gati rai'. Dzu na'a lu ra mênê nu lu ra ianglê nadê más parê guêbi'a rai' lu na'a cumê cusê nardzêguê' ldu'u mieti. ¹⁰ Rdê'nê na a sirvê lu Cristo perê lê'ê tē rni'i tē na na'a tuntê mientras rni'i tē na tē shmênê mē namás rac bê'a. Na na'a ra nalasáquêdi'i perê lê'ê tē sí, lasac tē. Quêhunê mênê honrar lê'ê tē perê quêhunê tē desprêci lê'ê na'a. ¹¹ Hashtë iurne' quêgzac zi na'a lu galêrdia'nê nu lu galêrbidchi; runê faltê shabê na'a; ra mênê rushtíá rall guêc na'a; adê nídi'i lidchi na'a.

12 Rdzaguë na'a lu ra dchi'ni naquëhunë guia'a na'a. Ra mënë rgue guëc na'a perë rdchigrë na'a con di'dzë nanapë bendición shtë Dios. Rzunaldë rall lë'ë na'a perë lë'ë na'a rua'a ldu'u na'a sin adë pë rni'i'di'i na'a cuntrë lë'ë rall. 13 Rni'i' rall cuntrë lë'ë na'a perë na na'a pacënci. Quëhunë rall tratë lë'ë na'a ziquë gui'lli lu nezë; runë rall tratë lë'ë na'a ziquë cusë más nadzabë la'ni guë'dchiliu, cusë nadë rllu'i'di'i.

14 Adë rquë'ëdia'a ndë'ë parë guëtú lu të sino parë guënehia cunsëju ziquë ra shinia narac shtua'a. 15 Aunquë napë të chi'i mili mësë naná rlua'a lë'ë të, napë të tubsë shtadë të. Por ra diza'quë nagnia'a lu të, na të unidë con Cristo Jesús. Por ni nahia ziquë shtadë të. 16 Por ni quëhuna ruëguë lu të de quë cubënebi të cumë ziquë ejemplë shtëna. 17 Parë gunë të cumplir narac shtua'a, bëshë'lda Timoteo lu të. Náhi' tubi nguui nabëna gan por Cristo nu rac shtua'a lë'i'. Siempër quërelde zá'quëll ziquë shmënë Dios. Lë'ë Timoteo guësëagná ldu'i' lë'ë të lo mizmë enseñansë nabëlu'ahia lla narunë tucarë guëquërelde ra mënë shtë Cristo, igual ziquë rlu'ahia guëdubi lugar catë nanú grupë shtë shmënë Dios. 18 Nanú bëldá de lë'ë të nalë runë rall nadchini; runë rall llgabë adë gueldë guënádia'a lë'ë të 19 perë quëbeza të parë tsahia lueguë nu gueldë guënahia lë'ë të si talë Dadë guën'ëi' permisi. Iurní gac b'ë'ahia chu narunë nadchini. Gac b'ë'ahia si talë nadë más ruadi'dzë rall u si napë rall pudërë shtë Dios. 20 Catë rnibë'a Dios ziquë rëy, nanú más quë di'dzë narni'i mënë; nanú milagrë nu sëñi naquëhunë më. 21 ¿Pë rac shtu'u të? ¿Zeldë guënahia lë'ë të con tubi hiaguë; gau të varë? u ¿zeldë guënahia lë'ë të cumë më nadu'u, ziquë tubi narac shtu'u lë'ë të?

3

Napë quë gunë të juzguë el quë nabë'në mal

1 Quëgni'i mënë de quë entrë lë'ë të nanú ra naquërelde mal, de quë tubi nguui cuá'all shmadrástëll. Pues duldë ni ra mënë nanadë israelitë, adë rúnëdi'i rall duldë ni. 2 Mejurë niatú lu të nu niu'në të por conductë shtë nguui ni. Runë tucarë guëgú të lë'ëll ladi grupë shtë shmënë Dios. 3 Pues aunquë la'di súdia'a nga'li perë rëagná ldua'a lë'ë të. Hia bëna juzguë el quë nabë'në duldë ni cumë zugá'ahia nga'li con lë'ë të. 4 Gulë bédëa con autoridá shtë Dadë Jesucristo, nu lë'ë na quëbezënuá lë'ë të con espíritu shtëna, nu lë'ë pudërë shtënë Jesucristo Shláma'a, quëbezënuá lë'ë të. 5 Gulë b'ë'në intriegu nguui ni guia'a Satanás të parë tsalú shcuërpëll con mal deseó shtënëll, perë

espíritu shtë nguui ni gac salvar iurë lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi.

6 Mal na iurë runë nadchini të. ¿Pëllë adë guënëdi'i të tubi dichë narni'i: "Du'pë levadurë rdë'ë fuersë guëdubi nacubë"? 7 Gulë b'ë'në ziquë ra mënë israelitë guahietë. Iurë bëdchini laní Pascu, gulú rall grë guetështildi naguctsa'u con levadurë. Gulë b'ësa'në grë duldë nananú entrë lë'ë të, të gac të limpi ziquë guetështildi cubi nagudáu ra mënë israelitë dzë shtë laní. Gulë guná, lë'ë ll'i'li shtë Pascu, hia guti. ¿Chu na sacrifici ni? Pues mizmë Cristo. 8 Zni rqui'ni guëquërelde'ru'u hia'a con ldu'u limpi nu con verdá naná ziquë guetështildi sin levadurë. Adë chu guëquërelde'di'i con cusë mal; adë gápëdi'i të llanë la'ni ldu'u të.

9 La'ni stubi cartë nabëshë'lda lu të, guni'ihia lu të adë gápëdi'i të tratë con ra narquënuá ra sáhi'. 10 Adë guni'idia'a lu të de quë na mal si talë napë të tratë con ra mënë shtë guë'dchiliu, ra narquënuá ra sáhi', u ra narzebi ldu'u pë shtë më, u ra nguba'në, u ra narunë adorar ra figurë naractsa'u, purquë nídi'i mudë guëquërelde të lu guë'dchiliu sin quë napë të tratë con ra mënë ni. 11 Lo quë nagnia'a lu të iurne', adë gapë të tratë con tubi nguui naná rni'i nall shmënë Dios. Si talë nguui ni rquënull ra sáhi', u si talë rzebi ldu'ull pë shtë mënë, u si talë rúnëll adorar ra figurë, u si talë ruadi'dzëll cuntrë sa'll, u si talë rzuu'dchill, u si talë nall nguba'në; con nguui ni adë raunúdi'i të lë'ëll. 12-13 Pues adë rúnëdi'i tucarë guna juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu; pues Dios gúni' juzguë lë'ë rall perë grupë shtë shmënë Dios, sí, runë tucarë gunë rall juzguë sa' rall. Por ni gulë cu nguui naquëhunë duldë ni entrë lë'ë të.

6

Ra dishi'bi nariagdchinimú të lu ra juësi

1 Adë nazá'quëdi'i rdchi'bë të galquíá cuntrë stubi sa'l delantë ra juësi nanadë guënëdi'i Dios. Gulë b'ë'në rëglë ra asuntë entrë mizmë lë'ë të. 2 Nanë të ra shmënë Dios gunë rai' juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu. Si talë gunë të juzguë ra mënë shtë guë'dchiliu, pues rac të gunë të juzguë ra asuntë mitu'në entrë ra grupë shtë shmënë Dios. 3 ¿Pëllë adë rac b'ë'adi'i të de quë guëdë'na'a juzguë ra ianglë? Cuantë más runë tucarë guëdë'na'a juzguë ra asuntë shtë vidë rë'. 4 Si talë napël problemë con stubi sa'l, adë nazá'quëdi'i guëdchí'bëll galquíá cuntrë sa'l. Pues ra shmënë Dios namás lasáquëdi'i entrë lë'ë të, rac rall gunë rall rëglë asuntë shtënëll. 5 Ndë'ë rnia'a lu të, të parë guëtú lu të. ¿Pëllë adë nídi'i entrë lë'ë të ni siquierë tubi naná rac gunë juzguë parë gúnëll rëglë asuntë nanápël? 6 ¿Pëllë rqui'ni tubi nariadí ldu'i Dios, guëdchí'bëll

demandè lu stubi sa'll delantè lu ra juèsi naguènèdi'i Dios?

⁷ Napè tè dishi'bi nu rdchi'bè tè galquiá cuntrè sa' tè. Rlua'a de què adè bè'nèdi'i tè cumplir shti'dzè Jesús; napè tè faltè. Mejurè gulè bè'nè sufrir mal tratè. Gulè bèdè'sí cuanè mènè lo què nanápèl. ⁸ En cambi quèhunè tè mal; rbaa'nèl pè cusè shtè ra naná shmènè Dios.

⁹ ¿Pèllè adè rac bè'adi'i tè de què grètè' ra mènè mal, adè tsutèdi'i rall catè quèbezè Dios? Adè rdè'èdi'i tè sí parè guèguguè sa' tè lè'è tè. Ra narquènú sa'll, ra narunè adorar figurè, ra narunè duldè adulteri, ra narunè ziquè ra mamflor, ¹⁰ ra nguba'nè, ra narzebi ldu'u pè shtè sa'll, ra zudchi, ra naná runè cuntrè sa'll, ra nardchisú pè shtè mènè con engaño; grè mènè ni adè ni mudè tsutè rall lugar catè rribè'a Dios ziquè Réy. ¹¹ Antsè zni bè'nè tè; guc tè igual ziquè ra mènè ni perè iurne' bèzunè mè almè shtè tè; unidè na tè con Dios santu. Napè tè tratè con Dios; bè'nè mè recibir lè'è tè por lo què nabè'nè Jesucristo juntè con Espiritu nabèshe'ldè Dios, Shtáda'a.

Shcuerpè nguui na santu

¹² Rni'i mènè: “Nahia librè parè guna lo què narac shtua'a”. Perè rnia'a lu tè, grè cusè adè rsèdchínidi'i cusè za'què parè lè'è hia'a. Rni'il de què nahia librè parè guna lo què narac shtua'a, perè adè guèdè'èdia'a sí parè què nibè'a cusè mal na. Adè nàdia'a bajo ordè shtè ra cusè ni. ¹³ Stubi cusè rni'i mieti: “Cumidè na parè guèdáuha'a nu nabánia'a parè guèdáuha'a” perè Dios guèdè'èi' fin guèrupè ra cusè ni. Nidi'i verdá de què cuerpè shtè mieti na parè guèquènú mieti sa'll, sino shcuérpa'a na parè lè'è Dadè Jesús nu lè'è Dadè na parè bien shtè hia'a. ¹⁴ Ziquè bèldishtè Dios lè'è Dadè Jesús ladi ra tégulè, zni zac guèldishtè mè lè'è hia'a con pudèrè shtè mè.

¹⁵ ¿Pèllè adè rdè'èdi'i tè cuendè de què cadè tubi de lè'è tè na partè shtè cuerpè shtè Cristo? ¿Ni mudè guènehia si parè partè shtè Cristo gaquin partè shtè cuerpè shtè na'a mal? Aquèdi'i, jamás gaquin zni. ¹⁶ ¿Pèllè adè rdè'èdi'i tè cuendè de què iurè tubi nguui rquènull con tubi na'a mal, hia iurni guèrupè rall rac rall tubsè cuerpè? Pues ra Sagradas Escrituras rni'i: “Guèrupè rall gac rall tubsè cuerpè”. ¹⁷ Perè iurè tubi mieti gac unir con Dadè, hia guèrupè rai' na rai' tubsè. Napè rai' mizmè espíritu.

¹⁸ Gulè bèllu'nè lu grè duldè narunè tratè cusè mal entrè ra na'a nu ra nguui. Cualquier stubi duldè naná runè tubi mieti, quèhunin dañi parè sa'll, perè el què narquènú sáhi', quèhúnèll dañi cuntrè prupi shcuèrpèll. ¹⁹ ¿Pèllè adè rdè'èdi'i tè cuendè de què cuerpè shtè tè na lugar

catè cuezè Espiritu Santo? Bèdè'è Dios Espiritu Santo parè cuezènúhi' lè'è tè, parè guèquèrelèdènúhi' lè'è tè. Lè'è mè na mè dueñi shtè tè; rribè'a mè lè'è tè, lèdèdi' rribè'a tè mizmè lè'è tè. ²⁰ Guzi'i Dios lè'è tè tubi prèci namás lasac tè gac tè shmènè mè. Por ni gulè bè'nè honrar lè'è mè con cuerpè shtè tè nu con espíritu shtè tè. Guèrupè cusè ni ze'dè de Dios.

7

Cunseju parè ra casadè

¹ Iurne' guna contèstè ra preguntè n- guna'bè di'dzè tè la'ni cartè nabèshe'ldè tè. Bien nahin parè tubi nguui de què guètsè'adi'i nguui ² perè cumè nanú zihani tentación parè gunè mieti duldè, mejurè cadè nguui gapè tsé'lèll nu cadè na'a gápi' tsé'li'. ³ Grè ra nguui naná casadè napè què gunè rall cumplir lo què narunè tucaré ziquè tse'lè na'a, nu ra na'a casadè napè què gunè rall cumplir con tse'llè rai'. ⁴ Tubi na'a adè nádi'ill dueñi shtènè shcuèrpèll sino què tsé'li' nápèll derechè parè shcuerpè tsé'li'. Mizmè manèrè ra nguui adè nádi'ill dueñi shtè shcuèrpèll sino què tse'lè nguui nápèll derechè parè shcuerpè nguui. ⁵ Lè'è tè naná casadè, adè rúnèdi'ill negar parè ga'anul tsé'lèl; sulamèntè si talè guèrupè tè na tè de acuerdè por tubi tiempè parè gunè tè orar lu Dios, hia despuèsè napè què guèbrí ga'anul tsé'lèl tè parè gúnèdi'i Satanás gan lu lu nu ldáguèl lu duldè.

⁶ Cagnia'a lu tè ndè'è ziquè tubi permisi, lèdèdi'i ziquè mandamientè shtè Dios. ⁷ Pues por partè shtè na, rac shtua'a de què grè nguui gac ziquè na, perè adè nádi'in posiblè. Bèzèlaa'dchi Dios cadè tubi nguui fuersè especial; bèldá rall rtsè'a; stubi nguui adè rtsè'adi'ill.

⁸ Rnia'a lu ra nanádi'i casadè nu lu ra viuèdè de què nabièn si adè guètsè'adi'i tè ziquè nahia ⁹ perè si talè adè ráquèdi'i gunè tè gan lu ra deseò, pues gulè bètsè'a. Mejurè guètsè'al què gápèl mal llagabè.

¹⁰ Grètè' tè shmènè Dios naná casadè, rribè'ahia lu tè de què ra na'a adè guètsè'nèdi'ill tsé'èll. Mandadè r'è lèdèdi' shtèna sino nahin mandadè shtè Dadè Jesús. ¹¹ Pues si talè tubi na'a bètsè'nèll tsé'lèll; separadè na rall; adè cá'adi'ill stubi nguui u guècá'all tsé'lèll stubi. Mizmè manèrè napè què gunè ra nguui cumplir; adè gáquèdi'i divorciar rall.

¹² Lu tè los de más mènè, rnia'a lo què llua'ahia na bien. Lè'è Dadè bètsè'nèdi'i di'dzè rè'. Si talè nanú tubi nguui rialdi ldu'ull shti'dzè Dios perè tsé'lèll adè rialdi di'i ldu'i shti'dzè mè, perè lè'è na'a ni nall cunformè guèquèrelèdènull tsé'lèll, nguui ni napè què tsagla'guè guèquèrelèdèll con tsé'lèll. ¹³ Nu zac, si talè tubi na'a rialdi

ldú'ull shti'dzë Dios perë tsé'lëll adë rialdídi' ldu'ull shti'dzë më, si talë lë'ë nguiu ni nall cunformë guëquërelëdnul tsé'lëll, adë gac divorciar rall. ¹⁴ Lë'ë nguiu nanadë rialdídi' ldu'i perë tsé'li' sí rialdí ldu'i shti'dzë Dios, nguiu ni rúnëll recibir bendición shtë Dios. Nu zac lë'ë na'a nanadë rialdídi' ldu'i shti'dzë Dios perë tsé'lëll sí nall shmënë Dios, pues na'a ni quëhúnëll recibir bendición shtë Dios. Guc ldai' por Dios por nall unidë con tsé'lëll. Si talë lë'dëdi' zni, shini shtë ra mënë ni na rai' ziquë shini ra nanadë rialdídi' ldu'i Dios, perë iurne' ra shini rall quëhunë rall recibir ra bendición shtë Dios. ¹⁵ Perë si talë lë'ë nguiu u lë'ë na'a nadë rialdídi' ldu'i Dios, rac shtú'ull guësá'nëll tsé'lëll, pues zni gaquin. Iurní lë'ë nguiu u lë'ë na'a naná bëa'në, nall librë. Gulë Dios lë'ë hia'a parë guëquërelëda'a en paz të adë tsúdi' dishi'bi entrë ra naná casadë. ¹⁶ Lë'ë të na'a, nídi'i segurë de quë tsaldí ldu'u tsé'lëll si guëquërelëdnul lë'ëll. Nu zac lë'ë të nguiu, nídi'i segurë tsé'lëll tsaldí ldu'i shti'dzë Jesús.

¹⁷ Ndë'ë na narunë tucaré guëdë'na'a; rac ziquë bënë'e Dios llni cadë túbia'a, cha guëdë'na'a cumplir voluntá shtë më. Runë tucaré tsagla'guë nguiu cumë iurë guna'bë më lë'ëll. Pues runë tucaré tsagla'guë guëquërelëda'a de acuerdë con principi shtë vidë cubi nadápa'a. Zni rnibë'ahia guëdubi grupë shtë shmënë Dios. ¹⁸ Si talë iurë guna'bë Dios lë'ëll, nu nápëll sëni de quë bëriuguë partë cuerpë shtënëll segün custumbre shtë mënë israelitë, adë guët'i'di'íl sëni ni. Si talë adë gúquëdi'íl circuncidar iurë gúquëll shmënë Dios, adë rdë'ëdi'íl sí guëchuguë mënë shcuërpëll. ¹⁹ Nídi'i importë lu Dios si gúquëll circuncidar u aquëdi'i. Lo quë narunë importë lu Dios na guëzu'bë diáguëll mandamientë shtë më. ²⁰ Lo quë narunë tucaré gunë mieti na, tsagla'guë mieti mizmë ofici nanapë nguiu iurë lë'ë Dadë guna'bë' nguiu ni. ²¹ Si talë nal bajo ordë shtë sa'll iurë guna'bë më lë'ëll, adë riádi' ldu'ul. Perë si talë nanú manërë parë gápëll libertá, pues mejurë guërú'ul librë. ²² Grë ra naná bajo ordë shtë sa'll iurë Dios guna'bë' ra nguiu ni, gúqui' shmënë më nanapë libertá. Nu el quë nanádi'i bajo ordë shtë sa'll perë guna'bë më lë'ëll, nall bajo ordë shtë Cristo. Rnibë'a më lë'ëll. ²³ Dios guzi'i më lë'ëll tubi präci ru'bë; adë rdë'ëdi'íl sí gac të bajo ordë shtë ra mënë. ²⁴ Bëchi, runë tucaré cadë nguiu tsagla'guë gúnëll mizmë ofici catë tsu nguiu iurë guna'bë Dios lë'ëll.

²⁵ Iurní caquë'a shcuendë ra lliguëna'a nadë bëtsë'adi'i. Adë nápëdia'a ni tubi mandadë shtë Dios perë rnía'a lu të lo quë nalluá'ahia. Pues rac tsaldí ldu'u të na purquë zihani vultë bëga'a ldu'u më na, por ni runë tucaré guëquë diaguë të shti'dza.

²⁶ Lluá'ahia de quë mejurë guëa'në nguiu tal cumë ziquë na nguiu por tantë cusë durë naná ze'dë lu guë'dchiliu. ²⁷ Si talë bëtsë'al adë rúnëdi'íl llgabë parë guësá'nëll tsé'lëll. Si talë nápëdi'íl tsé'lëll, adë riúbëdi'íl ldu'ul parë guëtsë'al. ²⁸ Perë si talë guëtsë'al, nádi'in dulde. Si talë guëtsë'a tubi lliguëna'a, adë nádi'in dulde. Perë grëtë' ra casadë gunë rall sufrir por cusë durë naze'dë tiempë ne', nu rac shtua'a adë gápëdi'i të más cusë durë.

²⁹ Dadë, quëquë'a lu të; stu'pë tiempë rëa'në. Iurne' parë delantë ra naná casadë, runë tucaré guëbani rall ziquë nádi'i rall casadë. ³⁰ Ra naná tristë napë quë guëriubë ldu'u rall të gunë rall cumplir voluntá shtë Dios. Ra naná quëhunë ra laní, runë tucaré guëna'zi rall shchi'ni më nasesë. Ra nartuu', runë tucaré adë gac shtú'udi'i rall cusë shtë guë'dchiliu. ³¹ Ra narquitë ldu'u por ra cusë shtë guë'dchiliu, adë chu guëdë'ëdi'í sí të rnibë'a cusë shtë guë'dchiliu lë'ëll, purquë guë'dchiliu nu ra cusë shtë tiempë ne', nasesë tsaluhin.

³² Rac shtua'a de quë cadë tubi të adë riádi' ldu'u të. Lë'ë nguiu naná sultërë rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë Dadë Dios nu rac shtú'ull gúnëll cumplir voluntá shtë më parë guëquitë ldu'u më lë'ëll. ³³ Perë iurë lë'ë sultërë guëtsë'all, iurní rac ldu'ull por ra cusë shtë guë'dchiliu nu parë guëquitë ldu'u tsé'lëll lë'ëll. ³⁴ Zni na con tubi lliguëna'a nu ra na'a casadë. Lë'ë na'a nanápëdi' tsé'lëll, rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë Dadë Dios të gac na'a ni santu; rac shtú'ull gúnëll cumplir parë guëquitë ldu'u më con lë'ëll. Perë lë'ë na'a casadë rquëdi'ni ldu'ull por ra cusë shtë guë'dchiliu nu rac shtú'ull gúnëll dchi'ni të guëquitë ldu'u tsé'lëll lë'ëll.

³⁵ Quëgnia'a lu të ndë'ë parë bien shtë të, lë'dëdi'í parë adë guëtsë'adi'i të. Rac shtua'a guëbani të manërë za'quë nu parë gunë të sirvë Dadë con guëdubinú ldu'u të.

³⁶ Si tubi shtadë lliguëna'a rúnëll llgabë guëdë'ëll permisi të guëtsë'a lliguëna'a purquë hia rdëdë galëlliguëna'a shtënëll, nu nanë nguiu ni rac shtu'u lliguëna'a guëtsë'all, pues gac lo quë narni'i ldu'ull; nádi'in dulde. ³⁷ Perë si stubi nguiu zull firmë con galërní'i ldu'ull nu rnall de quë shtsápëll nall cuntëntë sin quë adë guëtsë'adi'ill, nguiu ni naná firmë de quë adë guëtsë'adi'i shtsápëll, bien quëhúnëll. ³⁸ Zni el quë naná quëgdë'ë shíni' parë guëtsë'ai', quëhúnëll bien, nu zac el quë nadë quëgdë'ëdi'í shíni' parë guëtsë'a shíni', mejurë quëhúnëll.

³⁹ Lë'ë na'a casadë por lëy, nalí'bill hashtë gati tsé'li' perë si talë tsé'lëll gati, iurní na'a ni nápëll libertá parë guëtsë'all stubi con el quë narac shtú'ull perë sulamëntë si talë nguiu ni rialdí ldu'i shti'dzë Dios. ⁴⁰ Perë llua'ahia de quë más guëquitë ldu'u na'a ni

si guéá'nèll sin què guètsé'adi'ill. Ni na lo volè narnia'a nu rialdí ldu'a de què zni na voluntá shtë Espíritu Santo naquèbezénú na.

8

Cumidè nabè'nè mènè ofrecèrè lu dzanè

¹ Iurne' quèquèa'a shcuendè shtë dau naná guc ofrecèrè lu ra figurè naruntsa'u mènè con guia'a mènè. Bien rac bè'a hia'a custumbrè ni nápèdi'in valurè; adè rlu'í'idi'in. Adè chu gunè nadchínidi'i por lo què nananèll, mejurè gac shtu'u mieti sa' mieti parè tsaru'bé vidè cubi nabène'e Espíritu Santo. ² Si talè tubi de lè'è tè runè nadchini por lo què nariasèl, pues todavia runè faltè zihani cusè parè riasèl. ³ Si talè tubi de lè'è tè rac shtú'ul Dios de verdá, pues Dios rúni' recibir nguui ni ziquè tubi shini mè.

⁴ Gunia'a ndè'è parè gac bè'a tè shcuendè ra dau naquèhunè mieti ofrecèrè lu ra dzanè. Pues rac bè'a hia'a de què tubi figurè nápèdi'in vidè; nápèdi'in fuersè parè guè'dchiliu rè', nu rac bè'a hia'a nanú tubsè Dios. ⁵ Pues quègní'í mènè nanú ra dios gube'e nu dios lu guè'dchiliu; pues ra dios ni nu ra dadè ni zihani rai' nanú ⁶ perè parè lè'è hia'a nanú tubsè Dios, Shtáda'a. Lè'è mè bèntsá'ui' grètè' ra cusè. Nabánia'a parè guèdè'na'a cumprir lo què narac shtu'u mè, nu zac nanú tubsè Dadè Jesucristo, Shláma'a. Por lè'í' gurèshè grètè' ra cusè nu nadápa'a vidè eternè por lè'è mè.

⁷ Perè grè ra mieti adè rac bè'adi'i rall ndè'è. Antsè bè'nè rall adorar ra dzanè nu todavia napè rall rèsptèi iurè rau rall belè naguc ofrecèrè lu ra dzanè. Adè rialdídi'i ldu'u rall firmè nu rini la'ni ldu'u rall na rall culpablè iurè rau rall belè ni. ⁸ Perè por ra cusè nardáuha'a adè gáca'a mejurè u más peor delantè lu Dios. Adè rúnèdi'i importè si talè ráuha'a u adè ráudi'i hia'a. Igual nahin parè Dios. ⁹ Perè gulè gapè cuidadè de què libertá nanápè parè gaul grètè' ra cusè, adè gaquin ejemplè mal parè sa'l nu ldaguèll lu duldè por ejemplè shténèl. ¹⁰ Tubi comparaciuni, lè'èl rdè'èl cuendè ra dzanè nápèdi'i rall vidè, nu rzubènul mènè catè rau tè belè naguc ofrecèrè lu ra dzanè. Si talè tubi sa'l narialdí ldu'i Dios, rnall lè'èl nga'li nu creenci shténèll na débil, lo què naquèhúnèl rsèdchimi mal llgabè parè nguui ni nu gúnèll tubi cusè nanádi'i za'què parè lè'í'. ¹¹ Lè'èl nanèl verdá perè guèluá'al mal nezè parè sa'l; adè nazá'quèdi'in. Pues guti Cristo por nguui ni igual ziquè guti mè por lè'èl. ¹² Iurè quèhúnèl duldè cuntrè bèchi sa'l, iurè rguinil llgabè shtë sa'l naná débil, pues también quèhúnèl duldè cuntrè Cristo. ¹³ Por ni règlè shtëna na zndè'è; si talè quèhuna tubi cusè narunè ldaguè bécha

lu duldè, nunquè jamás adè gáudia'a belè, no sea nahin mal parè bèchi la sahia nu gúnèll duldè por ejemplè shtëna.

9

Derechè nanapè tubi poshtë

¹ ¿Gu adè rialdídi'i ldu'u tè shti'dza? Pues napa libertá nu grè derechè cumè los de más poshtë shtë mè. Gunahia lu Jesucristo, Shláma'a. Nu lè'è tè na tè resultatè shtë shchí'nia nabèna en el nombre shtë Dios. ² Parè stubi ra mènè nádia'a poshtë perè parè lè'è tè napè què rac bè'a tè nahia poshtë shtë mè purquè lè'è tè na tè ziquè tubi muestrè de què nahia poshtë de verdá purquè unidè na tè con lè'è mè.

³ Ndè'è na lo què narnia'a lu ra mènè narni'i cuntrè na. ⁴ Napa derechè guècahia lo què narne'e mènè gáuha, nu parè gua'. ⁵ Napa derechè parè cahia tubi na'a parè gunè tse'la compa'ni na lu ra viajè igual ziquè runè los de más poshtë. Zni quèhunè ra bèchi Dadè Jesús nu Pedro. ⁶ ¿U runè tè llgabè de què Bernabè nu na, na na'a lúniquè nanápèdi'i derechè parè guèsa'nè na'a dchi'ni material parè guèni'inú na'a mènè ra diza'què? ⁷ ¿Ca na nguui narunè sirvè ziquè suldadè perè rállèll por gashtë nanápèll? ¿Chull rcabní hiaguè uvè perè ráudi'ill nashi shtë hiaguè ni? Grè vèquèrè naquèhapè ma ¿pè ruu'di'ill leché? ⁸ Adè rúnèdi'i tè llgabè de què di'dzè rè' na shgabè nguui sulamèntè purquè lèy nabèquè'è Moisés rni'i igual. ⁹ Rni'í lèy shtë Dios: "Adè rgúdi'il guè'shu rua' ngunè naná rguitsè trigu". Pues clarè nahin; adè quègní'idi'i Dios di'dzè rè' purquè rga'a ldu'u mè ra ngunè ¹⁰ sino nahin tubi comparaciuni parè lè'è hia'a. Lèy ni naescritè parè bien shtë hia'a. El què naraa'nè lu guiu'u nu el què narcabni bè'dchi, guèrupè rall runè rall dchi'ni purquè cuezè rall dzè gunè rall recibir partè shtë cusechè narunè tucarè cadè lè'è rall. ¹¹ Iurní bècabní na'a bè'dchi narne'e vidè cubi parè lè'è tè. ¿Pè llua'a tè na mal si guèdè'nè na'a recibir cusè material de lè'è tè? ¹² Pues si stubi mènè napè derechè gúnèll recibir cusè material shtë tè, másru'u derechè napè na'a guèdè'nè na'a recibir cusè ni.

Perè adè guná'bèdia'a niètiquè de lè'è tè. Rua'a ldu'u na'a grè cusè durè; gudilli na'a gashtë shtë na'a parè másru'u guèrètsè diza'què shtë Cristo. ¹³ Nanè tè de què ra narunè dchi'ni la'ni iádu'u ru'bè, quèhunè rall recibir partè ra cusè nardè'è mènè ziquè ofrendè lu Dios. Ra naná quèhunè dchi'ni rua' bècu'guè, runè rall recibir tubi partè shtë ra ma naguc ofrecèrè lu bècu'guè. ¹⁴ Igual manèrè na, lè'è Dadè gunibè'ai' el què naruadi'dzè diza'què shtë

më, gúnëll recibir lo quë narqu'i'nill; guëdë'ë ra shmënë Dios lo quë narunë tucarë cá'all. ¹⁵ Perë na nunquë guná'bëdia'a dumí lu të. Nu zac adë quëquë'ëdia'a ndë'ë parë guna recibir dumí shtë të. Mejurë gatia antsë guëdchisú mënë lë'ë galërquitë ldua'a nanapa por mudë nanabania entrë lë'ë të.

¹⁶ Parë na adë runë nadchínidia'a purquë ruadi'dza diza'quë, purquë ni napë quë guna; zni Shlama gunibé'ai' guna. PUES prubi de na si talë adë guadi'dzëdia'a diza'quë. ¹⁷ Por ni si talë guadi'dza diza'quë sulë por prupi voluntá shtëna, runë tucarë tubi premi cahia; perë quëhuna cumplir purquë nahin mandadë shtë Dadë; nahia ziquë tubi muzë nanapë quë gunë dchi'ni por la fuersë. ¹⁸ ¿Pë premi napa iurne'? Nahin de quë quëadi'dza diza'quë lu ra mënë, perë adë rúnëdia'a cubrë ni tubi centavë. Quiere decir adë quëhúnëdia'a cubrë lu ra mënë aunquë napa derechë cahia ayudë shtë rall.

¹⁹ Nádia'a bajo ordë shtë ra mënë, perë nahia siervë shtë mieti të parë guna gan másru'a mënë parë Cristo. ²⁰ Iurë guquërela entrë ra më israelitë, nahia cumë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Iurë nanúa entrë ra naná bajo ordë shtë lëy, pues nahia cumë lë'ë rai' të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. ²¹ Iurë nanúa entrë ra naguënëdi'i lëy shtë Dios, nahia ziquë lë'ë rai' parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. Adë rúnëdi'i cuntienë ndë'ë de quë nápëdia'a rëspëti parë lëy shtë Dios, sino guca ziquë lë'ë rall të gac bë'a rall verdá shtë Dios nu gac rall shmënë Cristo. ²² Iurë nanúa ladi ra nadë rialdídi'i ldu'i con guëdubinú ldu'u rai', nahia ziquë lë'ë rai' të parë guna gan lë'ë rall; tsaldí ldu'u rall más. Quiere decir; guquërela ziquë cualquier sahia të parë guna gan lë'ë rai' por Cristo. ²³ Quëhuna grë ndë'ë parë gueté'tsë diza'quë nu parë guëquitë ldua'a juntë con lë'ë të por ra cusë za'quë narsëdchini diza'quë.

²⁴ Nanë të de quë entrë ra narllu'në tubi carrërë, tubsë naná gunë recibir premi. Gulë gubani ziquë el quë narllu'në lu carrërë parë gunë të recibir premi shtë Jesús. ²⁵ Grëtë'í ra narunë preparar parë deportë, rquë'ë guia'all lo quë adë nazá'quëdi'i. PUES lë'ë rall quëhunë rall zni parë gunë rall recibir tubi premi, tubi coronë shtë guë'ë perë guë'ë ni lueguë rbidchi. En cambi lë'ë hia'a quëdë'na'a dchi'ni durë parë guëdë'na'a recibir tubi premi nanadë tsalúdi'i parë siemprë. ²⁶ Adë rllú'nëdia'a lu carrërë ziquë ciegu; adë quëhúnëdia'a ziquë tubi nguii naná quëgdë'ë golpë lu mbë ²⁷ sino quëgzac zia shcuerra; quëhuna obligar el mizmë cuerpë shtëna parë guëzu'bë diaguë shcuerra voluntá shtëna. Zni canihuna; no sea de

quë despuësë de bëlu'ahia sahia shti'dzë Dios, guna fallar lu rëglë nu gúnëdia'a gan premi shtë Jesús.

10

Mënë narunë adorar ra figurë

¹ Dadë, rac shtua'a gac bë'a të de quë ra shtadë guélú na'a despuësë bëru'u rai' Egipto, guzë rai' guëa' shcahi nu gudëdë rai' Nisëdu'u Lni. ² Zni gac ziquë tubi galériubë nisë parë lë'ë rai' purquë guanaldë rai' Moisés guëa' shcahi nu gudëdë rai' nisëdu'u. Bë'në rai' recibir Moisés ziquë lamë shtë rai'. ³ Grëtë'í rai' gudáu rai' con mizmë dau nabëshe'ldë Dios. ⁴ Grëtë'í rai' bi'i rai' mizmë bebídë nabëdë'ë më purquë bi'i rai' nisë nabëru'u la'ni guë'ë. Guë'ë ni ra Cristo nabëshe'ldë Dios parë gúni' compañi lë'ë rai' lu nezë. ⁵ Perë cantidá lë'ë rai' adë bëquitëdi'i ldu'u Dios con lë'ë rai', por ni bëa'në ra cuerpë shtë rai' nezë; guti rai'.

⁶ Grë ndë'ë guzac parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios; nahin ejemplë të adë chu guëzëbidi'i ldu'i cusë mal cumë ziquë bë'në ra mënë ni. ⁷ Por ni adë rúnëdi'i të adorar ra figurë naractsa'u cumë ziquë bë'në bëldá ra më israelitë. Naescritë la'ni Sagradas Escrituras: "Ra mënë guzubë rall; gudáu rall; bi'i rall; lueguë guasuldi rall parë guëgui'i rall lu figurë". ⁸ Nu adë chu guëquënëdi'i sáhi' cumë ziquë bëldá ra mënë ni bë'në rai' nu guti galdë bi tsunë mili mënë tubsë dzë. ⁹ Nu adë chu guëtë'dë prëbë lu Dadë aunquë na më pacënci. Bëldá ra mënë ni bëtë'dë rall prëbë lu më nu gadahuë' serpentien lë'ë rai'; guti rai'. ¹⁰ Nu adë chu guëní'di'i cuntrë Dios cumë ziquë bëldá rai' bë'në rai'; guti rai', bë'në ianglë shtë galguti.

¹¹ Grëtë'í ndë'ë guzac ra shtadë guélú hia'a parë gac bë'a hia'a lla quëhunë Dios. Na escritë ra ejemplë ni la'ni Sagradas Escrituras parë lë'ë hia'a nanabani iurne'. PUES hia blac izë gudëdë; hia parë lë'ë hia'a bëdchini tiempë cubi. ¹² El quë narialdí ldu'i zugá'all firmë lu shnezë Dios; pues gápëll cuidadë të parë adë ldáguëdi'ill lu duldë. ¹³ Cualquier cusë mal nartë'dë mëdzabë lu hia'a, igual nahin ziquë rdëdë lu los de más mënë, perë rac tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios. Lë'ë më jamás adë guësá'nëdi'i më lë'ë të; guëne'e më pudërë parë gunë të gan lu ra cusë mal. Iurë guëdchini tubi cusë mal, iurní Dios guëne'e më pudërë parë guëru'tul la'ni ra cusë ni parë adë guëazë guëtëdi'ill lu shnezë më sino gáquël firmë.

¹⁴ Por ni bëchi narac shtua'a, gulë bëllu'në catë runë mënë adorar ra figurë. ¹⁵ Quëgnia'a lu të cumë ziquë ra nardë'ë cuendë. Gulë bë'në juzguë si talë na verdá lo quë naquëgnia'a iurne'. ¹⁶ Iurë rdëá hia'a nu rdí hia'a la'ni copë nabë'në ldoi'

Dios, nu rdë'e hia'a graci lu më por vini ni, nahin tubi sëni de quë quëdë'na'a recibir ra bendición naze'dë por galguti shtë Jesús. Nu iurë rdáuha'a guetështildi naná rllullë, na sëni de quë unidë na hia'a con Cristo nu nadápa'a tratë con lë'i'. ¹⁷ Aunquë cantidá na hia'a, pues quëháuha'a pedasë shtë tubsë guetështildi; na hia'a tubsë cuerpë purquë unidë na hia'a con el quë naná guetështildi verdadërë.

¹⁸ Gulë guna'zi stubi ejemplë shtë naciuni Israel. Ra bëshuzi nabë'në dchi'ni la'ni iádu'u, iurë gudáu rai' belë shtë ma nabë'në mënë ofrecerë lu Dios, rac bë'a hia'a de quë lë'e rai' napë rai' tratë con Dios. ¹⁹ Adë quëgn'íidia'a de quë ra figurë naractsa'u, napë rahin valurë, nilë adë quëgn'íidia'a de quë belë naná guc ofrecerë lu ra figurë, lasaquin. Aquëdi'i. ²⁰ Lo quë nacagnia'a na, lë'e ra mënë naná'di'i më israelitë, iurë quëhunë rall ofrecerë belë lu bëcu'guë, quëhunë rall ofrecerë in lu mëdzabë mal, lëdë lu Diósëdi'i. Adë rac shtú'udia'a lë'e tã gapë tã tratë con mëdzabë. ²¹ Adë nídi'i mudë gu tã la'ni copë shtë Dadë Dios nu al mizme tiempë gu tã la'ni copë shtë mëdzabë. Nídi'i mudë gau tã lu mellë shtë Dadë nu mizme tiempë gau tã lu mellë shtë mëdzabë. Adë nídi'i mudë gúnël adorar ra dzanë nu gúnël adorar Dios mizme tiempë. ²² ¿Gu rac shtu'u tã guëldënu më lë'e tã? ¿Gu napë tã más fuersë quë lë'e më?

Libertá nanapë ra shini Dios

²³ Perë lë'ël rn'íl librë nal parë gúnël lo quë narac shtú'ul. Perë rn'ia'a'ul, grë cusë adë rúnëdi'i compa'ni parë guësë Espiritu Santo lë'ël. Verdá nadápa'a libertá parë quëdë'na'a zihani cusë, perë lëdë grëdi'i quëhunë compa'ni parë su firmë sa' hia'a lu shnezë më. ²⁴ Runë tucarë quili nguui bien shtë sáhi', lëdëdi'i bien shtë mizme lë'ëll.

²⁵ Gulë gau grëtë' lo quë nardú lu ll-guëa' sin adë rna'bë dí'dzëdi'íl si na bien u na mal segün creenci shtënëll ²⁶ purquë lë'e guë'dchiliu nu grëtë' lo quë nananú lu guë'dchiliu, rnibë'a Dadë Dios.

²⁷ Si talë tubi sa'l nanadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë Dios perë quëhúnëll invitar lë'ël gaul lídchil, pues gudáu grë lo quë naganë rall sirvë lul sin quë adë rna'bë dí'dzëdi'íl si lë'e cumidë gua delantë lu ra figurë. ²⁸ Perë si talë tubi guëni'i lul: "Belë rë' guc ofrecerë ziquë ofrendë lu ra figurë", iurni adë ráudi'íl belë ni, no sea gúnël dañi parë lë'e sa'l nagoni'i dí'dzë ni lul. ²⁹ Quëgnia'a ndë'të parë bien shtë sa'l, parë adë gúnëdi'íl dañi fe shtë sa'l, lëdëdi'i purquë nal débil con creenci shtënëll.

Si talë tubi sa'l quëgna'bë dí'dzëll: "¿Pëzielú conductë shtëna gac cunformë con llgabë shtë sahia? purquë nahia librë. ³⁰ Si

talë rdë'a graci lu Dios por lo quë naraaha, ¿pëzielú runë mieti juzguë conductë shtëna si fuërë nahia pecadurë?" ³¹ Perë rn'ia'a lu tã, si rau tã u ruu' tã u cualquier stubi cusë, gulë bë'në grë cusë parë gunë mieti alabar Dios. ³² Adë chu quëréldëdi'i manërë parë ldaguë los de más sa' tã lu duldë, nilë por ra më israelitë, ni por ra naná'di'i më israelitë, ni por ra grupë shtë shmënë Dios. ³³ Rëglë shtëna na zndë'e: adë rúnëdia'a ofender ra sahia; mejurë rac shtua'a guëquitë ldu'u rall; adë rguilia bien shtë na sino bien shtë los de más sahia tã parë gac salvar rai'.

11

¹ Gulë tsagla'guë ejemplë shtëna ziquë tsagla'ga ejemplë shtë Cristo.

Rëglë parë ra na'a naná rdëa

² Bëchi, rquitë ldu'a purquë siempër rëagná ldu'u tã na nu ziaгла'guë tã enseñansë nabëlu'ahia lu tã. ³ Perë rac shtua'a gac bë'a tã Cristo na cabësë shtë nguui nu lë'e nguui na cabësë shtë tsé'li' nu Dadë Dios na shlamë Cristo. ⁴ Si tubi nguui rë'au guëc nguui iurë lë'e nguui quëhúni' oraciuni, u iurë quëad'i'dzi' diza'quë naná ze'dë de Dios, quëhunë nguui ni desprëci el quë naná cabësë shtë nguui. ⁵ Perë si tubi na'a adë rë'audi'i guëc na'a iurë quëgná'bëll lu Dios u iurë quëad'i'dzëll diza'quë, quëhúnëll desprëci el quë naná cabësë shtë na'a. Igual nall ziquë na'a naná rchuguë guëdubi guitsë guëc rall. ⁶ Si talë tubi na'a adë rë'audi'i guëc na'a, mejurë chuguë guitsë guëc na'a tubi-gasë, perë si talë parë lë'ëll nahin shtu parë chuguë guitsë guëqui' u guëga'a guëc na'a, napë quë guë'au guëc na'a. ⁷ Lë'e nguui adë rqui'nidi'i guë'au guëc nguui purquë lë'e nguui quëhúni' representar personë shtë Dios nu rabtsë'ë nguui gluri shtë Dios, perë na'a quëhúni' representar personë nu pudërë shtë nguui. ⁸ Iurë bëntsa'u Dios lë'e nguui, adë bënëdi'i'í' formar lë'e nguui de cuerpë shtë na'a sino bënë' më formar lë'e na'a de cuerpë shtë nguui. ⁹ Lë'e më bëntsa'u më tubi na'a purquë bëqui'ni nguui lë'e na'a. Adë bëntsá'udi'i më lë'e nguui por nacidá shtë na'a. ¹⁰ Por ni rqui'ni guë'au guëc na'a ziquë sëni de quë lë'e nguui na cabësë shtë na'a nu runë tucarë guë'au guëc na'a ziquë sëni de quë quëhunë rai' respëti lu ra ianglë. ¹¹ Cumë unidë na shmënë më por Cristo, lë'e nguui nápëdi'ill vidë sin lë'e na'a nu lë'e na'a nápëdi'ill vidë sin por lë'e nguui. Rqui'ni nguui na'a; ra na'a rqui'ni nguui. ¹² Ziquë lë'e na'a guc formári' de nguui, también lë'e nguui nápi' vidë por lë'e na'a. Pues grëtë' cusë ze'dë de Dios.

¹³ Gulë bënë' juzguë mizme lë'e tã si talë na correctë guëna'bë tubi na'a lu Dios sin quë nã'audi'i guëc na'a. ¹⁴ Mizme llgabë

la'ni ldu'u hia'a rni'i de què si talè tubi nguui nàpèll guitsè guèqui' llèduni, nahin tubi shtu¹⁵ perè parè tubi na'a si talè guitsè guèqui' na llèduni, nalè nasa'a nahin parè lè'i' purquè zni bédè'è Dios guitsè guèqui' parè guèsé'auhin guèqui'.¹⁶ Si talè chu adè nàdi'i de acuerdè nu rac shtu'ull gúnèll cuntrè enseñansè rè', pues rqui'ni gac bè'all de què lè'è na'a, ni los de más grupè shtè shmènè Dios, nàpèdi'i na'a stubi custumbrè.

Manèrè narunè tucarè gaul la Santa Cena

¹⁷ Mientras quègnehia conseju parè lè'è tè, nanú stubi cusè narunè tè perè adè nàdi'in naza'què. Quèhunè tè cusè dzabè. Iurè rdéa tè parè gunè tè alabar Dios, nàdi'in parè bien shtè tè sino quèhunè tè mal.¹⁸ Primèrè puntè iurè rdéa tè, nanú divisioni entrè lè'è tè; adè na tè unidèdi'i. Zni rinia nu llua'ahia nahin verdá.¹⁹ Pues rqui'ni tsu divisioni entrè lè'è tè parè gac bè'a mieti chu na shmènè Dios de verdá.²⁰ Perè iurè rdéa tè parè gau tè shtse shtè Dadè, lèdèdi'i na shtse shtè Dadè purquè nàdi'in ziquè bè'nè mè ordenar.²¹ Iurè rau tè, cadè tubi tè rguibèlú lu sa' tè parè gau tè lu shtse nanua'a tè mientras tubi sa' tè nàpèdi'i pè gáuhi'; stubi tantè tè rzuu'dchi tè con vini.²² ¿Pèllè adè nàpèdi'i tè lidchi tè catè rau tè, catè ruu' tè? ¿Pè adè nàpèdi'i tè rèspesti parè los de más shmènè Dios? nu rgul shtu shtè sa'l nabènapèdi'i. ¿Pè guènia'a lu tè iurni? ¿Guèni'ihia na tè mè za'què? Aquèdi'i.

Shtse shtè Dadè

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ Bèlu'ahia lè'è tè lo què bèna recibir de lè'è Dadè. Na znd'è. Mizmè gue'lè bè'nè mèné traicionar lè'è Dadè Jesús, guna'zi mè guetèshtildi.²⁴ Despuès de bédè'è mè graci lu Dios, iurni bèshullè mè guetèshtildi nu guni'i mè: "Gulè gau nd'è; shcierpa nd'è. Bèllullin por bien shtè tè. Gulè gauhin parè guèagná ldu'u tè galguti shtèna."²⁵ Zni zac despuès lè'è shtse gualú, guna'zi mè copè shtè vini nu guni'i mè: "Nd'è na copè narunè cuntienè conveñi cubi naná selladè por rènè shtèna. Cadè vèsè gu tè vini ni, gulè bèagná ldu'u tè galguti shtèna."²⁶ Cadè vèsè rau tè guetèshtildi nu ruu' tè vini lu Santa Cena, quèglua'a tè stubi vèsè más pè runè significar galguti shtè Jesús hashtè guèabri mè stubi.

Gulè gapè rèspesti parè shtse shtè Dadè

²⁷ Rqui'ni gápèl cuidadè. Cualquier nanagáu guetèshtildi u nanagú la'ni copè shtè Dadè sin què nàpèdi'ill rèspesti, quèhúnèll tubi duldè cuntrè cuerpè nu rènè shtè Dadè.²⁸ Por ni cadè tubi tè rqui'ni gunè tè juzguè manèrè nanabánil antsè gaul guetèshtildi nu antsè gul vini.²⁹ El

què naráu nu el què naruu' la Santa Cena sin què nàpèdi'i rèspesti lu cuerpè shtè Jesús, quègsèdchimi nguui ni cashtigu parè mizmè lè'èll.³⁰ Por ni zihani lè'è tè rac llu'u tè; nàpèdi'i tè fuersè, nu zac nanú bèldá ra sa' tè guti rai'.³¹ Perè si talè guèdè'na'a juzguè conductè shtèna'a, iurni adè gúnèdi'i mè juzguè lè'è hia'a.³² Perè iurè runè mè cashtigu lè'è hia'a, nahin parè adè gáquèdi'i hia'a condenadè con los de más mèné shtè guè'dchiliu.

³³ Zni bèchi narac shtua'a, iurè rdéa tè parè gau tè shtse shtènè mè, gulè cuezè los de más sa' tè antsè gau tè.³⁴ Si talè tubi tè rldiá'nèll, gulè gau cumidè lídchil tè parè Dios adè gúnèdi'i mè cashtigu lè'èll iurè nardéa tè. Los de más asuntè guna rëglin iurè gueldè guènahia lè'è tè.

12

Don narzèlaa'dchi Espiritu Santo

¹ Bèchi, rac shtua'a gac bè'a tè shcuendè ra don narzèlaa'dchi Espiritu Santo parè cadè tubi de lè'è hia'a.² Nanè tè bien iurè nianá na tè mèné nadè guèndèdi' Dios, guanaldè tè tèchi ra figurè nanapèdi'i vidè. Zni bè'nè tè según lo què nabèlu'a'a mèné lè'è tè.³ Por ni, rac shtua'a gac bè'a tè tubi mè naquèbezènu Espiritu Santo la'ni ldu'i, nunquè guèni'idi'ill nacondenar Jesús. Nu zac sulè por pudèrè shtè Espiritu Santo guèni'i mèné Jesús na el què nanapè derechè parè guèni'bè'ai' guèdubi guè'dchiliu.

⁴ Cadè tubi hia'a bédè'na'a recibir don nabèzèlaa'dchi Espiritu Santo. Zihani clasè pudèrè rzèlaa'dchi mè perè tubsè Espiritu nanú.⁵ Nanú zihani manèrè parè gunè mieti sirvè lu Dios, perè rdè'na'a sirvè tubsè Dadè.⁶ Nu zac nanú zihani resultadè gurènè perè tubsè Dios, el què narunè parè gunè mieti dchi'ni.⁷ Cadè tubi mieti bè'ni' recibir don nabèzèlaa'chi Espiritu Santo tè parè grè hia'a guèdè'na'a provèchè. Fuersè ni rlu'a'a por lo què naquèhunè nguui.⁸ Mizmè Espiritu quègne'e llni nu pudèrè parè guadi'dzè nguui con más llni ru'bè. Parè stubi mèné mizmè Espiritu quègdè'èi' fuersè parè ruadi'dzè nguui clarè di'dzè naze'dè de Dios.⁹ Stubi mèné rúni' recibir fe por mizmè Espiritu.¹⁰ Stubi rúni' recibir pudèrè parè gunèaquèll ra narac llu'u por mizmè Espiritu. Stubi' rúni' recibir pudèrè parè gúnèll milagrè. Stubi rúni' recibir fuersè parè guadi'dzèll diza'què naná ze'dè de Dios. Stubi' rúni' recibir pudèrè parè gac bè'all guadè na espíritu falsè nu guadè na espíritu verdadèrè. Stubi mèné runè recibir fuersè parè guadi'dzèll dizè na nunquè bèsé'dèdi'ill. Hia stubi mèné rúni' recibir fuersè nu pudèrè parè guadi'dzèll pè runè cuntienè ra di'dzè gurènè.¹¹ Grètè' ra cusè

rë'i ze'dë de Espiritu Santo naná rne'e llni parë cadë tubi meti según lo quë narni'i ldu'u Espiritu.

Grë hia'a na hia'a ziquë tubsë cuerpë

¹² Grë ra shmënë Cristo na ziquë tubi cuerpë nanapë zihani partë. Aunquë zihani na ra partë shtë cuerpë, nahin tubsë cuerpë. ¹³ Pues grë hia'a, mënë israelitë nu ra mënë nanádi'i më israelitë, ra naná bajo ordë shtë ra mënë, nu ra nanapë libertá, grë hia'a bëaca'a tubsë cuerpë por lo quë nabë'në Espiritu Santo. Bë'në më punërë cadë tubi hia'a la'ni cuerpë. Cadë túbia'a bédë'na'a recibir mizmë Espiritu naze'dë de Dios.

¹⁴ Tubi cuerpë napë zihani partë, lëdëdi'i tubsë partë. ¹⁵ Si talë guëa' hia'a guëni'i: "Adë nádia'a guia'a cuerpë; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë", lëdë por nídi'i guëa' hia'a naseparadë parë lë'ë cuerpë. ¹⁶ Si talë diága'a guëni'i: "Adë nádia'a slu; por ni adë nádia'a partë shtë cuerpë", lëdë por nídi'i diága'a nasaparadë parë lë'ë cuerpë. ¹⁷ Si talë guëdubi cuerpë na slu, ¿lallë guínia'a iurni? Si talë guëdubi cuerpë na tubi diaguë, ¿lallë tsúllë hia'a iurni? ¹⁸ Perë Dios bëzú cadë tubi partë shlugarin catë runë tucaré nu catë guc shtu'u më. ¹⁹ Si talë grëtë' nahin tubsë partë, pues nádi'i cuerpë completë iurni. ²⁰ Perë iurne' nanú zihani partë perë tubsë cuerpë.

²¹ Slu hia'a adë gáquëdi'i guëni'i lu guia'a hia'a: "Adë rquí'ndia'a lë'ël". Nu zac guëca'a adë gáquëdi'i guëni'in lu guëa' hia'a: "Adë rquí'ndia'a lë'ël". ²² Al contrari, ra partë shtë cuerpë nanapëdi'i fuersë, partë ni más lasac parë cuerpë. ²³ Ra partë shtë cuerpë narni'i hia'a nápëdi'in hunurë, rácuhin con más hunurë; ra partë nanádi'i nasa'a, quëdë'na'a tratar con más cuidadë. ²⁴ Ra partë shtë cuerpë namás nasa'a rquí'nidi'in mizmë cuidadë. Dios bë'ni' punërë grëtë' partë shtë cuerpë según voluntá shtë më. Ra partë narquí'nia'a menos, bédë'ë më más hunurë parë partë ni ²⁵ të parë adë tsúdi'i ni tubi divisioni ladi cuerpë sino quë cadë partë shtë cuerpë gapin cuidadë por los de más sáhi'. ²⁶ Si talë tubi partë shtë cuerpë quëzac zi u pë raquin, guëdubi cuerpë quëzac zi iurni. Si talë tubi partë quëhunin recibir hunurë, pues guëdubi cuerpë rquí'të ldu'in iurni.

²⁷ Pues bien, lë'ë hia'a na hia'a cuerpë shtë Cristo; cadë tubi de lë'ë hia'a na hia'a partë shtë cuerpë ni. ²⁸ Zni Dios bë'në ordenar pë gunë cadë tubi shmënë më. Primërë gululë më ra poshtë, segundë lugar gululë më ra naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios. Tecërë lugar gululë më ra mësë narlua'a shti'dzë më; cuartë lugar ra narunë milagrë, iurni ra narunëca ra narac llu'u. Nu gululë më ra narunë compa'ni, nu

ra narnibë'a, nu ra naruadi'dzë stubi dizë. ²⁹ ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a poshtë? ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a ra naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios? ¿Ni mudë grëtë' hia'a na hia'a mësë, u guëdëna'a milagrë, ³⁰ u nápa'a pudërë parë gunëaca'a ra narac llu'u, u grëtë' hia'a rac ruadi'dza'a dizë gurënë? ¿Ni mudë grë hia'a rac guëni'ia'a pë runë cuntienë ra dizë ni? Pues clarë nahin; lëdë znídi'in. ³¹ Gulë guc shtu'u lo quë narzëlaa'chi Espiritu Santo, lo quë narunë compa'ni más grë ra shmënë më. Iurne' guëluá'ahia lë'ë të lo quë naná mejurë quë grë ra cusë rë'.

13

¹ Si talë raca ruadi'dza dizë shtë mënë nu ra dizë shtë ra ianglë, perë adë rac shtú'udia'a sahia, nápëdia'a amor, nahia ziquë gambanë nanádi'i चाहि'; rsëdchidi'in bien. Nahia ziquë cha' platí narsëdchidi'i bien. ² Talë raca ruadi'dza lu mënë di'dzë naze'dë de Dios perë adë nápëdia'a amor, niétiquë nahia. Talë nanëa grë clasë secretë shtë mënë; talë riasëhia guëdubi naná rsë'dë mënë lu guë'dchiliu, nu si talë rialdi ldu'a Dios con guëdubinú ldu'a'a hashtë guëdchisú Dios ra dani lua, perë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. ³ Talë qui'dza grë nanapa ca'a mënë; talë guna intriegu shcuera parë tsequi lu gui'i, perë adë rac shtú'udia'a sahia, niétiquë nahia. Adë bë nápëdia'a iurni.

⁴ El quë nanapë amor nápëll pacënci; nazá'quëll. Humildë nall. El quë narac shtu'u sáhi', adë rzëbidi'i ldu'ull pë shtë sáhi'; adë runë naddhíni'di'ill lu sáhi'. ⁵ Gúnëll lo quë narac shtu'u sáhi', lëdëdi'i lo quë narac shtú'ull. El quë narac shtu'u sáhi', adë rldëdi'ill; adë nápëdi'ill mal llgabë. ⁶ Nápëdi'i nguiu ni gustë iurë quëhunë mënë duldë. Mejurë rëuu' ldu'ull iurë ria mënë shnezë Dios nu iurë adë rní'di'i mënë bishi. ⁷ El quë nanapë amor, nunquë rní'di'ill cuntrë sáhi'. Rialdi ldu'ull sa'll na më za'quë. Nápëll confiansë tsanaldë sa'll shnezë Dios. Rua'a ldu'ull lu grë cusë durë.

⁸ Amor shtë Dios adë tsalúdi'in, perë guëdchini tiempë tsalú di'dzë naruadi'dzë mënë con pudërë shtë Dios. Guëdchini tiempë adë guadí'dzëdi'i mënë stubi dizë. Guëdchini tiempë lo quë nariasë hia'a, tsaluhin. ⁹ Du'psë riasë hia'a ne'; zihani cusë adë riasëdi'i hia'a. Ra narni'i di'dzë naze'dë de Dios, también runë faltë parë riasë rall grë cusë ¹⁰ perë iurë guëdchini Jesús con guë'dchiliu cubi, grë lo quë nádi'i completë, tsaluhin. ¹¹ Tiempë nahia llguë'në, biadi'dza ziquë llguë'në. Bëna llgabë ziquë llguë'në. Bëna juzguë ziquë llguë'në, perë iurë bësa'na grë cusë shtë galëllguë'në, guaru'ba. ¹² Rnádi'i hia'a

ra cusë clarë iurne!. Riasëdi'i hia'a por completë. Ziquë rna hia'a lu guë'guanë gushë, rluá'adi'i bien luhin parë tubi dzë guená hia'a bien. Guená hia'a lu Dios. Riasë hia'a du'psë ne!, perë dzë ni tsasë hia'a ziquë Dios nanë më lë'ë hia'a. ¹³ Tsunë cusë nápëdi'in fin: fe, esperansë, nu amor. Delantë lu Dios amor na mayurë.

14

Enseñansë parë el quë naruadi'dzë dizë gurënë

¹ Gulë guni'i ldu'u gapë të más amor parë sa'l nu gulë gudili pudërë narne'e Espíritu Santo parë guadi'dzël shti'dzë Dios. ² Ra mieti naruadi'dzë dizë gurënë quëadi'dzëll lu Dios, lëdë lu mënëdi'i, purquë ni tubi adë chu riasëdi'i lo quë narni'i mënë ni. Ruadi'dzëll por pudërë shtë Espíritu Santo, perë di'dzë ni naga'chi parë los de más sa'll. ³ Perë en cambi el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, quëadi'dzëll lu ra sa'll të parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë su rall firmë lu shnezë Dios. Rdë'ëll cunseju parë bien shtë sa'll. ⁴ El quë naruadi'dzë dizë gurënë, rúnëll parë bien de mizme lë'ëll, perë el quë naruadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios, rúnëll bien parë tsasë grupë shtë shmënë Dios ra enseñansë shtë më.

⁵ Na rac shtua'a de quë grëtë' të gapë të fuersë parë guadi'dzë të dizë gurënë, perë más rac shtua'a guadi'dzë të di'dzë naze'dë de Dios; pues más lasac el quë naruadi'dzë diza'quë quë mënë narac ruadi'dzë dizë gurënë. Shti'dzë mënë naruadi'dzë dizë gurënë, lasaquëdi'in parë los de más sáhi' si talë nídi'i tubi narni'i pë runë cuntienë ra dizë gurënë; napë quë guëni'll pë runë cuntienë ra di'dzë të napë shmënë Dios provëché. ⁶ Por ni bëchi, si talë na gueldë guénahia lë'ë të nu guadi'dza stubi dizë nanadë riasëdi'i të, adë guëllu'i'di'in parë lë'ë të. Rqui'ni guadi'dza lu të enseñansë nabëlua'a Dios lu a tubi di'dzë nabëna recibir de lë'ë më u tubi di'dzë naze'dë de lë'ë më u tubi enseñansë shtë më; iurní si gunë të provëché.

⁷ Ne! guënia'a tubi comparaciuni. Ra gui'bë músiquë nanápëdi'i vidë ziquë flauta u tubi arpa, si talë adë riubëdi'in clarë, çlla gac bë'a mieti pë ru'lldin, guadë na piesë naguëna'zin? ⁸ Nu lu tubi guërru, si talë lë'ë cha' trompetë riubëdi'in clarë çhull gunë preparar parë guéná'zill guërru? ⁹ Mizmë zac lë'ë të, si talë ruadi'dzëll tubi dizë nanadë riasëdi'i mieti, çllallë gac bë'a mieti guadë naquëgni'll? No sea shti'dzëll na ziquë tubi naruadi'dzë sulë mbë. ¹⁰ Nanú zihani dizë naruadi'dzë mënë la'ni guë'dchiliu; grëhin nanú shnézi!. ¹¹ Perë si talë adë riasëdia'a dizë shtë stubi naruadi'dzë, nahia ziquë

tubi më zitu parë lë'ë mënë ni nu lë'i' na ziquë më zitu parë na. ¹² Por ni hia quë lë'ë të rac shtu'u të gapë të pudërë nu llni shtë Espíritu Santo, gulë guna'bë lu Dios por pudërë parë guadi'dzëll enseñansë të tsaldí ldu'u mieti shti'dzë Dios más.

¹³ Zni na el quë naruadi'dzë di'dzë gurënë, napë quë guéná'bëll lu Dios të parë guedë'ë më pudërë parë guëni'll pë runë cuntienë di'dzë ni. ¹⁴ Si talë ruadi'dzënu'a Dios con di'dzë gurënë, quëgna'ba lu Dios con espíritu shtëna, perë adë quëgúdia'a provëché parë shgaba cumë riasëdia'a di'dzë ni. ¹⁵ Çpëllë guna iurní? Guëna'ba lu Dios con espíritu shtëna nu zac guëna'ba lu më con dizë nariasë mieti. Gulda ra labansë con espíritu shtëna nu zac con di'dzë nariasëhia ¹⁶ purquë si talë quëadi'dzënu'a Dios nadë más con espíritu shtënëll, el quë narquë diaguë, el quë nadë bë'nëdi'i recibir pudërë shtë Espíritu ziquë lë'ëll, adë gúnëdi'll gan tsasëll shti'dzëll. Nu adë gáquëdi'll guëni'll: "Nia Dadë", iurë tsalú oraciuni, iurë rdë'ëll graci lu më. Nguiu ni adë riasëdi'll lo quë narni'll. ¹⁷ Pues bien quëgdë'ëll graci lu më perë parë stubi sa'l adë náquëdi'll provëché la'ni ldu'u'll. ¹⁸ Quëgdë'a graci lu Dios de quë na ruadi'dza di'dzë gurënë por pudërë shtë Espíritu Santo más quë grëtë' mënë ¹⁹ perë catë rdëá grupë shtë shmënë Dios, más rac shtua'a guënia'a ga'i di'dzë nariasë mënë quë chi'i mili di'dzë nanadë riasëdi'i mënë. Iurë ruadi'dza, rac shtua'a guëluá'ahia di'dzë naná parë bien shtë mieti.

²⁰ Bëchi, adë rúnëdi'i të ziquë llguë'në nadë rac bë'adi'i guadë naná bien nu guadë naná mal, perë en cuantë ra cusë mal, rac shtua'a gac të ziquë më gushë nardë'ë cuendë. Rac shtua'a gac të llguë'në inocentë en cuantë ra cusë dzabë. ²¹ Naescritë la'ni librë shtë lëy: "Guadi'dza lu naciuni rë' stubi dizë gurënë. Mënë zitu guëni'i rall shti'dza, rni'i Dadë." ²² Zni na, ra dizë gurënë naruadi'dzë mënë por pudërë shtë Espíritu Santo, na rahin ziquë sëni parë ra nadë rialdidi'i ldu'i Dios, lëdëdi'i parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më. En cambi el quë naruadi'dzë diza'quë naná ze'dë de Dios, nahin ziquë sëni parë ra narialdí ldu'i shti'dzë më, lëdëdi'i parë ra nanadë rialdidi'i ldu'i. ²³ Iurë grupë shtë shmënë Dios rdëá, si talë grëtë' quëadi'dzë stubi dizë por pudërë shtë Espíritu Santo nu ze'dë tsutë ra nadë rialdidi'i ldu'i, u ze'dë tsutë mënë nadë rac bë'adi'i shcuendë ra cusë ni, iurní guëni'i rall rac luguë të. ²⁴ Perë si talë grëtë' të quëadi'dzë di'dzë naze'dë de Dios nu tsutë tubi nanadë rialdidi'i ldu'i diza'quë, u mënë nadë bësë'dëdi'i shti'dzë më, iurní gunguë bë'a nguiu ni duldë shtënëll nu shti'dzë të gunë juzguë lë'ëll. ²⁵ Grëtë' cusë naga'chi la'ni ldu'u nguiu ni, guëru'u'in

lu llni nu iurní guëzullíbill lu më; guëní'll llëru'bë na pudërë shtë Dios. Guëní'll Dios quëbezënúhi' lë'ë të de verdá.

Iurë tsu cultë, gaquin con ordë

²⁶ Pues iurní bëchi, iurë rdëá të, si tubi de lë'ë të nápël tubi cantë, stubi të napë tubi enseñansë, stúbill rac shtú'ull guëní'll di'dzë gurënë, stubi nguii rac shtu'u guëní'll di'dzë nabë'nëll recibir de Dios, stubi të rac shtú'ul guëní'll pë runë cuntienë ra di'dzë gurënë; bien nahin. Nadë más gulë bë'në grë ni parë tsaldí ldu'u ra shmënë Dios más. ²⁷ Iurë ruadi'dzël stubi clasë dizë, pues biadi'dzë chupë u por más tsunë të nu por turnë. Nu zac rqui'ni tubi naguadi'dzë pë runë cuntienë dizë ni. ²⁸ Si talë nidi'i naguëni'i shcuendë di'dzë ni, mejurë adë guadi'dzëdi'll lu grupë shtë shmënë Dios. Mejurë guadi'dzënuDios la'ni ldu'ul guitsë guitsë. ²⁹ Nu si talë guadi'dzël diza'quë naze'dë de Dios, pues guëni'i chupë mi-eti u tsunë ra mënë narëta'; hia los de más gunë rai' juzguë lo quë naguni' ra nguii ni. ³⁰ Perë si talë Dios guënë'e'i galërac bë'a parë stubi sa' të naquëbezë nga'li, iurní lë'ë naguna'zi di'dzë primërë, guëac dchi; adë tsagla'guëdi'i guadi'dzëll. ³¹ Manërë ni grëtë' të narunë recibir di'dzë naze'dë de Dios, gulë biadi'dzë tubi por tubi të parë grëtë' të tsasë'dë të nu gunë të provëché ra di'dzë ni. ³² El quë naruadi'dzë diza'quë naze'dë de Dios, pues el mizmë lë'ëll nápëll pudërë parë guadi'dzëll u parë adë guadi'dzëdi'll. ³³ Dios adë rsëdchindi'i desordë sino rquité ldu'u më iurë tsu cultë con ordë. Zni rluá'ahia ra grupë shtë shmënë Dios, ra nabëzunë më almë shtë rai'.

Ziquë na custumbërë entrë grë ra shmënë Dios, ³⁴ ra na'a adë nápëdi'i rall dereché parë guadi'dzë rai' lu cultë; adë bédë'ë Dios sí parë guadi'dzë rai' sino gac rai' obedientë ziquë cagnibë'a më la'ni lëy. ³⁵ Si talë rac shtu'u tsasë rai', guëna'bë di'dzë rai' lu tse'lë rai' lídchi' purquë nádi'i bien si talë tubi na'a guadi'dzëll lu cultë.

³⁶ Napë quë gac bë'a të de quë shti'dzë Dios adë guzublúdi'i con lë'ë të nu nádi'i të lúniquë mënë nabë'në recibir shti'dzë më. ³⁷ Si talë tubi të rni'il bë'nëll recibir diza'quë naze'dë de Dios, u si talë cagní'il ruadi'dzël por pudërë shtë Espíritu Santo, napë quë gac bë'al lo quë naquëquë'a ndë'ë nahin tubi mandadë shtë Dadë Dios. ³⁸ Perë si talë adë nedi'i nguii gac bë'all nahin verdá, pues gulë bësa'në lë'ëll lu nacahi shtënëll. ³⁹ Bëchi, gulë guni'i ldu'u parë gapë të pudërë parë guadi'dzë të diza'quë naze'dë de Dios; adë rcádi'i të guadi'dzë ra mënë stubi dizë ⁴⁰ perë gulë bë'në grë cusë con ordë, lëdëdi'i con desordë.

15

Guashtë Cristo ladi ra tégulë

¹ Iurne' bëchi, rac shtua'a guëagná ldu'u të diza'quë naná biadi'dza lu të. Bë'në të recibirin nu tsagla'guë rianaldë të nezë shtë më con guëdubinú ldu'u të. ² Por diza'quë ni nasalvar të si talë tsagla'guë të lo quë nabëluá'ahia lë'ë të. Nasalvar të si gualdí ldu'u të shti'dzë më de verdá.

³ Primërë lugar, bëluá'ahia lë'ë të grë enseñansë nabëna recibir. Bëluá'ahia lë'ë të de quë Cristo guti por ra duldë shtëna'a cumë ziquë rni'i la'ni Sagradas Escrituras. ⁴ Bëga'chi më nu guashtëhi' ladi ra tégulë dzë tsunë, igual ziquë rni'i ra Sagradas Escrituras. ⁵ Bëluá'ahia lë'ë të de quë bëluá'alú më lu Pedro; despuësë bëluá'alúhi' lu más de más poshtë. ⁶ Despuësë bëluá'alúhi' lu más de ga'i gahiua'a shmënë Dios naná bédëá. Zihani mënë todavía nabani rai'; sëbëldá rai' hia guti rai'. ⁷ Despuësë bëluá'alú Cristo lu Jacobo, iurní lu grë ra poshtë shtëni'.

⁸ Hia despuësë de ni bëluá'alú më lua aunquë nahia ziquë tubi llguë'në nabëdchimi lu guë'dchiliu antsë gac cumplir tiempë parë gáli'. ⁹ Nahia el quë nalasáquëdi'i entrë los de más poshtë shtë më. Adë rúnëdi'i tucarë gaca poshtë purquë guzunalda ra shmënë Dios. ¹⁰ Perë lo quë nanahia iurne' na purquë guc shtu'u më na nu bë'në më zihani favurë parë na. Lo quë nabë'në më por na, napë resultatë. Bëna dchi'ni más quë los de más mënë aunquë nilë lëdë nádi'i, sino quë Dios bëne'e fuersë nu bë'në ldai' më na. ¹¹ Perë adë rúnëdi'i importë chu bë'në más dchi'ni. Biadi'dzë na'a lu të ra diza'quë nu gualdí ldu'u të shti'dzë më.

Tsashtë ra tégulë stubi

¹² Si talë ruadi'dzë na'a de quë Cristo guashtëhi' ladi ra tégulë çpëzielú bëldá de lë'ë të rni'i të de quë tsashtëdi'i ra tégulë? ¹³ Si adë tsashtëdi'i rai' ladi ra tégulë pues tampuquë lë'ë Cristo adë guashtëdi'i ladi ra tégulë. ¹⁴ Talë Cristo adë guashtëdi'i ladi ra tégulë, hia diza'quë naná biadi'dzë na'a lu të nápëdi'in valurë nu fe shtë të nápëdi'in valurë; lasáquëdi'in. ¹⁵ Si talë nahin zni, rlu'a clarë na na'a testigu falsë purquë hia lë'ë na'a guni'i na'a lu ra mënë de quë Dios bëldishtë Cristo ladi ra tégulë. Perë si talë nádi'in verdá de quë ra tégulë adë tsashtëdi'i rai' stubi, pues iurní zac lë'ë Dios bëldishtëdi'i më lë'ë Cristo. ¹⁶ Si talë tégulë adë tsashtëdi'i rai' stubi, iurní lë'ë Cristo tampuquë guashtëdi'i ladi ra tégulë. ¹⁷ Si talë Cristo adë guashtëdi'i ladi ra tégulë, fe shtë të adë rllu'i'di'in; todavía adë naperdunë duldë shtë të. ¹⁸ Nu ra tégulë nagualdí ldu'u shti'dzë Jesús, adë nádi'i rai' salvar. ¹⁹ Si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo napin valurë sulamëntë

mientras quèrèlda'a lu guè'dchiliu, iurni prubi na hia'a; nàpèdi'i hia'a esperansè nu runè tucarè guèga'a ldu'u mènè lè'è hia'a.

²⁰ Perè verdá na de què Cristo guc rescitar ladi ra tégulè; na mè lè'è primèrè naguashtë parè adè guèabridi'i gáti' stubi. ²¹ Pues ziquè guzublú galguti por tubsè nguui, tambiên por tubi nguui guzublú galèriashhtë shtë tégulè. ²² Pues grètè' mènè napè què gati rai' purquè na rai' llèbni Adán; zni zac grètè' naná unidè con Cristo, guèldishtè mè lè'è rai' ladi ra tégulè. ²³ Perè cadè nguui segùn turnè narunè tucarè lè'èll. Cristo gúqui' ziquè primèrè naná gátidi'i parè siembrè perè despuèsè iurè guèabri mè stubi, iurni gátidi'i jamás ra naná unidè con lè'è mè. ²⁴ Iurni guèga'a iurè shtë fin; tsalú guè'dchiliu rè'. Guèdè'è mè fin grètè' autoridá, grètè' ra nanapè pudèrè, nu guèdè'è mè fin parè grè ra narnibè'a lu guè'dchiliu. Iurni gunè mè intriegu catè rribè'a mè ca'a Dios, Shtëada'a. ²⁵ Guèribè'a Cristo ziquè røy hashtë iurè gunè Dios gan lu grè enemigu shtë Cristo nu guèzullibi rall lúhi'. ²⁶ Lúltimè enemigu nagunè mè gan lúhi' na galguti ²⁷ purquè Dios bèdè'è mè derechè guèribè'a Cristo grètè' cusè, perè iurè Sagradas Escrituras rni'i de què Cristo nápi' derechè parè guèribè'ai' grètè' cusè, pues clarè nahin de què Dios adè nádi'i bajo ordè shtë Cristo, perè bèdè'è mè derechè parè guèribè'a Cristo guèdubi guè'dchiliu. ²⁸ Iurè grètè' cusè guèa'nin bajo ordè shtë Cristo, iurni mizmè lè'è Cristo, shini Dios, gúni' intriegu mizmè lè'è' con grè pudèrè nanápi' lu Dios tè parè Dios gáqui' el què nanapè grè pudèrè parè siembrè.

²⁹ Nanú ra narni'i adè tsashtëdi'i ra tégulè, perè si nahin verdá, ¿pèzielú rriubè nisè rall por ra naná guti? Si talè adè tsashtëdi'i tégulè, mbanè na lo què nacanihunè tè; mejurè adè guèchu'bè nisè tè sa' tè shlugar ra tégulè.

³⁰ Nu zac ¿pèzielú rdchi'ba vidè shtëna lu peligrè guèdubi tiempè si talè adè tsashtëdi'i ra tégulè? ³¹ Quègnia'a lu tè verdá de què grètè' dzè nanúa lu peligrè shtë galguti. Runè natchinia por dchi'ni nabèna entrè lè'è tè; guquin purquè unidè nahia con Cristo Jesús, Shláma'a. ³² Perè si talè nahin ziquè narni'i tubi dichè: "Gudildia con ra ma dushè la'ni guè'dchi Efeso" ¿pè cusè bèna gan si talè ra tégulè adè tsashtëdi'i rai' stubi? Mejurè guèni'i hia'a: "Cha guèdáuha'a; cha guèdi hia'a; gli gati hia'a".

³³ Adè rdè'èdi'i tè si guèguguè mènè lè'è tè por di'dzè falsè. Nanú tubi dichè narni'i: "Ra amigu mal na rall causè rnitì mènè nezè za'què". ³⁴ Gulè bè'nè llgabè bien nu gulè bèabri ldu'u tè tubi nezè za'què nu adè rúnèdi'i tè duldè, pues nanú bèldá tè naná

guènédi'i Dios bien. Rnia'a lu tè zndè'è tè parè guétú lu tè du'pè.

Lla tsashtë ra tégulè

³⁵ Tal vez tubi de lè'è tè guèna'bè dí'dzèl: "¿Llallè tsashtë ra tégulè? ¿Lla na cuerpè gapè rai' iurè guèbani rai'?" ³⁶ Di'dzè ni na tuntè. Nanèl iurè lè'è'el rcabnil bè'dchi, hia bè'dchi ni napè què gu'dzè tè parè guèru'u tubi plantè. ³⁷ Grètè' nargabni la'ni guiu'u ziquè bè'dchi shtë trigu u stubi clasè bè'dchi, iurè rcabnilin, adè nàpèdi'in formè shtë plantè sino nahin bè'dchi. ³⁸ Dios rdè'è mè lu bè'dchi tubi formè narac shtu'u mè, formè naná gurènè segùn narni'i ldu'u mè. Cadè clasè bè'dchi rldanin nu napin formè narunè tucarè. ³⁹ Grètè' ra nanabani, nàpèdi'i rall cuerpè igual; nanú cuerpè shtë mènè; stubi clasè cuerpè parè ra ma, nu cuerpè shtë ra ma'ñi na stubi clasè; nu cuerpè shtë ra mbeldè gurènè nahin. ⁴⁰ Nu zac nanú ra nanapè cuerpè lu gube'e, nu nanú ra nanapè cuerpè lu guè'dchiliu, perè cuerpè nananú gube'e, nasa'a rlua'ain. Lè'è galnasa'a shtë cuerpè shtë guè'dchiliu gurènè nahin. ⁴¹ Lè'è llni shtë ngubidzè gurènè nahin con llni shtë mbehu, nu zac gurènè na llni shtë ra mbelègui'i. Entrè ra mbelègui'i tubi mbelègui'i rabtsè'è llni shtëhin másru'u fuerhtë lu sa' mbelègui'i. ⁴² Zni na con tégulè iurè riashtë rai'. Vidè shtë nguui na ziquè tubi bè'dchi naná rialú, perè iurè tsashtë nguui ladi ra tégulè, adè gátidi'i' jamás. ⁴³ Rtu lu hia'a por ra cuerpè nadápa'a iurne' purquè rati ra cuerpè, perè tsashtë hia'a nasa'a. Na hia'a débil iurne' perè iurè tsashtë hia'a ladi ra tégulè, guèdápa'a cuerpè fuerhtë naná tsalúdi'i. ⁴⁴ Lu guè'dchiliu rè' nadápa'a cuerpè shtë guè'dchiliu perè iurè tsashtë hia'a ladi ra tégulè, guèdápa'a cuerpè gurènè naná demasiadè nasa'a. Nadápa'a cuerpè shtë guè'dchiliu perè zac nanú cuerpè cubi narne'e Dios.

⁴⁵ Rni'i ra Sagradas Escrituras: "Primèrè nguui Adán bèaqui' nguui nanabani", perè rnia'a lu tè lè'è Adán naná bèdchini despuèsè, na mè lúniquè narne'e vidè cubi shtë Dios. ⁴⁶ Lè'è nguui shtë guè'dchiliu bèdchini' primèrè con cuerpè naná guiu'u; hia despuèsè bèdchini nguui nanapè pudèrè parè guèné'ei' vidè espiritual. ⁴⁷ Primèrè nguui guctsa'u guiu'u; náhi' de guè'dchiliu, perè segundè nguui bèdchini' de gube'e. ⁴⁸ Ziquè guc nguui naguctsa'u guiu'u, zni na grètè' naralè la'ni guè'dchiliu. Ziquè guc nguui nabèdchini de gube'e nu guziá'ai' gube'e, zni na ra mieta nanapè vidè naze'dè de lè'è mè nacuezè gube'e. ⁴⁹ Ziquè lè'è nguui nàpèll cuerpè shtë guè'dchiliu, tambiên guèdápa'a cuerpè ziquè cuerpè shtë Cristo nacabezè gube'e.

⁵⁰ Bëchi, rnia'a lu të grëtë' cuerpë nadápa'a iurne' adë gáquëd'i' tsutëhin catë rñibë'a Dios. Lo quë nanapë quë tsalú, adë nápëd'i'n partë con ra cusë nadë tsalúdi'i. ⁵¹ Rac shtua'a gac bë'a të tubi secretë; lëdë grëdi'ia' gati hia'a sino gac cambi shcuërpa'a. ⁵² De repëntë ziquë iurë rguini láguel, guínil cha' shtë trompetë; iurni ra tégulë guëbani rai' stubi të parë jamás adë guëabrid'i' gati rai'. Hia lë'ë hia'a gac cambi iurni. ⁵³ Lë'ë cuerpë shtëna'a narialú napë quë gac cambi parë adë tsalúdi'in jamás. Cuerpë shtëna'a naná rati, napë quë gac cambi të parë adë gátidi'i jamás. ⁵⁴ Dzë ni iurë lë'ë cuerpë shtëna'a narialú gac cambi por cuerpë nadë rialúdi'i, nu lë'ë cuerpë shtëna'a gac cambi por cuerpë nanadë gátidi'i, iurni gac cumplir lo quë naná escritë la'ni Sagradas Escrituras: "Bëdë'ë më fin lë'ë galguti. ⁵⁵ Lë'ël galguti, ¿gua pudërë shtënël parë gúnël gan lu grë mieti?" ⁵⁶ Pues duldë bësëdchini galguti parë lë'ë mieti, nu duldë na ziquë tubi narnibë'a lë'ë mieti purquë lëy shtë Dios rlua'a grë mieti na rall pecadurë. ⁵⁷ Perë dushquilli Dios, rne'e më pudërë parë rac guëdë'na'a gan lu galguti por Jesucristo, Shlâma'a. ⁵⁸ Por grë ndë'ë, bëchi narac shtua'a, gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më; adë tsaldídi'i ldu'u të stubi lda'i'. Gulë bë'në dchi'ni shtë Dadë másru'u purquë nanë të dchi'ni naquëhunë të juntë con lë'ë Dadë, adë nádi'in sin resultatë.

16

Ofrendë parë ra shmënë Dios

¹ Iurne' quëquëa'a shcuendë ra centavë nardëa parë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. Gulë bë'tëa centavë según lo quë nagunibë'ahia ra grupë shtë shmënë Dios naná quërelde regiuni Galacia. ² Cadë primërë dzë shtë llmalë, cadë tubi de lë'ë të napë quë guëtëal centavë según lo quë nabë'nël gan. Gulë cutsa'uin të parë nádi'i nicidá guëtëa të ofrendë iurë guëdchinia. ³ Iurë guëdchinia ndë, guëshe'lda lë'ë ra narunë të nombrar; guëdë'a guia'a rai' tubi cartë shtë recomendación parë gua'a rai' ofrendë shtë të hashtë Jerusalén. Gunë rall intriegu centavë ni parë ra naquërelde nga'li. ⁴ Si talë guëni'i ldua'a de quë nu zac na tsahia, sënaldë rai' na.

Guni'i ldu'u Pablo tsáhi' Corinto

⁵ Napë quë tsahia por regiuni shtë Macedonia; hia despuësë de ni, guëdchinia Corinto. ⁶ Adë na segurëdia'a perë nuëquërelde'núa lë'ë të por du'pë tiempë u guëtëda tiempë naldë nga'li con lë'ë të. Iurni zac gunë të compa'ni na nezë shtëna catë guzëahia despuësë. ⁷ Adë rac shtú'udia'a gueldë guënahia lë'ë të por du'pë tiempë

sino quë rac shtú'uhia cueza con lë'ë të tubi visitë llëdumi si talë na voluntá shtë Dios. ⁸ Perë na guëana Efeso hashtë tsalú laní Pentecostës ⁹ purquë ndë'ë nanú zihani dchi'ni shtë Dadë Jesús parë guna cumplir. Tsaldí ldu'u ra mënë shti'dzë më; perë nanú zihani contrari narunë cuntrë shti'dzë Dios.

¹⁰ Si talë guëdchini Timoteo, gulë bë'në tratë bien lë'i' të parë adë riádi'i ldu'i purquë lë'i' quëhúni' dchi'ni shtënë Dadë igual ziquë na. ¹¹ Por ni adë chu gúnëdi'i desprëci lë'i'. Mejurë gulë bë'në compa'ni lë'i' parë tsagla'gui' viajë shtëni' të parë guëdchini gueldë guënáhi' na. Quëbeza lë'i' juntë con los de más bëchi la sa' hia'a.

¹² Lë'ë bëcha'a Apolos, bëna ruëguë lúhi' të parë gúnëll compa'ni los de más sa' hia'a iurë guë'dë guëná rai' lë'ë të, perë Apolos quëgni'ill de quë nádi'i voluntá shtë Dios parë guë'dë guënall lë'ë të iurne', perë hashtë guëne'e më sí, iurni guë'dë guënall lë'ë të.

Rialú cartë rë' con saludë

¹³ Gulë gac mënë nasini nu gulë tsagla'guë firmë lu shnezë më. Gulë cue za'quë za'quë. Gulë bë'në shchi'ni Dios ziquë mënë naná rialdi ldu'i de verdá. Gulë gac nguiu nadë rdzëbëdi'i. ¹⁴ Grëtë' lo quë nagunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldu'u të con amor parë los de más sa' të.

¹⁵ Iurne' bëchi, nanë të de quë famili shtë Estéfanos gac rai' primërë naná gualdí ldu'i shti'dzë Jesús; na rai' primërë nagualdí ldu'i shti'dzë Dios entrë grë mënë naquërelde regiuni Acaya. Nu tsagla'guë quëhunë rai' sirvë los de más mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. ¹⁶ Rac shtua'a de quë lë'ë të guëzu'bé diaguë të shti'dzë mënë ziquë lë'ë rai' nu zac grë ra naná runë compa'ni parë shchi'ni Dios, nu gulë bëzu'bé diaguë shti'dzë ra mënë naquëhunë dchi'ni shtë më. ¹⁷ Nalë rquitë ldua'a de quë bédchini Estéfanos, Fortunato, nu Acaico. Lë'ë rai' bë'në rai' cumplir lo quë narunë faltë ni-hunë të. ¹⁸ Nalë bësëquitë ldu'u rai' na nu zac lë'ë të. Napë quë gapë të respëti parë ra mënë ziquë lë'ë rai'.

¹⁹ Ra grupë shtë shmënë Dios naquërelde regiuni Asia, quëgshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Aquila nu Prisila con grupë shtë shmënë Dios nardëa lidchi rai', quëgshe'ldë rai' zihani saludë en el nombre shtë Dadë Jesucristo. ²⁰ Gulë bë'në recibir saludë shtë grë ra shmënë Dios naquërelde ndë'ë. Gulë bë'në saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë. ²¹ Na Pablo, quëgshe'lda saludë parë lë'ë të con prupi shti'dza nabëquëa'a.

²² Si talë tubi de lë'ë të adë rac shtú'udi'ill Jesucristo de verdá, pues grë ra mënë ni gac condenar. Rac shtu'u hia'a guëdchini Dadë Jesucristo lueguë.

²³ Gulë bë'në recibir favurë nu bendición shtë Dadë Jesucristo. ²⁴ Quëgshe'lda amor shtëna ziquë sahia naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Corintios

*Bëquë'e Pablo cartë rë' lu ra mënë shtë
Corinto*

¹ Na Pablo, nahia tubi poshtë shtë Cristo Jesús purquë zni na voluntá shtë Dios. Juntë con Timoteo, bécha'a naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, quëquë'e na'a cartë rë' nu guëshe'ldë ná'ahin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde ciudá Corinto nu zac lu grë ra nabëzunë Dios almë shtë rai', lë'e të naquërelde regiuni shtë Acaya. ² Gulë bë'në recibir bendicionë shtë Dios con galërbedchí ldu'u naná rne'e Dios Shtáda'a, juntë con Jesucristo Shláma'a.

Galëzrac zi shtë Pablo

³ Zudë'na'a alabar Dios, lë'e Dios nu Dadë shtë Jesucristo Shláma'a. Lë'e më na Dadë nu quëhúni' consolar cadë lë'e miëti; na më el quë narga'a ldu'u miëti. ⁴ Lë'e më runi' consolar lë'e hia'a iurë lë'e hia'a rzac zi hia'a të parë gac guëdë'na'a consolar los de más sa' hia'a narzac zi lu cusë durë. Quëdë'na'a consolar lë'e mënë con diza'quë naze'dë de Dios. ⁵ Nalë rzac zi hia'a purquë na hia'a shmënë Cristo, perë también nalë quëhunë më consolar lë'e hia'a. ⁶ Si talë rzac zi hia'a, nahin parë bien shtë të, të gapë të galërbedchí ldu'u nu parë gac salvar të. Mizmë cusë durë naquëac con lë'e na'a, nahin parë cuedchí ldu'u të; pues zni rua'a ldu'u të con pacënci ra cusë durë nadápa'a. ⁷ Rialdí ldu'u na'a; firmë na esperansë shtë na'a de quë adë rëazë guëtë'di'i të shnezë më. Rac bë'a na'a de quë ziquë rzac zi të purquë na të shmënë më, gunë më consolar lë'e të juntë con lë'e na'a.

⁸ Bëchi, rac shtu'u na'a gac bë'a të blac cusë durë naziadëdë na'a regiuni shtë Asia. Nga'li bédëdë na'a tubi prëbë ru'hë. Hia casi bërë fuersë parë guë'a ldu'u na'a lu ra cusë ni. Gualdí ldu'u na'a niati na'a lueguë. ⁹ Bédë'në na'a llgabë na na'a ziquë tubi naná condenadë lu galguti, perë zni gac parë tsaldí ldu'u na'a shti'dzë Dios más, el quë nanapë pudërë të guëldishtëhi' tégulë ladi rë tégulë. Ra cusë durë gac rahin të parë adë gápëdi'i na'a confiansë mizmë lë'e na'a. ¹⁰ Dios belá më lë'e na'a lu peligrë nu tsagla'guë quëhunë më salvar lë'e na'a parë gátidi'i na'a. Rialdí ldu'u na'a lë'e më gúni' salvar lë'e na'a stubi vuellë lu peligrë shtë galguti. ¹¹ Lë'e të napë quë gunë të compa'ni lë'e na'a. Si talë zihani mënë gunë rall compa'ni lë'e na'a con oraciuni, zihani mënë guëdë'e graci lu më por ra favurë nagunë më parë lë'e na'a.

Adë guá'di'i Pablo Corinto

¹² Nanú tubi cusë narsëquitë ldu'u na'a. Shgabë na'a rni'i de quë nadzú na'a tubi manërë za'quë nu santu entrë ra mënë shtë guë'dchiliu nu zac entrë lë'e të. Na na'a verdá. Zni guquërelde na'a, lédëdi'i por llni shtë na'a sino por favurë shtë Dios. Bë'në më compa'ni lë'e na'a. ¹³ Quëquë'e na'a lu të sulë ra cusë narac gu'ldë të nu rac riasë të. Quëbezë na'a de quë guëdë'e të cuendë shti'dzë na'a; ¹⁴ Hia riasë të tubi partë shtë ra cusë ni. Quëbeza de quë iurë lë'e Dadë Jesús guëabri' stubi, lë'e të guëquitë ldu'u të de lë'e na'a cumë lë'e na'a guëquitë ldu'u na'a de lë'e të.

¹⁵ Por tantë confiansë nanapa de lë'e të, runa llgabë gueldë guënahia lë'e të lueguë, antsé tsahia stubi lugar; nu iurë guëabrá guënahia lu të stubi, guëquitë ldu'u të. ¹⁶ Runa llgabë de quë guna visitar lë'e të mizmë tiempë guziyahia parë Macedonia; nu despuësë guëabrá de ndë, gueldë guënahia lë'e të stubi të parë gunë të compa'ni na; guëshe'ldë të na parë Judea. ¹⁷ ¿Pë rni'i të de quë nahia falsë iurë guni'i ldua'a zni? ¿Gu nahia ziquë mënë shtë guë'dchiliu? ¿Llua'a të de quë cagnia'a lu të: "Aha" nu mizmë tiempë rnia'a: "Aquëdi'i"? ¹⁸ Dios na më testigu de quë lë'e na'a adë chu rni'idi'i: "Aha" nu "Aquëdi'i" al mizmë tiempë ¹⁹ purquë Jesucristo shini Dios, nunquë guni'i më: "Aha" u "Aquëdi'i" al mizmë tiempë. Lë'e Silvano nu Timoteo con na Pablo, biadi'dzë na'a lu të diza'quë shtë më. Con Cristo lë'e diza'quë siempër napë resultatë. Nahin verdá. ²⁰ Pues por lë'e Jesucristo grë ra promësë shtë Dios gac cumplir. Por ni iurë quëhunë na'a alabar Dios, rni'i na'a: "Nia Dadë" purquë unidë na na'a con Cristo Jesús. ²¹ Dios na el quë nabë'në parë dzulezë na'a lu shnezë Cristo juntë con lë'e të, nu Dios na el quë nabëshe'ldë lë'e na'a con shti'dzë më. ²² Lë'e më gulë më lë'e hia'a nu bëne'e më Espíritu Santo parë cuezënhí' lë'e hia'a; náhi' tubi garantiá de lo quë naguëdë'na'a recibir despuësë.

²³ Cagna'ba Dios të gac më testigu en cuntrë de na si talë ruadi'dza bishi. Adë bë'nédia'a visitar lë'e të, më Corinto, purquë adë gac shtú'udia'a guna cashtigu lë'e të. ²⁴ Adë rribë'adi'i na'a pë cusë tsaldí ldu'u të; hia bien dzu të firmë lu shnezë më; nadë más guëdë'në na'a compa'ni lë'e të, të guëquitë ldu'u të.

2

¹ Por partë shtëna adë gúnédia'a visitar lë'e të iurne' të parë adë gaquin cusë durë parë lë'e të. ² Si talë resultatë shtë visitë na galëriá ldu'u parë lë'e të, ¿chull gunë parë guëquitë ldua'a? Sulë lë'e të guësëquitë

ldu'u të na. ³ Por ni bëquëa'a lu të tubi cartë más antsë; bënehia conseju parë lë'ë të, të parë gac rëglë asuntë ni. Iurni iurë guëdchinia ndë, adë riádi'i ldua'a por conductë shtë të. Mejurë napa segurë de quë si talë guëquitë ldua'a iurni, también guëquitë ldu'u të. ⁴ Iurë bëquëa'a cartë más antsë, nalë rquëdi'ni ldua'a; bëru'u nisë slua; perë adë bëquë'édia'a lu të parë guëa'në të tristë sino bëquëa'a lu të parë gac bë'a të nalë rac shtua'a lë'ë të.

Nanú perdunë parë lë'ë nguü nabë'në mal

⁵ Si talë tubi mënë bë'nëll parë riá ldua'a, también bë'nëll parë riá ldu'u grë të. Perë adë rac shtú'udia'a guënia'a demasiadë cusë cuntrë nguü ni; ⁶ cashtigu naná bédë'ë të parë lë'i'; casi grë të gac të de acuerdë; hía na sufsientë parë lë'ëll. ⁷ Iurne' runë tucarë gunë të perdunë nguü ni, nu gulë bë'në consolar lë'ëll, no sea por tantë lligabë narúnëll, guëazë guëtëll shnezë Dios. ⁸ Por ni quëhuna ruëguë lu të stubi, de quë guëlua'a të lu nguü ni de quë rac shtu'u të lë'ëll. ⁹ Bëquëa'a lu të más antsë të gac bë'ahia si talë na të obedientë, si talë rzu'bé diaguë të shti'dza. ¹⁰ El quë naquëhunë të perdunë, también runa perdunë lë'ëll. Si talë nanú stubi cusë narunë tucarë guna perdunë, pues bëna perdunë lë'ëll parë bien shtë të. Nanë Cristo rnia'a verdá. ¹¹ Cha guëdë'na'a zni të parë adë gúnëdi'i Satanás gan lu hía'a. Pues rdë'ë hía'a cuendë manërë narunë Satanás parë guësiguëll mënë.

Adë rbedchídi'i ldu'u Pablo guë'dchi Troas

¹² Iurë bédchinia guë'dchi Troas parë guadi'dza diza/quë shtë Cristo, bédzela zihani lugar parë guadi'dza shti'dzë më ¹³ perë adë bédchini cuntëntë purquë adë bédzéliédia'a bëcha Tito ndë; por ni bëna despedir lë'ë mënë shtë Troas nu guahia hashtë regiuni shtë Macedonia.

Cristo quëhúni' parë guëdë'na'a gan

¹⁴ Dushquilli Dios el quë nazianú lë'ë hía'a lu desfile shtë Cristo Jesús. Lë'ë më quëhúni' parë guëdë'na'a gan lu enemigu guëdubi tiempë, nu quëhunë më compañi lë'ë hía'a parë guadi'dza'a diza/quë naná ziquë olor nashi naná rrë'tsë por grëtë' partë. ¹⁵ Na hía'a ziquë olor nashi naná quëhunë Cristo ofrecerë lu Dios Padre. Parë bëldá mënë vidë shtë hía'a quëhunë parë rëagná ldu'u rall na rall salvar, perë parë sèbèldá mënë na hía'a parë rëagná ldu'u rall na rall condenar. ¹⁶ Parë ra narniti, na hía'a ziquë olor narguini mënë, perë parë ra naná salvar, na hía'a ziquë olor nashi shtë guë'ë purquë shti'dzë më naruadi'dza'a rne'e vidë sin fin. ¿Chull napë

llni sufsientë parë gúnëll cumplir grë cusë rë'? ¹⁷ Pues lë'ë na'a adë nádi'i na'a ziquë zihani mënë naquëhunë neguci con shti'dzë Dios. Adë rdë'nëdi'i na'a cambi shti'dzë më ziquë runë zihani mënë; al contrari na na'a verdá. Lë'ë Dios bëshé'ldi' lë'ë na'a nu delantë lu më ruadi'dzë na'a shti'dzë më purquë quëbezënú Cristo lë'ë na'a.

3

Lë'ë tèsstë cubi

¹ Iurë rni'i na'a ra cusë rë' ¿gu rzublú ruadi'dzë na'a favurë de mizmë lë'ë na'a? u ¿llua'a të rqui'ni guëdë'në na'a presentat tubi cartë shtë recomendación parë lë'ë të? u ¿llua'a të napë quë guëdë'në na'a recibir cartë shtë recomendación nabëquë'ë të? Aquëdi'i. Stubi mënë rqui'ni cartë ni. ² Lë'ë të na të ziquë cartë shtë recomendación. Mënë guëná rall vidë shtë të nu tsasë rall na na'a muzë shtë Dios. ³ Lë'ë të na të tubi sëni de quë dchi'ni nabëdë'në na'a ndë, ze'din de Dios. Mënë rni'i rall na të cartë shtë Cristo por dchi'ni nabëdë'në na'a entrë lë'ë të. Na të tubi cartë nanádi'i escritë con tindë sino por el Espíritu Santo shtë Dios nanabani. Na të tubi cartë nagúquëdi' escritë lu tablë shtë guë'ë ziquë ra chí'i mandamientë, sino tubi cartë escritë lu ldu'u të.

⁴ Por Cristo napë na'a segurë de quë na na'a muzë shtëhi' nu delantë lu Dios adë nídi'i cusë parë guëtú lu na'a lu më. ⁵ Lë'ë na'a adë cagní'di'i na'a de quë mizmë lë'ë na'a napë na'a llni parë guëdë'në na'a shchi'ni më, sino cagne'e më llni nu fuersë parë lë'ë na'a. ⁶ Pues lë'ë më bëne'e më guía'a na'a pudërë nu llni parë guëdë'në na'a sirvë lë'ë më parë guëni'inú na'a lu ra mënë tubi tèsstë cubi entrë Dios nu mënë. Lë'ë tèsstë ni adë naescritëdi'in sino ze'dë de Espíritu Santo. Lë'ë lëy escritë rsédchinin galguti parë grë mënë perë lë'ë Espíritu Santo rsédchini' vidë sin fin.

⁷ Lë'ë lëy nabëquë'ë Moisés gac escritë lu tablë shtë guë'ë nu bédchinin con galërabts'ë shtë Dios; nalë fuertë bédchinin hashtë ra më israelitë adë gúquëdi' nianá rall lu Moisés purquë nalë rabts'ë lúhi' por du'pë tiempë. Si talë bédchini lëy con zihani llni nu lë'ë lëy quëhunë condenar ra mënë lu galguti. ⁸ Lë'ë di'dzë nabësédchini Espíritu Santo, napë quë guëdchinin con más pudërë quë lë'ë lëy. ⁹ Quiere decir, si talë lëy nabë'në condenar lë'ë hía'a, bédchinin con llëru'bë pudërë nu llni, mucho más lë'ë diza/quë shtë Dios napin pudërë. Llëru'bë nahin; rni'in manerë gáca'a ziquë mënë nabë'në cumplir grë puntë shtë lëy. ¹⁰ Lë'ë lëy gac cusë nanapë llëru'bë valurë por du'pë tiempë perë iurne' lë'ë diza/quë más lasaquin quë lëy; napin más pudërë; nunquë adë

rialúdi'in. ¹¹ Si talé lo què narua'a ldu'u por du'pè tiempè, napin llèru'bè valurè, mucho más valurè napè lo què adè rialúdi'i parè siempè.

¹² Zni nalé firmè na esperansè shtë na'a; por ni ruadi'dzè na'a con tubi confiansè ru'bè. ¹³ Adè rúnèdi'i na'a ziquè Moisés el què narsè'au lúhi' con tubi lari tè parè adè guénadí'i ra israelitè guèaldè llni naná ruá'adi'i ldu'u llèru'bè tiempè. ¹⁴ Perè lè'è rall adè guasèdi'i rall; naguèdchi bèac ldu'u rall. Todavía hashtë iurne' iurè rini rall Sagradas Escrituras, nacahi ldu'u rall. Nahin ziquè tubi lari narsè'au lu rall; adè rnádi'i rall; adè riasèdi'i rall purquè sulè Cristo rac guèdchisú lari ni parè gac bè'a rall. ¹⁵ Hashtë iurne' iurè rini rall ra di'dzè nabèquè'è Moisés, na ziquè tubi lari narsè'au llgabè mieti; adè riasèdi'i rall shti'dzè mè. ¹⁶ Perè iurè tubi mieti riabré ldu'ull con lè'è Dadè, iurní rdchini llni la'ni ldu'ull nu riasèll; adè pè narsè'au shgábèll. ¹⁷ Lè'è partè shtë Sagradas Escrituras nacagni'i shcuendè Dadè, cagni'in náhi' mizmè lè'è Espíritu Santo; nu catè nanú Espíritu Santo, ngalli ra mènè nádi'i rall bajo ordè shtë lèy guahietè. ¹⁸ Por ni grètè' hia'a hiadè nadápèdi'i hia'a ziquè lu nanè'au con tubi lari, sino na hia'a ziquè tubi guè'guanè narabtsè'è pudèrè shtë Dadè. Hia iurní lè'è hia'a tsagla'guè rac cambi hia'a; réaca'a más y más ziquè Cristo purquè quèdè'na'a recibir pudèrè nu llni shtë mè. Zni canihunè Dadè naná lè'è Espíritu Santo.

4

¹ Por grè ndè'è nagunia'a lu tè, nadapè na'a zihani confiansè. Bèga'a ldu'u mè lè'è na'a; por ni bèdè'nè na'a recibir di'dzè shtë tètè cubi parè guadi'dzè na'a delantè ra mènè. ² Bèquè guia'a na'a grètè'è ra cusè naquèhunè mènè naga'chi, cusè narsèdchini shtu. Adè chu rsiquèdi'i sáhi', nilè adè chu rúnèdi'i cambi diza'què shtë Dios. Rni'i na'a verdá lu mieti; zni rdè'nè na'a recomendar mizmè lè'è na'a lu grètè'è mènè nu delantè lu Dios. ³ Si talé adè riasèdi'i mènè lo què narunè cuntienè diza'què naquègnia'a, si talé shti'dzè na'a nahin ziquè cusè naga'chi, es què bèniti rall. ⁴ Pues lè'è rall adè ri-aldídi'i ldu'u rall shti'dzè mè purquè lè'è narnibè'a guè'dchilui rè' bèsè'aull shgabè rall parè tsasèdi'i rall, no sea guèdchini llni shtë Dios guèc rall nu tsasè rall diza'què nanapè pudèrè shtë Cristo. Cristo na igual ziquè Dios. ⁵ Iurè ruadi'dzè'nú na'a ra mènè, adè ruadi'dzèdi'i na'a shti'dzè na'a sino ruadi'dzè na'a shti'dzè Jesucristo, el què narnibè'a lè'è hia'a. Nu lè'è na'a nadè más na na'a muzè shtë tè parè gac unidè tè con Jesús. ⁶ El mizmè Dios naná bèshe'ldè

llni catè nanú nacahi, también bèshe'ldè mè llni la'ni ldu'u hia'a tè guadi'dza'a diza'què lu mènè. Nadápa'a llni nu riasè hia'a blac llèru'bè na llni nu pudèrè shtë mè purquè Jesucristo quègluá'ai' pudèrè shtë Dios.

Pudèrè nadápa'a ze'dè de Dios

⁷ Lè'è diza'què nabèdè'nè na'a recibir, ze'dè de Dios perè ra shcuerpè na'a na débil ziquè gue'su guiu'u tè parè guèlua'a de què grètè' pudèrè shtë'nè na'a, ze'dè de Dios; adè ze'dèdi'in de mizmè lè'è na'a. ⁸ Zni nahin aunquè rzac zi mènè lè'è na'a demasiadè, nunquè adè nadzúdi'i na'a sin què adè chu guèdzélèdi'i ca nezè guèru'u na'a. Aunquè riá ldu'u na'a, siempè rbedchí ldu'u na'a. ⁹ Aunquè rzunalde mènè lè'è na'a, adè chu nádi'i ziquè tubi me'dè bèzebi. Aunquè rlua'a de què bè'nè Satanás gan lu na'a, nídi'in fin shtë na'a. ¹⁰ Cualquier lugar nazía na'a, ra mènè rna rral de què quèdè'nè na'a sufrir ziquè Jesús bè'nè mè sufrir iurè guti mè. Quèdè'nè na'a sufrir tè parè guèlua'a de què nabani mè la'ni ldu'u na'a. ¹¹ Aunquè nabani na'a, na na'a dispuestè gati na'a purquè na na'a shmènè Jesús tè parè guèlua'a pudèrè shtë Jesús por medio de shcuerpè na'a nanapè què tsalú. ¹² Zni galguti dzu guèlladchi parè lè'è na'a con resultatè de què nabani tè.

¹³ Nadapè na'a mizmè fe nanapè el què bèquè'è zndè'è la'ni Sagradas Escrituras: "Gualdí ldua'a, por ni biadi'dza". Zni zac lè'è na'a rialdí ldu'u na'a shti'dzè mè; por ni ruadi'dzè na'a. ¹⁴ Rac bè'a na'a de què Dios nabèldishtè Dadè Jesús ladí ra tégulè, también zac lè'è hia'a guèldishtè mè juntè con Jesús nu gua'a mè lè'è hia'a tè parè cuezè'nú hia'a lè'è mè. ¹⁵ Rzac zi na'a grè ra cusè durè purquè rac shtu'u na'a lè'è tè nu parè grè narunè recibir ra favurè shtë Dios, gac rai' cantidá mènè nu quèdè'è rall graci lu mè; guèni'i rall llèru'bè na pudèrè shtë mè.

¹⁶ Por ni rquité ldu'u na'a guèdubi tiempè aunquè nilè shcuerpè na'a rdubin. Cadè dzè quèac na'a nacubi; quèdè'nè na'a recibir más fuersè shtë mè. ¹⁷ Grètè' galèrzac zi iurne', na ziquè tubi cusè nashashu nu rialuhin lueguè, perè quèhunè ra cusè ni parè quèdápá'a delantè ziquè tesurè namás llèru'bè nu namás lasac. ¹⁸ Pues adè rúnèdi'ia'a confiar por ra cusè narná mieti sino por ra cusè nadè rnádi'i mieti, purquè grètè' ra cusè narná hia'a, napè què tsalú. Grè ra cusè nadè chu rnádi'i, ni adè tsalúdi'i parè siempè.

5

¹ Rac bè'a hia'a si talé gátia'a, Dios bè'ni' preparar cuerpè cubi nadè rialúdi'i. Lè'è cuerpè shtëna'a na ziquè tubi hiu'u narialú perè cuerpè naguène'e Dios nápèdi'in fin.

Lèdè nguúdi'i bènè formarin. ² Mientras nabánia'a lu gué'dchiliu, pues rac ldu'u hia'a nu nalé rac shtu'u hia'a guzéa hia'a stubi lugar, lídcha'a lu gube'e ³ tē parē nga'li gunē mē parē adē chu runē fáltēdi'i niétiqùē. ⁴ Mientras nabánia'a con cuerpē shtē gué'dchiliu rē', rdé'na'a sufrir; rialdí ldu'u hia'a shti'dzē mē, parē lèdē por nidi'i rac shtu'u hia'a gátia'a, sino rac shtu'u hia'a gápa'a cuerpē cubi tē parē cuerpē nadápa'a iurne', gac cambin por cuerpē nanadé rialúdi'i. ⁵ El quē nabē'nē preparar ra cusē ni parē lè'è hia'a na Dios nu bēne'e mē Espíritu Santo cumē ziquē garantiá de lo quē naguēne'e mē despuēsē parē lè'è hia'a.

⁶ Por grē ndē'è siempřē nadápa'a llēru'bē confiansē. Rdē'è hia'a cuendē de quē mientras nabánia'a lu gué'dchiliu, dzu hia'a zitu parē lugar catē guzéa hia'a, u sea runē fáltē parē guēquērēlda'a con Dadē Jesús. ⁷ Ziagla'guē nabánia'a, lédēdi'i por lo quē narná hia'a lúhi' sino purquē rialdí ldu'u hia'a shti'dzē mē. ⁸ Nadápa'a esperansē nu rac shtu'u hia'a guēsēá'na'a gué'dchiliu rē' tē parē guēbánia'a con lè'è Dadē. ⁹ Por ni rni'i ldu'u hia'a guēsēdchini mē grē lè'è mē mientras quērēlda'a lu gué'dchiliu nu también si talē gátia'a, rac shtu'u hia'a guēa'nē mē cuntētē con lè'è hia'a. ¹⁰ Zni rdé'na'a purquē Dios guēsēdchini mē grē hia'a delantē Cristo catē gunē mē juzguē lè'è hia'a. Cadē túbia'a guédē'na'a recibir pagu según lo quē bédē'na'a mientras nabánia'a, sea cusē za'quē u sea cusē mal; guédē'na'a recibir pagu narunē tucarē.

Diza'quē narsēdchini galērbezē ldu'u mieti

¹¹ Por ni rac shtu'u na'a guēsēdchini na'a mēnē lu Jesús purquē rdē'nē na'a cuendē nadushē na juici shtē mē. Lu Dios quērēldē na'a bien; rdē'è mē cuendē lla na na'a nu rac shtua'a guédē'è tē cuendē quērēldē na'a sin maldá. ¹² Adē quédē'nēdi'i na'a recomendar mizmē lè'è na'a lu tē stubi, sino quédē'nē na'a parē guēquitē ldu'u tē por shch'i'ni na'a. Zni rac guēquebi tē lu ra mēnē narunē nadchini por custumbrē narunē rall cumplir, parē adē rúnēdi'i rall casē ra cusē falsē nananú la'ni ldu'u rall. ¹³ Si talē na na'a luguē ziquē rni'i bēldá mēnē, nahin parē guédē'nē na'a alabar Dios. Si talē chu nádi'i ziquē luguē, nahin parē bien shtē tē. ¹⁴ Lo quē nardē'nē na'a, nahin purquē nalé rac shtu'u mē lè'è hia'a. Nadapē na'a segurē de quē tubi guti por grētē' hia'a, por ni hia grētē' mieti na ziquē ra naguti. ¹⁵ Cristo guti por grētē' mēnē parē guēbani mieti nu parē gunē mieti cumplir voluntá shtē mē, lédēdi'i parē gunē rall cumplir lo quē narac shtu'u rall. Runē tucarē gunē mieti cumplir voluntá shtē el quē naguti shlugar rall, el quē naguashtē ladi ra tēgulē parē gac salvar rall.

¹⁶ Por ni adē chu guēni'idi'i lasac ra mēnē por lo quē na rall la'ni gué'dchiliu, aunquē antsē zni rdē'nē na'a llgabē. Guni'i na'a Cristo nadē más náhi' nguui, parē iurne' hiadē chu rúnēdi'i llgabē zni. ¹⁷ El quē naná unidē con Cristo, nal personē cubi; ra cusē gushē hia gualú parē nguui ni. Hia bēdchini vidē cubi parē lè'è'.

¹⁸ Grētē' ndē'è ze'dē de Dios. Bē'nē mē parē tsu en paz entrē lè'è mē nu lè'è hia'a. Iurne' na hia'a amigu shtē Dios por galguti shtē Jesús, nu bē'nē mē incarguē lè'è hia'a parē guadi'dzēnū hia'a ra mēnē diza'quē tē parē gac unidē rall con lè'è mē. ¹⁹ Quiere decir de quē iurē guti Cristo lu cruz, Dios quēhúni' recibir grē mieti narēta' lu gué'dchiliu ziquē amigu shtē mē. Bēdchisū mē grē demandē nanā en cuntrē lè'è rall. Nu bē'nē mē incarguē lè'è hia'a con diza'quē tē gac mēnē amigu shtē Dios. ²⁰ Zni zēdē'pē na'a; na na'a representantē shtē Cristo, cumē ziquē mizmē Dios nihunē mē ruēguē lu tē, cagni'inú na'a lè'è tē, gulē bē'nē recibir perdunē shtē mē tē gac tē amigu shtēhi'. ²¹ Jesús nunquē bē'nēdi'i' duldē, parē Dios bē'nē tratē shini' ziquē pecadurē, ziquē tubi nabē'nē grē duldē, parē gac tubi manērē su hia'a delantē lu Dios sin ni tubi demandē en cuntrē lè'è hia'a. Iurni quēhunē Dios tratē lè'è hia'a ziquē mēnē nabē'nē cumplir grē puntē shtē lēy dizdē bēdchini hia'a lu gué'dchiliu.

6

¹ Verdá na ndē'è; con Dios quédē'nē na'a dchi'ni nu rdē'nē na'a ruēguē lu tē, gulē bē'nē recibir ra favurē shtē mē tē gapē tē provéchē la'ni vidē shtē tē ² purquē rni'i mē la'ni Sagradas Escrituras: Bēna compa'ni lè'è tē iurē guna'bē tē lua. Iurne' bēga'a iurē parē gunē tē recibir favurē shtē mē. Nedzē na parē gac salvar tē.

³ Lè'è na'a adē rzúdi'i na'a storbē lu mēnē parē adē chu guēni'i mal cuntrē dchi'ni shtēnē na'a, ⁴ sino rac shtu'u na'a guēlua'a na'a na na'a muzē shtē Dios guédubi tiempē. Gac bē'a rall na na'a siervē shtē mē por pacēnci ru'bē nadapē na'a nu iurē rzac zi mēnē lè'è na'a nu iurē runē fáltē lo quē narqui'ni na'a, u iurē rdēdē desgraci. Guédubi tiempē quērēldē na'a ziquē muzē shtēnē mē. ⁵ Ra mēnē bēdē'è rall galnē; gua na'a prēsī; bēdzatsu mēnē cuntrē lè'è na'a; bēdē'nē na'a sufrir lu dchi'ni durē; avēsē adē chu rgá'sidi'i; avēsē nidi'i nagáu na'a. ⁶ Nu zac rlua'a na'a na na'a muzē shtē Dios por conductē za'quē shtēnē na'a; nu zac purquē riasē na'a verdá, nu zac na na'a pacēnci, nu purquē na na'a nadu'u, nu por lè'è Espíritu Santo nacuezēnū lè'è na'a, nu purquē rac shtu'u na'a sa' na'a de verdá. ⁷ Nu zac rac

bë'a mieti na na'a muzë shtë Dios purquë ruadi'dzë na'a verdá; nadapë na'a pudërë shtë Dios. Vidë shtë'në na'a na tubldí delantë lu më; pues nahin ziquë gui'bë parë tildinú na'a enemigu shtë na'a. Con gui'bë ni quëdë'në na'a defender lë'ë na'a nu runë na'a gan lu enemigu shtë na'a. ⁸ Nanú mënë narunë honrar lë'ë na'a; sëbëldá mënë rtu lu rall de lë'ë na'a. Bëldá mënë rni'i rall bien de lë'ë na'a; sëbëldá mënë rni'i rall mal de lë'ë na'a. Bëldá vultë bë'në ra mënë tratë lë'ë na'a ziquë mënë falsë. Bëldá vultë bë'në mënë tratë lë'ë na'a ziquë ra narni'i verdá. ⁹ Avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë naná guënëdi'i rall, perë avësë runë rall tratë lë'ë na'a ziquë mënë nanané rall bien. Avësë mërë gati na'a perë zianlag'guë nabani na'a. Rac cashtigu na'a perë adë chu rátdi'i. ¹⁰ Aunquë riá ldu'u na'a perë mizmë tiempë rquitë ldu'u na'a. Na na'a prubi perë quëdë'në na'a shchi'ni Dios të parë gac mënë ricu. Aunquë nadápëdi'i na'a cusë shtë guë'dchiliu, perë grëtë' ra cusë nashënë na'a.

¹¹ Lë'ë të më Corinto, quëgni'i na'a lu të con guëdubinú ldu'u na'a; adë bëca'chi ldú'udi'i na'a ni tubi di'dzë tantë rac shtu'u na'a lë'ë të. ¹² Por partë shtë na'a adë pë rúnëdi'i faltë parë gac shtu'u na'a lë'ë të perë lë'ë të, sí, runë faltë parë rac shtu'u të lë'ë na'a ziquë runë tucarë. ¹³ Lë'ë na'a rdë'në na'a ruëguë lu të ziquë tubi dadë narunë ruëguë lu shíni!, de quë gunë të tratë lë'ë na'a bien, mizmë manërë ziquë quëdë'në na'a con lë'ë të.

Na hia'a ziquë iádu'u catë quëbezë Dios

¹⁴ Adë chu gúnëdi'i unír con ra nadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë Dios. Si talë gunë të zni, iurní na ziquë tubi ngunë nanádi'i igual con bëchi'. ¿La gac unidë mënë dzabë con mënë za'quë? ¿Lallë gac parë el quë nanapë llni shtë Dios con el quë naquërelde lu dulde? ¹⁵ Nídi'i mudë gac Cristo de acuerdë con lë'ë Satanás, u ¿lla gac tubi narialdí ldu'i shti'dzë Dios, gápëll partë con el quë nadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë më? ¹⁶ ¿Ni mudë catë quëbezë Dios nanabani, también runë sirvë parë ra dzanë ídolo? Pues lë'ë hia'a na hia'a catë quëbezë Dios nanabani. Mizmë Dios guni'i: Guëquërelde na cuezënúa lë'ë rall.

Gaca Dios shtë'në rall.

Lë'ë rall gac rall shmëna.

¹⁷ Tambiën rni'i Dadë:

Adë tsaglá'guëdi'i të ladi rall; adë rgubënëbidi'i të ziquë runë rall.

Adë gápëdi'i të partë con el quë narná tushë Dios;

iurní guna recibir lë'ë të ziquë shinia.

¹⁸ Gaca Dadë shtë të; nu lë'ë të na të ziquë llga'na nu shtsa'pa. Zni rni'i Dadë narnibë'a grëtë cusë.

7

¹ Lë'ë të narac shtua'a, ni na promësë shtë Dios nadápa'a; por ni napë quë guëzunë hia'a de grë cusë mal, tantë nananú la'ni ldu'u hia'a nu lo quë nanú shgába'a. Por rëspëti nadápa'a parë lë'ë më, cha guëdë'na'a intriegu mizmë lë'ë hia'a lu më të guëquërelde'a naza'quë delantë lu më, tubi vidë limpi.

Ra më Corinto bë'në rall cambi shgabë rall

² Gulë bédë'ë lugar la'ni ldu'u të parë lë'ë na'a; adë chu bëluá'adi'i cusë mal parë lë'ë të nu adë chu rguguëdi'i lë'ë të. ³ Adë rnia'a ndë'ë parë guëdchi'ba galquiá guëc të purquë ziquë gunia'a lu të antsë, nalë rac shtu'u na'a lë'ë të. Juntë guëbánia'a nu juntë gátia'a. ⁴ Llëru'bë confiansë napa parë lë'ë të nu rnia'a lu mënë de quë nalë rquitë ldua'a con lë'ë të. Aunquë rzac zi na'a lu cusë durë, perë nalë rquitë ldú'uhia nu nalë lëgrë ldua'a, bë'në të.

⁵ Dizdë bédchini na'a Macedonia, adë guzí'idi'i ldu'u na'a. Guëdubi ladë runë mënë cuntrë lë'ë na'a. Nanú ra narzunaldë lë'ë na'a nu rdzëbë na'a. ⁶ Perë Dios bësëquitë ldu'u na'a iurë lë'ë Tito bédchini. Pues Dios na el quë narsëquitë ldu'u ra nariá ldu'i. ⁷ Nu zac bësëquitë ldu'u më ldu'u na'a purquë Tito guni'i de quë rac shtu'u të guená të lua, de quë bini ldu'u të iurë bë'në të recibir primërë cartë naná bëshe'lda. Guni'i Tito de quë quëhunë të cumplir lo quë narac shtua'a. Por ni bëquitë ldua'a más todavía.

⁸ Aunquë primërë cartë nabëquë'a, bë'nin të riá ldu'u të, perë adë nádia'a tristë bëshé'ldahin lu të. Por tubi tiempë sí, biá ldua'a purquë bësëdchini cartë ni tristë la'ni ldu'u të por du'pë tiempë ⁹ perë iurne' rquitë ldua'a, lédëdi'i purquë guc të tristë sino purquë lë'ë galëtristë ni, bë'në parë bëabri ldu'u të con Dios. Lë'ë të guc të tristë manërë narquitë ldu'u Dios. Adë bédë'nëdi'i na'a ni tubi dañi parë lë'ë të. ¹⁰ Lë'ë galëriá ldu'u naquëhunë parë guëabri ldu'u mënë con Dios, na cusë za'quë. Fin shtëhin na salvaciuni parë lë'ë të; por ni rquitë ldua'a de quë bëshe'lda cartë ni lu të. En cambi lë'ë galëriá ldu'u nanapë mënë shtë guë'dchiliu, quëhunin parë guënití mënë vidë shtë rall. ¹¹ Biá ldu'u të de verdá nu lueguë bë'në të réglë asuntë ni tubi manërë nabësëquitë ldu'u Dios. Bëlu'a'a të de quë nápëdi'i të faltë por asuntë naguzac entrë lë'ë të. Bëldënú të nguiu nabë'në mal. Nalë guc shtu'u të guëa'në të bien delantë lu Dios. Bë'në të cumplir lueguë narunë tucarë. Bë'në të cashtigu nguiu ni. Clarë rlua'a de quë nápëdi'i të culpë con nguiu ni. ¹² Iurë bëquë'a primërë cartë, adë bëshé'ldahin

lu të sulamëntë purquë runa llgabë por nguiu nabë'në mal, nilë por lë'ë personë nabë'në nguiu ni ofender, sino bëquëa'a cartë ni parë gac bë'a të tubi manërë clarë blac llëru'bë na rëspëti nanapë të parë lë'ë na'a. Bë'në të cumplir voluntá shtë Dios. ¹³ Por ni rbedchí ldu'u na'a.

Además de ni bëquitë ldu'u na'a demasiadë purquë Tito nalë náhi' cuntëntë; rquitë ldú'i' purquë bësëdchini të lëgrë ldú'i'. ¹⁴ Gunia'a lu Tito antsë de quë quërelde të bien nu rquitë ldua'a con lë'ë të; PUES iurne' adë rtúdi'i' lua lu Tito. Ziquë grëtë' na verdá lo quë nagunia'a lu të, zni na verdá lo quë naguni'i' na'a lu Tito. Rquitë ldu'u na'a con lë'ë të. ¹⁵ Iurne' lë'i' másru'u rac shtú'ui' lë'ë të iurë rëagná ldú'i' lë'ë të manërë nabëzu'bë diagüë të lo quë nagunibë'ai', nu zac cumë bë'në të recibir lë'i' con rëspëti nu con hunurë. ¹⁶ Rquitë ldua'a cumë napa llëru'bë confiansë gunë të cumplir lo quë narunë tucarë ziquë shmënë Dios.

8

Quëquë'ë Pablo lla guëdë'ë hia'a ofrendë

¹ Bëchi, rac shtu'u na'a guadi'dzë na'a blac llëru'bë favurë bë'në Dios parë ra shmënë më naquërelde Macedonia. ² Napë rall zihani dificultatá nu galëzrac zi perë rquitë ldu'u rai'. Nápëdi'i' rall zihani cusë shtë guë'dchiliu; prubi na rai' perë con guëdubinú ldu'u rai' bédë'ë rai' dumí parë guërë'tsë shti'dzë Dios más delantë. ³ Nahia testigu de quë con guëdubinú ldu'u rai' bédë'ë rai' grë lo quë nanapë rai' hashtë más bédë'ë rai'. ⁴ Bë'në rai' ruëguë lu na'a të guëdë'në na'a permisi gunë rai' compaňi ra shmënë Dios nanapë nicidá. Guquin tubi hunurë parë lë'ë rai'. ⁵ Zni bë'në rai' hashtë más de lo quë nabëdë'në na'a llgabë. Primërë bédë'ë rai' mizmë lë'ë rai' të parë gunë rai' sirvë Dadë Jesús; despuësë bë'në rai' sirvë lë'ë na'a. Zni bë'në rai' purquë nahin voluntá shtë Dios. ⁶ Ejemplë ni bësëquitë ldua'a, por ni bëna ruëguë lu Tito të tsagnall lë'ë të nu tsalú guëdëa ofrendë. PUES Tito na el quë primërë guna'zi ldi obrë ni antsë entrë lë'ë të. ⁷ Nalë quëhunë të sirvë lu Dadë; nalë rialdi ldu'u të shti'dzë më; nunquë rúnëdi'i' të faltë parë ra cusë shtë më nu nalë rac shtu'u të lë'ë na'a. Iurne' quëhuna ruëguë lu të, gulë bë'në cumplir obrë za'quë narni'i' ldu'u të parë ra shmënë Dios.

⁸ Adë cagní'idia'a ndë'ë cumë ziquë ordë; sulë rac shtua'a gac bë'a të pë bë'në stubi mënë, de quë bë'në rall compaňi ra prubi con guëdubinú ldu'u rall. Iurní guëlua'a si talë rac shtu'u të Dios. ⁹ Hia nanë të favurë nabë'në Jesucristo Shláma'a; nalë na më ricu perë gac më prubi; bësëa'në më lidchi

më gube'e; bédchini më lu guë'dchiliu ziquë tubi prubi parë gapë të ra cusë nalasac de verdá.

¹⁰ Bëna llgabë subrë shcuendë ni; iurní quëgnia'a lu të lo quë narunë tucarë gunë të, purquë dizdë tubi izë gac të primërë entrë los de más shmënë Dios; bédë'ë të ofrendë, lédëdi'i' parë gunë të cumplir sulamëntë, sino con zihani ánimo gac shtu'u guëdë'ë të lë'ë dumí. ¹¹ Iurne' tsagla'guë të hashtë tsalú con el mizmë deseo nanapë të dizdë más antsë. Gulë bédë'ë según lo quë nanapë të ¹² purquë si talë tubi nguiu rac shtu'u guëdë'ëll tubi ofrendë, Dios rúni' recibir ra ofrendë ni según lo quë nanapë nguiu. Lë'ë më adë rná'bëdi'i' guëdë'ë nguiu lo quë adë nápëdi'i' nguiu.

¹³ Asuntë ni adë rúnëdi'i' tratë de quë obligadë na të guëdë'ë të ofrendë nu stubi mënë adë bë gúnëdi'i' rall ¹⁴ sino runë tratë de quë gunë mieti igual con sa' rall. Iurne' napë të parë gunë të compaňi ra nabënapëdi'i'. Stubi dzë lë'ë rall gunë rall ayudë lë'ë të lo quë narunë faltë. Manërë ni nanú igual entrë grë mieti. ¹⁵ Rni'i' Sagradas Escrituras: "El quë nabëtëa' zihani cusë, adë beá'nëdi'i' subrë parë lë'i'. El quë nabëtëa' du'psë, adë bë'në fáltëdi'i'."

Tito nu ra sáhi'

¹⁶ Dushquilli Dios el quë nabëdë'ë lu Tito mizmë deseo ziquë nanapa por lë'ë të. ¹⁷ PUES Tito gac de acuerdë con lo quë naguna'ba, nu zac lë'i' nalë rac shtú'ui' guënáhi' lu të. Iurne' tsagnáhi' lë'ë të por prupi voluntá shtëhi'.

¹⁸ Juntë con Tito quëgshe'ldë na'a tubi shmënë Jesús. Entrë grë ra grupë shtë shmënë Dios ruadi'dzë rall blac naza'quë na nguiu ni. Nu nalë rac ruadi'dzëll diza'quë. ¹⁹ Lédë niá'asëdi'i' bronquë ruadi'dzëll, sino ra grupë shtë shmënë Dios, gulë nguiu ni parë gúnëll compaňi lë'ë na'a lu viajë nu gúnëll compaňi lë'ë na'a con ofrendë nanua'a na'a. Quëdë'në na'a dchi'ni ni parë gac honrar Dadë Jesús nu parë guëlua'a na na'a dispuestë parë guëdë'në na'a sirvë lu të. ²⁰ Rac shtu'u na'a adë chu guëdchi'bë galquiá guëc na'a por manërë quëdi'dzë na'a dumí ru'bë nanua'a na'a. ²¹ Rni'i' ldu'u na'a gac na'a mënë naza'quë, lédë niá'asëdi'i' lu Dadë Dios sino también lu ra mënë.

²² Nu quëgshe'ldë na'a stubi sa' hia'a con lë'ë rai'; náhi shmënë më nu zihani vultë bëlu'a'ai' lu ra cusë durë de quë náhi' tubi më za'quë. Iurne' másru'u rac shtu'u guënnall lu të tantë confiansë napëll con lë'ë të. ²³ Si talë chu guëna'bë di'dzë shcuendë naná Tito, gulë guchi de quë lë'i' náhi' el quë naquëhunë compaňi na parë guëdë'në na'a sirvë lu të. U si talë chu guëna'bë di'dzë shcuendë los de más bëchi la sa'a,

gulë guchi de quë grupë shtë shmënë Dios bëshë'ldë rai' lë'ë mënë ni, nu gulë guchi de quë quëhunë rai' honrar Dadë Jesucristo. ²⁴ Por ni gulë bëlua'a de quë rac shtu'u të lë'ë rai' de verdá. Zni gac b'ë'a ra grupë shtë shmënë Dios de quë napë të amor shtë Jesús. Zni gapë na'a rsunë parë quëquitë ldu'u na'a con lë'ë të.

9

Ofrendë parë ra shmënë Jesús

¹ Adë rqui'nidi'i guëquë'a lu të shcuendë dumí nabëtëá të parë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai' ² purquë nanëa dizdë tubi izë na të dispuestë guëd'ë të tubi ofrendë za'quë. Con galërquitë ldu'u cagnia'a lu ra mënë shtë Macedonia; rnia'a de quë lë'ë të, mënë shtë Acaya, na të preparadë parë gunë të compa'ni ra prubi. Por ejemplë shtë të casi grë rall rac shtu'u rall gunë rall igual. ³ Perë quëgsh'lda ra naná bëchi sa' hia'a të parë adë guëru'di'i cusë falsë nagunia'a lu ra mënë Macedonia. Rac shtua'a gac të preparadë ziquë gunia'a lu rall, ⁴ no sea de quë cualquier de tubi më Macedonia sënaldëll na nu guëdzélëll lë'ë të adë nádi'i të preparadë con ofrendë ni. Hia iurní nahin tubi shtu parë lë'ë na'a purquë nadchini guni'i na'a lu rall shcuendë të. Nu gaquin tubi shtu parë mizmé lë'ë të purquë napë na'a zihani confiansë gunë të cumplir lo quë naguna'bë na'a. ⁵ Por rsunë ni, llua'ahia rqui'ni guëna'ba tubi favurë, quiblu ra bëchi sahia parë gunë rall compa'ni lë'ë të parë guëtëá të ofrendë nabë'në të prometer antsë. Zni lë'ë ofrendë shtë të nahin ziquë tubi muestre de quë de verdá rac shtu'u të sa' të, lédëdi'i gac ofrendë ni ziquë cusë narne'e të por la fuersë sino bédë'ë të voluntariamente.

⁶ Gulë bëshëagná ldu'u të di'dzë rë': El quë narcabní du'pë béd'chi, du'psë cusechë rca'a nguii ni, nu el quë narcabní zihani béd'chi, zac guëcá'all zihani cusechë. ⁷ Cadë tubi de lë'ë hia'a napë quë guëd'ë hia'a según narni'i ldu'u hia'a con guëdubínú ldu'u hia'a. Adë chu guëd'ë ofrendë por la fuersë. Dios rac shtu'u el quë narquitë ldu'u iurë rd'ëll ofrendë. ⁸ Dios napë më pudërë parë guëne'e më hashtë gunë subré grë lo quë narqui'ni të, të gapë të sufsientë parë mizmé lë'ë të nu zac gapë të parë gunë të compa'ni sa' të con másru'u cusë za'quë. ⁹ Sagradas Escrituras rni'i zndë'ë: Bë'në më za'quë compa'ni ra prubi con lo quë nanapë rall.

Ra obrë za'quë shtë mënë ni, adë tsalúdi'in.

¹⁰ Dios rd'ë bënë parë el quë narcabní nu rne'e më nagáu mieti. Segurë gunë ldai' më lo quë nanapë të parë gaquin más nu gunë më compa'ni lë'ë të, të parë gunë të zihani cusë za'quë. ¹¹ Zni lë'ë të gapë të

grëtë' clasë cusë nalasac parë rac guëd'ë të tubi ofrendë za'quë. Hia iurní ra centavë nabë'në të intriegu guia'a na'a, gaquin motivë parë guëd'ë zihani mënë graci lu Dios ¹² purquë por lo quë naquëgd'ë të ca'a bëchi la sa' hia'a, lédë niá'asëdi'i quëgd'ë të lo quë narqui'ni parë guëbani rai', sino también zihani mënë gunë rall alabar Dios; guëd'ë rai' graci lu më. ¹³ Gunë rall alabar Dios purquë guënë rall cusë za'quë naquëhunë të; nahin ziquë sēni de quë de verdá rzu'bë diaguë të diza'quë shtë Jesús. Nu zac gunë rall honrar Dios por ofrendë za'quë naquëgd'ë të ca'a rall nu por lo quë naca'a los de más mënë. ¹⁴ Lë'ë rai' guëna'bë rai' lu Dios por lë'ë të. Gapë rai' llëru'bë cariñi por lë'ë të purquë guënë rai' de quë Dios tsagla'guë quëhúni' zihani cusë za'quë parë lë'ë të. ¹⁵ Dushquilli Dios por lo quë nabëzëlaa'dchi më, tubi regalë adë chu gúnëdi'i gan guëni'i blac llëru'bë nahin.

10

Derechë nanapë Pablo ziquë poshtë shtë më

¹ Na Pablo runa ruëguë lu të con mizmé galnadu'u nu pacénci nanapë Cristo. Gulë b'ë'në lo quë nacagnia'a. Rni'i mënë de quë iurë quërel'dëna lë'ë të, adë nápédia'a valurë parë guadi'dza zihani cusë guëc të perë iurë zitu naná, iurní sí napa valurë. ² Runa ruëguë lu të de quë iurë guëd'ë guënahia lë'ë të, adë nídi'i nicidia tildia lë'ë të. Pues lu bédá mënë, sí, napë quë gapa valurë purquë quëgd'chi'bë rall galquíá guëc na'a. Rni'i rall quëgni'i na'a shti'dzë Jesús sulamëntë mizmé manerë ziquë ra mënë shtë guë'dchiliu. ³ Verdá na de quë quërel'dë na'a lu guë'dchiliu rë' perë adë quëgd'ildi'i na'a ziquë cualquier mënë shtë guë'dchiliu ⁴ purquë ra armë nadápa'a, adë nádi'i rahin lo quë naruntsa'u mënë sino na rahin fuertë; napë rahin pudërë shtë Dios parë gunin gan lu grë ra fuersë mal. ⁵ Zni quëgd'ë'në na'a gan lu grë llgabë nu galquíá nardchi'bë mënë cuntrë Dios. Quëgd'ë'në na'a gan lu cualquier cusë nadchini nu cusë narcá parë adë gunguë b'ë'adi'i mënë Dios. Grë llgabë, grë galërni'i ldu'u shtë mieti naná cuntrë lë'ë më, quëgd'ë'në na'a ordenar parë guëzu'bë diaguë rahin shti'dzë Cristo. ⁶ Nu na na'a dispuestë guëd'ë'në na'a cashtigu grë ra mënë naná rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. Zni guëd'ë'në na'a iurë b'ë'në të cumplir grë cusë narunë tuçarë gunë të.

⁷ Lë'ë të quëhunë të juzguë sulë por lo quë narná të por fuërë. Si talë tubi de lë'ë të rni'il nadchini nal shmënë Cristo, napë quë gac b'ë'al de quë también lë'ë na'a na na'a shmënë më. ⁸ Aunquë nilë lë'ë na rnia'a nadchini de quë napa derechë parë

guë nibë'ahia lë'ë të, adë rtúdi'i lua purquë lë'ë Dadë bëne'e pudërë rë' parë bien shtëné të parë su të más firmë lu shnezë më. Adë bëne'e më pudërë ni parë guëdë'në na'a dañi parë lë'ë të. ⁹ Adë rúnëdi'i të llgabë të de quë rtsëba lë'ë të con cartë narshe'lda lu të. ¹⁰ Ra mënë rni'i de quë di'dzë narquëa'la la'ni ra cartë, nadushë nu fuertë na rahin purquë zitu nanúa parë lë'ë të perë iurë quërelldë'núa lë'ë të, ruadi'dza sin pudërë; zni rni'i rall. Nu zac rni'i rall mudë naruadi'dza diza'quë, rrú'udi'i shnezin. ¹¹ Perë el quë narni'i zndë'ë napë quë gac bé'all de quë lo quë narquë'ë na'a la'ni cartë dizdë zitu, guëdë'në na'a cumplir grë puntë ni iurë quëquërelldë'nú na'a lë'ë të. Guëdë'në na'a lo quë narni'i na'a.

¹² Adë nápëdi'i na'a valurë parë guëni'i na'a na na'a igual con ra narni'i bien de mizmë lë'ë rall; adë chu rúnëdi'i comparat con ra naruadi'dzë bien de mizmë lë'ë rall. Lë'ë rall quëhunë rall tubi cusë tuntë nanadë rlluí'idi'i, purquë quëhunë rall comparat mizmë lë'ë rall con los de más mënë naná quëhunë igual. ¹³ Adë rúnëdi'i na'a nadchini, sulamëntë runë tucarë guëni'i na'a de lo quë bédë'në na'a, lédëdi'i por lo quë nabë'në stubi mënë. Pues Dios quëglua'a më lo quë narunë tucarë guëdë'në na'a nu bëne'e më permisi parë be'dë guëni'i na'a diza'quë lu të naquërelldë Corinto. ¹⁴ Adë quëgni'idi'i na'a lo quë nadë rúnëdi'i tucarë iurë rni'i na'a napë na'a derechë parë guëdë'ë na'a conseju, purquë lë'ë na'a na na'a primërë naná biadi'dzë diza'quë entrë lë'ë të. Cagni'i na'a lu të purquë nadapë na'a derechë. ¹⁵ Adë runë narú'bëdi'i na'a por dchi'ni nabë'në stubi mënë si fuërë nahin shchi'ni na'a, sino al contrari, rialdí ldu'u na'a de quë iurë tsaldí ldu'u të shti'dzë më más, iurní guëru'ua nezë parë guëdë'në na'a más dchi'ni entrë lë'ë të hashtë regiuni más zitu tēchi ladzë të. ¹⁶ Pues rac shtu'u na'a guëni'i na'a diza'quë entrë ra mënë naquërelldë más zitu quë lë'ë të. Zni adë guëni'idi'i na'a nadchini por lo quë nabë'në stubi muzë shtë Dios. ¹⁷ Si talë chu rac shtu'u guëni'll nadchini, pues runë tucarë guëni'll lo quë nabë'në Dadë Jesucristo. ¹⁸ El quë nalasac delantë lu Dios, na el quë lë'ë më rni'i nall nguui za'quë, lédëdi'i lë'ë nguui narni'i de mizmë lë'ëll de quë lasáquëll.

11

¹ Rac shtua'a guëne'e të sí parë guadi'dza lu të ziquë tubi natuntë. Gulë bëquë diaguë lo quë narnia'a ² purquë nahia ziquë tubi nahí' lu sa'll. Ndë ze'dë de Dios; pues na bëna comprometer lë'ë të con Cristo. Iurne' rac shtua'a guna presentar lë'ë të lu më cumë ziquë lliguëna'a purë naná ca'a tubsë

nguui. ³ Perë ziquë bë'në serpientë, bësiguë ma lë'ë Eva con mañi; rdzëba, no sea de quë guëdë'ë të sí parë guësiguë Satanás lë'ë të nu guëazë guetë të shnezë Cristo, de quë adë tsaldídi'i ldu'u të lë'ë më con guëdubínú ldu'u të. ⁴ Lë'ë të bien quëhunë të recibir tubi naruadi'dzë de stubi Jesús gurënë, perë nádi'in shti'dzë më nabíadi'dzë rall lu të. Bien quëhunë të recibir con guëdubínú ldu'u të tubi enseñansë nanádi'i de acuerdë con lo quë nabë'në të recibir antsë. Quëhunë të recibir stubi clasë diza'quë nanádi'i de acuerdë con diza'quë narni'i lla gac salvára'a. Bini tēhin antsë. ⁵ Pues llúa'ahia de quë adë lasáquëdia'a menos quë ra mësë ru'bë naquëhunë të honrar entrë lë'ë të. ⁶ Aunquë ráquëdi'i parë ruadi'dza bien, perë rac bé'ahia bien lo quë quëhuna predicar. Clarë guná të grë lo quë nabëdë'në na'a; bien nahin.

⁷ ¿Gu bëna mal cuntrë lë'ë të iurë biadi'dza diza'quë shtë salvaciuni sin adë bé'nëdia'a cubrë ni tubi centavé? Guca ziquë tubi nalasáquëdi'i të parë guc të ziquë tubi naná lasac. ⁸ Bëna recibir dumí shtë ra shmënë Dios nardëá stubi lugar të parë guna sirvë lu të. ⁹ Nu iurë gulezë'núa lë'ë të, gupa nicidá perë adë guná'bëdia'a ni tubi cusë de lë'ë të. Ra shmënë Jesús naze'dë de Macedonia, mënë ni bëne'e rall lo quë narunë raltë parë na. Zni bëna të parë adë gápëdi'i të carguë parë nicidá shtëna. Tsagla'ga guna mizmë manërë ni. ¹⁰ Nahia segurë ruadi'dza verdá shtë Cristo; por ni, ni tubi guëcádi'i famë shtë na. Grë mënë shtë Acaya guini rall de quë quëhuna predicar sin adë chu gúnëdi'i cubrë centavé. ¹¹ ¿Pëzielú ruadi'dza zni? ¿Pë nahin purquë adë rac shtú'udia'a lë'ë të? Aquëdi'i. Dios nanë më rac shtua'a lë'ë të.

¹² Na tsagla'guë guna ziquë na manërë shtëna të parë adë rac guëni'idi'i mënë na rall muzë shtë më igual ziquë na, de quë quëhunë rall shchi'ni Dios ziquë lë'ë na'a. ¹³ Na rall mësë falsë; rguguë rall mënë nadë más; gululë rall mizmë lë'ë rall poshtë shtë më. ¹⁴ Perë rac tsaldí ldu'u hia'a zni quëhunë rall purquë mizmë Satanás rlua'alull lu mënë ziquë tubi ianglë nanapë llni shtë Dios. ¹⁵ Por ni zihani vueltë ra naná bajo ordë shtë Satanás, también rlua'alú rall lu mënë ziquë mënë za'quë. Perë grë ra mënë ni gunë rall recibir juici narunë tucarë según obrë nabë'në rall.

Galëzac zi shtë Pablo

¹⁶ Stubi vësë rnia'a lu të, ni tubi de lë'ë të adë rúnëdi'i të llgabë de quë nahia ziquë tubi luguë; perë si talë zni runë të llgabë, gulë bëne'e sí parë guadi'dza ziquë tubi narunë nadchini. ¹⁷ Adë quëgni'idia'a ndë'ë ziquë tubi mandadë shtë Dadë Jesucristo, sino ziquë tubi naná luguë. Pues nahia

luguë si talë rnia'a lu të nalasaca. ¹⁸ Pues nanú zihani ra nalë runë nadchini rall parë cusë shtë guë'dchiliu rë'. Nu zac na gunë nadchinia. ¹⁹ Lë'ë të nalë rquitë ldu'u të con ra tuntë, tantë nasini guëc të. ²⁰ Bien rdë'ë të sí parë lë'ë rall naná quëhunë obligar lë'ë të parë gunë të sirvë lu rall, nu rdë'ë të sí parë ra nardchisú lo quë nanapë të, nu rdë'ë të sí parë narac shtu'u guëmbë'a lë'ë të, nu rua'a ldu'u të narunë desprëci lë'ë të nu ra nargubë lu të. ²¹ Rtu lua guënia'a lu të ndë'ë; adë nápëdi'i na'a valurë parë guëdë'në na'a ra cusë ni. Gulë bënë perdonë lë'ë na'a.

Perë grë lo quë nanapë parë gunë naru'bë mieti, también rac runë naru'ba. Quëgnia'a ziquë tubi narac luguë. ²² Lë'ë rall rni'i rall na rall më hebreo; nu zac na nahia më hebreo. Rni'i rall na rall mënë israelitë; pues nu na nahia më israelitë. Na rall llëbni Abraham; pues nu na nahia llëbni Abraham. ²³ Rni'i rall na rall siervë shtë Cristo, pues lë'ë na nahia más quë lë'ë rall; nahia siervë shtë Cristo. Quëgnia'a ndë'ë ziquë tubi narac luguë. Nalë bëna dchi'ni más quë lë'ë rall. Guanúhia galnë más quë lë'ë rall. Guahia lachigui'bë más quë lë'ë rall. Nu zihani vësë mërë niatia. ²⁴ Ga'i vësë ra më israelitë bëne'e rall cashtigu treinta y nueve galnë chicuti. ²⁵ Tsunë vësë bëne'e hiaguë rall na. Tubi vësë bëne'e guë'ë rall na. Tsunë vësë në'azë barcu naná ziazúa lu nisë. Tubi vësë nanúa lu nisëdu'u con tubi ldë tablë dzë la gue'lë parë bëdchinia lu guiu'u. ²⁶ Zihani vësë gudëda ra viajë. Zugá'ahia lu ra peligrë shtë nisë guë'gu nu peligrë shtë nguba'në nu peligrë shtë ra mizmë sahia, nu zugá'ahia lu peligrë shtë ra më zitu. Nanúa peligrë entrë ra mënë shtë ciudá nu entrë ra mënë naquërelde fuërë shtë ciudá. Nanúa peligrë shtë nisëdu'u nu entrë ra bëchi la sahia naná falsë ra. ²⁷ Napa zihani dchi'ni nu ra problemë; zihani vësë gudëdë gue'la sin adë gutë ga'sidia'a; guzac zia lu galërldia'në nu galërbidchi. Zihani vësë nápëdia'a nagauha. Guzac zia lu galnaldë nu runë faltë shaba.

²⁸ Además de grë ra cusë rë', con ra más cusë, cadë dzë rac ldua'a por grë ra grupë shtë shmënë Dios. ²⁹ Si talë nanú sahia naná débil; runë faltë parë tsaldí ldú'ull shti'dzë më, también riá ldua'a. Si talë nanú shmënë Jesús naná débil, nahin ziquë na nahia débil. Si talë rsini mënë sa'll lu duldë, rldëa. ³⁰ Si talë napë quë gunë nadchinia, pues gunë nadchinia sulamëntë purquë nalë runë faltë parë gaca lo quë narac shtu'u më. ³¹ Dios nu Shtadë Jesucristo Shláma'a, rac bë'a më quëgnia'a verdá. Runë tucarë guëdë'ë mieti labansë lu më guëdubi tiempë. ³² Iurë guquërelde Damasco, lë'ë gubernadurë narunë sirvë réy Aretas, bëshë'ldëll ra suldadë parë gupë rall

puertë shtë ciudá parë guëna'zi rall na nu gua'a rall na prësi, ³³ perë por tubi ventanë shtë lu' bëldaguë ra mënë na la'ni tubi tēpë. Zni bëna gan; bërua'a guia'a gubernadurë ni.

12

Debilidad shtë nguiu nu pudërë shtë Dios

¹ Ni tubi adë pë gúnëdi'i gan por guadi'dzëll bien de mizmë lë'ëll, perë napë quë guënia'a shcuendë ra visión naná gunahia nu shti'dzë Dios nabëlua'a më lua. ² Nanëa tubi nguiu naná rialdí ldu'u shti'dzë Cristo; guc chidá izë bëldisë Dios nguiu ni hashtë gube'e más guia'a. Adë rdë'edia'a cuentë si lë'ë nguiu guáhi' con cuerpë u sulamëntë espíritu shtëhi'. Dios rdë'ë cuendë de ni. ³⁻⁴ Perë nanëa de quë lë'ë nguiu ni bëldisë Dios; adë rdë'edia'a cuendë si guáhi' con cuerpë u sin cuerpë. Sulë Dios nanëhi'. Gua nguiu ni hashtë lugar nalë paraíso nu bíni' di'dzë naná más secretë. Ni tubi chu adë nápëdi'i permisi guadi'dzëll di'dzë ni. ⁵ Bien rac runa nadchini por nguiu ni, perë adë gunë nadchínidia'a de ra cusë ni. Sulamëntë runë nadchinia por mudë nabëna sufrir por lë'ë Dadë. ⁶ Aunque nilë rac shtua'a guadi'dza bien de mizmë na, pues adë nádi'in tubi cusë tuntë purquë quëadi'dza verdá. Adë guadi'dzëdia'a de mizmë na, no sea de quë tubi sahia gúni' llgabë de quë nahia más de lo quë rna rall u lo quë narini rall de na.

⁷ Ra cusë naganahia, nalë cusë ru'bë nahin; por ni bëdchini tubi cusë narini la'ni ldua'a ziquë tubi guitsë naná gua'së lu cuerpë shtëna të parë adë gunë nadchínidia'a. Nahin ziquë narunë dchi'ni Satanás parë quinin na të adë gunë nadchínidia'a demasiadë. ⁸ Tsunë vultë guna'ba lu Dadë Dios të parë guëdchisúhi' cusë mal de na ⁹ perë lë'ë Dadë guni'i lua: "Amor shtëna quëbezënu. Pudërë shtëna rlua'a mejurë iurë lë'ë mieti na ziquë tubi débil nanápëdi'i fuersë." Zni runë nadchinia iurë nápëdia'a fuersë të parë guëlua'a pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna. ¹⁰ Iurë nahia débil, rquitë ldua'a; iurë rni'i mënë cuntrë na, iurë rzac zia lu cusë durë, iurë rzunalde mënë na, iurë nanú dificultá purquë nahia shmënë Cristo, rquitë ldua'a. Iurë nápëdia'a fuersë, runë Dadë compañi na.

Rac ldu'u Pablo por ra shmënë Cristo

¹¹ Nahia ziquë tubi luguë purquë quëadi'dza bien de mizmë na, perë lë'ë të bë'në të obligar bënahin purquë lë'ë të runë tucarë guadi'dzë të bien de na; pues ni tubi adë lasáquëdi'i más quë lë'ë na. Ra mësë ziquë mësë ru'bë naná zianaldë të tēchi', adë bë'nëdi'i rall dchi'ni ziquë na; nu

lasáquedia'a. ¹² Dchi'ni nabëna con llëru'bë pacënci entrë lë'ë të, quëglua'a de quë nahia tubi poshtë de verdá. Nu zac ra milagrë, ra sëñi, ra cusë ru'bë nabëna, quëglua'a de quë gudili më na ziquë tubi poshtë. ¹³ Bëna tratë lë'ë të igual ziquë los de más shmënë Jesús naquërelde stubi lugar. Sulë tubi cusë, adë bécádia'a ofrendë shtë të. Bë'në perdonë culpë shtëna purquë bécádia'a dumí shtë të.

¹⁴ Iurne' quëhuna preparar parë gueldë guënahia lë'ë të stubi. Nahin tecerë visitë shtëna, perë adë gueldë guëdchí'bëdia'a tubi carguë guëc të purquë adë rac shtú'udia'a dumí shtënë të sino rac shtua'a gáca'a unidë parë shchi'ni Jesús. Pues runë tu-carë ra shtadë mieti guësëa'në herenci parë ra llguë'në, lédëdi'i ra llguë'në guëd'ë rall herenci ca'a shtadë llguë'në. ¹⁵ Na guëdubínú ldua'a guna gashtë de más nanapa hashtë guna gashtë grë fuersë nanapa parë bien shtë të parë tsaru'bë të espiritualmente. ¿Ni mudë por más rac shtua'a lë'ë të, menos rac shtu'u të na?

¹⁶ Nanú bældá mënë entrë lë'ë të; nanë rall de quë adë bënëdia'a obligar lë'ë të niane'e të dumí cahia perë rni'i rall de quë con mañi bésiguëhia lë'ë të. ¹⁷ ¿Ni mudë bésiguëhia lë'ë të por ra nguiu nabëshe'lda nga'li? ¹⁸ Guna'ba lu Tito të guidë guëna llë'ë të nu bëshe'lda stubi bëchi la sahía con Tito. ¿Ni mudë bésiguë Tito lë'ë të? ¿Pë lédëdi'i na verdá de quë lë'ë Tito nu na bédë'në na'a tratë lë'ë të mizmë manërë? Bédë'në na'a igual parë bien shtë të.

¹⁹ Tal vez runë shgabë të de quë quëdë'në na'a defender mizmë lë'ë na'a delantë lu të. Adë nádi'in zni sino al contrari, quëadi'dzë na'a delantë lu Dios nu por nombre shtë Cristo. Lë'ë të narac shtua'a, grë lo quë quëgdë'në na'a, na parë su të firmë lu shnezë Dios. ²⁰ Rdzëba de quë iurë gueldë guënahia lë'ë të, tal vez nádi'i të ziquë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nu adë guëdzélëdi'i të na ziquë rac shtu'u të. Rdzëba de quë lë'ë të rdildi di'dzë të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; rzebi ldu'u të pë shtë sa' të. Rldënu të sa' të; rni'i të cusë dzabë lu sa' të; nanú chismë ra, nu galëmi'i guidzë sa', nu runë të naru'bë lu sa'. ²¹ Rdzëba iurë guënahia lu të, Dios shtëna gunë më permitir gapa tristë la'ni ldua'a por conductë shtë të. Guëtú lua iurní hashtë runa por ra naná bënë duldë antsë. Hashtë ne' adë bëagridi'i ldu'u rall con Dios. Tal vez guënahia de quë todavía ziagla'guë rquënú sa' rall, de quë napë rall zihani vici, de quë quëhunë rall cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'u rall.

¹ Ndë'ë na tecerë vësë naguna visitar lë'ë të. Cualquier galquíu nardchi'bë të guëc sa' të napë quë tsu prëbë con chupë u tsunë testigu. ² Bëtësëba ra mënë nabë'në duldë con los de más sa' rall. Stubi vësë más rtsëba lë'ë rall mientras zitu nanúa, igual ziquë bëna iurë be'dë guënahia lë'ë të segundë visitë. Iurë guelda, guna cashtigu ra mënë narunë duldë sin rgá'adi'i ldua'a. ³ Guëni'ihia fuertë lu rall purquë rac shtu'u të prëbë de quë quëbezënú Cristo na, de quë ruadi'dza por pudërë shtë më. Adë quëhunëdi'i të tratë con tubi Cristo nanápëdi'i fuersë sino con tubi Cristo narlua'a pudërë shtëhi' entrë lë'ë të. ⁴ Na verdá cuë më lu cruz cumë ziquë tubi nanápëdi'i fuersë, perë iurne' nabaní më por pudërë shtë Dios. Zni zac lë'ë na'a, na na'a débíl, perë iurne' unidë na na'a con lë'ë më nu por lë'ë më nadapë na'a pudërë shtë Dios parë guëdë'në na'a sirvë lu të.

⁵ Gulë bëtë'dë prëbë mizmë lë'ë të, të parë gac bë'a të si talë rialdí ldu'u të shti'dzë më de verdá. ¿Pë adë rdë'di'il cuendë de quë Jesucristo quëbezënúhi' lë'ë të si talë rialdí ldu'u të de verdá? ⁶ Pues rac shtua'a de quë gac bë'a të, lë'ë na'a bédë'në na'a cumplir shti'dzë më; na na'a verdá. ⁷ Rna'ba lu Dios të parë adë gúnëdi'i të duldë. Zni rac shtu'u na'a, lédëdi'i parë guëlua'a de quë nadapë na'a pudërë. Rna'bë na'a lu më parë gunë të lo quë naná za'quë. Adë rúnëdi'i importë si talë rni'i mieti na na'a falsë u rni'i rall na na'a verdá. ⁸ Adë nídi'i mudë guëdë'në na'a cuntrë verdá, sino sulamëntë rac quëdë'në na'a favurë shtë verdá. ⁹ Por ni rquitë ldu'u na'a iurë lë'ë na'a na na'a débíl perë lë'ë të su të firmë lu shnezë më. Tsaigla'guë guëna'bë na'a lu Dios por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më guëdubi tiempë. ¹⁰ Quëquë'ë na'a cartë rë' antsë guë'dë guëna na'a lë'ë të, të parë iurë lë'ë na'a zia na'a ndë, adë rqui'nidi'i guna cashtigu lë'ë të con derechë nanapa por Dadë Jesucristo. Pues lë'ë pudërë nanapa por Dadë Jesús, na parë bien shtë të parë másru'u tsaldí ldu'u të shti'dzë më, lédëdi'i nahin parë guëdë'a fin lu fe shtë të.

¹¹ Iurne' bëchi, rac shtua'a guëru'u bien shchi'ni të. Gulë bédë'ë sí parë gac cambi vidë shtë të hashtë na ralin completamente bien; gulë bëzu'bë diaguë shti'dza. Gulë gac të unidë; gulë guquërelde'nú të sa' të sin dishi'bi. Iurní Dios narne'e paz, nu Dios narunë parë gac shtu'u hia'a sa' hia'a, guëbezënú më lë'ë të. ¹² Gulë bënë saludar grë ra shmënë Dios con tubi abrasë. ¹³ Gréte' ra shmënë Dios ndë'ë, rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të.

¹⁴ Gulë bënë recibir bendición shtë Dadë Jesucristo nu amor shtë Dios con ayudë shtë Espíritu Santo. Gulë bënë recibir favurë shtë më. Amén.

13

Rialú cartë rë' con tubi saludë

Cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Gálatas

*Bëquë'e Pablo cartë rë' lu shmënë Dios
naquërelde Galacia*

¹ Na Pablo nahia poshtë, tubi nagulë Dios. Lédëdi'i gulë mënë na sino bëshel'dë Jesucristo na. Tambiën Dios Shtáda'a, el quë nabëldishtë Jesucristo ladi ra tégulë, bëshel'ldi' na. Gulë më na ziquë poshtë. ² Na con grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, ra naquërelde'nú na ndë'ë, rquë'ë na'a cartë rë' parë grë ra grupë shtë shmënë Dios, grë të naquërelde regiuni shtë Galacia. ³⁻⁴ Rac shtua'a guëshe'ldë Dios grë benedición shtëhi' nu cuedchi ldu'u të por lë'ë më, Shtáda'a nu por Jesucristo, Shláma'a, el mizme Jesús nab'ë'në entregar mizme lë'i' lu galguti parë guëdchisú më dulde shtë hia'a nu parë guëla më lë'ë hia'a lu mal shtë guë'dchiliu. Ni na voluntá shtë Dios, Shtáda'a. ⁵ Llëru'bë na Dios parë siemprë. Amén.

Tubsë nezë nanú parë gac salvar mieti

⁶ Nalë rdzëguë'e' ldua'a de quë lë'ë të quëgsa'në të shti'dzë Dios; nasesë rëazë guetë të lu shnezë më, el quë naguna'bë lë'ë të parë gac të shmënë më. Guna'bë më lë'ë të parë gunë të recibir favurë shtë Cristo, perë iurne' ziaгла'guë të stubi nezë. Rialdí ldu'u të di'dzë naná cambi, lédëdi'i diza'quë shtë më. ⁷ Pues nídi'i stubi diza'quë shtë salvaciuni. Es quë beldá mënë quëglua'a rall lë'ë të di'dzë gurënë nu rza ldu'u të ra di'dzë nabëluá'ahia. Rac shtu'u rall gac cambi diza'quë shtë Cristo ⁸ perë si talë tubi mënë u mizme na u tubi ianglë naze'dë de gube'e, si talë guëluá'all lu të stubi diza'quë de lo quë nabëlua'a na'a lu të, pues nacondenádëll. ⁹ Gulë bëshégná ldu'u të lo quë naguni'i na'a lu të antsë; quëgni'ihia stubi vësë más, si talë chu guëluá'a stubi clasë diza'quë nanádi'i diza'quë lo quë nab'ë'në të recibir; Dios gunë cashtigu lë'ëll. Tsall gabildi catë nídi'i fin.

¹⁰ Gulë guni'i lua, ¿pë quëhuna lo quë narac shtu'u mënë u lo quë narac shtu'u Dios? ¿Pë quëhuna lo quë narëuu' ldu'u mënë? Si talë rac shtua'a nihuna narac shtu'u nguui, adë nádi'ihia muzë shtë Cristo.

Dios guna'bë Pablo ziquë poshtë shtë më

¹¹ Lë'ë të naná rialdí ldu'i Dios, rac shtua'a gac bé'a të lë'ë diza'quë nabëna predicar lu të, adë guzublühin por pudërë shtë nguui. ¹² Adë bëna recibirin de nguui; adë chu bëlúa'adi'in na, perë mizme Jesucristo bëlúa'ai' shti'dzi' na.

¹³ Lë'ë të hia bini të lla guc vidë shtëna antsë iurë guanalda religiuni shtë ra më israelitë. Hia nanë të lla bëzac zia ra mënë; guzunalda con fuersë ra grupë shtë shmënë Jesús parë guëdë'a fin obrë shtë Jesús. Guc shtua'a tsaluhin. ¹⁴ Lu religiuni shtë israelitë, guca más adelantadë quë grë sahia. Bëna cumplir con ra creenci ni más quë ra sahia de mizme edá. Nalë guc shtu'uhia gunë mieti cumplir ra custumbrë shtë shtadë guëluhia ¹⁵ perë gulë Dios na antsë lë'ë na gala. Nalë guc shtu'u më na nu bé'ni' tubi favurë; gulë më na parë guënahia lu shini më ¹⁶ nu guna'bë më na parë cuezë'nú shini më na, nu parë guna predicar diza'quë shtë Jesús lu ra mënë nanádi'i më israelitë. Lë'ë tiempë nab'ë'në më ra cusë ni, ni tubi adë chu lu guagna'bë di'dzëdia'a; adë guagni'inúdia'a mënë shcuendë ra cusë ni. ¹⁷ Adë guádia'a Jerusalén niagnahia ra mënë naná poshtë antsë de na, sino guahia regiuni shtë Arabia. Despuësë bëabríá Damasco.

¹⁸ Gudëdë tsunë izë despuësë de guca shmënë Jesús, iurní guagnahia lu Pedro nananú Jerusalén. Guquërelde'núhia lë'i' che'ni' dzë. ¹⁹ Adë gunádia'a lu chu stubi poshtë, sulë gunahia Jacobo naná bëchi Dadë Jesús. ²⁰ Runa segurë delantë de Dios lo quë naquëquë'a ndë'ë nahin verdá.

²¹ Despuësë de guahia Jerusalén, guahia regiuni shtë Siria nu Cilicia. ²² Ra grupë shtë shmënë Jesús naquërelde regiuni shtë Judea, adë benguë bé'adi'i rai' na ²³ sulamëntë bini rai' lo quë naguni'i mënë de na, de quë lë'ë nguui naguzunaldë ra shmënë Jesús; guc shtu'ull guëdë'ëll fin parë diza'quë, perë iurne' quëhüenëll predicar shti'dzë Jesús. ²⁴ Zni guni'i rall nu guni'i rall nalë llëru'bë na pudërë shtë Dios.

2

Ra poshtë bë'në rai' recibir Pablo

¹ Despuësë de gudëdë chidá izë, guahia stubi vuellë Jerusalén con Bernabé nu bi-ahia Tito. ² Guahia ndë purquë Dios bëlúa'a më de quë napë quë tsahia Jerusalén. Ndë bédëa ra mënë naná encargadë con shchi'ni Jesús. Lu rai' biadi'dza diza'quë naquëhuna predicar lu mënë nanádi'i më israelitë. Bëna zni parë gac bé'ahia si talë na rai' de acuerdë con shchi'nia u si talë biadi'dza de baldë. ³ Perë ni siquierë adë bé'nëdi'i rall obligar gac circuncidar Tito, u sea guëriuguë cuerpe shtëhi' nu náhi' më griego. Nunúhi' na iurní. ⁴ Dzë ni beldá sa' na'na falsë bédchini ndë; guatë rall ladi na'a llga'chi parë quëgl'da'chi rall lla dzúd'ë'në na'a, si talë napë na'a libertá por Cristo u si talë zianaldë na'a tēchi ra custumbrë. Guc shtu'u rall guëabrí na'a stubi, niac na'a ziquë

tubi naná bajo ordë shtë religiuni shtë rall.
⁵ Perë ni tubi mumëntë adë chu bédë'di'i lugar parë niua'a rall lë'ë na'a parë nezë ni të gac bë'a të diza'quë nabë'në të recibir nahin verdá; nunquë adë gac cambin.

⁶ Ra narnibë'a entrë lë'ë rai', adë guni'idi'i rai' di'dzë cubi ziquë mandadë të guna cumplir. Parë na adë rúnëdi'i importë chu na rai' purquë Dios adë rúnëdi'i më juzguë según lo quë narlua'a mieti por fuërë. Quëhuna repetir, ra narnibë'a entrë lë'ë rai', bë'nëdi'i rai' obligar guna cumplir lëy nabë'dë Dios lu Moisés. ⁷ Al contrari iurë gac bë'a rai' de quë bë'në më incarguë lë'ë na con diza'quë parë guëni'inhua lu ra mënë naná'di'i më israelitë, gac rall cunformë. Guc bë'a rall de quë bëshe'ldë më na igual ziquë bëshe'ldë më lë'ë Pedro të guadi'dzë Pedro diza'quë lu ra më israelitë. ⁸ Pues mizmë Dios nabëshe'ldë lë'ë Pedro ladi ra më israelitë bëshe'ldë më na ladi ra naná'di'i më israelitë. El quë nabë'në compa'ni Pedro parë guni' zihani milagrë, también bë'në më ni compa'ni na. ⁹ Jacobo nu Pedro nu Juan na rai' ziquë më principi entrë ra shmënë Jesús; gac bë'a rai' de quë Dios gulë më na nu bëshe'ldë më na lu dchi'ni shtë më. Guc rai' cunformë nu gurë rai' de acuerdë con na nu Bernabé. Bëne'e rai' sí de quë Bernabé nu na tsagni'inu na'a lu ra mënë naná'di'i më israelitë nu lë'ë rai' guëa'në rai' con schi'ni Dios entrë ra më israelitë. ¹⁰ Sulë tubi cusë bë'në rai' incarguë de quë guëdë'në na'a ayudë parë ra prubi. Zni gac shtu'u na'a guëdë'në na'a dizdë más antsë.

Pablo guni' guëc Pedro iurë nanú rai' guë'dchi Antioquia

¹¹ Iurë Pedro gua ciudad Antioquia, gunia'a guëc Pedro delantë lúhi' lo quë naquëhúni' adë nazá'quëdi'in. ¹² Primërë gudaunúhi' con ra naná'di'i më israelitë perë iurë bédchini mënë nabëshe'ldë Jacobo, bëazë guetë Pedro; adë guagla'guë niaunúhi' con ra më griego. Bëdzëbë Pedro lu na naze'dë purquë na rai' më israelitë naquëhunë cumplir custumbrë riuguë partë delicadë shtë me'dë. ¹³ Nu los de más më israelitë ndë, bëa'në rall de acuerdë nabë'në Pedro hashtë también Bernabé guzublú tsaldí ldu'i shti'dzë rai'. Bësiguë rall lë'ë Bernabé con devociuni falsë shtë rall. ¹⁴ Iurë gunahia hiadë ziazúdi'i rai' de acuerdë con verdá shtë diza'quë, gunia'a lu Pedro delantë grë rall: "Lë'ël nal më israelitë nu guquerëldël ziquë ra mënë naná'di'i më israelitë. Bësá'nël custumbrë shtë më israelitë. ¿Pëzielú rúnël obligar ra naná'di'i më israelitë guëbani rall ziquë më israelitë?"

Nasalvára'a sulë por fe

¹⁵ Lë'ë na'a na na'a më israelitë; shtadë na'a na rai' më israelitë. Nádi'i na'a ziquë los de más pecadurë naná'di'i më israelitë ¹⁶ perë rac bë'a na'a de quë ni tubi nguiu gáquëdi'i më za'quë delantë lu Dios por quëhunë nguiu cumplir lëy shtë Moisés. Nanë na'a gac salvar nguiu sulë si talë tsaldí ldu'u nguiu shti'dzë Jesucristo. Por ni zac lë'ë hia'a rialdí ldu'u hia'a shti'dzë Cristo Jesús. Sulë por ni tubldí na shcuënda' lu Dios. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a por gunë mieti cumplir lëy, gac salvar mënë purquë ni tubi chu gunë gan gac tubldí shcuëndi' lu Dios por rúnël cumplir lo quë narni' lëy. ¹⁷ Hia gunia'a na hia'a më za'quë delantë lu Dios sulë purquë rialdí ldu'u hia'a nu gunia'a rqui'ni gac bë'a hia'a nápa'a duldë igual ziquë los de más pecadurë. ¿Gu runë cuntienë di'dzë rë' de quë Cristo rsini lë'ë hia'a lu duldë parë gac bë'a hia'a nadápa'a duldë? Aquëdi'i. ¹⁸ Si talë tsanalda nezë nabës'a'na antsë parë guëabria guna cumplir ra custumbrë, iurni de verdá napa faltë ¹⁹ purquë na, hia gutia parë lëy guahietë; adë quëhúndia'a confiar lë'ë lëy parë guëbania tubi vidë narëu' ldu'u Dios. ²⁰ Hia vidë gushë gualú con Cristo lu cruz. Lë'ë duldë adë rñibë'adi'in na iurne', sino Cristo bënë'e vidë cubi nu rñibë'a më na. Vidë cubi nanapa iurne' la'nj guë'dchiliu, napa por pudërë shtë shini Dios purquë rialdí ldu'a shti'dzë më, el quë narac shtu'u na nu gúti' shlugara lu cruz. ²¹ Adë quëquë guia'adia'a favurë nabë'në më parë gac salvara. Si talë na posiblë gac salvar mieti por gunë rall cumplir lëy, iurni shldi guti Cristo. Sulë por galguti shtë më quëhunë Dios recibir lë'ë hia'a ziquë mënë naná tubldí shcuëndi lu më, u sea mënë nanápëdi'i faltë delantë lu më.

3

Nasalvára'a por fe, lëdëdi'i por lëy

¹ Lë'ë të naquërelde Galacia, lë'ë të nadë rúnëdi'i llgabë, ¿chull bësiguë lë'ë të, të parë bëazë guetë të shnezë Dios? Lu të biadi'dzë na'a diza'quë de quë Cristo gac crucificári'. Clarë riasë të guti më lu cruz. ² Iurne' gulë guni'i lua ¿gu bë'në të recibir Espiritu Santo shtë Dios purquë bë'në të cumplir lëy shtë Moisés u purquë rialdí ldu'u të diza'quë shtë Jesús? ³ ¿Gu na verdá na të mënë nadë rac bë'adi'i? Guzublú vidë cubi shtë të por Espiritu Santo; tubsë cusë bë'në të; gualdí ldu'u të shti'dzë më perë iurne' rni'i të rqui'ni gunë mieti cumplir lëy shtë Moisés parë gac salvar të. ¿Pë adë rac bë'adi'i të iurne' ⁴ u shldi bë'në të sufrir zihani cusë durë? Pues guquin embanë si talë tsagla'guë të tēchi custumbrë guahietë. ⁵ Iurë bédë'ë Dios Espiritu Santo nu quëhúni' milagrë entrë lë'ë të ¿gu runë mëhin purquë

rialdé të tëchi lëy u sulë purquë rialdí ldu'u të shti'dzë më?

⁶ Guná, Abraham guquërdí' antsë de Moisés. Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios nu guná më fe shtë Abraham nu bë'në më tratë Abraham ziquë nguui za'quë delantë lu më. ⁷ Por ni rac bë'a hia'a sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios na rall ziquë shini Abraham delantë lu më. ⁸ Zni Sagradas Escrituras guni'i dizdë más antsë de quë ra mënë naná'di' më israelitë, gunë më recibir lë'ë rall si talë rialdí ldu'u rall shti'dzë më. Por ni guni'i më lu Abraham diza'quë rë': "Gunë ldahia grëtë' mënë shtë guë'dchiliu por lë'ël". ⁹ Zni grëtë' el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios, quëhunë ldai' më lë'ë rai' purquë napë rall mizmë fe quë Abraham.

¹⁰ Grë ra narni' napë quë gunë cumplir grë puntë shtë lëy parë gac salvar mënë, nacondenadë rall purquë naescritë zndë'ë: "Grëtë' nadë gúnëdi' cumplir grë puntë lo quë naná escritë la'ni librë shtë lëy, nudë rall". ¹¹ Clarë nahin de quë ni tubi adë chu naperdunë lu Dios por bë'nëll cumplir mandamientë shtë lëy purquë Espíritu Santo rni'i la'ni Sagradas Escrituras: "Sulë el quë narialdí ldu'i shti'dzë Dios gunë më recibir cumë mënë naná tubldí shcuëndi' lu Dios. Nápëll vidë sin fin." ¹² El quë narunë confiar de quë por gúnëll cumplir lëy por ni tubldí na shcuëndëll lu Dios, pues nguui ni adë rialdídi' ldu'i shti'dzë Dios purquë naescritë: "El quë narunë cumplir grë puntë shtë lëy, gápëll vidë sin fin ziquë tubi premi".

¹³ Cristo bëlá lë'ë hia'a lu sentënci nabësëdchini lëy. Lë'ë lëy bë'nëll condenar lë'ë hia'a lu galguti, perë Cristo gudilli parë gac salvara'a. Lë'ë më guqui' ziquë tubi cusë nanudë por duldë shtë hia'a. Sagradas Escrituras rni'i: "Nacondenadë por Dios grë el quë naquë lu tubi hiaquë". ¹⁴ Guti Cristo Jesús parë gac cumplir promësë naguni'i Dios lu Abraham. Por Jesús bë'në ldai' Dios ra mënë naná'di' israelitë nu bédchini Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë hia'a sulë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më.

Promësë shtë Dios nu lëy

¹⁵ Lë'ë të naná rialdí ldu'i diza'quë, quëgnia'a lu të tubi comparaciuni naze'dë la'ni vidë shtë mieti. Iurë tubi nguui runtsá'ull tëtë, si talë bë'nëll firmarin, ni tubi adë chu guëtfí'di'in, nilë gúnëll cambiarin. ¹⁶ Dios bë'në tubi promësë lu Abraham nu zac parë tubi llëbni Abraham. Sagradas Escrituras rni'idi'i "parë zihani llëbni Abraham" si fuërë zihani mënë, sino rni'i Sagradas Escrituras: "tubsë llëbni"; quiere decir tubsë nguui. Nguui ni na Cristo. ¹⁷ Lo quë narnia'a lu të es quë Dios bédë'ë tubi promësë lu Abraham nu bë'në

më firmarin con mizmë di'dzë shtë më. Bédë'ë më lëy lu Moisés tapë gahiu'a galdë bë chi izë despuësë de Abraham, perë lëy ni adë bë'tí'di'i promësë nabëdë'ë Dios lu Abraham. ¹⁸ Si talë bendición shtë Dios na por gunë mieti cumplir lëy, iurní adë ná'di'in por tubi promësë sino tubi premi; perë bë'në Dios prometer lu Abraham sulë ziquë tubi favurë shtë më.

¹⁹ Iurnétia'a, çpëzielú bédë'ë Dios ra mandamientë parë ra mënë? Bédë'ë Dios mandamientë parë gac bë'a hia'a de quë na hia'a pecadurë. Lë'ë lëy napë pudërë hashtë bédchini lë'ë llëbni Abraham. Zni bë'në Dios prometer lu llëbni Abraham. Ra ianglë shtë Dios be'dë guësana'ë lë'ë lëy nu bë'në rai' incarguë lëy lu Moisés, el quë nazú guëláu entrë Dios nu mënë. ²⁰ Perë iurë bë'në më prometer lu Abraham, adë ni chu zuga'adi'i guëláu. Sulë Dios con Abraham; tubldí bédchini shti'dzë më lu Abraham.

Bédë'ë Dios ra mandamientë

²¹ Iurní rna'bë di'dza çquëhunë lëy shtë Moisés cuntrë promësë shtë Dios? Aquëdi'i. Si talë lë'ë lëy napë pudërë parë guëdë'ëin vidë eternë parë lë'ë mieti, iurní gac tubldí shcuendë mieti por guëzu'bë diaguë rall puntë shtë lëy. ²² Perë Sagradas Escrituras rni'i de quë grëtë' mënë napë rall duldë; na rall culpablë delantë lu Dios. Zni gac voluntá shtë më parë grë mieti tsasë rall vidë eternë ze'dë de Dios parë grë naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesucristo, lëdëdi'inasalvar mieti por ra mandamientë.

²³ Antsë de guëdchini diza'quë shtë Jesús, lë'ë hia'a na hia'a ziquë prësi bajo ordë shtë lëy. Lë'ë lëy gunibë'a lë'ë hia'a hashtë iurë lë'ë Cristo bédchini. ²⁴ Ziquë tubi criadë na encargadë parë quëhápëll tubi lguë'në, zni gac lëy parë lë'ë hia'a. Gac bë'a hia'a pë na mal nu pë na bien por lëy, perë hia bédchini Cristo. Por Cristo tubldí na shcuënda' lu Dios sulamëntë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. ²⁵ Hia iurnë' cumë bédchini diza'quë shtë Jesús, adë ná'di'ia'a ziquë lë'ë lguë'në shtë comparaciuni; adë ná'di'ia'a bajo ordë shtë mandamientë.

²⁶ Grë hia'a na hia'a shini Dios por Cristo Jesús si talë rialdí ldu'u hia'a de verdá. ²⁷ Grë të nabëriubë nisë ziquë shmënë Jesús, napë të vidë shtë më; unidë na të con lë'ë më. ²⁸ Grë ra mënë naná unidë con Jesús, na ziquë tubsë cuerpë. Hia ná'di'i importë si talë nal më israelitë u më griego; u si talë nal bajo ordë shtë sa' u si talë nápëll libertá; u si talë nal nguui u nal na'a. ²⁹ Si talë nal shmënë Cristo pues iurní nal llëbni Abraham nu grë lo quë nabë'në më prometer lu Abraham, lë'ë të zac napë të.

4

¹ Lo quë naquëgnia'a lu të nahin cumë ziquë tubi llguë'në nagunë recibir tubi herenci. Gutì ra shtadë llguë'në nu todavía nall llguë'në. Nall ziquë tubi muzë narunë dchi'ni; rñibë'adi'll lë'ë herenci nabë'nëll recibir, perë en verdá lë'ë llguë'në nashtënë herenci ni. ² Nanú mënë nacanihapë ra cusë shtë llguë'në; nanú ra naná encargadë con herenci ni hashtë guëga'a iurë nagoni'i shtadë llguë'në, iurni lë'ëll guëná'zill herenci. ³ Zni na con lë'ë hia'a; antsë na hia'a ziquë llguë'në shtë comparaciuni. Bëzu'bë diága'a enseñansë nu custumbrë shtë ra mënë guë'dchiliu ⁴ perë iurë bëga'a tiempë nabë'në Dios disponer, bëshe'ldë më shini më lu guë'dchiliu. Bëdchíni' por tubi na'a nu bë'në tucharë gúni' cumplír puntë shtë lëy purquë náhi' më israelitë. ⁵ Bëdchíni' parë gúni' librar lë'ë hia'a lu lëy nabë'në condenar lë'ë hia'a. Zni bëne'e më derechë të guëdë'na'a recibir libráti ziquë shini më.

⁶ Na të shini më; por ni bëshe'ldë më Espíritu Santo parë cuzënúhi' lë'ë të. Por lë'ë Espíritu Santo rni'i hia'a lu Dios: "Shtadë na'a". ⁷ Por ni na të shini Dios, lëdëdi'i bajo ordë shtë nu custumbrë. Por naná të shini Dios, guëne'e më tubi herenci purquë unidë na të con Cristo.

Runë llgabë Pablo por ra shmënë Jesús

⁸ Antsë lë'ë të adë gunëdi'i të Dios; dzë ni na të bajo ordë shtë ra dios naguctsa'u. Bëzu'bë diaguë të voluntá shtë ra dios nananú lu guë'dchiliu perë de verdá nádi'i rai' Dios. ⁹ Perë iurne' nanë të Dios verdadërë; más bien quëgnia'a lu të, Dios runguë bë'a më lë'ë të ziquë shini më. ¿Pëzielú bëabré të stubi lu nezë gushë, lu rëglë nu custumbrë nanápëdi'i pudërë? ¿Gu rac shtu'u të gunë të obedecer ra cusë ni ziquë tubi nanalí'bi con ra custumbrë? ¹⁰ ¿Pëzielú todavía rialdí ldu'u të nanecesari gunë të cumplír ra dzë delicadë, u dzë shtë villili, u ra dzë shtë lani, u gunë të cumplír custumbrë shtë izë según rni'i lëy? ¹¹ Na rdzëba de quë bëna dchi'ni entrë lë'ë të de baldë.

¹² Lë'ë të naná rialdí ldu'u shti'dzë Jesús, na quëhuna ruëguë lu të de quë gac të libré ziquë na. Antsë guanalda tëchi ra custumbrë, perë bëaca shmënë Cristo ziquë na të iurne'. Lë'ë të siempër bë'në të tratë na bien lëdëdi'i manërë mal. ¹³ Nanë të primërë vësë biadi'dza diza'quë lu të, guquërdënúa lë'ë të purquë guc llú'uhia. ¹⁴ Galguidzë ni guc tubi cusë dushë parë lë'ë të perë adë bë'nëdi'i të desprëci na; adë bëquë guíá'adi'i të na sino al contrari, bë'në të recibir na ziquë tubi ianglë shtë Dios u ziquë mizmë Cristo Jesús. ¹⁵ ¿Pë bëa'ldë ldu'u të de quë tiempë naguquërdënúa lë'ë të, nalë bëquitë ldu'u të? ¿Pë guc iurne'? Pues nahia testigu

de quë si fuërë posiblë, na të dispuestë niane'e të prupi slu të shlugar sua. ¹⁶ Perë ne' ¿gu rni'i të de quë quëhuna cuntrë lë'ë të iurë ruadi'dza lu të verdá? ¹⁷ Ra mënë narianaldë tëchi lëy, rac shtu'u rall gac të shmënë rall, perë lëdëdi'i parë bien shtë të sino rac shtu'u rall tsanaldë të tëchi enseñansë shtë rall parë despuësë gunë natchini rall na të shmënë rall. ¹⁸ Parë na naza'quë rac shtu'u mënë ni lë'ë të perë sulë si talë na parë bien shtë të. Zni rac shtua'a guëdubi tiempë, lëdëdi'i sulamëntë iurë naquërdënúa lë'ë të. ¹⁹ Lë'ë të narac shtua'a, ziquë tubi na'a quëzac zi lu dulurë iurë guëdchini me'dë lu guë'dchiliu, quëhuna sufrir stubi vësë más hashtë conductë shtë të na de acuerdë con voluntá shtë Cristo. ²⁰ Rac shtua'a niabezënúa lë'ë të iurne' parë guadi'dza lu të stubi mudë. Pues adë rac bë'adia'a pë guna con lë'ë të iurne'.

Comparaciuni shtë Agar nu Sara

²¹ Lë'ë të narac shtu'u guëabré të parë tsanaldë të tëchi lëy, gulë guni'i lua ¿gu adë riasëdi'i të lo quë narni'i lëy? ²² Nascritë la'ni Sagradas Escrituras de quë gupë Abraham chupë llguë'në; túbill nall shini tubi na'a narunë sirvë la'ni hiu'u shtë Abraham; stubi llguë'në gulë por tse'lë Abraham. ²³ Lë'ë shini criadë gulë ziquë grë llguë'në, perë llguë'në nagupë tse'lë Abraham, gúli' cumë milagrë. Bë'në më prometer guëdë'ë më tubi shini rai' aunquë tse'lë Abraham na më gushë. ²⁴ Ni na ziquë tubi comparaciuni. Guërupë ra na'a ni quëhunë rai' representar chupë conveñi entrë Dios nu mënë. Tubi conveñi zed'ë dizdë dani shtë Siná catë bédë'ë më lëy parë Moisés. Agar runë representar lëy ni. Grëtë' ra narianaldë tëchi lëy, na rall shini Agar nu na rall bajo ordë shtë lëy. ²⁵ Agar na ziquë dani Siná nananú Arabia. Rúni' representar ra naquërdë núa ciudá Jerusalén iurne'. Na rall bajo ordë shtë lëy. ²⁶ Perë nanú stubi Jerusalén naze'dë de gube'e. Libré na mënë ni. Na rall libré de custumbrë nu rëglë shtë nguiu. Jerusalén ni na ziquë shni'a hia'a ²⁷ purquë Sagradas Escrituras rni'i:

Bëquitë ldú'ul, lë'ëll nagupëdi'i shínli.

Bëquitë ldú'ul nu guni'i fuertë labansë parë Dios.

Lë'ëll nadë nápëdi'i shínli, bëquitë ldú'ul purquë lë'ë na'a nanápëdi'i tsé'li'

gápëll más shínli' quë lë'ë na'a nanápë tsé'li'.

²⁸ Perë lë'ë hia'a naná rialdí ldu'i Jesús, na hia'a ziquë Isaac. Na hia'a shini Dios por tubi promësë naguni'i më. ²⁹ Iurne' ziquë tiempë shtë Abraham, lë'ë shini nagulë ziquë grë mënë, guzunáldëll naná shini nagulë por pudërë shtë Espíritu Santo. Igual quëhunë mënë iurne'; ra mënë narianaldë tëchi lëy, quëzac zi rall shmënë Dios. ³⁰ Perë

çpë rni'i Sagradas Escrituras shcuendë ra cusë ni? Rni'in: "Gulú lë'ë na'a narunë dchi'ni lídchil con shíni' purquë adë gúnëdi'i tucarë ca'a shini na'a ni herenci juntë con shini shtë legítimë tselë Abraham". ³¹ Zni nahin; lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús, adë na hia'a ziquë shini Agar el quë naguc criadë shtë Sara. Adë rianáldëdi'ia'a tēchi custumbrë shtë lëy, perë rialdí ldu'u hia'a promesë shtë Dios. Na hia'a shini Sara nanapë libertá.

5

Gulë tsanaldë neze shtë Dios

¹ Belá Cristo lë'ë hia'a parë gápa'a libertá. Adë nádi'i hia'a bajo ordë shtë lëy iurne'. Por ni gulë gac firmë lu libertá nabëne'e më nu adë guëdë'ëdi'i të sí guëñibë'a lëy shtë mënë lë'ë të stubi.

² Gulë bëquë diaguë naquëgnia'a lu të. Na Pablo, quëgnia'a si talë rialdí ldu'u të nanecesari riuguë cuerpë shtë të parë gac salvar të, iurní quëquë guí'al shti'dzë Cristo; iurní lo quë nabë'në Cristo adë lasáquëdi'i parë lë'ël. ³ Rac shtua'a guënia'a lu të stubi, de quë grë mieti narialdí ldu'i custumbrë shtë galriuguë cuerpë shtë nguii, lë'ë rall napë quë gunë rall cumplir grë puntë shtë lëy nabëquë'ë Moisés. ⁴ Lë'ë të naná rialdí ldu'i de quë gunë më recibir lë'ë të por quëhunë të cumplir lëy, adë nádi'i të unidë con Cristo. Lë'ë të bësëa'në të shnezë Dios. Nídi'i mudë gunë më favurë të gac salvar të. ⁵ Lë'ë hia'a dzulëza'a dzë nagunë më cambiar lë'ë hia'a të gáca'a mënë za'quë delantë lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a lë'ë më nu gaquin por Espíritu Santo shtë më. ⁶ Si talë unidë na hia'a con Cristo, adë lasáquëdi'i si talë bē'nēl cumplir custumbrë shtë galriuguë cuerpë u adë bē'nēdi'íl cumplirin. Lo quë nalasac lu Dios na si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá nu si talë por fe rac shtu'u hia'a sa' hia'a.

⁷ Bien guzublú guna'zi të shnezë më perë çchu guluguë lë'ë të parë adë rzu'bë diaguëdi'i të shti'dzë Dios? ⁸ Ldai' nabëlua'a nguii ni con tantë ánimo, adë zé'dëdi'in de Dios, el quë nagulë lë'ë të. ⁹ Ldai' shtë rall na ziquë levadurë nu nanú tubi dichë narni'i: "Du'pë levadurë rshëpin guëdubi nacubë". ¹⁰ Napa confiansë de quë lë'ë Dadë Jesús adë guësá'nēdi'i më tsaldí ldu'u të stubi di'dzë, sulë lo quë nabëlua'ahia lë'ë të, ni sí, tsaldí ldu'u të. El quë narsini ldu'u të stubi nezë, gunë Dios cashtigu lë'ëll; adë nídi'i importë si talë nall më ru'bë u si adë nádi'íl më ru'bë entrë lë'ë të.

¹¹ Ra mesë falsë cagni'i rall de quë quëhuna predicar custumbrë shtë galriuguë cuerpë të gac salvar mieti, perë si talë na todavía quëgnia'a lu të de quë nanecesari chugë cuerpë shtë të parë gac salvar,

çpëzielú rzunalde ra më israelitë na? Si talë nahin ziquë rni'i rall, adë nialdëdi'i rall por diza'quë narni'i sulë por galguti shtë Jesús lu cruz gac salvára'a. ¹² Rac shtua'a de quë ra narsiguë lë'ë të con enseñansë ni chugüë cuerpë rall hashtë más todavía ziquë runë mënë nadë guëñëdi'i Dios.

¹³ Lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús, gulë më lë'ë të parë napë të libertá, perë lëdëdi'i parë gunë të duldë. Más bien gulë bē'nē sirvë lu sa' të con amor. ¹⁴ Gunë të cumplir guëdubi lëy shtë Dios si talë guëzu'bë diaguë të tubsë mandamientë narni'i: "Gulë gac shtu'u sa'l ziquë rac shtú'ul mizmë lë'ël". ¹⁵ Perë si talë lë'ë të rdildi të ziquë ra ma, rahuë' ma sa' ma; gulë gapë cuidadë no sea guëshi'ni të shchi'ni Dios ndë.

Lo quë narac shtu'u ldu'u nguii nu lo quë narac shtu'u Espíritu Santo

¹⁶ Lo quë narnia'a lu të na zndë'e: gulë gubani según narni'i Espíritu Santo. Si talë rianaldë të tēchi Espíritu Santo, adë gúnēl cumplir deseō mal nananú la'ni ldu'ul ¹⁷ purquë grë ra deseō mal, nahin contrë Espíritu shtë Dios nu lë'ë Espíritu na contrari shtë deseō mal; deseō mal nahin contrari shtë Espíritu. Por ni adë gáquëdi'i gunë të ra cusë narac shtu'u të ¹⁸ perë si talë guësá'nē të quëgsë Espíritu Santo lë'ë të, iurní lë'ë lëy nápëdi'in pudërë parë gunin condenar lë'ë të.

¹⁹ Clarë rlu'a'a ra deseō mal nananú la'ni ldu'u mieti. Rquënú rall tselë mënë. Nabani rall ziquë mbecu. Napë rall vici. ²⁰ Runë rall adorar stubi cusë, lëdëdi'i sulë Dios. Rialdí ldu'u rall galbëllü. Napë rall llanë la'ni ldu'u rall. Rdildinú rall sa' rall. Napë rall mbidi. Na rall më dishi'bi; rëu' ldu'u rall iurë nanú divisioni. ²¹ Celosë na rall; rdchisú rall pë shtë mënë. Rguini rall mënë. Rzuu'dchi rall. Nalë rau sha'të rall. Runë rall stubi ra cusë nanadë rllu'idi'i, runë rall ziquë mamflor; perë grë mënë ni, quëgnia'a lu të iurne' igual ziquë hia gunia'a lu të antsë, el quë narunë ra cusë rë' adë nídi'i mudë tsutëll lugar catë rmbë'a Dios.

²² Perë lo quë narunë Espíritu la'ni ldu'u el quë narialdí ldu'i shti'dzë më na zndë'e: rac shtú'ull sa'll. Rquitë ldú'ull. Rbedchí ldú'ull. Nápëll pacënci con sa'll. Ráquëll më za'quë. Rúnëll cumplir shti'dzëll. ²³ Nadú'ull. Quëhápëll el mizmë lë'ëll të gúnëdi'íl duldë. Ra cusë mal adë rúnëdi'i gan lull sino quë quërdëll bien. Nídi'i lëy narunë prohibë ra cusë rë'. ²⁴ Grë ra shmënë Jesús, hia bédë'ë fin ra cusë mal rë', mal llgabë con deseō mal nananú la'ni ldu'u mieti. ²⁵ Cumë ziquë quërdëda'a por pudërë shtë Espíritu Santo, cha guëdë'ë hia'a sí, de quë Espíritu Santo guësë më lë'ë hia'a.

²⁶ Adê chu gac nadchínidi'i; adê chu napê mbidi lu sa'll; adê chu gac mê dishi'bi.

6

Gulê bê'nê compaňi sa' tē

¹ Lē'ê tē shmênē Jesús, si talē guêzelē tē tubi sa'l ldáguëll la'ni duldē, lē'ê tē narsē Espiritu Santo napê quē guēni'inú tē mēnē ni tē parē adē tsaglá'guēdi'i gúnëll duldē. Perē gulê bê'nē ni ziquē mê nadu'u. Cadē tubi tē gapē tē cuidadē no sea quē lē'ël guētē'dē Satanás prēbē lē'ël tē ldáguëll lu duldē. ² Gulê bê'nē compaňi sa'l lu grē cusē durē, cadē tubi de lē'ê tē; zni gunē tē cumplir lēy shtë Cristo.

³ Si talē tubi de lē'ê tē rialdí ldú'ul de quē lasáquël, iurní lu Dios lasáquēdi'il; mizmē lē'ël quēgsiguël lē'ël. ⁴ Cadē tubi nguui napē quē gunē juzguē mizmē lē'ëll, dchi'ni naquēhunē nguui; iurní guēquitē ldú'ull por lo quē naquēhúnëll. Iurní nídi'i nicidá gúnëll comparat dchi'ni shtëñëll con dchi'ni shtë sáhi'. ⁵ Cadē tubi hia'a nápa'a narunē tucarē guédē'na'a.

⁶ El quē narsē'dē shti'dzē Dios, napē quē gúnëll ayudē lē'ê ra mēsē narlua'a lē'ëll.

⁷ Adē rdē'ēdi'i tē sí guēsiguē mizmē lē'ê tē, ni tubi adē chu gúnēdi'i gan lu Dios parē guēsiguëll lē'ê mē. Grētē' el quē narcabní nguui, ni napē quē guēca'a nguui. Lo quē narunē nguui napin cusechē despuēsē.

⁸ Si talē tubi mieti zianaldē tēchi ra deseo mal nananú la'ni ldú'ull, de mizmē vidē mal gápëll galgutí. Perē si talē zianaldē nguui tēchi ra cusē za'quē shtë Espiritu Santo, gápëll tubi cusechē por mizmē Espiritu. Guébánill parē siempërē. ⁹ Zni, adē chu cuēzēdi'i gunē cusē za'quē; adē chu guēdzáguēdi'i. Cha guédē'na'a bien parē sa' hia'a purquē si talē tsaglá'ga'a shnezē mē, tubi dzē guēne'e mē tubi ganza'quē. ¹⁰ Por ni cadē vēsē rdchini lugar parē guédē'na'a bien parē sa' hia'a, pues guédē'na'a cumplir. Guédē'na'a bien, especialmente parē ra naná rialdí ldu'i enseñansē nanapē los de más shmênē Dios.

Rialú cartē rē' con tubi saludē

¹¹ Gulê guná, naru'bē na lētrē naquēquēa'a lu tē con prupi guiahia. ¹² Grētē' naquēhunē obligar lē'ê tē parē tsutē tē la'ni custumbrē shtë mē israelitē, rac shtu'u rall riuguē cuerpē shtë tē, perē nadē más runē rallin parē guē'a'nē rall bien lu mēnē nu parē adē guēzac zidi'i mēnē lē'ê rall cumē shmênē Jesucristo, el quē naguti lu cruz. ¹³ Ra mēnē narianaldē tēchi custumbrē rē', adē quēhúnēdi'i rall cumplir grē puntē shtë lēy perē rac shtu'u rall tsanaldē tē tēchi ra cusē ni, nadē más purquē rac shtu'u rall gac rall mē ru'bē. Rni'i nadchini rall purquē rianaldē tē tēchi

rall. ¹⁴ Perē na rialdí ldu'a'a tubsē cusē parē gac salvara; runē nadchinia por tubsē cusē naná galgutí shtë Dadē Jesucristo. Cuē mē lu cruz por na. Por mizmē cruz shtë mē ra cusē mal shtë guéd'chiliu, guti rahin parē na nu nahia ziquē naguti parē ra cusē ni. ¹⁵ Lu Dios adē rúnēdi'i importē riuguē shcuérpa'a u adē riuguēdi'in. Tubsē cusē lasac lu mē si talē na hia'a mēnē nacubi por pudērē shtë Espiritu Santo. ¹⁶ Parē grē ra narianaldē tēchi enseñansē rē', guēga'a ldu'u mē lē'ê rall nu cuedchí ldu'u rall. Ni na rall shmênē Dios, mēnē israelitē de verdá.

¹⁷ Dizdē iurnē' parē delantē adē chu guēni'idi'i de quē nápēdia'a derechē parē guēluá'ahia ra cusē ni, purquē grē ra ndi'bē nanua'a shcuérpa rlua'ain de quē Jesucristo na Shlama.

¹⁸ Lē'ê tē narialdí ldu'i Dadē Jesucristo, rac shtua'a favurē shtë mē cuezēnú lē'ê tē. Amén.

Cartë nabëquë'e San Pablo parë ra mënë Efesios

Caquë'e Pablo lu ra naquërelde Efeso

¹ Na Pablo por voluntá shtë Dios nahia tubi poshtë shtë Jesucristo; bëshelidë më na. Caquëa'a cartë rë' lu të nabëzunë Dios almë shtë të, lu të narunë cumplir shti'dzë Jesús, lu të naquërelde guë'dchi Efeso. ² Gulë bënë recibir ra bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios Shtëada'a nu por Jesucristo, Shláma'a.

Bendición narshe'ldë Jesucristo

³ Rdë'na'a alabar Dios, Shtadë Jesucristo, Shláma'a. Bënë l dai' Dios lë'ë hia'a con grë clasë bendición nananú gube'e purquë unidë na hia'a con Cristo. ⁴ Dios gulë më lë'ë hia'a juntë con Cristo ziquë cabësë shtë hia'a. Gulë më lë'ë hia'a dizdë más antsë cueshtë guë'dchiliu. Gulë më lë'ë hia'a parë guëquërelda'a delantë lu më sin ni tubi dulde, completamente limpi parë lë'ë më sin ni tubi demandë cuntrë lë'ë hia'a. Nu gudili më lë'ë hia'a parë gac shtu'u hia'a lë'ë më. ⁵ Bënë më destinar lë'ë hia'a dizdë antsë parë guëdë'na'a recibir ziquë shini më por lo quë nabënë Jesucristo. Zndë'e guquin según guni'i ldu'u Dios de acuerdë con lo quë narëuu' ldu'u më. ⁶ Siempre rdë'na'a alabar lë'ë më por ra favurë ru'bë nabënë më. Rac shtu'u më lë'ë hia'a; bënë l dai' më lë'ë hia'a; bënë më të gáca'a unidë con shini më, Jesucristo, el quë Dios rac shtu'ui'. ⁷ Llëru'bë amor napë Dios; bënë më salvar lë'ë hia'a nidigá por galguti shtë shini më. Bënë më perdunë dulde shtë hia'a; favurë ru'bë ni bënë më. ⁸ Napë më llëru'bë amor; bëshelidë më shini më parë guëne'e më lni, parë tsasë hia'a nu parë gac bë'a hia'a bien verdá shtë më. ⁹ Nu lë'ë më bëlua'a më lë'ë hia'a guadë naguni'i ldu'u më, cusë naná ga'chi antsë, perë iurne' rac bë'a hia'a purquë zni gud ldu'u më. ¹⁰ Por voluntá shtë më gac unidë grëtë' ra cusë nananú gube'e nu tantë ra nananú guë'dchiliu. Iurë guëga'a iurë gunë më unir ra cusë ni parë guëribë'a Cristo ziquë cabësë subré grë lo quë nabëntsa'u Dios.

¹¹ Por naná hia'a unidë con Cristo Dios gulë më lë'ë hia'a dizdë antsë të parë guëdë'na'a recibir tubi partë narunë tucarë ca'a Cristo; juntë guëdë'na'a recibirin. Grëtë' ni na de acuerdë según guni'i ldu'u më, según voluntá shtë më dizdë más antsë. ¹² Na hia'a primërë mënë nagualdí ldu'u shti'dzë më. Bënë më destinar lë'ë hia'a parë gáca'a mënë naquëhunë alabar lë'ë më. Rac shtu'u më guëni'ia'a llëru'bë na pudërë shtënë më. ¹³ Nu zac lë'ë të bini të diza'quë;

bini të di'dzë narni'i lla gac salvar të; gualdí ldu'u të di'dzë shtë më. Guc të unidë con lë'ë më, nu guc të selladë por Espíritu Santo cumë ziquë shmënë Dios. Pues bënë më prometer guëshelidë më Espíritu Santo parë cuezënúhi' lë'ë të. ¹⁴ Lë'ë Espíritu Santo na ziquë tubi garantiá de quë guëne'e më ra cusë nabënë më prometer; gunë më librar shmënë më iurë guëga'a tiempë. Guélá më shmënë më naguzi'i më. Segurë na ra cusë ni purquë nadápa'a Espíritu Santo. Zni nahin parë gunë më recibir graci nu labansë shtë mënë.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra shmënë më

¹⁵ Rac bë'ahia de quë lë'ë të rac shtu'u të sa' të nu rialdí ldu'u të shti'dzë më; por ni ¹⁶ nunquë adë rcuë'zëdia'a rdë'ëhia graci lu më por lë'ë të. Quëgna'ba lu më por lë'ë të, ¹⁷ të Dadë naquëbezë gube'e, lë'ë më naná Shtadë Jesucristo Shláma'a, guëshelidë më Espíritu Santo të parë gac bë'a të. Rna'ba lu më të guëne'e më másru'u lni guëc të. Lni shtë më ze'dë iurë ranguë bë'a të lë'ë Jesús. ¹⁸ Quëgna'ba lu më guëziani më lu shgabë të, të parë gac bë'a të guadë naná dzulëza'a, tubi esperansë nadápa'a purquë guna'bë më lë'ë hia'a. Quëgna'ba lu më të gac bë'a të blac llëru'bë nu blac nasa'a na herenci nanapë ra mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. ¹⁹ Nu quëgna'ba lu më të gac bë'a të blac llëru'bë na pudërë shtë më nadápa'a purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më. Pudërë ni na mizmë pudërë nabëlua'a Dios con llëru'bë fuersë iurë bëcua'ñi më lë'ë Jesús ladi ra tégulë ²⁰ nu bëcuezë më Jesús lugar cula'ni më, ladë ldi shtë më lu gube'e. ²¹ Bëcuezë më lë'ë Jesús lugar shtë hunurë más guia'a quë grë ra autoridá nu gobiernë, más guia'a quë grë ra narnibë'a lu gube'e. Bëdë'të më tubi lë más lasac quë grë ra lë la'ni guë'dchiliu rë' nu más lasac quë grë lë nanapë mënë parë tiempë naze'dë. ²² Bëdë'të më pudërë lu Jesús të guëribë'ai' grëtë' mënë nu hashtë grë cusë guëa'në bajo ordë shtë më, nu bënë më punërë lë'ë Cristo ziquë cabësë shtë ra grupë shtë shmënë Dios. ²³ Pues ra narialdí ldu'u shti'dzë më, na rai' cuerpë shtë Cristo nu lë'ë më quëbezënúhi' lë'ë rai'. Na më cabësë shtë shmënë më guëdubi lugar shtë guë'dchiliu.

2

Nasalvára'a por amor shtë Dios

¹ Dios bëne'e më vidë eternë parë lë'ë të juntë con Cristo; dzë ni todavía lë'ë të na të ziquë tégulë por causë maldá nu dulde shtënë të. ² Más antsë guagnaldë të tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu. Bëzu'bë diagüë të shti'dzë mëdzabë naná cuezë lu mbë, el quë narnibë'a lu nacahi; guagnaldë të tēchi mëdzabë naná lamë shtë

ra mënë nanadë rzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. ³ Grétë'i hia'a gubánia'a zni más antsë; guanálda'a tēchi deseo mal nananú la'ni ldu'u hia'a; bédë'na'a cumplir cualquier cusë nabëdchini la'ni shgába'a. Gúca'a mënë mal. Gúca'a mënë narunë tucaré cashtigu dushë shtë Dios igual ziquë los de más sa' hia'a. ⁴ Perë Dios nalë bēga'a ldu'u më lē'ë hia'a nu nalë rac shtu'u më lē'ë hia'a; ⁵ bēne'e më vidë eternë parë lē'ë hia'a por Cristo iurë lē'ë hia'a todavía na hia'a ziquë tēgulë por causë duldë shtëna'a. Na salvar tē por tubi favurë nabë'në më, lēdēdi'i por cusë za'quë nabë'në tē. ⁶ Dios bēcuá'ñi' lē'ë hia'a mizmë tiempë bédë'ë më vidë parë Cristo nu bēcuezë më lē'ë hia'a con Cristo Jesús lu gube'e. ⁷ Bē'në më zni tē guēlua'a më blac llēru'bē na favurë shtë më parë lē'ë hia'a. Rac shtu'u më gac bē'a mieti blac llēru'bē amor napë më. Rac shtu'u më guēlua'a amor shtëhi' por grē tiempë naze'dë. Nadápa'a amor ni purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ⁸ Por tubsë favurë shtë Dios, nasalvar tē purquë gualdí ldu'u tē shti'dzë më. Salvaciuni adë zé'dēdi'i por lo que naquēhunë tē sino bēzēlaa'dchi mēhin ndígá. ⁹ Ni tubi chu gúnēll gan salvaciuni por lo quë narúnēll, nilë por obrë za'quë. Zni nahin tē adë chu gunë natchinidi'i de-lantë lu Dios. ¹⁰ Na hia'a lo quë nabēntsa'u Dios. Bēne'e më vidë eternë parë lē'ë hia'a por Cristo Jesús tē guédë'na'a cusë za'quë. Zni bē'në Dios destinar guédë'na'a dizdë más antsë.

Por Jesucristo cuedchí ldu'u hia'a

¹¹ Gulë bēsēagná ldu'u tē de quë antsë adë nádí'i tē mēnē israelitë. Ra mēnē israelitë rchuguë rall cuerpë shtë rall ziquë custom-brë religiusë parë lē'ë rall bē'nē rall tratë lē'ë tē ziquë mēnē nalasáquēdi'i purquë adë rchuguëdi'i tē cuerpë shtë shini tē. ¹² Gulë bēsēagná ldu'u tē de quë antsë nádí'i manērë gunguë bē'a tē Cristo purquë zitu na tē parë lē'ë më. Guc tē ziquë më zitu parë ra mēnē nagulë Dios. Guc tē ra naguēhēdi'i ra conveñi nabë'nē Dios con mēnē israelitë. Zitu zu tē parë promēsë nabēdë'ë më lu rai'. Guquērelde tē lu guē'dchliu rē' perë nunquë nápēdi'i tē esperansë gac salvar tē; guquērelde tē sin Dios iurní. ¹³ Perë iurne' unidë na tē con Cristo Jesús. Antsë quēbezë tē zitu parë Dios, perë iurne' por galguti shtë Cristo guabi'guë tē lu Dios. ¹⁴ Cristo na narcue'dchi ldu'u hia'a. Bē'nē më parë gac en paz ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë. Unidë na grétë'i hia'a purquë lē'ë më bēdchisú naná ziquë tubi lu' nabē'nē dividir ra mēnē. ¹⁵ Por cuerpë shtë Jesús naguti, bédë'ë më fin ra rēglë nu mandamientë shtë lēy tē gac tubsë cuerpë cubi de mēnē israelitë nu ra mēnē nanádi'i më israelitë. Hia

unidë na hia'a; nádí'i divisioni sino nanú paz entrë lē'ë hia'a. ¹⁶ Por galguti shtë Jesús lu cruz, bédë'ë më fin shtë ra cusë nabē'nē dividir ra mēnē, iurní bēcue'dchi më ldu'u hia'a. Hia gualú divisioni nu llanë nananú antsë entrë ra më israelitë nu ra nanádi'i israelitë.

¹⁷ Cristo bēdchini nu biadi'dzë më diza'quë de quë hia gualú divisioni. Por shti'dzë më bēcuedchí ldu'u hia'a. Biadi'dzë më lu tē nazuga'a zitu parë lē'ë më nu zac bēdchini diza'quë ni lu na'a, ra më israelitë naná allegadë parë lē'ë më. ¹⁸ Pues por medio de Cristo grē hia'a, ra më israelitë nu ra nanádi'i më israelitë, unidë na hia'a por lē'ë Espiritu Santo nu ráca'a guená'ba'a lu Dios por lē'ë Espiritu. ¹⁹ Por ni lē'ë tē mēnē Efeso, hia adë nádí'i tē ziquë më zitu parë Dios, nilë mēnē nadë guēnēdi'i lē'ë më, sino napë tē derechë ziquë los de más shini Dios. Na tē shmēnē Dios. ²⁰ Na tē ziquë tubi hiu'u; cimientë shtëhin bēza'a ra poshtë nu ra nabíadi'dzë enseñansë naze'dë de Dios, nu mizmë Jesucristo na partë principal shtë hiu'u. ²¹ Por Jesucristo grē partë shtë hiu'u na unidë; cadë tubi partë gudchí'bë shlugári' nu lē'ë hiu'u tsagla'guë tsaru'bin ziquë tubi iádu'u nanabani nu nahin santu catë lē'ë më cuēzi'. ²² Zni lē'ë tē na tē unidë con Cristo con los de más sa' tē naná shmēnē Dios; na tē ziquë tubi hiu'u catë quērelde Dios purquë cuezēnū Espiritu Santo lē'ë tē.

3

Dios bēshe'ldë Pablo tē guadi'dzi' diza'quë lu ra nanádi'i më israelitë

¹ Por mizmë rsunë rē', na Pablo nanúa prēsë purquë nahia shmēnē Jesús. Bēshe'ldë më na parë bien shtë tē nanádi'i mēnē israelitë. ² Lluá'ahia de quë bini tē bē'nē më incarguë diza'quë tē parë guadi'dza lu tē; bini tē bē'nē më favurë ru'bē parë na, naná nahia poshtë parë ra nanádi'i më israelitë. ³ Dios bēlua'a naná rni'i ldu'u më lua; guni' më lua cusë naná naga'chi antsë. Riasēhia nu bēquēa'a lu tē con du'pē di'dzë shcuendë ra cusë ni. ⁴ Iurë quēu'ldë tē ra di'dzë ni, gac bē'a tē de quë riasēhia lo quë narunë significar galguti shtë Jesús, ⁵ tubi secretë naná naga'chi parë ra mēnē naguquērelde más antsë perë iurne' sí, bēlua'a më secretë ni lu ra poshtë. Bēlua'a më ra cusë ni lu ra naru-adi'dzë enseñansë naze'dë de Dios; santu na mēnē ni; runë rai' sirvë lu më. Por Espiritu shtë më bēlua'a më secretë ni. ⁶ Lē'ë secretë ni na zndë'ë; de quë por diza'quë shtë Jesús ra mēnē nanádi'i më israelitë, gac salvar rall mizmë manērë quë ra më israelitë nu na rall unidë con Cristo. Iurne' tubsë cuerpë nanú nu bē'nē rall recibir mizmë promēsë

naguni'i Dios lu ra mënë israelitë. Grë mënë ni unidë na rai' por Cristo.

⁷ Sin quë adë rúnëdi'i tucara, guna'bë mē na parë guadi'dza diza'quë. Bë'në mē favurë nu bëne'e mē pudërë parë guna dchi'ni shtë mē. ⁸ Nahia el quë nalasac menos quë grë ra shmënë Dios perë bë'në mē favurë të guadi'dza diza'quë lu ra mënë nanádi'i mē israelitë të gac bë'a rall ra cusë za'quë; ni tubi chu gunë gan guëlabëll ra bendición nananú parë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë Jesús. ⁹ Bëshe'ldë mē na parë guadi'dza lu grëtë' mënë de quë gunë mē salvar na mënë nanádi'i mē israelitë. Secretë ni naga'chi dizdë antsë bëcueshtë Dios guë'dchiliu, guë'dchiliu rë' naguctsa'u por pudërë shtë Jesucristo. ¹⁰ Guquin të parë guená grë ra autoridá nu ianglë lu gubë'e blac llëru'bë na llni shtë Dios nu gac bë'a rai' manërë gunë mē cumplir voluntá shtëhi' por grupë shtë shmënë mē. ¹¹ Dios bë'në cumplir ra cusë ni por medio de Jesucristo, Shláma'a, de acuerdë cumë ziquë guni'i ldu'u mē dizdë principi shtë guë'dchiliu. ¹² Na hia'a unidë con lë'ë mē purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë mē; por ni adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios sino nápa'a confiansë parë guadi'dzënu hia'a Dios. ¹³ Adë guëá'nëdi'i të tristë por lo quë quëhunënu mënë na ndë'ë. Mejurë ra cusë ni na tubi bien, tubi hunurë parë lë'ë të.

Amor shtë Cristo

¹⁴ Iurë runa llgabë lla na grë ndë'ë, rzullibia delantë lu Dadë shtë Jesucristo. ¹⁵ Quëhunë Dios të parë grë ra shmënë mē naquëbezë lu gubë'e nu ra naquërelde lu guë'dchiliu, gac rall shini mē, tubsë famili shtëhi'. ¹⁶ Rna'ba lu Dadë de quë guëne'e mē llëru'bë bendición, pudërë, nu fuersë shtë Espiritu Santo la'ni ldu'u të. Rna'ba lu mē të gac të firmë la'ni ldu'u të con mizme fuersë shtë Dios. ¹⁷ Rna'ba lu mē të cuezënu Dadë Jesucristo la'ni ldu'u të. Por fe cuezënu mē lë'ë të. Nu rna'ba lu mē de quë nunquë adë rúnëdi'i faltë amor parë sa' të. Zni gac të ziquë tubi hiaguë nanapë shlú'chi' catë nanú nisë; gac të ziquë tubi hiu'u nazubë lu cimientë dchi'chi. ¹⁸⁻¹⁹ Nu quëgna'ba lu mē gac bë'a të bien con los de más sa' të nabëzunë Dios almë shtë rai', blac llëru'bë na amor shtë Cristo parë lë'ë hia'a. Pues amor shtë mē na más llëru'bë quë shgába'a. Nu rna'ba lu mē gunë të recibir llëru'bë pudërë shtë Dios la'ni ldu'u të, të gunë të cumplir voluntá shtë mē.

²⁰ Iurne' cha guëdë'ë hia'a graci lu Dios, el quë nanapë pudërë parë guni' más cusë ru'bë quë lë'ë hia'a rna'ba'a, hashtë más quë rac runë shgába'a. Quëbezënu pudërë shtë mē la'ni ldu'u hia'a. ²¹ Lë'ë të naná grupë shtë shmënë Dios, gulë bë'në alabar

lë'ë Dadë Dios por medio de Jesucristo. Gulë bë'në alabar lë'ë mē hashtë tsalú timpë catë nídi'i fin. Amén.

4

Unidë na hia'a por Espiritu Santo

¹ Grë ndë'ë na verdá; por ni na Pablo, nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo. Quëhuna ruëguë lu të de quë quërelde të ziquë runë tucarë, ziquë mënë naguna'bë Dios. ² Gulë gac humildë nu gulë gac mē nadu'u. Gulë gac pacënci con sa' të. Gulë bë'në perdunë faltë shtë sa' por amor nanápël parë lë'i'. ³ Gulë guni'i ldu'u parë gac të unidë por pudërë shtë Espiritu të tsúdi'i dishi'bi entrë lë'ë të. ⁴ Nanú tubsë cuerpë shtë ra shini Dios nu nanú tubsë Espiritu. Nanú tubsë esperansë nabë'në të recibir iurë guna'bë mē lë'ë të. ⁵ Nanú tubsë Dadë narnibë'a grë ra shmënë mē. Nanú tubsë ldai' narialdí ldu'u hia'a. Nanú tubsë galëriubë nisë naná sëfi na hia'a shmënë mē. ⁶ Nanú tubsë Dios naná Dadë shtë grë ra naná rialdí ldu'i shti'dzë mē. Sulë lë'ë mē rribë'ai' lë'ë hia'a. Quëhunë dchi'ni mē lë'ë hia'a nu cabezënu mē grëtë' hia'a.

⁷ Bë'në Cristo favurë parë cadë túbia'a të guëdápa'a don narzëlaa'dchi Espiritu Santo de acuerdë con voluntá shtë Cristo. ⁸ Por ni ra Sagradas Escrituras rni'i: Be'pi mē gubë'e; bia'a mē ra nananú bajo ordë shtë mëdzabë.

Bëzëlaa'dchi mē cusë za'quë parë ra nguui.

⁹ Perë zpëti'i runë cuntienë: "Be'pi mē gubë'e"? Runë cuntienë de quë primërë bietë mē hashtë lugar más guetë shtë guë'dchiliu. ¹⁰ El quë nabietë lu guë'dchiliu na el mizme mē nabe'pi más guia'a shtë gubë'e të parë guëribë'a mē; parë gunë ldai' mē grë lugar. ¹¹ Bë'në mē të gunë shmënë mē recibir don narzëlaa'dchi Espiritu Santo. Primërë nanú poshtë; sëbëldá mënë na ra narlua'a di'dzë naze'dë de Dios; stubi mënë rac rni'i rall diza'quë parë tsaldí ldu'u mieti; stubi tantë na ra naquëhapë los de más sa' rai'; stubi rai' na mësë narlua'a los de más sa' rai'. ¹² Zni bë'në mē punërë ra mënë ni parë cadë tubi shini mē gac rai' listë parë dchi'ni shtë mē nu parë grë ra shini mē gac rai' firmë lu shnezë mē nu parë tsaru'bë fe shtë rai' ¹³ hashtë grëtë' hia'a na hia'a unidë con mizme fe, hashtë gunguë bë'a hia'a más lë'ë shini Dios, hashtë tsaru'bë vidë cubi nabëne'e Cristo parë cadë túbia'a. Zni gáca'a tubi mënë naziaru'bë lu shnezë Dios hashtë gáca'a mënë za'quë ziquë na Cristo. ¹⁴ Hia iurní adë chu gáquëdi'i ziquë tubi llguë'në naná runë cambi según rni'i ldú'ull. Hiadë chu nádi'i ziquë tubi gu'lli nanua'a mbë nezë rë', nezë rë'. Zni na ra narianaldë tēchi cualquier enseñansë cubi naze'dë, ra ldai' narlua'a ra mësë con mañi. Ra mënë ni

rguguë rall sa' rall con bishi. ¹⁵ Más bien cha guëni'ia'a verdá mientras rac shtu'u hia'a sa' hia'a. Rqui'ni gáca'a unidë con Cristo nu rqui'ni tsarú'ba'a más të gáca'a ziquë na më. Lë'ë më na cabësë shtë hia'a. ¹⁶ Por Cristo unidë na grë partë shtë cuerpë, cadë partë nali'bi con grë sáhi'. Cadë partë shtë cuerpë cuezë shlugári' nu rúni' compa'ni los de más partë shtë cuerpë të gac cumplir lo quë narunë tucarë; iurní lë'ë cuerpë na saludë, lédëdi'i rac llú'udi'in. Zni riaru'bë cuerpë bien nu grë ra partë shtë cuerpë rac shtu'u rai' sa' rai'.

Vidë cubi nadápa'a por Cristo

¹⁷ Pues ndë'ë rnia'a lu të ziquë tubi narni'i por mandadë shtë Dadë Dios; adë quërelédëdi'i të ziquë ra mënë nanadë guënëdi'i Dios, ra nanabani de acuerdë con llgabë nanadë rllu'i'di'i. ¹⁸ Adë riasëdi'i rall por nacahi nananú la'ni ldu'u rall. Nápëdi'i rall vidë narne'e Dios purquë na rall ziquë ra nadë rac bé'adi'i por causë nague'dchi ldu'u rai'. ¹⁹ Adë rtúdi'i lu rall iurë quëhunë rall mal nu bënë rall intriegu mizmë lë'ë rall lu vici. Hia nápëdi'i rall rëspëti parë cusë za'quë sino con gustë quëhunë rall cumplir grë deseo nananú lni ldu'u rall. ²⁰ Perë bélua'a Cristo lë'ë të stubi manëre të guëquërelde të bien. ²¹ Rac bé'a'a të shti'dzë më; riasë të verdá nabëlua'a më. ²² Ziquë rgu mieti shabë guini, nu nacull lari limpi, gulë gulu grë cusë mal nananú la'ni ldu'u të. Vidë shtë të antsë bësiguë lë'ë të nu más bésinin lë'ë të lu duldë. ²³ Mejurë tsagla'guë gulë gapë llgabë cubi cadë dzë. ²⁴ Nu ziquë shabë nacubi, gulë gacu con vidë cubi shtë Dios; bëzëlaa'dchi më vidë ni parë gáquë ziquë Dios, tubi vidë za'quë sin ni tubi duldë.

²⁵ Por ni, adë rni'i'di'il bishi lu sa' të. Gulë guni'i verdá lu sa'l purquë grëtë' hia'a na hia'a unidë ziquë tubsë cuerpë.

²⁶ Si talë rldël, adë rldëdi'il tsa'a dzë. Adë rúnëdi'il duldë. ²⁷ Adë rdë'edi'il lugar gunë mëdzabë gan lul.

²⁸ El quë nagulaa'në antsë, napë quë guësá'nëll duldë ni nu gúnëll dchi'ni. Gunë nguui nu dchi'ni za'quë parë gápëll centavë të guëdë'ëll ca'a ra nabënapëdi'i.

²⁹ Adë ruadi'dzëdi'il didzabë lu sa' të sino gulë biadi'dzë cusë za'quë lu sa' të según nicidá nanapë sa'l të gápëll más fe. Gulë guni'i di'dzë narsëdchini bendición parë ra narquë diaguë shti'dzël. ³⁰ Adë rúnëdi'il niétiqë narsëdchini tristë parë Espiritu Santo shtë Dios purquë por lë'ë Espiritu nacabezënu ldu'u të, na të selladë; na të prupi shmënë Dios hashtë dzë guëdchisú më lë'ë hia'a lu guë'dchiliu nu guia hia'a gube'e.

³¹ Gulë bëzalú con grë disgustë nu llanë nu insultë con grë didzabë narni'i të guëc

sa' të, nu con grë llgabë mal cuntrë sa'l. ³² Gulë guc shtu'u sa'l nu gulë gac të më pacënci; gulë bë'në perdunë sa'l ziquë bë'në Dios perdunë lë'ël. Bënë më perdunë lë'ël purquë Cristo rac shtú'ui' lë'ël.

5

Lla runë tucarë guëquërelde shmënë Dios

¹ Por ni gulë guagla'guë ejemplë shtë Dios. Rac shtú'ui' lë'ë të ziquë shini më. ² Gulë guc shtu'u sa'l ziquë guc shtu'u Cristo lë'ë hia'a. Bënë më intriegu mizmë lë'ë më lu galguti por lë'ë hia'a. Gúqui' ziquë tubi lli'li naná guti lu bëcu'guë, tubi ofrendë nabëquitë ldu'u Dios.

³ Iurne' lë'ë të na të shini Dios; por ni adë chu guëquënu sáhi' nu adë chu tsanaldëdi'i tēchi cusë mal; adë chu guëzëbidi'i ldu'u ra cusë shtë guë'dchiliu. Adë rúnëdi'i të cusë ni të parë ni tubi sa' të guëni'di'i shcuendë ra cusë rë' entrë lë'ë të. ⁴ Adë ruadi'dzëdi'i të ra cusë naná runë parë guëtú lul, nilë cusë tuntë, nilë ra cusë dzabë naruadi'dzë mënë, purquë adë rëuu'di'i ldu'u Dios ra cusë ni; sino más bien gulë guni'inu sa'l grë cusë za'quë narunë më parë lë'ë hia'a. ⁵ Hia nanë të ni tubi narquënu ra na'a nu ra na'a narquënu ra nguui, nilë tubi naruadi'dzë didzabë, nilë el quë narzebi ldu'u pë shtë mënë, adë nápëdi'i rall partë catë rribë'ra Cristo, catë Dios na Rëy. Pues el quë narzebi ldu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, quëhunëll duldë idolatria; rúnëll adorar ra cusë material, lédë Diósëdi'i. ⁶ Adë rdë'edi'i të lugar parë rsiquë sa' të con di'dzë tuntë purquë ze'dë guëdchini cashtigu shtë Dios guëc ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë më. ⁷ Por ni adë rápëdi'i të tratë con ra mënë narunë ra duldë ni.

⁸ Antsë lë'ë të gubani të lu nacahi; adë guc bé'adi'i të shti'dzë më perë iurne' bë'në të recibir llni shtë Dadë Dios. Gulë guquërelde ziquë mënë nanapë llni shtë më la'ni ldu'u të. ⁹ Lë'ë llni rsëdchini cusë za'quë nu verdá nu tubi vidë naná tubldí. ¹⁰ Gulë guni'i ldu'u të tsanaldë të tēchi ra cusë narsëquitë ldu'u Dios. ¹¹ Adë gápëdi'i të partë con ra cusë nanadë rllu'i'di'i, ra cusë narunë mënë lu nacahi. Más bien gulë gudildi ra mënë narunë duldë ni. ¹² Rtu lu hia'a guëni'ia'a shcuendë ra cusë mal naquëhunë mënë lu nacahi. ¹³ Pues iurë grë ra cusë rë' cuezin lu llni, iurní rlua'a bien clarë lla nahin. Llni rzianí guëc grëtë' ra cusë ni. Llni shtë Dios napë pudërë pare gac cambi nguui mal të gáqui' ziquë llni. ¹⁴ Por ni rni'i' Sagradas Escrituras:

Gulë guëtëtsë mbëca'ldë lu të, lë'ë të nanaga'si.

Gulë bëru'u ladi ra mënë naquërelde lu nacahi, nu Cristo guëzianí la'ni ldu'u të.

¹⁵ Por ni gulë guná bien mudë nanabani të, lëdëdi'i ziquë mënë nanadë guënedi'i Dios, sino ziquë mënë nariasë shtú'dzë më. ¹⁶ Gulë bë'në cumplir cusë za'quë mien-tras nabani të purquë iurne' nalë duldë quëhunë mënë. ¹⁷ Adë gac të ziquë mënë tuntë naná guënedi'i, sino gulë gac të mënë narac bë'a voluntá shtë Dios. ¹⁸ Adë rzuu'dchidi'i të purquë galëzudchi gua'a lë'ë të gabildi. Mejurë gulë bédë'ë per-misi guëribë'a Espíritu Santo guëdubi vidë shtënë. ¹⁹ Gulë biadi'dzë lu los de más sa'l con Salmo nu cantë nu labansë nananú la'ni ldu'u të. Gulë bi'ldi; gulë bë'në alabar lë'ë Dios con guëdubinú ldu'u të. ²⁰ Gulë bédë'ë graci lu Dadë Dios siempër por grë cusë. Gulë bédë'ë graci lu më en el nombre shtë Jesucristo, Shláma'a.

Vidë shtë naná cristiano

²¹ Gulë gac të muzë parë los de más sa'l. Zni quëhúnél honrar Dadë Jesucristo.

²² Lë'ë të na'a naná casadë, gulë bë'në rëspëti tsé'lél ziquë quëhúnél rëspëti Dadë Jesús ²³ purquë lë'ë nguiu na ziquë cabësë shtë tsé'li', ziquë Cristo na cabësë shtë grupë shtë shmënë Dios. Cristo na më salvador shtë shmënë më nu lë'ë rai' na ziquë tubi cuerpë parë lë'ë më. ²⁴ Ziquë ra shmënë Dios napë rall rëspëti parë Cristo nu rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më, zni runë tucarë ra tse'lë nguiu gapë rai' rëspëti lu tse'lë rai'.

²⁵ Lë'ë të nguiu casadë, napë quë gac shtu'u të tsé'lél igual manërë ziquë Cristo gac shtu'u më shmënë më nu bédë'ë më vidë shtënë më por lë'ë mënë ni. ²⁶ Zni bë'në më parë gac ra mënë ni sin duldë, parë guëzunë më almë shtë rai' por shti'dzë më naná ziquë galëriubë nisë. ²⁷ Guti më por ra shmënë më të gunë më presentar lë'ë rai' delantë mizmë lë'ë më ziquë tubi lliguëna'a naná parë guëtsé'ai', nasa'a, limpi, sin ni tubi manchë, ni tubi bëshudi, bien hecho, nu gáqui' sulë parë tsé'li'. Cagnia'a shcuendë grupë shtë shmënë Dios. ²⁸ Zni runë tucarë ra nguiu gac shtu'u rall tse'lë rall, igual ziquë rac shtú'ull mizmë lë'ëll. El quë narac shtu'u tsé'li' de verdá, ni rac shtu'u el mizmë lë'li'. ²⁹ Pues ni tubi de lë'ë hia'a rna tushë mizmë lë'ë hia'a, sino quë rdë'na'a alimentar shcuërpa'a nu quëhápa'a mizmë lë'ë hia'a. Pues Cristo quëhunë më lo mizmë con shmënë më ³⁰ naná ziquë cuerpë shtëhi'. Na hia'a partë shtë cuerpë shtënë më. ³¹ Naescritë: "Por ni lë'ë nguiu guësëa'në ra shtadë nguiu të parë guëtsé'ai' tsé'li'; hia guërüpë rai' na rai' tubsë". ³² Ni na tubi secretë ru'bë, perë cagnia'a lu të comparaciuni rë' quëhunë tratë shcuendë Cristo con grupë shtë shmënë Dios. ³³ Perë comparaciuni rë' también runë cuntienë de quë cadë tubi nguiu napë quë gac shtú'ui'

tsé'li' igual ziquë rac shtú'ull mizmë lë'ëll, nu runë tucarë ra na'a gunë rai' rëspëti ra tsé'li'.

6

¹ Lë'ë të lliguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtádëll, purquë zni runë tucarë gunë të ziquë shini Dios. Tubldí nahin delantë lu Dios. ² Lúniquë mandamientë shtë Dios nanapë promësë, rni'i zndë'ë: "Gulë bë'në rëspëti shtádëll nu shní'al të parë guëquitë ldu'ul ³ nu guëbánil zihani izë lu guë'dchiliu".

⁴ Lë'ë të nanapë shínil, adë rúnëdi'il tratë mal con shínil parë quë adë guëldëdi'i shínil; más bien gulë guni'inú lë'ë rall; gulë bédë'ë cunseju za'quë të parë adë guëru'udi'i rall shnezë Dios.

⁵ Lë'ë të naná muzë, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shláme ll guë'dchiliu rë'. Gulë gapë rëspëti parë lë'ë rai' nu gulë gac të mënë obedientë ziquë si fuërë quëhunë të sirvë lu Cristo.

⁶ Gulë bë'në sirvë bien lu rai' guëdubi tiempë, lëdë niá'asëdi'i iurë rna rai' lu të, të parë guëa'në të bien con lë'ë rai' si fuërë quëhunë të sirvë lu Jesucristo. Gulë bë'në sirvë con guëdubinú ldu'u të purquë zni rac shtu'u Dios gunë të. ⁷ Gulë bë'në dchi'ni con guëdubinú ldu'u të con légrë la'ni ldu'u të purquë zni rac shtu'u Dios. Adë rúnëdi'i të llgabë sulamëntë lu mënë quëhunë të sirvë. ⁸ Pues nanë të cadë túbia'a, ra muzë nu ra lamë, guëdë'na'a recibir según cusë za'quë u cusë mal naquëdë'na'a. Lë'ë Dadë guëne'e narunë tucarë cadë túbia'a.

⁹ Lë'ë të lamë, quëgnia'a lu të iurne'; gulë bë'në tratë bien con ra muzë. Gulë gac më nadu'u lu ra muzë shtënë të; adë rushtiádi'i të guëc rall. Gulë bësëagná ldu'u të napë të tubsë lamë lu gube'e. Lë'ë Dadë quëhunë më igual con grë mieti, ra naná runë dchi'ni nu ra naná rnibë'a.

Nadápa'a fuersë shtë Dios parë guëdë'na'a gan lu grë enemigu

¹⁰ Iurne' bëchi, gulë su firmë lu shnezë Dios. Na të unidë con lë'ë më nu rdë'ë më fuersë ru'bë parë lë'ë të. ¹¹ Gulë bédë'ë sí parë guëgacu Dios lë'ë të ziquë suldadë nanua'a gui'bë të parë gac të firmë cuntrë grëtë' cusë naná guëgugüë mëdzabë, ¹² purquë adë quëdildidi'ia'a con mënë; adë nádi'i enemigu shtëna'a ziquë mënë shtë guë'dchiliu sino enemigu shtëna'a na ra fuersë mal; adë chu rnádi'í lúhi'. Quiere decir, ra autoridá, ra narnibë'a lu nacahi, ra zihani espíritu mal nanapë más pudërë quë lë'ë hia'a. ¹³ Por ni gulë bë'në recibir grë fuersë narne'e Dios parë lë'ë hia'a të guëdë'na'a gan lu grë cusë mal naze'l'denú mëdzabë lu hia'a, perë despuësë de tédë grë prëbë, todavía zu të firmë lu shnezë

më. ¹⁴ Gulë gac firmë iurne' con verdá cumë ziquë tubi nalli'i la'ni. Gulë gubani tubi vidë tubldí delantë lu Dios; nahin ziquë vestidë narunë defender ldu'u suldadë. ¹⁵ Gulë bë'në preparar bien parë guëni'inú të mënë diza'quë narsëdchini paz entrë Dios nu mënë. Gulë bë'nin ziquë suldadë narunë preparar iurë quëquë'ëll sabádull. ¹⁶ Perë subrë de ni, gulë gualdí ldu'u të shti'dzë më. Fe shtë të na ziquë defensë nanua'a suldadë. Fe gunë gan guësealdë grë ra tentación shtë mëdzabë; na rahin ziquë flechë nanua'a gui'i. ¹⁷ Gulë gac të segurë nasalvar të. Na ziquë tubi cascu gui'bë naná canihapë guëc suldadë, nu gulë guna'zi spadë shtë Espíritu Santo. Spadë ni na shti'dzë Dios. ¹⁸ Gulë bë'në cumplir cunseju rë' mientras quëgna'bë të lu Dios. Gulë bë'në ruëguë lu Dios lo quë narac shtu'u Espíritu Santo. Nu gulë gac nasini nu listë sin quë adë chu guëazë guétëdi'i. Nu gulë bë'në ruëguë lu më por grë ra shmënë më. ¹⁹ Nu gulë bë'në ruëguë lu më por na të parë guëne'eru'u më más llni nu valurë të iurë guëni'inuhia ra mënë, gac bë'a rall diza'quë de quë nahin parë mënë narëta' guëdubi guë'dchiliu. ²⁰ Dios bëshe'ldë më na; por ni nanúa prësi iurne'. Gulë guna'bë lu më të parë tsagla'guë guëni'ihia diza'quë. Zni runë tucarë guëni'ihia sin quë adë rdzëbëdia'a.

Rialú cartë con saludë

²¹ Tíquico lë'ë bëchi narac shtu'u hia'a, nu quëhúnëll cumplir dchi'ni shtë Dadë; lë'i' guadí'dzi' lu të grëtë' lo quë naguzaca, nu lla quërelda. ²² Quëgshë'lda lë'i' lu të, të parë gac bë'a të lla na shcuendë na'a ndë'ë nu parë guëni'inúhi' lë'ë të gac të más firmë lu shnezë Dios.

²³ Rna'ba de quë Dios Shtáda'a nu lë'ë Jesucristo, Shláma'a, gúni' parë cuedchí ldu'u të nu parë gac shtu'u të sa' të nu tsaldí ldu'u të dí'dzë shtë më. ²⁴ Nu rna'ba lu më gunë ldai' më lë'ë të, grëtë' narac shtu'u lë'ë Dadë Jesucristo de verdá. Amén.

Cartë nabëquë'e San Pablo parë ra mënë Filipenses

Nanú Pablo lachigui'bë; bëquë'ëi' cartë lu ra mënë shtë Filipos

¹ Pablo nu Timoteo, na na'a siervë shtë Cristo Jesús. Quëquë'ë na'a cartë rë' nu quëgshe'ldë na'a saludë lu të naquereldë guë'dchi Filipos, lu ra nabëzunë Dios almë shtë rai'. Quëquë'ë na'a cartë rë' lu të naná cabësë shtë shmënë Dios nu lu të naná runë compa'ni lë'ë rai'. ² Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchi ldu'u të por Dios Shtëada'a, nu por Jesucristo Shlâma'a.

Guna'bë Pablo lu Dios por ra mënë nari-aldí ldu'i diza'quë

³ Cadë vësë narna'ba lu Dios el quë quëhuna adorar, rdë'a graci lu më por lë'ë të. Rqitë ldua'a iurë rëagná ldua'a na të shmënë më. ⁴ Siempër ruadi'dzëna Dios con lëgrë la'ni ldua'a; rna'ba lu më por bien shtë të. ⁵ Rnia'a dushquilli Dios purquë juntë quëgdë'na'a dchi'ni shtë më. Quëhunë të compa'ni na të parë ruadi'dza diza'quë lu mënë dizdë primërë dzë nabini të diza'quë hashtë iurne'. ⁶ Iurne' nahia segurë de quë Dios, el quë naguzublú obrë shtë më la'ni ldu'u të, gunë më cumplirin. Tsagla'guë runë më obrë za'quë la'ni ldu'u të hashtë iurë Jesucristo guëabrí stubi. ⁷ Naza'quë rialdí ldua'a zni de lë'ë të purquë nalë rac shtua'a lë'ë të nu juntë bédë'na'a dchi'ni shtë Dios. Bë'në të compa'ni na iurë nanúa lachigui'bë nu iurë biadi'dza shti'dzë më nu iurë bëluá'ahia lu ra mënë diza'quë na verdá. Juntë bédë'na'a recibir bendición nabëne'e më. ⁸ Dios nanë de quë ruadi'dza verdá; nalë rac shtua'a lë'ë të igual cumë Cirsto Jesús rac shtu'u më lë'ë të. Rac shtua'a guënahia lu të stubi vësë más. ⁹ Nu rna'ba lu më gac shtu'u të sa' të más cadë dzë. Nu rna'ba lu më tsasë të voluntá shtë më nu gapë të mizmë llgabë con lë'ë më. ¹⁰ Zni gac bë'a të guadë naná más naza'quë gunë të nu gapë të tubi vidë limpi sin duldë nu adë chu bë nápëdi'i parë guëni'll guëc të iurne', nilë iurë guëabrí Dadë Jesús de gube'e. ¹¹ Zni gunë Jesucristo compa'ni lë'ë të, të parë guëquërelde të tubldí delantë lu më. Iurë guëná mënë mudë naquërelde të, gunë rall alabar Dios; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Guëquërelda sulë por Jesucristo

¹² Bëchi, rac shtua'a de quë gac bë'a të grë ra cusë nagudëde con na, tubi bien nahin purquë másru'u bërë'tsë diza'quë shtë Dios. ¹³ Bërë'tsë shti'dzë më entrë grë ra suldadë hashtë lu los de más më gobiernë. Rac

bë'a rall de quë nanúa prësi purquë nahia shmënë Jesús. ¹⁴ Más de ni, zihani ra shmënë Jesús iurë guná rall resultadë de quë nanúa prësi, rialdí ldu'u rall shti'dzë më más, nu quëadi'dzëna rall sa' rall shti'dzë Dios. Adë rdzëbëdi'i rall.

¹⁵ Verdá na bëldá mënë ruadi'dzë rall diza'quë shtë Jesucristo purquë napë rall galëmbidi shchi'nia, tantë mënë na rai' shmënë Jesús purquë biadi'dzëna lë'ë rai'. Rzebi ldu'u rall na. Sëbëldá mënë ruadi'dzë rall shti'dzë më purquë na rall de acuerdë con lo quë naquëhuna. ¹⁶⁻¹⁷ Ra mënë ni rac shtu'u rall na. Nanë rall nanúa prësi parë guna defender diza'quë delantë mënë. Perë ra nanapë mbidi quëhunë rall predicar sulë purquë rëuu' ldu'u rall hunurë shtë sa' rall. Adë ruadi'dzëdi'i rall tubldí. Rac shtu'u rall sac zihia más ndë'ë lachigui'bë. ¹⁸ ¿Pë rni'hia de ndë'ë? Parë na, si talë ruadi'dzë rall diza'quë con bien llgabë u si talë ruadi'dzë rall diza'quë por mbidi, rqitë ldua'a. Nalë rqitë ldua'a iurë rac bë'ahia ruadi'dzë mënë shti'dzë Cristo.

¹⁹ Perë másru'u rqitë ldua'a purquë con ayudë shtë Espiritu Santo nabëshe'ldë Jesucristo, nu con oraciuni shtë të gapa libertá; guërua'a lachigui'bë. ²⁰ Nalë rac shtua'a nu quëbeza de quë nunquë guna tubi cusë mal, no sea guëtú lua lu më. Guëdubi tiempë rac shtua'a gapa valurë të guadi'dza sin quë guëdzëbëdia'a. Iurní si talë guëbania u si talë gatia, guëná mënë pudërë shtë Cristo la'ni vidë shtëna nu gunë mënë honrar lë'ë më. ²¹ Cagnia'a ndë'ë purquë si talë guëbania, sulë rac shtua'a guna honrar Cristo, nu iurë gatia, mejurë parë na purquë guëquërelndúa lë'ë më. ²² Si talë guëne'e më más vidë parë na, tsagla'guë guëluá'ahia diza'quë lu ra mënë. Perë iurne' adë rac bë'adia'a guadë na guëna'zia; zuhia entrë chupë nezë; guëbania u gatia. ²³ Naganë parë na pë guëna'zia; por tubi ladë rac shtua'a gatia parë guëquërelda con Cristo; ni más mejurë parë na. ²⁴ Perë stubi ladë más rqui'ni tsagla'guë guëbania parë bien shtë të. ²⁵ Napa segurë de quë na voluntá shtë më guëquërelda lu guë'dchiliu stu'pë tiempë parë guna compa'ni lë'ë të, të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios más nu parë guëquitë ldu'u të. ²⁶ Iurë guëabrí guëná të lua stubi, guëdë'ë të graci lu Jesucristo por tantë lëgrë nanapë të por enseñansë naze'dë guënia'a lu të.

²⁷ Rqui'ni guëbani të ziquë mënë shtë Cristo, de acuerdë con diza'quë shtë më. Gulë bë'në cumplirin si talë guëná të lua stubi u adë guënádi'i të lua. Rac shtua'a guëdchini notici de quë tsagla'guë të firmë shnezë Dios, nu de quë unidë na të con tubsë llgabë la'ni ldu'u të mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë. ²⁸ Si talë adë rdzëbëdi'i të lu ra narunë cuntrë lë'ë të,

gac bë'a rall de quë tsa rall lu cashtigu shtë Dios, nu mizmë timpë gac bë'a rall de quë nasalvar të. Dios na el quë nagunë ra cusë rë'. ²⁹ Adë rdzëbëdi'i të purquë bë'në më tubi faverë naná gualdí ldu'u të shti'dzë më; nasalvar të. Nu stubi faverë bë'në më naná sac zi të por lë'ë më. ³⁰ Quëhunë mënë cuntrë lë'ë të igual manërë ziquë bë'në rall cuntrë na iurë guquërdëdnúa lë'ë të. Hia guná të lla bë'në mënë, nu rini të iurne' quëhunë rall cuntrë na stubi guë'dchi.

2

Jesucristo bidë ziquë mënë humildë

¹ Rquitë ldu'u të purquë unidë na të con Cristo. Quëhunë më compañi lë'ë të, të adë riádi'i ldu'u të. Rac shtu'u më lë'ë të. Quëbezënu Espiritu Santo lë'ë të. Rac shtu'u të sa' lë'ë nu rga'a ldu'u të lë'ë rall. ² Por ni gulë bësëquitë ldu'u të na más. Gulë gapë tubsë llgabë. Gulë gac shtu'u sa' l de verdá. Gulë gac unidë. Gulë gac të de acuerdë. ³ Adë runë narú'bëdi'il lu sa'l. Adë runë nadjinidi'il lu sa'l. Mejurë gulë gac humildë nu gulë bë'në tratë sa'l manërë mejurë quë rúnël tratë mizmë lë'ël. ⁴ Adë rguilidi'il ra cusë naná bien parë mizmë lë'ël sino gulë gudili lo quë naná bien parë sa'l.

⁵ Gulë gapë mizmë llgabë nagupë Cristo Jesús; gulë bë'në ziquë bë'në më. ⁶ Aunquë Jesucristo na Dios, adë bészëbidi'i ldu'i' lugar shtë Dios Padre ⁷ sino bészë'në Jesús lugar shtë hunurë nu bédchíni' lu guë'dchiliu të gúni' sirvë ziquë tubi muzë. Gúli' cumë tubi nguui. ⁸ Iurë bédchíni më con cuerpë shtë nguui, todavía más humildë gúqui'. Gúqui' obedientë; gac shtú'ui' gúni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. Bëzu'bë diágui' hashtë gúti' lu cruz. ⁹ Por ni Dios bédë'ë más hunurë parë shíni'; napë më más hunurë quë grë cusë lu guë'dchiliu nu gube'e. Bédë'ë më tubi lë parë shíni' naná más ru'bë entrë grë nombre shtë mieti. ¹⁰ Bë'në Dios zni të grë ra nanabani, lo quë nananú gube'e nu lo quë nananú guë'dchiliu nu lo quë nananú lugar shtë ra tëgulë, grë rall guëzullibi rall lu Jesucristo. ¹¹ Rac shtu'u Dios grë mënë guëni'i Jesucristo na Dadë narnibë'a të parë Dios Padre gúni' recibir labansë nu hunurë shtë grë mënë.

Ra narialdí ldu'i Jesús na rai' ziquë llni

¹² Bëchi narac shtua'a, gulë bëzu'bë diaguë shti'dza ziquë quëhunë të siempërë. Bëzu'bë diaguë të shti'dza iurë naguquërdëdnúa lë'ë të; iurne' rqui'ni más gac të obedientë mientras quërela zitu parë lë'ë të. Bë'në Dios salvar lë'ë të, të gunë të cusë za'quë. Gulë gac mënë narunë cumplir purquë zni na voluntá shtë më. Nadzë'bë si talë adë gúnedi'i të cumplir. ¹³ Rac runë të voluntá shtë Dios purquë Dios na el quë naquëgne'e dese

za'quë parë gunë të cumplir, nu también quëgne'e më fuersë parë gunë të cumplir voluntá shtë më.

¹⁴ Gulë bë'në shchi'ni më sin guëni'idi'il cuntrë sa'l; adë rdildi di'dzëdi'i të ¹⁵ të parë adë chu guëni'idi'i quëhúnël cusë mal u nádi'il verdá. Na të shmënë Dios; iurni napë quë guëquërdë të bien entrë ra mënë nari-analdë tēchi deseo mal nu ráquëdi'i gunë rall cusë za'quë. Lë'ë të na të ziquë mbelëgui'i narabtsë'ë catë namás nacahi. Zni na të entrë lë'ë rall mientras ruadi'dzë të diza'quë lu ra mënë. ¹⁶ Diza'quë ni rne'e vidë cubi. Si talë gunë të ndë'ë, guëquitë ldua'a iurë guëabri Jesucristo de gube'e purquë guëlua'a de quë adë bë'nëdia'a dchi'ni de baldë entrë lë'ë të. ¹⁷ Si talë gatia purquë biadi'dza diza'quë lu të, nahin cumë ziquë lë'ë të bë'në të ofrecer mizmë lë'ë të ziquë ofrendë parë lë'ë më nu guëllë'ë rënë shtëna guëc ofrendë shtë të. Pues si talë zni gac, guëquitë ldua'a nu tsu lëgrë ldua'a juntë con lë'ë të por grë bendición shtë Dios. ¹⁸ Mizmë manërë runë tucarë guëquitë ldu'u të con na.

Timoteo nu Epafrodito

¹⁹ Si talë Dadë Jesús guëne'e permisi, rac shtua'a guëshe'lida Timoteo lueguë parë guë'dë guënal lë'ë të. Iurni iurë guëdchíni nutici de lë'ë të, guëquitë ldua'a. ²⁰ Adë nápëdia'a ni chu stubi ndë'ë ziquë Timoteo parë guëshe'lida lu të purquë sulë Timoteo napë zihani amor parë lë'ë të nu rac shtú'ull tsagla'guë të bien. ²¹ Pues los de más rguili rall por bien shtë rall; adë rúnedi'i rall importë dchi'ni shtë Jesucristo. ²² Hia nanë të lasac Timoteo parë lu dchi'ni. Lë'ëll bë'nëll sirvë lu Jesucristo con na igual ziquë tubi ll-guë'në quëhúnëll dchi'ni lu shtadë lguë'në. ²³ Rac shtua'a guëshe'lida lë'ëll despuësë gac bë'ahia lla guëru'u shcuenda. ²⁴ Nu rialdí ldua'a gunë Dios tubi faverë të gueldë guënahia lë'ë të lueguë.

²⁵ Perë mientras quëbeza, rqui'ni guëshe'lida Epafrodito, bëcha'a, të gueldë guënáhi' lë'ë të. Epafrodito bë'nëll compañi na lu dchi'ni nu bë'në mënë cuntrë lë'ë na'a. Primërë bëshe'ldë të lë'ëll parë ze'dë guënal na. Bë'ni' compañi na lu nicidá nanapa. ²⁶ Nalë rac shtu'u Epafrodito guëabri guënal lë'ë të; rac ldu'ull purquë bini të de quë gac llú'ull. ²⁷ Verdá gac llú'ull; mërë niátill perë Dios bëga'a ldu'u më lë'ëll; bëaquëll; nu bëga'a ldu'u më na të adë gápëdia'a más galërzac zi. ²⁸ Por ni nalë rac shtua'a guëshe'lida Epafrodito lu të parë guëquitë ldu'u të iurë guëná të lúhi' stubi. Iurni guëquitë ldua'a también. ²⁹ Gulë bë'në recibir lë'ëll con lëgrë la'ni ldu'u të nu gulë bë'në honrar grë ra naná ziquë Epafrodito. ³⁰ Hia niati Epafrodito lu dchi'ni

shtë Jesucristo. Bëdchi'bi' vidë shtëhi' lu peligrë iurë bë'ni' dchi'ni shtë më, dchi'ni nadë gúquëdi'i nihunë të con na.

3

Tsagla'ga delantë

¹ Iurne' bëchi, gulë bëquitë ldu'u të purquë unidë na të con Dadë Jesús. Adë riasháquëdi'i ldua'a guëquëa'a lu të mizme enseñansë nabëluá'ahia antsë, të adë guësiguëdi'i mënë lë'ë të. ² Gulë gupë cuidadë ra mënë mal nanadë guënëdi'i Dios, ra naziagla'guë runë parë gac cumplir custumbrë shtë rall. Rni'i rall rqui'ni riuguë partë cuerpë ziquë quëhunë ra mënë israelitë parë gac mënë limpi delantë lu Dios. ³ Lë'ë hia'a na hia'a limpi delantë lu Dios, lédëdi'i lë'ë rall. Clarë rlua'a na hia'a shmënë më purquë rdë'na'a adorar lë'ë më segun narni'i Espiritu Santo nu rquitë ldu'u hia'a purquë na hia'a shmënë Jesús. Adë rialdídi'i ldu'u hia'a gac salvára'a por ra cusë za'quë naquëgdë'na'a. ⁴ Parë mënë narni'i nasalvar rall por lo quë nabë'në rall, pues rnia'a, bëna más cusë quë lë'ë rall. Ni tubi chu napë más rsunë quë na parë gúnëll coniar mizme lë'ëll. ⁵ Bëriuguë partë shcuerpa ziquë runë mënë israelitë iurë bédza'guë lmalë gula. Benjamín gac shtadë guëluhia. Ra shtada na më israelitë nu biadi'dzë rai' ditzë hebreo. Guanalda tēchi lëy nanapë mënë israelitë, igual ziquë quëhunë partidë shtë ra fariseo. ⁶ Por tantë devociuni parë religiuni nanapa, guzunalda ra narialdi ldu'i shti'dzë Jesucristo. Bëna cumplir lëy tubi manërë ecsactë; ni tubi chu gunádi'i catë bëna fallar. ⁷ Antsë gunia'a grë ra cusë ni lasac, perë iurne' rdë'ëhia cuendë de quë ni tubin lasáquëdi'i parë gac salvára. Sulë Cristo rne'e salvaciuni. ⁸ Más quë ni ra cusë nabëna antsë, na ziquë gu'i'lli narru'ldë mënë rua' guë'dchi. Más nasac gunguë bé'ahia lë'ë Cristo Jesús, Shlama. Parë guca shmënë më, bësa'na grë ra cusë shtë guë'dchiliu; na rahin ziquë gu'i'lli nalasáquëdi'i. Tubsë cusë rac shtua'a, gac më Shlama de verdá. ⁹ Rac shtua'a gaca unidë con lë'ë më; gaca perdunë, lédëdi'i purquë bëna cumplir lëy shtë Moisés, sino purquë rialdí ldua'a shti'dzë Jesucristo. Runë Dios recibir lë'ë hia'a cusë ziquë mënë naná tubdí shcuëndi' lu Dios sulë si talë rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më de verdá. ¹⁰ Rac shtua'a gunguë bé'ahia lë'ë Cristo nu rac shtua'a gunë më compa'ni na të gapa mizme pudërë nanapë më iurë guashtë më ladi ra tégulë. Nu rac shtua'a guna sufrir ziquë lë'ë më bë'në më sufrir. Nahia dispuestë gatia ziquë guti më ¹¹ të parë

tsashtëa ladi ra tégulë igual ziquë guashtë më ladi ra tégulë.

Napë quë gáca'a firmë hashtë lúitimë dzë

¹² Adë quëgní'idia'a lu të de quë bëna gan, de quë nahia më za'quë, perë rac shtua'a tsagla'ga delantë parë guna cumplir con grë narac shtu'u më parë na. Ni na narac shtua'a, purquë primërë gudili Cristo Jesús na parë gaca shmënë më. ¹³ Bëchi, mizme na rnia'a de quë adë bëna gan grë lo quë narac shtua'a; tubsë cusë runa iurne'; bëa'ldë ldua'a grëtë' lo quë nabëna más antsë nu ziaagla'ga parë guna gan másru'u cusë za'quë shtë Dios. Con guëdubi fuersë shtë na, ziquë tubi narllu'në lu carrërë, rac shtua'a grë lo quë nanapë më parë na. ¹⁴ Tsagla'ga delantë ziquë tubi narllu'në parë guna gan premi naguëne'e Dios. Parë ni guna'bë Dios na purquë nahia unidë con Jesucristo.

¹⁵ Grë mënë narac bë'a bien shti'dzë Dios, napë quë gunë rall mizme llgabë ziquë gunia'a ndë'ë. Perë si talë entrë lë'ë të nanú nguui nanapë stubi llgabë, Dios guëluá'ai' lë'ëll lo quë naná verdá. ¹⁶ Sulamëntë cha gáca'a firmë nu guëdë'na'a cumplir grë lo quë nariasë hia'a.

¹⁷ Bëchi, gulë gubani ziquë nabania. Gulë guná manërë nabani sa' t'ë, ra naquëhunë cumplir lo quë nabëlu'a na'a. Gulë cubënebi manërë nanabani rai'. ¹⁸ Gulë bë'në narnia'a purquë nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Nabani rall manërë narlua'a de quë adë rialdídi'i ldu'u rall Jesús guti lu cruz. Hia gunia'a lu të ndë'ë zihani vultë nu rnia'a lu të stubi vësë más hashtë runa rnia'a lu të. ¹⁹ Gabildi na fin shtë ra mënë ni. Quërelldë rall sulamëntë parë gunë rall cumplir deseo mal shtë rall. Adë rtúdi'i lu rall por mal naquëhunë rall sino más rquitë ldu'u rall. Sulë ra cusë mal shtë guë'dchiliu zianaldë rall tēchi'. ²⁰ Perë rribë'a Dios lë'ë hia'a dizdë gube'e. De gube'e quëbéza'a Dadë Jesucristo, el quë nagunë salvar lë'ë hia'a të parë gáca'a ziquë lë'ë më. ²¹ Ra cuerpë débil nadápa'a cumë më cambi të parë gaquin ziquë cuerpë nanapë më gube'e. Gunë mëhin con mizme pudërë nanapë më parë guë'nibë'a më grë lo quë nanabani parë guëzu'bë diaguë rall shti'dzi'.

4

Gulë bëagná ldu'u të lë'ë Dadë Jesús nu gulë bëquitë ldu'u të

¹ Por ni rnia'a lu të bëchi, nalë rac shtua'a lë'ë të nu napa deseo guënahia lu të. Rquitë ldua'a con lë'ë të; na të ziquë tubi premi parë na. Dchi'ni nabëna entrë lë'ë të adë gúquëdi'in de baldë. Iurne' gulë su firmë lu shnezë Dadë ziquë gunia'a lu të, lë'ë të narac shtua'a.

² Runa ruëguë lu Evodia nu Síntique, cue të de acuerdë purquë lë'ë të napë të mizmë lamë, Dadë Jesús. ³ Nu rna'ba tubi favurë lul, amigu, bënë ruëguë lu ra na'a rë' gac rall de acuerdë purquë antsë bënë rall compa'ni na parë guërë'tsë diza'quë shtë Jesús entrë mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ë rai' con Clemente con los de más nabë'në compa'ni na, grë lë rai' naescritë la'ni librë shtë registrë nanapë Dios. Gac salvar rai'.

⁴ Gulë bëquitë ldu'u të guëdubi tiempë purquë na të shmënë Dadë Jesús. Stubi guënia'a lu të, gulë bëquitë ldu'u të. ⁵ Gulë gac mënë pacënci të parë gac bë'a mieti quëhunë të tratë bien con sa' të. Lë'ë Dadë Jesús hia mërë guëabri' lu guë'dchiliu stubi. ⁶ Adë riádi'i ldu'u të lu cusë durë sino bënë ruëguë lu Dios të gunë më compa'ni lë'ël. Gulë bédë'ë graci lu më; gulë guni'i lu më grë lo quë narac shtu'u të. ⁷ Iurní guëcue'dchí më ldu'u të. Llëru'bë na më parë guëcue'dchí ldu'u ra mënë; ni tubi chuz gac bë'a mudë nanapë më parë guëcue'dchí më ldu'u mieti. Mizmë paz ni gapë ldu'u të con shgabë të purquë na të unidë con Cristo Jesús.

Gulë bënë llgabë naná za'quë

⁸ Bëchi, guënia'a lu të antsë tsalú cartë rë', gulë bënë llgabë lla gac të mënë verdá; gulë bënë llgabë lo quë narunë tucarë rëspëti. Gulë bënë llgabë lo quë naná tubldí nu purë delantë lu Dios; gulë bënë llgabë lla gunë të parë gac shtu'u mieti lë'ë të nu parë gunë rall honrar lë'ë të. Gulë bënë llgabë lla gunë të parë gac të më za'quë, nu gulë bënë llgabë por grë lo quë nalasac lu Dios; gulë tsanalde ra cusë ni.

⁹ Gulë bënë grë lo quë nabëlu'ahia lu të, grë lo quë nabësë'dë të, grë lo quë nabini të, grë lo quë naganá të bëna. Iurní Dios narcue'dchí ldu'u hia'a cuezënu më lë'ël.

Ra mënë Filipos bédë'ë ofrendë parë Pablo

¹⁰ Nalë rquitë ldua'a purquë nahia unidë con Jesús nu rdë'a graci lu Dadë purquë rac shtu'u të gunë të compa'ni na stubi vësë más aunquë hia zia'a llëdumi tiempë dizdë bëshe'ldë të dumí. Adë rni'idia'a de quë bëa'ldë ldu'u të gunë të compa'ni na, perë rnia'a adë nídi'i mudë parë guëshe'ldë të ayudë. ¹¹ Adë rni'idia'a lu të ndë'ë purquë napa nicidá nu rac shtua'a gunë të compa'ni na, purquë bëlu'a'a më na lla gaca cunformë con lo quë nanapa; riádi'i ldua'a. ¹² Tubi tiempë guquërela ziquë ra prubi; niétiquë adë pë nápëdia'a; nu stubi vësë guquërela ziquë ricu. Pues nahia cunformë guëdubi tiempë; rdë'ëhia graci lu Dios si talë napa zihani cusë u si talë adë bë nápëdia'a. Rac rdë'a graci lu më iurë runë faltë nagáuha, igual ziquë iurë napa hashtë subrë. ¹³ Lë'ë Jesucristo cuezënu na; por fuersë narne'e

më runa vencer grë clasë galëzac zi. ¹⁴ Perë rnia'a lu të, bënë të bien iurë bëshe'ldë të ayudë purquë gupa nicidá iurní.

¹⁵ Hia nanë të mënë shtë Filipos, iurë guzublú quëadi'dza diza'quë, iurë guquërela Macedonia, sulë lë'ë të bëne'e të ayudë cahia iurní. Stubi grupë narialdí ldu'i diza'quë, bënëdi'i rall compa'ni na aunquë grë rall bënë rall recibir diza'quë nagnia'a lu rall. ¹⁶ Mientras guquërela Tesalónica, lë'ë të bëshe'ldë të ofrendë parë nicidá shtëna. Chupë vuetë bëshe'ldë të ayudë. ¹⁷ Adë rzëbidi'i ldua'a lë'ë dumí, sino rac shtua'a de quë lë'ë të gunë të recibir premi shtë Dios. ¹⁸ Hia bëna recibir más lo quë rqui'nia; con ofrendë nabëshe'ldë të con Epafrodito, napa sufsientë. Nápëdia'a más nicidá. Lo quë nabëshe'ldë të, na ziquë tubi olor nashi, tubi ofrendë parë Dios; bëca'a mëhin nu rquitë ldu'u më. ¹⁹ Dios rnibë'a grë cusë. Iurne' guëne'e më ca'a të grë lo quë narunë faltë mientras cuezënuhi' lë'ë të. Guëdchini ra cusë ni purquë unidë na të con Cristo Jesús. ²⁰ Dios Shtëada'a, cha guëdë'na'a alabar lë'ë më iurne' nu catë nídi'i fin. Amén.

Rshe'ldë Pablo saludë parë amigu shtëhi'

²¹ Por partë shtë na, bënë saludar grë ra grupë shtë shmënë Cristo Jesús ndë. Grë ra shmënë më nananú ndë'ë, rshe'ldë rall saludë parë lë'ë të. ²² Los de más naná rialdí ldu'i diza'quë, rshe'ldë rall saludë, especialmente ra mënë naquëhunë ra dchi'ni lidchi shtë rëy rumanë. ²³ Rna'ba lu Dios, gunë ldoi' Dadë Jesucristo cadë lë'ë të. Amén.

Cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Colosenses

Quëquë'e Pablo cartë rë' lu ra colosenses

¹ Na Pablo nahia poshtë shtë Cristo Jesús purquë gudili më na. ² Juntë con bëcha Timoteo quëquëa'a cartë rë' lu naná bëzunë Dios almë shtë rai' con ra bëchi la sahia narunë cumplir shti'dzë më, grë të naquërelde guë'dchi Colosas. Gulë bë'në recibir favurë shtë Dios nu gulë cuedchi ldu'u të por Dios, Shtëada'a.

Pablo rna'bë lu Dios por ra narialdi ldu'i diza'quë

³ Siemprë rdë'e na'a graci lu Dios naná Shtadë Jesucristo, el quë narnibë'a lë'e hia'a. Iurë rna'bë na'a lu më por lë'e të, rni'i na'a dushquilli Dios ⁴ purquë bini na'a lla rialdi ldu'u të shti'dzë Jesucristo nu bini na'a lla rac shtu'u të bëchi la sa' të naná rialdi ldu'i diza'quë. ⁵ Quërelde të zni purquë rialdi ldu'u të guëquërelde'nú të Jesucristo lu gube'e. Esperansë ni na ziquë tubi tesurë nagutsa'u parë lë'e të. Por diza'quë nabini të más antsë, nanë të nasalvar të. Gualdi ldu'u të diza'quë na verdá. ⁶ Lë'e diza'quë nabini të rrë'tsin por guëdubi nezë shtë guë'dchiliu, nu mënë ziagla'guë rialdi ldu'u rallin. Diza'quë quëhunin cambi vidë shtë mënë igual ziquë quëhunë diza'quë cambi vidë shtë të. Primërë vësë nabini të shti'dzë Dios, bédë'e të cuendë de quë verdá rac shtu'u më lë'e të, de quë bë'në më favurë të gac salvar të. ⁷ Bë'në të recibir diza'quë por Epafras, el quë nabëlua'a lë'e të shti'dzë Jesús. Náhi' muzë shtë hia'a; rac shtu'u hia'a lë'i'. Quëhúnëll cumplir siemprë lo quë narac shtu'u Cristo. ⁸ Guni'i Epafras lu na'a de quë rac shtu'u të grë ra shmënë Dios por amor narne'e Espíritu Santo la'ni ldu'u të.

⁹ Por ni dizdë bini na'a de lë'e të, adë bësá'nëdi'i na'a guëni'inú na'a lu Dios por lë'e të. Quëgna'bë na'a lu më de quë guëlua'a më lë'e të voluntá shtë më, de quë guëne'e më llni parë gac bë'a të pë na mal nu pë naná bien. Quëgna'bë na'a lu më tsasë të nezë za'quë por pudërë shtë Espíritu Santo. ¹⁰ Quëgna'bë na'a lu më de quë conductë shtë të gaquin bien lu Dadë, de quë guëquitë ldu'u më con lë'e të, nu de quë gapë të resultatë lu shchi'ni më, nu de quë cadë dzë gapë të más llni shtë Dios. ¹¹ Quëgna'bë na'a lu më gac të mënë fuertë lu shnezë më por mizme pudërë nanapë më. Llëru'bë na pudërë shtë më. Zni gunë të gan lu cusë mal guëdubi tiempë nu gapë të pacënci nu guëquitë ldu'u të. ¹² Nu rna'bë na'a lu më de quë guëdë'e të graci lu Dadë Dios purquë lë'e më bëne'e derechë parë guëdáp'a lugar con los de

más mënë santu catë quërelde më lu llni. ¹³ Bëla' Dios lë'e hia'a lu guia'a Satanás catë rribë'all nu bëzú më lë'e hia'a catë rribë'a shini më, Cristo. Náhi' Rëy. Nalë rac shtu'u Dios Padre shini më. ¹⁴ Por galguti shtë Jesús naperdunë duldë shtë hia'a. Gudilli më por duldë shtë hia'a lu cruz; iurne' nasalvára'a.

Rbedchi ldu'u hia'a por galguti shtë Jesús

¹⁵ Adë chu rnádi'i lu Dios Padre perë bédchini më iurë bédchini Cristo lu guë'dchiliu. Mizmë Dios bëlua'alúhi' lu mënë por Jesucristo naná igual ziquë Dios. Lë'i' nabani más antsë cueshtë guë'dchiliu. ¹⁶ Bëcueshtë Cristo grë cusë nananú gube'e nu guë'dchiliu. Grë ra narnibë'a ziquë rëy nu autoridá, grë ra nananú gube'e naná rribë'a los de más sáhi' bëcueshtë Cristo tantë narná hia'a lúhi', tantë chu rnádi'i lúhi'. Grë cusë nanabani, bëntsa'u Jesús të parë gunë rai' sirvë lu më. ¹⁷ Lë'e Jesús nanú më antsë cueshtë grë ra cusë. Nápëdi'i më fin. Por pudërë shtë më lo quë nanú lu gube'e nu lo quë nanú lu guë'dchiliu, grë cusë lo quë nanabani u lo quë nanápëdi'i vidë purquë zni gac shtu'u më. Rsë më grë ra cusë ni. ¹⁸ Jesucristo na cabësë shtë ra narialdi ldu'i diza'quë, grë ra shmënë më naná rdëá grë lugar; unidë na rai' con lë'e më. Entrë grë ra naguti, na më primërë; galguti adë bë'nëdi'i gan lúhi'. Nídi'i chu stubi ziquë Jesús; napë më más pudërë quë ra naná rribë'a. ¹⁹ Lë'e Dadë Dios con grë pudërë nanapë më, gac shtú'ui' cuezënuhi' la'ni shcuerpë Jesucristo. ²⁰ Por Jesús gac shtu'u Dios cuedchi ldu'u mieli lu më; gac en paz grë cusë nananú lu gube'e nu lo quë nananú lu guë'dchiliu. Gac shtu'u më gac unidë mënë con lë'e më por galguti shtë Jesús lu cruz. Bë'në më të gac amigu ra mënë con Dios.

²¹ Antsë lë'e të gac të enemigu shtë Dios. Zitu guëquërelde të parë lë'e më; adë guná zá'quëdi'i të lu më purquë guëquërelde të con maldá. ²² Perë iurne' lë'e të na të amigu shtë Dios por lo quë nabë'në Jesucristo. Por galguti shtë Jesús lu cruz, bëla më lë'e të lu cashtigu narunë tucarë gunë të recibir. Rac shtu'u më gunë më presentar lë'e të lu Dios ziquë mënë santu sin ni tubi cusë mal. Zu të lu më sin adë chu guëdchi'bë demandë cuntrë lë'e të. ²³ Zni gac si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë më nu si talë gac të firmë lu shnezë më. Gulë gac ziquë tubi hiu'u naná rza'a lu guë'e; adë chu guëazë guëtëdi'i lu diza'quë narni'i guëbanimú hia'a lë'e më. PUES diza'quë ni hia bërë'tsin por guëdubi nezë shtë guë'dchiliu. Hia bini mënë di'dzë ni. Na Pablo nahia muzë shtë Dios; bëshe'ldë më na ziquë ministrë shtë më parë guadi'dza lu ra mënë.

Pablo quëhunë sirvë lu ra shmënë Dios

²⁴ Iurne' rquitë ldua'a entrë ra cusë durë purquë ra cusë durë naquëhuna sufrir, na rahin sufrimientë shtë Jesucristo. Tsalú sufrimientë ni la'ni shcuërpa parë bien shtë ra nariadí ldu'i shti'dzë Dios. Jesús na cabësë shtë ra mënë ni; na rai' grupë shtë shmënë Dios. ²⁵ Nahia ministrë shtë më; gudili më na ziquë muzë shtë më parë gac b'ë'a të ra diza'quë, nu nahia muzë shtë të parë guërë'tsë diza'quë entrë grë mënë. ²⁶ Iurne' quëglua'a më lu ra shmënë më, lo quë más antsë nanú naga'chi. Ra mënë, nilë ra ianglë adë gac b'ë'adi'i rai' secretë narac b'ë'a hia'a iurne'. ²⁷ Guc shtu'u më guëlua'a më lu shmënë më de quë por diza'quë, ra mënë naná'di'i më israelitë gac rall shini më, nu quëglua'a më quëbezënú Cristo lë'ë rall. Por Cristo naquëbezënú lë'ë rall tsutë rall lu gube'e. Ni na favurë ru'bë nabë'në më.

²⁸ Lë'ë na'a quëglua'a na'a shti'dzë Cristo nu quëgtsëbë na'a mënë të gac rall firmë lu shnezë më. Quëglua'a na'a lu ra mënë con llni shtë Dios parë tsasë rall shti'dzë më. Rni'i na'a lu rall por gac unidë rall con Cristo gac rall mënë za'quë de verdá sin ni tubi faltë. ²⁹ Quëhuna shchi'ni më con guëdubi fuersë narne'e Cristo. Mizmë lë'ë më rne'e zihani pudërë parë tsagla'ga lu shchi'ni më të gac mënë justë delantë lu Dios.

2

¹ Rac shtua'a gac b'ë'a të de quë nalë quëhuna dchi'ni por lë'ë të nu por grë ra naquërelëdë guë'dchi Laodicea nu por grë ra naganá'di'i lua. ² Galërní'i ldua'a na zndë'ë; quëhuna parë gac rall firmë lu shti'dzë më nu parë gac shtu'u rall sa' rall más. Rac shtua'a de quë tsasë rall di'dzë nadë guënëdi'i mënë guahietë, perë iurne' sí, riasë rall shti'dzë Dios nu runguë b'ë'a rall Cristo. Llëru'bë na cusë ni. ³ Por Cristo sulamëntë gac b'ë'a mieti llni shtë Dios. Por Cristo sulamëntë tsasë mieti verdá naná ziquë cusë nalasac. ⁴ Cagnia'a lu të cusë ni të parë ni tubi adë chu cuguëdi'i lë'ë të con ra di'dzë narlua'a chulë perë falsë nahin. ⁵ Pues aunquë nilë adë zúdia'a con lë'ë të, rëagná ldua'a lë'ë të. Nalë rquitë ldua'a; nanëa unidë na hia'a. Nanëa tsaldí ldu'u të shti'dzë Cristo con guëdubinú ldu'u të. Na të firmë con fe shtë të.

⁶ Bë'në të recibir Cristo Jesús ziquë Dadë shtë të; por ni gulë guquerëldëru'u unidë con lë'ë më. ⁷ Ziquë tubi hiaguë nanapë lu'chi za'quë u ziquë tubi hiu'u nanapë cimientë fuertë, gulë gac firmë lu shti'dzë më ziquë más antsë bësë'dë të. Nu gulë bédë'ë graci lu më guëdubi tiempë; gulë guni'iru'u dushquilli lu Dadë.

Vidë cubi narne'e Jesús

⁸ Gulë gapë cuidadë të adë chu cuguëdi'i lë'ë të nu tsanaldë të enseñansë shtë rall. Caglua'a rall sulamëntë con lo quë narëalë guëc mënë. Caglua'a rall di'dzë falsë nanápëdi'i pudërë de acuerdë con custumbrë nu creenci shtë rall naná shgabë nguui. Adë nápëdi'i rall llni shtë Cristo. ⁹ Dios gúqui' nguui; lë më Jesucristo. Grë pudërë nu grë llni shtë Dios napë Jesucristo, ¹⁰ nu lë'ë të rac b'ë'a të na të shini Dios. Por Jesucristo napë të mizmë vidë shtë Dios; adë runë fáltëdi'i. Na më primërë entrë grë ra nanapë pudërë nu entrë grë ra espíritu naná rnib'ë'a. ¹¹ Por Cristo na'a të limpi delantë lu Dios. Bëdchisú më duldë shtë të. Gúquëdi'i të limpi por custumbrë shtë galriuguë cuerpë cumë runë mënë israelitë, sino Cristo bëzunëhi' almë shtë të. ¹² Bëriubë nisë të; bëga'chinú të Jesucristo nu zni gac rescucitar të juntë con lë'ë më purquë gualdí ldu'u të pudërë shtë Dios, el quë nabëldishtë lë'ë Jesús ladi ra tégulë. ¹³ Antsë nápëdi'i të vidë shtë Dios, sino ziquë tégulë guquërelëdënu të duldë; gadzë duldë la'ni ldu'u të, perë iurne' Dios bëcua'ñi lë'ë të juntë con Cristo. Unidë na hia'a con lë'ë më. B'ë'në më perdunë grë duldë shtë hia'a. ¹⁴ Bëti'i Dios lo quë naná cuntrë lë'ë hia'a, grë lo quë nabëdë'na'a cuntrë lë'ë shtë më. Lëy ni bédchi'bë demandë cuntrë lë'ë hia'a, perë bëti'i më grë demandë ni por galguti shtë Jesús. Bédë'ë më fin grë demandë iurë guti Jesús lu cruz. ¹⁵ Cristo b'ë'në gan lu grë nanapë pudërë nu lu grë el quë narnib'ë'a. Bia'a më ra narnib'ë'a ziquë nariá tubi prësi; ziazú rall lu desfile parë guëná mieti b'ë'në më gan lu rall. Iurë guti më lu cruz, b'ë'në më gan lu pudërë shtë rall.

Gulë gac shtu'u lo quë nanú lu gube'e

¹⁶ Por ni adë chu gunë juzguë lë'ë të por lo quë naráu të u lo quë naruu' të. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por custumbrë shtë laní, si talë quëhunë të cumplir u adë quëhúnëdi'i të cumplir. Adë chu gúnëdi'i juzguë lë'ë të por lo quë naquëhúnë ra dzë narzi'i ldu'u mënë u ra dzë delicadë shtë laní. ¹⁷ Grë ra cusë rë' na ziquë tubi figurë shtë naná guëdchini despuësë, u sea Cristo. ¹⁸ Adë rsá'nëdi'i të ni tubi chu guëdchisú premi narac shtu'u Dios gapë të. Si talë guëni'i mënë lu të napë quë gunë të adorar na ianglë u talë guëni'i rall napë quë cubënebi të shti'dzë ra ianglë, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. Grë mënë ni riutë rall cusë adë guná'di'i rall. Runë nadchini rall. Rianaldë rall tēchi llgabë mal; rialdí ldu'u rall cusë nanápëdi'i ni tubi prëbë. ¹⁹ Adë rianaldëdi'i rall shnezë Cristo con fe naná firmë. Lë'ë më na më cabësë shtë shmënë më. Por lë'ë më grë ra naná rialdí ldu'i de verdá, na rai' ziquë partë shtë cuerpë;

napë rai' vidë; runë alimantar rai' por lë'ë më; riaru'bë rai' por pudërë shtë më. Ndë'ë ze'dë de Dios.

²⁰ Guti të juntë con Cristo; bënë më parë adë gúnëru'udi'i të duldë. Por ni çpëzielu quërelde të ziquë los de más mënë shtë guë'dchiliu? Çpëzielu rianaldë të tëchi ra custumbrë nu rëglë shtë nguui? ²¹ Rni'i mënë: "Adë rgá'ldëdi'il ndë'ë" u rni'i rall: "Adë gáudi'il ndë'ë" u "Adë rná'zidi'il ndë'ë". ²² Grëtë' ra rëglë rë' napë quë tsalú, igual cumë los de más cusë tsalú rahin. Rëglë ni nadë más na rahin enseñansë nu lëy shtë mënë. ²³ Verdá rlua'a ra rëglë rë' ziquë cusë za'quë purquë el quë narianaldë tëchi cusë ni, quëzac zill el mizme lë'ëll. Voluntariament quëhúnëll cumplir con zihani devociuni. Rlua'a rall ziquë mënë narunë cumplir cusë durë, perë grëtë' ra custumbrë rë' nãpëdi'in pudërë parë guëzalú deseo mal nananú la'ni ldu'u mënë.

3

¹ Iurní rnia'a lu të, gac resucitar të juntë con Cristo. Iurnë' gulë gudili lo quë naná ze'dë de Dios catë quëbezë Jesucristo ladë ldi shtë më. ² Gulë tsanaldë ra deseo shtë më, lëdëdi'i ra deseo mal shtë mënë ³ purquë guti të parë cusë shtë guë'dchiliu; nabaninú të Cristo nu lë'ë më nabaninú më Dios. Vidë cubi nanapë të na ziquë cusë naga'chi; napë tëhin por Cristo. ⁴ Nadápa'a vidë verdadërë por Cristo. Iurë lë'ë më guëabri' lu guë'dchiliu stubi, guziá hia'a parë guëquërelde'nú hia'a lë'ë më catë nidi'i fin, catë nanú pudërë nu lni shtë më.

Vidë cubi

⁵ Por ni gulë gudini grë cusë mal la'ni ldu'u të. Adë chu gápëdi'i stubi na'a, sulë tsé'li'. Gulë bësa'në grë cusë mal nanadë rllu'i'idi'i. Adë tsaglá'guëdi'i të cusë dzabë ziquë mal deseo nananú la'ni ldu'u të. Adë rzëbidi'i ldu'u të ra cusë shtë guë'dchiliu purquë ni na idolatría; quëhúnëll adorar ra cusë shtë guë'dchiliu. ⁶ Por grë ra cusë ni naquëhunë mënë nanadë rz'u'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëshe'ldë më cashtigu dushë guëc rall. ⁷ Lë'ë të bë'në të grë ra cusë rë' iurë quërelde të ziquë ra nadë guënëdi'i Dios ⁸ perë rnia'a lu të, gulë bësa'në grë duldë. Adë rdë'ëdi'il lugar ldaguë llanë la'ni ldú'ul. Adë chu guëldëdi'i lu sáhi'. Adë rúnëdi'i vengar. Adë rni'i guídzëdi'il guëc sa'l. Adë chu guëni'idi'i di'dzë dzabë. ⁹ Adë chu guëni'idi'i bishi lu sáhi'. Gulë bédchisú grë ra cusë ni purquë hia bësa'në të mudë nanabani të antse' con grë maldá. ¹⁰ Na të mënë cubi por pudërë shtë më. Dzë con dzë rcubi shgabë të con lni shtë më; quëac cambi të hashtë gac të ziquë el quë nabëdë'ë vidë cubi parë lë'ë të. ¹¹ Pues lu Dadë Dios sulë Cristo nasac. Adë rúnëdi'i

importë si talë nal më israelitë u adë nádi'il më israelitë. Adë rúnëdi'i më casë si bëriuguë cuerpë shtënël u adë bëriúguëdi'in, u si nal më zitu u si talë nal bajo ordë shtë stubi mënë, u si talë nãpël libértá. Tubsë cusë nasac naná si talë ranguë bë'al Cristo.

¹² Rac shtu'u Dios lë'ë të nu gulë më lë'ë të parë gac të mënë santu delantë lu më. Por ni ziquë racu mënë con shabë cubi, gulë gac mënë narga'a ldu'u sáhi'; gulë gac mënë humildë nu pacënci. Gulë gac mënë za'quë lu sa' të. Gulë bë'në sirvë lu rall. ¹³ Adë rié'dëdi'i të con mudë nanabani sa'l, sino bë'në perdunë lë'ëll aunquë rdchí'bëll demandë cuntrë lë'ëll. Napë quë gúnëll perdunë sa'l igual manërë ziquë Dios bë'në perdunë lë'ëll. ¹⁴ Más de ni gulë gapë llëru'bë amor, purquë rqui'ni gac shtu'u sa'l parë gac të unidë nu parë guëquërelde'nú të sin dishi'bi. ¹⁵ Gulë bédë'ë si cue'dchí Dadë Jesús ldu'u të; parë ni gulë më lë'ë të parë gac të mënë unidë ziquë cuerpë nanapëdi'i narunë molestë. Nu gulë bédë'ë graci lu më guëdubi tiempë.

¹⁶ Gulë bédë'ë sí të guëni'bë'a diza'quë shtë Cristo entrë lë'ë të mientras quëglua'a të sa' të, mientras quëni'inú të sa' të con lni shtë Dios. Nu gulë bi'ldi lu Dios grë clasë cantë naná labansë parë Dios. Gulë bi'ldi lu më con guëdubinú ldu'u të. Gulë bédë'ë graci lu më. ¹⁷ Cualquier cusë narunë të u lo quë narni'i të, gulë bë'nin sulë parë gunë mënë alabar Dadë Jesús nu gulë bédë'ë graci lu Dios, Shtáda'a, por lë shtë shini më.

Lo quë narunë tucarë gunë ra shmënë Dios

¹⁸ Lë'ë të tse'lë nguui, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël purquë ni na narunë tucarë gunë të ziquë shmënë Dadë Jesús. ¹⁹ Lë'ë të nguui, gulë gac shtu'u tsé'lël; adë runë nadúshëdi'i lu tsé'lël. ²⁰ Lë'ë të llguë'në, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë shtadë të guëdubi tiempë purquë ni na lo quë narëu' ldu'u Dios. ²¹ Dadë nanapë shini, gulë gapë vidë za'quë delantë lu shini'ni të adë tsasháquëdi'i ldu'u llguë'në lu shnezë Dios. ²² Lë'ë të narunë sirvë lu lamë, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë lamë, lëdë niá'asëdi'i iurë lë'ë lamë rna lu të, sino gulë bë'në sirvë lu rall guëdubinú ldú'ul. Napë quë guëa'në të bien lu lamë purquë zni guëlua'a de quë quëhunë të rëspëti Dios de verdá. ²³ Cualquier dchí'ni naquëhunë të, gulë bë'nin con guëdubinú ldú'ul purquë quëhunë të sirvë lu Dios, lëdë niá'asëdi'i lu mënë. ²⁴ Nanë të de quë lë'ë Dadë guëne'e më tubi herenci ziquë premi ca'a të purquë quëhunë të sirvë lúhi'. ²⁵ Perë el quë narunë mal, ni gúnëll recibir pagu mal por lo quë naquëhúnëll purquë lu Dios grë hia'a na igual. Gunë më tratë igual grë mënë.

4

¹ Lë'ë të lamë, gulë guc të mënë za'quë lu narunë dchi'ni. Gulë bë'në tratë bien lë'ë rall purquë nanë të lamë shtë të, quëbézi' gube'e. ² Gulë tsagla'guë guëni'inú Dios nu gulë cue nasini. Gulë bédë'ë graci lu Dios. ³ Gulë guna'bë lu më por lë'ë na'a ndë'ë të parë guëne'e më permisi lu na'a parë guadi'dzë na'a diza'quë. Gulë guna'bë lu më të parë gac guëlua'na'a lu mënë lo quë adë guënëdi'i, de quë sulë Cristo napë pudërë parë gunë më salvar mieti. Por diza'quë rë' nanúa prësi ndë'ë. ⁴ Gulë guna'bë lu më parë gunë më compa'ni na parë guëluá'ahia diza'quë tubi manërë clarë purquë zni runë tucarë.

⁵ Gulë guquërelde za'quë lu ra nadë rialdidi'i ldu'i shti'dzë Jesús. Gulë bë'në provëchë bien guëdubi tiempë parë gúnël bien delantë lu rall. ⁶ Ziquë iurë ria zedë guëc cumidë parë gapin sabor, gulë bësa'në de quë di'dzë shtë të gaquin naza'quë, lëdëdi'i di'dzë dzabë. Iurni gac bë'a të lla mudë guadi'dzënu të sa' të.

Lúltimë saludë nabëshe'ldë Pablo

⁷ Tíquico naná bëchi narac shtu'u hia'a, guëni'ill lu të cuendë shtë na. Tíquico nall el quë narunë compa'ni na lu shchi'ni më. Nall tubi servidor za'quë shtë Dadë Jesús. ⁸ Guëni'i Tíquico lu të lla na na'a ndë'ë. Quëgshë'lda lë'i' parë guëni'inull lë'ë të parë gapë të más ánimo lu shnezë më; su të más firmë lu shnezë Dios. ⁹ Nu guëshe'lda Onésimo; gúnëll compa'ni Tíquico. Onésimo na më ladzë të nu náhi' servidor za'quë shtë Jesús. Nalë rac shtu'u hia'a lë'i'. Guadi'dzë rai' lo quë naná zuzac na ndë'ë.

¹⁰ Aristarco el quë nananú lachigui'bë con na, quëgshë'ldëll saludë con Marcos, shprimi Bernabé. Lë'ë të napë të ordë shtë shcuendë Marcos. Si talë tsaguë'nëll visitar lë'ë të, gulë bë'në recibir lë'i' con bien. ¹¹ Tambiën Jesús nanapë stubi lëhi', Justo, quëgshë'ldëll saludë parë lë'ë të. Entrë grë ra mënë israelitë naná shmënë Jesús, Aristarco, Marcos, nu Justo, na rai' lúniquë nabë'në compa'ni na parë guadi'dza shti'dzë Dios, di'dzë narni'i lla tsutë mënë catë rni'bë'a Dios. Lë'ë rai' de vërë nalë bë'në rai' compa'ni na. ¹² Epafras zac nall më ladzë të; quëgshë'ldëll saludë. Náhi' servidor shtë Jesucristo nu rúni' ruëguë lu Dios siemprë por lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldú'ull de quë gac bë'a të voluntá shtë më. Quëgná'bëll gunë të cumplirin. ¹³ Nahia testigu de quë Epafras nalë bë'nëll dchi'ni parë bien shtë të nu zac parë bien shtë ra mënë naquërelde guë'dchi Laodicea nu Hierápolis. ¹⁴ Lucas lë'ë ducturë narac shtu'u hia'a, con Demas, rshë'ldë rai' saludë parë lë'ë të.

¹⁵ Gulë bë'në saludar ra narialdi ldu'i Jesús, ra naquërelde guë'dchi Laodicea. Nu zac gulë bë'në saludar Ninfas con grë ra nardëá lidchi'. ¹⁶ Despuësë de gu'ldë të cartë rë', gulë bëshe'ldë mizmë cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Laodicea. Nu gulë bi'ldi cartë nabëshe'lda lu ra mënë ni. ¹⁷ Guni'i lu Arquiipo di'dzë rë': "Bë'në cumplir dchi'ni nabëne'e Dadë parë gúnël. Adë gac nabëchidi'il lu voluntá shtë më."

¹⁸ Na Pablo quëquëa'a tubi saludë parë lë'ë të con prupi guiahia. Gulë bësëagná ldu'u të con oraciuni shtë të nanúa prësi. Dios gunë ldoi' më lë'ë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Tesalonicenses

*Bëquë'e Pablo tubi cartë lu grupë shtë
shmënë Dios naquërelde guë'dchi Tesalónica*

¹ Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con Silvano nu Timoteo lu ra grupë shtë shmënë Dios, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtëada'a con Jesucristo Shlãma'a gudili lë'e të; na të shmënë më. Rna'ba lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'e të, nu rna'ba lu më gunë më compa'ni lë'e të, të cuedchí ldu'u të.

*Rna ra mënë lla zianaldë ra më Tesalónica
shnezë më*

² Iurë ruadi'dzënu na'a Dios, siemprë rna'bë na'a lu më por lë'e të. Siemprë rdë'e na'a graci lu më por lë'e të. ³ Rëagná ldu'u na'a lë'e të iurë rna'bë na'a lu Shtëada'a Dios por lë'e të. Rëagná ldu'u na'a de quë demasiadë rialdí ldu'u të Dios nu rëagná ldu'u na'a tsagla'guë gunë të shchi'ni më con guëdubinú ldu'u të. Nalë rac shtu'u të lë'e më, nu zuga'a të firmë shnezë më purquë quëbezë të tiempë naguëdchini Dadë Jesucristo stubi vuelte lu guë'dchiliu. ⁴ Rnia'a lu të, bëchi la sa' hia'a, nanë na'a rac shtu'u Dios lë'e të nu gulë më lë'e të parë gac të shmënë më. ⁵ Pues dzë ni biadi'dzë na'a lu të diza'quë, be'dë guëni' na'a con pudërë shtë Espiritu Santo, lëdë niá'asëdi'i con di'dzë nadi'a na'a. Bëdchini na'a lu të purquë nanë na'a ra di'dzë rë' nahin verdá shtë Dios. Nu mizmë lë'e të rdë'e të cuendë lla bëlezënu na'a lë'e të parë bien shtë të purquë rac shtu'u na'a lë'e të.

⁶ Rgubënebi të ziquë dzudë'në na'a nu rgubënebi të lo quë nabë'në Dadë Jesús. Iurë gualdí ldu'u të diza'quë, demasiadë rquitë ldu'u të purquë quëbezënu të Espiritu Santo la'ni ldu'u të. Guc të shmënë Jesús perë mizmë tiempë guzunaldë mënë lë'e të demasiadë. ⁷ Ra mënë narialdí ldu'u diza'quë regiuni Macedonia nu Acaya, guná rall lla mudë quërelde të; na të ejemplë parë lë'e rai'. ⁸ Guaglua'a të diza'quë shtë Dadë Jesús lë'e ra mënë, lëdë niétiqë ra naquërelde Macedonia nu Acaya sino quë lu grë ra naquërelde alreduerë ra regiuni rë'. Por ni adë rquí'nidi'i pë guëni' na'a de lë'e të lu ra mënë purquë nanë rall lla nabani të. ⁹ Lo mizmë lë'e rall ruadi'dzë rall mudë nabë'në të recibir lë'e na'a dzë nabidë guená na'a lë'e të. Ruadi'dzë rall lla bësa'në të ídolo shtë të parë guanaldë të shnezë Dios, më nanabani. Lueguë guzublú bëzu'bë diaguë të shti'dzë Dios verdadërë. ¹⁰ Nu ruadi'dzë rall lla quëbezë të Jesús, shini

Dios. Quëbezë të dzë guëabrí më de gube'e, lo mizmë Jesús nabëldishtë Dios ladi ra tégulë. Jesús ni gunë më salvar lë'e hia'a lu cashtigu dushë nague'she'ldë Dios parë ra mënë shtë guë'dchiliu.

2

*Mudë nabë'në Pablo dchi'ni guë'dchi
Tesalónica*

¹ Mizmë lë'e të bëchi la sa' hia'a, nanë të dzë nabe'dë guená na'a lë'e të, adë gúquëdi'in sin resultatë. ² Bien nanë të guzunaldë ra mënë lë'e na'a guë'dchi Filipos antsë bëdchini na'a Tesalónica. Guni'i guidzë ra mënë lë'e na'a nu bëquë'e hiaguë rall lë'e na'a, perë Dios bè'në compa'ni lë'e na'a. Con guëdubinú ldu'u na'a biadi'dzë na'a ra diza'quë lu grë të. Adë bëdzëbëdi'i na'a aunquë nalë guzunaldë ra mënë lë'e na'a. ³ Adë bësiguëdi'i na'a lë'e të purquë ra di'dzë nabëlua'a na'a lë'e të nahin verdá. Guquërelde za'quë na'a con lë'e të, lëdëdi'i con ra llgabë mal. Be'dë guëni' na'a lu të parë tsanaldë të nezë za'quë shtë Dios. ⁴ Iurë bëdëdë na'a lu prëbë shtë Dios, bè'në më incarguë lë'e na'a ra diza'quë shtë më nangunë salvar lë'e hia'a. Zni riagni' na'a shti'dzë më lu ra mënë. Adë riagni' na'a diza'quë lu ra mënë niétiqë parë gac shtu'u rall lë'e na'a sino quë dzudë'në na'a shchi'ni Dios, el quë narnibë'a lë'e na'a. Dios na testigu de quë verdá na llgabë shtë na'a. ⁵ Cumë ziquë nanë të nunquë adë bëlua'adi'i na'a lë'e të con di'dzë chulë naruadi'dzë ra mënë shtë guë'dchiliu, nu adë bëlua'adi'i na'a lë'e të con protëstë parë nadchisú na'a shtumi të. Dios nanë më grë ra di'dzë rë' nahin verdá, grë di'dzë narni' na'a lu të. ⁶ Nunquë adë rguíldi'i na'a parë gac na'a më ru'bë lu ra mënë, nilë lë'e të, nu nilë ra naquërelde ra stubi ladë, perë ziquë muzë shtë Jesús naná na'a, napë na'a derechë parë niana'bë na'a lu të ra cusé narqui'ni na'a perë adë chu bè'nëdi'in. ⁷ Mejurë bëdë'në nadu'u na'a lu të ziquë tubi na'a narac shtu'u ra shíni'. ⁸ Tantë rac shtu'u na'a lë'e të, be'dë guëni' na'a diza'quë shtë Dios lu të nu bëdë'në na'a sirvë lu të purquë llëru'bë cari'ni nadapë na'a parë lë'e të. ⁹ Gu rëagná ldu'u të bëchi la sa' hia'a, lla bëdë'në na'a dchi'ni hashtë bëdzaguë na'a parë gudili na'a nagu'dáu na'a? Dzë ni be'dë guëni' na'a diza'quë shtë Dios lu të. Bëdë'në na'a dchi'ni dzë la gue'lë parë adë pë guná'bëdi'i na'a lu të.

¹⁰ Lë'e të naná rialdí ldu'u diza'quë, nanë të nu rna Dios lla guquërelde nu na'a lë'e të. Guquërelde za'quë na'a con lë'e të sin ni tubi llgabë mal. Adë gunadí'i të bëdë'në na'a dulde iurni purquë vidë shtë na'a limpi nahin delantë lu Dios. ¹¹ Cadë lë'e të nanë

të lla mudë biadi'dzënu' na'a lë'ë të lla gunë të. Guni'inu' na'a lë'ë të cadë tubi të cumë ziquë rni'inu' shtadë llguë'në lë'ë llguë'në. ¹² Guni'i na'a lu të con guëdubinu' ldu'u na'a; bënë'e na'a cunseju parë guëbani të tubi vidë nanà rëu' ldu'u Dios. Guna'bë Dios lë'ë të parë tsutë të lugar catë rni'bë'a më, catë nanu' pudërë nu llni shtë më.

¹³ Tambiën rdë'ë na'a graci lu më guëdubi tiempë purquë dzë ni, bëquë diaguë të diza'quë shtë Dios. Tiempë nabe'dë guëni'i na'a lu të, bë'në të recibirin ziquë lë'ë më niani'i më lu të. Adë bë'nëdi'i të recibirin ziquë di'dzë përuchi, purquë de verda na rahin diza'quë shtë Dios narunë cambi vidë shtë të. ¹⁴ Pues rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë ni guzunaldë ra mënë ladzë të lë'ë të, guzëbëni të ziquë bë'në ra shmënë Dadë Jesús nanarë Judea. Ra më israelitë guzunaldë rall lë'ë ra grupë shtë shmënë Dios, nu ra më ladzë të guzunaldë rall lë'ë të purquë rialdi ldu'u të diza'quë. ¹⁵ Ra më israelitë gudini rall lë'ë Dadë Jesús nu gudini rall ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu rall. Mizmë manërë bëquë guia'a rall shti'dzë na'a. Adë quërelldë za'quëdi'i rall delantë lu Dios. Rldë rall nu rzu rall lu grë mënë. ¹⁶ Nu adë gunëdi'i rall niagni'i na'a diza'quë lu ra mënë nanádi'i më israelitë parë gac salvar rall. Por lo quë naquëhunë rall, ziaru'bë ra duldë shtë rall. Iurne' bëdchini cashtigu dushë shtë Dios guëc rall parë siempër.

Rac shtu'u Pablo tsagnáhi' më Tesalónica stubi vuelltë

¹⁷ Por partë shtë na'a rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, dzë nagunitilú na'a lu të tubi tiempë, masiá adë chu rnádi'i lu të, perë siempër nanú të la'ni ldu'u na'a. Nu llëru'bë gan gupë na'a parë guëná na'a lu të stubi. ¹⁸ Guc ldu'u na'a nadë'pë na'a masiá niá'asë sulë Pablo. Guadza'guë vuelltë guc ldu'a nidë guna visitar lë'ë të perë cadë vuelltë narac shtua'a nelda, mëdzabë Satanás guzull lua parë adë bédëdia'a. ¹⁹ Dzë naguidë Dadë Jesús stubi vuelltë, zuga'a të lu më; guëquitë ldu'u na'a con lë'ë të iurni. Nadapë na'a llëru'bë confiansë lë'ë të. ¿Chu gunë lëgrë ldu'u na'a iurë guëdchini më? pues mizmë lë'ë të gunë lëgrë të ldu'u na'a dzë ni. ²⁰ Rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu zihani mënë rni'i za'quë rall de lë'ë na'a purquë na të shmënë Dios.

3

¹ Iurni hiadë biá'adi'iru'u ldu'u na'a sin quë adë nianá na'a lla nabani të nga'li; bédë'në na'a llgabë, mejurë guëdëa'në na'a lë'ësë na'a Atenas ² parë guëshe'ldë na'a Timoteo; guidë guënáhi' lë'ë të. Timoteo náhi' bëchi la sa' hia'a. Bëshe'ldë na'a Timoteo; bidë guëllí'i tubi nutici shtë të lla quërelldë të nga'li. Timoteo náhi' tubi muzë

shtë Dios nabë'në dchi'ni con lë'ë na'a iurë biagni'i na'a diza'quë shtë Jesucristo lu ra mënë. Bëshe'ldë na'a lë'i' parë guëni'inúhi' lë'ë të parë tsagla'guë të más firmë shnezë Dios ³ nu parë ni tubi të adë guëdzëbëdi'i nu nilë guëzë guëtëdi'i të shnezë më iurë rzunaldë mënë lë'ë të. Bien nanë të de quë grë ra shmënë Jesús na rall designadë parë ra cusë durë rë'. ⁴ Dzë nianá guquërelldënu' na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë zunaldë ra mënë lë'ë hia'a. Zni guc cumë ziquë nanë të. ⁵ Por ni hiadë biá'adi'i ldu'a'a; bëshe'lda Timoteo parë bidë guënáhi' lë'ë të, gu nianá canalë të shnezë Dios. Purquë bédzëbë na'a niasini mëdzabë lë'ë të nezë mal. Iurni adë pë resultatë nane'e shchi'ni Dios nabë'dë'në na'a ladzë të.

⁶ Perë hia bëagri Timoteo de Tesalónica. Bë'dë guënúhi' ra nutici za'quë lla nabani të nu nianá rialdi ldu'u të diza'quë nu nianá rac shtu'u sa' të. Biadi'dzë Timoteo nianá rëagná ldu'u të lë'ë na'a nu nianá rac shtu'u të lë'ë na'a. Rni'i' napë të llëru'bë de seo de quë guëabri guëná lul sa' hia'a stubi vuelltë, igual ziquë rac shtu'u na'a guëná na'a lu të. ⁷ Por grë naguni'i Timoteo lu na'a de lë'ë të bëchi, nalë rquitë ldu'u na'a. Masiá rldënu' mënë lë'ë na'a nu rzunaldë rall lë'ë na'a, rbedchí ldu'u na'a purquë nianá zia'gla'guë të firmë lu shnezë Dios. ⁸ Iurë bini na'a de quë nianá zú të firmë lu diza'quë shtë Dadë Jesús, nahin ziquë vidë cubi parë lë'ë na'a. ⁹ Adë rdzëldëdi'i na'a guadë graci guëdë'ë na'a lu Dios por lë'ë të, tantë rquitë ldu'u na'a; bini na'a naguni'i Timoteo de lë'ë të. ¹⁰ Dzë la gue'lë rna'bë na'a lu Dios, guëne'e më permúsi lë'ë na'a parë guidë guëná na'a lë'ë të parë guëlua'a na'a lë'ë të narunë faltë tsasë të.

¹¹ Rna'bë na'a lu Dios Padre, Shtáda'a nu lu Dadë Jesucristo Shláma'a de quë gunë më compañi lë'ë na'a parë gac guëdë'pë guëná na'a lu të. ¹² Nu rna'bë na'a lu më gunë më compañi lë'ë të parë más gac shtú'uru'u të sa' të, nu tsarú'bëru'u cariñi nanapë të con sa' të con grë mënë, igual ziquë lë'ë na'a rac shtu'u na'a lë'ë të. ¹³ Rac shtu'u na'a gunë më compañi lë'ë të parë su të firmë shnezë më. Rac shtu'u na'a cuezë të limpi delantë lu Dios, Shtáda'a, dzë guëdchini Dadë Jesús con grë ra tégulë nagualdi ldu'u diza'quë shtë më.

4

Mudë narac shtu'u Dios guëbani miati

¹ Iurne' rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, bëlua'a na'a lë'ë të lla mudë narac shtu'u Dios guëbani të nu nanë na'a zni nabani të. Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rdë'në na'a ruëguë lu të nu rni'inú na'a lë'ë të de quë tsagla'guë guëbani të mudë narac shtu'u Dios. Znisë tsagla'guë gunë të.

² Hia nanë të lla guni'i na'a lu të ra ldoi' shtë Dadë Jesús purquë bëshel'dë më lë'ë na'a guëni'inú na'a lë'ë të. ³ Mudë narac shtu'u Dios guëbani të nahin, gunë të in-triegu mizme lë'ë të lu Dios. Guëbani të niétiqë parë lë'ë më; adë chu guëqunúdi' tsel'ë sáhi'. ⁴ Cadë nguui nanapë tsé'li' gac b'é'all de quë rac shtu'u Dios guëbani za'quë rall con tsé'lëll. Gac shtu'ull tsé'lëll nu gúnëll honrar tsé'lëll. ⁵ Adë gúnëll ziquë runë ra mënë nanadë guënédi'i Dios. Napë rall mal llgabë. Rac shtu'u rall gunë rall complir deseó mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁶ Adë gunë të duldë rë' con tse'lë sa' të; adë gunë të ofender sa'l purquë Dadë Dios guëdë'ë më tubi cashtigu dushë parë ra narunë duldë rë'. Hia guni'i na'a lu të nu biadi'dzë na'a lu të shcuendë ra cusë ni. ⁷ Dios guna'bë lë'ë hia'a parë guëbani hia'a sin duldë de-lantë lu më parë guëdáp'a'a tubi vidë limpi lu më. ⁸ Bëshel'dë Dios lë'ë Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë hia'a. El quë narzu'bë diáguëdi'i di'dzë rë', quëhúnëll menos lë'ë Dios, lëdë niá'asëdi'i lë'ë na'a.

⁹ Hiadë rqui'nidi'i guëqëa'a lu të parë gac shtu'u sa' të purquë lu mizme Dios bëlua'a lë'ë të lla gac shtu'u sa' të. ¹⁰ Nu zni rac shtu'u të grë shmënë Jesús naquërel'dë Macedonia. Perë rdë'në na'a ruëgë lë'ë të, ra bëchi la sa' hia'a, gulë guaru'bë cariñi nanapë të con sa' të. ¹¹ Gulë guni'i ldu'u të guëbani za'quë të, adë pë dishi'bi. Gulë guni'i ldu'u të gunë të dchi'ni. Zni guni'i na'a lu të antsë. ¹² Gulë bë'nin parë guëni'i za'quë ra mënë nanadë rialdi'i ldu'u diza'quë; adë guëldënu rall lë'ë të sino guëni'i rall bien de lë'ë të. Zni adë pë gunë faltë parë lë'ë të.

Dzë guidë Jesús guë'dchiliu stubi vuellë

¹³ Rnia'a lu të bëchi, rac shtu'u na'a gac b'é'a të pë gac con ra tégulë parë adë tsúdi'i ldu'u të tristë ziquë nanú ldu'u ra narni'i iurë rati ra sa' rall, hiadë guëbridi'i guená lul sa' rall stubi vuellë. ¹⁴ Ziquë rialdi ldu'u hia'a de quë Jesús guti nu quashtë më ladi ra tégulë, zni rialdi ldu'u hia'a dzë guëshe'ldë Dios lë'ë Jesús stubi vuellë lu guë'dchiliu, guëdchininú më grë tégulë nagualdi ldu'i diza'quë shtë më.

¹⁵ Por ni rnia'a lu të ra di'dzë shtë Dadë Jesús. Lë'ë hia'a ra naguëa'në guëbani hashtë dzë naguëdchini më, adë chu quiblúdi'i lu ra naguti parë tsepi gube'e ¹⁶ purquë dzë ni, guini ra mënë tubi voz ziquë shtë rëy. Guini rall voz shtë tubi ianglë principal nu gu'ldë ianglë trompetë shtë Dios. Iurni ze'dë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Primërë tsashtë ra tégulë nagualdi ldu'i diza'quë. ¹⁷ Iurni grë ra shmënë Jesús nanabani lu guë'dchiliu juntë con ra naguashtë ladi ra tégulë, guëldisë më lë'ë rai'

lu guë'dchiliu parë guiá hia'a la'ni shcahi. Guiagtsa'guëlu hia'a lë'ë Dadë Jesús iurni. Zni guëlezënu hia'a lë'ë më parë siemprë. ¹⁸ Zni gaquin, por ni gulë guadi'dzënu sa'l di'dzë rë' të parë guëquitë ldu'u rall nu tsaldí ldu'u rall más.

5

¹ Rquë'a lu të bëchi la sahia, de quë adë rqui'nidi'i gac b'é'a hia'a pë dzë, nilë ca iurë guëdchini Dadë Jesús ² purquë bien nanë hia'a guëdchini më dzë ra mënë adë rzu nasinidi'i rall, igual ziquë rdchini nguba'në gue'lë. Zni guëdchini Dadë Jesús dzë adë pë llgabë runë ra mënë. ³ Dzë lë'ë mënë cagni'i: "Hia grë bëac dchi lu guë'dchiliu. Hia segurë nabani zá'ca'a." Dzë ni de repëntë guëdchini Jesús ziquë rna'zi dulurë ra na'a nanua'a shíni'. Zni guëdchini më parë guëzalú më guë'dchiliu nu adë chu mënë ldoi'a lu cash-tigu rë'. ⁴ Perë lë'ë të bëchi la sahia, hia nanú llni guëc të, të adë guëdchini dzë ni guëc të ziquë rdchini tubi nguba'në terciuni. ⁵ Grë hia'a nanú llni la'ni guëca'a nu rdë'ë hia'a cuendë ra cusë narni'i Dios. Hiadë nacahi la'ni guëca'a nu hiadë rzëdi'i hia'a ziquë rzë ra më gue'lë. ⁶ Por ni hiadë chu gúnëdi'i duldë ziquë duldë narunë ra mënë nanadë guënédi'i Dios, sino quë guëdzú nasini hia'a nu guëagná ldu'u hia'a de quë juici shtë Dios napë quë guëdchini. ⁷ Ra narunë duldë adë rdë'ëdi'll cuendë de quë mizme lë'ë rall rguili rall cashtigu shtë Dios parë lë'ë rall. Na rall ziquë ra narga'si gue'lë nu ziquë ra narzuu'dchi. Adë rdë'ëdi'i rall cuendë pë quëhunë rall. ⁸ Perë lë'ë hia'a nabani zá'ca'a delantë lu Dios. Guëdzú sini hia'a parë adë guësinidi'i mëdzabë lë'ë hia'a lu duldë. Tubi suldadë rácul con gu'i'bë nashábëll nu rzú'bëll casco parë rúnëll def-ender cuerpë shtënéll iurë rdildi rall. Igual lë'ë hia'a napë quë guëdë'na'a defender lë'ë hia'a lu Satanás. Tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios de quë gunë më salvar lë'ë hia'a. Gac shtu'u hia'a lë'ë më parë adë gúnëdi'i Sa-tanás gan guësiguëll lë'ë hia'a. ⁹ Adë gudildi'i Dios lë'ë hia'a parë gunë më cashtigu lë'ë hia'a sino quë parë guëne'e më vidë sin fin. Rzëlaa'dchi më vidë parë lë'ë hia'a purquë hia gudilli Dadë Jesucristo cuendë shtë hia'a. ¹⁰ Guti më lu cruz por lë'ë hia'a parë guëdáp'a'a vidë con lë'ë më la'ni gube'e. Si talë nianá nabani hia'a u hia guti hia'a guëbani hia'a con lë'ë më. ¹¹ Por ni tsagla'guë guëni'inú të ra sa' të con diza'quë rë' parë su rall firmë lu shnezë më.

Rni'inú Pablo lu ra narialdi ldu'i diza'quë

¹² Ziquë bëchi la sahia rnia'a lu të, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra naquëhunë shchi'ni Dios entrë lë'ë të, ra naná cabësë grupë shtë të. ¹³ Napë quë gunë të rëspëti nu gac shtu'u të lë'ë rall purquë gudili më

lë'ë rall parë shchi'ni më. Gulë guquërelde za'quë; adë pë dishi'bi runë të. ¹⁴ Tambiën rnia'a lu të ziquë bëchi la sahia, gulë guni'inú lu ra mënë nanëdi'i gunë dchi'ni. Gulë bë'në animar lë'ë narunë faltë tsaldí ldu'i diza'quë. Gulë bë'në compaňi nala'di su firmë lu shti'dzë më. Adë tsasháquëdi'i ldu'u të con ra sa' të.

¹⁵ Gulë guná, adë nádi'i bien gunë të ven-gar tubi sa' të. Adë rgúdi'i të galguezë. Mejurë gudili lla gunë të bien con grë ra sa' të nu con grë mënë la'ni guë'dchiliu.

¹⁶ Guëdubi tiempë gulë bëquitë ldu'u të. ¹⁷ Tsagla'guë guadi'dzënu të Dios nu gulë guna'bë lu më guëdubi tiempë. ¹⁸ Grë lo quë nacazac të, gulë béd'ë graci lu më purquë ni na voluntá shtë më gunë të. Lë'ë ni na voluntá shtë më parë grëtë' narialdí ldu'i diza'quë shtë Jesucristo.

¹⁹ Adë rcuë'zëdi'i të shchi'ni Espíritu Santo. ²⁰ Adë rquë guiá'adi'i të diza'quë narni'i mënë lu të por pudërë shtë Dios. ²¹ Iurë ze'dë guëni'i tubi nguui tubi di'dzë lu të, gulë bësë'din gu nahin diza'quë shtë Dios. Talë nahin shti'dzë Dios, gulë bëa'nënuhin perë si talë adë nádi'in shti'dzë Dios, adë réa'në guënúdi'i tëhin. ²² Gulë bësa'në grë cusë mal.

²³ Rna'bë na'a lu Dios narcue'dchí la'ni ldu'u hia'a, gunë më compaňi lë'ë të parë gunë të cumplir grë narac shtu'u më. Gac të niétiquë shmënë më. Rna'ba lu më të guëzunë më almë shtë të nu espíritu shtë të. Gunë Dios compaňi lë'ë të parë adë gunë dchi'ni të cuerpë shtë të lu cusë mal. Guëa'në të limpi sin duldë dzë naguëdchini Dadë Jesucristo. ²⁴ Dios gudili lë'ë të parë gac të shmënë më. Adë rúnëdi'i më cambi shti'dzë më. Guldí më iurë rni'i më lu të; gunë më cumplir grë cusë rë'.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

²⁵ Quëhuna ruëguë lu të bëchi la sahia, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a.

²⁶ Gulë bë'në saludar grë ra narialdí ldu'i diza'quë nga'li con tubi abrasë nacagshe'ldë na'a.

²⁷ Rna'ba lu të ziquë muzë shtë Jesucristo, bi'ldi cartë rë' lu grë ra shmënë Dadë Jesús narëta' nga'li.

²⁸ Rna'ba lu Dadë Jesucristo guëne'e më llëru'bë bendición parë lë'ë të. Zni gaquin. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pablo lu ra Tesalonicenses

Bëquë'e Pablo tubi cartë lu grupë narialdí ldu'i diza/quë guë'dchi Tesalónica

¹ Na Pablo con ra sa' hia'a, Silvano nu Timoteo, rquë'a cartë rë' lu grupë nacanalde tëchi diza/quë shtë Jesús, ra naquërelde guë'dchi Tesalónica. Dios Shtáda'a con Dadë Jesucristo gudili më lë'ë të parë gac të shmënë më. ² Rna'bë na'a lu Dios Padre nu lu Dadë Jesucristo gunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të. Cuedchí ldu'u të nu guëne'e më grë cusë za'quë parë lë'ë të.

Gunë Dios juzguë lë'ë ra narunë duldë

³ Rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siemprë rna'bë na'a lu Dios nu rdë'e na'a graci lu Dios por lë'ë të. Rdë'e na'a graci lu më purquë ziaru'bë cariñi nanapë të con sa' të nu dzë con dzë tsaldíru'u ldu'u të diza/quë shtë Dadë Jesucristo. ⁴ Por ni rbedchí ldu'u na'a con lë'ë të nu cagni' na'a lu ra grupë shtë shmënë Dios lla mudë bia'a ldu'u të lu ra nazunalde lë'ë të. Cagni' na'a lu rall de quë su të firmë lu shnezë Dios masiá rzunalde mënë lë'ë të. Tsagla'guë tsaldí ldu'u të de quë naza/quë na Dios, masiá quëhunë ra mënë cuntrë lë'ë të. ⁵ Por grë cusë durë narunë mënë cuntrë lë'ë të, rdë'e na'a cuendë de quë caglua'a Dadë Dios runë tucarë tsutë të lugar catë rribë'a më. Iurë rzunalde mënë lë'ë të, nahin tubi sëni de quë justë na Dios nu gunë më juzguë grë mënë.

⁶ Siemprë runë më ra cusë za'quë. Runë tucarë guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzunalde lë'ë të ⁷ perë cuedchí ldu'u hia'a dzë guëdchini Dadë Jesús de gube'e. Guëdchini më con ianglë pudërusë shtë më ⁸ nu con be'lë narru'u lu gui'i dushë. Guëdchini më parë guëdë'ë më cashtigu lë'ë ra nanadë guënëd'i Dios nu guëshe'ldë më cashtigu guëc ra narzu'bë diáguëd'i diza/quë shtë Dadë Jesús. ⁹ Guëzac zi më lë'ë rall la'ni gabildí catë nídi'i fin. Guënitilú rall nu Dadë Jesús. Guënitilú rall catë rribë'a Dios, catë nanú pudërë nu llni shtë më. ¹⁰ Gac ra cusë ni dzë guëdchini Dadë Jesús. Gunë më recibir hunurë shtë mënë nabëzunë Dios almë shtë rai'. Grë ra nabëzu'bë diaguë di'dzë shtë më, gunë rall alabar lë'ë më iurní. Guëni'i rall nabënë na më. Nu lë'ë të dzë ni, zuga'a të nga'li purquë gualdí ldu'u të diza/quë naguni'i na'a lu të.

¹¹ Por ni siemprë cagna'bë na'a lu Dios por lë'ë të de quë tsagla'guë gunë më cambi mudë nanabani të parë gunë tucarë cusë za'quë ziquë shmënë Dios. Pues guna'bë

Dios lë'ë të parë gac të shmënë më. Cagna'bë na'a lu më gunë më cumprir ra cusë narac shtu'u të gunë më. Con pudërë shtë më gunë të cumprir dchi'ni shtë më naguzublú të purquë rialdí ldu'u të lë'ë më. ¹² Zni gunë të alabar lë'ë Dadë Jesús ziquë runë tucarë. Mizmë tiempë guëlua'a më lë'ë të lu Dios de quë na të më za'quë. Zni gaquin niétiqë purquë Dios nu Dadë Jesucristo rac shtu'u më lë'ë të nu quëhunë më llëru'bë favurë parë lë'ë të.

2

Nguiu nagadzë duldë la'ni ldu'ull

¹ Iurne' rquë'a lu të shcuendë guc guëdchini Dadë Jesucristo de gube'e parë guëtéa më lë'ë hia'a lu guë'dchiliu nu guëquërelada'a con lë'ë më. ² Quëhuna ruëguë lu të, bëchi la sa' hia'a, adë rac ldu'udi'i të nu adë rdzëbëdi'i ldu'u të de quë hia bédchini Dadë Jesús, masiá rni'i ra mënë nahin verdá u rni'i rall nahin tubi di'dzë naguni'i Espíritu Santo lu rall. Talë rni'i rall de quë bë'në rall recibir tubi cartë nabeshe'ldë na'a narni'i zni, adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall. ³ Adë guësá'nëdi'i të guësiguë ra mënë lë'ë të purquë antsë guëdchini më, tsunë cusë gac cumprir. Tiempë ni zihani mënë guësá'në rall ldai' shtë Dios nu gunë rall cuntrë lë'ë më. Tiempë ni guëdchini tubi nguiu nagadzë grë clasë duldë la'ni ldu'ull, adë ni fin shtënëll. ⁴ Gúnëll cuntrë ra dios shtë mënë nu sull lu grë clasë cultë catë runë mënë adorar Dios de verdá. Guëshepi guiá'all mizmë lë'ëll nu tsutëll catë runë tucarë cuezë Dios nu guëni'ill mizmë lë'ëll na Dios.

⁵ ¿Gu rëagná ldu'u të gunia'a lu të grë ra cusë rë' dzë guquërelde'nú na'a lë'ë të? ⁶ Nanë të pë cusë rzu lu nguiu nagadzë grë clasë duldë la'ni ldu'ull, perë adë guëlua'alull lu ra mënë shtë guë'dchiliu hashtë tiempë nagunë Dios disponer. ⁷ Pues nanë hia'a de quë zihani mënë adë rac shtu'udi'i rall lëy za'quë nanadápa'a iurne'. ⁸ Iurní nguiu nagadzë duldë la'ni ldu'ull guëlua'alull lu ra mënë lu guë'dchiliu, perë Dadë Jesús con tubi di'dzë naguëni'i më, quini më lë'ëll. Guënitilú më lë'ëll iurë guëdchini më con pudërë shtë më. ⁹ Lë'ë nguiu mal ni guëdchínil con pudërë shtë Satanás parë gúnëll zihani milagrë nu cusë nalá'adi'i guená mënë. ¹⁰ Con zihani bishi guësiguëll lë'ë mënë nanadë rialdídi'i ldu'i diza/quë. Guënitilú rall purquë adë nēdi'i rall tsaldí ldu'u rall diza/quë parë gac salvar rall. ¹¹ Por ni Dios quëgsá'në më lë'ë rall parë tsaldí ldu'u rall bishi. ¹² Al fin grë ra nanadë gualdídi'i ldu'u diza/quë, ra nanapë gustë quëhunë duldë, gac condenar rall. Adë nídi'i fin parë lë'ë rall.

Dizdë principi gudili Dios lë'ë të

¹³ Perë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, de quë siempër rna'bë na'a lu Dios; rdë'ë na'a graci lu Dios por lë'ë të purquë Dadë Jesús rac shtú'ui' lë'ë të nu dizdë principi gulë Dios lë'ë të. Na të shini më por pudërë shtë Espíritu Santo purquë gualdí ldu'u të diza'quë. ¹⁴ Nu napë të shti'dzë më naguni'i na'a lu të parë tsutë të lugar catë rlua'a pudërë nu llni shtë Dadë Jesucristo. Parë ni guna'bë Dios lë'ë të.

¹⁵ Por ni gulë tsagla'guë firmë lu shnezë Dios nu gulë bëagná ldu'u të grë ra enseñansë naguni'i na'a lu të nu gulë bëagná ldu'u të ra enseñansë nabëquë'ë na'a la'ni cartë rë'. ¹⁶ Dios Padre Shtáda'a con Dadë Jesucristo, nalë rac shtu'u më lë'ë hia'a nu bëne'e më llëru'bë favurë parë lë'ë hia'a. Quëhunë më compa'ni lë'ë hia'a parë tsaldí ldu'u hia'a más nu parë gac bë'a hia'a de quë bë'në më salvar lë'ë hia'a lu cashtigu shtë më. ¹⁷ Rna'bë na'a lu më de quë gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të valurë nu fuersë parë gunë të shchi'ni më nu guëni'i të shti'dzë më lu ra mënë.

3*Gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a*

¹ Stubi cusë rnia'a lu të bëchi la sa' hia'a, gulë guna'bë lu Dios por lë'ë na'a parë más nasesë guërë'tsë diza'quë shtë Dadë Jesús lu ra më shtë guë'dchiliu. Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë rall recibirin con gustë nu de quë tsaldí ldu'u rall diza'quë, igual cumë ziquë bë'në të recibirin. ² Gulë guna'bë lu Dios de quë gunë më librar lë'ë na'a guia'a nguii mal nu ra narunë cuntrë shchi'ni Dios. Pues lëdë grëdi'i mënë rialdí ldu'u rall diza'quë narni'i na'a ³ perë nabënë na Dadë Jesús nu gunë më lo quë naguni'i më. Guldí më gunë më compa'ni lë'ë të parë gac të firmë lu shnezë më nu lë'ë më quëhapë më lë'ë të lu pudërë shtë mëdzabë. ⁴ Napë na'a confiansë lë'ë të purquë na të shmënë më, de quë quëhunë të ra cusë narnibë'a na'a gunë të. Nu tsagla'guë guëzu'bë diaguë të grë cusë ni. ⁵ Rna'bë na'a lu Dios gac bë'a të de quë rac shtu'u më lë'ë të. Rna'bë na'a gunë më compa'ni lë'ë të parë gapë të más pacënci masiá guëldënu' më'në lë'ë të.

Runë tucarë grë mieti gunë rall dchi'ni

⁶ Rnibë'a na'a lu të bëchi la sa' hia'a, purquë na na'a muzë shtë Dadë Jesucristo de quë adë gunë të igual naquëhunë ra sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni. Nabëchi rall nu adë rúnëdi'i rall rëspëti enseñansë naguni'i na'a lu rall. ⁷ Bien nanë të de quë runë tucarë grë të gunë të dchi'ni igual ziquë bédë'në na'a dchi'ni dzë guquërelde na'a con lë'ë të. ⁸ Gudilli na'a por grë cumidë nagudáu na'a. Dzë la gue'lë bédë'në na'a

dchi'ni hashtë bédzaguë na'a parë adë ni tubi de lë'ë të adë guá'adi'i të nicidá shtënë na'a. ⁹ Bédë'në na'a dchi'ni parë bëlua'a na'a lë'ë të de quë nabënë na gunë mieti dchi'ni. Be'rquë niadchini na'a lidchi të niadáu na'a sin quë adë niadílidi'i na'a lu të purquë bédapë na'a derechë parë niadë'në na'a ni. ¹⁰ Perë dzë gulezënu' na'a lë'ë të, guni'i na'a lu të de quë sa' të nanadë rac shtú'udi'i gunë dchi'ni adë guëdë'ë të pë gaul. ¹¹ Pues rni'i mënë lu na'a de quë beldá sa' të adë quëhúnëdi'i rall dchi'ni. Runë rall cupar lë'ë rall lu cusë nanadë rllu'i'di'i. Riutë rall la'ni ra cusë naquëhunë mënë. ¹² Ziquë muzë shtë Dadë Jesús, rnibë'a na'a nu rni'inú na'a lu të, runë tucarë gunë ra nguii ni shchi'ni rall parë gau rall. Adë tsutedi'i rall lidchi sa' rall parë quili rall pë gau rall.

¹³ Adë tsasháquëdi'i ldu'u të. Gulë tsagla'guë gunë të ra cusë za'quë delantë lu ra mënë. ¹⁴ Talë nanú tubi nguii ladi të nanadë rzu'bë diaguëdi'i di'dzë rë' nacagshe'ldë na'a iurne', gulë guná chull. Adë guëtsá'guëdi'i të lë'ëll parë guëtú lull. ¹⁵ Gulë gac shtu'u lë'ëll nu gulë guni'inú lë'ëll ziquë bëchi sa' të, lédëdi'i ziquë tubi enemigu shtë të.

Ndë'ë gualú cartë shtë Pablo con tubi saludë

¹⁶ Siempër nadápa'a paz por Dadë Jesucristo; por ni rna'bë na'a lu më gunë më compa'ni parë cuedchí ldu'u të. Rac shtu'u na'a gapë të tubi vidë za'quë siempër ancaldë nanú të, nu rac shtu'u na'a cuezënu' Dadë Jesucristo lë'ë të, grë të.

¹⁷ Na Pablo gualú bëquëa'a cartë rë' lu të con tubi saludë parë grë të ziquë rquëa'a grë cartë narshe'lda parë gac bë'a të nahin tubi cartë nabëquëa'a. ¹⁸ Guëne'e Dadë Jesucristo llëru'bë bendición parë grë të. Amén.

Primerë cartë nabëquë'e San Pablo lu Timoteo

Bëquë'e Pablo cartë rë' lu Timoteo

¹ Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo por mandadë shtë Dios el quë nangunë salvar lë'è hia'a. Bëshe'ldë Dadë Jesucristo na; na më el quë nangunë'e vidë sin fin juntë con lë'i'. ² Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo, nal cumë ziquë shinia purquë gualdí ldu'ul Jesucristo iurë guni'inúa lë'l'èl diza'quë. Rac shtua'a gápël favurë shtë Dios, quë guëga'a ldu'u më lë'l'èl, quë rbedchí ldu'ul por pudë'rë shtë Dadë Dios con Jesucristo, Shláma'a.

Gulë gapë cuidadë por ldoi' faltà

³ Antsë bëna incarguë lë'l'èl guëá'nël ciudá Efeso mientras tsahia regiuni Macedonia; gunia'a lul iurní de quë napë quë guëmb'è'al mënë parë adë guëluá'adi'i rall stubi clasë ldoi'. ⁴ Nu adë guëquë'edi'i rall listë llëduni ra lë shtë shtadë guëlu'ul rall, nu adë gúnëdi'i rall cuendë di'dzë shtë nguiu bishi purquë fin shtë ra cusë ni nadë más rdildi di'dzë ra mënë. Adë runë rahin compa'ni parë guëd'è'na'a cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Sulë por fe gúnël cumplir voluntá shtë më. Grë nd'è quëhuna incarguë lul stubi vultë.

⁵ Lo quë narac shtua'a gunë tē, gac shtu'u tē sa' tē con guëdubinú ldu'u tē sin mal llgabë, nu tsaldí ldu'u tē Jesús de verdá. ⁶ Bëldá mënë nabësa'në lu nezë za'quë shtë Dios, guanaldë rall tēchi di'dzë nadë guëlu'idi'i'. ⁷ Rac shtu'u rall gac rall mësë shtë lëy nabëquë'è Moisés parë adë riasëdi'i rall pë lo quë narni'i rall. Rac bë'adi'i rall pë runë cuntienë di'dzë narni'i rall con llëru'bë confiansë.

⁸ Rdë'è hia'a cuendë de quë lëy na za'quë, sulë si talë guëlu'a hia'a de acuerdë según voluntá shtë Dios. ⁹ Rdë'è hia'a cuendë de quë lëy adë rzúdi'i lu ra narunë bien purquë Dios béd'è lëy parë grë ra mënë mal con grë ra narzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios, grëtë' ra narunë cuntrë Dios con ra nanapë duldë, grëtë' ra nadë runë rëspëti Dios con grë ra nadë nēdi'i gunë cuendë shti'dzë më, grë ra narguini shtádi' nu ra narguini shní'ai', grëtë' ra narguini mënë gati mënë, ¹⁰ nu grë ra narquë'nú tse'lë sa'll, nu grë ra naná rquë'nú mizmë sa' nguiu, grë ra narbaa'në parë cu rall dumí, parë grë ra naná bishi ra, nu grë ra narunë jurar con bishi; por ra cusë ni rzu lëy shtë Dios. Nu lë'l'è lëy rzu parë grë ra narunë cuntrë enseñansë za'quë. ¹¹ Ra enseñansë rë' nahin de acuerdë con diza'quë shtë Dios. Di'dzë ni rni'i de quë llëru'bë na pudë'rë shtë Dios. Mizmë lë'l'è më bë'në incarguë diza'quë ni guiahia.

Rdë'è Pablo graci lu më por favurë nabë'në më

¹² Quëgd'è'hia graci lu Dadë Jesucristo, bëne'e më pudë'rë parë guadi'dza diza'quë purquë gualdí ldu'u më na ziquë tubi muzë nangunë cumplir voluntá shtë më. Gulë më na parë guna shchi'ni më. ¹³ Gulë më na aunquë antsë napa gustë guni'hia didzabë guëc më, bëna cuntrë lë'l'è më, gurushtiáhia guëc më, perë bëga'a ldu'u më na purquë todavía adë guc bë'adia'a pë canihuna. Adë bédchínidi'i llni shtë Dios guëca. ¹⁴ Perë llëru'bë favurë napë më parë na; iurne' rac shtua'a lë'l'è më; rialdí ldua'a shti'dzë më. Grëhin ze'dë de Cristo Jesús purquë nahia unidë con lë'l'è më.

¹⁵ Na ciertë nu grë mieti napë quë tsaldí ldu'u rall de quë Cristo Jesús bidë lu guë'dchiliu parë gunë më salvar grë ra nanapë duldë. Nu nahia primë'rë pecadurë entrë grë mieti. ¹⁶ Perë bëga'a ldu'u më na, sulë parë guëlu'a'a grë pacënci shtë më la'ni vidë shtëna. Guca primë'rë entrë grë ra pecadurë, perë lë'l'è më gulë më na parë gaca tubi ejemplë lu grë ra natsaldí ldu'u lë'l'è më tē parë gapë rall vidë sin fin. ¹⁷ Por ni runë tucarë guëd'è'è mieti graci nu hunurë lu Rëy nanabani parë siemprë, el quë nadë ráti'di', el quë nadë chu rná'di' lúhi', parë lúniquë Dios verdadë'rë nanáp'edi'i fin. Amén.

¹⁸ Timoteo, cagnia'a lul ziquë shinia, guagla'guë tsaldí ldu'ul lë'l'è më con buen llgabë. Ra di'dzë naguni'i ra muzë shtë më iurë bë'nël recibir dchi'ni shtë më, gunë rahin compa'ni lë'l'èl iurne'. Guc tubi suldadë za'quë shtë Jesús. ¹⁹ Adë guëá'nēdi'il fe shtēnēl sino tsaldí ldu'ul lē'l'è më más. Guagla'guë lu shnezë më con buen llgabë, pues bëldá mënë bë'niti rall lu shnezë Jesús. Bëquë guia'a rall llni nabéd'è Dios. ²⁰ Zni guzac Himeneo nu Alejandro, lë'l'è naná bëna intriegu lu Satanás tē parë gac bë'a rall rqui'ni cuezë ra di'dzë dzabë narni'i rall cuntrë Dios.

2

Gulë guna'bë Dios por grë mënë

¹ Primeramëntë rac shtua'a gunë tē ruëguë lu Dios, nu gulë guna'bë lu më, nu gulë guadi'dzë'nú lë'l'è më, nu gulë béd'è graci lu më por grëtë' ra mënë. ² Gulë guna'bë lu Dios por grë gobiernë nu grëtë' autoridá tē parë guëdápa'a tubi vidë sin dishi'bi, nu parë guëd'è'na'a cumplir voluntá shtë më nu parë guëdápa'a vidë naná de acuerdë con shti'dzë më. ³ Znd'è rac shtu'u Dios guëd'è'na'a cumplir naná correctë delantë lu më, el quë nangunë salvar lë'l'è hia'a. ⁴ Rac shtu'u më grëtë' nguiu gac salvar nu rac shtu'u më grëtë' nguiu gac bë'a rall guadë naná verdá shtë më. ⁵ Nanú tubsë Dios nu nanú tubsë nazú guëláu entrë

nguiu nu Dios; më ni rni'inú Dios por ra nguiu. Lë'i' na Dadë Jesucristo. Na më nguiu. ⁶ Jesucristo bë'në intriegu mizmë lë'i' lu galguti parë gudilli më duldë shtë hia'a con præci rënë shtëhi'. Iurë bë'në Dios disponer, bë'në më testificar por galguti shtë Jesús gunë më salvar lë'ë hia'a. ⁷ Gudili më na ziquë mensajerë nu poshtë shtë më, nu parë guëluá'ahia ra mënë naná'di' më israelitë lla tsaldí ldu'u rall nu parë gac bë'a rall pë na verdá. Ruadi'dza verdá, lëdë bishidi'i.

⁸ Por ni rnia'a lu tē, rac shtua'a de quë guëdubi ladë guëna'bë ra mënë lu Dios, guëldisë rai' oraciuni lu Dios, perë sulë con ldu'u limpi sin ni tubi llanë, nilë dishi'bi. ⁹ Nu rac shtua'a de quë ra na'a gacu rai' shabë rai' ziquë runë tucarë, lëdëdi'i con lujë. Gapë rai' rëspëti lu sa' rai'; adë guëz'ëdi'i rai' begu con lujë u orë u guë'ë naná lasaquë zihani dumí. Gáculi' rai' shabë nalasac zihani dumí nadë más parë guëná mënë lo quë nanapë rall. ¹⁰ Mejurë gacu ra na'a stubi lari naná obrë za'quë ziquë runë tucarë gunë mieti naná shmënë Jesús. ¹¹ Ra na'a napë quë guëac dchi parë guësë'dë rai' nu gac rai' obedientë. ¹² Adë rdë'édia'a sí guëlua'a ra na'a ra shmënë Dios, nilë rni'b'adi'i rai' nguiu sino guëac dchi ra na'a ¹³ purquë primërë bëntsa'u Dios lë'ë nguiu; despuësë bëntsa'u më lë'ë na'a. ¹⁴ Adë bësiguëdi'i mëdzabë lë'ë Adán sino Eva. Por naná guguë na'a iurní, gulaguë na'a la'ni duldë ¹⁵ perë gac salvar ra na'a iurë ralë ra shíni', si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u rall shti'dzë më, si talë rac shtu'u rall Dios nu si talë quërelëdë rall bien lídchill, nu si talë adë gúnëdi'ill cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'ull.

3

Ra naná encargadë con shchi'ni Dios

¹ Si talë tubi nguiu rac shtú'ull gápëll catë guëni'b'ái' ziquë encargadë shtë los de más shmënë Dios, pues nahin tubi cusë za'quë lo quë narac shtu'u mënë ni. ² El quë nanapë carguë ni, rqui'ni guëbánil tubi vidë za'quë lu sa'll tē parë ni tubi adë chu guëni'idi'i guëquëll. Napë quë gápëll mizmë lë'ëll de grë duldë; gápëll tubsë tsé'lëll. Gac mënë ni de buen lígabë; gáquëll më rëspëti. Gáquëll tubi narunë recibir visitë lídchill, nu gáquëll nasini parë guëluá'all los de más mënë. ³ Adë gúdi'ill zili vini; adë quíldi'ill dishi'bi, ni gáquëdi'ill narzebi ldu'u pë shtë mënë. Más bien gáquëll tubi nguiu nadu'u nu adë tildi dí'dzëdi'ill con sa'll; adë sèbidi'i ldu'ull dumí. ⁴ Nu rqui'ni guëni'b'all lídchill za'quë za'quë, nu shínill gapë rai' rëspëti lu shtadë rai'. ⁵ Si talë adë gáquëdi'i guëni'b'all lídchill con shínill, ç'llallë gáquëll guëni'b'all los de más naná grupë

shtë shmënë Dios? ⁶ Lë'ë encargadë shtë shmënë Dios, adë gáqui' tubi më nanapë du'pë tiempë dizdë bë'ni' recibir Cristo Jesús, no sea quë ldáguëll la'ni mizmë condenación nagulaguë mëdzabë; guc shtú'ull gáquëll më ru'bë. ⁷ Nu rqui'ni tubi encargadë con shmënë më gáquëll rëspëti por los de más nanadë rialdidi'i ldu'i diza'quë, no sea guëldáguëll lu duldë nu ra sa'll guëni'i guëquëll. Ni na tubi trampë shtë Satanás.

Ra narunë compa'ni ra encargadë con ra shmënë Dios

⁸ Zni zac, ra diáconos, ra narunë compa'ni entrë ra shmënë Dios, gac rai' mënë rëspëti, mënë narunë cumplir shti'dzi', mënë nadë rzuu'dchidi'i nu adë rzëbidi'i ldu'u rai' dumí. ⁹ Napë quë gac ra mënë ni nguiu naná riasë bien diza'quë naná bëru'u lu llni iurnë'. Gac rai' nguiu sin ni tubi engañi la'ni ldu'i'. ¹⁰ Primërë gac probar ra mënë ni, si talë adë chu guëdchi'bëdi'i galquíá cuntrë nguiu ni. Hia guëná'zi rai' dchi'ni ziquë muzë shtë los de más shmënë Jesús. ¹¹ Mizmë zni ra tse'lë shtë diáconos gac rall mënë rëspëti; gáquëdi'i rall nachismë; gac rall ra naquëhunë cumplir shti'dzi'. Gac rai' na'a za'quë tē tsaldí ldu'u shái' lë'ë rai'. ¹² Tubi diácono napë quë gápëll tubsë tsé'lëll, nu napë quë guëni'b'ái' bien shíni' con grë shfamíli' ¹³ purquë ra narunë sirvë ziquë diáconos, si talë gunë rai' cumplir bien shchi'ni më, gunë rai' gan rëspëti nu confiãsë shtë sa' rai'. Guadi'dzë rai' diza'quë shtë Cristo Jesús sin quë adë rdzëbëdi'i rai'.

Diza'quë shtë Dios

¹⁴ Rac shtua'a gue'dë guënahia lul lueguë, perë mientras quëquë'a'a ra cusë rë'. ¹⁵ Si talë gac ldë'ëhia, gac bë'al lla runë tucarë guëquërdélë entrë los de más shmënë Jesús, quiere decir, entrë ra famíli shtë Dios. Pues grupë shtë shmënë Dios na ziquë pí-lari narapë hiu'u. Na rall ziquë cimiento shtë hiu'u naná quëhapë verdá shtë Dios. ¹⁶ Llëru'bë na ra enseñansë nadápa'a. Bëlua'a më rahin; iurní rialdi ldu'u hia'a ndë'ë: Bëdchini Dios con cuerpë shtë nguiu, nu Espíritu Santo guní'i' tubldí na shcuendë më.

Guná ra ianglë lu më.

Ra mënë biadi'dzë rall diza'quë shtë më lu ra mënë guëdubi naciuni.

Mënë gualdi ldu'u rall shti'dzë më, nu bë'në Dios recibir lë'i' lu gube'e stubi.

4

Ra narlua'a tēchi lu shti'dzë Dios

¹ Espíritu shtë Dios rni'i ldi de quë lúltimë tiempë bëldá mënë guësa'në rall shti'dzë Dios. Tsanaldë rall tēchi ra espíritu mal narsiguë, nu tsaldí ldu'u rall stubi lldai' falsë

naze'dë de mëdzabë. ² Guëqué diaguë rall di'dzë shtë ra mësë falsë naná ziquë guetë nadchi'bë lu dchi'li. Llgabë ra hiumbrë ni adë rínidi'i ra; nahin ziquë tubi cusë naná cuë gui'i con gui'bë ldë; hiadë rínidi'in. ³ Ra mënë ni nëdi'i rall guëtsë'a mieti; nëdi'i rall gau mënë belë; perë Dios bënts'a'u grëtë' dau ni. Na parë ra narialdí ldu'i lë'ë më gau rallin, nadë más guëd'ë rall graci lu më. ⁴ Grëtë' nabënts'a'u Dios bien nahin. Ni tubi adë chu guëqué guiá'adi'in sino gulë bë'në recibirin. Gulë béd'ë'ë graci lu më ⁵ purquë shti'dzë Dios runë ldai' grëtë' guëc dau iurë rná'ba'a lu më.

Tubi muzë za'quë shtë Jesucristo

⁶ Si talë quëgluá'al enseñansë rë' lu ra bëchi sa'l, iurní nal tubi muzë za'quë shtë Dadë Jesucristo, nu mizmë lë'ël tsagla'guë gac alimentárël con shti'dzë Dios. Tsasël más ldai' za'quë narianáldël tēchi'. ⁷ Adë rúnëdi'il cuendë ra enseñansë falsë, nilë cuendë falsë sino quë ziquë tubi narunë ejercici diari, bësë'dë shti'dzë Dios bien. ⁸ El quë narunë ejercici quëhúnëll provéchë por du'pë tiempë perë el quë narunë ejercici espirital, el quë naquëhunë cumplir voluntá shtë Dios, quëhúnëll provéchë iurnë' mien-tras quëréldëll lu gué'dchiliu nu quëhúnëll provéchë parë tubi vidë naguëdchini más despuësë. ⁹ Di'dzë ni na verdá nu runë tucaré grë mieti tsaldí ldu'u rallin. ¹⁰ Ze'dë guëdchini stubi vidë; por ni rdë'na'a dchi'ni; rdë'na'a fuersë purquë rialdí ldu'u hia'a shti'dzi'; dzuléza'a Dios nanabani. Na më el quë nardë'ë vidë parë grë mieti perë másru'u gunë më salvar ra naná rialdí ldu'u shti'dzë më.

¹¹ Bëlu'a a nu gunibë'a grëtë' enseñansë rë'. ¹² Gubani bien guëdubi tiempë tē adë gúnëdi'i mënë desprëci lë'ël purquë nal sultërë, más bien gáquël tubi ejemplë lu grë ra narialdí ldu'i diza'quë. Gáquël ejemplë za'quë manërë naruadi'dzël nu por conductë shtë'nël. Gáquël ejemplë lu sa'l con purë llgabë limpi. ¹³ Mientras lë'ë na guelda nga'li, guagla'guë bi'ldi ra Sagradas Escrituras lu ra mënë nu biadi'dzë lu rai' shti'dzë Dios. Nu béd'ë'ë cunseju lu rai' lla runë tucaré guëquërdë rai'. ¹⁴ Siempër bë'në dchi'ni con fuersë nu llni shtë Dios, cusë nabë'nëll recibir iurë bēdchi'bē guia'a ra më guani'si guëquël, iurë guni'i rai' cusë nagúnël.

¹⁵ Guagla'guë gúnël cumplir ra cusë rë' con guëdubinú ldu'ul parë gac bë'a mieti lla ziaglá'guëll másru'u delantë con lë'ë më. ¹⁶ Gupë cuidadë mizmë lë'ël nu gupë cuidadë enseñansë naquëgluá'al, nu guagla'guë gáquël firmë lu shnezë më. Si talë quëhúnëll zndë'ë, gúnël segurë

salvacioni shtë'nël nu salvacioni shtë ra narquë diaguë shti'dzël.

5

Conductë shtë Timoteo lu mënë

¹ Adë rní'idi'il guëc ra më guani'si naná encargadë con shchi'ni Dios, sino guni'inú lë'ë rai' con rēspēti ziquë ruadi'dzēnul shtádēl. Nu biadi'dzēnú lē'ē ra nguui de menos edá cumē si fuērē na rai' bēchil. ² Bē'nē tratē ra na'a gushē cumē ziquē mizmē shní'al, nu ra na'a de menos edá, biadi'dzēnul lē'ē rai' ziquē zánēl. Gápēl rēspēti parē lē'ē rai'.

³ Bē'nē compaňi ra viudē, parē sulē ra naná viudē nanadē nápēdi'i famili. ⁴ Si talē tubi viudē nápi' shíni' u shinillágui', ra shíni' napē quē tsasē rall runë tucaré gúnēll compaňi ra shtádi' u shmámi'; zni quíni rall lo quē naze'bi rall. Ni na correctē gunē tubi shmēnē Dios. Lu Dios na za'quin nu nahin voluntá shtë më. ⁵ Tubi viudē de verdá lu Dios, na el quë nanápēdi'i ni tubi shfamíli', nu tsagla'guë rialdí ldu'í' Dios, nu quëhúni' oraciumi dzē la gue'lë. Quëhúni' ruëguë lu Dios. ⁶ Perë lē'ë viudē nariagla'guë tēchi de-seo mal nananú la'ni ldu'i, pues nal ziquē tēgulē aunquē nabánill. ⁷ Gunibë'a grē ndë'ë lu ra viudē tē parē guëquërdëll rall bien sin ni tubi faltē. Iurní nídi'i nicidá parē guení'il guëc rai'. ⁸ Perë si talē tubi shmēnē Dios nēdi'i gápēll shfamíli' u ra naquërdēnú lídchil, pues hia bēquē guiá'all shti'dzē Dios; nall más peor quē tubi nadē rialdídi' ldu'í Dios.

⁹ Lu listē shtë ra viudē, adē rquë'di'il lē grē rall, sulē ra nanapē sesenta izē u más, ra nagupē tubsē tsé'li', ¹⁰ ra nabē'nē obrē za'quē lu sáhi' ziquē ra nagupē bien shíni', ra nabē'nē recibir visitē lídchi', ra nabē'nē sirvē con galnadu'u ra shmēnē Jesús, ra nabē'nē compaňi ra naquëhunē sufrir lu cusē dushē, ra nazianaldē tēchi ra cusē za'quē. Ra viudē ni na verdá. Runē tucaré gunē tē compaňi lē'ë rai'.

¹¹ Perë adē rquë'di'il lu listē lē ra viudē lliguē purquē iurē ra deseo mal guëdchini stubi, rlu'a' tēchi rai' lu Cristo nu rac shtu'u guëtsë'a rai' stubi. ¹² Pues iurní napē rai' faltē purquē adē bë'nēdi'i rai' cumplir primērë cumprumisi shtë rai' con Dadē Jesús. ¹³ Más de ni, quëac rall nabēchi lu dchi'ni; ria rall hiu'u por hiu'u; lēdē niá'asēdi'i galnabēchi sino nu zac ruadi'dzē rall cusē adē guëllu'i'idi'i nu riutē rai' asuntē adē rúnēdi'i tucaré lē'ë rai'. ¹⁴ Por ni rnia'a, ra viudē lliguē guëtsë'a rai' stubi tē gapē rai' shini rai'; guënbë'a rai' prupi shfamili rai' tē parē adē guëd'ēdi'i lugar guëdchi'bē Satanás galquíá cuntrē shmēnē Dios. ¹⁵ Pues

hia bëldá viudë bësa'në rall shnezë Jesús parë zianaldë rall tëchi Satanás.

¹⁶ Si talë tubi shmënë Dios, sea na'a u nguui, nanú viudë entrë shfamíllil, runë tucarë lë'ëll gúnëll compa'ni viudë ni të parë níd'i nicidá parë grupë shtë shmënë Dios gapë rai' na'a ni, sino gunë rall compa'ni ra viudë de verdá, el quë nanápëdi'i famili nu adë pë nápëdi'i rai'.

¹⁷ Ra më guani'si, ra narnibë'a ra shmënë Dios, si talë quëhunë rai' bien, los de más mënë napë quë gunë rall rëspëti lë'ë rai' ziquë tubi muzë narunë tucarë chupë pagu. Rëspëti ni runë tucarë especialmente ra naruadi'dzë diza'quë nu el quë narlua'a shti'dzë Dios. ¹⁸ Pues Sagradas Escrituras rni'i: "Adë rgúdi'il guë'shu rua' ngunë naná rguitsë bë'dchi'", nu zac rni'in: "Ra narunë dchi'ni, nápëll derechë parë pagu shtë rall".

¹⁹ Adë rúnëdi'il cuendë grë ra naná rd-chi'bë ra galquía cuntrë ra më guani'si entrë ra shmënë Dios, sulë si nanú chupë u tsunë testigu, iurní sí, bë'në casë lë'ë rall. ²⁰ Perë ra naziagla'guë runë duldë, pues rqui'ni guëni'il guëc rall delantë lu grë ra shmënë Dios të parë los de más sa' rai', guëdë'ë rai' cuendë nadzë'bë na cashtigu shtë më. ²¹ Runa incarguë lë'ël delantë lu Dios nu Dadë Cristo Jesús nu delantë ra ianglë naquëbezënë Dios, de quë tsagla'guëll tëchi ra rëglë rë'; bë'në juzguë bien; bë'në tratë igual grë sa'l. ²² Adë riúbëdi'i ldú'ul parë guëdchi'bë guiá'al guëc ra mënë parë gunë rai' recibir carguë entrë los de más shmënë Dios. Adë gápëdi'il partë con duldë shtë stubi mënë sino gápëll mizmë lë'ël de grë duldë.

²³ Ziquë zihani vultë rac ll'u'u lá'níl, bii' du'pë vini, lëdë sulë nísëdi'i të parë guëc lá'níl.

²⁴ Ra cusë mal naquëhunë bëldá nguui, lueguë rlua'ain; napë quë gac juzgar rall. Ra cusë mal naquëhunë sëbëldá nguui, naga'chi nahin iurne' perë napë quë guëru'uin lu lni. ²⁵ Igual na con cusë za'quë naquëhunë nguui. Bëldá vësë clarë rlua'a rahin lueguë; nanú adë rluá'adi'i rahin lueguë, perë adë níd'i mudë guëa'në ra cusë ni naga'chi por llëduni tiempë.

6

¹ Grë ra naná bajo ordë shtë ra lamë, pues rqui'ni gapë rall llëru'bë rëspëti lu shlamë rall të parë adë chu guëni'idi'i mal cuntrë Dios shtë hia'a nu cuntrë diza'quë shtë Jesús. ² Si nanú ra naná bajo ordë shtë lamë naná rialdí ldu'i diza'quë, pues rqui'ni másru'u gapë muzë ni rëspëti lu lamë purquë nall shmënë Jesús. Runë tucarë lë'ë muzë gúnëll dchi'ni lu lamë purquë nall tubi sa' narunë recibir resultatë shtë dchi'ni naquëhunë muzë, nu rac shtu'u Dios lë'ë

lamë ni. Bëlua'a di'dzë rë' lu rall nu guni'inú lu mënë conseju rë'.

Ldai' ta' chu quë parë guëquitë ldu'u mënë

³ Si talë chu quëglua'a stubi cusë falsë, cusë nanádi'i de acuerdë con enseñansë za'quë shtë Dadë Jesucristo, u si talë adë rialdídi'i ldú'ull diza'quë narni'i lla gunë mieti cumplir shti'dzë Dios, ⁴ pues nguui ni adë rac bë'adi'ill niëtiqùë; rac shtú'ull mizmë lë'ëll. Nanú deseo mal la'ni ldú'ull purquë nalë rac shtú'ull tildi di'dzëll con sa'll. Rdildi di'dzëll subrë pë runë cuntienë di'dzë. Hia de nga'li ze'dë ra cusë ziquë mbidi, dishi'bi, nu rushtiall lu sa'll, nu napë rall mal llgabë cuntrë sa' rall. ⁵ Rguili rall di'dzë con ra sa' rall. Na rall mënë nabëni nezë za'quë shtë Dios. Adë guënëdi'i rall verdá. Quëglua'a rall enseñansë shtë rall parë gunë rall gan dumí. Adë gápëdi'il tratë con mënë ni. ⁶ El quë naquëhunë cumplir shti'dzë Dios, adë pë rúnëdi'i faltë lë'ëll, por ni rquitië ldú'ull. ⁷ Pues sin quë ni tubi cusë bëdchínia'a lu guë'dchiliu nu iurë gátia'a, guziá hia'a, adë chu bë guá'adi'i. ⁸ Si talë nápa'a naguëdáuha'a con shába'a, nadë más con ni cha guëquitë ldu'u hia'a. ⁹ Perë grë ra narac shtu'u gac ricu, runë rall duldë; rlaguë rall la'ni trampë shtë mëdzabë. Napë rall llgabë nadë guëllu'idi'i nu napë rall zihani deseo mal nanua'a lë'ë ra nguui lu cashtigu; rniiti rall nu rialú mënë ni parë siempër. ¹⁰ Mënë rac shtu'u rall gapë rall dumí, perë amor shtë dumí na ziquë lu'chi shtë grëtë' clasë cusë mal. Pues por galërzebi ldu'u dumí, bëldá mënë bëniiti rall lu shnezë Dios. Bë'sëdchini rall zihani dulurë mizmë lë'ë rall.

Tsagla'guë tsaldí ldú'ul Dios

¹¹ Lë'ël Timoteo, nguui nagulë Dios, bëllu'në lu grë ra cusë rë'. Gáquël më za'quë lu Dios; guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldú'ul Dios; gac shtu'u sa'l; gáquël më pacënci lu sa'l nu gáquël më nadu'u. ¹² Ziquë tubi nguui rdildi con fuersë lu deportë, zni runë tucarëll. Bë'në segurë vidë eternë; parë ni guna'bë më lë'ël iurë bë'nëll testificar lu zihani mënë blac rac shtú'ul lë'ë më. ¹³ Iurne' delantë lu Dios, el quë nardë'ë vidë parë grëtë' ra cusë, nu delantë lu Cristo Jesús, el quë nadë bëdzëbëdi'i lu Poncio Pilato sino guni'i verdá lu Pilato, quëgnibë'ahia lë'ël, ¹⁴ bë'në cumplir diza'quë. Gapë mizmë lë'ël de grë cusë mal parë adë chu guëni'idi'i guëquël të adë chu guëni'idi'i cuntrë diza'quë por causë shtë'nëll hashtë iurë guëabri Dadë Jesucristo stubi. ¹⁵ Iurë guëga'a iurë, Dios gunë më cumplir grëtë' ndë'ë. Benditë na më. Na më lúniquë Dios pudërusë narnibë'a. Na më Rëy naná lasac lu más quë los de más rëy. Na më Dadë naná lasac lu grë ra

dadë shtë guë'dchiliu. ¹⁶ Na më lúniqë nadë ráti'di'i. Quërelde më lu llni catë ni tubi adë chu riabi'guëdi'i. Ni tubi mënë adë chu guná lúhi' nu gáquëdi'i guëná rall lu më. Shtënë më na grë hunurë nu derechë parë guëñibë'a më parë siembrë. Amén.

¹⁷ Grë ra naná ricu lu guë'dchiliu rë', guni'inú lë'ë rall adë gunë narú'bëdi'i rall lu sa' rall, nilë parë tsaldí'di'i ldu'u rall dumí nanapë rall purquë lëdë segurëdi'i na cusë ni. Sino gunibë'a lu rall tsaldi ldu'u rall Dios, më el quë rne'e grëtë' ra cusë hashtë de subré parë guëquitë ldu'u hia'a. ¹⁸ Gunibë'a lu rall të parë gunë rall bien con dumí nanapë rall. Gac rall ricu lu Dios con dchi'ni za'quë naquëhunë rall. Runë tucarë gunë rall ayudë con guëdubínú ldu'u rall ca'a ra mënë nanapë nicidá. Adë gáquëdi'i rall nadzabë sino më za'quë. ¹⁹ Zni gunë rall të parë gapë rall tesurë verdadërë naná ziquë cimientë shtë hiu'u narialúdi'i parë tiempë naze'dë.

Fin shtë cartë

²⁰ Timoteo, gupë ra enseñansë shtë Jesús nagunia'a lúl; adë riutëdi'il lu ra shti'dzë mësë falsë. Ruadi'dzë rall cusë naná guëllu'i'di'i. Adë rdildi dí'dzëdi'il con shti'dzë rall naná falsë aunquë rni'i rall na rahin di'dzë narac bè'a grë mënë. ²¹ Bëldá mënë guanaldë tēchi ra enseñansë shtë rall nu bēniti rall shnezë Dios.

Favurë shtë Dios guëa'nin con lë'ël. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pablo lu Timoteo

Bëquë'e Pablo cartë rë' lu Timoteo

¹ Na Pablo, nahia poshtë shtë Jesucristo. Bëshe'ldë Dios na purquë guni'i ldu'u më más antsë gunë më salvar mënë. Bë'në më prometer gunë më salvar el quë naná unidë con Cristo Jesús. ² Quëquëa'a cartë rë' lul, Timoteo; nal ziquë shinia; rac shtua'a lë'ël; rac shtua'a guëdë'e Dadë Dios nu Cristo Jesús Shláma'a, zihani favurë nu rac shtua'a cuedchí ldu'ul, nu rac shtua'a guëga'a ldu'u më lë'ël.

³ Siemprë rëagná ldua'a lë'ël mientras rna'ba lu Dios. Quëgdë'ëhia graci lu më, el quë naquëhuna sirvë lúhi' con lni nananú la'ni guëca, igual ziquë shtadë guëluhia bë'në rai' sirvë lu më. ⁴ Rëagná ldua'a bí'níl iurë bëseana lë'ël. Pues iurne' nalë rac shtua'a dzë la gue'llë guënahia lul parë quëquitë ldua'a. ⁵ Nu rëagná ldua'a lla rialdí ldu'ul Dios de verdá. Primërë shmámël, Loida nu shní'al, Eunice, gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; iurní nasegura lë'ël nápël mizmë fe quë lë'ë rai'.

⁶ Por ni cagnia'a lul de quë tsagla'guë gúnël usar pudërë nabëne'e Dios parë lë'ël iurë bédchí'bë guiahia guëquël. ⁷ Pues por lë'ë Espíritu nabëne'e Dios, adë rdzëbëdi'i hia'a lu ra mënë, sino rac guëdë'na'a cuendë guadë naná bien nu guadë naná mal. Nu rac shtu'u hia'a sa' hia'a, nu quëapa'a mizmë lë'ë hia'a de cusë mal. ⁸ Adë rtúdi'i lul parë guëni'íl nal shmënë Dadë Jesucristo nu nilë adë rtúdi'i lul de na por nanúa prësi purquë nahia shmënë më. Gáquël dispuestë parë sac zil por diza'quë. Gunë më compa'ni lë'ël con pudërë shtë më. ⁹ Bë'në më salvar lë'ë hia'a nu guna'bë më lë'ë hia'a parë shchi'ni santu shtë më. Bë'në mëhin, lédëdi'i purquë bédë'na'a cusë za'quë, sino sulë purquë ni na voluntá shtë më nu nahin por ra favurë nabë'në më parë mënë naná unidë con Cristo Jesús. Gulë Dios lë'ë hia'a dizdë antsë lë'ë guë'dchiliu cueshtë, ¹⁰ perë bëlu'a'a më amor nanapë më parë lë'ë hia'a iurë bëshe'ldë më Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a lu guë'dchiliu. Lë'i' bédë'ëi' fin grë ra pudërë shtë galgutí. Nu por diza'quë nápa'a lni; iurne' riasë hia'a nezë catë guëbánia'a parë siemprë.

¹¹ Dios gulë lë'ë na parë guëni'íhia diza'quë nu bëshe'ldë më na cumë poshtë shtë më parë guëlu'a'ahia ra më nanádi'i mënë israelitë. ¹² Por ni rzac zia lu grëtë' ra cusë rë', perë adë rtúdi'i lua purquë rac bë'ahia el quë narialdí ldua'a. Nu napa confiansë lë'ë më napë më pudërë

parë adë tsalúdi'i niétiqë lo quë nabëna incarguë gapë më. Gapë mëhin hashtë lë'ë dzë guëdchini më stubi.

¹³ Guagla'guë tëchi ra enseñansë za'quë rë', lo quë nabëlu'a'ahia nu guagla'guë tsaldí ldu'ul shti'dzë Dios nu gac shtu'u sa'l purquë unidë nal con Cristo Jesús. ¹⁴ Gupë verdá shtë Dios ziquë tubi tesurë. Lë'ë Espíritu Santo bë'në më incarguë di'dzë ni guíá'al. Lë'i' quëbezënúhi' lë'ë hia'a.

¹⁵ Hia nanël ra naquërelde Asia, bësa'në rall na, cumë Figelo nu Hermógenes. ¹⁶ Lë'ë Dadë guëga'a ldu'ul' famili shtë Onesíforo purquë lë'ël zihani vësë bë'nëll compa'ni na, nu bësequitë ldu'ull na; adë bëtúdi'i lull de quë nanúa prësi. ¹⁷ Iurë bédchí'níl hashtë Roma, adë bësa'nëdi'i gudíllil na, nu bédzélëll na. ¹⁸ Rac shtua'a lë'ë Dadë Dios guëga'a ldu'ul' Onesíforo guëlladchi con Jesús iurë guëabrí më stubi. Pues nanël lla bë'nëll sirvë na iurë nanúa Efeso.

2

Muzë za'quë shtë Jesucristo

¹ Lë'ël Timoteo, guagla'guë bë'në recibir fuersë nu bendicioe nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ² Lo quë nabínil iurë bëlu'a'ahia diza'quë lu zihani mënë, bëlu'a'a ra enseñansë ni lu ra stubi mënë, lu nguii nagunë cumprir diza'quë, ra naná rac guëlu'a'a enseñansë ni lu sa' rai'.

³ Ziquë tubi suldadë za'quë shtë Jesucristo gua'a ldu'ul grë cusë dushë. ⁴ Ni tubi suldadë naná listë parë tldinull enemigu, riu'tëll asuntë shtë guë'dchiliu purquë rni'i ldu'ull gúnëll cumprir ordë shtë narnibë'a lë'ëll. ⁵ Mizmë manërë ni el quë narllu'në carrërë, adë gúnëdi'ill recibir premi si talë adë rllú'nëdi'ill de acuerdë con ra rëglë. ⁶ El quë narunë dchí'ni lachi, nápëll derechë cá'all primërë tubi partë shtë cusechë. ⁷ Bë'në llgabë lo quë narnia'a. Lë'ë Dadë guëlu'a'a më lë'ël parë tsasël grëtë' ndë'e.

⁸ Bëagná ldu'ul, Jesucristo guashtë më ladi ra tégulë. Guc më llëbni rëy David. Di'dzë ni na diza'quë narní'hia lu ra mënë. ⁹ Por diza'quë rë' rzunalde mënë na hashtë nali'bia con cadënë ziquë tubi narguini mënë, perë nídi'i mudë guëldi'bi mënë shti'dzë Dios. ¹⁰ Por ni napa pacénci lu cusë mal parë bien shtë ra nagulë Dios të parë gac salvar rall nu guëquërelde rall lu lni nu gluri shtë Cristo Jesús parë siemprë.

¹¹ Verdá na di'dzë rë':

Si talë gútia'a con lë'ë më, guëbánia'a con lë'ë më.

¹² Si talë sac zi hia'a lu cusë mal por lë'ë më, súb'a'a catë rni'bë'a më.

Si talë guëquë guí'a hia'a lë'ë më, lë'ë më guëquë guí'a'ai' lë'ë hia'a.

¹³ Si talë guëlu'a'a tëcha'a lúhi', lë'ë më gunë më cumprir shti'dzë më, purquë

lë'ë më napë quë gunë më cumplir shti'dzi'.

Adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi'.

El quë narunë shchi'ni Dios

¹⁴ Bëlua'a ra mënë të adë réal'dëdi'i ldu'u rall, nu gunib'ë'a lë'ë rall ziquë mizmë Dadë niani'inú lë'ë rall de quë guësa'në rall galërchupë di'dzë lul sa' rall purquë rialú pacënci entrë ra nabini di'dzë ni; nídi'i provëché con ra di'dzë ni. ¹⁵ Bëd'ë guëdubi fuersë të parë gáquëll tubi muzë narsëquitë ldu'u Dios; lu më quëhúnë dchi'ni. Por ni bëlua'a shti'dzë Dios tubldi lu ra mënë parë adë rtúdi'i lul delantë lu më. ¹⁶ Bëzalú grë di'dzë nadë guëllu'idi'i con grë di'dzë nanápëdi'i provëché. Grë ra naruadi'dzë zni, mizmë lë'ë rall rliaguë rall másu'u la'ni cusë mal. ¹⁷ Enseñansë shtë rall rrë'tsin ziquë tubi galguidzë dushë nadë chu rnádi'i. Zni guzac con Himeneo nu Fileto. ¹⁸ Bësa'në rall diza'quë; rni'i rall de quë hia bëcua'ñi Dios ra tégulë nu de quë adë guëabridi'i guëbani ra tégulë stubi. Hia lë'ë rall quëgsiguë guëc ra mënë hashtë hia bëazë guetë bëldá mënë shnezë Dios. ¹⁹ Perë Dios bëzu'bë më ziquë tubi cimientë firmë nanapë tubi letrërë narni'i: "Runguë bë'a Dios grëtë' naná shini më", nu rni'i: "Grëtë' el quë narianaldë tēchi Cristo, grë mënë ni runë tucarë guësa'në rall nezë mal".

²⁰ La'ni hiu'u shtë mënë nanú trashtë nanactsa'u orë nu bédchichi, también nanú trashtë nanactsa'u hiaguë u benë. Bëldá trashtë runë sirvë parë cusë especial; stubi tantë runë sirvë parë cualquier dchi'ni. ²¹ Ziquë ni na ra nguiu; si talë tubi nguiu guësá'nëll ra cusë mal, iurni nall ziquë tubi trashtë especial parë nashtënë hiu'u; gáquëll muzë nagulë Dadë parë gúnëll dchi'ni shtë më. Gac nguiu ni preparadë parë grë dchi'ni za'quë shtë më.

²² Bëllu'në de grë deseo mal nananú la'ni ra ldu'u sultërë nu guagla'guë nezë za'quë; tsaldí ldu'u Dios, gac shtu'u sa'l, nu adë riádi'i ldu'ul por cusë shtë guë'dchiliu. Bë'në grëtë' ndë'ë juntë con los de más nanapë ldu'u limpi nu rna'bë rall lu Dios. ²³ Adë rúnëdi'i'l cuendë gardildi di'dzë mënë. Nanël fin shtë cusë ni na dishi'bi. ²⁴ Tubi muzë shtë Dadë napë quë guëbánill bien sin dishi'bi; gáqui' tubi më za'quë, tubi narac guëlua'a shti'dzë Dios; guëluá'ai' con pacënci. ²⁵ Gáqui' tubi narac guëni'inúhi' mënë con galnadu'u. Quëbézi' de quë Dios gunë më cambi vidë shtë ra mënë nanadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guëabrá ldu'u mënë lu Dios nu tsasë rall verdá shtë më. ²⁶ Manërë ni guëru'u rall lu trampë shtë mëdzabë parë gunë rall voluntá shtë Dios. Bëla më lë'ë rall; napë rall libertá parë gunë rall sirvë lu më.

3

Lla guëquërelde mënë lúltimë tiempë

¹ Gac bë'al de quë ra lúltimë tiempë guëdchini ra dzë namás naganë, dzë shtë galëzrac zi. ² Ra mënë dzë ni gac shtu'u rall mizmë lë'ë rall. Gac shtu'u rall dumí. Runë nadchini rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rna zá'quëdi'i rall sa' rall. Guëni'i rall cuntrë Dios. Adë guëzu'bë diáguëdi'i rall shti'dzë shtadë rall. Gac rall mënë nard'ëdi'i graci lu Dios. Nápëdi'i rall rëspëti parë cusë santu. ³ Adë rúnëdi'i rall rëspëti lu sa' rall. Adë gúnëdi'i rall cumplir shti'dzë rall. Adë gápëdi'i rall cariñi sa' rall sino guëni'i guidzë rall guëc sa' rall. Gunë rall intriegu mizmë lë'ë rall lu duldë. Adë guëgá'adi'i ldu'u rall sa' rall, sino quëhunë nalaa'dchi rall. Guená tushë rall lu ra mënë za'quë. ⁴ Gunë rall traicionar sa' rall. Gunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Rd'ë rall lugar rdchini llanë la'ni ldu'u rall. Guëni'i rall sulë lë'ë rall lasac rall. Gac shtu'u rall más ra cusë shtë guë'dchiliu, lëdë Díosëdi'i. ⁵ Mënë ni tsagla'guë ria rall iádu'u, perë mizmë tiempë adë rsá'nëdi'i gac cambi vidë shtë rall por pudërë shtë diza'quë.

Bëlua'a tēchi mënë ni lu shti'dzë Dios. ⁶ Entrë ladi ra mënë ni nanú ra natsutë hiu'u catë quërelde na'a. Rsiquë rall ra na'a naná du'pë shgábi' nu napë rall zihani duldë. Ra na'a ni rianaldë tēchi ra deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁷ Rini rall cualquier enseñansë narni'i mënë perë nunquë gac riasëdi'i rall verdá shtë Dios. ⁸ Ziquë guzac dzë guëquërelde Janes nu Jambres, ra naná bë'në cuntrë Moisés, zni zac na mënë ni; gunë rall cuntrë diza'quë shtë Dios. Napë rall llgabë mal. Nápëdi'i rall fe, por ni lasáquëdi'i rall parë Dios. ⁹ Perë adë guëru'u shnezë lo quë naquëhunë rall purquë tubi dzë ra mënë guëd'ë rall cuendë de quë tuntë na rall ziquë guc con Janes nu Jambres.

Pablo bë'në incarguë lu Timoteo ldoi' za'quë

¹⁰ Perë lë'ël, bien guanaldë tēchi ra enseñansë nabëlua'ahia lul. Gunal conductë shtëna. Nanël rialdi ldua'a Dios. Nanël pacënci nahia. Nanël rac shtua'a grë sahia. Gunal lla bia'a ldua'a lu ra cusë durë nabë'në mënë cuntrë na. Adë riasháquëdi'i ldua'a con galtuntë shtë bëchi sahia. ¹¹ Nanël lla bëzac zi mënë na nu lla bëna sufrir por shti'dzë Jesús. Hia bínil pë guzaca guë'dchi Antioquia, Iconio, nu Listra. Nanël zihani vultë guzunaldë mënë na, perë todavía nabanía; bëlá Dadë Jesús na lu grë cusë mal. ¹² Pues guldía grëtë' ra nanabani de acuerdë con voluntá shtë Dios, napë quë gunë rall sufrir; guëzac zi rall, ¹³ perë ra mënë mal con grë ra mësë falsë, más mal

tsaglá'guëru'u rall. Rsiquë rall sa' rall nu lë'è rall guc rall narguguë.

¹⁴ Perë lë'èl Timoteo, gáquël firmë lu enseñansë nabës'èdël. Gualdí ldu'ul ra ldai' ni con guëdubinú ldu'ul. Nanël chu guc mës shténël, el quë nabëlúa'a lë'èl. ¹⁵ Nanël dizdë gúquël llguë'në ra Sagradas Escrituras nanapë pudërë parë guëlua'ain lë'èl lla gac salvärël por fe en Cristo Jesús. ¹⁶ Grë ra di'dzë naquë la'ni Sagradas Escrituras naescritin purquë bës'ë Espíritu Santu shtë Dios lë'è ra nabëquë'ë shti'dzë më. Rllui'i rahin parë guës'è'da' luhin. Rllui'i rahin parë guëni'inhin lë'è hia'a. Runin corregir lë'è hia'a; culdí rahin lë'è hia'a tubi nezë catë nápa'a vidë tubldí ¹⁷ të parë grë ra narialdí ldu'i Dios gac rall preparadë; gac gunë rall grë cusë narac shtu'u Dios.

4

¹ Quëhuna incarguë lë'èl delantë lu Dios nu Cristo Jesús, Shláma'a el quë naguëabré parë gúni' juzgar grë mënë, ra nanabani nu zac ra naná guti. Lë'è më guëni'bë'a më ziquë rëy iurní. ² Quëhuna incarguë lë'èl delantë lu më de quë guadi'dzël diza'quë guëdubi tiempë, iurë rzac zi mënë lë'èl nu tiempë adë rzac zíd'i'i rall lë'èl. Guadi'dzënu ra mënë nanadë rialdíd'i'i ldu'i shti'dzë Dios. Guni'i guëc rall por mal naquëhunë rall. Bëd'è cunseju ra narunë faltë riasë rall. Lë'èl gáquël muestrë shtë pacënci. Tsagla'guë bëlua'a con enseñansë shtë më ³ purquë guëdchini tiempë hia ra mënë adë guëzu'bë diáguëdi'i rall enseñansë za'quë perë más tsanaldëru'u rall tēchi llgabë mal shtë rall. Quili rall mësë zihani naguëlua'a ra enseñansë narac shtu'u guini rall. ⁴ Ra mënë ni guëlua'a tēchi rall lu ra diza'quë nu tsanaldë rall tēchi ra cuendë bishi; más gunë rall cuendë ra enseñansë falsë. ⁵ Perë lë'èl, gáquël më pacënci guëdubi tiempë; gua'a ldu'ul iurë rzac zi mënë lë'èl. Guná lla na conductë shténël lu sa'l. Guadi'dzë diza'quë lu ra mënë ziquë muzë shtë Dios. Bë'në cumprir shchi'níl nabëne'e Dios parë gúnël.

⁶ Vidë shtë na hia mërë tsalú ziquë ofrendë lu Dios; hia ziaugdchini iurë parë gatia. ⁷ Ziquë tubi narllu'në lu carrërë, bëllu'na bien. Ziquë suldadë za'quë bëna cumprir. Bëna gan; guanalda shnezë Dios hashtë ne'. ⁸ Más delantë quëbeza premi ziquë tubi coronë naguëne'e Dios purquë tubldí na shcuenda lu më; bëna bien. Guëzëlaa'dchi më premi ni iurë guëabré më stubi. Na më juësi za'quë. Lëdë niá'asëdi'i na guëne'e më premi dzë ni, perë nu zac grë ra naná rac shtu'u guëná lúhi'.

Cunseju shtë Pablo parë Timoteo

⁹ Bësiubë parë gue'dë guënal na. ¹⁰ Pues lë'è Demas bësá'nëll na; más rac shtú'ull

ra cusë shtë guë'dchiliu rë'. Hia lë'èll zía'all Tesalónica. Crescente zia'a regiuni shtë Galacia. Tito zia'a Dalmacia. ¹¹ Sulë Lucas quëreldeña nd'è. Bia'a Marcos të parë gue'dënul lë'èll nd'è të gúnëll dchi'ni shtë Dios juntë con na. ¹² Bëshe'lda lë'è Tíquico ciudá Efeso. ¹³ Iurë guídël, bia'a lari capë nabësëana Troas lidchi Carpo. Nu zac bia'a ra librë nu ra Sagradas Escrituras. ¹⁴ Alejandro lë'è rrërë, nalë mal bë'nëll cuntrë na; lë'è Dadë quilli según lo quë nabë'nëll. ¹⁵ Gupë lë'èl de nguiu ni purquë nalë bë'nëll cuntrë diza'quë naruadi'dza'a.

¹⁶ Iurë guahia primërë vësë parë guna defender na lu gobiernë, ni tubi adë chu bë'në compa'ni na; grët'è rall bës'a'në rall na. Rna'ba lu Dios de quë adë gúnëdi'i më juzguë lë'è rall por lo quë nabë'në rall. ¹⁷ Perë lë'è Dadë bë'ni' compa'ni na dzë ni nu bënë'e më fuersë parë biadi'dza lu mënë grë diza'quë të parë gac bë'a ra më nanádi'i më israelitë, guini rall diza'quë. Zni bëlá më na lu galguti ziquë lu ma dushë. ¹⁸ Zac guëlá më na lu cusë mal nu gupë më na parë tsutéa lugar catë rnibë'a më ziquë rëy. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'è më guëdubi tiempë sin fin. Amén.

Saludë narialú cartë rë'

¹⁹ Bë'në saludar Prisca nu Aquila con shfamili Onesíforo. ²⁰ Bëa'në Erasto guë'dchi Corinto. Bësëana lë'è Trófimo guë'dchi Mileto; rac llú'ull. ²¹ Guni'i ldu'ul parë guëdchíníl antsë lë'è tiempë naldë guëga'a. Eubulo, Pudente, Lino, nu Claudia, nu grë ra shmënë Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'èl.

²² Rac shtua'a lë'è Dadë Jesucristo cuezënu'hi' lë'èl nu cagna'ba lu Dios gapë të favurë shtë më. Amén.

Cartë nabëquë'e San Pablo lu Tito

Cartë nabëshe'ldë Pablo lu Tito

¹ Na Pablo, nahia tubi muzë shtë Dios nu nahia muzë shtë Jesucristo parë guadi'dza lu ra nagulë Dios parë tsaldí ldu'u rai' más nu parë gac bè'a rai' shti'dzë më naná de acuerdë con tubi vidë santu. ² Ruadi'dza lu rai' purquë dzulëza'a guëquërdëndü hia'a lë'ë më parë siemprë. Dios bè'në prometer vidë eternë antsë cueshtë guë'dchiliu, nu Dios adë rguguëdi'i'. ³ Iurë bëga'a timpë nabë'në Dios disponer, bëlua'a më voluntá shtë më por diza'quë shtë më; bërú'uhin lu lni lo quë nagunë më por diza'quë shtë më. Bë'në më incarguë guiahia diza'quë ni segun mandadë shtë Dadë Dios, el quë nagunë salvar lë'ë hia'a. ⁴ Quëquëa'a cartë rë' lu Tito; nal ziquë shinia purquë nápël mizmë fe quë na. Rac shtua'a gunë ldai' më guëquël, nu guëga'a ldu'u më lë'lë, nu cuedchí ldú'ul por pudërë shtë Dios, Shtáda'a, nu por Cristo Jesús, Salvador shtë hia'a.

Dchi'ni nabë'në Tito regiuni Creta

⁵ Na bësëana lë'lë dani la'ni nisëdu'u. Dani ni lë Creta; bësëana lë'lë parë gúnël rëglë grë lo quë narunë faltë, nu parë gúnël nombrar më gushë ziquë cabësë shtë lardu'u cadë guë'dchi catë nanú shmënë Dios. ⁶ Gunibë'ahia lë'lë gulë ra r nguiu za'quë, ra ni tubi chu quëgní'di'i guëc rai', nguiu nanapë tubsë tsé'li', ra nguiu ra shini rai' rialdí ldu'u rai' Jesús, nu los de más mënë rni'i rai' shini nguiu ni mënë za'quë na rai', lédëdi'i shini nabani mal sin rëspëti. ⁷ Pues el quë nanapë carguë shchi'ni Dios, nall muzë shtë Dios; napë quë gáqui' më za'quë, adë gáquëdi'i mënë mal, nilë adë gáquëdi'i nguiu narldë nasësë lu sa'll, nilë tubi narzuu'dchi, nilë tubi narguili dishi'bi, nilë el quë narzebi ldu'u dumí, ⁸ nu gáqui' nguiu narunë recibir naze'dë lídchi', nu gáqui' tubi nguiu narunë bien, nu quëhünël rëspëti derechë shtë sa'll, nu quëápëll mizmë lë'lë de grë maldá; gúnël cumprir mandamientë shtë Dios, nu guëquitë ldú'ull grë shti'dzë më. ⁹ Nguiu ni napë quë tsaldí ldú'ull verdá shtë Dios con guëdubínú ldú'ull tal cumë ziquë bësë'dëll di'dzë ni të parë gac guëlua'all diza'quë lu stubi mënë të parë tsagla'guë tsanaldë rai' shnezë Dios. Nu nguiu naná encargadë con shchi'ni më, napë quë gáqui' tubi narac ruadi'dzë bien lu ra enemigu shtë diza'quë. ¹⁰ Pues cantidá mënë mal rzu'bë diáguëdi'i rai' shti'dzë më; ruadi'dzë rai' cusë tuntë; rsiguë rai' mënë con enseñansë shtë rai'. Zihani mënë ni rianaldë téchi ra custumbrë

shtë nariuguë tubi partë delicadë shtë ra lguë'në. ¹¹ Rqui'ni guë'au rua' rai' purquë rsiguë rai' hashtë grë ra naná tubi famili, tsaldí ldu'u rai' enseñansë falsë naquëglua'a mënë ni sulë parë gunë rai' gan dumí.

¹² Guc tubi mësë më Creta; guní'ill shcuendë mizmë më lãdzëll: "Ra më cretense siemprë nabishi rai'; na rai' ziquë ma dushë; nalë rau sha'të rai' nu nabëchi rai'". ¹³ Verdá guni'i mënë ni. Por ni guni'inú lë'ë rai' të parë guëabri tsanaldë rai' téchi enseñansë shtë Cristo, ¹⁴ nu parë adë gúnëdi'i rai' cuendë grë ra di'dzë falsë shtë më israelitë, nu adë gúnëdi'i rai' cuendë ra mandadë shtë mënë narquë guia'a verdá shtë Dios.

¹⁵ Grë ra nanapë lligabë limpi, grëtë' ra cusë limpi nahin; perë parë lë'ë ra nadë rialdídi'i ldu'i nu ra nanapë mal lligabë, parë lë'ë rai' grë cusë nádi'in limpi hashtë nilë shgabë rai' nu la'ni ldu'u rai' hia gullinin; ldu'u rai' nu shgabë rai' gadzë con duldë. ¹⁶ Rni'i rai' de quë nanë rai' Dios, perë quëhunë rai' negar lë'ë më por lo quë narunë rai'. Adë rëuu'di'i ldu'u Dios por lo quë naquëhunë rai'; nëdi'i rai' gunë rai' cumprir shti'dzë më; rllu'i'di'i rai' parë cusë za'quë shtë Dios.

2

Ldai' za'quë

¹ Lë'lë Tito, bëlua'a lo quë naná de acuerdë con ldai' za'quë. ² Guni'i lu ra më gushë, gac rai' seri nu gapë rai' rëspëti nu gapë rai' el mizmë lë'ë rai', nu gac shtu'u rai' sa' rai'; gac rai' mënë narua'a ldu'u lu cusë durë nu gapë rai' pacënci. ³ Nu guni'i lu ra na'a gushë, lë'ë quë lë'ë rai' gapë rai' vidë santu lu Dios; adë guadi'dzëdi'i rai' chismë, nu adë gáquëdi'i rai' më narzuu'dchi, sino napë quë guëlua'a rai' cusë za'quë lu shfamili'. ⁴ Zni guëlua'a rai' los de más ra na'a lliguë të parë gac shtu'u rai' tsel'ë rai' nu gac shtu'u rai' shini rai'. ⁵ Gac tubldí shcuendë rai' nu gapë rai' lligabë limpi. Gapë rai' lidchi rai' ziquë runë tucarë, nu guëzu'bë diaguë rai' shti'dzë tsé'li' të parë adë chu guëni'di'i mal cuntrë diza'quë shtë Dios.

⁶ Nu zac guni'i lu ra nguiu lliguë, gac rai' më naquërdë bien lu sa' rai'. ⁷ Nu mizmë lë'lë gáquë muestrë lu ra sa'l manerë nanabáni. Gáquë mësë za'quë parë lë'ë rai'; bëlua'a lë'ë rai' con rëspëti sin ni tubi bishi. ⁸ Biadi'dzë lu rai' de acuerdë con diza'quë shtë Dios të parë adë chu guëni'di'i na mal lo quë naruadi'dzë. Zni guëtú lu ra narunë cuntrë ra di'dzë shtë Dios. Hia parë guëni'i rai' mal de lë'ë hia'a, adë gúnëdi'i rai'.

⁹ Guni'i lu ra narunë sirvë lu lamë të parë guëzu'bë diaguë rai' shti'dzë shlamë rai', nu gac shtu'u rai' lamë sin guëni'di'i

rall cuntrë lë'ë lamë. ¹⁰ Adë cuánëdi'i rall, sino gac rall më za'quë lu lamë të parë manërë naquëredlë rall guëlua'a de quë ra enseñansë naze'dë de Dios nu Salvador shtë hia'a; nalë nasa'a nahin. ¹¹ Pues lë'ë favurë ru'bë nabë'në Dios parë mënë narëta' lu guë'dchiliu, hia bëdchinin të parë gac salvar grë clasë mënë. ¹² Quëglua'a më lë'ë hia'a de quë napë quë guësá'na'a nezë mal parë guëquëredla'a bien; quëglua'a më de quë napë quë gápa'a tubi vidë ldi, nu gápa'a vidë za'quë lu më, nu gápa'a mizmé lë'ë hia'a lu cusë mal. ¹³ Mientras cuëza'a iurë lë'ë Dadë Jesús guëabrí stubi con pudërë nu lni; guëlua'alú më lu mënë stubi. Blac llëru'bë na pudërë shtë Dios nu Salvador shtë hia'a. ¹⁴ Bë'në më intriegu mizmé lë'i' lu galguti parë quilli' duldë nu gúni' librar lë'ë hia'a lu duldë të parë guëzunë më ldu'u hia'a parë gáca'a limpi. Gulë më lë'ë hia'a parë mizmé lë'i' të parë guëquitë ldu'u hia'a.

¹⁵ Bëlua'a grë di'dzë rë'. Tsagla'guë guni'inú ra mënë, nu bë'në corregir con pudërë nabëne'e Dios guí'al. Gubani bien të parë adë chu gúnëdi'i desprëci shtë'dzël.

3

Lo quë narunë tuçarë gunë ra shmënë Jesús

¹ Guni'i stubi lu ra narialdí ldu'i diza'quë, napë quë guëzu'bë diaguë rall ra narnibë'a nu ra autoridá, nu gac rall dispuestë gunë rall cualquier cusë za'quë. ² Guni'i lu ra mënë, adë guëni'idi'i rall cusë mal cuntrë sa' rall nu adë guëni'idi'i rall chupë tsunë di'dzë, sino gac rall nadu'u; gac rall më humildë nu gapë rall pacënci lu grë mënë.

³ Pues zac lë'ë hia'a antsë adë riasëdi'i hia'a nu gubani hia'a lu ra cusë mal nu gúca'a mënë narac mañi lu sa' hia'a. Guc nambidia'a; rldënú hia'a cualquier mënë, nu bëldënú mënë lë'ë hia'a. Rna túsha'a lu sa' hia'a. ⁴ Perë iurë bëru'u lu lni lla rac shtu'u Dios lë'ë hia'a, nu blac naza'quë na më Salvador shtë hia'a, ⁵ bë'në më salvar lë'ë hia'a, lëdëdi'i purquë bëdë'na'a cumplir mandamientë shtë më, sino purquë sulë bëga'a ldu'u më lë'ë hia'a; nu bëzunë më almë shtë hia'a nu bëne'e më vidë cubi por pudërë shtë Espíritu Santo. Tsagla'guë guësëdchini Espíritu Santo vidë cubi la'ni ldu'u hia'a të parë gac cambi lligabë shtë hia'a. ⁶ Por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, Dios bëshe'ldë Espíritu Santo parë cuezënuhi' lë'ë hia'a parë adë gúnëdi'i faltë pudërë ni tubi mumëntë ⁷ të parë gáca'a shini më sin culpë lu më. Gaquin por tubi favurë nu por pudërë shtë Jesucristo, Salvador shtë hia'a, nu parë gáca'a shini më nanapë esperansë naná vidë sin fin naguëne'e më.

⁸ Ra di'dzë ni na verdá. Rac shtua'a guëni'irú'ul ra enseñansë ni lu ra mënë të parë ra narialdí ldu'i Dios, guëni'i ldu'u rall gunë rall cusë za'quë. Ldai' rë' naza'quin nu napin provëchë parë mënë. ⁹ Perë bëlua'a tēchil lu di'dzë dishi'bi nu ra cuendë shtë chu guc shtadë guëlu' mënë, nu asuntë catë ruadi'dzë mënë chupë tsunë di'dzë con catë nanú mënë nardildi di'dzë pë runë cun-tienë ra mandamientë purquë grë di'dzë ni nápëdi'i valurë nu rlluí'di'in parë bien shtë mieti.

¹⁰ El quë narlua'a ldai' falsë nu quëgull di-visioni entrë ra shmënë Dios, bë'në corregir lë'ëll chupë u tsunë vultë; si adë rúnëdi'ill cuendë shtë'dzël, bëgú lë'ëll entrë ladi të. ¹¹ Nguiu ni bënítill lu shnezë Jesús. Nápëll duldë nu mizmé lë'ëll nanëll nacondenádëll.

Cunseju parë Tito

¹² Iurë guëdchini Artemas u Tíquico naguëshe'lda ndë, bë'në grë cusë parë gue'dë guënal na guë'dchi Nicópolis purquë rac shtua'a guëquëredla guë'dchi ni tiempë naldë. ¹³ Bë'në grë cusë të gúnëll compañi abogado Zenas nu Apolos parë adë gúnëdi'i faltë parë viajë shtë rai'. ¹⁴ Nu zac los de más bëchi sa' hia'a tsasë rai' de quë runë tuçarë gunë rai' lo quë narac shtu'u Dios të parë gapë rai' narqui'ni rai' nu gunë rai' compañi ra nanapë nicidá. Zni gac rall mënë ziquë plantë narne'e nashi za'quë.

Rialú cartë con tubi saludë

¹⁵ Grë ra naguëhunë compañi na ndë'ë quëgshe'ldë rai' saludë lul, Tito. Bëdë'ë saludë shtë na'u lu grë ra narac shtu'u Jesús nu ra narac shtu'u lë'ë na'a.

Rac shtua'a gunë të recibir bendición shtë Dios. Amén.

Cartë nabëquë'e San Pablo lu Filemón

Quëquë'e Pablo cartë rë' lu Filemón

¹ Na Pablo nanúa prësi purquë rluá'ahia diza'quë shtë Cristo Jesús. Quëquëa'a cartë rë' juntë con Timoteo naná bëchi sa' hia'a. Quëquëa'a lul, Filemón, nal tubi narunë compaňi lë'ë na'a lu dchi'ni. Nalë rac shtu'u na'a lë'ël. ² Nu quëquëa'a cartë rë' lu grupë shtë shmënë Jesús nardëa lidchil nu quëquëa'a lu Apia, zanë na'a, nu Arquipo, el quë narunë compaňi lë'ë na'a lu dchi'ni. ³ Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të por Dios, Shtada'a, nu por Dadë Jesucristo, Shláma'a.

Amor nu fe shtë Filemón

⁴ Siemprë rdë'a graci lu Dios shtëna iurë rëagná ldu'a lë'ël, nu rna'ba lu Dios por lë'ël ⁵ purquë binia nalë rac shtú'ul Dadë Jesús nu nalë rialdí ldu'ul shti'dzë më nu rac shtú'ul grëtë' shmënë Dios. ⁶ Rna'ba lu Dios de quë guëdubi tiempë nanú lugar parë guadí'dzël diza'quë lu ra mënë. Nu rna'bë na'a lu më të gac bë'al grë ra bendición nadápa'a purquë unidë na hia'a con Cristo Jesús. ⁷ Nalë bësëquitë ldu'ul na nu rac shtua'a guna sirvë lu Dadë Jesús más purquë nanëa de quë rac shtú'ul ra shmënë Jesús. Filemón bëcha, rquitë ldu'a purquë ra shmënë Jesús napë rall más ánimo parë ra cusë shtë Jesús por lo quë nabë'nël por lë'ë rai'.

Rna'bë Pablo tubi favurë lu Filemón

⁸ Por ni nu purquë nahia poshtë shtë Cristo, napa derechë parë guë nibë'ahia lë'ël lo quë narunë tucarë gúnël ⁹ perë mejurë quëhuna ruëguë lul purquë rac shtú'ul na nu rac shtua'a lë'ël. Na Pablo nahia më gushë, perë iurne' nanúa prësi purquë nahia shmënë Cristo Jesús. ¹⁰ Rna'ba tubi favurë lul parë Onésimo naná ziquë shinia; gúqui' shmënë Jesús mientras nanúa lachigui'bë.

¹¹ Antsë Onésimo gúquëll ziquë tubi muzë shtënël nadë rlluí'di'i perë iurne' nádi'ill zni; gúnëll cumplir narak shtú'ul nu zac lo quë narak shtua'a. ¹² Quëgshel'da lë'i' lul; bë'në recibir lë'i' con bien purquë nalë rac shtua'a lë'ëll. ¹³ Rac shtua'a nëa'nënull na ndë'ë parë guëá'nëll shlugarël. Gúni' sirvë mientras nanúa prësi purquë bëluá'ahia diza'quë. ¹⁴ Perë adë rac shtú'udia'a guna tubi cusë sin permisi shtënël të parë lë'ë favurë nacagna'ba lul gúnëdi'ilin por la fuersë sino por voluntá shtënël. ¹⁵ Tal vez Onésimo bësá'nëll lë'ël por du'pë tiempë të parë iurne' gúnël recibir lë'i' lidchil parë siemprë. ¹⁶ Hia adë rëabrí'di'ill ziquë muzë

no más sino mejurë quë tubi muzë; bë'në recibir lë'i' ziquë tubi shmënë Jesús narak shtú'ul. Nalë rac shtua'a lë'i' perë lë'ël rac shtú'ul lë'ëll más, lë'dë niá'asëdi'i ziquë muzë nabëabrí lidchil sino ziquë bëchil naná unidë con Dadë Jesucristo.

¹⁷ Ziquë nanël quëhunënú hia'a shchi'ni më; bë'në recibir lë'ë Onésimo cumë ziquë mizmë na. ¹⁸ Si talë bë'nëll mal lul, u si talë nazé'bill dumí, guni'i lua blac dumí biá'all, guëguállahin. ¹⁹ Na Pablo quëquëa'a cartë rë' con prupi guiahia; na guëguilla cuendë shtë Onésimo aunquë runë tucarë gúnël cusë ru'bë parë na; nápël vidë eternë purquë biadi'dza lul diza'quë. ²⁰ Nia bëchi, bë'në favurë rë' parë na por amor shtë Dios. Bësëquitë ldu'a por amor nanápël parë Dadë Jesucristo.

²¹ Quëquëa'a lul purquë napa segurë de quë gúnël cuendë shti'dza nu rac bë'ahia de quë gúnël másru'u de lo quë narna'ba lul. ²² Mizmë tiempë bë'në preparar tubi cuartë catë guëquërel'da purquë quëbeza gunë më lo quë naquëgna'bë të lúhi'; gueldë guënahia lë'ë të.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

²³ Epafras quëgshë'ldëll saludë parë lë'ë të nu zac lë'ëll nanull lachigui'bë ndë'ë purquë rialdí ldu'ull diza'quë. ²⁴ Nu Marcos nu Aristarco, nu Demas con Lucas, quëgshel'dë rai' saludë. Quëhunë rai' compaňi na lu shchi'ni Jesús.

²⁵ Rac shtua'a de quë favurë shtë Dios guëa'në con lë'ë të. Amén.

Cartë naguá lu ra Hebreos

Dios biadi'dzë lu hia'a iurë bëdchini shini më

¹ Tiempë guahietë guni'i Dios lu shtadë guëlú hia'a iurë biadi'dzë ra profetë. Zihani vësë nu zihani manërë guni'inú më lu shtadë guëlú hia'a por enseñansë shtë ra nabíadi'dzë shti'dzë më ² perë iurne' lúltimë tiempë biadi'dzë më lu hia'a iurë bëdchini shini më, Jesús. Dios bëcuc'shtë gué'dchiliu por lë'ë shini më, nu gulë Dios shini më parë guëñibë'ai' grë cusë nananú gué'dchiliu nu gube'e. ³ Lë'ë shini më na ziquë galrabtsë'ë shtë Dios. Ziquë na Dios zni na Jesús, ec-sactë ziquë Shtádi'. Por Jesús rni'bi grë ra cusë; por pudërë shtë shti'dzë më adë rialúdi'i gué'dchiliu. Despuësë de bëzunë më almë shtë hia'a de grë duldë, iurni guzubë më lugar shtë hunurë ladë ldi cula'ni Dios pudërusë catë quëbezë më gube'e.

Shini Dios na más më ru'bë quë ra ianglë

⁴ Lë'ë shini Dios na më más më ru'bë quë ra ianglë. Pues bë'në Jesús recibir mejurë lugar; bédë'ë Dios tubi lë parë shini më namás lasac quë lë shtë ianglë. ⁵ Dios nun-quë adë guni'idi'i' lu tubi ianglë: Lë'ël nal shinia.

Bëna punërë lë'ël; súbël lugar shtë hunurë.

Nunquë guni'i Dios de tubi ianglë:

Na nahia Dadë parë lë'ël.

Nu lë'ël gáquël shinia.

⁶ Perë iurë bëshe'ldë Dios shini më lu gué'dchiliu, bë'në më honrar lë'i' nu guni'i më:

Grëtë' ianglë shtë Dios gunë rai' adorar lë'ël.

⁷ De ra ianglë guni'i Dios:

Quëhunë më gac rai' ziquë mbë.

Gac rai' ziquë be'llë narru' u lu gui'i tē gunë rai' lo quë narnibë'a më.

⁸ Perë lu shini Dios guni'i më:

Nal Dios; catë rñibë'al na parë siempër; adë tsalúdi'in.

Bandërë shtëñël quëhunë significar nal rëy justë.

⁹ Rac shtú'ul ra cusë tubldí, perë rna tús'hël nanádi'i de acuerdë con lëy shtë më.

Por ni Dios shtëñël bëtiá'ai' sèiti guëquël tē guëquitë ldu'ul más quë grë ra sa'l.

¹⁰ Nu zac guni'i Dios de lë'ë më:

Nia Dadë, lë'ël bëcuc'shtël grëtë' ra cusë dizdë principi shtë gué'dchiliu.

Con guiá'al bëcuc'shtël gube'e.

¹¹ Lë'ë rahin tsalú perë lë'ël guëá'nël parë siempër.

Grë rall guëac rall ziquë lari gushë.

¹² Nu lë'ël guëtú'bil gué'dchiliu nu gube'e ziquë daa'.

Gac cambi grë ra cusë ni, perë lë'ël nal mizmë nedzë nu parë siempër; lë'ël guëbánil parë siempër.

¹³ Nunquë guni'i Dios lu tubi ianglë:

Guzubë ladë ldi shtëna hashtë guna gan lu grë enemigu shtëñël nu guëzu'bë di-guë rall shti'dzël.

¹⁴ Grë ra ianglë na rai' espíritu narunë cumplir voluntá shtë Dios. Bëshe'ldë më lë'ë rai' parë gunë rai' compa'ni ra nabë'në recibir salvaciuni shtë më.

2

Adë chu guësá'nëdi'i salvaciuni shtëna'a

¹ Blac llëru'bë na shini Dios; por ni napë quë guëdë'na'a cuendë bien ra di'dzë nabínia'a tē parë adë chu guëséá'nëdi'i shnezë Dios. ² Ra shti'dzë Dios naguni'i ra ianglë antsë, napin pudërë nu grë ra mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë më, guc cashtigu rall. Bë'në rall recibir pagu justë según duldë nu faltë nabë'në rall. ³ Verdá nahin, por ni ¿llalë guëdë'na'a tē parë guëca'chilú hia'a lu juici si talë adë guëzu'bë diáguëdi'ia'a diza'quë? purquë llëru'bë na salvaciuni shtë më. Lë'ë salvaciuni rë' primërë biadi'dzë Dadë Jesús, nu despuësë ra nabini shti'dzë më, bë'në rai' testificar de quë verdá na di'dzë ni. Bédë'na'a recibir di'dzë shtë salvaciuni de lë'ë rai'. ⁴ Nu Dios bëluá'ai' shti'dzi' na verdá por sèni nu milagrë nu cusë ru'bë nu por Espíritu Santo nabëne'e më parë cuezënúhi' lë'ë hia'a. Cadë túbia'a bédë'na'a recibir don nabëzëlaa'dchi Espíritu Santo según voluntá shtë Dios.

Jesucristo guiqui' ziquë bëchi sa' hia'a

⁵ Stubi puntë; adë gunibë'adi'i Dios de quë gué'dchiliu naze'dë, gaquin bajo ordë shtë ra ianglë. Cagni'i na'a shcuendë gué'dchiliu verdaderë. ⁶ Pues tubi partë shtë Sagradas Escrituras rni'i zni:

¿Chull na nguui tē parë rëagná ldu'ul lë'i'?

Grë nguui gati rall.

¿Pëzielú rac shtú'ul cuezëñul lë'ëll'?

⁷ Por du'pë tiempë bë'nël tē napë nguui menos hunurë quë ra ianglë perë bë'nël honrar lë'ë nguui con hunurë ziquë tubi coronë.

Nu bédë'ël pudërë parë guëñibë'a nguui grë cusë nabëntsá'ul.

⁸ Grëtë' cusë bëcuc'zël guëa' nguui; guëzu'bë diaguë rall shti'dzë nguui.

Iurë bëcuc'zë Dios grëtë' cusë guëa' nguui, bédë'ë Dios permisi guëñibë'a nguui grëtë' cusë. Sin quë adë guëtë'dëdi'i, rnádi'ia'a grë cusë bajo ordë shtë nguui ⁹ perë rna hia'a lu Jesús, el quë Dios bë'në punërë ziquë tubi nalasáquëdi'i lu ra ianglë por du'pë tiempë. Rna hia'a lu Jesús; bë'në Dios honrar lë'i' con zihani hunurë naná ziquë tubi coronë purquë bë'në më sufrir hashtë gúti'. Por

tubi favurë nabë'në Dios, guti Jesús por grë mënë.

¹⁰ Dios bëntsa'u grë cusë purquë zni bëuu' ldu'u më; gurështëhin parë Dios nu por lë'ë më. Guc shtu'u më guësëdchini më zihani shini më gube'e catë quërelë më lu llni. Por ni guc më justë iurë bëshe'ldë më Jesús lu guë'dchiliu të sac zih'i'. Bë'ni' cumplir grë sufrimientë; por ni adë rúnëdi'i faltë ni tubi cusë; na më cabësë shtë ra naná salvar. ¹¹ El quë narunë të gac mënë shmënë Dios, nu ra shmënë më naná runë cumplir grë voluntá shtë më, napë rai' mizmë Shtadë rai'. Por ni lë'ë shini Dios rtúdi'i lúhi' iurë rni'i më na rai' ziquë famili shtë më. ¹² Ni na de acuerdë con Sagradas Escrituras naná rni'i: Guna alabar lë'ël delantë lu ra bëcha, nu guna alabar lë'ël juntë con los de más shmënël nardëa por nombre shtënël.

¹³ Nu zac rni'i Sagradas Escrituras:

Na tsaldí ldu'a'a shti'dzë më.

Stubi lugar rni'in:

Na zugá'ahia ndë'ë con shini Dios naná bëne'e më parë na.

¹⁴ Verdá grë ra shini nguii napë rai' mizmë clasë cuerpë con rënë nu belë. Zni zac Jesús guc nguii con cuerpë shtë nguii të parë gati më; zni bédë'ë më fin pudërë shtë el quë nabësëdchini galguti lu guë'dchiliu. Lëll Satanás. ¹⁵ Nu bë'në më librar na nardzëbë gati rall, ra nardzëbë con galërdzëbë ru'bë guëdubi vidë shtë rall. ¹⁶ Pues nasegurë adë bídëdi'i më lu guë'dchiliu parë gunë më compa'ni ra ianglë, sino be'dë guëdchini më lu guë'dchiliu ziquë llëbni Abraham parë gunë më compa'ni lë'ë ra nguii. ¹⁷ Por ni bëqui'ni gac më igual ziquë bëchi sa' më të gac më tubi bëshuzi ru'bë narga'a ldu'u ra mënë nu parë gúni' cumplir grë lo quë narac shtu'u Dios. Nu bédchini më parë quilli më con rënë shtë më por duldë, nu parë guëdchisú më grë duldë shtë ra shmënë më. ¹⁸ Guzac zi më nu gudëdë më zihani prëbë durë. Por ni iurne' rac runë më compa'ni grë ra narzac zi lu cualquier cusë durë.

3

Jesús na más më ru'bë quë Moisés

¹ Bëchi naná unidë con Dios santu, guna'bë më lë'ë të, të guëquërelëdnú të lë'ë më la'ni gube'e. Gulë bë'në llgabë bien chu na Jesús; náhi' el quë nabëdchini por nombre shtë Dios nu náhi' bëshuzi namás lasac nu náhi' bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a. Parë creenci shtë hia'a nídi'i stubi naná rialdí ldu'u hia'a. ² Lë'ë Jesús bë'në cumplir voluntá shtë Dios, el quë nabë'në punëre lë'i' bëshuzi shtë hia'a. Bë'në më cumplir igual ziquë Moisés bë'ni' cumplir grëtë' lo quë naguni'i Dios lúhi' parë ra shmënë më

guahietë. ³ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, Jesús runë tucarë más hunurë quë Moisés. Nahin ziquë tubi nguii narza'a tubi hiu'u; runë tucarë nguii ni más hunurë quë lë'ë hiu'u. ⁴ Cadë hiu'u napin el quë nabëzá'ahin, perë Dios bëcuc'shtë grëtë' cusë nananú la'ni guë'dchiliu nu gube'e. ⁵ Siemprë Moisés bë'në cumplir voluntá shtë Dios. Guc Moisés tubi muzë entrë ra shmënë më parë biadí'dzi' shti'dzë Dios lu rai'. Zni Moisés bë'në testificar de lo quë naguni'i Dios lúhi', cusë naguër gac despuësë. ⁶ Perë Cristo na shini më nabë'në cumplir grë voluntá shtë Dios entrë ra shmënë më. Pues na hia'a shini më si talë guëdë'na'a segurë fe shtë hia'a, si talë adë rdzëbëdi'ia'a nu si talë adë guëazë guëtëdi'ia'a shnezë më jamás, nu si talë guëquitë ldu'u hia'a por esperansë nadápa'a.

Guëzi' ldu'u ra shmënë Dios

⁷ Por ni ziquë cagni'i Espíritu Santo:

Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios,

⁸ adë runë naguëdchidi'i ldu'u të cumë ziquë bë'në mënë guahietë; bédzatsu mënë cuntrë Dios.

Dzë ni bëtë'dë rall prëbë lu Dios iurë ziazú rall lu lumë shlatë catë chu nádi'i.

⁹ Nga'li ra shtadë guëlu të bëtë'dë rall prëbë lua.

Zni bë'në rall durantë cuarenta izë; guná rall milagrë lo quë nabëna.

¹⁰ Por ni beldëa con lë'ë rall nu gunia'a shcuendë rall: "Siemprë ldu'u rall bësini lë'ë rall lu duldë; nunquë bënguë bë'adi'i rall shneza".

¹¹ Bëna prometer con juramentu, nunquë jamás adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u mënë con na, catë rbedchí ldu'u rall.

¹² Bëchi, gulë gapë cuidadë ni tubi de lë'ë të gapë tubi ldu'u naná rianaldë tēchi cusë mal, nu por ni adë rialdídi'i ldu'ul shti'dzë Dios nu guësá'nël lë'ë më nanabani. ¹³ Mejurë cadë tubi të guni'inú sa'l cunseju parë tsaldí ldu'u sa'l más cadë dzë mientras nanú tiempë. Gulë guni'inú los de más sa'l të parë ni tubi de lë'ë të gapë të ldu'u naguëdchi por duldë nacugué ra nguii. ¹⁴ Si talë adë guësá'nëdi'ia'a diza'quë, sino tsaldíru'u ldu'u hia'a hashtë gátia'a, iurní unidë na hia'a con Cristo.

¹⁵ Zni rni'i Sagradas Escrituras:

Nedzë si talë guiní lo quë narni'i Dios,

adë runë naguëdchidi'i ldu'ul cumë bë'në ra mënë guahietë iurë bëquë guia'a rall lë'ë më; adë guc shtú'udi'i rall gac Dios shlamë rall.

¹⁶ ¿Chullëti'i bëquë diaguë shti'dzë Dios nu despuësë bë'në rall cuntrë lë'ë më? Mizmë mënë nabëru'u ladzë Egipto con Moisés ziquë cabësë shtë rall. ¹⁷ ¿Chullëti'i beldëdnú Dios por cuarenta izë? pues mizmë mënë

nabë'në duldë nu guti rai' nu bëa'në cuerpë rai' lu shlatë catë nidi'i mënë. ¹⁸ ¿Chullëti'i guni'i Dios con juramentu adë tsutëdi'i rall catë rzi'i ldu'u më? Pues mizmë mënë nanadë bëzu'bë diaguëdi'i shti'dzë më. ¹⁹ Por grë ndë'ë rac bë'a hia'a adë bë'nëdi'i rall gan tsutë rall purquë adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë më.

4

¹ Por ni, aunquë nanú tubi promësë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, rqui'ni gápa'a cuidadë no sea lu cualquier de lë'ë të, guëni'i më: “Runa juzguë nu adë tsutëdi'il lugar ni”. ² Pues parë mizmë lë'ë hia'a bëdchini shti'dzë Dios ziquë bëdchinin parë ra mënë guahietë, perë ra mënë ni adë bë'nëdi'i rall recibir shti'dzë më con fe cumë cusë za'quë purquë adë gualdidi'i ldu'u rall shti'dzë më; adë bëllu'idi'i shti'dzë më parë lë'ë rall. ³ Perë lë'ë hia'a gualdi ldu'u hia'a nu guatë hia'a catë rzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më. De stubi mënë guni'i më:

Gualdidi'i ldu'u rall na; por ni bëldëa nu gunia'a con juramentu, adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.

Guni'i Dios ra di'dzë ni aunquë bëdë'ë më fin shchi'ni më dizdë bëntsa'u më guë'dchiliu. ⁴ Pues ze'dë tubi partë shtë Sagradas Escrituras narni'i shcuendë dzë narzi'i ldu'u mënë:

Dios bëzi'i ldú'i' dzë gadchi de grë dchi'ni nabë'në më.

⁵ Stubi lugar guni'i më:

Adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall con na.

⁶ Todavía runë faltë parë sëbëldá mënë tsutë rall catë guëzi'i ldu'u rall con Dios, perë lë'ë mënë nabini diza'quë primërë, adë tsutëdi'i rall catë guëzi'i ldu'u rall purquë bëzu'bë diaguëdi'i rall shti'dzë më. ⁷ Por ni Dios bëlu'ái' tubi dzë señaladë naná nedzë. Cagni'inú Dios lë'ë hia'a iurne' por lo quë naguni'i David aunquë llëduni tiempë zia'a. Guni'i David di'dzë rë' naná bëquëa'a tampa:

Nedzë iurë guini të lo quë narni'i Dios, adë runë naguëdchidi'i ldu'u të.

⁸ Si talë Josué nadë'ë descansë parë ra më israelitë, pues Dios adë niabridi'i guëni'i më de stubi dzë guëzi'i ldu'u mieti. ⁹ Zni nanú tubi galërzi'i ldu'u naná ziquë dzë gadchi iurë guzi'i ldu'u Dios. Guëzi'i ldu'u shmënë Dios ¹⁰ purquë grëtë' el quë natsutë shnezë Dios catë rzi'i ldú'ull con lë'ë më, nápëll descansë. Hia gualú shchi'nill ziquë guzi'i ldu'u Dios lu grë dchi'ni shtë më. ¹¹ Por ni cha guëdë'na'a fuersë parë tsutë hia'a catë guëzi'i ldu'u hia'a con lë'ë më, no sea quë cualquier de túbia'a ziaaglá'ga'a mizmë nezë

ziquë bë'në ra mënë nadë gualdidi'i ldu'u shti'dzë Dios guahietë nu guti rai'.

¹² Zni runë tucarë guëdë'na'a purquë di'dzë naguni'i Dios, nabanin nu napin pudërë. Nahin ziquë tubi spadë dushë naná guërupë tëchi. Shti'dzë më riutë hashtë más la'ni ldu'u nguui. Shti'dzë më runë dividir almë, nu espíritu, nu llicu nu hashtë la'ni ba'cu shtë mieti. Riutë shti'dzë më hashtë la'ni llgabë mënë nu hashtë galërni'i ldu'u nguui parë gunin juzguë lë'ë rahin. ¹³ Ni tubi cusë nabëntsa'u më adë rac guëca'chilúdi'i lu më. Grëtë' nanuhin shlatë. Rna më nu nanë më grë lo quë naquëhunë mieti nu napë quë guëtë'da'a cuendë lu më.

Jesús na bëshuzi namás lasac entrë grë bëshuzi

¹⁴ Jesús shini Dios, na më bëshuzi ru'bë parë lë'ë hia'a; guatë më catë quërelëdë Dios lu gubë'e, por ni guiaaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios con diza'quë nagualdi ldu'u hia'a. ¹⁵ Lë'ë bëshuzi shtë hia'a, rga'a ldú'i' lë'ë hia'a. Riasëhi'; nanëhi' grë debilidá nadápa'a purquë lë'ë më gudëdë më lu mizmë prëbë nadápa'a, perë sin quë adë bë'nëdi'i më duldë. ¹⁶ Por ni guiabí'ga'a lu më catë nanú më. Guiabí'ga'a lu trunë shtë Dios sin quë adë chu rdzëbëdi'i. Por favurë shtë më guëga'a ldu'u më lë'ë hia'a nu gunë më compa'ni lë'ë hia'a cualquier nicidá nadápa'a.

5

¹ Cadë bëshuzi ru'bë naná designadë entrë ladi ra nguui, nápi' carguë parë gúni' representar ra mënë lu Dios. Runë bëshuzi ofrecer lu Dios ra ofrendë shtë mënë nu sacrifici por duldë shtë rall. ² Mizmë bëshuzi ni rac runë tratë nadu'u con ra mënë naguëndi'i voluntá shtë Dios nu réazë guëtë rall shnezë më, purquë bëshuzi ni nápëll mizmë debilidá cumë grë mënë. ³ Por debilidá ni rqui'ni gunë bëshuzi ofrecer tubi ma ziquë sacrifici lu Dios por ra duldë nabë'në bëshuzi nu zac rúnëll ofrecer ra ma por duldë shtë los de más mënë.

⁴ Ni tubi nguui gululë mizmë lë'ëll ziquë bëshuzi con hunurë shtë galbëshuzi, sino Dios gululë lë'ëll mizmë manërë ziquë gululë më lë'ë Aarón. ⁵ Zni zac Cristo adë bëshepi guí'adi'i' tē gáqui' bëshuzi, sino Dios gululë lë'i' nu guni'i më lu shini më: Lë'ëll nal shinia; gululëhia lë'ëll.

⁶ Nu zac rni'i Dios stubi lugar:

Lë'ëll nal bëshuzi parë siempërë, ziquë mizmë clasë cumë Melquisedec.

⁷ Iurë Jesús gubani lu guë'dchiliu rë', guna'bë më lu Dios; bë'në më ruëguë lu Dios. Guni'i më fuertë nu cantidá nisë bëru'u lu më. Guna'bë më lu Dios, el quë nanapë pudërë parë guëlá lë'i' lu galguti, nu

Dios bëquë diáguí' shti'dzë shini më purquë Jesús gac cunformë; bë'ni' cumplir voluntá shtë Shtádi'. ⁸ Aunquë Cristo na shini Dios, por galëzác zi nabë'në më sufrir; bë'sé'déi' parë guëzu'bë diáguí'. ⁹ Iurë gudëdë grë ra cusë durë nu bë'në më gan lu ra prëbë, gac më el quë nardë'ë vidë eternë parë grë ra narzu'bë diaguë shti'dzë më. ¹⁰ Gululë Dios lë'ë Jesús; gúqui' designadë bëshuzi ru'bë con mizmë hunurë ziquë Melquisedec.

Dios gunë cashtigu si talë guëazë guéta'a lu shnezë më

¹¹ Nanú zihani cusë más parë guënia'a lu të shcuendë bëshuzi ru'bë nadápa'a. Parë guna explicar parë tsasë të, naganin purquë adë riasëdi'i të lueguë. ¹² Hia gudëdë tiempë dizdë gualdi ldu'u të diza'quë; hia runë tucarë guëlua'a të los de más sa' të, perë todavía rqui'ni stubi më'në guëlua'a lë'ë të stubi vësë más ra cusë sencigi, ra primërë puntë shtë ra enseñansë narialdi ldu'u hia'a. Na të ziquë tubi narqui'ni gu purë lechë en vez de gaul cumidë con belë. ¹³ Grë ra naná ziquë me'dë naná radchi, adë rac bë'adi'll mudë narunë tucarë guëquë'ërdëll con sa'll. Nall ziquë tubi ngulë'në narqui'ni tubi mësë. ¹⁴ Perë ziquë cumidë na parë ra më'në ru'bë, los de más puntë shtë enseñansë, na parë ra më'në naná riasë guadë na mal nu guadë na za'quë. Mënë ni hia napë rall tiempë lu shnezë Dios nu tsagla'guë runë rall gan lu duldë.

6

¹ Por rsunë ni, cha guiaglá'ga'a delantë parë tsarú'ba'a; guësé'da'a más enseñansë shtë Cristo. Adë guëá'nëdi'ia a sulë con ra enseñansë sencigi nabëdë'na'a recibir más antsë. Enseñansë ni runë tratë napë quë guëabrá ldu'u mieti lu Dios, nu adë rúnëdi'i më'në confiar ra obrë za'quë. Ra enseñansë sencigi rni'i napë quë tsaldí ldu'ul shti'dzë Dios. ² Nu cagni'in shcuendë custumbë shtë rdchi'bë guia'a shmënë Jesús guëc sa' rall, nu runin tratë lla guëriubë nisë zihani cusë. Cagni'in shcuendë de quë tsashtë ra tégulë stubi, nu de quë ze'dë guëdchini juici eternë. ³ Pues guiaglá'ga'a delantë si talë gunë më compani lë'ë hia'a.

⁴ Ra naguasë di'dzë ni, ra nabëquitë ldu'u por lo quë nabëne'e më, ra narunguë bë'a Espíritu Santo, ⁵ ra nabëquitë ldu'u con shti'dzë Dios, nu ra narac bë'a pudërë shtë ra nagueñibë'a iurë gac më rëy, ⁶ Si talë guëazë guetë rall, nu rni'i rall shti'dzë Dios nádi'in verdá, nídi'i mudë guëabrá ldu'u rall lu më stubi vultë purquë mizmë lë'ë rall quëquë'ë rall lë'ë shini Dios lu cruz stubi vultë, nu quëhunë rall burnë lë'ë më delantë lu ra më'në. ⁷ Na nguui rë' ziquë lachi naná rluaguë guiu lúhi'. Iurë lë'ë guiu rluaguë,

ruu' guiu'u nisë. Si talë guiu'u tsagla'guë rdë'ë cusechë parë ra naquëhunë dchi'ni, pues napin bendición shtë Dios. ⁸ Perë si talë lë'ë guiu'u rdë'ë guitsë nu guí'lli nadë r-lu'í'di'i, iurní mal na guiu'u ni nu guëlladchi na cashtigu shtë Dios parë guiu'u ni; fin shtëhin na ziquë tubi cusë narie'qui.

Nadápa'a esperansë; por ni dzu hia'a firmë lu shnezë Dios

⁹ Aunquë quëadi'dza zndë'ë lu të, bëchi narac shtua'a, napa segurë de quë lëdë znídi'i con lë'ë të purquë nasalvar të nu quëhunë të cusë za'quë. ¹⁰ Dios na më justë; adë guëá'ldëdi'i ldu'u më grë dchi'ni nabë'në të parë lë'ë më. Rëagná ldu'u më lla gac shtu'u të sa' të, lla bë'në të sirvë lë'ë rai' purquë na rai' shmënë më. Adë guëá'ldëdi'i ldu'u më de quë tsagla'guë quëhunë të compañi lë'ë rai'. ¹¹ Ziquë rac shtu'u sa' të, iurne' rac shtu'u na'a cadë tubi të guëlua'a de quë napë të zihani esperansë hashtë guëabrá më stubi. ¹² Adë gac të nabëchi sino gulë rgubënebi ejemplë shtë ra narialdi ldu'i de verdá con pacënci; iurní quëhunë rall recibir ra cusë za'quë nabë'në më prometer parë grë ra naná shmënë më.

¹³ Segurë gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer purquë iurë bë'në më prometer lu Abraham, bë'në më jurar por mizmë lë më purquë nídi'i stubi más më naru'bë quë lë'ë më. ¹⁴ Guni'i Dios lu Abraham: "De verdá gunë ldaiha lë'ël nu guënehia cantidá llëbnil". ¹⁵ Abraham gulëzi' con pacënci hashtë gac cumplir shti'dzë më; zni bë'ni' recibir lo quë naná bë'në më prometer lúhi'. ¹⁶ Iurë ra nguui runë rall jurar, rni'i rall juramentu por nombre shtë tubi namás më ru'bë quë lë'ëll. Juramentu ni na garantiá de quë gúnëll cumplir; rqui'nídi'i cusë más. ¹⁷ Iurë gac shtu'u Dios guëlua'ái' clarë lu ra shmënë më de quë adë gúnëdi'i më cambi shti'dzi', bë'në më prometer con juramentu. ¹⁸ Zni por chupë di'dzë nagúnëdi'i cambi jamás, nasegurë lo quë nadzuléza'a. Nídi'i mudë shti'dzë Dios niac bishi; por ni lë'ë hia'a naná bësa'në cusë shtë guë'dchiliu nu na hia'a segurë con lë'ë më, nadápa'a rsunë ru'bë parë tsaldí ldu'u hia'a; adë guësá'nëdi'i hia'a promësë naguni'i më lu hia'a; tsaglá'ga'a firmë con lë'ë më hashtë gunë më cumplir promësë naguni'i më lu hia'a. ¹⁹ Lë'ë esperansë nadápa'a, na ziquë tubi gui'bë ru'bë naquëhunë segurë barcu lu nisë. Segurë nu fuertë na esperansë ni parë almë shtë hia'a. El quë nanapë esperansë ni, nall ziquë el quë nariutë catë cabezë Dios Santo. ²⁰ Ndë guatë Jesús por lë'ë hia'a të tsanálda'a lë'ë më lugar ni despuësë. Na më representantë shtë hia'a të parë tsutë hia'a lugar ni. Na më primërë bëshuzi parë siempër con mizmë hunurë quë Melquisedec.

7

Jesús nu Melquisedec

¹ Lë'ë Melquisedec guc rëy shtë guë'dchi Salem nu gúqui' tubi bëshuzi delantë lu Dios naquëbezë más gu'a'a. Iurë bëabri Abraham catë guáhi' lu guërru nu gudíni' ra rëy contrari, Melquisedec guagtsa'guëluhi' Abraham, nu bé'në ldáhi' lë'ë Abraham. ² Iurní Abraham bédë'ë ca'a Melquisedec décimo partë shtë ra cusë naná bédchisú Abraham de enemigu shtëhi'. Lë Melquisedec runë cuntienë "primëre rëy naná justë". Melquisedec guc rëy narnibë'a Salem, nu Salem runë cuntienë, "galërbedchí ldu'u mi-eti". Por ni Melquisedec na rëy shtë paz. ³ Perë parë Melquisedec adë guënëdi'ia'a lë shtëdi' u lë shni'ai'; adë guënëdi'ia'a guc gúli' nilë guc gúti'. Adë guënëdi'ia'a chu guc shtadë guëlu Melquisedec. Zni náhi' ziquë figurë shtë shini Dios; náhi' bëshuzi naná cuezë parë siempër.

⁴ Iurne' gulë bédë'ë cuendë blac llëru'bë guc Melquisedec, pues mizmë shtadë guëlu hia'a, Abraham, bédë'ëi' décimo partë shtë grë cusë lo quë nabëchisúhi' guia'a rëy iurë gudildi rai'. ⁵ Según lëy shtë Moisés, ra bëshuzi naná llëbni Leví, napë rai' mandadë shtë Dios parë gunë rai' cubrë de mënë décimo partë nanapë ra mënë; nahin parë Dios. Ra bëshuzi bé'në rai' cubrë de grë sa' rai' aunquë na rai' llëbni Abraham. ⁶ Perë Melquisedec nádi'i' famili shtë Leví perë bé'ni' recibir décimo partë nabédë'ë Abraham cuá'ai'. Nu Melquisedec bé'në ldáhi' Abraham, el quë nabë'në recibir ra promësë shtë Dios. ⁷ Clarë riasë hia'a el quë naquëhunë bendecir; nás lasáqui' quë ra mënë narunë recibir bendición. ⁸ Entrë ládia'a iurne' grë ra bëshuzi narunë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mieti, guëdchini dzë gati rai'; perë shcuendë Melquisedec rni'i Sagradas Escrituras de quë lë'i' bé'ni' recibir décimo partë nabédë'ë Abraham. Melquisedec náhi' ziquë tubi naziagla'guë nabani. ⁹ Nu rac guëni'ia'a de quë Leví nu grë ra bëshuzi naná llëbni Leví, ra naná runë recibir décimo partë shtë cusë nanapë mënë iurne', gudilli rai' juntë con Abraham iurë bédë'ëi' lu Melquisedec nabë'në tucarë cá'ai' ¹⁰ purquë aunquë todavía adë gúledi' Leví, náhi' cumë llëbni ladi Abraham iurë Melquisedec guagtsa'guëluhi' lë'ë Abraham.

¹¹ Ra mënë israelitë bé'në rai' recibir lëy shtë Dios tiempë dzu ra shini Leví cumë bëshuzi, perë lëy adë bé'nëdi'i gan cac mënë perfectë delantë lu Dios. Por ni gu' necesari guëdchini stubi bëshuzi mejurë, lédëdi'i ziquë ra bëshuzi naná shini Aarón nagululë Dios, sino bëqui'ni guëdchini tubi bëshuzi ziquë Melquisedec con llëru'bë

hununë. ¹² Pues iurë nanú cambi shtë galbëshuzi, iurní zac rqui'ni gac cambi lëy narunë tratë shcuendë galbëshuzi. ¹³ Lë'ë bëshuzi shtëna'a, el quë ra di'dzë rë' quëgni'i shcuendi', náhi' llëbni stubi shini Jacob, lédëdi'i shini Leví ziquë los de más bëshuzi. Ni tubi bëshuzi na shini de cualquier shini Jacob sino sulë ra shini Leví na rai' bëshuzi. ¹⁴ Bien rdë'ë hia'a cuendë Jesús ze'dë entrë llëbni Judá, nu Moisés niétiqë guni'i' de quë shini Judá gac rai' bëshuzi.

¹⁵ Más clarë na shcuendë bëshuzi cubi nadápa'a, iurë rëagná ldu'u hia'a ze'dë guëdchini stubi bëshuzi naná ziquë Melquisedec con llëru'bë hunurë. ¹⁶ Adë binlúdi'i galbëshuzi shtë më ni por tubi lëy narunë punerë bëshuzi según ra shtadë guëlu bëshuzi, sino guc Jesús bëshuzi sulë purquë napë më pudërë; gátidi'i më parë siempër. ¹⁷ Rni'i zndë'ë la'ni Sagradas Escrituras de lë'ë më:

Lë'ël nal tubi bëshuzi parë siempër ziquë mizmë clasë de Melquisedec. Nápël llëru'bë hunurë.

¹⁸ Zni mandamientë nabédë'ë Dios guahietë, guc cancelarín purquë nápëdi'in pudërë nu adë rllu'i'di'in parë guëdchisú duldë shtë mënë. ¹⁹ Pues lëy shtë Moisés adë bé'nëdi'i gan parë gac nguii limpi delantë lu Dios, perë en cambi, iurne' nadápa'a esperansë, por ni riabi'ga'a lu më.

²⁰ Pues Dios bé'në nombrar Jesús ziquë bëshuzi con juramentu. ²¹ Los de más bëshuzi guc nombrar rai' sin ni tubi juramentu, perë guni'i Dios lu bëshuzi cubi con tubi juramentu. Guni'i më:

Lë'ë Dadë, bé'ni' jurar nu adë gúnëdi'i' cambi shti'dzi'.

Lë'ël nal tubi bëshuzi parë siempër. [Ziquë mizmë clasë shtë Melquisedec.]

²² Por ni Jesús na tubi garantiá de quë nadápa'a tubi conveñi mejurë quë conveñi nanapë ra mënë guahietë. ²³ Los de más bëshuzi guc cantidá rai' purquë guti rai'; adë nídi'i mudë tsagla'guë rai' cumë bëshuzi; adë bé'nëdi'i rai' gan guëquërdë rai' parë siempër. ²⁴ Perë Jesús adë rátidi'i; galbëshuzi shtë më adë tsalúdi'i. Na më bëshuzi parë siempër. ²⁵ Por ni Jesús napë më pudërë; gunë më salvar parë siempër ra nariabi'guë lu Dios por medio de lë'ë Jesús purquë nabáni' parë siempër nu quëhúni' ruëguë lu Dios por lë'ë hia'a.

²⁶ Zni Jesús na bëshuzi completamente exactë ziquë rqui'nia'a, ziquë ni tubi chu nádi'i. Na më santu; nápëdi'i më duldë; rsiquëdi'i më lë'ë hia'a; purë na më. Bëshepi guia'a Dios lë'i' más quë cualquier cusë nanabani lu gube'e. ²⁷ Nádi'i më ziquë los de más bëshuzi nanapë quë gunë rall ofrecer ra ma por duldë shtë rall, iurní despuësë

por duldë shtë ra sa' rall. Jesús bë'ni' ofrecer mizmë lë'i' ziquë sacrifici parë grëtë' hia'a. Rquí'nidi'i stubi sacrifici jamás parë siemprë. ²⁸ Lë'ë lëy shtë Moisés gululë nguui të gac rall bëshuzi namás lasac aunquë napë rai' duldë; perë juramentu shtë Dios bédchini más despuësë quë lëy, nu bë'në më nombrar lë'ë shini më të gáqui' bëshuzi parë siemprë. Gululë Dios shíni', el quë nabë'në cumplir; nídi'i stubi cusë narunë faltë të gac më bëshuzi parë siemprë.

8

Jesús rni'inúhi' Dios por lë'ë hia'a

¹ Primërë puntë shtë naquëgni' na'a lu të na ndë'ë; nadápa'a tubi bëshuzi namás lasac. Guzubë më lu trunë shtë Dios gube'e. Quëbezë më ladë ldi shtë Dios naná lugar shtë hunurë. ² Nu quëhúni' sirvë la'ni lugar verdaderë naná bëntsa'u Dadë, lédëdi'i nguui. Ndë cabezë Jesús juntë con Dios Padre.

³ Grë ra bëshuzi namás lasac lu guë'dchiliu, guc nombrar rai' parë gunë rai' ofrecer lu Dios ofrendë nu sacrifici nabédë'ë mënë según lëy. Nu rqui'ni Jesús gápi' tubi cusë parë gúni' ofrecer. ⁴ Si talë lë'ë më niabezë më guë'dchiliu, adë nádi'i më bëshuzi purquë todavía nianá nanú ra bëshuzi narunë ofrecer ofrendë según rribë'a lëy shtë Moisés. ⁵ Perë ra bëshuzi lu guë'dchiliu, quëhunë rai' ofrecer lo quë naná sulamëntë tubi mustrë de lo quë nananú gube'e. Rdë'ë hia'a cuendë de quë nahin copi purquë iurë Moisés bë'në recibir ordë shtë Dios parë guntsá'uhi' lugar catë gunë ra mënë adorar Dios, gunibë'a më lúhi': "Rnia'a lul, bëntsa'u lugar ni ecsactë según mustrë nabëluá'ahia lul guëc dani". ⁶ Zni guc con primërë rëglë nabédë'ë Dios, perë iurne' gululë Dios Jesús ziquë bëshuzi naquëhunë sirvë lugar naná zihani vultë más mejurë quë lugar catë ra bëshuzi naguqereldë antsë bë'në rai' sirvë. Jesús na el quë narni'inú Dios por lë'ë hia'a. Por Jesús lë'ë conveñi cubi nadápa'a con Dios, nahin mejurë quë conveñi gushë purquë pudërë shtë conveñi cubi ze'din por promësë naná mejurë.

⁷ Si talë primërë conveñi nápëdi'in faltë, iurni adë rqui'nidi'i conveñi cubi. Si talë por primërë conveñi niac mënë naza'quë delantë lu Dios, iurni niasëdchini Jesús stubi conveñi naná cubi. ⁸ Perë Dios guná lu ra mënë nabë'në recibir primërë conveñi ziquë mënë narunë faltë lo quë naná mejurë. Guni'i më shcuendë rai' la'ni Sagradas Escrituras:

Lë'ë Dadë Dios rni'i: Guëdchini dzë; guntsa'ua tubi conveñi cubi con ra mënë shtë Israel nu Judá.

⁹ Adë gáquëdi'in ziquë conveñi naná bëntsa'ua con ra shtadë guëll rall tiempë bëna

compañi lë'ë rall, tiempë bëséhia lë'ë rall të guëru'u rall Egipto.

Adë bë'nëdi'i rall cumplir lë'ë conveñi shtëna. Por ni bësa'na lë'ë rall, rni'i Dadë.

¹⁰ Lë'ë conveñi naná guntsa'ua con naciuni Israel despuësë ra dzë ni, gaquin zndë'ë, rni'i Dadë.

Guësëdchinia mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Guëquëa'a shti'dza lu ldu'u rall parë adë guëá'ldëdi'i ldu'u rall shti'dza.

Iurni gaca Dios shtënë rall de verdá; hia lë'ë rall gac rall shmëna.

¹¹ Dzë ni adë rqui'nidi'i chu guëlua'a tubi sa'll;

rqui'nidi'i nguui guëni'll lu béchill: "Bënguë bë'a lë'ë Dadë Dios" purquë grëtë' rall gunguë bë'a rall na dizdë ra mitu'në hashtë más ra më gushë naná ladi rall.

¹² Nu guna perdunë duldë shtë rall; guëga'a ldua'a lë'ë rall;

jamás adë guëagnádi'i ldua'a ra duldë shtë rall.

¹³ Iurë lë'ë Dios quëgni' shcuendë conveñi cubi rë', na purquë rna më conveñi gushë cumë cusë nadë rllu'i'di'i parë mënë naná quërelde ne'. Lo quë nanapë tiempë nu adë rllu'i'di'in, nasesë guënitiluhin.

9

Lugar catë runë mieti adorar Dios lu guë'dchiliu nu gube'e

¹ Nanú stubi cusë importantë. Lë'ë primërë conveñi napë rëglë parë gunë mieti adorar Dios la'ni tubi iádu'u shtë guë'dchiliu. ² Lë'ë lugar catë bë'në mënë adorar Dios, napë chupë partë. Primërë partë lë Lugar Santo; nga'li quëbezë gandelierë nu mellë; lu mellë dchi'bë guetështildi nabë'në mënë presentar lu Dios. ³ Hia tëchi cortinë shtë primërë partë, quëbezë lugar lë Lugar Santísimo.

⁴ Nga'li nanú tubi bëcu'guë naná purë orë catë rie'qui ialë, nu nga'li nanú tubi cajë nabë'në significar lë'ë conveñi. Guëdubi ladë naquë orë. Nezë la'ni cajë ni nanú mbluri nanacts'ua orë. La'nin nanú guetështildi maná, nu zac la'ni cajë nanú varë shtë Aarón. Varë ni bëguë; gualdani ndiaguë ladi ni. Nu zac la'ni cajë nanú ra guë'ë catë bëquë'ë Dios di'dzë shtë conveñi.

⁵ Subrë guëc cajë ni quëbezë ra ianglë naquëhunë representar pudërë nu gluri shtë Dios. Hia ianglë ni nach'i'li shcuaguë lugar catë rac purdunë ra duldë shtë mieti.

Iurne' nápèdia'a tiempè parè guèquè'a más shcuendè lugar ni.

⁶ Iurè grè ra cusè ni na listè, ra bëshuzi riuatè rai' primèrè partè shtë iádu'u parè gunè rai' cumplir custumbrè religiúsè lo què naganibè'a Dios. ⁷ Perè segundè partè shtë lugar ni, Lugar Santísimo, nga'li riuatè primèrè bëshuzi, perè sulè tubsè vèsè cadè izè. Iurè lè'i' riuatè, rqui'ni guá'ai' rënë shtë ma tè parè rúni' ofrecerín ziquè ofrendè por duldè shtëhi' nu por duldè shtë ra mènè. ⁸ Por di'dzè rè' lè'è Espíritu Santo quègní'i' de què mientras ra mènè bè'nè rai' cumplir custumbrè la'ni primèrè partè shtë iádu'u, todavía nídi'i' entradè parè lè'è rall lu lugar catè cabezè Dios. ⁹ Grè nd'è na tubi muestrè de lo què quèhunè mènè iurne' la'ni iádu'u. Ra ofrendè nu ra ma naquèhunè mieti ofrecer lu Dios, adè nápèdi'i' rahin pudèrè parè guèdchisú duldè shtë mènè tè parè cuèdchí ldu'u rall delantè lu Dios. ¹⁰ Nadè más ra custumbrè quèhunè tratè pè cusè gau mieti u pè gu mieti u shcuendè tsati guía'a mieti con ra règlè narunè tratè por fuèrè shtë mieti. Napè ra custumbrè ni valurè sulamèntè hashtë tiempè gunè mè cambi mudè naganè mènè adorar lè'è mè.

¹¹ Perè Cristo bèdchíni' ziquè bëshuzi namás nasac parè ra cusè za'què nabe'dè guèdchíni. Lè'è lugar catè quèhunè mè sirvè ziquè bëshuzi, nga'li na tubi lugar namás cusè za'què, lèdè tubi mènèdi'i' bèntsa'u lugar ni. Quiere decir, adè nádi'in cusè shtë guèdchiliu rè'. ¹² Guatè Cristo Lugar Santísimo tubsè vèsè parè siempèrè, lèdèdi'i' parè gunè mè ofrecer rënë shtë chivè u rënë shtë ngunè, sino con prupi rënë shtë mè guatè mè; bè'nè mè segurè salvaciuni nanápèdi'i' fin parè lè'è hia'a. ¹³ Ra bëshuzi bètiá'ai' rënë shtë chivè nu ngunè, nu bètè'tsèi' dè shtë bèciuru nagúe'qui lu bècu'guè guèc ra mènè nabèga'ldè tégulè. Si talè custumbrè ni rllui'i' parè gunin purificar shcuèrè nguui, ¹⁴ mucho más pudèrè napè rënë shtë Cristo, purquè por medio shtë Espíritu Santo nanápèdi'i' fin, Cristo bè'nè mè ofrecer mizme lè'è mè lu Dios ziquè sacrifici nanápèdi'i' ni tubi manchè. Rënë shtë mè rac guèzunè ldu'u hia'a de grè duldè nu obrè nadè rllui'idi'i' parè guèdè'na'a sirvè lu Dios nanabani.

¹⁵ Por ni Jesucristo na mè el què nabèsèdchíni conveñi cubi, tubi tèsstè cubi entrè Dios nu lè'è hia'a. Galguti shtë Cristo bè'nè parè gac perdunè grè duldè shtë ra nabè'nè mal según règlè shtë primèrè conveñi. Guna'bè Dios lè'è rall tè gunè rall recibir grè lo què nabè'nè mè promètè, tubi herenci eternè. ¹⁶ Parè gac cumplir termè shtë tèsstè, rqui'ni prèbè de què hia guti el què nabèntsa'uhin ¹⁷ purquè adè gac repartir herenci shtë nguui hashtë

despuèsè gati nguui. Mientras nabani nguui lè'è tèsstè guèa'nè guí'ai'. ¹⁸ Tambièn termè shtë conveñi primèrè guzublú iurè rënë bèll'è. ¹⁹ Moisés iurè guni'i' grè ra puntè shtë lèy lu ra mènè, guná'zi' rënë shtë chivè nu bèciuru con nisè nu tubi llicu hiaguè hisopo con guitsè ladi lli'li color llni; iurni bègá'dzi' llicu hiaguè ni con rënë nutsè con nisè; iurni bèchu'bè nís'i' librè shtë lèy, nu zac grètè' ra mènè bèchu'bè nís'i' con rënë. ²⁰ Iurni guni'i' Moisés: "Nd'è na rënë narunè lasac tubi conveñi narribè'a Dios parè lè'è tè". ²¹ Moisés bèchu'bè nís'i' con rënë lè'è lugar catè bè'nè ra mènè adorar Dios, nu bèchu'bè nís'i' con rënë grètè' ra cusè nabè'nè dch'i'ni rai' tè gunè rai' adorar Dios. ²² Pues según lèy casi grètè' cusè napè què guèzunèhin por rënë. Sin què adè guèll'èdi'i' rënë, nídi'i' perdunè shtë duldè.

Por galguti shtë Cristo nanú perdunè shtë duldè

²³ Por ni rnía'a de què ra cusè nananú guè'dchiliu, cusè naná copi shtë ra cusè lu gube'e, bèqui'ni guèzunè rahin por rënë shtë ma, perè ra cusè shtë gube'e tambièn rqui'ni guèzunè rahin con sacrifici mejurè què rënë shtë ma. ²⁴ Cristo adè guatèdi'i' Lugar Santísimo nabèntsa'u mènè lu guè'dchiliu; nahin copi shtë cusè verdaderè nananú gube'e; sino guatè mè gube'e catè quèbezè Dios. Ndè guadi'dzènú mè Dios Padre de favurè shtë hia'a. ²⁵ Lè'è primèrè bëshuzi lu guè'dchiliu riatèll Lugar Santísimo tubsè vèsè cadè izè parè gún'i' ofrecer rënë shtë ma lu Dios, perè rënë ni nádi'i' rënë shtë bëshuzi sino rënë shtë ma. Perè Cristo adè rúnèdi'i' ofrecer rënë shtëhi' zihani vueltè sino tubsè vèsè ²⁶ purquè si talè adè zni nádi'in, iurni niati mè zihani vèsè dizdè lè'è guè'dchiliu gurèshhtë. Perè iurne' tubi vèsè parè siempèrè Cristo bèdchíni nu bè'nè mè ofrecer mizme vidè shtëhi' parè grètè' mènè. Bèll'è rënë shtë mè tè guèdchisú mè duldè. ²⁷ Ziquè na segurè napè què gati grè mieti nu despuèsè gati nguui, gunè mè juzguè nguui. ²⁸ Zni zac Cristo tubsè vèsè gúti' ziquè tubi sacrifici; bèll'è rënë shtë mè por duldè shtë mènè. Perè guèlualú mè lu hia'a stubi vueltè, lèdèdi'i' parè guèdchisú mè duldè sino parè gunè mè salvar grètè' ra naquèbezè lè'è mè, ra naraç shtu'u guèabrí mè nasesè.

10

¹ Lè'è lèy nabèquè'è Moisés guquin nadè más ziquè muestrè shtë ra cusè verdaderè nanaguèr guèdchíni. Lè'è lèy nanápèdi'in pudèrè tè gac mènè naza'què lu Dios por medio ra ma nabè'nè mènè ofrecer zihani vèsè cadè izè. ² Purquè si talè lèy nihunè gan parè gac mènè naza'què lu Dios, iurni niabezè nihunè rall ofrecer ra ma purquè

grëtë' ra naná limpi lu Dios adë nápëdi'i rall llgabë naquëgni'i guëc rall por duldë nabë'në rall. ³ Perë por ra ma nabë'në rall ofrecer, bëagná ldu'u rall duldë shtë rall cadë izë. ⁴ Pues rënë shtë ra gunë nu rënë shtë chivë jamás adë guëdchisúdi'i duldë shtë mënë.

⁵ Por ni iurë bëdchini Cristo lu guë'dchiliu, guni'i më:

Adë rac shtú'udi'il sacrifici shtë ma, nilë ofrendë,

sino quë bënë'el tubi cuerpë parë na.

⁶ Adë rquítëdi'i ldu'lul con ra sacrifici narië'qui lu bëcu'guë, nilë con ra ofrendë narne'e mënë por duldë.

⁷ Iurni gunia'a: "Iurne' zelda parë guna cumplir voluntá shtënël.

Niá Dadë; ziquë naescritë shcuenda la'ni librë."

⁸ Primërë rni'i Dios quë adë bëquitëdi'i ldu'u më por ra ofrendë nu por ma narië'qui lu bëcu'guë, nilë por sacrifici parë guëdchisú ra cusë ni duldë shtë ra nguiu, cusë nagu-nibë'a lëy gunë mieti. ⁹ Despuësë guni'i më: "Zelda parë guna voluntá shtënël, Dadë". Ndë'të runë cuntienë de quë bënë Dios cancelar primërë rëglë të gunë më punërë stubi rëglë mejurë. ¹⁰ Por rëglë cubi, bënë më perdunë duldë shtë hia'a; bëzunë më ldu'u hia'a të parë gáca'a santu. Zni nahin purquë Jesucristo bédë'e më prupi shcuerpë më ziquë sacrifici. Guti më; iurni rqui'nidi'i stubi ofrendë.

¹¹ Grë ra bëshuzi israelitë quëhunë rai' ofrecer ra ma lu Dios. Cadë dzë tsagla'guë quëhunë rai' ofrecer mizmë ofrendë aunquë por rënë shtë ra ma, nilë por cuerpë shtë ma narië'qui, nunquë guëdchisú ra cusë ni duldë shtë mënë. ¹² Perë Jesucristo bë'në më ofrecer mizmë lë'i' por ra duldë tubsë vësë parë siemprë. Despuësë guti më, iurni guzubë më ladë ldi shtë Dios. ¹³ Nga'li quëbezë më hashtë gunë më gan lu grë enemigu shtë më. Gunë më vencer lë'e rall. ¹⁴ Por tubsë ofrendë nabë'në më ofrecer, bëzunë më ldu'u mënë; bë'në më ra mënë santu parë siemprë, ra naquërelde sulë parë lë'e më. ¹⁵ Lë'e quë lë'e Espiritu Santo quëhúni' testificar lo mizmë purquë guni'i más antsë;

¹⁶ Lë'e conveñi naguna con lë'e rall despuësë ra dzë ni, rni'i Dadë,

guëcua'za grëtë' mandamientë shtëna la'ni ldu'u rall.

Nu guëquëa'ra ra mandamientë la'ni shgabë rall.

¹⁷ Nu zac rni'i Espiritu Santo:

Jamás adë guëagnádi'i ldu'a'ra ra duldë shtë rall, ni ra cusë mal nacanihunë rall.

¹⁸ Catë bë'në më perdunë duldë, hia rqui'nidi'i másru'u ofrendë por ra duldë.

Guiagbí'ga'a lu Dios

¹⁹ Por grë ndë'e bëchi, rac tsutë hia'a gube'e por rënë shtë Jesús. Adë rdzëbëdi'i tsutë hia'a. ²⁰ Rac tsutë hia'a por tubi nezë cubi narne'e vidë sin fin; nezë ni bëshalë më hashtë lugar catë cuezë Dios santu, quierë decir, por galguti shtë Jesús bëshá'li' nezë ni. ²¹ Jesús na më primërë bëshuzi parë lë'e hia'a. Na më encargadë con grë lidchi Dios. ²² Por ni guiagbí'ga'a lu më con confiansë; tsaldí ldu'u hia'a de verdá. Nu zac guiagbí'ga'a con ldu'u hia'a nalimpi lu më nu con cuerpë naguá tubi bañi con nisë nauquichi. ²³ Guiaglá'ga'a firmë lu shnezë Dios, adë chu guëazë guëtëdi'i shnezë më purquë nasegurë gunë më cumplir grë lo quë nabë'në më prometer. ²⁴ Nu guëdília'a manërë parë guëdë'na'a compa'ni ra sa' hia'a parë gac shtu'u sa' hia'a más nu parë guëdë'na'a cusë za'quë. ²⁵ Adë gáca'a ziquë ra nanëdi'i guidë lu cultë catë rdëa hia'a; mënë ni nacustumbradë ridëdi'i rall. Mejurë guëni'inú sa' hia'a të gac rall firmë. Zni napë quë guëdë'na'a cumplir iurne'purquë lë'e dzë naguëabí Jesús, ze'dë guëdchini.

²⁶ Si talë nanë hia'a verdá shtë Dios nu mizmë tiempë rac shtu'u hia'a tsaglága'a nezë mal, iurni nídi'i stubi sacrifici të gac perdunë duldë shtë hia'a purquë rquë guia'a hia'a sacrifici shtë Cristo. Quëdë'na'a tratë galguti shtë Cristo ziquë cusë përuchi. ²⁷ Sulë nanú juici shtë Dios parë lë'e hia'a iurni. Gaquin ziquë tubi gu'i tantë rldë më. Gunë më cashtigu grë contrari shtë më. ²⁸ El quë nabë'në desprëci lëy shtë Moisés nu adë bëzu'bë diáguëdi'ill lëy ni, gútil sin quë adë chu bëgá'adi'i ldu'u nguui nu; con testimonio shtë chupë u tsunë testigu guti nguui dzë ni. ²⁹ Perë çpë rni'i të gac con nguui naná bëlua'a tēchi' lu shini Dios nu bëquë guiá'all rënë shtë conveñi narunë parë gac nguui santu? nu bë'nëll desprëci lë'e Espiritu shtë Dios naná bë'në zihani favurë parë lë'e hia'a. Por rënë shtë më na hia'a limpi delantë lu më. ³⁰ Rac bë'a hia'a lë'e Dadë naná guni'i: "Guna cashtigu ra mënë; napa dereché guëguilla". Nu zac rni'i shti'dzë më: "Lë'e Dadë gunë më juzguë shmënë më". ³¹ Nalë nazdë'bë na cashtigu shtë Dios nanabani.

³² Perë rnia'a lu të, gulë bëagná ldu'u të tiempë nagudëdë. Despuësë bë'në të recibir llni shtë Dios, gac të mënë pacënci lu grë galëz Zac zi; gac të shmënë më firmë aunquë bë'në të sufrir. ³³ Nanú bëldá lë'e të guni'i guidzë mënë guëc të lu ra sa' të. Guzunalde mënë lë'e të. Sëbeldá de lë'e të bë'në të sufrir con sa' të. ³⁴ Bëga'a ldu'u të ra naguá lachigui'bë nu bëquitë ldu'u të iurë bëdchisú mënë lo quë nanapë të purquë rdë'e të cuendë de quë lu gube'e nanú másru'u cusë

mejurë nanadë tsalúdi'i. Shtënë të ra cusë ni. ³⁵ Adë cuézëdi'i të tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios purquë si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të, gapë të tubi premi ru'bë la'ni guë'dchiliu naze'dë guëdchini. ³⁶ Rqui'ni gac të më pacënci parë gunë të cumplir voluntá shtë Dios nu despuësë de ni, gunë të recibir lo quë nabë'në më prometer ca'a të. ³⁷ Ra Sagradas Escrituras rni'i:

Du'pë tiempë runë faltë, iurní el quë naze'dë guëdchini, segurë guëdchíni'.

Adë gac ldë'ëdi'i ldu'i'.

³⁸ Perë el quë naguna recibir cumë më justë, guëbánill por fe nanápëll.

Perë si talë guëazë guëtëll shneza, adë rquitëdi'i ldua'a con lë'ëll.

³⁹ Perë lë'ë hia'a adë nádí'ia'a ziquë ra narëzë guetë, ra naná condenar, sinó rialdí ldu'u hia'a de verdá; zni guëdë'na'a segurë salvaciuni parë almë shtë hia'a.

11

Zihani mënë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më

¹ Iurë rialdí ldu'u hia'a, iurní nadápa'a segurë de quë guëdë'na'a recibir ra cusë lo quë nadzuléza'a. Rialdí ldu'u hia'a nanú ra cusë nanadë rnádi'ia'a lúhi'. ² Ra shtadë guëliu hia'a naguquërelde guahietë, bëquebi Dios na rai' mënë za'quë purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më.

³ Rialdí ldu'u hia'a shti'dzë më; por ni rdë'ë hia'a cuendë de quë Dios bëntsa'u lë'ë guë'dchiliu sulë con di'dzë shtëni'. Ra cusë narná hia'a lúhi' guctsa'u'in, lédëdi'i por cusë narná hia'a, sino nadë más por shti'dzë Dios guctsa'u rahin.

⁴ Gualdí ldu'u Abel shti'dzë Dios; bë'ni' ofrecer lu Dios tubi ofrendë mejurë quë ofrendë shtë Caín. Bëquebi Dios Abel na më za'quë, por ni Dios bëca'a Abel nu bë'në më recibir ofrendë shtëhi'. Aunquë Abel hia gúti', perë todavía zia'glaguë ruadí'dzi' lu hia'a por medio fe shtëhi'.

⁵ Enoc gualdí ldu'i shti'dzë Dios; por ni Dios bia'a lë'ë Enoc gube'e; gútidí'i'. Ra mënë adë bédzélëdi'i rall Enoc lu guë'dchiliu purquë Dios bia'a lë'i'. Ra Sagradas Escrituras rni'i shcuendë Enoc de quë antsë guziá'ai' gube'e, Dios bëquitë ldú'i' con Enoc.

⁶ Sin galrialdí ldu'u, nídi'i mudë guëquitë ldu'u Dios con lë'ë hia'a. Primëre napë quë tsaldí ldu'u nguui shti'dzë Dios parë tsabi'guë nguui lu Dios. Napë quë tsaldí ldu'u hia'a nabani më nu de quë guëne'e më premi ca'a ra narguili lë'ë më.

⁷ Noë gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bëzu'bë diágui' shti'dzë Dios purquë más antsë bëtsëbë Dios lë'i'; guni'i Dios lu Noë lo quë naguër gac, cusë ni tubi adë chu gunádi'i luhin antsë. Noë bëzu'bë diágui' nu bëntsá'uhi' tubi barcu ru'bë parë gac salvar

grë ra shfamíli'. Gualdí ldú'i' shti'dzë më; gúqui' rëspëti parë shti'dzë më. Zni bë'në Noë juzguë grë ra mënë shtë guë'dchiliu nanadë gualdídi' ldu'u shti'dzë më. Mudë ni Dios bë'në recibir Noë ziquë nguui justë purquë gualdí ldu'i shti'dzë më.

⁸ Nu Abraham por galrialdí ldu'i, iurë Dios guna'bë lë'i', bëzu'bë diágui'; bëru'ui' parë tsáhi' lugar catë guni'i Dios guëdë'ë më ládzi' ziquë herenci. Abraham bëru'ui' ládzi' sin quë adë rdë'ëdi'i' cuendë ca lu tsáhi'.

⁹ Abraham gualdí ldu'i; guquërdi' ladzë catë bë'në Dios prometer, perë Abraham gúqui' ziquë më zitu parë lugar ni. Nabáni' ziquë mënë naná de viajé, lédëdi'i la'ni hiu'u. Lo mizmë bë'në Isaac nu Jacob nu zac lë'ë rai' bë'në rai' recibir mizmë promësë nabëdë'ë Dios lu Abraham. ¹⁰ Abraham gulézi' stubi ciudá parë guëquërdi', lugar nanapë cimientë naná dchi'chi; ciudá ni Dios bëzá'ahin según gac ldu'u më.

¹¹ Nu zac Sara gualdí ldu'i shti'dzë Dios nu bë'ni' recibir pudërë parë gápi' shíni' aunquë náhi' demasiadë më gushë. Gúpi' tubi me'dlë purquë gualdí ldú'i' Dios gunë më cumplir lo quë nabë'në më prometer lúhi'. ¹² Zni Abraham hia më gushë sin esperansë gápi' shíni', perë gúqui' shtadë guëliu shtë mënë zihani, mënë zihani ziquë mbelëgui'i lu gube'e nu ziquë iu'lli nananú rua' nisëdu'u. Jamás adë chu gúnëdi'i gan guëlabin.

¹³ Grë ra mënë ni guti rai' sin quë adë bë'nëdi'i rai' recibir ra cusë nabë'në Dios prometer, perë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më nu guná rai' lu ra cusë ni delantë. Por fe bë'në rai' recibir lo quë nabë'në më prometer nu bëquitë ldu'u rai'. Mudë ni bëquebi rai' de quë na rai' ziquë më zitu parë guë'dchiliu rë', de quë lidchi rai' cuézë stubi guë'dchiliu. ¹⁴ Poes grë ra naruadí'dzë zni, rquebi rai' de quë todavía quëguili rai' stubi lugar parë guëquërelde rai'. ¹⁵ Si talë ra mënë ni nihunë rall llgabë por ladzë catë bëru'u rai', pues niabri rai' nga'li ¹⁶ perë gac shtu'u rai' lugar más mejurë, quiere decir, tubi lugar lu gube'e. Por ni Dios nádí'i ziquë nartú lúhi' sino rquitë ldu'u më con lë'ë rai' purquë guna'bë rai' lë'ë më Dios shtë rai' nu bë'në më preparar tubi ciudá catë guëquërelde rai'.

¹⁷ Gualdí ldu'u Abraham shti'dzë Dios; por ni iurë Dios bëzu' tubi prëbë lúhi', bédchinínú Abraham lúniquë shíni' Isaac parë gúni' ofrecer Isaac lu bëcu'guë ziquë tubi ma. Na Abraham dispuestë gúni' ofrecer lúniquë shíni' lu Dios aunquë antsë guni'i Dios lu Abraham tubi promësë; ¹⁸ guni'i Dios shcuendë Isaac: "Por shínil gápël cantidá llëbní". ¹⁹ Poes Abraham gac bë'ai' de quë Dios napë pudërë parë guëcua'ñi më ra tégulë. Zni rac guëni'ia'a cumë figurë de

quë Abraham bë'ni' recibir stubi vuelltë lë'ë shíni' ladi ra tégulë purquë parë Abraham hia guti shíni'.

²⁰ Gualdí ldu'u Isaac shti'dzë Dios; por ni Isaac guná'bëi' lu Dios bendición nanaguër guëdchini parë shíni', Jacob nu Esau. ²¹ Nu zac Jacob gualdí ldu'u shti'dzë Dios; por ni iurë hia mërë gáti', bë'ni' bendecir cadë shinillágui' naná shini José. Bë'në Jacob adorar lë'ë më mientras rqu'i'chi' tubi bastunë. ²² Nu José gualdí ldu'u shti'dzë Dios; por ni iurë mërë gáti', guní'i' lu ra më israelitë de quë napë quë guëru'u rai' de ladzë Egipto nu bédë'ë José ordë lla guëca'chi ra mënë ba'cu shtëhi'.

²³ Ra shtadë Moisés gualdí ldu'u rai'; por ni iurë gulë me'dë, adë bédzëbëdi'i rai' lu rëy lo quë nagunibë'a rëy. Guná rai' lu me'dë, nacha'ngu me'dë. Bëca'chi rai' lë'ë me'dë por tsunë mbehu.

²⁴ Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni iurë lë'i' náhi' nguui ru'bë, adë nëdi'i' nacá'ai' lë shtsa'pë rëy shtë Egipto ²⁵ sino quë guni' ldu'i' sac zíhi' con los de más sáhi' ra mënë israelite. Adë guc shtú'udi'i guëquitë ldu'u Moisés por du'pë tiempë ra cusë mal shtë guë'dchiliu, cusë nanapë quë tsalú. ²⁶ Más bien guni'i' Moisés, mejurë gúni' sufrir por Cristo naná ze'dë despuësë quë niapë Moisés grë ra tesurë shtë Egipto. Zni guc; gunáhi' ra cusë naguër gac ziquë tubi premi naguëdë'ë Dios cá'ai'.

²⁷ Por galrialdí ldu'i' Moisés bërú'ui' guë'dchi Egipto; adë bédzëbëdi'i' llanë shtë rëy; guaglá'gui' firmë igual ziquë el quë narná lu Dios aunquë adë chu rnádi'i' lúhi'. ²⁸ Gualdí ldu'u Moisés shti'dzë Dios; por ni bëzu'bë diágui' rëglë shtë Pascu; gunibë'a Moisés de quë guëllë'ë rënë shtë lli'li, nu guëtia'a mënë rënë ni rua' puertë parë iurë tédë ianglë shtë galguti, adë gátidi'i' primërë shini nguui shtë ra më israelitë.

²⁹ Por galrialdí ldu'u, ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios; por ni gudëdë rai' Nisëdu'u Llni si fuërë cumë ziquë guiu'u bidchi, perë iurë ra mënë egipcios guc shtu'u tédë rall nisëdu'u, pues bëlda'u nisë rall; guti rall.

³⁰ Ra israelitë gualdí ldu'u rai' shti'dzë më; por ni bédë'ë rai' vuelltë alrudedurë guë'dchi Jericó gadchi dzë nu gulaguë lu' shtë guë'dchi. ³¹ Rahab gualdí ldu'i' shti'dzë Dios; na Rahab tubi na'a mal, perë adë gúti'di'i' juntë con ra nadë bëzu'bë diáguëdi'i' purquë Rahab bë'ni' recibir con bien ra mënë israelitë naguaglda'chi guë'dchi Jericó.

³² ¿Pë más guëni'ia'a iurne'? Nídi'i' tiempë parë guadi'dza shcuendë Gedeón, nu Barac, nu Sansón, nu Jeftë, nu David, nu Samuel, nu los de más ra nabiadí'dzë shti'dzë Dios guahietë. ³³ Por galrialdí ldu'u, bë'në rai'

gan lu enemigu shtë rai'; gunibë'a rai' tubi manërë justë; bë'në rai' recibir cusë za'quë nabë'në Dios prometer. Bëta'u rai' rua' león; ³⁴ bësëaldë rai' gui'i' dushë; bërú'u rai' lu peligrë niaguini mënë lë'ë rai' con spadë. Ra naná nápëdi'i' fuersë, gupë rai' fuersë ru'bë. Guc rai' mënë fuertë lu guërru, nu bësëllu'në rai' sultadë naná mënë zitu. ³⁵ Guzac ra na'a bë'në rall recibir ra tégulë shtë rai' stubi vësë más; guashtë tse'lë rai' ladi ra tégulë.

Sëbëlda mënë guti lu galnë; bëquë guia'a rall libertá parë gunë rai' gan tsashtë rai' ladi ra tégulë të guëquërelde rai' stubi vidë mejurë. ³⁶ Stubi tantë mënë guzac zi rai'. Bë'në mënë burnë lë'ë rai', nu bédë'ë mënë hiaguë nu bëldi'bi mënë lë'ë rai' con cadënë parë tsa rai' lachigui'bë. ³⁷ Guti rai' lu guë'ë nu bëriuguë rai' guërudë rai' con cierrë; [bëtë'dë mënë prëbë lu rai' të gunë rall duldë.] Gudini mënë lë'ë rai' con spadë; canzë rai' sin lidchi rai'; prubi rai'. Ze'dë rai' gutë rai' gui'di ladi ra ma ziquë gui'di ladi lli'li u gui'di ladi chivë. Bëzac zi mënë lë'ë rai'; nu bë'në rall maltratar lë'ë rai'. ³⁸ Ra mënë shtë guë'dchiliu adë guná záquëdi'i' lu rai', perë lë'ë rai' lasac rai' más quë guëdubi guë'dchiliu. Ra mënë ni guquërelde rai' lachi, nu lu dani; guquërelde rai' la'ni cuevë nu la'ni guëru shtë guë'dchiliu.

³⁹ Grë ra mënë ni gualdí ldu'u rai' shti'dzë Dios, nu Dios la'ni Sagradas Escrituras quëglúa'ai' na rai' mënë za'quë, perë sin quë adë guëtë'dëdi'i, adë bë'nëdi'i' rall recibir lo quë nabë'në më prometer ⁴⁰ purquë Dios napë më lugar mejurë parë grë hia'a. Guni'i' më ra mënë ni adë gúnëdi'i' rall recibir fin shtë salvaciuni hashtë despuësë. Sulamëntë con lë'ë hia'a' gac rai' completamente mënë sin ni tubi duldë delantë lu Dios.

12

Jesús na ejemplë parë lë'ë hia'a

¹ Por grë ra nagunia'a iurne', cumë nanú guëdubi ladë shtëna'a ra nabëlua'a fe shtë rai'; iurne' runë tucarë guësá'na'a tubi cu' grëtë' ra cusë narunë storbë con grë duldë naná runë bëshi'di lë'ë hia'a. Cha guaglá'ga'a delantë; gáca'a më firmë ziquë tubi nardë'ë fuersë parë gúnëllë gan tubi carrërë. ² Cha guia hia'a lu Jesús ziquë muestrë shtëna'a. De lë'ë më ze'dë fe shtë hia'a; na më el quë narunë compa'ni parë tsaldí ldu'u mieti más. Guc bë'a Jesús despuësë guti më, guëquítë ldu'u më; por ni guzac zíhi'; rua'a ldu'u më dudurë nu shtu shtë galguti lu cruz. Iurne' cuezë më ladë ldi shtë Dios, lugar shtë hunurë cula'ni më.

³ Gulë bë'në llgabë iurne' lo quë naguzac con Jesús; guzac zi më demasiadë por ra mënë mal nabë'në cuntrë lë'ë më. Mizmë manërë adë guëdzáguëdi'i' të nu adë rdzëbëdi'i' të mientras rzac zi të purquë na

të shmënë Cristo. ⁴ PUES lë'ë të todavía adë guñididi'ì mënë lë'ë të por runë të cuntrë ra duldë. ⁵ Ç'pë bëa'ldë ldu'u të lo quë naquëgni'i Dios lu të? purquë ruadi'dzënu më lë'ë të ziquë shini më. Naescritë:

Shinia, adë rúnëdi'ìl desprëci Shtádë l iurë lë'ë më cagni'inú më lë'ël.

Adë riádi'i ldu'ul iurë lë'ë më runë cashtigu lë'ël.

⁶ Purquë lë'ë Dadë quëgni'inú më grë ra shini më purquë rac shtu'u më lë'ë rai'.

Nu quëhunë më cashtigu grëtë' shini më narunë më recibir.

⁷ Gulë gac firmë lu lu cashtigu narshe'ldë më guëquë. Grë cusë ni tëdë parë bien shtë të purquë quëhunë më tratë lë'ë të ziquë shini më. Grë ra dadë quëhunë rall corregir shinill. ⁸ Perë si talë Dios adë rúnëdi'i më corregir lë'ë të, nádi'i të legítimë shini më, sino na të ziquë me'dë lldubi. Es quë runë më cashtigu grëtë' ra shini më. ⁹ Más de ni, tiempë na hia'a lliguë'në, ra shtáda'a lu guë'dchiliu rë', bë'në rall cashtigu lë'ë hia'a nu rdë'na'a rëspëti lu rai'. Por ni más rqui'ni guëdë'ë hia'a sí të guënbë'a Dios lë'ë hia'a parë gápa'a vidë sin fin. Na më Shtáda'a nacabezë gube'e. ¹⁰ Ra shtáda'a lu guë'dchiliu rë', por du'pë tiempë bë'në rall corregir lë'ë hia'a según narni'i ldu'u rai', perë Dios quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a por bien shtëna'a të gáca'a mënë za'quë sin ni tubi duldë, igual ziquë na më; santu náhi'.

¹¹ PUES verdá nahin, ni tubi cashtigu adë rsëdchínidi'i lëgrë la'ni ldu'u hia'a mientras quëhunë më cashtigu lë'ë hia'a; nahin cusë durë, perë fin shtë cashtigu na vidë naná tubldí delantë lu Dios con paz parë grë ra nardë'ë cuendë nu rúnëll recibir cashtigu ni cumë cusë za'quë.

Cashtigu parë el quë narquë guia'a shti'dzë Dios

¹² Por ni gulë guni'inú sa' të naná ziquë tubi nanápëdi'i fuersë të adë guëazë guëtëdi'i rall lu shnezë Dios. ¹³ Gulë quili nezë naná tubldí parë tsanaldë të nezë ni. Iurni sa' naná ziquë tubi cujë, adë guëru'udi'll nezë za'quë sino gáqui' firmë con fe shtënëll.

¹⁴ Gulë guni'i ldu'u të tsu en paz con grë mënë. Gulë guanaldë nezë za'quë catë nidi'i maldá. Gulë gac mënë santu. ¹⁵ Gulë gapë mizmë lë'ël të adë chu rúnëdi'i faltë ra benedición shtë Dios, nu gulë gapë mizmë lë'ë të parë adë nádi'i mënë falsë entrë ra shmënë Dios. Adë chu gáquëdi'i ziquë gui'lli lda nariaru'bë entrë ra plantë, no sea por tubi de lë'ë të gac guëllini grë ra sa' të con duldë.

¹⁶ Gulë gapë mizmë lë'ël parë ni tubi de lë'ë të adë guëquërdëdi'i ziquë mbecu, nu ni tubi de lë'ë të gunë desprëci ra cusë za'quë shtë Dios; zni bë'në Esau; por tubsë cumidë

bëtuu'll grëtë' herenci narunë tucári' ziquë shini naguëllu. ¹⁷ Hia nanë të despuësë iurë Esau guc shtu'u gúni' recibir bendición shtë shtádi', pues bëquë guia'a shtádi' lë'i' aunquë nalë guna'bë Esau nu bí'ni; hiadë bédzélëdi'i mudë parë gac cambi lo quë nabë'ni'. Bë'ni' desprëci herenci.

¹⁸ Iurë guabi'guë të lu Dios, adë nádi'in ziquë ra më israelitë guahietë. Guabi'guë rai' lu dani nazú guëlla'. Guná rai' lu dani catë bëru'u be'lë. Guná rai' nacahi con gue'lë; guná rai' gushëguiu'u con mbë dushë. ¹⁹ Bini rai' bë shtë trompetë nu cha' Dios. Ra naná bini ra di'dzë ni, bë'në rai' ruëguë lu Dios hiadë guëni'idi'i bë másru'u. ²⁰ Bë'në rai' zni purquë adë bë'nëdi'i rai' gan niua'a ldu'u rai' lu mandadë naguni'i më lu rai'. Bë ni guni'i: "El quë nasú guëáhi' lu dani, mënë u tubi ma, pues napë quë gáti' lu guë'ë". ²¹ Nalë nadzë'bë guc dzë ni. Iurë guná Moisés lu ra cusë ni, guni'i: "Nalë rchi'cha nu rdzëba".

²² Zni guc tiempë guahietë, perë lë'ë të iurne' guabi'guë të lu dani verdadërë lë Sión. Guabi'guë të lu ciudá shtë Dios nanabani; quiere decir, Jerusalén nananú gube'e. Guabi'guë të lu cantidá mili shtë ra ianglë nabédëá parë gunë rai' adorar Dios con galërquitë ldu'u. ²³ Mizmë lugar ni nanú zihani shini Dios; bédëá rai'; lë rai' naescritë lu gube'e. Guabi'guë të lu Dios, lë'ë juësi nangunë juzguë grë mieti. Guabi'guë të lu ra nguiu naquërdë gube'e; hia Dios bë'ni' recibir lë'ë rai' completamente naza'quë. ²⁴ Guabi'guë të lu Jesús, el quë nabëdchini tubi conveñi cubi entrë Dios nu ra mënë. Guabi'guë të lu lugar catë bédë'bi rënë narunë lasac conveñi ni; rënë ni runë significar cusë mejurë quë rënë shtë Abel.

²⁵ Gulë gapë cuidadë adë guëquë guiá'adi'i të di'dzë shtë el quë naruadi'dzë lu të, purquë si talë adë bë'nëdi'i mënë gan guëca'chilú rall lu Dios guahietë, mënë naquë guia'a shti'dzë Dios iurë lë'i' bëtsëbë'i lë'ë rall, çlla mudë guëca'chilú hia'a lu më si talë guëlua'a tēcha'a lu naquëgna'bë lë'ë hia'a dizdë gube'e? ²⁶ Bë shtë Dios tiempë guahietë bëni'bin lë'ë guë'dchiliu, perë iurne' bë'në më prometer con di'dzë rë': "Stubi vësë más guësëni'bia guë'dchiliu nu tambieni gube'e". ²⁷ Iurë guni'i Dios: "Stubi vësë más" rdë'ë hia'a cuendë de quë grëtë' cusë nabëni'bi Dios, cusë narná hia'a iurne', tsalú rahin; guëdchisú më ra cusë nabëntsa'u më parë guëa'në parë siempër ra cusë nadë rni'bidi'. ²⁸ Por ni cha guëdë'ë hia'a graci lu më purquë bédë'na'a recibir lë'ë më ziquë Rëy. Catë rni'bë'a më adë gáquëdi'i guëni'bin. Cha guëdë'na'a sirvë lë'ë më con rëspëti. Guëdáp'a rëspëti delantë lu më purquë

na më Dios shtëna'a. ²⁹ Nâhi' ziquë be'llë narzunë ldu'u mieti de grë maldá.

13

Lo quë narunë tucarë gunë shmënë Dios

¹ Gulë tsagla'guë gac shtu'u ra sa' t'ë. ² Gulë tsagla'guë gac t'ë më za'quë con ra visitantë nardchini lidchil purquë sin adë gac bë'adi'i mënë, beldá rall bédë'e rall pusadë parë ianglë.

³ Gulë bësëagná ldu'u t'ë ra nanú prësi cumë ziquë mizmë l'ë'l nanul prësi juntë con l'ë'e rall. Gulë bësëagná ldu'u t'ë ra naná rzac zi purquë todavia quërelde t'ë lu guë'dchiliu; napë t'ë cuerpë débil.

⁴ Gulë b'ë'në cumplir ra promësë naguní'il iurë bëtsë'al; adë chu guëquënú sáhi' purquë Dios gunë më juzguë grë ra narquënú tse'lë mënë, nu gunë më juzguë grë mënë narunë duldë adulteri.

⁵ Adë sébidi'i ldu'u t'ë dumí; gulë bëquitë ldu'u con lo quë nanapë t'ë purquë Dios guni'i: "Jamás adë guësá'nédia'a l'ë'e t'ë; siempër guna cumplir shti'dza". ⁶ Zni rac guëni'ia'a sin quë adë chu guézá ldu'u: L'ë'e Dadë quëhunë më compa'ni na; adë guëdzëbëdia'a lo quë nagunënú mënë na.

⁷ Gulë bëagná ldu'u t'ë shti'dzë ra nagunibë'a entrë l'ë'e t'ë, ra nabiadi'dzë shti'dzë Dios lu t'ë. Gulë guagla'guë manërë gubani rai'; gac rai' firmë lu shnezë Dios. Gulë b'ë'në llgabë lla gac fin shtë rai' nu gulë b'ë'në ziquë b'ë'në rai'.

⁸ Jesucristo na më igual iurne' ziquë gac më antsë nu na më lo mizmë parë siempër; gáquëdi'i më cambi. ⁹ Adë rdë'edi'i t'ë sí parë gua'a mësë falsë l'ë'e t'ë t'ëchi stubi clasë ldai' por enseñansë nanadë chu riasëdi'i; mejurë gac t'ë më firmë lu shnezë Dios por favurë nu bendición naquëhunë më. Adë tsanaldëdi'i t'ë t'ëchi custumbrë narunë tratë pë cusë naza'quë gaul, pues grë ra nari-analdë t'ëchi rëglë ni, adë b'ë'nëdi'i rall gan gac rall mënë za'quë lu Dios.

¹⁰ Sacrifici nadápa'a, adë rúnëdi'in tratë gau mieti lu mellë. Ra natsagla'guë gunë rall adorar Dios según lëy guahietë, nápëdi'i rai' derechë gau rai' sacrifici shtë hia'a.

¹¹ Pues ra bëshuzi primërë riutënúhi' rënë shtë ra ma Lugar Santísimo; b'ë'ni' ofrecer rënë ni lu Dios parë guëdchisú më ra duldë, perë cuerpë shtë ra ma bia'a mënë fuërë shtë guë'dchi parë tsequi. ¹² Zni zac Jesucristo guzac zi më fuërë rua' ciudá parë guëzunë më duldë shtë mënë por prupi rënë shtëhi' t'ë gac rai' santu. ¹³ Pues iurne' cha guía hia'a lu Jesús, guëru'u hia'a religiuni gushë nu sac zi hia'a ziquë b'ë'në më sufrir.

¹⁴ Lu guë'dchiliu rë' adë nadápëdi'ia'a lugar segurë parë guëquërëlda'a parë siempër, sino dzulëza'a nu zudília'a lugar za'quë nanaguë'r guëdchini despuësë. ¹⁵ Por ni guëdubi tiempë, cha guëdë'na'a alabar Dios por medio de Dadë Jesucristo. Pues labansë ni na lo quë naguëdë'na'a ofrecer lu më con rua' hia'a. ¹⁶ Tambiën adë chu guësëá'ldëdi'i ldu'i gunë compa'ni sa'll con lo quë nanápël purquë ra cusë ni na ziquë sacrifici narsëquitë ldu'u Dios.

¹⁷ Gulë bëzu'bë diaguë grëtë' shti'dzë ra narnibë'a entrë l'ë'e t'ë. Gulë gapë rëspëti l'ë'e rai' purquë l'ë'e rai' canihapë rai' almë shtë t'ë; nanë rai' tubi dzë napë quë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios. Gulë guni'i ldu'u, gac t'ë mënë za'quë t'ë iurë guëtë'dë rai' cuendë lu Dios, gunë rallin con galërquitë ldu'u, lëdëdi'i con galërbini ldu'u. Si talë adë gúnëdi'i t'ë cumplir shti'dzë rai', adë nápëdi'il ni tubi provëchë.

¹⁸ Gulë guna'bë lu Dios por l'ë'e na'a; pues napë na'a segurë de quë bédë'në na'a dchi'ni según voluntá shtë Dios. Siempër galërní'i ldu'u na'a na parë bien shtë t'ë. ¹⁹ Runa ruëguë lu t'ë, gulë guna'bë lu Dios de quë nasesë guëne'e më sí, guëabrí guënahia lu t'ë stubi.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

²⁰ Dios naná rcue'dchí ldu'u hia'a, el quë nabëcua'ni l'ë'e Dadë Jesús ladi ra t'ëgulë, gunë ldai' më guëc t'ë. Jesucristo na vëquërë ru'bë parë grë ra shmënë Dios. Por rënë më conve'ni cubi entrë Dios nu ra mënë, napin valurë. Conve'ni ni nunquë adë tsalúdi'in.

²¹ Quëgna'bë na'a lu më, guëne'e më grë cusë za'quë parë gac t'ë mënë completamente preparadë parë gunë t'ë cumplir voluntá shtë më, quë l'ë'e më guëne'e më mizmë fuersë shtë më parë gac t'ë mënë ziquë rac shtu'u më. Gunë më ra cusë ni por Jesucristo naná runë tucarë grë labansë nu graci shtë mieti parë siempër. Amén.

²² Bëchi, quëhuna ruëguë lu t'ë, gac t'ë më pacënci. Gulë b'ë'në recibir conseju nabëquëa'a la'ni cartë rë' purquë adë bëquë'édia'a zihani di'dzë lu t'ë. ²³ Rac shtua'a gac bë'a t'ë l'ë'e bëcha'a, Timoteo, hia l'ë'i' nápi' libertá. Si talë guëdchíni' ndë'e, tambiën na guëdë'pë guëná na'a l'ë'e t'ë.

²⁴ Gulë bédë'e saludë grëtë' ra narnibë'a entrë l'ë'e t'ë, ra naná cabësë shtë ra grupë. Nu b'ë'në saludar grë ra narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá. Pues ra naze'dë ladzë Italia quëgshe'ldë rai' saludë parë l'ë'e t'ë.

²⁵ Favurë shtë Dios guëa'nënú l'ë'e t'ë. Amén.

Cartë nabëquë'e Santiago

Bëshe'ldë Santiago saludë lura naquërelde fuërë ladjë rai'

¹ Na Santiago, nahia muzë shtë Dios nu shtënë Jesucristo, Shlâma'a. Quëgshel'da saludë lu të naquërelde fuërë ladjë të, lu të naná ch'i'bë chupë grupë shtë mënë israelitë nabërë'tsë lu guëdubi guë'dchiliu.

Lni naze'dë de Dios

² Lë'ë të bëchi la sahia, gulë bëquitë ldu'u të iurë ze'dë cusë durë narzac zi ³ purquë nanë hia'a por medio ra cusë durë rlu'a'a si talë tsagla'guë rialdí ldu'u hia'a de verdá. Nu nanë hia'a iurë rúnël gan lu ra cusë durë, más fuertë nal parë tsagla'guë'l shnezë Dios. ⁴ Gulë gac të mënë pacënci guëdubi tiempë, nu gulë gac të mënë narac rúnël voluntá shtë Dios sin ni tubi faltë. Iurni gúnël cumplir lo quë narac shtu'u më.

⁵ Si tubi de lë'ë të adë ráquëdi'il, runë faltë lni, gulë guna'bë lu Dios; Dios guëne'e më lni parë lë'ë të. Guëne'e mëhin sin medidë, nu adë guëni'idi'i më guëc të por rna'bë të lúhi'. ⁶ Perë napë quë guëna'bël lu më con galerialdí ldu'u. Grëtë' el quë nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, ni na ziquë olë shtë nisëdu'u iurë lë'ë mbë dushë ze'dë. Rua'a mbë nisë nezë rë' nezë rë'. ⁷ El quë nadë rialdídi'i ldu'i Dios de verdá, adë gúnëdi'ill llgabë de quë guëdë'e më lo quë narná'bëll. ⁸ El quë narunë chupë llgabë, nádi'i firmë conductë shtëni'.

⁹ Lë'ël shmënë Jesús narunë llgabë nádi'il më ru'bë la'ni guë'dchiliu, gulë bëquitë ldú'ul purquë de verë nal më ru'bë lu Dios. ¹⁰ Nu gulë bëquitë ldu'u të naná ricu iurë rne'e më galnadu'u, iurë rac b'è'al galëricu verdadërë; cusë ni ra mënë shtë guë'dchiliu runë rall desprëci. Gulë bëquitë ldu'u të purquë ziquë ra guë'ë lachi, ra ricu con grë ra cusë material nanapë rall, rialuhin. ¹¹ Iurë rru'u ngubidzë, rza'i ngubidzë lë'ë guë'ë; hia adë rluá'adi'i ra guë'ë chulë. Zni na fin shtë ricu con grë negoci shtëñël.

Ra dificultá nu tentación

¹² Rquitë ldu'u mieti natsagla'guë firmë lu shnezë Dios aunquë rzac zi mënë lë'ëll purquë iurë tsalú lë'ë galërzac zi, gúnëll recibir bendición naná vidë sin fin. Bë'në më prometer vidë ni parë grë ra narac shtu'u lë'ë më. ¹³ Cualquier de tubi të iurë rdchini mal llgabë parë gúnël mal, adë rúnëdi'il llgabë de quë Dios guësëdchini më llgabë ni guëquël, purquë Dios nunquë rsëdchínidi'i më mal llgabë parë gúnël duldë. Nídi'i mudë chu guësëdchini llgabë mal lu Dios. ¹⁴ Iurë tubi de lë'ë të rac shtú'ul gúnël duldë, na purquë la'ni ldu'u mizmë lë'ël

nanú deseó mal. Ra deseó mal rsëdchini mal llgabë parë lë'ël. ¹⁵ De deseó mal nananú la'ni ldu'u mieti, ze'dë mal llgabë; hia de nga'li runë mieti duldë; hia de nga'li ze'dë galguti parë nguiu ni.

¹⁶ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të el quë narsiguë sáhi' ¹⁷ purquë grëtë' cusë za'quë ze'dë de Dios, el quë nabëntsa'u grë mbelëgui'i nu ngubidzë. Na më lo mizmë guëdubi tiempë; nídi'i cambi parë lë'i'; nádi'i më ziquë cusë narunë ra cambi shcaa'lë. ¹⁸ Bëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a sulë purquë zni gac shtu'u më. Bëdchini vidë sin fin por medio de ra di'dzë naná verdá. Zni rac shtu'u më gáca'a primërë ejemplë entrë grë ra shini më natsaldí ldu'i shti'dzë më. Na ziquë tubi mënë quëglđaguëll primërë nashi za'quë lu hiaguë iurë guëdchini tiempë shtë cusechë.

Enseñansë verdadërë

¹⁹ Por ni, bëchi narac shtua'a, gulë bédë'e cuendë de quë cadë tubi të napë quë gac nasinl parë guëquë diáguël perë parë guadi'dzël, gulë gupë cuidadë. Gulë bënë llgabë bien antsë guadi'dzël. Nu adë guëdë'ël sí ldaguë llanë la'ni ldú'ul ²⁰ purquë llanë shtë mënë, adë rsëdchínidi'in vidë za'quë delantë lu Dios. ²¹ Gulë bësá'në grë cusë mal nananú la'ni ldú'ul con grë llanë nananú la'ni ldú'ul, nu gulë bënë'ë recibir diza'quë nabëgabni la'ni ldu'u të. Napin pudërë parë gac salvar te.

²² Gulë bënë'ë grëtë' lo quë narni'i diza'quë, lëdë niá'asëdi'i quëquë diaguë tēhin, purquë si talë no más rquë diaguëll nu adë rúnëdi'il cumplir, hia iurni lo mizmë lë'ë të quëgugüë të lë'ë të. ²³ Grëtë' el quë niá'asë rínill nu rquë diaguëll shti'dzë më perë adë quëhúnëdi'ill cumplir lo quë narni'i shti'dzë më, ni na ziquë tubi nguiu narbi'a la'ni guë'guanë nia lla na lull. ²⁴ Rnall lla na lull perë lueguë lë'ëll zía'all, iurni rëa'ldë ldú'ull lo quë naganall. ²⁵ Perë grëtë' el quë natsagla'guë rsë'dë la'ni lëy shtë Dios, quëzu'bë diaguëll shti'dzë më; gunë lđai' më lë'ë nguiu ni. Cagnia'a shcuendë lëy naganë librar mënë de grë cusë mal.

²⁶ Stubi de lë'ë të rni'i riaglá'guëll shnezë Dios perë adë ráquëdi'i rcué'zël ra di'dzë mal narni'íl; mizmë lë'ël rsiguë lë'ël. Hia lđai' nanuá'al lasáquëdi'in. ²⁷ El quë naganë compaña ra bēzēbi nu ra viuđē con nicidá nanapē rall, nu el quē naquēhapē mizmē lē'ēll de grē duldē, rna Dadē Dios lu nguiu ni ziquē tubi lari limpi sin ni tubi manchē. Pues nuá'all lđai' narēuu' ldu'u Dios.

2

Gulë bënë'ë tratë igual grë bëchi sa'l

¹ Lè'è tè bècha, rialdí ldu'u tè Dadè Jesu-cristo, el què narlua'a pudèrè shtë Dios lu hia'a. Gulè bè'nè tratè igual con grè bèchi sa' tè. ² Ziquè tubi comparaciuni, si talè tsuté tubi nguui ricu, nanú nigi guia' ai' nu námuchi' lari za'què; tsutéll' ladi catè rdèa ra shmènè Dios; nu mizmè tiempè tsuté tubi mè prubi con lariullè. ³ Si talè lè'èl gúnèl atender bien naná nua'a lari za'què nu lu ricu ni guèni'il: "Lè'èl guzubè lugar za'què". Perè lu prubi guèni'il: "Lè'èl nga'li guzuldí", u guèni'il lu prubi: "Guzubè lu guiu'u". ⁴ Hia iurní quègutèl diferenci entrè ladi mizmè lè'è tè. Hia iurní quèhúnèl tratè chupè manèrè lu sa'l. Hia quèhúnèl juzguè ziquè juèsi con mal llgabè.

⁵ Lè'è tè bèchi narac shtua'a, gulè bèdè'è cuendè de què gudili Dios ra mènè nanápèdi'i zihani cusè shtë guè'dchiliu perè napè rall galèricu verdadèrè purquè rialdí ldu'u rai' Jesús. Nu gunè rall recibir herenci; guèquèrdènú rall Jesús catè rni'bè'a mè. Zni bè'nè mè prometer dizdè más antsè. ⁶ Perè lè'èl, el què narná zá'quèdi'i lu bèchil naná prubi, nu rac shtú'ul gáquèl amigu shtë ra ricu; guná, ra ricu rzac zi rall lè'èl. Ra ricu rdchi'bè rall demandè contrè lè'èl lu ra juèsi. ⁷ Nu ra ricu rushtíá rall guèc tè iurè ruadi'dzè tè shti'dzè Jesús. Guna'zi tè lè mè iurè guc tè shmènè mè. Lè ni napin llèru'bè hunurè.

⁸ Si talè lè'èl de verè quèhúnèl cumplir lè'è lèy nabène'e Rèy naquèbezè gube'e, lèy naná escritè la'ni Sagradas Escrituras narni'i: "Gulè guc shtu'u grè ra sa'l igual ziquè rac shtú'ul lè'èl". Si talè quèhúnèl cumplirin, bien quèhúnèl. ⁹ Perè si talè rguilil lo què narac shtú'ul nu adè rac shtú'uldil sa'l, iurní canihúnèl duldè; nápèl faltè purquè adè bè'nèdi'il cumplir di'dzè shtë lèy. ¹⁰ Si talè tubi mènè quèzu'bè diáguèll grètè' puntè shtë lèy perè quèhúnèdi'ill cumplir tubsè puntè, iurní nall culpablè parè lèy. ¹¹ El què nagoni'i: "Adè rúnèdi'ill duldè adulteri", nu zac guni'i: "Adè quínidi'ill sa'l". Si talè adè chu rúnèdi'ill duldè adulteri perè gudínill sa'll, adè bè'nèdi'ill cumplir grè puntè shtë lèy, nu nall culpablè. ¹² Por ni, gulè biadi'dzè lu sa'l nu gulè guquèrèldè ziquè ra mènè nanè gunè mè juzguè lè'è tè segùn shti'dzè Jesús. El què naquèhunè cumplir lèy shtë mè, nádi'ill muzè shtë duldè. ¹³ Gunè Dios juzguè el què nadè rgá'adi'i ldu'i sáhi'; adè guègá'adi'i ldu'u mè lè'èl. Perè el què narga'a ldu'i sáhi', guèrú'ull bien iurè tsu juici shtë mè.

El què narialdí ldu'i nu quèhúnèl cumplir

¹⁴ Dadè, çpè runè sirvè si talè tubi nguui guèni'ill rialdí ldu'ull shti'dzè Dios perè quèhúnèdi'ill cumplir shti'dzè mè? Nguui ni adè gac salvàrèll. ¹⁵ Si tubi shmènè

Jesús runè faltè shábi' u dau shtëni', ¹⁶ nu lè'èl guèni'ill lu nguui ni: "Guziá'al con bien; guène'e mè nagácul nu lo què nagául". Perè lè'èl adè pè rdè'èdi'ill lo què narqui'ni sa'l, çde què sirvè nápèl fe? ¹⁷ Zni na, el què narialdí ldu'i shti'dzè Dios de verdá napè què guèluá'all fe shtënèll por lo què naquèhúnèll. Si no, nápèdi'ill fe verdadèrè.

¹⁸ Bien zac guèni'i tubi nguui lu sa'll: "Lè'èl nápèl fe; na quèhuna compa'ni ra sahia". Perè rnia'a lu, bèlua'a de què rialdí ldu'ul Dios; guènahia fe shtënèl. En cambi, na guèluá'ahia lè'èl de què rialdí ldu'a shti'dzè mè purquè rnal bien naquèhuna lu sahia. ¹⁹ Lè'èl rni'ill de què rialdí ldu'ul nanú tubsè Dios; bien canihúnèl, perè rnia'a lu de què ra mèdzabè rialdí ldu'u rall nanú tubsè Dios, nu rchi'chi rall por galèrdzèbè nananú la'ni ldu'u rall. ²⁰ Lè'èl nadè rdè'èdi'ill cuendè, çpè adè guènédi'ill de què nguui nanapè fe verdadèrè, también canihúnèl bien con sa'll? ²¹ Gulè bèdè'è cuendè, lè'è shtadè guèlú hia'a Abraham, iurè bè'ni' ofrecèrè shíni' Isaac lu bècu'guè, bèlua'a Abraham de què tubldí na shcuéndi' lu Dios. ²² çGu riasèl iurni? lèdè niá'asèdi'i gualdí ldu'u Abraham shti'dzè mè perè bè'ni' cumplir lo què nagoni'i Dios. Zni fe shtë Abraham bèru'u lu llni tè guèná grè mieti lo què nabè'ni'. ²³ Zni guc cumplir Sagradas Escrituras narni'i: "Abraham gualdí ldu'i shti'dzè Dios nu Abraham bèá'ni' bien lu Dios sin ni tubi faltè". Guni'i Dios, Abraham na amigu shtëni'. ²⁴ Rac bè'a hia'a por lo què nacanihunè nguui, rlua'a tubldí na shcuéndi' lu Dios, lèdèdi'i por fe nanápèll sulamèntè. ²⁵ Nu zac Rahab, tubi na'a mal, guc tubldí shcuéndi' lu Dios por lo què nabè'nèll. Bè'nèll recibir ra nguui nabèshe'ldè Josué lu guè'dchi, nu bè'nè Rahab compa'ni ra mènè ni parè bèru'u rai' stubi tèchi nezè. ²⁶ Ziquè unidè na cuerpe nu espíritu parè guèbani mieti, zni napè què tsaldí ldu'ul Dios nu napè què gúnèl cumplir con cusè za'què.

3

Lo què narni'íl

¹ Bèchi, entrè ladi tè adè tsúdi'i gac tè zihani mèsè parè lu sa' tè purquè nanè hia'a gunè mè juzguè ra mèsè con más fuersè què cualquier mènè. ² Pues grè hia'a siempè runè faltè guèdè'na'a cumplir shti'dzè mè. El què nadè rúnèdi'i fallar en lo què naruadi'dzèll, pues nguui ni hia na tubi nguui za'què nu rac gúnèll gan lu grè deseo mal nananú la'ni ldu'ull. ³ Iurè lè'è hia'a rlu hia'a frenè rua' guay parè runè du'in lè'è ma, zac guèdè'na'a manejar guèdubi cuerpe shtë ma. ⁴ Gulè guná; nanú barcu ru'bè nariá lu nisè. Nu zihani vueltè ze'dè

mbë dushë al contrari, perë lë'ë narsë lë'ë barcu rsëll lë'in nadë más por tubi dimë mitu'në. Tsa barcu catë rac shtu'u narsë lë'ë barcu. ⁵ Zni zac con ldudzë mieti; nahin tubi partë mitu'në parë cuerpë shtë hia'a, perë blac runë nadchini ra mënë iurë ruadi'dzë rall. Gulë guná; tubi hiu'u gu'lli tsequi por tubsë be'lë mitu'në. ⁶ Zni na ldudzë mieti; nahin ziquë tubi be'lë. Nahin capaz parë zihani cusë mal. Ziquë ldúdz'a nahin tubi partë bi'chi entrë grë partë cuerpë shtë nguiu, nu quëhunin manchar guëdubi cusë naquëhunë nguiu. Dzë trasë dzë hashtë gati mieti, ldudzë mieti quëgza'i vidë shtë mieti. Ldudzë mieti na ziquë be'lë naze'dë de gabildi. ⁷ Lë'ë nguiu rac runë du'u grë clasë ma, ra ma dushë con ra ma'ñi, ra serpiëntë con grë ma nananú la'ni nisëdu'u. Rac runë du'u nguiu ra ma, ⁸ perë ldudzë nguiu, ¿chu rac gunë du'u ldúdzi'? Na ziquë tubi ma nadë nëdi'i gac du'u. Ziquë lai' serpiëntë nua'a venenë narguini mënë, zni na ldudzë mieti. Gadzëhin con maldá. ⁹ Con mizmë rua' hia'a quëdë'na'a alabar Dios, Shtáda'a, nu mizmë lë'in rgue hia'a guëc sa' hia'a, el quë nabëntsa'u Dios. Bëntsa'u më lë'ë hia'a; nadápa'a llni shtë më të gáca'a ziquë lë'ë më. ¹⁰ Con mizmë rua' nguiu rúnëll alabar Dios nu rguell guëc sa'll. Pues rnia'a lu të, bëchi, adë rúnëdi'i tucaré gunë mieti cusë ni. ¹¹ Gulë guni'i lua, ¿gu rgul nisë nashi la'ni guërzú nu lueguë rgul nisë lda mizmë lugar? Aquëdi'i. ¹² ¿Ni mudë guëne'e hiaguë higu nashi acetuna, u tubi hiaguë uvë guëne'e nashi bëlda'u? Nídi'i mudë tubi zini guëne'e nisë dchiguë nu mizmë tiempë guëne'e zini nisë nashi.

Llni naze'dë de Dios

¹³ Si talë nanú tubi mënë entrë ladi të naná runë ráquëll nu riasëll, pues guëluá'ai' conductë za'quë lu ra sáhi'. Gúni' cusë za'quë nu gáqui' më nadu'u según llni naquëgdë'ë Dios lë'i'. ¹⁴ Perë si talë nalë runë nadchinil u rzebi ldú'ul pë shtë sa'l, adë rni'idi'il nápëll llni shtë Dios purquë nal falsë. Adë quëhúnëdi'il cumplir verdá shtë më iurní. ¹⁵ Lë'ë llni narni'i nápëll, nádi'in llni naze'dë de Dios sino nahin llni shtë guë'dchiliu rë'; nahin llni ziquë napë ra mënë naguënédi'i Dios. Nahin llni naze'dë de mëdzabë. ¹⁶ Catë runë nadchini nguiu lu sa'll, nu rac shtu'u nguiu gúnëll gan lu sa'll, nga'li nanú dishi'bi con grë clasë mal. Nádi'i të unidë. ¹⁷ En cambi, el quë nanapë llni naze'dë de Dios, primërë nápëll tubi vidë za'quë sin adë rzëbidi'i ldú'ull pë shtë sa'll; adë rëuu'di'i ldú'ull dishi'bi; nall më nadu'u. Nápëll rëspëti lu sa'll: rga'a ldú'ull lu sa'll. Rúnëll cusë za'quë parë ra sa'll. Quëhúnëll tratë igual con grë ra sa'll; adë nádi'ill ziquë mënë falsë. Derechë ruadi'dzëll. ¹⁸ Ra narac

shtu'u cue'dchí ldu'u mieti, na rall ziquë tubi nguiu narcabni tubi guiu'u. Gápëll ziquë tubi ganza'quë, quiere decir, tubi vidë naná tubldi lu Dios nu delantë lu ra sa'll.

4

Adë gac shtú'udi'il ra cusë shtë guë'dchiliu

¹ ¿Ca nezë ze'dë ra dishi'bi nu disgustë entrë de ladi të? Pues ze'dë rahin de mal deseó nananú la'ni ldu'u të. Ra deseó mal na enemigu shtë ra cusë za'quë. ² Rzebi ldu'u të pë cusë perë adë rúnëdi'i të recibirin purquë Rguini të sa' të tantë rac shtu'u gapë të pë shtë mënë, perë nilë con ndë gúnëdi'i të recibirin. Iurní rdildi të nu nanú dishi'bi entrë lë'ë të; adë rúnëdi'i të recibirin purquë rná'bëdi'i të lu Dios. ³ Si talë rná'bël tubi cusë, adë guëne'e mëhin purquë quëgnábël con mal llgabë. Rac shtú'ul pë cusë sulë parë gúnëll cumplir mal deseó nananú la'ni ldú'ul. ⁴ Lë'ë të adë rúnëdi'i të cumplir compromisi nabë'nëll con Jesús. ¿Pë riasëdi'il el quë narac shtu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, quëhúnëll cuntrë Dios? El quë narac shtu'u tsanaldë tēchi ra cusë shtë guë'dchiliu, nall contrari shtë Dios. ⁵ ¿Pë rdë'edi'i të cuendë lo quë narni'i Sagradas Escrituras? “Dios bëshe'ldë Espiritu Santo la'ni ldu'u hia'a nu nalë rac shtú'ui' guëquërdáda'a sulë parë lë'ë më”. ⁶ Por ni rne'e më más favurë nu llni parë lë'ë hia'a. Nu rni'i Sagradas Escrituras: “Dios rzu lu ra nguiu narac shtu'u gac rall më ru'bë, perë quëhunë më compa'ni con cusë za'quë grëtë' nguiu nanadu'u”. ⁷ Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Adë guëdë'edi'il si lo quë narac shtu'u mëdzabë. Gulë sutipë lu mëdzabë nu guëllú'nëll lul. ⁸ Gulë bédë'ë sí cuezënu Dios lë'ël, iurní cuezënu më lë'ël. Lë'ë të nanapë duldë, gulë bëabri ldu'u të con Dios. Lë'ë të nanapë chupë llgabë, gulë bëlua'a tēchil lu ra cusë mal. ⁹ Gulë gubini ldu'u të por duldë nabë'nëll. Gulë bi'ni. Gulë cushtiá; gulë bë'në cambi galërqitë ldu'u por galëru'në. Lë'ë të narquitë ldu'u purquë nal amigu shtë guë'dchiliu, gulë gubini ldu'u të por tantë duldë nanápëll. ¹⁰ Gulë gac më nadu'u delantë lu Dadë, iurní gunë më honrar lë'ë të.

Adë gúnëll juzguë sa'l

¹¹ Gulë cuezë guëni'i të cuntrë sa' të. El quë narni'i cuntrë sa'll nu quëhúnëll juzguë conductë shtë sa'll, mënë ni quëgní'ill cuntrë lëy shtë Dios, nu quëhúnëll juzguë lë'ë lëy. Si talë rni'i'ill shti'dzël lasac perë lëy adë lasáquëdi'in, iurní quëhúnëll mizmë lë'ël ziquë tubi juësi. Adë quëhúnëdi'il cumplir lëy shtë Dios iurní. ¹² Nanú tubsë nabëne'e lëy nu napë më pudërë parë gunë më salvar ra mënë, nu napë më pudërë parë gunë

më condenar ra mënë. Perë lë'ël, nápëdi'íl derechë parë gúnël juzguë stubi sa'l.

Tsalú grë ra cusë shtë guë'dchiliu

¹³ Gulë bédë'ë cuendë lë'ë të narni'i: "Nedzë u glli tsahia stubi ciudá. Ndë guëquërela tubi izë parë sia nu guëtúhia; guna gan dumí." ¹⁴ Rní'íl zni perë adë rac bë'adi'íl pë gac glli. ¿Lla na vidë shtënel? Nahin ziquë tubi behu. Rlua'ain por du'pë tiempë, lueguë rnitulihin. ¹⁵ Lo quë narunë tucarë guëni'íl na zndë'ë: "Sulamëntë si talë na voluntá shtë Dios, guna dchi'ni rë' u guna stubi cusë". ¹⁶ Perë lë'ë të ruadi'dzë të natchini purquë rialdí ldu'ul mizmë lë'ël, perë grë ra naruadi'dzë natchini, mal nahin. ¹⁷ El quë narac bë'a pë na bien perë adë rúnëdi'ill cumplir, pues nápëll duldë.

5

Cunseju parë ra ricu

¹ Gulë bëquë diaguë ndë'ë, lë'ë të naná ricu. Gulë bi'ni nu gulë cushtia por ra desgraci naná ze'dë guëc të. ² Ra galëricu shtënë të na ziquë cusë naru'dzë. Grëtë' lari za'quë shtënë të hia gudáu ra mbichúguëhin. ³ Ra orë nu bédchichi guna'zi tèn luhin. Lë'ë tèn na testigu cuntrë lë'ë të de quë rzebi ldu'u të dumí. Ziquë tubi be'lë rza'í lë'ë shcuerpë mieti, zni gunënú tèn shtë dumí lë'ë të. Bëzu'bë muntuni të galëricu parë tiempë ne' perë hia mërë guëdchini fin shtënë të. ⁴ Ra pagu narunë tucarë ca'a ra nabë'në dchi'ni, adë bédë'ëdi'i të ca'a muzë. Guagldë rall guëni'a shtënë të perë adë gudálli'í të completë sino bësiguë të lë'ë rall. Iurní mizmë muzë ni quëhunë rall reclamë. Dios naná rribë'a guëdubi gube'e, bini më galru'në shtë rall. ⁵ Lë'ë të guquërelde të lu guë'dchiliu con galëljüë nu bë'në të cumplir cualquier deseo mal nanapë të. Ziquë tubi ma ndchu, na ma parë gati, bësëndchú të lë'ë të con ra cusë shtë guë'dchiliu. Hia gue'dë guëdchini dzë parë gac juzguë të. ⁶ Lë'ë të bë'në të condenar ra nanápëdi'í faltë. Gudini të ra mënë nanápëdi'í duldë perë adë bédchí'bëdi'í rall demandë cuntrë lë'ë të.

Gulë gac më pacënci nu gulë guna'bë lu Dios

⁷ Por ni bëchi, gulë gapë llëru'bë pacënci hashtë guëabré Dadë Jesús stubi. El quë narbe'qui bëni quëbézi' cusechë hashtë tsalú tiempë shtë guiu. Quëbézi' con pacënci hashtë tiempë shtë cusechë. ⁸ Zni zac lë'ë të napë quë gapë të pacënci sin adë réazë guëtëdi'íl lu shnezë më purquë hia mërë lë'ë Dadë Jesús guëabré' stubi. ⁹ Dadë, adë rdchí'bëdi'í të galquíá cuntrë sa'l të parë adë gáquëdi'í condenárël, purquë lë'ë më el quë narunë juzguë, hia zugá'ai' guëlladchi. ¹⁰ Bëchi narac shtua'a, gulë

bëagná ldu'u të ra nabíadi'dzë shti'dzë Dios guahietë. Guzac zi rai' perë gupë rai' pacënci. Biadi'dzë rai' shti'dzë më lu ra mënë. ¹¹ Guná, lë'ë hia'a rni'í hia'a rquitë ldu'u ra mënë narzac zi por shti'dzë më. Nanë të shcuendë Job; gúqui' më pacënci nu nanë të lla bë'në ldai' Dios lë'i' despuësë de zihani prëbë. Pues lë'ë Dadë rga'a ldu'í lë'ë hia'a nu nalë rac shtu'u më lë'ë hia'a.

¹² Subrë todë, bëchi, adë rúnëdi'íl jurar por gube'e, nilë por guë'dchiliu, ni por stubi juramentu. Iurní guëni'í të: "Aha", pues gaquin zni. Si talë guëni'íl: "Aquëdi'í", pues gaquin zni. Bastë con di'dzë ni. Rquí'nidi'í guëni'íl juramentu të adë gunë më juzguë lë'ël.

¹³ Si tubi de lë'ë të riá ldu'ul lu ra galguidzë, pues guni'í lu Dios lo quë narac shtú'ul. Si talë tubi de lë'ë të rquitë ldu'ul, bi'ldi labansë lu më. ¹⁴ Si talë tubi de lë'ë të rac llú'ul, pues guná'bë ra më gushë entrë ra shmënë Dios të guëna'bë rai' lu Dios por lë'ël, nu guëte'bi rai' sëiti guëquël mientras quëgna'bë rai' lë Dadë. ¹⁵ Si talë guëna'bë rai' nu tsaldí ldu'u rai' Dios, lë'ë fërmë gac salvárëll lu galguidzë; guëáquëll. Lë'ë Dadë gunëac më nguiu ni, nu si talë bë'nëll duldë, gunë më perdunë lë'ëll. ¹⁶ Gulë guni'í lu sa' të faltë nanápëll nu gulë guna'bë lu Dios por cadë tubi sa'l të parë gunëac më lë'ë rai'. Iurë tubi nguiu naná rialdí ldu'í Dios quëgná'bëll lu më con guëdubinú ldu'ull, pues Dios rúni'í cusë ru'bë parë nguiu ní. ¹⁷ Lë'ë Elías, el quë nabíadi'dzë shti'dzë Dios, gúqui' tubi nguiu ziquë lë'ë hia'a con mizmë galdebilidá perë iurë lë'í' guná'bëi' lu Dios de quë adë ldáguëdi'í guiu lu guë'dchiliu, pues adë guláguëdi'í guiu por tsunë izë guërduldë. Elías guná'bëi' lu më con guëdubinú ldu'í'. ¹⁸ Despuësë guná'bëi' lu më stubi, iurní bëabré gulaguë guiu nu ra guiu'u bédë'ë cusechë.

¹⁹ Bëchi, si talë tubi de lë'ë të guëlua'a téchil lu diza'quë nu stubi sa' të guëdchigrëll hiumbrë ni lu verdá, ²⁰ gulë bédë'ë cuendë de quë mënë ni nabëdchigrë lë'ë pecadurë parë nezë mal shtënëll, gunë mënë ni salvar lë'ë pecadurë të gátidi'ill. Nu mizmë tiempë gac perdunë zihani duldë shtë pecadurë; adë gac bë'a mieti pë bë'ní'.

Primërë cartë nabëquë'e San Pedro

Quëquë'e Pedro lu ra shmënë Jesús

¹ Na Pedro, nahia poshtë shtë Jesucristo. Quëquë'a cartë rë' lu grë ra shmënë Dios naquërelde fuërë lãdzi', ra narrë'tsë zihani partë shtë guë'dchiliu, ra naquërelde ra regiuni shtë Ponto, nu Galacia, nu Capadocia, nu Asia, nu Bitinia. ² Quëquë'a lu të nagulë Dadë Dios nu bënë më disponer dizdë guahietë gac të shmënë më; por ni Espiritu Santo gulë lë'e të parë guëzu'bë diaguë të shti'dzë Jesucristo. Gudilli më lë'e të parë guëzunë më almë shtë të por rënë shtënë Jesús. Gulë bënë recibir zihani benedición shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të.

Dzulëza'a iurë guëabré Jesús de gube'e

³ Rdë'na'a alabar Dios naná Dios nu Dadë shtë Jesucristo lamë shtë hia'a purquë gulë nacúbia'a purquë nalë bëga'a ldu'u më lë'e hia'a. Iurne' nadápa'a esperansë nadë rialúdi'i por medio de Jesús purquë guashtë më ladi ra tégulë. ⁴ Nu nadápa'a tubi herenci nagutsa'u më lu gube'e; adë rialúdi'in nu adë rëac mánc'hëdi'in. Chulë nahin. ⁵ Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios; por ni quëhapë më lë'e të. Por pudërë shtë Dios gac salvar të; por ni dzulezë të tiempë naguëdchini Jesús stubi.

⁶ Na të segurë ra cusë ni; por ni nalë rquitë ldu'u të aunquë por du'pë tiempë rzac zi të lu zihani clasë prëbë ⁷ të parë guëlua'a na verdá fe shtë të. Fe shtë të más lasáquin quë orë naná rdëdë lu gu'i parë gac bë'a mënë nahin legítimë orë. Orë rialúhín perë fe shtë të rialúdi'in. Si talë tsagla'guë tsaldí ldu'u të shti'dzë Dios mientras napë të prëbë, tsasë mënë de quë rialdí ldu'u të de verdá. Iurë guëlua'a pudërë shtë Jesucristo, gunë më honrar lë'e të; guëne'e më lugar lu gube'e parë lë'e të. Guëni'i më cusë za'quë de lë'e të. Guëdchini më nu grë mënë guëná rall lu më.

⁸ Lë'e të rac shtu'u të Jesucristo aunquë rnádi'i të lu më. Rialdí ldu'u të shti'dzë më iurne' sin adë chu rnádi'i lu më, nu rquitë ldu'u të. Nalë lëgrë na ldu'u të iurë runë të llgabë gapë të cusë chulë lu gube'e, hashtë runë faltë di'dzë parë gac bë'a mieti lla na lëgrë nanapë të. ⁹ Nalë lëgrë nanú la'ni ldu'u të purquë gunë të recibir lo quë naguëne'e Dios. Zni gac purquë rialdí ldu'u të shti'dzë Jesucristo narní'i gac të salvar.

¹⁰ Ra profetë naguërelde guahietë biadi'dzë rai' antsë lla gac salvar ra mënë. Biadi'dzë rai' shcuendë favurë nagunë Dios parë lë'e hia'a. Gudili rai' nu guna'bë di'dzë rai' shcuendë lla gac salvára'a. ¹¹ Guc shtu'u rai' niac bë'a rai' pë tiempë u chu na el

quë nagunë salvar ra mënë. Lë'e Espiritu Santo bë'ni' compaíni lë'e rai' parë guëquë'e rai' lla gunë Cristo sufrir. Nu bëquë'e rai' shcuendë lla gunë mënë alabar lë'e më. ¹² Espiritu Santo bëlua'ai' ra profetë de quë adë quëhúnëdi'i rai' sirvë mizmë lë'e rai' sino quëhunë rai' sirvë lë'e hia'a iurë bëquë'e rai' di'dzë rë'. Bëquë'e rai' shcuendë diza'quë, perë adë gac bë'adi'i rai' pë runë cuntienë ra di'dzë. Perë iurne' lë'e Espiritu Santo bëlua'a mizmë cusë ni lu hia'a por medio el quë nabëlua'a diza'quë lu të con pudërë shtë Espiritu, el quë nabeshe'ldë Dios parë cueszëni'i lë'e hia'a. Ra ianglë rac shtu'u rai' tsasë rai' pë runë cuntienë di'dzë ni perë rúnëdi'i rai' gan gac bë'a rai'.

Rac shtu'u Dios guëquërelde'a tubi vidë za'quë

¹³ Por ni, gulë bënë preparar bien parë gac bë'a të lo quë narac shtu'u më. Gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë më. Gulë gapë esperansë de quë gac të salvar iurë gunë më cumplir lo quë naguzublú më la'ni vidë shtënë të. Gac të salvar iurë guëabré Jesucristo stubi. ¹⁴ Cumë shini obedientë, adë rianaldëdi'i të tēchi deseo mal ziquë bënë të antsë, tiempë adë bëngüë bë'adi'i të lë'e më. ¹⁵ Gulë gubani tubi manërë za'quë sin duldë igual ziquë el quë nagulë lë'e të; na më santu; zni rac shtu'u Dios guëquërelde të sin duldë. ¹⁶ Sagradas Escrituras rni': "Gulë gac të mënë santu purquë nahia santu".

¹⁷ Si talë rni'i të Dios na Shtadë të, napë quë guëzu'bë diaguë shti'dzi' guëdubi tiempë mientras quërelde të lu guë'dchiliu. Na më juësi nu gunë më juzguë sin adë gúnëdi'i më favurë parë ni tubi mënë. ¹⁸ Puës gudilli më parë gac të librë, parë adë tsanaldëdi'i të tēchi ra costumbrë nadë rllu'i'di'i, costumbrë nabënë të recibir de shtadë guëlu të. Gudilli Jesucristo por duldë shtë të, lëdëdi'i con bédchichi u orë narialú ¹⁹ sino gudilli më con rënë shtë më. Na më ziquë tubi lli'li mitu'në nanápëdi'i ni tubi faltë, nilë manchë. Rënë shtë më lasaquin. ²⁰ Bënë Dios destinar Jesucristo dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu të gac më Salvador. Antsë tsalu guë'dchiliu bëlua'alú më lu mënë; bédchini më parë gac salvar të. ²¹ Por lë'e Jesucristo lë'e të rialdí ldu'u të Dios, el quë nabildishtë lë'e Jesús ladi ra tégulë nu bëcue'zë më lë'i' ladë ldi shtë më catë nanú llni nu pudërë. Lugar shtë hunurë guzubë më. Rialdí ldu'u të shti'dzë Dios, por ni quëbezë të dzë naguëquërelde të con lë'e më.

²² Lë'e të bëzu'bë diaguë të diza'quë, por ni bëzunë më ldu'u të parë gac shtu'u të de verdá ra shmënë Jesús. Iurne' gulë gac shtu'u ra shmënë Jesús con guëdubinú ldu'u të. ²³ Hia lë'e të gulë të nacubi; napë të

vidë sin fin, lëdëdi'i por ra cusë narialu sino por shti'dzë Dios, di'dzë nanapë pudërë parë guëne'e vidë eternë, nu nunquë adë rialüdi'in. ²⁴ Sagradas Escrituras rni'i:

Grë ra mënë na rall ziqë gui'lli.
Chulë rluva'a guë'ë shtë plantë, perë rbdichi gui'lli nu ra guë'ë rlaguë lu guiu'u.
Por du'pë tiempë quërelde mënë lu guë'dchiliu; zni na vidë shtë mënë,
²⁵ perë shti'dzë Dios nunquë adë rialüdi'in; napin pudërë parë siempër.

Mizmë di'dzë ni bini të iurë biadi'dzë na'a lu të.

2

¹ Por ni gulë bësa'në grëtë' clasë cusë mal ziquë llanë, nu bishi, nu enga'i. Adë sébidi'i ldu'u të pë shtë sa'l. Adë rni'idi'i të di'dzë dzabë cuntrë sa'l. ² Mejurë ziquë tubi me'dë naguër ralë, rac shtú'ull gädchill, zni gulë guc shtu'u shti'dzë Dios; nahin ziquë lechë parë ra me'dë. Shti'dzë më nápëdi'i bishi; nahin parë tsaru'bë vidë cubi nanapë të por Espiritu Santo. Por shti'dzë më gapë të savlaciuni ³ purquë nanë të, rdë'ë të cuendë favuré nabë'në më parë lë'ë të.

Cristo ziquë tubi guë'ë nanabani

⁴ Gulë guabi'guë lu Dadë Jesús; na më cumë ziquë tubi guë'ë nanabani. Ra nguiu bëquë guia'a rall lë'ë më cumë cusë adë rllu'i'di'i, perë Jesús náhi' ziquë tubi guë'ë nagulë Dios. Nalë lasaquin. ⁵ Dios quëhuntsá'uhi' tubi grupë mënë nanabani por Espiritu Santo; na të ziquë guë'ë shtë iádu'u. Gulë gac të bëshuzi santu të parë gunë të ofrecërë lu Dios oraciuni nu labansë narëuu' ldu'u më. Gunë më recibir ra ofrendë ni por Jesucristo ⁶ purquë naescritë la'ni Sagradas Escrituras:

Gulë guná, na rdchi'ba ziquë tubi guë'ë lu guë'dchi Sión;

Guë'ë ni na guë'ë principal shtë tubi hiu'u ru'bë, tubi guë'ë nagudili Dios. Napin llëru'bë valurë.

El quë natsaldí ldu'i shti'dzë më, rtúdi'i lull; gunë më honrar lë'ë mënë ni.

⁷ Parë lë'ë të naná rialdí ldu'i shti'dzë më, napë më llëru'bë valurë, perë parë ra nadë rialdídi'i ldu'i shti'dzë më, gac cumplir lo quë narni'i Sagradas Escrituras de lë'ë rall: Lë'ë guë'ë nabëquë guia'a ra narza'a hiu'u, guquin guë'ë principal shtë hiu'u.

⁸ Nu rni'i Sagradas Escrituras: Guërelde mënë guëc guë'ë ni; por guë'ë ni ldaguë mënë catë nídi'i fin.

Pues lë'ë rall rrelde rall por adë gúnëdi'i rall cuendë diza'quë shtë më. Puës parë ni nadestinadë rall.

Na të tubi grupë shtë bëshuzi

⁹ Lë'ë të na të mënë nagulë Dios entrë grë mënë; na të tubi grupë shtë bëshuzi parë

gunë të sirvë lu Rëy. Na të tubi guë'dchi nabë'në ldai' Dios. Na të mërë shmënë Dios të parë guadi'dzë të grë cusë ru'bë nabë'në Dios. Gulë më lë'ë të. Gulú më lë'ë të lu nacahi parë tsutë të lu llni parë guënë të lë'ë më. ¹⁰ Lë'ë të antsë adë nápëdi'i të vidë shtë Dios perë iurne' sí, na të shmënë Dios. Antsë ni tubi adë chu bëgá'adi'i ldu'u lë'ë të perë iurne' Dios bëga'a ldú'i' lë'ë të.

Gulë guërelde parë Dios

¹¹ Lë'ë të amigu narac shtua'a, na të mënë ziquë mënë zitu parë guë'dchiliu rë; na të më zitu entrë los de más mënë. Runa ruëguë lu të, adë gúnëdi'i të cumplir ra deseo mal nananú la'ni ldu'u të purquë na rahin ziquë enemigu narshini ldu'u të.

¹² Gulë gapë buen conductë entrë ra naná guënëdi'i Dios të parë guëd'ë rall cuendë na të shmënë Dios. Aunquë iurne' rni'i rall cuntrë lë'ë të cumë si fuërë na të narguini mënë, perë guená rall cusë za'quë naquëhunë të nu guëd'ë rall cuendë, nu guëni'i rall dushquilli Dios, purquë iurní guëabrí ldu'u rall con Dios, nu guëd'ë Dios vidë eternë parë lë'ë rall.

¹³ Gulë bëzu'bë diaguë ordë shtë gubernë nu grë ra narnib'ëa purquë na të shmënë Jesús. Gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë rëy, el quë narnib'ëa más; ¹⁴ nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë gubernë nabëshe'ldë rëy ni. Bëshe'ldë rëy rumanë lë'ë rall parë gunë rall honrar el quë naquëhunë bien nu gulë rall cashtigu el quë narunë mal. ¹⁵ Puës Dios rac shtú'ui' de quë lë'ë të gunë të bien të parë guëta'u të rua' mënë nanëdi'i gac bë'a mudë narac shtu'u Dios guëquërelde rall. Rni'i rall cusë tuntë cuntrë lë'ë të.

¹⁶ Gulë cue cumë ziquë nguiu naná librë, perë adë rúnëdi'i të usar libértá narne'e Dios ziquë tubi prëtëstë parë gúnëlduldë. Más bien gulë cue cumë ziquë tubi muzë shtë Dios. ¹⁷ Gulë bédë'ë rëspëti parë grë mënë. Gulë guc shtu'u grë ra shmënë Jesús. Gulë bë'në rëspëti Dios nu gulë bë'në rëspëti lë'ë narnib'ëa más lu guë'dchiliu.

Guzac zi Jesús

¹⁸ Grë të nanapë lamë, gulë gapë rëspëti lu shlámël nu gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë rai'; lëdë niá'asëdi'i lu lamë za'quë u lu ra narga'a ldu'i sáhi', sino también gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë ra lamë mal narunë nalaa'dchi. ¹⁹ Rëuu' ldu'u Dios con nguiu naná pacënci iurë rzunalde mënë lë'ëll sin causë. ²⁰ Perë si talë quëhúnëll mal, por ni quëlda'a mënë hiaguë guëquël nu nal cunformë con cashtigu ni, perë çpë cusë za'quë quëhúnëll? En cambi, si quëhúnëll bien nu rzac zi mënë lë'ëll, si talë rua'a ldú'ul lu cusë ni nu nápël pacënci, ni sí rëuu' ldu'u Dios. ²¹ Puës guna'bë Dios lë'ë të parë tsagla'guë të rëglë ni. Jesucristo guzac zihí'

por lë'ë të. Sufriemntë shtëhi' na ziquë muestrë të gunë të ziquë bë'në më. ²² Lë'ë më ni adë bë'nëdi'i' duldë nu nilë jamás adë gulguedi'i' më. ²³ Iurë lë'ë ra mënë gurushtia rall guëc më, adë bëquëbidi'i' më con galrushtia. Iurë bëzac zi mënë lë'i', adë bédchigrë dí'dzëdi'i' lu mënë sino guna'bë më lu Dios parë gunë Dios juzguë lë'ë rall za'quë za'quë. ²⁴ Mizmë Jesucristo bia'a më grë ra duldë shtë hia'a iurë bë'në më sufrir lu cruz të parë gáca'a ziquë tubi naguti; hia adë chu gúnëdi'i' duldë parë guëbána'a tubi vidë za'quë delantë lu më. Lë'ë më guc më ridë të parë lë'ë të guëac të maldá narunë të. ²⁵ Antsë lë'ë të guzú të ziquë lli'i' naguniti, perë iurne' bëabri ldu'u të con Jesucristo. Lë'ë më canihapë më lë'ë të ziquë vëquërë nu na më el quë nacanihapë ldu'u të, të parë adë guëntidi'i' të jamás.

3

Cunseju parë ra nabëts'ë'a

¹ Ziquë ra muzë napë quë gunë rall cumplir, tambien lë'ë të tsel'ë ra nguui, gulë bëzu'bë diaguë shti'dzë tsé'lël, purquë si talë adë rialdidi'i' ldu'u tsé'lël diza'quë, iurë guënal conductë shtënël, tsaldí ldu'ull shti'dzë më sin ni tubi dí'dzë naruadi'dzël lúhi'. ² Zni gaquin purquë guená rall quërelldë të bien; guená rall napë të rëspëti lu Dios nu guená rall napë të vidë limpi. ³ Adornë shtënë të gáquëdi'in cusë fuërë ziquë narzë'ë ra begu u ziquë ra shnezë cu'u, ziquë orë u lari za'quë. ⁴ Sino adornë shtënë të gaquin la'ni ldu'u të catë adë chu rnádi'i' luhin, adornë nadë rialúdi'i'. Gac të mënë nadu'u nu naza'quë con pacënci con grë mënë. Zni rëuu' ldu'u Dios guëquërelldë të. ⁵ Tiempë guahietë ra na'a santu nagualdí ldu'i' shti'dzë Dios, na rai' mënë nadu'u nu bë'në rai' rëspëti tsel'ë rai'. Chulë guc vidë shtë rai'. ⁶ Por ejemplë, Sara bëzu'bë diagui' shti'dzë Abraham nu guni'i' Sara lu tsé'li': "Dadë shtëna". Iurne' na të ziquë shini Sara si talë quërelldë të bien, si talë adë rdzëbëdi'i' të lu narunë cuntrë lë'ël.

⁷ Nu zac lë'ë të tsel'ë na'a, gulë gac mënë za'quë; gulë bë'në honrar tsé'lël. Gulë bë'në rëspëti lu tsé'lël purquë ra na'a nápëdi'i' rall fuersë ziquë ra nguui, perë napë rall vidë eternë juntë con lë'ë të por tubi favurë nabë'në Dios parë grë të. Gulë bë'në cumplir dí'dzë rë' parë guëdë'ë Dios grë cusë narna'bë të lu më. Súdi'i' ni tubi cusë ziquë storbë parë oraciuni shtë të.

Quëhúnël bien perë rzac zi mënë lë'ël

⁸ Por fin, gulë gac unidë con tubsë llgabë. Gulë bëga'a ldu'ul sa'l. Gulë gac shtu'u sa'l naná shmënë Dios. Gulë gac nadu'u nu gulë bë'në tratë sa'l con rëspëti. ⁹ Adë quillidi'i' të sa'l con mal aunquë runëll cuntrë lë'ël. Adë

gushtiádi'il guëc sa'l aunquë rni'i' guídzell cuntrë lë'ël. Al contrari, gulë guna'bë lu Dios por contrari shtënël të gunë ldoi' më sa'l. Gulë më lë'ë të parë gunë të cumplir ra cusë rë'. Zni gunë të recibir bendición shtë më ¹⁰ purquë naescritë:

El quë narac shtu'u guëbánil bien nu rac shtú'ull guëquitë ldu'ull,

napë quë gápëll cuidadë lo quë narní'ill, adë guësiguëdi'ill sa'll con dí'dzë.

¹¹ Runë tucarë guësá'nëll cusë mal nu gúnëll bien; napë quë quíllil nezë catë rbedchí ldu'ull, nu tsaglá'guëll shnezë më.

¹² Lë'ë Dadë canihapë më ra më za'quë nu rquë diaguë më oraciuni shtë rai' iurë rna'bë nguui ni lu më.

Perë lë'ë më runë më cuntrë ra narunë mal.

¹³ ¿Chu napë pudërë parë gúnëll dañi lë'ë të si talë quëhunë të bien? ¹⁴ Perë si talë rzac zi të purquë rianaldë të tēchi cusë za'quë, dichusë na të. Adë rdzëbëdi'i' lu mënë nu adë riádi'i' ldu'u të ¹⁵ sino gulë bëzu'bë diaguë dí'dzë shtë Cristo guëdubi tiempë. Na më lamë shtë të. Nu gulë gac preparadë cualquier iurë parë guëquebi të lu ra mënë pëziulu nal shmënë Jesús. Si talë guëna'bë dí'dzë rall lul, hia nanël lla gúnël parë defender lë'ël. Nadë más napë quë guëni'inul lë'ë rall con galnadu'u nu rëspëti. ¹⁶ Gulë guquërelldë bien sin ni tubi duldë të parë iurë ra contrari quëgni'i' didzabë cuntrë lë'ë të, guëtú lu rall purquë nádi'in verdá. ¹⁷ Si talë guëdë'ë më si sac zi të, mejurë gunë të sufrir por cusë za'quë, lëdëdi'i' por mal.

¹⁸ Gulë bë'në llgabë; Cristo guti tubsë vultë por ra pecadurë; jamás gátidi'i' më stubi. Tubldí na shcuendë më lu Dios perë guti më shlugar ra nanapë duldë parë guë'dënu më lë'ë hia'a lu Dios. Gutí më en cuantë cuerpë shtëhi', perë guashtëhi' ladi ra tégulë por pudërë shtë Espiritu. ¹⁹ Tiempë ni guadi'dzë më lu ra espirtu shtë tégulë lugar catë napë Dios lë'ë rai' ziquë pési. ²⁰ Mënë ni naguquërelldë tiempë shtë Noé, adë bëzu'bë diaguëdi'i' rall shti'dzë Dios. Pues adë bëshë'ldëdi'i' Dios juici lueguë sino con pacënci quëbezë më hashtë guctsa'u barcu ru'bë. Por barcu ni bëldasë mënë, u sea shunë mënë, gac salvar lu juici shtë nisë. ²¹ Manërë ni iurë bëriubë nisë të, guni'i' të lu sa' të de quë nasalvar të. Galëriubë nisë nádi'i' ziquë bañi parë cuerpë shtë të sino nahin sēñi de quë nanël bëzunë Dios ldu'ul, de quë limpi na ldu'ul purquë Jesucristo guashtëhi' ladi ra tégulë. ²² Iurne' cuezë Jesucristo gube'e ladë ldi shtë Dios. Cagnibë'a më. Grë ra ianglë nu autoridá nu grë ra narnibë'a stubi lugar, rzu'bë diaguë rai' shti'dzë më.

4

Gulë bë'në sirvë Dios según llni nabëne'e më

¹ Por ni, ziquë Jesucristo bë'ni' sufrir shcuerpë më, gulë gac dispuestë gunë të sufrir. El quë naguzac zi shcuérpi', adë rianaldëdi'ill tëchi duldë. ² Rac shtu'ull guëbaniill según voluntá shtë Dios mientras quëréldëll lu guë'dchiliu. Hia nëdi'ill gúnëll cumplir deseo mal nananú la'ni ldu'ull. ³ Tiempë nagudëdë, guquërelde të vidë mal; bë'në të lo quë narquitë ldu'i ra mënë nanadë guënëdi'i Dios. Gubani të lu vici; bë'në të cumplir deseo mal: guzuu'dchi të; gudáu sha'të të lu mellë nu bi'i' të zili vini. Guanaldë të tëchi dioses falsë nanapë mënë, mënë naquërelde sin lëy za'quë nu sin rëglë. ⁴ Perë iurne' lë'ë rall rdzëguëë' ldu'u rall de quë lë'ë të adë rúnëdi'i të compa'ni lë'ë rall lu ra cusë mal ziquë antsë. Nu rni'i rall di'dzë dzabë cuntrë lë'ë të. ⁵ Perë segurë napë quë guëtë'dë rall cuendë lu Dios; gunë më juzguë grë mënë. Gunë më juzguë ra nanabani nu tambien grë ra tëgulë. ⁶ Lë'ë ra tëgulë hia bini rai' diza'quë. Guc rai' juzguë ziquë mënë; guti rai'. Bini rai' diza'quë të parë si talë tsaldí ldu'u rai' shti'dzë më, guëbani rai' ziquë Dios. Espiritu Santo guëne'e vidë eternë parë lë'ë rai'.

⁷ Hia ze'dë bi'guë nasesë fin shtë grë cusë. Por ni gulë bë'në llgabë tubldí të gúnëdi'ill duldë. Adë riádi'i ldu'ul sino gulë guna'bë lu Dios. ⁸ Subrë todë gulë gapë llëru'bë amor parë sa'l purquë si talë rac shtu'ul sa'l, iurni quëhúnël perdunë lë'ëll zihani vultë. ⁹ Gulë bë'në recibir lidchil chu stubi ra bëchi sa'l naze'dë lidchil sin quë adë riasháquëdi'i ldu'ul. ¹⁰ Cualquier don nabëzëlaa'dchi Espiritu Santo parë lë'ëll, gulë bë'në sirvë lu ra sa'l të con llni ni ziquë mënë naquëhunë cumplir lo quë narac shtu'u Dios. Gulë bëzëlaa'dchi lo quë nabë'nëll recibir parë bien shtë sa'l. Gulë bë'në usar llni shtë Espiritu Santo nabëne'e Dios të parë tsaru'bë sa'l. Iurni gac të muzë za'quë shtë Dios. ¹¹ Si talë chu rac ruadi'dzë ziquë mësë, napë quë guadi'dzëll shti'dzë më por pudërë shtë më. El quë narunë sirvë sa'll, napë quë gúnëll sirvë por pudërë narne'e më. Zni gunë mënë alabar Dios por medio lë'ë Dadë Jesucristo. Cha guëdë'ë hia'a labansë lu më. llëru'bë na pudërë shtë më. Guënbë'a më parë siempër. Amén.

Ra shmënë Jesús rzac zi rall

¹² Lë'ë të narac shtua'a, adë rdzëguë'di'i ldu'u të iurë ra prëbë ze'dë. Na prëbë ziquë be'lë narru'u lu gu'i, perë adë rdzëguë'di'i ldu'u të. Adë rúnëdi'ill llgabë sulë lë'ëll rúnëll sufrir lu prëbë. ¹³ Mejurë gulë bëquitë ldu'u të purquë quëhunë të sufrir mizmë manërë cumë bë'në Cristo sufrir. Gulë gua'a ldu'u

të parë gapë të lëgrë la'ni ldu'ul, nu gulë bëquitë ldu'u të iurë guëdchini më stubi con pudërë nu llni. ¹⁴ Si talë rushtía mënë lu të purquë na të shmënë Jesucristo, dichusë na të. Espiritu shtë Dios cuezënuhi' lë'ë të. ¹⁵ Mënë runë sufrir purquë rguini rall sa' rall u rbaa'në rall, u runë rall mal u riutë rall asuntë nadë rllui'idi'i, u na rall nadishi'bi; perë adë rúnëdi'i të ra cusë ni parë adë guëdchínidi'i casrtigu quëc të nu gúnëll sufrir. ¹⁶ Mejurë na si rzac zil purquë rianaldëll enseñansë shtë Jesús; adë rtúdi'i lul iurni sino gulë bëdë'ë graci lu Dios purquë nal shmënë më.

¹⁷ Hia bëga'a iurë sublú juici shtë Dios con mizmë shmënë më. Si talë juici ni guëzublú con lë'ë hia'a ÷lla gac fin shtë ra naná rzu'bë diáguëdi'i diza'quë shtë më? ¹⁸ Ra nguui narunë cumplir shti'dzë më, runë rall llëru'bë fuersë parë gac salvar rall; çpë gac con ra nanápëdi'i rëspëti parë cusë santu nu rianaldë rall tëchi cusë mal? ¹⁹ Por ni, el quë narzac zi purquë nahin voluntá shtë Dios, napë quë tsagla'guë gúnëll bien nu tsagla'guë tsaldí ldu'ull gac salvárëll por pudërë shtë el quë nabëntsa'u nguui. Siempër gunë më cumplir shti'dzi'.

5

Cunseju parë ra narialdi ldu'i Jesús

¹ Quëdë'ëhia cunseju parë ra më guani'si naná cabësë shtë shmënë Jesús. Tambien na nahia më guani'si nu nahia testigu de quë Cristo bë'ni' sufrir. Guna recibir juntë con lë'ë të iurë guëlua'a pudërë nu llni shtë më. ² Gulë gupë ra shmënë Jesús ziquë tubi vëquërë; quëhápëll ra lli'li purquë zni rac shtu'u Dios. Gulë bë'nin voluntariamente, lëdëdi'i purquë cagnibë'ahia lë'ë të. Bë'në compa'ni lë'ë rai' con guëdubinú ldu'ul, lëdëdi'i purquë rbezë të gunë të recibir dumí. ³ Gulë gupë ra shmënë Dios tubi manërë nadu'u, lëdëdi'i ziquë lamë narunë nalaa'dchi lu ra muzë. Gulë gac ejemplë za'quë lu rai'. ⁴ Iurë Jesús, el quë nanapë pudërë parë quëhápë ra lli'li, guëlua'alúhi' lu hia'a stubi, lë'ë të gunë të recibir tubi premi, tubi corunë narabtsë'ë nanadë rialúdi'i.

⁵ Nu zac lë'ë të nanapë menos edá, gulë bëzu'bë diaguë di'dzë shtë ra më guani'si. Grë të, gulë gac më nadu'u lu sa'l purquë naescritë:

Dios rzu më lu grë ra narunë naru'bë.

Runë më compa'ni grëtë' ra naná nadu'u.

⁶ Gulë gac mënë nadu'u delantë lu Dios pudërësë. Gulë bëdë'ë si të guënbë'a më lë'ë të; iurni gunë më honrar lë'ë të iurë rga'a tiempë. ⁷ Gulë bëdë'ë grë galriá ldu'u guëca'a më purquë nalë rac shtu'u më lë'ëll; quëhápë më lë'ëll.

⁸ Gulë cue nasini nu gulë gapë cuidadë. Enemigu shtë të na mëdzabë Satanás; canzëll ziquë tubi león narzubá. Rguílill mënë parë ldaguë rall lu pudërë shtënell të tsaldí ldu'u rall shti'dzë mëdzabë. ⁹ Gulë supitë lu mëdzabë; gulë gac firmë lu shnezë Dios. Gulë bédë'è cuendë de quë grëtë' sa' të naná shmënë Jesús guédubi partë shtë guédchiliu, quëgzac zi rai' mizmë manërë quë lë'è të. ¹⁰ Despuësë de quëgzac zi të por du'pë tiempë, Dios el quë narne'e zihani favurë nu bendición, el quë naguna'bë lë'è të parë gapë të vidë sin fin juntë con Cristo, gunë më të gac të firmë lu shnézi', nu gunë më parë cuedchí ldu'u të, nu guëne'e më fuersë parë lë'è të. Mizmë Dios ni guna'bë më lë'è hia'a parë tsutë hia'a lu llni catë quëreldë më. Bë'në mëhin purquë unidë na hia'a con Cristo. ¹¹ Cha guédë'na'a alabar lë'è më. Amén.

Rialú cartë rë' con tubi saludë

¹² Silvano tubi bëcha'a, quëquë'ëll cartë rë' por na. Lluá'ahia Silvano quëhúnëll cumplir voluntá shtë Dios. Cartë rë' nadu'pin perë la'nin bënehia cunseju. Quëhuna testificar grë ra favurë nu bendición nabë'në të recibir de Dios, rlua'a de quë nezë za'quë naguna'zi të nahin verdá.

¹³ Ra grupë shtë shmënë Jesús naquëreldë Babilonia, ra nagulë Dios ziquë gulë më lë'è të, quëgshë'ldë rai' saludë. Nu zac Marcos, shinia, quëgshë'ldëll saludë parë lë'è të. ¹⁴ Gulë bë'në saludar ra sa' të con tubi saludë shtë amor.

Gulë cuedchí ldu'u të, lë'è të naná unidë con Jesucristo. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Pedro

Quëquë'e Pedro lu ra shmënë Dios

¹ Na Simón Pedro, nahia tubi muzë nu poshtë shtë Jesucristo. Quëquëa'a cartë rë' lu të narialdi ldu'i shti'dzë Dios. Por tubi favurë shtë Dios naná justë nu por Jesucristo, Salvador shtë hia'a, bë'në të recibir mizmë fe nadapë na'a. Chulë quërelde të por shti'dzë më ñgual ziquë lë'e na'a. ² Gulë bë'në recibir zihani favurë shtë Dios nu gulë cuedchí ldu'u të mientras tsagla'guë runguë bë'a të lë'e Dadë Dios nu Jesús Shláma'a.

Ra shmënë Jesús verdadërë

³ Bëne'e Dios grëtë' bendición parë gápa'a tubi vidë za'quë delantë lu më, tubi vidë naná de acuerdë con voluntá shtë më. Nadápa'a bendición ni purquë runguë bë'a hia'a el quë nagulë lë'e hia'a según pudërë nu milagrë ru'bë shtë më. ⁴ Por tubi favurë shtë më, bëne'e më diza'quë nalasac. Bë'në më prometer zihani cusë ru'bë. Por mizmë di'dzë ni nadápa'a vidë shtë Dios. Guc salvára'a. Hia adë quërelde'núdi'a'a cusë mal ziquë deseo mal nananú la'ni ldu'u mi-eti por galërzebi ldu'u mënë. ⁵ Napë të bendición nabë'në më prometer, rialdi ldu'u të shti'dzë më; iurní runë tucarë quëquërelde të ziquë gubani Jesús, lu buen conductë gulë gac mënë nasini guëqui'. ⁶ Despuësë de ni, adë rdë'edi'íl sí parë deseo mal nananú la'ni ldu'ul. Hia despuësë de ni, gulë gac më pacënci; lu pacënci gulë gapë rëspëti parë Dios, ⁷ Nu lu rëspëti parë Dios, gulë gapë caríni parë ra shmënë Jesús nu gulë gapë llëru'bë amor parë grë mënë, hashtë ra narná tushë lul. Grë ndë'e gulë bë'në cumplir con guëdubínú ldu'ul.

⁸ Si talë tsagla'guë quëquërelde të de acuerdë con conseju rë', hiadë gáquëdi'i të nabëchi sino másru'u gunë të cumplir shchi'ni Dios. Másru'u gápël tubi vidë za'quë ziquë tubi hiaguë nardë'e zihani nashi. Iurní guëna mënë másru'u runguë bë'a të Jesucristo Shláma'a. ⁹ Perë el quë nadë rianaldëdi'i tēchi ra cusë rë', adë riasëdi'ill. Nall ziquë ciegu. Bëa'ldë ldu'ull de quë bëzunë më almë sthënell de grë duldë nabë'nëll antsë. ¹⁰ Por ni rnia'a lu të, bëchi, gulë bë'në segurë de quë Dios gulë më lë'el, de quë guna'bë më lë'el parë gáquël shmënë më. El quë narunë cumplir ra cusë nagunia'a la'ni cartë rë', jamás adë gáquëll bajo ordë shtë duldë ¹¹ nu tsutëll con lëgrë catë rribë'a Dios ziquë Rëy parë siemprë. Jesucristo Shláma'a gúni' recibir lë'el parë cuezënu lë'i'.

¹² Por ni tsagla'guë rnia'a lu të grë cusë rë' aunquë hia nanë të, nu na të firmë lu verdá nanapë të. ¹³ Lluá'hia naza'quë guëneha cunsëju parë lë'e të mientras nabanía të parë adë guëa'ldëdi'i ldu'u të enseñansë rë'. ¹⁴ Dadë shtë hia'a, Jesucristo, bëlua'a më na de quë mërë gatia. ¹⁵ Por ni gapa cuidadë të parë rac guëagná ldu'u të enseñansë rë' cualquier iurë despuësë gatia.

Pedro gunáhi' pudërë shtë Cristo

¹⁶ Adë guanaldëdi'i na'a tēchi ra cuendë narni'i mënë sulë por llgabë nadë rlluf'idi'i shtë rall. Bëlua'a na'a verdá lu të lla bédchini Jesucristo con pudërë. Na na'a testigu napë më pudërë parë guëñibë'a më ziquë rëy. Con prupi slu na'a guná na'a pudërë nu llni shtë më. ¹⁷ Guná na'a iurë lë'e Dios Shtáda'a bédë'e më hunurë nu pudërë parë shini më Jesús, nu bédchini tubi bë dizdë gube'e catë rabtsë'e llni. Ni tubi napëdi'i di'dzë parë guëni'ill lla na lugar ni. Lë'e bë guni'i: "Ndë'e na shinia narac shtua'a; nalë rquitë ldua'a lë'i'". ¹⁸ Lë'e na'a bini na'a bë nabédchini dizdë gube'e purquë dzulezënú na'a lë'e Jesús guëc daní catë Dios santu biadí'dzi'.

¹⁹ Perë ra di'dzë nabëquë'e muzë shtë Dios guahietë parë lë'e hia'a, más segurë nahin quë testimonio shtëna; nu quëhunë të bien si talë rdë'e të cuendë lo quë narni'i di'dzë ni ziquë rdë'e të cuendë tubi llni narziani lu nacahi. Gulë bédë'e cuendë hashtë rdzë guëdchini, hashtë guëdchini llni shtë më nu tsasë të ra di'dzë rë'. ²⁰ Primërë gulë bédë'e cuendë de quë grë ra di'dzë naná bëquë'e muzë shtë Dios, escritë nahin la'ni Sagradas Escrituras, perë ni tubi chu tsasë pë runë cuntienë di'dzë ni, sulë por Espiritu Santo tsasël pë runë cuntienin, lédëdi'i por llni nanápël. ²¹ Purquë ni tubi muzë shtë Dios biadí'dzëdi'i' shti'dzë Dios por mizmë voluntá shtë muzë ni, sino biadí'dzi' por pudërë shtë Epiritu Santo naná quëgsë lë'e rai'.

2

Ra mësë bishi (Judás 4-13)

¹ Guahietë nanú profetë bishi ladi ra mënë israelitë. Zni zac guëdchini ra mësë falsë entrë lë'e të. Guëlua'a rall llga'chi enseñansë falsë nardë'e fin parë fe shtë mënë, hashtë gunë rall negar Jesús, de quë gúti' parë gac salvára'a. Zni cagna'bë rall cashtigu guëc rall; nasesë gac condenar rall. ² Zihani mënë tsanaldë tēchi vidë mal shtë mësë ni. Guëni'i rall nezë za'quë shtë Dios nahin bishi. ³ Rzebi ldu'u rall dumí; quëgsiguë rall lë'e të con enseñansë falsë, sulë parë guëdë'e të dumí ca'a rall. Dizdë tiempë guahietë guni'i më gac cashtigu rall,

gac condenar rall; nasesë guëdchini juici shtë Dios guëc rall.

⁴ Dios adë bë'nëdi'i perdunë ra ianglë nabë'në duldë guahietë sino quë bëtia'a më lë'ë rai' la'ni gabildi. Bësë'au lë'ë rai' lu nacahi parë cuezë rai' dzë shtë juici. ⁵ Nu zac bë'nëdi'i Dios perdunë guë'dchiliu tiempë shtë Noë, sino quë bëshe'ldë më tubi juici shtë nisë subrë guëc ra mënë mal; perë bë'në më salvar Noë con gadchi shfamli'. Noë gúqui' muzë shtë Dios naguadi'dzë shti'dzë më lu ra mënë. ⁶ Nu Dios bë'ni' condenar; bëzalú më ra guë'dchi Sodoma nu Gomorra. Bëshe'ldë më guë'ni' hashtë bëac dë ra guë'dchi të parë grë ra mënë mal naze'dë despuësë, guëna rall nu guëdë'ë rall cuendë nadzë'bë na juici shtë Dios. ⁷ Perë bë'në më salvar Noë, tubi nguui za'quë nu nalë riashac ldu'i' iurë gunáhi' vidë dzabë shtë mënë mal. ⁸ Lot nguui za'quë lu Dios, guquërdëll entrë ra mënë mal; nalë guá ldu'ull iurë gunáhi' maldá nabë'në mënë. Bini' pë guni'i rall lu sa' rall. Dzë la gue'lë guzac zi ldu'i' purquë guquërdë mënë sin ni tubi rëglë. ⁹ Dadë Dios nápi' pudërë të gapë më ra mënë za'quë lu grë cusë mal të ldáguëdi'i mënë lu duldë; nu napë më pudërë cutsa'u më mënë mal parë tsa rall lu cashtigu shtë juici.

¹⁰ Gunë Dios cashtigu grë mënë mal, ra narianaldë tëchi deseo mal, cumë ziquë ra naquërdë ziquë mbecu, nu gunë më cashtigu grë ra nanëdi'i guëzu'bë diaguë shti'dzë el quë narnibë'a. Mënë ni fier na rall nu adë rdzëbëdi'i rall lu Dios; rni'i rall cuntrë el quë nanapë más pudërë quë lë'ë rall. ¹¹ Perë ra ianglë nanapë más fuersë nu pudërë quë ra nguui ni, adë nápëdi'i rai' valurë guëdchi'bë rai' demandë cuntrë ra narnibë'a. Napë ra ianglë rëspëti lu Dios.

¹² Ra hiumbrë rë' na rall ziquë ra më nardë'ëdi'i cuendë. Quëhunë rall cumplir mal deseo nananú la'ni ldu'u rall. Destinadë na rall parë galguti. Mënë ni runë rall burnë ra cusë nadë riasëdi'i rall, perë guënití rall con grë mal deseo nanapë rall. ¹³ Gunë rall sufrir mizmë manërë cumë bë'në mënë sufrir por causë shtë rall. Rqitë ldu'u rall grë ra dzë tsagla'guë rall tëchi cusë mal. Na rall ziquë manchë fier lu lari; rqitë ldu'u rall por deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. Rsguë rall mënë mientras raunú rall lë'ë të lidchi të.

¹⁴ Rzebi ldu'u rall ra na'a mal; adë rdzágüëdi'i rall quëhunë rall duldë. Rsguë rall ra nanádi'i firmë lu shnezë Dios con bishi. Bë'në rall gan zihani dumí tantë rzebi ldu'u rall dumí. Na condenadë rall. ¹⁵ Bë'niti rall purquë bëru'u rall nezë za'quë shtë Dios. Guagla'guë rall mizmë duldë nabë'në Balaam, shini Beor. Balaam guc shtú'ull gúnëll gan dumí por maldá. ¹⁶ Perë

tubi burrë gu'pë, guni'i ma guëc Balaam por duldë naquëhunë Balaam. Guni'i ma ziquë rni'i tubi mënë nu bédë'ë ma fin galëtuntë shtë profetë ni.

¹⁷ Ra nguui rë' na rall ziquë tubi guërzú nanápëdi'i nisë, nu ziquë shcahi narua'a mbë. Na condenadë rall parë tsa rall lu más nacahi catë guëquërdë rall parë siempërë. ¹⁸ Rni'i nadchini rall. Con di'dzë nadë rllui'idi'i rsini rall sa' rall lu duldë. Rni'i rall napë mieti permisi gunë mieti duldë; zni rsguë rall mënë nanapë du'pë tiempë dizdë bëru'u rall lu enseñansë falsë. ¹⁹ Quëhunë rall prometer libertá por enseñansë shtë rall, perë mizmë lë'ë rall na rall bajo ordë shtë mëdzabë purquë cadë nguui na ziquë esclavë shtë cusë narnibë'a lë'ë nguui. ²⁰ Parë ra mënë nabënguë bë'a Dadë Jesús; hia bëru'u rall nezë mal catë rzë mënë shtë guë'dchiliu, si talë guëabrí nguui lu cusë mal; si talë guëazë guetë nguui nezë shtë Jesucristo Salvador shtë hia'a, fin shtë nguui ni na peor quë antsë. ²¹ Mejurë parë nguui ni adë nianëdi'ill nezë za'quë shtë Dios quë despuësë tsutëll nezë ni, adë tsagla'guëdi'ill tëchi mandadë nabëdë'na'a recibir de Dios santu. ²² Nahin ziquë narni'i tubi dichë; verdá na di'dzë ni: "Lë'ë mbecu bëabrí dchibë shtë ma ldu'u ma; nu lë'ë guchi nagualú guzë, bëabrí guaguezë ma la'ni benë stubi".

3

Guëabrí Jesús stubi

¹ Lë'ë të narac shtua'a, ndë'ë na segundë vësë quëquë'a lu të. Guërupë cartë gunia'a lu të cusë de quë hia nanë të. Rac shtua'a adë guëá'ldëdi'i ldu'u të ra enseñansë sino gapë tëhin la'ni ldu'u të. ² Gulë bësëagná ldu'u të ra di'dzë naguni'i ra muzë santu shtë Dios guahietë, nu gulë bësëagná ldu'u të mandamientë shtë Dadë Jesucristo, Salvador shtë hia'a. Gulë bësëagná ldu'u të di'dzë shtë mënë mënë naguni'i na'a lu të. Na na'a poshtë shtë më.

³ Primërë puntë nanë hia'a de quë la'ni lúltimë dzë guëdchini mënë nagunë burnë ra cusë sagradë; guëbani rall según deseo mal nananú la'ni ldu'u rall. ⁴ Guëna'bë di'dzë rall: "¿Pë fin napë promésë shtë Cristo de quë guëabrí më stubi? purquë dizdë guti ra shtadë guë'lú hia'a, grë cusë riagla'guë igual cumë dizdë bëcue'shtë Dios guë'dchiliu". ⁵ Adë rac shtú'udi'i rall gac bë'a rall de quë nanú gube'e nu guë'dchiliu dizdë tiempë guahietë. Bëntsa'u mëhin por shti'dzë më, nu por mandadë shtë më gulú më guë'dchiliu la'ni nisë nu nanú nisë alrededurë guiu'u. ⁶ Lë'ë guë'dchiliu dzë ni gualú. Grë guiu'u në'azë la'ni nisë. ⁷ Perë gube'e nu guë'dchiliu nananú iurne', na destinadë parë cashtigu shtë gui'i por

mizmë mandadë shtë Dios. Lë'ë gui'i guëza'i guë'dchiliu dzë shtë juici. Guëza'in con grë ra mënë mal. Tsalú grëtë' rall.

⁸ Bëchi narac shtua'a, adë rëá'ldëdi'i ldu'u të de quë parë Dadë Dios tubi dzë na ziquë tubi mili izë, nu tubi mili izë na ziquë tubi dzë. ⁹ Dadë Dios quëac ldë'ëdi'i parë gúni' cumplir shti'dzë më ziquë runë llgabë bëldá mënë, sino quë Dios napë më pacënci parë lë'ë hia'a. Adë rac shtú'udi'i më tsagnítia'a, ni tubi de lë'ë hia'a, sino rac shtu'u më grë ra nguui guëabrí ldu'u rall con lë'ë më nu gunë nadzë'ë rall mudë nanabani rall.

¹⁰ Dzë naguëabrí Dadë Jesús, guëdchíni' ziquë rdchini tubi nguba'në gue'lë, iurë adë nádi'il segurël. Iurní lë'ë gube'e tsalú con tubi ruidë dushë. Grëtë' ra cusë narná hia'a lu gube'e tsalú rahin con gui'i, nu guë'dchiliu tsequi lu gui'i con grë lo quë nananú luhin.

¹¹ Nanë të grëtë' ndë'ë napë quë gac cumplir; tsaluhin; por ni rqui'ni gac të më santu, mënë naquëhunë cumplir shti'dzë më. ¹² Mientras cuezë të dzë naguëdchini më stubi, gulë bë'në cumplir voluntá shtë Dios të guëdchini më lueguë. Dzë ni gube'e tsalú; tsaluhin con gui'i juntë con cusë nananú lu gube'e tsequi; gac cambin lu be'lë. ¹³ Perë lë'ë hia'a dzuléza'a gube'e cubi nu tubi guë'dchiliu cubi naná bë'në Dios prometer dizdë antsë. Lugar ni guëquérélda'a; ndë nanú purë cusë za'quë; grëhin gac justë.

¹⁴ Por ni lë'ë të narac shtua'a, mientras quëbezë të grë ra cusë rë', gulë gapë mizmë lë'ë të parë guëdzëlë më lë'ë të sin ni tubi faltë, sin ni tubi cusë mal. ¹⁵ Gulë bédë'ë cuendë de quë pacënci nanapë Shláma'a, runin parë gac salvar mënë. Zni también bëquë'ë Pablo, bëcha'a, el quë narac shtu'u hia'a lë'i'. Bëquë'ëi' mizmë di'dzë ni lu të según llni nabëdë'ë Dios guëqui'. ¹⁶ La'ni grë ra cartë nabëquë'ë Pablo, nanú partë naganë parë riasë hia'a. Nanú mënë nadë rac bë'adi'i nu adë nádi'i rall firmë lu shnezë ra Sagradas Escrituras. Caglú rall guëc shti'dzë Dios. Zni rlua'a rall grë ra Sagradas Escrituras. Tsalú rall por lo quë naquëhunë rall.

¹⁷ Por ni lë'ë të narac shtua'a, hia quë nanë të grë ra cusë rë', gulë gupë mizmë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të bishi shtë mënë nadë rzu'bë diáguëdi'i shti'dzë Dios; adë rdë'ëdi'i të si tsanaldë të tēchi rall nu guëazë guetë të shnezë Dios. ¹⁸ Mejurë gulë bësë'dé di'dzë shtë Dadë Jesucristo Salvador shtë hia'a, nu gulë bë'në recibir más favurë shtë më. Cha guëdë'na'a alabar lë'ë më iurne' nu parë siemprë. Amén.

Primërë cartë nabëquë'e San Juan

Di'dzë nague'ne'e vidë sin fin

¹ Antsë guinlú guë'dchiliu nanú tubi nanabani; perë guná na'a lúhi!, nu bini na'a shtí'dzi!, nu guna'zi na'a guiá'ai!. Náhi! el quë narni'i diza'quë shtë Dios. Por shtí'dzi! nadápa'a vidë sin fin. ² Mizmë lë'ë më gubaninú më Dios, Shtëáda'a, perë bëlua'alú më lu na'a. Bëdchini më guë'dchiliu. Guná na'a lúhi!. Na na'a testigu shtëni!. Ruadi'dzë na'a lu të nabani më; nápëdi'i! fin. ³ Ruadi'dzë na'a lu të mizmë shtí'dzi! naná bini na'a. Ruadi'dzë na'a lu të lo quë nabë'në më parë gac bë'a të shtí'dzë më. Zni gac unidë grë hia'a; guëdápa'a mizmë llgabë. Guldí hia'a ruadi'dzënu hia'a Dadë Dios con shíni! Jesucristo. ⁴ Iurní quëquëa'a di'dzë la'ni cartë rë! të parë gac cumplir guëquitë ldu'u të nu parë guëquitë ldu'u na'a.

Dios rne'e llni

⁵ Ndë'ë na dizá'quë nabëlua'a Dadë Jesucristo, nu bëdia'a di'dzë na'a lu të de quë guldí Dios, nápëdi'i! duldë; limpi náhi! ziquë llni. ⁶ Si talë rni'i hia'a nanë hia'a lë'ë më perë tsagla'guënu hia'a duldë, bishi na hia'a; adë guldídi'ia'a iurní; nu adë quërëldëdi'i hia'a bien. ⁷ Perë si talë guëdëna'a cumplir shtí'dzë Dios, adë chu rúnëdi'i duldë, unidë na hia'a mizmë lë'ë hia'a. Rac shtu'u hia'a bëchi la sa' hia'a iurní, nu rënë shtë Jesucristo shini Dios, tsagla'guë rrunë almë shtë hia'a de grë duldë.

⁸ Si talë guëni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, lo mizmë lë'ë hia'a rsiguë hia'a lë'ë hia'a. Bishi na ldu'u hia'a iurní. ⁹ Bënë na më; runë më cumplir shtí'dzë më. Justë na më; runë më lgal con grë mënë. Runë më perdunë grëtë' duldë shtë hia'a iurë guëshubë dúlda'a lu më con guëdubinú ldu'u hia'a. Iurní rrunë më almë shtë hia'a de grë duldë nanadápa'a. ¹⁰ Si talë rni'i hia'a adë chu nápëdi'i duldë, quëgni'i hia'a bishi na Dios purquë hia guni'i më grë hia'a nadápa'a duldë. Si talë rni'i hia'a adë nápëdi'ia'a duldë, nídi'i shtí'dzë më la'ni ldu'u hia'a iurní.

2

Nápa'a tubi nague'ni'inú lë'ë Shtëáda'a

¹ Lë'ë të Dadë, caquëa'a di'dzë rë! lu të parë adë gúnëdi'i të duldë perë si talë chu quëhunë duldë, nápa'a tubi nague'ni'inú lë'ë Shtëáda'a por lë'ë hia'a. ¿Chu më ni? Lë'ë na Jesucristo; tubdí na shcuëndi! lu Dios. ² Jesucristo guti lu cruz por duldë shtë

hia'a. Gudilli më por grë duldë nanapë mënë narë lu guë'dchiliu. Por galguti shtënë më, bëdchisú më duldë shtëna'a na gu' Dios cunformë.

³ Si talë tsagla'guë guëzu'bë diága'a mandamientë shtë Jesucristo, iurní nanë hia'a lë'ë më. Rac bë'a hia'a lë'ë më de verdá. ⁴ Perë si talë tubi hia'a guëni'ia'a: "Naná Dios", perë mizmë tiempë adë quëzu'bë diáguëdi'ill mandamientë shtë më, bishi nall iurní. Nádi'ill verdá. ⁵ Perë si talë lë'ë hia'a rzu'bë diága'a di'dzë shtë më, rlua'a de quë tsagla'guë rac shtu'u hia'a lë'ë më. ⁶ El quë narni'i quëbezënull Dios, napë quë guëquërëldëll ziquë guëquërëldë Jesucristo lu guë'dchiliu; adë bë'nëdi'i më duldë.

Mandamientë cubi

⁷ Dadë, adë guëquë'édia'a stubi mandamientë naná gurënë sino quë mizmë mandamientë nanapë të dizdë bini të diza'quë shtë më. Lo quë nabëquëa'a iurne!, na igual ziquë ra di'dzë nabë'në të recibir guahietë. ⁸ Perë quëquëa'a tubi mandamientë cubi; primërë bë'në më cumplir mandamientë ni; iurní lë'ë të quëhunë të cumplirin. Lë'ë të napë të di'dzë rë! la'ni ldu'u të. Riagla'guë rzu'bë diaguë të shtí'dzë më. Nacahi nananú la'ni ldu'u të rialuhin. Llni shtë Dios bëdchini.

⁹ Si talë chu rni'i quëbezënull lë'ë më perë mizmë tiempë adë rac shtú'udi'ill sa'll, nacahi cabézëll. ¹⁰ El quë narac shtu'u los de más narialdi ldu'i Dios, cabezënull llni la'ni ldú'ull; adë rláguëdi'ill lu duldë. ¹¹ Perë el quë narac shtú'udi'i sáhi!, el quë narná záquëdi'i lu sáhi!, nacahi cabezë ldú'ull. Rzëll ziquë ciegu. Rnádi'ill shnezë Dios purquë në'au slull; bë'në duldë.

¹² Dadë, quëquëa'a di'dzë rë! purquë gac perdunë duldë shtënë të. Bënë më perdunë lë'ë të purquë guti Jesús shlugar të; nasalvar të iurne!. ¹³ Dadë, quëquëa'a lu të purquë nanë të el quë nanabani dizdë antsë binlú guë'dchiliu. Quëquëa'a lu të, sultërë, purquë adë bë'nëdi'i të lo quë narac shtu'u mëdzabë. Quëquëa'a lu të, llguë'në, purquë ranguë bë'a të Dios, Shtëáda'a. ¹⁴ Quëquëa'a lu të naná Dadë purquë nanë të el quë nanápëdi'i fin. Quëquëa'a lu të naná sultërë purquë quëhunë të cumplir shtí'dzë Dios con guëdubinú ldu'u të. Bënë të gan lu mëdzabë.

¹⁵ Adë rac shtú'udi'i të ra cusë nananú lu guë'dchiliu, purquë grë ra narac shtu'u ra cusë shtë guë'dchiliu, adë rac shtú'udi'ill Dios. ¹⁶ Ra cusë mal narac shtu'u ldu'u nguui, nu ra cusë chulë narac shtu'u ra nguui gapë, nu ra cusë narunë naru'bë mënë, grë ndë'ë na cusë shtë guë'dchiliu, lëdë Diósëdi'i. ¹⁷ Grë ra cusë shtë guë'dchiliu, rialú con grë mal llgabë

narac shtu'u mënë, perë el quë narunë narnihë'a Dios, adë rialúdi'ill. Nápëll vidë sin fin.

Verdá nu bishi

¹⁸ Dadë, hia bëdchini tiempë tsalú guë'dchiliu. Bini të antsë napë quë guëdchini tubi nagunë cuntrë Jesucristo. Hashtë iurne' nanú zihani narunë cuntrë Jesús. Por ni nanë hia'a bëga'a iurë tsalú guë'dchiliu. ¹⁹ Lë'ë ra nguiu ni narunë cuntrë Jesús, bëazë guetë rall de lë'ë hia'a. Nunquë adë guc rall shini më de verdá purquë adë riaglá'guëdi'i rall con shti'dzë më. Si talë niac rall narialdí ldu'i shti'dzë Dios de verdá, nëa'në rall con lë'ë hia'a. Bëazë guetë rall. Iurni rlu'a'a clarë nádi'i rall shini Dios.

²⁰ Lë'ë të napë të llni purquë quëbezënú Espíritu Santo la'ni ldu'u të. Rac bë'a të cusë shtë Dios. ²¹ Adë rquí'nidi'i guëquë'a lu të purquë nanë të verdá. Nanë të guadë naná verdá nu guadë naná bishi. Nanë të el quë naruadi'dzë bishi, zé'dëdi'ill de Dios.

²² ¿Chu na más nabishi entrë lë'ë mënë? pues el quë narni'i Jesús lédëdi'i nabëshe'ldë Dios. El quë narni'i zni, quëhúnëll cuntrë Jesús. Quëhúnëll cuntrë Dios nu quëhúnëll cuntrë shini Dios. ²³ Grë mënë narni'i Jesús lédëdi'i el quë nagudili Dios parë guë'nibé'ai', nápëdi'i nguiu ni Dios Padre. Perë el quë narni'i Jesús na el quë nabëshe'ldë Dios, nguiu ni quëbezënú Dios.

²⁴ Gulë tsagla'guë guëzu'bë diaguë të ra di'dzë nabini të iurë gualdi ldu'u të shti'dzë më. Si talë guësa'në të cuezë shti'dzë Dios la'ni ldu'u të, napë të Jesús nu napë të Dios Padre con lë'ë të. ²⁵ Mizmë Jesucristo guni'i lu hia'a, guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë hia'a.

²⁶ Quëquë'a di'dzë rë' lu të parë gac bë'a të lla na ra nguiu narac shtu'u guësiguë lë'ë të. ²⁷ Perë nídi'i nicidá guëlua'a mënë lë'ë të purquë quëbezënú Espíritu Santo lë'ë të; náhi' mësë shtë të. Napë të llni shtëhi'. Quëgluá'ai' naná verdá nu naná bishi. Shti'dzi' na verdá, lédë bishidi'i. Nu guni'i, gulë bédë'ë lugar cuezënú Jesús ldu'u të.

²⁸ Gulë bëquë diaguë, Dadë; gulë bédë'ë lugar cuezënú Jesús ldu'u të, të iurë guëdchini më stubi vultë, adë chu rtúdi'i lúhi'; adë chu guëllú'nëdi'i lúhi'. Mejurë guëquitë ldu'u të iurë guëdchini më. ²⁹ Si talë rdë'ë të cuendë de quë tubldi na shcuendë Jesús lu Dios, gulë bédë'ë cuendë, grë mënë nana-bani ziquë gubani më, na rall shini më.

3

Ra shini Dios

¹ Gulë bédë'ë cuendë blac rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. Rni'i më na hia'a shini'. Ra mënë

narialdídi'i ldu'i shti'dzë Dios, rdë'ëdi'i rall cuendë chu na Jesús. ² Lë'ë të Dadë narac shtua'a, na hia'a shini Dios iurne', perë rluá'adi'i lla gáca'a más delantë. Pues rdë'ë hia'a cuendë dzë naguëdchini më stubi vultë, gáca'a ziquë na më purquë guëná hia'a lu më tal ziquë na më. ³ Grë ra narialdí ldu'i guëdchini më, gac cambi mudë nana-bánill; adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë. Rac shtú'ull gáquëll ziquë lë'ë më.

⁴ Grë ra narunë duldë, runë rall faltë lu lëy shtë Dios. Napë rall faltë lu Dios. Grë duldë na cuntrë lëy nabëne'e Dios. ⁵ Nanë të bëdchini Jesús parë guëzunë më almë shtëna'a. Nápëdi'i më duldë. ⁶ El quë narzu'bë diaguë shti'dzë Jesús, tsaglá'guëdi'i gúnëru'ull duldë. El quë nariagla'guë gunë duldë, adë rdë'ëdi'ill cuendë chu na më. Nunquë bënguë bë'adi'ill lë'ë më. ⁷ Dadë, adë rdë'ëdi'i të sí guësiguë mënë lë'ë të gunë të duldë. El quë narunë cumprir shti'dzë Dios, tubldi na shcuendëll lu Dios igual ziquë na Jesús lu Dios. Justë na më. ⁸ El quë nariagla'guë runë duldë, nall shini mëdzabë Satanás purquë Satanás antsë cueshtë guë'dchiliu, bë'nëll duldë. Por ni Jesús, shini Dios, bëdchini lu guë'dchiliu parë guëchili më dchi'ni shtë mëdzabë. ⁹ El quë nanapë vidë shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë hia bidë mizmë vidë shtë Dios la'ni ldu'u nguiu ni; adë ni mudë gúnëru'ull duldë purquë gúlëll nacubi por pudërë shtë Dios. ¹⁰ Zni rlu'a'a chu na shini më nu chu na shini Satanás. El quë natsagla'guë gunë duldë, nápëdi'ill vidë cubi shtë Dios. El quë narac shtú'udi'i bëchi sáhi', nápëdi'ill vidë shtë më.

Runë tuçarë gac shtu'u hia'a sa' hia'a

¹¹ Di'dzë rë' bini të dizdë binlú diza'quë: napë quë gac shtu'u hia'a grë sa' hia'a. ¹² Adë guëdë'nëdi'i a ziquë Caín. Gúquëll shini mëdzabë nu gudínill bëchill. ¿Pëzielú gudínill bëchill? purquë grë lo quë nabë'nëll, na mal lu Dios, perë bëchill lo quë nabë'nëll na bien lu Dios. ¹³ Dadë, lë'ë të narialdí ldu'u shti'dzë Dios, adë rdzëguë'di'i ldu'u të si talë ra mënë shtë guë'dchiliu rna zá'quëdi'i rall lu të. ¹⁴ Nanë hia'a gudëda'a lu galguti hashtë nadápa'a vidë sin fin purquë de verdá rac shtu'u hia'a ra narialdí ldu'i Dios. El quë nadë rac shtú'udi'i bëchi sáhi', todavía nápëdi'ill vidë sin fin. ¹⁵ El quë narná zá'quëdi'i lu sáhi', nall ziquë narguini mënë. Nanë hia'a el quë narguini mënë, nápëdi'ill vidë sin fin. ¹⁶ Por Jesús nanë hia'a lla na Dios, el quë narac shtu'u de verdá. Jesús guc cunformë; gúti' lu cruz por lë'ë hia'a. Por ni runë tuçarë guëdë'ë hia'a vidë shtë hia'a parë sa' hia'a. ¹⁷ Si talë tubi hia'a nápa'a ra cusë shtë guë'dchiliu nu tubi sa' hia'a napë

nicidá, napë quë guëdë'na'a compa'ni lë'ëll. Si talë nëdi'ia'a guëdë'ë hia'a nacá'all, rac shtú'udi'ia'a Dios iurní. ¹⁸ Bëchi, gac shtu'u hia'a sa' hia'a de verdá, lëdëdi'i con di'dzë shtëna'a sulamëntë, guëdë'ë hia'a narqu'i'ni sa' hia'a.

Nápa'a confiansë lu Dios

¹⁹ Si talë guëdë'na'a cumplir di'dzë rë', gac bë'a hia'a na hia'a shini Dios de verdá. Zni adë rdzëbëdi'i ldu'u hia'a lu më iurë shgába'a quëgni'i guëca'a. ²⁰ Si talë nápa'a llgabë naquëgni'i guëca'a, nápëdi'ia'a confiansë lu më iurní, perë na më más më ru'hë quë shgába'a, nu nanë më grë cusë nananá la'ni ldu'u mieti. ²¹ Lë'ë të narac shtua'a, si talë adë nápëdi'ia'a llgabë naquëgni'i guëca'a, nápa'a confiansë lu Dios. Adë rdzëbëdi'ia'a lu më ²² nu rne'e më ra cusë narná'ba'a lu më purquë dzudë'na'a cumplir lo quë narac shtu'u më. Dzudë'na'a cumplir mandamientë shtë më. ²³ Ni na mandamientë shtë më, tsaldí ldu'u hia'a shini më Jesucristo, nu rnibë'a më gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a. Zni bësëa'në më mandamientë shtë më. ²⁴ Grë ra narunë cumplir mandamientë shtë më, quëbezënú rai' Dios nu quëbezënú Dios lë'ë rai'. Nanë hia'a quëbezënú më lë'ë hia'a purquë bëdë'ë më Espiritu Santo parë cuesënúhi' lë'ë hia'a.

4

Espiritu shtë Dios nu espíritu narunë cuntrë Dios

¹ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaldídi'i ldu'u të grë ra mësë narní'i de quë ruadi'dzë rall por Espiritu shtë Dios sino gulë bëtë'dë prëbë shti'dzë rall parë gac bë'a të si talë bëshe'ldë Dios lë'ë rall tsaglua'a rall. Zihani mënë falsë riaglua'a rall ra mënë. ² Por ndë'ë gac bë'a të chu naze'dë con shti'dzë Dios. Grë ra nguiu narní'i Jesús bëdchini lu guë'dchiliu nu na më Cristo, el quë nagudili Dios parë guë'nibë'ai', el quë narlua'a di'dzë ni, nall verdá. ³ Perë grë ra nguiu narní'i adë bëdchinídi'i Jesucristo lu guë'dchiliu, zé'dëdi'i nguiu ni de Dios. Cagni'ill bishi naze'dë por pudërë shtë contrari shtë Jesús. Hia bini të guëdchini narunë cuntrë Jesús; pues iurnë' hia quërédëll lu guë'dchiliu.

⁴ Dadë, na të shini Dios. Adë guëdë'ëdi'i të si guësiguë mësë falsë lë'ë të. Adë tsaldídi'i ldu'u të shti'dzë rall purquë más pudërë napë el quë naquëbezënú lë'ë hia'a quë el quë narnibë'a lë'ë mënë shtë guë'dchiliu. ⁵ Ra mësë falsë ruadi'dzë rall cusë shtë guë'dchiliu, lëdëdi'i shti'dzë Dios. Los de más mënë shtë guë'dchiliu, rianaldë rall shti'dzë mësë ni. ⁶ Perë lë'ë hia'a na hia'a shini Dios. Grë ra narunguë bë'a Dios, rdë'ë rall cuendë shti'dza'a. El quë nanádi'i de Dios, adë rzu'bë diaguëdi'ill shti'dza'a. Zni

nanë hia'a chu napë Espiritu Santo nu chu napë espíritu shtë narguguë.

Dios rac shtu'u më lë'ë hia'a

⁷ Lë'ë të narac shtua'a, tsagla'guë gac shtu'u hia'a bëchi sa' hia'a purquë rac shtu'u Dios lë'ë hia'a. El quë narac shtu'u sáhi', gúlëll nacubi por pudërë shtë më. Nápëll tubsë Dios Shtádëll. ⁸ El quë nadë rac shtú'udi'i sáhi', nápëdi'ill Dios Shtádëll, purquë rac shtu'u Dios lë'ë mënë. ⁹ Bëlua'a më de quë rac shtu'u më lë'ë hia'a; bëshe'ldë më tubsë shini më lu guë'dchiliu parë guëdápaa vidë sin fin. Guëbána'a parë siempër. ¹⁰ Zni bëlua'a më rac shtu'u më lë'ë hia'a de verdá. Bëshe'ldë më shini më; por galguti shtë Jesús bëa'në Dios cunformë purquë bëllë'ë rënë shtëhi' por ra duldë shtëna'a.

¹¹ Lë'ë të narac shtua'a, gac shtu'u Dios lë'ë hia'a zni, por ni napë quë gac shtu'u hia'a sa' hia'a. ¹² Ni tubi mënë guná Dios, perë si talë rac shtu'u hia'a sa' hia'a, quëbezënú Dios lë'ë hia'a, nu tsagla'guë rac shtu'u hia'a sa' hia'a más. ¹³ Nanë hia'a cabezënú më lë'ë hia'a nu quëbezënú hia'a con lë'ë më purquë bënë'e më Espiritu Santo naze'dë de lë'ë më. Cabezënúhi' lë'ë hia'a. ¹⁴ Lë'ë na'a, ra poshtë, guná na'a lu Dadë Jesús nu tsagla'guë rni'i na'a lu ra mënë bëshe'ldë Dios lë'ë shini më, Jesús. Nápi' pudërë; gúni' salvar ra mënë shtë guë'dchiliu. ¹⁵ Lë'ë naná rni'i lu ra mënë Jesús na shini Dios, cabezënú Dios lë'ëll nu unidë nall con Dios.

¹⁶ Nanë hia'a nu tsagla'guë tsaldí ldu'u hia'a de quë demasiadë rac shtu'u më lë'ë hia'a, grë hia'a. Nalë rac shtu'u më grë mënë. Si talë rac shtu'u hia'a lë'ë sa' hia'a, cabezënú më lë'ë hia'a, nu nápa'a mizmë vidë shtë më. ¹⁷ Dú'pëga dú'pëga rac shtu'u hia'a lë'ë më más. Zni nápa'a confiansë lu më iurë gunë më juzguë lë'ë hia'a. Rdzëbëdi'ia'a lë'ë më purquë ziquë na Jesús, na hia'a ndë'ë lu guë'dchiliu. ¹⁸ El quë nardzëbë lë'ë më, rac shtú'udi'ill lë'ë më purquë si talë rac shtu'u hia'a lë'ë më con guëdubini ldu'u hia'a, nídi'i lugar parë guëdzëba'a lë'ë më. El quë nardzëbë lë'ë më, rrac zill mizmë lë'ëll. El quë nardzëbë lë'ë më, todavía runë faltë gac shtú'ull Dios.

¹⁹ Rac shtu'u hia'a lë'ë më purquë primërë lë'ë më guc shtu'u lë'ë hia'a. ²⁰ Si talë tubi hia'a rni'i: "Rac shtua'a lë'ë më", perë adë rac shtú'udi'ia'a bëchi sa' hia'a, nabísha'a. El quë narac shtú'udi'i sa'll naganall, tampuquë rac shtú'udi'ill Dios nanadë gunádi'ill. ²¹ Lë'ë mandamientë shtë më nabëdë'na'a recibir de lë'ë më rni'i zndë'ë: El quë narac shtu'u Dios napë quë gac shtú'ull sa'll.

5

Pudërë shtë narialdí ldu'i Jesús

¹ Grë ra narialdí ldu'i Jesús, el quë nagudili Dios parë guënbë'ai', nápëll vidë shtë më; nall shini Dios. Nu grë ra narac shtu'u Dios, también rac shtú'ull ra shini më, ra nanapë vidë sin fin por pudërë shtë më. ² Nanë hia'a rac shtu'u hia'a ra shini Dios iurë rac shtu'u hia'a Dios de verdá nu rzu'bë diága'a mandamientë shtë më. ³ Si talë rzu'bë diága'a ra mandamientë shtë më, iurní rac shtu'u hia'a Dios de verdá. Mandamientë shtë më nádi'in ziquë tubi cusë në'e; nádi'in naganë, ⁴ purquë grë ra nabësa'në guëdchini vidë cubi la'ni ldu'i, rúnëdi'ill duldë. Nápëll pudërë; gúnëll gan lu mëdzabë. ¿Lla mudë guëdë'na'a gan lu mëdzabë? pues si talë tsaldí ldu'u hia'a shti'dzë Dios, guëdë'na'a gan lu cusë mal shtë guë'dchiliu. ⁵ El quë narialdí ldu'i shti'dzë Jesús na shini Dios, rúnëll gan lu grë cusë mal nananú lu guë'dchiliu.

Jesús na shini Dios

⁶ Jesús na shini Dios. Iurë bëriubë nisë Jesús, nu iurë guti më, bë'në Dios testificar na Jesús shíni'. ⁷ También Espíritu Santo quëhunë testificar de quë na Jesús shini Dios. Adë rní'dí'i Espíritu Santo bishi. ⁸ Tsunë testigu cabezë lu guë'dchiliu narni'i igual; Espíritu Santo rni'i Jesús na shini Dios, nu galëriubë nisë shtë më con galguti shtë më, rlua'a na më shini Dios. ⁹ Grë hia'a rialdí ldu'u hia'a lo quë narni'i ra testigu verdadërë, perë mayurë na shti'dzë Dios. Bë'në më testificar Jesús na shíni'. ¹⁰ El quë narialdí ldu'i Jesús na shini Dios, nanëll la'ni ldú'ull nahin verdá. Perë el quë narialdí'i ldu'i Jesús, cagní'll nabishi Dios purquë Dios guni'i clarë na Jesús shíni'. El quë narialdí'i ldu'i Jesús nádi'ill shini Dios, adë rúnëdi'ill recibir ra dí'dzë shtë Dios Padre. ¹¹ Pues Dios bë'në testificar lu hia'a nápa'a vidë sin fin por Jesús. El quë naná unidë con Jesús shini Dios, nápëll vidë sin fin. ¹² El quë nanapë Jesús la'ni ldú'ull, nápëll vidë eternë perë el quë nanápëdi'i Jesús, runë faltë vidë shtë Dios.

Nanë hia'a nápa'a vidë sin fin

¹³ Lë'ë të naná rialdí ldu'i Jesús na shini Dios, caquëa'a cartë rë' lu të parë gac bë'a të napë të vidë sin fin por Jesús. ¹⁴ Iurní adë rdzëbëdi'ia'a lu Dios. Rialdí ldu'u hia'a de quë si talë rná'ba'a lu Dios, guëne'e më cusë narná'ba'a. Napë quë gáca'a cunformë según voluntá shtë më. ¹⁵ Si talë nanë hia'a rini më shti'dza'a, también nanë hia'a nápa'a ra cusë narná'ba'a lu më.

¹⁶ Si tubi të rna të bëchi sa' të quëhúnëll duldë, perë duldë naquëhúnëll nuá'adi'in cashtigu shtë galguti, napë quë guëná'bël lu

Dios por nguiu ni. Guëdë'ë Dios vidë parë nguiu ni. Nanú duldë nargú galguti; adë rribë'adia'a guëna'bë të lu Dios por el quë narunë duldë ni. ¹⁷ Gulë guna'bë lu Dios por nguiu nanapë duldë nanuá'adi'i cashtigu shtë galguti. Stubi clasë duldë rgu galguti, gati nguiu.

¹⁸ Perë nanë hia'a grë ra nanapë vidë cubi shtë Dios, adë tsaglá'guëdi'i gúnëll duldë purquë Jesús, shini Dios, quëhapë lë'ëll. Gúnëdi'i mëdzabë gan lu nguiu ni. ¹⁹ Nanë hia'a nápa'a vidë shtë Dios. Na hia'a shini më, perë grë mënë shtë guë'dchiliu, nanú rall guia'a mëdzabë Satanás. ²⁰ Perë Jesús, shini Dios, bëdchini lu guë'dchiliu nu bëluá'ai' lë'ë hia'a. Por lë'ë më runguë bë'a hia'a Dios verdadërë. Nu na hia'a shini më. Na më Shtëá'a. Nanë hia'a Jesucristo na shini Dios. Na më Dios verdadërë nu por lë'i' nápa'a vidë sin fin. ²¹ Bëchi, gulë gapë mizmë lë'ë të. Adë tsaldí'i ldu'u të ra Dios falsë shtë mënë. Amén.

Segundë cartë nabëquë'e San Juan

Verdá nu amor verdadërë

¹ Na Juan, nahia tubi më gushë. Quëquëa'a cartë rë' lul, nal ziquë tubi zana nagulé Dios. Quëquëa'a lul juntë con grë shínil. Nalë rac shtua'a lë'ë të de verdá, lëdë niá'asëdi'i na, sino zac grë lo quë nanë verdá shtë Dios.

² Rac shtua'a lë'ë të purquë nadápa'a verdá shtë më. Quëbezënuhin lë'ë hia'a iurne' nu parë siempërë. ³ Napa segurë de quë Dadë Dios nu Jesucristo, shini më nu Shláma'a, gunë l dai' më guëc të, nu guëga'a ldu'i' lë'ë të, nu guënë'ei' parë cuedchí ldu'u të, të gac shtu'u të sa' të de verdá.

⁴ Nalë rquitë ldua'a. Bëdia'guë'lúa bëldá ra shmënë Jesús nardëá con lë'ë të. Rianaldë rall tëchi verdá ziquë rni'i shti'dzë Dios, ziquë gunibë'a Dios Shtáda'a guëquërélda'a. ⁵ Iurne' quëhuna ruëguë lul de quë gac shtu'u bëchi la sa' hia'a. Di'dzë rë' nádi'in mandamientë cubi sino lo mizmë nabëdë'na'a recibir dizdë dzë nagualdí ldu'u hia'a shti'dzë Jesús. ⁶ Si talë rac shtu'u hia'a Dios, guëdë'na'a cumplir voluntá shtë më. Mandamientë shtë më rni'i: Gulë gac shtu'u sa' të. Hia bini të di'dzë ni dizdë bë'në të recibir diza'quë shtë më.

Ra narsiguë mënë

⁷ Zihani mënë narguguë ra sáhi', nanú rall guë'dchiliu. Adë rluá'adi'i rall de quë Jesucristo bédchini lu guë'dchiliu con cuerpë shtë nguui. El quë narlua'a bishi ni, rguguëll mënë nu quëhúnëll cuntrë Cristo. ⁸ Gulë gapë cuidadë mizmë lë'ë të parë adë guënë'tidi'i të ni zudu'pë partë shtë premi naguëne'e Dios, sino gaquin completë iurë guëdchini më stubi.

⁹ Cualquier nabësa'në shnezë Dios parë stubi enseñansë, nu adë rianaldëdi'ill tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëdi'ill Dios ziquë Shtádëll. Perë el quë narianaldë tëchi enseñansë shtë Cristo, nápëll Dios ziquë Shtádëll nu nápëll shini më ziquë Shlámëll. ¹⁰ Si talë tubi mënë ze'dë guëluá'all lë'ë të perë adë nuá'adi'ill enseñansë de quë Cristo na shini Dios, lë'ë të adë rná'bëdi'i të lu Dios ni tubi bendición parë nguui ni ¹¹ purquë grëtë' narunë compa'ni ra mësë falsë, nápëll partë con ra cusë mal shtënë mësë falsë.

Rialú cartë rë'

¹² Napa zihani cusë parë guëquëa'a lu të, perë rac shtú'udia'a guëquëa'a di'dzë ni lu guichi iurne' purquë quëbeza de quë tsagnahia lë'ë të lueguë. Iurní guënia'a lu të, të parë guëquitë ldu'u hia'a de verdá.

¹³ Ra shini bëldëll naquërelde ndë'ë, ra nagulé Dios, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Amén.

Tecerë cartë nabëquë'e San Juan

Bëquë'e Juan cartë lu Gayo

¹ Na Juan, nahia më gushë, quëquëa'a cartë rë' lu Gayo narac shtua'a de verdá.

² Lë'ël amigu, rac shtua'a de quë adë gúnëdi'i faltë ni tubi cusë, nu rac shtua'a de quë gápël saludë completë parë shcuérpël. Nanëa de quë zugá'al firmë lu shnezë më.

³ Nalë bëquitë ldua'a iurë bédchini bëldá shmënë Dios; guni'i rai' de quë tsagla'guë tsaldí ldú'ul shti'dzë më guëdubi tiempë. Guni'i rai' de quë quëhúnël cumplir shti'dzë më. ⁴ Demasiadë rquitë ldua'a rinia de quë shinia, nabani rall de acuerdë con shti'dzë Dios.

⁵ Bëchi narac shtua'a, quëhúnël bien lu Dios iurë rúnël sirvë lu ra narialdí ldu'i Jesús, ra mënë naze'dë zitu, mënë naguënédi'il. ⁶ Guni'i rall lu ra nardëá ndë'ë, lla rac shtú'ul lë'ë rall. Nu gúnël bien si talë tsagla'guë gúnël compa'ni lë'ë ra naguëna'bë pusadë lídchil. Bë'në compa'ni lë'ë rall con ra narqui'ni rall ziquë runë tucarë tubi muzë shtë Dios. ⁷ Pues lë'ë rai' zia'a rai' viajë shtë rai' parë gunë rai' voluntá shtë Jesucristo. Perë lë'ë rai' adë bëcá'adi'i rai' tubi ayudë shtë ra mënë nadë guënédi'i Dios. ⁸ Lë'ë hia'a napë quë guëdé'na'a recibir lë'ë rai' nu guëdé'na'a compa'ni lë'ë rai' parë tsagla'guë guëni'i rai' shti'dzë Dios lu ra mënë.

Mal nabë'në Diótrëfes

⁹ Bëquëa'a tubi cartë lu shmënë Dios ndë, perë Diótrëfes rquë guiá'all shti'dzë na'a; más rquitë ldú'ull guëni'bë'all ziquë mënë ru'bë. ¹⁰ Por ni si talë tsahia tubi visitë ndë, guënia'a lu ra mënë pë canihunë Diótrëfes. Cagni'll bishi nu ra chismë cuntrë lë'ë na'a. Nu másru'u quëhúnëll; adë rúnëdi'ill recibir ra shmënë Jesús naze'dë guëni'i shti'dzë më. Nu ra mënë narac shtu'u gunë rall recibir ra shmënë Jesús, Diótrëfes rni'll cuntrë lë'ë rai', nu nëdi'ill guëa'në ra mënë ni ladi ra shmënë Dios.

¹¹ Lë'ë të narac shtua'a, adë tsaglá'guëdi'i të tëchi ra mënë mal, sino gulë guagla'guë tëchi cusë za'quë. Grëtë' el quë naquëhunë bien, nall shini Dios perë grë ra narunë mal, adë ranguë bë'adi'ill lë'ë më.

Ejemplë za'quë shtë Demetrio

¹² Grë ra mënë rni'i rall bien de Demetrio nu mizmë conductë shtëhi', rlua'a náhi' më za'quë. Nu lë'ë Espíritu naná ruadi'dzë verdá, náhi' testigu Demetrio na më za'quë. Nu lë'ë na'a rni'i na'a lo mizmë, nu nanë të shti'dzë na'a na verdá.

Rialú cartë rë'

¹³ Napa zihani cusë parë guëquëa'a lul perë rac shtú'udia'a guëquëa'a rahin iurne' ¹⁴ purquë na rbeza gueldë guënahia lë'ë të lueguë. Iurni guëdia'a dí'dzënu na'a lë'ë të.

¹⁵ Gulë cuedchí ldu'u të. Ra amigu shtë të naquërelde ndë'ë, rshe'ldë rai' saludë parë lë'ë të. Cana'ba favurë, bédë'ë saludë cadë tubi ra amigu shtëna'a naquërelde nga'li. Amén.

Cartë nabëquë'e San Judas

Rquë'e Judas cartë rë' lu ra shmënë Jesús

¹ Na Judas, nahia muzë shtë Jesucristo nu nahia bëchi Jacobo. Quëquëa'a cartë rë' lu ra nagudili Dios Padre, lu ra naquëhapë më purquë rac shtu'u më lë'ë të nu unidë na të con Jesucristo. ² Rac shtua'a tsagla'guë gunë të recibion bëndición shtë Dadë, cusë ziquë galërğa'a ldu'u më nu galër rac shtu'u shtë më nu galërbedchí ldu'u naná rne'e më.

*Mësë narlua'a bishi
(2 Pedro 2.1-17)*

³ Lë'ë të narac shtua'a, bëna llgabë hashtë mëre niaquëa'a lu të tubi cartë lla guc salvára'a purquë rialdí ldu'u hia'a diza'quë, perë iurne' napë quë guëquëa'a lu të nas-esë por stubi cusë. Quëquëa'a lu të con guëdubinú ldua'a de quë rqui'ni gunë të defender diza'quë con guëdubi fuersë shtë të purquë nanú mënë narunë cuntrë diza'quë. Lë'ë diza'quë guc intriegu guia'a hia'a tubsë vësë parë siempër; adë chu gunëdi'i cambin. ⁴ Quëgnia'a lu të zni purquë bëldá mënë ladi hia'a, adë nádí'i rall shmënë Dios aunquë guni'i rall gualdí ldu'u rall shti'dzë më. Rlua'a rall ziquë shmënë Dios perë quësgiguë rall; naga'chi na rall falsë. Dizdë tiempë guahietë, ra mënë ni na rall destinadë parë gac condenadë rall. Adë nápëdi'i rall rëspëti lu Dios. Rni'i rall gunë Dios perdunë duldë shtë rall ndigá aunquë quërelde rall ziquë mbecu. Rlua'a tēchi rall lu Shláma'a Jesucristo, lúniquë el quë narnibë'a lë'ë hia'a.

⁵ Nanë të bien pë guc guahietë, perë rac shtua'a guënia'a lu të tubi vësë más parë guëagná ldu'u të, de quë despuësë bë'në Dios salvar ra israelitë guia'a mënë shtë Egipto, bédë'ë më fin ra nadë gualdí'i ldu'i shti'dzë më. ⁶ Nu ra ianglë nabëdzatsu nu bë'nëdi'i rai' cumplir mandadë shtë më nu bësëa'në rai' lugar narunë tucarë guëquërelde rai', bédë'ë më ordë gac rai' ziquë prësi nanali'bi con cadënë parë siempër. Nanú rai' lu nacahi hashtë iurë gunë më juzguë lë'ë rai'. Gac condenadë rai' dzë shtë juici, tubi dzë señaladë purquë gunë Dios juzguë lë'ë mieti. ⁷ Nu zac ra mënë shtë Sodoma con Gomorra con ra guë'dchi alreduerë, guquërelde rall ziquë mbecu. Guanaldë rall tēchi ra dese mal nadë rúnëdi'i tucarë, ngui con ngui, na'a con na'a. Ra mënë ni na rall tubi ejemplë parë gac bë'a mieti gunë më cashtigu grë ra naquëhunë duldë. Iurne' ra mënë shtë Sodoma nu Gomorra quëhunë rall sufrir lu gu'i nanápëdi'i fin.

⁸ Mizmë manërë na mënë falsë entrë lë'ë hia'a, na rall ziquë mënë narni'i shca'ldë

cusë dzabë. Runë dchi'ni rall cuerpë shtënë rall con cusë adë rúnëdi'i tucarë. Rquë guia'a rall mandadë shtë Dios; rni'i guidzë rall guëc ianglë shtë më. ⁹ Quëhunë ra mënë ni ra cusë mal aunquë napë rall ejemplë shtë Miguel, tubi ianglë namás rni'bë'a lu ra ianglë. Adë gurushtiádi'i Miguel guëc Satanás iurë lë'ë tégulë Moisés bëga'chi, sino guni'i Miguel lu Satanás di'dzë rë'; "Gunë më cashtigu lë'ë!". Adë bë'nëdi'i Miguel juzguë lë'ë mëdzabë sino biadi'dzë Miguel con rëspëti. ¹⁰ Perë ra ngui mal iurne', rushtia rall guëc ra cusë nanadë riasëdi'i rall. Rianaldë rall tēchi ra cusë mal cumë ziquë ra ma nadë rdë'ëdi'i cuendë.

¹¹ Prubi ra ngui ni purquë gac juzguë rall. Nápëdi'i rall rëspëti lu Dios, nilë lu sa' rall. Na rall ziquë Caín. Parë gapë rall zihani dumí, runë rall duldë ziquë duldë shtë Bal-aam, tantë rzebi ldu'u rall dumí. Bëdzatsu rall ziquë bë'në Coré cuntrë Moisés. Por ni bëni rall lu Dios nu naconenadë rall igual ziquë Coré. ¹² Ra mënë ni na rall tubi shtu parë lë'ë të iurë rdëa të lu mellë të gapë të laní con los de más ra narac shtu'u lë'ë sáhi'. Iurë raunú rall lë'ë të, nápëdi'i rall rëspëti sino quëhunë rall cumplir mal dese mal nananú la'ni ldu'u rall. Na rall ziquë shcahi nanápëdi'i guiu sino rua'a mbë lë'in nezë rë' nezë rë'. Na rall ziquë hiaguë nashi nardë'ëdi'i nashi tiempë shtë cusechë. Na rall ziquë hiaguë de verdá gubidchi, ziquë hiaguë nabí'eshi. ¹³ Lo quë naquëhunë rall, na ziquë bëchini cuchinë nanua'a nisëdu'u lu mbë dushë. Runë rall cusë naná shtu. Na rall ziquë mbelëgui' naguniti shnézi'. Tsa rall lu nacahi nanápëdi'i fin. Zni gunë tucarë mënë ni.

¹⁴ Lë'ë Enoc el quë nagubani gadchi tantë generaciön despuësë de Adán, guni'i' naguër gac con ra ngui mal. Guni'i' Enoc: "Guná, ze'dë Dadë con zihani ianglë santu ¹⁵ parë gunë më juzguë grë mënë, nu parë guëdë'ë më sentënci guëc ra narzu'bë diaguëdi'i shti'dzë Dios nu grë ra nabë'në duldë nu por grë ra chismë naguni'i rall cuntrë Dios". ¹⁶ Ruadi'dzë rall cuntrë cusë za'quë. Rd-chi'bë rall demandë cuntrë sa' rall. Ri-analdë rall tēchi dese mal nananú la'ni ldu'u rall. Runë naru'bë rall lu sa' rall. Rni'i rall di'dzë chulë lu sa' rall nadë más parë guëdë'ë sa' rall centavë ca'a rall.

Cunseju parë shmënë Dios

¹⁷ Perë lë'ë të narac shtua'a, gulë bëagná ldu'u të lo quë naguni'i ra poshtë shtë Jesucristo Shláma'a, ¹⁸ de quë guëdchini mënë falsë nagunë burnë. Antsë guëdchini më stubi vultë, tsanaldë ra mënë ni tēchi ra dese mal. Guëbani rall sin rëspëti lu Dios. ¹⁹ Mënë mal entrë lë'ë të, quëhunë rall dividir lë'ë të nu rianaldë rall tēchi cusë mal

shtë guë'dchiliu. Nápëdi'i rall Espiritu Santo nacuezënú lë'ë rall.

²⁰ Lë'ë të narac shtua'a, gulë bënë compaňi sa' të, të tsaldí ldu'u rall shti'dzë Jesús. Gulë gac ziquë tubi hiu'u nazúbëga'a firmë lu cimientë. Gulë tsagla'guë guadi'dzënú të Dios con pudërë shtë Espiritu Santo. ²¹ Gulë gupë mizmë lë'ë të siemprë të parë gac bë'a të rac shtu'u Dios lë'ë të. Gulë gubani parë lë'ë më mientras cuezë të Jesucristo Shláma'a. Gulë tsaldí ldu'u të de quë siemprë rga'a ldu'u më lë'ë të nu guëne'e më vidë sin fin parë lë'ë të.

²² Entrë grupë shtë të nanú ra narialdídi'i ldu'i shti'dzë më. Gulë bëga'a ldu'u të lë'ë rall nu gulë bënë compaňi lë'ë rall të tsaldí ldu'u rall shti'dzë më. ²³ Gulë bëlá ra mënë naná ziquë tubi cusë la'ni hiu'u narie'qui. Gulë bëga'a ldu'ul sa'l, perë mizmë tiempë gulë bëdzëbë juici shtë Dios. Gulë gapë cuidadë të adë gúnëdi'il ra cusë mal naquëhunë rall.

Rialú cartë rë' con tubi labansë

²⁴ Iurne' quëhuna alabar lë'ë më purquë napë më pudërë të ldáguëdi'i të lu duldë. Napë më pudërë guëdchinínú më lë'ë të sin ni tubi duldë catë quërelde më. Napë më pudërë guësëquitë ldu'u më lë'ë të delantë lu më. ²⁵ Rac shtua'a guëdë'na'a alabar lúniquë Dios verdadërë por medio Jesucristo Shláma'a, bënë më salvar lë'ë hia'a. Rac shtua'a gunë mieti alabar lë'i'. Rac shtua'a gunë mieti adorar lë'i'. Rac shtua'a guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shtëhi'; guëzu'bë diaguë grë mënë shti'dzë më të guëni'bë'a më guë'dchiliu igual ziquë rnibë'a më lu gube'e. Zni runë tucarë gunë më recibir labansë dizdë antsë cueshtë guë'dchiliu, nu zac iurne', nu parë siemprë gunë më recibir labansë ni. Amén.

Apocalipsis

Bëlua'alú tubi ianglë lu Juan

¹ La'ni librë rë' caquë'a shcuendë tubi cusë nabë'në Dios. Bëdë'ë më permisi shini më Jesucristo të guëlua'alúhi' luhia, Juan, të gac bë'a ra muzë shtë më ra cusë naguër gac nasesë. Bëshe'ldë më tubi ianglë të gac bë'ahia di'dzë rë'. ² Quëadi'dza di'dzë rë' na verdá shtë Dios nu Jesucristo biadi'dzi' di'dzë rë' na verdá, grë lo quë nagunahia.

³ Guëquitë ldu'u el quë nagu'ldë con voz fuertë, nu guëquitë ldu'u ra el quë naguëquë diaguë ra di'dzë rë' nabëdchini de Dios. Guëquitë ldu'u ra nagunë cuendë grëtë' lo quë naquë la'ni librë rë' purquë lë'ë iurë hia ze'dë guëdchini parë gac cumplir di'dzë rë'.

Juan bëquë'ë ra cartë lu ra shmënë Dios naquërelde Asia

⁴ Na Juan quëquë'a di'dzë rë' lu të naná grupë shtë shmënë Dios, lu të naquërelde regiuni Asia. Gulë bë'në recibir bendición nu gulë cuedchí ldu'u të. Dios na el quë nabani iurne', el quë nanápëdi'i fin, el quë naze'dë guëdchini. ⁵ Nu gulë bë'në recibir bendición shtë Jesucristo, testigu naruadi'dzë verdá. Guc më primëre naguashhtë ladi ra tëgulë nu napë më pudërë subrë grë ra rëy naná rribë'a lu guë'dchiliu rë'. Cristo rac shtu'u më lë'ë hia'a lu nu bëzunë më lë'ë hia'a de grë duldë con prupi rënë shtë më. ⁶ Bë'në më lë'ë hia'a ziquë rëy të guëribë'a hia'a con lë'ë më, nu bë'në më lë'ë hia'a ziquë bëshuzi të guëdë'na'a sirvë lu Dios, Shtadë më. Gulë bëdë'ë hunurë nu graci parë lë'ë më, el quë narnibë'a parë siemprë. Amén.

⁷ Gulë guná, Cristo guëdchini rua' shcahi. Grëtë' më'në guë'ná rall lúhi' hashtë ra naná gudini lë'ë më. Nu grëtë' më'në shtë guë'dchiliu, demasiadë gu'në rall iurë guë'ná rall lu më purquë rdzëbë rall cashtigu naze'dë. Zni gaquin. Amén.

⁸ "Nahia principi nu fin ziquë ra lëtrë A nu Z", rni'i Dadë, el quë narnibë'a grëtë' cusë, el quë natsalúdi'i, el quë nanabani iurne', el quë naze'dë guëdchini nasesë.

Bëlua'alú Cristo lu Juan con pudërë shtëni'

⁹ Na Juan, nahia sa' të; juntë quëdë'na'a sufrir. Rzunaldë më'në lë'ë hia'a purquë rialdi ldu'u hia'a shti'dzë Jesucristo. Guna'bë më lë'ë hia'a parë gua'a ldu'u hia'a cusë durë con pacënci nu parë guëribë'a hia'a con lë'ë më. Nanúa prësi lugar lë Patmos, tubi dani la'ni nisë, purquë biadi'dza shti'dzë Dios nu guca testigu shtë Jesucristo. ¹⁰ Guzac tubi dzë, primëre dzë shtë lmalë, quëbezë'ná Espíritu Santo nu quëgëshi' na.

Binia tubi bë fuertë nezë tëcha naguni'i cumë ziquë cha' trompetë; ¹¹ Ni guni'i' lua:

—Na nahia principi nu nahia lúltimë ziquë lëtrë A nu Z. Bëquë'ë la'ni tubi librë lo quë narnal nu bëshë'ldëhin lu ra grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Efeso, nu Esmirna, nu Pérgamo, nu Tiatira, nu Sardis, nu Filadelfia, nu Laodicea.

¹² Bëabria parë nezë tëcha të guënahia nia chu naná quëgni'i. Iurë bëna zni, gunahia lu gadchi gandelier orë. ¹³ Guë'láu ra gadchi gandelier, gunahia nga'li zuga'a tubi ziquë nguui nabëshe'ldë Dios. Náuhi' tubi lari llëduni; bëdchinin hashtë guë'a më. Nu nápi' tubi cinturon shtë orë dëdë laguë ldu'u më. ¹⁴ Guitsë guëc më naquichin ziquë guitsë ladi lli'li naquichi u ziquë naquichi ziquë nievë. Slúhi' rabtsë'ë ziquë tubi be'lë. ¹⁵ Guë'ahi' rabtsë'ë cumë ziquë gu'i'bë shli'echi naguër bëzunë luhin u ziquë gu'i'bë nabëru'u la'ni hiurnë. Nu cháhi' na fuertë cumë ziquë nisë nardëdë la'ni zihani guëë'gu. ¹⁶ Hia guia'ai' ladë ldi nanú gadchi mbelëgui'i nu ruáhi' bëru'u tubi spadë dushë nanapë chupë lúhi'. Lu më na ziquë lu ngubidzë iurë lë'ë ngubidzë rabtsë'ë guëdubi fuersë shtëhi'.

¹⁷ Iurë gunahia lu më, bëzullibia lu më nu bëana ziquë tëgulë. Perë lë'ë më bëdchi'bë guia'a ladë ldi guëca nu guni'i' më:

—Adë rdzëbëdi'íl. Nahia principi nu adë nápëdia'a fin. ¹⁸ Nahia el quë nanabani; gutia perë iurne' nabania parë siemprë. Nuá'ahia liahi narunë significar pudërë nanapa subrë galguti eternë nu subrë lugar catë cuezë ra tëgulë. ¹⁹ Bëquë'ë iurne' lo quë nagunal, lo quë nananú iurne' con lo quë naguër gac. ²⁰ Ndë'ë na lo quë narunë significar ra gadchi mbelëgui'i naná gunal guahia ladë ldi con ra gadchi gandelier shtë orë. Ra gadchi mbelëgui'i runë significar gadchi encargadë shtë ra gadchi grupë shtë shmënë Dios, nu ra gadchi gandelier runë significar gadchi grupë rë'.

2

Cartë parë ra shmënë Dios naquërelde Efeso

¹ Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu encargadë shtë ra grupë shtë shmënë Dios guë'dchi Efeso. Guni'i': "Ndë'ë rni'i' el quë nanapë gadchi mbelëgui'i guia'a ladë ldi, nu naná zuga'a guë'láu gadchi gandelier orë. ² Nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të; rac bë'ahia de quë adë rdë'ëdi'i të lugar parë ra më'në mal. Nu nanëa de quë bëdchi'bë të prëbë lu ra naná rni'i' na rall poshtë shtë Jesús perë adë nádi'i' rall poshtë. Grëtë' rall bëgú të shlatë de quë na rall bishi. ³ Na të më pacënci nu guzac zi të por diza'quë nu nalë bë'në të cumplir ordë shtëna sin adë

riá sháquedi'i ldu'u të. ⁴ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë adë rac shtú'udi'i të Jesús ziquë antsë. ⁵ Por ni gulë bësëagná ldu'u të catë bëniti të nu gulë bënë cambi mudë nanabani të nu gulë bënë ziquë bënë të iurë gualdi ldu'u të dizá'quë. Si talë adë gúnedi'i të cumplir di'dzë rë', guna cashtigu lë'ë të. Guëdchista gandelier entrë lë'ë të si adë gúnedi'i të cambi mudë nanabani të. ⁶ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, napë të tubi cusë favurë de lë'ë të naná rna tushë të lo quë narunë ra nicolaítas. Nu zac na rna tusha lu ra enseñansë ni. ⁷ El quë nardë'ë cuendë di'dzë rë', gulë bëquë diaguë bien lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. Grëtë' el quë nangunë gan lu ra cusë mal, guëdë'a gauli ra nashi shtë hiaguë nazubëga'a paraíso shtë Dios. Guëbani rall parë siempër."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Esmirna

⁸ 'Bëquë'të tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde Esmirna. Bëquë'ë zni: "Ndë'e rni'i el quë naná principi, el quë nápëdi'i fin, el quë naguti perë bëabri nabáni'. ⁹ Nanëa grë lo quë naquëhunë të; rac bë'ahia grë galëzrac zi shtë të. Nanëa blac prubi na të perë de vërë na të ricu. Nu nanëa lla ruadi'dzë mënë mal cuntrë lë'ë të, mënë narni'i na rall mënë israelitë perë bishi rall; na rall shmënë Satanás. ¹⁰ Adë rdzëbëdi'i të lo quë narzac zi mënë lë'ë të. Lë'ë mëdzabë guëtiá'all sëbëldá të lachigu'i'bë të parë grëtë' tédë të lu prëbë. Lë'ë të napë quë sac zi të durantë chi'i dzë perë gulë tsagla'guë gac të firmë hashtë galguti, iurni guënehia vidë sin fin naná guëlua'a ziquë tubi corunë shtë rëy. ¹¹ El quë narac bë'a ra di'dzë rë', gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra shmënë Dios. El quë nangunë gan lu cusë mal, adë tsádi'll lu cashtigu eternë."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Pérgamo

¹² 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Pérgamo. Bëquë'ë zndë'ë: "Ndë rni'i el quë nanapë spadë dushë naná chupë téchi'. ¹³ Na nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të nu nanëa de quë nabani të catë quëgnibë'a Satanás perë zia'gla'guë të firmë lu nezë za'quë. Nunquë adë bësá'nëdi'i të parë tsaldi ldu'u të shti'dza, ni siquierë la'ni dzë iurë lë'ë Antipas, tubi testigu za'quë shtëna, gúti'. Ra mënë gudini rall lë'i mërë lugar catë quërelde Satanás. ¹⁴ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të de quë nga'li Pérgamo nanú mënë adë rsá'nëdi'i rall enseñansë shtë Balaam. Balaam bédë'ë cunseju parë Balac naná bësini ra mënë israelitë lu duldë. Bënë

rai' duldë; gudáu rai' belë naná bënë mënë ofrecer lu ra dzanë ídolo, nu cuënú rall sa' rall. ¹⁵ Nu zac napë të ra naquërelde nga'li, mënë narianaldë ra enseñansë shtë mënë nicolaítas, cusë narná zá'quëdia'a lúhi'. ¹⁶ Por ni gulë bënë cambi mudë nanabani të; si no, guelda lueguë nu tildinúa lë'ë të ziquë tubi nanua'a spadë dushë naná rru'u ruahia. ¹⁷ El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espíritu lu ra grupë shtë shmënë Dios. El quë nangunë gan lu ra cusë dzabë ni, guëdë'a tubi guëtështildi maná gauli; guëtështildi ni nanú naga'chi. Nu guëdë'a tubi guë'ë naquichi; lu guë'ë ni naescritë tubi lë cubi. Ni tubi chu adë runguë bë'adi'i lë ni sino sulë el quë nangunë recibirin."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Tiatira

¹⁸ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshë'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde Tiatira. Zni guni'i: "Rni'i shini Dios, el quë nanapë slúhi' ziquë llni shtë be'lë nu guëáhi' na ziquë gu'i'bë shli'echi naguër bëzunë. ¹⁹ Na nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të; nanëa de quë rac shtu'u sa' të nu rialdi ldu'u të shti'dzë Dios; nu nanëa más bënë të iurne' quë antsë iurë gualdi ldu'u të shti'dzë më. ²⁰ Perë napa tubi cusë cuntrë lë'ë të, de quë quëhunë të permitir quërelde tubi mënë naná ziquë na'a Jezabel ladzë të. Rni'll de quë ruadi'dzëll shti'dzë Dios perë quësguëll lë'ë shména con enseñansë shtënell. Rluá'all de quë nádi'i mal quënú mënë tse'lë sa' rall nu gau rall belë nabëdë'ë mënë ziquë ofrendë parë ra dzanë ídolo. ²¹ Na bédë'a tubi timpë Jezabel parë guëabri ldu'u'all con Dios, perë néd'i'll gúnëll cambi mudë nanabáni'll, nu adë néd'i'll guësá'nëll vidë mal. ²² Iurne' guëshe'lda tubi cashtigu parë mënë ni; guëru'lda lë'ëll lu camé con dulurë. Grë ra nanëdi'i guëabri ldu'u rall lu Dios, ra nabë'në mal con lë'ë na'a ni, gunë rall sufrir demasiadë. ²³ Nu tsatinia ra shini na'a ni; gati rall. Zni grë ra shmënë Dios guëdë'ë rall cuendë de quë na rac bë'ahia hashtë grë ra shgabë mieti, grëtë' lo quë nanú la'ni ldu'u mieti, nu guënehia tubi cashtigu cadë tubi de lë'ë të según obrë nabë'nëll. ²⁴ Perë los de más lë'ë të naquërelde Tiatira, lë'ë të nanëdi'i tsagla'guë ra enseñansë shtë Jezabel, lë'ë të nanadë bënguë bë'adi'i ra enseñansë mal, cusë narni'i rall nahin secretë shtë Satanás, pues rnia'a lu të de quë adë guëdch'i'bëdia'a stubi carguë guëc të. ²⁵ Salamëntë gulë bënë cumplir lo quë nagnia'a lu të; adë guëazë guëtëdi'i të. Guelda stubi. ²⁶ Grëtë' el quë nangunë gan lu mal nu tsagla'guë gúnëll lo quë narac shtua'a hashtë fin, na guënehia pudërë parë

guëni'bë'a mënë ni ra naciuni. ²⁷ Ziquë bène' shtada pudërë parë guëni'bë'ahia, zni guëni'bë'a rall ra naciuni con varë gui'bë. Gapë rall derechtë ziquë el quë naruntsa' u trashtë shtë guiu' u; guëlull ra narashtë nanadë rllu'i'idi'i. ²⁸ Nu zac guënehia llni la'ni ldu' u rall, llni ziquë mbelëgui'i nalë Plojë. ²⁹ El quë narac bë'a shti'dza, gulë bëquë diaguë ra di'dzë narni'i Espiritu lu ra shmënë Dios."

3

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Sardis

¹ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu naná encargadë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Sardis. Zndë'ë bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el quë nanapë ra gadchi espirtu shtë Dios nu gadchi mbelëgui'i; nanëa grëtë' lo quë naquëhunë të nu na rdë'a cuendë de quë na të ziquë naguti aunquë rni'i mieti napë të famë de quë nabani të. ² Gulë bëtë'tsë mbëca'ldë lu të nu gulë bédë'ë fuersë ra cusë nanapë të perë hia mërë rialú rahin. Pues gunahia lo quë naquëhunë të; nádi'in cusë za'quë delantë lu Dios shtëna. ³ Gulë bësëagná ldu' u të ra ensegnansë nabë'në të recibir; gulë tsagla'guë tëchi rahin nu gulë bë'në cambi mudë nanabani të. Si talë adë rdë'edi'i të cuendë shti'dza, guelda lueguë ziquë ridë tubi nguba'në sin quë adë guëdë'edi'i të cuendë ca iurë guelda. ⁴ Sin quë adë guëtë'dëdi'i, nanú bëldá mënë naquërelde guë'dchi Sardis, adë quërelde'di'i rall mal lu ra duldë; pues lë'ë rall sunú rall na; gacu rall con lari naquichi purquë zni runë tucarë lë'ë rai'. ⁵ Ra nagunë gan lu mal, ni gacu rall lari naquichi nu jamás adë guët'i'idia'a lë rall la'ni librë shtë vidë sino gunguë bë'ahia ra mënë ni delantë lu Shtada nu delantë lu ra ianglë. ⁶ El quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espiritu lu ra grupë shtë shmënë Dios."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Filadelfia

⁷ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu ra shmënë Dios naquërelde Filadelfia. Zni bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el quë naná santu nu náhi' verdá, el quë iurë rshá'li', ni tubi adë chu gunë gan guësë'au, nu iurë lë'i' rsé'auhi', ni tubi adë chu gunë gan guësaha'lë. ⁸ Na rac bë'ahia grëtë' lo quë naquëhunë të, nu na zuhia tubi puertë nalla'lë delantë lu të. Ni tubi chu adë gunë gan guësë'au puertë ni. Aunquë du'psë rialdi ldu' u të shti'dza, quëhunë të cuendë diza'quë shtëna nu adë bë'nëdi'i të negar na të shmëna. ⁹ Guná, lo quë nagac. Por fuersë shtëna guna de quë ra mënë narianaldë tëchi ra ensegnansë shtë

Satanás, ra narni'i na rall më israelitë perë bishi rall; nádi'i rall më israelitë. Perë guna të guëzullibi rall lu të; gac bë'a rall de quë na të shmëna; gac bë'a rall de quë rac shtua'a lë'ë të. ¹⁰ Bë'në të cumplir mandamientë shtëna, na të më pacënci; por ni gapa lë'ë të tiempë durë shtë prëbë parë grë mënë narëta' lu guë'dchiliu. Guëtédë prëbë parë lë'ë rall. ¹¹ Guelda nasesë. Gulë gupë bien lo quë naná rialdi ldu' u të, të parë ni tubi adë chu guëdchisúdi'i premi narunë tucarë ca'a të. ¹² Ra nagunë gan lu ra cusë durë ni, na guna lë'ë rall ziquë pilari la'ni iadu' u shtë Dios gube'e. Nunquë jamás adë guëru'udi'i rall nga'li. Nu guëquëa'a lë Dios shtëna luquë rall. Nu guëquëa'a lë ciudá naná ciudá shtë Dios shtëna. Lëhin na Jerusalén cubi nu ze'dë guëdchinin de gube'e catë quëbezë Dios shtëna. Nu zac guëquëa'a tubi lë cubi shtëna luquë ra mënë ni. ¹³ El quë nardë'ë cuendë shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë nacagni'i Espiritu lu grupë shtë shmënë Dios."

Cartë parë grupë shtë shmënë Dios naquërelde Laodicea

¹⁴ 'Bëquë'ë tubi cartë nu bëshé'ldëhin lu grupë shtë shmënë Dios naquërelde guë'dchi Laodicea. Zni bëquë'ë: "Ndë'ë rni'i el quë naná verdá, el testigu verdadërë, el quë naná bëcueshtë grë cusë segun voluntá shtë Dios. Rni'i më ni: ¹⁵ Na rac bë'ahia grëtë' lo quë naquëhunë të. Rac bë'ahia de quë adë rac shtú'udi'i të Dios con guëdubinú ldu' u të. Ojalá niac shtu' u të Dios ¹⁶ perë cumë ziquë iurne' na të ziquë nisë nanadë naldëdi'i, nilë naldëdi'i. Por ni rdchibë ldua'a lë'ë të. ¹⁷ Pues rni'i të na të ricu, de quë bien ziazú të. Rni'i të ni tubi cusë runë fáltëdi'i, perë adë rac bë'adi'i të na të ziquë tubi nanadë pë nápëdi'i. Nápëdi'i të vidë eternë; na të prubi demasiadë; na të ciegu; adë riasëdi'i të. Na të ziquë nanápëdi'i shábi'; guëtú lu të lu Dios. ¹⁸ Por ni rnehia conseju parë lë'ë të de quë guëzi'i të orë shtëna, u sea gulë guna'bë lua vidë cubi nadë rialúdi'i të gáquël ricu de verdá. Gulë guzi'i lari naquichi, u sea gulë guna'bë lua të gac limpi ldu'ul të adë guëtúdi'i lul. Gulë guzi'i rumëdi parë tsa slu të, u sea gulë guna'bë lua llni të tsasël shti'dza. ¹⁹ Rni'inúa lë'ë të; rzu za'ca lë'ë të lu shnezë Dios purquë rac shtua'a lë'ë të. Por ni rqui'ni gapë të más ánimu nu guëábrí ldu' u të lu Dios. ²⁰ Guná, na zua rua' ldu' u nguui; cagna'ba. Si talë rini shti'dza nu guëshá'lél rua' ldu'ul, guëdchinia të parë cuezëna lë'el; guadi'dzénúal. Nu lë'el guadi'dzénúal na. ²¹ Grëtë' el quë nagunë gan lu mal, guëdë'a tubi lugar cula'ni catë cueza, catë rribë'ahia. Zni bëna gan lu quëbezëna Shtada catë rribë'a më. ²² El quë rac bë'a

shti'dza, gulë bëquë diaguë lo quë narni'i Espiritu lu grupë shtë shmënë Dios."

4

Ra nanabani gube'e quëhunë rai' adorar Dios

¹ Despuësë de gunahia ra cusë rë', gunahia tubi puertë nalla'lë gube'e; nu binia tubi bë ziquë cha' trompetë. Ni na el mizmë naguni'i lua antsë. Guni'i' lua:

—Güe'pi ndë'ë të parë guëluá'ahia lul grëtë' ra cusë nanapë quë guër gac.

² Mizmë iurni pudërë shtë Espiritu Santo gulezënhühi' ldua'a. Gunahia tubi trunë naquëbezë gube'e; hia lu trunë ni zúbëga'a tubi nazubë luhin. ³ Bëluá'ahi' ziquë tubi guë'ë jasje narabtsë'ë u ziquë guë'ë corinalina. Hia alreduerë lë'ë trunë, zuga'a tubi iarcu iris narabtsë'ë ziquë tubi guë'ë esmeralda. ⁴ Alreduerë shtë trunë ni gunahia galdë bi tapë trunë; hia lu ra trunë ni zúbëga'a galdë bi tapë më guani'si; nacu rai' lari naquichi con corunë orë naná guëc rai'. ⁵ De lu trunë bëru'u ziquë ray shtë nguzi'u; ribë con ruidë shtë nguzi'u. Delantë lu trunë rie'qui gadchi grëaguë; rru'u be'lë lu rai'. Ni na gadchi Espiritu shtë Dios. ⁶ Nu delantë lu trunë ni nanú tubi cusë ziquë nisëdu'u narlua'a ziquë vidrio u ziquë guëë'guë.

Guëluá lugar ni nu alreduerë lë'ë trunë, zuga'a tapë naná ziquë rlua'a ra ma. Napë ma slu ma guërupë tēchi. ⁷ Primërë ra nanabani ni rlua'a ziquë tubi león; hia nachupë rlua'a ziquë tubi ngunë; hia nat-sunë nápi' tubi lu nguiu; hia natapë rlua'a ziquë mbisía nariasë. ⁸ Ra guëzá tapë nanabani, ni napë rai' shu'pë shcuágui' cadë tubi rai'. Nu nanú slu rai' guëdubi tēchi, tēchi fuërë nu tēchi nezë la'ni. Nu dzë la gue'lë nunquë adë rbézëdi'i rai' rni'i rai':

Santu, santu, santu, na Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë,

el quë nanapë principi; nabáni' iurne', nu adë nídi'i fin parë lë'i'.

⁹ Cadë vësë lë'ë ra nanabani ni quëhunë rai' adorar; bédë'ë rai' graci lu më naquëbezë lu trunë, el quë nadë tsalúdi'i.

¹⁰ Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu më nazubë lu trunë nu bë'në rai' adorar lë'ë më nanabani parë siemprë. Bëdchi'bë rai' corunë shtë rai' delantë lu më ziquë sēni na më Rëy shtë rai', nu guni'i rai':

¹¹ Dadë Dios shtë na'a, nal më za'quë.

Sulë lë'ël nápël dereché gunë mieti adorar; gunë mieti alabar. Sulë lë'ël runë tucaré guëdë'ë mënë graci purquë lë'ël bëntsá'ul grëtë' ra cusë.

Por voluntá shtë'nël gurështë guë'dchiliu.

5

Librë shtë më nabëru'lë Lli'li

¹ Iurni gunahia tubi librë guia'a ladë ldi shtë më nazubë lu trunë. Lë'ë librë na ziquë tubi nadu'bi naescritë nezë la'ni nu nezë fuërë nu në'auhin con gadchi sēgi. ² Nu gunahia ianglë nanapë pudërë ru'bë naná guna'bë di'dzë fuertë:

—¿Chull runë tucaré guësha'lë librë nu guëché'zi' sēgi?

³ Ni por gube'e, ni por guë'dchiliu, ni por lugar catë nanú ra tégulë, ni tubi adë chu nádi'i parë guësha'lë librë rë', ni siquierë parë guená ni luhin. ⁴ Iurni nalë binia purquë adë chu nádi'i tē guësha'lë librë ni. Ni tubi adë nídi'i nanapë dereché parë gu'ldë la'ni librë ni nu ni siquierë más zucsë guená ni la'ni librë. ⁵ Iurni tubi më guani'si guni'i' lua:

—Adë rú'nëdi'il pues lë'ë nabëru'lë León shtë llëbni Judá naná ze'dë llëbni rëy David, ni sí, na më pudërúsë. Bë'në më gan lu enemigu shtëhi'; napë më dereché parë guëshá'li' lë'ë librë nu guëché'zi' ra gadchi sēgi.

⁶ Iurni guëluá lë'ë trunë ni nu entrë ladi ra tapë ra nanabani nu ladi ra më guani'si, gunahia tubi nabëru'lë Lli'li. Zuldí më aunquë nilë todavía rlua'aru'u sēni de quë gúti' ziquë tubi ma nabëdë'ë mënë cumë ofrendë lu Dios. Nápi' gadchi shcáchi' nu gadchi slúhi'. Ra slúhi' runë significar gadchi espiritu shtë Dios naná bëshe'ldë më parë guëdubi lu guë'dchiliu. ⁷ Lë'ë Lli'li guna'zi librë nananú guia'a ladë ldi naná quëbezë lu trunë. ⁸ Iurë lë'ë më ni guna'zi librë, guëzátë' tapë ra nanabani nu ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' delantë lu Lli'li. Cadë lë'ë më guani'si nua'a tubi arpa nu nua'a rai' tubi copë orë naná gadzë gushialë. Gushialë ni na ra oraciuni shtë ra shmënë Dios. ⁹ Nu bi'ldi rai' tubi cantë cubi; guni'i rai':

Sulë lë'ël runë tucaré'l guená'zil librë,

nu guëché'zël sēgi rë' purquë gútil

nu con rënë shtë'nël gudíllil préci parë gac salvar mënë rë'.

Na rall shini Dios de grë guë'dchi, grë naciuni.

Ruadi'dzë rall grë clasë dizë; be'dë guëzë rall de guëzá partë shtë guë'dchiliu.

¹⁰ Nu lë'ël bënë'el dereché lë'ë rall, gac rall rëy nu bëshuzi parë Dios shtë na'a.

Nu guëribë'a rall guëdubi guë'dchiliu.

¹¹ Despuësë de ni, gunahia nu binia tubi bë shtë zihani ianglë naná rëta' alreduerë trunë ni catë nanú ra nanabani con ra më guani'si. Cantidá ra ianglë, miles de lë'ë rai', ¹² guni'i rai' con voz fuertë:

Lë'ë Lli'li naguti, lë'i' runë tucarë gúni' recibir labansë shtë miëti; grë mënë guëdë'ë pudërë shtë rall ca'a më.

Guëdë'ë rall grë riquesë nanapë rall ca'a më. Guëni'i rall sulë lë'ë më náhi' sabi; guëni'i rall llëru'bë na pudërë shtë më.

Gunë rall honrar lë'ë më; gunë rall alabar lë'ë më.

Guëni'i rall napë më derechë parë guëni'bë'ai'.

¹³ Nu binia cha' grë ra cusë nabëcucë'shtë Dios, ra ianglë lu gube'e, ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, hashtë grë ra mënë naná lugar shtë tégulë nu la'ni nisëdu'u. Guni'i rai':

Grë miëti gunë alabar lë'i'; guëdë'ë rall grë hunurë.

Guëni'i rai' llëru'bë na pudërë shtë më.

Labansë ni runë tucarë el quë naquëbezë lu trunë nu lu Lli'li parë guëdubi tiempë.

¹⁴ Ra guëzá tapë ra nanabani guni'i rai':

—Nia Dadë. Zni gac.

Ra galdë bi tapë më guani'si bëzullibi rai' lu më nu bë'në rai' alabar el quë nanabani parë siempër.

6

Ra gadchi sëgi

¹ Iurní gunahia lu Lli'li. Iurë bëché'zi' primërë sëgi, iurní binia bë shtë tubi ra tapë nanabani. Cháhi' na ziquë bë shtë nguizi'u; guni'i':

—Gude'e të guënal.

² Gunahia tubi guay naquichi. Hia nad-chi'bë ma nua'a tubi iarcu guia'a ni. Iurní bëdë'ë rai' tubi corunë nu zia'ai' parë gúni' gan lu enemigu nu parë tsagla'guë gúni' gan lu rall.

³ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë segundë sëgi, binia bë shtë segundë ra nanabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

⁴ Iurní bëru'u stubi guay naná color llni. Hia nanadchi'bë ma, bë'në recibir tubi spadë ru'bë nu pudërë parë guëdchisull paz parë ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, nu parë quini ra mënë sa' rall.

⁵ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë tecerë sëgi, iurní binia cha' tecerë nabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

Gunahia tubi guay nagasë. Hia nad-chi'bë ma, nua'a tubi lliguë ldibrë guiá'ai'. ⁶ Binia tubi bë nabëru'u guëláu ra nanabani. Guni'i':

—Bë'në dañi hashtë rdu' tubi kilo shtë trigu por lo quë runë nguui gan tubi dzë; nu tsunë kilo cebadë por mizmë präci ni. Perë adë rúnëdi'il dañi ra hiaguë olivo, nilë ra hiaguë uvë.

⁷ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë cuartë sëgi, iurní binia bë shtë cuartë nanabani; guni'i':

—Gude'e të guënal.

⁸ Gunahia tubi guay shli'echi; hia nad-chi'bë ma lë Galguti. Hia tēchi de ni ze'dë naldë el quë runë representar lugar shtë ra tégulë. Iurní lë'ë ni bë'në recibir pudërë subrë guëzátë' cuartë partë shtë mënë narëta' lu guë'dchiliu tē gati rall lu guërru con gubini con galguidzë nu con ma dushë.

⁹ Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë quintë sëgi, iurní gunahia guëa' bëcu'guë ra almë naná guti purquë galdí ldu'u rai' diza'quë shtë Dios nu purquë gac rai' testigu shtë më lu sa' rai'.

¹⁰ Ra mënë ni guni'i' rai' fuertë:

—Dadë santu, quëhñel cumplir promësë shtëñel. ¿Hashtë ca iurë gac ldë'ël nu gúnël cashtigu ra nagudini lë'ë na'a? ra nanabani lu guë'dchiliu.

¹¹ Iurní bë'në rai' recibir lari naquichi nu repi më tē parë guëzi'i ldu'u rai' stu'pë tiempë más, hashtë gac completë número shtë ra bëchi la sa' rai' naná guti por diza'quë shtë Cristo igual ziquë lë'ë rai'.

¹² Iurë lë'ë Lli'li bëche'zë sexto sëgi, binia tubi llu ru'bë. Lë'ë ngubidzë bëac ziquë tubi cusë nagasë. Lë'ë mbehu bëac ziquë rënë. ¹³ Hia ra mbelëgui'i lu gube'e gulgauë ra hashtë lu guë'dchiliu cumë ziquë rlaguë nashi bëlda'u iurë lë'ë mbë dushë rni'bi hiaguë ni. ¹⁴ Hia gube'e gunitilú ziquë tubi guichi nardëa; hia grëtë' ra dani nu ra dani la'ni nisë bëni'bin shlugarin. ¹⁵ Hia ra rëy shtë guë'dchiliu bëca'chilú rall la'ni ra cuevë nu entrë ra guë'ë ru'bë shtë guë'dchiliu. Zni zac bë'në ra mënë narnibë'a, nu ra ricu, nu ra jëfë shtë militar, nu grë ra nanapë pudërë nu autoridá nu ra esclavë con ra nguui naná librë. ¹⁶ Guni'i' rall lu dani nu lu ra guë'ë:

—Gulaguë guëc na'a tē parë guëca'chilú na'a lu më naquëbezë lu trunë. Gulë bëca'chi lë'ë na'a lu cashtigu ru'bë naná guëshe'ldë Lli'li guëc ra mënë.

¹⁷ Pues hia lë'ë iurë bëdchini, iurë shtë cashtigu ru'bë. ¿Chu gunë gan guëru'u entrë ra cusë ni?

7

Ra israelitë nanua'a sëni luquë rai'

¹ Despuësë de ni gunahia tapë ianglë; zuldí rai' guëdubi ladë shtë guë'dchiliu. Quëzudchí rai' guëzá guëdapë mbë tē parë adë ldá'adi'i mbë lu guë'dchiliu, nilë nisëdu'u, nu ni tubi hiaguë shtë guë'dchiliu.

² Nu zac gunahia stubi ianglë naze'dë nezë guia'a. Nápi' tubi sëgi shtëñë Dios nanabani. Lë'ë ianglë guni'i' fuertë lu ra guëzá tapë ianglë naná bë'në recibir pudërë parë gunë rai' dañi lu guë'dchiliu nu nisëdu'u. Guni'i' ianglë:

³ —Adë rúnëdi'i tē dañi lu guë'dchiliu nu nilë nisëdu'u, nilë parë lu ra hiaguë hashtë

guna gan guëquë'a'a tubi sëñi luquë ra muzë shtë Dios, Shtëada'a.

⁴ Binia tubi número naná guc selladë, na rai' ciento cuarenta y cuatro mili shtë ra më israelitë. ⁵ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Judá. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Rubén. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Gad. ⁶ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Aser. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Manasés. ⁷ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Simeón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Leví. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Isacar. ⁸ Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Zabulón. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni José. Chi'bë chupë mili guc selladë shtë llëbni Benjamín.

Zihani mënë nagacu lari naquichi

⁹ Iurni gunahia zihani mënë naze'dë de grë naciuni nu grë guë'dchi. Gunahia ra naruadi'dzë grë clasë dizë. Zuldí rai' delantë lu trunë nu delantë lu më nabërlulë Lli'li. Pues cantidá rai'; ni tubi adë chu gunë gan guëlabë lë'ë rai'. Nu nacu rai' lari naquichi nu nanú zini guia'a ra mënë ni. ¹⁰ Grë rai' guni'i rai' fuertë:

Nasalvar hia'a por pudërë shtë Dios, Shtëada'a, el quë naquëbezë lu trunë, nu por pudërë shtë më nabërlulë Lli'li.

¹¹ Grëtë' ra ianglë naquëbezë nga'li zuldí rai' alreduerë trunë ni nu alreduerë ra galdë bí tapë më guani'si, nu alreduerë ra tapë më nanabani. Bëzullibi grëtë' ra mënë ni hashtë bëdchini luquë rai' lu guiu'u. Delantë lu trunë bënë rai' adorar Dios. ¹² Guni'i rai': Nia Dadë, lë'ë labansë shtë mieti runë tucárël.

Guëni'i mieti llëru'bë na pudërë shtë nël, nu rac bé'al grë cusë.

Guëne'e mieti graci lül nu gunë rall honrar lë'ël purquë pudërë nu fuersë shtë nël llëru'bë nahin.

Nal Dios shtë na'a por grë tiempë. Amén.

¹³ Iurni tubi më guani'si guna'bë dí'dzi' lua:

—¿Chúllëti'i ra ndë'ë naquëbezë ndë'ë, ra nanacu naquichi? ¿Ca nezë ze'dë rai'?

¹⁴ Na repia:

—Dadë lë'ël nanël.

Iurni guni'i' lua:

—Lë'ë rai' na ra nagudëdë lu galërzac zi nu bëzunë rai' almë shtë rai'. Na limpi rai' ziquë lari naquichi por rënë shtë nabërlulë Lli'li. ¹⁵ Por ni quëbezë rai' delantë lu trunë shtë Dios nu quëhunë rai' sirvë lë'ë më dzë la guëllë la'ni santuari shtë më. Nu lë'ë më naquëbezë lu trunë canihapë më lë'ë rai' con pudërë shtë më. ¹⁶ Hia gúnëdi'i rai' sufrir gubini, ni galërbidchi ldu'u, nilë guëza'i ngu-bidzë lë'ë rai', ni por galna'i adë gúnëdi'i rall

sufrir ¹⁷ purquë lë'ë më nabërlulë Lli'li, el quë naná quëbezë guëllau trunë ni, quëhápí' lë'ë rai' ziquë tubi vëquërë quëhápëll ra lli'li. Nu më rë' gua'a lë'ë rai' catë nanú nisë narne'e vidë eternë. Nu Dios guëcuë'dchi më lu rai' grëtë' nisë naru'u lu rai'.

8

Séptimo sëgi nu gushialë

¹ Iurë lë'ë më nabërlulë Lli'li bëche'zë sëgi gadchi, iurni bëa'në silënci lu gube'e ziquë mëdi iurë. ² Lueguë gunahia lu gadchi ianglë naná quëbezë zuldí delantë lu Dios; bënë rai' recibir gadchi trompetë. ³ Despuësë de ni bëdchini stubi ianglë nanua'a tubi cinsari orë. Iurni guzuldi' delantë lu bëcu'guë. Bëdë'ë rai' zihani ialë parë gúni' ofrecer gushialë lu bëcu'guë juntë con oraciuni shtë ra shmënë Dios. Lë'ë bëcu'guë orë zuga'a delantë trunë. ⁴ Lë'ë gushialë nananú guia'a ianglë ni, be'pin hashtë lugar catë quëbezë Dios, juntë con ra oraciuni shtë ra shmënë Dios. ⁵ Iurni lë'ë ianglë guna'zi lë'ë cinsari ni; tsadzëhin con gui'i guëdchi shtë catë rie'qui. Iurni bëquëldí ianglë gui'i ni lu guë'dchiliu. Gubë nu nalë ruidë gu'; bëdchini ray shtë nguzi'u nu bëllú guë'dchiliu.

Ra trompetë

⁶ Iurni ra zëgadchi ianglë nanua'a ra trompetë, bënë rai' preparat té parë gu'ldë rai' trompetë.

⁷ Primërë ianglë bi'ldi trompetë; iurni gulaguë guiguë nu gui'i nutsin con rënë hashtë guë'dchiliu. Guë'qui tecerë partë shtë guë'dchiliu nu tecerë partë shtë ra hiaguë nu tecerë partë plantë narguë.

⁸ Segundë ianglë bi'ldi trompetë shtëhi' nu gulaguë ziquë tubi dani ru'bë lu nisë. Dani ni rie'qui con be'llë, nu tecerë partë shtë nisëdu'u bëaquin ziquë rënë. ⁹ Hia tecerë partë shtë ra ma nananú la'ni nisëdu'u, guti ra. Nu tecerë partë shtë ra barcu, grëtë' gualú.

¹⁰ Lë'ë tecerë ianglë bi'ldi trompetë, iurni tubi mbelëgui'i ru'bë gulaguë dizdë gube'e. Rie'qui mbelëgui'i ziquë grëaguë. Gulaguin lu tecerë partë shtë ra guëë'gu nu catë nanú zini. ¹¹ Lë'ë mbelëgui'i ni lë Naldá. Tecerë partë shtë nisë bëaquin ziquë naldá. Cantidá mënë guti purquë bi'i' rall nisë lda.

¹² Lë'ë ianglë naná cuartë, bí'ldi trompetë; iurni tecerë partë shtë ngubidzë con tecerë partë shtë mbehu nu ra mbelëgui'i, gullini de manërë quë ra tecerë partë shtë rahin bëa'në nacahi. Bëdë'ëdi'i rahin llni durantë tecerë partë shtë dzë nu guëllë.

¹³ Iurni gunahia nu binia tubi ianglë naríasë lu gube'e. Guni'i' fuertë:

—Prubi grètë' ra naquërdëdë lu guë'dchiliu iurë lë'ë ra tsunë ianglë rë' gu'ldë rai' trompetë shtë rai'.

9

¹ Hia lë'ë quintë ianglë bi'ldi trompetë; iurni gunahia tubi mbelëgui'i naná gulaguë dizdë lu gube'e hashtë lu guë'dchiliu. Lë'ë personë ni bënë recibir liahi shtë guëru naná guetë nu nídi'i fin shtë guëru ni. ² Iurni bëllá'li' guëru ni; hia nga'li be'pi gushë cumë ziquë gushë shtë iurnë ru'bë. Hia lë'ë gushë ni bëcahi lu ngubidzë nu lu gube'e. ³ La'ni gushë ni bëru'u ra mbëchizu' naná riasë nu bietë ra ma lu guë'dchiliu. Bënë ra mbëchizu' recibir pudërë parë gunë ra dañi ziquë nillë shtë guë'dchiliu. ⁴ Bënë rai' recibir ordë adë gunë rai' dañi lu ra plantë rguë, nilë tubi cusë narguë, ni por ra hiaguë, sino nadë más gunë rai' dañi ra mënë naná nuá'adi'i sëni shtë Dios luquë rai'. ⁵ Adë bédë'di' mé sí de quë quini rai' mënë sino nadë más parë gunë ra mënë sufrir dururë durantë ga'i mbehu. Lë'ë dururë ni gaquin ziquë rac tubi mieti iurë rahuë' tubi nillë lë'ë nguü. ⁶ Hia dzë ni ra mënë gac shtu'u rall gati rall perë adë gunë rai' gan gati rai'. Aunquë rac shtu'u mënë gati rall, hia lë'ë galguti ldaguë zitu parë mënë ni.

⁷ Ra mbëchizu' rlua'a ziquë guay naná preparadë parë lu guërru. Hia guëc ma napë ma ziquë tubi coronë orë; hia lu ma rlua'a ziquë tubi nguü. ⁸ Nu napë ma guitsë guëc ziquë guitsë guëc shtë na'a. Hia lai' ma rlua'a ziquë lai' león. ⁹ Cuerpë shtë ra ma nacu bien con shabë ziquë gui'bë; hia ruidë shtë shcuaguë ma ra ziquë ruidë shtë cantidá carros nanaquë ra guay iurë lë'ë ra ma ziaagl'u'në lu guërru. ¹⁰ Napë ma llba'në ma cumë ziquë llba'në nillë con guitsë nazubë guëquin. Hia llba'në ma napë pudërë parë gunë dañi ra mënë por ga'i mbehu. ¹¹ Ra mbëchizu' rë' napë rai' tubi jëfë naná mizmë ianglë shtë gabildi. Hia lë'ë ianglë rë' lë con di'dzë hebreo, Abadón. Nu dizë griego lë ma Apolión narunë cuntienë el quë narzalú.

¹² Gudëdë primërë cusë dushë perë todavía runë faltë chupë cusë nadzë'bë.

¹³ Hia lë'ë sexto ianglë bi'ldi trompetë; iurni binia tubi bë nabëru'u entrë ra tapë cachi nanaquë bëcu'guë shtë orë. Bëcu'guë ni quëbezë delantë lu Dios. ¹⁴ Lë'ë bë guni'i lu sexto ianglë nanua'a trompetë:

—Bëlda'a ra guëzá guëdapë ra ianglë naquëdú rua' guëë'gu Eufates.

¹⁵ Hia iurni gula'a ra guëzá ianglë ni parë quini rai' tecerë partë shtë mënë. Ra ianglë gac rai' preparadë parë iurë ni, dzë nu izë. ¹⁶ Binia tubi número shtë ra suldadë nanadch'i'bë ra guay; na rall dos cientos millones.

¹⁷ Zni bëlua'alú ra guay lua. Hia ra nadch'i'bë tēchi ma nua'a rai' ldu'u rai' tubi naná

canihapë ldu'u rai'. Nahin color llni; nu azul, nu shli'echi. Hia ra guay napë ma guëc ma ziquë guëc león; hia rua' ra ma bëru'u be'lë nu gushë nu asufre. ¹⁸ Ra tecerë partë shtë mënë guti ra por guëzá tsunë plaguë ni narru'u rua' guay; gui'i, gushë, nu asufre ¹⁹ purquë lë'ë ra ma bë'në ra gan con rua' ma, nu con llba'në ma; pues llba'në ma rlua'a ziquë serpientë con guëc shtë ma. Con ra guëc ra ni bë'në rall dañi.

²⁰ Perë los de más mënë nagütidi'i por ra cashtigu ni, nunquë adë bësá'nëdi'i rall gunë rall cusë mal, nu bësá'nëdi'i rall gunë rall adorar ra espíritu mal con ra dzanë ídolo shtë orë u ra dzanë bédchichi, u gui'bë shli'echi u guë'ë u hiaguë. Bësá'nëdi'i rall gunë rall adorar ra cusë ni aunquë adë ráquëdi'i guená rahin, nu adë ráquëdi'i rall rzë rall. ²¹ Nu zac adë bësá'nëdi'i ra mënë quini sa' rall nu ni por galbëlliú shtë rall, nu ni por galërquënú tse'lë sa' rall, nilë por rbézëdi'i mënë rbaa'në rall pé shtë sa' rall.

10

Lë'ë ianglë nanua'a tubi librë bi'chi

¹ Iurni gunahia stubi ianglë nanapë pudërë ru'bë naná bédchini de gube'e. Lë'ë ianglë nácuhi' shcahi nu nanú tubi iarcu iris guëqui'. Lúhi' rabtsë'ë ziquë ngubidzë; hia guëáhi' rlua'a ziquë tubi mbëduni shtë be'lë. ² Nuá'ai' guiá'ai' tubi librë mitu'në naná lla'lë. Iurni bëzúhi' guëáhi' ladë ldi lu nisëdu'u, nu guëáhi' ladë rubësë bëzúhi' lu guë'dchiliu. ³ Iurni fuertë guni'i' ziquë rzubá ra león. ⁴ Iurë gualú ra gadchi nguzi'u, iurni guc shtua'a niaquëa'a perë binia tubi bë nabëdchini de gube'e; guni'i':

—Adë rquëbë'di'il lo quë naguni'i ra nguzi'u; adë rquë'ëdi'il lo quë naguni'i rai'.

⁵ Lueguë lë'ë ianglë nagunahia, zu guëáhi' lu nisëdu'u nu guë'dchiliu, bëlðisi' guia'a ladë ldi lu gube'e. ⁶ Bë'ni jurar por lë më naná bëntsa'u gube'e nu guë'dchiliu, nu nisëdu'u nu grë ra cusë nananú lu rahin. Guni'i' ianglë:

—Hia bëga'a iurë; nádi'i más tiempë.

⁷ Iurë lë'ë ianglë nagadchi guzublú gu'ldë trompetë shtëhi', iurni hia guc cumplir lo quë nabë'në Dios disponer antsë cumë ziquë guni'i' më lu ra muzë shtë më, ra nabi-adi'dzë shti'dzë më.

⁸ Hia bë naná binia, bë nabëdchini de gube'e, bëabrí guni'i' lua:

—Gua iurne' tē guená'zil librë naná lla'lë, librë nananú guia'a ianglë naná zuldí lu nisëdu'u nu lu guë'dchiliu.

⁹ Iurni guahia lu ianglë nu guna'ba tē parë guëné'e' librë. Iurni guni'i' ianglë lua:

—Guna'zi librë rë'; bi'ldi la'nin nu bë'në llgabë pé runë cuntienë ra di'dzë. Primërë

gac ra di'dzë ziquè dchini shtë mbee'zë perë despuèsë guëaquin cumë cusë naldá.

¹⁰ Iurní guna'zia librè rë' nananú guia'a ianglë. Bi'ldia la'nin; bëna lllgabë. Primèrë cusë za'quë nahin perë despuèsë guquin cusë naldá. ¹¹ Lueguë guni'i':

—Napë quë guëabril stubi. Tsagní'il shti'dzë Dios lu grètë' ra mënë. guë'dchi ra, lu ra naciuni, nu lugar catë ruadi'dzë mënë grë clasë dizë, nu lu ra rëy. Guëni'il shti'dzë më.

11

Ra chupë testigu

¹ Iurní bëne'e rai' tubi varë narrë'shë guiu'u cuahia, nu guni'i rai' lua:

—Guasuldí nu guna'zi medidë rë'; bërë'shë santuari shtë Dios, nu bërë'shë bëcu'guë, nu bëlabë bëldá naná quëhunë adorar lë'ë Dadë nga'li. ² Perë adë rrë'shëdi'íl lu rualdëa' naná tëchi fuërë shtë iádu'u purquë grëtë' ni bëne'e Dios permisi parë më zitu guëlu rall. Grë ra mënë ni guëlu ra guëc Jerusalén durantë cuarenta y chupë mbehu. ³ Perë guëshe'lda chupë testigu shtëna parë guadi'dzë rai' shti'dza durantë mili chupë gahiu'a sesenta dzë. Nacu rai' shabë rai' color nagasë.

⁴ Lë'ë testigu rë' runë significar chupë hiaguë olivos, nu zac runë significar chupë gandelier naná quëbezë delantë lu Dadë narnibë'a guë'dchiliu. ⁵ Si talë chu rac shtu'u gunë dañi parë lë'ë testigu ni, pues lë'ë rai' napë rai' pudërë parë guëru'u gui'i rua' rai' naná guëza'i completamente lë'ë contrari shtë rai'. Zni gati ra grë ra narak shtu'u quini lë'ë rai'. ⁶ Testigu rë' napë pudërë parë guësë'au rai' gube'e të parë ldáguëdi'i guiu durantë tiempë naguadi'dzë rai' shti'dzë Dios, nu napë rai' pudërë parë gunë rai' cambi nisë; gaquin rënë, nu parë guëshe'ldë rai' plaguë u galguidzë tantë cumë ziquë guëni'i ldu'u rai'. ⁷ Perë iurë tsalú grë lo quë nagunë ra testigu ni, iurní lë'ë ma dushë nabëru'u gabildi, guëna'zi ma lë'ë rai' nu gunë ma dushë gan lu rai' hashtë gati rai'. ⁸ Hia shcuerpë rai' guëa'nin lu nezë shtë ciudá ru'bë catë bëquë'të ra mënë lë'ë Dadë lu cruz. Stubi lë ciudá ni na Sodoma, nu zac Egipto. ⁹ Hia por tsunë dzë guëru'ldë, guëa'në ra shcuerpë testigu ni lu nezë. Mënë shtë grë guë'dchi, mënë naruadi'dzë grë clasë dizë, mënë naze'dë de grë lugar nu naciuni, guënë rall lu ra tégulë nu adë guëd'ëdi'i rall permisi parë guëga'chi ra tégulë. ¹⁰ Ra naquëru'ldë lu guë'dchiliu guëquitë ldu'u rall purquë guti ra testigu ni, nu nalë guëuu' ldu'u rall hashtë guëshe'ldë rall regalë lu sa' rall purquë guëzá guërupë nguui ni nabiadi'dzë shti'dzë Dios, guti rai'. Bëzac zi rai' ra mënë shtë guë'dchiliu. ¹¹ Perë despuèsë tsunë dzë guëru'ldë, Dios bëcu'a'ñi

lë'ë rai' parë guëbani rai' stubi, nu grë ra naguná lu rai', nalë bëdzëbë rall iurní. ¹² Lueguë iurní guërupë testigu ni bini rai' tubi bë dizdë lu gube'e naná guni'i':

—Gulë tsepi ndë'ë.

Iurní bë'pi rai' gube'e la'ni tubi shcachi. Hia ra contrari shtë rai' guná rall. ¹³ Mizmë iurní gu' tubi llu ru'bë nu guëzá chi'i partë shtënë ciudá gualú nu gadchi mili mënë guti; bë'në llu. Los de más mënë nabëa'në, nalë bëdzëbë rall. Guni'i rall llëru'bë na pudërë shtë Dios.

¹⁴ Zni gudëdë segundë cusë nadzë'bë perë lueguë guëdchini stubi naná tecerë.

Trompetë gadchi

¹⁵ Lë'ë ianglë gadchi bi'ldi trompetë shtëni'. Iurní bëdchini bë fuertë dizdë gube'e. Guni'i bë:

Lugar catë rribë'a rëy shtë guë'dchiliu, bëaquin lugar parë guëribë'a Dios, Shtëada'nu Cristo shini më.

Lë'ë më guëribë'a më ziquë rëy parë siemprë.

¹⁶ Iurní ra galdë bi tapë më guani'si naná quëbezë lu trunë shtë rai' delantë lu Dios, bëzullibi rai' hashtë bëdchini luquë rai' lu guiu'u nu bë'në rai' adorar Dios. ¹⁷ Guni'i rai':

Dzu guëne'e na'a graci lul, Dadë.

Nápël grë pudërë; nabánil parë siemprë.

Napë quë guëdchínil parë guëribë'al;

nu nal Rëy iurne'!

¹⁸ Ra mënë shtë grë naciuni, bëldë rall parë hia bëga'a iurë parë gúnël cashtigu lë'ë rall. Bëga'a tiempë gúnël juzguë ra tégulë.

Guënë'el premi ca'a ra naná runë honrar lë'ël, grë ra naná limpi delantë lul, nu grë ra narzu'bë diaguë shti'dzël, grëtë' ra narnibë'a, nu grëtë' ra mënë nanádi'i mënë nalasac.

Bëga'a iurë parë gúnël tsalú nu grëtë' ra narzac zi sa' rall parë tsalú sa' rall.

¹⁹ Iurní bëlla'lë santuari shtë Dios nananú gube'e, nu gunahia tubi cajë shtë cuveñi la'ni iádu'u. Iurní gubë la'ni gube'e; gu'të gui'i nguizi'u; binia ruidë dushë; bëllú guë'dchiliu nu gulaguë tubi guinguë fuertë.

12

Tubi na'a con ma dushë dragón

¹ Iurní bëlu'a'a tubi sëñi lu gube'e. Tubi na'a bëlu'a'alú lua; zúbi' la'ni llini shtë ngu-bidzë nu zubë mbehu guëahi' nu nápi' guëqui' tubi coronë nanua'a chi'bë chupë mbelëgui'i. ² Na'a ni nuá shíni' nu gurushtía na'a con dulurë shtë nagalë shini na'a. Pues nalë rzac zi na'a parë guëdchini shini na'a guë'dchiliu. ³ Lueguë bëlu'a'a stubi sëñi lu gube'e, tubi ma dushë dragón. Naru'bë

ma nu na ma color llini nu napë ma gadchi guëc ma nu chi'i cachi, nu nanú tubi coronë cadë gadchi guëc ma. Nu nadchi'bë tubi coronë cadë guëc ma. ⁴ Hia con lba'në ma lë'ë dragón bëtëá tecë'rë partë shtë mbelëgui'i nu bëquëldí ma mbelëgui'i hashtë lu guë'dchiliu. Dragón rë' bëa'në delantë lu na'a parë iurë lë'ë shini na'a galë, të parë gau ma lë'ë me'dë. ⁵ Lueguë lë'ë na'a gupë tubi ngulë'në naná destinadë parë guë'nibë'ai' grë naciuni tubi manërë nadushë. Lueguë lë'ë shini na'a guabsú; bia'a Dios lë'i' hashtë trunë shtë'në më lu gube'e. ⁶ Hia lë'ë na'a bëllu'në na'a parë tubi lugar catë chu nádi'i. Lugar ni bë'në Dios preparar të nga'li guëquërelde na'a parë guëdë'ë mënë nagáu na'a por mili chupë gahi'u'a sesenta dzë.

⁷ Despuësë de ni, gu' tubi guërru lu gube'e. Lë'ë ianglë ru'bë Miguel con sáhi', gudildinú rai' con lë'ë ma dragón nu con grë sa' ma. ⁸ Lë'ë ma con ra ianglë shtë'nëll, gudildi rall perë adë bë'nëdi'i rall gan lu guërru; nu adë bëdzélëdi'i lugar parë lë'ë rall lu gube'e. ⁹ Zni bëquëldí Dios lë'ë dragón de gube'e; ma ni na mizmë serpiëntë nanabani dizdë más guahietë. Lëll Diablo nu lëll Satanás naná quëgsiguë guëdubi mënë shtë guë'dchiliu. Lë'ëll con ianglë shtë'nëll, Dios bëquëldí lë'ë rall lu guë'dchiliu.

¹⁰ Iurní binia tubi bë fuertë lu gube'e; guní'i:

—Hia bëdchini salvaciuni nu pudërë shtë Dios. Hia bëga'a iurë parë guë'nibë'a më por autoridá shtë Cristo purquë hia lë'ë contrari shtë sa' hia'a bëquëldí Dios lë'ëll lu guë'dchiliu. Pues lë'ëll bëdchi'bë galquiá cuntrë ra shmënë Dios dzë la gue'lë. ¹¹ Ra bëchi sa' hia'a bë'në rai' gan lu enemigu por rënë shtë Lli'li nu bë'në rai' gan lu enemigu ni purquë biadi'dzë rai' diza'quë. Adë bëdzëbëdi'i rai' gati rai' por lë'ë më. ¹² Gulë bëquitë ldu'u të iurne', grë të naná quërelde lu gube'e; perë prubi ra nananú lu guë'dchiliu nu ra narzë lu nisëdu'u la'ni barcu purquë lë'ë mëdzabë bietë catë quërelde të nu nalë rldëll purquë nanëll du'pë tiempë runë faltë parë gunë më cashtigu lë'ëll.

¹³ Iurë lë'ë dragón guc bë'a de quë Dios bëquëldí lë'ëll lu guë'dchiliu, guzunaldëll lë'ë na'a nanapë shini'. ¹⁴ Perë lë'ë na'a bë'ni' recibir shcuágui' ziquë shcuaguë mbisiá të gac tsasë na'a tubi lugar lu shtatë zitu parë lu serpiëntë ni. Ndë lë'ë na'a ni nasegurë nu bë'nëll recibir nagáu por tsunë izë guërudë. ¹⁵ Lë'ë serpiëntë bëquëldí nisë con rua'll parë gaquin tubi guëë'gu të gua'a nisë lë'ë na'a. ¹⁶ Perë guiu'u bë'në campa'ni lë'ë na'a nu bëlla'lë guiu'u. Bi'i' guiu'u nisë nabëru'u rua' dragón. ¹⁷ Con ni lë'ë dragón nalë bëldëll cuntrë lë'ë na'a. Iurní zia'a

dragón parë tsatildinull los de más ra shini na'a, ra narunë cumplir mandamientë shtë Dios nu naná ruadi'dzë diza'quë shtë Jesucristo, ra naná testigu shtë më.

13

Chupë ma dushë

¹ Iurní guasuldía rua' nisëdu'u. Gunahia bëru'u la'ni nisëdu'u, be'pi tubi ma dushë nanapë gadchi guëquëll, nu nápëll chi'i cachi. Cadë cachi napë tubi coronë nu cadë guëquëll naquë tubi lë dzabë nabë'në ofender Dios. ² Lë'ë ma rë' nagunahia, rlua'a ziquë tigrë; napë ma ziquë guëa' oso, nu rua' ma na ziquë rua' león. Lë'ë dragón bëdë'ë pudërë nu autoridá nu permisi parë zübë ma ni lu trunë shtë dragón parë guë'nibë'a ma. ³ Tubi de lë'ë guëc ma dushë rlua'a ziquë nuá'all tubi ridë naná gudini lë'ë ma perë ridë ni bëac. Nu guëdubi mënë shtë guë'dchiliu bëdzëguëë' ldu'u rall nu guanaldë rall tëchi ma dushë. ⁴ Nu bë'në mënë adorar lë'ë dragón purquë bëdë'ëll llëru'bë pudërë parë lë'ë ma dushë, nu zac bë'në ra mënë adorar lë'ë ma dushë. Guní'i rall:

—Nídi'i chu stubi ziquë ma dushë rë'. Adë chu gunë gan lull.

⁵ Nu lë'ë ma dushë bë'në recibir permisi parë guë'ni' ma di'dzë dzabë, cusë narunë ofender Dios. Napë ma ni pudërë parë gúnëll ra cusë dzabë durantë cuarenta y dos mbehu. ⁶ Zni bë'në ma dushë; guní'ill cuntrë Dios nu gudell guëc Dadë nu guëc santuari shtë më nu guëc ra naquëbezë lu gube'e. ⁷ Nu zac lë'ë ma dushë bë'nëll recibir permisi të tildinull con grë shmënë Dios hashtë bë'nëll gan lu rai'. Nu napë ma ni autoridá subrë grë ra mënë, grë naciuni, grë guë'dchi, nu grë lugar catë ruadi'dzë mënë grë clasë dizë. ⁸ Grë ra mënë naquërelde lu guë'dchiliu, bë'në rall adorar lë'ë ma dushë, ra mënë nanádi'i escritë lë rall la'ni librë. Librë ni naescritë lë ra nanapë vidë eternë. Guc escritë ni dizdë gurështë guë'dchiliu. Lë librë ni na librë shtë el quë nabërulë Lli'li naná guti ziquë lli'li.

⁹ El quë narquë diaguë shti'dza, gulë bëquë diaguë shti'dza. ¹⁰ Grëtë' el quë naguzac zi mënë lachigui'bë, mizmë lë'ëll tsa lachigui'bë. Nu grë ra narguini sáhi' con spadë nu zac lë'ëll gatill con spadë. Por ni grëtë' naná shmënë Dios rqui'ni gapë rai' pacënci nu fe.

¹¹ Despuësë de ni, gunahia stubi ma dushë nabëru'u tubi guëru shtë guë'dchiliu. Ma ni napë chupë cachi narlua'a ziquë cachi shtë lli'li perë ruadi'dzë ma ziquë cha' dragón. ¹² Nu napë ma pudërë shtë primërë ma dushë nu zübëll shlugar ma ni. Nu bë'në segundë ma parë grë ra mënë shtë guë'dchiliu

bë'në rall adorar primëre ma dushë; ma ni bënëac ridë naná bédë'ë galguti parë lë'ëll. ¹³ Nu zac bë'në ma sëni ru'bë nu milagrë hashtë bédchini gu'i shtë gube'e hashtë guë'dchiliu por pudërë shtë ma. Ra mënë guná rall milagrë ni. ¹⁴ Por medio de grë milagrë nabë'në ma dushë delantë lu primëre ma dushë, bësiguë ma grëtë' ra naquërelde lu guë'dchiliu nu gunibë'a ma de quë gactsa'u tubi figurë shtë ma dushë nanua'a ridë. Ridë ni guquin por tubi spadë perë adë gütidi'i ma. ¹⁵ Hia lë'ë segundë ma dushë bë'nëll recibir pudërë parë guëdë'ë ma vidë lë'ë figurë shtë primëre ma dushë, nu zac bédë'ëll pudërë parë guadi'dzë figurë ni nu parë quini ma grëtë' el quë adë nedi'i gúnëll adorar lë'ë ma. ¹⁶ Nu bë'në ma parë guëquë'ë tubi marquë guia'a ladi ldi mënë u luquë mënë. Grë ra mënë ru'bë nu ra nalasáquëdi'i, grë ra ricu nu ra prubi, grë ra naná librë nu ra naná bajo ordë shtë sa' rall, bë'në rall recibir marquë ni. ¹⁷ Ni tubi adë gáquëdi'i guëtuu'll nilë por si'll si talë nápëdi'ill lë shtë ma u número shtë lë ma ni. ¹⁸ Rqui'ni llni tē tsasë mieti di'dzë rë'. El quë naná riasë, bë'në calcular número shtë ma dushë. Lë'ë número runë significar lë shtë tubi nguiu. Número ni na shu'pë gahiu'a sesenta con shu'pë.

14

Cantë shtë 144,000 mënë

¹ Iurni gunahia lu Lli'li naná zuldí guëc tubi dani lë Sión. Con lë'ë Lli'li quëbezënu tubi gahiu'a cuarenta con tapë mili mënë. Lë Lli'li naescritë luquë rai' nu zac lë shtë Shtadë Lli'li naescritë luquë ra mënë ni. ² Lueguë iurni binia tubi bë naná ze'dë dizdë gube'e. Nahin ziquë ruidë shtënë cantidá guëë'gu, nu ziquë iurë rguini nguzi'u fuertë. Bë ni na ziquë cha' zihani arpa naquëu'ldë ra mënë. ³ Nu quëu'ldë rai' tubi cantë cubi delantë lu trunë nu delantë lu guëzá tapë ra nanabani, nu delantë lu ra më guani'si. Perë ni tubi chu adë riasëdi'i cantë ni sino nadë más niá'asë ra ciento cuarenta y cuatro mili nanaguc salvar entrë los de más mënë shtë guë'dchiliu. ⁴ Ra mënë ni adë cuënúdi'i rai' tse'lë sa' rai'; na rai' limpi, nu zianaldë rai' lë'ë Lli'li cualquier nezë tsáhi'. Guc salvar rai' entrë los de más mënë ziquë primëre grupë shtë ra naná rialdi ldu'i shti'dzë Dios. Zni guc rai' ziquë ofrendë lu Dios nu lu Lli'li. ⁵ Tambiën ni tubi de lë'ë rai' nabíshidi'i sino limpi na rai' delantë lu Dios catë quëbezë më.

Di'dzë shtë tsunë ianglë

⁶ Iurni gunahia stubi ianglë naná riasë lu gube'e. Nua'a ianglë ni diza'quë parë guadi'dzënuhi' diza'quë lu ra mënë narëta' lu guë'dchiliu, ra mënë shtë naciuni, ra

nabiadi'dzë grë clasë dizë, ra naquërelde lu guëdubi guë'dchiliu. Diza'quë nanua'a ianglë, nápëdi'in fin. ⁷ Guni'i ianglë fuertë:

—Gulë gapë respëti Dios, nu gulë bédë'ë labansë parë lë'i'. Hia bëga'a iurë gunë më juzguë lë'ë ra mënë. Gulë bë'në adorar el quë nabëntsa'u gube'e nu guë'dchiliu, nisëdu'u nu grë ra zini.

⁸ Despuësë gualú shti'dzë primëre ianglë, iurni guni'i segundë ianglë ni:

—Hia lë'ë ciudá Babilonia ru'bë gunë Dios juzguë purquë ziquë tubi narzuo'dchi con vini, zni bë'në Babilonia con los de más naciuni parë gunë rall duldë, cusë nadë rllu'i'di'i.

⁹ Lueguë iurni tecëre ianglë guni'i fuertë:

—Si talë tubi gunë adorar lë'ë ma dushë u figurë shtënëll, nu guëdë'ëll permisi quë marquë shtë ma dushë luquë nguiu u guia'a nguiu, ¹⁰ pues nguiu ni napë quë sac zill lu cashtigu dushë naze'dë de Dios. Cashtigu ni na llanë shtë më nu adë nütëdi'in con galërگا'a ldu'u më. Nguiu ni gúnëll sufrir la'ni gu'i' nu asufre delantë lu ra ianglë santu shtë Dios nu delantë lu Lli'li. ¹¹ Lë'ë gushë shtënë cashtigu ni tsepi durantë grë ra siglo. Nídi'i descansë dzë, nilë gue'lë parë ra narunë adorar lë'ë ma dushë nu figurë shtë ma, u ra nabë'në recibir marquë shtë ma. ¹² Por ni grë ra shmënë Dios, nu ra narzu'bë diaguë shti'dzë më, ra narianaldë bien enseñansë shtë Jesús, rqui'ni gapë rai' pacënci.

¹³ Iurni binia tubi bë nabëru'u de gube'e. Guni'i bë lua:

—Bëquë'ë ndë'ë: “Guëquitë ldu'u ra tégulë parë siempërë, ra naná shmënë Dadë Jesús”. Zni rni'i Espíritu. Pues guëzi'i ldu'u rai'; napë rai' descansë nu guëdë'ë Dios premi por dchi'ni nabë'në rai'.

Cashtigu parë guë'dchiliu

¹⁴ Iurni gunahia lu tubi shcahi naquichi. Quëbezë lu shcahi tubi më narlua'a ziquë Jesús. Nápi' tubi coronë orë guëqui' nu nápi' tubi cierrë dushë guí'ai' narunë significar cashtigu naze'dë guëdchini. ¹⁵ Bëru'u stubi ianglë la'ni iádu'u. Ianglë ni guni'i lu nguiu nazubë rua' shcahi:

—Iurne' bëtia'a cierrë shtënëll tē guëtëal cusechë purquë hia iurë bëga'a parë guëdëahin.

¹⁶ Lueguë el quë nazubë rua' shcahi bëtë'di' cierrë lu guë'dchiliu nu bëtëáhi' cusechë.

¹⁷ Iurni stubi ianglë bëru'u la'ni iádu'u naná quëbezë gube'e, nu zac lë'ë nuá'ai' tubi cierrë dushë. ¹⁸ Bëru'u stubi ianglë nanapë pudërë la'ni santuari parë guënbë'ai' gu'i'. Guná'bëi' con voz fuertë lu naná nua'a cierrë dushë. Guni'i':

—Hia bëga'a iurë parë gac cashtigu ra mënë mal narëta' lu guë'dchiliu. Gaquin ziquë tubi mënë narldaguë nashi uvë të guëru'u juguë shtë uvë.

¹⁹ Hia lë'ë ianglë ni bëtë'dë cierrë shtëni' lu guë'dchiliu nu bëtë'áhi' cusechë shtë uvë. Iurní bëtëiá'ai' uvë ni la'ni catë tsutsa'uin të parë guëru'u nisë shtë uvë. Ni runë significar cashtigu dushë naná ze'dë guëc ra mënë mal. ²⁰ Ra uvë bëru'u nisë shtëni' fuërë shtë ciudá; hia lugar ni bëru'u mënë; bédchini rënë hashtë catë lu naná rquë frënë shtë guay. Rënë ni guc tubi guëë'gu de tsunë gahiu'a kilómetros.

15

Ra ianglë naguësédchini gadchi plaguë

¹ Iurní gunahia lu gube'e stubi sëni ru'bë, cusë nadzë'bë; gunahia gadchi ianglë naguësédchini gadchi plaguë. Hia con lúltimë plaguë ni gualú llanë shtë Dios.

² Nu zac gunahia tubi cusë narlua'a ziquë nisëdu'u shtë vidrio nutsin con gui'i. Gunahia lu ra nabë'në gan lu ma dushë con figurë shtënell, nu bënë'në rall gan lu número shtë ma ni. Ra mënë ni zuldí rai' cula'ni rua' nisëdu'u naná ziquë vidrio. Nua'a rai' arpa nabëdë'te Dios ca'a rai'. ³ Nu quëu'ldë rai' tubi cantë shtë Moisés, el quë nabë'në sirvë lu Dios. Nu cantë ni na cantë shtë Lli'li naná rni'i zndë'ë:

Llëru'bë na pudërë shtënell. Nalë nasa'a na lo quë nabëntsá'ul, Dadë Dios. Lë'ël rribë'al grëtë' cusë.

Tublí nu verdá na lo quë naquëhúnël, lë'ël Rëy shtë naciuni.

⁴ Grë mieti rdzëbë lë'ël, Dadë. Grë mieti gunë rall adorar lë'ël.

Pues sulë lë'ël nal santu.

Grë naciuni guëdchini delantë lul nu gunë rall adorar lë'ël purquë guná rall grë lo quë nacanihúnël.

Nahin cusë za'quë nu justë.

⁵ Despuësë de ni, gunahia lu gube'e nu bëlla'lë santuari shtë iádu'u catë nutsa'u ra tablë shtë lëy. ⁶ De lë'ë santuari ni bëru'u gadchi ianglë naguësédchini ra gadchi plaguë. Nacu rai' lari lino fini nu limpi; nu rabtsé'in. Napë rai' cinturón shtë orë dëdë laguë ldu'u rai'. ⁷ Iurní tubi de tapë nanabani bëtë'dë tubi copë orë cadë ra gadchi ianglë. Cadë copë gadzë con cashtigu dushë naze'dë de Dios, el quë nanabani por guëdubi siglo. ⁸ Hia lë'ë santuari gadzë gushë naná ze'dë de lugar catë quëbezë Dios. Llëru'bë na pudërë shtë më. Ni tubi adë chu tsutédi'i nga'li hashtë iurë gualú gadchi plaguë nabësédchini ra gadchi ianglë.

16

Ra copë shtë cashtigu

¹ Iurní binia tubi bë fuertë naná bëru'u de lu santuari. Voz ni guni'i lu gadchi ianglë:

—Gulë tsaglda'të ra copë shtë cashtigu lu guë'dchiliu, ra cashtigu dushë shtë Dios.

² Primërë ianglë guagldá'ti' copë lu guë'dchiliu. Grëtë' mënë nanapë marquë shtë ma dushë nu naná bënë'në adorar figurë shtë ma, ni bëru'u guëë'dzu dushë ladi rall; nalë nahiu'bë ra guëë'dzu.

³ Segundë ianglë guagldá'ti' copë shtëhi' lu nisëdu'u; nu lë'ë nisë bëaquin rënë ziquë rënë shtë tégulë. Hia guti grë ra nanapë vidë la'ni nisë ni.

⁴ Tecërë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu guëë'gu nu lu ra zini; hia bëac rahin rënë.

⁵ Lueguë binia bë shtë ianglë naquëhapë nisë. Guní'i':

—Naza'quë lo quë nabë'nël, Dadë Dios. Nal Santu. Nal principi nu lë'ël nal fin.

⁶ Justë nal purquë lë'ë mënë ni gudini rall shmënë'l; gudini rall ra nabiad'i'dzë shti'dzël. Pues iurne' lë'ël bënë'në parë bi'i' rall rënë shtë guëë'gu nu zini purquë zni runë tucarë rall.

⁷ Bini zaca tubi bë nabëdchini dizë bëcu'guë; guní'i':

—Nia Dadë Dios, rribë'al grëtë' cusë. Bënë'nël juzguë con verdá nu manërë tubldí.

⁸ Hia cuartë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu ngubidzë nu bëtë'dë'i' pudërë lë'ë ngubidzë parë guëza'i' ngubidzë ra mënë con gui'i'. ⁹ Grëtë' mënë guë'qui ra, cusë nadzë'bë, perë adë bé'nëdi'i' rall cambi mudë nanabani rall, nu adë guní'idi'i' rall llëru'bë na pudërë de Dios sino guni'i' rall cusë dzabë cuntrë lë'ë më, el quë nanapë pudërë subrë grëtë' ra plaguë rë'.

¹⁰ Quintë ianglë guagldá'ti' copë shtëni' lu trunë catë quëbezë ma dushë; iurní catë rribë'all bëa'në nacahi. Ra mënë gudáhuë' rall ldudzë rall por tantë dulurë. ¹¹ Nilë por ni adë bësá'nëdi'i' rall parë quëhunë rall mal. Más guni'i' rall cusë dzabë cuntrë Dios naquëbezë gube'e por tantë dulurë nu guëë'dzu shtë rall.

¹² Hia lë'ë sexto ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu nisë shtë guëë'gu Eufrates; hia lë'ë nisë ni gubidchi parë gac tubi nezë, tédë ra rëy naze'dë nezë guia'a.

¹³ Iurní gunahia lu dragón nu lë'ë ma dushë nu lë'ë nabishi; rua' rall bëru'u tsunë espíritu mal naná formë shtë lla'u.

¹⁴ Ndë'në na ra espíritu shtë ra mēdzabë perë napë ra pudërë parë gunë rall milagrë. Bëru'u rall parë guëtéa' rall grëtë' ra rëy shtë guë'dchiliu parë lu guërru. Gaquin dzë narunë Dios disponer. Napë më grë pudërë. ¹⁵ “Gulë guná, na zelda sin quë adë gac ldë'edia'a, ziquë ridë tubi nguba'në. Dichusë el quë naná zu nasini iurní nu quëhápëll shábëll të parë adë sēdi'i' rall con galëshnú delantë lu më”. ¹⁶ Hia iurní bëtëá

rall ra rëy lugar nalë con di'dzë hebreo, lëhin Armagedón.

¹⁷ Hia séptimo ianglë guaglda'të copë shtëhi' lu mbë. Iurní dizdë santuari la'ni gube'e, bëru'u tubi bë fuertë naze'dë de lu trunë. Guni'i bë:

—Hia bëdchini fin.

¹⁸ Iurní gu' tubi gu'të nguzi'u nu gu' ruidë nu gudini nguzi'u. Lë'ë guë'dchiliu bëllú; bëchi'chi guë'dchiliu con tubi llu más fuertë quë grë ra llu naná bëdchini dizdë lë'ë më bëcuel'shtë më guë'dchiliu. ¹⁹ Lë'ë ciudá ru'bë gure'zin tsunë partë nu grë ciudá shtë guë'dchiliu gurë rahin. Iurní Dios bëagná ldu'i lë'ë ciudá ru'bë Babilonia. Bëshe'ldë më cashtigu dushë guëc ra mënë shtë ciudá ni, tantë llanë napë më. ²⁰ Grëtë' ra dani nu ra dani la'ni nisë, gunitilú rahin. ²¹ Nu zac gulaguë de gube'e guiguë ru'bë subrë guëc ra mënë. Guiguë ni rzunë'ë cuarenta kilos. Perë ra nguui guni'i rall cusë dzabë cuntrë Dios por ra plaguë shtë guiguë. Guquin tubi cashtigu dushë nabëshe'ldë Dios.

17

Bë'në Dios condenar na'a mal

¹ Iurní bëdchini tubi de gadchi ianglë nanua'a gadchi copë; më ni guni'i lua:

—Gude'e të guëluá'ahia cashtigu shtë na'a mal naná zúbëga'a lu nisë zili; runë cuntienë rñibë'a na'a zihani mënë. ² Ra rëy shtë guë'dchiliu na rall ziquë mënë adulteri; bëzullibi rall lu ra dzanë ídolo; mënë narëta' lu guë'dchiliu na rall ziquë narzuu'dchi purquë bë'në rall neguci mal con lë'ë na'a ni.

³ Lueguë Espiritu bëlua'a stubi cusë lua; lë'ë ianglë bia'a na lu tubi shlatë catë nídi'i mënë. Gunahia tubi na'a nadchi'bë tubi ma dushë color lni; ma dushë ni napë gadchi guëc ma nu chi'i cachi. ⁴ Lë'ë na'a ré' nacu con lari color moradë nu lni; nu zutsa'u na'a con orë nu guë'ë nalasac nu perlas. Nuá'all tubi copë orë narunë significar cusë dzabë nabë'nëll nu mal vidë nanabani na'a ni. ⁵ Nu naquë luquë na'a tubi lë narunë significar cusë naga'chi: “Babilonia ru'bë naná shni'a ra na'a mal, nu de grë cusë narná tushë Dios la'ni guë'dchiliu”. ⁶ Lueguë gunahia na'a ni ziquë narzuu'dchi purquë gudínill zihani shmënë Dios naná guti purquë gualdí ldu'u rai' shti'dzë Jesús, ra nabëzunë Dios almë shtë rai'. Iurë gunahia lu na'a ni, iurní nalë guasë ldua'a. ⁷ Iurní lë'ë ianglë guni'i lua:

—¿Pëzielú rdzëguë' ldu'ul? Guëni'ihia lú pë runë cuntienë secretë shtë na'a ni nu pë runë cuntienë lë'ë ma dushë catë dchi'bë na'a, lë'ë ma nanapë gadchi guëc nu chi'i cachi. ⁸ Lë'ë ma dushë nagunal, na tubi nagubani antsë perë nídi'i iurne'; perë

sin quë adë guëtë'dëdi'i, lë'ë ma guëru'u de guëru guetë, nu despuësë gátill nu tsall lu gabildi catë nídi'i fin. Ra naquërelde lu guë'dchiliu, ra nanádi'i escritë ra lë rall la'ni librë shtë vidë dizdë lë'ë guë'dchiliu gurështë, ni lë'ë rall guëdzëguë'e' ldu'u rall iurë guená rall lë'ë ma dushë nanabani antsë perë guti ma, perë bëabré gubani ma stubi.

⁹ Ndë'ë rqui'ni du'pë lni parë tsasë hia'a. Ra gadchi guëc ma runë significar gadchi dani catë zúbëga'a na'a ni. ¹⁰ Nu ra guëc ma runë significar gadchi rëy. Ga'i rëy ni gudëdë; gunitilú rai'. Tubi de lë'ë ra rëy ni quëgnibë'a iurne'. Hia stúbill todavia la'dí guëdchínidi'i, perë iurë guëdchínill, adë guëni'bë'adi'ill llëduni tiempë. ¹¹ Lë'ë ma dushë naná gubani antsë perë hia nídi'ill, ni lë'ë naná octavo rëy aunquë na rëy ni tubi de gadchi rëy. Despuësë guzia'a rëy ni lu galguti parë siempër.

¹² 'Ra chi'i cachi nagunal, ni runë significar chi'i rëy todavia adë subëlúdi'i guëni'bë'a rall, perë gunë rall recibir pudërë parë guëni'bë'a rall ziquë rëy por tubsë iurë juntë con lë'ë ma dushë. ¹³ Ra chi'i rëy rë' gac rall de acuerdë nu gunë rall intrigu pudërë nu autoridá shtë rall parë lë'ë ma dushë. ¹⁴ Tildi rall cuntrë el quë nabërlulé Lli'li perë lë'ë Lli'li gúni' gan lu rall purquë lë'ë më napë më más pudërë quë grë ra narnibë'a; más pudërë napë më quë grë ra rëy shtë guë'dchiliu. Ra mënë naquëbezënú lë'ë më, guna'bë më lë'ë rai'; gulë më lë'ë rai'; na rai' shmënë më nabë'në cumplir voluntá shtë më.

¹⁵ Lë'ë ianglë guni'i lua shcuendë nisë:

—Ra nisë zili nagunal catë zúbë lë'ë na'a mal, na ra guë'dchi, mënë, ra naruadi'dzë grë clasë dizë, nu grë ra naciu. ¹⁶ Ra chi'i cachi nagunal guëc ma dushë, na ra contrari shtë na'a mal. Guená tushë rall lë'ë na'a ni nu guëa'në na'a ni sin adë chu nádi'i cula'ni. Nu guëa'në na'a sin shábi'. Nu tsalú pudërë shtë'nëll; gáquëll ziquë tubi cusë nari'e'qui lu gui'i. ¹⁷ Zni gac purquë Dios bë'në té gunë ra chi'i rëy lo quë narni'i ldu'u më. Por ni bëa'në rall de acuerdë nu bédë'ë rall pudërë shtë rall guia'a ma dushë hashtë gac cumplir lo quë naguni'i Dios. ¹⁸ Lë'ë na'a nagunal, na lë'ë ciudá ru'bë naquëgnibë'a ra rëy shtë guë'dchiliu.

18

Ciudá Babilonia gualú

¹ Despuësë de ra cusë ni, gunahia stubi ianglë naná bietë de gube'e. Nápi' llëru'bë autoridá nu pudërë. Bëzianí ianglë lu guë'dchiliu con galërabsë'ë shtëhi' ² nu guni'i ianglë con bë fuertë:

—Hia gualú; hia gualú Babilonia, ciudá ru'bê nu bêaquin tubi lugar catê rêta' ra mēdzabê, lugar shtë espíritu mal nu lidchi ra ma dzabê nariasê, ra ma narná tushê mēnê ³ purquê ra mēnê de grêtê' naciuni, na rall ziquê narzuu'dchi por tantê neguci nabê'nê rall ciudá ni. Ra rēy shtë guê'dchiliu, bê'nê rall adorar ra dzanê idolo la'ni ciudá ni. Hia ra comerciante shtë guê'dchiliu, bêac rall ricu por ra cusê chulê nabê'nê subrê parê ciudá ni.

⁴ Iurní binia stubi bê naná ze'dê de gube'e. Guni'i':

—Gulê bêru'u ciudá ni, lē'ê tē shmēna tē parê gápēdi'i tē partē juntē con duldē shtë mēnē ni, nu adē guēzac zi tē por plaguē naze'dē guēc ra mēnē ni. ⁵ Pues mēnē ni bê'nê rall zihani duldē, nu Dios bêagná ldu'i nu napē quē gúni' cashtigu lē'ê rall. ⁶ Lē'ê tē ianglê, gulê bēdē'ê mizmē pagu lo quē bēdē'ê rall cua'a sa' rall nu gulê quilli hashtë chupē tantē mal según lo quē nabê'nê rall. Gulê bê'nê tratē lē'ê rall chupē vēsē más dushē quē bê'nê rall tratē sa' rall. ⁷ Catē lē'ê rall guquērdē rall con tantē galēlujē, nu catē bê'nê rall nadchini, gulê bê'nê medir galērzac zi nu dulurē parē lē'ê rall purquē nadchini guni'i' rall: “Ndē'ê zúbēga'ahia cumē ziquē tubi reina. Nádia'a viudē nu adē sac zidia'a.” ⁸ Por ni mizmē dzē guēdchini ra plaguē guēc ciudá ni. Guēdchini galguti nu galērzac zi nu gubini. Lē'ê ciudá tsequi con be'lē purquē llēru'bē pudērē napē Dadē Dios; bê'nê mē condenar ciudá ni.

⁹ Ra rēy shtë guê'dchiliu naná bēzullibi lu ra dzanē idolo con mēnē shtë ciudá, nu bêuu' ldu'u rall galēlujē shtë ciudá; gu'nē rall nu cushtíá rall iurē guēná rall lu gushē shtë ciudá narie'qui. ¹⁰ Guēa'nē rall zitu purquē guēdzēbē rall cashtigu ni. Nu guēni'i' rall:

—Prubi ciudá Babilonia ru'bê nu pudērūsē. Tubsē mumēntē bēdchini cashtigu dushē guēc ciudá.

¹¹ Ra comerciante shtë guê'dchiliu nu zac lē'ê rall gu'nē rall nu cushtíá rall por lē'ê ciudá ni nagualú purquē hia nídi'i chu si'i ra cusē nanua'a rall. ¹² Nua'a rall orē, bēdchichi, guē'ê nalasac, perlas, lari fini, lari sēdē nu lari color moradē nu lari color llni; nu zac nua'a rall hiaguē fini naná rldia'a nashi. Nua'a rall cusē za'quē nanactsa'u marfil. Nua'a rall hiaguē nalasac, gui'bē shli'echi; nua'a rall gui'bē nalasac; nua'a rall guē'ê iarē. ¹³ Nua'a rall canēlē nu cusē nanutsē ziquē naná rldia'a nashi. Nua'a rall gushialē, mirra, perfume, vini, sēiti, harinē fini nu trigu; nua'a rall ma narua'a carguē. Nua'a rall lli'li, guay, guērredē shtë guay, nu nua'a rall mēnē nanápēdi'i libertá parē guētuu' rall mēnē ni. ¹⁴ Guni'i' ra comerciante ni shcuendē ciudá ni:

—Hiadē nápēdi'i tē ra cusē narzebi ldu'u tē, cusē narēuu' ldu'u tē. Iurní guni'i' tē parē siemprrē grêtē' galēricu nu galēlujē nanapē tē.

¹⁵ Ra comerciante, ra naná guc ricu por tantē bētuu' rall nu guzi'i' rall la'ni ciudá ni, guēa'nē rall zitu por galērdzēbē shtë cashtigu ni. Gu'nē rall nu cushtíá rall nu ¹⁶ guni'i' rall:

—Prubi de lē'ê ciudá ru'bê rē'. Nal cumē tubi na'a nanacu lari za'quē color moradē nu llni. Zutsá'ul con orē nu guē'ê nalasac nu perla ¹⁷ perē tubsē mumēntē gualú grē galēricu ni.

Grē ra capitán shtë barcu nu ra pasajērē nu ra marinērē nu grē ra narunē dchi'ni lu nisēdu'u, guēa'nē rall zitu de ciudá ni. ¹⁸ Iurē lē'ê rall guēná rall gushē shtë ciudá narie'qui, cushtíá rall; guēni'i' rall:

—Adē guēdzēlēdi'i stubi ciudá ziquē ciudá ru'bē rē'.

¹⁹ Iurní bētia'a rall guiu'u guēc rall; gu'nē rall nu cushtíá rall:

—Prubi de lē'ê ciudá ru'bê rē'. Con galēricu shtë ciudá grē ra nanapē barcu lu nisēdu'u, guc rall ricu; perē iurnē' tubsē mumēntē gualú ciudá ni. Completamente bērēhin.

²⁰ Perē gulê bēquitē ldu'u tē naquēbezē gube'e, lē'ê tē poshtë shtë mē, lē'ê tē naru-adi'dzē shti'dzē mē, lē'ê tē nabēzunē Dios almē shtë tē, purquē bê'nē mē cashtigu ciudá ni. Bē'nē mē jushtisi por manērē mal bê'nē mēnē shtë ciudá tratē lē'ê tē.

²¹ Iurní tubi ianglē nanapē pudērē ru'bē bēldisi' tubi guē'ê ziquē tubi guē'ê naná rzua trigu; iurní bētia'a ianglē ni lē'ê guē'ê la'ni nisēdu'u nu guni'i':

—Zndē'ê lē'ê Dios guētia'a ciudá Babilonia la'ni nisē. Nunquē jamás guēbridi'i guēná mēnē luhin. ²² Nunquē jamás guíniru'u mēnē lu nezē shtë ciudá musiquē shtë arpa, nilē bēdcha', nilē trompetē. Adē guēdzēldēdi'iru'u ra narunē ra dchi'ni, nu nilē tubi clasē muzē. Adē guínidi'iru'u ruidē shtë molinē. ²³ Hiadē gabtsē'ēdi'iru'u llni ladi hiu'u shtë ciudá, ni cērē, ni lámpara, nu jamás guínidi'iru'u tē catē nanú sa'a lidchi mēnē. Zni gac aunquē antsē ra comerciante shtēntē guc rall mēnē nanapē pudērē, perē bēsiguēl grêtē' naciuni con galbishi.

²⁴ Pues ciudá ni na culpablē por ra galguti shtë ra shmēnē Dios naruadi'dzē shti'dzē mē, grē ra nabēzunē Dios almē shtë rai', grē ra naguti purquē guanaldē rai' shnezē Jesús.

19

¹ Despuēsē de ra cusē rē', binia bê fuertē shtë zihani mēnē naquēbezē lu gube'e. Guni'i' rai':

Aleluya, Dios Shtáda'a nápi' llēru'bē pudērē.

Sulë lë'ë më rac runë salvar. Sulë lë'ë më runë tucarë labansë shtë mënë,
 2 purquë lë'ë më quëhunë më juzguë tubldí nu con verdá.

Pues bënë më condenar lë'ë na'a mal naná bësh'ni guë'dchiliu con mal vidë shtënell.

Lë'ë më bëguëu' galguezë por grëtë' ra cusë mal, por grë galguti shtë ra nabë'në sirvë lu Dios.

³ Iurní bëabré guni'i ra mënë:

—Aleluya. Lugar catë rie'qui na'a ni, nun-que cuezë tsepi gushë parë siempër.

⁴ Hia ra galdë bí tapë më guani'si con ra tapë nanabani, bëzullibi rai' lu guiu'u nu bënë rai' adorar Dios naná quëbezë lu trunë. Guni'i rai':

—Nia Dadë; aleluya.

⁵ Iurní binia tubi bë nabëru'u ladë trunë ni. Guni'i':

Gulë bë'në alabar Dios shtëna'a, grëtë' të naná quëhunë sirvë lu më.

Gulë gapë të respëti delantë lu më, lë'ë të naná humildë nu lë'ë të naná më nasac.

Sa'a shtë Lli'li

⁶ Nu zac binia ziquë tubi bë shtë zihani mënë; nahin ziquë bë shtë zihani guëë'gu catë rzë nisë u ziquë nguzi'u fuertë. Guni'i rai':

Aleluya purquë hia guzublú guëni'bë'a Dadë Dios shtëna'a; napë më llëru'bë pudërë.

⁷ Cha guëquitë ldu'u hia'a; cha guëdapa'a lëgrë la'ni ldu'u hia'a, nu cha guëdë'na'a alabar lë'ë më purquë hia bédchini iurë shtë sa'a shtë Lli'li.

Lë'ë tse'llë më na preparadë.

⁸ Lë'ë na'a ni bédë'ë më permisi gácuhi' con lari fini nu limpi; rabtsë'i lari ni.

Lari fini ni runë cuntienë ra vidë tubldí shtë shmënë Dios.

⁹ Iurní guni'i ianglë lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë': "Dichusë na ra naná invitadë lu laní sa'a shtë Lli'li".

Nu zac guni'i ianglë:

—Verdá nahin; di'dzë ni na di'dzë shtë Dios.

¹⁰ Bëzullibia iurní delantë lu ianglë parë guna adorar lë'i', perë guni'i ianglë lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia muzë shtë Dios cumë ziquë lë'ë, ziquë los de más bëchil naná quëhunë cumplir voluntá shtë më, ra narni'í diza'quë shtë më. Sulë Dios bë'në adorar lë'i'.

Ra diza'quë naze'dë de Jesús na mizmë di'dzë nardë'ë Espíritu Santo parë ra muzë shtë më të guadi'ídzë rai' diza'quë.

Tubi nadchi'bë guay naquichi

¹¹ Iurní gunahia lu gube'e bëlla'lë; gunahia tubi guay naquichi. El quë nadchi'bë

tëchi ma, bërulë Fiel nu Verdadero purquë náhi' justë iurë rribë'ai' nu tubldí quëhúni' iurë tildinúhi' ra mënë. ¹² Slúhi' rabtsë'ë ziquë be'lë. Nuá'ai' guëqui' zihani coronë. Nu nápi' tubi lë naescritë sulamëntë lë'ë më runguë bë'a lë ni. ¹³ Nacu më tubi lari nutsë con rënë. Lë më ni na Di'dzë shtë Dios. ¹⁴ Nu zianaldë ra zihani suldadë shtë gube'e; nacu rai' lari lino fini naquichi nu limpi. Nu dchi'bë rai' tëchi guay naquichi. ¹⁵ De rua' më bëru'u tubi spadë dushë parë gunë më gan lu ra mënë shtë naciuni të guëni'bë'ai' lë'ë rall tubi manërë dushë. Gunë më cashtigu ziquë el quë narshi'i uvë con guéahi'. Gunë më të gu ra mënë vini shtë cashtigu purquë bédë Dios pudërusë con lë'ë rall. ¹⁶ Lu lari capë nu lu tëchi llibi më, naescritë tubi lëhi': "Rëy nanapë pudërë subrë grë ra rëy; Señor naná rribë'a grë ra Señor".

¹⁷ Lueguë gunahia lu tubi ianglë nazuldí lu ngubidzë. Guni'i' fuertë lu grë ra ma'ñi nariasë lu gube'e:

—Gulë gude'e nu gulë guëtëa sa' të parë shtse ru'bë shtë Dios ¹⁸ të gau të belë shtë ra rëy, nu ra jëfë militari, ra nguiu valientë. Gau të belë shtë ra guay con belë shtë ra nadchi'bë ma; gau të belë shtë ra naná rribë'a nu belë shtë ra naná bajo ordë shtë sa' rall nu belë ra mënë nalasac nu ra mënë nalasáquëdi'i.

¹⁹ Iurní gunahia lu ma dushë; gunahia lu ra rëy shtë guë'dchiliu con ra suldadë shtënell rall. Bédëa ra parë tildinú rall cuntrë lë'ë nadchi'bë tëchi guay naquichi con ra suldadë shtë më ni. ²⁰ Hia lë'ë ma dushë zia'a prësi juntë con profetë falsë naná bë'në zihani sëni nu milagrë delantë lu ma dushë. Por milagrë nabë'nëll bësiguë mënë ni ra nabëdë'ë permisi parë gac escritë sëni shtë ma dushë, nu bë'në rall adorar figurë shtë ma dushë. Lë'ë ma dushë con profetë falsë bëquëldí Dios lë'ë rall nabanigá rall la'ni lugar catë rëuldë con gui'i nu asufre. ²¹ Hia los de más narianaldë tëchi ra mënë ni, guti rall con spadë shtë më nadchi'bë tëchi guay. Bëru'u spadë rua' mënë ni. Grëtë' ra ma'ñi bielë ra ma con belë shtë ra tégulë ni.

20

Tubi mili izë

¹ Despuës gunahia lu tubi ianglë naná ze'dë de gube'e con tubi liahi shtë gabildi guiá'ai'. Nu nuá'ai' tubi cadënë ru'bë. ² Lë'ë ianglë ni bëldi'bi lë'ë dragón, lë'ë serpientë nanabani dizdë guahietë, mizmë mëdzabë Satanás. Iurní bëquëdü ianglë lë'ë mëdzabë con cadënë por tubi mili izë. ³ Bëquëldí ianglë lë'ë mëdzabë la'ni gabildi; nga'li bëtá'ui' lë'ëll. Nu bëquë'ëi' tubi sëgi rua' gabildi të parë adë guëru'udí'i Satanás nu adë

guësiguëdi'll ra naciuni hashtë tëdë tubi mili izë. Despuësë de tubi mili izë, iurn napë quë lda'a mëdzabë por du'pë tiempë.

⁴Lueguë iurni gunahia ra trunë catë zubë ra nabë'në recibir pudërë parë gunë rai' juzguë. Nu zac gunahia lu ra almë naná guriuguë ra guëc rai' purquë biadi'dzë rai' shti'dzë Dios; gac rai' testigu shtë Jesús. Lë'ë ra mënë ni adë bënëdi' rai' adorar lë'ë ma dushë, nilë figurë shtë ma. Nu adë bënë'di' rai' permisi parë niac marcar luquë rai' u guia'a rai'. Gunahia de quë bëabrí guëbani rai' nu gunibë'a rai' con Jesucristo durantë tubi mili izë. ⁵Perë los de más ra tégulë adë bëabrí'di' guëbani rai' sino quë hashtë despuësë tubi mili izë gac cumplir. Ndë'ë na primërë vësë guashtë ra tégulë ladi ra tégulë të gátidi' rai' jamás. ⁶Guëquitë ldu'u ra mënë ni nu gac ldi' rai' por Dios, mënë nabëabrí guëbani stubi antsë ra mili izë. Nunquë jamás gati rai' stubi sino na rai' bëshuzi shtë Dios nu shtë Cristo. Nu guënbë'a rai' con lë'ë më por tubi mili izë.

⁷Iurë tëdë ra mili izë, iurni Satanás napë quë ldi'all catë nanull prési. ⁸Nu guëru'll të tsagsiguëll ra naciuni shtë guë'dchiliu. Guziá'all parë tsagsiguëll Gog nu Magog. Guëtë'all ra suldadë shtë lugar ni parë guërru. Nalë zihani ra suldadë ni, ziquë iu'lli rua' nisëdu'u. ⁹Zni bërë'tsë rall catë naná shlatë shtë guë'dchiliu nu bédëa rall alreduerë catë nanú ra shmënë Dios nu alreduerë ciudá narac shtu'u më. Perë Dios gunibë'ai' të parë guëdchini gui'i dizdë gube'e të parë guëza'i gui'i lë'ë rai'; grë rall guti. ¹⁰Lë'ë mëdzabë naná bësiguë lë'ë mënë ni, bëquëldi Dios lë'ëll la'ni be'lë catë rie'qui con asufre, mizmë lugar ni nanú ma dushë nu profetë falsë. Nga'li sac zi rall dzë la guë'lë por guëdubi tiempë, nídi'i fin.

Trunë naquichi catë gunë më juzguë

¹¹Iurni gunahia tubi trunë naquichi nu gunahia lu më naquëbezë luhin. Delantë lu më gunitilú guë'dchiliu nu gube'e. Iurni bédzélëdi'i ni tubi lugar parë lë'ë narná hia'a iurne'. ¹²Iurni gunahia lu ra tégulë, më ru'bë nu ra nalasáquëdi'i. Zuldí rai' delantë lu Dios. Iurni bëlla'lë ra librë nu zac stubi librë bëlla'lë, librë catë naescritë ra lë shtë mënë nanapë vidë sin fin. Hia lë'ë ra tégulë, Dios bë'në juzguë lë'ë rai' según de lo quë nabë'në rai', según lo quë naná escritë la'ni librë ni. ¹³Lë'ë nisëdu'u bë'në intriegu ra tégulë naná guti lu nisë. Hia lugar shtë galguti, lugar catë bëga'chi ra tégulë, bë'nin intriegu ra tégulë nananú nga'li. Hia iurni Dios bë'në juzguë lë'ë rai' cadë tubi rai' según lo quë nabë'nëll. ¹⁴Iurni galguti nu lugar catë bëga'chi ra tégulë, Dios bëquëldi lë'ë rahin la'ni lugar catë rie'qui con be'lë. Lugar ni nalë Galguti Segundë. ¹⁵Nga'li

bëquëldi Dios grëtë' ra mënë nanádi'i escritë lë rai' la'ni librë. Librë ni rni'i chull napë vidë sin fin nu chu nádi'i salvar.

21

Guë'dchiliu cubi nu gube'e cubi

¹Despuësë gunahia lu tubi gube'e cubi nu tubi guë'dchiliu cubi purquë lë'ë primërë gube'e nu primërë guë'dchiliu hia gunitilú. Hia nídi'i nisëdu'u. ²Na Juan, gunahia lu tubi lugar catë nádi'i maldá; lë lugar ni na Jerusalén cubi naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. Ciudá ni nalë nasa'a ziquë tubi lliguëna'a nanacu shábi' parë guëtsë'ai'. ³Nu hinia tubi bë fuertë naná guni'i dizdë lu gube'e:

—Guná, Dios quërëldënu'hi' con ra nguiu. Guëbaninú më lë'ë rai'; nu lë'ë rai' na ziquë guë'dchi shtë Dios. Cuezënú më lë'ë rai'. Na më Dios shtë rai' de verdá. ⁴Dios guëcuë'dchi' grëtë' nisë narru'u lu ra mënë ni. Hia iurni jamás gati rai'. Gú'nëdi'i rai'; adë tsádi' ldu'u rai', nu gápëdi'i rai' dulurë purquë grëtë' ra nagu' antsë hia lë'ë ni gualú.

⁵Iurni el quë naná quëbezë lu trunë guni'i:

—Guná quëhuntsa'ua nacubi grëtë' ra cusë.

Nu zac guni'i' lua:

—Bëquë'ë di'dzë rë' purquë verdá nahin nu quëhuma cumplir shti'dza.

⁶Despuësë de ni, guni'i më lua:

—Hia grëtë' gac. Na nahia principi nu nahia fin ziquë lëtrë A nu Z. El quë nanapë garbidchi, na guënehia ndigá nisë gu mënë ni. Nisë ni na vidë sin fin. ⁷El quë nangunë gan lu cusë mal, gúnëll recibir grëtë' ndë'ë ziquë herenci. Gaca Dios shtë mënë ni nu lë'ë rai' gac rai' shinia. ⁸Perë en cuantë ra nanápëdi'i valurë parë guëquebi rall na rall shmëna, ra nanabani mal, ra narguini mënë, ra nabani ziquë mbecu, grë ra narunë creer galbëlliú, grëtë' ra narunë adorar cusë naruntsa'ua guia'a mënë, grëtë' nabishi ra; grë mënë ni runë tucarë tsa rall la'ni lugar catë rie'qui con be'lë nu asufre. Nga'li gati rall parë siempër, adë nídi'i fin.

Jerusalén cubi

⁹Ra gadchi ianglë ni nua'a rai' gadchi copë narunë significar gadchi plaguë dushë nanapë quë guëdchini. Guni'i tubi ianglë lua:

—Gude'e të guëluá'ahia lë'ëll lu naná guëtsë'a, lë'ë tse'lë shtë më nabëru'ë Lli'li. ¹⁰Bë'në Espiritu Santo të gunahia stubi cusë. Tubi ianglë hia'a na guëc dani ru'bë. Bëlu'a ianglë na tubi ciudá ru'bë nalë Jerusalén Santu naná ze'dë de gube'e catë quëbezë Dios. ¹¹Ciudá ni rabtsë'ë con mizmë llini nu pudërë shtë Dios. Rabtsë'ëin ziquë

tubi guë'è namás lasac, ziquë guë'è jaspe. Rlua'ain ziquë vidrio. ¹² Alrededurë ciudá ni nanú tubi lu' ru'bë nu llëduni. Napë lu' ni chi'bë chupë puertë. Tubi ianglë zuga'a rua' cadë puertë. Lu ra puertë ni naescritë lë shtë chi'bë chupë grupë shtë ra mënë israelitë. ¹³ Nanú tsunë puertë nezë guia'a, tsunë puertë ladë nortë, tsunë puertë ladë sur, nu tsunë puertë ladë nezë guetë. ¹⁴ Hia lu' shtë ciudá ni napin chi'bë chupë guë'è naná ziquë cimientë shtë lu'; hia naescritë lu guë'è ni ra lë shtë chi'bë chupë poshtë shtë Jesús, el quë nabërlulë Lli'li.

¹⁵ Lë'è ianglë naná quëadi'dzënú na, nua'a tubi varë orë parë guë'èshë ciudá, ra puertë nu lu' shtë ciudá. ¹⁶ Lë'è ciudá nahin cuadradë; de larguë nu igual de ancho. Lë'è ianglë ni bërë'shi' ciudá con varë nanuá'ai'. Bërë'shë ianglë naná chupë mili chupë gahiu'a kilómetros de larguë, de alto, nu de ancho; igual na guëzá ladë shtë ciudá. ¹⁷ Lueguë bërë'shë ianglë naná lu' shtë ciudá; nabishin naná sesenta con tapë metros según medidë nanua'a ianglë.

¹⁸ Lë'è lu' ni nactsá'uhin de guë'è jaspe nu lë'è ciudá nactsá'uhin con purë orë; rlua'ain ziquë vidrio naná limpi. ¹⁹ Ra chi'bë chupë cimientë shtë lu', dzutsá'uhin con grë clasë guë'è nalasac. Primëre cimientë na guë'è jaspe; hia naná segundë na guë'è safiro; hia tecëre na guë'è ágata; cuartë na guë'è esmeralda; ²⁰ Quintë na guë'è ónice; sexta na guë'è cornalina; hia séptima na guë'è crisólito; lë'è octavë na guë'è berilo; lë'è noveno na guë'è topacio; lë'è décima na guë'è crisoprasa; lë'è undécima na guë'è jacinto; nu duodécima na guë'è amatista. ²¹ Ra chi'bë chupë puertë shtë ciudá nactsá'u guë'è perla, cadë tubi puertë na tubsë guë'è perla. Lë'è nezë principal shtë ciudá ni nactsá'u de purë orë. Rlua'ain ziquë vidrio purë.

²² Adë gunádia'a iádu'u shtë ciudá ni purquë mizmë lë'è Dadë Dios narnibë'a grëtë' cusë nu el quë nabërlulë Lli'li, na rai' iádu'u shtë ciudá ni. ²³ Hia lë'è ciudá rqui'nidi'i llni shtë ngubidzë, nilë llni shtë mbehu parë guëzianí purquë mizmë llni shtë Dios nu zac llni shtë Lli'li quëgzianí ladi guë'dchi. ²⁴ Ra naciuni naná gac ra salvar, së rai' lu llni shtë ciudá nu ra rëy shtë guë'dchiliu gue'dënú rai' grë pudërë nu hunurë shtë rai' parë gunë rai' intriegu ni lu mē. ²⁵ Ra puertë shtë ciudá jamás adë guë'audi'in dzë la gue'lë purquë guídëdi'i gue'lë. ²⁶ Nga'li ra mënë shtë grë naciuni gue'dënú rall hunurë nu cusë ru'bë parë ciudá ni. ²⁷ Perë nunquë adë tsutëdi'i cusë nanádi'i limpi la'ni ciudá; adë tsutëdi'i el quë naná mal, nilë el quë narná tushë lu sáhi', nilë el quë narguguë sáhi'. Sulë ra mënë tsutë nga'li, ra nardzelë lë rai' la'ni

librë narni'i chu gac salvar. Pues lë'è Lli'li nápi' librë ni.

22

¹ Iurní lë'è ianglë bëlú'ai' tubi guë'è'gu catë nanú nisë limpi. Nisë ni rne'e vidë sin fin. Rlua'ain clarë ziquë vidrio, nu bëru'u nisë ni dizdë lu trunë catë quëbezë Dios nu catë quëbezë Lli'li. ² Hia guë'rudë nezë principal shtë ciudá nu cadë ladë shtë guë'è'gu ni, riaru'bë tubi hiaguë narne'e vidë sin fin. Hiaguë ni bédë'è tubi cusechë chi'bë chupë vësë tubi izë; rne'ein nashi cadë mbehu nu ndiaguë shtë hiaguë ni rllui'i parë gunëac ra mënë shtë ra naciuni. ³ Ndë nídi'i ni tubi cusë narzac zi por galëcashtigu shtë mē. Lë'è trunë catë quëbezë mē nu catë quëbezë Lli'li, zuga'a la'ni ciudá ni; hia lë'è muzë shtë Dios quëhunë rai' adorar lë'i'. ⁴ Frentë guená rai' lu mē iurní nu nua'a rai' lë mē luquë rai'. ⁵ Nga'li adë tsúdi'iru'u gue'lë. Ra naquërelde nga'li adë rqui'nidi'i llni shtë lámpara, ni por llni shtë ngubidzë purquë mizmë Dios, Shtëada'a, guëzianí mē lu ra mënë ni. Ndë guë'nibë'a rai' por grëtë' tiempë.

Hia guë'lladchi iurë guë'abrí Jesucristo

⁶ Lueguë lë'è ianglë guni'i lua:

—Di'dzë rë' na verdá nu nasagurë gunë mē cumplir rahin. Lë'è Dadë Dios shtë ra nabiadi'dzë shti'dzë mē, mizmë mē ni bëshé'ldi' ianglë parë guë'lú'ai' lu muzë shtë mē grëtë' lo quë nagac lueguë.

Guni'i Jesús:

⁷—Guedla lueguë.

Guëquitë ldu'u el quë naná runë cuendë ra di'dzë naná escritë la'ni librë rë'.

⁸ Na Juan, binia nu gunahia grëtë' ra cusë rë'. Hia despuësë binia nu gunahia, iurní bëzullibia guë'a ianglë, el quë nabëlua'a na ra cusë ni. Guc shtua'a guna adorar lë'i'. ⁹ Perë ianglë guni'i lua:

—Adë rúnëdi'il zni'i purquë nahia tubi muzë shtë Dios igual ziquë lë'è'l, ziquë ra sa'l narni'inú diza'quë lu ra mënë nu ziquë ra narunë cuendë ra di'dzë naná escritë ndë'è. Bë'në adorar Dios.

¹⁰ Nu guni'i ianglë lua:

—Adë rca'chi ldu'udi'l ra di'dzë rë' naná escritë la'ni librë rë' purquë hia lë'è tiempë ziaгла'guë nagac cumplirin. ¹¹ Dzë ni ra mënë naquëhunë mal, tsagla'guë gunë rall mal. Ra naná mē mal tsagla'guë gac rall mē mal; el quë naná mē za'quë lu Dios, tsagla'guë gac rall mē za'quë lu mē; el quë naná santu delantë lu mē, tsagla'guë gáqui' santu.

Guni'i Jesús:

¹²—Zni nahin; lueguë guelda. Gueldënúa tubi premi ca'a tē según lo quë naquëhunë tē. ¹³ Nahia ziquë ra letrë A nu Z; nahia principi nu nahia fin shtë grë ra cusë. Más

antsë gurështë guë'dchiliu, nabania iurní nu despuësë tsalú guë'dchiliu todavía nabania.

¹⁴ Guëquitë ldu'u ra naquëhunë cumplir voluntá shtë më të gapë rai' dereché gau rai' nashi shtë hiaguë narne'e vidë sin fin. Zni gac parë tsuté mënë ni rua' puertë shtë ciudá. ¹⁵ Perë grëtë' ra naná mal, ra naquëgsiguë sa' rall, ra narunë galëbëlliú, ra narquënú sa' rall, grëtë' ra narguini mënë, grëtë' ra narunë adorar cusë naractsa'u guia'a mënë nu grëtë' ra narëuu' ldu'u ra cusë engañi u ruadi'dzë rall bishi, guëa'në rall fuërë ciudá.

¹⁶—Na Jesús, bëshe'lda ianglë shtëna parë guëquébi' nu guëni'i' grë ra di'dzë rë' lu ra grupë shtë shmënë Dios. Nahia el quë nabédë'ë vidë parë rëy David nu nahia llëbni shtëhi'. Nahia ziquë mbelëgui'i Plojë narabtsë'ë rsili.

¹⁷ Lë'ë Espíritu Santo rni'i:

—Gude'e.

Lë'ë tse'lë Lli'li rni'i:

—Gude'e.

El quë narquë diaguë shti'dza rni'i:

—Gude'e.

El quë narbidchi si rac shtu'u gu nisë, gude'e lua parë gull nisë narne'e vidë sin fin. Rne'e më nisë ni ndigá.

¹⁸ Quëhuna testificar de quë cualquier mënë narini di'dzë naná escritë la'ni librë rë', si talë guëtu'ñi nguii más cusë, Dios gúni' cashtigu nguii ni con plaguë naze'dë según naescritë ndë'ë. ¹⁹ Si talë chu tubi nguii guëdchisull tubi di'dzë shtë Dios naná escritë la'ni librë rë', Dios guëti'i lë nguii ni la'ni librë narni'i chu na salvar. Guëdchisú më dereché parë adë tsutédi'i nguii ni la'ni ciudá santu con grë ra bendición naná escritë la'ni librë rë'.

²⁰ El quë narquebi ra cusë rë' rni'i:

—Lueguë guelda.

Nia, Dadë Jesús, gude'e.

²¹ Na Juan, rnia'a lu të; rac shtua'a gunë ldai' Dadë Jesucristo lë'ë të nu cuezënúhi' lë'ë të. Amén.